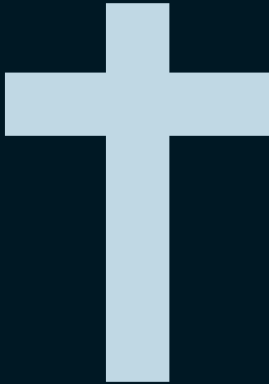

GINITAĀO VARIĀUNA

The New Testament in the Sinaugoro Language of Papua New
Guinea

GINITAĠO VARIĠUNA
The New Testament in the Sinaugoro Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Sinaugoro long Niugini

Copyright © 1995 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Sinaugoro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

a998e4ce-f2f7-5577-968e-5d2feef358f1

Contents

MATAIO	1
MAREKO	80
LUKA	128
IOANE	209
APOSTOLO	272
ROMA	350
1 KORINTO	389
2 KORINTO	427
GALATIA	455
EFESO	470
FILIPI	484
KOLOSE	493
1 TESALONIKA	503
2 TESALONIKA	510
1 TIMOTEO	515
2 TIMOTEO	525
TITO	532
FILEMONA	538
HEBERU	541
IAKOBO	568
1 PETERO	577
2 PETERO	587
1 IOANE	594
2 IOANE	603
3 IOANE	605
IUDAS	607
APOKALUPO	610

VARI NAMONA MATAIO NA ETOREATO

Mataio vaġa-foforina guruġari

Mataio arana ta tu Levi. Ġia tovtovonai tu takesi gogo tarimana, senaġi Iesu na ekeaiato, benamo ġena mero ai eiaġoto.

Ġia tu Iuda tarimana, ma mai Vari Namona tu Iuda tarimari ġeri etoreato.

Ġia na Iuda tarimari ekirarito, Iesu tu moġoni Barau na ekiraġi-toreato Kerisona o vevaġa-maġuri verena. Ginitaġo Guinena o Old Testament ai Keriso beiaġomani guruġana ġetoreato tu varau bema moġoni. Barau ġena guruġa tauri mabarari tu beġe vetoreni veġata (Mataio 5:17). Mataio na ġena Vari Namona nuġanai Keriso varina Old Testament ai ġekiraġi-toreato guruġari ġutuma ma ema torerito anina tu moġea.

Mataio na mai buka tu laġani 58 ema 70 fakari ai etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mataio ġena toretore tu maiġesina eboioġaiato:

1. Iesu aiġesina eiaġomato besena ema ġena maġuri varina - karoa 1-2
2. Ġena vetuġunaġi ġauveina bene sinaia ġana tauġena everovinato varina - karoa 3-4:11
3. Ġena ġauvei esinaiato, evevaġa-ribato, eġobatato, e keve evaġa-namorito variri - karoa 4:12-25:46
4. Ġena midigumidigu varina - karoa 26-27
5. Mase na evariġisi-ġenoġoito ema ġena mero etuġurito variri - karoa 28

Iesu eiaġomato besena

¹ Iesu Keriso emaġurito, tubuna ġatana ġerina eiaġomato varina tu maiġa: Iesu tu Davida garakana, Davida tu Aberahamo garakana.

² Aberahamo tu Isako tamana; Isako tu Iakobo tamana; Iakobo tu Iuda ma kakana ema tarina merori ġesi tamari; ³ Iuda tu Perese e Sera tamari, sinari tu Tamar; Perese tu Hesron tamana; Hesron tu Ram tamana; ⁴ Ram tu Aminadab tamana; Aminadab tu Nasona tamana; Nasona tu Salmon tamana; ⁵ Salmon tu Boas tamana, Boas sinana tu Rahaba; Boas tu Obed tamana, Obed sinana tu Ruta; Obed tu Iese tamana; ⁶ Iese tu Kini Davida tamana.

Davida tu Solomona tamana. Solomona tu Uria ġaraġona ġenana emaġurito, (Uria ġaraġona etava-verariato murinai); ⁷ Solomona tu Rehoboam tamana; Rehoboam tu Abia

tamana; Abia tu Asa tamana; ⁸ Asa tu Iehosafat tamana; Iehosafat tu Ioram tamana; Ioram tu Usia tamana; ⁹ Usia tu Iotam tamana; Iotam tu Ahasa tamana; Ahasa tu Hesehia tamana; ¹⁰ Hesehia tu Manase tamana; Manase tu Amon tamana; Amon tu Iosia tamana; ¹¹ Iosia tu Iekonia ma tarina merori ġesi tamari. Mo ġaro ai Babulona tarimari na Isaraela tarimari ġeġabi-iaġorito Babulona ġana.

¹² Babulona ġana ġeġabi-iaġorito murinai, Iesu eiaġomato besena ema ġemaġurito varina tu maigā: Iekonia tu Sealtiele tamana; Sealtiele tu Serubabele tamana; ¹³ Serubabele tu Abiud tamana; Abiud tu Eliakim tamana; Eliakim tu Asoro tamana; ¹⁴ Asoro tu Sadok tamana; Sadok tu Akim tamana; Akim tu Eliud tamana; ¹⁵ Eliud tu Eleasara tamana; Eleasara tu Matan tamana; Matan tu Iakobo tamana; ¹⁶ Iakobo tu Iosefa tamana, Iosefa ġaraġona tu Maria. Maria ġenana Iesu emaġurito; Iesu arana ġekiraġiani Keriso ġetoni. (Keriso anina tu Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).

¹⁷ Ġuru mabarari Aberahamo ġenana eiaġomato mo Kini Davida tu ġuru gabanana vasivasi (14), e Davida ġenana eiaġomato mo Babulona ġana ġeġabi-iaġorito tu ġuru gabanana vasivasi (14), ema Babulona ġana ġeġabi-iaġorito negana na eiaġomato mo Keriso tu ġuru gabanana vasivasi (14).

Iesu eġorato

Luka 2:1-7

¹⁸ Iesu Keriso tu maigesi eġorato: Ġia sinana Maria tu Iosefa kirakauna, senaġi ġia tauri ruarua tu roġosi roġo beġene veġaraġo nuġanai, Iauka Veaġa na mero evaġa-ġoraiato Maria diana nuġanai. ¹⁹ Iosefa, Maria ġaraġona, tu vei iobukaiobuka tarimana, ema asi eurato, tarimarima ġoirari ai Maria bene vaġa-maiakaia. Moġesina naima ġena ura tu, vekure-toġai vau Maria bene dobi-kwanea etato. ²⁰ Ġia moġesi etuġamaġito-ġoi nuġanai, Vereġauka ġena aneru ta nuvi ai eforito, benamo ekiraiato, ekirato, “Iosefa, Davida natuna, kirakaumu Maria ġabiraġena garina asi bono vei, korana ġia tu Iauka Veaġa na mero bevaġa-ġoraia ġia diana nuġanai. ²¹ Ġia na mero ta beġabiani, arana bono vatoa Iesu, (Iesu anina tu vevaġa-maġuri tauna); korana ġia na ġena tarimarima ġeri rakava ġerina bevaġa-maġuririni.”

²² Maigeri dagara mabarari ġeġorato tu, Vereġauka na peroveta tarimana muruna na ekiraġirito guruġari bene vaġa-moġoniri ġana, ekirato,

²³ “Ġoġitaia, ġuiato ta bekuġani, mero ta beġabiani, mo mero keina arana beġe vatoani Emanuela.”

Emanuela anina tu ‘Barau tu ġita sevisvirai.’

²⁴ Iosefa gena na etataġato nai tu, Vereġauka ġena aneru na ekiraiato veiġari eveirito. Maria eġabi-raġeato, benamo eġaraġoato. ²⁵ Senaġi ġia ġesi asi ġegenasebonato mo, natuna eġabiato. Benamo mero arana evatoato, Iesu.

2

Iaunega tarimari ġaro-raġeraġena rekena na ġeiaġomato

¹ Iesu tu Iudea tanonai vanuġa ta arana Betelehema ai emaġurito. Mo tu Kini Heroda na Iudea tanona eġitaġauatoġoi neganai. Iesu emaġurito murinai, iaunega tarimari tu ġaro eraġeni rekena na ġeiaġomato, Ierusalemaj ġemaraġasito. ² Benamo ġevedanaġito, ġekirato, “Iuda tarimari ġeri kini ta bemaġuri ġetoni tu ainai? Ġia ġena visiġu baġa ġitaia ġaro eraġeni rekenai. Ġai tu ġia toma-rakarigo vinina baġa iaġoma.”

³ Kini Heroda na mo guruġa eseġaġiato nai, nuġana eketo-bokoto, ema Ieruselema tarimari mabarari maki. ⁴ Benamo ġia na Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari mabarari evaġa-vegogorito, benamo edanaġirito, ekirato, “Peroveta tarimari tu kara ġetato, Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), tu ainai bemaġurini?” ⁵ Ġia na ġevaġa-veaseato, ġekirato, “Betelehema vanuġana, mo tu Iudea tanonai, korana peroveta tarimana Mika na maigesi etoreato,

⁶ ‘Betelehema o, Iudea tanonai otanuni vanuġana, Iuda vanuġari vekaravari ai ġoi tu dia vanuġa misina, asi arana vanuġana ta, korana tu veġorikau tauna ta ġoi ġemuna beiaġomani, ġia na au ġegu Isaraela tarimari beguine-iaġirini.’”

⁷ Benamo Heroda na iaunega tarimari vekuretoġai ekearito, benamo edanaġi-ginikau ginikaurito, ekirato, kamara ġaro korikori ai visiġu efororito. ⁸ Benamo etuġurito Betelehema ġana, ekirato, “Ġoiġo, mero misina boġonoa vetau-ginikaua, boġo doġariani neganai, boġonoma vaġa-ribagu, be au maki bana iaġo, bana toma-rakarigo vinia.”

⁹ Heroda ġena guruġa ġeseġaġiato murinai, ma ġerakato dabara na. Dabara na ġeiaġoto-ġoi nuġanai, mo visiġu, ġaro eraġeni rekenai ġeġitaiato visiġuna, na eguine-iaġirito mo, mero misina ġena gena gabuna iatanai eruġa-tarito. ¹⁰ Ġia na mo visiġu ġeġitaiato nai, ġeiaġu-rakavato. ¹¹ Mo numai ġeraka-toġato nai, mero misina ma sinana Maria ġesi ġeġitarito, benamo ġevetui-tarito, ġetoma-rakarigoato. Moġa murinai ġeri farefare ġeġurarito dagarari ġekeorito, bena ġevarevare-viniato. Ġevarevare-viniato dagarari tu

golo, e muramura arana frenkinsens, mai tu goḡuna ma bonana namona muramurana, ema vedau muramurana arana muro. ¹² Benamo Barau na nuvi ai evaḡa-ribarito, ekirato, “Heroda ḡenai asi boḡono ḡenoḡoi.” Moḡa lorinai dabara boruna na ḡeri tanobara e vanuḡa ḡana ḡeḡenoḡoito.

Iesu Aigupito ḡana ḡeḡwa-iaḡoato

¹³ Ġia ḡerakato murinai, Vereḡauka ḡena aneru nuvi ai Iosefa ḡenai eforito, ekirato, “Novaisiraḡe, mero misina ma sinana ḡesi Aigupito ḡana noraga-ḡori iaḡori. Monai boḡono tanu mo, au na ma bavaḡa-guruḡamuni, korana Heroda na mero misina evetauani, bene vaḡi-masea etoni.” ¹⁴ Benamo Iosefa evariḡisito, mero misina ma sinana ḡesi eḡabirito, boḡi nuḡanai Aigupito ḡana ḡeiaḡoto. ¹⁵ Monai ḡetanuto mo, Heroda emaseto. Moḡesina Vereḡauka na peroveta tarimana muruna na ekiraḡiato guruḡana ema moḡonito, ekirato, “Aigupito na natugu akea-rosiato.”

Heroda ḡena guruḡa lorinai mero misiri ḡutuma ḡevaḡi-maserito

¹⁶ Heroda eriba-maoroto, mo iaunega tarimari na ḡia tu ḡeḡofaiato nai, ebaru-rakava rakavato. Benamo vetari tarimari o soldia etuḡurito, Betelehema e rikina tanori ai mero misiri ḡeri maḡuri laḡaniri ruarua e gabivau ma ḡemaḡurito mabarari ḡevaḡi-maserito. Mo mero misiri ḡeri maḡuri laḡanina ruarua ma murinai ḡevaḡi-maserito anina tu, iaunega tarimari na visiḡu ḡeḡitaiato ḡarona na, eiaḡoto mo, Heroda eribato ḡarona tu laḡani ruarua kavana. ¹⁷ Mo ḡaro ai Barau na peroveta tarimana Ieremia muruna na kara ekiraḡiato guruḡana tu ema moḡonito, ekirato,

¹⁸ “Garō ta Rama vanuḡanai ḡeseḡaḡiato, taḡi-koḡokoḡo e taḡi-vanorovanoro tu barego, Rahela natuna taḡiri eveini, e asi eurani beḡene vaḡa-magoa, korana natuna tu beḡe mase.”

Nasareta ḡana ḡeḡenoḡoito

¹⁹ Heroda emaseto murinai, Vereḡauka ḡena aneru Iosefa ḡenai nuvi ai ma eforito Aigupito ai. ²⁰ Benamo mo aneru Iosefa ekiraiato, ekirato, “Novaisiraḡe, mero misina ma sinana ḡesi noḡabiri, Isaraela tanona ḡana ḡoiaḡo. Korana tu mero misina beḡene vaḡi-masea ḡetato-ḡoi tarimari tu varau beḡe mase.” ²¹ Iosefa evariḡisito, benamo mero misina ma sinana ḡesi eḡoririto, Isaraela tanona ḡana ḡeiaḡoto.

²² Senaḡi Iosefa eseḡaḡito, Akelao na Iudea eḡitaḡauato-ḡoi tamana Heroda gabunai, benamo mo ḡana iaḡo tu egarito. A Barau na nuvi ai evaḡa-ribaiato ilailanai eraka-vanaḡito, eiaḡoto Galilea tanona rekena ḡana. ²³ Galilea tanonai

vanuġa ta arana Nasaretai etanuto. Monana Barau na peroveta tarimari ġerina Iesu ekiraġiato guruġana emoġonito, ekirato, “Ġia tu Nasareta tarimanai beġe kiraġiani.”

3

Ioane BabatISO eġobato

Ioane 1:19-28

¹ Moġeri ġarori ai Ioane BabatISO eiaġomato, tano fakanai Iudea nuġanai eġobato-ġoi, ekirato, ² “Ġemi rakava ġerina ġovetuġamaġi-kure, ema ġoraka-kure Barau ġenai, korana Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa).” ³ Mai Ioane maiġa tu Isaia peroveta tarimana na ekiraġiato-ġoi, maiġesi ekirato,

“Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani, ‘Vereġauka ġena dabara ġoiarevaia, ġena iaġoma dabarana ġovaġa-maoromaoroa.’”

⁴ Ioane ġena dabuġa tu kamela ġuri na ġeveiato, ġena gabaġau tu nanigosi kefina. Ġana ġaniġani dagarari tu madudu e gode nanuri moġo. ⁵ Tarimarima Ierusalemna na e Iudea mabarana na ema Ioridana douka vanuġari mabarari na maki ġeiaġoto-ġoi Ioane ġenai. ⁶ Ġeri rakava ġekiraġi-foforirito-ġoi vau, ebatatorito-ġoi Ioridana ġarukanai.

⁷ Farisea e Sadukea tarimari ġutuma maki ġia ġenai ġeiaġoto bene babatISOri ġana. Ioane na eġitarito nai, ekirar-ito, ekirato, “Ġomi mota naturi, dei na bekirami, Barau ġena Kota baregona ġarona ġenana boġo raga-maġurini?” ⁸ Ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure, benamo ġemi maġuri ai ġwaġwa namori boġono vaġa-ġwari. ⁹ Ema nuġami ai asi boġono kira, ‘Aberahamo tu ġai tamama, (be Barau na beġabi-raġemani).’ Korana akiramini, Barau tu ma seġukana, Aberahamo natuna tu mai fore ġerina bevaġa-ġorarini!” ¹⁰ Toma koko tu ġau korari ai varau beġe toreri; moġa lorinaġi ġwaġwa namori asi ġevaġa-ġorarini ġauri mabarari tu beġe basirini, karavai beġe fiu-raġerini.

¹¹ Deikara ġena rakava ġerina evetuġamaġi-kureni tarimana, au na tu nanu na ababatISOani. Senaġi au murigu na beiaġomani tarimana ġena seġuka tu lelevaġi, au ġegu seġuka maki evanaġiani, ema ġia ġena tamaka maki au na asi baġwa-rakaorakaoani riba. Ġia na tu Iauka Veaġa e karava na bebabatISOmini. ¹² Ġia ġimanai tu iareva-iareva dagarana, widi momona tu widi tauri ġenana bene iareva-ġitakauri ġana. Benamo widi tu ġena vaġa-vegogo numanai bevaġa-vegogorini, senaġi widi momona begabuani asi ebuseni karavanai.”

*Ioane na Iesu ebabatisoato
Mareko 1:9-11; Luka 3:21-22*

¹³ Moğa neganai Iesu tu Galilea vanuğana na Ioridana ġarukana ġana eiağoto, Ioane na bene babatisoa ġana. ¹⁴ Senaği Ioane na ekirağoiato, ekirato, “Bere namo ġoi na au boro babatisogu. Karase nai au ġegu ai boiağoma?” ¹⁵ A Iesu na evağa-veaseato, ekirato, “Veیğana noveia, korana veیğa iobukaiobuka o Barau ġena ura veیğari mabarari bitana korana-iağiri tu namo.” Benamo Ioane na Iesu ġena ura veیğana eveiato.

¹⁶ Iesu ebabatisoato, nanu na eraka-rağasito nuğanai, guba evekeo-fakato, benamo ġia na Barau Iaukana eğitaiato, pune kavana emariğoto ġia iatanai. ¹⁷ Ema garo ta guba na ekea-riğoto, ekirato, “Mai tu au Natugu, aura-viniani; ema ġia ġenai aiaku-rakavani maki.”

4

Diabolo o Satani na Iesu eriba-ğaniato

¹ Moğa murinai Iauka Veağa na Iesu tano fakana ġana eğori-iağoiato, Diabolo na bene riba-ğania ġana. ² Ġaro e boği gabana vasivasi (40) nuğari ai asi eğaniğanito, eğani-veağato; moğa lorinai vito na eğabi-rakavaiato. ³ Benamo Veribağani Tarimana Diabolo ġia ġenai eiağoto, ekiraiato, ekirato, “Bema ġoi Barau Natuna nai, mai fore nokirari, be ġaniğani ai ġeiağo.” ⁴ A Iesu na evağa-veaseato, ekirato, “Buka Veağa nuğanai maiğesi ekirani, ‘Tarimarima tu dia ġaniğani na moğo bemağurini. Senaği Barau ġena guruğa beğabi-rağerini e bekorana-iağirini tarimana tu mağuri beğabiani.’”

⁵ Benamo Diabolo na Ierusalem, siti veağana, ġana eğori-iağoiato, Rubu Veağa tuğuna vanigerenai evağa-ruğakauato. ⁶ Benamo ekirato, “Bema ġoi Barau Natuna, mainana noburi-frigo, korana Buka Veağa nuğanai maiğesi ekirani, ‘Barau na ġena aneru bevağa-nağirini, benamo ġimari na beđe ġobemuni, beđe ġabi-vaisimuni, kwakumu fore ai asi boraraiani.’”

⁷ Iesu na ma evağa-veaseato, ekirato, “Buka Veağa nuğanai maki ekirani, ‘Vereğauka ġoi ġemu Barau asi bono riba-ğania.’”

⁸ Benamo Diabolo na Iesu eğori-rağeato ġoro baregona e maukana ta tuğunai, tanobara basileiari mabarari ma marevari namori e ma seğukari ġesi evağa-ğitaiato, ⁹ ekirato, “Bema ġoiragu ai bovetui-tarini e au botoma-rakarioğo vini-guni nai tu, maiğeri mabarari au na bavinimuni.” ¹⁰ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Satani, au ġeguna noraka-veğita. Korana Buka Veağa nuğanai ekirani, ‘Vereğauka ġoi ġemu

Barau bono toma-rakariḡo vinoa, ḡia moḡo ḡereḡana ve-tuḡunaḡina bono iaḡo-vini! ”

¹¹ Benamo Diabolo na eraga-kwaneato. Aneru kotari Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡenariato.

Iesu ḡena ḡauvei esinaiato Galileai

Mareko 1:14-15; Luka 4:14-15

¹² Iesu eseḡaḡito, Ioane ḡe-diburaiato, benamo Galilea tanona ḡana ma eḡenoḡoi-iaḡoto. ¹³ Senaḡi Nasareta vanuḡana ma eragakwaneato, asi etanuto, eiaḡoto, Kaperanaumai ea tanuto. Kaperanaumai tu Genesareta kouna sevina vanuḡana ta, Sebulun e Naftali tanori nuḡanai. ¹⁴ Moḡa ḡenana Isaia, peroveta tarimana, ḡena guruḡa emoḡonito, ekirato,

¹⁵ “Sebulun e Naftali tanori ai ḡotanuni tarimami o, Galilea kouna rikinai ema Ioridana ḡarukana mo rekenai, irau bese tarimami, Barau asi ribami tarimami, ḡemi Galilea tu moḡa, ḡoseḡaḡi.

¹⁶ Mukunai ḡetanuto-ḡoi tarimari tu mama barana varau ḡeḡitaiani. E mo dei mukuna furufuru tanonai ḡetanuto-ḡoi tarimari iatari ai mama varau bema fofori.”

¹⁷ Mo negai vau Iesu na ḡena vari eḡobata-iaḡi-foforiato, ekirato, “Ḡemi rakava ḡerina ḡovetuḡamaḡi-kure, ema ḡoraka-kure Barau ḡenai, korana Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ḡena veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani maiḡa).”

Iesu na tarima vasivasi (4) ekearito, ḡia murinai beḡene raka

Mareko 1:16-20; Luka 5:1-11

¹⁸ Iesu Galilea kouna kone rikina na eraka-iaḡoto-ḡoi nuḡanai, tarikaka ruarua, Simona, arana ta tu Petero, ma tarina Anduru ḡesi eḡitarito, ḡeri reke kou ai ḡefuato, korana ḡia tauri ruarua tu maina tarimari. ¹⁹ Benamo Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ḡoiaḡoma, murigu ai ḡoma raka, be au na tu tarimarima maina viniri bana vaḡa-ribami.”

²⁰ Benamo maoromaoro ḡeri reke ḡeraga-kwanerito, Iesu murinai ḡerakato.

²¹ Monana ḡeraka-iaḡoto-ḡoi nai, Iesu na tarikaka ruarua ma eḡitarito, Iakobo (o Iames) Sebedaio ma tarina Ioane ḡesi; ḡeri ḡasi ai tamari Sebedaio ḡesi ḡeri reke ḡwadareri ḡeturirito. Iesu na ekearito, ²² benamo maoromaoro ḡeri ḡasi e tamari ḡeraga-kwanerito, Iesu murinai ḡerakato.

Iesu evevaḡa-ribato ema keve tarimari evaḡa-namorito

Luka 6:17-19

²³ Iesu Galilea tanona mabarana erakaoto-ḡoi, Iuda tari-mari ḡeri rubu nuḡari ai evevaḡa-ribato-ḡoi, e Barau ḡena Basileia, (ḡena veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani), varina namona eḡobata-iaḡiato-ḡoi. Ema tarimarima ḡeri keve e midigu irauirau mabarari evaḡa-namorito. ²⁴ Ḡia varina ḡefuato, Siria tanona mabarana eḡabiato, benamo tari-marima na ḡeri keve tarimari mabarari ḡia ḡenai ḡeḡwa-iaḡorito e ḡeḡori-iaḡorito: Midigu irauirau, iauka rakavari na ḡeboroḡirito tarimari, ḡue na evaḡiani kevena, tauḡani ḡeḡoḡoḡoḡoni, e tauḡaniri tavi tari ḡemaseto tarimari, Iesu na mabarari evaḡa-namorito. ²⁵ Tarimarima ḡutuma-bara ḡia murinai ḡerakato, Galilea na, Vanuḡa Gabanana (10) na, Ieruselema na, Iudea na, ema Ioridana ḡarukana mo rekena na maki ḡia ḡekavaiato.

5

Iesu ḡoro tuḡunai eḡobato

¹ Iesu na tarima ḡutuma-bara eḡitarito, benamo ḡoro tai eraḡeto, iatanai etanu-tarito. Ḡena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡoto. ² Benamo ḡia na evaḡa-riba matamarito, maiḡesina ekirato:

Iaku e verere korikorina *Luka 6:20-23*

- ³ “Manau tarimari, Barau ḡenai moḡo ḡevetabekauni tari-mari, tu beḡene iaku, korana Barau ḡena Basileia tu ḡia ḡeri.
- ⁴ Deidei toma ḡenuḡa-midigu midiguni tarimari tu beḡene iaku, korana Barau na ḡeri nuḡa-midigumidigu bevaḡa-magorini.
- ⁵ Manau tarimari tu beḡene iaku, korana Barau na tanobara mabarana ḡia bevinirini.
- ⁶ Veiḡa iobukaiobuka vitona ḡevito-iaḡiani e nanumasena ḡenanumase-iaḡiani tarimari tu beḡene iaku, korana vau beḡe ḡani-maseni.
- ⁷ Vevetuḡaḡwa tarimari tu beḡene iaku, korana Barau na ḡia maki bevetuḡa-ḡwarini.
- ⁸ Deidei nuḡari namo vedaurea tarimari tu beḡene iaku, korana ḡia na Barau beḡe ḡitaiani.
- ⁹ Deidei na toma vevaḡa-maino veiḡari ḡeveirini tarimari tu beḡene iaku, korana Barau na ḡia natunai bekiraḡirini.
- ¹⁰ Deidei na toma veiḡa iobukaiobukari ḡeveirini ḡaramanai ḡevaḡa-midigu midigurini e ḡevaḡa-rakavarini tari-mari tu beḡene iaku, korana Guba Basileia tu ḡia ḡeri.
- ¹¹ Bema au murigu ai ḡorakani ḡaramanai ḡomi beḡe mugumugu-iaḡimini, beḡe vaḡa-midigu midigumini, e veiḡa

rakavari irauirau ġemi ai beġe kiraġirini beġe ġofaġofa-iaġimini nai, boġono iaku. ¹² Boġono iaku, boġono verere, korana Barau na voimi baregona bevinimini gubai. Maiġesina veiġa ilailana, ġomi murimi tarimari, peroveta tarimari guineri, na maki moġesi ġevaġa-rakavarito.”

Damena e mama

Mareko 9:50; Luka 14:34-35

¹³ “Ġomi tu tanobara damenana. Bema damena mamina korikorina bekorini nai, kamara dabarai mamina ma beġenoġoini? Mai tu varau berakava, asi ġena namo ta. Moġa lorinai beġe fitoġaiani, benamo tarimarima kwakuri na ma beġe fanafana-tariani.

¹⁴ Ġomi tu tanobara mamana. Ġoro tuġunai ġevaġaruġaiato vanuġana tu asi bevekuretoġani riba. ¹⁵ Lamefa beġe gabuani maki, ġuro gaburenai asi beġe toreani, senaġina lamefa toretorena fatana korikorinai beġe torekauani. Benamo ġia mamana na numa tarimari mabarari bevinirini. ¹⁶ Ilailana, ġomi ġemi mama tarimarima ġoirari ai moġesi boġono vaġa-foforiri, be ġemi veiġa namori beġene ġitari, benamo Tamami gubai etanuni tu beġene vaġaraġea.”

Iesu ema taravatu

¹⁷ “Maiġesina asi boġono tuġa-maġi, au aiaġomato tu, Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri guruġa asi aniri ai bana vaġa-iaġori ġana. Asiġina. Au tu asi aiaġomato moġeri guruġa asi tauri ai bana vaġa-iaġori ġana, senaġi bana vaġa-moġoniri e bana vaġa-kori ginikauri uranai aiaġomato. ¹⁸ Moġoni akira-mini, guba e tanobara roġo ġetanuni nuġanai, taravatu ġena leta misina korokorona ta o ġena koma ta asiġina ġinavaġi berekwa-rekwani, beiaġoni mo, taravatu mabarari tauri korikori beġea ġorani. ¹⁹ Moġa lorinai, tarima ta na taravatu misina korokorona ta bekira-sirivaġi viniani, ema ġena ura veiġanai tarima kotari mai veiġa ilailana ma bea vaġa-ribarini, ġia tu Guba Basileiai gabi tarimanai beġe kiraġiani. Senaġina tarima ta na taravatu bekorana-iaġirini ema tarima kotari ma bea vaġa-riba iaġirini, ġia tu guine tarimanai beġe kiraġiani Guba Basileia nuġanai. ²⁰ Akira-korikorimini, bema ġomi ġemi vei-iobukaiobuka na Farisea e taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari ġeri vei-iobukaiobuka asi bevanaġiani nai, ġomi tu Guba Basileia nuġanai asi boġo raka-toġani, asiġina ġinavaġi.”

Vaġivaġi

Luka 12:57-59

21 “Ĝomi ma ribami, tarima guineri na taravatu guruĝari ĝeĝabirito, ĝekirato, ‘Asi bono vaĝivaĝi! A deikara na tarima ta bevaĝiani nai, ĝia tu Kota gabuna ĝana beiaĝoni.’”²² Senaĝi toma au na akiramini: Tarima ta tarikakana bebaru-viniani nai, ĝia tu Kota gabunai beĝe danaĝiani. E dei na tarikakana beguruĝa-rakava viniani nai, ĝia tu Kota baranai beĝe vaĝaruĝaiani. Ema dei na tarikakana bekiraiani, ‘Ĝoi tu babo korikori’ betoni nai, ĝia tu asi ebuseni karavana ĝana beiaĝoni.

23 Moĝa lorinai, bema ĝemu varevare dagarana fata veaĝana iatanai bono torekaua, Barau bono vinia otoni nuĝanai, ĝoi tarikamu otuĝamaĝiani, ĝia ma ĝena meto ĝoi ĝemu ai,²⁴ benamo ĝemu varevare dagarana fata veaĝana ĝoiranai noraga-kwanea, noiaĝo, tarikakamu ĝesi maino boĝono ĝabia roĝo, gabivau bono ĝenoĝoi-iaĝo, ĝemu varevare dagarana fata veaĝanai bono torea Barau ĝena.

25 Ĝoi ebaru-vinimuni tarimana ĝesi maino boĝono raga-ĝabia, Kota gabuna ĝana roĝo mani ĝoraka-vegogoni nuĝanai. Korana ebaru-vinimuni tarimana na Kota eseĝaĝini tarimana ĝimanai bea tore-kaumuni ĝesi, ema Kota eseĝaĝini tarimana na dibura numana ĝitaĝauna tarimana ĝimanai betoremuni, benamo ĝia na dibura numana nuĝanai bebiri-ĝaumuni garina.²⁶ Au na akira-korikorimuni: Monana asi roĝo boraka-rosini, beiaĝoni mo, ĝemu meto voina bodava-ĝosiani.”

Veĝura-vanaĝi

27 “Ĝomi ma ribami, tarima guineri na taravatu guruĝari ĝeĝabirito, ĝekirato, ‘Asi bono veĝura-vanaĝi!’”²⁸ Senaĝi au na akiramini: Deikara na tarima ta ĝaraĝona beĝitakarakaiani ma eurani bene ĝabia ĝia ĝena, ĝia tu nuĝana tuĝamaĝina ĝenana varau beveĝura-vanaĝi mo vavine ĝenai.²⁹ Bema ĝoi matamu aroribana na evaĝa-rakavamuni nai, bono ĝibo-vaĝia, bono fitoĝaia! Korana tauĝanimu rakavana rekena berekwa-rekwani tu namo, a asi namo tauĝanimu mabarana karava asi ebuseni gabunai beĝe fiu-kauani.³⁰ Ma bema ĝoi ĝimamu aroribana na evaĝa-rakavamuni nai, bono basi-ĝutua, bono fitoĝaia. Veĝa namona tu, tauĝanimu rakavana rekena bono fitoĝa-guinea, be tauĝanimu mabarana karava eĝara-vanaĝi vanaĝini gabuna ĝana asi bene iaĝo.”

Vavine tuĝuraka

Mataio 19:9; Mareko 10:11-12; Luka 16:18

31 “Tarima guineri na taravatu guruĝari ĝeĝabirito, ĝekirato, ‘Tau ta ĝaraĝona betuĝu-rakaiani nai, ĝia na veĝaraĝo ruĝaruĝana fefana bene tore-vinia.’”³² Senaĝina au na akiramini: Bema tarima ta ĝaraĝona betuĝu-dobiani,

senāgi vavine tu veḡura-vanaḡi veigari asi eveini, mo tau na ḡaraḡona tu veḡuravanaḡi vavinenai evaḡa-iaḡoani. Ema deikara na etuḡu-rakaiato vavinena beḡaraḡoani tarimana tu, beveḡura-vanaḡini.”

Guruḡatore

³³ “Ĝita senera ḡevaḡa-ribarito guruḡari ḡomi tu ma ribami: ‘Ĝemi guruḡatore asi boḡono vaḡa-rakavaia, senāgi Vereḡauka ḡoiranai ḡokiraḡi-toreto dagarari boḡono veiri.’
³⁴ Senāgi au na akiramini: Asi boḡono guruḡatore veḡata! Ĝemi guruḡa vaḡa-gwaḡigiri ḡana guba asi boḡono kiraḡia, guba aranai asi boḡono guruḡatore, korana ḡia tu Barau ḡena terona; ³⁵ o tanobara aranai maki asiḡina, korana ḡia tu Barau kwakuna ḡena fanakau dagarana; o Ierusalemā aranai, korana ḡia tu Kini baregona ḡena siti. ³⁶ Ĝoi debamu, ḡemu maḡuri, maki asi bono kiraḡia ḡemu guruḡatore vaḡa-gwaḡigina ḡana, korana ḡoi na ḡuimu sebona ta asi bovaḡa-kurokuroani e asi bovaḡa-dubadubaiāni riba. ³⁷ Namona tu maiḡa: Ĝemu guruḡa bono kiraḡia, ‘Oi’ bene oi e ‘Asiḡina’ bene asiḡina. Moḡa moḡo, a guruḡa tari ma okiraḡirini tu Tarima Rakavana, Satani, ḡenana eiaḡomani.”

Evaḡa-rakavamuni tarimana voina asi bono veia Luka 6:29-30

³⁸ “Tarima guineri ḡevaḡa-ribarito guruḡari ḡomi tu ma ribami, maiḡesi ḡekirato: ‘Mata voina mata e doḡa voina doḡa.’
³⁹ Senāgina au na akiramini, veigā rakavana evei-vinimuni tarimana asi bono veigā rakava-vinia. Bema tarima ta na taḡomu aroribana beforoani nai, taḡomu kaurina ma bono vinia maki. ⁴⁰ E bema tarima ta na Kotai betoremuni ḡemu sedi bene ḡabia ḡana nai, ḡemu koudi maki bono vinia. ⁴¹ Ema tarima ta na belau-naḡimuni, kilomita sebonai bono kavaia betoni nai, kilomita ruarua ai ma bono raka ḡia ḡesi. ⁴² Ema enoḡinoḡini tarimana bono vinia, e ḡemu ai bene ḡabitore etoni tarimana maki asi bono kira-sirivaḡi vinia.”

Ĝevaḡa-rakavamuni tarimari bono ura-viniri Luka 6:27-28; 6:32-36

⁴³ “Tarima guineri ḡevaḡa-ribarito taravaturi ma ribami, ḡekirato: ‘Ĝoi sevimu tarimana bono ura-vinia, a evaḡa-rakavamuni tarimana bono vaḡa-rakavaia.’ ⁴⁴ Senāgina au na akiramini: Ĝebaru-vinimini tarimari boḡono ura-viniri, e dei na ḡevaḡa-rakavamini tarimari maki iatari ai boḡono ḡauḡau. ⁴⁵ Maiḡa ḡenana boḡo vaḡa-foforiani, ḡomi tu Tamami gubai etanuni na natunai evaḡa-iaḡomito. Korana ḡia na ḡaro tu

veiġa rakava tarimari e veiġa namo tarimari iatari ai evaġa-raġekauani, ema ġura maki veiġa iobukaiobuka e veiġa ġeġeva-ġeġeva tarimari ġeri etuġu-riġoani. ⁴⁶ Bema ġouravirinini tarimari tu ġomi ġeura-vinimini tarimari moġo nai, kamara varevare namona boġo ġabiani? Takesi ġegogoni tarimari o ġofaġofa tarimari na maiġesina maki ġeveiani. ⁴⁷ Ema tarikakami moġo boġo vaġa-namorini, ġemi namo tu kara? Barau asi ribari tarimari na maki mai veiġa ġeveiani. ⁴⁸ Moġa lorinai ġomi tu asi vetoukaumi boġono tanu, ġomi Tamami gubai etanuni asi vetou-kauna kavana.”

6

Vini korikorina rabu tarimari ġeri ai

¹ “Rorimi boġono vetore, ġemi veiġa namori tarimarima ġoirari ai asi boġono vaġa-foforiri, ġia na beġene vaġa-raġemi ġana. Maiġeri boġo veirini nai, Tamami gubai etanuni ġenana voimi asi boġo ġabini.

² Moġesi nai, ġemu varevare rabu tarimari bovinirinini nai, asi bono ġobata-iaġia ma kibimu ġesi, ġofaġofa tarimari rubu ai e vanuġa ġatamanai ġeveini kavana, tarimarima na beġene vevato-iaġiri ġana. Akira-korikorimini, ġia tu tarimarima na ġevaġa-raġerini, be voiri tu varau ġeġabirito.

³ Sena-ġina ġoi ġemu varevare asi ġena-ġana tarimana novinia botoni nai, ġimamu kaurina asi bene riba, ġoi ġimamu aroribana na kara eveiani. ⁴ Be ġemu varevare vekuretoġai bono vini. Ema Tamamu na, kara eġorani vekure-toġai eġitarini, ġia na vau voimu bevinimuni.”

Vereġauka ġena ġauġau

Luka 11:2-4

⁵ “Bema boġo ġauġauni nai, ġofaġofa tarimari kavana asi boġono iaġo! Ġia ruġaruġari ai ma iakuri ġesi ġeġuriġurini, rubu nuġari ai e vanuġa ġatamanai ema dabarai maki, tarimarima na beġene ġitari ġana. Au na akira-korikorimini, ġia voiri varau ġeġabito. ⁶ A ġoi ourani bono ġauġau otoni nai, ġemu numa daiġutuna nuġanai bono rakatoġa, ġatama-boka bono biri-ġaua, monai vau Tamamu bono noġi-vinia, ġia tu vekuretoġai etanuni. Ema Tamamu na, kara eġorani vekuretoġai eġitarini, ġia na vau voimu bevinimuni.

⁷ Ġomi boġo ġauġauni nai, asi boġono kiraġi ġenoġoi-ġenoġoi guruġa asi aniri ġeri ai, Barau asi ribari tarimari ġeveini kavana. Ġia ġetuġamaġini, ġeri guruġa vovoka ġekiraġirini naima, Barau na beseġaġirini. ⁸ Ġia kavari asi boġono iaġo. Korana ġomi na kara ġoura-vinirini, Tamami na eriba-guineani, gabivau ġomi na ġonoġi-viniani.

- ⁹ Maiġesina boġono ġuriġuri:
 ‘Ġai Tamama o, gubai otanuni; ġoi aramu baġana vaġa-
 veaġaia;
¹⁰ ġemu Basileia bene iaġoma; ġemu ura tanobarai baġana
 veia, gubai ġeveiani kavana.
¹¹ Ġema-ġama toma bono vinima.
¹² Ġema rakava notuġamaġi-fitoġari, ġai ġevaġa-rakavamani
 tarimari ġeri rakava ġatuġamaġi-fitoġarini vaġa-
 ilailana.
¹³ Veribaġani ai asi bono ġori-kauma, a Rakava Tarimana,
 Satani, ġimana na bono vaġa-maġurima. [Korana
 Basileia tu ġoi ġemu, seġuka ġoi ġemu, mareva bareg-
 ona ġoi ġemu, toma bene iaġo mo vanaġivanaġi,
 Amen.]’
¹⁴ Bema ġomi na ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri rakava
 boġo tuġamaġi-fitoġarini nai, Tamami gubai etanuni na
 ġemi rakava maki betuġamaġi-fitoġarini. ¹⁵ Senaġina, bema
 ġomi na ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri rakava asi boġo
 tuġamaġi-fitoġarini nai, Tamami na ġemi rakava maki asi
 betuġamaġi-fitoġarini.”

Ġaniveaġa

¹⁶ “Boġo ġani-veaġani nai, asi boġono boġe-vetuġa,
 ġofaġofa tarimari ġeveini kavari. Ġoirari ai ġevevaġa-fofori
 ġofakauni, tarimarima na matoru beġene kira, ‘Ġeġani-
 veaġani kika’ beġene si. Akira-korikorimini, ġia voiri tu
 varau ġeġabirito. ¹⁷ A ġoi, bema bono ġani-veaġa botoni
 nai, debamu ai deoro bono tore e ġoiramu bono ġuriġia,
¹⁸ be tarimarima na asi beġene ribamu, ġoi tu oġani-veaġani,
 senaġina Tamamu veġuni ai moġo bene riba. Ema Tamamu
 na, kara eġorani vekuretoġai eġitarini, ġia na vau voimu
 bevinimuni.”

Ġemi farefare gubai boġono vaġa-vegogo

Luka 12:33-34

¹⁹ “Ġemi farefare tu mai tanobarai asi boġono vaġa-vegogo!
 Korana faro ema lalalala o rasta na beġe vaġa-rakavarini
 ġesi, ema lema tarimari na numa beġe dareani ema beġe
 lemarini. ²⁰ Ġemi farefare gubai boġono vaġa-vegogo, faro
 e lalalala na asi beġe vaġa-rakavarini, ema lema tarimari
 na maki numa asi beġe dareani ema asi beġe lemarini riba.
²¹ Ġoi ġemu farefare ainai etanuni, ġoi nuġamu maki monai
 etanuni.”

Mata tu tauġani ġena mama

Luka 11:34-36

22 “Mata tu tauḡani ḡena lamefa kavana. Bema ḡoi matamu namo nai, tauḡanimu mabarana maki bemamani. 23 Senaḡina bema ḡoi matamu tu rakava nai, tauḡanimu mabarana maki bemukunani. A bema mama ḡoi nuḡamu ai tu mukuna nai, mai mukuna tu bebarego-vedaureani!”

*Tarima ta vere ruarua vetuḡuri asi beiaḡo-vinini riba
Luka 16:13*

24 “Tarima ta na vere ruarua vetuḡunaḡiri asi beiaḡo-vinirini riba. Korana ḡia na ta tu asi beura-viniani, a ta tu beura-viniani; ta bevaḡa-moḡoniani, a ta tu beḡofaḡofa-iaḡiani. Barau ema moni nega sebonai vetuḡunaḡiri asi boḡo iaḡo-vinirini riba.”

*Asi boḡono nuḡa-vekwaraḡi
Luka 12:22-31*

25 “Moḡesi naima akiramini, ḡemi maḡuri asi boḡono tuḡamaḡiri, kara boḡo ḡanini o boḡo niuni; o tauḡanimi kara na boḡo dabuḡarini. Aiḡa tu dagara barana, maḡuri ba ḡaniḡani? E aiḡa tu dagara barana, tauḡani ba dabuḡa? 26 Gubai ḡerovoni manuri ḡoḡitari! Ḗia tu asi ḡevarovaroni e asi ḡekwakwani, ema vamoka numari ai maki ḡaniḡani asi ḡevaḡa-vegogoni. Senaḡi Tamami gubai etanuni na eḡuburini. Gomi tu dagara baregomi, a manu tu kei! 27 Gomi deikara onuḡa-vekwaraḡini nai, ḡemu maḡuri kota ma bo-vaḡa-maukaiani riba ba?”

28 Karase dabuḡa urari ai ḡove-tuḡamaḡi-vekwaraḡini? Boḡa veraverari ḡoḡitari, aiḡesi ḡegarani. Asi ḡeḡauveini e dabuḡa asi ḡeturini. 29 Senaḡina akiramini, Kini Solomona ḡena vedabuḡa marevana maki ḡevanaḡiani. 30 Mai tu Barau na tano ḡauḡari evaḡa-dabuḡarini, ḡia tu toma ḡegarani, a boinani tu karavai beḡe fiu-raḡerini, Barau tu moḡesina evaḡa-dabuḡarini. Ḗia na ḡomi asi veḡatana bevaḡa-dabuḡamini, ei? Ḗomi veḡabidadama misimisi tarimami! 31 Moḡesi nai, asi boḡono nuḡa-vekwaraḡi, asi boḡono kira, ‘Kara toma taḡanini?’ O ‘Kara toma taniuni?’ O ‘Kara toma tariḡoni?’ 32 Barau asi ribari tarimari na maiḡeri dagara mabarari ḡeraga-vetaurini, a Tamami gubai etanuni tu ribana, ḡomi na maiḡeri ḡoura-vinirini. 33 Senaḡina giniguine ḡia ḡena Basileia ema ḡena vei-iobukaiobuka boḡono vetau-guineri, benamo maniḡeri dagara mabarari ḡomi bevinimini. 34 Moḡesina naima boinani ḡaro tuḡamaḡi-vekwaraḡina asi boḡono vei; boinani ḡaro ḡena vekwaraḡi tu Barau ḡimanai. Toma ḡaro ḡena vekwaraḡi iatanai meto ma boḡo torekauni nai, kamasi boḡo ḡwaiiani?”

7

Tarimarima asi boḡono vetau-viniri

¹ “Tarimarima asi boḡono vetau-viniri, be Barau na maki asi bene vetau vinimi. ² Korana tu ḡomi ḡemi vetauvini ilailanai, ḡomi maki moḡesina moḡo Barau na bevetau-vinimini; ema aiḡesi ḡovevaḡa-vetovo vinirini, Barau na maki moḡesi bevevaḡa-vetovo vinimini. ³ Karase nai tarikakamu matanai libika oḡitaiani, senaḡi ḡau tubina ḡoi matamu nuḡanai maniḡa tu asi otuḡamaḡiani? ⁴ Kamara dabarai ḡoi tarikakamu okiraiani, ‘Ḡata, au na roḡo matamu ai libika nakokia,’ senaḡina ḡoi tauḡemu matamu ai ḡau tubina ta etanuni? ⁵ Ḡoi ḡofaḡofa taumu, guine tu ḡoi matamu ai ḡau tubina nokoki-vaḡia roḡo, benamo boboḡeboḡe-ḡinikauni vau, tarikakamu matanai libika bono ḡabi-vaḡia.

⁶ Dagara veaḡari kwaiva (o kira-sirivaḡi tarimari) asi boḡono viniri, ema ḡemi aḡeva maki asi boḡono fiu-rosiri bai ḡoirari ai! Kwakuri na beḡe fana-taririni, benamo beḡe doḡe-kureni, ma beḡe dare-misi misimini garina.”

*Noḡinoḡi, vetauvetau, sekeseke o fidifidi**Luka 11:9-13*

⁷ “Noḡinoḡi ai Barau na bevini-mini, vetauvetau ai boḡo doḡarini, sekeseke ai ḡemi ḡatama boka bekeoani. ⁸ Korana benoḡi-noḡini tarimana tu beḡabini, bevetauni tarimana bedoḡarini, ema beseke-sekeni tarimana Barau na ḡena ḡatama-boka bekeoani.

⁹ Ḡomi dei bema natumu merona ḡaniḡani benoḡini nai, ḡoi na fore boviniani? ¹⁰ O maḡani-kone benoḡini nai, mota boviniani? ¹¹ Boḡono tuḡamaḡi, ḡomi tu rakava tarimami, senaḡi dagara namori natumi viniviniri ma ribami, moḡa lorinai ḡomi Tamami gubai etanuni, ḡia na dagara namori ḡenoḡi-viniani tarimari bevinirini veḡatana!

¹² Ḡomi kara ḡourani tarimarima na ḡemi ai beḡene veiri veiḡari, ḡia ḡeri ai maki moḡeri veiḡa boḡono veiri. Mose ḡena taravatu e peroveta ḡeri vevaḡa-riba guruḡari tauna korikorina tu moḡa.”

*Barau ḡena Basileia rakatoḡana**Luka 13:24*

¹³ “Ḡatama-boka kibobonai boḡono rakatoḡa. A mase gabuna ḡana eiaḡoni dabarana tu baḡaka, e ḡena ḡatama-boka tu barego rakava, ema ḡutuma maki monai ḡerakatoḡani. ¹⁴ Senaḡi maḡuri vanaḡivanaḡi ḡana eiaḡoni ḡatama bokana tu kibobo e dabara maki kei rakava, ema tarimarima viravira na moḡo ḡedoḡariani.”

*Peroveta tarimari ġofaġofari**Luka 6:43-44*

¹⁵ “Rorimi boġono vetore peroveta tarimari ġofaġofari ġerina. Ġia ġomi ġemi ai ġeiaġomani tu ma mamoe dabuġari ġesi, senaġina nuġari ai ġeri tuġamaġi tu boġa kwaivari rakavari kavari. ¹⁶ Ġia ġwaġwari ai vau boġo ribarini. Vine ġwari (o grapes) tu ġau ma giniri ġerina asi ġebokoni, ema figi ġwari maki ġauġa ġiniġiniri ġeri ai asi ġeġabini. ¹⁷ Ġau namona ġenana ġwaġwana namona bevaġa-ġoraiani, a ġau rakavana ġenana maki ġwaġwana rakavana bevaġa-ġoraiani. ¹⁸ Ġau namona na ġwaġwa rakavana asi beġwani riba, ilailana ġau rakavana na ġwaġwa namona asi beġwani riba. ¹⁹ Ġwaġwa namori asi ġeġwani ġauri tu beġe basirini, ma karavai beġe fiu-raġerini. ²⁰ Moġesina ilailanai peroveta tarimari ġofaġofari tu ġwaġwari ai boġo ribarini.

²¹ Dia ‘Vereġauka, Vereġauka,’ ġetoguni tarimari mabarari tu Guba Basileiai beġe raka-toġani. Asiġina. Deikara Tamagu gubai etanuni ekorana-iaġiani e ġena ura veiġari eveirini tarimana ġereġana moġo. ²² Kota baregona ġarona beraġasini nai, tarima ġutuma na beġe kiraguni, beġe kirani, ‘Vereġauka, Vereġauka, ġoi aramu ai ġaperovetato, e ġoi aramu ai iauka rakavari ġalai-vaġirito, ma ġoi aramu ai nuġa-farevaġi veiġa boruri ġutuma maki ġaveirito.’ ²³ Benamo au na bakirarini, bakirani, ‘Au asi ribagu ġomi. Ġeguna ġoraka-veġita, ġomi veiġa rakava tarimami!’ ”

*Numa ruarua ragaragari tauri**Luka 6:47-49*

²⁴ “Moġa lorinai, tarima ta na ġegu guruġa maiġeri eseġaġirini, ma veiġari eveirini tu, tarima iaunegana na ġena numa fore iatari ai evaġa-ruġaiato kavana. ²⁵ Ġura baregona eraguto, ġaruka mabarari ġeġabatarito, iavara asikeikeina eragato nai, mo numa edoriato; senaġina asi eġwa-lauato, korana ġia tu fore iatanai evaġa-ruaġaiato nai. ²⁶ A deikara na ġegu guruġa maiġeri eseġaġirini, senaġi veiġari tu asi eveirini, ġia tu tarima babona noġa, numa eragato nai, miri iatanai moġo evaġa-ruġaiato. ²⁷ Ġura baregona eraguto, ġaruka mabarari ġeġabatarito, iavara asikei eraġasito, mo numa edoriato nai, eġwa-lauato, benamo eġwa-rovorovoto.”

²⁸ Iesu na ġena ġobata guruġari maiġeri ekiraġi-ġosirito nai, mai vegogo tarimari ġutuma-bara na ġena vevaġa-riba guruġari ġeġaba-iaġirito. ²⁹ Korana ġena guruġa ma seġukana, dia ġeri taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġeri guruġa kavana.

8

*Iesu na lepera tarimana evaḡa-namoato
Mareko 1:40-44; Luka 5:12-14*

¹ Iesu ḡoro tuḡuna na ma emariḡoto nai, tarima ḡutuma-
bara ḡia murina na ḡerakato. ² Benamo tarima ta ma
leperana Iesu ḡenai eiaḡoto, ḡoiranai evetui-tarito, ekirato,
“Vereḡauka, bema ḡoi ourani nai, moḡoni boiarevaguni,
bovaḡa-namoguni riba!” ³ Iesu na ḡimana eduḡi-roroḡotoato,
keve tarimana eḡabi-karaiato, ekirato, “Aurani, be nonamo!”
Benamo vaḡa-sebo lepera na enamoto. ⁴ Iesu na evaḡa-
guruḡaiato, ekirato, “Tarima ta asi bono kira-varaia. Noiaḡo,
Rubu Veaḡa verena na bene ḡitamu, ema veiareva varevare
dagarari Mose na ekiraḡiato ilailanai bono vinia; be tari-
marima beḡene riba, ḡoi tu bonamo.”

*Roma vetari verena ḡena vetuḡunaḡi merona
Luka 7:1-10*

⁵ Iesu Kaperanauma ai eraḡasito nai, Roma vetari verena
ta ḡia ḡenai eiaḡoto, Iesu enoḡiato, ⁶ ekirato, “Vereḡauka,
ḡegu vetuḡunaḡi merona tauḡanina asi eḡarevani, be numai
egena-taḡoni, ema midigu maki barego eḡanini.” ⁷ Iesu
na ekiraiato, ekirato, “Au aiaḡosini, be asi-vaḡa-namoani.”
⁸ Vetari verena na evaḡa-veseato, ekirato, “Vereḡauka, au tu
asi ilaila ḡoi ḡegu numai boraḡe-kauni; senaḡi ḡoi noguruḡa
moḡo, benamo au ḡegu vetuḡunaḡi merona benamoni. ⁹ Au
maki tarima kota ḡeri veḡitaḡau gabureri ai, ema vetari
tarimari o soldia tu au gaburegu ai. Au na ta bakiraiani,
‘Noraka!’, benamo berakani, ma ta bakiraiani, ‘Noiaḡoma!’,
benamo beiaḡomani. Ema au ḡegu vetuḡunaḡi merona
bakiraiani, ‘Maiḡa noveia!’, benamo beveiani.”

¹⁰ Iesu na ḡena guruḡa eseḡaḡiato nai, eḡaba-rakavato.
Benamo ḡia murinai ḡerakato tarimari evaḡa-guruḡarito,
ekirato, “Au na akira-korikorimini, Isaraela nuḡanai mai-
ḡesina veḡabidadama ta roḡosi bana doḡaria. ¹¹ Au na
akiramini maki, tarimarima ḡutuma ḡaro-raḡe e ḡaro-riḡo
rekeri na beḡe iaḡomani, Aberahamo, Isako, e Iakobo
ḡesi vereko baregonai beḡe ḡani-vegogoni Guba Basileiana
nuḡanai. ¹² Senaḡina tovtovonai Barau na eḡabi-viriḡirito
tarimari, Basileia nuḡanai beḡene tanu etato tarimari tu,
Barau na befiu-rosirini murikai, mukuna furufuru nuḡanai.
Monai beḡe taḡini, e gadikari maki beḡe veḡara-tarini.”

¹³ Benamo Iesu na vetari verena ekiraiato, ekirato,
“Noiaḡo, ḡemu numa ḡana! Boveḡabidadama lorinai, veiḡana
beḡorani.” Ḣena vetuḡunaḡi merona mo horai varau enamoto.

Iesu na Simona ġena taġama evaġa-namoato
Mareko 1:29-31; Luka 4:38-39

¹⁴ Iesu Petero ġena numai eraka-toġato. Monai Petero ġena taġama vavinena ekevento, tauġanina eseġukato, be egenataġoto-ġoi, Iesu na eġitaiato; ¹⁵ ġimanai eġabito, benamo ġena keve ekorito, evaisi-raġeto, benamo ġia eġubuato.

Iesu na tarimarima ġutuma evaġa-namorito
Mareko 1:32-34; Luka 4:40-41

¹⁶ Lavilavi ai iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari ġutuma Iesu ġenai ġeġori-iaġorito. Iesu na moġeri iauka rakavari ġena guruġa seġukana ġenana moġo elai-vaġirito, e keve tarimari mabarari maki evaġa-namorito. ¹⁷ Maiġeri veiġa vaġa-moġoniri tu Isaia, peroveta tarimana, na ekiraġiato kavana, ekirato, “Ġia na ġera midigumidigu eġabi-veġitarito, ema ġera keve irauirau eġwarito, evaġa-namorito.”

Iesu murinai beġene raka ġetato tarimari
Luka 9:57-60

¹⁸ Iesu na tarimarima ġutuma na ġevegogo-ġeġeraġiato eġitarito, benamo ġena mero ekirarito, ekirato, “Siveġasi-vanaġi, kou mo rekena ġana.” ¹⁹ Nuġanai taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ta Iesu ġenai eiaġoto, ekirato, “Ve-vaġa-riba tarimamu, ġoi aiġana boiaġoni nai, au ġoi murimu ai moġo bana raka atoni.” ²⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Boġa kwaivari ma ġeri kouġa, ema manu ma ġeri nuġi, senaġi Tarimarima Natuna tu asi ġena gena gabuna.”

²¹ Iesu ġena mero ta na maki evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vereġauka, mani ġemu veiġa, naġenoġoi, be tamagu roġo naguria.” ²² Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Murigu ai noma raka, mani tu noiaġuiri; mase tarimari (o Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari) na ġeri mase tauġeri na beġene guriri.”

Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ġoirito
Mareko 4:36-41; Luka 8:22-25

²³ Iesu ġasi ai eraġeto nai, ġena mero maki ġia ġesi ġeraġe-sebonato. ²⁴ Geiaġoto-ġoi nai, asikauna iavara asikei kou ai eraġasito, benamo ureure tu ġasi nuġanai ġevebubu-ġurato. A Iesu tu egenato-ġoi. ²⁵ Benamo ġena mero ġeiaġoto ma ġevaġoato, ġekirato, “Vereġauka, novaġa-maġurima, ġita tu mai taburuni, dori tamaseni. ²⁶ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Karase nai ġogarini? Veġabidadama kei rakava tarimami!” Benamo Iesu evariġisito, iavara ma ureurena ġesi ekira-ġoirito, benamo ġedokoto, ġemeġomeġo-tarito. ²⁷ Tarimarima mabarari ġeġaba-rakavato, ġekirato, “Mai

tu kamara tarima se? Iavara e ureure na maki garona ġeseġaġiani!”

Iesu na tarima ruarua iauka rakavari na ġeboroġirito evaġa-namorito

Mareko 5:1-17; Luka 8:26-37

²⁸ Galilea kouna tavina rekenai, Gadara (o Gerasa) tari-mari ġeri tano ai, Iesu eraġasito, benamo iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari ruarua gara kouġari na ġeiaġomato-ġoi Iesu ġenai. Mai tarima ruarua tu ma gariri, moġa lorinai tarima ta mo dabara na asi eraka-vanaġito-ġoi. ²⁹ Benamo tauri ruarua Iesu ġeġaba-viniato, ġekirato, “Barau Natuna o, kara ġai ġemai noveia otoni? Ġoi boiaġoma maiġa tu, noma vaġa-midiguma ġana, ġaro korikorina roġosi roġo bene raġasi nuġanai, ei?”

³⁰ Monai, asi manaġa lelevaġi, bai serina ġedokadokato-ġoi. ³¹ Moġesina nai iauka rakavari na Iesu ġenoġiato, ġekirato, “Bema ġoi na ġai bolai-vaġimani nai, notuġuma bai ġeri ai, ġia nuġari ai ġaraka-toġa.” ³² Iesu na ekirarito, ekirato, “Be ġoiġo!” Benamo iauka rakavari mo tarima ruarua ġerina ġeraka-vaġito, ġeiaġoto, bai ġeri ai ġeraka-toġato. Benamo bai serina mabarana eġwa-bubu-lausiato, lalaġa na ġekokosi-firiġoto, kou ai ġeveġuġutu-maseto.

³³ Bai ġitaġauri tarimari ġeraga-kwareġato, vanuġa ġana ġeiaġoto, vari mabarana ġekiraġiato, ema iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari ġeri ai kara ġeġorato mabarari maki ġevaġa-foforirito. ³⁴ Benamo vanuġa tarimari mabarari ġeġoto-iaġoto, Iesu beġene ġitaia ġana. Iesu ġenai ġeraġasito nai, ġenoġiato, ġeri tano na bene raka-veġita.

9

Iesu na rakava etuġamaġi-fitoġarito

¹ Iesu ġasi tai eraġekauto, ma eġenoġoito, kou na evanaġito, ġena vanuġa korikori ġana eiaġoto. ² Monai tarima kotari na tauġanina tavi ta emaseto tarimana ta gedai genagenanai Iesu ġenai ġeġwa-iaġoato. Iesu na ġeri veġabidadama vetoġana aiġa barana eġitaiato, benamo keve rakava tarimana ekiraiato, ekirato, “Natugu, bono kokore, ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari.”

³ Benamo taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari tauġeri maiġesina ġekirato, “Mai tarima na Barau ekira-fitoġaiani.”

⁴ Iesu ma ribana ġia kara ġetuġa-maġirito-ġoi nai evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai maniġesina tuġamaġi rakavari ġoġabini? ⁵ Aiġesina baguruġani tu meraġa, ‘Ġemu

rakava batuḡamaḡi-fitoḡari' banasi, ba bara kira, 'Noruḡa-vaishi, noraka' barasi? ⁶ Au na navaḡa-ḡitami, Tarimarima Natuna tu ma ḡena maoro, rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini tanobarai." Benamo Iesu na keve rakava tarimana evaḡa-guruḡaiato, ekirato, "Novariḡisi, ḡemu geda noḡabia, be numa ḡana noiaḡo!" ⁷ Benamo mo tarima evaisiraḡeto, ḡena numa ḡana eiaḡoto. ⁸ Tarimarima na mo veḡa ḡeḡitaiato nai, ḡegarito e Barau ḡevaḡa-raḡeato, korana seḡuka moḡesina tarimarima evinirito nai.

Iesu na Mataio ekeaiato
Mareko 2:13-17; Luka 5:27-32

⁹ Iesu monana eraka-vanaḡito nai, ḡia na tarima ta arana Mataio eḡitaiato, takesi moniri ḡeḡabito-ḡoi numanai etanutaḡoto-ḡoi nai eḡitaiato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, "Murigu ai noma raka." Benamo Mataio evaisiraḡeto, Iesu murina na eiaḡoto.

¹⁰ Iesu Mataio ḡena numai eḡaniḡanito-ḡoi nai, takesi gogo tarimari vovoka e vei-rakava tarimari ḡutuma maki ḡeiaḡomato, Iesu ma ḡena mero ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoto. ¹¹ Farisea tarimari kotari na ḡeḡitaiato nai, Iesu ḡena mero ḡedanaḡirito, ḡekirato, "Karase nai ḡomi ḡemi vevaḡa-riba tarimana tu takesi gogo e vei-rakava tarimari ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoni?"

¹² Iesu na mo guruḡa eseḡaḡiato, benamo evaḡa-veserito, ekirato, "Namo tarimari na doketa asi beḡe vetaurini, senaḡina keve tarimari na moḡo. ¹³ Goiaḡo, tauḡemi na Buka Veḡa na ekiraḡiani guruḡana ḡoa vetaua, maḡesina ekirani, 'Au na dia ḡomi ḡemi ginitaḡo o boubou varevareri aura-vinirini. Au aurani ḡomi na vevetuḡaḡwa e veiau-namo boḡono vaḡa-foforiri.' Au tu vei-iobukaiobuka tarimari keakeari asi aiaḡomato, senaḡi vei-rakava tarimari moḡo."

Ḡaniveaḡa
Mareko 2:18-22; Luka 5:33-39

¹⁴ Moḡa murinai Ioane Babatiso ḡena mero Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, benamo ḡedanaḡiato, ḡekirato, "Karase nai ḡai e Farisea tarimari tu ḡaḡani-veaḡani, a ḡoi ḡemu mero tu asi ḡeḡani-veaḡani?"

¹⁵ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, "Ḡomi ḡotuḡamaḡini, veḡaraḡo varigu tarimana ḡatana seviri ai etanuni nuḡanai beḡe taḡini ba? Asiḡina! Ḡarona eiaḡomani, veḡaraḡo variḡu tarimana ḡatana ḡerina beḡe ḡabi-veḡitaiani, monai vau beḡe ḡani-veaḡani.

¹⁶ Tarima ta na dabuḡa variḡuna veseana dabuḡa guinena ḡesi asi bebani-vegogoani. Bema moḡesina beveini nai, dabuḡa variḡuna na guinena bedareani, ema vedarena maki

bebaregoni. ¹⁷ Tarima ta na maki vine nanuna variḡuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moḡesina beveini nai, nanigosi kefina guinena bevedareni, vine nanuna bebebubuni, ema kefi maki berakavani. Senaḡina vine nanuna variḡuna nanigosi kefina variḡunai bebubu-ḡuriaiani tu namo. Benamo ruarua, vine nanuna e kefi, beḡe tanuni, asi beḡe rakavani.”

*Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaḡa-namorito
Mareko 5:22-43; Luka 8:41-56*

¹⁸ Iesu na roḡo ḡena mero evaḡa-ribarito-ḡoi nuḡanai, vere ta eraḡasito, Iesu kwakuna koranai evetui-tarito, ekirato, “Au natugu kekenina inivau moḡo bemase. Si-iaḡo, ḡimamu iatanai bono tore-kaua, benamo natugu bemaḡurini.” ¹⁹ Iesu evaisi-raḡeto, ḡia ḡesi ḡeiaḡoto. Ḣena mero maki ḡia ḡesi ḡeiaḡo-sebonato.

²⁰ Ḣeiaḡoto-ḡoi nuḡanai, vavine ta, ḡena keve tu rara kevena, laḡani gabanana ruarua (12) ekeve-iaḡiato, eiaḡomato Iesu murina rekena na, ma ḡena dabuḡa dudunai eveḡabikauto. ²¹ Korana tu ḡia evetuḡamaḡito, “Ḣena dabuḡai moḡo haveḡabikauni nai, banamoni.” ²² Iesu eruḡa-kureto, eḡitaiato, ekirato, “Natugu, bono kokore! Ḣemu veḡabidadama na bevaḡa-namomu.” Benamo vaḡa-sebo ḡena keve enamo-ḡosito.

²³ Iesu tu mo vere ḡena numai eraka-toḡato. Ivirikou furufuru tarimari e taḡitaḡi tarimari ma gururi baregori ḡesi eḡitarito, ²⁴ benamo Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ḣoraka-rosi. Kekeni tu asi bemase, ḡia tu egenani moḡo.” Senaḡi tarimarima na ḡerikiriki-iaḡiato. ²⁵ Iesu na mo tarimarima ḡutuma etuḡu-rosirito murinai, ḡia eraka-toḡato numa nuḡanai, kekeni ḡimanai eḡabito; benamo mo kekeni evaisi-raḡeto. ²⁶ Mai veḡa varina tu mo tano mabaranai ḡevarifiu-iaḡiato.

Iesu na mata-bubu tarimari ruarua evaḡa-namorito

²⁷ Iesu na mo gabu ma eraga-kwaneato. Erakato-ḡoi nai, mata-bubu tarimari ruarua murina na ḡeiaḡoto, ḡekea-viniato, ḡekirato, “Davida Natuna o, ḡai novetuḡama!” ²⁸ Iesu numai eraka-toḡato nai, mo mata-bubu tauri ruarua maki ḡeraḡe-kauto. Benamo Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Ḣomi na ḡovaḡa-moḡoniguni, au na bavaḡa-namomini riba?” Ḣia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Vereḡauka, oi, ḡavaḡa-moḡonimuni.” ²⁹ Benamo Iesu na matari eḡabi-kararito, ekirato, “Ḣemi veḡabidadama lorinai, veḡana tu bana veia ḡemi.” ³⁰ Benamo matari ḡefafato. Iesu na ma nuḡana mabarana ḡesi evaḡa-guruḡa gwaḡiḡi-rito, ekirato, “Mai

veiġa beġora maiġa varina tarima ta asi boġono kira-varaia!”
³¹ Senaġina tauri ruarua ġeraka-rosito, ġeiaġoto, Iesu varina mo tano mabaranai ġea varifiu-rovorovoato.

Iesu na muru-bubu tarimana ta evaġa-namoato

³² Tauri ruarua numa na ġeraka-rosito-ġoi nuġanai, tarima ta, iauka rakavana na eboroġiato nai asi eguruġato-ġoi, Iesu ġenai ġeġabi-iaġoato. ³³ Iesu na iauka rakavana elai-vaġiato murinai, mo muru-bubu tarimana varau eguruġato. Tari-marima mabarari na mai eġorato veiġana ġeġaba-iaġiato, ġekirato, “Maiġesina veiġana ta Isaraela nuġanai roġosi bene ġora!” ³⁴ A Farisea tarimari ġekirato, “Mai tu iauka rakavari ġeri vere ġena seġukana na iauka rakavari ġia na elai-vaġirini.”

Iesu na ġena mero Isaraela tarimari ġeri ai etuġurito

³⁵ Iesu na vanuġa baregori ema keiri mabarari eiaġo-vinirito: Ġeri rubu ai evevaġa-ribato-ġoi, Barau ġena Basileia varina namona eġobata-iaġiato-ġoi, ema keve e midigu-midigu tarimari mabarari evaġa-namorito. ³⁶ Iesu na mo tarimarima ġutuma-bara eġitarito nai evetuġarito, korana ġenuġa-vekwaraġito e asi ġeri veduru ġabi tarimari, vaġa-ilailana mamoe asi ġitaġauri tarimana ta kavana. ³⁷ Benamo Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Makora ġitaġitana tu barego, senaġina ġauvei-iaġina tarimari tu asi ġutuma. ³⁸ Vamoka ġaniġanina vinivinina Vereġaukana boġono noġia, be ġauvei tarimari bene tuġuri, ġena ġaniġani gogo vamokari ġana.”

10

Iesu na ġena apostolo merori gabanana ruarua (12) ekear-ito

¹ Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo seġuka evinirito, iauka rakavari beġene lai-vaġiri, e keve ema midigu-midigu mabarari beġene vaġa-namori ġana.

² Mai apostolo tarimari gabanana ruarua (12) arari tu maiġeri: Giniguinena tu Simona, arana ta tu Petero, e ġia tarina Anduru; Iakobo (o Iames), Sebedaijo natuna, ma tarina Ioane ġesi; ³ Filippo e Batolomeo; Tomasi e takesi gogo tarimana Mataio; Iakobo (o Iames), Alfeo natuna, e Tadeo; ⁴ Simona, Selote tarimana, ema Iudas Isakariota, Iesu berevaiani tarimana.

Iesu na apostolo tarimari ġeri ġauvei evinirito

Mareko 6:7-13; Luka 9:1-5

⁵ Mai tarima gabanana ruarua (12) Iesu na etuġu-rosirito ema velaunaġi sisibari maiġesina evinirito, ekirato, “Irau

bese tarimari ġeri ai asi boġono iaġo, e Samaria vanuġari tai maki asi boġono raka-toġa; ⁶ senaġina Isaraela besena ġeri ai boġono iaġo, ġia tu ġerekwa-rekwato mamoei kavana. ⁷ Ġoiġo, ma maiġesi boġono ġobata, boġono kira, ‘Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ġena veġitaġau seġukana evaġaruġaiani maiġa)!’ ⁸ Keve tarimari boġono vaġa-namori, mase tarimari boġono vaġa-maġuriri, lepera tarimari boġono iarevari boġono vaġa-namori, e iauka rakavari boġono lai-vaġiri! Ġomi na ġoġabiato asi voina, boġono vini maki asi voina.

⁹ Ġemi iaġoiġo ai moni asi boġono ġabikau, golo o silva moniri o kopa moniri maki asi boġono ġwakau. ¹⁰ Dura asi boġono ġabikau, sedi ruarua, tamaka, ema togoi maki asi boġono ġabi. Korana ġauvei tarimana ġena-ġana tu beġene vinia veġata.

¹¹ Vanuġa baregona tai o vanuġa keina tai boġo raka-toġani nai, deikara eurani ġena numai bene ġabi-raġemi etoni tarimana boġono vetaua. Mo numai moġo boġono tanu, bene iaġo mo, vanuġa ma boġono raga-kwanea. ¹² Numai ġoraka-toġani nai, numa tarimari boġono vaġa-namori, boġono kira, ‘Maino ġomi ġemi ai bene tanu!’ ¹³ Bema mo numa tarimari na beġe ġabi-raġemini nai, Barau ġena maino ġeri ai betanuni. Senaġina bema ġia na asi beġe ġabi-raġemini nai, Barau ġena maino ġeri ai asi betanuni, ġemi ai ma beġenoġoini. ¹⁴ Kamara numai o vanuġai tarimarima na asi beġe ġabi-raġemini e ġemi guruġa asi beġe seġaġirini nai, mo numa o vanuġa boġono iaġuia, kwakumi kauri boġono kwari-ketoketori, (ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-moġoniri ġana). ¹⁵ Au na akira-korikorimini, Barau ġena Kota ġaronai mo numa o vanuġa ġeri rakava voina metona tu barego lele-vaġi beġabiani, Sodoma e Gomora ġeri rakava voina maki bevanaġiani.”

*Vanevane e midigumidigu ġoirai
Mareko 13:9-13; Luka 21:12-17*

¹⁶ “Goseġaġi, au na mai atuġumini mamoe kavana boġa kwaivari rakavari vefakari ai. Moġa lorinai, mota kavana boġono iaunega ema boġono manau pune kavana. ¹⁷ Lorimi boġono vetore tarimarima ġeri ai! Korana ġia na beġe ġabimini ma beġe tuġu-iaġomini Iuda ġeri kanisoro tarimari ġeri ai, ema ġeri rubu nuġari ai beġe kwarimini. ¹⁸ Au ġoġabi-raġeguni dainai, gavana e vere barari o kini ġeri ai roġo beġe ġabi-iaġomini, ġia ġoirari ai au vaġa-moġonigu ai boġono iaġo, korana irau bese tarimari maki Vari Namona beġene ribaia. ¹⁹ Bema Kota tarimari ġoirari ġana beġe ġabi-iaġomini nai, kara toma boġoa kiraġirini o kamasi boġo kiraġirini guruġari

asi boĝono nuĝa-vekwaragi-iaĝiri. Korana mo ĝaro ai kara boĝo kiraĝirini guruĝari tu, Barau na vau bevinimini. ²⁰ Dia ĝomi boĝo guruĝani, senaĝina Barau Iaukana ĝomi ĝemina beguruĝani.

²¹ Kakana na tarina berevaiani bene mase ĝana, tamana na natuna maki moĝesina beveiani. Naturi na tamarini sinari beĝe seĝafore-vinirini ema mase ai maki beĝe torerini.

²² Tarimarima mabarari na beĝe iau-rakavamini, korana au ĝoĝabi-raĝeguni nai. Senaĝina deikara bevevaĝa-gwaĝiĝini mo dokona tu bemaĝurini. ²³ Vanuĝa tai beĝe vaĝa-rakavamini e beĝe laimini nai, vanuĝa ta ĝana ma boĝono raga-iaĝo. Boĝono riba-maoro, ĝegu ĝauvei asi roĝo boĝo vaĝa-koriani Isaraela vanuĝari mabarari nuĝari ai, beiaĝoni mo, Tarimarima Natuna bema-raĝasini.

²⁴ Riba evetauani merona na ĝena vevaĝa-riba tarimana asi bevanaĝiani; vetuĝunaĝi tarimana na guine-iaĝina tarimana maki asi bevanaĝiani riba. ²⁵ Riba evetauani merona bevevaĝa-iaĝoni ĝena vevaĝa-riba tarimana ĝesi beĝe ilailani, ema vetuĝunaĝi tarimana guine-iaĝina tarimana ĝesi maki beĝe ilailani tu namo. Boĝono tuĝamaĝia, tarimarima kotari na au tu doĝoro debana, Belsebul o Satani ĝetoni, be ĝomi, ĝegu doĝoro tarimami, maki moĝesi beĝe kiramini, ema beĝe vaĝa-metomini maki.”

Barau boĝono gari-vinia

Luka 12:2-7

²⁶ “Moĝa lorinai, tarimarima gariri asi boĝono vei. Vekouĝau dagarari mabarari beĝea foforini, vekuretoĝa guruĝari mabarari beĝea ribani. ²⁷ Au na kara dagara akiravaramini mukunai tu, ma boĝono kiraĝi-ĝenoĝoiri laĝani matabarai, kara dagara ĝereĝami na boĝo seĝaĝia tu, numa tuĝuri na ma boĝono kiraĝi-foforia, (tarimarima mabarari na beĝene seĝaĝia ĝana). ²⁸ Tauĝanina beĝe vaĝiani tarimari asi boĝono gari-viniri, korana ĝia na iauka asi beĝe vaĝiani. A Barau garina neĝi boĝono gari, korana ĝia na ruarua bevaĝirini riba, tauĝanina e iauka, karava asi ebuseni gabunai.

²⁹ Bisini ruarua maki fene sebona na moĝo ĝevoirini, ene? Senaĝina moĝeri ta maki asi beketo-riĝo kavani tano ai, bema Tamami asi beurani nai. ³⁰ A ĝomi tu debami ĝuiri maki mabarari Barau na eiavi-ginikaurito. ³¹ Be asi boĝono gari; ĝomi voimi tu varaĝe lelevaĝi, bisini ĝutuma voiri maki ĝovanaĝirito.”

Iesu asi boĝono kira-ĝuniĝaua

Luka 12:8-9

³² “Deikara na au tarimarima ĝoirari ai bekiraĝi-foforiguni, ĝia maki au na bakiraĝi-foforiani Tamagu gubai etanuni

gōiranai. ³³ Senaġina au deikara na tarimarima gōirari ai beruġaguni e bekira-ġuniġauguni, ġia maki au na baruġaiani e bakira-ġuniġauani Tamagu gubai etanuni gōiranai.”

Dia maino, senaġi vetari

Luka 12:51-53; 14:26-27

³⁴ “Asi boġono tuġamaġi, au tu maino tanobara ġana aġwa-iaġomaiato. Asiġina, au tu dia maino aġwa-iaġomaiato, senaġi vetari urana na aiaġomato. ³⁵ Au aiaġomato tu, maiġeri nama vaġa-ruġari ġana: Natu tauri na tamari beġe vevaġi-vinirini, natu vavineri na sinari beġe vevaġi-vinirini, taġama vavine keiri na ġeri taġama vavine barari beġe vevaġi-vinirini. ³⁶ Numa biaguna tu tauġena ġena numa tarimari na moġo beġe iau-rakava viniani.

³⁷ Deikara tamana o sinana beuravini-baregoani, a au tu betuġamaġi-keiguni nai, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. Ema deikara na natuna merona o kekenina beuravini-baregoani, a au beuravini-keiguni nai, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. ³⁸ E deikara tauġena ġena satauro asi beġwaiani, ema murigu na asi berakani, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. ³⁹ Deikara ġena maġuri moġo lorina etoreani tarimana, ġena maġuri befitoġaiani. A deikara au daigu ai ġena maġuri befitoġaiani tarimana, ġena maġuri asi bevei-rekwarekwaiani.”

Iesu ġena mero beġe ġabi-raġerini tarimari na voiri namori beġe ġabirini

Mareko 9:41; Luka 10:16

⁴⁰ “Dei na ġomi eġabi-raġemini, au maki eġabi-raġeguni, ema au eġabi-raġeguni tarimana na au etuġuguto Barauna maki eġabi-raġeani. ⁴¹ Dei na peroveta tarimana ta eġabi-raġeani, korana ġia tu Barau ġena guruġa vaġa-foforina tauna ta, ġia na peroveta tauna davana tu beġabiani. Ema dei na veġa iobukaiobuka tarimana eġabi-raġeani, korana ġia tu Barau ġena ura ekorana-iaġiani tauna, ġia na vei-iobukaiobuka tarimana davana beġabiani. ⁴² E tarima ta na mai ġegu mero ta nanu faraka kapusi sebona ta beviniani, korana ġia tu au ġegu vetuġunaġi tarimana, akira-korikori-mini, ġia voina tu beġabiani veġata.”

11

Ioane na ġena mero Iesu ġenai etuġu-iaġorito

¹ Iesu na moġeri sisiba guruġari ġena mero gabanana ruarua (12) ġeri ekiraġi-ġosirito murinai, ġia monana Galilea vanuġari ġana eiaġoto, monai Barau ġena guruġa bene vevaġa-riba iaġia e bene ġobata-iaġia ġana.

² Ioane Babatiso dibura numanai etanuto-ḡoi nai, Keriso ḡena ḡauvei veḡari varina eseḡaḡiato, benamo ḡia na ḡena mero Iesu ḡenai etuḡu-iaḡorito. ³ Iesu ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Barau na ekiraḡi-toreato beiaḡomani tarimana tu ḡoi, ba tarima boruna ta baḡana vaḡa-nogaia?”

⁴ Benamo Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ḡoḡenoḡoi, ḡomi na boḡo seḡaḡiri e boḡo ḡitari veḡari Ioane boḡono kira-varaia: ⁵ Mata-bubu tarimari ḡeboḡeboḡeni, kwaku rakava tarimari ḡerakani, lepera tarimari ḡenamoni, seḡa-bubu tarimari ḡeseḡaḡini, mase tarimari ḡevariḡisi-ḡenoḡoini, ema Vari Namona gara veḡubu e asi ḡeri-ḡari tarimari ḡeri eḡobata-iaḡiani. ⁶ Au ḡegu ai asi ḡena daradara tarimana tu eiakuni.”

⁷ Ioane ḡena mero ḡerakato vau, Iesu na ḡevevogoto tarimari evaḡa-guruḡarito, Ioane varina ḡeri ekiraḡi-ato, ekirato, “Ioane ḡenai ḡoiḡoto nai, mo tano fakanai tu kara boḡono ḡitaia ḡana? Gobu iavara na ekwari-ḡareva ḡarevaiani ḡitaḡitana ḡoiḡoto? ⁸ Bema asiḡina nai, kara boḡono ḡitaia ḡana ḡoiḡoto? Dabuḡa namona eveiani tarimana ḡitaḡitana ḡoiḡoto? Asiḡina. Dabuḡa namori ḡeveirini tarimari tu kini ḡeri numai ḡetanuni. ⁹ Be, kara boḡono ḡitaia ḡana ḡoiḡoto? Peroveta tarimana dainai? Aba! Akiramini, ḡoḡitaiato tarimana tu peroveta tarimari mabarari evanaḡirini. ¹⁰ Ioane varina Buka Veḡai maiḡesi etoreato, Barau ekirato,

‘Au na ḡegu vetuḡunaḡi

tarimana tu batuḡu-guineani,

ḡemu dabara ḡoiramu ai vaḡa-maḡatana.’

¹¹ Moḡoni akiramini, mai tanobarai beḡe maḡuri tarimari mabarari fakari ai Ioane Babatiso tu barego vedaurea, ta na asi bevanaḡiani. Senaḡina Guba Basileiana nuḡanai gabi tarimana na Ioane tu evanaḡiani. ¹² Ioane Babatiso ḡena ḡobata evari-fiurito-ḡoi ḡenana beiaḡoma mo initoma, Barau na ḡena Basileia o veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani, senaḡina tarima tari na ḡevevaḡi-viniani, ḡeri ura tu tauḡeri beḡene veḡitaḡau, a deikara Barau ḡena Basileiai nerakatoḡa etoni tarimana, ḡia na ḡekouani. (Mataio23:13).

¹³ Peroveta tarimari mabarari e Mose ḡena taravatu maki na Barau ḡena Basileia o veḡitaḡau ḡeḡobata-iaḡiato-ḡoi, eiḡomato mo, Ioane ḡena negai. ¹⁴ Ema ḡomi na ḡeri guruḡa boḡo ḡabi-raḡeani ba asiḡina, senaḡina Ioane tu moḡoni peroveta tarimana Elia, ḡena iaḡoma tu ḡekiraḡiato-ḡoi. ¹⁵ Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi.

16 Toma ġuru tarimari tu deikara ġesi bavaġa-ilailarini? Ġia tu noġa mero keiri kavana, vanuġa ġatamanai ġetanu-taġoni, ġeġereni, tavi ta merori na tavi tai ġekea-vinirini, ġekirani,

17 ‘Ġai tu veġaraġo vererenai gita ġalauto-ġoi ġomi ġemi, senaġi ġomi tu asi ġobarato-ġoi! Ġai tu mase mariri ġaġabito-ġoi, senaġi ġomi tu asi ġotaġito-ġoi!’

18 Ioane eiaġomato, eġani-veaġato ema vine nanuna asi eniuato. Benamo ġekirani, ‘Ġia tu iauka rakavana na eboroġiato,’ ġetoni. 19 A Tarimarima Natuna eiaġomato, ġia tu ġaniġani ta asi eruġaiani. Benamo ġekirani, ‘Ġia tu boġeka tarimana ema vine nanuna eniu-ġutumani tarimana, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġatari!’ ġetoni. Senaġi Barau ġena iaunega vaġa-foforina e vaġa-moġonina tu ġena vetoġa namori ġerina.”

Asi veġabidadama vanuġari

Luka 10:13-15

20 Iesu na ġena seġuka ġauveiri vanuġa baregori tari nuġari ai eveirito, senaġi ġeri rakava ġerina asi ġevetuġamaġi-kureto-ġoi, naima Iesu na moġeri vanuġa tarimari evanerito.

21 Ekirato, “Korasini o, ġoi ema Betesaida, vetuġami kika! Korana nuġa-farevaġi veiġa boruri ġemi ai ġefoforito-ġoi tu, Taia e Sidono nuġari ai beġere fofori, benamo ġia tu irau laġani ai ġere vetuġamaġi-kure, fuse rakavari ai e tauġaniri ma gurumari ai ġeri vetuġamaġi-kure ġere vaġa-foforia.

22 Senaġina akiramini, Barau na tarimarima bekota-vinirini ġaronai, ġomi na boġo doġariani metona tu Taia e Sidono ġeri meto bevanaġiani. 23 Ġoi maki, Kapera-nauma o, ġoi ourani guba ġana bono varaġe otoni? Asiġina, ġoi tu mase gabuna ġana boiaġoni! Bema nuġa-farevaġi veiġa boruri ġemi ai ġefoforito-ġoi tu Sodoma nuġanai beġere fofori nai, ġia tu roġo bere tanu mo initoma. 24 Senaġina akira-mini, Barau na tarimarima bekota-vinirini ġaronai, ġomi na boġo doġariani metona tu Sodoma ġeri meto bevanaġiani.”

Au ġegu ai ġoiagoma, be ġoiagaraġi

Luka 10:21-22

25 Mo negai Iesu ekirato, “Tamagu o, guba ema tanobara Verena, avaġa-namomuni, korana ġoi na ma iaunegari e riba tarimari ġeri ai okure-toġarini dagarari tu, asi ġeri riba tarimari ġeri ai ovaġa-foforirini. 26 Aba, Tamagu, ġemu ura tu maiġesina bene vetore veġata. 27 Dagara mabarari Tamagu na eviniguto. Natuna tarima ta asi ribana, senaġina Tamana ġereġana moġo ribana, ema Tamana tarima ta asi ribana, senaġi Natuna ġereġana moġo ribana, ema Natuna na bene vaġa-fofori vinia etoni tarimana.

28 Au ġegu ai ġoiaġoma, ġomi deikara maruna metori ġoġwani e boġo gau tarimami mabarami, au na iaġaraġi banama vinimi. 29 Au ġegu maruna, mai tu ġegu veġitaġau namona, ġoma ġabi-raġea, ma au ġegu ai riba maki ġoma ġabia! Korana au na asi badori-naġinaġimini e asi baġita-fitoġamini. Au ġegu ai iaġaraġi korikorina boġo doġariani. 30 Auna maruna tu meraġa e ġegu ġwaġwa iatami ai batorekauani maki asi metona.”

12

Iesu tu Sabadi Verena

1 Mo negai Iesu tu Sabadi ai widi vamokari na erakavanaġito. Ġena mero ġevitorito nai, widi ġwaġwari ġebukito-ġoi e ġeġanirito-ġoi. 2 Farisea tarimari na ġeġitarito, benamo Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Noġitaia, ġemu mero na ġita ġera taravatu asi ġekorana-iaġiani, Sabadi ai widi ġebukini.” 3 Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Davida na veiġa ta eveiato, ġia ma karona ġesi ġevitorito nai, ġomi na mai veiġa eġorato tu roġosi roġo boġono iavia? 4 Barau ġena numai erakatoġato, Barau ġoiranai ġetorerito-ġoi beredi ġia ma karona ġesi ġeġanito. Mo beredi tu veaġa, Rubu Veaġa vereri moġo ġari, taravatu. 5 Ema ġomi na Mose ġena taravatu nuġanai mai guruġa maki roġosi roġo boġono iavia, ekirani, Sabadi ai Rubu Veaġa vereri tu Rubu Veaġai ġeġauveini. Moġesina nai Sabadi taravatuna ġevaġa-rakavaiani, senaġi ġia tu asi ġeri kerere? 6 Au na akiramini, mainai tarima ta, ġia na Rubu Veaġa evanaġiani. 7 Buka Veaġa ekirani, ‘Vevetuġaġwa neġi aurani, a varevare dagnarana tu asiġi.’ Bema mai guruġa anina ġoro riba nai, asi ġeri kerere tarimari ġomi na asi ġoro vaġa-bade-iaġiri. 8 Korana Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

Iesu na ġima boso tarimana evaġa-namoato

Mareko 3:1-6; Luka 6:6-11

9 Iesu na mo gabu eiaġuiato, ma eiaġoto, Iuda tarimari ġeri rubu ai eraka-toġato, 10 ġimana ebosoto tarimana ta maki monai. Benamo Farisea tarimari na Iesu beġene ġofaġofa-iaġia ġana ġedanaġiato, ġekirato, “Sabadi ai keve bita vaġa-namorini tu ma taravatuna ba?” 11 Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ta ġena mamoe sebona kwariġutu moġo, Sabadi ai guri tai beketo-riġoni nai, vaġa-maġurina ġana ġomi na asi boġo inu-raġeani? 12 Boġono tuġamaġi: Tarimarima tuġamaġi-iaġina tu barego vedaurea, a mamoe ġenai tu kei! Moġa lorinai Sabadi ai veiġa namona veiveina tu maoro vedaurea.” 13 Benamo Iesu na mo ġima boso tarimana ekiraiato, ekirato, “Ġimamu noduġi-roroġotoa.”

Ĝia ĝimana eduĝi-roroĝotoato, benamo mabarana enamo-
 ĝosito, ĝimana reke ta kavana. ¹⁴ Senaĝi Farisea tarimari
 ĝeraka-rosito, benamo ĝea boioĝa-vegogoto, kamasi Iesu
 beĝene vaĝi-masea dabarana ĝea vetauato.

Iesu tu Barau na eviriĝiato tarimana

¹⁵ Farisea ĝeri boioĝa Iesu na varau eriba-guineato nai,
 ĝia mo gabu na eraka-veĝitato. Tarimarima ĝutuma ĝia
 murina na ma ĝeiaĝoto, ema keve tarimari mabarari evaĝa-
 namorito. ¹⁶ Senaĝi eguruĝa gwaĝiĝi-vinirito, ĝia varina
 tarima ta maki asi beĝene vaĝa-ribaia. ¹⁷ Maiĝesi eguruĝato,
 korana Isaia peroveta tarimana muruna na eraka-rosito
 guruĝana bene moĝoni ĝana, ekirato,

¹⁸ “Mai tu au ĝegu vetuĝunaĝi tarimana, aviriĝiato. Au na
 ĝia aura-viniani, e ĝia ĝenai maki aiakuni; Au Iaukagu
 ĝia ĝenai batoreani, e ĝia na au ĝegu guruĝa e veĝa
 iobuka-iobukari beĝobata-iaĝirini bese mabarari ĝeri
 ai.

¹⁹ Ĝia asi bevanevaneni, ma asi befararani; ema ĝatamai
 garona maki ta na asi beseĝaĝiani.

²⁰ Ĝia na gobulefa moirana asi betau-koruani, ema irau mo
 emoreni lamefana maki asi bevei-buseani, beiaĝoni
 mo, ĝia na guruĝa e veĝa iobukaiobukari bea vaĝa-
 ruĝarini, benamo beĝe kokoreni.

²¹ Ĝia ĝenai tarimarima mabarari ĝeri vetuĝamaĝikau beĝe
 toreani.”

Iesu e Belsebul

Mareko 3:20-30; Luka 11:14-23; 12:10

²² Benamo kotari na iauka rakavana na eboroĝiato tari-
 mana Iesu ĝenai ĝeĝabi-iaĝoato. Mo tarima tu matana bubu
 e muruna bubu. Iesu na evaĝa-namoato, benamo ma egu-
 ruĝato e eboĝeboĝeto. ²³ Tarimarima mabarari na mai veĝa
 eĝorato ĝeĝaba-iaĝiato, ĝekirato, “Mai tu betaĝu Davida
 Natuna banaĝu, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri
 tauna)?” ²⁴ Senaĝi Farisea tarimari na maiĝa ĝeseĝaĝiato
 nai, ĝekirato, “Mai tu Belsebul, iauka rakavari ĝeri vere,
 na seĝuka eviniani nai, mai tarima na iauka rakavari elai-
 vaĝirini.”

²⁵ Iesu na ĝeri tuĝamaĝi varau eribarito nai, ekirarito,
 ekirato, “Gavamani bevetavini, tauĝena bevevaĝi-vinini nai,
 ĝia tu berakavani; e vanuĝa ta o doĝoro ta bevetavini,
 tauĝena bevevaĝi-vinini nai, asi beruĝani riba. ²⁶ E diablo
 ta na diablo ta belai-vaĝiani nai, Satani tu tauĝena beve-
 vaĝini, moĝa anina tu, doĝoro tatai varau bevetavi nai, asi
 beruĝani riba? ²⁷ Ĝomi ĝokirani, au tu Belsebul ĝena seĝuka
 na iauka rakavari alai-vaĝirini, a ĝomi murimi ai ĝerakani

tarimari na iauka rakavari aiġesi ġelai-vaġirini? Ġia na ġevaġa-moġoniani, ġomi ġemi guruġa tu kerere. ²⁸ Asiġina, dia Belsebul, senaġina Barau Iaukana ġena seġukai alai-vaġirini, naima boġono riba, Barau ġena Basileia tu ġomi ġemi ai varau beraġasi. ²⁹ Tarima ta gwada tarimana ġena numa asi bedareani riba, ma ġena farefare beġwa-rakarini, senaġi ġia na gwada tarimana varo na bebarubaruani, monai vau ġia na ġena numa farefareri beġabi-rakarini. ³⁰ Deikara na au asi evaġa-kavaguni, ġia na tu au eruġaguni, e deikara au ġesi asi etore-vegogoni, tarimana tu eveiari-lausilausini. ³¹ Moġa lorinai akiramini, tarimarima rakava beġe veini ema Barau beġe kira-rakava viniani tarimari, ġeri rakava mabarari Barau na betuġamaġi-fitoġarini riba, senaġi tarima ta na Iauka Veaġa bekira-rakava viniani tarimana, ġena rakava asi betuġamaġi-fitoġaiani. ³² Tarima ta na Tarimarima Natuna bekira-rakava viniani nai, ġena rakava tu betuġamaġi-fitoġaiani, senaġi tarima ta na Iauka Veaġa bekira-rakava viniani tarimana, ġena rakava asi betuġamaġi-fitoġaiani, toma mai maġuri ai ema maġuri gabinai maki asi betuġamaġi-fitoġaiani.”

Ġau e ġia ġwaġwana

Luka 6:43-45

³³ “Bema ġau namo nai tu, ġwaġwana maki namo, a bema ġau rakava nai, ġwaġwana maki rakava. Ġau tu ġwaġwana ġenana boribaiani. ³⁴ Ġomi mota naturi, ma rakavami ġesi ġotanuni, be guruġa namona ta tu kamasi boġo kiraġiani? Korana tarima tu nuġana na kara eiaġomani, murunai ekiraġirini. ³⁵ Tarima namona na dagara namori nuġanai evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-raka-rosirini. Tarima rakavana na dagara asi namori nuġanai evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-raka-rosirini.

³⁶ Senaġi au na akiramini, guruġa taġuitaġui mabarari, tarimarima na beġe kiraġirini tu, Barau ġena Kota baregona ġaronai voiri beġe ġabirini. ³⁷ Ġemu guruġa ġenana Barau na vei-iobukaiobuka tarimamu bekiraġi-muni, o vei-rakava tarimamu bekiraġimuni.”

Farisea tarimari na vetoġa ġevetauani Iesu ġenai

Mareko 8:11-12; Luka 11:29-32

³⁸ Taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari e Farisea tarimari kotari na Iesu ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġai ġaurani vetoġa boruna ta ġoi ġemuna baġana ġitaia.”

³⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Toma ġuru rakavana ma veġura-vanaġina ġesi, (Barau ġenana ġeveġitato ġuruna),

seḡuka vetoḡana ta ḡeḡita-vetauani, senaḡi vetoḡa ta asi beḡe doḡariani, Iona, peroveta tarimana, vetoḡana moḡo. ⁴⁰ Iona tu ḡaro toitoi ema boḡi toitoi maḡani-kone barana, rakana donodono diana nuḡanai etanuto, moḡesina kavana Tarimarima Natuna maki ḡaro toitoi ema boḡi toitoi tano nuḡanai betanuni. ⁴¹ Kota baregona ḡaronai Nineva tarimari beḡe ruḡa-vaisini, toma ḡuru tarimari beḡe samanirini, korana Iona ḡena ḡobata ḡeseḡaḡiato neganai, ḡia ḡeri rakava ḡerina ḡevetuḡamaḡi-kureto, ema ḡeraka-kureto Barau ḡenai. Senaḡi ḡoḡitaia, tarima ta na Iona evanaḡiani tu maiḡa. ⁴² Kota baregona ḡaronai maki, Seba vavine baregona o Kwin beruḡa-vaisini, mai ḡuru tarimari besamanirini, korana ḡia tu ḡena tanobara manaḡana na eiaḡomato, Solomona ḡena iaunega guruḡari bene seḡaḡiri ḡana. Senaḡi ḡoḡitaia, tarima ta na Solomona evanaḡiani tu maiḡa.”

Iauka rakavana ma eḡenoḡoito

Luka 11:24-26

⁴³ “Iauka rakavana ta tarima ta ḡenana eraka-vaḡito, benamo gabu kaukauri na eraka-vanaḡito, iaḡana bene ḡania etato, senaḡi iaḡaraḡi gabuna ta asi edoḡariato. ⁴⁴ Benamo ḡia tauḡena ekirato, ‘Naḡenoḡoi, araga-kwaneato numana ḡana.’ Eḡenoḡoi-iaḡoto, numa edoḡariato. Numana tu korina, veiareva ema ḡitaḡitana namo vedaurea. ⁴⁵ Benamo ḡia na iauka rakava kwaikwairi imaima ruarua (7) ma eḡori-iaḡorito, mabarari ḡeraka-toḡato, monai ḡetanuto. Moḡa lorinai mo tarima tu guinenai ḡena rakava tu kota misina, senaḡi dokonai ḡena rakava tu barego vedaurea. Maḡesina toma ḡuru rakavana ḡenai beḡorani.”

Iesu sinana e tarina doḡoro

Mareko 3:31-35; Luka 8:19-21

⁴⁶ Iesu tu tarimarima roḡo evaḡa-guruḡarito-ḡoi nai, ḡia sinana e tarina doḡoro ḡeraḡasito. Numa murikanai ḡeruḡa-tarito, ḡeri ura tu Iesu beḡene vaḡa-guruḡaia. ⁴⁷ Benamo tarima ta na ekiraiato, ekirato, “Ḣoi sinamu e tarimu merori tu numa murikanai ḡeruḡa-taḡoni, ḡevaḡa-guruḡamu ḡetoni.” ⁴⁸ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Au sinagu tu dei, e au tarigu merori tu deikarari?” ⁴⁹ Benamo ḡia ḡimana na ḡena mero eduḡi-vinirito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu merori tu maiḡeri! ⁵⁰ Deikara na au Tamagu gubai etanuni ḡena ura veiḡari eveirini tarimana tu, au tarigu tauna, e au tarigu vavinena, ema au sinagu.”

13

Barabore - Iaraḡa tarimana na widi ḡueri efiurito

¹ Mo ġaro sebonai moġo Iesu na numa eraga-kwaneato, eiaġoto, Galilea kouna rikinai etanu-tarito. ² Tarimarima ġutuma-bara na ġevegogo-ġeġeraġiato nai, ġia tu ġasi tai eraġekauto, benamo etanu-tarito, a tarima mabarari tu fenu ai ġeruġato. ³ Iesu na dagara ġutuma barabore ai evaġa-ribarito.

Ekirato, “Iaraġa tauna ta ġena widi ġueri varovarori eiaġoto. ⁴ Ġia na widi ġueri efiu-lausilausirito-ġoi nai, gabu iraurau ai ġeketoto. Kotari dabarai ġeketoto, benamo manu ġeiaġomato, ġeġani-ġosirito. ⁵ Kotari forefore gaburi ai ġeketokauto tano maġiġiri ai. Asikauna ġegarato, korana tano iatanai moġo. ⁶ Senaġi ġaro eraġekauto nai, etunurito, ema lamuri asi ġevariġo-ġinikauto nai, asikauna ġemaraito. ⁷ Kotari tu ġauġa ġiniġiniri vefakari ai ġeketoto. Mai ġauġa ġiniġiniri ġetubu-baregoto nai, varovaro dagarari ġetubu-ġaurito. ⁸ A kotari tu tano namonai ġeketoto, ġwaġwari ġetaunato nai, kotari sinau ta (100), ma kotari gabana imaima ma gabanana (60), ema kotari tu gabana toitoi (30).” ⁹ Iesu ġena guruġa dokonai ekirato, “Ma seġana tarimana bene seġaġi!”

*Kara dainai Iesu na barabore ekiraġirito
Mareko 4:10-12; Luka 8:9-10*

¹⁰ Iesu ġena mero ġia ġenai ġe-iaġoto, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Kara dainai barabore ai tarimarima ovaġa-guruġarini?” ¹¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Guba Basileia ġena riba vekuretoġari ġomi ġemi ai tu fofori, senaġi ġia ġeri ai tu asiġina. ¹² Ma ġena seġaġi tarimana Barau na tuġamaġi-faka beviniani, barego vedaurea bene doġari ġana. Asi ġena seġaġi tarimana, ġena tuġamaġi-faka misina maki beġabi-vaġiani. ¹³ Moġesi naima au na barabore ai avaġa-guruġarini. Korana matari na ġeboġe-boġeni, senaġi asi ġeġita-maġatani, seġari na ġeseġaġini, senaġi asi ġetuġamaġi-maoroni. ¹⁴ Ġia ġeri ai Isaia ġena peroveta guruġana bema moġoni, maiġesi ekirato,

‘Ġomi tu boġo seġaġini,
ma boġo seġaġini,
senaġi asi boġo riba-maoroni.
Ġomi tu boġo ġitani,
ma boġo ġitani,
senaġi debami asi beġe vekeoni.

¹⁵ Korana mai bese tarimari nuġari tu gwaġiġi foroforo, seġari maki bubu,
matari maki ġevekouto.
Matari na beġe ġitani garina,

seğari na beğe seğagīni,
 e nuğari na beğe riba-maoroni garina,
 ma au ġegu ai beğe vetuğamağī-kureni ġeri Barau,
 benamo bavağā-mağuririni garina.’

¹⁶ A ġomi tu boğono iaku, korana matami tu ġeğitani e seğami tu ġeseğagīni. ¹⁷ Au na akira-korikorimini: Peroveta tarimari vovoka ma Barau ġena vei-iobukaiobuka tarimari ġutuma kaiveğata na ġeri ura baregona tu, ġomi na initoma kara ġoğitaiani beğene ġitaia, senağī asi ġeğitaiato, e ġomi na kara ini ġoseğagīani beğene seğagīa, senağī asi ġeseğagīato.”

*Widi ġueri baraborena anina
 Mareko 4:13-20; Luka 8:11-15*

¹⁸ “Ġoseğagī, widi fiu-rovorovona tarimana baraborena anina tu maiğā: ¹⁹ Tarima kotari na Barau ġena Basileia varina ġeseğagīani, senağī asi ġetuğamağī-fakaiani. Benamo Satani eiağomani, ma mo kara ġia nuğari ai beğe varo dagarari tu, ġia na eğabi-vağirini. Moğeri tarima tu widi ġuturi dabarai ġeketoni kavana. ²⁰ Widi ġueri kotari forefore ai ġeketoto, mai tu tarima kotari na Barau ġena Vari Namona ma iakuri ġesi ġeseğagīani e ġeğabi-rağeani. ²¹ Senağina ġia nuğari ai asi erakatoğā-ginikauni nai, asi etanu-maukani. Barau ġena guruğā dainai nega rakavari ġeğoitağoni e ġevağā-midigu midigurini ġarori ai, ġia ġenana ġeraka-veğitani. ²² Widi ġueri kotari tu ġauğā ġiniğiniri vekaravari ai ġeketoto, mainana ekirağiani tu, tarima kotari na Barau ġena guruğā ġeseğagīani, senağī tauğeri ġeri mağuri e farefare ġutumari ġetuğamağī-baregorini ġerina, Barau ġena guruğā ġevekouni, e ġwağwana maki asi evetoreni. ²³ A widi ġueri kotari tu tano namonai ġeketoto, mainana ekirarani tu, tarima kotari na Barau ġena guruğā ġeseğagīani, ma ġeğabi-rağeani nuğari mabarari ġesi, ġia ġwağwari ġevetoreni maki, kotari sinau ta (100), ma tari gabana imaima ma gabanana (60), ma kotari gabana toitoi (30).”

Barabore - Widi e ġauğā

²⁴ Iesu na barabore ta ġeri ma ekirağiato, ekirato: Guba Basileia tu tarima ta kavana, ġue ġuturi namori ġena vamokai evarorito. ²⁵ Benamo boğī tai, tarimarima mabarari roğo ġegenato-ğoi nai, ebaru-viniato-ğoi tarimana eiağomato, ġauğā ġuturi widi vekaravari ai efiurito, benamo erakato. ²⁶ Widi ġetubu-foforito, ġegara-baregote e ġwağwari ġeburito nai, ġauğā rakavari maki ġia vefakari na ġefoforito. ²⁷ Benamo vamoka biaguna ġena vetuğunağī merori ġia ġenai ġeiağomato, ġekirato, ‘Vereğauka, ġoi ġemu vamokai ġue ġuturi namori ovarorito, nene? Senağī mai ġauğā

rakavari tu ainana beḡe iaḡoma?’²⁸ Ĝia na evaḡa-veserito, ekirato, ‘Ebaru-vinirani tarimana na mai veiḡa bema veia.’ Vetuḡunaḡi merori na ḡedanagiato, ḡekirato, ‘Bema ourani nai, ḡaiḡo, be baḡana lauri ba?’²⁹ Ĝia evaḡa-veseto, ekirato, ‘Asiḡina, korana ḡomi na ḡauḡa boḡo laurini nai, widi maki lamuri ḡesi boḡo lau-sebonarini garina.’³⁰ Ĝia ruarua beḡene gara-sebona, ma beḡene tanu mo, widi ḡwaḡwana basibasina ḡarona bene raḡasi. Mo ḡaro ai au na basi-basina tarimari maiḡesina bakirarini, bakirani: Giniguine tu, ḡauḡa mabarari ḡovaḡa-vegogori, ḡobaru-sebonari, be karava na bene ḡarari, a widi ma boḡono vaḡa-vegogoa, be ḡegu ḡaniḡani vaḡa-vegogo gabunai boḡono toreri.”

Barabore - Mastadi ḡauna ḡutuna

Mareko 4:30-32; Luka 13:18-19

³¹ Iesu na barabore ta ma ekira-vararito, ekirato, “Guba Basileia tu mastadi ḡauna ḡutuna kavana, tarima ta na eḡabiato, ḡena vamokai evaroato.”³² Tanobarai varovaro dagarari ḡueri mabarari fakari ai ḡia ḡereḡana misina korokoro, senaḡi etubuni nai, varovaro dagarari mabarari fakari ai ḡia moḡo barego vedaurea. Ĝia tu ḡau ai eiaḡoni naima, rovo manuri ḡeiaḡomani, ma ḡeri nuḡi ḡeveini ḡia leganai.”

Barabore - Farao vaḡa-tubuna muramurana

Luka 13:20-21

³³ Iesu na barabore ta ḡeri ma ekiraḡiato, ekirato, “Guba Basileia tu faraο vaḡa-tubuna muramurana kavana, vavine ta na kotuna ta moḡo eḡabiato, benamo faraο fuseri toitoi ḡesi egiroato, eiaḡoto mo, muramura na mabarana evaḡa-tubu baregoato.”

Barabore aniri

Mareko 4:33-34

³⁴ Iesu na mai dagara mabarari barabore ai tarimarima evaḡa-riba iaḡirito-ḡoi. Ĝena ḡobatai barabore asi eraga-kwanerito-ḡoi.³⁵ Mai veiḡa eveiato ḡenana, peroveta tarimana ḡena guruḡa ema vaḡa-moḡoniato, ekirato, “Au na barabore ḡerina ḡia bavaḡa-guruḡarini; tanobara evesinato ḡarona na beiaḡoma mo initoma veḡuni ḡetanuni dagarari, au na ḡia ḡeri bakiraḡi-foforirini.”

Iesu na widi e ḡauḡa baraborena anina ekiraḡi-foforiato

³⁶ Iesu na mo tarimarima ḡutuma eraga-kwanerito, benamo numai eraka-toḡato. Ĝena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡomato,

bena ġekiraiato, ġekirato, “Ġauġa rakavari vamoka nuġanai baraborena ġai ġemai nokirai-ġaġataia.”

³⁷ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Widi ġueri namori evarorini tarimana tu Tarimarima Natuna. ³⁸ Vamoka tu tanobara, ġue ġuturi namori tu Barau ġena Basileia o veġitaġau seġukana gaburenai ġetanuni tarimari; ġauġa rakavari tu Satani ġena tarimarima doġoro. ³⁹ E ġauġa varovarona tarimana tu Diabolo, ġita ebaru-vinirani tarimana; kwakwa tu tanobara magona beraġasini kavana. Ġwaġwana kwakwa e basibasina tu aneru na beġe korana-iaġiani. ⁴⁰ Vaġa-ilailana ġauġa ġevaġa-vegogorini, ma karavai ġegaburini, ġeġara-ġosirini, tanobara bea korini nai, moġesina kavana bevetoreni: ⁴¹ Tarimarima Natuna na ġena aneru tu betuġurini, benamo tarimarima ġeġori-kerererini tarimari, ema veġa rakavari ġeveirini tarimari mabarari, Barau ġena Basileia ġenana beġe ġabi-veġitarini, ⁴² e karava seġukana ma moremorena nuġanai beġe fiu-toġarini, ema monai roġo beġe taġini, gadikari maki beġe veġara-tarini. ⁴³ Moġa ġaronai maki Barau ġena vei-iobukaiobuka tarimari tu, ġaro kavana ma mamari ġesi Tamari ġena Basileia nuġanai beġe tanuni. Deikara ma seġana tarimana, bene seġaġi.”

Barabore - Tarima ta na farefare namona ta ekure-toġaiato

⁴⁴ “Guba Basileia tu farefare vekuretoġana tanobarai kavana. Tarima ta na edoġariato, benamo ma eguriguri-ġauato. E ma iakuna ġesi eiaġoto, ġena dagara mabarari ea voivoi-iaġirito, benamo mo tano evoiato.”

Barabore - Galasi forena davana barego forena

⁴⁵ “Guba Basileia tu bisnesi tarimana kavana, galasi foreri davari barego dagarari evetaurini. ⁴⁶ Ġia na voina barego lelevaġina forena ta edoġariato, benamo ġena farefare mabarari evoivoi-iaġi fitoġarito roġo, monai vau mo davana forena evoiato.”

Barabore - Reke

⁴⁷ “Guba Basileia tu reke kavana, davarai ġefiu-riġoani nai, maġani-kone irauirau nuġanai ġetoġani. ⁴⁸ Reke evonuni nai, ġeinu-raġeani tanobara ġana, benamo reke tarimari ġetanutarini vau, maġani-kone reke nuġanai moġeri mabarari ġevirigirini, namori mabarari tu baketi ai ġeġurarini, a rakavari tu ġefitoġarini. ⁴⁹ Moġesi vetoġa bevetoreni, tanobara magona beraġasini nai. Aneru beġe iaġomani nai, veġa rakava tarimari tu beġe tore-veġitarini veġa iobukaiobuka

tarimari ġerina; ⁵⁰ e karava more-morena nuġanai beġe fiu-toġarini. Monai beġe taġini, gadikari maki beġe veġaratarini.”

Guruġa moġoniri variġuri e guineri

⁵¹ Iesu na ġena mero edanaġirito, ekirato, “Mai guruġa mabarari nuġami ai boġo riba-ġitakauri ba?” Ġia na ġekiraiato, “Oi, Vereġauka.” ⁵² Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Moġesina nai, bema taravatu vaġa-ribana tarimana ta Guba Basileia ġena vevaġa-riba tarimanai beiaġoni neganai, ġia tu numa biaguna ta kavana, ġena farefare variġuri ema guineri eġabi-rosirini ġena farefare vaġa-vegogo numana na.”

Nasareta tarimari na Iesu asi ġeġabi-raġeato

Mareko 6:1-6; Luka 4:16-30

⁵³ Iesu na maiġeri barabore ekiraġi-ġosirito vau, mo gabu eraga-kwaneato. ⁵⁴ Monana vau ebaregato vanuġanai eraġasito. Iuda tarimari ġeri rubu ai evevaġa-ribato-ġoi nai, ġia ġeseġaġiato-ġoi tarimari na ġena ġobata guruġari ġeġabai-iaġirito, ema maiġesi ġevedanaġito, ġekirato, “Mai tarima ġena riba tu ainana eġabito, e mai nuġa-farevaġi veiġari maki kamasi eveirini? ⁵⁵ Ġia tu kamuda tarimana natuna, ene? Ġia sinana arana Maria ġetoni, ene? E ġia tarina merori arari tu Iakobo (o Iames) e Iosefa, Simona e Iudas, ene? ⁵⁶ Ema ġia tarina vavineri mabarari maki ġita ġesi maiġeri. Senaġi mai riba ema seġuka mabarari ne ainana eġabito?” ⁵⁷ Moġesi ġetuġamaġi-ġutuma viniato nai, ġia na asi ġeġabi-raġeato. Iesu na maiġesi ekirarito, ekirato, “Peroveta tarimana tu gabu mabarari ai beġe gubakauani, senaġi ġena vanuġa korikori ema ġena numa tarimari na moġo asi beġe gubakauani.” ⁵⁸ Monai nuġa-farevaġi veiġa boruri viravira moġo eveirito, korana asi ġeri veġabidadama nai.

14

Ioane Babatiseo ġena mase

¹ Mo negai Heroda, Galilea verena, Iesu varina eseġaġiato. ² Benamo ġia na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, “Mai tu Ioane Babatiseo mase na bevaisiraġe-ġenoġoi nai, seġuka veiġari boruri eveirini.”

³ Heroda na Ioane eġabi-tariato ma ebarubaruato, dibura numai ekou-ġauato. Ġia na maiġesina evei-viniato, korana ġia kakana Filipino ġaraġona, Herodia, ġaramanai. ⁴ Ioane Babatiseo na Heroda evaġa-guruġaiato-ġoi, ekirato, “Ġoi na Herodia boġaraġo-veraria tu asi maoro.” ⁵ Heroda eura-rakavato, Ioane bene vaġia, senaġi tarimarima gariri eveito,

korana ġia na Ioane ġetuġamaġiato-ġoi tu peroveta tarimana ta.

⁶ Senaġi Heroda ġena ġora ġaronai o betdei, Herodia natuna ġuiatona tu varivari tarimari ġoirari ai ebarato. Heroda maki mai bara na evaġa-iakuato. ⁷ Moġesina nai ġia ma nuġana mabarana ġesi guruġa gwaġiġinai maiġesina bara-ġuiatona ekiraġitore-viniato, ekirato, “Ġoi kara oura-viniani dagarana nokiraġia, benamo bavinimuni.” ⁸ Ġuiato tu sinana na varau evaġa-guruġa guineato ema elaunaġiato nai, ġia maiġesina ekirato, “Ioane Babatiso debana diġu ai mainai noma vinigu.”

⁹ Heroda nuġana emetoto, senaġi ġena guruġatore ġuiato ġenai varau eveiato e ġena varivari tarimari dairi ai ekirato, beġene vinia. ¹⁰ Benamo tarima debari ebasi-ġuturito-ġoi tarimana ta etuġuato dibura numai, Ioane debana ebasi-ġutuato. ¹¹ Ioane debana tu diġu ai ġeġuraiato vau, ġuiato ġeviniato, benamo sinana ġenai eġwa-iaġoato. ¹² Benamo Ioane ġena mero ġeiaġomato, tauġanina ġeġabiato, ġeguriato. Moġa murinai ġeiaġoto Iesu ġekira-varaiato.

*Iesu na tarimarima daġara imaima (5,000) eġuburito
Mareko 6:31-44; Luka 9:10-17; Ioane 6:1-13*

¹³ Iesu na Ioane ġena mase varina eseġaġiato nai, ġia monana eraka-ġerevaġito ġasi na, asi tarimarima gabuna ġana eiaġoto. Senaġi tarimarima na ġeseġaġiato nai, ġeri vanuġa ġeiaġuirito, tano na kwakuri na ġerakato, Iesu murina na ġeiaġoto. ¹⁴ Iesu fenu ai edarokauto nai, ġia na tarimarima ġutuma-bara eġitarito, benamo evetuġa-rakavarito, ema ġeri keve tarimari evaġa-namorito.

¹⁵ Lavilavi rekenai Iesu ġena mero ġia ġenai ġeiaġoto, bena ġekirato, “Mai tu gabu fakana, asi tarima-rimana, ġaro varau bevariġo naima, mai tarimarima ġutuma-bara notuġuri, be vanuġai ġari ġaniġani beġenea voi.” ¹⁶ A Iesu ekirato, “Ġia asi beġene raka-veġita, ġomi na ġari boġono viniri, be beġene ġaniri.” ¹⁷ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Ġai ġemai tu beredi imaima (5) e maġani-kone ruarua (2) moġo maiġeri.” ¹⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Maiġana ġoġabi-iaġomari au ġegu ai.”

¹⁹ Benamo ġia na mai ġutuma-bara elaunaġirito, ġauġa iatari ai beġene tanutanu-tari etato, monai vau ġia na beredi imaima e maġani-kone ruarua eġabirito, gubai eboġeraġeto, Barau evaġa-namoato vau, etavi-kirakirarito, ġena mero evinirito, benamo ġia na vau mai tarimarima ġutuma-bara ġevinirito. ²⁰ Mabarari ġeġani-maseto; ġaniġani kwari

ġevaġa-vegogorito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito. ²¹ Ġeġaniġanito, tau moġo, mabarari tu 5,000 kavana, senaġi vavine ma naturi keikeiri ġesi tu asi ġeivirito.

*Iesu nanu iatanai erakato
Mareko 6:45-52; Ioane 6:16-21*

²² Moġa murinai Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ġasi ai beġene raġekau, beġene guine, kou reke ta ġana beġene iaġo etato. A ġia tu mo tarimarima ġutuma-bara roġo etuġu-rovovorito. ²³ Mai tarimarima vovoka etuġu-rakarito vau, ġia ġereġana ġoro ġana evaraġeto, bene ġauġau ġana.

Varau eboġito nai, ġia tu roġo moġa, ġereġana. ²⁴ Ġasi tu kotuna ma fakana tanobara ġenana kou nuġanai, e ureure na edori-ġareva ġarevaiato, korana iavara na ġasi ġena raga ġoirana rekena na etoġato-ġoi nai. ²⁵ Horaġauna 3 ema 6 koloko vekaravari ai boġiboġi rekenai, Iesu ġia ġeri ai eiaġoto. ²⁶ Senaġi ġena mero na nanu iatana na erakato-ġoi ġeġitaiato, benamo nuġari maki ġefare-vaġito, ema ġegari-rakavato, ġekirato, “Mo tu murava ta!” Ġegarito nai ġeġabato maki. ²⁷ Iesu na asikauna evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġonuġa-gwaġiġi, mai tu au; asi ġogari.”

²⁸ Petero na evaġa-veŋeato, ekirato, “Vereġauka, bema moġoni ġoi neganai, bono launaġigu, be nanu iatanai bana raka, ġemu ai bana iaġosi.” ²⁹ Iesu ekirato, “Noiaġoma!” Benamo Petero ġasi na eraka-riġoto, nanu iatanai erakato, Iesu ġenai eiaġoto. ³⁰ Senaġi Petero na iavara (e ureure) eġitaiato, benamo egarito, erei-riġoto nai eġabafouto, ekirato, “Vereġauka o, noma vaġa-maġurigu.” ³¹ Iesu asikauna ġimana etuġu-iaġoato, ġenai eveġabikauto, ekirato, “Veġabidadama kei tarimana, karase nai odaradarani?” ³² Tauri ruarua ġasi ai ġeraġekauto vau iavara edokoto. ³³ Ġasi tarimari tu ġia ġoiranai vau ġetoma-rakarigoto, ġekirato, “Moġoni veġata, ġoi tu Barau Natuna.”

*Iesu na keve tarimari Genesareta ai evaġa-namorito
Mareko 6:53-56*

³⁴ Ġia ġasi na ġevanaġito, Genesareta tanonai ġeraġasito. ³⁵ Mo gabu tarimari na Iesu ġea ġita-doġariato, benamo ġia varina mo gabu vanuġari mabarari ġevaġa-ribarito. Benamo keve tarimari ġia ġenai ġeġwa-iaġorito, ³⁶ e ġenoġiato, ġena dabuġa dudunai moġo maki beġene veġabikau. Gabivau, ġeveġabi-kauto tarimari mabarari varau ġenamoto.

1 Farisea tarimari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari kotari Ierusalemna na Iesu ġenai ġeiaġoto, ġekirato, 2 “Karase nai ġoi ġemu mero na ġita senera vereri ġeri vevaġa-riba asi ġeseġaġirini? Ġia ġimari maki dabara korikoriri ai asi ġeġuriġirini vau ġeġaniġanini!” 3 Iesu na evaġaveserito, ekirato, “Be karase senemi vereri ġeri vevaġa-naġi boġono korana-iaġiri urari ai, Barau ġena taravatu guruġari ġoruġarini? 4 Barau ekirato, ‘Tamamu e sinamu bono gubakauri,’ ema ‘Deikara ta na tamana o sinana beguruġarakava viniani tarimana tu boġono vaġi-mase!’ 5 Senaġi ġomi ġokirani, tarima ta na tamana o sinana bevaġa-guruġaiani, bekirani, ‘Au na ġomi asi bavaġa-kavamini, korana bara vinimi dagarana tu Barau ġena dagara, naima ġia aviniani.’ 6 Moġesi veġai ġomi na tarima ġokouani, tamana e sinana asi bene vaġa-kavari e asi bene gubakauri ġana. Ġemi sene maġuriri maiġesiri ġerina Barau ġena taravatu guruġari asi aniri ai ġovaġa-iaġorini. 7 Ġofaġofa tarimami, Isaia na eperoveta-iaġimito tu moġoni, ekirato, 8 ‘Mai besena tu mururi koriri ai moġo au ġegubakauguni ġeri Barau, senaġina ġia nuġari tu manaġa rakava au ġegu ai. 9 Ġetoma-rakariġo vini-kavaguni, ġeri vevaġa-riba tu tarimarima ġeri vevaġa-naġi taravaturi, a dia au ġegu!’ ”

Dagara kotari na tarima ġevaġa-rakavarini

Mareko 7:14-23

10 Iesu na tarimarima ġutuma ġia ġenai ekea-iaġomarito, benamo ekirarito, ekirato, “Ġoseġaġi, ema boġono ribamaoro: 11 Murika na eraka-toġani tarima murunai dagarana na ġia asi evaġa-rakavaiani, senaġina kara ġia nuġana o loruna ġutuna na ma muruna na eraka-rosini dagarana na ġia evaġa-rakavaiani.”

12 Ġena mero ġia ġenai ġeiaġomato, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi ribamu, Farisea tarimari tu ġoi ġemu guruġa beġe seġaġia nai, nuġari beġe midigu?” 13 Iesu evaġaveseto, ekirato, “Tamagu gubai etanuni na ġau asi evarorito mabarari tu beġe raġa-vaġirini. 14 Ġotuġamaġi-fitoġari! Ġia matari bubu, senaġi ġeurani mata-bubu tarimari beġene ġori-kauri. Bema mata-bubu tarimana na mata-bubu tarimana ta beġori-kauani nai, tauri ruarua koufai beġe keto-riġoni.”

15 Petero na ekiraiato, ekirato, “Mai guruḡa veabanaḡina tauna korikori novaḡa-ribama.” 16 Iesu na ekirarito, ekirato, “Ḡomi maki asi ḡotuḡamaḡi-fakani tarima kotari kavana? 17 Asi ḡoribani maki? Dagara ta tarima muruna na erakatoḡani, eiaḡoni sinaḡenai, monana eiaḡoni tauḡanina ḡenana ea raka-rosini. 18 Senaḡina muruna na ḡeraka-rosini dagarari tu nuḡana o loruna na ḡeiaḡomani naima, maiḡeri dagara na tarima ḡevaḡa-rakavaiani. 19 Tarima nuḡana o loruna ḡenana tuḡamaḡi rakavari ḡeraḡeni nai, evaḡivaḡini, eveḡuravanagaḡini, emata-boraḡani, elemani, Kota gabunai ḡofaḡofa guruḡari ekiraḡirini, ema tarima namori arari ḡofaḡofa veiḡari ai evari-fiurini. 20 Maiḡeri dagara na tarima evaḡa-rakavaiani; senaḡina ḡimamu asi oḡuriḡiani vau oḡaniḡanini, monana tarima asi evaḡa-rakavaiani.”

Irau bese vavinena ta ḡena veḡabidadama

Mareko 7:24-30

21 Iesu na mo gabu eraga-kwaneato, eraka-iaḡoto Taia e Sidono rekeri tanori ai eraḡasito. 22 Benamo monai etanutoḡoi vau, Kanana vavinena ta Iesu ḡenai eiaḡomato, eḡabafouto, ekirato, “Vereḡauka, Davida Natuna o, au novetuḡagu! Au natugu ḡuiatona tu iauka rakavana na beboroḡia nai, ḡena midigu initoma tu barego rakava moḡo.” 23 Senaḡina Iesu na ḡia asi evaḡa-veseato. Benamo ḡena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡomato, ḡenoḡiato, ḡekirato, “Notuḡu-rakaia! Ḡita murira na eiaḡomani ema guru baregona eveiani.”

24 Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Barau na au etuḡuguto tu, rekwerekwa mamoei, Isaraela tarimari, ḡeri moḡo.” 25 Benamo mo vavine Iesu kwakuna koranai evetuitarito, ekirato, “Vereḡauka, novaḡa-kavagu!” 26 Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Mero misiri ḡari ḡaniḡani bita ḡabirini, ma kwaiva bita fiu-vinirini tu asi maoro.” 27 Vavine na evaḡa-veseato, ekirato, “Vereḡauka, mani tu moḡoni, senaḡina kwaiva na ḡaniḡani kwarī ḡeketo-firiḡoni, biaguri ḡeri ḡaniḡani fatari na, maki ḡeḡanirini.” 28 Benamo Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Veḡabidadama barego vavinemu! Kara oura-viniani veiḡana beḡorani.” Mo horai moḡo ḡia natuna ḡuiatona enamoto.

Iesu na keve tarimari vovoka evaḡa-namorito

29 Iesu na mo gabu eiaḡuiato, Galilea kouna sevina na eraka-vanaḡito. Benamo ḡoro tai eraḡeto, tuḡunai etanutarito. 30 Tarimarima ḡutuma-bara ḡia ḡenai ḡeiaḡomato, keve irairau tarimari ḡeḡabi-iaḡomarito, kotari kwaku rakava, mata-bubu, kobari na ḡedarato-ḡoi tarimari, murububu, ema keve irairau ḡutuma maki. Iesu kwakuna

koranai ġema tore-taririto, benamo ġia na evaġa-namorito. ³¹ Tarimarima mabarari na mai vetoġa ġeġitaiato nai, ġeġaba-rakavato, korana mururi bubu tarimari ġeguruġato, ġedarato-ġoi tarimari tauġaniri vinuba gaburi ai ġevetoreto, kwaku rakava tarimari ġerakato, mata-bubu tarimari ġeboġe-boġeto. Benamo ġia na Isaraela ġeri Barau ġevaġa-raġeato.

*Iesu na tarimarima daġara vasivasi (4,000) eġuburito
Mareko 8:1-10*

³² Iesu ġena mero ġia ġenai ekea-iaġomarito, ekirato, “Au na mai tarimarima avetuġarini, korana ġaro toitoi veġatana au ġesi mainai beġe tanu, ma kara ta maki roġosi roġo beġene ġania. Ġaniġani ta roġosi roġo beġene ġani nuġanai, au na asi batuġu-rakarini, korana dabarai beġea borimarini garina.”

³³ Ġena mero na ġedanaġiato, ġekirato, “Mai tano fakanai ġaniġani vovoka tu kamasi bita doġarini vau, mai ġutuma-bara bita ġuburini?” ³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġemi ai beredi tu vira maniġa?” Ġia ġekirato, “Beredi imaima ruarua (7) ġai ġemai maiġa, ema maġani-kone misiri kotari maki.”

³⁵ Benamo Iesu na mai tarimarima asisebo ekirarito, tano ai ġetanutanu-tari. ³⁶ Benamo beredi imaima ruarua (7) e maġani-kone eġabirito, Barau evaġa-namoato, ebuki-ġuturito, ġena mero evinirito, ġia na vegogo tarimari ma ġevinirito. ³⁷ Mabarari ġeġani-maseto murinai, Iesu ġena mero na ġaniġani kwari ġegogorito, boseġa imaima ruarua (7) ġevaġa-vonurito. ³⁸ Mo ġaniġani ġeġaniato ġenana tau moġo mabarana tu 4,000, senaġina vavine ma naturi ġesi tu asi ġeivirito. ³⁹ Benamo Iesu na mai ġutuma-bara etuġurovo rovorito, a ġia ġasi ai eraġeto, Magadan tanona ġana eiaġoto.

16

Farisea e Sadukea tarimari ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo

¹ Farisea e Sadukea tarimari kotari Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanaġi-ribaġaniato. Ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo, beġene ġitaia, ġia tu moġoni Barau na etuġuato tarimana. ² Senaġi Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Lavilavi ai ġaro evariġoni nai, ġokirani, ‘Guba bekakakaka, be ġura asi beraguni, ġitaġitana tu nega namo.’ ³ A boġi-boġi rekenai ġokirani, ‘Toma tu ġura ma iavarana ġesi eiaġomani, korana guba bekakakaka, ema ġitaġitana maki ma garina.’ Guba ġoġitaiani nai, kara boġo kiraġiani, nega namo o nega rakava ġeri ai tu lorinai, senaġina maitoma ġaro vetoġari tu asi

ribami! ⁴ Maitoma ġuru rakavana ma veġura-vanaġina ġesi, (Barau ġenana ġeveġitato ġuruna), vetoġa ma evetauani, senaġina vetoġa ta asi bavinimini, a Iona, peroveta tauna, ġenai eġorato vetoġana moġo.” Benamo Iesu na eraga-kwanerito, ġerina eraka-veġitato.

Iesu ġena mero ġedaradarato

Mareko 8:14-21

⁵ Kou na ġeġasi-vanaġito reke ta kefo ai vau, Iesu ġena mero ġeribato, ġaniġani asi ġeġabikauto. ⁶ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Lorimi boġono vetore, boġono boġeboġe, korana Farisea tarimari e Sadukea tarimari ġeri farao vaġa-tubuna mura-murana lorina boġono torea.” ⁷ Ġia tauġeri ġeguruġa-guruġa iaġi-vegogo-ato, ġekirato, “Ġia maiġesi eguruġani, korana beredi asi bita ġabikau nai.” ⁸ Iesu ribana ġia na kara ġekiraġiato naima, edanaġirito, ekirato, “Karase nai ġereġami na beredi asi boġo ġabikau ġoguruġa-guruġa iaġiani? Vegabidadama kei tarimami! ⁹ Ġomi roġosi roġo boġono riba-maoro? E asi ġotuġamaġiani beredi imaima (5) ġenana tarimarima 5,000 ġeġaniġanito, e beredi kwari ġogogorito tu boseġa vira ġovaġa-vonurito? ¹⁰ Ema ta maki, farao imaima ruarua (7) ġenana tarimarima 4,000 ġeġaniġanito, e beredi kwari ġogogorito tu boseġa vira ġovaġa-vonurito? ¹¹ Kamasi se nuġami asi ġevekeoni, ma asi ġoribani, au na tu dia beredi aguruġa-iaġiani? Ma nakira: Farisea tarimari e Sadukea tarimari ġeri farao vaġa-tubuna dagarana lorina boġono torea!” ¹² Benamo ġia nuġari ġevekeoto, ema ġeribato maki, Iesu na dia farao vaġa-tubuna muramurana eguruġa-iaġiato, senaġina Farisea e Sadukea tarimari ġeri vevaġa-riba guruġari ġofaġofari rekeri ai eguruġato.

Petero na Iesu ekiraġi-foforiato, Keriso

Mareko 8:27-30; Luka 9:18-21

¹³ Iesu eiaġoto, Kaisarea Filipi vanuġana tanona rekenai eraġasito. Monai vau ġia na ġena mero edanaġirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ġetoni, Tarimarima Natuna tu deikara?” ¹⁴ Ġia ġekirato, “Kotari ġekirani, ġoi tu Ioane Babatiso, kotari ġekirani, Elia, ma tari ġekirani tu, Ieremia o peroveta tarimana ta.” ¹⁵ Iesu na ġia edanaġirito, ekirato, “A ġomi tu kara ġotoni au tu deikara?” ¹⁶ Simona Petero na evaġa-veaseato, ekirato, “Ġoi tu Keriso, maġuri Barauna Natuna.” ¹⁷ Iesu na evaġa-vease viniato, ekirato, “Simona, Ioane natuna, bono iaku ema vevaġa-namo iatamu ai bene tanu, korana mai vevaġa-vease moġonina bovinia, maiġa tu dia tarima ta ġenana beiaġoma, senaġina mai tu au Tamagu

gubai etanuni na ġoi bevinimu. ¹⁸ Moġa lorinai akiramuni: Ġoi tu Petero, (anina tu fore), ema mai fore iatanai au ġegu ekalesia bavaġa-ruġaiani. Mase ġena seġuka na maki asi bevaġa-darereani. ¹⁹ Au na Guba Basileia kiri maki ġoi bavinimuni; tanobarai bobarurini dagarari mabarari gubai maki Barau na bebarurini; e tanobarai boruġarini dagarari mabarari gubai maki Barau na beruġarini.” ²⁰ Benamo Iesu na ġena mero ekirarito, tarima ta asi beġene vaġa-ribaia ġia tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).

*Iesu na ġena mase e variġisi-ġenoġoi eguruġa-iaġirito
Mareko 8:31-9:1; Luka 9:22-27*

²¹ Mo nega na veġata Iesu na ġena mero evaġa-riba guinerito, ekirato, “Au tu Ierusalem ġana aiaġoni, be Iuda vereri, e Rubu Veaġa vereri baregori, ema taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari ġerina roġo amidigu-lelevaġini; ema beġe vaġi-maseguni maki, senaġina ġaro vaġa-toitoinai vau, mase na ma bavaisiraġe-ġenoġoini.” ²² Petero na eġori-veġitaiato, benamo esisiba-viniato, ekirato, “Vereġauka, dia maniġesina; maniġesina asi beġe vei-vinimuni, ma asi beġorani maki.” ²³ Benamo Iesu eboġe-kureto, Petero ekiraiato, ekirato, “Ġoi Satani, ġeguna noraka-ġerevaġi! Au ġegu iaġoiaġo ġoi na odiu-ġauani, korana mai ġemu tuġamaġi guruġana tu dia Barau ġenana eiaġomani, senaġina tarimarima ġerina.”

²⁴ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Bema tarima ta au murigu ai bene raka etoni nai, tauġena bene veruġa, ġena satauro bene ġwaia, ma murigu ai bene raka.” ²⁵ Moġa lorinai deikara tauġena moġo ġena maġuri lorina etoreani tarimana, ġena maġuri befitoġaiani. A deikara au daigu ai ġena maġuri befitoġaiani tarimana, ġena maġuri asi bevei-rekwarekwaiani, senaġi bedoġariani. ²⁶ Tarima ta na tanobara mabarana uranai ġena maġuri befitoġaiani, ġena namo tu kara ġia ġenai? Korana tarima ta ġena maġuri efitoġaiato nai, kara na vau ma bevoi-ġenoġoiani? ²⁷ Korana Tarimarima Natuna tu Tamana mamana marevana e seġuka baregona e ma ġena aneru mabarari ġesi beġe iaġomani, benamo tarimarima tata ġeri veiġa ilailanai voiri tu bevinirini. ²⁸ Moġoni akiramini, mai kotari ini ġeruġa-taġoni maġeri tu asi roġo beġe maseni, beiaġoni mo, Tarimarima Natuna ġena Basileia nuġanai beiaġomani beġe ġitaiani.

17

Iesu vetoġana eirauto

¹ Ġaro imaima sebona (6) ġekorito murinai, Iesu na Petero, e Iakobo (o Iames), ema tarina Ioane eġabirito, ġoro

baregona ta tuḡuna ḡana ḡevaraḡeto, monai ḡia ḡereḡari moḡo. ² Ḡia ḡeboḡe-taḡoto-ḡoi nuḡanai, Iesu ḡitaḡitana varau eirauto: Ḡia ḡoirana ekimore-kimoreato ḡaro noḡa, ma ḡena dabuḡa ekuro-ḡaroḡaroto. ³ Benamo mai mero toitoi na Mose e Elia ḡeḡitarito, Iesu ḡesi ḡeguruḡa guruḡato-ḡoi. ⁴ Monai Petero eguruḡa-fouto, Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereḡauka, namo vedaurea ḡita mainai maiḡera! Be, ourani nai, fouta toitoi naragari, ta ḡoi ḡemu, ta Mose ḡena, ema ta Elia ḡena.” ⁵ Ḡia roḡo eguruḡato-ḡoi, magube kuro-ḡaroḡarona na ema ḡabi-ḡaurito vau, garo ta mai magube nuḡana na ekea-rosito, ekirato, “Mai tu au Natugu, auravini-baregoani; ḡia ḡenai aiaku-rakavani. Ḡia boḡono seḡaḡivinia!” ⁶ Iesu ḡena mero toitoi na mai garo ḡeseḡaḡiato nai, tano ai ḡeketo-tarito ḡoirari maki tano ai, korana ḡegari-rakavato nai. ⁷ Benamo Iesu tu ḡia ḡeri ai eiaḡoto, tauḡaniri eḡabi-kararito, ekirato, “Ḡovaisivaisi-raḡe, asi ḡogari.” ⁸ Ḡia ḡeboḡe-vaisito nai, ḡia na tarima ta asi ḡeḡitaiato ḡia ḡesi, Iesu moḡo ḡereḡana.

⁹ Mabarari ḡoro na ḡemariḡoto-ḡoi nai, Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Boḡo ḡita dagarari tarima ta asi boḡono vaḡa-ribaia, bene iaḡo mo, Tarimarima Natuna mase na bene variḡisi-ḡenoḡoi.”

¹⁰ Benamo Iesu ḡena mero na ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Kara dainai taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari ḡekirani, Elia tu beiaḡoma-guineni?” ¹¹ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Moḡoni veḡata, Elia tu beiaḡoma-guineni, dagara mabarari bevaḡa-variḡu ḡenoḡoirini. ¹² A au na akiramini, Elia tu varau eiaḡomato, senaḡi tarimarima tu asi ribari ḡia tu deikara. Ḡeri ura veiḡari ai moḡo ḡevei-viniato-ḡoi. Moḡa ilailanai Tarimarima Natuna maki beḡe vaḡa-midigu midiguani.” ¹³ Mai guruḡa ḡerina Iesu ḡena mero ḡeribato, ḡia na tu Ioane Babatiso ekiraḡi-kara-viniato.

Iesu na iauka rakavana na eboroḡiato merona evaḡa-namoato

Mareko 9:14-29; Luka 9:37-42

¹⁴ Ḡia ma ḡeḡenoḡoito tarimarima ḡutuma ḡeri ai nai, tarima ta Iesu ḡenai eiaḡomato, ḡoiranai ema vetui-tarito, ¹⁵ ekirato, “Vereḡauka, au natugu merona novetuḡaia! Ḡia tu ḡue na evaḡiani, ema tauḡanina evaḡa-ḡoḡo-ḡogo rakavai-iani. Nega ḡutuma karavai eburi-raḡeni e nanu ai eburi-reini. ¹⁶ Ḡemu mero ḡeri ai aḡabi-iaḡoato, senaḡina vaḡa-namona ḡia tu asi ilaila.” ¹⁷ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Asi veḡabidadamami e kira-sirivaḡi ḡuruna! Ḡaro vira au tu sevimi ai bana tanu? Ḡaro vira bana vevaḡa-gwaḡiḡi vinimi?”

Mero ġegu ai ġoġori-iaġomaia!”¹⁸ Iesu na mero tauġanina ġenai etanuto iauka rakavana ekira-ġoiato, benamo iauka rakavana eraka-vaġito, ma asikauna mero enamoto.

¹⁹ Gabivau Iesu ġena mero ġenai ġeiaġoto, vekuretoġai ġedanaġiato, ġekirato, “Karase nai ġai na iauka rakavana asi ilaila baġa lai-vaġia?”²⁰ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Korana ġemi veġabidadama asi ilaila naima. Akira-korikorimini, bema ġemi veġabidadama mastadi ġutuna misina korokorona kavana nai, mai ġoro boġo kiraiani, boġo kirani, ‘Mainana noveġabi-vaishi, ma iomonai noa vetore!’, benamo beveġabi-vaishini ma beiaġoni. Veiġa mabarari maki boġo veirini riba. [²¹ Iauka rakavari maiġesina lailairi tu dabara irauna tai asiġina, senaġina ġauġau e ġaniveaġai ġereġana moġo.]”

*Iesu ġena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato
Mareko 9:30-32; Luka 9:43-45*

²² Ġaro ta, Iesu ma ġena mero ġesi Galileai ġetanuto-ġoi nai, Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau tarimarima ġimari ai beġe toreani.²³ Benamo beġe vaġi-maseani, senaġi ġaro vaġa-toitoinai ma bevaisiraġe-ġenoġoini.” Ġena mero ġeseġaġiato nai, nuġari ġemeto-rakavato.

Rubu Veaġa takesi moniri vinina

²⁴ Iesu ma ġena mero ġesi Kaperanauma vanuġanai ġeraġasito, benamo Rubu Veaġa monina ġegogoato-ġoi tarimari ġeiaġomato, Petero ġedanaġiato, ġekirato, “Ġomi ġemi vevaġa-riba tauna Rubu Veaġa ġena takesi moniri tu evinini ba asiġina?”²⁵ Petero na evaġa-veseato, ekirato, “Oi, evinini.” Petero numa ġana eġenoġoito nai, Iesu na edanaġiato, ekirato, “Simona, ġoi ġemu tuġamaġi tu kamasi? Tanobara vereri o kini ġeri takesi moniri tu deikara na beġene viniri? Ġia naturi na ba tarima boruri na beġene viniri?”²⁶ Petero evaġa-veseto, ekirato, “Tarima boruri na.” Iesu na ekiraiato, ekirato, “Moġa anina, ġia naturi tu asi beġe vinini.²⁷ Senaġina asi bitana vaġa-baruri ġana, naima noiaġo kou ġana. Kimai bono fiu-riġoa, maġani-kone ġiniguinena boinu-raġeani nai, bokana bono keo-baġakaia, silva monina ta bodoġariani nuġanai. Bono ġabia, benamo bono viniri ġita taura ruarua ġera Rubu Veaġa takesi monina.”

18

Deikara tu barego vedaurea Guba Basileia nuġanai?

¹ Mo negai Iesu ġena mero ġenai ġeiaġoto, ġekirato, “Deikara tu barego vedaurea Guba Basileia nuġanai?”

² A Iesu na mero misina ta ekea-iaḡomaiato, benamo vekaravari ai evaḡa-ruḡa-tariato, ³ ekirato, “Moḡoni veḡata, akiramini, ḡomi asi boḡo vetuḡamaḡi-kureni e mai mero misina kavana asi boḡo iaḡoni nai, ḡomi tu Guba Basileia nuḡanai asi boḡo raka-toḡani. ⁴ Tarima ta tauḡena evevaḡa-manauni mai mero misina kavana, ḡia tu barego lelevaḡi Guba Basileia nuḡanai. ⁵ Ema deikara mero misina maiḡesina kavana au aragu ai beḡabi-raḡeani tarimana na au maki eḡabi-raḡeguni.”

Tarima ta na mero misina ḡena veḡabidadama asi bene vaḡa-rakavaia

Mareko 9:42-48; Luka 17:1-2

⁶ Senaḡina bema tarima ta na au eḡabidadama-viniguni mero misina ta ḡena veḡabidadama evaḡa-rakavaiani, ḡia tu bere namo fore barana ḡaiḡonai ḡere baru-kaua, ma davara dodokunai bere vebora-mase. ⁷ Tanobara vetuḡana kekei, korana veribaḡani ḡenana tarima ḡeri veḡabi-dadama evaḡa-rakavaiani. Dagara moḡesina vanaḡivanaḡi beḡe ḡorani veḡata, senaḡina veribaḡani evaḡa-ḡoraiani tarimana neḡi, vetuḡana kekei.

⁸ Bema ḡoi ḡimamu o kwakumu na rakavai etoremuni nai, bono basi-ḡutua, bena bono fitoḡaia! Ḡimamu sebonai o kwakumu sebonai maḡuri vanaḡivanaḡi bono doḡaria tu namo, a asi namo ḡimamu ruarua ma kwakumu ruarua karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai beḡe fiu-kaumuni. ⁹ Bema ḡoi matamu na rakavai etoremuni nai, bono ḡibo-vaḡia, bena bono fitoḡa-kwareḡaia. Matamu sebonai maḡuri vanaḡivanaḡi bono doḡaria tu namo, a asi namo matamu ruarua karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai beḡe fiu-kaumuni.”

Barabore - Rekwerekwa mamoe na

Luka 15:3-7

¹⁰ “Lorimi boḡono vetore, mai mero misiri ta boḡo ruḡaiani ḡesi. Korana akiramini: Ḡia aneruri na au Tamagu gubai etanuni ḡoirana nega vanaḡivanaḡi ḡeḡitaiani. [¹¹ Tarimarima Natuna tu rekwerekwa tarimari vaḡa-maḡuriri ḡana eiaḡomato.]

¹² Kamasi ḡotuḡamaḡiani? Bema tarima ta ma ḡena mamoe sinau ta (100), senaḡina sebona berekwa-rekwani nai, ḡia kara beveini? Ḡia na tu 99 ḡoro gabakanai beragakwane-rini, benamo beiaḡoni, rekwa-rekwa mamoe bea vetauani. ¹³ Bedoḡariani nai, moḡoni akiramini, beiaukurakavani moḡo. A ḡena mamoe 99, asi ḡedobito dagarari, maki bevanaḡirini. ¹⁴ Moḡa ilailanai Tamami gubai etanuni asi ḡena ura, mai mero misiri ta bene rekwerekwa.”

Tarikakamu ta na bevei-rakava vinimuni

¹⁵ “Bema ġoi tarikakamu ta na bevei-rakava vinimuni nai, bono iaġo, ġena veiġa rakavana bono vaġa-fofori vinia. Senaġina, vekuretoġai mai veiġa bono veia, ġia ma ġoi ġesi moġo. Bema ġia na ġoi beseġaġimuni ema beġabi-raġemuni nai, tarikakamu ġoi ġemu ai beġenoġoi. ¹⁶ Senaġina bema asi beġabi-raġemuni nai, tarima sebona o ruarua bono ġabiri, ġoi ġesi boġono iaġo ġenai, benamo ‘guruġa mabarari beġene vaġa-moġoniri, seġaġiseġaġi tarimari ruarua o toitoi ġerina,’ Buka Veaġa ekirani kavana. ¹⁷ Bema ġia asi beseġaġirini nai, beġe ġora dagarari mabarari tu rubu o ekalesia vegogona bono kira-varaia. Bema ekalesia vegogona garona asi beseġaġiani, ġoi na ġia tu Barau asi ribana tarimanai ema takesi gogo o vei-rakava tarimanai bono vaġa-iaġoa.

¹⁸ Moġoni akiramini: Tanobarai boġo barurini dagarari mabarari gubai maki Barau na bebarurini; e tanobarai boġo ruġarini dagarari mabarari gubai maki Barau na beruġarini.

¹⁹ Au na akira-ġenoġoimini: Tano-barai ġomi tarima ruarua dagara tai nuġami boġo tore-sebonaiani ema boġo ġauġau-iaġiani tu, Tamagu gubai etanuni na bevinimini. ²⁰ Korana au aragu ai tarima ruarua o toitoi beġe tanu-vegogoni gaburi ai, au maki ġia ġesi monai.”

Barabore - Rakava asi etuġamaġi-fitoġaiani tarimana

²¹ Benamo Petero tu Iesu ġenai eiaġoto, ekirato, “Vereġauka, au tari-kakagu bevaġa-rakava iaġoguni nai, ġena rakava tu nega vira kavana bana tuġamaġi-fitoġaia? Imaima ruarua (7) ba?” ²² Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Asiġina, dia 7 moġo, senaġina 70 ma vaġa-baregona 7, o 70 taims 7, (moġa anina tu vanaġivanaġi).

²³ Ġoseġaġi, Guba Basileia tu vere ta kavana, ġia eurato, ġena vetuġu-naġi tarimari ġeri ġabitore bene vetauri ema bene vaġa-maorori. ²⁴ Ġia na ġabitore dori evetaurito-ġoi nuġanai, vetuġunaġi tarimana ta ġema-ġabi-toġaiato, ġia ġena ġabitore ġenai vira milion kina, moni barego vedaurea, eveiato. ²⁵ Mai vetuġunaġi tauna ġena moni asi ilaila ġena ġabitore voina vinivinina ġenai. Moġesina naima vere na ġena vetuġu-naġi merori ekirarito, mai tarima beġene voivoi-iaġia, vere ta ġena vetuġunaġi meronai bene iaġo, ma ġaraġona e ma natuna ema ġena farefare mabarari ġesi maki, mo ġena ġabitore bene davaia ġana. ²⁶ Vetuġunaġi tauna vere kwakuna koranai evetui-tarito, enoġiato, ekirato, ‘Au ġegu ai bono vevaġa-gwaġiġi. A au na ġemu dagara mabarari voiri bavinimuni.’ ²⁷ Vere na evetuġaiato nai, vetuġunaġi tauna ġena ġabitore etuġamaġi-fitoġaiato, benamo etuġu-rakaiato.

28 Mai vetuḡunaḡi tauna eraka-rosito, ḡia ḡatana vetuḡunaḡi tarimana ta edoḡariato. Mai ḡatana moni kotuna eḡabi-toreato ḡia ḡenai. Eḡabi-tariato, ma ḡaiḡona egigiato, ekirato, 'Au ḡegu ai oḡabi-toreato monina voina novinigu!' 29 Ḡatana vetuḡunaḡi tarimana ḡia kwakuna koranai evetui-tarito, enoḡiato, ekirato, 'Nega kota novinigu roḡo, be voina mabarana bana vinimu!' 30 Senaḡina ḡia asi eurato, benamo dibura numai edori-toḡaiato. Monai bene tanu, bene iaḡo mo, ḡena ḡabitore voina bene dava-iaḡia etato.

31 Benamo ḡia ḡesi vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vini vegogoato-ḡoi tarimari na mo veiḡa ḡeḡitaiato nai, ḡia nuḡari ḡemetoto, benamo ḡeiaḡoto vere ḡenai, mo kara ḡeḡorato dagarari mabarari ḡevaḡa-ribaiato. 32 Moḡesi nai ḡia na vetuḡunaḡi tauna numai ekea-toḡaiato, ekiraiato, ekirato, 'Ḡoi vetuḡunaḡi tauna rakavana! Au na ḡoi moni vira milion au ḡegu ai oḡabi-toreato dagarari mabarari atuḡamaḡi-fitoḡarito, voina asi oviniguto, korana onoḡiguto nai. 33 Ilailana ḡoi na maki karomu vetuḡunaḡi tauna boro vetuḡa-ḡwaia, au na ḡoi avetuḡa-ḡwamoto kavana.' 34 Mai vere ebaru-rakavato, benamo vetuḡunaḡi tauna dibura numai etoreato, monai metona bene ḡwaia mo, ḡena ḡabitore voina mabarana ma bene vini-ḡenoḡoia.

35 Iesu ḡena guruḡa magona rekenai maiḡesina ekirato: Tamagu gubai etanuni na ḡomi mabarami mai veiḡa sebonai moḡo bevei-vinimini, bema ḡoi tarikakamu ḡena rakava nuḡamu mabarana ḡesi asi botuḡamaḡi-fitoḡaiiani nai."

19

Veḡaraḡo ruḡaruḡana

1 Iesu na maiḡeri dagara mabarari eguruḡa-iaḡi ḡosirito murinai, Galilea eiaḡuiato, Iudea tanona ḡana eiaḡoto, Iordana ḡarukana reke ta kefonai. 2 Tarimarima ḡutuma-bara ḡia murinai ḡeiaḡomato, e monai ḡeri keve evaḡa-namorito.

3 Farisea tarimari kotari ḡia ḡenai ḡeiaḡoto, ḡevedanaḡi-veribaḡaniato, ḡekirato, "Tau ta ḡena ura ḡaraḡona bene fitoḡaia etoni nai, taravatu na beḡabiani?"

4 Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, "Ḡomi na Buka Veḡa asi ḡoiaviani? Maiḡesi ekirani, 'Tovotovona na veḡata, Barau na dagara mabarari eveirito nai, ḡia na tarimarima maki eveirito tau e vavine.' 5 Benamo Barau ekirato, 'Moḡesina nai tau ta na tamana e sinana beraga-kwanerini, ḡaraḡona ḡesi beḡe tanuni, benamo ḡia tauri ruarua beḡe sebonani.' 6 Moḡa lorinai ḡia tu dia ruarua, senaḡi sebona moḡo. Moḡesi nai Barau na etore-sebonarito tarimari tu, tarima ta na asi ma bene tore-kirari."

⁷ Farisea tarimari na ġekiraiato, ġekirato, “Karase nai Mose na taravatu eveiato nai, ekirani, tau na veġaraġo ruġaruġana fefana betoreani vau, ġaraġona betuġu-rakaiani?”

⁸ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mose na maoro evinimito, ġaraġomi boġono tuġu-rakari ġana, korana ġomi vaġa-ribami tu gwaġiġi rakava nai. Senaġina Barau na dagara mabarari eveirito nai, maiġesina tu asiġina. ⁹ Akiramini: Deikara na ġaraġona, enabe asi eveġura-vanaġini, senaġi efitoġaiani moġo, vavine ta ma beġaraġoani, ġia tu beveġura-vanaġini.”

¹⁰ Iesu ġena mero na ġekiraiato, ġekirato, “Veġaraġo dabarana mo-ġesina nai, tarimarima asi beġene veġaraġo tu namo banaġu.” ¹¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mai vevaġa-riba maiġa tarimarima mabarari na asi beġe tuġamaġi-fakaiani, senaġi Barau na deikara tuġamaġi-faka evinirito tarimari moġo. ¹² Tarimarima kotari asi ġeveġaraġoni, korana moġesi veġatana ġemaġurito sinari ġerina, be asi ilaila beġe veġaraġoni; ma kotari tu eunuko tauri kavari, (tarimarima na seuri ġefararini); ema kotari tu Guba Basileia o Barau vetuġunaġina beġene iaġo-vinia uranai asi ġeveġaraġoni.”

Iesu na mero misiri evaġa-namorito

Mareko 10:13-16; Luka 18:15-17

¹³ Tarima kotari na naturi Iesu ġenai ġeġwa-iaġorito, ġimana ġia iatari ai bene tore-kauri, ema bene ġauġau ġana. Senaġina ġena mero na ġekira-ġoirito. ¹⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, “Mani mero misiri ġeiaġoma au ġegu ai, asi ġokira-ġoiri, korana Guba Basileia tu maniġesina kavana tarimari ġeri.” ¹⁵ Benamo Iesu ġimana iatari ai etore-kaurito, evaġa-namorito vau eiaġuirito.

Tarima variġuna ma ġena farefare vovoka

Mareko 10:17-31; Luka 18:18-30

¹⁶ Ġaro tai tau ta Iesu ġenai eiaġoto, ekirato, “Vevaġa-riba tauna, kara dagara namona baveiani vau, maġuri vanaġivanaġi baġabiani?” ¹⁷ Iesu na evaġa-veveato, ekirato, “Karase nai au odanaġiguni, aiġa tu dagara namona? Sebona moġo namo, Barau. Bema ourani maġuri vanaġi-vanaġi bono ġabia nai, Barau ġena taravatu bono korana-iaġiri.” ¹⁸ Ġia na Iesu edanaġiato, ekirato, “Kamara taravatu okiraġirini?” Iesu ekirato, “Asi bono vaġivaġi, asi bono veġura-vanaġi, asi bono lema, asi bono vevaġa-bade ġofaġofa, ¹⁹ tamamu e sinamu bono gubakauri, e sevimu tarimana maki bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.” ²⁰ Mai maraġa variġuna ekirato, “Au na mani taravatu mabarari akorana-iaġirini. Kamara dagara tu au na ma bana veia?”

²¹ Iesu na ġia evaġa-veſeato, ekirato, “Bema ġoi ourani bono iobukaiobuka nai, giniguine tu noiaġo, ġemu farefare mabarari bono voivoi-iaġiri, be moniri tu asi ġeri-ġari tarimari bono viniri, benamo gubai tu ma ġemu farefare. Gabivau murigu ai bonoma raka.” ²² Maraġa variġuna na maiġa eſeġaġiato nai, nuġana ma metona ġesi eiaġuiato, korana ġia tu ma ġena farefare ġutuma tarimana.

²³ Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Au na akira-korikorimini: Farefare vovoka tarimari ġeri rakatoġa Guba Basileia nuġanai tu gwaġiġi rakava. ²⁴ Ma akiramini: Kamela tu nila kadarena na bevanaġini kotuna gwaġiġi, senaġi ġena farefare vovoka tarimana Barau ġena Basileiai ġena rakatoġa tu gwaġiġi rakava.” ²⁵ Ġena mero mai guruġa ġeſeġaġiato nai, ġeġaba-rakavato moġo. Benamo ġevedanaġito, ġekirato, “Be deikara na maġuri vanaġivanaġi bedoġariani?” ²⁶ A Iesu na eġita-karakararito, benamo evaġa-veſerito, ekirato, “Tarimarima ġeri ai tu asi ilaila, senaġi Barau ġenai dagara mabarari tu ilaila.”

²⁷ Benamo Petero eguruġa-fouto, ekirato, “Ġoi ribamu, ġai ġema dagara mabarari tu ġaraga-kwanerito, benamo ġoi murimu ai ġarakani! Be ġai kara baġa ġabini?” ²⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, tanobara variġuna befororini nai, Tarimarima Natuna ġena terona o vere seana kimorekimorenai betanu-kauni, ma ġomi gabanana ruarua (12) au murigu ai ġorakani tarimami maki vere seari gabanana ruarua (12) ai boġo tanukauni, Isaraela ġena doġoro gabanana ruarua (12) boġo ġita-ġaurini, ema boġo ġorikaaurini. ²⁹ Tarima ta na ġena numa, kakana, tarina, tobana, tamana ma sinana e natuna, ema ġena tano, au uragu ai beiaġuirini nai, ġia tu sinau-sinai ai dagara bedoġarini, ema maġuri vanaġivanaġi maki beġabiani. ³⁰ Senaġina tarimarima ġutuma toma ġeguineni tu beġe gabini, ema ġutuma maki initoma ġegabini tu beġe guineni.”

20

Barabore - Ġauvei tarimari vine tavoġana

¹ “Guba Basileia tu maiġesi kavana: Vine tavoġana tarimana ta boġiboġi iamoiamo ai numa na eraka-rosito, ġena vine tavoġana beġene ġauvei tarimari evetaurito. ² Benamo ġauvei tarimari ġesi ġeguruġa-vegogoto ma ġevaġa-moġoniato, mo ġauvei tarimari ġaro sebna ta beġe ġauveini voiri silva monina sebna bevinirini ġetato. Benamo ġena vine tavoġana nuġanai etuġu-iaġorito. ³ Boġiboġi 9 koloko kavana ġia ma eraka-rosito, maketi gabuna ġana

eiaġoto, monai tarima kotari ġeruġa-reko rekoto-ġoi eġitarito. ⁴ Benamo ekirarito, ekirato, ‘Ġomi maki ġegu vine tavoġana ġana ġoiāġo, ġoa ġauvei, be voimi maorona bana vinimi.’ ⁵ Ġia maki ġeiaġoto. Ġaroġota 12 koloko ma 3 koloko kavana ġia numa na ma eraka-rosito, kotari ma edoġaririto, etuġurito. ⁶ Lavilavi rekenai 5 koloko kavana ma erakarosi-ġenoġoito, kotari roġo mo ġeruġa-taġoto-ġoi nai edoġaririto. Benamo edanaġirito, ekirato, ‘Karase nai mainai ġoruġa-kava ruġa-kavani mo, ġaro mo evariġoni?’ ⁷ Ġia na ġevaġa-veŋato, ġekirato, ‘Korana tarima ta na ġauvei asi evinimani nai.’ Benamo ekirarito, ‘Ġomi maki ġegu vine tavoġana ġana ġoiāġo, ġoa ġauvei.’

⁸ Ġaro eboraiato-ġoi nai, tavoġa biaguna na ġauvei tarimari eġita-ġaurito-ġoi tauna ekiraiato, ekirato, ‘Ġauvei tarimari nokeari, be voiri noviniri, vau beġe ġauvei tarimari bono vini-guine, bene iaġo mo, bakea-guineri tarimari bono vini-raġasi. ⁹ Benamo mo lavilavi 5 koloko etuġurito tarimari ġeiaġoma-guineto, benamo silva moniri sebori-sebori ġeġabito. ¹⁰ Ġeiaġo-guineto tarimari ġeiaġomato nai, ġia matoru ġekirato tu, voiri kotari ma betore-kaurini, senaġi ġia maki silva moniri sebori-sebori moġo ġeġabito. ¹¹ Ġeri moni ġeġabito nai, ġemuġu-muġuto tavoġa biaguna ġenai, ¹² ġekirato, ‘Mai tarimarima gabivau ġeiaġomato maiġeri tu, hora sebonai moġo beġe ġauvei ma voiri, a ġai tu ġaro vinubana ġavekwarāġini, ma ġaro ġena seġuka na etunu-rakavamani, nuġanai voima ġia ġeri ġesi bovini-sebonama.’

¹³ Tavoġa biaguna na ġia ta ekiraiato, ekirato, ‘Ġatagu, noseġaġi, au na ġoi asi baġofamu. Taguruġa-vegogoto nai, ġaro sebona voina tu silva monina sebona tatato, nene? ¹⁴ Mai moġo voimu noġabia, be noraka! Au aurani mai gabi tarimana bana vinia, ġoi bavinimu ilailanai. ¹⁵ Be, au ma ġegu maoro, mai ġegu moni tu ġegu ura ilailani bana vini. Ba ġoi obaruni, korana au tu nuġagu ma iakuna ġesi avinini nai?’

¹⁶ Iesu ġena guruġa evaġa-magoato nai ekirato, “Guine tarimari tu beġe gabini, ma gabi tarimari tu beġe guineni.”

*Iesu ġena mase ma ekiraġi-foforiato
Mareko 10:32-34; Luka 18:31-33*

¹⁷ Iesu Ierusalemata dabarana na evaraġeto-ġoi nai, ġia na ġena mero gabanana ruarua (12) eġabi-ġere-vaġirito, veġuni ai evaġa-guruġarito, ekirato, ¹⁸ “Ġoseġaġi, ġita tu Ierusalemata ġana tavarāġeni. Monai Tarimarima Natuna tu Rubu Veāġa vereri baregori ema taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari ġimari ai beġe toreani. Ġia na ġena mase guruġana

beĝe vaĝa-moĝoniani, ¹⁹ benamo irau bese (o Roma) tarimari beĝe vinirini, ĝia na beĝe vaseva-vaseva iaĝiani, beĝe kwariani e beĝe vaĝa-satauroani; senaĝi ĝaro vaĝa-toitoinai vau ma bevaisiraĝe-ĝenoĝoini.”

Sina ta ĝena noĝinoĝi

Mareko 10:35-45

²⁰ Benamo Sebedaio ĝaraĝona ma natuna ruarua Iakobo (o Iames) ema Ioane ĝesi Iesu ĝenai ĝeiaĝoto, ĝoiranai ea vetuitarito, dagara ta nenogia ĝana. ²¹ Benamo Iesu na vavine edanaĝiato, ekirato, “Ĝoi kara ourani?” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Nokira-varagu, au natugu tauri ruarua iniĝeri, ĝoi ĝesi beĝeneasi tanu, ta aroribamu ai, ma ta kaurimu ai ĝemu Basileia nuĝanai.” ²² A Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Ĝomi tu asi ribami kara ĝonoĝiani. Au na midigu bedina banuani ĝomi maki boĝo niuni riba?” Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Oi, baĝa niuani.” ²³ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Moĝoni, au ĝegu bedi na ĝomi maki boĝo niuni, senaĝi au aroribagu rekenai o kaurigu ai boĝono tanu ĝotoni tu, dia au na bavaĝa-moĝoniani; a mai tu au Tamagu na eĝabi-torerito tarimari ĝeri.”

²⁴ Mero gabanana (10) na maiĝa ĝeseĝaĝiato nai, tarikaka ruarua Iakobo (o Iames) ema Ioane ĝebaru-vinirito. ²⁵ Benamo Iesu na mabarari ekea-vegogorito, benamo evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi ribami, irau bese tarimari ĝeri vere na tarimarima ĝedori-naĝinaĝirini, ema ĝeri veguine-iaĝi tarimari baregori na tu ĝeri maoro seĝukari na ĝelaunaĝi-naĝirini. ²⁶ Senaĝi ĝomi fakami ai moĝesina tu asi boĝono vei. Bema ta ĝomi fakami ai bene barego etoni nai, ĝia tu ĝomi mabarami vetuĝunaĝimi bene iaĝovini, ²⁷ ema dei bene guine etoni tarimana, ĝia tu ĝemi vetuĝunaĝi tarimanai bene iaĝo. ²⁸ Tarimarima Natuna kavana, ĝia eiaĝomato tu, dia tarimarima na ĝia vetuĝunaĝina beĝene iaĝovini ĝana, senaĝina ĝia eiaĝomato tu, tarimarima vetuĝunaĝiri bene iaĝovini, ema ĝena maĝuri bene tore-taria, tarimarima ĝutuma bene voi-ĝenoĝoiri e bene vaĝa-maĝuriri ĝana.”

Iesu na mata-bubu tarimari ruarua evaĝa-namorito

Mareko 10:46-52; Luka 18:35-43

²⁹ Iesu ma ĝena mero ĝesi Ieriko ĝeraga-kwaneato, tarimarima ĝutuma-bara ĝia murina na ĝeiaĝoto. ³⁰ Mata-bubu tarimari ruarua dabara rikinai ĝetanu-taĝoto-ĝoi, ĝeseĝaĝito Iesu eraka-vanaĝito, benamo ĝekea-fouto, ĝekirato, “Vereĝauka o, Davida natuna, ĝai novetuĝama!” ³¹ Tarimarima na ĝekira-ĝoirito, asi beĝene guruĝa ĝetato, senaĝi ĝia ĝekea-ĝigiraĝe ĝigiraĝeto-ĝoi, “Vereĝauka, Davida

Natuna o, ġai novetuġama!”³² Iesu eruġa-tarito, benamo ekea-iaġomarito, ekirato, “Kara ġemi naveia ġotoni?”³³ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Vereġauka, ġai ġaurani tu, matama noma keo-fakari!”³⁴ Benamo Iesu na evetuġa-ġwarito, matari eġabi-kararito, ma asikauna matari ġenamoto e ġeboġeboġe-ġinikauto, benamo Iesu murina na ġeiaġoto.

21

*Iesu ġena rakatoġa Ierusalemaj ġevonevone-raġe viniato
Ioane 12:12-19*

¹ Iesu ma ġena mero ġesi ġeraka-iaġoto-ġoi, Ierusalemaj ġekavinaġiato-ġoi, ma Betefage ai ġeraġasito Olive Ġorona rekenai, benamo Iesu na ġena mero ruarua etuġu-guinerito,² ekirarito, ekirato, “Ġoiġo, ġoira vanuġana ġana. Monai doniki ta barutari ma natuna ġesi boġo doġaririni, boġono ruġari, benamo au ġegu ai boġono ġori-iaġomari.³ Bema tarima ta na bedanaġimini nai, boġono kiraia, ‘Vereġauka na eura-vinirini, vau ma betuġu-iaġomarini, asi bekwai-boni.’”⁴ Maiġa eġorato ġenana, peroveta tauna ġena guruġatore guruġana evaġa-moġoniani, ekirani,⁵ “Siona natuna, (Ierusalemaj tarimari), nokirari, ‘Noġitaia, ġemu Vere mani eiaġomani, manau tarimana, doniki tuġunai eraġeni, mai tu doniki natuna doġenai betanukau.’”

⁶ Mai mero ruarua ġeiaġoto, Iesu na ekirarito veiġana ilailanai ġeveiato.⁷ Ġia na doniki ma natuna ġesi Iesu ġenai ġeġori-iaġorito, ġeri dabuġa barari doniki doġeri ai ġeia-va-kaurito, benamo Iesu etanu-kauto.⁸ Tarimarima ġutuma-bara ġeri dabuġa barari dabarai ġeiavarito, kotari tu ġau legari ma lauri ġesi ġebasito, benamo dabarai ġeia-va-to.⁹ Tarimarima ġutuma-bara ġia ġoiranai ġerakato e murinai ġerakato, maiġesina ġevone-raġeto-ġoi, ġekirato, “Hosana, Davida natuna ġena! Vereġauka aranai eiaġomani tarimana sivaġa-namoa! Hosana guba tuġuna vanigerenai!”

¹⁰ Iesu Ierusalemaj eraka-toġato nai, vanuġa tarimari-mari mabarari ġeveraga veragato-ġoi ema ġevedanaġi-vedanaġito-ġoi, ġekirato, “Mai tu deikara?”¹¹ Iesu ġesi ġeraka-sebonato tarimari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tu Iesu, peroveta tauna, Galilea vanuġana Nasareta na eiaġomani.”

*Iesu na Rubu Veaġa eiarevaiato
Mareko 11:15-19; Luka 19:45-48; Ioane 2:13-22*

¹² Iesu Rubu Veāga nuḡanai eraka-toḡato, benamo voivoi tarimari mabarari elai-rosirito. Moni ḡesenisito-ḡoi tarimari ḡeri fata e pune ḡevoivoi iaḡirito-ḡoi tarimari ḡeri diḡoka eḡuke-vebuburito, ¹³ ema ekirarito, ekirato, “Buka Veāga nuḡanai tu maiḡesi etoreato, Barau ekirato, ‘Au ḡegu numa tu bese iraurau ḡeri ḡuriguri numanai beḡe kiraḡiani,’ senaḡi ḡomi na tu lema tarimari ḡeri gumu gabunai boḡo vaḡa-iaḡoa.”

¹⁴ Mata-bubu e kwaku rakava tarimari Iesu ḡenai ḡeiaḡomato Rubu Veāga nuḡanai, benamo ḡia na evaḡa-namorito. ¹⁵ Rubu Veāga vereri baregori e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari na ḡena nuḡa-farevaḡi veigari ḡeḡitarito, ema mero misiri garori ḡeseḡaḡirito, Rubu Veāga nuḡanai ḡevone-raḡeto-ḡoi, ḡekirato, “Hosana, Davida natuna ḡena,” benamo ḡia tu ḡebaru-rakavato, ¹⁶ benamo Iesu ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Ḣia na ini kara ḡekiraḡirini ne oseḡaḡirini ba?” Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Oi aseḡaḡini, senaḡi ḡomi na Buka Veāga nuḡanai asi ḡoiaviani, ‘Mero misiri ema sinari ratari roḡo ḡeniurini merori na maki ḡoi ḡevaḡa-raḡemuni!’” ¹⁷ Benamo Iesu na eraga-kwanerito, vanuḡa barana na eraka-rosito, Betania ḡana eiaḡoto, monai ea ḡenato.

Iesu na figi ḡauna etovoḡaiato

Mareko 11:12-14; 11:20-24

¹⁸ Boḡiboḡi, Iesu vanuḡa barana ḡana ma eḡenoḡoito, eraka-iaḡoto-ḡoi nuḡanai, ḡia evitoato. ¹⁹ Ḣia na figi ḡauna ta dabara rikinai eḡitaiato, benamo eiaḡo-viniato, senaḡi asi ḡwaḡwana, a launa korina moḡo. Benamo Iesu na figi ḡauna ekiraiato, ekirato, “Ḣoi ḡemuna ḡwaḡwamu asi ma befofori-ḡenoḡoini!” Asikauna moḡo figi ḡauna emarai-ḡosito.

²⁰ Ḣena mero na figi ḡauna emarai-ḡosito ḡeḡitaiato nai, ḡeḡaba-rakavato, ḡekirato, “Figi ḡauna tu kamasi se beraga-mase moḡo?” ²¹ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Moḡoni aki-ramini, bema ḡomi boḡo veḡabidadamani, ma asi boḡo daradarani nai, ḡomi na maki mai figi ḡauna ḡenai baveia kavana boḡo veiani riba; a dia moḡa moḡo, senaḡi mai ḡoro boḡo kiraiani, ‘Noveḡabivaisi, be davarai noa veflu-rei,’ benamo mo veḡa tu beḡorani. ²² Dagara mabarari ḡauḡau ai boḡo kiraḡirini ma veḡabidadamami ḡesi nai tu, boḡo doḡaririni.”

Iesu ḡena seḡuka korana ḡevedanaḡi-iaḡiato

Mareko 11:27-33; Luka 20:1-8

²³ Iesu Rubu Veāga nuḡanai eraka-toḡato, evevaḡa-ribato-ḡoi nai, Rubu Veāga vereri baregori ema Iuda vereri ḡia ḡenai

ġeiaġomato, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Kamara seġukai ġoi na mai veiġa oveirini? Dei na maoro evinimuto?”

²⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na maki vedanaġi sebona avinimini; bema boġo vaġa-veseani nai, au na kamara maoro ai mai veiġa aveirini bakira-varamini. ²⁵ Ioane ġena babatiso veiġana tu ainana eiaġomato? Guba na eiaġomato, ba tarimarima ġerina?” Ġia fakari ai ġeverorito, ġekirato, “Bema ġita bita kirani, ‘Barau ġenana’ bita toni nai, ġia bekirani ‘Karase nai Ioane asi ġovaġa-moġoniato?’ betoni. ²⁶ Senaġi bema ġita bita kirani, ‘Tarimarima ġerina’ bita toni nai, tarimarima gariri bitana vei, korana ġia ribari, Ioane tu peroveta tarimana korikori.” ²⁷ Moġa lorinai ġia na Iesu ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai asi ribama.” Benamo Iesu na ġia ekirarito, “Au na maki kamara maoro ai mai veiġa aveirini tu, asi bakira-varamini.”

Barabore - Mero ruarua

²⁸ “Mai barabore tu kamasi ġotuġa-maġiani? Tarima ta ma natuna ruarua. Tau-guinena ġenai eiaġoto, ekiraiato, ekirato, ‘Natugu, toma noiaġo, vine tavoġanai noa ġauvei!’ ²⁹ Natuna na evaġa-veseato, ekirato, ‘Asi aurani,’ senaġina gabivau evetuġa-maġi-kureto, benamo eiaġoto. ³⁰ Ġia ma eiaġoto natuna vaġa-ruaruana ġenai, tau-guinena evaġa-guruġaiato ilailanai ekiraiato. Mero evaġa-veseto, ekirato, ‘Aiaġoni,’ senaġi asi eiaġoto. ³¹ Ġia tauri ruarua vekaravari ai dei na tu tamari ġena ura eveiato?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Tau-guinena.” Iesu na ekirarito, “Moġoni veġata akiramini, takesi gogo tarimari e mata-boraġa vavineri na ġeguine-iaġimini Barau ġena Basileia rakatoġanai. ³² Ioane Babatiso ġomi ġemi ai eiaġomato tu, vei-iobukaiobuka dabarana ġemi ai evaġa-foforiato, senaġi asi ġoseġaġi-viniato. A takesi gogo tarimari e mata-boraġa vavineri na ġevaġa-moġoniato. Ġomi na maki ġoġitarito, senaġi asi ġovetuġamaġi-kureto, asi ġovaġa-moġoniato.”

Barabore - Tavoġa narinarina tarimari rakavari

Mareko 12:1-12; Luka 20:9-19

³³ Iesu ekirato, “Barabore ta ma ġoseġaġia: Tano biaguna ta na vine tavoġana evaroato, maġuna eġabiato, tano ai vine gigi-gigina gurina ekwaiato, tavoġa narinarina numana maki evaġa-ruġaiato. Moġa murinai tavoġa ġitaġauna tarimari ġeri ai ġena tavoġa eraga-kwaneato, benamo erakato gabu ta ġana. ³⁴ Vine ġwari (o grapes) ġemaġeto, benamo ġia na ġena vetuġunaġi tauri etuġurito tavoġa narinarina tarimari ġeri ai, ġena vine ġwaġwari kota beġenea ġabi ġana. ³⁵ Senaġi tavoġa ġitaġauna tarimari na vetuġunaġi

tauri ġeġabi-taririto, benamo ta ġekwariato, ma ta ġevaġiato, ema ta fore na ġetakiato. ³⁶ Tavoġa biaguna na ġena vetuġunaġi tauri vovoka kotari ma etuġurito, senaġi moġesina ma ġevei-vinirito. ³⁷ Dokonai ġia na natuna korikori ġeri ai etuġu-iaġoato, ekirato, 'Natugu na-tuġua, ġia na beġene gubakaua.' ³⁸ Senaġi tavoġa ġitaġauna tarimari natuna ġeġitaiano nai, tauġeri ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, 'Mani tu tavoġa beġaunaiani merona, be siġabia, sivaġi-masea, be ġena tavoġa bitana ġaunaia!' ³⁹ Benamo ġeġabi-tariato, vine tavoġana murikanai ġeinu-iaġoato, ġevaġi-maseato."

⁴⁰ Iesu evedanaġito, ekirato, "Tavoġa biaguna beiaġomani nai, mo tavoġa ġitaġauna tarimari kamasi beveirini?"

⁴¹ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, "Mo veiġa rakava tarimari ġia na bevaġirini veġata, ma vine tavoġana tu narinarina tarima boruri tari ma bevinirini, benamo ġeri ġwaġwa negari ai, ġwaġwari ġia ġenai beġene ġwa-iaġori."

⁴² Iesu na ma ekirarito, ekirato, "Ġomi na mai toretore Buka Veaġai asi ġoiaviani, iniġesi ekirani, 'Fore numari ġeragarini tarimari na asi ġeura-viniato ma ġefitoġaiato forena tu duġu forenai eiaġoto. Mai veiġa maiġa tu Vereġauka na eveiato, matara na taġitaiani, ġitaġitana irau veġata.'

⁴³ Moġesi naima akiramini, Barau ġena Basileia tu ġemina beġabi-vaġiani, ema ġwaġwa evaġa-ġorani besena beviniani. [⁴⁴ Deikara mo fore iatanai beketokauni tarimana tu, beġwa-kirakiraiani; ema mai fore tarima ta iatanai beketokauni nai, bevare-fatafataiani.]

⁴⁵ Rubu Veaġa vereri baregori e Farisea tarimari na Iesu ġena barabore ġeseġaġirito nai, ġeribato, Iesu na tu ġia ekiraġirini, ⁴⁶ naima ġia ġeri ura tu beġene ġabi-taria. Senaġi tarimarima ġutuma ġevegogo taġoto-ġoi gariri ġeveito, korana ġia na ġetuġamaġiato-ġoi, Iesu tu peroveta tauna ta.

22

Barabore - Veġaraġo verekona

¹ Iesu na Iuda vereri ġeri barabore ta ma ekiraġiato:
² "Guba Basileia tu noġa moġo vere ta, natuna ġena veġaraġo verekona evei-toreato kavana. ³ Benamo ġena vetuġunaġi tarimari etuġurito, ekea-kaurito tarimari keakeari, senaġi asi ġeurato nai, asi ġeiaġomato. ⁴ Moġa lorinai ġia na vetuġunaġi tarimari tari ma etuġurito, ekirarito, 'Akea-kaurito

tarimari ġoa kirari, “Au ġegu vereko tu badabara-ġosia, ġegu boromakau tauri ema boromakau naturi mona mase tu bavaġiri, dagara mabarari bavei-toreri, be ġoiaġoma vereko ġana.”⁵ Senaġi ġia tu ġeġoiaġito, ġeri ura ġauveiri moġo ġeveito. Ta vamoka ġana eiaġoto, ma ta tu ġena sitoa ġana eiaġoto.⁶ O tari tu vetuġunaġi tarimari ġeġabi-taririto, ġekwaririto, ema ġevaġi-maserito.

⁷ Vere tu ebaru-rakavato, ġena vetari doġorori etuġurito, mo vaġivaġi tarimari ġevaġi-maserito, ma ġeri vanuġa barana ġegabu-kauato.⁸ Benamo ġia na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, ‘Au ġegu veġaraġo verekona tu bavei-torea, senaġi au na akea-kaurito tarimari tu asi ilaila beġe iaġomani.⁹ Moġa lorinai mai moġo ġoiaġo, ġatama baregori rakaġutu dabarari ai boġo doġaririni tarimari mabarari boġono kirari, beġene iaġoma vereko ġana.’¹⁰ Benamo vetuġunaġi tarimari ġeiaġoto, ġatamai ema dabarai ġedoġaririto tarimari mabarari, namori, rakavari, ġegogo-iaġorito, veġaraġo numana maki ġevaġa-vonuato.

¹¹ Benamo vere eraka-toġato, ġeiaġomato tarimari ġitaġitari nuġanai, ġia na tarima ta monai eġitaiato, asi ġena veġaraġo dabuġana.¹² Benamo edanaġiato, ekirato, ‘Ġata, ġoi tu ainana boraka-toġa, asi ġemu veġaraġo dabuġana?’ Senaġi mo tarima asi eguruġato.¹³ Benamo vere na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, ‘Ġimana ema kwakuna ġobarubaruri, benamo ġofiu-rosia murika mukunanai. Monai bene taġi, gadikana maki bene vaġa-ġaratariri.’¹⁴ Korana tarima ġutuma Barau na ekearito, senaġi viravira moġo eġabi-torerito maġuri beġe ġabiani.”

Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri

Mareko 12:13-17; Luka 20:20-26

¹⁵ Farisea tarimari ġeraka-veġitato, ġeboioġa-vegogoto, Iesu beġene vaġa-vedaġa-raġea vedanaġiri ġea veito.¹⁶ Benamo ġia na ġeri mero tari ema Heroda murinai ġerakato-ġoi tarimari tari ġetuġu-iaġorito, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġai ribama ġoi tu moġoni vei-iobukaiobuka tarimamu. Ġoi na moġoni ai Barau ġena dabara ovevaġa-riba iaġi-ġitakauani. Tarimarima gariri asi oveini, tarima ġeri dagi maki asi otuġamaġirini.¹⁷ Moġa lorinai nokira-varama, kamasi otuġa-maġini: Kaisara, Roma ġeri vere, ġenai takesi baġana vini ba asiġi?”

¹⁸ Senaġi Iesu ma ribana ġeri boioġa rakavari nai, ekirar-ito, “Ġomi ġofaġofa tarimami! Karase nai au ġoribaġaniguni?¹⁹ Takesi monina ta ġovinigu, nama ġitai!” Benamo silva monina ta ġeviniato.²⁰ Benamo ġia na edanaġirito, ekirato,

“Mai tu dei laulauna ema dei arana?” ²¹ Ĝia ĝevaĝa-veseto, “Kaisara ĝena.” Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Be, Kaisara ĝena dagara Kaisara boĝono vinia, Barau ĝena dagara Barau boĝono vinia.” ²² Mo guruĝa ĝeseĝaĝiato nai, ĝeĝaba-rakavato, benamo ĝeraga-kwaneato, ĝerakato.

Variĝisi-ĝenoĝoi guruĝari

Mareko 12:18-27; Luka 20:27-40

²³ Mo ĝaro sebonai Sadukea tarimari kota Iesu ĝenai ĝeiaĝoto. Ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu mase tarimari asi ma beĝe variĝisi-ĝenoĝoini. Benamo Iesu ĝedanaĝiato, ĝekirato, ²⁴ “Vevaĝa-riba tarimamu, Mose maĝesi ekirato, ‘Bema tau ta asi natuna bemaseni nai, ivana vabuna kakana o tarina ta na bene ĝaraĝoa, naturi beĝene maĝuri mase tauna ĝena.’ ²⁵ Mero mabarari tu imaima ruarua (7) mainai ĝetanuto-ĝoi. Mero guinena na eĝaraĝoato, ma emaseto asi natuna, benamo tarina na ma eĝaraĝoato. ²⁶ Mo veiĝa sebona tarina vaĝa-ruaruana ĝenai eĝorato, mero vaĝa-toitoina maki moĝesina moĝo mo vaĝa-imaima ruaruana (7). ²⁷ Dokonai mo vavine maki emaseto. ²⁸ Variĝisi-ĝenoĝoi ĝaronai mo vavine tu dei ĝaraĝona? Korana ĝia tu tauri 7 na ĝeĝaraĝoato.”

²⁹ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Ĝomi tu ĝokerereni, korana Buka Veaĝa anina ema Barau ĝena seĝuka asi ribami. ³⁰ Mase na ma beĝe variĝisi-ĝenoĝoini tarimari tu asi ma beĝe veĝaraĝoni. Ĝia tu aneru kavana gubai. ³¹ A mase na ma beĝe variĝisi-ĝenoĝoini guruĝari Barau ĝena bukai asi ĝoiaviani? Ĝia ekirato, ³² ‘Au tu Aberahamo ĝena Barau, Isako ĝena Barau, ema Iakobo ĝena Barau.’ Ĝia tu maĝuri tarimari ĝeri Barau, dia mase tarimari ĝeri Barau!” ³³ Tarimarima ĝutuma na mo guruĝa ĝeseĝaĝiato nai, nuĝari ĝefarevaĝito ĝena vevaĝa-riba guruĝari na.

Veuravini tu taravatu mabarari evanaĝirito

Mareko 12:28-31; Luka 10:25-28

³⁴ Farisea tarimari ĝeseĝaĝito, Iesu na Sadukea tarimari ĝeri guruĝa ekou-ĝaurito, benamo ĝeraka-vegogoto. ³⁵ Ĝia fakari ai ta tu taravatu vaĝa-riba-iaĝina tarimana. Ĝia na Iesu edanaĝi-veribaĝaniato, ekirato, ³⁶ “Vevaĝa-riba tarimamu, taravatu nuĝanai kamara taravatu tu barego vedaurea?” ³⁷ Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, “Vereĝauka ĝoi ĝemu Barau bono ura-vinia ma nuĝamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma ĝemu tuĝamaĝi mabarana ĝesi.’ ³⁸ Maiĝa tu taravatu giniguinena ema barego vedaureana. ³⁹ Taravatu barego vedaureari vaĝa-ruaruana ĝia ilailana tu maiĝa: ‘Sevimu tarimana bono ura-vinia, ĝoi tauĝemu

oveura-vinini kavana!’ ⁴⁰ Maiġeri taravatu ruarua na taravatu mabarari ema peroveta tarimari ġeri guruġa mabarari eġabi-vegogorini.”

*Keriso tu Davida natuna ba Barau Natuna?
Mareko 12:35-37; Luka 20:41-44*

⁴¹ Farisea tarimari ġevegogoto-ġoi nai, Iesu na edanaġirito, ekirato, ⁴² “Ġomi na Keriso tu aiġesi ġotuġa-maġiani? Ġia tu deikara natuna ġotoni?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġia tu Davida natuna.”

⁴³ Iesu na ma edanaġirito, ekirato, “Davida tu kamasi nai Keriso tu ‘Vereġauka’ etoni? Korana Davida Iauka Veaġa na tuġamaġi-faka e riba eviniato, benamo ekirato,

⁴⁴ ‘Barau na au ġegu Vereġauka ekiraiato:

Au ġimaġu aroribana rekenai
noma tanu,

bene iaġo mo, ġoi ġebaru-vinimuni tarimari ġoi kwakumu
gaburenai batorerini.’

⁴⁵ Bema Davida na Keriso tu ‘Vereġaukana’ ekiraġito, kamasi nai Keriso tu Davida natuna?” ⁴⁶ Ġia mabarari ta na maki asi evaġa-veseato, ema mo nega na eiaġoto mo, tarima ta na maki asi ma edanaġiato, korana ġegarito nai.

23

Iesu na taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari ema Farisea tarimari evanerito

Mareko 12:38-39; Luka 11:43; 11:46; 20:45-46

¹ Iesu na tarimarima ġutuma-bara e ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, ² “Taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari e Farisea tarimari na Mose ġena taravatu ġevevaġa-riba iaġirini. ³ Moġa lorinai ġomi ġevaġa-ribamini guruġari mabarari boġono korana-iaġiri e boġono veiri. A ġeri veiġa asi boġono tovtovori, korana kara ġeġobata-iaġirini, tarimarima na beġene veiri veiġari tu, tauġeri na asi ġekorana-iaġirini. ⁴ Ġia na maruna metori tarimarima ġevaġa-faġarini, senaġina ġimari didiri na ta maki ġeri marunai asi ġeveġabikauni, asi ġevaġa-kavarini, maruna beġene ġwari ġana. ⁵ Ġeri veiġa mabarari ġeveirini tu, tarimarima na beġene ġitari ġana. Ġia bakuri e ġimari ai tu dagara veaġari ġebarubarurini, nuġari ai Buka Veaġa siriri ġeġurarini, moġeri dagara ġevaġa-baregorini, ema ġeri dabuġa geveri maki ġevaġa-maukarini. ⁶ Ġanivegogo gaburi ai e rubu nuġari ai ġeri ura tanutanu namori ai beġene tanu. ⁷ Ġia ġeurani maketi gaburi ai beġene rakaorakao, tarimarima na beġene vaġa-namori urari ai, ema tarimarima na ‘Vevaġa-riba Tarimari’ beġene kiraġiri.

⁸ A ġomi tu ‘Vevaġa-riba Tarimami’ ai asi beġene kiraġimi, korana Barau ġereġana moġo ġemi Vevaġa-riba Tauna, ema ġomi mabarami tu tarikaka. ⁹ Ema tanobarai tarima ta ‘Tama’ asi boġono kiraġia, korana ġomi Tamami tu sebona moġo, ġia tu gubai etanuni. ¹⁰ Ġomi maki ‘Veġori-kau Tarimami’ asi beġene kiraġimi, korana ġemi Veġorikau Tauna tu sebona moġo, Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna). ¹¹ Deikara barego vedaurea ġomi fakami ai, ġia tu ġomi vetuġunaġimi beiaġo-vinini. ¹² Tauġena eveġabivaisini tarimana tu Barau na bevaġa-manauani, a tauġena evevaġa-manauni tarimana tu beġabi-vaisiani.”

Iesu na Farisea tarimari e taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari ġeri ġofaġofa ekiraġirito

Mareko 12:40; Luka 11:39-52; 20:47

¹³ “Taravatu vaġa-riba-iaġina tarimami e Farisea tarimami, ġofaġofa tarimami, vetuġami kika! Korana Guba Basileia ġatama bokana tu tarimarima ġoirari ai ġokou-ġauani. Ġomi tauġemi asi boġo raka-toġani, ema ġeraka-toġa ġetoni tarimari ġeri dabara maki ġomi na ġokourini. [¹⁴ Taravatu ġovevaġa-riba iaġiani tarimami e Farisea tarimami, ġofaġofa tarimami, vetuġami kika! Ġomi na vabu ġeri numa e ġeri farefare ġovaġa-koririni. Ġemi ġauġau tu mauka kenene, ġoġofaġofani. Moġesi nai ġomi tu meto barego vedaurea boġo ġabiani.]

¹⁵ Taravatu vaġa-riba-iaġina tarimami e Farisea tarimami, ġofa-ġofa tarimami! Ġomi gabu mabarari ġana ġoiġoni, davarai e tanobarai, tarima sebona kwariġutu ġemi doġoro ai bene raka-toġa uranai. Ġoġabiani, benamo karava eġaravanaġi vanaġini gabuna natunai ġovaġa-iaġoani, ġemi kira-sirivaġi e seġafore maki bevanaġi-lelevaġirini.

¹⁶ Veġorikau taumi, matami bubuġau, vetuġami kika! Ġemi vevaġa-ribai ġokirani, Rubu Veaġa aranai bekiraġi-toreni tarimana ġena kiraġitore tu asi anina ġotoni, a Rubu Veaġa golona (o gold-na) aranai bekiraġi-toreni tauna tu, ġena kiraġitore roġo bekorana-iaġiani. ¹⁷ Babo e mata-bubu tarimami! Aiġa tu barego, golo ba golo evaġa-veaġaiani Rubu Veaġana? ¹⁸ Ma ġokirani, fata veaġana aranai bekiraġi-toreni tarimana ġena kiraġitore tu asi anina, a varevare dagarana fata veaġana iatanai ġetoreato dagarana aranai bekiraġi-toreni tarimana tu ġena kiraġitore roġo bekorana-iaġiani. ¹⁹ Mata-bubu taumi. Aiġa tu barego, varevare dagarana ba varevare dagarana evaġa-veaġaiani fata veaġana? ²⁰ Moġa lorinai fata veaġa aranai ekiraġi-toreni tarimana na fata veaġa e fata veaġa iatanai ġetorerito dagarari mabarari arari

ai ekiraḡi-toreni. ²¹ Ema Rubu Veāḡa aranai ekiraḡi-toreni tarimana na Rubu Veāḡa ema nuḡanai etanuni Barauna arari ai ekiraḡi-toreni. ²² Ema guba aranai ekiraḡi-toreni tarimana na Barau ḡena terona e iatanai etanuni Barauna arari ai ekiraḡi-toreni.

²³ Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Korana ḡomi na Barau ḡovarevare-viniani dagarari, ḡemi ḡaniḡani ḡailauri misimisiri maki, karava gabanana (10) ḡoveirini, karava sebona boubou dagaranaḡi ḡovaḡa-iaḡoani, senaḡina taravatu ḡena dagara baregori, vei-iobukaiobuka, vevetuḡaḡwa ema vetuḡamaḡikau tu ḡolearini. Ḳomi na tu maḡeri veḡa baregori ḡoro veiri ema mo veḡa keiri maki asi boḡoro iaḡuiri. ²⁴ Veḡorikau tarimami, matami bubu! Ḳami nanu na nagama ḡovei-vaḡiani, senaḡina kamela tu ḡolauboḡerini.

²⁵ Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡamai kika! Ḳomi ḡemi kapusi e mereki muriri moḡo ḡoḡuriḡirini, senaḡi nuḡari tu lema e mata-ḡaniḡani ḡoveini dagarari na beḡe vonuvonu-raḡe. ²⁶ Farisea tarimami, matami bubu! Kapusi e mereki nuḡari ai ḡotorerini dagarari boḡono iareva-guineri, benamo murina rekena maki bene veiareva.

²⁷ Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Ḳomi tu gara gaburi ḡefeni-kuro-kurorito kavana, murikari ḡitaḡitari tu namo vedaurea, senaḡina nuḡari tu mase tarimari turiḡari ema miro mabarari na ḡevonuto. ²⁸ Ḳomi maki moḡesina, tarimarima na ḡeḡitamini veḡa iobukaiobuka tarimari noḡa, senaḡina nuḡami tu ḡofaḡofa e vei-rakava na ḡevonuvonu-raḡeto.”

Iesu na taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari e Farisea tarimari ḡeri kerere voiri ekiraḡirito

²⁹ “Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Ḳomi na peroveta tarimari ḡeri gara gaburi ḡovei-ginikaurini, tuḡamaḡi-iaḡina foreri ḡovaḡa-ruḡarini, ema vei-iobukaiobuka tarimari ḡeri gara gaburi ḡovaḡa-vera verarini. ³⁰ Ḳokirani, ‘Tubuma ḡatama ḡeri negai ḡara maḡuri nai, peroveta tarimari vaḡivaḡiri ai asi ḡara vaḡa-kavari.’ ³¹ Moḡesi ḡokirani nai, tauḡemi ḡovekiraḡini, ḡomi tu peroveta ḡevaḡirito tarimari naturi. ³² Oba, ḡomi maki tubumi ḡatami ḡeveito-ḡoi kavana ma ḡovei-iaḡoni, ḡeri rakava ḡomi na ḡovaḡa-ḡuḡururini.

³³ Ḳomi mota! Mota naturi! Barau ḡena Kota baregona ḡarona beraḡasini nai, karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabuna

na kamasi boĝo raga-maĝurini? ³⁴ Moĝa lorinai akiramini, au na peroveta tarimari e iaunega tarimari ema vevaĝa-riba tarimari batuĝu-iaĝorini. Benamo kota tu boĝo vaĝi-maserini, aba, boĝo vaĝa-sataurorini; ma kotari tu rubu nuĝari ai boĝo kwaririni, rarari maki beĝe riĝoni, ema vanuĝa ta na boĝo lairini ma vanuĝa ta. ³⁵ Moĝesina nai vei-iobukaiobuka tarimari ĝevaĝirito metori tu ĝomi iatami ai, Abela ĝevaĝi-maseato, monana eiaĝomato mo Sakaria, Barakia natuna, ĝia tu fata veaĝana ema numa veaĝana fakari ai ĝovaĝi-maseato. ³⁶ Akira-korikorimini, mabarari metori tu toma ĝuru tarimami iatami ai beĝe ketokauni.”

Iesu Ieruselema taĝina eveito

Luka 13:34-35; 19:41-44

³⁷ “Ieruselema, Ieruselema o, ĝoi na peroveta tarimari ovaĝirini ema Barau na etuĝu-iaĝosirini tarimari fore na otaki-maserini. Nega ĝutuma aurato, natumi bana gana-ĝeĝeraĝiri, kokoroku vavinena na natuna egoru-taririni kavana, senaĝi ĝomi tu asi ĝourato! ³⁸ Moĝa lorinai ĝemi vanuĝa ema Rubu Veaĝa tu korina betanuni. ³⁹ Korana au na akiramini, ĝomi roĝo au asi boĝo ĝitaguni, beiaĝoni mo, ĝaro ta beragasin, monai vau boĝo kirani, ‘Barau aranai eiaĝomani tauna sivaĝa-namoa.’ ”

24

Iesu na vau beĝea ĝorani dagarari ekiraĝirito

¹ Iesu Rubu Veaĝa na eraka-rosito, eraka-veĝitato nuĝanai, ĝena mero ĝia ĝenai ĝeiaĝoto, ĝeri ura Rubu Veaĝa numari baregori beĝene vaĝa-ĝitaia. ² Senaĝi Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Mai dagara mabarari ĝoĝitarini? Au na moĝoni akiramini: Mai fore ta fore ta iatanai asi beĝe tanuni, mabarari beĝe vare-bubu riĝorini.”

³ Iesu Olive Ĝoronai etanu-taĝoto-ĝoi, benamo ĝena mero ĝia ĝenai ĝeiaĝoto, ĝedanaĝi-ĝairiato, ĝekirato, “Nokiravarama, mai dagara tu aitoma beĝe ĝorani? E ĝoi boĝenoĝoi-iaĝomani ema tanobara dokona beĝabiani maki kamara vetoĝa na bevaĝa-foforiani?”

⁴ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Ĝomi lorimi boĝono vetore, tarima ta na asi bene ĝofami. ⁵ Korana tarima ĝutuma au aragu ai beĝe iaĝomani, beĝe kirani, ‘Keriso tu au maiĝegu!’ Tarima vovoka beĝe ĝofarini. ⁶ Ĝomi na vetari gururi e tuari variri boĝo seĝaĝirini nai, nuĝami asi beĝene raĝe. Maniĝeri dagara tu beĝe ĝorani, senaĝi dokona tu asi roĝo. ⁷ Tanobara ta tanobara ta ĝesi beĝe vevaĝini, gavamani ta gavamani ta ĝesi beĝe vetarini. Gabu ĝutuma nuĝari ai doĝe beĝe ĝorani,

tano maki beḡe iagani. ⁸ Mai tu midigu moḡo besinaiani, noḡa moḡo mero keina emagurini midiguna kavana.

⁹ Mo negai beḡe ḡabi-tarimini, beḡe vaḡa-midigu midigumini, beḡe vaḡi-masemini. Bese mabarari na beḡe baruvinimini, korana au ḡovaḡa-moḡoniguni dainai. ¹⁰ Benamo tarima ḡutumama ḡeri veḡabidadama beḡe raga-kwanerini, tata beḡe verevani e beḡe vebaru-vevinini. ¹¹ Peroveta ḡofaḡofa tarimari beḡe variḡisini, tarima ḡutumama beḡe ḡofarini. ¹² Veirakava maki beḡora-rovorovoni, benamo ḡutumama ḡeri veuravini maki beḡe farakani. ¹³ Senaḡina deikara bevevaḡa-gwaḡiḡini mo magona tu bemaḡurini. ¹⁴ Barau ḡena Basileia Varina Namona tu tanobara mabarana beḡe ḡobata-iaḡiani, bese mabarari na beḡene seḡaḡia ḡana, moḡa murinau vau magona beraḡasini.”

Vevaḡa-gari dagarana beforini

Mareko 13:14-23; Luka 21:20-24

¹⁵ “Ḡomi na dagara rakava vedaureana, vevaḡa-gari dagarana, peroveta tarimana Daniela na ekiraḡiato dagarana, boḡo ḡitaiani gabu veaḡanai beruḡani.” Mai guruḡa beiaviani tarimana bene riba maoro anina tu kara. ¹⁶ “Benamo deidei Iudeai ḡetanuni tarimari ḡoro ḡana beḡene raga-iaḡo. ¹⁷ Deikara numa tuḡunai etanu-taḡoni tu, asi ma bene rakatoḡa numa nuḡana ḡana ḡena farefare ḡabiḡabiri. ¹⁸ Deikara vamoka nuḡanai maki asi ma bene ḡenoḡoi ḡena koudi ḡabiḡabina. ¹⁹ Mo negai vavine ma baniri e ḡabi-variḡu vavineri kika ma vetuḡari! ²⁰ Boḡono ḡauḡau Barau ḡenai, be ḡura e nagure negari ai o Sabadi ai asi boḡono raga-kwareḡa! ²¹ Korana mo negai midigumidigu tu asi keikeiri beḡe ḡorani, Barau na tanobara eveiato beiaḡoma maitoma, midigu moḡesina asi ḡeḡorani. Ma maiḡa murinau moḡesina kavana ta asi ma beḡora-ḡenoḡoini. ²² Bema Barau na mo ḡaro rakavari asi bere vaḡa-kubiri, tarimarima ta asi bere maḡuri riba, senaḡi eḡabi-hidirito tarimari dairi ai, ḡia na ḡarori bevaḡa-kubirini.

²³ Mo negai, bema tarima ta na bekiramini, ‘Ḡoḡitaia, Keriso tu maiḡa!’ o ‘Ḡia tu iomoḡa!’ betoni nai, asi boḡono vaḡa-moḡonia. ²⁴ Korana tu Keriso ḡofaḡofari e peroveta tarimari ḡofaḡofari beḡe foforini, vetoḡa boruri e nuḡa-farevaḡi veḡari baregori beḡe veirini, Barau na eḡabiviriḡirito tarimari beḡene ḡofa-veḡonuri ḡana.

²⁵ Boḡono tuḡamaḡi-taḡoa, maiḡeri dagarana tu akiravara-guinemini, hora roḡosi bene raḡasi nai. ²⁶ Bema tarima ta na bekiramini, ‘Ḡoḡitaia, ḡia tu tano fakanai moḡa,’ moḡana asi boḡono iaḡo; o bekirani, ‘Ḡoḡitaia, ḡia tu mo numa

nuḡanai etanuni,' asi boḡono vaḡa-moḡonia. ²⁷ Korana Tarimarima Natuna beiaḡomani tu fofori-taḡo, noḡa moḡo kiriku ekimoreani gubai ḡaro raḡeraḡena na mo ḡaro riḡoriḡona kavana; ²⁸ ma mase tauḡanina etanuni gabunai gaio maki monai beḡe vegogoni, (be ḡia na beḡe vaḡa-foforiani).”

Tarimarima Natuna ḡena iaḡoma

Mareko 13:24-27; Luka 21:25-28

²⁹ “Mo rakava beḡe ḡorani murinai, ḡaro bemukunani e ḡue maki asi bemamani, visiḡu guba na beḡe ketoni e guba seḡukari beḡe iaḡaiagani. ³⁰ Benamo Tarimarima Natuna vetoḡana gubai befoforini. Mo ḡaro ai tanobara beseri mabarari beḡe taḡi-vanoro vanoroni, korana Tarimarima Natuna beḡe ḡitaiani, magube iatana na beiaḡomani ma seḡuka barana e ma marevana ḡesi. ³¹ Benamo ḡia na ḡena aneru betuḡurini ma kibi gururi baregori ḡesi, eḡabiviriḡirito tarimari beḡe vaḡa-vegogorini tanobara mabarari na.”

Barabore - Vevaḡa-riba figi ḡauna ḡenana

Mareko 13:28-31; Luka 21:29-33

³² “Figi ḡauna ḡenana mai barabore boḡono ribaia: Kabona ḡefori-raḡeni e launa ḡefafani nai, ḡoribani, ḡaro ḡena tora taimina tu bekavinaḡi ḡotoni. ³³ Moḡa ilailanai, ḡomi maki bema mai dagara mabarari beḡe ḡorani boḡo ḡitarini nai, boḡono riba, Tarimarima Natuna tu bekavinaḡi ḡatama bokai. ³⁴ Moḡoni akiramini, mai ḡuru asi bekorini, beiaḡoni mo, mai dagara mabarari beḡe ḡorani. ³⁵ Guba e tanobara beḡe rekwa-rekwani, senaḡi au ḡegu guruḡa tu asi beḡe rekwa-rekwani, beḡe tanu-vanaḡi vanaḡini.”

Ḡaro e hora tarima ta asi ribana

Mareko 13:32-37; Luka 17:26-30; 17:34-36

³⁶ “Senaḡi mo ḡaro e hora tu tarima ta asi ribana, aneru gubai asi ribari e Natuna maki asi ribana, senaḡi Tamana ḡereḡana moḡo ma ribana. ³⁷ Tarimarima Natuna ḡena iaḡoma tu noḡa moḡo Noa ḡena negai kara ḡeḡorato kavana. ³⁸ Gutuḡutu roḡosi bere raga nai, tarimarima tu ḡeveini kavana ḡeḡaniḡanito-ḡoi, ḡeniuniuto-ḡoi, ema tau e vavine ḡeveḡaraḡoto-ḡoi, eiaḡomato mo, Noa ḡena lagatoi ai erakatoḡato ḡaronai. ³⁹ Senaḡi matari asi ḡekanito, asi ḡeribato kara beḡorani mo, ḡutuḡutu eraḡasito, benamo mabarari eḡutu-masemaserito. Tarimarima Natuna beiaḡomani maki moḡesina beḡorani. ⁴⁰ Mo ḡaro ai tau ruarua vamokai beḡe ḡauveini, ta tu Barau na beḡabi-vaḡiani, a ta tu betanuni. ⁴¹ Vavine ruarua widi giro dagarana beḡe girovegogoani, ta tu beḡabi-vaḡiani, a ta tu betanuni. ⁴² Moḡesi

nai tataġa-taġo boġono tanu, korana ġomi asi ribami ġemi Vereġauka tu aitoma beiāġomani. ⁴³ Boġono riba-maoro: Bema numa tarimana ma ribana kamara aoanai lema tarimana beiāġomani nai, ġia tu tataġa-taġo betanuni, benamo lema tauna na numa asi bedareani. ⁴⁴ Moġa lorinai ġomi maki boġono verovina-tore, korana Tarimarima Natuna aitoma beraġasini aoanai ġomi asi boġo ribani.”

Vetuġunaġi tarimana namona

Luka 12:42-46

⁴⁵ “Deikara tu mo farefare nari tarimari na guruġa eseġaġini ema veiġa roroġotori eveini, ġena vere na eġabihidiato numa ema vetuġunaġi tarimari bene ġita-ġauri, ema ġani-ġani maki nega korikori ai bene viniri? ⁴⁶ Mo vetuġunaġi tarimana, ġena vere na ekiraiato ilailanai eġauveini, bema-ġoitaġoani tu namo. ⁴⁷ Moġoni akiramini, ġia tu ġena vere ġena farefare mabarari ġitaġauri tarimanai betoreani. ⁴⁸ Senaġina bema ġia vetuġunaġi tarimana rakavana, tauġena nuġana bekirani, ‘Au ġegu vere ġena ġenoġoi tu bekwaibo-rakava,’ ⁴⁹ benamo ġia na karonu bekwaririni, ma ġia tu niuniu tarimari ġesi beġe ġaniġani-vegogoni e beġe niuniu-vegogoni. ⁵⁰ Vetuġunaġi tarimana ġena vere ġena ġenoġoi ġaronu tu asi etuġamaġiani ġaronai, ma asi eribaiani aoanai beraġasini. ⁵¹ Benamo ġena vere na bea basi-ġutuġutuani, ma ġofaġofa tarimari ġesi bea toreani. Monai beġe taġini, gadikari maki beġe veġara-tarini.”

25

Barabore - Ġuiato gabanana (10)

¹ “Mo ġaro ai Guba Basileia tu noġa moġo ġuiato gabanana (10) kavana, ġeri lamefa ġeġabirito, ġeraka-rosito, veġaraġo variġu tauna ġesi beġene vedoġari ġetato. ² Ġuiato imaima (5) tu ma iaunegari, a imaima (5) tu babori. ³ Korana ġuiato babori ġeri lamefa moġo ġeġabito, senaġi keresini kota ma asi ġeġabikauto. ⁴ A iaunega ġuiatori ġeri lamefa ġeġabito nai, keresini maki kavabu ai ġeġabikauto. ⁵ Veġaraġo variġu tauna ekwaiboto dainai, ġena na matari eġararito, benamo mabarari ġegenato.

⁶ Boġi nuġanai ta ekoġoto, ekirato, ‘Veġaraġo variġu tauna mani eiaġomani, be ġoiāġo, ġia ġesi boġono vedoġari!’ ⁷ Benamo ġuiato 10 ġetataġato, ġeri lamefa ġeiarevarito. ⁸ Ġuiato babori na iaunega ġuiatori ġevaġa-guruġarito, ġekirato, ‘Ġemi keresini kota ġovinima, korana ġai ġema

lamefa mai ġebuseni.’⁹ Senaġi iaunega ġuiatori ġevaġa-veseto, ġekirato, ‘Asiġina, ġomi ema ġai tu asi beilailani. Namona tu sitoa ġana ġoiāgo, tauġemi ġemi ġoa voi.’¹⁰ Keresini voi ġeiaġoto-ġoi nai, veġaraġo variġu tauna eraġasito. Benamo ġerovina-toreto ġuiatori tu ġia ġesi veġaraġo verekonai ġeraka-toġato. Benamo ġatama-boka ġekou-ġauato.

¹¹ Gabivau ġuiato tari maki ma ġevotuto, ġekirato, ‘Vereġauka, Vereġauka o, ġema ġatama-boka noma keoa!’¹² Senaġi veġaraġo variġu tauna evaġa-veseto, ekirato, ‘Moġoni akiramini, au tu asi ribagu ġomi.’¹³ Moġa lorinai, boġono venari-taġo, korana ġemi Vereġauka beiaġomani ġarona e horana asi ribami.”

Barabore - Vetuġunaġi tarimari moni ġenarito

Luka 19:11-27

¹⁴ “Guba Basileia tu noġa moġo tarimana ta, gabu manaġana ġana bene iaġo etato. Roġosi bere raka nai, ġena vetuġunaġi tarimari ekea-iaġomarito, ġena farefare evinirito, beġene ġauvei-iaġiri ġana.¹⁵ Ġia na golo moniri ġia tata sebori sebori ġeri riba e kokore ilailari ai evinirito. (Golo monina ta tu tarima ta davana laġani toitoi nuġanai beġabini kavana). Ta tu golo moniri imaima (5) eviniato, ma ta tu golo moniri ruarua (2), ma ta tu golo monina sebona eviniato. Benamo eraga-kwanerito, ġena iaġoiāgo eiaġoto.¹⁶ Golo moniri imaima eġabirito tarimana maoromaoro eiaġoto, ġena moni eġauvei-iaġirito, golo moniri boruri imaima ma edoġaririto.¹⁷ Moġesina kavana golo moniri ruarua eġabirito tarimana na maki moni boruri ruarua ma edoġaririto.¹⁸ Senaġi golo monina sebona eġabiato tarimana eiaġoto, tano ai guri ekwaiato, biaguna ġena moni ekure-toġaiato.

¹⁹ Nega varau emanaġato nuġanai, mo vetuġunaġi tarimari ġeri vere ma eġenoġoi-iaġomato, ġena moni kamasi ġeġauvei-iaġirito beġene vevarifiu-iaġiri etato.²⁰ Benamo golo moniri imaima eġabirito tarimana ema raka-toġato, moni boruri imaima eġabi-kaurito, ekirato, ‘Verebara, ġoi na golo moniri imaima oviniguto nuġanai, au na tu moni boruri imaima ma badoġariri maiġeri.’²¹ Ġia na evaġa-namoato, ekirato, ‘Namo baregona! Ġoi tu vetuġunaġi taumu namona, ma vetuġamaġikaumu! Dagara misiri oġau-vei-iaġi ginikaurini nai, au na dagara ġutuma avinimuni, ġoi na boġita-ġaurini. Noma raka-toġa, au ġesi sima iaku-vegogo!’

²² Benamo golo moniri ruarua eviniato tarimana ma ema raka-toġato, ekirato, ‘Verebara, ġoi na golo moniri ruarua oviniguto nuġanai, au na tu moni boruri ruarua ma badoġariri, maiġeri.’²³ Ġena vere na evaġa-namoato,

ekirato, ‘Namo vedaurea! Ġoi tu vetuġunaġi taumu namomu, ma vetuġamaġikaumu! Dagara misiri oġauvei-iaġi ginikaurini nai, au na dagara ġutuma avinimuni, ġoi na boġita-ġaurini. Noma raka-toġa, au ġesi sima iaku-vegogo!’

²⁴ Benamo golo monina sebona eġabiato tarimana ema raka-toġato, ekirato, ‘Verebara, au ribagu ġoi tu asi vegubakau taumu, dia ġoi na ovarorito dagarari okwarini, ema dia ġoi na ġue-ġuturi ofiu-rovorovorito dagarari ovaġa-vegogorini. ²⁵ Moġesi naima agarito, aiaġoto, ġemu moni tano nuġanai akure-toġaiato. Noġitaia, dagarana iniġa, ġemu noġabia.’

²⁶ Ġena vere na ekiraiato, ekirato, ‘Ġoi vetuġunaġi taumu rakavamu ma ġubulefimu. Ġoi ribamu, dia au na avarorito dagarari akwarini, ema dia au na afiu-rovorovorito dagarari avaġa-vegogorini. ²⁷ Kamuto, bere namo ġegu moni tu banikai boro torea, benamo au bara ġenoġoi-iaġoma nai tu, ma torekauna ġesi bara doġaria. ²⁸ Bevaitovo, ġia na vetuġunaġi tarimari tari ekirarito, ekirato, ‘Mani moni sebona ġenai maniġa ġoġabia, moni gabanana (10) tarimana ġovinia. ²⁹ Korana ma ġena-ġana tarimana tu ġutumari ma baviniiani, be barego lelevaġi beġabini, a asi ġena-ġana tarimana tu ġenai misina maki baġabi-vaġiani. ³⁰ Ma mai vetuġunaġi tarimana rakavana ġofiu-rosia murika mukunana ġana. Monai bene taġi, gadikana maki bene vaġa-ġaratariri.’”

Kota baregona ġarona

³¹ “Tarimarima Natuna tu ma mamana marevana e seġuka baregona, ema ma ġena aneru mabarari ġesi beġe iaġomani, ġena teronai betanu-kauni. ³² Bese mabarari ġia ġoiranai beġe vaġa-vegogorini, benamo ġia na bevaġa-farararini, noġa moġo mamoe narinariri tarimana na mamoe nanigosi ġerina etore-ġerevaġirini kavana. ³³ Mamoe tu aroribana rekenai, ma nanigosi tu kaurina rekenai betorerini. ³⁴ Benamo Vere na aroribana tarimari bevaġa-guruġarini, bekirani, ‘Ġoiġoma! Tamagu na evaġa-namomini tarimami, ġoiġoma! Barau ġena Basileia ġoma ġabia, guba tanobara eveirito neganai varau erovina-toreato ġomi ġemi. ³⁵ Korana au evitoguto nai, ġoġubuguto; bokagu ekoketo nai, nanu ġoviniguto; au vanuġa boru tarimagu ġomi fakami ai atanuto, senaġi ġoġabi-raġeguto; ³⁶ au asi ġegu dabuġa, ġovaġa-dabuġaguto; akeveto nai, ġonariguto; dibura numai atanuto nai, ġoraka-ġitaguto.’

³⁷ Benamo vei-iobukaiobuka tarimari na beġe vaġa-veseani, beġe kirani, ‘Vereġauka, aitoma ġaġitamuto ovitoto, ġaġubumuto? O onanu-maseto, nanu ġavinimuto? ³⁸ Aitoma

gōi vanuḡa boru tarimamu ai ḡaḡitamuto, ḡaḡabi-raḡemuto ḡai ḡema numai, o asi ḡemu dabuḡa, ḡavaḡa-dabuḡamuto? ³⁹ Kamara ḡaro ai ḡaḡitamuto ḡoi okeveto, o diburai otanuto, ḡaraka-ḡitamuto?’

⁴⁰ Benamo Vere na bevaḡa-veserini, bekirani, ‘Moḡoni akiramini, tarikakagu asi ḡeiavirini tarimari maiḡeri ta ḡovei-viniato ilailanai, au maki moḡesi ḡovei-viniguto.’

⁴¹ Benamo kaurina rekena tarimari bevaḡa-guruḡarini, bekirani, ‘Au ḡegu na ḡoraka-veḡita, meto barego lele-vaḡina iatami ai etanuni tarimami, ḡoiḡo, eḡara-vanaḡi vanaḡini karavana ḡana, Satani ma ḡena aneru ḡeri Barau na varau evei-toreato. ⁴² Korana evitoguto, senaḡi asi ḡoḡubuguto; nanu na emaseguto, senaḡi nanu asi ḡoviniguto; ⁴³ au tu vanuḡa boru tarimagu ḡomi fakami ai atanuto, senaḡi asi ḡoḡabi-raḡeguto ḡemi numai; asi ḡegu dabuḡa, senaḡi asi ḡovaḡa-dabuḡaguto; akeveto ema dibura numai atanuto, senaḡi asi ḡoraka-ḡitaguto.’

⁴⁴ Benamo ḡia maki beḡe vaḡa-veseani, beḡe kirani, ‘Vereḡauka, kamara ḡaro ai ḡaḡitamuto, ovitoto o onanumaseto, o vanuḡa boru tarimamu, o asi ḡemu dabuḡa, o okeveto, o diburai otanuto, ḡai na asi ḡavaḡa-kavamuto?’

⁴⁵ Benamo Vere na bevaḡa-veserini, bekirani, ‘Moḡoni akiramini, ḡomi na mai tarikaka asi ḡeiavirini tarimari maiḡeri, ta asi ḡovaḡa-kavaiato nai, au maki moḡesi ḡovei-viniguto, asi ḡovaḡa-kavaguto.’ ⁴⁶ Tauna moḡa, ḡia tu midigu vanaḡivanaḡi gabuna ḡana beḡe iaḡoni, a vei-iobukaiobuka tarimari tu maḡuri vanaḡivanaḡi gabuna ḡana beḡe iaḡoni.”

26

Iesu beḡene vaḡi-masea dabarana ḡevetauato

Ioane 11:45-53

¹ Iesu na maiḡeri dagara mabarari evevaḡa-riba iaḡi-ḡosirito nai, ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, ² “Ḡomi ma ribami, ḡaro ruarua moḡo, benamo Pasova beḡe veiani. (Moḡa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo, asi evaḡirito verekona). Mo ḡaro ai Tarimarima Natuna tarima tari ḡimari ai beḡe toreani, beḡene vaḡa-satauroa ḡana.”

³ Benamo Rubu Veaḡa vereri baregori ema Iuda ḡeri vere baregori ḡesi ḡevegogoto, Kaiafas, Rubu Veaḡa verena barana, ḡena numai. ⁴ Geboioḡato, Iesu beḡene ḡabi-lemmaia, benamo beḡene vaḡi-masea. ⁵ Senaḡi ḡekirato, “Dia vereko nuḡanai bene ḡora, korana vereko beḡe iaḡomani tarimari ḡia iatana na beḡe burini garina.”

*Vavine ta na Iesu ediġaiato Betania ai
Mareko 14:3-9; Ioane 12:1-8*

⁶ Iesu tu Betania ai, Simona, lepera tarimana, ġena numai.
⁷ Ġeġaniġanito-ġoi nuġanai, vavine ta ġia ġenai eiaġoto; kavabu namona ta, alabasta forena na ġeveiato kavabuna, eġabi-kauato, nuġanai tu muramura ma bonana namona, voina barego vedaurea; Iesu ġaniġani gabunai etanu-taġoto-ġoi nai, mo vavine na Iesu debanai ebubuato. ⁸ Ġena mero na ġeġitaiato, benamo ġebaruto, ġekirato, “Karase nai mai muramura efitoġa-kavaiani? ⁹ Mai muramura bere voivoi-iaġia, be moni baregona bere ġabia, benamo asi ġeri-ġari tarimari bere viniri!

¹⁰ Iesu ribana ġia tu kara ġekiraġiato, moġesina nai evaġa-guruġa-rito, ekirato, “Karase nai mai vavine ġomugumuġu-iaġiani? Mai vavine na veiġa namona au ġegu ai beveia.
¹¹ Asi ġeri-ġari tarimari tu ġomi ġesi boġo tanu-vanaġi vanaġini. Senaġi au tu dia ġaro mabarari ġomi ġesi batanuni.
¹² Mai vavine na muramura au tauġanigu ai bebubu-guinea, gurigurigu ġana. ¹³ Moġoni akiramini, Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tanobara mabarari nuġari ai, mai vavine na veiġa beveia veiġana maki beġea kiraġiani, ġia tuġamaġi-iaġina.”

*Iudas na Iesu erevaiato
Mareko 14:10-11; Luka 22:3-6*

¹⁴ Benamo gabanana ruarua (12) tarimari ta, arana Iudas Isakariota, Rubu Veaġa vereri baregori ġeri ai eiaġoto,
¹⁵ edanaġirito, ekirato, “Kara boġo viniguni, bema Iesu ġimami ai batore-kauani nai? Ġia na silva moniri gabana toitoi (30) ġeivirito, benamo ġeviniato. ¹⁶ Mo nega monana Iudas na ġimari ai betore-kauani dabarana evetauato-ġoi.

*Iesu ma ġena mero ġesi ġinitaġo mamoea ġeġaniato
Mareko 14:12-21; Luka 22:7-14; 22:21-23; Ioane 13:21-30*

¹⁷ Asi etubuni faraona verekona ġarona giniguenai ġena mero Iesu ġenai ġeiaġoto, ġedanaġiato, ġekirato, “Ġai tu ainai Rubu Veaġa verekona baġana vei-torea, bono ġania?”
¹⁸ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġoiġo vanuġa barana nuġanai, mo bakiraġia tarimana ġenai, boġono vaġa-guruġaia, boġono kira, ‘Vevaġa-riba tauna ekirani: Ġegu hora varau beraġasi. Ġegu mero ġesi ġoi ġemu numai ġinitaġo mamoea baġa ġaniani.’ ” ¹⁹ Benamo mero Iesu na ekirarito ilailanai vereko ġevei-toreato.

²⁰ Lavilavi ai Iesu ma ġena mero gabanana ruarua (12) ġesi ġetanu-tarito, vereko ġeġania ġana. ²¹ Benamo ġeġaniġanito-ġoi nai, ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini,

gōmi ta na au borevaguni.” ²² Ĝia mabarari nuĝari ma metori ĝesi irau sebori irau sebori na ĝedanaĝiato, ĝekirato, “Vereĝauka, moĝoni dia au, ene?” ²³ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Au ĝesi diĝu sebonai ĝanaba-riĝoni tarimana na au berevaguni. ²⁴ Tarimarima Natuna bemaseni Buka Veaĝai ĝetoreato ilailanai. Senaĝi Tarimarima Natuna bereviani tarimana ĝenai tu vetuĝana kekei; asi bere maĝuri tu namo.” ²⁵ Benamo Iudas, reva tarimana, ekirato, “Vevaĝariba taumu, moĝoni dia au, ene?” Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Dagarana maniĝa, mani okiraĝiani.”

Vereĝauka ĝena ĝanivegogo veaĝana

Mareko 14:22-26; Luka 22:15-20; 1Korinto 11:23-25

²⁶ Ĝeĝaniĝanito-ĝoi nuĝanai, Iesu na beredi eĝabiato, Barau evaĝa-namoato, etaviato, evinirito, benamo ekirato, “Ĝoĝabia, ĝoĝania, mai tu au tauĝanigu.” ²⁷ Ĝia na kapusi ma eĝabiato, evaĝa-namoato murinai, evinirito, ekirato, “Ĝoniua, ĝomi mabarami. ²⁸ Korana mai tu au raragu, Ginitaĝo Variĝuna evaĝa-moĝoniani, bevebubuni, tarimarima ĝutuma ĝeri rakava tuĝamaĝi-fitoĝari ĝana. ²⁹ Akiramini, mai vine nanuna asi ma banġu-ĝenoĝoiani, beiaĝoni mo, ĝaro beraĝasini vau, au ĝomi ĝesi ma bita niu-vegogoani au Tamagu ĝena Basileia nuĝanai.” ³⁰ Benamo mari ta ĝemariato murinai, ĝeraka-rosito, Olive Ĝorona ĝana ĝeiaĝoto.

Iesu na Petero ĝena vekira-ĝuniĝau ekiraĝi-toreato

Mareko 14:27-31; Luka 22:31-34; Ioane 13:36-38

³¹ Benamo Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Toma boĝi ĝomi mabarami ĝemi veĝabidadama au ĝegu ai boĝo raga-kwaneani, korana Buka Veaĝai maiĝesi ekirani,

‘Au na mamoe ĝitaĝauri

tarimana bavaĝiani,

benamo mamoe mabarari

beĝe raga-lausini.’

³² Senaĝi au mase na ma bavariĝisi-ĝenoĝoini murinai, baraka-guineni Galilea ĝana. Monai vau bitana vedoĝari.”

³³ Petero eguruĝa-fouto, Iesu ekiraiato, ekirato, “Bema mabarari na ĝeri veĝabidadama ĝoi ĝemu ai beĝe raga-kwaneani, senaĝi au na tu asiĝina.” ³⁴ Iesu na Petero evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Moĝoni akiramuni, toma boĝi kokoroku roĝosi bene goĝi nuĝanai, ĝoi na au vaĝa-toitoi bokira-ĝuniĝauguni.”

³⁵ Senaĝi Petero eguruĝa-ĝiĝiraĝeto, ekirato, “Bema ĝoi ĝesi bita mase-vegogoni maki, au na ĝoi tu asi veĝata bakira-ĝuniĝaumuni.” Ĝena mero mabarari maki moĝesi ĝekirato.

*Iesu eḡauḡauto Getesemane ai
Mareko 14:32-42; Luka 22:39-46*

³⁶ Iesu ma ḡena mero ḡesi ḡeiaḡoto gabu ta arana Getesemane, benamo ḡia na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Mainai ḡotanutaḡo, au tu iomo ḡana aiḡoni, naḡauḡau.” ³⁷ Benamo Petero ema Sebedaio natuna ruarua moḡo eḡoririto, ḡia ḡesi ḡeiaḡoto. Moḡa nuḡanai Iesu tau-ḡanina efarakaiato, egarito, nuḡana maki evekwarāḡito-ḡoi. ³⁸ Benamo ekirarito, ekirato, “Au nuḡagu na meto asikei eḡwaiiani, dori evaḡiguni. Mainai ḡotanu, boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi au ḡesi.” ³⁹ Iesu kota ma eraka-naḡito, ḡoirana tano ai ekokofa-tarito, benamo eḡuriḡurito, ekirato, “Tamagu o, bema ma dabara ta, mai midigu bedina ḡeguna noma ḡabi-vaḡia. Senaḡi dia au ḡegu ura, ḡoi ḡemu ura moḡo.”

⁴⁰ Ḣena mero toitoi ḡeri ai eḡenoḡoito nuḡanai, ḡia tu gena-maseri ai eḡoitaḡorito, benamo Petero ekiraiato, ekirato, “Kamasi nai ḡomi taumi toitoi au ḡesi aoa sebona ta kavana maki asi boḡo vevaḡa-gwaḡiḡini? ⁴¹ Boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi, boḡono ḡauḡau, be veribaḡani beiaḡomani nai tu, asi boḡono moira. Iauka tu moḡoni eurani, senaḡi tau-ḡani tu emoirani.”

⁴² Iesu nega vaḡa-ruarua eraka-veḡitato, ea ḡuriḡurito, ekirato, “Tamagu o, bema asi dabara ta mai midigu bedina ḡeguna boḡabi-vaḡiani nai, ḡoi ḡemu ura bono veia moḡo.”

⁴³ Ma eḡenoḡoi-iaḡomato nuḡanai tu, ḡia asi ḡeri vevaḡa-gwaḡiḡi nai, genamaseri ai ma edoḡaririto, korana matari tu gena na eḡabi-rakavarito.

⁴⁴ Iesu na ma eiaḡuirito, ma eiaḡoto, vaḡa-toitoi ma eḡauḡauto, ḡena ḡuriḡuri guruḡari guineri ma ekiraḡi-ḡenoḡoirito. ⁴⁵ Benamo ḡena mero ḡeri ai ma eḡenoḡoi-iaḡomato, ekirarito, “Ḣomi tu roḡo ḡogenani e ḡoiḡaraḡini? Ḣoḡitaia! Aoana varau beraḡasi! Tarimarima Natuna tu beḡe revaia, rakava tarimari ḡimari ai beḡe torea. ⁴⁶ Ḣovariḡisi, be si-iaḡosi! Ḣoḡitaia, au revarevagu tarimana mai beraḡasi!”

*Iesu tuari tarimari na ḡeḡabiato
Mareko 14:43-50; Luka 22:47-53; Ioane 18:3-12*

⁴⁷ Iesu roḡo eguruḡato-ḡoi nuḡanai, Iudas, mero gabanana ruarua (12) tauna ta, eraḡasito. Tarimarima ḡutuma maki ḡia ḡesi ma ḡeri vetari baḡari e vevaḡi kwariri. Ḣia tu Rubu Veḡa vereri baregori ema Iuda vereri na ḡetuḡurito. ⁴⁸ Reva tarimana na vetoḡa ta ekiravara-torerito, ekirato, “Baverauani tarimana tu moḡa, boḡono ḡabi-taria.” ⁴⁹ Iudas eraḡasito nai, maoromaoro eiaḡoto Iesu ḡenai, benamo ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, boḡi namona!” benamo everauato. ⁵⁰ Iesu

na evaġa-veſeato, ekirato, “Ġata, veiveina uranai boiaġoma veiġana noraga-veia!” Benamo ġeiaġomato, ġimari na Iesu ġeġabi-tariato, ġedegodegoato.

⁵¹ A Iesu ġena mero ta ġena vetari baġana einu-vaġiato, edaveato, benamo Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi tarimana seġana ebasi-vaġiato. ⁵² Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ġemu baġa tu ġuraġurana gabunai noġura-ġenoġoia. Korana vetari baġari ġeġabini tarimari mabarari tu vetari baġari na beġe maseni. ⁵³ Ġoi asi ribamu, Tamagu ġena vevaġa-kava banoġiani, benamo ġia na aneru vaġa-sebo au ġegu ai betuġurini, aneru doġorori gabanana ruarua (12) o 70,000 ema tari maki betuġurini au vaġa-kavagu? ⁵⁴ Moġesi bere vei, senaġi Buka Veaġai varau ġetoreato guruġana tu kamasi bemoġonini? Be, maiġesi moġo beġene vetore!”

⁵⁵ Iesu na monai mo tarima ġutuma evaġa-guruġarito, ekirato, “Au tu seġafore doġorona ta aġori-kauani, be ġomi boġo iaġoma au ġabiġabigu tu ma ġemi vetari baġari e vevaġi kwariri ġesi? Ġaro mabarari ai au tu ġomi sevimi ai, Rubu Veaġa nuġanai avevaġa-ribato-ġoi, senaġi asi ġoġabitariguto. ⁵⁶ A mai dagara mabarari ġeġorani tu, peroveta tarimari na Buka Veaġai ġetore-guinerito guruġari vaġa-moġoniri ġana.” Benamo Iesu ġena mero mabarari na ġeraga-kwaneato, ġeraga-rovorovoto.

Iesu kanisoro tarimari ġoirari ai

Mareko 14:53-65; Luka 22:54-55; 22:63-71; Ioane 18:13-14; 18:19-24

⁵⁷ Mo ġeġabi-tariato tarimari na Iesu ġeġori-iaġoato, Kaiafas, Rubu Veaġa verena baregona, ġena numa ġana. Monai taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ema Iuda vereri varau ġeraka-vegogoto. ⁵⁸ Petero na Iesu eraka-tuġuato-ġoi, ma fakana eiaġoto mo, Rubu Veaġa verena baregona ġena numa ġana. Eraka-toġato maġu nuġanai, benamo veġitaġau tarimari fakari ai ea tanu-tarito, bene ġita, mo veiġa magonai kara befoforini.

⁵⁹ Rubu Veaġa vereri baregori e Iuda ġeri kanisoro tarimari mabarari na vevaġa-bade ġofaġofa tarimari ġevetaurito, Iesu beġene ġofaġofa-iaġia, be beġene vaġia ġana. ⁶⁰ Vevaġa-bade ġofaġofa tarimari ġutuma ġevariġisito, ġeġofaġofa-iaġiato, senaġi ġeri guruġa tu asi ġesebonato-ġoi. Magonai vau ġofaġofa tarimari ruarua ġevaisi-raġeto, ⁶¹ ġekirato, “Mai tarima ekirato, ‘Au tu ma seġukagu mai Barau ġena Rubu Veaġa barovoani, ema ġaro toitoi nuġanai ma bavaġaruġa ġenoġoiani.’”

⁶² Benamo Rubu Veāga verena baregona eruḡa-vaesito, Iesu edanaḡiato, ekirato, “Goi tu asi bovaḡa-veseni? Maiḡeri na ḡoi ḡevarifiu-iaḡimuni guruḡari tu kamasi?” ⁶³ Senaḡi Iesu asi eguruḡato. Rubu Veāga verena baregona na ma edanaḡi-ḡenoḡoiato, ekirato, “Maḡuri Barauna aranai au na ḡoi akiramuni, nokira-varama: Goi tu Keriso, Barau Natuna?” ⁶⁴ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Dagarana okiraḡiani maniḡa! Ma au na ḡomi mabarami akiramini: Mai ḡaro maiḡa, mo beiaḡoni ḡoirai, ḡomi na Tarimarima Natuna roḡo boḡo ḡitaiani, seḡuka Barauna ḡimana aroribanai betanuni, e guba maguberi iatari na beiaḡomani!”

⁶⁵ Benamo Rubu Veāga verena baregona tauḡena ḡena dabuḡa edareato, ekirato, “Barau vaḡa-rakavana guruḡana tu ekiraḡi-ḡosiato! Karase vevaḡa-ḡita tarimari roḡo tave-taurini? Barau vaḡa-rakavana guruḡana bekiraḡia, varau boḡo seḡaḡia. ⁶⁶ Kara mani ḡotoni?” Ḡia mabarari ḡekirato, “Bene mase moḡo.” ⁶⁷ Benamo ḡoirana ḡekanunuato, ḡefaisiato. Kotari na ḡeforoato, ⁶⁸ ḡekirato, “Keriso, ḡoi tu peroveta tarimana, be nokira-varama, deikara na bebotamu?”

Petero na Iesu ekira-ḡuniḡauato

⁶⁹ Petero roḡo numa maḡuna nuḡanai etanu-taḡoto-ḡoi, benamo vetuḡunaḡi ḡuiatona ta ḡia ḡenai eiaḡomato, ekirato, “Ḡoi maki Iesu, Galilea tauna, ḡesi orakaoto-ḡoi, okavaiato-ḡoi.” ⁷⁰ Senaḡi Petero evekira-ḡuniḡauto mabarari ḡoirari ai, ekirato, “Au asi ribagu ḡoi kara okiraḡiani.” ⁷¹ Benamo eraka-rosito, maḡu ḡatama bokana sevina ḡana eiaḡoto. Ma vetuḡunaḡi ḡuiatona ta na eḡitaiato, benamo sevina tarimari evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ḡia maki Iesu, Nasareta tarimana, ekavaiato tarimana.” ⁷² Petero ma evekira-ḡuniḡauto, eguruḡa-gwaḡiḡito, ekirato, “Au asi ribagu mani tarima.” ⁷³ Nega kotuna evanaḡito nuḡanai, monai ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi tarimari Petero ḡenai ḡeiaḡomato, ḡevaḡa-guruḡaiato, ḡekirato, “Moḡoni, ḡoi maki ḡia ḡesi tarimamu ta, korana garomu na evaḡa-foforimuni.” ⁷⁴ Benamo Petero na ekirarito, “Asiḡina ḡinavaḡi, akira-korikorimini, mani tarima au asi ribagu!”

Asikauna kokoroku egoḡito. ⁷⁵ Benamo Petero na Iesu ḡena guruḡa etuḡamaḡi-doḡariato, ekiraiato, “Kokoroku roḡosi bene goḡi nai, ḡoi na au vaḡa-toittoi bokira-ḡuniḡauguni.” Benamo eraka-rosito murikai, etaḡi-rakava rakavato.

27

Iesu ḡeḡori-iaḡoato Pilato ḡenai

¹ Boḡiboḡi ekini-mama mamaiato-ḡoi, Rubu Veāḡa vereri baregori mabarari ema Iuda vereri ḡeboioḡa-vegogoto, Iesu beḡene vaḡia ḡana. ² Seini na ḡebarubaruato, ḡeḡori-iaḡoato, Pilato, Roma gavana, ḡimanai ḡetore-kauato.

*Iudas Isakariota emaseto
Apostolo 1:18-19*

³ Iudas, reva tauna, na Iesu eḡitaiato, vaḡa-masena guruḡana varau ḡeveiato, benamo evetuḡamaḡi-kureto. Benamo silva moniri gabana toitoi (30) eḡwa-ḡenoḡoirito Rubu Veāḡa vereri barari e Iuda vereri ḡeri ai. ⁴ Ekirato, “Au tu havei-rakava, korana asi ḡena rakava tarimana barevaia, bemaseni.” ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Mani tu dia ḡai ḡema nuḡa-vekwarāḡi, mani tu ḡoi tauḡemu ḡemu ḡauvei moḡo.” ⁵ Iudas na silva moniri Rubu Veāḡa nuḡanai efu-toḡarito, eraka-veḡitato. Benamo eiaḡoto, tauḡena ea veborato.

⁶ Benamo Rubu Veāḡa vereri baregori na mo silva moniri ḡeḡabirito, ḡekirato, “Mai tu rara voina monina, be boubou mauḡanai asi veḡata bita ḡuraiani, taravatu.” ⁷ ḡeguruḡa-iaḡiato, ḡevaḡa-moḡoniato murinai, mo moni ḡeḡabiato, ḡuro eveini tarimana ḡena tano ḡevoiato, tanobara boru tarimari ḡeri gara gabunai ḡevaḡa-iaḡoato. ⁸ Moḡesina nai mo tano arana ḡevatoani “Rara Tanona” beiaḡoma mo maitoma.

⁹ Monana Ieremia peroveta tarimana ḡena guruḡa ema moḡonito, ekirato, “Mo silva moniri gabanana toitoi (30) ḡeḡabirito, mo tu Isaraela tarimari na ḡevaḡa-moḡoniato voina misina, mo tau beḡene voia ḡana. ¹⁰ Ma mo moni na ḡuro eveini tarimana ḡena tano ḡevoiato, Vereḡauka ekirato ilailanai.”

Iesu Pilato ḡoiranai

Mareko 15:2-5; Luka 23:3-5; Ioane 18:33-38

¹¹ Iesu Roma gavanana ḡoiranai eruḡato, ḡia na edanaḡiato, ekirato, “Ḗoi tu Iuda tarimari ḡeri kini ba?” Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Oi, okiraḡiani maniḡa.”

¹² Benamo Rubu Veāḡa vereri baregori ema Iuda vereri na Iesu ḡeḡofaḡofa-iaḡiato, senaḡi guruḡa ta asi ekiraḡiato. ¹³ Moḡa lorinai Pilato na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Ḗoi asi oseḡaḡini, iatamu ai tu meto ḡutuma ḡekiraḡirini?” ¹⁴ Senaḡi Iesu asi eḡoiaḡito, guruḡa sebona tai maki asi evaḡa-veserito. Monana gavana nuḡana efarevaḡi-rakavato.

Pilato na Iesu ḡena mase ekiraḡiato

Mareko 15:6-15; Luka 23:13-25; Ioane 18:38-19:16

¹⁵ Vanaḡivanaḡi Pasova verekona ḡaronai tu gavana na ḡia ḡeri dibura numai etanuni beḡe kiraḡiani tarimana ta etuḡurosiato-ḡoi. ¹⁶ Mo laḡani ai tarima rakava kwaikwaina ta

dibura numai etanuto, arana tu Barabas. ¹⁷ Moġa lorinai tarima ġutuma ġevegogoto nuġanai, Pilato na edanaġirito, ekirato, “Deikara ġoura-viniani natuġu-rosia: Barabas ba Iesu, ġekiraġiani Keriso?” ¹⁸ Korana Pilato ribana ginikau, Iuda tarimari baregori ġeri mama dainai, Iesu ġia ġimanai ġetoreato.

¹⁹ Pilato na Kota eġorikauato-ġoi nuġanai, Pilato ġaraġona na ġena keakau ta etuġu-raġasiato, ekirato, “Mani vei-iobukaiobuka tarimana ġenai dagara ta asi bono veia, korana au tu boġi ai banuvi, ġegu nuvi ai midigumidigu baregona na beġabigu ġia dainai.”

²⁰ Senaġi Rubu Veaġa vereri baregori ema Iuda vereri na vegogo tarimari nuġari ġeġanirito, Pilato beġene kiraia, Barabas bene tuġu-rosia, a Iesu bene mase. ²¹ Senaġi gavana na vegogo tarimari ma edanaġirito, ekirato, “Ġia tauri ruarua dei tu ġomi ġemi natuġu-rosia?” Vegogo tarimari ġefararato, ġekirato, “Barabas!” ²² Benamo Pilato na edanaġirito, ekirato, “O mai Iesu, ġekiraġiani Keriso, tu kamasi bana veia?” Ġia mabarari ġevaġa-veve vegogoto, ġekirato, “Novaġa-satauroa!” ²³ Senaġi Pilato na ma edanaġirito, ekirato, “Kara dainai? Kamara veiġa rakavana eveiato nai?” Senaġi mabarari ġefarara-gigitarito, ġekirato, “Novaġa-satauroa!”

²⁴ Pilato etuġamaġi-fakato, ġia ġena riba guruġari tu asi beġe ġabi-raġerini, ma tarimarima ġia iatana na beġe burini garina, benamo ġia tu nanu eġabito, ġimana eġuriġiato mo tarimarima ġutuma ġoirari ai, ema maiġesi ekirato: “Au tu asi ġegu kerere mai vei-iobukaiobuka tarimana rarana ġenai; mai tu ġomi ġemi ġauvei moġo!” ²⁵ Vegogo tarimari mabarari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tarima rarana o ġena mase metona tu ġai iatamai bene tanu ema ġai natuma iatari ai.” ²⁶ Benamo Pilato na Barabas etuġu-rosiato ġia ġeri, a Iesu tu ġekwaria etato vau soldia evinirito, beġene vaġa-satauroa ġana.

Iesu ġevaseva-vaseva iaġiato

Mareko 15:16-20; Ioane 19:2-3

²⁷ Benamo Pilato ġena vetari tarimari na Iesu ġeġori-iaġoato gavana ġena numa nuġanai, benamo karori mabarari ġekea-vegogorito, bena ġeruġa-ġeġeraġiato. ²⁸ Ġena dabuġa ġeruġa-vaġirito, dabuġa kakakakana ġevaġa-veiato, ²⁹ debana dagarana ġau ma giniginina na ġevatoato, korona noġa ġeveiato, benamo Iesu debanai ġetore-kauato. Oro ta maki ġimana aroribanai ġevaġa-ġabiato, benamo ġoiranai ġevetui-tarito, ġevaseva-vaseva iaġiato, ġekirato,

“Iuda ġeri Kini o, ġaro namona!” ³⁰ Benamo ġekanunu-kanunuato, mo oro ġeġabi-rariato, debana ġekwari-ġenoġoi ġenoġoiato-ġoi. ³¹ Ġevaseva-vaseva iaġi-ġosiato murinai, dabuġa kakakakana ġeġabi-vaġiato, ġena dabuġa korikorina ma ġevaġa-veiato. Benamo ġeġori-rosiato, beġenea vaġa-satauroa ġana.

Iesu ġevaġa-satauroato

Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43; Ioane 19:17-27

³² Ġeraka-rosito-ġoi nai, Kurene tarimana ta ġeġoitaġoato arana Simona. Vetari tarimari o soldia na ġelaunaġi-naġiato, Iesu ġena satauro neġwaia. ³³ Benamo vanuġa na ġerakarosito, gabu tai ġeraġasito arana tu Golgota, anina tu ‘Deba Ġavana Gabuna’. ³⁴ Monai vine nanuna midigu vaġa-keina muramurana arana gal ġesi ġebubu-vegogoato dagarana, Iesu ġeviniato; eiamuse-tovoato, senaġi asi eniuato.

³⁵ Ġevaġa-satauroato murinai, ġena dabuġa ġia fakarai ai ġevarerito kasi ai. ³⁶ Moġa murinai ġetanutanu-tarito, benamo ġenariato. ³⁷ Ġia debana iatanai kara koranai ġevaġa-satauroato guruġana ġekafa-kauato, maiġesi ġetoreato, “MAI TU IESU, IUDA ĠERI VERE.” ³⁸ Seġafore tarimari ruarua maki Iesu ġesi ġevaġa-sataurorito, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai.

³⁹ Ġeraka-vanaġito-ġoi tarimari debari ġekorakorarito-ġoi, guruġa rakavari Iesu ġeviniato-ġoi, ⁴⁰ ġekirato-ġoi, “O ġoi okirato, Rubu Veaġa borovoani, ġaro toitoi nuġanai ma bovaġa-ruġa ġenoġoiani otato, tauġemu novevaġa-maġuri! Bema ġoi Barau Natuna, satauro tuġuna na noraka-riġo.”

⁴¹ Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ema Iuda vereri na maki maiġesi ġevaseva-vaseva iaġiato-ġoi, ġekirato, ⁴² “Ġia na tarima boruri evaġa-maġuririto-ġoi, kamuto ġia tauġena tu asi evevaġa-maġurini! Bema ġia moġoni Israaela tarimari ġeri vere nai, satauro na inimoġo neraka-riġo, be baġana vaġa-moġonia. ⁴³ Ġia na Barau eġabidadama viniato-ġoi, be siġitaia, Barau na maki betuġamaġi-kauani, bevaġa-maġuriani ba? Evekiraġito-ġoi, ‘Au tu Barau Natuna,’ nene?” ⁴⁴ Iesu ġesi ġevaġa-satauro vegogorito seġafore tarimari ruarua na maki moġesi ġeguruġa-rakava viniato.

Iesu ġena mase

Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49; Ioane 19:28-30

⁴⁵ Horaġauna 12 koloko ea ġabiato nai, tanobara mabarana mukuna na eġabi-ġauato, mukuna etanuto eiaġoto mo horaġauna 3 koloko. ⁴⁶ Horaġauna 3 koloko rekenai Iesu eġabato, ekirato, “Eloi, eloi, lama sabaktani?” anina tu,

“Au ġegu Barau, au ġegu Barau, kara dainai au boraga-kwanegu?” ⁴⁷ Tarimarima tari monai ġeruġa-taġoto-ġoi nai, ġeseġaġiato, benamo ġekirato, “Ġia tu Elia ekeaiani.” ⁴⁸ Benamo ġeri tarima ta eraga-iaġoto, nanu erimaiani da-garana ta eġabiato, vine nanuna mamakina nuġanai eduġi-fereiato, gobu lefai egwanu-kauato, benamo eduġi-raġeato, Iesu na neniua ġana. ⁴⁹ Senaġi kotari ġekirato, “Sivaġa-noga roġo, siġitaia, Elia beiaġomani, bevaġa-maġuriani ba asiġina.” ⁵⁰ Iesu ma eġaba-fouto murinai emaseto.

⁵¹ Benamo mo negai moġo Rubu Veaġa nuġanai veaġa lelevaġi daiġutunai, kouġau dabuġana o ketin evedare-kikimato, eruaruato, tuġuna na mo gabigabina. Tano eiaga-iaġato, fore barari ġeġwa-kirarito. ⁵² Mase guriri ġevekeo-fakato, ma tarima ġutuma, Barau ġena ura ġeveirito-ġoi tarimari, mase na ma ġevaisiraġe-ġenoġoito, ⁵³ ġeri guri gaburi ġeiaġurito. Iesu ġena variġisi-ġenoġoi murinai, Siti Veaġana ġana ġeiaġoto, monai tarimarima ġutuma ġoirari ai ġefoforito.

⁵⁴ Vetari verena ma ġena vetari tarimari ġesi, Iesu ġenariġauato-ġoi tarimari, na tano-iaga ema ġeġorato da-garari mabarari ġeġitarito nai, ġegari-rakavato, ġekirato, “Mai tarima tu moġoni Barau Natuna!”

⁵⁵ Vavine ġutuma maki monai, kotuna manaġai ġeruġato, ġemarereto-ġoi. Moġeri vavine Iesu murinai ġerakato Galilea na eiaġoto mo Ierusalemna ġana, ema ġia vetuġunaġina ġeiaġo-vinito-ġoi. ⁵⁶ Ġia fakari ai tu Maria, Magadala vavinena; Maria, Iakobo (o Iames) e Ioane sinari; ema Iakobo e Ioane Sebedaio sinari.

Iesu ġeguriato

Mareko 15:42-47; Luka 23:50-55; Ioane 19:38-42

⁵⁷ Mo lavilavi ai farefare ġutuma tarimana Arimatea vanuġa na eraġasito, arana tu Iosefa; ġia maki Iesu ġena mero ta. ⁵⁸ Ġia tu Pilato ġenai eiaġoto, benamo enoġiato, Iesu tauġanina bene ġabia etato. Benamo Pilato na ġena vetari tarimari ekirarito, Iesu tauġanina Iosefa beġene vinia. ⁵⁹ Moġa lorinai Iesu tauġanina eġabiato, dabuġa kurokurona namona na ekumuato, ⁶⁰ gara gabuna fore kouġanai ea toretoġaiato. Mo gara tu fore gwaġiġinai kouġa ta ġekoroato, ġia tauġena ġena guri gabuna variġuna ta. Fore baregona na ġatama-boka ekure-ġauato, benamo eraga-kwaneato. ⁶¹ Maria, Magadala vavinena, ema Maria ta tu monai ġetanu-taġoto-ġoi, guri ġetanu-ġoiraiato.

Vetari tarimari na gara gabuna ġenari-ġauato

⁶² Vereko ġevei-toreani ġarona ekorito vau, Sabadi varau beġabia, Rubu Veaġa vereri baregori e Farisea tarimari Pilato ġenai ġeiaġoto, ⁶³ ġekirato, “Verebara, ġai ġatuġa-maġini, mo ġofaġofa tarimana roġo maġuri nai, ekirato, ‘Ġaro toitoi murinai au tu mase na ma bavariġisi-ġenoġoini.’” ⁶⁴ Moġa lorinai gadi tauri bono kirari, be guri gabuna beġene nari-ginikaua, bene iaġo mo, ġaro toitoi murinai. Irau ġena mero beġe iaġoni, ma tauġanina beġe lemaiani, benamo tarimarima beġe ġofarini, beġe kirani, ‘Ġia tu mase na bevariġisi-ġenoġoi,’ beġe toni garina. Mai ġofaġofa maiġa na ġofaġofa guinena bevanaġiani.” ⁶⁵ Pilato na ekirarito, ekirato, “Gadi tarimari ġoġabiri, ġeiaġo, be guri gabuna beġene ruġaġau-ginikaua.” ⁶⁶ Benamo gara ġana ġeiaġoto, guri kouġana ekou-ġauato forena ġekada-ġauato, tabu vetoġana ta ġeveiato, benamo gadi tarimari ġetorerito, beġene riviġaua.

28

Iesu evariġisi-ġenoġoito Ioane 20:1-18

¹ Sabadi ekorito murinai, fura ġarona giniguenai, boġiboġi iamoiamo, Maria, Magadala vavinena, Maria ta ġesi ġeiaġoto, gara gabuna ġea ġitaiato. ² Asikauna tu tano-iaga baregona eġorato, korana Vereġauka ġena aneru ta guba na emariġoto, fore ekure-veġitaiato, benamo iatanai etanukauto. ³ Ġia vetoġana tu noġa moġo kiriku ekimoreani kavana, ema ġena dabuġa tu kuro-ġaroġaro kaufa o snou noġa. ⁴ Guri gabuna ġeġitaġauto tarimari tu ġegari-rakavato nai ġeġoġo-ġoġorito, benamo tano ai ġeketo-tarito mase tarimari kavana.

⁵ Aneru na mo vavine evaġa-guruġarito, ekirato, “Asi ġogari, au ribagu ġomi tu Iesu, ġevaġa-satauroato tauna, ġovetauani. ⁶ Ġia mainai tu asiġina; ġia tu bevariġisi-ġenoġoi, evaġa-guruġamito ilailanai. Ġetoreato gabuna ġoma ġitaia. ⁷ Be ġoiaġo-ġariġari, ġena mero boġonoa kira-varari, boġono kira, ‘Iesu tu mase na bevariġisi-ġenoġoi, ema beguineni Galilea ġana. Monai vau boġoa ġitaiani.’ Mai guruġa nakira-varami ġana baiaġoma.”

⁸ Benamo mo vavine na guri gabuna ġeragakwane-ġariġariato, ma gariri e ma verereri ġesi ġeragato ġena mero ġeri ai, mo aneru ġena guruġa ġea vaġa-ribari ġana. ⁹ Ġeragato-ġoi nai, asikauna Iesu tu ġia ġoirari ai eruġato, ekirato, “Maino ġomi ġesi bene tanu!” Benamo ġoiranai ġevetui-tarito, kwakuna ġeregorito, ġetoma-rakarigo viniato. ¹⁰ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Asi ġogari, ġoiaġo, au

tarikakagu ġoa kirari, Galilea ġana beġene iaġo; monai vau au beġene ġitaġu.”

Guri gabuna ġenari-ġauato vetari tarimari ġeri ġofaġofa guruġana

¹¹ Vavine ruarua dabara na ġeiaġoto-ġoi nuġanai, tulari tarimari tari, guri gabuna ġenari-ġauato tarimari, ġeġenoġoito vanuġa barana ġana, karakara ġeġorato dagaarari mabarari Rubu Veaġa vereri baregori ġekira-vararito.

¹² Benamo mo Rubu Veaġa vereri barari tu Iuda vereri ġesi ġeboioġa-vegogoto, gadi tarimari moni baregona ġevinirito.

¹³ Maiġesi ġekirarito, ġekirato, “Ġomi tu boġono kira, ‘Ġena mero boġi nuġanai beġe iaġoma, ġai tu genamai beġe lemaia.’

¹⁴ Bema mai vari gavana na beseġaġiani nai tu, ġai na ġia nuġana baġa vei-magomagoani, be ġomi veiġa rakavana ta asi bevei-vinimini.” ¹⁵ Gadi tarimari na moni ġeġabiato, ġevaġa-guruġarito ilailanai ġeguruġato. Mai vari tu Iuda tarimari fakari ai ġekiraġi-rakaorakaoato, ma maitoma maki roġo ġekiraġiani.

Iesu ġena mero ġeri ai efoforito

Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49; Ioane 20:19-23

¹⁶ Ġena mero gabanana sebona (11) tu Galilea ġana ġeiaġoto, Iesu na ekiraġi-guineato ġorona ġana. ¹⁷ Monai ġeġitaiato nai, ġetoma-rakarigo viniato; senaġi tari tu ġedaradarato: ‘Mai tu moġoni Iesu ba?’ ¹⁸ Benamo Iesu eraka-kavito, evaġa-guruġarito, ekirato, “Barau na seġuka mabarana gubai ema tanobarai au varau bevinigu. ¹⁹ Moġa lorinai ġoiaġo tanobara mabarari ġana, bese mabarari ġegu mero ai boġono vaġa-iaġori. Ema Tamana, Natuna, Iauka Veaġa aranai boġono babatisori. ²⁰ Boġono vaġa-ribari maki, avinimito vevaġa-naġiri mabarari beġene korana-iaġiri. Boġono riba, au tu ġaro mabarari ai ġomi ġesi bita tanuni, beiaġoni mo, tanobara magona!”

VARI NAMONA MAREKO NA ETOREATO

Mareko vaḡa-foforina guruḡari

Mareko arana ta tu Ioane. Ġia tu dia mo Iesu ḡena mero gabanana (12) vekaravari ai tarimana ta. Mai Vari Namona tu laḡani 64 beiḡo 68 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Mai fefa tu Roma siti ai Petero ḡesi ḡeḡauvei-vegogoto nuḡanai etoreato. Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari Roma nuḡanai ḡetanuto-ḡoi tarimari Iesu Varina Namona ekiravara-ginikaurito.

Mareko na ḡia guruḡana baregona ekira-vararito tu eki-rarito, Iesu tu Barau ḡena vetuḡunaḡi-iaḡovinina tarimana namo vedaureana e ma ḡena vetuḡamaḡikau (Mareko 10:45). Korana Iesu tu Barau ḡena maoro baregona gaburenai eḡauveito-ḡoi ema ḡena guruḡa mabarari ekorana-iaḡirito-ḡoi. Moḡeri tu Iesu na ḡauvei e nuḡa-farevaḡi veiḡari eveirito-ḡoi moḡerina ḡeri ai evaḡa-foforirito ḡeri.

Mareko ḡena toretore tu maiḡesina eboioḡaiato:

1. Vetuḡunaḡi tarimana Iesu ḡena iaḡoma ema everovinato veiḡana - karoa 1:1-13
2. Vetuḡunaḡi tarimana ḡena ḡauvei - karoa 1:14-13:37
3. Vetuḡunaḡi tarimana ḡena mase - karoa 14-15
4. Vetuḡunaḡi tarimana ḡena variḡisi-ḡenoḡoi ema guba vanuḡana ḡana ma evaraḡeto - karoa 16

Ioane Babatiso ḡena ḡobata

¹ Iesu Keriso Barau Natuna Varina Namona maiḡesina evesinato. ² Peroveta tarimana arana Isaia na etoreato,

“Barau ekirato,

‘Au na ḡegu vetuḡunaḡi tarimana tu batuḡu-guineani, ḡemu dabara vaḡa-maḡatana.’

³ Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani,

‘Vereḡauka ḡena dabara ḡoiarevaia,

ḡena iaḡoma dabarana ḡovaḡa-maoromaoroa!’ ”

⁴ Moḡa lorinai Ioane eiaḡomato, tano fakanai tarimarima ebabatisorito-ḡoi e eḡobatato-ḡoi, tarimarima ḡeri rakava ḡerina beḡene vetuḡamaḡi-kure e beḡene raka-kure, ema babatiso beḡene ḡabia, Barau na ḡeri rakava bene tuḡamaḡi-fitoḡari ḡana. ⁵ Tarimarima mabarari Iudea vanuḡari

na e Ierusalem na ḡeiaḡoto-ḡoi Ioane ḡenai. Ḡeri rakava ḡekiraḡi-foforirito-ḡoi vau, ebabatisorito-ḡoi Ioridana ḡarukanai.

⁶ Ioane ġena dabuġa tu kamela ġwiri na ġeveiato, ġena gabaġau tu nanigosi kefina, ġana ġaniġani dagarari tu madudu e gode nanuri moġo. ⁷ Eġobatato-ġoi, ekirato, “Tarima ta au murigu na beiaġomani, ġia ġena seġuka na au ġegu seġuka tu evanaġiani. Au maki asi ilaila ġia ġena tamaka varona baruġaiani. ⁸ Au na ġomi tu nanu na ababatisomini, a ġia na tu Iauka Veaġa na bebabatisomini.”

Ioane na Iesu ebabatisoato
Mataio 3:13-17; Luka 3:21-22

⁹ Mo negai Iesu tu Nasareta, Galilea vanuġana ta, na eiaġomato, benamo Ioane na Ioridana ġarukanai ebabatisoato. ¹⁰ Iesu nanu na eraka-raġasito nuġanai, guba eġitaiato, evekeo-fakato, benamo Iauka Veaġa pune kavana emariġoto ġia ġenai. ¹¹ Benamo garo ta guba na ekea-riġoto, ekirato, “Ġoi tu au Natugu, aura-vinimuni; ema ġemu ai aiaku-rakavani maki.”

Satani na Iesu eribaġaniato
Mataio 4:1-11; Luka 4:1-13

¹² Moġa murinai Iauka Veaġa na Iesu tano fakana ġana etuġu-iaġoato. ¹³ Monai ġaro e boġi gabana vasivasi (40) etanuto, Satani na eriba ġaniato-ġoi. Ġia tu boġa bairi ġesi ġetanuto-ġoi, aneru na ġenariato-ġoi.

Iesu ġena ġauvei esinaiato Galileai
Mataio 4:12-17; Luka 4:14-15

¹⁴ Ioane ġediburaiato murinai, Iesu Galilea ġana eiaġoto, Barau Varina Namona ea ġobata iaġiato-ġoi. ¹⁵ Eġobatato, ekirato, “Barau ġena ġaro tu varau beraġasi, ġena Basileia bevotu, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa)! Ġemi rakava ġerina ġovetuġamaġi-kure, Vari Namona nuġami na ġovaġa-moġonia!”

Iesu na tarima vasivasi (4) ekearito, ġia murinai beġene raka

Mataio 4:18-22; Luka 5:1-11

¹⁶ Iesu Galilea kou rikina na eraka-iaġoto-ġoi nuġanai, Simona ma tarina Anduru ġesi eġitarito, ġeri reke kou ai ġefuato, korana ġia tu maina tarimari. ¹⁷ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġoiaġoma, murigu ai ġoma raka, be au na tu tarimarima maina viniri bana vaġa-ribami.” ¹⁸ Benamo maoromaoro ġeri reke ġeraga-kwanerito, Iesu murinai ġerakato.

¹⁹ Asi ġeraka-managato, benamo Iesu na Iakobo (o Iames) Sebedaio, tarina Ioane ġesi eġitarito, ġasi ai ġeri reke ġwadarerri ġeturirito-ġoi; ²⁰ ekearito, benamo ġia na tamari

Sebedaio ma ĝena ĝauvei tarimari ĝesi ĝasi ai ĝeraga-kwanerito, Iesu murinai ĝerakato.

Iauka rakavana na eboroĝiato tarimana

Luka 4:31-37

²¹ Ĝeraka-iaĝoto, Kaperanaumai ĝevotuto. Monai Sabadi ai Iesu Iuda tarimari ĝeri rubu ai eraka-toĝato, benamo evevaĝa-ribato. ²² Ĝia ĝena vevaĝa-riba guruĝari tarimarima na ĝeseĝaĝirito nai, ĝeĝaba-rakavato, korana tu ĝena guruĝa ma seĝukana, dia taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimari ĝeri guruĝa kavana.

²³ Mo rubu ai tarima ta tu iauka rakavana na eboroĝiato tarimana. Ĝia ekeato, ekirato, ²⁴ “Iesu, Nasareta tarimamu o, kara ĝemai noveia otoni? Ĝoi tu ĝai vaĝa-rakavama uranai boiaĝoma? Au ribagu ĝoi tu deikara, ĝoi tu Barau ĝena Veaĝa Tarimamu!” ²⁵ Iesu na ekira-ĝoiato, “Gurumu! Ĝia ĝenana noraka-vaĝi!” ²⁶ Benamo iauka rakavana na mo tarima evaĝa-ĝoĝo-ĝoĝoato, benamo ma ĝabana ĝesi eraka-vaĝito. ²⁷ Tarimarima mabarari ĝeĝaba-rakava rakavato, benamo tauĝeri ĝevedanaĝi-vedanaĝito, ĝekirato, “Mai tu kara? Vevaĝa-riba variĝuna? Ĝia tu ma seĝukana na iauka rakavari evaĝa-guruĝarini, ema garona maki ĝeseĝaĝiani!” ²⁸ Benamo Iesu varina asikauna eraga-rovorovoto Galilea vanuĝari mabarari ai.

Iesu na keve tarimari vovoka evaĝa-namorito

Mataio 8:14-15; Luka 4:38-39

²⁹ Rubu na ĝeraka-rosito murinai, Iakobo (o Iames) ema Ioane ĝesi ĝeiaĝoto, Simona ema Anduru ĝeri numai ĝea raĝekauto. ³⁰ Simona ĝena taĝama vavinena tu ekeveto, tauĝanina eseĝukato, be egena-taĝoto-ĝoi, benamo Iesu ĝekira-varaiato. ³¹ Iesu eiaĝoto ĝenai, ĝimanai eĝabito, benamo evaĝa-tanu vaisiato. Mo keve ekorito, benamo ĝia eĝuburito.

³² Lavilavi, ĝaro eketoto murinai, tarimarima na keve tarimari e iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari Iesu ĝenai ĝeĝori-iaĝorito. ³³ Vanuĝa tarimari mabarari numa ĝoiranai ĝevevogoto. ³⁴ Iesu na keve irauirau tarimari vovoka evaĝa-namorito e iauka rakavari ĝutuma elai-vaĝirito. Iauka rakavari mururi ekourito asi beĝene guruĝa, korana ĝia ribari Iesu.

Iesu Galilea vanuĝari ai eĝobatato

Luka 4:42-44

³⁵ Boĝiboĝi rekenai, roĝosi bene laĝani nai, Iesu evariĝisito, tano fakana ĝana eiaĝoto, ea ĝuriĝurito. ³⁶ Benamo Simona ma karona ĝesi Iesu ĝea vetauato, ³⁷ ĝea doĝariato nai,

gēkiraiato, gēkirato, “Tarimarima na tu gōi gēvetaumuni!”
³⁸ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Vanuḡa kavinaḡiri ḡana si-
 iaḡo. Moḡeri ai maki bana ḡobata, au ḡegu iaḡoma korana
 tu moḡa.” ³⁹ Benamo ḡia eiaḡoto Galilea vanuḡari mabarari
 ḡana. Rubu ai eḡobatato-ḡoi e iauka rakavari elai vaḡirito-
 ḡoi.

Lepera tarimana Iesu na evaḡa-namoato

Mataio 8:1-4; Luka 5:12-16

⁴⁰ Lepera tarimana ta Iesu ḡenai eiaḡoto, evetui-tarito, ben-
 amo enoḡiato, ekirato, “Bema ḡoi ourani nai, moḡoni boiare-
 vaguni, bovaḡa-namoguni riba.” ⁴¹ Iesu na evetuḡaiato,
 ḡimana etuḡu-iaḡoato, eḡabi-karaiato, benamo ekirato, “Au-
 rani, be nonamo!” ⁴² Benamo vaḡa-sebo lepera na eraga-
 kwaneato, enamoto. ⁴³ Iesu na evaḡa-guruḡa gwaḡiḡiato,
 ekirato, ⁴⁴ “Mai veḡa tarima ta asi bono kira-varaia. Noiaḡo,
 Rubu Veaḡa verena na bene ḡitamu, ema veiareva varevare
 dagarari Mose na ekiraḡiato ilailanai bono vinia. Be tari-
 marima beḡene riba, ḡoi tu bonamo.”

⁴⁵ Senaḡi ḡia tu eiaḡoto, mo veḡa varina efiuato. Moḡesi
 nai Iesu tu vanuḡa tai asi ma eraka-toḡato, a tano fakari ai
 moḡo etanuto-ḡoi. Senaḡina tarimarima gabu irauirauri na
 Iesu tu roḡo ḡeiaḡo-viniato-ḡoi.

2

Iesu na rakava etuḡamaḡi-fitoḡarito

¹ Ḡaro kotari ḡevanaḡito vau, Iesu Kaperanauma ḡana
 eḡenoḡoito. Tarimarima na varina ḡeseḡaḡiato Iesu tu
 numai. ² Moḡa lorinai tarimarima ḡutuma ḡeḡaru-vegogoto,
 numa nuḡana ḡevaḡa-vonuato, eiaḡoto ḡatama-boka korana
 maki asi faka ta. Monai vau Iesu na Vari Namona eḡobata-
 vinirito, ³ nuḡanai tarima vasivasi (4) na tauḡanina tavi ta
 emaseto tarimana ta Iesu ḡenai ḡeḡwa-iaḡoato. ⁴ Tarimarima
 ḡutuma nai, asi ḡeri dabara Iesu sevina ḡana beḡe raka-kavi
 iaḡoni. Naima ḡia na Iesu eruḡato iatana ḡuduḡuna ḡeḡiu-
 vaḡiato vau, keve rakava tarimana ma gedana ḡesi ḡetuḡu-
 riḡoato Iesu ḡoirana ḡana. ⁵ Iesu na ḡeri veḡabidadama
 eḡitaiato nai, ḡia na keve rakava tarimana evaḡa-guruḡaiato,
 ekirato, “Natugu, ḡemu rakava batuḡamaḡi-fitoḡari.”

⁶ Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari kotari monai
 tanutaḡori ai, nuḡari ai maiḡesi ḡetuḡamaḡito, ⁷ “Karase
 nai mai tarima moḡesina ekirani? Ḡia na Barau ekira-
 fitoḡaiani. Dei na rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini? Barau moḡo
 ḡereḡana!” ⁸ Iesu ma ribana ḡia kara ḡetuḡamaḡirito-ḡoi
 nai edanaḡirito, ekirato, “Karase nai maniḡesi ḡotuḡamaḡini?”

⁹ Aiġesina baguruġani tu meraġa, keve rakava tarimana bavaġa-guruġaia, bakira, ‘Ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari’ banasi, ba bara kiraia, ‘Noruġa-vaisi, ġemu geda noġabia, be noraka’ barasi? ¹⁰ Au na navaġa-ġitami, Tarimarima Natuna tu ma ġena maoro, rakava betuġa-maġi-fitoġarini mai tano-barai.” Ġia na keve rakava tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, ¹¹ “Akiramuni, noruġa-vaisi, ġemu geda noġabia, be numa ġana noiaġo!” ¹² Maoromaoro eruġa-vaisito, ġena geda eġabiato, tarimarima ġoirari ai eraka-rosito. Moġa lorinai mabarari ġeġaba-rakava rakavato, Barau ġevaġa-raġeato, ġekirato, “Maġesina kavana ta roġosi tara ġitaia.”

*Iesu takesi gogo tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoto
Mataio 9:9-13; Luka 5:27-32*

¹³ Iesu ma eiaġoto kou rikinai. Tarimarima ġutuma ġia ġenai ġeiaġoto, benamo ġia na evaġa-ribarito. ¹⁴ Iesu eraka-iaġoto-ġoi nuġanai, ġia na Alfeo natuna arana Levi takesi moniri ġeġabito-ġoi numanai tanutaġo eġitaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” Benamo Levi evariġisito, Iesu murinai erakato.

¹⁵ Iesu Levi ġena numai eġani-ġanito-ġoi nai, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġutuma maki Iesu ma ġena mero ġesi ġeġaniġani-vegogoto, korana tarimarima vovoka ġia murinai ġerakato-ġoi. ¹⁶ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, Farisea ġeri doġoro tarimari, na Iesu ġeġitaiato, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoto-ġoi, benamo ġia na Iesu ġena mero ġedanaġirito, ġekirato, “Ġia tu karase nai takesi gogo e vei-rakava tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoni?” ¹⁷ Iesu eseġaġito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Namo tarimari na doketa asi beġe vetaurini, senaġina keve tarimari na moġo. Au aiaġomato maki dia vei-iobukaiobuka tarimari keakeari, senaġi vei-rakava tarimari.”

*Ġaniveaġa
Mataio 9:14-17; Luka 5:33-39*

¹⁸ Ġaro ta Ioane Babatiso ġena mero e Farisea tarimari ġeġani-veaġato-ġoi nai, tarima kotari Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Kara dainai Ioane Babatiso ġena mero e Farisea tarimari ġeri mero tu ġeġani-veaġani, senaġi ġoi ġemu mero tu asiġi?”

¹⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġotuġamaġini, veġaraġo variġu tauna ġatana seviri ai etanuni nuġanai beġe ġani-veaġani ba? Asiġina! Veġaraġo variġu tauna ġatana seviri ai neganai, asi beġe ġani-veaġani. ²⁰ Ġarona eiaġomani

veġaraġo tauna ġatana ġerina beġe ġabi-veġitaiani, monai vau beġe ġani-veaġani.

²¹ Tarima ta na dabuġa variġuna veseana dabuġa guinena ġesi asi bebani-vegogoani. Bema moġesina beveiani nai, dabuġa variġuna na guinena bedareani, ema vedarena maki bebaregoni. ²² Tarima ta na vine nanuna variġuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moġesina beveiani nai, vine nanuna variġuna na nanigosi kefina guinena beveifakaiani. Vine nanuna e kefi beġe rakavani. Senaġi vine nanuna variġuna nanigosi kefina variġunai besisiani tu namo.”

Iesu tu Sabadi Verena
Mataio 12:1-8; Luka 6:1-5

²³ Sabadi tai Iesu ma ġena mero ġesi widi vamokari na ġeraka-vanaġito-ġoi nai, ġena mero tu rakarakari ai widi ġebukito-ġoi. ²⁴ Farisea tarimari na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Noġitari, ġia kara ġeveini! Maniġesi asi beġene vei Sabadi ai, taravatu.”

²⁵ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Davida na kara eveiato guruġari ġoiaviato ba asiġina, ġia ma karona ġesi ġevitorito nai? ²⁶ Barau ġena numai eraka-toġato, Barau ġoiranai ġetorerito-ġoi beredi eġabito, eġanito, karona maki evinirito. Mo beredi tu veaġa veġata, Rubu Veaġa vereri ġereġari moġo ġari. Mo veiġa tu Abiata Rubu Veaġa verena baregona ġena negai eġorato.”

²⁷ Benamo Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Barau na Sabadi eveiato tu tarimarima ġeri, dia tarimarima eveirito Sabadi ġena. ²⁸ Moġesi nai Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

3

Ġima boso tarimana

¹ Ġaro tai Iesu rubu ai ma eraka-toġato. Ġima boso tarimana ta tu monai. ² Tarima kotari maki monai, Iesu ġeġita-taġoato-ġoi, Sabadi ai mo tarima bevaġa-namoani ba, beġene ġita-kaua, be beġene vaġa-bade-iaġia ġetato-ġoi nai. ³ Iesu na ġima boso tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, “Noruġa-vaisi, tarima mabarari ġoirari ai noma ruġa.” ⁴ Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Aiġa tu maoro, Sabadi ai veiġa namori veiveiri namo ba veiġa rakavari sini veiri? Tana vevaġa-maġuri ba tana vaġivaġi?”

Senaġi ġia asi ġeguruġato. ⁵ Iesu ma baruna e ma nuġa-metona ġesi eġita-ġeġeraġirito, korona tarimarima ġenuġa-bubuto nai. Benamo ġima boso tarimana ekiraiato, ekirato, “Ġimamu notuġu-roroġotoa.” Ġimana etuġu-roroġotoato, benamo enamoto. ⁶ Moġa murinai Farisea tarimari rubu na ġeraka-rosito, Heroda murinai ġerakato-ġoi tarimari

ġesi ġeboioġa-vegogoto, Iesu kamasi beġe vaġiani dabarana ġevetauato.

Tarimarima ġutuma Galilea kouna rikinai

Luka 6:17-19

⁷ Iesu ma ġena mero ġesi ġeraka-veġitato, Galilea kouna ġana ġeiaġoto. Tarimarima ġutuma lelevaġi Galilea na ġia murina na ġeiaġoto, ema vovoka lelevaġi maki Iudea na, ⁸ Ierusalem na, Idumea na, Ioridana ġaruka mo reke na, Taia e Sidono rekeri na ġeiaġoto, korana Iesu varina ġeseġaġiato nai. ⁹ Tarimarima ġutuma nai, Iesu na ġena mero ekirarito, ġasi misina ta beġene ġabi-torea, tarimarima ġutuma be beġe ruġaruġa-ġauani garina. ¹⁰ Iesu na keve tarimari ġutuma evaġa-namorito dainai, keve tarimari mabarari maki ġeġoto-iaġoto, Iesu ġenai beġene veġabi-kau ġana. ¹¹ Iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari na ġia ġeġitaiato tu, ġoiranai ġeketo-tarito, ġekoġoto, ġekirato, “Ġoi tu Barau Natuna!”

¹² Iesu na evaġa-guruġa gwaġiġirito, asi beġene vaġa-foforia ġia tu deikara.

Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eġabi-viriġirito

Mataio 10:1-4; Luka 6:12-16

¹³ Moġa murinai Iesu ġoro ġana evaraġeto, benamo eura-vinirito tauri ea kearito, benamo ġia ġenai ġeiaġoto. ¹⁴ Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eġabi-viriġirito, arari apostolo evatorito, ġia beġene kavaia. Benamo ma bene tuġuri, beġene ġobata, ¹⁵ ema seġuka beġene ġabi, iauka rakavari beġene lai-vaġiri.

¹⁶ Eġabi-viriġirito tarimari tu maiġeri: Simona, arana variġuna evatoato Petero; ¹⁷ Iakobo (o Iames), Sebedaio natuna, ma tarina Ioane ġesi, arari variġuna evatoato, Boanere, anina tu guba eguruani natuna; ¹⁸ Anduru; Filipino; Batolomeo; Mataio; Tomasi; Iakobo (o Iames), Alfeo natuna; Tadeo; Simona, Selote tarimana; ¹⁹ ema Iudas Isakariota, ġia tu Iesu berevaiani tarimana.

Iesu ema Belsebul

Mataio 12:24-32; Luka 11:14-23; 12:10

²⁰ Iesu tu numai ma eraġekauto. Tarimarima ġutuma lelevaġi ma ġevegogo-ġenoġoito nai, ġia ma ġena mero ġesi asi ġeri ġaniġani dabarana. ²¹ Iesu garagarana na varina ġeseġaġiato, benamo ġabiġoina ġeiaġoto, korana tarimarima ġekirato, “Ġia tu bebabo!” ġetato nai.

²² Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari Ierusalem na ġemariġoto, ġekirato, “Belsebul, (mai tu Satani), iauka rakavari ġeri vere, na ġia eboroġiato nai, iauka rakavari elai-vaġirini.”

²³ Benamo Iesu na ekea-iaḡoma-rito, barabore ai evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Satani na Satani kamasi belai-veḡitaiani?” ²⁴ Bema gavamani ta bevetavini, tauḡena bevevaḡi-vinini nai, mo gavamani asi beruḡani riba. ²⁵ Bema doḡoro ta bevetavini, tauḡena bevevaḡi-vinini, mo doḡoro maki asi beruḡani riba. ²⁶ Bema Satani bevetavini, tauḡena bevevaḡi-vinini, ḡia asi beruḡani, senaḡi bekorini.

²⁷ Tarima ta na gwada tarimana ḡena numai asi berakatoḡani riba, ḡena farefare asi beverariani riba, senaḡi mo gwada tarimana bebarubaru-guineani vau, ḡena numa farefareri beverariani.

²⁸ Moḡoni akiramini, tarimarima rakava beḡe veini ema Barau beḡe kira-fitoḡaiani tarimari ḡeri rakava mabarari Barau na betuḡamaḡi-fitoḡarini riba. ²⁹ Senaḡi tarima ta na Iauka Veaḡa bekira-fitoḡaiani tarimana, ḡena rakava asi betuḡamaḡi-fitoḡaiani, mo rakava tu betanu-vanaḡi vanaḡini.” ³⁰ Iesu moḡesi ekirato, korana tarima kota ḡekirato, “Ḗia tu iauka rakavana ḡia nuḡanai” ḡetato nai.

Iesu sinana ema tarina

Mataio 12:46-50; Luka 8:19-21

³¹ Benamo Iesu sinana ma tarina ḡeraḡasito. Numa murikanai ḡeruḡa-tarito, ḡevetuḡuto, Iesu ḡea kiraia, ḡema vaḡa-guruḡaia ḡana. ³² Ḗia tu tarimarima ḡutuma na ḡetanu-ḡeḡeraḡiato, benamo ḡekiraiato, ḡekirato, “Ḗoi sinamu e tarimu tu murikai, ḡoi ḡevetaumuni.” ³³ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu tu deiri?” ³⁴ Benamo ḡetanu-ḡeḡeraḡiato tarimari eḡitarito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu tu maiḡeri!” ³⁵ Barau ḡena ura ḡeveirini tarimari tu au tarigu, e au tobagu, ema au sinagu.”

4

Barabore - Iaraḡa tarimana na widi ḡueri efiurito

¹ Iesu ma ea vevaḡa-riba ḡenoḡoito Galilea kouna rikinai. Tarimarima ḡutuma lelevaḡi na ma ḡea vegogo-ḡeḡeraḡiato nai, ḡasi ai ma eraḡekauto, benamo etanu-tarito. Ḗasi kota ḡelei-veḡitato, a tarimarima tu kou rikina na moḡo ḡevegogo-iaḡoto. ² Iesu na dagara vovoka evaḡa-ribarito barabore ai. Ḗia ḡena vevaḡa-riba nuḡanai ekirato,

³ “Ḗoseḡaḡi! Iaraḡa tarimana ta eiaḡoto, ḡena widi ḡueri benea fiuri ḡana. ⁴ Efiurito-ḡoi nai, kota tu dabarai ḡeketoto. Benamo manu ḡeiaḡomato, ḡeḡanirito. ⁵ Kotari tu forefore gaburi ai ḡeketokauto tano maḡiḡiri ai. Asikauna ḡetuburaḡeto, korana tano iatanai moḡo. ⁶ Benamo ḡaro eraḡekauto nai, ḡia ḡemaḡuḡuto, korana lamuri asi ḡevariḡo-ḡitakauto

lorinai, asikauna ġemaseto. ⁷ Kotari tu ġauġa ġiniġiniri nuġari ai ġeketoto. Benamo ġauġa ġiniġiniri ġetubu-baregato, varovaro dagarari ġetubu-ġaurito e ġetuturarito nai, asi ġeġwato. ⁸ Kotari tu tano namonai ġeketoto, benamo ġetubuginikauto, ġegara-baregato, ġeġwato kotari ġwari tu gabana toitoi (30), kotari tu gabana imaima ma gabanana (60), kotari tu sinau sebona (100).”

⁹ Benamo Iesu ekirato, “Ma seġana tarimana bene seġaġi!”

Kara dainai Iesu na barabore ekiraġirito

Mataio 13:10-17; Luka 8:9-10

¹⁰ Iesu ġereġana moġo ġaronai, ġena mero gabanana ruarua (12) ma ġia murinai ġerakato-ġoi tarimari kotari tu ġia sevinai ruġa-ġeġeraġi, benamo mo barabore anina ġevedanaġi-iaġiato. ¹¹ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Barau ġena Basileia guruġari vekuretoġari ġomi ġemi ai tu fofori, senaġi murika tarimari tu barabore ai avaġa-guruġarini, korana tu,

¹² ‘beġene ġitaia,

senāġi anina asi beġene ribaia,

beġene seġaġia,

senāġi asi beġene tuġamaġi-maoroa,

beġe vetuġamaġi-kureni Barau ġenai,

benamo ġeri rakava betuġamaġi-fitoġarini garina.’”

Widi ġueri baraborena anina

Mataio 13:18-23; Luka 8:11-15

¹³ Benamo Iesu na ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Mai barabore anina asi ġoribaiani nai, barabore tari tu kamasi boġo ribarini? ¹⁴ Iaraġa tarimana na Barau ġena guruġa efiuani. ¹⁵ Tarima kotari tu widi ġueri dabarai ġeketoni kavana. Guruġa ġeseġaġini nai, Satani na eġabivaġi-ġariġaririni. ¹⁶ Tarima kotari tu widi ġueri forefore ai ġeketoni kavana. Guruġa ġeseġaġini nai, ma iakuri ġesi ġeġabi-raġeani. ¹⁷ Senaġi guruġa tarima nuġari ai asi ġevetoreni nai, asi ġetanu-maukani. Barau ġena guruġa dainai, nega rakavari ġeġoitaġoni, e ġevanerini, o ġevaġa-midigu midigurini ġarori ai ġia ġenana ġeraka-veġitani. ¹⁸ Tarima kotari tu widi ġueri ġauġa ġiniġiniri nuġari ai ġefiurini kavana. Barau ġena guruġa ġeseġaġiani, ¹⁹ senaġi tanobara dagarari tuġamaġiri na, tanobara farefareri ġetuġamaġi-gogogogorini, ema ġeri ura dagarari kotari na Barau ġena guruġa ġelautariani, naima Barau ġena guruġa ġia ġeri ai asi ġwaġwari. ²⁰ Tarima kotari tu widi ġueri tano namonai ġefiurini kavana. Guruġa

geseḡaḡiani, ḡeḡabi-raḡeani, tauri ḡevetoreni kotari tu gabana toitoi (30), kotari tu gabana imaima ma gabanana (60), kotari tu sinau sebona (100).”

Lamefa betore-kauani

Luka 8:16-18

²¹ Iesu na ma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Tarima ta lamefa begabuani nai, ḡuro na beḡoḡoi-tariani o fata gaburenai betoreani? Asiḡina, toretorena fatanai betore-kauani. ²² Vekuretoḡa dagarari mabarari beḡe foforini, ḡeseḡoḡaurito dagarari mabarari beḡe ḡabi-fakarini. ²³ Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!”

²⁴ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Boḡo seḡaḡirini guruḡari boḡono tuḡamaḡi-ginikauri. Ġemi seḡaḡi ilailari ai Barau na riba e tuḡamaḡi-faka bevinimini. Tuḡamaḡi-faka kotari ma betore-kaurini. ²⁵ Ma ḡena seḡaḡi tarimana tu tuḡamaḡi-faka beviniani, asi ḡena seḡaḡi tarimana, ḡena tuḡamaḡi-faka misina maki beḡabi-vaḡiani.”

Barabore - Widi ḡueri tauḡeri ḡetubuni

²⁶ Iesu ma ekirato, “Barau ḡena Basileia tu noḡa moḡo tarima ta, widi ḡueri tano ai efiurini kavana. ²⁷ Ġia tu boḡi ai egenani, laḡani ai evariḡisini nuḡanai, mo widi ḡueri ḡetubuni, ḡegarani, senaḡina ḡia tu asi ribana kamasi ḡegarani. ²⁸ Tano tauḡena na tauna evaḡa-ḡoraiani. Guine tu gwabena etoreani, gabivau fekana, moḡa murinai tauna etoreani feka nuḡanai. ²⁹ Tauna bekirini nai, bebasiani, korana basibasi ḡarona bevotu.”

Barabore - Mastadi ḡauna ḡutuna

Mataio 13:31-32; Luka 13:18-19

³⁰ Iesu evedanaḡito, ekirato, “Barau ḡena Basileia tu kara ḡesi bita vaḡa-ilailaiani? Kamara barabore na bevaḡa-foforiani? ³¹ Ġia tu mastadi ḡauna ḡutuna ta noḡa, tanobarai varovaro dagarari ḡueri mabarari fakari ai ḡia ḡereḡana misina korokoro, tano ai ḡevaroani. ³² Senaḡi tano ai ḡevaroani nai, egara-varaḡeni, varovaro dagarari mabarari fakari ai ḡia moḡo barego vedaurea. Ġia legana maki baregori ḡetubuni. Monai rovo manuri ḡia legana iauḡanai ḡenuḡini.”

³³ Moḡesina kavana baraboreri asisebo ai Iesu na Barau ḡena guruḡa eḡobata-vinirito-ḡoi, ḡia ḡeri riba e tuḡamaḡi-faka ilailari ai. ³⁴ Ġena ḡobatai barabore asi eraga-kwanerito-ḡoi, senaḡi ḡena mero moḡo ḡereḡari ai vau, guruḡa aniri mabarari evaḡa-foforirito-ḡoi.

Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ḡoirito

Mataio 8:23-27; Luka 8:22-25

³⁵ Mo lavilavi ai Iesu na ḡena mero ekirarito, ekirato, “Siveḡasi-vanaḡi, kou mo rekena ḡana.” ³⁶ Benamo mo tari-marima ḡutuma ḡeraga-kwanerito, ḡena mero na ḡekavaiato Iesu etanu-taḡoto-ḡoi ḡasinai, benamo ḡeḡura-rakaiato. Ḡasi kotari maki ḡia ḡesi. ³⁷ Iavara asi keikeina ta eraḡasito e ure-ure barego maki ḡasi ai evebubu-ḡurato-ḡoi, ḡasi maki dori evonuto-ḡoi. ³⁸ Iesu tu ḡasi gabinaḡi fila iatanai egenato-ḡoi. Ḡena mero na ḡevaḡoato, ḡekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu o, ḡoi tu asi ogarini? Ḡita tu mai taburuni!”

³⁹ Benamo Iesu evariḡisito, iavara ekira-ḡoiato e ureure ekiraiato, “Nodoko, asi noḡareva.” Benamo iavara edokoto e emeḡomeḡo-tarito, asi eḡareva-ḡarevato. ⁴⁰ Iesu na ḡena mero ekirarito, ekirato, “Karase nai ḡogarini? Ḡomi tu roḡo asi ḡemi veḡabidadama?”

⁴¹ Ḡia ḡegari-rakava rakavato, benamo tauḡeri ḡevedanaḡi-vedanaḡito, ḡekirato, “Mai tu kamara tarima? Iavara e ureure na maki garona ḡeseḡaḡiani!”

5

Iesu na iauka rakavari na ḡeboroḡiato tarimana evaḡa-namoato

¹ Kou tavi tai ḡea vanaḡito Gerasa (o Gadara) tarimari ḡeri gabu ai. ² Iesu ḡasi na eraka-riḡoto-ḡoi nai, iauka rakavana na eboroḡiato tarimana ta gara gabuna na eiaḡomato-ḡoi Iesu ḡenai. ³ Ḡia tu gara kouḡari ai etanuto-ḡoi. Tarimarima ḡia barutarinaḡi ḡeferauto, seini maki ḡia ḡenai asi gwaḡiḡi. ⁴ Nega ḡutuma kwakuna e ḡimana seini na ḡebarurito-ḡoi, senaḡi seini edabu-ḡuturito-ḡoi, ema kwakunaḡi auri dagarari maki elau-kirarito-ḡoi. Ḡia tu gwada rakava, tarima ta na maki asi bevaḡa-maranaḡiani riba. ⁵ Boḡi e laḡani ai ḡia tu garai e ḡoro tuḡuri ai ekoḡoto-ḡoi ema tauḡena maki fore na everamato-ḡoi.

⁶ Ḡia na Iesu manaḡai eḡitaiato, eraga-iaḡoto, ḡoiranaḡi eketo-tarito, ⁷ ekoḡoto edueto, ekirato, “Iesu o, Iaru-korokoro Barauna Natuna, kara au ḡegu ai noveia otoni? Barau aranaḡi anoḡimuni, asi bono vaḡa-midigu midigugu.” ⁸ Ḡia moḡesi ekirato, korana Iesu na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Iauka rakavamu, mani tarima ḡenana noraka-vaḡi!” ⁹ Benamo Iesu na edanaḡiato, ekirato, “Ḡoi aramu tu deikara?” Ḡia evaḡa-veseto, ekirato, “Au aragu tu ‘Vetari Tarimari Ḡutuma,’ korana ḡai tu vovoka.” ¹⁰ Ḡia na Iesu enoḡi-ḡiḡiraḡeato, mo gabu na asi bene lai-rosiri.

¹¹ Monai bai serina ġoro gabakanai ġedokadokato-ġoi. ¹² Moġesina nai iauka rakavari na Iesu ġenoġiato, ġekirato, “Notuġuma bai ġeri ai, ġia nuġari ai ġaraka-toġa.” ¹³ Iesu na etuġu-iaġorito. Benamo iauka rakavari mo tarima ġenana ġeraka-vaġito, bai nuġari ai ġeraka-toġato. Benamo lalaġa na ġekokosi-firiġoto, kou ai ġevebora-ġuġututo. Mo bai serina nuġanai bai mabarari 2,000 kavana.

¹⁴ Bai ġitaġauri tarimari ġeragato, mo vari ġea fiuato vanuġa barana nuġanai e vanuġa keiri ai. Tarimarima ġeraka-rosito, ġeiaġoto mo kara eġorato dagarana ġitaġitana. ¹⁵ Iesu ġenai ġeraġasito nai, ġia na mo tarima iauka rakavari vovoka na ġeboroġiato tarimana ġeġitaiato, ma dabuġana e ġena tuġamaġi maki maoro etanu-taġoto-ġoi, benamo ġia mabarari ġegarito. ¹⁶ Mo veiġa ġeġorato, ġeġitarito tarimari na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana varina, ema bai variri, tarimarima ġekira-vararito. ¹⁷ Benamo ġia na Iesu ġenoġiato, ġeri tano na bene raka-veġita.

¹⁸ Iesu ġasi ai eraġekauto-ġoi nai, iauka rakavari ġenana ġeraka-vaġito tarimana na enoġiato, Iesu ġesi bene iaġo etato. ¹⁹ Senaġi Iesu na ekiraiato, ekirato, “Noġenoġoi numa ġana e ġemu numa tarimari ġeri ai. Benamo bonoa kira-varari, Barau na ġemu ai kara beveia ema ġena vevetuġaġwa ġemu ai beġora dagarana.” ²⁰ Benamo ġia eiaġoto Vanuġa Gabanana (10) tanori ai, ea vevari-fiuto, kara Iesu na ġia ġenai eveiato. Benamo tarimarima mabarari ġeġaba-rakavato.

*Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaġa-namorito
Mataio 9:18-26; Luka 8:40-56*

²¹ Iesu ġasi na ma eġenoġoito kou tavi ta ġana maia. Mo kou rikinai tarimarima ġutuma lelevaġi na ma ġea ġaru-ġeġeraġiato. ²² Rubu ġitaġauna tarimana ta arana lairo eiaġoto, Iesu eġitaiato nai, kwakuna koranai evetui-tarito, ²³ ma nuġana mabarana ġesi enoġiato, ekirato, “Au natugu kekenina bekeve-rakava, dori emaseni. Mani ġemu veiġa, noiaġoma, ġimamu iatanai bono tore-kaua, be natugu bene namo!”

²⁴ Benamo Iesu ġia ġesi ġeiaġoto-ġoi nai, tarimarima ġutuma lelevaġi maki ġeġotokauto, ġia na ġeraka-vebibi vebibiato-ġoi.

²⁵ Monai vavine ta, ġena keve tu rara kevena, laġani gabanana ruarua (12) ekeve-iaġiato. ²⁶ Doketa vovoka na muramura ġeviniato-ġoi, senaġi asi enamoto-ġoi. Ġena moni mabarari evaġa-koririto, nenamo ġana, senaġi asi enamoto-ġoi, ġena keve moġo emeto-iaġoto-ġoi. ²⁷ Ġia na Iesu varina eseġaġiato naima eiaġomato, tarimarima ġutuma nuġari na eraka-rokarokato mo Iesu murinai ea raġasito, benamo ġena

dabuḡai eveḡabikauto. ²⁸ Korana tu ḡia evetuḡamaḡito, “Ġena dabuḡai moḡo haveḡabikauni nai banamoni.” ²⁹ Benamo rara kevena edokoto, tauḡaninai emami-raḡiato ḡena keve varau ekorito.

³⁰ Mo negai Iesu eribato, ḡia ḡenana seḡuka eraka-vaḡito. Benamo tarimarima ḡutuma nuḡari na eruḡa-kureto, evedanaḡito, ekirato, “Deikara na au ḡegu dabuḡa beḡabi-karaia?” ³¹ Ġena mero ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Noboḡeboḡe, mai tarimarima tu ḡutuma na ḡebebesi-karamuni, kamasi tu ma ovedanaḡini, okirani, ‘Deikara na beḡabi-karagu?’” ³² Senaḡi Iesu tu roḡo eboḡeboḡeto-ḡoi, eḡabi-karaiato tarimana eḡita-vetauato-ḡoi. ³³ Mo vavine eriba-maoroto kara ḡenai eḡorato, benamo ma garina e ma ḡoḡo-ḡoḡona ḡesi Iesu kwakuna koranai ea vetui-tarito, benamo kara eḡorato mabarana ekiraḡi-foforirito. ³⁴ Iesu na mo vavine evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Natugu, ḡemu veḡabidadama na bevaḡa-namomu. Be, ma iakumu ḡesi noiāḡo, ḡemu keve bekori-moḡovaḡi.”

³⁵ Iesu roḡo eguruḡato-ḡoi nuḡanai, rubu ḡitaḡauna tauna Iairo ḡena numa na tarima kotari ḡeiaḡomato, Iairo ḡekiraiato, ḡekirato, “Natumu tu bemase. Vevaḡa-riba tarimana asi novaḡa-vekwarāḡia.” ³⁶ Iesu na mo guruḡa tu eseḡaḡi-ḡuirāḡiato moḡo, benamo rubu ḡitaḡauna tarimana evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Asi bono gari, bono veḡabidadama moḡo.” ³⁷ Benamo Iesu na mabarari ekiraḡoirito, murina na asi beḡene iaḡo, senaḡi Petero, e Iakobo (o Iames), ema tarina Ioane moḡo ḡia ḡesi beḡene iaḡo. ³⁸ Iairo ḡena numai ḡeraḡasito, benamo Iesu na tarimarima eḡitarito, ḡeguru-raḡeto-ḡoi e ḡetaḡi-guruḡa guruḡato-ḡoi. ³⁹ Benamo Iesu numai eraka-toḡato, evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Karase nai ḡoguru-raḡeni e ḡotaḡini? Kekeni tu asi bemase, ḡia tu egenani moḡo.” ⁴⁰ Senaḡina tarimarima na ḡerikiriki-iaḡiato. Benamo Iesu na etuḡu-rosirito, bena kekeni tamana sinana e ḡia ḡekavaiato tarimari toitoi ḡesi moḡo kekeni ḡevaḡa-genaiato gabunai ḡeraka-toḡato. ⁴¹ Benamo Iesu na kekeni ḡimanai eḡabito, evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Talita kumi!” Mo guruḡa anina tu “Kekeni, au na ḡoi akiramuni, novariḡisi!” ⁴² Benamo kekeni vaḡa-sebo evariḡisito, erakaorakaoto. Ġia ḡena laḡani tu gabanana ruarua (12). Mai veḡa eḡorato nai, tarimarima ḡeḡabarakava rakavato. ⁴³ Iesu na evaḡa-guruḡarito, mai veḡa varina asiḡina ḡinavaḡi beḡene kiraḡia etato, ema ekirarito, mo kekeni beḡene ḡubua.

Iesu Nasareta tarimari na asi ġegubakauato

¹ Iesu na mo gabu eraga-kwaneato, benamo ġena vanuġa ġana eiaġoto; ġia ġena mero maki murina na ġeiaġoto. ² Sabadi ġaronai Iesu tu rubu ai ma ea vevaġa-ribato, tarimarima ġutuma na ġeseġaġiato tu, ġeġaba-rakavato, ġekirato, “Mai tarima mai riba tu ainana eġabito? Ġena iaunega maki dei na eviniato? Mai nuġa-farevaġi veiġa boruri tu kamasi eveirini ġimana na? ³ Ġia tu kamuda tarimana, ene? Maria natuna; Iakobo (o Iames), e Iosefa, e Iudas, e Simona kakari, ema tobana maki sevirai iniġeri.” Benamo asi ma ġevaġa-moġoniato-ġoi.

⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, “Peroveta tarimana tu gabu mabarari ai beġe gubakauani, senaġi ġena vanuġa korikori, garagarana, ema ġena numa tarimari, na moġo asi beġe gubakauani.”

⁵ Monai ġia na seġuka veiġari boruri asi eveito, a keve tarimari tu sebosebo moġo iatari ai ġimana etore-kauato, evaġa-namorito. ⁶ Iesu edaradara-rakavato, korana asi ġeri veġabidadama nai.

Iesu ġena mero gabanana ruarua (12) etuġurito

Mataio 10:5-15; Luka 9:1-6

Benamo Iesu ma erakato, eiaġoto vanuġa kotari ai ma ea vevaġa-ribato-ġoi. ⁷ Benamo Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo ruari ruari etuġurito, ema seġuka evinirito, iauka rakavari beġene lai-vaġiri ġana. ⁸ Iesu na evaġa-naġirito, ekirato, “Kara ta asi boġono ġabi-kaua ġemi iaġoiāġo ai, togoi moġo. Dura, ġaniġani dagarari e moni maki asi boġono ġwakau. ⁹ Tamaka boġono vei, senaġi sedi ruarua asi boġono vei.” ¹⁰ Ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Numa tai boġo raġekauni nai, mo numai moġo boġono tanu, bene iaġo mo, vanuġa boġono raga-kwanea. ¹¹ Bema vanuġa tai asi beġe ġabi-raġemini e garomi asi beġe seġaġirini nai, boġono raga-kwanea, kwakumi kauri moġo boġono kwari-ketoketori ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-moġoniri ġana.”

¹² Benamo ġeiaġoto, ġea ġobatato, tarimarima ġeri rakava na beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure ġana. ¹³ Iauka rakavari vovoka tarimarima ġerina ġelai-vaġirito, keve tarimari ġutuma maki diġa na ġedaurito, ġevaġa-namorito.

Ioane Babatiso ġena mase

Mataio 14:1-12; Luka 3:19-20; 9:7-9

¹⁴ Heroda, Galilea verena, na mai veiġa variri ea seġaġirito, korana Iesu arana gabu mabarana eraga-rovorovoto. Tarima kotari ġekirato, “Ioane Babatiso mase

na ma bevariġisi-ġenoġoi. Moġa lorinai mai veiġa baregori mabarari evaġa-foforirini.” ¹⁵ Ma kota ġekirato, “Mai tu Elia,” ma kota ġekirato, “Mai tu Peroveta tarimana ta, peroveta tarimari guineri kavana.” ¹⁶ Senaġi Heroda eseġaġito nai, ekirato, “Mai tu Ioane Babatiso, au na debana abasi-ġutuato tarimana, mase na ma bevariġisi-ġenoġoi!”

¹⁷ Korana Heroda tauġena evetuġuto, Ioane ġea ġabitariato, benamo dibura numai ġebarubaruato, ġebiri-ġauato. Mo veiġa eveiato, korana tu etava-rariato vavinena Herodia, ġia kakana Filipino ġaraġona, bene vaġa-iakua ġana. ¹⁸ Ioane na Heroda evaġa-guruġaiato-ġoi, ekirato, “Ġoi na kakamu ġaraġona boġaraġo-veraria tu asi maoro!” ¹⁹ Moġesina nai Herodia na Ioane ebaru-viniato, ġena ura bene vaġia, senaġina asi ġena dabara, ²⁰ korana Heroda na Ioane egariviniato-ġoi e eġita-ġauato-ġoi. Heroda ribana Ioane tu veiobukaiobuka ema veaġa tarimana. Ioane garona eseġaġiato nai, edaradarato-ġoi, senaġi eurato bene seġaġi-vinia.

²¹ Herodia ġena ġaro namona ta eraġasito. Heroda ġena ġora ġarona vetuġamaġi-iaġina verekona o betdei pati eveiato, ġena veguine-iaġi tarimari baregori, e vetari ġorikauri tarimari, ema Galilea vanuġari ai veguine-iaġi tarimari ekearito. ²² Herodia natuna ġuiatona ema raka-toġato, benamo ebarato nai, Heroda ma ġena varivari tarimari mabarari ġesi evaġa-iakurito. Benamo Heroda na mo ġuiato ekiraiato, ekirato, “Ġoi kara oura-viniani dagarana noki-raġia, benamo bavinimuni.” ²³ Benamo ekiraiato, ekirato, “Kara bonoġiguni dagarana bavinimuni, ġegu Basileia tavina bonoġiguni maki bavinimuni.”

²⁴ Benamo eraka-rosito, sinana edanaġiato, ekirato, “Kara banasi?” Sinana na evaġa-veseato, ekirato, “Ioane Babatiso debana, bonosi!” ²⁵ Benamo mo ġuiato ma eraga-ġenoġoito, benamo vere barana Heroda enoġiato, ekirato, “Au aurani inimoġo Ioane Babatiso debana diġu ai novinigu.”

²⁶ Vere barana ma evetuġamaġi-ġenoġoito, senaġi asi eurato bene kira-sirivaġi, korana ġena varivari tarimari ġoirari ai ekiraġi-toreato bene. ²⁷ Maoromaoro vere barana Heroda na tarima debari ebasi-ġuturito-ġoi tarimana ta etuġuato, Ioane debana bene ġwa-iaġomaia ġana. Benamo ġia eiaġoto, Ioane Babatiso dibura numanai debana ebasi-ġutuato. ²⁸ Benamo diġu ai eġwa-ġenoġoiato, benamo mo ġuiato ema viniato. Ġia na sinana eviniato. ²⁹ Ioane ġena mero na mo vari ġeseġaġiato, benamo ġeiaġoto, tauġanina ġea ġabiato, benamo gara gabunai ġea ġuriato.

*Iesu na tarima dağara imaima (5,000) eğuburito
Mataio 14:13-21; Luka 9:10-17; Ioane 6:1-13*

³⁰ Apostolo tarimari ma ġeġenoġoito Iesu ġenai, benamo kara ġeveito e ġevevaġa-riba iaġirito dagarari mabarari ġekira-varaiato. ³¹ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Gabu fakana ta ġana si-iaġosi, ġoa iaġaraġi kotuna.” Korana tarimarima vovoka ġeiaġomato-ġoi ema mainana ġeiaġoto-ġoi, be ġia maki asi ilaila beġene iaġaraġi o beġene ġaniġani. ³² Benamo mabarari ġasi tai ġeraġeto, gabu fakana ta ġana ġeiaġoto.

³³ Senaġi tarimarima ġutuma na ġeġitarito, ġeribato aiġana ġeiaġoni. Benamo vanuġa tata tarimarimari mabarari kwakuri na ġeraka-ragaraga-iaġoto, mo gabu ai ġea raġasi-guineto. ³⁴ Iesu ġasi na eraka-riġoto nai, tarimarima vovoka lelevaġi eġitarito, benamo evetuġarito, korana ġia tu noġa moġo mamoe asi ġitaġauri tarimana ta noġa. Benamo ġia na dagara vovoka evaġa-ribarito. ³⁵ Elavilavito-ġoi nai, Iesu ġena mero ġia ġenai ġeiaġoto, benamo ġekirato, “Mai tu gabu fakana e ġaro maki mo evariġoni. ³⁶ Notuġu-rakari, vamoka vei tarimari ġeri tanu gaburi e vanuġa kavinaġiri ġana ġeiaġo, be ġari ġaniġani ġea voi.”

³⁷ Senaġi Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi na ġaniġani tari ġoviniri.” Benamo ġia na ġedanagiato, ġekirato, “Ġoi ourani tu ġaiġo, beredi silva moniri sinau ruarua (200) na ġavoi, benamo ġama-ġuburi otoni?” (Mai tu tarima ta davana ġue imaima toitoi (8) nuġanai beġabini kavana). ³⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġomi ġemi ai beredi tu vira maniġeri? Ġoiġo, ġoa ġitari.” Ġea ġitarito, benamo ġekirato, “Beredi imaima, maġani-kone ruarua maki.”

³⁹ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, tarimarima beġene vareri, doġoro doġoro ai ġauġa iatari ai beġene tanutanu-tari. ⁴⁰ Benamo doġoro loriri ai ġetanuto, tari sinau sebori (100), tari gabana imaimari (50). ⁴¹ Benamo Iesu na mo beredi imaima e maġani-kone ruarua eġabirito, eboġeraġeto, gubai eġitaiato, Barau evaġa-namoato vau, beredi etavi-kirakirarito, benamo ġena mero evinirito beġene vareri ġana. Maġani-kone ruarua maki moġesina edudu-ġutuġurito. ⁴² Tarimarima mabarari ġeġani-maseto. ⁴³ Murinai vau Iesu ġena mero na beredi kwari e maġani-kone kwari mabarari ġevaġa-vegogo-rito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito. ⁴⁴ Ġeġaniġanito tauri mabarari tu 5,000.

*Iesu nanu iatanai erakato
Mataio 14:22-33; Ioane 6:16-21*

45 Maoromaoro Iesu na ġena mero ġasi ai evaġa-raġerito, benamo etuġu-guinerito kou tavi tai Betesaida ġana, ma ġia tu mo tarimarima ġutuma roġo etuġu-lausirito. 46 Benamo etuġu-lausirito murinai, ġoro ġana evaraġeto ġuriġuri. 47 Emukuna-mukunato-ġoi nai, ġasi tu kou nuġanai, a Iesu tu ġereġana tano ai. 48 Benamo ġena mero eġitarito, ġevekwaraġi rakavato-ġoi levai, korana iavara tu ġoirari na eiaġomato-ġoi. Benamo Iesu ġeri ai eraka-iaġoto nanu iatana na, ġasi bene raka-vanaġia etato. Mo tu horaġauna 3 ema 6 koloko vefakanai boġiboġi rekenai. 49 Senaġi ġena mero na ġeġitaiato, nanu iatanai erakato-ġoi, ġetuġamaġito, ġekirato, “Murava ta!” ġetato. Benamo ġeġaba-fouto, 50 korana mabarari na ġeġitaiato e ġegari-rakavato.

Senaġina Iesu na eraga-vaġa-guruġarito, ekirato, “Ġokokore, mai tu au, asi ġogari!” 51 Benamo ġasi ai eraġekauto, ema iavara maki edokoto. Ġena mero ġeġabarakavato, 52 korana tu mo beredi evaġa-ġutumarito nuġa-farevaġi veiġana anina roġosi ġere tuġamaġi-doġaria, nuġari roġo bubu nai.

*Iesu na keve tarimari evaġa-namorito e evaġa-maġuririto
Genesareta ai*

Mataio 14:34-36

53 Benamo ġasi ai kou na ġevanaġito, Genesareta tanonai ġeraġasito. Ġeri ġasi monai ġebaru-tariato. 54 Benamo ġasi na ġeraka-vaġito nai, maoromaoro tarimarima na ġeġitaleaiato, ġeribato mo tu Iesu. 55 Benamo mo tano mabarana ġeraga-ġauato, benamo ġeri keve tarimari ma gedari ġesi Iesu ainai ġeseġaġiato-ġoi gaburi ġana ġeġwa-iaġorito-ġoi. 56 Iesu na eiaġo-vinirito-ġoi gaburi mabarari ai, vanuġa barari ai, vanuġa keiri ai, vamoka vei tarimari ġeri tanu gaburi ai, ġeri keve tarimari maketi gaburi ai ġetorerito-ġoi, benamo ġenoġiato-ġoi, ġena dabuġa rikinai moġo maki beġene veġabikau. Ġeveġabikauto-ġoi tarimari tu ġenamoto-ġoi e ġemaġurito-ġoi.

7

Namo e rakava

1 Farisea tarimari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari kota Ierusalemna na ġeiaġomato, Iesu ġevegogo-ġeġeraġiato. 2 Benamo ġena mero ġeġitarito, ġeġaniġanito-ġoi kota ġimari ma “mirori” ġesi, ġimari asi ġeġuriġirito ġia seneri vereri ġeri vevaġa-naġi ilailanai. 3 Boġono riba, Farisea tarimari e Iuda tarimari mabarari tu asi roġo beġe ġaniġanini, senaġi ġimari roġo beġe ġuriġirini murinai

vau beḡe ḡaniḡanini. Mai tu ḡia seneri vereri na ḡevaḡa-moḡoniato ema ḡevei-iaḡomaiato-ḡoi veiḡana. ⁴ Maketi gaburi na beḡe iaḡomani maki asi roḡo beḡe ḡaniḡanini, senaḡi beḡe veḡuriḡi-guineni vau. Seneri ḡeri vevaḡa-naḡi vovoka kotari maki ḡekorana-iaḡirito-ḡoi, kapusi ḡuriḡi, ḡuro, ketolo [e geda maki] ḡeḡuriḡirito-ḡoi.

⁵ Moḡesi nai Farisea tarimari e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari na Iesu ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Karase nai ḡemu mero na senera vereri ḡeri vevaḡa-naḡi asi ḡekorana-iaḡirini, ḡimari ma ‘mirori’ ḡesi ḡeḡaniḡanini?”

⁶ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Isaia na eperoveta-iaḡimito ḡofaḡofa tarimami tu moḡoni, maiḡesi etoreato, ‘Mai besena tu mururi koriri ai moḡo au ḡegubakauguni ḡeri Barau, senaḡina ḡia nuḡari tu manaḡa rakava.

⁷ ḡetoma-rakariḡo vini-kavaguni, ḡeri vevaḡa-riba tu tarimarima ḡeri vevaḡa-naḡi taravaturi, a dia au ḡegu!’

⁸ ḡomi na Barau ḡena taravatu tu ḡoraga-kwanerini, benamo tarimarima ḡeri vevaḡa-naḡi ḡokorana-iaḡirini.”

⁹ Iesu na ma ekirarito, “Moḡoni, ḡomi na Barau ḡena taravatu ḡotuḡamaḡi-fitoḡarini, tauḡemi ḡemi vevaḡa-naḡi boḡono korana-iaḡiri ḡana. ¹⁰ Mose ekirato, ‘Tamami sinami boḡono gubakauri. Dei na tamana o sinana guruḡa rakavari eviniani tarimana tu boḡono vaḡi-masea.’ ¹¹ Senaḡi ḡomi ḡokirani, tarima ta na tamana o sinana bevaḡa-guruḡaiani, bekirani, ‘Au na ḡomi asi bavaḡa-kavamini, korana bara vinimi dagarana tu au na Koban aviniani nai.’ Koban anina tu Barau ḡena. ¹² Moḡesi veiḡai ḡomi na tarima ḡokouani, tamana e sinana asi bene vaḡa-kavari ḡana. ¹³ ḡomi na senemi ḡeri vevaḡa-naḡi ḡerina Barau ḡena guruḡa asi tauri ai moḡo ḡovaḡa-iaḡorini. Dagara vovoka moḡesi ḡoveirini.”

Tarimarima ḡevaḡa-rakavarini dagarari

Mataio 15:10-20

¹⁴ Benamo Iesu na tarimarima ḡutuma ma ekea-vegogorito ḡenai, benamo ekirarito, ekirato, “Mabarami ḡoseḡaḡi ema boḡono riba-maoro. ¹⁵ Tarimarima murika na ḡeḡanirini, ḡevariḡoni tarima nuḡari ḡana, dagarari na tarima asi ḡevaḡa-rakavarini, senaḡi tarimarima nuḡari o loruri ḡuturi na ḡemaraḡeni dagarari na vau tarimarima ḡevaḡa-rakavarini. [¹⁶ Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!]”

¹⁷ Iesu na mai tarimarima ḡutuma eraga-kwanerito, numai eraḡekauto; benamo ḡena mero na mo barabore anina ḡevedanaḡi-iaḡiato. ¹⁸ Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato,

“Ĝomi maki asi ĝotuĝamaĝi-fakani? Asi ĝoribani, murika na ĝevariĝoni dagarari na tarimarima asi ĝevaĝa-rakavarini? ¹⁹ Korana mo tu dia loruna na ĝevariĝoni, senaĝina sinaĝena na ĝevariĝoni, be ĝeiaĝoni moĝo.” Moĝa anina tu, ĝia na ĝaniĝani mabarari evaĝa-moĝonirito, asi ĝeri rakava.

²⁰ Benamo ma ekirato, “Kara tarimarima loruna na emaraĝeni, monana tarimarima evaĝa-rakavaiani, ²¹ korana tarima loruna na tuĝamaĝi rakavari, kima veiĝari, lema, vaĝivaĝi, ²² veĝura-vanaĝi, mata-ĝaniĝani, veiĝa rakavari mabarari, ĝofaĝofa, mata-boraĝa, mama, vevaĝa-bade, veiavi, vei-babobabo ĝeiaĝomani. ²³ Mabarari dagara rakavari, maĝeri loruna na ĝemaraĝeni, tarima ĝevaĝa-rakavarini.”

*Vavine ta ĝena veĝabidadama
Mataio 15:21-28*

²⁴ Iesu monana evariĝisito, Taia e Sidono tanori ĝana eiaĝoto. Benamo numa tai ea raĝekau-ĝairito, ĝia asi eurato tarima ta na bene ribaia ĝia tu monai, senaĝi asi ĝena vekuretoĝa dabarana. ²⁵ Vavine ta, natuna ĝuiatona iauka rakavana na eboroĝiato, Iesu varina eseĝaĝiato nai, eiaĝoto, kwakuna koranai evetui-tarito. ²⁶ Mo vavine tu Grik vavinena, Siriafonesia ai emaĝurito. Benamo ĝia na Iesu enoĝiato, mo iauka rakavana natuna ĝuiatona ĝenana bene lai-vaĝia. ²⁷ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Mero misiri roĝo beĝene ĝani-mase guine, korana asi maoro, mero misiri ĝari ĝaniĝani bita ĝabirini, kwaiva bita fiu-vinirini.”

²⁸ Vavine na ma evaĝa-veŝeato, ekirato, “Vereĝauka, mani tu moĝoni, senaĝi kwaiva maki fata gaburenai mero misiri ĝeĝaniĝanini momori tu ĝeĝanirini.”

²⁹ Benamo ĝia na mo vavine ma evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Maniĝesi bovaĝa-veŝe dainai, noĝenoĝoi, iauka rakavana tu natumu ĝenana beraka-vaĝi.” ³⁰ Benamo mo vavine eĝenoĝoito ĝena numa ĝana nuĝanai, natuna ĝuiatona ea doĝariato, ĝena gedai eĝena-taĝoto-ĝoi eĝitaiato, iauka rakavana tu moĝoni eraka-vaĝito.

Iesu na seĝa-bubu e muru-bubu tarimana evaĝa-namoato

³¹ Benamo Iesu Taia tanona eraga-kwaneato, Sidono e Vanuĝa Gabanana (10) tanori eraka-vanaĝirito, Galilea kou ai eraĝasito. ³² Benamo tarima kotari na seĝa-bubu e asi eguruĝa-ginikauto-ĝoi tarimana ta ĝeĝabi-iaĝoato, benamo ĝenoĝiato, ĝimana iatanai bene tore-kaua. ³³ Benamo Iesu na tarimarima ĝutuma nuĝari na eĝori-veĝitaiato, didina seĝana

kouḡanai eduḡi-toḡarito, ekanunuto, benamo meana eḡabikaraiato. ³⁴ Gubai eboḡe-raḡeto, eiāḡa-raḡeto ma ḡabana ḡesi, ekirato, “Efata!” anina tu “Noḡwa-faka!”

³⁵ Benamo seḡana ḡeḡwa-fakarito, meana everuḡato, ero-roḡototo, benamo eguruḡa-ḡitakauto. ³⁶ Iesu na ekirarito, tarima ta asi beḡene kira-varaia, senaḡi ekirarito-ḡoi guruḡari tu asi ḡeseḡaḡiato-ḡoi, ḡia varina tu ḡefiu-rovorovoato-ḡoi. ³⁷ Tarimarima nuḡari ḡefarevaḡi-rakavato, ḡekirato, “Ḡia na dagara mabarari evei-ḡitakaurini, seḡa-bubu tarimari evaḡa-seḡaḡirini, muru-bubu tarimari evaḡa-guruḡarini.”

8

Iesu na tarimarima daḡara vasivasi (4,000) eḡuburito

¹ Mo negai tarimarima ḡutuma lelevaḡi ma ḡevegogo-ḡenoḡoito. Ḡia asi ḡari ḡaniḡani nai, Iesu na ḡena mero ekea-kavirito sevina ḡana, benamo evaḡa-guruḡarito, ekirato, ² “Au na mai tarimarima avetuḡarini, korana mai tu ḡaro toitoi veḡata au ḡesi maiḡeri, nuḡanai tu asi ḡari ḡaniḡani. ³ Bema au na batuḡu-ḡenoḡoirini ḡeri vanuḡa ḡana ma vitori ḡesi nai, dabarai beḡe borimarini, korana kotari tu gabu manaḡa na ḡeiaḡomato nai.” ⁴ Benamo ḡena mero na ḡevaḡa-veseato, ḡekirato, “Kamara dabarai tarima ta na mai tarimarima beredi na beḡuburini mai tano fakanai?” ⁵ Benamo Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Ḡomi ḡemi ai beredi tu vira?” Ḡia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Imaima ruarua (7).”

⁶ Iesu na vegogo tarimari evaḡa-guruḡarito, tano ai ḡetanutanu-tari. Benamo beredi imaima ruarua (7) eḡabirito, Barau evaḡa-namoato, ebuki-ḡuturito, ḡena mero evinirito, mo tarimarima ḡoirari ai beḡene toretore-tariri ḡana. Benamo moḡesi ḡeveirito. ⁷ Ḡia ḡeri ai maki maḡanikone misiri kotari. Iesu na Barau ma evaḡa-namoato, ḡena mero ekirarito, moḡeri maki ḡevareri. ⁸ Benamo tarimarima ḡeḡani-maseto murinai, Iesu ḡena mero na ḡaniḡani kwari ḡegogorito, boseḡa mabarari imaima ruarua (7) ḡevaḡa-vonurito. ⁹ Tarimarima mabarari tu 4,000 kavana. Benamo Iesu na etuḡu-rovorovorito, ¹⁰ ma ḡia ema ḡena mero ḡesi ḡasi ai ḡeraḡeto, Dalmanuta tanona ḡana ḡeiaḡoto.

*Farisea tarimari ḡeri ura vetoḡa ta guba na bene mariḡo
Mataio 16:1-4*

¹¹ Farisea tarimari kota Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, benamo ḡedanāḡi-ribaḡaniato. Ḡeri ura vetoḡa ta guba na bene mariḡo. ¹² Iesu iaḡana eḡaniato ma nuḡa metona ḡesi, benamo ekirato, “Karase nai toma ḡuru tarimari na vetoḡa ḡeḡita-vetaurini? Moḡoni akiramini, vetoḡa ta asiḡina

ġinavaġi bavinimini!”¹³ Benamo eraga-kwanerito, ġasi ai ma eraġeto, kou tavi ta ġana ea vanaġito.

Farisea tarimari e Heroda

Mataio 16:5-12

¹⁴ Iesu ġena mero ġevetuġa-rekwato, ġaniġani asi ġeġabikauto, beredi sebona moġo ġasi ai. ¹⁵ Benamo Iesu na esisiba-vinirito, ekirato, “Lorimi boġono vetore, Farisea tarimari e Heroda ġari farao evaġa-tubuani muramurana garina.”

¹⁶ Benamo mo guruġa tauġeri fakari ai ġeverori-iaġiato, ġekirato, “Moġesina bekira, korana ġita tu asi ġara beredi nai.”

¹⁷ Iesu na eribarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai beredi ta sevimi ai asiġi guruġana ġoveini? Ġomi roġosi boġono riba, roġosi boġono tuġamaġi-faka? Nuġami maki roġo bubu? ¹⁸ Ma matami, senaġi asi ġoġitani? Ma seġami, senaġi asi ġoseġaġini? Asi ġovetuġamaġi-taġoni maki? ¹⁹ Au na beredi imaima abuki-ġutuġuturito tarimarima 5,000 ġari nai, beredi kwari ġogogorito tu, boseġa vira ġovaġa-vonurito?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Gabanana ruarua (12).”

²⁰ “Au na beredi imaima ruarua (7) abuki-ġutuġuturito tarimarima 4,000 ġari nai, beredi kwari ġogogorito tu boseġa vira ġovaġa-vonurito?” Ġia ġevaga-veseto, ġekirato, “Imaima ruarua (7).” ²¹ Benamo Iesu na ekirarito, “Ġomi roġosi boġono tuġamaġi-faka?”

Iesu na mata-bubu tauna matana evaġa-iaġaiato Betesaida ai

²² Ġia Betesaida ġana ġeiaġoto, benamo tarima kotari na mata-bubu tauna ta Iesu ġenai ġeġori-iaġoato, benamo ġenoġiato, bene ġabi-karaia. ²³ Benamo Iesu na mata-bubu tauna ġimanai eġabito, eġori-rosiato vanuġa na, benamo matana ekanunuato, ma ġimana ġenai etore-kaurito, edanaġiato, “Dagara tari oġitarini ba?”

²⁴ Mo tarima eboġe-vaismo, ekirato, “Oi, tarima tari aġitani, senaġina noġa moġo ġau noġa ġerakao-rakaoni.”

²⁵ Benamo Iesu ġimana matanai ma etore-kaurito, benamo eboġeboġe-ginikauto, dagara mabarari eġita-ginikaurito.

²⁶ Benamo Iesu na numa ġana etuġu-iaġoato, evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vanuġa nuġana na asi bono iaġo.”

Petero na Iesu tu Kerisona ekiraġito

Mataio 16:13-20; Luka 9:18-21

²⁷ Iesu ma ġena mero ġesi Kaisarea Filipi tanona vanuġari ġana ġeiaġoto-ġoi nuġanai, dabarai Iesu na ġena mero

edanaĝirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ĝetoni au tu dei?”
²⁸ Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Kotari ĝekirani tu Ioane Babatiso, ma kotari tu Elia, ma kotari tu peroveta tarimana ta.”
²⁹ Iesu na edanaĝirito, ekirato, “Senagi ĝomi tu kara ĝotoni au tu dei?” Petero na evaĝa-veseato, ekirato, “Ĝoi tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna).”
³⁰ Benamo Iesu na evaĝa-guruĝarito, tarima ta asi beĝene kira-varaia.

Iesu ĝena mase e variĝisi-ĝenoĝoi guruĝari

Mataio 16:21-28; Luka 9:22-27

³¹ Benamo Iesu na ĝena mero ma evaĝa-ribarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu midigu vovoka roĝo beĝanini. Iuda vereri, e Rubu Veaĝa vereri baregori, e taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiani tarimari na beĝe ruĝaiani; ema beĝe vaĝi-maseani maki, senaĝina ĝaro toitoi murinai mase na ma be-variĝisi-ĝenoĝoini.”
³² Mai guruĝa ekiraĝi-foforiato, benamo Petero na eĝori-veĝitaiato, ekira-ĝoiato.
³³ Senaĝi Iesu eruĝa-kureto, ĝena mero eĝitarito, ĝia na Petero ekira-ĝoiato, ekirato, “Satani, noraka-veĝita, korana ĝemu tuĝamaĝi tu dia Barau ĝena, senaĝi tarimarima ĝeri moĝo.”

³⁴ Iesu na tarimarima ĝutuma ma ĝena mero ĝesi ekea-vegogorito, benamo evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Bema tarima ta eurani au murigu ai bene raka etoni tarimana, tauĝena bene veruĝa, ĝena satauro bene ĝwaia, au murigu ai bene raka.
³⁵ Korana deikara ĝena maĝuri moĝo lorina etoreani tarimana, ĝena maĝuri befitoĝaiani. A deikara au daigu ai e Vari Namona dainai ĝena maĝuri befitoĝaiani tarimana, ĝena maĝuri asi bevei-rekwarekwaiani.
³⁶ Bema tarima ta na tanobara mabarana uranai ĝena maĝuri befitoĝaiani, ĝena namo tu kara ĝia ĝenai?
³⁷ Korana tarima ta ĝena maĝuri efitoĝaiato nai tu, kara na vau ma bevoi-ĝenoĝoiani?
³⁸ Deikara na au bemaia-kiniguni ema ĝegu guruĝa bemaia-kiniani mai veĝura-vanaĝi e veirakava tarimari ĝoirari ai, ĝia maki Tarimarima Natuna na bemaia-kiniani ĝena iaĝomai, ĝia Tamana mamana marevana e seĝuka baregona e ma ĝena aneru veaĝari ĝesi beĝe iaĝomani ĝaronai.”

9

¹ Benamo ekirarito, ekirato, “Moĝoni akiramini: Tarima kotari mai ĝeruĝa-taĝoni tu asi roĝo beĝe maseni, beiaĝoni mo, Barau ĝena Basileia ma seĝukana ĝesi beiaĝomani beĝe ĝitaiani.”

Iesu vetoĝana eirauto

Mataio 17:1-13; Luka 9:28-36

² Ĝaro imaima sebona (6) ĝevanaĝito murinai, Iesu na Petero, e Iakobo (o Iames), ema Ioane eĝabirito, benamo ĝoro baregona tai eĝori-raĝerito. Monai ĝia ĝereĝari moĝo nuĝanai Iesu ĝeĝitaiato, vetoĝana eirauto, ³ ema ĝena dabuĝa ekuro-ĝaroĝaroto, tanobarai tarima ta na asi ilaila moĝesina bevaĝa-kurokuroani. ⁴ Benamo ĝia ĝoirari ai Elia ma Mose ĝefoforito, Iesu ĝesi ĝeguruĝa guruĝato-ĝoi.

⁵ Benamo Petero na Iesu evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu o, namo vedaurea ĝita tu maiĝera, be fouta toitoi ĝaragari. Ta ĝoi ĝemu, ta Mose ĝena, ta Elia ĝena.” ⁶ Petero asi ribana kara bekiraĝiani, korana ĝia tu ĝegari-rakavato. ⁷ Benamo magube na ema iauka-taririto, ekumu-ĝaurito nuĝanai, garo ta magube nuĝana na ekearosito, ekirato, “Mai tu au Natugu, aura-viniani; ĝia boĝono seĝaĝi-vinia!” ⁸ Ĝia na mo gabu ĝeraga-ĝita-ĝeĝeraĝiato, senaĝi ta asi ĝeĝitaiato ĝia ĝesi, Iesu moĝo ĝereĝana.

⁹ Ĝoro na ĝemariĝoto-ĝoi nuĝanai, Iesu na evaĝa-guruĝarito, kara ĝeĝitaiato dagnarana tarima ta asi beĝene kira-varaia, bene iaĝo mo, Tarimarima Natuna mase na ma bene variĝisi-ĝenoĝoi. ¹⁰ Moĝa lorinai ĝena guruĝa fakari ai moĝo etanuto, senaĝi ĝia fakari ai ĝeverorito, mai mase na variĝisi-ĝenoĝoi anina tu kara. ¹¹ Benamo ĝia na Iesu ĝedanaĝiato, ĝekirato, “Karase nai taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiani tarimari ĝekirani, Elia tu beiaĝoma-guineni?”

¹² Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Moĝoni, Elia tu beiaĝoma-guineni, dagara mabarari bevaĝa-variĝurini. A Tarimarima Natuna guruĝana kamasi ĝetoreato midigu vovoka beĝanini e beĝe ĝita-fitoĝaiiani? ¹³ Senaĝi akiramini, Elia tu varau eiaĝomato, ema ĝeri ura veiĝari ĝia ĝenai varau ĝeveirito, ĝia guruĝana Buka Veaĝai ĝetore-guineato ilailanai.”

Iesu na iauka rakavana na eboroĝiato merona evaĝa-namoato

Mataio 17:14-21; Luka 9:37-43

¹⁴ Ĝena mero ĝeri ai ĝevotuto tu, tarimarima ĝutuma lel-evaĝi na ĝeruĝa-ĝeĝeraĝirito, ĝeĝitarito, taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimari maki ĝia ĝesi ĝeveĝare veĝareto-ĝoi. ¹⁵ Tarimarima na Iesu ĝeĝitaiato nai, nuĝari ĝefarevaĝito, benamo ĝenai ĝeraga-iaĝoto, ĝea vaĝa-namoato. ¹⁶ Iesu na edanaĝirito, ekirato, “Mai tarima ĝesi tu kara veĝare-veĝarena ĝoveini?”

¹⁷ Benamo tarima ta ĝutuma nuĝari na evaga-veseto, ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, au natugu ĝoi ĝemu ai baĝori-iaĝomaia. Ĝia tu muru-bubu iaukana na eboroĝiato nai, asi eguruĝani. ¹⁸ Ma mai iauka na eĝabiani ĝarori ai, tano ekwaraĝi-iaĝiani. Bokana na kaburoburo ĝeraka-rosini,

gadikana eveġara-tarini, tauġanina egwaġiġini. Moġa lorinai ġoi ġemu mero banoġiri, mai iauka rakavana ġelai-vaġia basi, senaġi beġe lai-kavaia.”

19 Benamo Iesu ekirato, “Asi veġabidadama tarimami! Ġaro vira au ġomi sevimi ai bana tanu? Ġaro vira bana vevaġa-gwaġiġi vinimi? Ġoġori-iaġomaia!” 20 Benamo mo mero Iesu sevina ġana ġeġori-iaġoato. Iauka rakavana na Iesu eġitaiato nai, vaġa-sebo mero evaġa-ġoġo-ġoġoato, tano ai eketoto, egena-vebiro vebiroto, bokana na kaburoburo ġeraka-rosito.

21 Iesu na mero tamana edanaġiato, ekirato, “Aitoma mai keve edoġariato?” Tamana evaġa-veseto, ekirato, “Mai tu keina na veġata! 22 Nega vovoka iauka rakavana na karavai efiu-kauani, ema nanu ai efiu-reiani bene vaġia ġana. Bema dagara ta boveiani riba nai, mani ġemu veġa, boro vetuġa-ġwama, boro vaġa-kavama.” 23 Benamo Iesu ekirato, “Bema dagara ta boveiani riba otoni? Barau ġenai eveġabi-dadamani tarimana dagara mabarari beveirini riba.” 24 Benamo mero tamana asikauna eġabafouto, ekirato, “Au aveġabidadamani, senaġi ġegu tuġamaġi iauvoiauvo noma boroġia.”

25 Iesu na tarimarima ġutuma ġeraga-vegogoto-ġoi eġitarito nai, ġia na mo iauka rakavana ekira-ġoiato, ekirato, “Muru-bubu e seġa-bubu iaukana, akiramuni, noraka-vaġi, ma nuġanai asi ma bono raka-toġa ġenoġoi!” 26 Benamo iauka rakavana eġabafouto, ġia na mero evaġa-ġoġoġoġo rakavaiato, benamo eraka-vaġito. Mero tu ġitaġitana noġa emaseto, moġa lorinai tarimarima ġutuma ġekirato, “Mai tu bemase.” 27 Senaġi Iesu na ġimanai eġabito, einu-vaisiato, benamo eruġa-vaisito.

28 Moġa murinai Iesu numai eraġekauto, ġena mero na vekuretoġai ġedanaġiato, ġekirato, “Karase nai ġai na iauka rakavana asi ilaila baġa lai-vaġia?” 29 Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Iauka maiġesina lailairi tu kara ta asiġina, senaġina ġauġau [e ġaniveaġa] ġereġana moġo.”

Iesu ġena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato

Mataio 17:22-23; Luka 9:43-45

30 Mo gabu ġeraga-kwaneato, Galilea tanona na ġevanaġito. Iesu asi ġena ura tarima ta bene riba ġia tu ainai, 31 korana ġena mero evaġa-ribarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau, tarimarima ġimari ai beġe toreani, benamo beġe vaġi-maseani, senaġi beġe vaġiani nai, ġaro toitoi murinai tu ma bevariġisi-ġenoġoini.”

³² Senaḡi ḡia tu asi ḡeriba-maoroto Iesu tu kara ekiraḡiato, senaḡi asi ma ḡedanāḡiato, korana ḡegarito nai.

Deikara tu barego vedaurea

Mataio 18:1-5; Luka 9:46-48

³³ Kaperanaumai ḡeraḡasito, benamo Iesu na numa nuḡanai vau edanaḡirito, ekirato, “Ḡomi dabarai tu kara ḡokiraḡiani-ḡoi?” ³⁴ Senaḡi ḡia tu asi ḡevaḡa-veseto, korana dabarai tu, deikara barego vedaurea ḡekiraḡiato-ḡoi. ³⁵ Iesu etanu-tarito, ḡena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo ekirarito, ekirato, “Dei bene guine etoni tarimana tu gabi taunai bene iaḡo, ema tarimarima mabarari vetuḡunaḡiri bene iaḡo-vini.” ³⁶ Benamo ḡia na mero keina ta eḡabiato, ḡia fakari ai evaḡa-ruḡa-tariato, efani-vaisiato, benamo ekirarito, ekirato, ³⁷ “Dei na mero keina maḡesina kavana beḡabi-raḡeani au aragu ai, ḡia na tu au beḡabi-raḡeguni. Bema tarima ta na au beḡabi-raḡeguni tu, dia au ḡereḡagu moḡo beḡabi-raḡeguni, senaḡi etuḡuguto Barauna maki beḡabi-raḡeani.”

Deikara na ḡita asi bevaḡa-rakavarani tarimana tu ḡita ḡesi

Luka 9:49-50

³⁸ Ioane na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, tarima ta ḡaḡitaiato, ḡoi aramu ai iauka rakavari elai-vaḡirito-ḡoi, senaḡi ḡai na ḡakira-ḡoiato, korana ḡia tu dia ḡita ḡesi taraka-vegogoni.”

³⁹ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi boḡono kira-ḡoia, korana tarima ta au aragu ai nuḡa-farevaḡi veḡa boruri eveirini tarimana tu, au murigu ai au asi ma bekira-rakavaguni. ⁴⁰ Korana deikara na ḡita asi evaḡa-rakavarani tarimana tu ḡita ḡesi. ⁴¹ Moḡoni akiramini, tarima ta na nanu kapusina au aragu ai bevinimini, korana ḡomi tu Keriso ḡena tarima nai, ḡia voina tu beḡabiani veḡata.”

Tarima ta na mero misina ḡena veḡabidadama asi bene vaḡa-rakavaia

Mataio 18:6-9; Luka 17:1-2

⁴² “Bema tarima ta na au eḡabidadama-viniguni mero misina ta ḡena veḡabidadama evaḡa-rakavaiani, ḡia tu bere namo fore baregona ta ḡaiḡonai ḡere baru-kaua, davarai ḡere fiu-reia. ⁴³ Bema ḡoi ḡimamu na evaḡa-rakavamuni nai, bono basi-ḡutua. Ḡimamu sebonai maḡuri vanaḡivanaḡi bono doḡaria tu namo, a asi namo ḡimamu ruarua karava eḡaravanaḡi vanaḡini asi ebuseni gabuna ḡana boiaḡoni. [⁴⁴ Monai ‘dimu na beḡe ḡani-vanaḡi vanaḡimini, ema karava asi ebuseni.’] ⁴⁵ Bema ḡoi kwakumu na evaḡa-rakavamuni nai, bono basi-ḡutua. Kwakumu sebonai maḡuri vanaḡivanaḡi

bono doḡaria tu namo, a asi namo kwakumu ruarua karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai beḡe fiu-kaumuni. [46 Monai ‘dimo na beḡe ḡani-vanaḡi vanaḡimini, ema karava asi ebuseni.’] 47 Bema ḡoi matamu na evaḡa-rakavamuni nai, bono ḡibo-vaḡia. Matamu sebonai Barau ḡena Basileiai bono raka-toḡa tu namo, a asi namo matamu ruarua karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai beḡe fiu-kaumuni. 48 Monai ‘dimo na beḡe ḡani-vanaḡi vanaḡimini, ema karava asi ebuseni.’

49 Mabarari karava na bedamenarini, beiarevarini.

50 Damena tu namo, senaḡi bema damena mamina bekorini nai, mamina kamasi ma bovaḡa-mamina ḡenoḡoiani? Nuḡami ai damena bene tanu, e ḡomi tata karomi ḡesi maino nuḡanai boḡono tanu.”

10

Veḡaraḡo ruḡaruḡana

1 Iesu mo gabu eraga-kwaneato, benamo Iudea tanona ḡana eiaḡoto, Ioridana ḡarukana tavi tai evanaḡito. Tarimarima ḡutuma lelevaḡi ḡia ḡenai ma ḡeiaḡoto, benamo eveito-ḡoi kavana ma evaḡa-ribarito.

2 Benamo Farisea tarimari ma ḡeiaḡoto, benamo ḡea danaḡi-ḡofakauato, ḡekirato, “Tau ta ḡaraḡona befitoḡaiani nai, taravatu na beḡabiani?” 3 Iesu na ma evaḡa-veserito, ekirato, “Mose ḡena taravatu nuḡanai kara etoni?” 4 Ḗkirato, “Mose ḡena taravatu tu maiḡesi ekirani, veḡaraḡo ruḡaruḡana fefana betoreani vau, ḡaraḡona betuḡu-rakaiani.” 5 Iesu na ekirarito, ekirato, “Mose na mai taravatu etoreato, korana ḡomi nuḡami tu roḡo bubu. 6 Senaḡina Barau na dagara mabarari eveirito nai, ḡia na tarimarima maki eveirito tau e vavine. 7 Moḡesina nai tau ta na tamana e sinana beraga-kwanerini, ḡaraḡona ḡesi beḡe tanuni. 8 Benamo ḡia tauri ruarua beḡe sebonani, moḡa lorinai ḡia tu dia ruarua, senaḡi sebona moḡo. 9 Moḡesi nai dei Barau na evaḡa-sebonarito tu, tarima ta na asi ma bene tore-kirari.”

10 Ma ḡeḡenoḡoito numai, ḡena mero na ma ḡedanaḡiato mo guruḡa anina tu kara. 11 Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Deikara na ḡaraḡona betuḡu-rakaiani, vavine ta ma beḡaraḡoani, ḡia tu beveḡura-vanaḡini. 12 Vavine maki moḡesina, ḡia ḡaraḡona beraga-kwaneani, tau ta na ma beḡaraḡoani, ḡia maki beveḡura-vanaḡini.”

*Iesu na mero misiri evaḡa-namorito
Mataio 19:13-15; Luka 18:15-17*

¹³ Tarima kotari na naturi ġeġwa-iaġorito-ġoi Iesu ġenai bene ġabi-karari ġana, senaġi ġena mero na ġekira-ġoirito. ¹⁴ Iesu na eġitarito nai tu ebaruto. Benamo ġena mero ekirarito, ekirato, “Mani mero misiri ġeiaġoma au ġegu ai, asi ġolai-ġoiri, korana Barau ġena Basileia tu maniġesina kavana tarimari ġeri. ¹⁵ Moġoni akiramini, dei na Barau ġena Basileia asi beġabi-raġeani mero misina na kavana, ġia Basileiai tu asi beraka-toġani.” ¹⁶ Benamo Iesu na mero misiri efaġa-vaisirito, benamo ġimana iatari ai etore-kaurito, evaġa-namorito.

Farefare vovoka tarimana

Mataio 19:16-30; Luka 18:18-30

¹⁷ Iesu monana ma evaisi-raġeto, benamo erakato nuġanai, tarima ta ġenai eraga-iaġoto, benamo ġoiranai ea vetui-tarito, edanaġiato, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu namona, au tu kara haveini vau maġuri vanaġivanagħi baġabiani?” ¹⁸ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Ġoi tu karase nai au namogu okiraġini? Tarima ta asi namo, Barau moġo ġereġana. ¹⁹ Taravatu mabarari ma ribamu, ‘Asi bono vaġivaġi, asi bono veġura-vanaġi, asi bono lema, asi bono vevaġa-daġa ġofaġofa, asi bono ġabi-kuretoġa, tamamu sinamu bono gubakauri.’”

²⁰ Benamo mo tarima ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, au tu keigu na beiġoma toma, mani taravatu mabarari akorana-iaġirini.” ²¹ Iesu na eġitaiato ma veuravinina ġesi ekirato, “Dagara sebna moġo orabuni, noiaġo, ġemu farefare mabarari noa voivoi-iaġiri, rabu tarimari bono viniri, benamo gubai tu ma ġemu farefare; ma bono iaġoma, murigu ai bonoma raka.” ²² Mo tarima na mai guruġa eseġaġiato nai, ġoirana evaġa-gwaġiġiato, nuġana ma metona ġesi eraka-veġitato, korana ġia ġena farefare tu ġutuma lelevaġi.

²³ Benamo Iesu na ġena mero eġita-ġeġeraġirito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġeri farefare vovoka tarimari Barau ġena Basileiai ġeri rakatoġa tu gwaġiġi rakava.” ²⁴ Benamo Iesu ġena mero na mo guruġa ġeseġaġiato nai, nuġari ġefarevaġito, senaġi Iesu na ma evaġa-guruġa ġenoġoirito, ekirato, “Natuġore, Barau ġena Basileia rakatoġana tu gwaġiġi rakava. ²⁵ Kamela nila kadarena na bevanaġini tu kotuna gwaġiġi, senaġi ġena farefare vovoka tarimana Barau ġena Basileiai ġena rakatoġa tu gwaġiġi rakava.” ²⁶ Benamo ġena mero nuġari ġefarevaġi-rakavato, benamo ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Be deikarari vau maġuri beġe ġabiani?” ²⁷ Iesu na eġitarito, benamo ekirato, “Tarimarima

ġeri ai tu asi ilaila, senaġi Barau ġenai tu ilaila, korana Barau ġenai dagara mabarari tu ilaila.”

²⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Ġoi ribamu, ġai ġema dagara mabarari tu ġaraga-kwanerito, benamo ġoi murimu ai ġarakani.” ²⁹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Moġoni akiramini, tarima ta ġena numa eraga-kwaneato, o tarikakana merori, tobana, sinana, tamana, natuna e ġena tano au daigu ai ema Vari Namona dainai, ³⁰ ġia mai maġuri nuġanai ġena numa, tarikakana merori, tobana, sinana, natuna e tano sinau-sinau beġoitagħoni, ema midigumidigu maki; ema ġaro beiaġomani nai, maġuri vanaġivanagħi bedoġariani. ³¹ Senaġi tarimarima ġutuma toma ġeguineni tu beġe gabini, gabi tarimari tu beġe guineni.”

Iesu ġena mase ma ekiraġi-foforiato

Mataio 20:17-19; Luka 18:31-34

³² Iesu ma ġena mero ġesi Ierusalemata ġana ġevaraġeto-ġoi, dabara na ġeraka-iaġoto-ġoi, Iesu tu ġoirari ai erakato, benamo ġia ġeġaba-rakavato, ema muriri na ġerakato tarimari maki ġegarito. Benamo Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ma eġori-veġitarito, benamo ġenai kara beġe ġorani dagarari ekira-vararito, ³³ ekirato, “Ġoseġaġi, ġita tu Ierusalemata ġana tavaragħeni. Monai Tarimarima Natuna tu Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari ġimari ai beġe toreani. Ġia na ġena mase guruġana beġe vaġa-moġoniani, benamo irau bese (o Roma) tarimari ġimari ai beġe toreani. ³⁴ Ġia na beġe vaseva-vaseva iaġiani, beġe kanunuani, beġe kwariani e beġe vaġi-maseani. Senaġi ġaro toitoi murinai ma bevariġisi-ġenoġoini.”

Iakobo (o Iames) ma Ioane ġeri noġinoġi

Mataio 20:20-28

³⁵ Benamo Sebedaio natuna, Iakobo ma Ioane, Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġai ġaurani kara baġa noġimuni dagarana bono vinima.” ³⁶ Iesu na ekirarito, ekirato, “Kara ġemi ai bana veia ġotoni?” ³⁷ Benamo ġia na ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Ġai ġaurani, ġai ta aroribamu rekenai, ma ta tu kaurimu rekenai baġana tanu ġoi ġemu Basileia marevana nuġanai.”

³⁸ Senaġi Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġomi tu asi ribami kara ġonoġiani. Au na midigu bedina banuani ġomi maki boġo niuni riba? Au beġe babatisoguni babatisona ġomi na maki boġo ġabiani riba?” ³⁹ Ma ġevaġa-veseto, ġekirato, “Oi.” Iesu na ekirarito, ekirato, “Moġoni, au banuani bedinai ġomi maki boġo niuni, ema au beġe babatisoguni babatisona ġomi maki beġe babatisomini. ⁴⁰ Senaġi aroribagu rekenai

o kaurigu ai boĝono tanu ĝotoni tu, dia au na bavaĝa-moĝoniani, a mai tu Barau na eĝabi-torerito tarimari ĝeri.”

⁴¹ Mai guruĝa mero gabanana (10) ĝeseĝaĝiato nai, Iakobo e Ioane ĝebaru-vinirito. ⁴² Benamo Iesu na mabarari ekeavegogorito, benamo evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi ribami, irau bese tarimari ĝeri vere na tarimarima ĝedori-naĝinaĝirini, ema ĝeri veguine-iaĝi tarimari baregori na tu ĝeri maoro seĝukari na ĝelaunaĝi-naĝirini. ⁴³ Senaĝi ĝomi fakami ai moĝesina tu asi boĝono vei. Bema ta ĝomi fakami ai bene vere etoni nai tu, ĝomi mabarami vetuĝunaĝimi bene iaĝo-vini, ⁴⁴ ema dei bene guine etoni tarimana, ĝia tu mabarari ĝeri vetuĝunaĝi tarimanai bene iaĝo. ⁴⁵ Korana Tarimarima Natuna eiaĝomato tu, dia tarimarima na ĝia vetuĝunaĝina beĝene iaĝo-vini ĝana, senaĝina ĝia eiaĝomato tu, tarimarima vetuĝunaĝiri bene iaĝo-vini, ema ĝena maĝuri bene tore-taria, tarimarima ĝutuma bene voi-ĝenoĝoiri e bene vaĝa-maĝuriri ĝana.”

Iesu na mata-bubu tarimana Batimeo matana evaĝa-namoato

Mataio 20:29-34; Luka 18:35-43

⁴⁶ Ieriko ai ĝeraĝasito, monana Iesu ma ĝena mero e tarimarima ĝutuma lelevaĝi ĝesi Ieriko ma ĝeraga-kwaneato nuĝanai, Batimeo, mata-bubu e noĝivegame tarimana, Timeo natuna, dabara rikinai etanu-taĝoto-ĝoi. ⁴⁷ Ĝia eseĝaĝito Iesu, Nasareta tarimana, tu ĝia sevinai, benamo ekeafouto, ekirato, “Iesu o, Davida natuna, au novetuĝa-ĝwagu!” ⁴⁸ Tarimarima ĝutuma na ĝekira-ĝoiato, asi bene guruĝa ĝetato, senaĝi ĝia ekeagigiraĝe ĝigiraĝeto-ĝoi, “Davida Natuna o, au novetuĝa-ĝwagu!”

⁴⁹ Iesu eruĝa-tarito, benamo ekirato, “Ĝokeaia.” Benamo ĝia na mata-bubu tarimana ĝekeaiato, ĝekirato, “Asi bono gari, novariĝisi, Iesu na ekeamuni bene.” ⁵⁰ Benamo ĝena koudi efitoĝaiato, eburi-vaisito, Iesu sevina ĝana eiaĝoto. ⁵¹ Benamo Iesu na edanaĝiato, ekirato, “Kara ĝemu naveia otoni?” Mata-bubu tarimana evaĝa-veseto, ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, matagu noma keo-fakaia.” ⁵² Benamo Iesu ekirato, “Noiaĝo, ĝemu veĝabidadama na bevaĝa-namomu.” Benamo asikauna matana enamoto e eboĝeboĝeginikauto, benamo Iesu murina na dabara na eraka-iaĝoto.

11

Iesu ĝena rakatoĝa Ieruselema ai ĝevonevone-raĝe viniato Ioane 12:12-19

¹ Ĝeraka-iaĝoto-ĝoi, Ierusalemema ĝekavinaĝiato-ĝoi, ma Betefage e Betania ai ĝeraĝasito Olive Ĝorona rekenai, benamo Iesu na ĝena mero ruarua etuĝu-guinerito, ² ekirarito, ekirato, “Ĝoiaĝo, ĝoira vanuĝana ĝana. Boĝo raĝasini nai, doniki natuna ta barutarinaĝi boĝo ĝitaiani, iatanai tarima ta roĝosi bene raĝe. Boĝono ruĝaia, benamo boĝono ĝori-iaĝomaia. ³ Bema tarima ta na bedanaĝimini, bekirani, ‘Ĝomi tu karase nai maniĝesi ĝoveiani?’ betoni nai, boĝono kiraia, ‘Vereĝauka na eura-viniani, vau ma betuĝu-ĝenoĝoiani.’”

⁴ Benamo ĝerakato, ĝeiaĝoto, doniki natuna ĝea ĝoitaĝoato numa ta ĝoiranai barutari. Geruĝaĝiato-ĝoi nuĝanai, ⁵ monai ĝeruĝa-taĝoto-ĝoi tarimari na ĝedanaĝirito, ĝekirato, “Ĝomi tu karase nai mani doniki natuna ĝoruĝaiani?” ⁶ Benamo ĝevaĝa-veserito Iesu na ekirarito kavana, vau ĝetuĝu-rakarito.

⁷⁻⁸ Benamo doniki natuna Iesu ĝenai ĝeĝori-iaĝoato, ĝeri dabuĝa barari doniki doĝenai ĝeiava-kaurito, benamo Iesu etanukauto. ⁸ Tarimarima ĝutuma ĝeri dabuĝa barari dabarai ĝeiavarito. Kota tu ĝau lauri boĝai ĝebasito, benamo dabarai ĝetorerito. ⁹ Ĝoirai e gabi ai ĝerakato tarimari mabarari na ĝevone-raĝeato-ĝoi, ĝekirato,

“Hosana, Vereĝauka aranai
eiaĝomani tarimana sivaĝa-namoa!

¹⁰ Davida ĝita Tamara
ĝena Basileia eiaĝomani,
sivaĝa-namoa!

Hosana guba tuĝunai!”

¹¹ Iesu Ierusalemaj eraĝasito nai, Rubu Veaĝa nuĝanai eraka-toĝato, dagara mabarari eĝita-vaĝa-ĝaurito. Senaĝi elavilavito nai, ĝia ma ĝena mero gabanana ruarua (12) ĝesi ĝeraka-rosito, Betania ĝana ma ĝeĝenoĝoito.

Iesu na figi ĝauna etovoĝaĝiato

Mataio 21:18-19

¹² Ma elaĝanito, ĝia na Betania ĝeraga-kwaneato, ĝeraka-iaĝoto-ĝoi nuĝanai, Iesu evitoato. ¹³ Eboĝeto, figi ĝauna ma launa ta eĝitaĝato fakana kota manaĝai, benamo eiaĝoto, nea ĝitaia ma tauna ba asiĝina. Monai ea raĝasito tu, ĝwana ta asi edoĝariato, launa korina moĝo, korana ĝena ĝwa ĝarona roĝo nai. ¹⁴ Benamo Iesu na figi ĝauna ekiraiato, ekirato, “Ĝoi ĝwaĝwamu tarima ta na asi ma beĝaniani, toma beiaĝoni vanaĝivanaĝi!” Mai guruĝa ĝena mero na ĝeseĝaĝiato.

Iesu na Rubu Veaĝa eiarevaiato

Mataio 21:12-17; Luka 19:45-48; Ioane 2:13-22

15 Ierusalem mai ġevotuto, Iesu Rubu Veaġa nuġanai eraka-toġato, benamo voivoi tarimari elai-rosirito. Moni ġesisito-ġoi tarimari ġeri fata e pune ġevoivoi-iaġirito-ġoi tarimari ġeri diġoka eġuke-vebuburito. 16 Rubu Veaġa nuġana na ġeri farefare ġeġwa-iaġorito-ġoi tarimari maki ekira-ġoirito. 17 Benamo tarimarima evaġa-ribarito, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai tu maiġesi etoreato, Barau ekirato, ‘Au ġegu numa tu bese iraurau ġeri ġuriġuri numanai beġe kiraġiani,’ senaġi ġomi na tu lema tarimari ġeri gumu gabunai boġo vaġa-iaġoa.”

18 Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na ġeseġaġiato nai, Iesu beġene vaġia dabarana ġevetauato. Iesu garina ġeveito-ġoi, korana tarimarima mabarari na ġena vevaġa-riba guruġari ai ġeġabarakavato-ġoi. 19 Elavilavito, benamo Iesu ma ġena mero ġesi vanuġa barana ġeraga-kwaneato.

Figi ġauna emaseto

Mataio 21:20-22

20 Boġiboġi ai dabara na ma ġeraka-vanaġito nuġanai, mo figi ġauna ġeġitaiato, emarai-ġosito, ġokana maki ġemaseto. 21 Petero na etuġamaġi-taġoato, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, noġitaia, ġoi na mo figi ġauna otovoġaiato dagarana tu varau bemase.”

22 Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Barau boġono ġabidadama-vinia. 23 Moġoni akiramini, tarima ta na mai ġoro bekiraiani, ‘Noveraġa-raġe, be davarai noa veflu-rei,’ benamo nuġana asi ma bedaradarani, senaġi bevaġa-moġoniani, kara bekiraġiani dagarana bemoġonini nai, mo veġa tu beġorani. 24 Moġa lorinai akiramini, kara boġo noġini ġauġau ai nai, boġo vaġa-moġonia, boġo doġaria, benamo boġo ġabiani. 25 Bema ġoruġa-tarini, benamo ġoġauġauni nai, rakava boġono tuġamaġi-fitoġari, bema tarima ta ġenai ma ġemi nuġa meto nai, benamo ġomi Tamami gubai etanuni na maki ġemi rakava betuġamaġi-fitoġarini. [26 Senaġi bema ġomi na tarima ġeri rakava asi boġo tuġamaġi-fitoġarini nai, ġomi Tamami gubai etanuni na maki ġemi rakava asi betuġamaġi-fitoġarini.]”

Iesu ġena seġuka korana ġedanaġiato

Mataio 21:23-27; Luka 20:1-8

27 Benamo ġia Ierusalem mai ma ġeraġasito. Monai Iesu Rubu Veaġa nuġanai erakato-ġoi nuġanai, Rubu Veaġa vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema Iuda vereri ġia ġenai ġeiaġoto. 28 Benamo ġedanaġiato,

gēkirato, “Kamara maoro ai gōi na mai veigā oveirini? Dei na maoro evinimuto?”

²⁹ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Au na vedanaḡi sebona avinimini, boḡo vaḡa-veseani nai, au na kamara maoro ai mai veigā aveirini bakira-varamini. ³⁰ Ioane ḡena babatiso veigāna tu guba na eiaḡomato, ba tarimarima ḡerina?”

³¹ Ġia fakari ai ḡeverorito, gēkirato, “Bema ḡita bita kirani, ‘Barau ḡenana’ bita toni nai, ḡia bekirani, ‘Karase nai Ioane asi ḡovaḡa-moḡoniato?’ betoni. ³² Senaḡi bema ḡita bita kirani, ‘Tarimarima ḡerina’ bita toni nai maki asi ilaila.” Ġia tu tarimarima gariri ḡegarito, korana ḡia ribari, Ioane tu peroveta tarimana korikori.

³³ Moḡa lorinai ḡia na Iesu ḡevaḡa-veseato, gēkirato, “Ġai asi ribama.” Benamo Iesu na ḡia maki ekirarito, ekirato, “Au na maki kamara maoro ai mai veigā aveirini asi bakira-varamini.”

12

Barabore - Vine tavoḡana ḡitaḡauna tarimari rakavari

¹ Iesu na barabore ai ma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Tarima ta vine tavoḡana evaroato, maḡuna eḡabiato, tano ai vine gigi-gigina gurina ekwaiato, tavoḡa ḡitaḡauna numana maki evaḡa-ruḡaiato. Moḡa murinai tavoḡa ḡitaḡauna tarimari ḡeri ai ḡena tavoḡa eraga-kwaneato, benamo erakato gabu ta ḡana. ² Vine ḡwari (o grapes) ḡemaḡeto, benamo ḡia na ḡena vetuḡunaḡi tauna ta etuḡuato tavoḡa narinarina tarimari ḡeri ai, vine ḡwari kota benea ḡabi ḡana. ³ Senaḡi ḡeḡabi-tariato, benamo ḡekwariato vau, ḡimana kori ḡetuḡu-ḡenoḡoiato. ⁴ Tavoḡa biaguna na ḡena vetuḡunaḡi tauna ta ma etuḡuato, senaḡi ḡia tu debana ḡekodo-fakaiato e ḡevei-maiaka maiakaiato. ⁵ Benamo ta ma etuḡuato, senaḡi ḡevaḡi-maseato; ema vetuḡunaḡi tarimari ḡutuma etuḡurito, kota tu ḡekwaririto, kota tu ḡevaḡirito. ⁶ Tarima sebona ta tu roḡo ḡia sevinai, ḡia natuna korikori, ḡena lalokau merona. Dokonai ḡia etuḡuato, ekirato, ‘Natugu natuḡua, ḡia na beḡene gubakau.’ ⁷ Senaḡi tavoḡa ḡitaḡauna tarimari tauḡeri ḡeveguruḡa-vevinito, gēkirato, ‘Mani tu tavoḡa beḡaunaiani merona, be siḡabia, sivaḡia, benamo tavoḡa tu ḡita ḡera.’ ⁸ Benamo ḡeḡabi-tariato, ḡevaḡiato, vine tavoḡana murikanai ḡefiu-rosiato.”

⁹ Iesu evedanaḡito, ekirato, “Tavoḡa biaguna na tu kara beveiani? Ġia beiaḡomani, tavoḡa narinarina tarimari bevaḡi-ḡosirini, benamo vine tavoḡana tarima irauri tari ma bevinirini. ¹⁰ Ġomi na mai toretore Buka Veaḡai asi ḡoiaviani, iniḡesi ekirani,

‘Fore numari ġeragarini
tarimari na asi ġeura-viniato
ma ġefitoġaiato forena tu
duġu forenai eiaġoto.

¹¹ Mai veiġa maiġa tu
Vereġauka na eveiato,
matara na taġitaiani,
ġitaġitana irau veġata.’”

¹² Benamo Iuda vereri na Iesu beġene ġabia dabarana
ġevetauato, korana ġia ribari, Iesu na mai barabore tu ġia
ekiraġirito-ġoi nai. Senaġi tarimarima ġutuma ġevegogo-
taġoto-ġoi gariri ġeveito naima ġeraġa-kwaneato, ġerakato.

Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri

Mataio 22:15-22; Luka 20:20-26

¹³ Gabivau Farisea tarimari e Heroda murinai ġerakato-
ġoi tarimari kotari Iesu ġenai ġetuġu-iaġorito, ġena gu-
ruġai beġene vaġa-vedaġa-raġea e beġene ġabia ġana.
¹⁴ Geiaġomato, benamo Iesu ġema ribaġaniato, ġekirato,
“Vevaġa-riba tarimamu, ġai ribama ġoi tu moġoni vei-
iobukaiobuka tarimamu, tarimarima gariri asi oveini.
Tarima ġeri dagi maki asi otuġamaġirini, senaġi ġoi na moġoni
ai Barau ġena dabara ovevaġa-riba iaġi-ġitakuani. Novaġa-
ribama, Kaisara, Roma ġeri vere, ġenai takesi baġana dava ba
asiġi? Baġana vinia ba asi baġana vinia?”

¹⁵ Senaġi Iesu na ġeri ġofaġofa eribaiato nai, ekirarito, eki-
rato, “Karase nai au ġoribaġaniguni? Silva monina ta ġoġwa-
iaġomaia, nama ġitaia.” ¹⁶ Benamo ta ġeġwa-iaġomaiato,
Iesu na edanaġirito, ekirato, “Mai tu dei laulauna e dei
arana?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Kaisara ġena.” ¹⁷ Iesu
na ekirarito, “Kaisara ġena dagara Kaisara boġono vinia,
Barau ġena dagara Barau boġono vinia.” Benamo ġeġaba-
rakavato ġia ġenai.

Variġisi-ġenoġoi guruġari

Mataio 22:23-33; Luka 20:27-40

¹⁸ Sadukea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto. Ġia ġeri
tuġamaġi tu, mase tarimari asi ma beġe variġisi-ġenoġoini.
Benamo Iesu ġedanaġiato, ġekirato, ¹⁹ “Vevaġa-riba tari-
mamu, Mose na taravatu ġai ġema maiġesina etoreato, ‘Bema
tau ta kakana bemaseni, vabuna bemase-kwaneani, ma
asi naturi nai, mo tau na kakana vabuna bene ġaraġoa,
naturi beġene maġuri mase tauna ġena.’ ²⁰ Mero mabarari
tu imaima ruarua (7). Mero guinena na eġaraġoato, ma
emaseto asi natuna. ²¹ Mero vaġa-ruaruana na vabuna
ma eġaraġoato, senaġi ġia maki emaseto asi natuna. Mero

vaġa-toitoina maki moġesina moġo. ²² Moġa nuġanai ġia mabarari tu imaima ruarua (7), naturi ta asi ġevaġa-ġoraiato. Dokonai mo vavine maki emaseto. ²³ Variġisi-ġenoġoi ġaronai mo vavine tu dei ġaraġona? Korana ġia tu tauri 7 na ġeġaraġoato.”

²⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi tu ġokerereni, korana Buka Veaġa anina ema Barau ġena seġuka asi ribami. ²⁵ Mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini tarimari tu asi ma beġe veġaraġoni. Ġia tu aneru kavana gubai. ²⁶ Mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini guruġari Mose ġena bukai asi ġoiaviani? Ġau eġaraiato varina nuġanai Barau na Mose ekiraiato, ekirato, ‘Au tu Aberahamo ġena Barau, Isako ġena Barau, ema Iakobo ġena Barau.’ ²⁷ Ġia tu dia mase tarimari ġeri Barau, senaġi maġuri tarimari ġeri Barau. Ġomi tu ġokerere-rakava rakavani!”

*Veuravini tu taravatu mabarari evanaġirito
Mataio 22:34-40; Luka 10:25-28*

²⁸ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ta eiaġomato, ġeri guruġa-guruġa eseġaġiato, benamo eġitaiato, Iesu na evaġa-veve ginikaurito nai, edanaġiato, ekirato, “Taravatu mabarari nuġari ai aiġa tu barego vedaureana?” ²⁹ Iesu na evaġa-veveato, ekirato, “Barego vedaureana tu maiġa: ‘Isaraela tarimami o, ġoseġaġi, Vereġauka ġita ġera Barau tu Vereġauka sebona kwariġutu. ³⁰ Vereġauka ġoi ġemu Barau bono ura-vinia ma nuġamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma ġemu tuġamaġi mabarana, ma kokoremu mabarana ġesi.’ ³¹ Vaġa-ruaruana tu maiġa: ‘Sevimu tarimana bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.’ Taravatu ta na mai taravatu ruarua asi bevanaġirini.”

³² Taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ma evaġa-veseto, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġoi ġemu guruġa tu moġoni, Barau tu sebona moġo, asi ta maia. ³³ Bono ura-vinia ma nuġamu mabarana, ma ġemu tuġamaġi mabarana, ma gwadamu mabarana, ema sevimu ai etanuni tarimana maki bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana. Maiġa tu barego vedaurea, ġinitaġo dagarari e boubou dagarari mabarari evanaġirito.”

³⁴ Benamo Iesu na mo tarima ġena vevaġa-veve eġitaiato ma iaunegana e ma tuġamaġi-fakana ġesi, benamo ekiraiato, ekirato, “Ġoi e Barau ġena Basileia fakami tu asi manaġa.”

Moġa murinai tarima ta na asi ma edanaġiato, korana ġegarito nai.

Keriso tu Davida natuna ba Davida ġena Vereġauka?

Mataio 22:41-46; Luka 20:41-44

³⁵ Iesu Rubu Veaġa nuġanai evevaġa-ribato-ġoi nuġanai, ekirato, “Taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari tu kamasi nai Keriso tu Davida natuna ġetoni? ³⁶ Davida Iauka Veaġa na riba e tuġamaġi-faka eviniato, benamo eguruġa-foforito, ekirato,

‘Barau na au ġegu Vereġauka ekiraiato:

Au ġimagu aroribana rekenai

noma tanu,

bene iaġo mo, ġoi ġebaru-vinimuni tarimari ġoi kwakumu gaburenai batorerini.’

³⁷ Davida na Keriso tu ‘Vereġaukana’ ekiraġito; kamasi nai Keriso tu Davida natuna?”

Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġeri ġofaġofa veiġari

Mataio 23:1-36; Luka 11:37-54; 20:45-47

Tarimarima ġutuma lelevaġi Iesu ġena guruġa ma iakuri ġesi ġeseġaġiato. ³⁸ Ġena vevaġa-riba nuġanai ekirato, “Taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari boġono ġita-ginikauri. Ġia ġeurani dabuġa maukari beġene riġo, maketi gaburi ai beġene rakao-rakao, tarimarima na beġene vaġa-namori urari ai. ³⁹ Rubu nuġari ai e ġanivegogo gaburi ai ġeri ura sea namori ai beġene tanu. ⁴⁰ Ġia na vabu ġeri numa e farefare ġevaġa-koririni. Ġeri ġauġau tu mauka kenene, ġeġofaġofani. Ġia tu meto barego vedaurea beġe ġabini.”

Vabu ġena boubou monina

Luka 21:1-4

⁴¹ Iesu moni-tore mauġana ġoiranai etanu-tarito, benamo tarimarima moni ġeġurato-ġoi eġitarito. Farefare e moni vovoka tarimari ġutuma moni barari ġeġurato-ġoi. ⁴² Senaġi asi-ġena e asi-ġana vabuna ta eiaġomato, ġena moni misiri ruarua moġo eġura-riġorito, mai tu noġa moġo toea sebona kavana. ⁴³ Benamo Iesu na ġena mero ekearito ġia ġenai, benamo ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, mai vabu na beġuraia monina na mabarari ġeri vini bevanaġiri. ⁴⁴ Korana ġia mabarari ġeri moni vovoka ġerina koturi moġo beġe vini, senaġi mai vabu tu asi ġena-ġana na nuġanai ġenai kara ġetanuni ġena maġuri ai bere vevaġa-kava-iaġiri dagarari mabarari beġurari.”

13

Iesu na vau beġea ġorani dagarari ekiraġirito

¹ Iesu Rubu Veāga na eraka-rosito-ḡoi nai, ḡena mero ta na ekiraiato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, mai fore asikeikeiri noḡitari e mai numa baregori ma marevari maki noḡitari.” ² Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Mai numa baregori oḡitarini? Mai fore ta fore ta iatanai asi beḡe tanuni, mabarari beḡe vare-bubu-riḡorini.”

³ Iesu Olive Ġorona tuḡunai etanu-taḡoto-ḡoi, Rubu Veāga Ierusalemāi eḡita-iaḡoato-ḡoi nuḡanai, Petero, e Iakobo (o Iames), e Ioane, ema Anduru na ḡedanaḡi-ḡairiato, ḡekirato, ⁴ “Nokira-varama, mai dagara tu aitoma beḡe ḡorani, ema beḡe ḡorani nai, kamara vetoḡa na bevaḡa-foforiani, maniḡeri mabarari beḡe ḡorani?”

⁵ Benamo Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ġomi lorimi boḡono vetore, tarima ta na asi bene ḡofami. ⁶ Tarima vovoka au aragu ai beḡe iaḡomani, beḡe kirani, ‘Tarimana tu au maiḡegu!’ Tarima ḡutuma beḡe ḡofarini. ⁷ Bema ḡomi na vetari o tuari gururi e tuari variri boḡo seḡaḡirini nai, nuḡami asi beḡene raḡe. Maniḡeri dagara tu beḡe ḡorani, senaḡi dokona tu asi roḡo. ⁸ Tanobara ta tanobara ta ḡesi beḡe vevaḡini, gavamani ta gavamani ta ḡesi beḡe vetarini. Gabu ḡutuma nuḡari ai tano beḡe iaḡani, doḡe maki beḡe ḡorani. Mai tu midigu moḡo besinaiani, noḡa moḡo mero keina emaḡurini midiguna kavana.

⁹ Tauḡemi boḡono venari-ginikau, korana beḡe ḡabimini, Iuda ḡeri kanisoro tarimari ḡeri ai beḡe ḡori-iaḡomini e rubu nuḡari ai beḡe kwarimini. Au ḡoḡabi-raḡeguni dainai, gavana e vere barari o kini ḡoirari ai roḡo boḡo ruḡani, au vaḡa-moḡonigu ai boḡono iaḡo. ¹⁰ Vari Namona tu tanobara mabarari nuḡari ai beḡe ḡobata-iaḡi guineani. ¹¹ Bema Kota tarimari ḡoirari ḡana beḡe ḡori-iaḡomini nai, kara toma boḡoa kiraḡirini guruḡari asi boḡono nuḡa-vekwarāḡi-iaḡiri. Ġarona beraḡasini vau, Barau na kara bevaḡa-ribamini guruḡari boḡono kiraḡiri, korana dia ḡomi boḡo guruḡani, senaḡi Iauka Veāga beguruḡani. ¹² Kakana na tarina berevaiani bene mase ḡana, tamana na natuna maki moḡesina beveiani. Naturi na tamari sinari beḡe seḡafore-vinirini ema beḡe vaḡirini. ¹³ Tarimarima mabarari na beḡe iau-rakavamini, korana au ḡoḡabi-raḡeguni nai. Senaḡina deikara bevevaḡa-gwaḡiḡini mo dokona tu bemaḡurini.”

Vevaḡa-gari dagarana befoforini

Mataio 24:15-28; Luka 21:20-24

¹⁴ “Bema ḡomi na dagara rakava vedaureana, vevaḡa-gari dagarana, boḡo ḡitaiani, asi bene ruḡa gabunai beruḡani.” Mai guruḡa beiaviani tarimana bene riba maoro anina tu

kara. “Benamo deidei Iudeai ġetanuni tarimari ġoro ġana beġene raga-iaġo. ¹⁵ Deikara numa tuġunai etanu-taġoni tu, asi ma bene raka-toġa numa nuġana ġana ġena farefare ġabiġabiri. ¹⁶ Deikara vamoka nuġanai maki asi ma bene ġenoġoi ġena koudi ġabi-ġabiri. ¹⁷ Mo negai vavine ma baniri e ġabi-variġu vavineri kika ma vetuġari! ¹⁸ Boġono ġauġau, mai dagara asi bene ġora ġura e nagure ġarori ai! ¹⁹ Korana mo negai rakava e midigu barego beġe raġasini, Barau na tanobara eveiato beiaġoma maitoma, rakava e midigu moġesina asi ġeġorani. Ma maiġa murinai moġesina kavana ta asi ma beġorani. ²⁰ Bema Vereġauka na mo ġaro rakavari asi bere vaġa-kubiri, tarima ta asi bere maġuri riba, senaġi eġabi-hidirito tarimari dairi ai, ġia na ġarori evaġa-kubirito.

²¹ Mo negai, bema tarima ta na bekiramini, ‘Ġoġitaia, Keriso tu maiġa!’ o ‘Ġoġitaia, ġia tu iomoġa!’ betoni nai, asi boġono vaġa-moġonia. ²² Korana tu Keriso ġofaġofari e peroveta tarimari ġofaġofari beġe foforini, vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veiġari beġe veirini, Barau na eġabi-viriġirito tarimari beġene ġofa-veġonuri ġana. ²³ Moġesi nai tauġemi boġono venari; dagara mabarari tu akiravara-guinemini, aoa roġosi bene raġasi nai.”

Tarimarima Natuna ġena iaġoma

Mataio 24:29-31; Luka 21:25-28

²⁴ “Senaġi mo negai, rakava beġe ġorani murinai, ġaro be-mukunani e ġue maki asi bemamani, ²⁵ visiġu guba na beġe ketoni e guba seġukari beġe iagaiagani. ²⁶ Benamo tarima na Tarimarima Natuna beġe ġitaiani, magube na beiaġomani ma seġuka barana e ma marevana ġesi. ²⁷ Benamo ġia na aneru betuġurini, eġabi-viriġirito tarimari beġe vaġa-vegogorini tanobara mabarari na.”

Barabore - Vevaġa-riba figi ġauna ġenana

Mataio 24:32-35; Luka 21:29-33

²⁸ “Figi ġauna ġenana mai barabore boġono ribaia: Kabona ġefori-raġeni e launa ġefafani nai, ġoribani, ġaro ġena tora taimina tu bekavinaġi ġotoni. ²⁹ Moġa ilailanai, ġomi maki bema mai dagara beġe ġorani boġo ġitarini nai, boġono riba, Tarimarima Natuna tu bekavinaġi ġatama bokai. ³⁰ Moġoni akiramini, mai ġuru asi bekorini, beiaġoni mo, mai dagara mabarari beġe ġorani. ³¹ Guba e tanobara beġe rekwa-rekwani, senaġi au ġegu guruġa tu asi beġe rekwa-rekwani, beġe tanu-vanaġi vanaġini.”

Ġaro ema hora tarima ta asi ribana

Mataio 24:36-44

³² “Senaġi mo ġaro ema aoa tu tarima ta asi ribana, e aneru gubai asi ribari, ema Natuna maki asi ribana, senaġi Tamana ġereġana moġo ma ribana. ³³ Lorimi boġono vetore, boġono venari-ginikau, korana asi ribami, aitoma mo aoa beraġasini.

³⁴ Ġia tu maiġesina kavana, tarima ta eraka-ġerevaġito, ġena numa eraga-kwaneato, benamo ġena vetuġunaġi tarimari maoro evinirito, tata ġeri ġauvei beġene vei. Ġatama-boka narinarina tarimana maki ekiraiato, bene rivigaua. ³⁵ Moġesi nai ġomi maki tataġa-taġo boġono tanu, korana numa biaguna beġenoġoini aoana tu asi ribami, lavilavi ai, ba boġi nuġanai, ba kokoroku begoġini ai, ba boġiboġi ai. ³⁶ Irau mai moġo beraġasini, benamo genami ai beġoitaġomini ġesi. ³⁷ Au na kara ġomi akira-varamini guruġana tu tarimarima mabarari maki akira-vararini, akirani, ‘Tataġa-taġo boġono tanu e boġono venari-ginikau!’ ”

14

Iesu beġene vaġia dabarana ġevetauato Ioane 11:45-53

¹ Ġaro ruarua moġo, benamo Pasova verekona o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito asi evaġirito verekona e asi etubuni faraona verekona beġe veiani nuġanai, Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na Iesu beġene ġabi-lemmaia, benamo beġene vaġi-masea dabarana ġevetauato-ġoi. ² Senaġi ġekirato, “Dia vereko nuġanai bene ġora, korana vereko beġe iaġoma tarimari ġia iatana na beġe burini garina.”

*Vavine ta ġena veiġa namona
Mataio 26:6-13; Ioane 12:1-8*

³ Iesu Betania ai Simona lepera tarimana ġena numai eġaniġanito-ġoi nuġanai, vavine ta eraka-toġato, kavabu namona ta, alabasta forena na ġeveiato kavabuna, eġabikauato, nuġanai tu muramura ma bonana namona. Mo muramura tu ġauġa arana nad ġokana na ġeveito-ġoi dargarana, ma voina tu varaġe rakava. Mo vavine na mo kavabu bokana ebota-fakaiato, benamo muramura Iesu debanai ebubuat. ⁴ Ġia sevinai tarimari kota tu ma nuġa-metori ġesi ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, “Karase nai mai muramura bonana namona efitoġa-kavaiani? ⁵ Bere voivoi-iaġia, benamo silva moniri sinau toitoi (300) bere ġoitaġoa, (mai tu tarima ta davana laġani ta nuġanai kavana), benamo asi ġeri-ġari tarimari bere viniri.” Benamo ġia na mo vavine ġevaneato.

⁶ Senaġi Iesu ekirato, “Ġoraga-kwanea! Kara dainai ġomi na meto ġoviniiani? Mai vavine na tu veiġa namona au ġegu ai beveia. ⁷ Asi ġeri-ġari tarimari tu ġomi ġesi boġo tanu-vanaġi vanaġini, be boġo urani nai, boġono vaġa-kavari. Senaġi au tu dia ġaro mabarari ġomi ġesi batanuni. ⁸ Mai vavine na tu kara bere veia dagarana beveia, ġia na au tauġanigu ai mura-mura bebubu-guinea gurigurigu ġana. ⁹ Moġoni akiramini, Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tanobara mabarari nuġari ai, mai vavine na veiġa beveia veiġana maki beġea kiraġiani, ġia tuġamaġi-iaġina.”

Iudas na Iesu erevaiato

Mataio 26:14-16; Luka 22:3-6

¹⁰ Benamo Iudas Isakariota, gabanana ruarua (12) tari-mana ta, Rubu Veaġa vereri baregori ġeri ai eiaġoto, Iesu benea revaia ġia ġeri ai ġana. ¹¹ Benamo ġia na ġeseġaġiato nai, ġeiaku-rakavato, benamo ġekira-toreato, moni beġe viniani. Benamo Iudas na ġimari ai betore-kauani dabarana ma evetauato-ġoi.

Iesu ma ġena mero ġesi ginitaġo mamoen a ġeġaniato

Mataio 26:17-25; Luka 22:7-14; 22:21-23; Ioane 13:21-30

¹² Ġaro giniguenai, asi etubuni faraona verekona veiveina e ginitaġo mamoen a vaġivaġina ġaronai, Iesu ġena mero ġevedanaġito, ġekirato, “Ġai tu ainai Pasova verekona baġana vei-torea, bono ġania?” ¹³ Benamo Iesu na ġena mero ruarua etuġurito, ekirarito, ekirato, “Vanuġa baregonai boġono raka-toġa, benamo tarima ta nanu gwaġutuna be-faġaiiani boġo ġoitaġoani. Murina na boġono iaġo. ¹⁴ Benamo beraġekauni numanai numa biaguna boġono vaġa-guruġaia, boġono kira, ‘Vevaġa-riba tarimana ekirani: Au ġegu varivari daiġutuna tu aiġa, ġegu mero ġesi monai ginitaġo mamoen a baġana ġania?’ ¹⁵ Benamo ġia na daiġutu baregona ta numa tuġunai bevaġa-ġitamini iarevatore. Monai boġono dabaraia ġita ġara.”

¹⁶ Benamo mero ġeiaġoto, vanuġa barana nuġanai ġeraka-toġato, Iesu na ekiraġirito ilailari ai ġedoġaririto. Monai vereko ġeveiato.

¹⁷ Elavilavito, Iesu ma ġena mero gabanana ruarua (12) ġesi ma ġeraġasito. ¹⁸ Ġeġaniġanito-ġoi nuġanai Iesu ekirato, “Moġoni akiramini, ġomi ta na au borevaguni, ta au ġesi ini taġaniġani-vegogoni tarimamu ta na.” ¹⁹ Ġia mabarari nuġari ma metori ġesi irau sebori irau sebori na ġedanaġiato, ġekirato, “Moġoni dia au, ene?”

²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Mai tu ġomi gabanana ruarua (12) fakami ai ta dei au ġesi diġu sebonai ġanaba-riġoni

tarimana. ²¹ Tarimarima Natuna bemaseni, Buka Veāgai ġetoreato ilailanai. Senaġi Tarimarima Natuna berevaiani tarimana vetuġana kekei, asi bere maġuri tu namo.”

Vereġauka ġena ġanivegogo veaġana

Mataio 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korinto 11:23-25

²² Ġia ġeġaniġanito-ġoi nuġanai, Iesu na beredi eġabiato, Barau evaġa-namoato, etaviato, evinirito, benamo ekirato, “Ġoġabia, mai tu au tauġanigu.”

²³ Ġia na kapusi ma eġabiato, evaġa-namoato murinai evinirito, benamo mabarari na ġeniuato. ²⁴ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Mai tu au raragu, Ginitaġo Variġuna evaġa-moġoniani, bevebubuni, tarimarima ġutuma vaġa-maġuriri. ²⁵ Moġoni akiramini, vine nanuna asi ma banju-ġenoġoiani, beiaġoni mo, Barau ġena Basileiai vau ma banju-ġenoġoiani.”

²⁶ Benamo mari ta ġemariato murinai, ġeraka-rosito, Olive Ġorona ġana ġeiaġoto.

Iesu na Petero ġena vekira-ġuniġau ekiraġi-toreato

Mataio 26:31-35; Luka 22:31-34; Ioane 13:36-38

²⁷ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi mabarami ġemi veġabidadama au ġegu ai boġo raga-kwaneani, korana Buka Veāgai maiġesi etoreato,

‘Au na mamoe ġitaġauri

tarimana bavaġiani,

benamo mamoe mabarari

beġe raga-lausini.’

²⁸ Senaġi au mase na ma bavariġisi-ġenoġoini murinai, baraka-guineni Galilea ġana. Monai vau bitana vedoġari.”

²⁹ Petero ekirato, “Mabarari na ġeri veġabidadama ġoi ġemu ai beġe raga-kwaneani, senaġi au na tu asiġina.” ³⁰ Iesu

na evaġa-veaseato, ekirato, “Moġoni akiramuni, toma boġi kokoroku vaġa-ruarua roġosi bene goġi nuġanai, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.” ³¹ Senaġi Petero eguruġa-ġiġiraġeto, ekirato, “Bema ġoi ġesi bita mase-vegogoni maki,

au na ġoi tu asi veġata bakira-ġuniġaumuni.” Mabarari moġesi moġo ġekirato.

Iesu eġauġauto Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Luka 22:39-46

³² Ġia gabu arana Getesemane ai ġea raġasito, benamo Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Mainai ġotanu, au tu naiāġo, naġuriġuri roġo.” ³³ Benamo Petero, e Iakobo (o Iames), ema Ioane moġo eġoririto, ġia ġesi ġeiaġoto. Moġa nuġanai Iesu tauġanina efarakaiato, egarito, nuġana maki

evekwaraġito-ġoi. ³⁴ Benamo ekirarito, ekirato, “Au nuġagu

na meto asikei eḡwaiani, dori evaḡiguni; mainai ḡotanu, boḡono venari.”³⁵ Iesu kota ma eraka-naḡito, tano ai eketo-tarito, benamo Barau enoḡiato, ekirato, bema ma dabara ta moḡa neganai, mai aoa metona ḡenana bene vanāḡi.³⁶ Ekirato, “Tama, Tamagai o, dagara mabarari ḡoi ḡemu ai veiveiri tu ilaila. Mai midigu bedina ḡeguna noma ḡabi-vaḡia. Senaḡi dia au ḡegu ura, ḡoi ḡemu ura moḡo.”

³⁷ Benamo eḡenoḡoito nuḡanai tu, ḡena mero genamaseri ai eḡoitaḡo-rito, benamo Petero ekiraiato, ekirato, “Simona, ḡoi tu ogenani? Aoa sebona ta kavana maki asi bovevaḡa-gwaḡiḡini? ³⁸ Boḡono venari, boḡono ḡauḡau, be veribaḡani beiaḡomani nai, asi boḡono moira. Iauka tu moḡoni eurani, senaḡi tauḡani tu emoirani.”

³⁹ Benamo ma eraka-veḡitato, ea ḡuriḡurito, mo ḡauḡau guruḡari guineri ma ea kiraḡirito. ⁴⁰ Ma eḡenoḡoi-iaḡomato nuḡanai tu, genamaseri ai ma edoḡaririto, korana matari tu gena na eḡabi-rakavarito. Ḡia asi ribari kamasi beḡe vaḡa-veseani.

⁴¹ Vaḡa-toitoina ma eḡenoḡoito, benamo ekirarito, ekirato, “Ḡomi tu roḡo ḡogenani e ḡoiaḡaraḡini? Bevaitovo! Aoana varau beraḡasi! Ḡoḡitaia, Tarimarima Natuna tu beḡe revaia, rakava tarimari ḡimari ai beḡe torea. ⁴² Ḡovariḡisi, be si-iaḡosi! Ḡoḡitaia, au revarevagu tarimana mai beraḡasi!”

Iesu tuari tarimari o soldia na ḡeḡabiato

Mataio 26:47-56; Luka 22:47-53; Ioane 18:3-12

⁴³ Iesu roḡo eguruḡato-ḡoi nuḡanai, Iudas, mero gabanana ruarua (12) tauna ta, eraḡasito. Tarimarima ḡutuma maki ḡia ḡesi ma ḡeri vetari baḡari e vevaḡi kwariri. Ḡia tu Rubu Veaḡa vereri baregori, e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari, ema Iuda vereri na ḡetuḡurito. ⁴⁴ Reva tarimana na vetoḡa ta ekiravara-torerito, ekirato, “Baverauani tarimana tu moḡa. Boḡono ḡabi-taria, boḡono ḡori-iaḡoa ḡomi ḡemi veḡitaḡau gaburenai.”

⁴⁵ Iudas eraḡasito nai, maoromaoro eiaḡoto Iesu ḡenai, benamo ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu o!” benamo everauato. ⁴⁶ Benamo tuari tarimari na ḡeḡabi-tariato, ḡedegodegoato.

⁴⁷ Senaḡi monai eruḡa-taḡoto-ḡoi tarimana ta, ḡena vetari baḡana einu-vaḡiato, edaveato, benamo Rubu Veaḡa verena baregona ḡena vetuḡunaḡi tarimana seḡana ebasi-vaḡiato. ⁴⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Au tu seḡafore doḡorona ta aḡori-kauani? Be ḡomi boḡo iaḡoma au ḡabiḡabigu tu, ma ḡemi vetari baḡari e vevaḡi kwariri ḡesi? ⁴⁹ Ḡaro mabarari ai au tu ḡomi sevimi ai Rubu Veaḡa nuḡanai avevaḡa-ribato-ḡoi,

senagi asi gogabiguto. A mai tu Buka Veagai getore-guineato guruḡana vaḡa-moḡonina ḡana.”

⁵⁰ Ĝena mero mabarari na ḡeraga-kwaneato, ḡeraka-rovorovoto.

⁵¹ Mero variḡuna ta tu kefina korina, senagi dabuḡa ta na moḡo tauḡanina eriḡo-ḡauato, Iesu murinai erakato. Ĝia maki ḡeḡabi-tariato, ⁵² senagi ḡena dabuḡa ḡimari ai eraga-kwaneato, kefina kori moḡo eraga-kwaraḡato.

Iesu kanisoro tarimari ḡoirari ai

Mataio 26:57-68; Luka 22:54-55; 22:63-71; Ioane 18:13-14; 18:19-24

⁵³ Ĝia na Iesu ḡeḡori-iaḡoato Rubu Veaḡa verena baregona ḡenai, ema Rubu Veaḡa vereri baregori, e Iuda vereri, ema taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari mabarari ḡeraka-vegogoto. ⁵⁴ Petero na Iesu eraka-ḡiuato, senagi ma fakana eiaḡoto mo, Rubu Veaḡa verena baregona ḡena numa maḡuna nuḡanai eraka-toḡato. Monai gadi tarimari fakari ai ea tanuto, benamo karava na etunuato-ḡoi.

⁵⁵ Rubu Veaḡa vereri baregori e Iuda ḡeri kanisoro tarimari mabarari na tu Iesu vaḡa-masena korana ta ḡevetauato, senagi ta tu asi ḡedoḡari-ato. ⁵⁶ Tarimarima ḡutuma ḡeri ḡofaḡofa guruḡari na ḡevaḡa-badeato-ḡoi, senagi ḡeri guruḡa tu asi ḡesebonato-ḡoi. ⁵⁷ Benamo tarima kota ḡeruḡa-vaisito, benamo mai ḡofaḡofa guruḡari ḡekiraḡirito, ḡekirato, ⁵⁸ “Ĝai tu ḡia ḡena guruḡa baḡa seḡaḡia, bekira, ‘Au na mai tarimarima ḡimari na ḡeragaiato Rubu Veaḡana barovoani, ema ḡaro toitoi nuḡanai ta ma baragaiani dia ḡima veiveina rubuna.’” ⁵⁹ Senagi ḡia ḡeri vevaḡa-bade guruḡari maki asi sebona.

⁶⁰ Benamo Rubu Veaḡa verena baregona ḡoirari ai eruḡa-vaisito, benamo Iesu edanaḡiato, ekirato, “Ĝoi tu asi bovaḡa-veseni? Maiḡeri na ḡoi ḡevarifiu-iaḡimuni guruḡari tu kamasi?” ⁶¹ Senagi Iesu asi eguruḡato, ma asi evaḡa-veserito. Benamo Rubu Veaḡa verena baregona na ma edanaḡi-ḡenoḡoato, ekirato, “Ĝoi tu Keriso, ḡevaḡa-namoani Barauna Natuna?” ⁶² Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Tari-mana au maiḡegu! Ĝomi na Tarimarima Natuna roḡo boḡo ḡitaiani, Seḡuka Barauna ḡimana aroribanai betanuni, e guba maguberi iatari na beiaḡomani!”

⁶³ Benamo Rubu Veaḡa verena baregona na ḡena dabuḡa edareato, ekirato, “Karase vevaḡa-ḡita tarimari roḡo tave-taurini? ⁶⁴ Barau vaḡa-rakavana guruḡana boḡo seḡaḡia. Ĝomi kara ḡotoni?” Ĝia mabarari ḡekirato, “Bene mase moḡo.”

⁶⁵ Benamo kota na ġekanunuato, matana ġekumu-ġauato, ġefaisiato, ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu peroveta tarimana, be nokiraġia, deikara na bekwarimu?” Benamo gadi tarimari na ġeġabiato, ġimari na ġeforoato.

Petero na Iesu ekira-ġuniġauato

Mataio 26:69-75; Luka 22:56-62; Ioane 18:15-18; 18:25-27

⁶⁶ Petero roġo numa maġuna nuġanai, Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi ġuiatori ta eiaġoto. ⁶⁷ Ġia na Petero karava na etunuato-ġoi eġitaiato, benamo eġitaginikauato, ekiraiato, ekirato, “Ġoi maki Iesu, Nasareta tauna, ġesi orakaoto-ġoi, okavaiato-ġoi.” ⁶⁸ Senaġi ġia evekira-ġuniġauto, ekirato, “Au asi ribagu ġoi kara okiraġiani,” benamo eraka-rosito maġu ġatama bokana ġana, benamo kokoroku egoġito.

⁶⁹ Mo vetuġunaġi ġuiatona na ma eġitaiato, benamo monai ġeruġa-taġoto tarimari ekirarito, ekirato, “Tarimana ta tu maniġa.” ⁷⁰ Petero ma evekira-ġuniġauto. Nega kotuna evanaġito nuġanai, ġia sevinai ġeruġa-taġoto-ġoi tarimari na ġekiraiato, ġekirato, “Moġoni, ġoi maki ġia ġesi ġorakaoto-ġoi tarimamu ta, korana ġoi tu Galilea taumu.” ⁷¹ Benamo Petero na ekirarito, ekirato, “Asiġina ġinavaġi, akira-korikorimini, ġomi na ġokiraġiani tarimana au tu asi ribagu.”

⁷² Kokoroku vaġa-ruaruana ma egoġito, benamo Petero na Iesu ġena guruġa etuġamaġi-doġariato, ekiraiato, “Kokoroku vaġa-ruaruana roġosi bene goġi nai, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.” Benamo etaġi-rakava rakavato.

15

Iesu Pilato ġoiranai

¹ Boġiboġi iamoiamo, Rubu Veaġa vereri baregori, e Iuda vereri, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema kanisoro tarimari mabarari na ġevaġa-moġoniato. Benamo Iesu ġebarubaruato, ġeġori-iaġoato, Roma Gavana Pilato ġea viniato. ² Pilato na edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu Iuda tarimari ġeri vere o kini?” Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Oi, okiraġiani maniġa.” ³ Benamo Rubu Veaġa vereri baregori na Iesu ġevaġa-badeato, guruġa ġutuma ġekiraġirito. ⁴ Pilato na ma edanaġi-ġenoġoiato, ekirato, “Ġoi tu asi bovaġa-veseni? Noġitaia, ġoi iatamu ai tu meto ġutuma ġekiraġirini.” ⁵ Senaġi Iesu asi eguruġato, benamo Pilato tu edaradarato.

Pilato na Iesu ġena mase ekiraġiato

Mataio 27:15-26; Luka 23:13-25; Ioane 18:38-19:16

⁶ Vanaġivanaġi Pasova verekona ġaronai tu Pilato na ġia ġeri dibura numanai etanuni, beġe kiraġiani tarimana ta,

etuḡu-rosiato-ḡoi. ⁷ Mo laḡani ai tarima ta arana Barabas, ḡia tu dibura numai etanuto tarima kota ḡesi, korana ḡevevaḡito nai, tarima ta ḡevaḡi-maseato. ⁸ Benamo ḡutuma monai ḡevevogoto tarimari Pilato ḡenoḡiato, eveini kavana ma bene vei ḡana. ⁹ Pilato na edanaḡirito, ekirato, “Ḡomi ḡourani au na Iuda tarimami ḡemi vere natuḡu-rosia ba?” ¹⁰ Ḡia ribana, Rubu Veaḡa vereri baregori ḡeri mama dainai, Iesu ḡia ḡimanai ḡetoreato.

¹¹ Senaḡi Rubu Veaḡa vereri baregori na tarimarima nuḡari ḡeḡanirito, Pilato na Barabas bene tuḡu-rosia. ¹² Benamo Pilato na ma edanaḡirito, ekirato, “O mai Iuda tarimami ḡemi vere ḡotoni tu kamasi bana veia?”

¹³ Ḡia ḡefararato, ḡekirato, “Novaḡa-satauroa!” ¹⁴ Pilato na edanaḡirito, ekirato, “Karase nai, kamara veiḡa rakavana eveiato nai?” Senaḡi mabarari ḡefarara-gigitarito, ḡekirato, “Novaḡa-satauroa!” ¹⁵ Pilato ḡena ura mo tarimarima ḡutuma nuḡari bene vaḡa-namori ḡana, ḡia na Barabas etuḡu-rosiato, senaḡi Iesu tu ḡekwariato murinai, evinirito beḡene vaḡa-satauroa ḡana.

Iesu ḡevaseva-vaseva iaḡiato

Mataio 27:27-31; Ioane 19:2-3

¹⁶ Vetari tarimari na Iesu ḡeḡori-iaḡoato gavana ḡena numa nuḡanai, benamo karori mabarari ḡekea-vegogorito. ¹⁷ Benamo dabuḡa kakakakana ḡevaḡa-veiato, debana da-garana ḡau ma giniginina na ḡevatoato, korona noḡa ḡeveiato, benamo Iesu debanai ḡetore-kauato. ¹⁸ Benamo ḡevaḡa-namoato, ḡekirato, “Iuda ḡeri Kini o, ḡaro namona!” ¹⁹ Benamo oro kwarina na debana ḡekwari-ḡenoḡoi ḡenoḡoiato-ḡoi, ḡekanunu-kanunuato, ḡevetui-tari viniato, ḡetoma-rakariḡo ḡofakau-viniato. ²⁰ Ḡevaseva-vaseva iaḡi-ḡosiatu murinai, dabuḡa kakakakana ḡekoki-vaḡiato, ḡena dabuḡa korikorina ma ḡevaḡa-veiato. Benamo ḡeḡoriro-siatu beḡenea vaḡa-satauroa ḡana.

Iesu ḡevaḡa-satauroato

Mataio 27:32-44; Luka 23:26-43; Ioane 19:17-27

²¹ Kurene tarimana ta arana Simona, Alesanda e Rufo tamari, gunika vanuḡana ta na eiaḡomato-ḡoi, vetari tarimari na ḡelaunaḡi-naḡiato Iesu ḡena satauro neḡwaia.

²² Benamo Iesu ḡeḡori-iaḡoato gabu ta arana Golgota ḡana, anina tu “Deba Ḡavana Gabuna.” ²³ Benamo ḡia na vine nanuna, midigu vaḡa-keina muramurana arana muro ḡesi ḡebubu-vegogoato, ḡeviniato, senaḡi asi eniuato.

²⁴ Benamo ḡevaḡa-satauroato; ḡena dabuḡa dainai laki ḡerena ta ḡeveiato, benamo ḡevarerito fakari ai. ²⁵ Boḡibogḡi

ai horaġauna 9 koloko rekenai ġevaġa-satauroato. ²⁶ Kara koranai ġevaġa-satauroato guruġana satauro iatanai maiġesi ġetoreato, “IUDA TARIMARI ĠERI VERE.” ²⁷ Lema tarimari ruarua maki Iesu ġesi ġevaġa-sataurorito, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai. [²⁸ Monana Buka Veāġai ġetore-guineato guruġana evaġa-moġoniato, ekirato, “Ġia vei-rakava tarimari ġesi ġeiavi-vegogoato.”]

²⁹ Ġeraka vanaġito-ġoi tarimari na guruġa rakavari Iesu ġeviniato-ġoi, debari ġekorakorarito, ġekirato, “Aha, be ġoi okirato Rubu Veāġa borovoani, ġaro toitoi nuġanai ma bovaġa-ruġa ġenoġoiani otato! ³⁰ Satauro tuġuna na noraka-riġo, tauġemu novevaġa-maġuri!”

³¹ Rubu Veāġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na maki fakari ai maiġesi ġevaseva-vaseva iaġiato, ġekirato, “Ġia na tarima boruri evaġa-maġuririto, senaġi tauġena tu asi evevaġa-maġurini! ³² Keriso, Isaraela tarimari ġeri vere, satauro na inimoġo noraka-riġo ġai ġoiramai, be baġana vaġa-moġonimu!” Iesu ġesi ġevaġa-satauro vegogorito tarimari ruarua na maki ġeguruġa-rakava viniato.

Iesu ġena mase

Mataiō 27:45-56; Luka 23:44-49; Ioane 19:28-30

³³ Horaġauna 12 koloko ea ġabiato nai, tanobara mabarana mukuna na eġabi-ġauato; mukuna etanuto, eiaġoto mo, horaġauna 3 koloko. ³⁴ Horaġauna 3 koloko rekenai Iesu eġabato, ekirato, “Eloi, eloi, lama sabaktani?” anina tu, “Au ġegu Barau, au ġegu Barau, kara dainai au boraga-kwanegu?” ³⁵ Iesu sevinai ġeruġa-taġoto-ġoi tarimari kota ġeseġaġito, benamo ġekirato, “Ġoseġaġi, Elia ekeaiani.” ³⁶ Benamo tarima ta eragato, nanu erimaiani dagarana ta eġabiato, vine nanuna mamakina nuġanai efereiato, gobu lefai egwanu-kauato, benamo eduġi-raġeato Iesu na neniua ġana, ekirato, “Siġitaia, Elia beiaġomani, bema ġabi-riġoani ba?” ³⁷ Benamo Iesu eġaba-fouto murinai emaseto.

³⁸ Benamo Rubu Veāġa nuġanai veāġa lelevaġi daiġutuna kouġauna dabuġana o ketin evedare-kikimato, eruaruato, tuġuna na mo gabigabina. ³⁹ Roma vetari verena Iesu ġoiranai eruġa-taġoto-ġoi, ġena ġaba eseġaġiato e kamasi emaseto eġitaiato, benamo ekirato, “Moġoni veġata, mai tarima tu Barau Natuna!”

⁴⁰ Vavine kotari maki ġemareretto-ġoi, kotuna manaġai ġeruġato, fakari ai tu Maria, Magadala vavinena; e Maria, mai tu Iakobo (o Iames) keina e Iosefa ġesi sinari; ema

Salome. ⁴¹ Galileai mai vavine tu Iesu murina na ġerakato-
 ġoi e ġia vetuġunaġina ġeiaġo-vinito-ġoi. Vavine vovoka ġia
 ġesi Ierusalemna ġana ġemaraġeto vavineri maki monai.

Iesu ġeguriato

Mataio 27:57-61; Luka 23:50-55; Ioane 19:38-42

⁴² Mo lavilavi ai vereko beġe vei-toreani, Sabadi ġarona
 roġosi bere ġabia nai. ⁴³ Iosefa, Arimatea vanuġa tari-
 mana, ġematauraiato-ġoi kanisoro fakari ai tarimana ta, Ba-
 rau ġena Basileia evaġa-nogaiato-ġoi tarimana, Pilato ġenai
 eiaġoto, benamo enoġi-ginikauato, Iesu tauġanina bene ġabia
 etato. ⁴⁴ Pilato eseġaġito Iesu tu varau emaseto nai, nuġana
 efarevaġito, benamo vetari verena ekeaiato, edanaġiato,
 ekirato, “Moġoni, Iesu tu bemase ba?” ⁴⁵ Benamo ve-
 tari verena na Iesu ġena mase evaġa-moġoniato vau, Iesu
 tauġanina Iosefa eviniato. ⁴⁶ Moġa murinai Iosefa na dabuġa
 kurokuro na mona ta evoiato, benamo Iesu eġabi-riġoato,
 dabuġa na ekumuato. Gara gabuna fore kouġanai ea tore-
 toġaiato murinai, fore baregona na ġatama-boka ekure-
 ġauato. ⁴⁷ Maria, Magadala vavinena, e Maria, Iosefa sinana,
 na etoreato gabuna ġeġita-kauato.

16

Iesu evariġisi-ġenoġoito

Ioane 20:1-10

¹ Iuda tarimari ġeri Sabadi ekorito murinai, Maria, Maga-
 dala vavinena, e Maria, Iakobo (o Iames) sinana, ema Salome
 muramura ma bonana namona ġevoito, beġene iaġo, Iesu
 tauġanina beġene daua ġana. ² Fura ġarona giniguinena o
 Sandei ai, boġiboġi ġaro eraġekauto nai, gara ġana ġeiaġoto.
³ Benamo tauġeri moġo ġeverorito-ġoi, ġekirato, “Deikara na
 mo fore barana gara ġekouġau-iaġiato tu, dei na toma ea
 kure-veġitaiani?” ⁴ Senaġi ġeboġe-iaġoto nuġanai, mo fore
 baregona tu irau ai vetore. ⁵ Ġia gara kouġana nuġanai
 ġeraka-toġato nai tu, mero variġuna ta ġeġitaiato, aroriba
 rekenai etanuto, ġena dabuġa tu kurokuro e mauka kenene,
 benamo nuġari ġefarevaġi-rakavato.

⁶ Ġia na ekirarito, ekirato, “Asi ġogari, au ribagu
 ġomi tu Iesu, Nasareta tauna, ġevaġa-satauroato tarimana
 ġovetauani. Ġia tu bevariġisi-ġenoġoi! Ġia mainai tu asiġina,
 ġetoreato gabuna ġoma ġitai. ⁷ Be ġoiaġo, ġena mero e
 Petero boġonoa kira-varari, boġono kira, ‘Iesu tu beguineni
 Galilea ġana. Monai vau boġoa ġitaiani evaġa-guruġamito
 ilailanai.’”

⁸ Benamo mo vavine ġeraka-rosito gara nuġana na, korana nuġari ġefarevaġito e tauġaniri ġeġoġo-ġoġorito-ġoi nai. Tarima ta maki asi ġevaġa-guruġaiato, korana ġegarito nai.

Maria, Magadala vavinena, na Iesu eġitaiato

Mataio 28:9-10; Ioane 20:11-18

[⁹ Fura ġarona giniguinenai, boġi-boġi iamoiamonai, Iesu evariġisi-ġenoġoito, benamo Maria, Magadala vavinena, ġenai efofori-guinetu. Ġia ġenana tu iauka rakavari imaima ruarua (7) elai-vaġirito. ¹⁰ Ġia eiaġoto, benamo Iesu murina na ġerakato-ġoi tarimari ġeri nuġaraġe e taġitaġi nuġanai ekira-vararito. ¹¹ Ġeseġaġiato Iesu tu maġuri, Maria na eġitaiato, senaġi ġena guruġa asi ġevaġa-moġoniato.

Dabarai tarima ruarua na Iesu ġeġitaiato

Luka 24:13-35

¹² Moġa murinai ġia tauri ruarua gabu ta ġana ġeraka-iaġoto-ġoi nuġanai, Iesu ġeri ai efoforito, senaġi vetoġana tu eirauto. ¹³ Benamo tauri ruarua ġeġenoġoito, karori ġekira-vararito, senaġi ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito.

Iesu ġena mero ġeri ai efoforito e ġia na seġuka evinirito

Mataio 28:16-20; Luka 24:36-49; Ioane 20:19-23

¹⁴ Moġa murinai ġena mero gabanana sebna (11) ġeġaniġanito-ġoi nuġanai, ġeri ai efoforito, evanerito, korana asi ġeri veġabidadama e ġeri nuġa-gwaġiġi dainai, korana mase na evariġisi-ġenoġoito murinai, ġeġitaiato tarimari ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito. ¹⁵ Benamo ekirarito, ekirato, “Ġoiaġo, tanobara mabarari ai Vari Namona tarimarima mabarari ġoirari ai boġono ġobata-iaġia. ¹⁶ Deikara na mai Vari Namona bevaġa-moġoniani ema babatiso beġabiani tarimana tu bemaġurini, senaġi asi bevaġa-moġoniani tarimana Barau na rakava voina beviniani. ¹⁷ Ġeveġabi-dadamani tarimari ġesi mai vetoġa beġe iaġo-sebonani: Iauka rakavari au aragu ai beġe lai-vaġirini. Garo variġuri iraurau ai beġe guruġani. ¹⁸ Mota rakavari beġe ġabi-vaisini, mase ġarikiri beġe niurini, senaġi asi beġe vaġa-rakavarini. Ġimari keve tarimari iatari ai beġe tore-kaurini, benamo keve tarimari beġe namoni.”

Iesu tu Barau na eġabi-varaġeato guba ġana

Luka 24:50-53; Apostolo 1:9-11

¹⁹ Iesu Vereġauka na evaġa-guruġarito murinai, Barau na eġabi-vaisiato, guba ġana evaraġeto, benamo Barau aroribana rekenai etanu-tarito. ²⁰ Benamo Iesu ġena mero ġeraka-laushito, gabu mabarari ai ġea ġobatato. Vereġauka

maki ġia ġesi ġeġauvei-vegogoto-ġoi, ema ġeri guruġa evaġa-
moġonirito-ġoi nuġa-farevaġi veiġa boruri ai.]

VARI NAMONA LUKA NA ETOREATO

Luka vaḡa-foforina guruḡari

Luka tu doketa tarimana, ma ḡia tu irau bese tarimana. Ḡia tu dia mo Iesu ḡena mero 12 vekaravari ai tarimana ta, senaḡi ḡia tu Paulo ḡesi erakaorakaoto-ḡoi tauna.

Luka na mai Vari Namona tu Teofilo ḡena etoreato. Etoreato laḡanina tu 60 beiaḡo 65 fakanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai.

Luka ḡena ura baregona Teofilo e Grik tarimari ema tarimarima mabarari maki beḡene riba, Iesu tu Barau na evaḡa-moḡoniato, e tarima namo vedaureana, e tarimarima na Barau ḡena vevaḡa-maḡuri beḡene ḡabia ḡana uranai eruḡa-boroḡirito, benamo ḡeri rakava eḡwaiato, satauro ai emaseto, ema Iesu ḡereḡana ḡenana moḡo Barau ḡena vevaḡa-maḡuri tarimarima na beḡe ḡabiani.

Luka ḡena toretore tu maiḡesina eboioḡaiato:

1. Iesu keina na beiaḡo mo etarimato varina - karoa 1:1-4:13
2. Iesu ḡena vetuḡunaḡi ḡauveiri eveirito variri - karoa 4:14-21:38
3. Iesu ḡena midigumidigu ema ḡena mase variri - karoa 22-23
4. Iesu ḡena variḡisi-ḡenoḡoi, e ḡena tarimarima ḡeri ai efoforito, ema guba vanuḡana evaraḡeto variri - karoa 24

Luka na Vari Namona etoreato Teofilo ḡena

¹ Vere taumu Teofilo, ḡoi atore-vinimuni. Tarimarima ḡutuma Iesu na eveirito veḡari ḡita fakarai variri varau ḡetorerito. ² Tovotovona na tarimarima na matari na ḡeḡitarito dagarari ema ḡeḡobata-iaḡirito variri ilailari ḡevaḡa-ribarato. ³ Moḡa lorinai au maki atuḡamaḡini, namona maḡa, Vere o, karakara ḡeḡorato dagarari sigana toḡana na bavetau-ḡitakauri, benamo ḡeḡorato ilailari ai ama torerini ḡoi ḡemu. ⁴ Benamo vau bono riba, ḡevaḡa-ribamuto-ḡoi guruḡari tu moḡoni veḡata.

Ioane Babatiso ḡena ḡora ḡekiraḡi-foforiato

⁵ Heroda, vere barana o kini, na Iudea tanona eḡitaḡauato-ḡoi nuḡanai, Rubu Veaḡa verena ta etanuto-ḡoi arana Sakaria, Abia ḡena doḡoro tarimana. Ḡaraḡona arana tu Elisabeta. Ḡia maki Arona senena, Rubu Veaḡa vereri doḡorori vavinena. ⁶ Ḡia tauri ruarua tu vei-iobukaiobuka tarimari Barau ḡoiranai. Vereḡauka ḡena taravatu ema vevaḡa-naḡi mabarabarari ḡekorana-iaḡirito-ḡoi ma nuḡari

mabarari ġesi. ⁷ Senaġi tauri ruarua asi naturi, korana Elisabeta tu gabani, ema ġia tauri ruarua tu varau ġeġaukato.

⁸ Ġaro ta Sakaria ġena vevaġa-veaġa ġauveiri eveirito Rubu Veaġai Barau ġoiranai, korana ġena doġoro ġeri nega dainai. ⁹ Benamo Rubu Veaġa vereri ġeri veġa ilailanai Sakaria ġeġabi-hidiato, muramura ma bonana namona bene gabu ġana. Moġa lorinai eraka-toġato Vereġauka ġena Rubu Veaġa nuġanai, ¹⁰ a tarimarima mabarari tu murikai ġeġuriġurito-ġoi muramura egabuto-ġoi nuġanai.

¹¹ Benamo Vereġauka ġena aneru ta ġia ġenai eforito, muramura goġuna ma bonana fatana veaġana aroriba rekenai eruġataġoto-ġoi. ¹² Sakaria na eġitaiato nai, nuġana efarevaġito ema egarito. ¹³ Senaġi aneru na ekiraiato, ekirato, “Sakaria, asi nogari, korana ġemu ġauġau Barau na beseġaġia. Ġaraġomu Elisabeta na natumu ta beġabiani, arana bono vatoa Ioane. ¹⁴ Ġoi boiakuni, boverereni, tarimarima ġutuma maki ġia bemaġurini nai, beġe iakuni. ¹⁵ Korana Vereġauka ġoiranai ġia tu vere baregonai beiaġoni. Ġia tu vine nanuna asi bene niua ema niuniu dagarari gwaġiġiri maki asiġina moġo. Ġia roġo sinana dianai, Iauka Veaġa na bevaġa-vonuani. ¹⁶ Ġia na Isaraela tarimari vovoka beġori-kurerini Vereġauka, ġeri Barau, ġenai. ¹⁷ Vereġauka ġoiranai berakani Elia peroveta tarimana ġena kokore ema ġena seġuka kavana. Tama e natu ġia na ma bevaġa-tanu vegogorini. Kira-sirivaġi tarimari maki bevaġa-tanu kurerini, vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni; benamo ġia na tarimarima beġabi-torerini Vereġauka ġena.”

¹⁸ Sakaria na aneru ekiraiato, ekirato, “Au tu kamasi baribaiani? Au tu ġauka, ġaraġogu maki beġauka.”

¹⁹ Aneru evaġa-veseto, ekirato, “Au tu Gabriela, Barau ġoiranai aruġani. Barau na au betuġugu, bana vaġa-guruġamu ema mai vari namona bana kira-varamu. ²⁰ Senaġi au ġegu guruġa asi ovaġa-moġoniani nai, ġoi murumu bebubuni, asi boguruġani, beiaġoni mo, mai guruġa anina bea ġorani ġaronai. Akiraġirini dagarari ġeri nega korikori ai beġe ġorani.”

²¹ Mai veġa eġorato-ġoi nuġanai, tarimarima na ġenari-kavaiato nai, ġeverorito karase nai Sakaria Rubu Veaġa nuġanai ea kwaibo-rakavato. ²² Eraka-rosito nai, asi evaġa-guruġarito, benamo ġeribato, ġia tu emata-vanaġito, kara ta eġitaiato Rubu Veaġa nuġanai. Benamo ġia na vetoġai moġo evaġa-ribarito, asi eguruġato, korana muruna ebubuto nai.

²³ Sakaria ġena ġauvei ġarori Rubu Veaġai evaġa-koririto murinai, eġenoġoito ġena vanuġa ġana. ²⁴ Moġa murinai ġia ġaraġona Elisabeta varau ekuġato, benamo ġue imaima

(5) etanu-vekuretoĝato numai. ²⁵ Ekirato, “Vereĝauka na bevetuĝagu, maiĝesina au ĝegu ai beveia. Ĝegu maiaka tarimarima ĝoirari ai beĝabi-vaĝia.”

Iesu ĝena ĝora aneru na ekiraĝiato

²⁶ Elisabeta ma banina ĝue imaima sebona (6) nuĝanai, Barau na aneru ta arana Gabriela etuĝuato vanuĝa ta Galilea nuĝanai arana Nasareta ĝana. ²⁷ Ĝuiato ta monai. Ĝia tu ma kirakauna arana Iosefa, Davida ĝena doĝoro tarimana. Mo ĝuiato arana tu Maria. ²⁸ Aneru ĝia ĝenai eiaĝoto, ekirato, “Ĝaro namona, Vereĝauka tu ĝoi ĝesi ema ĝena vevaĝa-namo bara ĝoi ĝemu ai.”

²⁹ Maria na mai guruĝa eseĝaĝiato nai, nuĝana evek-waraĝi-rakavato, etuĝamaĝito mai vevaĝa-namo anina tu kara. ³⁰ Benamo aneru na ma ekiraiato, ekirato, “Maria, asi nogari, Barau na ĝena namo e varevare-bara ĝoi iatamu ai betorea. ³¹ Ĝoi tu bokuĝani ema mero ta boĝabiani, arana bono vatoa Iesu. ³² Ĝia arana bevaraĝeni ema beĝe kiraĝiani Iaru-korokoro Barauna Natuna. Barau tuĝutuĝu na kini ai bevaĝa-iaĝoani, ĝia senena Davida kavana. ³³ Ĝia tu vere tuĝutuĝu ai beiaĝoni, vere betanu-vanaĝi vanaĝini Iakobo besena ĝeri, ĝena Basileia asi bekorini.”

³⁴ Maria na aneru ekiraiato, ekirato, “Mai tu kamasi beĝorani? Au tau ta ĝesi tu roĝosi baĝana gena-vegogo.”

³⁵ Aneru na evaĝa-veseato, ekirato, “Iauka Veaĝa ĝoi iatamu ai beforini, Barau ĝena seĝuka na beboroĝimuni. Moĝesina nai ĝoi ĝemuna bemaĝurini merona veaĝana tu Barau Natunai beĝe kiraĝiani. ³⁶ Bono riba, ĝoi garagaramu Elisabeta, ĝia varau beĝauka, senaĝi ma banina. Ribamu, tarimarima na ĝekiraĝiato-ĝoi, ĝia tu gabani vavinena ĝetato-ĝoi, senaĝi toma ĝena ĝue imaima sebona (6) maĝa. ³⁷ Korana Barau tu dagara mabarari veiveiri ma ribana.”

³⁸ Maria ekirato, “Au tu Vereĝauka ĝena vetuĝunaĝi vavinegu, be bokira kavana au ĝegu ai bene ĝora.” Benamo aneru na eraga-kwaneato, erakato.

Maria Elisabeta ĝenai eiaĝoto

³⁹ Mo negai Maria evariĝisito, Iudea ĝorori vanuĝana ta ĝana eraga-iaĝoto. ⁴⁰ Monai Sakaria ĝena numai eraĝekauto, Elisabeta evaĝa-namoato. ⁴¹ Elisabeta na Maria ĝena vevaĝa-namo guruĝana eseĝaĝiato nai, natuna tu diana nuĝanai eĝarevato, benamo Elisabeta Iauka Veaĝa na evaĝa-vonuato, mamina eĝabiato. ⁴² Benamo eguruĝa-baregato, ekirato, “Vavine vefakari ai Barau ĝena vevaĝa-namo ĝoi iatamu ai tu barego vedaurea, ema boĝabiani merona iatanai maki! ⁴³ Senaĝi au ĝegu namo tu kara Vereĝauka sinana

ġegu ai beiaġoma? ⁴⁴ Ġemu vevaġa-namo guruġana baseġaġia nai, natugu tu nuġagu ai eiakuni nai eġarevani. ⁴⁵ Ġoi overeni, korana oveġabi-dadamato, Vereġauka ġena guruġa bemoġonini otato nai.”

Maria ġena iaku marina

⁴⁶ Benamo Maria ekirato,

“Au nuġagu na Vereġauka evaġa-raġeani.

⁴⁷ Au iaukagu na maki au vaġa-maġurigu Barauna eiakuviniani,

⁴⁸ korana tu au,

ġena vetuġunaġi vavinena,

ġegu tanu lealei roġo

etuġamaġi-taġoguni!

Mainana, beiaġoni mo,

ġuru mabarari beġe kirani,

Barau ġena vevaġa-namo tu

au iatagu ai beġe toni,

⁴⁹ korana tu veiġa baregori

Seġuka Barauna na au ġegu ai beveiri.

Ġia arana tu veaġa.

⁵⁰ Ġena vetuġaġwa tu

ġia ġegari-viniani tarimari

iatari ai betoreani,

ġuru ta beiaġoni ġuru ta

iatari ai betanuni.

⁵¹ Ġia ġimana eġabi-vaisirito seġukana na ġeveiavini tarimari elai-karovorito.

⁵² Ġia na vere baregori

ġeri tanutanu gaburi na

edori-firiġorito,

a tanu lealea tarimari

ġia na eġabi-vaisirito.

⁵³ Vito tarimari maki dagara namori ai evaġa-vonurito,

a farefare vovoka tarimari

ġia na ġimari kori

evaġa-ġenoġorito.

⁵⁴ Ġena kiraġitore ġita tubura ġatara Isaraela tarimari ġesi asi etuġa-rekwarito,

ema ġia eiaġomato

ġena vetuġunaġi tarimari Isaraela bene vaġa-kavari ġana,

⁵⁵ senera ekiraġitore-vinirito ilailana.

Aberahamo ma besena ġesi roġo bevetuġa-ġwa vanaġi-vanaġirini, etato.”

⁵⁶ Maria monai tu Elisabeta ġesi ġetanuto ġue toitoi (3). Moġa murinai ġena vanuġa ġana ma eġenoġoi-iaġoto.

Ioane Babatiso emaḡurito

⁵⁷ Elisabeta ḡena ḡabi ḡarona varau eraḡasito nai, mero ta eḡabiato. ⁵⁸ Benamo sevinaḡi ḡetanuto tarimari ema gara-garana na varina ḡeseḡaḡiato nai, ḡia ḡesi ḡeiaku-vegogoto, korana Vereḡauka ḡena namo e varevare-bara ḡia ḡenai eḡorato nai.

⁵⁹ Ġaro vaḡa-imaḡa toitoḡinaḡi (8) mero tauḡanina kefina beḡene lama-vaḡia ḡana ḡevegogoto. Mai ḡaro sebonai maki arana beḡene vatoa Sakaria, tamana beḡene turaia ḡetato. ⁶⁰ Senaḡi sinana asi eurato nai ekirato, “Asiḡina! Ġia arana tu Ioane.” ⁶¹ Ġia ḡekirato, “Senaḡi ḡoi ḡemu bese nuḡanai mai ara tu asiḡina!” ⁶² Benamo ḡia na mero tamana ḡimari ai moḡo ḡedanḡiato, mero arana tu deikara beḡene si. ⁶³ Sakaria na toretore vetuḡuna ta ekiraḡiato, benamo maiḡesi etoreato, “Ġia arana tu Ioane.” Benamo mabarari nuḡari ḡefarevaḡito. ⁶⁴ Monai vau muruna evekeoto, meana maki eroroḡototo, benamo eguruḡato, Barau evaḡa-namoato.

⁶⁵ Moḡa lorinaḡi seviri ai ḡetanuto tarimari mabarari ḡeḡaba-rakavato ema mo veḡa varina Iudea ḡoro vanuḡari mabarari nuḡari ai ḡevari-fiuato. ⁶⁶ Varina ḡeseḡaḡiato tarimari mabarari na ḡetuḡamaḡi-iaḡiato, ḡekirato, “Mai mero tu kamasi beveini?” Korana tu Vereḡauka ḡimana seḡukana tu ḡia iatanai.

Sakaria ḡena mari

⁶⁷ Ioane tamana Sakaria Iauka Veaḡa na evaḡa-vonuato, benamo Barau ḡena guruḡa evaḡa-foforiato, ekirato,

⁶⁸ “Vereḡauka,

Israela tarimari ḡeri Barau,

sivaḡa-namo,

korana tu ḡia ḡena bese

tarimari eiaḡoma-vinirito

bene voi-ḡenoḡoiri ema

bene vaḡa-maḡuriri ḡana.

⁶⁹ Vevaḡa-maḡuri tauna ma seḡukana ḡesi etuḡuato ḡita ḡera, ḡia tu ḡena vetuḡunaḡi tauna

Davida garakana.

⁷⁰ Mai kiraḡitore tu

ḡena peroveta tarimari veaḡari na irau laḡani ai ḡekiraḡi-foforiato:

⁷¹ Ġita tu ḡia na ekira-ḡaurato,

ḡevetari-vinirani ema ḡebaru-vinirani tarimari ḡimari na ḡia na bevaḡa-maḡurirani etato.

⁷² Ekirato maki, ḡita tubura ḡatara bevetuḡa-ḡwarini, ema ḡena kiraḡitore veaḡana

asi betuḡa-rekwaiani.

⁷³ Ĝia na ġita senera Aberahamo ekiraḡitore-viniato,

⁷⁴ benamo ekirato, ġevetari-vinirani tarimari ġimari na beḡabi-maḡurirani.

Benamo vetuḡunaḡina bisini iaḡo-vini asi garira ġesi.

⁷⁵ Ĝoiranai bisini raka ma veaḡara e ma iobukaiobukara ġesi ġera maḡuri ġarori mabarari ai.

⁷⁶ Natugu o, ġoi tu Iaru-korokoro Barauna ġena peroveta tarimana beḡe kiraḡimuni,

korana tu boraka-guineni Vereḡauka ġena dabara bono vaḡa-maḡataia ġana.

⁷⁷ Ĝena bese tarimari

bono vaḡa-ribari,

ġia na ġeri rakava bene tuḡamaḡi-fitoḡari ema bene vaḡa-maḡuriri.

⁷⁸ Korana ġita ġera Barau ġena vetuḡaḡwa tu barego ġita ġerai.

Ĝaro eraḡekauni mamana kavana vevaḡa-maḡuri ġita iatarai betanuni.

⁷⁹ Benamo mukunai e mase gari nuḡanai ġetanuni tarimari bevaḡa-mamarini,

ema maino dabaranai beḡori-kaurini.”

⁸⁰ Ioane ebaregoto ema iaukana egwadato. Tano fakanai etanuto-ḡoi, eiaḡomato mo, Isaraela tarimari ġeri ai efoforito ġarona.

2

Iesu ġena ġora

¹ Mo negai Kaisara Augusto, Roma ġeri vere, na ġena vevaḡa-naḡi etuḡuato, tanobara tarimari mabarari arari beḡene toreri, sensisi beḡene ġabia. ² Mai tu sensisi ginigu-inena, Kwirinio na Siria evereato-ḡoi neganai ġeḡabiato. ³ Moḡa lorinai tarimarima mabarari arari toretoreri uranai tata ġeri vanuḡa korikori ġana ġeḡenoḡoito.

⁴ Iosefa maki erakato. Nasareta, Galilea rekena vanuḡa ta na, Betelehema ġana eiaḡoto, Iudea rekena vanuḡa ta, Davida ġena vanuḡa. Mo ġana eiaḡoto, korana ġia tu Davida ġena doḡoro tarimana. ⁵ Monai arana beḡene torea ġana, ġia kirakauna Maria ġia ġesi ġeiaḡoto. Ĝia tu ma banina. ⁶ Tauri ruarua monai ġetanuto-ḡoi nuḡanai, ġena ġabi ġarona varau evotuto. ⁷ Ĝia eḡabito, mero guinena eḡabiato, dabuḡai eseḡoato, boromakau ġeri ġaniḡani fatanai evaḡa-genakauato, korana varivari tarimari ġeri numa asi faka ta dainai.

Mamoe narinari tarimari ma aneru ġesi

⁸ Mo tano monai mamoe ġenaririto-ġoi tarimari kota tu boġai ġetanuto-ġoi, boġi ai ġeri mamoe ġeġitaġaurito-ġoi. ⁹ Benamo Vereġauka ġena aneru ta ġia ġeri ai eforito, Vereġauka mamana na emama-taririto; ġegari-rakavato, ¹⁰ senaġi aneru na ekirarito, ekirato, “Asi ġogari! Vari Namona au na baġwa-iaġomaia ġomi ġemi, tarimarima mabarari vaġa-iakuri ema vaġa-verereri ġana. ¹¹ Maitoma Davida ġena vanuġai ġemi vevaġa-maġuri tarimana be-maġuri, Keriso Vereġauka! ¹² Vetoġana tu maiġa, mero raraka-raraka boġo doġariani boromakau ġeri ġaniġani fatanai genakau, dabuġa na beseġoa.”

¹³ Benamo asikauna guba aneruri ġutuma mai aneru sebona ġesi ġefofori-barato, Barau ġevaġa-namoato, ġekirato, ¹⁴ “Guba tuġuna vanigerenai Barau beġene vonevone-raġe vinia, ema tanobarai maino ġia na eiaunamo-vinirini tarimari na beġene ġabia!”

¹⁵ Aneru mabarari na ġeraga-kwanerito, guba ġana ġeġenoġoito murinai, mamoe ġitaġauri tarimari ġeguruġa-vegogoto, ġekirato, “Ġita tu Betelehema ġana si-iaġo, Vereġauka na bevaġa-ribara dagarana sia ġitaia.”

¹⁶ Benamo ġeraga-iaġoto, Maria e Iosefa ġedoġaririto, mero keina maki boromakau ġeri ġaniġani fatanai genataġonai ġeġoitaġoato. ¹⁷ Mero ġeġitaiato, benamo aneru na ġevaġa-ribarito mero varina ġekiraġi-foforiato. ¹⁸ Benamo ġeseġaġito tarimari mabarari mamoe ġitataġori tarimari ġeri guruġa na nuġari ġefarevaġito. ¹⁹ Maria na mo guruġa mabarari nuġanai etorerito ema etuġamaġirito-ġoi. ²⁰ Mamoe ġeġitaġauto-ġoi tarimari ġeġenoġoito, Barau ġevevato-iaġiato, ġevaġa-raġeato, korana ġeseġaġirito ema ġeġitarito dagarari tu moġoni, aneru na ġia evaġa-ribarito ilailana.

Iesu arana ġevatoato

²¹ Ġaro vaġa-imaime toitoinei (8), mero tauġanina kefina beġe lama-vaġiani ġaronai, ġia arana ġevatoato, Iesu. Sinana na roġosi bene ġoitaġoa nuġanai, aneru na ekiraġiato arana ġeviniato.

Iesu Rubu Veaġai ġea vaġa-foforiato

²² Mero eġorato ġaro gabana vasivasi (40) murinai, ġia ġeri veiareva ġarona eraġasito, Mose ġena taravatu ekirani ilailanai. Benamo Iosefa e Maria na Iesu Ierusalemia ġana ġeġwa-iaġoato, Vereġauka ġoiranai ġea vaġa-foforia ġana. ²³ Korana Vereġauka ġena taravatu ekirani, “Ġora

guine merori mabarari tu veaĝa Vereĝauka ĝena.” ²⁴ Vereĝauka ĝena taravatu ilailana varevare dagarana beĝene vinia ĝetato, pune ruarua o pune variguri ruarua.

²⁵ Tau ta Ierusalemāi etanuto-ĝoi, arana tu Simeona. Ĝia tu vei-iobukaiobuka tarimana ema Barau ĝena taravatu ekorana-iaĝiato-ĝoi tarimana. Ĝia na Isaraela ĝeri vevaĝa-maĝuri enariato-ĝoi ema Iauka Veaĝa na evaĝa-vonuato.

²⁶ Iauka Veaĝa na maki evaĝa-guruĝaiato, ekirato, ĝia asi roĝo bemaseni mo, Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna), roĝo beĝitaiani. ²⁷ Iauka Veaĝa na Rubu Veaĝa nuĝanai Simeona eĝori-toĝaiato vau, Iesu tamana ema sinana na ĝeĝwa-toĝaiato, taravatu ekirani veiĝana beĝene veia ĝana. ²⁸ Benamo Simeona na mero eĝabiato, efaniato, Barau evaĝa-namoato, ekirato,

²⁹ “Vereĝauka, ĝemu vetuĝunaĝi tauna mai vau bono tuĝu-fitoĝagu,

ma mainogu ĝesi mai baiaĝoni
ĝemu kiragiĝore vaĝa-ilailana.

³⁰ Varau ĝemu vevaĝa-maĝuri
matagu na bama ĝitaia,

³¹ ĝoi na ovei-toreato tarimarima mabarari ĝoirari ai.

³² Mamana maiĝa,
bese irauirau vaĝa-mama-iaĝiri,
ma ĝoi ĝemu bese Isaraela
vevato-iaĝiri ĝana.”

³³ Mero tamana e sinana na Simeona ĝena guruĝa ĝeseĝaĝito nai, ĝeĝaba-rakavato. ³⁴ Benamo Simeona na tauri ruarua evaĝa-namorito, Maria ekiraiato, ekirato, “Mai mero na Isaraela tarimari ĝutuma vaĝa-ketori ema ĝutuma vaĝa-vaisiraĝeri ai beiaĝoni. Ĝia tu vetoĝa ta Barau ĝenana, tarimarima ĝutuma na beĝe kiraĝi-fitoĝaiani, ³⁵ moĝesi tarimarima nuĝari vekuretoĝari dagarari mabarari beĝea fo-forini. Ĝoi, Maria, maki midigumidigu asikei boĝoitaĝoni, noĝa moĝo lorumu kaia na beĝe gwanu-toĝaiani midiguna kavana.”

³⁶ Monai peroveta vavinena ta arana Ana. Ĝia tu Fanuela natuna, Asere ĝena doĝoro vavinena. Ĝia tu eveĝaraĝoto, laĝani imaima ruarua (7) ĝaraĝona ĝesi ĝetanuto, ³⁷ benamo evabuto, laĝani gabana imaima ma gabana toitoi vasivasi (84) etanuto, varau eĝaukato. Rubu Veaĝa asi eraga-kwaneato, laĝani e boĝi ai Barau etoma-rakariĝo viniato-ĝoi, eĝuriĝurito-ĝoi ema eĝaniveaĝato-ĝoi. ³⁸ Mo hora sebonai ĝia maki eraĝasito, benamo Barau evaĝa-namoato, Ierusalemā vaĝa-maĝurina ĝenariato-ĝoi tarimari ĝoirari ai mai mero varina ekiraĝiato.

Nasareta ġana ma ġeġenoġoito

³⁹ Iosefa ema Maria na Vereġauka ġena taravatu ekirani veiġari mabarari ġeveirito murinai, Galilea ġana ġeġenoġoito, ġeri vanuġa Nasareta ġana. ⁴⁰ Mai mero ebaregoto ma gwadana ġesi; Barau ġena iaunega na evonuvonu-raġeto ema ġena namo e varevare-bara tu ġia iatanai.

Iesu Rubu Veaġa nuġanai

⁴¹ Laġani mabarari nuġari ai Iesu tamana ema sinana tu Ierusalem ġana ġeiaġoto-ġoi, Pasova verekona dainai. (Moġa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo, asi evaġirito verekona). ⁴² Iesu ġena laġani gabanana rurarua (12) eġabiato nai, ġia maki tamana ema sinana ġesi vereko urana ġeiaġoto, ġeveito-ġoi kavana. ⁴³ Vereko ekorito murinai, ġeġenoġoito ġeri vanuġa ġana, senaġi ġia asi ribari, Iesu tu Ierusalem ġeraga-kwaneato. ⁴⁴ Ġia ġeri tuġamaġi Iesu tu ġia ġesi. Ġaro sebona ġerakato murinai, garagarari ema ġatari fakari ai ġevetauato. ⁴⁵ Ġevetauto nuġanai asi ġeġoitaġoato, moġa lorinai ma ġeġenoġoito Ierusalem ġana Iesu vetauvetauna. ⁴⁶ Ġaro toitoi murinai ġeġoitaġoato, Iesu tu Rubu Veaġa nuġanai Iuda tarimari ġeri vevaġa-riba tari-mari ġesi. Barau ġena guruġa ġekiraġirito-ġoi eseġaġirito-ġoi ema ġia na maki edanaġirito-ġoi mai guruġa aniri tu kara. ⁴⁷ Mabarari na Iesu ġena vedanaġi ema evaġa-veseto guruġari ġeseġaġito nai, ġeġaba-rakavato. ⁴⁸ Iesu tamana ema sinana mainai ġeġoitaġoato nai, nuġari ġefarevaġi-rakavato, benamo sinana na ekiraiato, ekirato, “Natugu, karase nai ġoi na ġai maiġesi boveima? Ġoi tamamu ema au tu ġoi daimu ai dabarama maki beġe doko, kamasi ta mai bovei baġasi.”

⁴⁹ Iesu ekirato, “Karase nai au ġovetauguni? Ġomi asi ribami au tu Tamagu ġena numai?” ⁵⁰ Senaġi ġia asi ribari, Iesu karase maiġesina evevaġa-veseto.

⁵¹ Moġa murinai Iesu tamana ma sinana ġesi ġeġenoġoito Nasareta ġana. Ġeri guruġa mabarari eiāġo-vinirito-ġoi. Maiġeri dagara ġeġorato mabarari Maria na nuġanai etorerito ema etuġamaġi taġorito-ġoi. ⁵² Iesu efutuato ma iaunegana ġesi, Barau ema tarimarima na maki ġeuraviniato-ġoi.

3

Ioane Babatiso eġobatato

Ioane 1:19-28

¹ Tiberio Kaisara, Roma ġeri vere, evereto laġani gabanana imaima (15) nuġanai, Pontio Pilato tu Iudea ġeri

gavana, Heroda tu Galilea verena, tarina Filipo tu Iturea ma Trakoniti tanori ġeri vere, Lisania tu Abilene verena. ² Anas ma Kaiafas tu Rubu Veāga vereri baregori. Mo negai Barau na Ioane Sakaria evaġa-guruġaiato tano fakanai. ³ Benamo Ioane na Ioridana ġarukana tanona mabarana eraka-vaġa-ġauato, eġobatato-ġoi, tarimarima ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure, ema babatise beġene ġabia, Barau na ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ġana. ⁴ Isaia, peroveta tarimana, ġena bukai etoreato ilailanai, ekirato,

“Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani,

‘Vereġauka ġena dabara ġoiarevaia,

ġena iaġoma dabarana ġovaġa-maoromaoroa.

⁵ Douka gaburi mabarari

boġono vaġa-vonuri,

ġoro baregori e ġoro keiri mabarari boġono vaġa-faiarari.

Dabara ġeġeva-ġeġevari

boġono vaġa-maoromaorori,

ema dabara koufakoufari maki boġono vaġa-vonuri.

⁶ Benamo tarimarima mabarari na Barau ġena vevaġa-maġuri beġe ġitaiani!’ ”

⁷ Tarimarima ġutuma Ioane ġenai ġeiaġoto, bene babatise ġana. Benamo Ioane na eġobatarito, ekirarito, “Gomi mota naturi, dei na bekirami, Barau ġena vevaġa-maoro ġenana boġo raga-maġurini? ⁸ Ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure, ema boġono raka-kure Barau ġenai, benamo ġemi maġuri ai ġwaġwa namori boġono buri. Asi boġono kira, ‘Aberahamo tu ġai tamama, (be Barau na beġabi-raġemani).’ Korana boġono riba, Barau tu ma seġukana Aberahamo natuna tu mai fore ġerina bevaġa-ġorarini! ⁹ Koko tu ġau korari ai varau beġe toreri. Benamo ġwaġwa namori asi beġe ġwani ġauri mabarari tu beġe basirini, karavai beġe fiuraġerini.”

¹⁰ Vegogo tarimari na Ioane ġedanaġiato, ġekirato, “Be, ġai tu kara baġana vei?” ¹¹ Ġia na evaġa-veserito, ekirato, “Gomi deidei ġemi sedi ruarua nai, ta tu asi ġena sedi tarimana bono vinia, e ma ġana ġaniġani tarimana na maki moġesi bene vei.”

¹² Takesi gogo tarimari maki babatise beġene ġabi ġana Ioane ġenai ġeiaġoto, ġedanaġiato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu, ġai tu kamasi baġana vei?” ¹³ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Taravatu ekirani lorinai moġo boġono gogo.”

¹⁴ Vetari tarimari o soldia na maki ġedanaġiato, ġekirato, “Ġai maki kamasi baġana vei? Ġia evaġa-veseto, ekirato,

“Tarima ġeri moni asi boġono verariri ema asi boġono kira-rakavari. Ġomi davami dainai maki asi boġono mugumugu.”

¹⁵ Tarimarima nuġari ai maiġesi ġetuġamaġito, “Mai tarima tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), banaġu,” ġetato. ¹⁶ Benamo Ioane na mabarari evaġa-guruġarito, ekirato, “Au tu nanu na ababatisomini, senaġi tarima ta beiaġomani, ġia ġena seġuka na au ġegu seġuka tu evanaġiani. Au tu asi ilaila ġia ġena tamaka varona baruġaiiani. Ġia na Iauka Veaġa ema karava na bebabatisomini. ¹⁷ Ġia ġimanai tu iareva-iareva dagarana, widi momona tu widi tauri ġenana bene iareva-ġitakauri ġana. Benamo widi tu ġena vaġa-vegogo numanai bevaġa-vegogorini, senaġi widi momona tu begabuani asi ebuseni karavanai.”

¹⁸ Ioane na mo guruġai ema guruġa ġutumai maki Barau ġena Vari Namona tarimarima eġobata-vinirito, ema enoġirito, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure. ¹⁹ Ioane na maki Heroda, Galilea verena, evaneato, korana tu ġia kakana Filipo ġaraġona eġaraġoato nai, ema veiġa rakavari ġutuma eveirito nai. ²⁰ Heroda na mo rakava mabarari iatari ai ta ma etore-kauato, ġia na Ioane dibura numanai ma ekou-ġauato.

Ioane na Iesu ebabatisoato
Mataio 3:13-17; Mareko 1:9-11

²¹ Tarimarima mabarari Ioane na ebabatorito-ġoi nai, Iesu maki ebabatisoato. Benamo Iesu eġauġauto-ġoi nuġanai, guba evekeo-fakato, ²² Iauka Veaġa emariġoto ġia iatanai, vetoġana noġa pune kavana. Garo ta guba na ekea-riġoto, ekirato, “Ġoi tu au Natugu, aura-vinimuni; ema ġemu ai aiaku-rakavani maki.”

Iesu tubuna ġatana arari
Mataio 1:1-17

²³ Iesu na ġena ġauvei esinaiato nai, ġena laġani tu gabana toitoi (30) kavana. Tarimarima ġekirato-ġoi, ġia tu Iosefa natuna. Besena tu maiġeri: Iosefa tu Heli natuna, ²⁴ Heli tu Matat natuna, Matat tu Levi natuna. Levi tu Melki natuna. Melki tu Ianai natuna. Ianai tu Iosefa natuna. ²⁵ Iosefa tu Matatia natuna. Matatia tu Amosa natuna. Amosa tu Nahum natuna. Nahum tu Eseli natuna. Eseli tu Nagai natuna. ²⁶ Nagai tu Mahat natuna. Mahat tu Matatia natuna. Matatia tu Semein natuna. Semein tu Ioseka natuna. Ioseka tu Ioda natuna. ²⁷ Ioda tu Ioanan natuna. Ioanan tu Resa natuna. Resa tu Serubabele natuna. Serubabele tu Sealtiele natuna. Sealtiele tu Neri natuna. ²⁸ Neri tu Melki natuna. Melki tu Adi natuna. Adi tu Kosam natuna. Kosam tu Elmadam natuna. Elmadam tu Ere natuna. ²⁹ Ere tu Iosua

natuna. Iosua tu Eliesere natuna. Eliesere tu Iorim natuna. Iorim tu Matat natuna. Matat tu Levi natuna. ³⁰ Levi tu Simeona natuna. Simeona tu Iuda natuna. Iuda tu Iosefa natuna. Iosefa tu Ionam natuna. Ionam tu Eliakim natuna. ³¹ Eliakim tu Melea natuna. Melea tu Mena natuna. Mena tu Matata natuna. Matata tu Natan natuna. Natan tu Davida natuna. ³² Davida tu Iese natuna. Iese tu Obed natuna. Obed tu Boas natuna. Boas tu Salmone natuna. Salmone tu Nasona natuna. ³³ Nasona tu Aminadab natuna. Aminadab tu Admin natuna. Admin tu Areni natuna. Areni tu Hesron natuna. Hesron tu Perese natuna. Perese tu Iuda natuna. ³⁴ Iuda tu Iakobo natuna. Iakobo tu Isako natuna. Isako tu Aberahamo natuna. Aberahamo tu Tera natuna. Tera tu Nahoro natuna. ³⁵ Nahoro tu Serug natuna. Serug tu Reu natuna. Reu tu Peleg natuna. Peleg tu Ebere natuna. Ebere tu Sela natuna. ³⁶ Sela tu Kainana natuna. Kainana tu Afasada natuna. Afasada tu Sem natuna. Sem tu Noa natuna. Noa tu Lameka natuna. ³⁷ Lameka tu Metusela natuna. Metusela tu Enoka natuna. Enoka tu Iared natuna. Iared tu Mahalalel natuna. Mahalalel tu Kainana natuna. ³⁸ Kainana tu Enos natuna. Enos tu Seta natuna. Seta tu Adamu natuna. Adamu tu Barau natuna.

4

Satani na Iesu eriba-ġaniato

¹ Iesu Ioridana ġarukanai Iauka Veāġa na evaġa-vonuato vau, ea ġenoġoito, benamo Iauka na tano fakana ġana eġori-iaġoato. ² Monai ġaro e boġi gabana vasivasi (40) Diabolo na eribaġaniato-ġoi. Mo ġaro mabarari nuġari ai asi eġaniġanito-ġoi, moġa lorinai mo ġaro ġekorito murinai, ġia evito-rakavaiato.

³ Diabolo na ekiraiato, ekirato, “Bema ġoi Barau Natuna nai, mai fore nokiraia, be ġaniġani ai neiaġo.” ⁴ A Iesu na evaġa-veaseato, ekirato, “Buka Veāġa nuġanai maiġesi ekirani, ‘Tarimarima tu dia ġaniġani na moġo bemaġurini.’ ”

⁵ Benamo Diabolo na Iesu eġori-raġeato gabu ta tuġunai, tanobara basileiari mabarari vaġa-sebo evaġa-ġitaiato. ⁶ Benamo Diabolo ekirato, “Au na seġuka bavinimuni, maiġeri dagara mabarari boġita-ġaurini, aramu maki be-baregoni. Mai dagara mabarari tu au ġegu, benamo auraviniani tarimana baviniani. ⁷ Moġa lorinai bema au botomarakariġo viniguni nai, maiġeri dagara mabarari boġabirini ġoi ġemu.”

⁸ Senaġi Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Buka Veāġai tu maiġesi ġetoreato, ‘Vereġauka, ġoi ġemu Barau bono tomarakariġo vinia, ġia moġo ġereġana vetuġunaġina bono iaġo-vini!’ ”

⁹ Benamo Satani na Ierusalemā gāna eḡori-iaḡoato, Rubu Veāḡa tuḡunai evaḡa-ruḡakauato, ekiraiato, “Bema ḡoi Barau Natuna, mainana noburi-firiḡo, ¹⁰ korana Buka Veāḡa nuḡanai maiḡesi ekirani, ‘Barau na ḡena aneru bekirarini, ḡoi beḡe narimuni.’ ¹¹ Ekirani maki, ‘Aneru na ḡimari na beḡe ḡobemuni, beḡe ḡabi-vaisimuni, kwakumu fore ai asi boraraiani.’ ”

¹² Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Buka Veāḡa nuḡanai maki ekirani, ‘Vereḡauka ḡoi ḡemu Barau asi bono riba-ḡania.’ ”

¹³ Satani ḡena veribaḡani mabarari evaḡa-koririto, benamo eraga-kwaneato, eiaḡoto mo, ḡaro ta.

Iesu ḡena ḡauvei esinaiato Galileai

Mataio 4:12-17; Mareko 1:14-15

¹⁴ Iesu ma eḡenoḡoito Galilea gāna, Iauka Veāḡa seḡukana maki ḡia ḡesi. Ḗia varina Galilea tano nuḡanai ḡefiurovorovoato. ¹⁵ Iesu tu ḡeri rubu nuḡari ai evevaḡa-ribatoḡoi, mabarari na ḡevaḡa-raḡeato.

Nasareta tarimari na Iesu asi ḡeḡabi-raḡeato

Mataio 13:53-58; Mareko 6:1-6

¹⁶ Benamo Iesu Nasareta gāna eiaḡoto. Mai tu ḡia ebaregoto vanuḡana. Vanaḡivanaḡi eveito-ḡoi kavana Sabadi ai ḡia rubu ai eraka-toḡato. Benamo Buka Veāḡa bene iavia gāna evarigisito nai, ¹⁷ Isaiā peroveta tarimana ḡena buka rubu ḡitaḡauna tarimana na Iesu eviniato, benamo ḡia na ereraiato, ḡena iavi-iavi gabuna eḡoitaḡoato, maiḡesi ekirani,

¹⁸ “Vereḡauka Iaukana tu

au ḡegu ai maiḡa,

korana ḡia na tu

au eboroḡiguto,

ema eviriḡiguto,

Vari Namona gara veḡubu tarimari bana ḡobata-viniri gāna.

Etuḡuguto, dibura tarimari ḡeri ai Barau na dibura na varau

eḡabi-vaḡirato varina bana varifua gāna,

ema mata-bubu tarimari

matari maki beḡene fafa.

Ḗevaḡa-rakavarini tarimari

bana vaḡa-maḡuriri,

¹⁹ ema Vereḡauka na tarimarima bevaḡa-maḡuririni laḡanina

bana ḡobata-iaḡia.”

²⁰ Benamo Iesu na buka ma eiokuato, rubu ḡitaḡauna tarimana ma evini-ḡenoḡoiato, benamo etanu-tarito. Mabarari rubu nuḡanai tarimari na ḡeḡita-karakaraiato. ²¹ Benamo Iesu na eḡobata-vinirito, ekirato, “Mai boḡo seḡaḡia guruḡana tu toma ḡaro ai bemoḡoni.”

²² Benamo mabarari na ġevaġa-namoato e ġeġabato, korana guruġa namori ekiraġirito nai. Ġekirato, “Mai tu Iosefa natuna ba?”

²³ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ribagu ġomi na mai sisiba guruġana au ġegu ai boġo kira-varaguni, boġo kirani, ‘Doketa tarimamu, tauġemu bono vevaġa-maġuri! Kaperanaumai oveirito veġari variri ġama seġaġirito, be mainai ġemu vanuġa korikori ai maki bono vei.’” ²⁴ Moġoni akiramini, peroveta tarimana tu ġena vanuġa korikori ai asi beġe ġabi-raġeani. ²⁵ Maiġa maki boġono seġaġi: Moġoni, Elia ġena negai vabu ġutuma Isaraelai ġetanuto-ġoi. Laġani toitoi (3) ma ġue imaima sebona (6) nuġanai ġura asi eraguto-ġoi, tanobara mabarana doġe na eġabi-ġauato. ²⁶ Senaġi mo Isaraela vaburi ġeri ai Barau na Elia asi etuġu-iaġoato. Irau gabu vanuġana ta arana Sarefata, Sidono tanonai, vabu ta ġenai etuġu-iaġoato. ²⁷ Elisa, peroveta tarimana, ġena negai lepera tarimari ġutuma Isaraelai ġetanuto-ġoi, senaġi sebona ta asi evaġa-namoato, Naman, Siria tarimana, moġo ġereġana.

²⁸ Rubu ai ġevegogoto tarimari mabarari mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġebaru-rakavato. ²⁹ Benamo ġevariġisito, Iesu vanuġa na ġeinu-rosiato, ġeri vanuġa ġevaġa-ruġaiato ġorona tavi ta reke lofa asikeina na beġene fiu-riġoa ġetato. ³⁰ Senaġi Iesu tu ġia fakari na moġo eraka-vaġito, mo eiaġoto.

Iesu na iauka rakavana elai-vaġiato

Mareko 1:21-28

³¹ Iesu tu Kaperanauma, Galilea vanuġana ta, ġana evariġoto. Benamo Sabadi ai evevaġa-ribato. ³² Ġia ġena vevaġa-riba guruġari tarimarima na ġeseġaġiato nai, ġeġabarakavato, korana ġena guruġa ma seġukana.

³³ Rubu nuġanai iauka rakavana na eboroġiato tarimana ta etanu-taġoto-ġoi. Ġia ekoġo-gigitarito, ekirato, ³⁴ “Iesu, Nasareta taumu o, kara ġemai noveia otoni? Ġoi ġai vaġarakavama uranai boiaġoma, ene? Au ribagu, ġoi tu Barau ġena Veaġa Tarimamu.”

³⁵ Iesu na ekira-ġoiato, ekirato, “Gurumu, ġia ġenana noraka-vaġi!” Benamo mo iauka rakavana na tano eġidara-iaġiato tarimarima ġoirari ai, ġia ġenana eraka-vaġito, fau ta maki asi eforito ġia ġenai.

³⁶ Benamo tarimarima mabarari nuġari ġefarevaġi-rakavato, ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, “Mainai kamasi eguruġani? Be, ma seġukana e ma gwadana ġesi iauka rakavari evaġa-guruġarini, benamo ġeraka-vaġini!” ³⁷ Benamo Iesu varina mo gabu mabaranai ġefiu-rovorovoato.

Iesu na Simona ġena taġama evaġa-namoato

Mataio 8:14-15; Mareko 1:29-31

³⁸ Iesu rubu eraga-kwaneato, benamo Simona ġena numa ġana eiaġoto. Simona ġena taġama vavinena ekevento, tauġanina eseġuka-rakavato; benamo Iesu ġenoġiato bene vaġa-kavaia. ³⁹ Benamo Iesu eiaġoto mo vavine sevinai eruġato, keve ekira-ġoġiato, benamo keve ekorito. Vavine maoromaoro evariġisito, benamo eġuburito.

Keve tarimari ġutuma Iesu na evaġa-namorito

Mataio 8:16-17; Mareko 1:32-34

⁴⁰ Ġaro ea keto-firiġoto-ġoi nai, tarimarima na keve irauirau tarimari mabarari Iesu ġenai ġeġori-iaġorito. Ġia ġimana tarima tata iatari ai etore-kaurito evaġa-namorito. ⁴¹ Iauka rakavari maki tarimarima ġutuma ġerina ġerakavaġito, benamo iauka rakavari ġekoġoto, ġekirato, “Ġoi tu Barau Natuna!” Senaġi Iesu na evaġa-guruġarito asi beġene guruġa, korana ġia ribari Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).

Iesu rubu nuġari ai eġobatato-ġoi

Mareko 1:35-39

⁴² Elaġanito, Iesu evariġisito, tano fakana ġana eiaġoto. Tarimarima na ġea vetauato, ġedoġariato, ġeġabi-tariato asi ġeri ura ġia na bene raga-kwaneri ġetato. ⁴³ Senaġi Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Au tu vanuġa irauri ai maki bana ġobata, Barau ġena Basileia varina namona bana fiua, Barau na etuġuguto korana tu moġa.”

⁴⁴ Benamo Iudea tanona ruburi nuġari ai eġobatato-ġoi.

5

Iesu na ġena mero ekearito

¹ Ġaro ta Iesu tu Genesareta kouna rikinau eruġa-taġoto-ġoi, tarimarima na ġeraga-ġeġeraġiato, Barau ġena guruġa beġene seġaġia ġana. ² Ġia tu ġasi ruarua eġitarito, kou rikinau ġeinu-raġerito; maina tarimari na ġeraga-kwanerito, ġeri reke ġeġurigiirito-ġoi. ³ Benamo Iesu tu mo ġasi tai eraġeto, Simona ġena ġasi. Ġia na Simona ekiraiato, kota negini-rosia nanu ġana. Benamo ġasi ai etanu-tarito, tarimarima ġutuma evaġa-ribarito.

⁴ Eguruġa-ġosito vau, ġia na Simona ekiraiato, ekirato, “Ġemi ġasi dodoku rekena ġana ġogini-rosia, be ġemi reke boġono toreri, maġani-kone boġono vaġi ġana.” ⁵ Simona evaġa-veseto, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, ġai tu baġa vekwaraġi-laġani, maġani-kone ta maki asi baġa doġaria, senaġi ġoi ġemu guruġa dainai reke atorinerini.” ⁶ Benamo

ġetorerito, maġani-kone asisebo ġetoġato, ġeri reke maki dori ġevedareto. ⁷ Moġesi nai karori ġasi tai ġelau-iaverito, beġene iaġoma, be ġia beġenema vaġa-kavari ġetato. Ġeiaġomato, ġasi ruarua maġani-kone na ġevaġa-vonurito, dori ġeburuto-ġoi.

⁸ Simona Petero na mo veġa eġorato dagarana eġitaiato, benamo Iesu kwakuna koranai eketo-tarito vau ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, noraka-veġita au ġeguna, au tu vei-rakava tarimagu!” ⁹ Korana tu ġia ma karona mabarana ġesi nuġari ġefarevaġi-rakavato, mo maġani-kone asisebo ġevaġirito nai. ¹⁰ Simona ġesi ġemainava-gogoto-ġoi tarimari maki Iakobo (o Iames) e Ioane, Sebedaio natuna, ġeġabarakavato. Iesu na Simona ekiraiato, ekirato, “Asi nogari; maitoma bevesina beiaġoni, ġoi tu tarimarima bomainavinirini.” ¹¹ Benamo ġasi ruarua tu kou rikinai ġeinuraġerito, ġeri dagara mabarari ġeraga-kwanerito, Iesu murinai ġerakato.

Iesu na lepera tarimana evaġa-namoato

Mataio 8:1-4; Mareko 1:40-45

¹² Ġaro ta Iesu tu vanuġa ta nuġanai, tarima ta monai kefina mabarana lepera moġo. Ġia na Iesu eġitaiato nai, ġoiranai evetui-tarito, enoġiato, ekirato, “Vereġauka, bema ġoi ourani nai, moġoni boiarevaguni, bovaġa-namoguni riba!” ¹³ Iesu ġimana etuġu-iaġoato, eġabi-karaiato, ekirato, “Aurani, be nonamo!” Benamo vaġa-sebo lepera na eragakwaneato.

¹⁴ Iesu na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Tarima ta asi bono kira-varaia.” Ma ekirato, “Noiaġo, Rubu Veġa verena na bene ġitamu, ema veiareva varevare dagarari Mose na ekiraġiato ilailanai bono vinia, be tarimarima beġene riba, ġoi tu bonamo.”

¹⁵ Senaġi Iesu varina tarimarima na ġefiu-rovorovoato-ġoi vau, tarimarima ġutuma-bara ġevegogoto-ġoi, ġia ġena guruġa seġaġi-seġaġiri e ġeri keve vaġa-namori uranai. ¹⁶ Senaġi Iesu tu eraka-veġitato-ġoi tano fakana ġana, ea ġuriġurito-ġoi.

Iesu na rakava etuġamaġi-fitoġarito

Mataio 9:1-8; Mareko 2:1-12

¹⁷ Ġaro tai Iesu evevaġa-ribato-ġoi nuġanai, Farisea tarimari e taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari Galilea e Iudea vanuġari mabarari na, ema Ierusalem na ġeiaġomato, ġia sevinai ġema tanu-tarito. Barau ġena seġuka Iesu ġenai evaġa-foforiato, keve tarimari bene vaġa-namori ġana.

¹⁸ Tarima kotari na tauġanina tavi ta emaseto tarimana ta

gedai genagenanai gēgwa-iaḡoato. Numa nuḡanai beḡene raka-toḡa dabarana ḡevetauato, Iesu ḡoiranai beḡene tore-taria ḡetato. ¹⁹ Senaḡi tarimarima ḡutuma naima, rakatoḡa dabara ta asi ḡedoḡariato. Moḡa lorinai keve rakava tarimana ma gedana ḡesi gēgwa-raḡeato numa tuḡunai, ḡuduḡu gēḡiu-fakaiato vau, ḡetuḡu-riḡoato tarimarima fakari ai Iesu ḡoiranai. ²⁰ Iesu na ḡeri veḡabidadama eḡitaiato, benamo keve rakava tarimana ekiraiato, ekirato, “Ġata, ḡoi ḡemu rakava batuḡamaḡi-fitoḡari.”

²¹ Farisea tarimari e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari maiḡesi ḡetuḡamaḡito, “Mai tu deikara, ḡia na Barau ekira-fitoḡaiani? Barau ḡereḡana na moḡo rakava etuḡamaḡi-fitoḡarini!”

²² Iesu ma ribana ḡia kara ḡetuḡamaḡirito-ḡoi, benamo evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Karase nai nuḡami ai maniḡesi ḡotuḡamaḡini? ²³ Aiḡesina baguruḡani tu meraḡa, ‘Ġemu rakava batuḡamaḡi-fitoḡari’ banasi, ba bara kira, ‘Novariḡisi, be noraka’ barasi? ²⁴ Au na navaḡa-ḡitami, Tarimarima Natuna tu ma seḡukana rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini tano-barai.” Ḡia na keve rakava tarimana evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Novariḡisi, ḡemu geda noḡabia, be numa ḡana noiaḡo!”

²⁵ Benamo ḡia maoromaoro evariḡisito tarimarima ḡoirari ai, egena-iaḡirito dagarari eḡabirito, ḡena numa ḡana eiaḡoto, Barau evaḡa-raḡeato. ²⁶ Tarimarima mabarari nuḡari ḡefarevaḡito ema Barau ḡevaḡa-raḡeato. Gari na evaḡa-vonurito, benamo ḡekirato, “Veḡa boruri toma ḡaro ai bita ḡita!”

*Iesu na takesi gogo tarimana arana Levi ekeaiato
Mataio 9:9-13; Mareko 2:13-17*

²⁷ Moḡa murinai Iesu tu vanuḡa na eraka-rosito, benamo takesi gogo tarimana arana Levi takesi moniri gēḡabito-ḡoi numanai tanutaḡo eḡitaiato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” ²⁸ Benamo Levi evariḡisito, ḡena dagara mabarari eraga-kwanerito, Iesu murinai erakato.

²⁹ Benamo Levi na ḡaniḡani baregona ḡena numai eveiatio Iesu ḡana. Varivari tarimari vefakari ai tarimarima ḡutuma takesi gogo tarimari ema tarima tari ḡia ḡesi gēḡaniḡanito. ³⁰ Farisea tarimari tari e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari, ḡia ḡeri doḡoro tarimari, ḡevanevaneto Iesu ḡena

mero ġeri ai, ġekirato, “Karase nai ġomi tu takesi gogo tari-mari e vei-rakava tarimari ġesi ġoġaniġanini ema ġoniuniu-vegogoni?” ³¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Namo tari-mari tu doketa asi beġe vetaurini, senaġi keve tarimari moġo. ³² Au maki vei iobukaiobuka tarimari keakeari asi aiaġomato, senaġi vei-rakava tarimari beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure ġana aiaġomato.”

Ġaniveaġa

Mataio 9:14-17; Mareko 2:18-22

³³ Farisea tarimari na Iesu ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Ioane Babatiso ġena mero nega-ġutuma ġeġani-veaġani e ġeġuriġurini. Ġai ġema mero maki moġesi ġeveini, a ġoi ġemu mero tu ġeġaniġanini e ġeniuniuni moġo.”

³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġotuġamaġini veġaraġo variġu tarimana ġatana seviri ai etanuni nuġanai beġe ġani-veaġani ei? ³⁵ Ġarona eiaġomani, veġaraġo variġu tarimana ġia ġerina beġe ġabi-veġitaiani, monai vau beġe ġani-veaġani.”

³⁶ Iesu na ġeri barabore ta ma ekiraġiato, ekirato, “Tarima ta na dabuġa variġuna asi bedareani, dabuġa guinena bani-iaġina. Bema moġesi beveini nai, dabuġa variġuna bedare-ani, ema dabuġa variġuna veseana dabuġa guinena ġesi asi beġe ilailani. ³⁷ Tarima ta na vine nanuna variġuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moġesi beveini nai, vine nanuna variġuna na kefi guinena beġani-fakaiani. Vine nanuna bevebubuni e kefina berakavani. ³⁸ Senaġi vine nanuna variġuna nanigosi kefina variġunai besisiani tu namo! ³⁹ Ema tarima ta na vine nanuna guinena eniuani murinai vine nanuna variġuna asi beura-viniani, korana ġia bekirani, ‘Vine nanuna guinena tu namo vedaurea.’ ”

6

Iesu tu Sabadi Verena

¹ Sabadi tai Iesu widi vamokari nuġari na eraka-iaġoto-ġoi, benamo ġena mero widi ġebukito, ġimari ai ġemuturito-ġoi, benamo tauri tu ġeġanirito-ġoi. ² Farisea tarimari kotari na ġedanaġirito, ġekirato, “Gomi tu kara dainai ġaina taravatu asi ġokorana-iaġiani, Sabadi ai widi ġobukini?”

³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi Davida ma karona ġesi ġevitorito nai, Davida na veġa ta eveiato guruġana tu asi ġoiaviani? ⁴ Barau ġena numai eraka-toġato, Barau ġoiranai ġetorerito-ġoi beredi eġabito, eġanito ema karona maki evinirito. Mo beredi tu veaġa, Rubu Veaġa vereri moġo

gari, taravatu.”⁵ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

*Ĝima boso tarimana
Mataio 12:9-14; Mareko 3:1-6*

⁶ Ma Sabadi tai Iesu rubu ai eraka-toĝato, benamo evevaĝa-ribato-ĝoi. Monai tarima ta tu ĝimana aroribana tu ebosoto. ⁷ Taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimari e Farisea tarimari na tu ĝia ĝeĝita-taĝoato-ĝoi, mai Sabadi ai bevevaĝa-namoni ba asiĝi, korana beĝene samania ĝana. ⁸ Senaĝina Iesu na ĝia kara ĝetuĝamaĝiato-ĝoi tu eribaiato, benamo mo tarima ĝimana boso ekiraiato, ekirato, “Noruĝa-vaisi, mainai noma ruĝa.” Benamo eruĝa-vaisito, ea ruĝato. ⁹ Benamo Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Nadanaĝimi roĝo, taravatu nuĝanai aiĝa tu namo, Sabadi ai veiĝa namori veiveiri namo ba veiĝa rakavari sini veiri? Tana vevaĝa-maĝuri ba tana vaĝivaĝi?” ¹⁰ Eboĝe-ĝeĝeraĝito, mabarari eĝitarito, benamo mo tarima ekiraiato, ekirato, “Ĝimamu notuĝu-roroĝotoa.” Ĝimana etuĝu-roroĝotoato, benamo enamoto ĝimana reke ta kavana.

¹¹ Senaĝina ĝia tu ĝebaru-rakavato, benamo tauĝeri fakari ai moĝo ĝeguruĝa-vegogoto Iesu kamasi ta beĝene veia ĝana.

*Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eĝabi-hidirito
Mataio 10:1-4; Mareko 3:13-19*

¹² Mo ĝaro tai Iesu ĝoro ta tuĝuna ĝana evaraĝeto ĝuriĝuri, benamo mo boĝi vinubana Barau ĝenai eĝauĝauto. ¹³ Elaĝanito, ĝena mero ekea-vegogorito, benamo gabanana ruarua (12) eĝabi-viriĝirito, arari evatorito, apostolo. ¹⁴ Simona, arana ta tu Petero, ma tarina Anduru; e Iakobo (o Iames), e Ioane, e Filipo, e Batolomeo,¹⁵ e Mataio, e Tomasi; e Iakobo (o Iames), Alfeo natuna; e Simona, Selote tarimana; ¹⁶ e Iudas, Iakobo (o Iames) natuna; ema Iudas Isakariota, Iesu berevaiani tarimana.

*Iesu evevaĝa-ribato e keve evaĝa-namorito
Mataio 4:24-25; Mareko 3:7-12*

¹⁷ Ĝia ĝesi ĝoro na ĝeseiriĝoto tano faiaranai, benamo Iesu ema ruĝa-tarito. Ĝia ĝenai riba ĝeĝabito-ĝoi tarimari ĝutuma ema tarimarima ĝutuma lelevaĝiri maki Iudea ema Ierusalemna na ĝeiaĝomato, Taia konena na e Sidono konena na ĝeiaĝomato,¹⁸ ĝia beĝene seĝaĝia uranai ema ĝeri keve bene vaĝa-namori ĝana. Iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari maki evaĝa-namorito. ¹⁹ Benamo tarimarima mabarari ĝeurato-ĝoi Iesu beĝene ĝabi-karaia, korana tu seĝuka ĝia ĝenana eiaĝomato-ĝoi, benamo tarimarima mabarari ĝeri keve ĝenamato-ĝoi.

Deikara beḡene iaku e deikara ḡeri ai tu rakava

Mataio 5:1-12

²⁰ Iesu eboḡeboḡeto, benamo eboḡe-iaḡoto ḡena mero eḡitarito vau ekirato:

“Gara veḡubu tu ḡoiaku,

korana Barau ḡena Basileia tu ḡomi ḡemi.

²¹ Ḗomi deidei toma ḡevitomini tu boḡono iaku,

korana ḡomi roḡo boḡo ḡani-maseni bene.

Ḗomi deidei toma ḡotaḡi-taḡini tu boḡono iaku,

korana boḡo rikini bene.

²² Boḡono verere bema tarima na beḡe baru-vinimini, beḡe kira-fitoḡamini, beḡe rori-toremimi, ema arami beḡe vaḡa-rakavarini Tarimarima Natuna dainai. ²³ Moḡeri beḡe ḡorani ḡaronai boḡono iaku e boḡono buri-vaishi ma vereremi ḡesi, korana davami tu asikeikeina gubai. Korana ḡia seneri na maki peroveta tarimari moḡesi ḡeveirito.

²⁴ Senaḡina ḡomi ma ḡemi

farefare ḡutuma tarimami

vetuḡami kika,

korana vaḡa-iakumi farefareri tu varau ḡoḡabito bene.

²⁵ Toma ḡoḡani-maseni tarimami,

vetuḡami,

korana beḡea vitomini.

Toma ḡorikini tarimami,

vetuḡami kika,

korana nuḡami beḡea metoni

e boḡoa taḡini.

²⁶ Tarimarima na ḡekiraḡi-varaḡe varaḡemini tarimami, vetuḡami, korana seneri na maki peroveta tarimari ḡofaḡofari tu maniḡesi ḡevaḡa-raḡerito.”

Ḗevaḡa-rakavamini tarimari boḡono ura-viniri

Mataio 5:38-48

²⁷ “Senaḡina au ḡoseḡaḡiguni tarimami akiramini: Ḗebaru-vinimini tarimari boḡono ura-viniri, ḡevaḡa-rakavamini tarimari veḡa namori boḡono vei-viniri. ²⁸ Ḗekira-rakavamini tarimari boḡono vaḡa-namori ema veḡa rakavari ḡevivini tarimari ḡeri boḡono ḡuriḡuri. ²⁹ Bema tarima ta na taḡomu tavi ta beforoani nai, taḡomu reke ta maki bono vinia. Tarima ta na ḡemu koudi beḡabiani nai, sedi maki asi bono ḡabi-taria, bene ḡabia. ³⁰ Ḗemu ai beḡe noḡinoḡini tarimari bono viniri ema deikara na ḡemu dagara ta beḡabi-rakaiani, ḡabiḡoina guruḡana asi bono vei. ³¹ Kara ourani tarimarima na ḡemu ai beḡene veia veḡana, ḡia ḡeri ai maki mo veḡa bono veia.

³² Bema ġoura-vinirini tarimari tu ġomi ġeura-vinimini tari-mari moġo nai, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari maki ġeura-vinirini tarimari moġo ġeura-vinirini. ³³ O bema veiġa namori ġemi ai ġeveini tarimari moġo veiġa namori ġovei-vinirini, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari maki mani veiġa sebona ġeveiani. ³⁴ O bema ma beġe vini-ġoimini tarimari moġo ġovinirini, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari na maki tarima ġevinirini, murinai tu mabarari ma beġene dava-ġoiri ġetoni. ³⁵ Senaġina ġebaru-vinimini ema ġevaġa-rakavamini tarimari boġono ura-viniri, veiġa namori ġeri ai boġono vei, boġono viniri, a tuġu vaġa-voi tuġamaġina asi boġono vei. Benamo davami beġene barego, ema Iaru-korokoro Barauna natunai boġono iaġo, korana tu ġia na asi ġevaġa-namoani tarimari e vei-rakava tarimari evaġa-namorini. ³⁶ Boġono vevetuġa-ġwa, ġomi Tamami evevetuġa-ġwani kavana.”

Nuġami ai tarimarima asi boġono vaġa-rakavari

Mataio 7:1-5

³⁷ “Nuġami ai tarimarima asi boġono kira-kerereri. Moġesi tu Barau na maki asi bekiraġimini ġomi tu kerere. Rakava voina tarimarima ġeri ai asi boġono kiraġi-kaua, benamo Barau na rakava voina ġemi ai asi bekiraġi-kauani. Rakava boġono tuġamaġi-fitoġaia, be Barau na maki ġemi rakava bene tuġamaġi-fitoġari. ³⁸ Boġono vini, be Barau na maki bene vinimi, ġutumari bene dori-riġori, bene kora-vegogori, bene vonu-fokafoka, bene ġiġiġiġi-seġi, bene bubu-riġoa ġemi ai. Korana aiġesi ġomi ġovinini, Barau na maki moġesi bevinimini.”

³⁹ Iesu na barabore ta ma ekira-vararito, ekirato, “Mata-bubu tarimana na mata-bubu tarimana ta beġori-kauani riba ba? Ba tauri ruarua koufai beġea keto-ġurani? ⁴⁰ Riba vetau merona na evaġa-ribaiani tarimana asi bevanaġiani, senaġina ġena sikuli bevaġa-koriani vau, evaġa-ribaiani tari-mana ġesi beġe ilailani.

⁴¹ Kara dainai tarikakamu matanai libika oġitaiani, senaġi ġoi matamu ai ġau tubina tu asi otuġamaġiani. ⁴² Kamara dabarai ġoi tarikakamu okiraiani, okirani, ‘Ġata, au na roġo matamu ai libika nakokia,’ senaġina ġoi tauġemu matamu ai ġau tubina tu asi oġitaiani? Ġofaġofa tarimamu, guine tu ġoi matamu ai ġau tubina nokoki-vaġia roġo, benamo boboġeboġe-ġinikauni vau, tarikakamu matanai libika bono kokia.”

Ġau ta ġwaġwana

Mataio 7:16-20; 12:33-35

43 “Ĝau namona beĝwani ĝwaĝwana tu dia rakava, ema ĝau rakavana beĝwani ĝwaĝwana tu dia namo. 44 Ĝau mabarari tu ĝwari ai bita ribani. Figi ĝwari maki ĝau ma giniginiri ĝerina asi ĝebokoni, ema vine ĝwari (o grapes) ĝauĝa ĝiniĝiniri ĝeri ai asi ĝebokoni. 45 Tarima namona na dagara namori nuĝanai evaĝa-vegogorini dagarari bevaĝa-raka-rosirini. Tarima rakavana na dagara asi namori nuĝanai evaĝa-vegogorini dagarari bevaĝa-raka-rosirini. Korana tarima tu nuĝana na kara eiaĝomani murunai eki-raĝirini.”

Numa ĝeragani tarimari ruarua

Mataio 7:24-27

46 “Karase nai au ĝokiraĝiguni, ĝokirani, ‘Vereĝauka, Vereĝauka,’ nuĝanai au aguruĝani veĝari tu asi ĝoveirini? 47 Navaĝa-ribami, deikara au ĝegu ai eiaĝomani, au ĝegu guruĝa ema seĝaĝini ma veĝari eveirini tu kamasi. 48 Ĝia tu tarima ta ĝena numa eragaiato kavana. Guri ekwariĝo kwareĝaiato, ema fore iatanai evaĝa-ruĝaiato, benamo ĝabata baregona eragato, mo numa edoriato, senaĝi asi eketoto, korana fore iatanai eragaiato nai. 49 A tarima ta au ĝegu guruĝa eseĝaĝirini, senaĝi veĝari tu asi eveirini, ĝia tu numa eragaiato nai, tano moirana iatanai moĝo evaĝa-ruĝaiato, ĝabata na mo numa edoriato nai, eketo-tarito, benamo eĝwa-rovorovoato.”

7

Roma vetari verena ĝena vetuĝunaĝi merona

1 Iesu na moĝeri guruĝa mabarari tarimarima ĝoirari ai ekiraĝi-ĝosirito vau, Kaperanauma vanuĝanai eraka-toĝato. 2 Monai Roma vetari verena ta etanuto-ĝoi. Ĝena vetuĝunaĝi merona, euravini-baregoato-ĝoi merona, ekeve-rakavato, dori emaseto-ĝoi. 3 Vetari verena na Iesu varina eseĝaĝiato, benamo Iuda tarima baregori kota etuĝu-iaĝorito, Iesu beĝene noĝia, bene iaĝoma, ĝena vetuĝunaĝi merona benema vaĝa-namoa. 4 Benamo Iesu ĝenai ĝeiaĝoto, ma nuĝari mabarari ĝesi ĝenoĝiato, ĝekirato, “Mai vetari verena tu tarima namona naima bono vaĝa-kavaia. 5 Korana ĝia na ĝita besera eura-vinirini, ema ĝai ĝema rubu maki ĝia na eragaiato.”

6 Iesu ĝia ĝesi ĝeiaĝoto. Numa ĝeraka-kavinaĝiato-ĝoi nai, vetari verena na ĝatana kota etuĝu-iaĝorito Iesu ĝoirana ĝana, benamo vetari verena ĝena guruĝa Iesu ĝekiravaraiato, ĝekirato, “Vereĝauka, asi novekvaraĝi, au tu asi ilaila, ĝoi ĝegu numai boraĝekauni. 7 Au maki asi ilaila, ĝoi

gemu ai baiāgosini. Senaḡi ḡoi noguruḡa moḡo, benamo au ḡegu vetuḡunaḡi merona benamoni. ⁸ Au maki tarima kota ḡeri veḡitaḡau gabureri ai ema vetari tarimari o soldia tu au gaburegu ai. Au na ta bakiraiani, ‘Noraka!’ benamo berakani, ma ta bakiraiani, ‘Noiaḡoma!’ benamo beiaḡomani. Ema au ḡegu vetuḡunaḡi merona bakiraiani, ‘Maiḡa noveia!’ benamo beveiani.”

⁹ Iesu na mai guruḡa eseḡaḡiato nai, eḡaba-rakavato, eruḡa-kureto, ḡia murinai ḡerakato tarimari ḡutuma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Au na ḡomi akiramini, veḡabidadama maiḡesi kavana Isaraela nuḡanai asi adoḡariato.”

¹⁰ Benamo vetari verena na etuḡurito tarimari ma ḡeḡenoḡoito ḡia ḡena numa ḡana. Keve merona ḡedoḡariato, ḡena keve varau ekorito.

Iesu na vabu ta natuna mase na evaḡa-maḡuri-ḡenoḡoiato

¹¹ Moḡa murinai Iesu tu vanuḡa ta ḡana eiaḡoto arana Nain. Ḗena mero ema tarimarima ḡutuma maki ḡia ḡesi ḡeiaḡoto. ¹² Vanuḡa nuḡanai roḡosi ḡene raka-toḡa nuḡanai, mase ta vanuḡa nuḡana na ḡeḡwa-rosiato-ḡoi. Vabu ta natuna merona ḡora ḡereḡa emaseto. Vanuḡa tarimari ḡutuma na vabu ḡekavaiato. ¹³ Iesu na mo vabu eḡitaiato, benamo evetuḡaiato, ekiraiato, ekirato, “Asi no-taḡi.” ¹⁴ Benamo Iesu eraka-kavi-iaḡoto, mase mauḡana eḡabi-karaiato. Mauḡa ḡeḡwaiato tarimari ḡeruḡa-tarito. Benamo Iesu ekirato, “Mero futua, akiramuni, novariḡisi!” ¹⁵ Benamo etanu-vaisito, eguruḡato. Moḡa murinai Iesu na ḡia sinana ma evini-ḡenoḡoiato.

¹⁶ Mabarari gari na evaḡa-vonurito. Barau ḡevaḡa-raḡeato, ḡekirato, “Peroveta tarimana barana ta ḡita fakarai bema fofori!” ema, “Barau na ḡena bese tarimari benema vaḡa-kavari ḡana beiaḡoma!”

¹⁷ Benamo mai veiḡa varina Iudea mabaranai ema Iudea sevina vanuḡari mabarari ai ḡefiu-rovorovoato.

Iesu ma Ioane Babatiso

Mataio 11:2-19

¹⁸ Ioane ḡena mero na mai dagara mabarari ḡeḡorato dagarari ḡekira-varaiato. Benamo Ioane na ḡena mero ruarua ekearito, ¹⁹ etuḡurito Vereḡauka ḡenai, ḡene danaḡia, “Ioane na ekiraḡiato, beiaḡomani tarimana tu ḡoi, ba tarima boruna ta baḡana vaḡa-nogaia?”

²⁰ Tauri ruarua Iesu ḡenai ḡeraḡasito, benamo ḡekirato, “Ioane Babatiso na betuḡuma, bekira, ‘Ḗia na ekiraḡiato beiaḡomani tarimana tu ḡoi, ba tarima boruna ta baḡana vaḡa-nogaia?’ ”

21 Mo aoa ai Iesu na tarimarima ġutuma evaġa-namorito, keve tarimari, midigu ġeġanito-ġoi tarimari, iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari. Mata-bubu tarimari ġutuma maki matari evaġa-iaġarito. 22 Benamo Iesu na tauri ruarua evaġa-veserito, ekirato, “Ġoġenoġoi, ġomi na boġo ġitari e boġo seġaġiri veiġari Ioane boġono kira-varaia: Mata-bubu tarimari ġeboġeboġeni, kwaku rakava tarimari ġerakani, lep-era tarimari ġenamoni, seġa-bubu tarimari ġeseġaġini, mase tarimari ġevariġisi-ġenoġoini, ema asi ġeri-ġari tarimari ġeri ai Vari Namona eġobata-vinirini. 23 Ġena veġabidadama au ġegu ai asi beraga-kwaneani tarimana tu eiakuni!”

24 Ioane ġena vetuġunaġi tarimari ġerakato vau, Iesu na ġevegogoto tarimari evaġa-guruġarito, Ioane varina ġeri ekiraġiato, ekirato, “Kara boġono ġitaia ġana tano fakana ġana ġoiġoto? Gobu iavara na ekwari-ġareva ġarevaiani ġitaġitana ġoiġoto? 25 Kara boġono ġitaia ġana ġoiġoto? Dabuġa namona eveiani tarimana ġitaġitana ġoiġoto? Asiġina, dabuġa namori ġeveirini tarimari ema ġaniġani namori ġeġanirini tarimari tu vere tarimari ġeri numai ġetanuni! 26 Be, kara boġono ġitaia ġana ġoiġoto? Peroveta tarimana dainai? Aba! Akiramini, ġoġitaiato tarimana tu peroveta tarimari mabarari evanaġirini. 27 Ioane varina Buka Veaġai maiġesi etoreato, Barau ekirato,

‘Au na ġegu vetuġunaġi tarimana tu batuġu-guineani, ġemu dabara ġoiramu ai vaġa-maġatana.’”

28 Iesu ma ekirato, “Akiramini, mai tanobarai beġe maġuri tarimari mabarari fakari ai ta na Ioane asi bevanaġiani. Senaġi Barau ġena Basileia nuġanai gabi tarimana na Ioane tu evanaġiani.”

29 Tarimarima mabarari ema takesi gogo tarimari maki mai guruġa ġeseġaġiato nai, ġia na Barau ġena dabara ġevaġa-moġoniato, Ioane ġena babatiso ġeġabiato. 30 Senaġi Farisea tarimari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na Barau ġena vevaġa-maġuri dabarana ġia ġeri ai ġetuġamaġi-fitoġaiato. Ioane ġena babatiso ġia ġeri ai asi ġeġabi-raġeato.

31 “Toma ġuru tarimari tu deikarari ġesi bana vaġa-ilailari? Ġia tu kamasi? 32 Ġia tu noġa mero keiri kavana, vanuġa ġatamanai ġetanu-taġoni, ġeġereni, tavi ta merori na tavi tai ġekea-vinirini, ġekirani,

‘Ġai tu veġaraġo vererenai gita ġalauto-ġoi ġomi ġemi, senaġi ġomi tu asi ġobarato-ġoi! Ġai tu mase mariri ġaġabito-ġoi, senaġi ġomi tu asi ġotaġito-ġoi!’

³³ Korana tu Ioane Babatiso eiaĝomato, eĝani-veaĝato ema vine nanuna asi eniuato. Benamo ĝomi ĝokirani, ‘Ĝia tu iauka rakavana na eborogiato,’ ĝotoni. ³⁴ Tarimarima Natuna eiaĝomato, ĝia tu ĝaniĝani ta asi eruĝaiani. Benamo ĝomi ĝokirani, ‘Ĝia tu boĝeka tarimana ema vine nanuna eniugutumani tarimana, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ĝatari,’ ĝotoni. ³⁵ Senaĝi Barau ĝena iaunega ĝeĝabiraĝeani tarimari na Barau ĝena iaunega ĝevaĝa-moĝoniani.”

Iesu tu Simona, Farisea tarimana, ĝena numai

³⁶ Farisea tarimana ta na Iesu enoĝiato, beĝene ĝaniĝani-vegogo etato. Benamo Iesu eiaĝoto ĝena numa ĝana, ĝaniĝani gabunai etanu-tarito. ³⁷ Mo vanuĝai vavine ta etanutoĝoi, ĝia tu mata-boraĝa vavinena. Ĝia eseĝaĝito, Iesu tu Farisea tarimana ĝena numai eĝaniĝanito-ĝoi, benamo fore kavabuna namona, alabasta forena na ĝeveiato kavabuna, nuĝanai tu muramura ma bonana namona eĝabi-kauato, ³⁸ eiaĝoto Iesu murinai eritoĝo-tarito, kwakuna koranai etaĝi-rakavato, benamo matana nanuna na Iesu kwakuna evaĝa-nufarito. Benamo ĝwina na ma edau-kaukaurito, kwakuna everauato, muramura ma bonana namona kwakunai ebubuato.

³⁹ Farisea tarimana na, mo veiĝa eĝitaiato nai, ĝia nuĝanai maiĝesi etuĝamaĝito, “Mai tau bema moĝoni peroveta tarimana nai tu, ĝia bere riba, ĝia eĝabi-karaiani vavinena tu deikara. Ĝia bere riba, mo vavine tu mata-boraĝa vavinena!”

⁴⁰ Benamo Iesu na ĝia evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Simona, au tu ma ĝegu guruĝa ĝoi ĝemu ai.” Simona ekirato, “Vevaĝa-riba taumu, noguruĝa, be naseĝaĝi.”

⁴¹ Iesu ekirato, “Tarima ruarua na moni evinito-ĝoi tarimana ĝenai moni ĝeĝabi-toreto. Tarima ta na silva moniri sinau imaima (500) eĝabi-torerito, ma ta na tu silva moniri gabana imaima (50) eĝabi-torerito. ⁴² Senaĝi mai tarima ruarua na ĝeri ĝabitore vaĝa-ĝenoĝoina tu gwaĝiĝi rakava nai, moni evinito-ĝoi tarimana na ĝeri ĝabitore etuĝamaĝi-fitoĝaiato moĝo. Dei na mo tarima euravini-baregoato?”

⁴³ Simona evaĝa-veseto, ekirato, “Au atuĝamaĝini tu, eĝabitore-baregoto tarimana.” Iesu ekirato, “Oi, ĝemu vaĝa-vese tu maoro.” ⁴⁴ Moĝa murinai Iesu etanu-kureto, vavine eĝoiraiato vau, Simona ekiraiato, ekirato, “Mai vavine oĝitaiani? Au ĝoi ĝemu numai bama raĝekau nai, kwakugu ĝuriĝi-ĝuriĝina nanuna ta asi boĝwa-iaĝomaia, a mai vavine na tu matana gorana na au kwakugu beĝuriĝia vau, ĝwina na bedau-kaukauri. ⁴⁵ Ĝoi na ĝita ĝera veĝabiraĝe veraunai au asi boĝabi-raĝegu, a mai vavine oĝitaiani, roĝosi bene doko

au kwakugu roḡo everauani. ⁴⁶ Ĝoi na debagu ai diḡa ta asi bobubua, a ḡia tu au kwakugu muramura ma bonana namona na bevaḡa-fari vekoraḡiri. ⁴⁷ Moḡa lorinai au na ḡoi akiramuni, ḡena rakava ḡutuma, senaḡi Barau na varau betuḡamaḡi-fitoḡari. Moḡa lorinai ḡena veuravini tu barego. A ḡena rakava koturi moḡo etuḡamaḡi-fitoḡarito tarimana tu ḡena veuravini maki asi barego.”

⁴⁸ Benamo Iesu na mai vavine ekiraiato, ekirato, “Ĝemu rakava varau bama tuḡamaḡi-fitoḡari.”

⁴⁹ Ĝia ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoto tarimari ḡevedanaḡi-vedanaḡito, ḡekirato, “Mai tu kamara tarima, be ḡia na tarima ḡeri rakava maki etuḡamaḡi-fitoḡarini etoni?”

⁵⁰ Senaḡi Iesu na vavine ma evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Ĝemu veḡabidadama na varau bevaḡa-maḡurimu. Maivau noiaḡo ma nuḡa namomu ḡesi.”

8

Vavine kota Iesu ḡesi ḡeiaḡoto

¹ Moḡa murinai Iesu na vanuḡa barari e vanuḡa keiri eiḡo-vinirito-ḡoi, Barau ḡena Basileia Varina Namona eḡobata-iaḡiato-ḡoi. Ĝena mero gabanana ruarua (12) ḡia ḡekavaiato. ² Vavine kota maki ḡia ḡesi ḡeiaḡoto. Iesu na iauka rakavari mo vavine ḡerina elai-vaḡirito ema ḡeri keve evaḡa-namorito. Ta tu Maria, arana ḡevatoato Magadala vanuḡana vavinena. Mai tu iauka rakavari imaima ruarua (7) ḡia ḡenana elai-vaḡirito vavinena. ³ Ma ta tu Ioana, Kusa ḡaraḡona. Kusa tu Heroda ḡena farefare eḡita-ḡaurito-ḡoi tarimana ta. Ta tu Susana ema vavine vovoka maki. Moḡeri vavine na Iesu ma ḡena mero ḡeri farefare na ḡevaḡa-kavarito.

Barabore - Iaraḡa tarimana widi ḡueri evaroto

Mataio 13:1-9; Mareko 4:1-9

⁴ Tarimarima ḡutuma bara ḡevegogoto, vanuḡa mabarari na Iesu ḡenai ḡeiaḡoto. Benamo ḡia na ḡeri barabore ta ekiraiato, ekirato,

⁵ “Iaraḡa tarimana vamoka ḡana eiḡoto, ḡena widi ḡueri bene fiu-rovorovori ḡana. Efiurito-ḡoi nai, kota dabarai ḡeketoto. Benamo tarimarima na ḡefana-veḡonurito ema guba manuri na ḡeḡanirito. ⁶ Kotari tu fore tanonai ḡeketoto. Ĝetubuto, senaḡi asikauna ḡemaraite, korana tano tu asi nana nai. ⁷ Kotari tu ḡauḡa ḡiniḡiniri nuḡari ai ḡeketoto. Benamo ḡauḡa ḡiniḡiniri ḡesi ḡetubu-sebonato, senaḡi varovaro dagarari ḡetuturarito nai ḡemaseto. ⁸ Kotari tu tano namonai ḡeketoto. Benamo ḡetubu-ginikauto, ḡeḡwato, tata ḡwana

sinau ta (100).” Benamo Iesu garona evaḡa-baregoato, ekirato, “Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi.”

*Kara dainai Iesu na barabore ekiraḡirito
Mataio 13:10-17; Mareko 4:10-12*

⁹ Ġena mero na Iesu ḡedanaḡiato mo barabore anina tu kara. ¹⁰ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Barau ḡena Basileia guruḡari vekuretoḡari ḡemi ai evaḡa-foforirini, senaḡi mabarari tu barabore ai avaḡa-guruḡarini, beḡene ḡita, senaḡi anina asi beḡene ribaia, beḡene seḡaḡi, senaḡi asi beḡene tuḡamaḡi-fakaia.”

*Widi ḡueri baraborena anina
Mataio 13:18-23; Mareko 4:13-20*

¹¹ Mai barabore anina tu maḡa: Widi ḡueri tu Barau ḡena guruḡa. ¹² Dabarai ḡeketoto widi ḡueri tu tarimarima na Barau ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiani. Senaḡi Satani eiaḡomani, Barau ḡena guruḡa ḡia nuḡari na eḡabi-vaḡirini, Vari Namona beḡe vaḡa-moḡoniani e beḡe maḡurini garina. ¹³ Tano ma forenai widi ḡueri ḡeketoto tu tarimarima na Barau ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiani e ma iakuri ḡesi ḡeḡabi-raḡeani. Senaḡi ḡia tu noḡa tarima asi lamuri kavana. Nega-kotuna moḡo Barau ḡena guruḡa ḡekorana-iaḡiani, senaḡi veribaḡani beraḡasini nai, beḡe ketoni. ¹⁴ Ġauḡa ḡiniḡiniri nuḡari ai ḡeketoto widi ḡueri tu tarimarima na Barau ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiani, senaḡi ḡetuḡamaḡi-ḡutumani, tanobara farefareri ḡetuḡamaḡi-gogo gogorini ema tanobara ḡena maḡuri iakuri na Vari Namona elau-tariani. Moḡa lorinai ḡwaḡwa namori asi ḡeḡorani. ¹⁵ Senaḡi tano namonai ḡeketoto widi ḡueri tu tarimarima na Barau ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiani, ma nuḡari namori e ma manauri ḡesi ḡeḡabi-raḡeani, ḡeḡabitariani mo, ḡwaḡwa namori ḡeḡorani.

*Lamefa toretorena gabuna
Mareko 4:21-25*

¹⁶ “Tarima ta lamefa begabuani nai tu, dia ḡuro na beḡoḡoitariani o fata gaburenai betoreani. Asigina, ḡia tu lamefa toretorena fatanai betore-kauani. Benamo tarima beḡe raḡekauni nai, mabarari na mama beḡene ḡitaia ḡana.

¹⁷ Vekuretoḡa dagarari mabarari beḡe foforini, veḡuni guruḡari beḡe ribani e beḡe kiraḡi-foforirini.

¹⁸ Moḡa lorinai ḡoseḡaḡirini guruḡari loriri boḡono toreri. Korana ma ḡena seḡaḡi tarimana Barau na riba e tuḡamaḡi-faka beviniani, asi ḡena seḡaḡi tarimana, ḡia etuḡa-maḡini ma ḡena tuḡamaḡi-faka, senaḡi ḡena tuḡamaḡi-faka aiḡesi misina maki beḡabi-vaḡiani.”

*Iesu sinana ema tarina merori
Mataio 12:46-50; Mareko 3:31-35*

¹⁹ Iesu sinana ema tarina merori ġia ġenai ġeiaġoto, senaġi tarimarima ġutuma nai, asi ġeri dabara Iesu ġenai beġe raka-kavini. ²⁰ Tarima ta na Iesu ekira-varaiato, ekirato, “Ġoi sinamu ema tarimu tu murikai ġeruġa-taġoni, ġoi ġevetaumuni.” ²¹ Benamo Iesu na mabarari ekirarito, “Barau ġena guruġa ġeseġaġirini e ġeveirini tarimari tu au sinagu ema au tarigu.”

*Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ġoirito
Mataio 8:23-27; Mareko 4:35-41*

²² Ġaro ta Iesu ma ġena mero ġesi ġasi ai ġeraġekauto, benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Siveġasi-vanaġi, kou mo rekena ġana.” Benamo ġeiaġoto. ²³ Ġeiaġoto-ġoi nuġanai, Iesu egena-maseto. Benamo iavara asikei kou ai eraġasito, benamo ureure ġasi nuġanai ġevebubu-ġurato nai, ġasi dori eburuto. ²⁴ Benamo ġena mero Iesu ġenai ġeiaġoto, ġevaġoato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu o, vevaġa-riba taumu o, ġita tu mai taburuni!” Iesu evariġisito, iavara e ureure ekira-ġoirito, benamo ġedokoto, ġemeġomeġo-tarito. ²⁵ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi ġemi veġabidadama tu ainai?” Ġia ġegarito e ġeġaba-rakavato nai, tauġeri mo ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Mai tarima tu dei? Ġia na iavara e ureure evaġa-guruġarito nai, garona ġeseġaġiani!”

*Iesu na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana evaġa-
namoato
Mataio 8:28-34; Mareko 5:1-20*

²⁶ Monana Iesu ma ġena mero ġeiaġoto, Gerasa (o Gadara) tarimari ġeri gabu ai ġeraġasito, Galilea tavi ta kefonai. ²⁷ Iesu ġasi na eraka-riġoto nuġanai, iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana ta eiaġomato Iesu ġenai. Ġia tu mo vanuġa tarimana. Kai-veġata asi dabuġana etanuto-ġoi, dia numai, senaġi gara gabuna fore kouġari ai. ²⁸ Ġia na Iesu eġitaiato nai, ekoġo-fouto, benamo Iesu kwakuna koranai eketo-tarito, ekirato, “Iesu o, ġoi Iaru-korokoro Barauna Natuna, kara au ġegu ai noveia otoni? Anoġimuni, asi bono vaġa-midigu midigugu!” ²⁹ Ġia moġesi ekirato, korana Iesu na iauka rakavana evaġa-guruġaiato, mo tarima ġenana neraka-vaġi. Nega ġutuma iauka rakavana na eġabiato-ġoi, kwakuna e ġimana seini na ġebarurito-ġoi, senaġi seini edabu-ġuturito-ġoi, benamo iauka rakavana na tano fakana ġana eġwa-iaġoato-ġoi.

³⁰ Iesu na edanaġiato, ekirato, “Ġoi aramu tu deikara?” Ġia na evaġa-veſeato, ekirato, “Au aragu tu ‘Ġutuma,’” korana iauka rakavari vovoka na ġeboroġiato nai. ³¹ Benamo iauka rakavari na Iesu ġenoġiato-ġoi, guri variġo kwareġana ġana asi bene tuġu-iaġori. (Mo tu iauka rakavari ġeri dibura gabuna).

³² Monai bai serina tu ġoro gabakanai ġedokadokato-ġoi. Moġa lorinai iauka rakavari na Iesu ġenoġiato, bai nuġari ai ġeraka-toġa, ġetato. Benamo Iesu na ekirarito, “Be, ġoiāġo!” ³³ Benamo iauka rakavari mo tarima ġenana ġeraka-vaġito, bai ġeri ai ġeraka-toġato. Benamo moġeri bai ġeġwa-bubu-lausiato, lalaġa na ġekokosi-firiġoto, kou ai ġevebora-maseto.

³⁴ Bai ġitaġauri tarimari na kara eġorato dagarana ġeġitaiato, benamo ġeragato, mo vari ġea fiuato vanuġa baranai e vanuġa keiri ai. ³⁵ Tarima-rima ġeġoto-iaġoto, kara eġorato dagarana ġea ġitaia ġana. Iesu ġenai ġeraġasito nai, ġia na mo tarima, iauka rakavari vovoka ġia ġenana ġeraka-vaġito tarimana, ġedoġariato, Iesu kwakuna koranai etanu-taġoto-ġoi ma dabuġana e ġena tuġamaġi maki maoro. Benamo ġia mabarari ġegarito. ³⁶ Mo veiġa ġeġitaiato tarimari na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana kamasi enamoto varina tarimarima ġekira-vararito. ³⁷ Benamo Gerasa tano tarimari mabarari na Iesu ġenoġiato, neragakwaneri ġetato, korana ġegari-rakavato nai. Moġa lorinai Iesu ġasi ai eraġekauto, ma eġenoġoito. ³⁸ Iauka rakavari ġia ġenana ġeraka-vaġito tarimana na enoġiato, Iesu ġesi bene iaġo etato. Senaġi Iesu na etuġu-ġenoġoiato, ekirato, ³⁹ “Noġenoġoi ġemu numa ġana. Barau na ġoi ġemu ai beveia veiġana tarimarima bono kira-varari.” Benamo ġia eiaġoto, ġena vanuġa tarimari mabarari Iesu ġena veiġa ġia ġenai ġeġorato eġobata-iaġirito.

*Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaġa-namorito
Mataio 9:18-26; Mareko 5:21-43*

⁴⁰ Iesu kou mo reke na ma eġenoġoito nai, tarimarima ġutuma na ġeġabi-raġeato ma iakuri ġesi, korana mabarari na Iesu ġevaġa-nogaġiato-ġoi. ⁴¹ Benamo tau ta arana Iairo, rubu ġitaġauna tarimana, Iesu ġenai eiaġoto, kwakuna koranai evetui-tarito, enoġiato, ġena numa ġana ġeiaġo etato, ⁴² korana ġia natuna kekenina, ġora ġereġa, dori emaseto-ġoi nai. Ġena laġani tu gabanana ruarua (12).

Iesu eiaġoto-ġoi nuġanai, tarimarima ġutuma na ġerakavebibi vebibiato-ġoi. ⁴³ Moġa nuġanai vavine ta, ġena keve tu rara kevena; laġani gabanana ruarua (12) ekeve-iaġiato. Ġia na ġena farefare e moni mabarari evaġa-koririto doketa

geri ai ġena keve beġene vaġa-namoa ġana. Senaġi ta na asi evaġa-namooto. ⁴⁴ Tarimarima ġutuma muriri ai vau ebebibi-toġato, ma tavi ta na ea raka-rosito mo, Iesu sevinai ea raġasito. Iesu ġena dabuġa dudunai eveġabikauto. Benamo vaġa-sebo ġena rara kevena ekorito. ⁴⁵ Iesu evedanaġito, ekirato, “Dei na au beġabi-karagu?” Mabarari ġevékira-ġuniġauto, ġekirato, “Au tu asiġi.” Benamo Petero ekirato, “Vevaġa-riba taumu, tarimarima oġitarini, ġekou-ġeġeraġimuni ema ġeraka-vebebesi vebebesini.” ⁴⁶ Senaġi Iesu ekirato, “Ta na au beġabi-karagu, korana au ribagu, seġuka au ġeguna varau beraka-vaġi.” ⁴⁷ Mai vavine varau eribato, ġia asi ġena vekuretoġa dabarana, benamo ma ġoġo-ġoġona ġesi eiaġoto, Iesu kwakuna koranai evetui-tarito, Iesu kara dainai eġabi-karaiato ema ġena keve vaġa-sebo ekorito varina ekiraġi-foforirito tarimarima ġoirari ai. ⁴⁸ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Natugu, ġemu veġabidadama na bevaġa-namomu. Be, ma nuġa namomu ġesi noiaġo.”

⁴⁹ Iesu roġo mo eguruġato-ġoi nuġanai, tarima ta rubu ġitaġauna tauna Iairo ġena numa na eiaġomato, ekirato, “Natumu varau bemase. Vevaġa-riba tauna asi novaġa-vekwaraġia.” ⁵⁰ Iesu na mo guruġa eseġaġiato nai, Iairo ekiraiato, ekirato, “Asi bono ġari, bono veġabidadama moġo, benamo ġia tu bemaġurini.” ⁵¹ Iairo ġena numai eraġasito, benamo Iesu na tarimarima ekirarito, numai asi beġene raġekau, Petero, e Iakobo (o Iames), e Ioane, ema kekeni tamana ma sinana moġo. ⁵² Mabarari tu ġetaġito-ġoi ema ġetaġi-guruġa guruġato-ġoi nuġanai, Iesu ekirato, “Asi ġotaġi, kekeni tu asi bemase, ġia tu egenani moġo.” ⁵³ Tarimarima na ġerikiriki-iaġiato, korana ġia ribari, kekeni tu emaseto. ⁵⁴ Senaġi Iesu na kekeni ġimanai eġabito, evaġa-guruġaiato, ekeato, “Natugu o, novariġisi!” ⁵⁵ Benamo iaukana eġenoġoito, ma emaġurito, vaġa-sebo evariġisito. Iesu na ekirarito, kekeni beġene ġubua. ⁵⁶ Ġia tamana sinana ġeġaba-rakavato, senaġi Iesu na evaġa-naġirito, mai veiġa varina tarima ta asi beġene kira-varaia.

9

Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) etuġurito

¹ Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekea-vegogorito, seġuka evinirito, iauka rakavari mabarari beġene lai-vaġiri, ema keve tarimari beġene vaġa-namori ġana. ² Benamo etuġurito, Barau ġena Basileia varina beġene ġobata-iaġia, ema keve tarimari beġene vaġa-namori. ³ Evaġa-guruġarito,

ekirato, “Ĝemi iaĝoiāgo ai kara ta asi boĝono ĝabi-kaua, togoi, dura, ĝaniĝani dagarari, moni, ema sedi ruarua maki asi boĝono ĝabi. ⁴ Beĝe ĝabi-raĝemini numanai boĝono tanu, bene iaĝo mo, vanuĝa boĝono raga-kwanea. ⁵ Bema vanuĝa tai asi beĝe ĝabi-raĝemini nai, mo vanuĝa boĝono raga-kwanea, kwakumi kauri boĝono kwari-ketoketori, ĝia ĝeri kira-sirivaĝi vaĝa-moĝoniri ĝana.”

⁶ Iesu ĝena mero ĝerakato, vanuĝa tata ĝana ĝeiaĝoto, Vari Namona ĝeĝobata-iaĝiato-ĝoi ema keve tarimari ĝevaĝa-namorito-ĝoi gabu mabarari ai.

Heroda ĝena daradara

Mataio 14:1-2; Mareko 6:14-16

⁷ Heroda, Galilea tanona verena, Iesu varina eseĝaĝiato, benamo edaradara-rakavato, korana tarima kota ĝekirato, Ioane Babatiso tu mase na ma evariĝisi-ĝenoĝoito. ⁸ Ma kota ĝekirato, Elia efoforito. Ma kota ĝekirato, peroveta tarimana guinena ta evariĝisi-ĝenoĝoito, ĝetato. ⁹ Senaĝi Heroda ekirato, “Ioane debana tu au na abasi-ĝutuato. Be, mai varina aseĝaĝiani tarimana tu dei?” Heroda eurato Iesu bene ĝitaia.

Iesu na tarimarima daĝara imaima (5,000) eĝuburito

Mataio 14:13-21; Mareko 6:30-44; Ioane 6:1-13

¹⁰ Iesu ĝena apostolo ma ĝeĝenoĝoito, karakara ĝeveirito veiĝari variri Iesu ĝekira-varaiato. Benamo Iesu na eĝori-ĝerevaĝirito, vanuĝa ta arana Betesaida ĝana eĝori-iaĝorito. ¹¹ Senaĝi tarimarima na ĝeseĝaĝirito nai, Iesu murina na ĝerakato. Benamo Iesu na eĝabi-raĝerito, Barau ĝena Basileia varina eĝobata-vinirito ema keve tarimari evaĝa-namorito. ¹² Ĝaro evariĝoto-ĝoi nuĝanai, ĝena mero gabanana ruarua (12) Iesu ĝenai ĝeiaĝoto, ĝekirato, “Mai tarimarima notuĝuri, be kavinaĝi vanuĝari ai ema vamoka vei tarimari ĝeri tanu gaburi ai, ĝari ĝaniĝani e gena-gaburi ĝea vetau, korana mai tu tano fakana nai.” ¹³ Senaĝi Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi na ĝaniĝani ĝoviniri.” Ĝia na ĝevaĝa-veseato, ĝekirato, “Ĝai ĝemai beredi tu imaima (5) ema maĝani-kone ruarua (2) moĝo. Ĝoi ourani ĝai baĝana iaĝo, ĝaniĝani baĝana voiri mai tarimarima ĝutuma ĝari?” ¹⁴ Korana tau mabarari tu 5,000 kavana.

Iesu na ĝena mero ekirarito, ekirato, “Tarimarima ĝovareri doĝoro ta gabana imaima (50), doĝoro ta gabana imaima (50), benamo ĝene tanutanu-tari.” ¹⁵ Iesu ekirato lorinai ĝeveiato, tarimarima mabarari ĝevaĝa-tanutanu-taririto. ¹⁶ Moĝa murinai Iesu na beredi imaima e maĝani-kone ruarua eĝabirito, gubai egaga-raĝeto, Barau evaĝa-namoato vau,

ebuki-ġutuġuturito ema ekini-misimisirito, benamo ġena mero evinirito beġene vareri. ¹⁷ Tarimarima na ġeġanirito nai, mabarari ġeġani-maseto. Gabivau Iesu ġena mero na ġaniġani kwari ġevaġa-vegogorito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito.

Petero na Iesu tu Kerisona ekiraġito

Mataio 16:13-19; Mareko 8:27-29

¹⁸ Ġaro ta Iesu ġereġana eġuriġurito, ġena mero maki ġia ġesi. Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ġetoni au tu dei?” ¹⁹ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Kota ġekirani ġoi tu Ioane Babatiso, ma kota tu Elia, ma kota tu peroveta tarimana guinena ta evariġisi-ġenoġoito.” ²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Senaġi ġomi tu kara ġotoni au tu dei?” Petero na evaġa-veseato, ekirato, “Ġoi tu Barau ġena Keriso, ġia na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna.”

Iesu ġena mase ema variġisi-ġenoġoi ekiraġirito

Mataio 16:20-28; Mareko 8:30-9:1

²¹ Iesu na elaunaġirito, ġia varina tarima ta asi beġene kira-varaia. ²² Ġia ma ekirato, “Tarimarima Natuna midigu vovoka roġo beġanini. Iuda vereri, e Rubu Veaġa vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari na beġe ruġaiani; ema beġe vaġi-maseani maki, senaġina ġaro vaġa-toitoinai vau mase na ma bevariġisi-ġenoġoini.”

Maġuri guruġari o Iesu murinai raka

Mataio 10:33; 10:39; Ioane 12:25

²³ Iesu na ġia mabarari evaġa-guruġarito, ekirato, “Bema tarima ta eurani au murigu ai bene raka etoni tarimana, tauġena bene vekira-fitoġa, ġena satauro bene ġwaia ġaro mabarari ai, au murigu ai bene raka. ²⁴ Korana deikara ġena maġuri moġo lorina etoreani tarimana, ġena maġuri befitoġaiani. A deikara au daigu ai ġena maġuri befitoġaiani tarimana, ġena maġuri asi bevei-rekwarekwaiani. ²⁵ Bema tarima ta na tanobara mabarana uranai ġena maġuri befitoġaiani, a ġia tauġena ġena maġuri bevaġa-rakavaiani, ġena namo tu kara ġia ġenai? ²⁶ Bema tarima ta na au ema ġegu guruġa maiakari na bemaikaiani nai tu, Tarimarima Natuna na maki ġia bemaika-viniani ġena iaġomai, ma mana marevana e seġuka baregona ġesi, Tamana ma aneru veaġari ġesi beġe iaġomani ġaronai. ²⁷ Moġoni akiramini, mainai ġeruġa-taġoni tarimari kota asi roġo beġe maseni, Barau ġena Basileia beġe ġitaiani.”

Iesu vetoġana eirauto

Mataio 17:1-13; Mareko 9:2-13

28 Mai guruḡa ekiraḡi-ḡosiatu murinai, ḡaro imaima toitoi (8) kavana ḡevanaḡito vau, Iesu na Petero, e Ioane, ema Iakobo (o Iames) eḡabirito, ḡoro ta ḡana ḡevaraḡeto bene ḡuriḡuri ḡana. 29 Eḡauḡauto-ḡoi nuḡanai, ḡia ḡoirana vetoḡana eirauto, ema ḡena dabuḡa ekuro-ḡaroḡaroto. 30 Benamo tarima ruarua ḡefoforito, Mose ma Elia, Iesu ḡesi ḡeguruḡa guruḡato-ḡoi. 31 Tauri ruarua ma marevari e mamari ḡesi ḡefoforito, Iesu ḡesi ḡeguruḡato, Ierusalemi bemaseni ḡetato, Barau ḡena ura ilailanai. 32 Petero ma karona ḡegenamaseto, senaḡi ma ḡetataḡato nai, Iesu ma marevana e mamana ḡesi ḡeḡitaiato, ema ḡia ḡesi ḡeruḡa-taḡoto tarimari maki ḡeḡita-rito. 33 Tauri ruarua Iesu ḡeraga-kwaneana ḡana nuḡanai, Petero na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaḡa-riba taumu, namo vedaurea ḡita tu maiḡera, be mainai fouta toitoi ḡaragari. Ta ḡoi ḡemu, ta Mose ḡena, ta Elia ḡena.” ḡia asi ribana kara ekiraḡiato.

34 ḡia roḡo eguruḡato-ḡoi nai, magube na ema iaukataririto. Magube na eḡabi-ḡaurito nai, ḡia ḡegarito. 35 Garo ta magube nuḡana na ekea-rosito, ekirato, “Mai tu au Natugu, aḡabi-hidiato tarimana, ḡia boḡono seḡaḡi-vinia!”

36 Mo garo ekorito nai, Iesu ḡereḡana ḡeḡitaiato. Mai veḡa ḡeḡitarito dagarari, tarima ta asi ḡekira-varaiato mo negai.

Iesu na iauka rakavana na eboroḡiato merona evaḡa-namoato

Mataio 17:14-21; Mareko 9:14-29

37 ḡaro ta ekorito murinai, ḡia tu ḡoro na ḡeraka-variḡoto-ḡoi nuḡanai, tarimarima ḡutuma lelevaḡi ḡesi ḡeraka-veḡoitaḡoto. 38 Benamo tau ta ḡutuma nuḡari na ekeafouto, ekirato, “Vevaḡa-riba taumu o, anoḡimuni, au natugu merona noma ḡitaia. Mai tu au natugu sebana, ḡora ḡereḡa. 39 Nega tari ai ḡia tu iauka rakavana na eḡabiani, benamo ekoḡo-founi; tauḡanina maki evaḡa-ḡoḡo-ḡoḡoani, benamo bokana na kaburoburo ḡeraka-rosini. Maiḡesina evaḡi-mase vanaḡi-vanaḡiani. 40 ḡoi ḡemu mero banoḡiri, ḡelai-vaḡia basi, senaḡi ḡia asi beḡe ilaila.”

41 Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Asi veḡabidadama ema kira-sirivaḡi ḡuruna o! ḡaro vira au tu sevimi ai bana tanu? ḡaro vira bana vevaḡa-gwaḡiḡi-vinimi?” Benamo Iesu na mo tau ekiraiato, ekirato, “Natumu noḡori-iaḡomaia.” 42 Mero eiaḡomato-ḡoi nai, iauka rakavana na tano ekwaraḡi-iaḡiato, tauḡanina evaḡaḡoḡo-ḡoḡoato. Senaḡi Iesu na iauka rakavana ekira-ḡoiato, mero evaḡa-namoato, benamo tamana ma evini-ḡenoḡiato. 43 Tarima mabarari ḡeḡaba-rakavato, korana Barau ḡena seḡuka ḡeḡitaiato nai.

*Iesu ġena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato**Mataio 17:22-23; Mareko 9:30-32*

Tarimarima roġo Iesu ġena veiġa ġeġaba-iaġiato-ġoi nai, Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, ⁴⁴ “Au na guruġa ta ġemi nakiraġia, be ġoseġaġi ema asi boġono tuġa-
rekwaia. Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau tari-
marima ġimari ai beġe toreani.” ⁴⁵ Senaġi ġena mero na asi
ġetuġamaġi-doġariato, Iesu tu kara ekiraġiato. Mo guruġa
anina tu ġia ġeri ai vekuretoġa, asi beġene ribaia ġana, ema
Iesu maki asi ġedanaġiato, korana ġegarito nai.

*Deikara tu barego vedaurea**Mataio 18:1-5; Mareko 9:33-37*

⁴⁶ Iesu ġena mero fakari ai vevane eġorato, korana tu
ġekirato, dei tu barego vedaurea ġia fakari ai. ⁴⁷ Iesu varau
eribato kara ġetuġamaġiato, moġa lorinai mero keina ta
eġabiatu, ġia sevinai evaġa-ruġa-tariato vau, ⁴⁸ ekirarito,
ekirato, “Dei na mai mero beġabi-raġeani au aragu ai, ġia na
au beġabi-raġeguni. Bema tarima ta na au beġabi-raġeguni,
etuġuguto Barauna maki beġabi-raġeani. Korana deikara
ġomi na ġokira-fitoġaiiani tarimana ġomi fakami ai, ġia tu
barego vedaurea.”

*Iesu aranai nuġa-farevaġi veiġa boruri eveirito tarimana**Mareko 9:38-40*

⁴⁹ Ioane na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vevaġa-riba
taumu, tarima ta ġaġitaiato, ġoi aramu ai iauka rakavari elai-
vaġirito-ġoi, senaġi ġai na ġakira-ġoiato, korana ġia tu dia
ġita ġesi taġauveini nai.”

⁵⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi boġono kira-ġoia, korana
deikara na ġomi asi evaġa-rakavamini tarimana tu ġomi
evaġa-kavamini.”

Samaria tarimari kotari na Iesu asi ġeġabi-raġeato

⁵¹ Iesu guba ġana bevaraġeni ġarona ekavinaġiato-ġoi
nai, Ierusalem bene iaġo-vinia, etato. ⁵² Benamo Iesu na
vetuġunaġi tarimari etuġu-guinerito, Samaria vanuġana tai
ġeraġasito, Iesu ġena totoġa gabuna ġea vetauato. ⁵³ Senaġi
vanuġa tarimari na Iesu asi ġeġabi-raġeato, korana tu
Ierusalem eiaġo-viniato-ġoi nai. ⁵⁴ Iesu ġena mero Iakobo
(o Iames) e Ioane mo veiġa ġeġitaiato, benamo ġekirato,
“Vereġauka, ġoi ourani karava guba na baġana kiraġia, bene
mariġo, bene vaġa-rakavari?”

⁵⁵ Iesu eruġa-kureto, tauri ruarua ekira-ġoirito. ⁵⁶ Benamo
ġia ma ġerakato, vanuġa ta ġana ġeiaġoto.

Iesu murinai beġene raka ġetato tarimari

Mataio 8:19-22

⁵⁷ Ġia dabara na ġeiaġoto-ġoi nai, tarima ta na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġemu iaġoiāgo gaburi mabarari ai bana kavamu.” ⁵⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Boġa kwaivari ma ġeri kouġa, ema manu ma ġeri nuġi, senaġi Tarimarima Natuna tu asi ġena gena-gabuna.”

⁵⁹ Iesu na tarima ta ma evaġa-guruġaiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” Senaġi mo tarima evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, asi roġo, naġenoġoi, be tamagu roġo naguria.”

⁶⁰ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Mani tu noiaġuiri, mase tarimari (o Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari) na ġeri mase tauġeri na beġene guriri. Senaġi ġoi tu noiaġo, Barau ġena Basileia varina noa vari-flua.”

⁶¹ Tarima ta na ma ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, murimu ai naraka, senaġi niaġo roġo, ġegu numa tarimari ġesi ġaveġabi-tuġu.” ⁶² Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Tarima ta efokafokani nai, murina ġana ma eboġe-ġenoġoini, ġia tu asi ilaila Barau ġena Basileia beġebiani.”

10

Iesu na tarima gabana imaima ema gabana ruarua ma ruarua (72) etuġurito

¹ Moġa murinai Vereġauka na tarima 72 eġabi-virigirito, benamo ruari ruari etuġu-guinerito, ġia beiāgoni vanuġari e gaburi mabarari ġana. ² Evaġa-guruġarito, ekirato, “Kwakwa ġaniġaniri tu ġutuma lelevaġi, senaġi kwakwa tarimari tu viravira moġo. Moġa lorinai kwakwa Vereġaukana ġonoġia, be kwakwa tarimari tari ma bene tuġu-iaġori, ġaniġani beġenea kwari. ³ Ġoiāgo, au na mamoe kavana atuġumini, boġa kwaivari rakavari fakari ai. ⁴ Moni fusefuseri, dura e tamaka asi boġono ġabikau; dabarai tarima ta asi boġono vaġa-guruġaia. ⁵ Bema numa tai boġo raġekauni nai, boġono kira, ‘Maino mai numai bene tanu.’ ⁶ Bema maino eura-viniani tarimana monai etanuni nai, ġemi maino guruġana ġia iatanai bene tanu. Bema asiġina nai, maino tu ġemi ai ma bene ġenoġoi. ⁷ Karakara beġe vinimini boġono ġaniri e boġono niuri, korana eġauveini tarimana davana bene ġabia ġana. Numa ta na ma numa ta ġana asi boġono iaġo, senaġi mo numa sebonai moġo boġono tanu.

⁸ Bema vanuġa tai boġo raġasini, beġe ġabi-raġemini, karakara ġoirami ai beġe tore-rosirini dagarari boġono ġaniri. ⁹ Mo vanuġai keve tarimari boġono vaġa-namori e tarimarima boġono vaġa-guruġari, boġono kira, ‘Barau ġena

Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani), tu sevimmi ai maiġa.’ ¹⁰ Senaġi bema vanuġai boġo raġasini, benamo asi beġe ġabi-raġemini nai, ġatamanai boġono raka-roso, boġono kira, ¹¹ ‘Ġemi vanuġa gagauri kwakumai beġe kafakau dagarari maki mai ġakora-vaġirini ġemi kira-sirivaġi vaġa-foforiri ġana. Senaġi boġono riba, Barau ġena Basileia tu bekavi-naġi.’ ¹² Au na akiramini, Kota baregona ġaronai mai vanuġa na meto beġwaiani tu, Sodoma ġena meto maki bevanaġiani.”

Asi veġabidadama vanuġari

Mataio 11:20-24

¹³ “Korasini o, ġoi ema Betesaida, vetuġami kika! Korana nuġa-farevaġi veġari ġemi ai ġefoforito-ġoi tu, Taia e Sidono nuġari ai beġere fofori, benamo ġia tu irau laġani ai ġere vetuġamaġi-kure, fuse rakavari ai e tauġaniri ma gulumari ai ġeri vetuġamaġi-kure ġere vaġa-foforia. ¹⁴ Barau na tarimarima bekota-vinirini ġarona baregonai, ġomi na boġo doġariani metona tu Taia e Sidono ġeri meto bevanaġiani. ¹⁵ Ġoi maki, Kaperanauma o, ġoi ourani guba ġana bono varaġe otoni? Asiġina, ġoi tu mase gabuna ġana boiaġoni!”

¹⁶ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Dei na ġomi beseġaġi-vinimini, au maki beseġaġi-viniguni; dei na asi beġabi-raġemini, au maki asi beġabi-raġeguni; ema dei na asi beġabi-raġeguni, etuġuguto Barauna maki asi beġabi-raġeani.”

Iesu na etuġurito tarimari 72 ġeġenoġoito

¹⁷ Ġena mero 72 ma ġeġenoġoito ma iakuri ġesi, ġekirato, “Vereġauka o, iauka rakavari ġoi aramu ai ġavaġa-guruġarito, benamo garoma ġeseġaġirito-ġoi.” ¹⁸ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Satani aġitaiato, kiriku ekimoreani kavana guba na eketo-firiġoto. ¹⁹ Boġono riba, au na seġuka varau avinimito, mota ema kavikavi boġono fana-tariri, ema Satani ġena seġuka maki boġono vaġa-farakaia ġana; dagara ta na asi bevaġa-rakavamini. ²⁰ Senaġina, dia boġono iaku korana iauka rakavari ġomi ġemi seġuka nuġanai, asiġina, a ġomi tu boġono verere korana arami gubai etorerito nai.”

Iesu eiakuni

Mataio 11:25-27; 13:16-17

²¹ Mo tanu-vegogo nuġanai Iauka Veġa na Iesu tu iaku na evaġa-vonuato, benamo ekirato, “Tamagu o, avaġa-namomuni, guba ema tanobara Verena! Korana ġoi na ma iaunegari e riba tarimari ġeri ai okure-toġarini dagarari tu, asi ġeri riba tarimari ġeri ai ovaġa-foforirini. Aba, Tamagu, mai tu ġoi ġemu veuravini korana evaġa-foforiani. ²² Dagara

mabarari Tamagu na eviniguto. Tarima ta asi ribana ġia Natuna, Tamana moġo ġereġana, ema ta asi ribana ġia Tamana, senaġi Natuna ġereġana moġo, ema Natuna na eura-vinirini tarimari ġeri ai vau evaġa-foforirini.”

²³ Benamo Iesu eboġe-kureto ġena mero ġeri ai, veġuni ai evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi tu boġono iaku, korana tu mai ġoġitarini dagarari dairi ai. ²⁴ Au na akiramini, peroveta tarimari e tanobara vereri baregori o kini vovoka ġeurato, mai ġoġitarini dagarari beġere ġitari, senaġi asi ġeġitarito, ema ġoseġaġirini dagarari beġere seġaġiri, senaġi asi ġeseġaġirito.”

Barabore - Samaria tarimana namona

²⁵ Taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ta evariġisito, benamo Iesu eribaġaniato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, au tu kara haveini vau, maġuri vanaġivanāġi badoġariani?” ²⁶ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Taravatu tu kara etoni? Ġoi na tu kamasi oiaviani?” ²⁷ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka ġoi ġemu Barau bono uravinia ma nuġamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma kokoremu mabarana, e ma tuġamaġimu mabarana’; ema ‘Sevimu tarimana maki bono ura-vinia ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.’”

²⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Bovaġa-veše maoro, maniġesi bono vei, be bono maġuri.”

²⁹ Senaġi taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana tu ma veiavina ġesi Iesu ma edanaġi-veribaġaniato, ekirato, “Au sevigu tarimana tu dei?”

³⁰ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Tau ta Ierusalemna na Ieriko evariġo-viniato-ġoi nuġanai, lema tarimari na dabarai ġeguru-viniato, ġena dabuġa ġekokirito, ġevaġa-vevaġiato, dori moġo ġevaġi-maseato, benamo monai ġeraga-kwaneato.

³¹ Moġa Rubu Veaġa verena ta mo dabara na evariġoto-ġoi nai, mo tau edoġariato, senaġi eraka-ġevi-raġiato moġo.

³² Levi doġorona tarimana ta, (Rubu Veaġai vetuġunaġi tauna), maki moġesi, mo tau ea doġariato nai, maki eraka-ġevi-raġiato moġo. ³³ Senaġina Samaria tarimana ta ġena iaġoiāġo ai mo tau ea doġariato, eġitaiato nai, evetuġaiato.

³⁴ Sevina ġana eiaġoto, diġa e vine nanuna manuġanai ebubuto, ekumuato, benamo ġena doniki ai evaġa-tanukauato, vinitaġo numana ġana eġori-iaġoato, monai enariato. ³⁵ Boġiboġi evariġisito nai, silva moniri ruarua numa ġitaġauna tarimana eviniato, ekirato, ‘Mai tau bono nariġau-ġitakaua. Bema moni asi beilailani nai, ġegu ġenoġoi ai vau ġemu moni davana bavinimuni.’”

36 Iesu evedanaĝito, ekirato, “Ĝoi tu kara otoni? Mai tarima toitoi fakari ai deikara sevina tarimana tu mo lema tarimari na ĝevaĝa-vevaĝiato tauna ĝenai bita kiraĝiani?”
 37 Taravatu evevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimana evaĝa-veseto, ekirato, “Evetuĝaiato tarimana.” Benamo Iesu na ekiraiato, “Noiaĝo, ĝoi maki moĝesi bono vei.”

Mareta e Maria

38 Iesu ma ĝena mero ĝesi ĝeri iaĝoiaĝo ai vanuĝa tai ĝea votuto. Monai vavine ta arana Mareta ĝena numai eĝabiraĝeato. 39 Ĝia tu ma tarina arana Maria, benamo Maria tu eiaĝoto, Vereĝauka kwakuna koranai etanu-tarito, ĝena guruĝa eseĝaĝirito-ĝoi. 40 Mareta tu veĝabiraĝe dagarari eveito-ĝoi, evekvaraĝito-ĝoi. Benamo eiaĝomato, ekirato, “Vereĝauka, ĝoi tu otuĝamaĝini ba? Tarigu na beraga-kwanegu, au ĝereĝagu moĝo avekvaraĝini. Nokiraia, be nema vaĝa-kavagu!”

41 Vereĝauka na evaĝa-veseato, ekirato, “Mareta! Mareta! Dagara ĝutumari na nuĝamu ĝevaĝa-veĝonuani e ĝevaĝa-vekvaraĝiani, 42 senaĝi dagara sebona moĝo ĝerevaĝi. Maria na tu namona beĝabi-virigĝia, ta na ĝia ĝenana asi ma beĝabi-vaĝiani.”

11

Iesu na ĝena mero ĝurigiĝuri evaĝa-ribarito

1 Ĝaro tai Iesu tu gabu tai eĝauĝauto. Ekorito nai, ĝena mero ta na evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Vereĝauka o, ĝurigiĝuri novaĝa-ribama Ioane na ĝena mero evaĝa-ribarito ilailanai.”

2 Iesu na ekirarito, ekirato, “Ĝoĝurigiĝurini nai, boĝono kira:

‘Ĝai Tamama o,
 ĝoi aramu baĝana vaĝa-veaĝaia;
 ĝemu Basileia bene iaĝoma.

3 Ĝaro tata ĝai ĝema-ĝama bonoma vinima.

4 Ĝema rakava notuĝamaĝi-fitoĝari,
 korana ĝai maki ĝevaĝa-rakavamani tarimari ĝeri rakava
 ĝatuĝamaĝi-fitoĝarini.

‘Ema veribaĝani ai asi bono ĝori-kauma.’ ”

5 Benamo Iesu na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Bema ĝomi ta boĝi nuĝanai ĝatana ĝenai bere iaĝo, bere noĝia, bere kira, ‘Ĝatagu o, ĝaniĝani dagarari kota naĝabi-toreri roĝo,
 6 korana au ĝatagu ta tu ĝena iaĝoiaĝo ai ĝegu ai beiaĝoma, senaĝi au tu asi ĝegu ĝaniĝani ĝia baĝubuani.’ 7 Benamo mo tarima na numa nuĝana na bere vaĝa-vesea, bere kira, ‘Asi novaĝa-vekvaraĝigu. Ĝatama-boka varau babiria, ema au tu natugu ĝesi ĝagenani. Au tu asi bavariĝisini, dagara

ta asi bavini-muni.’ ⁸ Akiramini, enabe ġia ġatana, senaġi asi bevariġisini, ġaniġani asi beviniani, senaġi ġena noġinoġi ġenoġoi-ġenoġoi dainai bevariġisini, eura-vinirini dagarari beviniani.

⁹ Moġa lorinai, au na ġomi akiramini, noġinoġi ai Barau na bevinimini, vetauvetau ai boġo doġarini, sekeseke o fidifidi ai ġemi ġatama-boka bekeoani. ¹⁰ Korana benoġinoġini tarimana tu beġabini, bevetauni tarimana bedoġarini, ema beseke-sekeni tarimana Barau na ġena ġatama boka bekeoani.

¹¹ Ġomi tama fakami ai deikara bema natumu merona maġani-kone benoġini nai, ġoi na tu mota boviniani? ¹² O ġatoi benoġini nai, kavikavi boviniani? ¹³ Boġono tuġamaġi, ġomi tu rakava tarimami, senaġi dagara namori natumi viniviniri ma ribami, moġa lorinai ġomi Tamami gubai etanuni, ġia na lauka Veaġa ġenoġi-viniani tarimari bevinirini veġatana!”

Iesu e Belsebul

Mataio 12:22-30; Mareko 3:20-27

¹⁴ Iesu na iauka rakavana, muru-bubu iaukana, elai-vaġiato, benamo mo muru-bubu tarimana eguruġato. Tarimarima ġutuma na ġevaġa-raġeato, ¹⁵ senaġi tarima kota ġekirato, “Mai tu Belsebul, iauka rakavari ġeri vere, ġena seġukai iauka rakavari elai-vaġirini.”

¹⁶ Tarima kotari na Iesu ġedanaġi-veribaġaniato, vetoġa ta guba na bene viniri ġetato. ¹⁷ Senaġi Iesu na ġia ġeri tuġamaġi eribarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Gavamani ta beveġabi-kirani, ġia tu berakavani, ema doġoro ta beveġabi-kirani, ġia tu beketoni. ¹⁸ Moġa lorinai Satani tu tauġena moġo bevevare-kirani, ġena basileia tu kamasi beruġani? Maiġesi akiraġiani, korana tu ġomi ġokirani, au tu Belsebul ġena seġukai iauka rakavari alai-vaġirini. ¹⁹ Bema au iauka rakavari Belsebul ġena seġukai alai-vaġirini nai, ġomi murimi ai ġerakani tarimari na iauka rakavari aiġesi ġelai-vaġirini? Ġia na ġevaġa-moġoniani ġomi ġemi guruġa tu asi anina. ²⁰ Senaġi bema au iauka rakavari Barau ġena seġukai alai-vaġirini nai, boġono riba, Barau ġena Basileia, ġena veġitaġau seġukana, tu ġomi ġemi ai varau beraġasi.

²¹ Kokore tarimana ma ġena vaġivaġi dagarari ġesi ġena numa beġita-ġauani nai, ġena farefare tu roġo beġe tanuginikauni. ²² Senaġina kokore vedaurea tarimana ta ma

beiaḡomani, mai tarima bevaḡa-vevaḡiani, benamo bevaḡa-darereani, ḡia ḡena vaḡivaḡi dagarari, veḡabidadama dagarari, beberariani, benamo ḡena farefare mabarari bevare-rovorovorini.

²³ Deikara dia au ḡatagu tu, au ḡegu inai tarimana, ema deikara au ḡesi asi etore-vegogoni tu eveiari-lausilausini.”

Iauka rakavana ma eḡenoḡoito

Mataio 12:43-45

²⁴ “Iauka rakavana ta tarima ta ḡenana eraka-rosito, benamo gabu kaukauri na eraka-vanaḡito, iaḡana bene ḡania etato, senaḡi iaḡaraḡi gabuna ta asi edoḡariato. Benamo ḡia tauḡena ekirato, ‘Naḡenoḡoi, araga-kwaneato numana ḡana.’ ²⁵ Eḡenoḡoi-iaḡoto, numa edoḡariato. Numana tu veiareva ema ḡitaḡitana namo vedaurea. ²⁶ Benamo ḡia na iauka rakava kwaikwairi imaima ruarua (7) ma eḡori-iaḡorito, mabarari ḡeraka-toḡato, monai ḡetanuto. Moḡa lorinai mo tarima tu tovotovonai ḡena rakava tu kota misina, senaḡi dokonai ḡena rakava tu barego vedaurea.”

Verere moḡonina

²⁷ Mo guruḡa ekiraḡiato-ḡoi nai, vavine ta tarimarima ḡutuma fakari na eguruḡa-vaisito, ekirato, “Goi evaḡa-maḡurimuto e evini-rurumuto vavinena tu namo!”

²⁸ Senaḡi Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Iniḡesi nokira, Barau ḡena ḡuruḡa ḡeseḡaḡiani ema ḡekorana-iaḡiani tarimari neḡi namo!”

Seḡuka vetoḡana ḡevetauato

Mataio 12:38-42; Mareko 8:12

²⁹ Tarimarima ḡutuma na Iesu ḡeruḡa-ḡeḡeraḡiato, benamo evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Toma ḡuru tu ḡuru rakavana! Seḡuka vetoḡana ḡevetauani, senaḡi vetoḡa ta asi beḡe doḡariani, Iona, peroveta tarimana, vetoḡana moḡo. ³⁰ Korana Iona tu vetoḡa ta Nineva tarimari ḡeri ai, moḡa ilailanai Tarimarima Natuna tu vetoḡai beiaḡoni mai ḡuru tarimari ḡeri ai. ³¹ Barau na tarimarima bekota-vinirini ḡaronai, Seba vavine baregona o Kwin beruḡa-vaisini, mai ḡuru tarimari besamanirini, korana ḡia tu ḡena tanobara manaḡana na eiaḡomato, Solomona ḡena iaunega guruḡari bene seḡaḡiri ḡana. Senaḡi ḡoḡitaia, tarima ta na Solomona evanaḡiani tu maiḡa. ³² Barau ḡena Kota baregona ḡaronai, Nineva tarimari beḡe ruḡa-vaisini, toma ḡuru tarimari beḡe samanirini, korana Iona ḡena ḡobata ḡeseḡaḡiato neganai, ḡia ḡeri rakava ḡerina ḡevetuḡamaḡi-kureto. Senaḡi tarima ta na Iona evanaḡiani tu maiḡa.”

*Tauḡani mamana**Mataio 5:15; 6:22-23*

³³ “Tarima ta na lamefa begabuani nai, asi bekure-toḡaiani, diḡu na asi beḡoḡoi-tariani, senaḡi lamefa tore-torena gabuna korikorinai betoreani, beḡe raka-toḡani tarimari na mama beḡene ḡitaia ḡana. ³⁴ Ḡoi matamu tu ḡoi tauḡanimu ḡena lamefa kavana. Bema ḡoi matamu namo nai, tauḡanimu mabarana bemamani. Senaḡi ḡoi matamu rakava nai, tauḡanimu mabarana bemukunani. ³⁵ Moḡa lorinai, lorimu bono vetore, mama ḡoi nuḡamu ai bemukunani garina. ³⁶ Bema ḡoi tauḡanimu mabarana mama na bevonuvonu-raḡeni, mukuna kota maki asi betanuni, ḡia tu mama dikadika, lamefa emore-rovorovoni, ḡoi evaḡa-mamamuni kavana.”

Iesu na Farisea tarimari ema taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari evanerito

Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 20:45-47

³⁷ Iesu eguruḡa-ḡosito nai, Farisea tarimana ta na ekeaiato, ḡia ḡesi beḡene ḡaniḡani-vegogo; benamo ḡena numa ḡana eiaḡoto, ḡaniḡani gabunai etanu-tarito. ³⁸ Mo Farisea tarimana na eḡitaiato nai, nuḡana efarevaḡi-rakavato, korana Iesu tu asi eveḡuriḡito, (ḡia seneri vereri ḡeri vevaḡa-naḡi ilailanai), senaḡi eḡani-ḡanito moḡo. ³⁹ Benamo Vereḡauka na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Gomi Farisea tarimami na ḡemi kapusi ema disi muriri rekeri moḡo ḡoḡuriḡi-ginikaurini, senaḡi nuḡami tu verariverari ema vei-taḡuitaḡui na ḡevonufokafokato. ⁴⁰ Ḡomi tu babo! Ḡomi asi ḡoribani, murika rekena eveiato Barauna na nuḡana rekena maki ḡia na eveiato? ⁴¹ Senaḡi kapusi ema disi nuḡari dagarari tu asi ḡeri-ḡari tarimari boḡono viniri vau, dagara mabarari ḡemi ai beḡe veiarevani.

⁴² Farisea tarimami, vetuḡami kika! Korana ḡomi na Barau ḡovarevare-viniani dagarari misimisiri, ḡemi sivoḡa, kodukarava ema ḡaniḡani ḡailauri maki karava gabanana (10) ḡoveirini, karava sebona boubou dagaranaḡi ḡovaḡa-iaḡoani, senaḡina vei-iobukaiobuka ema Barau uravinina maḡurina tu ḡoleaiani. Ḡomi na tu maḡeri veiḡa baregori ḡoro veiri ema mo veiḡa keiri maki asi boḡoro iaḡuri.

⁴³ Farisea tarimami, vetuḡami kika! Korana ḡemi ura rubu ai tu tanutanu namori ai boḡono tanu, ema ḡemi ura maki maketi gaburi ai beḡene vaḡa-namomi. ⁴⁴ Vetuḡami kika! Ḡomi tu asi ḡita vetoḡari gara gaburi kavana, tarimarima iatari na ḡeraka-vanaḡini nai ḡemirorini, ḡia asi ḡeribani mo tu gabu rakavana.”

⁴⁵ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ta na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu o, maiġesi okirani nai, ġai maki okira-fitoġamani!”

⁴⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Ġomi taravatu ġovevaġa-riba iaġiani tarimami maki vetuġami kika! Ġomi na maruna metori tarimarima ġovaġa-faġarini, senaġi ġimami didina ta maki ġeri marunai asi ġoveġabikauni, asi ġovaġa-kavarini. ⁴⁷ Vetuġami kika! Ġomi tubumi ġatami na peroveta tarimari ġevaġi-maserito, ema ġomi na tu ġeri gara gaburi namori ġoveirini. ⁴⁸ Moġesi ġomi tauġemi tubumi ġatami ġeri veġa ġokiraġi-foforirini ema ġovaġa-moġonirini; moġoni veġata, tubumi ġatami na peroveta tarimari ġevaġi-maserito, ema ġomi na ġeri gara gaburi ġoveirini. ⁴⁹ Moġa lorinai Barau ġena Iaunega ekirani, ‘Au na peroveta tarimari ema apostolo tarimari batuġu-iaġorini ġeri ai, benamo tari tu beġe vaġi-maserini, ma tari tu beġe lai-lausilausirini.’ ⁵⁰ Moġesi nai, peroveta tarimari mabarari ġevaġi-maserito, Barau na tanobara eveiato veġata beiaġoma mo maitoma, metona tu toma ġuru tarimari na beġe ġabiani. ⁵¹ Abela ġevaġi-maseato, monana eiaġomato mo Sakaria, ġia tu fata veaġana ema Barau ġena numa veaġana fakari ai ġevaġi-maseato. Aba, au na akiramini, mabarari metori tu toma ġuru tarimari na beġe ġabiani!

⁵² Taravatu ġovevaġa-riba iaġiani tarimami, vetuġami kika! Riba numana keo-fakana ġatama-boka kina tu ġomi na ġoġabiato. Ġomi ġereġami asi boġo raka-toġani, ema ġerakatoġa ġetoni tarimari ġeri dabara ġomi na ġokourini!”

⁵³ Iesu mo gabu na eraka-rosito, benamo taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ema Farisea tarimari na ġekira-fitoġaiato, ema dagara vovoka ġevedanaġi-viniato, ⁵⁴ ġeribaġaniato, ġeri ura tu dagara ta bene kiraġi-kererea, be beġene samania ġana.

12

Ġeġofaġofani tarimari boġono nariri

¹ Mo faka nuġanai tarimarima ġutuma lelevaġi varau ġeveogoto, asi-iaġo asi-fana, benamo Iesu na ġena mero evaġa-guruġa guinerito, ekirato, “Boġono venari-ginikau Farisea tarimari ġeri farao evaġa-tubuani muramurana ġerina, korana mani tu ġia ġeri ġofaġofa veġana bene. ² Vekouġau dagarari mabarari beġea foforini, vekuretoġa guruġari mabarari beġea ribani. ³ Moġa lorinai kara dagara mukunai ġokiraġiato, mamai beġea seġaġiani, kara dagara

koutōgai seḡai ḡoguruḡa-ḡurato dagarana, beḡea kiraḡi-foforiani numa tuḡuna na, tarimarima mabarari na beḡene seḡaḡia ḡana.”

Barau bitana gari-vinia

Mataio 10:28-31

⁴ “Gatagu mabarami, akiramini, tauḡani beḡe vaḡiani, ma murinai kara ta ma asi beḡe veiani tarimari gariri asi boḡono vei. ⁵ Senaḡi navaḡa-ribami, deikara garina boḡono vei: Barau boḡono gari-vinia. Tauḡani bevaḡiani murinai ma ḡena seḡuka, ḡomi ma befiu-ḡuramini, karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai. Aba, au na akiramini, ḡia moḡo boḡono gari-vinia!

⁶ Bisini imaima (5) maki fene ruarua na moḡo ḡevoirini, ene? Senaḡina Barau na tu sebona ta maki asi etuḡa-
rekwaiani. ⁷ Moḡoni veḡatana, ḡomi tu debami ḡuiri maki mabarari Barau na eiavi-ginikaurito. Be asi boḡono gari; ḡomi voimi tu varaḡe lelevaḡi, bisini ḡutumama voiri maki ḡovanaḡirito!”

Iesu bekiraḡi-foforiani ema bekira-ḡuniḡauani

Mataio 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ “Au na akiramini, deikara na au tarimarima ḡoirari ai bekiraḡi-foforiguni, ḡia maki Tarimarima Natuna na Barau ḡena aneru ḡoirari ai bekiraḡi-foforiani. ⁹ Senaḡina au deikara na tarimarima ḡoirari ai beruḡaguni e bekira-ḡuniḡauguni, ḡia maki Barau ḡena aneru ḡoirari ai baruḡaiani e bakira-ḡuniḡauani.

¹⁰ Tarimarima Natuna deikara na bekira-rakavaiani, Barau na ḡia ḡena rakava betuḡamaḡi-fitoḡaiani, senaḡina deikara na Iauka Veḡa bekira-rakavaiani, ḡia ḡena rakava tu asi betuḡamaḡi-fitoḡaiani.

¹¹ Iuda tarimari ḡeri rubu ai beḡe vaḡa-kotamini, ema vanuḡa vereri e Kota baregori ḡeseḡaḡini tarimari ḡoirari ḡana beḡe ḡori-iaḡomini nai, nuḡami asi beḡene vekwaraḡi, aiḡesi toma boḡo guruḡani o kara toma boḡo kiraḡirini. ¹² Korana Iauka Veḡa na mo ḡaro ai kara boḡo kiraḡirini guruḡari bevaḡa-ribamini.”

Barabore - Farefare vovoka tarimana

¹³ Tarimarima ḡutuma nuḡana na tarima ta na Iesu ekira-
iato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu o, au kakagu nokiraia, ḡai tamama na eraga-kwanerito farefareri nevareri, be au tavi ta nevinigu.” ¹⁴ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Ḡoi tau o, au tu deikara na ḡomi taumi ruarua ḡemi farefare-tore viriḡi-viriḡina ḡana etoreguto?” ¹⁵ Benamo evaḡa-guruḡarito,

ekirato, “Boḡono boḡeboḡe! Lorimi boḡono vetore, farefare vovoka mata-ḡaniḡaniri boḡo veini garina; korana tari-marima ḡeri maḡuri korikori tu dia ḡeri farefare vovoka na ḡevaḡa-ḡorarini.”

¹⁶ Benamo mai barabore ekiraḡiato, ekirato, “Farefare vovoka tarimana ta ḡena tano na ḡaniḡani namori evaḡa-ḡorarito. ¹⁷ Ġia etuḡa-maḡito, ekirato, ‘Kamasi toma haveini? Mai ḡaniḡani mabarari tu ainai bana vaḡa-vegogori?’ ¹⁸ Benamo ekirato, ‘Au tu maiḡesi navei. Ġaniḡani atorerini numari guineri narovori, benamo numa baregori naragari. Mainai vau au ḡegu ḡaniḡani e farefare mabarari monai bana vaḡa-vegogori. ¹⁹ Benamo au tauḡegu bana vekira, ‘Goi ḡemu dagara namori tu ḡutuma gorogoro bovaḡa-vegogori laḡani vovoka ḡana. Be, noiḡaraḡi, noḡaniḡani, noniuniu e noverere.’ ²⁰ Senaḡina Barau na ekiraiato, ekirato, ‘Kamuto, ḡoi tu babo! Toma boḡi ḡoi ḡemu maḡuri aḡabi-vaḡiani ḡemuna, benamo mai ḡemu farefare bovaḡa-vegogorini tu deikara na beḡabirini?’

²¹ Maiḡesina mo deidei tauḡeri moḡo ḡeri farefare ḡevaḡa-vegogoni tarimari tu asi ḡeri farefare Barau ḡoiranai.”

Asi bono tuḡamaḡi-vekwarāḡi

Mataio 6:25-34

²² Benamo Iesu na ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Moḡa lorinai, akiramini, ḡemi maḡuri asi boḡono tuḡamaḡiri, kara boḡo ḡanini; o tauḡanimi kara na boḡo dabuḡarini. ²³ Maḡuri tu dagara baregona, a ḡaniḡani tu dagara keina, ema tauḡani tu dagara baregona, a dabuḡa tu dagara keina. ²⁴ Gaio ḡotuḡamaḡiri, asi ḡevarovaroni ema asi ḡekwa-kwani; asi ḡeri ḡaniḡani-tore numari, senaḡina Barau na eḡuburini! Ġomi tu dagara baregomi, a manu tu kei! ²⁵ Ġomi deikara otuḡamaḡi-vekwarāḡini nai, ḡemu maḡuri kota maia bovaḡa-maukaiani? ²⁶ Mai dagara misina asi boveiani riba, karase nai tu dagara tari maia urari ai ovetuḡamaḡini?

²⁷ Boḡa veraverari ḡoḡitari aiḡesi ḡegarani. Asi ḡeḡauveini ema dabuḡa asi ḡeturini. Senaḡina akiramini, Kini Solomona ḡena vedabuḡa marevana maki ḡevanaḡiani. ²⁸ Bema Barau na tanobara ḡauḡari moḡesi edabuḡarini, ḡia toma tu ḡegarani, ma boinani tu karavai beḡe fiu-raḡerini, Barau na ḡomi tu bevaḡa-dabuḡa ginikau-raḡemini. Ġomi veḡabidadama misimisi tarimami! ²⁹ Moḡa lorinai asi boḡono boḡe vetau-vetau, kara toma ḡoḡanini e kara toma ḡoniuni; ema asi boḡono tuḡamaḡi-vekwarāḡi maki. ³⁰ Korana Barau asi ribari tarimari mabarari tu maniḡeri dagara ḡevetaurini,

a ġomi Tamami tu ma ribana maniġeri dagara tu ġoura-vinirini. ³¹ Senaġina Barau ġena Basileia boġono vetaua, benamo maniġeri dagara mabarari bevinimini.”

Farefare boġono vaġa-vegogo gubai

Mataio 6:19-21

³² “Seri misina, asi boġono gari, korana Tamami ġena ura tu ma nuġa namona ġesi ġena Basileia bene vinimi. ³³ Ġemi farefare ġovoivoi-iaġiri, ma moni asi-ġeri e asi-ġari tarimari ġoviniri. Asi beġe rakavani moni fufuseri ġoġabiri, ġemi farefare gubai ġovaġa-vegogori, monai tu asi beġe korini, monai lema tarimari asi beġe raka-kavini ema faro na maki asi beġe vaġa-rakavarini. ³⁴ Korana tu ġomi ġemi farefare ainai, ġomi nuġami maki monai.”

Vetuġunaġi tarimari namori

Mataio 24:42-51

³⁵ “Ġauvei ġana boġono vedabuġa-tore ema ġemi lamefa beġene ġara-taġo. ³⁶ Vetuġunaġi tarimari na ġeri vere numai ġenari-taġoani kavana boġono tanu. Vevaġa-veġaraġo verekona na ma beġenoġoini, ġatama-bokai befidifidini nai, ġena ġatama beġene raga-keoa ġana. ³⁷ Vetuġunaġi tarimari roġo tataġa ġeri vere beġenoġoini tu namo. Moġoni akiramini, ġena rami beriġoani, ġaniġani gabunai bevaġa-tanurini, benamo ġaniġani bevinirini. ³⁸ Mo vetuġunaġi tarimari roġo naritaġo ġeri vere beġenoġoini tu namo, kamasi boġi nuġanai o boġiboġi rekenai beiaġomani.

³⁹ Senaġi boġono riba, bema numa tarimana ma ribana, kamara horai lema tarimana beiaġomani tu, numa benariani, be lema tarimana maki lema bevedaureani. ⁴⁰ Moġa lorinai ġomi maki boġono venari-taġo, korana Tarimarima Natuna tu asi ġotuġamaġiani aoanai beiaġomani.”

⁴¹ Benamo Petero na edanaġiato, ekirato, “Vereġauka, mai barabore tu ġai ġemai moġo okiraġiani, ba tarimarima mabarari ġeri ai maki?” ⁴² Vereġauka evaġa-veseto, ekirato, “Deikara tu mo farefare nari tarimari na guruġa eseġaġini ema veġa roroġotori eveini, ġena vere na eġabi-viriġiato, numa ema vetuġunaġi tarimari bene ġitaġauri, ema ġaniġani maki nega korikori ai bene viniri? ⁴³ Mo vetuġunaġi tarimana, ġena vere na ekiraiato ilailanai eġauveini, bema-ġoitaġoani tu namo. ⁴⁴ Moġoni akiramini, ġia tu ġena vere ġena farefare mabarari ġitaġauri tarimanai bevaġa-iaġoani. ⁴⁵ Senaġina bema vetuġunaġi tarimana bekirani, ‘Au ġegu vere ġena ġenoġoi tu bekwaibo rakava,’ benamo vetuġunaġi tauri ema vavineri bekwaririni, ma beġanini e beniu-babobaboni. ⁴⁶ Vetuġunaġi tarimana ġena vere ġena

ġenoġoi ġarona tu asi etuġamaġiani ġaronai, ma asi eribaiani aoanai beraġasini. Ġena vere na bea basi-ġutuġutuani, ma asi ġevaġa-moġonini tarimari ġesi bea toreani.

⁴⁷ Mo vetuġunaġi tarimana ġena vere ġena ura tu ma ribana, senaġi asi eġabi-kavini ema ġena vere ġena ura asi eveiani tu, ribi baregona korikori beġabiani. ⁴⁸ A vetuġunaġi tarimana asi ribana ġena vere ġena ura, ma bea ġauveikavani, voina tu ribi, senaġi asi vovoka beġabini. Ġutumari eviniato tarimana ġenana tu ġutumari ma beura-viniani; vovoka lelevaġiri eviniato tarimana ġenana tu vovoka lelevaġiri ma bevetau-viniani.”

Dia maino, senaġi vetavi

Mataio 10:34-36

⁴⁹ “Au tu karava aġabi-iaġomaiato tanobara ġana, ema ġegu ura bere ġarakau guine tu namo! ⁵⁰ Senaġi au tu batabiso ta baġabiani, ema au tu anuġa-vekwarāġini, beiaġoni mo, bavaġa-koriani! ⁵¹ Ġomi ġotuġamaġini, au tu maino tanobara ġana aġabi-iaġomaiato? Asiġi, senaġi akiramini, vetavi-kirakira urana na aiaġomato. ⁵² Toma beiaġoni mo ġoira laġaniri ai, bese tai imaima tu beġe vetavi-kirani, toitoi beġe veġitani ruarua ġerina, ema ruarua beġe veġitani toitoi ġerina. ⁵³ Tamana natuna tauna ġenana beveġitani, natuna tauna tamana ġenana beveġitani; sinana natuna vavinena ġenana beveġitani, ma natuna vavinena sinana ġenana beveġitani; taġama vavine barana taġama vavine keina ġenana beveġitani, ma taġama vavine keina taġama vavine barana ġenana beveġitani.”

Aoa beraġasini vetoġana

Mataio 16:1-4

⁵⁴ Iesu na tarimarima ġutuma evaġa-guruġarito, eki-rato, “Bema ġaro eketoni rekenai magube dubadubari ġeraġekauni ġoġitarini nai tu, ġokirani, ‘Ġura beraguni,’ benamo eraguni. ⁵⁵ Ma gabina rekena (o south) na iavara eiaġomani nai ġokirani, ‘Ġaro beseġukani,’ benamo ġaro eseġukani. ⁵⁶ Ġofaġofa tarimami! Tanobara e guba vetoġari kiraġi-kiraġiri tu ma ribami; kamasi nai mai toma ġaro vetoġana tu asi ribami?

⁵⁷ Karase nai tauġemi na asi ġotuġamaġi-fakaiani kara tu maoro? ⁵⁸ Esanimimuto tarimana ġesi roġo ġoiaġoni Kota ġana nuġanai boġono maino. Bema asiġina nai, Kota eseġaġini tarimana ġimanai bea tore-kaumuni, ma Kota eseġaġini tarimana na folisi ġimanai bea tore-kaumuni, benamo folisi na dibura numanai bea fiu-toġamuni.

59 Akiramuni, asi boraka-vaḡini, beiaḡoni mo, moni mabarana boa vaḡa-voi-ḡosiani.”

13

Ĝemi rakava ḡerina boḡono vetuḡamaḡi-kure e boḡono raka-kure boḡo maseni ḡesi

¹ Mo negai tarima kota Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, benamo Iesu ḡekira-varaiato, Galilea tarimari Pilato na evaḡirito, ḡeri gini-taḡo dagarari Barau ḡeviniato-ḡoi nuḡanai; ḡia rarari tu gini-taḡo dagarari rarari ḡesi ebubu-sebonarito. ² Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ĝomi ḡotuḡa-maḡini, mo Galilea tarimari moḡesi ḡevaḡirito-ḡoi nai, monana ḡevaḡa-moḡoniato, ḡeri rakava tu Galilea tarimari mabarari ḡeri rakava evanaḡirito? ³ Asiḡina! Au na akiramini, bema ḡemi rakava ḡerina asi boḡo vetuḡamaḡi-kureni, ḡomi mabarami moḡesi boḡo maseni ḡia ḡemaseto kavana. ⁴ A mo tarima gabanana imaima toitoi (18) Siloam kounai numa baregona eketoto ḡia iatari ai nai, evaḡirito tu kamasi? Ĝomi ḡotuḡamaḡini, mo tarima ḡeri rakava tu Ierusalemata tarimari mabarari ḡeri rakava evanaḡirito? ⁵ Asiḡina! Au na akiramini, bema ḡemi rakava ḡerina asi boḡo vetuḡamaḡi-kureni, ḡomi mabarami maki boḡo maseni ḡia ḡemaseto kavana.”

Barabore - Figi ḡauna asi ḡwana

⁶ Iesu na mai barabore ekira-vararito, ekirato, “Tarima ta ḡena vine tavoḡana nuḡanai figi ḡauna evaroato. Benamo eiaḡoto, figi ḡauna ḡwaḡwana ea vetauato, senaḡina ḡwana ta asi edoḡariato. ⁷ Moḡa lorinai ḡena vamoka narinarina tarimana evaḡa-guruḡaiato, ekirato, ‘Noḡitaia, laḡani toitoi beḡe iaḡo, au mai ḡau ḡitaḡitana aiaḡomani, senaḡina ḡwana ta asi adoḡariani. Nobasi-laua, korana asi tauna bene! Mai tano eḡauvei-iaḡi-taḡuiani.’ ⁸ Senaḡi vamoka ḡitaḡauna tarimana evaḡa-veseto, ekirato, ‘Vereḡauka, noraga-kwaneana, mai laḡani sebona moḡo bene tanu. Au na bakwa-ḡeḡeraḡiani ema tano namori ma babubuni. ⁹ Benamo ḡwaḡwana namori beḡe burini laḡani ḡoirai tu namo, bema asiḡi nai, vau bono basia.’”

Iesu na Sabadi ai asi erakato vavinena evaḡa-namoato

¹⁰ Sabadi tai Iesu tu evaḡa-ribatoḡoi rubu ta nuḡanai. ¹¹ Vavine ta monai iauka rakavana na eboroḡiato, evei-kevekeveato laḡani gabanana imaima toitoi (18). Ĝia doḡena eḡeḡevato, asi eruḡa-vaisito-ḡoi. ¹² Iesu na eḡitaiato, benamo ekea-iaḡomaḡiato, ekiraiato, “Vavine o, ḡoi tu mani keve manina na varau bofaka.” ¹³ Benamo Iesu ḡimana

mo vavine iatanai eveḡabikauto nai, vaḡa-sebo moḡo doḡena eroroḡototo, Barau evaḡa-raḡeato.

¹⁴ Rubu ḡitaḡauna tarimana ebaruto, korana Iesu na Sabadi ai evevaḡa-namoto nai. Moḡa lorinai ḡia na tarimarima evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ḡaro imaima sebona tarimarima ḡeri ḡauvei ḡarori. Mo ḡaro ai vevaḡa-namo uranai boḡono iaḡoma, senaḡi Sabadi ai asi boḡono iaḡoma.”

¹⁵ Vereḡauka na evaḡa-veseato, ekirato, “Ḡofaḡofa tarimami! Sabadi ai ḡemi boromakau o doniki asi ḡoruḡarini, ḡeri numa na asi ḡoḡori-rosirini nanu niu? ¹⁶ A mai vavine, Aberahamo besena vavinena, Satani na laḡani gabanana imaima toitoi (18) ebarubaruato, au na Sabadi ai barubaru ḡenana asi baruḡaiani ba?” ¹⁷ Moḡesi ekirato nai, ḡebaru-viniato-ḡoi tarimari ḡemaiakarito, senaḡi tarimarima mabarari na Iesu ḡena veḡa boruri ḡeḡitarito nai, ḡeikurakavato.

*Barabore - Mastadi ḡauna ḡutuna
Mataio 13:31-32; Mareko 4:30-32*

¹⁸ Benamo Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Barau ḡena Basileia tu aiḡesi? Kara ḡenai bavaḡa-ilailaiani? ¹⁹ Ḡia tu mastadi ḡauna ḡutuna kavana. Tarima ta na eḡabiato, ḡena vamokai evaroato. Mastadi ḡauna ḡutuna egarato, ḡau ai eiaḡoto, benamo guba manuri leganai ḡesikokauto.”

*Farao evaḡa-tubuani muramurana
Mataio 13:33*

²⁰ Iesu na ma edanaḡirito, ekirato, “Barau ḡena Basileia tu kara ḡesi bavaḡa-ilailaiani? ²¹ Ḡia tu maiḡesi, vavine ta na farao evaḡa-tubuani muramurana kotuna ta moḡo eḡabiato, benamo farao fuseri toitoi ḡesi egiroato, eiaḡoto mo, muramura na mabarana evaḡa-tubu baregoato.”

*Barau ḡena Basileia rakatoḡana
Mataio 7:13-14; 7:21-23*

²² Iesu Ierusalem dabanai eiaḡoto-ḡoi nai, vanuḡa baregori ema keiri nuḡari ai evevaḡa-ribato-ḡoi. ²³ Tarima ta na edanaḡiato, ekirato, “Vereḡauka, tarima viravira moḡo beḡe maḡurini ba?” Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, ²⁴ “Boḡono vebibi-toḡa, ḡatama-boka kibobona boḡono raka-toḡa ḡana, korana au na akiramini, tarimarima ḡutuma ḡeraka-toḡa ḡetoni, senaḡi asi beḡe raka-toḡani. ²⁵ Numa tarimana bevariḡisini, ḡatama-boka bekouani murinai, ḡomi tu murikai boḡo ruḡa-taḡoni, ḡatama-bokai boḡo fidifidini, boḡo kirani, ‘Vereḡauka, ḡai ḡema ḡatama-boka nokeoa!’ senaḡi ḡia bekirani, ‘Au asi ribagu ḡomi ainana boḡo iaḡoma!’

²⁶ Benamo ġomi boġo kirani, ‘Ġai tu ġoi ġesi taġaniġanito-ġoi ema taniuniu-vegogoto-ġoi; ema ġoi tu ġai ġema vanuġa ġatamanai ovevaġa-ribato-ġoi!’ ²⁷ Senaġina ġia ma bekirani, ‘Au asi ribagu ġomi ainana ġoiagomani. Au ġeguna ġoraka-veġita vei-rakava tarimami!’ ²⁸ Benamo Aberahamo, Isako, Iakobo, ema peroveta tarimari mabarari boġo ġitarini Barau ġena Basileia nuġanai, senaġi ġomi tu murikai beġe dori-rosimini; mo ġaro ai boġo taġini, gadikami beġe veġaratarini. ²⁹ Tarimarima ġaro eraġekauni ema ġaro evariġoni, e debana (o north) ema gabina (o south) rekena na beġe iaġomani, beġe tanu-tarini vereko ai Barau ġena Basileia nuġanai. ³⁰ Boġono riba, toma ġegabini tarimari tu beġe ġuineni, a ġeguineni tarimari tu beġe gabini.”

Iesu Ierusalemata taġina eveito

Mataio 23:37-39

³¹ Mo negai Farisea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto, ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Mai gabu noraga-kwaneana, gabu ta ġana noiaġo, korana Heroda eurani ġoi bene vaġimu etoni.” ³² Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Goiaġo, mo boġa kwaivana ġoa kiraia, ‘Au tu iauka rakavari alai-vaġirini ema tarimarima avaġa-namorini toma, boinani, ema ġaro vaġa-toitoinai ġegu ġauvei bavaġa-kori ginikauani.’ ³³ Senaġi toma, boinani, ilaġani ġegu iaġoiaġo ai roġo baiaġoni, korana peroveta tarimana tu irau gabu ai asi bemaseni, senaġi Ierusalemata moġo!

³⁴ Ierusalemata, Ierusalemata o, ġoi na peroveta tarimari ovaġirini ema Barau na etuġu-iaġosirini tarimari fore na otaki-maserini. Nega ġutuma aurato, natumi bana gana-ġeġeraġiri, kokoroku vavinena na natuna egoru-taririni kavana, senaġi ġomi tu asi ġourato! ³⁵ Moġa lorinai ġemi vanuġa e Rubu Veaġa korina betanuni. Au na akiramini, ġomi roġo au asi boġo ġitaġuni, beiaġoni mo, ġaro ta beraġasini, monai vau boġo kirani, ‘Barau aranai eiaġomani tauna sivaġa-namoa.’”

14

Iesu na Sabadi ai keve tarimana evaġa-namoato

¹ Sabadi tai Iesu (ġekeaiato nai) eiaġoto, Farisea ġeri veġorikau tarimana ta ġena numai beġene ġaniġani ġana, benamo tarimarima na ġena veġa ġeġita-ginikaurito-ġoi. ² Monai tarima ta ġia tauġanana eroro-roroto, Iesu ġoiranai etanu-taġoto. ³ Benamo Iesu na taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari e Farisea tarimari edanaġirito, ekirato, “Sabadi ai keve vaġa-namo tu maoro ba asiġina?” ⁴ Senaġi ġia asi ġeguruġato, ta na maki asi evaġa-veseato. Benamo

Iesu na mo keve tarimana eḡabiato, evaḡa-namoato murinai etuḡuato. ⁵ Benamo ekirarito, ekirato, “Gomi deikara natumu o ḡemu boromakau nanu gurina nuḡanai bere ketoḡura nai, ḡoi na Sabadi ai boro inu-raḡea ba asiḡina?” ⁶ Senaḡi ḡia na Iesu asi ḡevaḡa-veseato.

Barabore - Veḡaraḡo verekona

⁷ Iesu na varivari tarimari eḡitarito, tanutanu namori moḡo ḡeḡaunarito, benamo ḡeri barabore ta ekiraḡiato, ekirato, ⁸ “Bema tarima ta na bekeamuni, veḡaraḡo verekona raka-vegogonai, gabu namonai asi bono tanu-tari, korana irau vereko ḡorikauna tauna na tarima barana ta bekeaiani ḡesi. ⁹ Benamo ekeamito tarimana beiaḡomani, bekiramuni, ‘Noveḡita, mai vere ḡena tanutanu novaḡa-fakaia.’ Ḳoi tu bemaiakamuni, benamo botanu-riḡoni. ¹⁰ Bema ḡoi ḡekeamuni nai, tanutanu tanonai bono tanu. Benamo vereko ḡorikauna tarimana beiaḡomani nai, bekirani, ‘Ḳata, tuḡuna ḡana novaraḡe.’ Benamo ḡoi tu beḡe vaḡa-raḡemuni vereko tarimari mabarari na. ¹¹ Korana tu tauḡena eveḡabi-vaisini tarimana tu, Barau na betore-riḡoani, a tauḡena evetore-riḡoni tarimana tu, beḡabi-vaisiani.”

¹² Iesu na vereko ḡorikauna tarimana ekiraiato, ekirato, “Bema ḡoi ḡaniḡani o vereko ta bodabaraiani nai, ḡatamu, tarikakamu, garagaramu o sevimu ai ḡetanuni taḡa tarimari asi bono keari, korana ḡia na ḡoi ma beḡe keamuni, ḡoina keakau beḡe vaḡa-voiani. ¹³ Senaḡi bema vereko ta bodabaraiani nai, gara veḡubu, tauḡaniri rakava, kwaku rakava, mata-bubu tarimari bono keari, ¹⁴ benamo ḡoi tu Barau ḡena vevaḡa-namo boḡoitaḡoani. Moḡoni, ḡia na asi beḡe vaḡa-voimuni, senaḡi veḡa iobuka-iobuka tarimari mase na ma beḡe variḡisi-ḡenoḡoini ḡaronai vau, voimu boa ḡoitaḡoani.”

Barabore - Vereko barana

Mataio 22:1-10

¹⁵ Iesu ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoto tarimana ta na mo guruḡa eseḡaḡiato nai, ekiraiato, ekirato, “Barau ḡena Basileiai vereko bea ḡaniani tarimana tu beiakuni.” ¹⁶ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Tarima ta na vereko barana ta edabaraiato, benamo tarimarima ḡutuma ekearito. ¹⁷ Ḳani-vereko ḡaronai ḡena vetuḡunaḡi tarimana ta etuḡuato, ekearito tarimari nea kirari, ‘Ḳoiḡoma, dagara mabarari beḡe rovinatoreri.’ ¹⁸ Senaḡi ḡia mabarari ḡekira-sirivaḡito. Ta ekirato, ‘Au tu tano ta bavoia, be aurani bana ḡitaia nai, asi bono baru.’ ¹⁹ Ta ma ekirato, ‘Au tu boromakau gabanana (10) bavoiri nai, aiḡoni fokafokai atovo-naḡirini, be asi bono

baru.’ ²⁰ Ta ma ekirato, ‘Au tu inivau mo havegāraḡo nai, asi baiagōsini.’

²¹ Vetuḡunaḡi tarimana eḡenoḡoito, ḡena vere ekiravaraiato. Benamo numa tarimana ma baruna ḡesi ḡena vetuḡunaḡi tarimana ekiraiato, ekirato, ‘Noraga-iaḡo vanuḡai, gara veḡubu, tauḡaniri rakava, mata-bubu ema kwaku rakava tarimari bono ḡori-iaḡomari.’ ²² Benamo vetuḡunaḡi tarimana eḡenoḡoito, ekirato, ‘Vere o, mani ḡemu ura ḡauveina tu varau haveia, senaḡi numa roḡosi bene vonu.’ ²³ Benamo vere na vetuḡunaḡi tarimana ma ekiraiato, ekirato, ‘Noiaḡo dabara barai ema vamoka dabarari ai, tarimarima bono kirari, beḡene iaḡoma, be auna numa benema vonu. ²⁴ Au na akiramini, akearito tarimari ta na ḡegu vereko ḡaniḡanina misina ta asi bevaḡa-mamiani.’ ”

Barabore - Iesu ḡena mero tu vevaḡa-gwaḡiḡi tarimari

Mataio 10:37-38

²⁵ Tarimarima ḡutuma-bara Iesu ḡesi ḡeiaḡoto-ḡoi, benamo eruḡa-kureto, ekirarito, ekirato, ²⁶ “Bema tarima ta eurani, au ḡegu ai bene iaḡoma etoni, senaḡi ḡia tamana ema sinana, ḡaraḡona ema natuna, kakana tarina ema tauḡena ḡena maḡuri maki veuraviniri asi betuḡamaḡi-fitoḡaiiani nai, ḡia tu dia au ḡegu mero. ²⁷ Deikara tauḡena ḡena satauro asi beḡwaiiani, benamo au murigu na asi berakani, ḡia tu dia au ḡegu mero.

²⁸ Bema ḡomi ta eurani numa ta bene ragaia etoni nai, betanu-tari guineni, numa voina beribaiani, moni beilailani ba asiḡina, ene? ²⁹ Irau ḡauvei besinaiani, benamo asi bevaḡa-koriani, mabarari na beḡe ḡitaiani tarimari na beḡe rikiriki-iaḡiani, ³⁰ beḡe kirani, ‘Mai tarima na esinaiato, senaḡi asi evaḡa-koriato.’

³¹ O kamara vanuḡa verena, irau vanuḡa verena ta bene vetari-vinia etoni, benamo asi betanu-tari guineni, sisiba asi bevetauni, ḡena vetari tarimari mabarari 10,000, ema reke ta vere ḡena 20,000, ḡia ḡeiaḡoma-viniani nai, bevaḡa-darereani ba? ³² Bema ḡia asi ilaila nai, ḡia aranai ḡena tarima tari betuḡu-iaḡorini, mo doḡoro barana roḡo fakari manaḡa nuḡanai, maino beḡene ḡabia dabarana beḡea veiani. ³³ Moḡa ilailanai deikara ḡena dagara mabarari asi beiaḡuirini tu asi au ḡegu mero.”

Barabore - Damena

Mataio 5:13; Mareko 9:50

³⁴ “Damena tu namo, senaḡi bema damena mamina berekwa-rekwani nai, kamara dabarai mamina ma beḡenoḡoini? ³⁵ ḡia tu asi ilaila tano vaḡa-namona ema asi namo varovaro dagarari ḡesi vaḡa-garari ḡana; moḡa

lorinai tarima na beḡe fitoḡaiani. Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!”

15

Barabore - Rekwarekwa mamoe

Mataio 18:12-14

¹ Takesi gogo tarimari ema vei-rakava tarimari ḡutuma Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡena guruḡa beḡene seḡaḡiri ḡana.

² Farisea tarimari ema taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ḡemugumuguto, ḡekirato, “Mai tarima tu rakava tarimari eḡabi-raḡerini ema ḡia ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoni!”

³ Benamo Iesu na mai barabore ḡeri ekiraḡiato, ekirato, ⁴ “Bema ḡomi ta ma ḡena mamoe sinau ta (100), benamo sebona berekwa-rekwani nai, ḡia tu kara beveini? ḡia na 99 tano fakanai beraga-kwanerini, edobito mamoe bevetauani mo beḡoitaḡoani.

⁵ Bedoḡariani nai, ḡabanai befaḡa-gabagabaiani ma iakuna ḡesi, ⁶ benamo numa ḡana beiaḡoni. Beraḡasini nai, ḡatana e sevina tarimari bekearini, bekirani, ‘Sima iaku-vegogo, korana ḡegu mamoe, edobito dagarana, ma badoḡaria.’

⁷ Au na akiramini, moḡa ilailanai rakava tarimana ta ḡena rakava ḡerina evetuḡamaḡi-kureni nai, gubai iaku ema verere tu barego lelevaḡi, a vei-iobukaiobuka tarimari 99 ḡeri vei-iobukaiobuka dairi ai asi beḡe vetuḡamaḡi-kureni maki bevanaḡirini.”

Barabore - Rekwarekwa monina

⁸ “Bema vavine ta ḡena silva moniri mabarana gabanana (10), benamo sebona bevei-rekwa-rekwani nai, ḡia tu kara beveini? ḡia na lamefa begabuani, numa bedaroani, mo moni sebona bevetau-ḡitakauani mo bea ḡoitaḡoani.

⁹ Bedoḡariani nai, ḡia na ḡatana e sevina tarimari bekearini, bekirani, ‘Sima iaku-vegogo, korana tu ḡegu silva monina, erekwa-rekwato dagarana, varau badoḡaria.’ ¹⁰ Au na akiramini, rakava tarimana ta ḡena rakava ḡerina evetuḡamaḡi-kureni nai, Barau ḡena aneru moḡesi beḡe iakuni.”

Barabore - Rekwarekwa merona

¹¹ Iesu ma ekirato, “Tarima ta natuna ruarua. ¹² Tau muri-seina na tamana ekiraiato, ekirato, ‘Tama, ḡitana farefare novareri, be au debagu farefareri tu novinigu.’ Benamo farefare mabarari natuna ruarua fakari ai evarerito. ¹³ ḡaro asi vovoka ḡeiaḡoto nuḡanai, tau muriseina ḡena farefare evaḡa-vegogoto, benamo tano manaḡa ḡana erakato. Monai ḡena farefare ea ḡere-iaḡirito. ¹⁴ ḡena farefare mabarari evaḡa-koririto murinai, mo tano ai doḡe barego eḡorato. ḡia varau asi-ḡena, asi-ḡana. ¹⁵ Benamo eiaḡoto, mo tanobara tarimana ta ḡenai ḡauvei ea vetauto, benamo ḡia na etuḡuato

ġena tano ai bai bene ġitaġauri ġana. ¹⁶ Ġia evito-rakavaiato nai, bai ġari ġaniġani bene ġaniri etato, senaġi mo ġaniġani maki ta na asi eviniato. ¹⁷ Benamo ea vetuġamaġi-kureto, ekirato, 'Tamagu ġena ġauvei tarimari tu vovoka, ema ġari ġaniġani maki ġutuma, senaġi au tu mainai vitona evaġiguni. ¹⁸ Naġenoġoi, tamagu ġenai naiaġo, benamo bana kiraia: Tama, Barau ġoiranai ema ġoi ġoiramu ai avei-rakavato. ¹⁹ Au tu asi ilaila ġoi natumu ai ma bono kiraġigu; senaġi anoġimuni, ġemu vetuġunaġi tarimanai bono vaġa-iaġogou, banasi.' ²⁰ Benamo evariġisito, tamana ġenai eiaġoto.

Gabu manaġa na roġo eiaġomato-ġoi nai, tamana na varau eġita-doġariato, benamo evetuġa-rakavaiato, benamo eraga-iaġoto, ea faġa-maġuriato, everauato. ²¹ Benamo natuna na ekiraiato, ekirato, 'Tama, au tu Barau ġoiranai ema ġoi ġoiramu ai ma ġegu vei-rakava. Au tu asi ilaila ġoi natumu ai bono kiraġigu.' ²² Senaġi tamana na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, 'Ġoraga-vei! Dabuġa namo vedaureana ta ġoġwa-iaġomaia, ġoma vaġa-riġoa. Rini ta didinai ġoma dori-toġaia, ema tamaka maki kwakunai ġoma toreri. ²³ Ema boromakau natuna ma monana ġoġwa-iaġomaia, ġovaġia, benamo bisini ġania e bisini verere-vegogo. ²⁴ Korana natugu maiġa emaseto, senaġi ma be-maġuri-ġenoġoi; erekwa-rekwato, senaġi ma bama doġaria!' Benamo ġia ġeverere-vegogoto.

²⁵ Natuna tau guinena tu vamokai. Vamoka na eġenoġoito, numa eiaġo-viniato-ġoi nai, mari e bara gururi eseġaġirito. ²⁶ Benamo vetuġunaġi tarimana ta ekeaiato, mo guru korana evedanaġi-iaġiato. ²⁷ Vetuġunaġi tarimana na evaġa-veato, ekirato, 'Ġoi tarimu beġenoġoi, tamamu na ma namona e ma maġurina ġesi bema doġaria lorinai, ġia na vetuġunaġi tarimari bevaġa-guruġari, boromakau natuna ma monana ġesi beġe vaġia.'

²⁸ Tau guinena ebaru-rakavato, numai asi eraka-toġato, benamo tamana eraka-rosito, enoġiato neraka-toġa ġana. ²⁹ Senaġi ġia na tamana evaġa-veato, ekirato, 'Noġitaia, au tu laġani ġutuma ġoi rekemu ai atanuni, vetuġunaġimu aiaġo-vinini, ġemu ura mabarana akorana-iaġirini, ġemu vevaġa-naġi ta asi afitoġaiato, senaġi ġoi na nanigosi natuna ta maki asi oviniguni au ma ġatagu ġesi vaġa-iaku-iaġima ġana. ³⁰ A mai natumu mata-boraġa vavineri ġeri ai ġemu farefare mabarari bea vaġa-koriri; bea ġenoġoi nai tu, ġoi na tu boromakau natuna mona mase bovaġia ġia ġana!' ³¹ Tamana evaġa-veseto, ekirato, 'Natugu, ġoi tu au se-vigu ai otanu-vanaġi vanaġini, au ġegu dagara mabarari tu ġoi ġemu. ³² A toma ġita si-iaku, bisini verere, korana

tarimu emaseto, senaḡi bemaḡuri; erekwa-rekwato, senaḡi ma bitama doḡaria.’ ”

16

Vetuḡunaḡi tarimana ḡena tuḡamaḡi-iobuka

¹ Iesu na ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Farefare e moni vovoka tarimana ta etanuto-ḡoi. Benamo tarima kotari na farefare vovoka tarimana ḡekira-varaiato, ḡia ḡena farefare ḡitaḡauna tarimana na ḡena farefare eḡere-iaḡirini.

² Moḡa lorinai taḡa tarimana na ekea-toḡaiato, benamo ekirato, ‘Ḣoi varimu baseḡaḡia moḡoni ba? Au ḡegu ḡauvei oḡwa-ragaiato nai, novevarifu-iaḡia, korana initoma ḡoi tu dia au ḡegu farefare narinarina tarimana.’ ³ Benamo mo farefare ḡitaḡauna tarimana etuḡamaḡito, ekirato, ‘Au ḡegu baregona na toma evaḡa-dokoguni ḡegu ḡauvei na. Kara haveini? Au tu asi gwadagu baiaraḡani ema noḡinoḡi au ḡegu ai tu maiaka dagarana.’ ⁴ Etuḡamaḡito-ḡoi nuḡanai, ekirato, ‘Mai bama riba kara haveiani! Benamo bevaḡa-dokoguni nai, ḡatagu namori ḡutuma na beḡe ḡabi-raḡeguni ḡeri numai.’

⁵ Moḡa lorinai ḡena baregona ḡenai ḡeḡabi-toreto tari-mari mabarari ekea-vegogorito. Benamo ta edanaḡiato, ekirato, ‘Ḣoi ḡemu ḡabitore tu vira?’ ⁶ Evaḡa-veseto, ekirato, ‘Olive diḡana kavaburi sinau imaima toitoi (800).’ Benamo farefare ḡitaḡauna tarimana na ekiraiato, ‘Ḣemu ḡabitore fefana maiḡa, noraga-tanutari, benamo sinau vasivasi (400) notorea.’ ⁷ Benamo ta ma edanaḡiato, ekirato, ‘Ḣoi ḡemu ḡabitore tu vira?’ Ḣia ekirato, ‘Widi fuseri mabarari 1,000.’ Benamo farefare ḡitaḡauna tarimana na ekiraiato, ‘Ḣemu ḡabitore fefana maiḡa, noḡabia, benamo sinau imaima toitoi (800) notorea.’

⁸ Dokonai mo farefare narinarina tarimana rakavana ḡena baregona na evaḡa-raḡeato, korana ḡena tuḡamaḡi-iobuka dainai. Korana tanobara tarimari tu ḡeiaunega-lelevaḡito ḡeri tanu-vegogo ai, a mamai ḡetanuni tarimari tu asiḡina.

⁹ Au na akiramini, mai tanobara farefareri e moniri rakavari ḡerina tarimarima tu ḡomi ḡatami ai boḡono vaḡa-iaḡori, korana ḡemi moni bea korini nai, ḡomi tu beḡe tanu-vanaḡi vanaḡini numari ai beḡene ḡabi-raḡemi gubai.

¹⁰ Deikara dagara misina ḡauvei-iaḡina ma ribana nai, dagara baregona maki ḡauvei-iaḡina ma ribana; ema deikara dagara keinai beḡofaḡofani nai, dagara baregonai maki beḡofaḡofani. ¹¹ Bema ḡomi tanobara farefareri e moniri ḡauvei-iaḡiri asi ribami nai, Barau na kamasi farefare korikoriri gubai bevinimini boḡo ḡauvei-iaḡirini? ¹² Ema bema

gōmi tarima ta gēna farefare asi boḡo gītaḡau-ginikaurini nai, Barau na gōmi gēmi farefare maki asi bevinimini?

¹³ Vetuḡunaḡi tarimana na baregona ruarua vetuḡunaḡiri asi beiaḡo-vinirini riba. Korana ḡia na ta tu asi beura-viniani, a ta tu beura-viniani; ta bevaḡa-moḡoniani, a ta tu beḡofaḡofa-iaḡiani. Gōmi maki Barau ema moni nega sebonai vetuḡunaḡiri asi boḡo iaḡo-vinirini, asiḡina-ḡinavaḡi.”

Iesu gēna guruḡa kota

¹⁴ Farisea tarimari tu moni ḡeuravini-baregorito-ḡoi. Iesu gēna guruḡa mabarana ḡeseḡaḡiato nai, ḡerikiriki-iaḡiato.

¹⁵ Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Gōmi tu tarimarima ḡoirari ai ḡovekiraḡini, senaḡi Barau tu nuḡami ribana. Tarimarima na ḡevaḡa-raḡerini dagarari Barau na tu asi eura-vinirini, etuḡamaḡi-fitoḡarini.

¹⁶ Mose gēna taravatu ema peroveta tarimari ḡeri guruḡa ḡetanuto-ḡoi eiaḡomato mo, Ioane Babatiso gēna negai. Monana Barau gēna Basileia varina ḡeḡobata-iaḡiani nai, tarimarima mabarari ḡevebibi-toḡani beḡene raka-toḡa ḡana. ¹⁷ Guba ema tanobara beḡe rekwa-rekwani tu ma dabarana, senaḡi taravatu gēna toutou ta maki asi berekwa-rekwani.

¹⁸ Tau ta na ḡaraḡona belaiani, benamo vavine ta ma beḡaraḡoani nai, ḡia mo tu veḡura-vanaḡi veḡana beveiani; ma tarima boruna ta na mo tau na elaiato vavinena moḡa ma beḡaraḡoani nai, ḡia maki beveḡura-vanaḡini.”

Farefare e moni vovoka tarimana ema Lasaro

¹⁹ “Farefare e moni vovoka tarimana ta etanuto-ḡoi. ḡia tu dabuḡa namori moḡo eveito-ḡoi e ḡaro mabarari ai everereto-ḡoi ema ḡaniḡani namona moḡo eḡanito-ḡoi.

²⁰ Gēna numa ḡatama bokanai tarima ta asi-gēna ema asi-gēna arana Lasaro egena-taḡoto-ḡoi. ḡia tu kefina mabarana lakufodo. ²¹ Eura-baregoto-ḡoi taḡa tarimana ḡana ḡaniḡani momori bene ḡani. Kwaiva maki ḡeiaḡoto, ḡia manuḡana ḡeiamuserito-ḡoi.

²² Asi gēna-gēna tarimana emaseto, benamo aneru na Aberahamo sevina ḡana ḡeḡwa-iaḡoato. Farefare vovoka tarimana ma emaseto, benamo ḡeguriato. ²³ Mase gabunai (o Hades) midigu eḡanito-ḡoi nai, eboḡe-raḡeto, manaḡai Aberahamo eḡitaiato, ema Lasaro maki ḡia ḡesi. ²⁴ Benamo ekeato, ekirato, ‘Aberahamo, tamagu o, novetuḡagu, mani Lasaro notuḡua, ḡimana didina nanu ai nea duḡi-reia, be meagu moḡo nama vaḡa-ḡavea, korana tu au mai karava morenai midigu vovoka aḡanini.’

²⁵ Senaḡi Aberahamo ekirato, ‘Natugu o, notuḡamaḡia, ḡoi omaḡurito-ḡoi ḡarori ai dagara namori oḡabito-ḡoi, a Lasaro

tu dagara rakavari eḡabito-ḡoi. Senaḡi toma ḡia tu everereni, a ḡoi tu midigu oḡanini. ²⁶ Ġita fakarai maki koufa bara ta etanuni, moḡa lorinai maina na tarima ta manigana asi beiaḡosini, ema manina na maki ta maigana asi beiaḡomani.’

²⁷ Benamo farefare vovoka tarimana ekirato, ‘Tamagu o, anoḡimuni, Lasaro notuḡua tamagu ḡena numa ḡana. ²⁸ Au tarigu merori tu imaima. Ġia na bene vaḡa-guruḡari, mai midigu ḡani gabuna ḡana beḡe iaḡomani garina.’ ²⁹ Senaḡi Aberahamo ekirato, ‘Mose ema peroveta tarimari tu ḡia ḡesi, be garori neḡi beḡene seḡaḡiri.’ ³⁰ Taḡa tarimana ekirato, ‘Asiḡi, tamagu! Senaḡi bema emaseto tarimana ta beiaḡoni nai, ḡia tu ḡeri rakava ḡerina beḡe vetuḡamaḡi-kureni.’

³¹ Aberahamo ekirato, ‘Bema Mose ḡena taravatu ema peroveta tarimari ḡeri ḡuruḡa asi beḡe seḡaḡirini nai, mase na tarima ta bere variḡisi-ḡenoḡoi maki asi ḡere seḡaḡi-vinia.’ ”

17

Vei-rakava ema rakava tuḡamaḡi-fitoḡari

¹ Iesu na ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Tari-marima vaḡa-ketori dagarari roḡo beḡe ḡorani, senaḡi be-vaḡa-ḡorarini tarimana tu vetuḡana kekei. ² Ġia tu bere namo fore baregona ta ḡaiḡonai ḡere baru-kaua, benamo davarai ḡere fiu-reia, korana mai misimisiri ta rakavai beḡofa-toḡaiani garina.

³ Moḡesi nai lorimi boḡono vetore! Bema ḡoi tarikakamu veiḡa rakavari eveini nai, bono kira-ḡoia, ema ḡena rakava ḡerina bevetuḡamaḡi-kureni nai, ḡena rakava bono tuḡamaḡi-fitoḡari. ⁴ Bema ḡia na ḡaro ta vaḡa-imaima ruarua (7) be-vaḡa-rakavamuni, ema vaḡa-imaima ruarua (7) beḡenoḡoini ḡemu ai, bekirani, ‘Bavetuḡamaḡi-kure,’ betoni nai, ḡoi na ḡena rakava bono tuḡamaḡi-fitoḡari.”

Veḡabidadama

⁵ Iesu ḡena apostolo na Vereḡauka ḡevaḡa-guruḡaiato, ḡekirato, “Ġema veḡabidadama novaḡa-baregori!”

⁶ Vereḡauka na evaḡa-veserito, ekirato, “Bema ḡomi ḡemi veḡabidadama tu mastadi ḡauna ḡutuna ḡena barego kavana, misina korokoro moḡo, senaḡi ḡomi na mai ḡau baregona o malberi ḡauna boḡo kiraiani, ‘Noveraḡa-vaḡi, be davarai noa vevaro!’ boḡo toni, benamo garomi tu beseḡaḡiani.”

Vetuḡunaḡi tarimana ḡena ḡauvei

⁷ “Bema ḡomi ta ḡemu vetuḡunaḡi tarimana tano befokani o mamoe beḡita-ḡaurini murinai, ḡauvei gabuna na numa ḡana beiaḡomani nai, ḡoi na bokiraiani, ‘Noraka-ḡariḡari, be noma

ganiḡani,' botoni ba? ⁸ Asiḡina, senaḡi ḡoi bokirani, 'Ġagu ganiḡani novei, ema bono vedabuḡa, be bonoma nari-ḡaugu; au bana ganiḡani ema bana niuniu-ḡosi murinai vau, ḡoi ma bono ganiḡani ema bono niuniu.' ⁹ Ba vetuḡunaḡi tarimana ḡena seḡaḡi ai dainai bevaḡa-namoani? Asiḡina. ¹⁰ Ġomi maki moḡesi; bema Barau na bekiramini ḡauveiri mabarari boḡo veirini nai, boḡo kirani, 'Ġita vetuḡunaḡi tarimara ḡera ḡauvei.' ”

Iesu na lepera tarimari gabanana (10) evaḡa-namorito

¹¹ Iesu Ierusalemata eiaḡo-viniato-ḡoi nai, Samaria ema Galilea tanori vefakari na eraka-vanaḡito. ¹² Vanuḡa tai eraka-toḡato, benamo lepera tarimari gabanana (10) ḡesi ḡevedoḡarito. Roḡo manaḡai ḡeruḡa-tarito, ¹³ ḡia ḡekeato, ḡekirato, “Iesu! Ġema Vereḡauka! Novetuḡama!”

¹⁴ Iesu na eḡitarito, benamo evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Rubu Veaḡa vereri ḡeri ai ḡoiḡo, be beḡena ḡitami.” Benamo ḡeiaḡoto-ḡoi nuḡanai, tauḡaniri ḡeveiarevato, ḡenamoto. ¹⁵ Tarima sebana moḡo ḡia fakari ai kefina eḡitaia to enamoto, benamo eḡenoḡoi-iaḡoto, Barau evonevone-raḡe viniato. ¹⁶ Benamo Iesu kwakuna koranai evetui-tarito, evaḡa-namoato. Ġia tu Samaria tarimana. ¹⁷ Iesu ekirato, “Tarima mabarari tu gabanana (10) beḡe namo. Imaima vasivasi (9) tu aiḡeri? ¹⁸ Kara dainai mai irau gabu tarimana ḡereḡana moḡo beḡenoḡoi-iaḡoma, Barau bema vaḡa-raḡea?” ¹⁹ Benamo Iesu na ekiraia to, ekirato, “Novariḡisi, noiaḡo, ḡemu veḡabi-dadama na bevaḡa-maḡurimu.”

Barau ḡena Basileia beiaḡomani guruḡari

Mataio 24:23-28; 24:37-41

²⁰ Farisea tarimari kota na Iesu ḡedanaḡiato, Barau ḡena Basileia tu aitoma beiaḡomani. Ġia na evaḡa-veserito, ekirato, “Barau ḡena Basileia beiaḡomani tu asi boḡo ḡitaiani dagarana. ²¹ Tarima ta asi bekirani, ‘Noḡitaia, iniḡa!’ o ‘Iomoḡa!'; korana Barau ḡena Basileia tu ḡomi fakami ai maniḡa.”

²² Benamo ḡia na ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ġaro ta beraḡasini nai, ḡomi ḡemi ura baregona tu Tarimarima Natuna ḡena ḡaro sebana ta moḡo boḡono ḡitaia, senaḡi asi boḡo ḡitaiani. ²³ Kotari na beḡe kiramini, ‘Tarimana iomoḡa!’ o ‘Tarimana maiḡa!’ beḡe toni. Senaḡi asi boḡono iaḡo, murinai asi boḡono raka. ²⁴ Korana kiriku eragani nai, morena gubai reketa-reketa ḡana eiaḡoni kavana, Tarimarima Natuna ḡena ḡaro nuḡanai maki moḡesi beveini. ²⁵ Senaḡi ḡia midigumidigu vovoka roḡo beḡani-guineni, ema toma ḡuru tarimari na roḡo beḡe kira-fitoḡaiani.

²⁶ Tarimarima Natuna beiaġomani ġaronai tu Noa ġena negai kavana. ²⁷ Tarimarima mabarari ġeġaniġanito-ġoi, ġeniuniuto-ġoi, tau e vavine ġeveġaraġoto-ġoi, eiaġomato mo, Noa ġena lagatoi ai eraka-toġato ġaronai, benamo ġutuġutu na mabarari eġutu-maserito. ²⁸ Lota ġena negai maki moġesi moġo. Ġeġaniġanito-ġoi, ġeniuniuto-ġoi, ġevoivoito-ġoi, ġevaro-varoto-ġoi, numa ġeragato-ġoi. ²⁹ Senaġi Lota Sodoma eraga-kwaneato ġaronai, karava ma salfa o fore seġukari ġesi guba na ġeketo-firiġoto, mabarari evaġi-masemaserito. ³⁰ Tarimarima Natuna befororini nai, maki moġesina beġorani.

³¹ Mo ġaro ai, bema tarima ta tu numa tuġunai etanu-taġoni, numai asi ma bene raka-toġa ġena farefare bene ġabiri. Ema bema tarima ta tu vamokai nai, ġia ġena numa ġana asi ma bene ġenoġoi ġena farefare ġabiġabiri. ³² Lota ġaraġona boġono tuġamaġia! ³³ Deikara tauġena moġo ġena maġuri lorina etoreani tarimana, ġena maġuri beleaiani; a ġena maġuri eleaiani tarimana na maġuri bedoġariani.

³⁴ Akiramini, mo boġi ai tarima ruarua gEDA sebonai beġe genani nuġanai, ta tu Barau na beġabi-vaġiani, (korana beġabi-raġeani nai), a ta tu betanuni, (korana bekira-fitoġaianai nai). ³⁵ Vavine ruarua widi giro dagarana beġe giro-vegogoani nai, ta tu beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni. [³⁶ Tarima ruarua vamokai beġe ġauveini nai, ta tu beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni.]”

³⁷ Iesu ġena mero na ġedanaġiato, ġekirato, “Vereġauka o, ainai beġorani?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mase tauġanina etanuni gabunai, gaio maki monai beġe vegogoni, (be ġia na beġe vaġa-foforiani).”

18

Barabore - Vabu ema Kota eseġaġini tarimana

¹ Benamo Iesu na ġena mero ġeri barabore ta ekiraġiato. Mo barabore na bene vaġa-ribari, be vanaġivanaġi beġene ġauġau ema asi beġene moiramoirra ġana. ² Maġesi ekirato, “Vanuġa tai Kota eseġaġini tarimana ta etanuto-ġoi. Ġia tu Barau garina asi eveito-ġoi, ema tarimarima maki asi egubakaurito-ġoi. ³ Mo vanuġa vabuna ta mai Kota eseġaġini tarimana ġenai eiaġo-ġenoġoi ġenoġoito-ġoi, ġena maoro evevaġa-doġe-gani viniato-ġoi ema ekirato-ġoi, ‘Novaġa-kavagu, be ġevaġa-rakavaguni tarimari davari noviniri!’ ⁴ Nega emanaġato nuġanai, Kota eseġaġini tarimana na vabu ġena ura veġana asi eveiato. Senaġi ġaro ta ġia tauġena evetuġamaġito, ekirato, ‘Au tu Barau garina asi aveini ema tarimarima maki asi agubakaurini, ⁵ senaġi dagara sebona

tu, mai vabu na au evaḡa-doḡe-ganiguni nai, ḡena ura veiḡana naveia, korana vanaḡivanaḡi beiaḡomani, benamo au bevaḡa-doḡe-gani iaḡoguni ḡesi.”

⁶ Vereḡauka ma ekirato, “Mo Kota eseḡaḡini tarimana kara etato, ḡoseḡaḡia. ⁷ Be kamasi? Barau na eviriḡirito tarimari, ḡia ḡenai boḡi ema laḡani mabarari ai ḡetaḡitaḡini ema ḡenoḡinoḡi-viniani tarimari, vevaḡa-maoro nuḡanai tu asi bevaḡa-kavarini? Nevaḡa-kavari ḡana nai tu bekwaiboni? ⁸ Au na akiramini, ḡeri maoro ai ḡia na bevaḡa-kava ḡariḡaririni. Senaḡi Tarimarima Natuna ma beiaḡomani nai, ḡia veḡabidadama tanobarai bedoḡariani ba asiḡina?”

Farisea tarimana ema takesi gogo tarimana

⁹ Tarima kotari ḡeri tuḡamaḡi ḡia tu vei-iobukaiobuka, a tarimarima mabarari tu vei-rakava tarimari. Iesu na mai tarima ḡeri barabore ekiraḡiato, ekirato, ¹⁰ “Tarima ruarua Rubu Veaḡa ḡana ḡeiaḡoto, ḡea ḡuriḡurito; ta tu Farisea tarimana, a ta tu takesi gogo tarimana. ¹¹ Farisea tarimana ḡereḡana reke tai eruḡato, benamo eḡauḡauto, ekirato, ‘Barau o, avaḡa-namomuni, korana au tu dia tarima mabarari kavana, be seḡafore tarimari, vei ḡeḡeva-ḡeḡeva tarimari, veḡura-vanaḡi tarimari. Avaḡa-namomuni, korana au tu dia iomo takesi gogo tarimana kavana. ¹² Fura o wiki ta nuḡanai au tu ḡaro ruarua aḡani-veaḡani, ema adoḡarini dagarari karava gabanana (10) aveirini, benamo karava sebona tu ḡoi avinimuni.’

¹³ Senaḡi takesi gogo tarimana tu manaḡai eruḡato, asi eboḡe-raḡeto gubai, kobana ebotaiato, ekirato, ‘Barau o, au tu rakava tarimagu, noma vetuḡagu!’

¹⁴ Au na akiramini, takesi gogo tarimana tu Barau na evaḡa-moḡoniato, ma vei-iobukaiobukana ḡesi vanuḡa ḡana eḡenoḡoito, a Farisea tarimana tu asiḡina. Korana tauḡena moḡo eveḡabi-varaḡeni tarimana tu, Barau na bevaḡa-variḡoani, a tauḡena evevaḡa-variḡoni tarimana tu, bevaḡa-varaḡeani.”

Iesu na mero misiri evaḡa-namorito

Mataio 19:13-15; Mareko 10:13-16

¹⁵ Tarima kotari mero misimisiri Iesu ḡenai ḡeḡwaiaḡorito, ḡimana iatari ai bene toreri ḡana. Ḣena mero na ḡeḡitarito, benamo ḡekira-ḡoirito. ¹⁶ Senaḡi Iesu na mero misiri ekea-iaḡomarito, ḡena mero ekirarito, ekirato, “Mani mero misiri au ḡegu ai ḡeiaḡoma, asi ḡolairi, korana maniḡesina kavana tu Barau ḡena Basileia tarimari. ¹⁷ Moḡoni au na ḡomi akiramini, dei na Barau ḡena Basileia

asi beḡabi-raḡeani mero misina kavana, Basileiai asi berakatoḡani.”

Farefare vovoka tarimana

Mataio 19:16-30; Mareko 10:17-31

¹⁸ Iuda tarimari ḡeri vere tauna ta na Iesu edanaḡiato, ekirato, “Vevaḡa-riba taumu namona, au kara baveini vau, maḡuri vanaḡivanaḡi badoḡariani?” ¹⁹ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Ḡoi karase nai au namogu okiraḡini? Tarima ta asi namo, Barau moḡo ḡereḡana. ²⁰ Taravatu ma ribamu, ‘Asi bono veḡura-vanaḡi, asi bono vaḡivaḡi, asi bono lema, asi bono vevaḡa-daḡa ḡofaḡofa, tamamu sinamu bono gubakauri.’” ²¹ Mo tarima ekirato, “Au keigu na beiaḡoma toma mani taravatu mabarari akorana-iaḡirini.” ²² Iesu na mo guruḡa eseḡaḡiato, benamo ekiraiato, “Ḡoi tu dagara sebonai moḡo orabuni. Ḡemu farefare mabarari novoivoi-iaḡiri, moniri tu asi-ḡeri ema asi-ḡari tarimari bono viniri, benamo gubai ḡoi ḡemu farefare bodoḡaririni. Moḡesi boveini vau, au murigu ai bonoma raka.” ²³ Mo guruḡa eseḡaḡiato nai, nuḡana emeto-rakavato, korana ḡia tu farefare ḡutuma tarimana.

²⁴ Iesu na eḡitaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Farefare vovoka tarimari Barau ḡena Basileia ḡeri rakatoḡa tu gwaḡiḡi rakava! ²⁵ Kamela nila kadarena na ḡena rakatoḡa tu kotuna gwaḡiḡi, a farefare vovoka tarimana Barau ḡena Basileia rakatoḡana ḡia ḡenai tu gwaḡiḡi rakava.” ²⁶ Tarimarima na mai guruḡa ḡeseḡaḡiato, benamo Iesu ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Be, deikarari vau maḡuri beḡe doḡariani?” ²⁷ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Tarimarima na asi beḡe veirini riba dagarari tu Barau na beveirini riba.”

²⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Ḡoi ribamu, ḡai tu ḡema dagara mabarari ḡaraga-kwanerito, murimu ai ḡarakani.” ²⁹ Iesu na ekirarito, “Moḡoni akiramini, tarima ta ḡena numa eraga-kwaneato, o ḡaraḡona, kakana, tarina, tamana, sinana, natuna Barau ḡena Basileia uranai, ³⁰ ḡia na mai maḡuri nuḡanai dagara ḡutuma beḡoitaḡoni, ema mo negai vau maḡuri vanaḡivanaḡi bedoḡariani.”

Iesu na ḡena mase ma ekiraḡi-foforiato

Mataio 20:17-19; Mareko 10:32-34

³¹ Iesu na ḡena mero gabanana ruarua (12) eḡori-veḡitarito, benamo ekirarito, ekirato, “Ḡoseḡaḡi! Ḡita tu Ieruselema ḡana tavarageini. Monai peroveta tauri na Tarimarima Natuna varina ḡetore-guineto guruḡari aniri mabarari beḡe moḡonini. ³² Irau bese (o Roma) tarimari ḡimari ai beḡe toreani. Ḡia na beḡe vaseva vaseva-iaḡiani,

beĝe rikiriki-iaĝiani e beĝe kanunu-kanunuani. ³³ Beĝe botaiani e beĝe vaĝi-maseani, senaĝi ĝaro vaĝa-toitoinai vau ma bevariĝisi-ĝenoĝoini.”

³⁴ Iesu ĝena mero mo guruĝa tauna asi ĝeĝoitaĝoato. Guruĝa anina ĝia ĝeri ai tu vekuretoĝa. Ĝia asi ribari Iesu na kara ekiraĝiato.

Iesu na mata-bubu tauna evaĝa-namoato

Mataio 20:29-34; Mareko 10:46-52

³⁵ Iesu tu Ieriko ekavinagiato nai, mata-bubu tauna ta dabara rikinai etanu-taĝoto-ĝoi, enoĝinoĝito-ĝoi.

³⁶ Tarimarima ĝutuma dabarai ĝeraka-vanaĝito eseĝaĝito, benamo evedanaĝito, “Mai guru anina tu kara?” ³⁷ Ĝekirato,

“Iesu, Nasareta tauna, eraka-vanaĝini.” ³⁸ Benamo ekea-fouto, ekirato, “Iesu o, Davida natuna, au novetuĝagu!”

³⁹ Ĝoirai ĝerakato tarimari na ĝekira-ĝoiato, senaĝi ĝia ekea-ĝiĝiraĝe ĝiĝiraĝeto-ĝoi, “Davida Natuna o, au novetuĝagu!”

⁴⁰ Iesu eruĝa-tarito, benamo ekirato, “Ĝoĝori-iaĝomaia!” Ĝia eiaĝomato, benamo Iesu na edanaĝiato, ekirato, ⁴¹ “Kara ourani ĝemu ai naveia otoni?” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato,

“Vereĝauka o, matagu noma vaĝa-iaĝaia.” ⁴² Iesu eki-rato, “Be, matamu nenamo, ĝemu veĝabidadama na be-vaĝa-namomu.” ⁴³ Vaĝa-sebo matana enamoto, eboĝeboĝe-

ginikauto, Iesu murinai erakato, Barau evaĝa-raĝeato. Mo veĝa ĝeĝitaiato tarimari mabarari na maki Barau ĝevaĝa-

raĝeato.

19

Iesu ema Sagaio

¹ Iesu Ieriko ai eraĝasito, benamo vanuĝa nuĝana na eraka-iaĝoto-ĝoi. ² Monai tu takesi gogo tarimari ĝeri vere ta arana Sagaio; ĝia tu moni ema farefare vovoka tarimana.

³ Ĝia ĝena ura tu Iesu neĝita-vetoĝaia ĝia tu dei, senaĝi tarimarima ĝutuma ema ĝia tu tau kubina nai, neĝitaia ĝana egera-kavato. ⁴ Moĝa lorinai eraga-guine-iaĝoto, sikamoa ĝauna tai eraĝeto, Iesu monana beraka-vanaĝini nai, bene ĝitaia ĝana.

⁵ Iesu mo gabu ai eraĝasito, eboĝe-raĝeto, eĝitaiato, benamo ekiraiato, “Sagaio, norakariĝo-ragaraga, korana au toma tu ĝoi ĝemu numai batanuni bene.” ⁶ Benamo Sagaio eraga-rakariĝoto, ma iakuna ĝesi Iesu eĝori-iaĝoato ĝena numa ĝana. ⁷ Ĝeĝitaiato tarimari mabarari ĝemugumuguto, ĝekirato, “Mai tau tu rakava tarimana, ĝena numai ea tanuni.”

⁸ Sagaio eruḡa-vaisito, Vereḡauka evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Vereḡauka, noseḡaḡi! Ġegu farefare reke-ta tu gara veḡubu tarimari bavimirini, ema ḡena farefare aḡabikavaiato tarimana tu, nega vaḡa-vasivasi bavini-ḡenoḡoiani.”
⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Toma vevaḡa-maḡuri tu mai numai bema raḡasi, korana mai tarima maki Aberahamo natuna. ¹⁰ Korana Tarimarima Natuna tu rekwerekwa tarimari vetauvetauri ema bene vaḡa-maḡuriri ḡana eiaḡomato.”

Barabore - Vetuḡunaḡi tarimari moni ḡenarito
Mataio 25:14-30

¹¹ Mabarari ḡeseḡaḡito-ḡoi nuḡanai, Iesu na ḡeri barabore ta ekiraḡiato. Korana ḡia tu Ieruselema ekavi-naḡiato nai, ḡia matoru ḡekirato, Barau ḡena Basileia tu mo negai befororini. ¹² Benamo ḡia ekirato, “Dagi baregona tarimana ta gabu manaḡana ḡana eiaḡoto, kini o vere dagina bene ḡabia vau, ma bene ḡenoḡoi ḡana. ¹³ Roḡosi bere raka nai, ḡena vetuḡunaḡi tarimari gabanana (10) ekea-iaḡomarito, golo moniri ḡia tata sebori-sebori evinirito, benamo ekirarito, ekirato, ‘Au murigu ai boḡono ḡauvei-iaḡiri, be moni boruri tari ma boḡono doḡari.’

¹⁴ Senaḡi ḡena tanobara tarimari na asi ḡeura-viniato-ḡoi nai, murina na guruḡa ḡetuḡuto, ḡekirato, ‘Ġai asi ḡaurani mai tarima ḡai ḡema vere ai bene iaḡo.’ ¹⁵ Senaḡi mo tarima na kini dagina ḡeviniato murinai, eḡenoḡoi-iaḡomato. Benamo ḡena vetuḡunaḡi tarimari ekea-iaḡomarito, beḡene vaḡa-ribaia, moni boruri vira ḡia tata ḡedoḡarito.

¹⁶ Tarima giniguinena eiaḡomato, benamo ekirato, ‘Vereḡauka, golo monina sebona oviniguto nuḡanai, au na tu moni gabanana (10) ma adoḡaririto.’ ¹⁷ Ġia na evaḡa-namoato, ekirato, ‘Ġoi tu vetuḡunaḡi taumu namona! Dagara misiri oḡauvei-iaḡi ginikaurini nai, au na vanuḡa mabarari gabanana (10) avinimuni, ḡoi na boḡita-ḡaurini.’ ¹⁸ Vaḡaruaruana eiaḡomato, benamo ekirato, ‘Vereḡauka, sebona oviniguto nuḡanai, au na moni imaima ma adoḡaririto.’ ¹⁹ Ġena vere na ekiraiato, ‘Ġoi tu vanuḡa imaima boḡita-ḡaurini.’

²⁰ Vetuḡunaḡi tarimana ta ma eiaḡomato, benamo ekirato, ‘Vereḡauka o, ḡoi ḡemu moni sebona tu iniḡa, au na muko ai akumuato, akure-toḡaiato. ²¹ Au tu ḡoi garimu aveito, korana ḡoi tu asi vegubakau taumu. Tarima ḡeri dagara oḡabirini, ema dia ḡoi na ovarorito dagarari obasirini e okwarini.’ ²² Ġena vere na ekiraiato, ‘Ġoi tu vetuḡunaḡi tarimana rakanana! Tauḡemu ḡemu guruḡa na bavevaḡa-maoro vinimuni. Ġoi ribamu au tu asi vegubakau taugu, dia au ḡegu dagarari

aḡabirini, ema dia avaroto dagarari abasirini. ²³ Be, karase nai ḡegu moni tu banikai asi otoreato? Benamo au bara ḡenoḡoi nai tu, ma torekauna o interestina ḡesi bara doḡaria.’

²⁴ Benamo monai ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi tarimari ekirarito, ekirato, ‘Mani moni sebona ḡenai maniḡa ḡoḡabia, moni gabanana (10) tarimana ḡovinia.’ ²⁵ Senaḡi ḡia na ḡekiraiato, ‘Vereḡauka, ḡia ḡena moni tu varau 10 beḡabia.’ ²⁶ Ḣia evaḡa-veseto, ekirato, ‘Au na akiramini, ma ḡena-ḡana tarimana tu ḡutumari ma baviniyani, a asi ḡena-ḡana tarimana tu, ḡenai misina maki baḡabi-vaḡiani.

²⁷ Senaḡi au ḡebaru-viniguni tarimari, asi ḡeurato au ḡia bana guine-iaḡiri ḡetato tarimari, ḡoḡori-iaḡomari, au ḡoiragu ai ḡoma vaḡi-maseri!’ ”

Iesu ḡena rakatoḡa Ierusalemāi ḡevonevone-raḡe viniato Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Ioane 12:12-19

²⁸ Eguruḡa-ḡosito vau, Iesu eraka-guineto, Ierusalemā evaraḡeto. ²⁹ Betefage e Betania ekavinaḡirito-ḡoi nai, Olive Ḣorona rekenai, benamo Iesu na ḡena mero ruarua etuḡu-guinerito, ekirarito, ekirato, ³⁰ “Ḣoira vanuḡana ḡana ḡoiḡo. Boḡo raḡasini nai, doniki natuna ta barutari boḡo ḡitaiani, iatanai tarima ta roḡosi bene raḡe. Boḡono ruḡaia, benamo boḡono ḡori-iaḡomaia. ³¹ Bema tarima ta na bedanaḡimini, bekirani, ‘Karase nai ḡoruḡaiani?’ betoni nai, ḡomi boḡono kira, ‘Vereḡauka na eura-viniani.’ ”

³² Benamo tauri ruarua ḡeiaḡoto, Iesu na ekira-vararito ilailanai ḡedoḡariato. ³³ Doniki natuna ḡeruḡaiato-ḡoi nuḡanai, doniki biaguri na ḡedanaḡirito, “Ḣomi tu karase mani doniki ḡoruḡaiani?” ³⁴ Ḣevaḡa-veseto, ḡekirato, “Vereḡauka na eura-viniani.”

³⁵ Benamo Iesu ḡenai ḡeḡori-iaḡoato. Ḣeri dabuḡa barari doniki doḡenai ḡeivarito vau, Iesu ḡevaḡa-tanu-kauato. ³⁶ Iesu eiaḡoto-ḡoi nai, tarimarima ḡeri dabuḡa barari dabarai ḡeivarito.

³⁷ Ierusalemā varau ekavinaḡiato, Olive Ḣorona na evariḡoto-ḡoi, benamo Iesu ḡena mero ḡutuma lelevaḡi ḡeikuto, Barau ḡevonevone-raḡe viniato, korana nuḡa-farevaḡi veḡari ḡeḡitarito nai. ³⁸ Ḣekirato, “Gera Vere baregona, Vereḡauka aranai eiaḡomani Kinina, sivaḡa-namoa!

Maino gubai bene barego ema vevaḡa-raḡe tu guba tuḡunai!”

³⁹ Benamo Farisea tarimari kota na tarimarima ḡutuma nuḡari na Iesu ḡekiraiato, ḡekirato, “Vevaḡa-riba taumu, ḡoi ḡemu mero nokira-ḡoiri!” ⁴⁰ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato,

“Au na akiramini, bema ġia asi beġe koġoni nai, mai fore beġe koġoni.”

Iesu Ierusalemata taġina eveito

⁴¹ Iesu vanuġa barana Ierusalemata ġana eraka-kavinaġito, eġitaiato, benamo taġina eveito, ⁴² ekirato, “Toma ġaro ai ġemu maino korana boro ribaia bere namo! Senaġi toma, ġoi na asi oġitaiani. ⁴³ Ġarona beraġasini nai, ġebaru-vinimuni tarimari na tano beġe ragaiani, beġe kobe-ġeġeraġimuni, asi ġemu rakarosi dabarana. ⁴⁴ Benamo ġoi ema nuġamu ai ġetanuni tarimari beġe fuki-bubu-riġomini tano ai; fore maki ta iatanai asi beġe iaġuiani, korana Barau ġena vevaġa-kava emariġoto asi oribaiani nai.”

Iesu na Rubu Veaġa eiarevaiato

Mataio 21:12-17; Mareko 11:15-19; Ioane 2:13-22

⁴⁵ Iesu Rubu Veaġa nuġanai eraka-toġato, voivoi tarimari elai-rosirito, ⁴⁶ ekirarito, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai tu maiġesi ekirani, ‘Ġegu numa tu ġuriġuri numana beġe kiraġiani,’ senaġi ġomi na tu lema tarimari ġeri gumu gabunai boġo vaġa-iaġoa.”

⁴⁷ Iesu tu ġaro mabarari ai Rubu Veaġa nuġanai evevaġa-ribato-ġoi. Rubu Veaġa vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema Iuda vereri na ġia beġene vaġia dabarana ġevetauato-ġoi. ⁴⁸ Senaġi asi ġeri dabara, korana tu tarimarima mabarari ġeurato-ġoi, Iesu ġena guruġa ta maki asi beġene vei-ketoa.

20

Ierusalemata vereri na Iesu ġena seġuka korana ġevedanaġi-iaġiato

¹ Ġaro tai Iesu tu Rubu Veaġa nuġanai evevaġa-ribato-ġoi, Vari Namona tarimarima eġobata-vinirito-ġoi. Benamo Rubu Veaġa vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema Iuda vereri Iesu ġenai ġeiaġoto, ² ġedanaġiato, ġekirato, “Kamara seġukai ġoi na mai dagara oveirini? Dei na mai seġuka evinimuto?”

³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na maki vedanaġi ta avinimini. Ġokira-varagu, ⁴ Ioane ġena babatiso veġana tu Barau ġenana eiaġomato, ba tarimarima ġerina?”

⁵ Ġia fakari ai ġeverorito, ġekirato, “Bema ġita bita kirani, ‘Barau ġenana,’ bita toni nai, ġia bekirani, ‘Karase nai Ioane asi ġovaġa-moġoniato?’ betoni. ⁶ Senaġi bema ġita bita kirani, ‘Tarimarima ġerina,’ bita toni nai, tarimarima mabarari na fore na beġe taki-maserani, korana ġia ġekirani,

Ioane tu peroveta tarimana, ġetoni.” ⁷ Iesu ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai asi ribama,” ġetato.

⁸ Benamo Iesu na ġia maki ekirarito, ekirato, “Au na maki kamara seġukai mai dagara aveirini asi bakira-varamini.”

Barabore - Tavoġa ġitaġauna tarimari rakavari

Mataio 21:33-46; Mareko 12:1-12

⁹ Benamo Iesu na tarimarima mai barabore ekira-vararito, ekirato, “Tarima ta vine tavoġana evaroato vau, tavoġa ġitaġauna tarimari ġeri ai eraga-kwaneato. Benamo erakato gabu ta ġana. Monai ġaro ġutuma ea tanuto.

¹⁰ Vine ġwari (o grapes) ġemaġeto, benamo ġia na ġena vetuġunaġi tauna ta etuġuato tavoġa narinarina tarimari ġeri ai, vine ġwari kota benea ġabi ġana. Senaġi tavoġa ġitaġauna tarimari na ġekwariato vau, ġimana kori ġetuġu-ġenoġoiato. ¹¹ Benamo vetuġunaġi tauna ta ma etuġuato, senaġi ġia maki ġevaġa-vevaġiato, ġevei-maiaka maiakaiato, ġimana kori ġetuġu-ġenoġoiato. ¹² Vetuġunaġi tauna vaġa-toitoina maki etuġuato, senaġi ġevaġa-vevaġi rakavaiato, kefina maki ma fauri vau ġelai-rosiato. ¹³ Benamo tavoġa biaguna ekirato, ‘Au tu kara ma baveini? Au natugu, auravini-baregoani merona, na-tuġua, atuġamaġini ġia beġe gubakauani!’ ¹⁴ Senaġi tavoġa narinarina tarimari na ġeġitaiato nai, tauġeri ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, ‘Mani tu tavoġa biaguna natuna, be sivaġia, benamo tavoġa tu ġita ġera.’ ¹⁵ Benamo tavoġa murikanai ġeinu-rosiato, ġevaġi-maseato.

Iesu evedanaġito, ekirato, “Tavoġa biaguna tu kara beveiani ġia ġeri ai? ¹⁶ Ġia beiaġomani, tavoġa ġitaġauna tarimari bevaġi-ġosirini, benamo tavoġa tu tarima irauri ma bevinirini.” Tarimarima na mai guruġa ġeseġaġiato nai, ġekirato, “Asiġi, maiġesi asi bene vetore!”

¹⁷ Iesu na eġitarito, benamo edanaġirito, ekirato, “Be, mai guruġa Buka Veaġa nuġanai anina tu kara? Maiġesi ekirato, ‘Fore numari ġeragarini

tarimari na asi ġeura-viniato ma ġefitoġaiato forena tu duġu forenai eiaġoto.’

¹⁸ Deikara mo fore iatanai beketokauni tarimana beġwakirakiraiani; ema mai fore tarima ta iatanai beketokauni nai, belau-fatafataiani.”

Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri

Mataio 22:15-22; Mareko 12:13-17

¹⁹ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari e Rubu Veaġa vereri baregori na Iesu inimoġo beġene ġabia dabarana ġevetauato-ġoi, korana ġia ribari, Iesu na mai

barabore tu ġia iatari ai ekiraġirito-ġoi nai. Senaġi tari-marima ġutuma vegogo-taġo naima ġegarito. ²⁰ Moġa lorinai ġeġita-taġoato moġo. Gabivau ġofaġofa tarimari ġetuġurito, ġia na beġene danaġia noġa vei-iobukaiobuka tarimari kavana; beġene danaġia, bema Iesu ġena guruġa beiaġo-irauni nai, Iesu beġene ġabia, Roma gavanana ġimana seġukanai beġene torea. ²¹ Mo ġofaġofa tarimari na Iesu ġedanaġiato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu o, ġai ribama, ġemu guruġa e ġemu vevaġa-riba tu maoromaoro. Tarimarima ġeri dagi asi otuġamaġirini, senaġi ġoi na Barau ġena dabara ovevaġa-riba-iaġi ġitakauani ma moġonimu ġesi. ²² Nokirama, Kaisara, Roma ġeri vere, takesi moniri bitana vinia tu namo ba asiġi?” ²³ Iesu na ġeri ġofaġofa varau eġitaiato, benamo ekirarito, ekirato, ²⁴ “Silva monina ta ġovaġa-ġitagu! Mai tu dei iouiouna e dei arana?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tu Kaisara laulauna e arana,” ġetato. ²⁵ Benamo Iesu na ekirarito, “Kaisara ġena, Kaisara boġono vinia, Barau ġena, Barau boġono vinia.”

²⁶ Iesu ġena guruġa tarimarima ġoirari ai tu maoro nai, asi ġeri dabara ġia beġe ġofa-darereani, senaġi ġena vevaġa-vese na nuġari ġefarevaġito, asi ma ġeguruġato.

Variġisi-ġenoġoi guruġari

Mataio 22:23-33; Mareko 12:18-27

²⁷ Sadukea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto. Ġeri tuġamaġi tu, mase tarimari asi ma beġe variġisi-ġenoġoini. Iesu ġedanaġiato, ġekirato, ²⁸ “Vevaġa-riba taumu o, Mose na taravatu ġai ġema maiġesi etoreato, ‘Bema tau ta kakana bemaseni, ma vabuna tu roġo maġuri, senaġi asi naturi nai tu, mo tau na kakana vabuna bene ġaraġoa. Korana tu ġia na naturi tari beġene vaġa-maġuriri mo mase tauna ġena.’ ²⁹ Tarikaka tau moġo korina mabarari tu imaima ruarua (7). Tau guinena na vavine ta eġaraġoato, ma emaseto, natuna ta asi evaġa-ġoraiato. ³⁰ Tau vaġa-ruaruana na vabu ma eġaraġoato, ³¹ tau vaġa-toitoina maki moġesina moġo. Moġa nuġanai ġia mabarari tu imaima ruarua (7), senaġi mabarari ġemaseto, naturi ta asi ġevaġa-ġoraiato. ³² Dokonai mo vavine maki emaseto. ³³ Variġisi-ġenoġoi ġaronai mo vavine tu dei ġaraġona, korana ġia tu tau imaima ruarua (7) na ġeġaraġoato nai?”

³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Mai tanobarai tau e vavine ġeveġaraġoni, ³⁵ senaġi roġo beiaġomani Basileianai, vei-iobukaiobuka tarimari beġe variġisi-ġenoġoini. Ġia tu asi beġe veġaraġoni. ³⁶ Ġia asi beġe maseni maki, senaġi aneru kavana beġe tanuni. Barau natunai beġe iaġoni, korana ġia

tu variġisi-ġenoġoi tarimari. ³⁷ Mose na evaġa-moġoniato, mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini. Ġau eġaraiato-ġoi varina nuġanai, Mose na Vereġauka tu ‘Aberahamo ġena Barau, Isako ġena Barau, Iakobo ġena Barau’ ekiraġiato. ³⁸ Moġoni, ġia tu maġuri tarimari ġeri Barau, dia mase tarimari ġeri Barau. Korana Barau ġenai tu, tarimarima mabarari tu maġuri.”

³⁹ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari kota ġekirato, “Vevaġa-riba taumu o, vevaġa-vese namona tu maniġa.” ⁴⁰ Benamo moġa murina na asi ma ġedanagi-ġenoġoiato, ġegarito nai.

Keriso tu Davida natuna ba Davida ġena Vereġauka?

Mataio 22:41-46; Mareko 12:35-37

⁴¹ Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġia tu kamasi nai Keriso tu Davida natuna ġetoni? ⁴² Davida tu Salamo nuġanai ekirato, ‘Barau na ġegu Vereġauka ekiraiato:

Au ġimagu aroribana rekenai bono tanu,

⁴³ bene iaġo mo, ġoi ġebaru-vinimuni tarimari ġoi kwakumu gaburenai batorerini.’

⁴⁴ Davida na Keriso tu ‘Vereġauka’ etato. Kamasi nai Keriso tu Davida natuna?”

Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġeri ġofaġofa

Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 11:37-54

⁴⁵ Tarimarima mabarari ġoirari ai Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, ⁴⁶ “Taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari ġerina lorimi boġono vetore. Ġia ġeurani dabuġa maukari beġene riġo, maketi gaburi ai beġene rakaorakao, tarimarima na beġene vaġa-namori urari ai. Rubu nuġari ai ema ġani-vegogo gaburi ai ġeri ura tanutanu namori ai beġene tanu. ⁴⁷ Ġia na vabu ġeri numa ma farefare ġevaġa-koririni. Ġeri ġauġau tu mauka kenene, senaġi ġeġofaġofani. Moġesi ġeveini tarimari meto barego vedaurea beġe ġabini.”

21

Vabu ġena boubou monina

¹ Iesu eboġe-vaisto nai, moni vovoka tarimari ġeri boubou moni mauġai ġeġurato-ġoi eġitarito. ² Asi-ġena ema asi-ġana vabuna ta eiaġomato, eġitaiato, ġena moni misiri ruarua moġo eġura-riġorito, (mai tu noġa moġo toea sebona kavana). ³ Benamo Iesu ekirato, “Moġoni, au na akiramini, mai vabu na beġuraia monina tu mabarari ġeri vini bevanaġiri. ⁴ Korana mabarari ġeri moni vovoka ġerina koturi moġo beġe vini, senaġi mai vabu tu ġena moni misina ġenana moġo,

ġena maġuri ai bere vevaġa-kava-iaġiri dagarari mabarari beġurari.”

Iesu na vau beġea ġorani dagarari ekiraġirito

Mataio 24:1-14; Mareko 13:1-13

⁵ Iesu ġena mero kota na Rubu Veaġa ġeguruġa-iaġiato, ġitaġitana ma marevana, ma ġena fore namori ġesi ema Barau ġevarevare-viniato varevare dagarari namori na ġevaġa-veraiato, ġetato. Senaġi Iesu ekirato, ⁶ “Ġarona beraġasini, mainai ġoġitarini dagarari mabarari tarima tari na beġe vare bubu-riġorini, fore ta fore ta iatanai asi beġe tanuni.”

⁷ Benamo Iesu ġedanāġiato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu, aitoma beġorani? Ema beġorani nai, kamara vetoġa na bevaġa-moġoniani?” ⁸ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Ġomi lorimi boġono vetore, beġe ġofamini ġesi. Korana tu tarimarima ġutuma au aragu ai beġe iaġomani, beġe kirani, ‘Tarimana tu au maiġegu!’ ema, ‘Ġarona beraġasi!’ beġe toni. Senaġi ġia muriri ai asi boġono raka. ⁹ Bema ġomi na vetari o tuari gururi e gururaġe boġo seġaġirini nai, nuġami asi beġene raġe. Mai dagara beġe ġora-guineni, senaġi dokona asi roġo beraġasini.”

¹⁰ Iesu ma ekirato, “Tanobara ta tanobara ta ġesi beġe vevaġini, gavamani ta gavamani ta ġesi beġe vetarini. ¹¹ Gabu ġutuma nuġari ai tano beġe iagaiagani, doġe beġe ġorani, ema tarimarima ġutuma keve beġe doġarini ta ġenana bevanaġini ta ġenai. Vevaġa-gari vetoġari baregori guba na beġe fororini.

¹² Senaġi mo dagara roġosi beġene ġora nai, ġia na ġomi beġe ġabimini, beġe vaġa-midigumini. Rubu ai beġe vaġa-kotamini, dibura numari ai beġe tore-toġamini. Kini e gavana ġoirari ai beġe ġori-iaġomini, korana au ġoġabi-raġeguni nai. ¹³ Mai tu ġomi ġemi nega namona au vaġa-moġonigu ai boġo iaġoni. ¹⁴ Boġono vetuġamaġi, ġemi vevaġa-vese guruġari asi boġono tuġamaġi-guine guineri, ¹⁵ korana tu au na guruġa e iaunega bavinimini, beġe baru-vinimini tarimari na beġe kira-ġoimini, senaġi asi beġe kokoreni.

¹⁶ Tamami, sinami, kakami, tarimi, garagarami, e ġatami na tarimarima ġimari ai beġe revamini. Ġomi kota maki beġe vaġi-masemini. ¹⁷ Tarimarima mabarari na beġe iau-rakavamini, korana au ġoġabi-raġeguni nai. ¹⁸ Senaġi debami ġuri sebna maki asi berekwa-rekwani. ¹⁹ Boġo vevaġa-gwaġiġini nai tu, boġo maġurini.”

Ierusalem beġe vaġa-rakavaiani

Mataio 24:15-21; Mareko 13:14-19

20 “Vetari o tuari doḡorori na Ierusalemā beḡe tanu-ḡeḡeraḡiani boḡo ḡitaiani, benamo boḡo ribani, Ierusalemā dori ḡevaḡa-rakavaiani. 21 Mo negai Iudeai ḡetanuni tarimari tu ḡoro ḡana beḡene raga-iaḡo. Vanuḡa barana Ierusalemā nuḡanai ḡetanuni tarimari tu, vanuḡa beḡene raga-kwaneā, ema gunikai ḡetanuni tarimari tu vanuḡa barana nuḡanai asi beḡene raka-toḡa. 22 Korana mo negai tu Barau na tarimarima ḡeri rakava voiri bevinirini Buka Veāḡai ḡetore-guineato vaḡa-moḡoniri. 23 Vavine ma baniri e ḡabi-variḡu vavineri kika ma vetuḡari! Midigu barego mai tano ai beḡe raḡasini, ema Barau na ḡena bese tarimari bevaḡa-maoro vinirini. 24 Tarima kota tu vetari baḡari na beḡe vaḡi-maserini, kota tu beḡe ḡabi-maḡuririni, tanobara mabarari ḡana beḡe ḡori-iaḡorini, beḡea diburarini; ema irau bese tarimari na Ierusalemā beḡe fana-tariani, beiaḡoni mo, ḡeri ḡaro bea korini.”

Tarimarima Natuna ḡena iaḡoma
Mataio 24:29-31; Mareko 13:24-27

25 “Ḡaro, ḡue, ema visiḡu nuḡari ai vetoḡa beḡe ḡorani. Tanobara beseri davara ema ureure gururi ai beḡe gari-rakavani. 26 Tarimarima beḡe keto-founi gari dainai, ḡeri tuḡamaḡi maki roḡo beḡe korini mo beḡe ḡorani dagarari dairi ai; korana tu guba seḡukari beḡe iagaiagani. 27 Mo negai Tarimarima Natuna beḡe ḡitaiani, magube nuḡana na beiaḡomani ma seḡukana e ma mamana baregona ḡesi. 28 Mo dagara beḡe ḡorani nai, boḡono variḡisi, boḡono boḡe-vaisi, korana vaḡa-maḡurimi tu varau bekavinaḡi.”

Barabore - Vevaḡa-riba figi ḡauna ḡenana
Mataio 24:32-35; Mareko 13:28-31

29 Iesu na ḡeri barabore ta ekiraḡiato, ekirato, “Figi ḡauna ema ḡau mabarari ḡoḡitari. 30 Lauri variḡuri ḡefafani ḡoḡitarini, ḡomi ḡoribani, ḡaro ḡena tora taimina varau bekavinaḡi. 31 Moḡa ilailanai, ḡomi maki bema boḡo ḡitarini, mai dagara beḡe ḡorani nai, boḡo ribani, Barau ḡena Basileia tu bekavinaḡi.

32 Moḡoni akiramini, mai ḡuru asi bekorini, beiaḡoni mo, mai dagara mabarari beḡe ḡorani. 33 Guba e tanobara beḡe rekwa-rekwani, senaḡi au ḡegu guruḡa tu asi beḡe rekwarekwani, beḡe tanu-vanaḡi vanaḡini.”

Boḡono venari

34 “Lorimi boḡono vetore, ḡaniḡani e niuniu ḡutuma, ema tanobara ḡena tuḡamaḡi dagarari na ḡomi nuḡami beḡe

vaḡa-metorini ḡesi. Benamo mo ḡaro na nuḡami bevaḡa-farevaḡirini. ³⁵ Korana mo ḡaro tu tanobarai ḡetanuni tari-mari mabarari ḡeri ai beraḡasini. ³⁶ Moḡa lorinai boḡono venari, boḡono ḡauḡau ḡaro mabarari ai, beḡe ḡorani da-garari mabarari ḡerina boḡono raga-maḡuri ḡana, korana Tarimarima Natuna ḡoiranai roḡo boḡo ruḡani.”

³⁷ Ḣaro mabarari ai Iesu tu Rubu Veaḡai evevaḡa-ribato-ḡoi, a lavilavi ai tu eraka-rosito-ḡoi, Olive Ḣorona tuḡunai ea genato-ḡoi. ³⁸ Boḡiboḡi iamoiamonai tarimarima mabarari Rubu Veaḡai ḡevegogoto-ḡoi ḡia ḡena guruḡa beḡene seḡaḡia ḡana.

22

Iesu beḡene vaḡia dabarana ḡevetauato

¹ Asi etubuni faraona verekona arana Pasova varau ekavi-naḡito. (Mo tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo, asi evaḡirito verekona). ² Rubu Veaḡa vereri baregori ema taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari na Iesu beḡene ḡabia, benamo beḡene vaḡi-ḡairia dabarana ḡevetauato, korana tarimarima gariri ḡeveito.

Iudas na Iesu erevaiato

Mataio 26:14-16; Mareko 14:10-11

³ Mo negai Satani na Iudas Isakariota, tarima ta gabanana ruarua (12) fakari ai, eboroḡiato. ⁴ Benamo Iudas eiaḡoto Rubu Veaḡa vereri baregori ema Rubu Veaḡa narinarina tarimari ḡeri vere ḡeri ai, Iesu tu ḡia ḡimari ai kamasi bene tore-kaua dabarana ḡeboioḡa-vegogoato. ⁵ Ḣia ḡeiakurakavato, ḡekira-toreato, moni beḡe viniani, ḡetato. ⁶ Iudas na eḡabi-raḡeato, benamo Iesu ḡia ḡimari ai vekuretoḡai betore-kauani dabarana evetauato-ḡoi.

Ginitaḡo mamoenā ḡerovina-toreato

Mataio 26:17-25; Mareko 14:12-21

⁷ Ginitaḡo mamoeni beḡe vaḡirini ḡarona varau eraḡasito. ⁸ Benamo Iesu na Petero ma Ioane etuḡurito, ekirato, “Ḣoiḡo, Pasova verekona boḡono dabaraia, bitana ḡania.” ⁹ Ḣevaḡa-veseto, ḡekirato, “Ḣai tu ainai baḡana dabara-torea?” ¹⁰ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Vanuḡa baregonai boḡo raka-toḡani nai, tarima ta nanu gwaḡutuna befaḡaiani boḡo ḡoitāḡoani. Murina na boḡono iaḡo, ḡia beraḡekauni numanai boḡono raḡekau. ¹¹ Benamo numa tarimana boḡono vaḡa-guruḡaia, boḡono kira, “Vevaḡa-riba tauna ekirani, ‘Varivari daiḡutuna tu aiḡa, au ema ḡegu mero ḡesi monai ginitaḡo mamoenā baḡana ḡania?’ ¹² Benamo ḡia na daiḡutu baregona ta numa tuḡunai bevaḡa-ḡitamini,

ġeiareva-toreato. Monai boġono dabara-torea.”¹³ Benamo ġeiaġoto, Iesu na ekiraġirito kavana ġedoġaririto. Monai vereko ġedabaraiato.

Ġani-vegogo veaġana

Mataio 16:26-30; Mareko 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25

¹⁴ Ginitaġo mamoea beġe ġaniani aoana eraġasito. Iesu tu ġena apostolo tarimari ġesi ġaniġani gabunai ġetanutarito. ¹⁵ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Au ġegu ura baregona mai ginitaġo mamoea ġomi ġesi bitana ġani-vegogo-guinea vau, midigu bana ġani. ¹⁶ Korana tu akiramini, ginitaġo mamoea asi ma baġaniani, beiaġoni mo, ginitaġo anina korikorina bea foforini Barau ġena Basileia nuġanai.”

¹⁷ Benamo Iesu na kapusi ta eġabiato, evaġa-namoato, ekirato, “Maiġa tu ġoġabia, mabarami boġono niua. ¹⁸ Korana tu akiramini, vine nanuna asi ma baniau-ġenoġoiani, beiaġoni mo, Barau ġena Basileia beiaġomani vau.”

¹⁹ Benamo Iesu na beredi eġabiato, evaġa-namoato, ebuki-ġutuato, evinirito, ekirato, “Mai tu au tauġanigu, ġomi avinimini; maiġa boġono veia, au vetuġamaġi-iaġigu ġana.”

²⁰ Ġeġani-ġosito vau, kapusi ma eġabiato, ekirato, “Mai kapusi tu Ginitaġo Variġuna, au raragu na bevaġa-moġoniani, bebebubuni ġomi vaġa-maġurimi ġana. ²¹ Senaġi au berevagu tarimana tu mainai au ġesi taġani-vegogoni! ²² Moġoni, Tarimarima Natuna bemaseni, Barau na ekiraġi-guineato ilailanai, senaġi berevaiani tarimana vetuġana kekei!”
²³ Benamo tauġeri ġevedanaġi-vedanaġito, ġia deikara na moġesi beveiani.

Deikara tu barego vedaurea

Mataio 20:25-28; Mareko 10:42-45

²⁴ Benamo Iesu ġena mero tauġeri ġeveġare-veġareto, deikara ġia fakari ai barego lelevaġi. ²⁵ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Irau bese tarimari ġeri vere na tarimarima ġedori-naġinaġirini, ema veguine-iaġi tarimari baregori na ġeri maoro seġukari na ġelaunaġi-naġirini, ema tarimarima na beġene vevato-iaġiri ġetoni. ²⁶ Senaġi ġomi tu dia moġesina. Ġomi fakami ai tau guinena tu tau muriseinai bene iaġo, ema vere tauna tu vetuġunaġi taunai bene iaġo. ²⁷ Dei tu barego, ġaniġani gabunai etanu-taġoni tarimana ba vetuġunaġi tarimana? Ġaniġani gabunai etanu-taġoni tarimana, ene? Senaġi au tu ġomi fakami ai vetuġunaġi tarimana noġa.

²⁸ Ġomi tu au ġeribaġaniguto-ġoi nai, ġotanu-gwaġiġito-ġoi tarimami. ²⁹ Moġa lorinai au Tamagu na maoro eviniguto,

Basileia ta au ġegu ekiraġiato ilailanai, au maki Basileia ta ġomi ġemi akiraġiani. ³⁰ Benamo ġomi maki au ġegu Basileiai bita ġaniġani-vegogoni e bita niuniu-vegogoni, ema ġomi teronai o vere seari ai boġo tanuni, Isaraela beseri gabanana ruarua (12) boġo vaġa-maoro vinirini.”

*Iesu na Petero ġena vekira-ġuniġau ekiraġi-toreato
Mataio 26:31-35; Mareko 14:27-31; Ioane 13:36-38*

³¹ “Simona, Simona o, noseġaġi! Au na akiramini, Barau na Satani maoro eviniato, ġomi bene ribaġanimi, namo e rakava bene tore-kirari ġana, noġa iaraġa tarimana na widi ema momo etore-kirarini kavana. ³² Senaġi au na ġemu varau aġuriġurito, ġemu veġabidadama asi bene keto ġana. Benamo ma bovetuġamaġi-ġenoġoini au ġegu ai nai, tarikakamu bono vaġa-kokoreri.”

³³ Petero evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, au tu ġoi ġesi dibura numai beġe torerani ema bita mase-vegogoni!”

³⁴ Iesu ekirato, “Petero, au na akiramuni, toma kokoroku asi begoġini, beiaġoni mo, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni, bokirani, ‘Au tu asi ribagu ġia,’ botoni.”

Nega rakavana

³⁵ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Au na ġomi atuġumito nai, asi ġemi fusefuse, dura, o tamaka. Ġomi dagara tai ġorabuto ba? Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Asiġina!”

³⁶ Iesu na ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Senaġi toma ġomi deikara ma ġena fusefuse ema dura, bene ġabiri; ema deikara asi ġena vetari baġana, ġena koudi bene voivoi-iaġia, benamo ta ma bene voia. ³⁷ Korana au na akiramini, Buka Veaġa nuġanai ekirani, ‘Seġafore tarimari ġesi beġe iavi-vegogoani.’ Mo guruġa au ġegu ai bemoġonini.” ³⁸ Iesu ġena mero ġevaġa-veseto, ġekirato, “Noġitaia, Vereġauka, vetari baġari ruarua maiġeri.” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Benamo!”

Iesu eġuriġurito Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Mareko 14:32-42

³⁹ Benamo Iesu tu vanuġa barana eraga-kwaneato, Olive Ġorona ġana eiaġoto eveito-ġoi kavana. Ġena mero ġia murinai ġerakato. ⁴⁰ Monai ġeraġasito, benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Boġono ġauġau, be veribaġani ai asi boġono moira.” ⁴¹ Benamo ġereġana eraka-ġerevaġito, fore tafiurini ġea keto-tarini ġena manaġa ilailanai, benamo evetui-tarito, eġuriġurito. ⁴² Ekirato, “Tamagu o, bema nuġamu ilaila nai, mai midigu bedina au ġeguna noma ġabi-vaġia; senaġi dia au ġegu ura, ġoi ġemu ura moġo.”

[⁴³ Benamo aneru ta guba na emariĝoto, Iesu kokore eviniato. ⁴⁴ Midigu barana na ĝia nuĝana evaĝa-vonuato, benamo eĝauĝauto ma nuĝana mabarana ĝesi, eiaĝoto mo, seĝurina tano ai eriĝoto rara kabudona noĝa.] ⁴⁵ Eĝauĝau-ĝosito vau, evariĝisito, ĝena mero ĝeri ai eĝenoĝoi-iaĝoto, genari ai eĝoitaĝorito, dabarari ĝedokoto nai. ⁴⁶ Benamo ĝia na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Karase nai ĝomi ĝogenani? Ĝovariĝisi, ĝoĝuriĝuri, be veribaĝani ai asi boĝono moira.”

Iesu tuari tarimari na ĝeĝabi-tariato

Mataio 26:47-56; Mareko 14:43-50; Ioane 18:3-11

⁴⁷ Iesu roĝo mo eguruĝato-ĝoi nuĝanai, tarimarima ĝutuma ĝeraĝasito, Iudas, mero ta gabanana ruarua (12) fakari ai, ĝia na eĝori-kaurito. Iesu eiaĝo-viniato bene veraua ĝana. ⁴⁸ Senaĝi Iesu na ekiraiato, ekirato, “Iudas o, Tarimarima Natuna verau na borevaiani ba?”

⁴⁹ Iesu sevinai ĝeruĝa-taĝoto merori na ĝeĝitaiato kara beĝorani, benamo ĝedanaĝiato, ĝekirato, “Vetari baĝana na baĝana basiri ba?” ⁵⁰ Benamo ĝia ta na Rubu Veaĝa verena baregona ĝena vetuĝunaĝi tarimana vetari baĝana na eiaĝo-viniato, benamo seĝana aroribana ebasi-vaĝiato. ⁵¹ Senaĝi Iesu ekirato, “Benamo, ĝovaĝa-dokoa!” Mo tarima seĝana eĝabi-karaiato, evaĝa-namoato.

⁵² Benamo Iesu ĝabiĝabina ĝeiaĝomato tarimari, Rubu Veaĝa vereri baregori e Rubu Veaĝa ĝitaĝauna tarimari ĝeri baregona ema Iuda vereri ĝia na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi boĝo iaĝoma ma ĝemi vetari baĝari e ma ĝemi fato ĝesi, noĝa moĝo seĝafore tarimana ta ĝabiĝabina ĝoro iaĝoma kavana? ⁵³ Ĝaro mabarari ai au tu ĝomi sevimimi ai Rubu Veaĝa nuĝanai, senaĝi asi ĝoĝabi-tariguto. Mai tu ĝomi ĝemi nega, mukuna (o Satani) ĝena seĝuka negana.”

Petero na Iesu ekira-ĝuniĝauato

Mataio 26:57-58; 26:69-75; Mareko 14:53-54; 14:66-72; Ioane 18:12-18; 18:25-27

⁵⁴ Benamo ĝia na Iesu ĝeĝabi-tariato, Rubu Veaĝa verena baregona ĝena numa ĝana ĝeĝori-iaĝoato. Petero maki ĝia murinai erakato, senaĝi ma fakana. ⁵⁵ Numa maĝuna nuĝanai tarima kota na karava ĝevaĝa-ĝaraiato, benamo ĝetanu-ĝeĝeraĝiato. Petero maki ĝia sevirai ai etanu-tarito. ⁵⁶ Benamo vetuĝunaĝi ĝuiatona ta na karava mamananai eĝitaiato, eĝita-karakaraiato, ekirarito, ekirato, “Mai tarima maki Iesu ekavaiato-ĝoi!” ⁵⁷ Senaĝi ĝia evekira-ĝuniĝauto, ekirato, “Ĝoi vavine, au tu asi ribagu ĝia!”

⁵⁸ Nega kotuna evanaĝito nuĝanai, tarima ta na Petero eĝitaiato, ekiraiato, “Ĝoi maki ĝia karori ta!” Senaĝi Petero evaĝa-veseto, ekirato, “Ĝoi tau, au tu asiĝi!” ⁵⁹ Aoa ta evanaĝito vau, tarima ta ma eguruĝato ma nuĝana mabarana ĝesi, ekirato, “Moĝoni, ĝia maki Iesu ĝesi tarimana ta, korana ĝia maki Galilea tauna!” ⁶⁰ Senaĝi Petero evaĝa-veseto, ekirato, “Ĝoi tau, au asi ribagu ĝoi kara okiraĝiani!” Ĝia roĝo mo eguruĝato-ĝoi nuĝanai, kokoroku egoĝito.

⁶¹ Benamo Vereĝauka eruĝa-kureto, ĝia na Petero eĝitaiato nai, Vereĝauka ĝena guruĝa etuĝamaĝi-doĝariato, ekiraiato, “Toma kokoroku asi begoĝini, beiaĝoni mo, ĝoi na au vaĝa-toitoi bokira-ĝuniĝauguni.” ⁶² Benamo Petero eraka-rosito, etaĝi-rakava rakavato.

Iesu ĝevaseva-vaseva iaĝiato

Mataio 26:67-68; Mareko 14:65

⁶³ Iesu ĝenariĝauato tarimari na ĝevaseva vaseva-iaĝiato e ĝekwariato. ⁶⁴ Matana ĝekumu-ĝauato, ĝekiraiato, ĝekirato, “Ĝoi tu peroveta tarimana, be nokiraĝia, dei na bekwarimu?” ⁶⁵ Guruĝa rakavari ĝutuma ĝia ĝeviniato.

Iesu kanisoro tarimari ĝoirari ai

Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Ioane 18:19-24

⁶⁶ Elaĝanito, Iuda vereri, e Rubu Veaĝa vereri baregori, ema taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimari ĝerakavegogoto. Iesu ĝeĝori-iaĝoato Iuda kanisoro tarimari ĝoirari ai. ⁶⁷ Benamo ĝekiraiato, ĝekirato, “Nokira-varama, ĝoi tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna), ba?” Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Bema au na bakiramini, ĝomi na asi boĝo vaĝa-moĝoniguni, ⁶⁸ ema bema vedanaĝi ta bavinimini, asi boĝo vaĝa-veseguni. ⁶⁹ Senaĝi toma beiaĝoni mo ĝoira laĝaniri ai, Tarimarima Natuna tu Seĝuka Barauna ĝimana aroribanai betanu-taĝoni.”

⁷⁰ Benamo mabarari ĝekirato, “Be, ĝoi tu Barau Natuna otoni?” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Ĝomi na ĝokiraĝiani maniĝa.” ⁷¹ Ĝia ĝekirato, “Karase vevaĝa-moĝoni tarimari tari roĝo tavetaurini? Ĝia tauĝena muruna na bekiraĝia bita seĝaĝia.”

23

Iesu Pilato ĝoiranai

Mareko 15:1-5; Ioane 18:28-38

¹ Benamo vegogo tarimari mabarari ĝevarigisito, Iesu ĝeĝori-iaĝoato gavana Pilato ĝenai. ² Monai ĝeĝofaĝofa-iaĝiato, ĝekirato, “Mai tarima maiĝa baĝa doĝaria, ĝai ĝema bese tarimari eĝorikau-kerererini, ekirani, Kaisara, Roma

ġeri vere, ġena takesi moniri asi beġene vinia etoni, ema tauġena evekiraġini, ġia tu Keriso, Barau na ekiraġi-toreato verena o kinina.”

³ Benamo Pilato na edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu Iuda tarimari ġeri vere ba?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Oi, okiraġiani maniġa.” ⁴ Benamo Pilato na Rubu Veaġa vereri baregori e tarimarima ġutuma ekirarito, ekirato, “Kerere ta asi badoġaria mai tarima ġenai.” ⁵ Senaġi mo tarimarima roġo ġeġiġiraġeto, ġekirato, “Ġia ġena vevaġa-riba guruġari na Iudea tarimari mabarari nuġari evei-veġonurini. Galileai esinaiato mo beiaġoma mai gabu ai.”

Iesu Heroda ġoiranai

⁶ Mo guruġa eseġaġiato nai, Pilato evedanaġito, ekirato, “Mai tarima tu Galilea tarimana ba?” ⁷ Benamo Pilato eribato, Iesu tu Heroda ġena seġuka gaburenai nai, Iesu Heroda ġenai ġetuġu-iaġoato. Ġia maki Ierusalemaj mo ġaro ai. ⁸ Heroda eiaku-rakavato Iesu eġitaiato nai, korana Heroda na Iesu varina eseġaġiato, ema kai-veġata evaġa-nogato Iesu bene ġitaia ġana. Ġia eurato Iesu na nuġa-farevaġi veiġari kota bene veiri bene ġitari. ⁹ Moġa lorinai vedanaġi ġutuma Iesu edanaġiato, senaġi ġia asi evaġa-veseto. ¹⁰ Rubu Veaġa vereri baregori ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari monai ġeruġa-taġoto-ġoi, Iesu ġeġofaġofa-iaġi lelevaġiato-ġoi. ¹¹ Heroda ema ġena vetari tarimari o soldia na Iesu ġerikiriki-iaġiato-ġoi, ġevei-veġare veġareato, ema dabuġa namona ta ġevaġa-dabuġa-iaġiato, benamo ma ġetuġu-ġenoġoiato Pilato ġenai. ¹² Pilato ema Heroda ġevebaru-vevinito-ġoi, senaġi mo ġaro ai ġeveġata-ġenoġoito.

Iesu vaġa-ruaruana Pilato ġoiranai

Mataio 27:15-26; Mareko 15:6-15; Ioane 18:38-19:16

¹³ Pilato na Rubu Veaġa vereri baregori, e Iuda vereri, ema tarimarima mabarari ekea-vegogorito, ¹⁴ ekirarito, ekirato, “Ġomi na mai tarima boġo ġori-iaġomaia au ġegu ai, ġokirani, ġia na tarimarima eġorikau-kerererini ġotoni. Toma au na ġomi ġoirami ai ġemi guruġa bavetauri, senaġi kerere ta asi badoġaria. ¹⁵ Heroda maki kerere ta asi edoġariato ġia ġenai nai, ma betuġu-ġenoġoi iaġomaia ġita ġerai. Ġomi na ġoġitaiani, ġia tu rakava ta asi eveiato bene mase ġana. ¹⁶ Moġa lorinai au na mai akwariani vau baruġaiani.” [¹⁷ Vanaġivanaġi eveini kavana Pilato na Pasova verekona ġaronai dibura numai etanuni tarimana ta beruġaiani.]

¹⁸ Senaġi tarimarima mabarari ġekoġo-vegogoto, ġekirato, “Bono vaġia! Barabas noruġaia, novinima!” ¹⁹ Barabas tu

dibura numai ġekou-ġauato, korana vanuġa barana nuġanai ġevevaġito ema tarima ta ġevaġi-maseato nai.

²⁰ Pilato enuġa-vekwaraġito Iesu bene ruġaia, moġa lorinai tarimarima ma evaġa-guruġa ġenoġoirito, ²¹ senaġi ġia ma ġekoġo-ġenoġoi ġenoġoito-ġoi, ġekirato, “Novaġa-satauroa, novaġa-satauroa!”

²² Nega vaġa-toitoina evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai, kamara rakava mai tarima na eveiato? Au na rakava ta asi aġoitaġoani eveiato bene mase ġana. Moġa lorinai au na mai akwariani vau baruġaiani.”

²³ Senaġi ġia ġekoġoto ma nuġari mabarari ġesi, ġekirato, novaġa-satauroa; benamo dokonai ġia ġeri ura ekwalimuto. ²⁴ Benamo Pilato na ġia ġeri ura eġabi-raġeato. ²⁵ Mo vevaġi ema vaġivaġi dainai dibura numanai etanuto tarimana, eruġa-fitoġaiato ġeri noġinoġi ilailanai, a Iesu tu evinirito ġeri ura veigana beġene veia.

Iesu ġevaġa-satauroato

Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Ioane 19:17-27

²⁶ Vetari tarimari na Iesu ġeġori-rosiato, benamo ġeġori-iaġoato-ġoi nai, tarima ta ġesi ġevedoġarito, Simona, Kurene tarimana, ġia tu gunika na ema raka-rosito vanuġa barana ġana eiaġoto-ġoi nai, tuari tarimari na ġeġabi-tariato, satauro ġia faġanai ġetore-kauato. Ġia na satauro efaġaiato, benamo Iesu murina na eiaġoto-ġoi.

²⁷ Tarimarima ġutuma tu Iesu murinai ġerakato. Ġia vefakari ai tari tu vavine, ġia tu Iesu taġina ġeveito-ġoi ema ġetaġi-guruġa guruġato-ġoi. ²⁸ Benamo Iesu eruġa-kureto, evaġa-guruġarito, ekirato, “Ierusalem vavinemi! Au taġigu asi ġotaġi, senaġi tauġemi taġimi ema natumi taġiri ġovei. ²⁹ Korana ġaro rakavari beġe iaġomani, tarimarima maiġesi beġe kirani, ‘Sinaġe gabani vavineri ema ratari asi ġerururini vavineri beġene iaku!’ ³⁰ Benamo ġoro baregori beġe vaġa-guruġarini, beġe kirani, ‘Ġai iatamai ġoketokau!’ ema ġoro keiri beġe kirarini, ‘Ġai ġolautarima!’ ³¹ Bema au, ġau maġurigu, na maiġesi beġe veiguni nai tu, ġomi, ġau matuġumi, kamasi beġe veimini?”

³² Seġafore tarimari ruarua maki Iesu ġesi ġeġori-rosirito ġia ġesi beġene vaġa-sataurori ġana. ³³ Gabu ta arana “Deba Ġavana” ai ġeraġasito. Monai seġafore tarimari ġesi ġevaġa-satauroato, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai. ³⁴ Iesu ekirato, “Tamagu o, ġeri rakava bono tuġamaġi-fitoġari, korana kara ġeveiani ġia asi ribari.” Benamo laki ġerena ta ġeveiato vau, ġena dabuġa ġevarerito.

³⁵ Tarimarima ġeruġa-tarito, ġe-marereto-ġoi, ema Iuda tarima baregori na ġerikiriki-iaġiato-ġoi, ġekirato, “Ġia na tarima tari evaġa-maġuririto, a ġia tauġena tu asi bevevaġa-maġurini bema ġia Keriso, Barau na eġabi-viriġiato vevaġa-maġuri tauna.” ³⁶ Vetari tarimari na maki ġevaseva-vaseva-iaġiato, ġia ġenai ġeiaġoto, vine nanuna mamakina ġeduġi-viniato, ³⁷ benamo ġekirato, “Bema ġoi Iuda tarimari ġeri vere otoni, ġoi tauġemu novevaġa-maġuri.” ³⁸ Toretore ta maki ġia iatanai ġetoreato, ekirato: “MAI TU IUDA TARIMARI ĠERI VERE.”

³⁹ Seġafore tarimana ta, ġia ġesi ġevaġa-satauro vegogoato tarimana, na evaneato, ekirato, “Ġoi tu dia Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna)? Ġoi tauġemu novevaġa-maġuri, ġai maki novaġa-maġurima!” ⁴⁰ Ġia karona na ekira-ġoiato, ekirato, “Ġoi Barau garina asi ogarini? Ġoi maki bomaseni ġia ilailanai. ⁴¹ Dagara sebona, ġita taura ruarua tamaseni ġera rakava voiri dainai, senaġi mai tarima tu asi ġena vei-rakava.” ⁴² Benamo ġia na Iesu enoġiato, ekirato, “Iesu, ġemu Basileia boġabiani nai, au maki bono tuġamaġigu.” ⁴³ Iesu na evaġa-veŋeato, ekirato, “Moġoni akiramuni, toma ġaro ai ġoi tu au ġesi paradaiso ai.”

Iesu ġena mase

Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Ioane 19:28-30

⁴⁴ Ġaroġota, horaġauna 12 koloko varau eġabiato, ġaro ġena seġuka ekorito, tanobara mabarana mukuna na eġabi-ġauato, eiaġoto mo, horaġauna 3 koloko. ⁴⁵ Benamo Rubu Veaġa nuġanai veaġa lelevaġi daiġutuna kouġauna dabuġana o ketin evedare-kikimato.

⁴⁶ Iesu ekoġoto, ekirato, “Tamagu o, iaukagu tu ġoi ġimamu ai atoreani!” Eguruġa-ġosito vau emaseto.

⁴⁷ Vetari verena na mo veiġa eġitaiato, benamo Barau evaġa-raġeato, ekirato, “Moġoni veġata, mai tarima tu vei-iobukaiobuka tarimana!”

⁴⁸ Marere tarimari ġutuma na mo veiġa eġorato dargarana ġeġitaiato, benamo kobari ġeiafarito, ġevetuġamaġi-rakavato, ġeri numa ġana ġeġenoġoito.

⁴⁹ Senaġi Iesu ġeribaiato tarimari mabarari, Galilea na ġia murina na ġeiaġomato vavineri maki, manaġai ġeruġato, ġeġorato dagarari ġeġitarito.

Iesu ġeguriato

Mataio 27:57-61; Mareko 15:42-47; Ioane 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Tarima ta arana Iosefa etanuto-ġoi Iudea vanuġana Arimatea nuġanai. Ġia tu varina namo tarimana ta, Barau ġena Basileia evaġa-nogaġiato-ġoi. Ġia maki Iuda kanisoro

tarimana, senaġi ġevékira-toreto veġana asi eġabi-raġeato. ⁵² Benamo Pilato ġenai eiaġoto, Iesu tauġanina bene ġabi-riġoa etato. ⁵³ Moġa murinai Iesu tauġanina eġabi-riġoato, dabuġa kurokuro na mona na ekumuato, gara gabuna fore ġebasiato kouġanai etore-toġaiato. Mo gara tu variġuna, nuġanai mase ta roġosi beġere torea. ⁵⁴ Mo veġa tu Fraidei lavilavi ai eġorato, Sabadi ġana ġevei-toreato-ġoi ġarona, Sabadi dori eraġasito nai.

⁵⁵ Galilea na Iesu ġesi ġeiaġomato vavineri, Iosefa murina na ġeiaġoto, gara kouġana ema Iesu tauġanina aiġesi etore-toġaiato ġeġitaiato. ⁵⁶ Benamo ġeġenoġoito Ierusalemata sitina ġana, muramura ma bonari ema daudau muramurari ġeġabi-torerito.

Sabadi ai ġeiaġaraġito taravatu ekirani lorinai.

24

Iesu evariġisi-ġenoġoito

Ioane 20:1-10

¹ Fura ġarona ġinġuinenai o Sandei ai, vavine tu boġiboġi iamoiamonai gara ġana ġeiaġoto, muramura bonari namori ġerovina-torerito dagarari ġeġwa-iaġorito. ² Gara kouġana forena tu kure-veġita, irau ai vetore ġeġitaiato. ³ Gara kouġana na ġeraka-toġato, senaġi Iesu Vereġauka tauġanina tu asi ġedoġariato. ⁴ Ġia roġo mo ġedaradarato-ġoi nuġanai, tau ruarua ġia seviri ai ġeruġa-tarito, ġeri dabuġa tu kuro-ġaroġarori. ⁵ Vavine tu ġegari-rakavato, tano ai ġetutuġu-tarito, benamo mo tarima na ġevaġa-guruġarito, ġekirato, “Karase nai maġuri tarimana mase gabunai ġovetauani? ⁶ Ġia tu dia mainai; mase na ma bevariġisi-ġenoġoi. Galileai etanuto-ġoi nai, evaġa-guruġamito guruġana boġono tuġamaġia, ⁷ ekirato, “Tarimarima Natuna tu rakava tarimari ġeri ai beġe revaiani, beġe vaġa-satauroani, ġaro vaġa-toitoinai vau ma bevariġisi-ġenoġoini.”

⁸ Benamo vavine na mo guruġa ġetuġamaġi-doġariato. ⁹ Gara ġeraga-kwaneato, ġeġenoġoito, mo dagara eġorato dagarana varina mabarana Iesu ġena mero gabanana sebona (11) ma karori ġesi ġekira-vararito. ¹⁰ Vavineri tu maiġeri: Maria, Magadala vavinena, e Ioana, e Maria, Iakobo (o Iames) sinana, ema karori tari maki. Ġia na mai vari Iesu ġena apostolo tarimari ġeri ġekiraġito. ¹¹ Senaġi vavine ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito, korana apostolo ġetuġamaġito, ġia noġa ġeguruġa-babobaboto-ġoi. ¹² Senaġi

Petero tu evariĝisito, eraga-iaĝoto, gara kouĝanai ea boĝetoĝato, senaĝi Iesu ĝekumuato dabuĝari moĝo eĝitarito. Benamo numa ĝana eĝenoĝoi-iaĝoto nuĝanai, ĝeĝorato dagarari etuĝamaĝirito nai, eĝaba-rakavato.

Iesu Emausa dabaranai efoforito

Mareko 16:12-13

¹³ Mo ĝaro sebonai Iesu ĝena mero ruarua tu Emausa vanuĝana ĝana ĝeiaĝoto; mo gabu ĝena manaĝa Ierusalemna tu 11 kilomita kavana. ¹⁴ Ĝerakato-ĝoi nuĝanai, ĝeĝorato dagarari ĝeguruĝa-guruĝa iaĝirito-ĝoi. ¹⁵ Ĝeri raka guruĝa-guruĝai Iesu maki eraka-kavi-iaĝoto, ĝia ĝesi ĝeraka-iaĝoto-ĝoi. ¹⁶ Senaĝi tauri ruarua asi ĝeribato ĝia tu dei.

¹⁷ Iesu na edanaĝirito, ekirato, “Ĝomi tu kara mai dabarai ĝoraka-guruĝa guruĝa-iaĝiani?” Benamo tauri ruarua ĝeruĝa-tarito, ĝeboĝe-vetuĝato. ¹⁸ Benamo ĝia ta, arana Kleopa, na evaĝa-veseato, ekirato, “Ierusalemna ĝana ĝeiaĝomato tarimari fakari ai betaĝu ĝoi moĝo ĝereĝamu mainai beĝe ĝora dagarari asi ribamu?” ¹⁹ Iesu evedanaĝito, ekirato, “Kamara dagara?” Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Iesu, Nasareta tarimana, ĝenai ĝeĝorato dagarari. Ĝia tu peroveta tarimana, Barau ĝoiranai e tarimarima mabarari ĝoirari ai ĝena veĝa ema ĝena guruĝa maki ma seĝukari. ²⁰ Ĝita ĝera Rubu Veaĝa vereri baregori ema ĝera veĝorikau tarimari na ĝerevaiato bene mase ĝana, ĝevaĝa-satauroato. ²¹ Senaĝi ĝai ĝatuĝamaĝito, ĝia na Isaraela tarimari bevaĝamaĝuririni.

Mai dagara eĝorato beiaĝoma toma tu varau ĝaro toitoi beĝe iaĝo. ²² Moĝa iatanai, ĝema vavine tari na ĝai nuĝama beĝe vaĝa-farevaĝiri. Ĝia tu boĝiboĝi iamoiamonai gara ĝana beĝe iaĝo. ²³ Senaĝi tauĝanina asi beĝe doĝaria. Benamo beĝe ĝenoĝoi-iaĝoma, beĝe kira tu, aneru beĝe ĝitari, mo aneru na beĝe kirari, ‘Ĝia tu varau bemaĝuri-ĝenoĝoi,’ beĝesi. ²⁴ Ĝai karoma tari maki gara ĝana beĝe iaĝo, vavine na beĝe kiraĝia kavana beĝe doĝaria, senaĝi Iesu asi beĝe ĝitaia.”

²⁵ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Ĝomi tu babo, peroveta tarimari ĝeri guruĝa vaĝa-moĝoniri ai maki kwaibo rakava! ²⁶ Keriso tu moĝesi bene midigu-midigu murinai vau, mareva namonai bene raka-toĝa, ene?” ²⁷ Benamo ĝia varina Mose e peroveta tarimari ĝeri bukai ema Buka Veaĝa mabarana maki ĝetorerito guruĝari aniri evaĝa-ribarito.

²⁸ Ĝeiaĝo-viniato-ĝoi vanuĝana Emausa ĝekavinaĝiato, benamo ĝia tu bene raka-vanaĝi etato. ²⁹ Senaĝi ĝekira-ĝoiato, ĝekirato, “Ĝai ĝesi notanu, korana belavilavi ema ĝaro maki

mai emukunani bene.” Benamo ġia ġesi ġeraka-toġato, ġetanuto. ³⁰ Ġaniġani gabunai ġetanu-taġoto-ġoi nai, Iesu na beredi eġabiato, evaġa-namoato, edudu-ġutuato, tauri ruarua evinirito. ³¹ Benamo matari ġevekeoto, ġeribato mo tu ġia. Senaġi ġia tu ġoirari ai erekwa-rekwato.

³² Benamo tauri ruarua ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, “Dabarai evaġa-guruġarani-ġoi nai, ema Buka Veaġai ġetorerito guruġari aniri ġera ekiraġi-maġatarini-ġoi nai, ġita nuġara tu ġeseġuseġuni-ġoi, noġa moġo karava na ġeġararini-ġoi, ene?”

³³ Benamo maoromaoro ġevariġisito, Ierusalemna ġana ma ġeġenoġoi-iaġoto, Iesu ġena mero gabanana sebona (11) ma karori ġesi vegogo-taġori ai ġedoġaririto. ³⁴ Ġia na tauri ruarua ġevaġa-guruġarito, ġekirato, “Moġoni veġata, Vereġauka tu bevariġisi-ġenoġoi ema Simona ġenai maki efoforito.” ³⁵ Benamo tauri ruarua na dabarai eġorato dagarana ema kamasi Iesu na beredi edudu-ġutuato vauro, Iesu ġia na ġeġita-leaiato ġeri ġekiraġito.

Iesu tu ġena mero ġeri ai efoforito

Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Ioane 20:19-23

³⁶ Mo tarima ruarua roġo ġeguruġato-ġoi nuġanai, Vereġauka ġia fakari ai eruġa-rosito, benamo ekirarito, ekirato, “Maino ġemi ai bene tanu.” ³⁷ Ġia tu nuġari maki ġefarevaġi-rakavato ema ġegarito, ġia matoru ġekirato, murava ta ġeġitaiato. ³⁸ Senaġi ġia ekirato, “Karase nai nuġami beġe vekwaraġi-rakava? Kara dainai ġodaradarani? ³⁹ Ġimagu ema kwakugu ġoma ġitari, benamo boġono riba mai tu au. Ġoma ġabi-karagu, benamo boġono riba, korana murava tu asi viriġona ema asi turiġana, ġoġitaguni au tu ma viriġogu e ma turiġagu.” ⁴⁰ Moġesi ekirato, benamo ġimana ema kwakuna evaġa-ġitarito. ⁴¹ Senaġi ġia tu roġo ġedaradarato-ġoi ġeri iaku ema ġeri nuġa-farevaġi dainai; benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Ġaniġani tari maniġeri ba?” ⁴² Ġia na maġani-kone gabugabuna ta ġeviniato. ⁴³ Benamo Iesu na eġabiato, ġoirari ai eġaniato.

⁴⁴ Benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Au tu roġo ġomi ġesi tatanu-vegogoto-ġoi nai, akiramito-ġoi: Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri guruġa ema Salamo ai au varigu ġetorerito guruġari mabarari beġe moġonini.” ⁴⁵ Benamo Iesu na nuġari ekeorito, Buka Veaġa guruġari aniri beġene tuġamaġi-fakari ġana. ⁴⁶ Ma ekirarito, ekirato, “Maġesi ġetoreato: Keriso tu moġesi roġo bemidigu-midiguni, ema ġaro vaġa-toitoinai mase na ma bevariġisi-ġenoġoini. ⁴⁷ Ema ġia aranai vetuġamaġi-kure ema rakava

tuḡamaḡi-fitoḡari beḡene ḡobata-iaḡi-rovorovori tanobara mabarari ai, Ierusalemā na bene vematama. ⁴⁸ Mai dagara vaḡa-moḡoniri tarimami tu ḡomi. ⁴⁹ Au tauḡegu na tu Tamagu na ekiraḡi-toreato Iaukana batuḡuani, iatami ai befoforini. Ḡomi tu Ierusalemāi boḡono tanu, bene iaḡo mo, guba na bemaḡiḡoni seḡukana boḡo ḡabiani.”

Iesu Barau na eḡabi-varaḡeato guba ḡana

Mareko 16:19-20; Apostolo 1:9-12

⁵⁰ Moḡa murinai Iesu na Ierusalemā na eḡori-rosirito, ḡeiāḡoto mo, Betania ḡana, benamo ḡimana eḡabi-vaisirito, evaḡa-namorito. ⁵¹ Evaḡa-namorito-ḡoi nuḡanai, Iesu tu ḡia ḡerina eveḡitato, Barau na eḡabi-varaḡeato guba ḡana. ⁵² Ḡia na ḡetoma-rakariḡo viniato murinai, ma iakuri e ma verereri ḡesi Ierusalemā ḡana ma ḡeḡenoḡoi-iaḡoto. ⁵³ Benamo Rubu Veāḡai ḡetanuto-ḡoi, Barau ḡevaḡa-raḡeato-ḡoi.

VARI NAMONA IOANE NA ETOREATO

Ioane vaḡa-foforina guruḡari

Ioane tu Iesu ḡena apostolo tarimari gabanana ruarua (12) nuḡari ai tarimana ta. Ġia tamana tu Sebedaio, ma ḡia tu kone ai maina tarimari.

Ioane ḡena mai Vari Namona tu laḡani 85 beiaḡo 95 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Ġia na mai Vari Namona tu tanobara tarimari mabarari, ḡemaḡuri-ḡenoḡoito ema asi ḡemaḡuri-ḡenoḡoito, ḡeri etoreato.

Ġia ḡena ura baregona tanobara tarimari mabarari bene vaḡa-ribari, Iesu Nasareta tarimana tu moḡoni Barau Natuna, e Iesu tu moḡoni Barau na tanobara ḡana etuḡu-mariḡoato, tanobara tarimari ḡia ḡenana maḡuri beḡene ḡabia uranai, ema Barau vetoḡana korikorina tu ḡia ḡenana ema vevaḡa-foforiato tarimarima ḡeri ai. Siri baregona Ioane ḡena Vari Namona bukana nuḡanai tu karoa 20:31, “Maiḡeri guruḡa atorerito, korana tu ḡomi na Iesu boḡono vaḡa-moḡonia, ḡia tu moḡoni Keriso, Barau Natuna. Ma bema ḡomi na ḡia boḡo vaḡa-moḡoniani nai tu, ḡia aranai maḡuri vanaḡivanaḡi boḡo ḡabiani.”

Ioane ḡena toretore tu maiḡesina eboioḡaiato:

1. Barau Natuna - karoa 1:1-18
2. Barau ḡena vetuḡunaḡi Iuda tarimari fakari ai ema iaḡo-vinito - karoa 1:19-12:50
3. Barau ḡena vetuḡunaḡi Iesu tauḡena ḡena mero fakari ai ema iaḡo-vinito - karoa 13-17
4. Barau vetuḡunaḡina ema iaḡo-vinito tanobara vaḡa-maḡurina ḡana - karoa 18-21

Maḡuri guruḡana

¹ Tovotovonai veḡata Guruḡa etanuto-ḡoi. Mo Guruḡa tu Barau ḡesi ḡetanuto-ḡoi, ema mo Guruḡa tu Barau. ² Ġia tu tovotovona na veḡata Barau ḡesi ḡetanuto-ḡoi. ³ Dagara mabarari tu Barau na ḡia ḡenana eveirito. Ma Barau na dagara sebona kwariḡutu ta maki dabara borunai ta maki asi eveiato, asiḡina ḡinavaḡi. ⁴ Maḡuri tu ḡia nuḡanai etanuni; mo maḡuri tu tarimarima ḡeri mama. ⁵ Mama tu mukuna nuḡanai emamani, senaḡi mukuna na asi etuḡamaḡi-fakaiato e asi eḡita-leaiato.

⁶ Barau na tarima ta etuḡuato, arana tu Ioane. ⁷ Ġia tu guruḡa moḡonina kiraḡi-kiraḡina ema mama vaḡa-foforina ḡana eiaḡomato. Be ḡia ḡenana tarimarima mabarari na vari

beġene seġaġia e beġene vaġa-moġonia ġana. ⁸ Ġia tauġena tu dia mo mama, senaġi ġia eiaġomato tu, mama benema kiragġia ġana. ⁹ Mo mama tu mama korikorina, tanobara ġana eiaġomato, tarimarima mabarari mama benema viniri ġana.

¹⁰ Guruġa tu tanobarai etanuto-ġoi, ema mo guruġa ġenana Barau na tanobara eveiato, senaġi tanobara na tu asi eriba-iato. ¹¹ Ġia tu ġena tanobara ġana eiaġomato, senaġi ġena tarimarima na asi ġeġabi-raġeato. ¹² A tarimarima kotari na ġeġabi-raġeato e ġevaġa-moġoniato nai, ġia na maoro evinirito, Barau natunai beġene iaġo. ¹³ Ġia Barau natunai ġeiaġoto tu dia tauġanina ġenana. Mo tu dia sina tama rarari na o tauġani ġena urai o sina tama ġeri urai. Asigġi, tarimarima tu Barau tauġena ġereġana na moġo ġia natunai evaġa-iaġorini.

¹⁴ Mo Guruġa tu tarimarima tauġaninai eiaġoto, benamo ġai fakamai ema tanuto. Ġia marevana e seġukana baregona ġaġitaiato. Moġa tu Barau na Natuna sebna kwariġutu eviniato marevana e seġukana. Varevare-bara ema guruġa e maġuri moġonina na evonuvonu-raġeto.

¹⁵ Ioane na ġia guruġana ekiraġi-foforiato, ekeato, ekirato, “Au na akiraġiato tarimana tu maiġa, akirato, ‘Au murigu na beiaġomani tarimana na au evanaġiguto. Korana tu au maki roġosi roġo bana maġuri nuġanai veġata, ġia tu etanuto-ġoi.’”

¹⁶ Ġia tu varevare-bara na evonuvonu-raġeto. Mo ġena varevare-bara lorinai ġita mabarara vevaġa-namo iatai-iatai maki evinirani. ¹⁷ Korana Barau na Mose ġenana taravatu evinirato, a varevare-bara ema guruġa e maġuri moġonina tu Iesu Keriso na eġwa-iaġomarito. ¹⁸ Tovotovona na veġata beiaġoma maitoma tarima ta na Barau asi eġitaiato. Natuna ġora ġereġa, Tamana sevinai etanuni tarimana, ġia na Barau ema vaġa-foforiato.

Ioane Babatiso ġena guruġa-fofori

Mataio 3:1-12; Mareko 1:7-8; Luka 3:15-17

¹⁹ Ioane ġena guruġa-fofori tu maiġa. Iuda tarimari na Rubu Veaġa vereri e Levi doġorona tarimari, (mai tu Rubu Veaġai vetuġunaġi tarimari), kotari Ierusalemna na Ioane ġenai ġetuġu-iaġorito, beġene danaġia ġana, beġene kira, “Ġia tu deikara?” ²⁰ Benamo Ioane asi evekira-ġuniġauto, senaġi ġoirari ai eguruġa-foforito, ekirato, “Au tu dia Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).” ²¹ Ma ġedanaġiato, ġekirato, “Ba ġoi tu deikara? Ġoi tu Elia ba?” Ġia ekirato, “Au tu dia Elia.” Ma ġekirato, “Ġai na

peroveta tarimana ġanariani tarimana tu ġoi ba?" Ġia evaġa-veseto, ekirato, "Asiġina!" ²² Benamo ġia na ma ġedanagi-ġenoġoiato, ġekirato, "Ba ġoi tu deikara? Ġemu vevaġa-veve novini-ginikauma, be beġe tuġuma tarimari ġeri ai baġana iaġo, baġana vaġa-ribari. Ġoi tauġemu varimu tu aiġesi?" ²³ Benamo Ioane tauġena evevari-fiuto, ekirato, "Au tu garo ta tano fakanai ekea-koġokoġoni, ekirani, 'Vereġauka ġena dabara boġono iareva-toretorea.'" Isaia peroveta tarimana na ekiraġi-guineato ilailana.

²⁴ Mo vetuġu ġeiaġo-viniato tarimari tu Farisea tarimari. ²⁵ Benamo Ioane ġedanagiato, ġekirato, "Bema ġoi tu dia Keriso, e dia Elia, e dia mo peroveta tarimana, karase nai ġoi tu ovevaġa-babatisoni?" ²⁶ Ioane evaġa-veseto, ekirato, "Au tu nanu na moġo ababatisoni, senaġina tarima ta tu ġomi fakami ai eruġa-taġoni, ma ġomi tu asi ribami ġia. ²⁷ Ġia tu au murigu na eiaġomani, ema au tu asi ilaila, ġia ġena tamaka varori baruġarini." ²⁸ Mai dagara mabarari tu Betania, Ioridana ġarukana mo rekenai, ġeġorato, Ioane ebabatisoto-ġoi gabunai.

Barau ġena ginitaġo mamoen

²⁹ Ma elaġanito nuġanai, Ioane na Iesu eġitaiato, ġia ġenai eiaġomato-ġoi, benamo ekirato, "Ġoboġe, mani tu Barau ġena Mamoe Natuna, ġia na tanobara ġena rakava beġabi-vaġiani. ³⁰ Au na tu ġia akiraġiato, akirato, 'Au murigu na eiaġomani tarimana na evanaġiguto, korana tu au roġosi roġo bara maġuri nuġanai veġata, ġia tu etanuto-ġoi.'" ³¹ Tovotvonai au tu asi ribagu ġia, senaġi au aiaġomato nanu na ababatisoni, korana tu Isaraela tarimari na Iesu beġene ribaia ġana."

³² Benamo Ioane ma eguruġa-foforito, ekirato, "Iauka aġitaiato, guba na emariġoto pune noġa, ġia iatanai etanukauto. ³³ Tovotvonai au tu asi ribagu ġia, senaġi Barau na etuġuguto, bana iaġoma tu, tarimarima nanu na bana babatisori ġana. Ġia na evaġa-guruġaguto, ekirato, 'Ġoi na tarima ta boġitaini, Iauka bemaġoni, iatanai betanukauni. Mo tau tu tarimarima Iauka Veaġa na bebabatisorini.'" ³⁴ Ioane ekirato, "Au na aġitaiato naima akiraġi-foforiani, ġia tu Barau Natuna."

Iesu ġena mero giniguineri

³⁵ Ma elaġanito nai tu, Ioane e ġena mero ruarua ġesi monai ma ġeruġa-taġoto-ġoi. ³⁶ Ġeruġa-taġoto-ġoi nuġanai tu, Iesu eraka-vanaġito, eġitaiato, benamo ekirato, "Ġoboġe, Barauna Mamoe Natuna, (ġena ginitaġo mamoen), ġoġitaia." ³⁷ Ma Ioane ġena mero ruarua na

mo guruḡa ḡeseḡaḡiato, benamo Iesu murina na ḡeiaḡoto. ³⁸ Iesu eruḡa-kureto, ma murinai ḡerakakauto tarimari ru-
 arua eḡitarito, benamo edanaḡirito, ekirato, “Ḡomi tu kara
 ḡourani?” Ḡia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Rabi, ḡoi tu ainai
 otanuni?” Rabi anina tu vevaḡa-riba tarimana. ³⁹ Ḡia
 evaḡa-veseto, ekirato, “Ḡoiḡoma, ḡoma ḡitaia.” Benamo ḡia
 ḡesi ḡeiaḡoto, ma ḡena tanu gabuna ḡea ḡitaiato, mo ḡaro
 vinubana tu ḡia ḡesi ḡebukato. Mo tu horaḡauna 4 koloko
 lavilavi rekenai.

⁴⁰ Ioane ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiato, benamo Iesu murinai
 ḡerakato tarimana ta tu Anduru, Simona Petero tarina.
⁴¹ Anduru na Iesu eraga-kwaneato. Asikauna kakana Si-
 mona edoḡariato, benamo ekiraiato, ekirato, “Ḡai na Mesia
 baḡa doḡaria.” Mesia anina tu Keriso, (Barau na ekiraḡi-
 toreto vevaḡa-maḡuri tarimana). ⁴² Benamo ḡia na Simona
 Iesu ḡenai eḡori-iaḡoato. Iesu na eḡitaiato, benamo ekirato,
 “Ḡoi aramu tu Simona, Ioane natuna, senaḡi ḡoi toma aramu
 beḡe kiraḡiani tu Kefas beḡe toni.” Mai ara “Kefas” ema
 “Petero” aniri tu sebona, garo ai anina tu “Fore”.

Iesu na Filipino e Natanaela ekearito

⁴³ Ma elaḡanito nai tu, Iesu tu Galilea tanona ḡana neiaḡo
 etato. Ḡia na Filipino edoḡariato, benamo ekiraiato, ekirato,
 “Murigu ai noma raka.” ⁴⁴ Filipino tu Betesaida tarimana,
 Anduru e Petero ḡesi vanuḡa sebona. ⁴⁵ Filipino na Natanaela
 edoḡariato, benamo ekiraiato, ekirato, “Mose ḡena taravatu
 ai ema peroveta tarimari ḡeri bukai varina ḡetoreto tari-
 mana tu baḡa doḡaria; ḡia tu Iesu, Nasareta tarimana, Iosefa
 natuna.” ⁴⁶ Natanaela evedanaḡito, ekirato, “Nasareta na
 dagara namona ta beiaḡomani?” Filipino ekirato, “Noiaḡoma,
 noma ḡitaia.”

⁴⁷ Iesu na Natanaela eḡitaiato, eiaḡomato-ḡoi, benamo
 ḡia ekiraḡiato, ekirato, “Ḡoboḡe, mani tarima tu Isaraela
 tarimana korikorina, ḡia ḡenai ḡofaḡofa ta tu asi etanuni.”
⁴⁸ Natanaela na edanaḡiato, ekirato, “Kamasi boribagu?”
 Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Filipo tu vau bekeamu. Au
 na ḡoi tu baḡita-guinemu figi ḡauna gaburenai roḡo otanuto-
 ḡoi nai.” ⁴⁹ Benamo Natanaela na evaḡa-veseato, ekirato,
 “Vevaḡa-riba tarimamu, ḡoi tu Barau Natuna; ḡoi tu Isaraela
 Verena.” ⁵⁰ Iesu na ma evaḡa-veseato, ekirato, “Ḡoi na
 au ovaḡa-moḡoniguni, korana au na bakira-varamu, ḡoi tu
 figi ḡauna gaburenai baḡita-guinemu, nene? Veḡa tari vau
 boḡitarini, mai veḡa maḡa maki beḡe vanaḡiani.” ⁵¹ Benamo
 ma ekirarito, ekirato, “Moḡoni veḡata, au na ḡomi akiramini,
 guba bevekeo-fakani boḡo ḡitaiani, ema Barau ḡena aneru

beĝe varaĝeni e beĝe mariĝoni boĝo ĝitarini Tarimarima Natuna ĝenai.”

2

Veĝaraĝo verekona Kana vanuĝanai

¹ Ĝaro ruarua ĝekorito murinai, Kana vanuĝana nuĝanai veĝaraĝo verekona ta ĝeveiato. Kana vanuĝana tu Galilea tanona nuĝanai. Mo veĝaraĝo verekona nuĝanai tu Iesu sinana maki monai. ² Ema Iesu ma ĝena mero ĝesi maki ĝeura-maĝirito, be mo veĝaraĝo verekona nuĝanai ĝerakatoĝato. ³ Vine nanuna o wain ekorito, benamo Iesu sinana na Iesu evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Ĝia tu asi ĝari vine nanuna.” ⁴ Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, “Vavine, karase nai au oma kira-varaguni? Mani tu ĝomi ĝemi ĝauvei. Au ĝegu ĝaro tu roĝosi bene votu. ⁵ Benamo sinana na vetuĝunaĝi tarimari evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Kara bekira-varamini veĝana boĝono veia.”

⁶ Monai tu fore gwaĝuturi imaima sebona (6) vaĝa-ruĝa, Iuda tarimari ĝeri veiareva veĝari ĝari ĝeĝauvei-iaĝirito-ĝoi. Mo fore gwaĝuturi tata nuĝari tauri galon gabana ruarua (20) o gabana toitoi (30) kavari. ⁷ Iesu na vetuĝunaĝi tarimari ekirarito, ekirato, “Mani gwaĝutu nanu na ĝovaĝa-vonuri!” Benamo ĝevaĝa-vonu fokafokarito. ⁸ Moĝa murinai ma ekirarito, ekirato, “Kota ĝoĝutu-vaĝia, ĝoĝwa-iaĝoa vereko ĝorikauna tarimana ĝenai.” Ĝeĝutu-vaĝito, benamo ĝeĝwa-iaĝoato, ⁹ vereko ĝorikauna tarimana na mo nanu, vine nanunai evaĝa-iaĝoato moĝa, eniu-tovoato. Ĝia tu asi ribana mo vine nanuna tu ainana eiaĝomato; a nanu ĝesisiato merori ĝereĝari moĝo ma ribari. Benamo vereko ĝorikauna tarimana na veĝaraĝo variĝu tauna ekea-iaĝomaiato, benamo evaĝa-guruĝaiato, ekirato, ¹⁰ “Tarimarima mabarari na vine nanuna namo vedaureana tu ĝetore-rosi guineani, benamo vereko tarimari ĝeniu-maseni murinai vau, vine nanuna kota namo raĝina ma ĝetore-rosiani. Senaĝina ĝoi na tu vine nanuna namo vedaureana tu boĝabi-taria mo maitoma.”

¹¹ Mai tu Iesu ĝena vetoĝa boruna giniguinena evaĝa-foforiato Kana vanuĝanai, Galilea tanona nuĝanai. Monana ĝia marevana e seĝukana baregona evaĝa-foforiato, ema ĝena mero na ĝevaĝa-moĝoniato.

¹² Moĝa murinai Iesu ma sinana e tarina merori, ema ĝena mero ĝesi ĝevariĝoto Kaperanauma ĝana. Ma monai ĝaro viravira ta ĝetanuto.

*Iesu na Rubu Veāga eiarevaiato**Mataio 21:12-13; Mareko 11:15-17; Luka 19:45-46*

¹³ Iuda tarimari ġeri Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġoirai ekavinaġito naima, Iesu tu Ierusalemā ġana evaraġeto. ¹⁴ Rubu Veāga nuġanai tarimarima na boromakau, e mamoe, ema pune ġeivoivoi-iaġirito-ġoi, ema tarima kotari teibolo ai ġetanuto ma moni ġesenisito-ġoi edoġaririto. ¹⁵ Benamo varo kwarina ta evatoato. Monana Rubu Veāga na mamoe e boromakau mabarari ema lailai-rosirito. Moni ġesenisirito-ġoi tarimari ġeri fata eġuke-vebuburito, ġeri moni ebubu-lausilausirito. ¹⁶ Benamo pune ġeivoito-ġoi tarimari ekira-ġoirito, ekirato, “Maiġeri dagara mainana ġoġabi-rosiri! Au Tamagu ġena numa tu voivoi numanai asi ġovaġa-iaġoa!” ¹⁷ Benamo ġena mero na Buka Veāgai evetoreto guruġana ġetuġamaġi-doġariato, ekirani, “Ġoi ġemu numa uravinina nuġagu ai tu karava noġa eġarani.”

¹⁸ Moġa murinai Iuda tarimari na ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Maiġesi oveini anina tu kara? Kamara vetoġa na bevaġa-foforimuni ġai ġemai, ġoi tu ma ġemu maoro maiġeri boveirini?” ¹⁹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mai Rubu Veāga ġorovoa, benamo ġaro toitoi nuġanai au na ma bana vaġaruġa-vaisi ġenoġoia.” ²⁰ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Mai Rubu Veāga tu laġani gabana vasivasi ma imaima sebona (46) nuġari ai ġeragaġiato. A ġoi na tu ġaro toitoi nuġanai ma boraga-ġenoġoiani otoni?”

²¹ Senaġi Iesu na tu ġia tauġanina Rubu Veāgai evaġa-ilailaiato. ²² Iesu mase na evaisi-raġeto murinai, ġena mero na mo guruġa ġetuġamaġi-doġariato, benamo ġia na Buka Veāga ema Iesu na evaġa-ribarito guruġari ġevaġa-moġonirito.

Iesu ribana tarimarima ġeri veġa

²³ Iesu Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġarori ai Ierusalemā etanuto-ġoi nai, tarima vovoka na ġevaġa-moġoniato, korana tu vetoġa boruri ġutuma eveirito ġeġitarito nai. ²⁴ Senaġi Iesu na ġia asi evaġa-moġonirito, korana tarimarima mabarari ġia tu ma ribana ginikau. ²⁵ Ema tarima ta tu asi ilaila ġia tarimarima ġeri maġuri dabarari bekira-varaiani, korana tarimarima mabarari nuġari tu ġia ma ribana.

3*Iesu e Nikodemo*

¹ Farisea tarimana ta etanuto-ġoi arana Nikodemo; ġia tu Iuda tarimari ġeri veġorikau tauna ta. ² Nega ta boġi ai

Iesu ġenai eiaġoto, benamo ekirato, “Rabi, ġai ribama, ġoi tu vevaġa-riba tarimamu, Barau ġenana oiaġomato, korana tu vetoġa boruri oveirini maiġeri tu Barau na asi evaġa-kavaiani tarimana na tu asiġina ġinavaġi beveirini riba.”

³ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Moġoni veġata akiramuni, asi beġora-ġenoġoini tarimana na Barau ġena Basileia tu asiġina ġinavaġi beġitaiani.” ⁴ Benamo Nikodemo na edanaġiato, ekirato, “Tarima baregona ta tu kamasi ma beġora-ġenoġoini? Sinana nuġanai ma beraka-toġani, benamo ma beġora-ġenoġoini?”

⁵ Iesu ma evaġa-veseto, ekirato, “Au na akira-korikorimuni, tarima ta Barau ġena Basileia nuġanai asi berakatoġa-kavani, senaġina nanu ġenana beġorani ema Iauka ġenana maki beġorani tarimana vau beraka-toġani. ⁶ Tarimarima tauġanina ġenana eġorani tu tauġani, ma Barau Iaukana ġenana eġorani tu iauka. ⁷ Ġoi nuġamu asi bene farevaġi maiġesi akiramuni nai, korana au bakira, ‘Ġomi mabarami boġono ġora-ġenoġoi.’ ⁸ Iavara etoġani tu, eurani gaburi ġana eġau-iaġoni. Guruna tu ġoseġaġiani, senaġi ainana eiaġomani, ma aiġana eiaġoni tu asi ġoribaiani. Barau Iaukana ġenana ġeġorani tarimari mabarari maki moġesina, asi ġoribani kamasi ġeġorani.”

⁹ Nikodemo ma evedanaġito, ekirato, “Mai dagara tu kamasi beġe ġorani?” ¹⁰ Iesu ma evaġa-veseto, ekirato, “Ġoi tu Israela ġeri vevaġa-riba tarimamu, senaġi maiġeri dagara ġoi tu asi ribamu? ¹¹ Au na akira-korikorimuni, ġai tu ribama dagarari ġaguruġa-iaġirini, ema ġaġitarito dagarari ġakiraġi-foforirini, senaġina ġema guruġa tu asi ġoġabi-raġerini. ¹² Au na ġomi ġemi tu tanobara dagarari akiraġirini, senaġi asi ġovaġa-moġoniguni, a guba dagarari bakira-varamini nai tu, kamasi boġo vaġa-moġoniguni? ¹³ Tarima ta guba ġana asiġina ġinavaġi evaraġeto, senaġina guba na emariġoto tarimana ġereġana moġo, mo tu Tarimarima Natuna. ¹⁴ Mose na tano fakanai mota eġabi-vaisiato ilailanai, Tarimarima Natuna maki moġesi beġe ġabi-vaisiani. ¹⁵ Monana vau ġia ġenai beġe veġabidadamani tarimari mabarari na maġuri vanaġivanaġi beġe ġabiani.

¹⁶ Korana Barau na tanobara euravini-baregoato nai, Natuna ġora ġereġa evinirato, be ġia beġe ġabidadamaviani tarimari mabarari tu asi beġe maseni, a maġuri vanaġivanaġi beġe ġabiani. ¹⁷ Korana Barau na Natuna etuġu-mariġoato tanobara ġana tu, dia tanobara bene vaġa-kotaia ġana, senaġi tanobara ġia bakunai bene maġuri ġana. ¹⁸ Ġia ġenai eveġabidadamani tarimana tu meto asi beviniani,

senagi asi evegabidadamani tarimana tu varau meto eḡwataḡoani, korana ġia na tu Barau Natuna ġora ġereḡa asi eḡabidadama-viniani nai. ¹⁹ Mo meto korana tu maiḡesi: Mama tu tanobarai varau ema foforito, senagi tarimarima na mukuna ġeuravini-baregoato, korana ġeri veḡa tu rakava nai. ²⁰ Veḡa rakavari ġeveini tarimari mabarari na tu mama ġeruḡaiani, mama asi ġeiaḡo-viniani. Ġia tu ġegarini, korana ġeri veḡa rakavari beḡe foforini mamai garina. ²¹ Senagi deikara dabara moḡonina ekorana-iaḡiani tarimana na mama eiaḡo-viniani, benamo tarimarima na beḡe ġita-ginikauani, ġena veḡa namori eveirito tu Barau ġenana eveirito.

Iesu ema Ioane

²² Moḡa murinai Iesu ma ġena mero ġesi Iudea tanona rekena ġana ġeiaḡoto. Monai Iesu tu ġena mero ġesi ġetanuto-ḡoi e ebatisoto-ḡoi. ²³ Ioane maki Aenon ai, Salim rekenai, ebatisoto-ḡoi, korana nanu tu barego monai. Tarimarima mo ġana ġeiaḡoto-ḡoi, ea babatisorito-ḡoi. ²⁴ Mo tu Ioane dibura numanai roḡosi ġere kou-ḡaua nuḡanai.

²⁵ Moḡa ġaronai Ioane ġena mero Iuda tarimana ta ġesi ġeveḡare-veḡareto. Ġia ġeri guruḡa tu, kamara veḡuriḡi veḡanai tu tarimarima benamo-vedaureani. ²⁶ Ioane ġena mero Ioane ġenai ġeiaḡoto, benamo ġekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, Ioridana ġarukana mo rekenai ḡoi ġesi ġotanuto-ḡoi e ḡoi na oguruḡa-iaḡiato tarimana tu ebatisoni, ema tarimarima vovoka ġia ġenai ġeiaḡoni.”

²⁷ Ioane evaḡa-veseto, ekirato, “Tarima ta na dagara ta asi beḡoitāḡo-kavaiani, senagi Barau na guba na bevini-riḡoani vau beḡoitāḡoni. ²⁸ Ġomi tauḡemi na ġoseḡaḡiguto, be ma ribami au akirato, ‘Au tu dia Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna), senagi au tu etuḡu-guineguto ġia ġoirana ġana.’ ²⁹ Beveḡaraḡoni ġuiatona tu beḡaraḡoani futuana na beḡaraḡoani. A beveḡaraḡoni futuana ġatana tu eruḡa-taḡoni moḡo, (mai tu au, Ioane), ema ġatana eseḡaḡi-ḡauni, ma ġatana beveḡaraḡoni futuana garona beseḡaḡiani nai tu, beiakuni. Moḡesi naima au tu iaku na bama vonuvonu-raḡe. ³⁰ Ġia tu bene barego, a au tu bana kei.”

Iesu tu guba na eiaḡomato

³¹ “Tuḡuna na emariḡoto tarimana tu dagara mabarari iatari ai; tano na eiaḡomato tarimana tu tanobara tarimana ema tanobara guruḡari moḡo bekiraḡini. Guba na eiaḡomato tarimana dagara mabarari iatari ai. ³² Ġia tu monai eḡitato e eseḡaḡito dagarari ekiraḡi-foforirini, senagi tarima ta na ġena guruḡa asi eḡabi-raḡeani. ³³ Deikara na

ġia ġena guruġa eġabi-raġeani tarimana na evaġa-moġoni korikoriani, Barau tu moġoni veġata. ³⁴ Korana tu Barau na etuġuato tarimana na Barau ġena guruġa bekiraġiani, korana tu Barau na ġena Iauka Veaġa eviniato ema evaġa-vonuvonu-raġeani. ³⁵ Tamana na Natuna eura-viniani, ema dagara mabarari ġia ġimanai etore-kaurito. ³⁶ Deikara na Natuna evaġa-moġoniani tarimana na maġuri vanaġivanāġi beġabiani. A Natuna asi evaġa-moġoniani tarimana na maġuri asi beġabiani, senaġi Barau ġena baru tu ġia iatanai betanuni.”

4

Iesu ema Samaria vavinena

¹ Farisea tarimari tu varau ġeseġaġito, Iesu na tarima vovoka eġabirito, ġena mero ai evaġa-iaġorito e ebabatisorito, ma Ioane na tu asi vovoka eġabirito. ² Senaġina Iesu tauġena na ta tu asi ebabatisoato; mo tu ġena mero moġo ġebabatisoto-ġoi. ³ Iesu eribato ġia varina Farisea tarimari na eseġaġiato, benamo Iudea eiaġuiato, Galilea ġana ma eġenoġoi-iaġoto. ⁴ Galilea ġana tu Samaria tanona na erakavanaġito.

⁵ Samaria vanuġana tai eraġasito. Mo vanuġa arana tu Sika. Mo vanuġa tu Iakobo na natuna Iosefa eviniato tanona sevina. ⁶ Iakobo ġena nanu gurina maki monai. Iesu tu eraka-iaġomato, be egaugau-raġeto, benamo mo nanu gurina sevina etanu-tarito. Mo tu horaġauna 12 koloko nuġanai ġarogotai.

⁷ Etanu-taġoto-ġoi nuġanai, Samaria vavinena ta nanu ġutu eiaġoto, benamo Iesu na enoġiato, ekirato, “Nanu kota noma vinigu, be nama niu.” ⁸ Ġena mero tu vanuġa ġana, ġaniġani voi ġeiaġoto. ⁹ Samaria vavinena evaġa-veseto, ekirato, “Ġoi tu Iuda taumu, ma au tu Samaria vavinegu, karase nai au ġegu ai nanu onoġini?” Moġesi ekirato, korana Iuda tarimari tu Samaria tarimari ġesi asi ġevegara-ġarato-ġoi. ¹⁰ Benamo Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Bema Barau ġena varevare dagarana boro riba, ema boro riba maki, nanu kota ġemu ai enoġiani tarimana tu deikara nai tu, ġia boro noġia, benamo ġia na maġuri nanuna bere vinimu.” ¹¹ Vavine ekirato, “Vereġauka, ġoi tu asi ġemu tuġu-riġo dagarana e guri maki variġo. Mani maġuri nanuna tu ainana boġabiani? ¹² Ġoi tu varaġe lelevaġi, ma ġai senema Iakobo tu kei, ei? Mai nanu gurina tu ġia na evinimato, ema ġia tauġena na eniuato-ġoi, natuna mabarari na ema ġena boromakau e mamoe seriri na maki ġeniuato-ġoi.” ¹³ Iesu na ma evaġa-veseato, ekirato, “Mai nanu beġe niuani

tarimari mabarari bokari ma beḡe koke-ḡenoḡoini. ¹⁴ A au na baviniani nanuna beniuan tarimana tu, bokana asi ma bekoke-ḡenoḡoini. Korana au na baviniani nanuna tu ḡia nuḡanai nanu gurinai beiaḡoni, bevoneḡoi-voneḡoini ema maḡuri vanaḡivanāḡi beviniani.” ¹⁵ Mo vavine na enoḡiato, ekirato, “Vereḡauka, mani nanu novinigu, be bokagu asi ma bene koke-ḡenoḡoi, ema maḡana nanu-ḡutu asi ma bana iaḡoma.”

¹⁶ Benamo Iesu na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Noiaḡo, ḡaraḡomu noa keaia, benamo taumi ruarua boḡono iaḡoma.” ¹⁷ Mo vavine evaḡa-veseto, ekirato, “Au tu asi ḡaraḡogu.” Iesu ekirato, “Mani tu moḡoni okirani, ‘Au tu asi ḡaraḡogu’ otoni tuna. ¹⁸ Ḣemu guruḡa tu moḡoni, korana ḡoi tu vaḡa-imaima veḡata oveḡaraḡoto, ema mani oḡabiato tarimana maniḡa tu dia ḡoi ḡaraḡomu. ¹⁹ Mo vavine ekirato, “Vereḡauka, au toma bama riba, ḡoi tu peroveta tarimamu. ²⁰ Ḣai tubuma ḡatama na tu mai ḡoro ai Barau ḡetomarakariḡo viniato-ḡoi, a ḡomi Iuda tarimami ḡokirani, tomarakariḡo gabuna tu Ierusalemāi moḡa, be tarimarima tu monai beḡene toma-rakariḡo.”

²¹ Iesu ekirato, “Vavine, ḡegu guruḡa bono vaḡa-moḡonia, ḡaro ta eiaḡomani, mai ḡoro ai e Ierusalemāi maki Tamara asi boḡo toma-rakariḡo viniani. ²² Ḣomi Samaria tarimami na ḡotoma-rakariḡo viniani Barauna tu asi ribami; a ḡai na ḡatoma-rakariḡo viniani Barauna tu ribama, korana vevaḡa-maḡuri tu ḡai Iuda tarimama ḡemana eiaḡomani. ²³ Senaḡi ḡarona eiaḡomani ema varau beḡasi maḡa, toma-rakariḡo tarimari moḡoniri na Tamara Barau tu iaukai e moḡoni ai beḡe toma-rakariḡo viniani. Korana Tamara na tu moḡesi beḡe toma-rakariḡo viniani tarimari evetaurini. ²⁴ Barau tu Iauka, ma beḡe toma-rakariḡo viniani tarimari na tu iaukai ema moḡoni ai beḡene toma-rakariḡo vinia.” ²⁵ Mo vavine na ekiraiato, ekirato, “Au ribagu, Mesia, ḡekiraḡiani Keriso ḡetoni, tu beiaḡomani. Ḣia beiaḡomani ḡaronai, ḡia na dagara mabarari bekiraḡi-foforirini.” ²⁶ Benamo Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Tarimana tu au maḡegu, ḡoi avaḡa-guruḡamuni.”

Iesu ḡena mero ḡeḡenoḡoito

²⁷ Iesu moḡesi eguruḡato-ḡoi nuḡanai, ḡena mero ḡeraḡasito. Ḣia mabarari nuḡari ḡefarevaḡito, korana Iesu tu vavine ta ḡesi ḡeguruḡa guruḡato-ḡoi, senaḡi tarima ta asi ekirato, “Ḣoi tu kara ourani?” O “Karase nai mai vavine ḡesi ḡoguruḡa-guruḡani?” ²⁸ Benamo mo vavine na ḡena nanu gwaḡutuna eraga-kwaneato, eḡenoḡoi-iaḡoto vanuḡa ḡana,

benamo vanuġa tarimari ea kirarito. ²⁹ Ekirato, “Ġoiaġoma, tarima ta ġoma ġitaia. Ġia na au ġegu veiġa aveirito dagarari mabarabarari bekiraġi-fofori foforiri. Betaġu ġia tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), banaġu?” ³⁰ Benamo tarimarima na vanuġa ġeiaġuiato, ma Iesu ġenai ġeiaġoto.

³¹ Mo faka nuġanai ġena mero na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, noġaniġani.” ³² Senaġi ġia evaġa-veseto, ekirato, “Au tu ma ġagu ġaniġani, ġomi asi ribami ġaniġanina.” ³³ Moġesina naima ġena mero tauġeri ġevedanaġito, ġekirato, “Tarima ta na ġana ġaniġani beġwiaġoma ba?” ³⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ġagu ġaniġani tu etuġuguto Barauna ġena ura bana veia, ema eviniguto ġauveina bana vaġa-koria.

³⁵ Ġomi ma ġemi sisiba guruġana, ġokirani, ‘Ġue vasivasi murinai vau kwakwa ġarona beiaġomani.’ A au na akiramini, matami ġokeori, benamo vamoka ġoġita-ginikauri, tauri tu varau beġe gwaġiġi, kwakwa ġarona tu beraġasi. ³⁶ Kwakwa tarimana ġena ġauvei voina tu beġabiani, ema vamoka ġaniġanina bevaġa-vegogoani tu, maġuri vanaġivanaġi ġana. Tauna moġa, varovarona tarimana e kwakwa tarimana beġe iaku-vegogoni. ³⁷ Korana moġesi bevetoreni nai tu, iniġesina ġekiraġiani guruġana tu moġoni, ‘Tarima ta na tu evaroani, ma ta na tu ekwaiani.’ ³⁸ Au na ġomi atuġumito tu, asi ġovaro-vekwaraġito dagarari kwakwari. Varovarori vekwaraġiri tu tarima tari ġevewkaraġito, a ġomi na tu ġia ġeri vekwaraġi dagarari kwakwari boġo raka-toġa.”

Samaria tarimari ġutuma na Iesu ġevaġa-moġoniato

³⁹ Benamo Samaria tarimari vovoka mo vanuġa nuġanai Iesu ġevaġa-moġoniato, korana tu mo vavine ġena vevarifiu guruġana ġenana naima, ġia ekirato, “Au ġegu veiġa rakavari aveirito dagarari mabarabarari bekiraġi-fofori foforiri.” ⁴⁰ Moġesina naima Samaria tarimari Iesu ġenai ġeiaġomato nai tu, ġenoġiato, ġia ġesi roġo beġene tanu. Moġa lorinai Iesu mo vanuġai ġaro ruarua ma etanuto. ⁴¹ Ma tarimarima vovoka na Iesu ġevaġa-moġoniato, korana ġena vevarifiu guruġari na. ⁴² Benamo ġia na mo vavine ġekiraiato, ġekirato, “Ġai na maitoma Iesu ġavaġa-moġoniani, dia ġoi ġemu guruġa lorinai, senaġi ġai tauġema na ġia baġa seġaġia, ma baġama riba-ginikau, ġia tu moġoni Keriso, tanobara Vaġa-maġurina Tarimana.”

Vere ta natuna merona Iesu na keve na evaġa-maġuriato

⁴³ Iesu monai ġaro ruarua etanuto murinai, Galilea ġana ma eiaġoto. ⁴⁴ Iesu tauġena na ekiraġi-foforiato, ekirato,

“Peroveta tarimana tu ġena vanuġa korikorina tarimari na asi beġe gubakauani.” ⁴⁵ Benamo Galileai ea votuto nai tu, Galilea tarimari na ġeġabi-raġeato. Iesu ġeġabi-raġeato korana Ierusalemaj Pasova verekona nuġanai tu ġia maki monai, be Iesu na kara eveirito dagarari mabarari tu, matari na ġeġitarito.

⁴⁶ Benamo Iesu ma eġenoġoito Galilea vanuġana ta arana Kana ġana. Kana tu Iesu na nanu wain ai evaġa-iaġoato vanuġana. Monai kini ġena vere ta Kaperanaumaj etanuto-ġoi, ma ġia natuna merona tu ekeve-rakavato. ⁴⁷ Mo vere eseġaġito, Iesu tu Iudea na eiaġomato Galilea ġana, benamo eiaġoto ġia ġenai, benamo enoġiato, Kaperanauma ġana nevariġo, be ġia natuna merona nea vaġa-maġuria, korana ġia natuna merona tu dori emaseto-ġoi.

⁴⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ġomi tu vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veiġari asi boġo ġitarini tu, asi boġo vaġa-moġoniguni.” ⁴⁹ Mo vere ekirato, “Vereġauka, si-iaġo, natugu bemaseni ġesi.” ⁵⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Noiaġo, natumu merona tu bemaġuri bene.” Mo tarima na Iesu ġena guruġa evaġa-moġoniato, benamo eiaġoto.

⁵¹ Dabara na eġenoġoi-iaġoto-ġoi nuġanai, ġena vetuġunaġi tarimari ġesi ġevedoġarito, benamo ġekira-varaiato, ġekirato, “Ġoi natumu merona tu bemaġuri.” ⁵² Benamo ġia na edanaġirito, kamara horai natuna merona enamoto. Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġoraġani horaġauna 1 koloko lavilavi rekenai ġia mo keve na eraga-kwaneato.” ⁵³ Benamo tamana eriba-maoroto, mo aoa korikorinai enamoto, Iesu na ġia evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġoi natumu tu bemaġuri.” Benamo ġia e ġena numa tarimari mabarari ġesi Iesu ġevaġa-moġoniato. ⁵⁴ Mai tu vetoġa boruna vaġa-ruaruana Iesu na eveiato, Iudea na Galilea ġana eiaġoto murinai.

5

Kou ai Iesu na tarima ta evaġa-namoato

¹ Mai veiġa murinai Iesu tu Ieruselema ġana ma evaraġeto, korana Iuda tarimari tu ġeri vereko ta ġeveiato-ġoi.

² Ierusalemaj kou ta tu ġatama-boka baregona arana Mamoe Ġatama-bokana sevinai. Mo kou arana Heberu garo ai tu Betesda, ma ġia sevinai tu iaġaraġi foutari imaima (5). ³ Ġaro mabarari ai kevekeve tarimari vovoka monai ġegenataġoto-ġoi, mata-bubu, kwaku rakava, ema tauġaniri ġemaseto tarimari, [nanu ġena ġareva-ġareva ġevaġa-nogaġiato-ġoi. ⁴ Korana aneru ta guba na emariġoto-ġoi, mo nanu evaġa-ġareva ġarevaiato-ġoi. Mo nanu

eġarevato-ġoi nuġanai, eturu-ferei guineto-ġoi tarimana tu ġena keve enamoto-ġoi.]

⁵ Monai tarima ta egena-taġoto-ġoi, ġena keve laġaniri tu gabana toitoi ma imaima toitoi (38). ⁶ Iesu na monai genataġonai eġitaiato, ma eribato, ġia tu ġaro vovoka veġata ekeve-iaġiato. Benamo Iesu na edanaġiato, ekirato, “Ġoi ourani nonamo ba?”

⁷ Keve tarimana na evaġa-veſeato, ekirato, “Vereġauka, nanu eġareva-ġarevani nai, au kou ai tu asi tau raga tore-reigu tarimana ta. Mainana tauġegu kou aiaġo-viniani nai tu, ta eraka-rei-guineni. ⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Novariġisi, ġemu geda noġabi-vaſia, be noraka.” ⁹ Benamo mo tarima ġena keve asikau enamoto, ma ġena geda eġabi-vaſiato, benamo eruġa-vaſito, erakato.

Mo veiġa tu Sabadi ai eġorato. ¹⁰ Moġa lorinai Iuda tarimari na mo keve na enamoto tarimana ġekiraiato, ġekirato, “Toma tu Sabadi, ġemu geda asi bono ġwa-rakao rakaoa, taravatu.” ¹¹ Ġia na evaġa-veſerito, ekirato, “Au bevaġa-namogu tarimana na bekiragu, bekira, ‘Ġemu geda noġabi-vaſia, be noraka,’ besi.” ¹² Benamo ġia na ġedanagiato, ġekirato, “Mo tu kamara tarima na bekiramu, ‘Ġemu geda noġabi-vaſia, be noraka,’ besi?” ¹³ Senaġi mo Iesu na evaġa-namoato tarimana tu asi ribana, dei na evaġa-namoato, korana Iesu tu eraka-veġitato, tarima ġutuma mo gabu ai vekaravari na.

¹⁴ Gabivau Iesu na mo tarima Rubu Veaġa nuġanai edoġariato, benamo ekiraiato, ekirato, “Noseġaġi, maitoma ġoi tu bonamo. Veiġa rakavana ta asi ma bono vei-ġenoġoia, rakava barego vedaureana ta na beġabimuni ġesi.” ¹⁵ Benamo mo tarima erakato, eiaġoto, Iuda tarimari ea kiravararito, ġia tu Iesu na evaġa-namoato.

¹⁶ Monana vau Iuda tarimari na Iesu ġevaġa-rakavaiato-ġoi, korana Sabadi ai mo vevaġa-maġuri veiġana eveiato nai. ¹⁷ Benamo Iesu na evaġa-veſerito, ekirato, “Au Tamagu tu vanaġivanaġi eġauveini naima, au maki aġauveini.” ¹⁸ Moġesi ma ekirato nai, Iuda tarimari ġeri ura tu dabara ta veġata beġene ġoitaġoa, be Iesu tu beġene vaġi-masea ġetato. Dia mo Sabadi asi ekorana-iaġiato moġo dainai, senaġina ekirato, Barau tu ġia Tamana ma etato. Korana mo dabarai ġia tu Barau ġesi ilaila etato.

Barau Natuna ġena seġuka

¹⁹ Benamo Iesu na evaġa-veſerito, ekirato, “Moġoni, au na akira-korikorimini, Natuna ġereġana na kara ta asi beveiani, senaġi Tamana ġena veiġa beġitarini veiġari moġo ġia na beveirini. Tamana kara eveini dagarari mabarabarari

Natuna na maki beveirini. ²⁰ Korana tu Tamana na Natuna eura-viniani, ema ġia na eveirini dagarari mabarari maki evaġa-ġitaiani. Oba, dagara barego lelevaġiri maki ġenai bevaġa-foforiani, maġeri dagara maki beġe vanaġirini, ġomi nuġami beġene farevaġi ġana. ²¹ Vaġa-ilailana Tamana na mase tarimari evaġa-vaisi-raġerini, benamo maġuri evinirini kavana, Natuna na maki ġena ura tarimari maġuri evinirini. ²² Tamana na tu tarima ta asi evaġa-kotaiani, korana vevaġa-kota seġukana mabarana tu Natuna eviniato. ²³ Moġa tauna tu, tarimarima mabarari na Natuna beġene gubakaua, Tamana ġeguba-kauani kavana. Natuna asi eguba-kauani tarimana na tu Tamana maki asi egubakauani, korana Tamana na tu Natuna etuġuato.

²⁴ Moġoni au na akiramini, au ġegu guruġa eseġaġiani ema etuġuguto Barauna evaġa-moġoniani tarimana na maġuri vanaġivanaġi varau beġabia. Ġia tu Barau ġena Kota nuġanai asi beraka-toġani. Asiġina. Mase varau beraka-kwanea, maġuri nuġanai varau beraka-toġa.

²⁵ Moġoni akiramini, ġarona roġo beiaġomani, ma varau bevotu, mase tarimari na Barau Natuna garona beġe seġaġiani, ma beġe seġaġiani tarimari tu beġe maġurini. ²⁶ Korana tu Tamana tauġena ġenai maġuri etanuni ilailanai, Natuna maki moġesi eviniato, maġuri ġenai etanuni. ²⁷ Ema ġia Natuna maoro eviniato, bene vevaġa-kota ġana, korana ġia tu Tarimarima Natuna. ²⁸ Nuġami asi beġene farevaġi! Ġarona mani eiaġomani, mase tarimari mabarari roġo gara nuġari ai na Barau Natuna garona beġe seġaġiani. ²⁹ Benamo beġema raka-rosini: Vei-namo tarimari beġe vaisi-raġeni, maġuri beġene ġabia ġana, a vei-rakava tarimari beġe vaisi-raġeni, rakava voina metona beġene ġabia ġana.”

Iesu beġe kiraġi-foforiani

³⁰ “Au tu ġereġagu na dagara ta asi haveiani riba. Avevaġa-kotani maki Barau na ekiraguni aseġaġirini ilailari ai aveirini, moġa lorinai ġegu vevaġa-kota tu roroġoto, korana dia au tauġegu ġegu ura ta akorana-iaġiani, senaġi au etuġuguto Barauna ġena ura moġo aveiani.

³¹ Bema au tauġegu moġo bara vekiraġi-fofori nai tu, au ġegu guruġa tu asi tau vaġa-moġonina. ³² Senaġi tarima ta na maki au evaġa-moġoniguni, ma au ribagu, ġia na au ekiraġi-foforiguni guruġana tu moġoni.

³³ Ġomi na tarima kotari ġotuġu-iaġorito Ioane ġenai, benamo ġia na guruġa moġonina ekiraġiato. ³⁴ Au vaġa-moġonigu guruġari tu dia tarimarima ġerina eiaġomani, a Ioane bakiraġia korana tu, ġomi maġuri boġono doġaria

uranai. ³⁵ Ioane tu noġa moġo lamefa eġarato-ġoi ema emore-taġoto-ġoi, benamo ġomi mo faka kotunai ġemi ura tu, ġia ġena mamai boġono iaku-tanu moġo ġotato-ġoi.

³⁶ Senaġi au ġevaġa-moġoniguni veiġari na, Ioane na evaġa-moġoniguni guruġari, moġeri tu ġevanaġirini. Korana tu Tamagu na eviniguto ġauveina maitoma aveiani, mainana au evaġa-moġoniguni, au tu Tamagu na etuġuguto. ³⁷ Au tu Tamagu na etuġuguto, ma ġia tauġena na maki au ekiraġi-foforiguto. Ġomi na ġia garona tu roġosi ġoro seġaġia, ema vetoġana maki roġosi ġoro ġitaia. ³⁸ Ema ġena guruġa ġomi nuġami ai tu asi etanuni, korana ġia na etuġuato tarimana tu asi ġovaġa-moġoniani.

³⁹ Ġomi na Buka Veaġa guruġari ġovetau-ginikaurini, korana ġomi ġotuġamaġini tu, moġeri guruġa nuġari ai maġuri vanaġivanaġi boġo doġariani. Moġeri guruġa na tu au ġekiraġiguni. ⁴⁰ Senaġina ġomi maġuri ġabiġabina uranai au ġegu ai iaġoma tu asi ġourani.

⁴¹ Au tu tarimarima ġerina vevaġa-raġe tu asi avetauani. ⁴² Senaġi ġomi aiġesi, au tu ma ribagu. Au ma ribagu ġomi nuġami o lorumi ġuturi ai Barau uravinina tu asi etanuni. ⁴³ Au aiaġomato tu Tamagu aranai, ma asi ġoġabi-raġeguni. Senaġi tarima boruna ma beiaġomani tauġena aranai nai tu, boġo ġabi-raġeani. ⁴⁴ Ġomi tu tauġemi fakami ai moġo ġovevaġa-raġeni tu ġoġabi-raġerini. Senaġi mo vevaġa-raġe tu Barau ġereġana na moġo beveiani. Ma Barau ġenana eiaġomani mo vevaġa-raġe, ġomi na tu asi ġourani boġono ġabia. Bema ġomi maniġesi tauġemi fakami ai moġo ġovevaġa-raġeni nai tu, kamasi au boġo vaġa-moġoniguni?

⁴⁵ Asi boġono tuġamaġi, au na Tamagu ġoiranai bavaġa-daġamini, asiġina. Vaġa-daġa tarimana tu ġoġabi-raġeani tarimana, Mose, ġia na ġomi bevaġa-daġamini. ⁴⁶ Bema ġomi na Mose moġoni boġoro vaġa-moġonia nai tu, au maki boġoro vaġa-moġonigu, korana ġia na tu au varigu etoreato. ⁴⁷ Senaġina bema ġia na etoreato guruġana asi boġo vaġa-moġoniani nai, au ġegu guruġa tu kamasi boġo vaġa-moġoniani?"

6

Iesu na daġara imaima (5,000) eġuburito

Luka 9:10-17

¹ Moġa murinai Iesu Galilea kouna na evanaġi-iaġoto tavi ta reke ġana. Mo kou arana ta tu Tiberia. ² Benamo tarimarima vovoka tabutabu ġia murina na ġeiaġoto, korana vetoġa boruri eveito keve tarimari ġeri ai ġeġitarito nai. ³ Moġa murinai Iesu ġoro ġana evaraġeto, benamo monai

ġena mero ġesi ġetanu-tarito. ⁴ Iuda tarimari ġeri vereko arana Pasova ekavinaġito-ġoi ġoirai. (Mai tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo, asi evaġirito, verekona).

⁵ Iesu eboġe-veisito, tarimarima asisebo ġia ġenai ġeiaġomato-ġoi, benamo ġia na Filipino ekiraiato, ekirato, “Ġita ġaniġani tu ainai toma tavoini, maiġeri tarimarima mabarari taġubu-iaġirini?” ⁶ Iesu moġesi ekirato, korana Filipino nuġana bene ribaia ġana. A ġia tu ma ribana kara beveiani.

⁷ Filipino na evaġa-veiseato, ekirato, “Silva moniri sinau ruarua (200) na ġaniġani dagarari bita voini, senaġi asi beġe ilailani, mai tu koturi koturi moġo maki asi veġata mabarari beġe ġanini.” (Silva moniri sinau ruarua (200) tu tarima ta davana ġue imaima toitoi (8) nuġanai beġabini kavana).

⁸ Ġena mero ta arana Anduru, Simona Petero tarina, ġia na ma evaġa-veiseato, ekirato, ⁹ “Mero misina ta maġa, ġia tu ma ġana beredi imaima (5) e maġani-kone ruarua (2). Senaġi asi beġe ilailani mai tarimarima mabarari ġeri ai tu-na.”

¹⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimarima ġokirari, ġetanutanu-tari.” Mo gabu moġa ġauġana tu vovoka. Benamo tarimarima mabarari ġetanutanu-tarito. Tau ġereġari moġo mabarari tu 5,000 kavana. ¹¹ Benamo Iesu na mo beredi eġabirito, Barau evaġa-namoato, benamo ġetanutanu-tarito tarimari mabarari ġevini-vaġa-ġaurito. Maġani-kone maki moġesi eveirito, mabarari ġeġabito ġeri ura ilailari ai. ¹² Ġia mabarari ġeġani-maseto, benamo Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Beredi kwari mabarari ġovaġa-vegogori, misina ta maki asi bene rekwa-rekwa.” ¹³ Benamo mo beredi ġeġanirito kwakwari moġeri mabarari ġevaġa-vegogorito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito.

¹⁴ Tarimarima na Iesu na mai vetoġa boruna eveiato ġeġitaiato nai, ġekirato, “Moġoni, mai tu peroveta tarimana tanobara ġana beiaġomani ġetato tarimana.” ¹⁵ Iesu eribato, tarimarima tu beġe iaġomani, ġia beġema ġabi-tariani ġeri kini ai beġene vaġa-iaġoa ġana. Moġesina naima ġereġana ġoro ġana ma eiaġo-ġenoġoito.

Iesu nanu iatanai erakato

Mataio 14:22-33; Mareko 6:45-52

¹⁶ Elavibogġi-iaġoto nai, Iesu ġena mero kou ġana ġevariġoto. ¹⁷ Monai ġasi tai ġeraġeto, benamo kou na ġevanaġito, Kaperanauma ġana ġeiaġoto. Mo tu varau eboġito, ma Iesu tu roġosi bere rakakau ġia ġeri ai. ¹⁸ A iavara baregona tu eragato-ġoi, be mo kou ureurena maki ebareġoto. ¹⁹ Iesu ġena mero kilomita imaima (5)

o imaima sebona (6) kavana ġasi ġelevaiato nuġanai, ġia na Iesu ġeġitaiato, nanu iatana na eraka-iaġomato-ġoi, ġasi eiaġoma-viniato-ġoi, benamo ġia tu ġegarito. ²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi ġogari, mai tu au.” ²¹ Benamo ġia ġeġabi-raġeato, ġasi ai eraġekauto, ma asikauna tu ġeiaġo-viniato-ġoi gabunai ġevotuto.

Tarimarima na Iesu ġevetauato

²² Elaġanito boġiboġinai, tarimarima vovoka Iesu ġena mero ġasi ai ġeraġeto gabunai ġeruġa-taġoto-ġoi. Ġia ġeribato, tovotovonai monai ġasi tu sebona moġo mo kou rikinai. Ema ma ribari maki, Iesu tu ġena mero ġesi mo ġasi ai asi eraġeto, ġena mero tu ġereġari moġo ġeraġeto ema ġevanaġi-iaġoto. ²³ Ġasi kotari Tiberia na ma ġeiaġomato, kou rikinai ġema darokauto. Ġia ġedarokauto gabuna moġa tu, Vereġauka na beredi Barau evaġa-namoato murinai, tarimarima evinirito, ġeġanirito gabuna sevinai. ²⁴ Mo tarimarima ġeriba-maoroto, Iesu ma ġena mero ġesi monai tu asiġina, benamo mo ġasi ai ma ġeraġekauto, Kaperanauma ġana ġevanaġi-iaġoto, Iesu ġea vetauato.

Iesu tu maġuri ġaniġanina

²⁵ Tarimarima na Iesu kou tavi ta kefonai ġedoġariato, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġoi tu aitoma mainai boma votu?” ²⁶ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na moġoni akiramini, ġomi na au ġovetauguni korana tu mo beredi ġoġanito, benamo ġoġani-maseto, a dia mo vetoġa boruri ġoġitarito nai, ġovetauguni. ²⁷ Ma beġe rakavani ġaniġaniri ġauveiri asi boġono vei, senaġi ġaniġani roġo betanu-iaġoni, beiaġoni mo, maġuri vanaġivanaġi, ġauveina boġono vei. Mo ġaniġani tu Tarimarima Natuna na bevini-mini, korana Tamana Barau na ġia ġenai vetoġa ta eveiato, mo tu ġia evaġa-moġoniato vetoġana.”

²⁸ Benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Ġai Barau ġena ura ġauveiri ġaveini baġa toni tu kara baġana veia?” ²⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Barau ġena ġauvei ġomi na boġono veia etoni ġauveina tu maiġa moġo: Etuġuato tarimana boġono vaġa-moġonia.” ³⁰ Ġia na ma ġedanaġiato, ġekirato, “Ġoi na ġai ġema tu kamara vetoġa boruna boveiani baġa ġitaiani, benamo ġoi baġa vaġa-moġonimuni? Ġoi na kara boveiani? ³¹ Ġai senema na tu mana ġeġaniato tano fakanai, Buka Veaġa nuġanai ekirani kavana, maiġesi ekirani, ‘Ġia na beredi guba na evini-riġorito ġeġanito.’”

³² Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Moġoni veġata akiramini, dia Mose na mo beredi guba na evinimito. Asiġi. Au Tamagu na tu moġoni beredi korikorina guba na evinimini.

³³ Korana Barau ġena beredi tu guba na emariġoto tarimana. Ġia na tanobarai ġetanuni tarimari maġuri evinirini.”

³⁴ Benamo ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Vereġauka, mani beredi ġaro mabarari ai bono vinima.”

³⁵ Iesu na ekirarito, ekirato, “Maġuri beredina tu au maiġegu. Au ġegu ai beiaġomani tarimana tu asi ma bevittoani, ema au bevaġa-moġoniguni tarimana tu, bokana asi ma bekokeni. ³⁶ Senaġi au na ġomi tu varau akiramito, ġoġitaguni, senaġi asi ġovaġa-moġoniguni. ³⁷ Tamagu na au eviniguto tarimari mabarari tu, au ġegu ai beġe iaġomani, ema deikara au ġegu ai beġe iaġomani tarimari, au na asi balai-ġenoġoirini. ³⁸ Korana au guba na amariġoto tu, dia au ġegu ura bana veia ġana, senaġina au etuġuguto Barauna ġena ura bana veia ġana. ³⁹ Ema au etuġuguto Barauna ġena ura tu, au eviniguto tarimari mabarari ta asi bana vei-rekwa rekwaia, a mabarabarari mase na ma bana vaġa-variġisi ġenoġoiri ġaro magonai. ⁴⁰ Korana au Tamagu ġena ura tu, Natuna beġe ġitaiani ema beġe vaġa-moġoniani tarimari mabarari na maġuri vanaġivanaġi beġe ġabiani, ma ġaro dokonai ma bavaġa-variġisi ġenoġoirini.”

⁴¹ Benamo Iuda tarimari ġemugu-muguto, korana ġia ekirato, “Au tu guba na amariġoto beredina.” ⁴² Benamo ġekirato, “Mai tarima tu Iesu, Iosefa natuna, nene? Ġia tamana e sinana tu ġita ribara. Ma kamara dabarai ġia tu ekirani, ‘Au tu guba na amariġoto?’”

⁴³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi tauġemi fakami ai mugumugu ġovaġa-dokoa. ⁴⁴ Au ġegu ai ta asi beiaġomakavani, senaġina Tamagu, au etuġuguto Barauna, ġia na deikara au ġegu ai beinu-kaviani tarimana moġo. Ema au ġegu ai beiaġomani tarimana tu, au na ġaro dokonai mase na bavaġa-variġisi ġenoġoiani. ⁴⁵ Peroveta tarimari na maiġesi ġetoreato, ‘Ġia mabarari Barau na bevaġa-ribarini.’ Tamagu ġeseġaġi-viniani ema ġenana riba ġeġabini tarimari mabarari tu, au ġegu ai beġe iaġomani. ⁴⁶ Au tu asi akirani, tarima ta na Tamagu eġitaiato atoni, senaġi Barau ġenana eiaġomato tarimana ġereġana na moġo Tamagu eġitaiato. ⁴⁷ Moġoni akiramini, au evaġa-moġoniguni tarimana na maġuri vanaġivanaġi beġabiani. ⁴⁸ Maġuri beredina tu au maiġegu. ⁴⁹ Ġomi senemi na tano fakanai mana ġeġanitoġoi, senaġi ma ġemaseto. ⁵⁰ A guba na emariġoni beredina tu maiġea, ġia beġaniani tarimana tu asi bemaseni. ⁵¹ Au tu maġuri beredina guba na amariġoto. Tarima ta na mai beredi beġaniani, ġia tu bemaġuri-vanaġi vanaġini. Mai beredi au na baviniani tu au viriġogu. Au viriġogu bavini-

fitoġaiani korana tu, tanobarai ġetanuni tarimari na maġuri beġene ġabia ġana.”

⁵² Mainana Iuda tarimari tauġeri fakari ai veġare-veġare baregona eġorato, ġia ġekirato, “Mai tarima na tu kamara dabarai ġia viriġona bevinirani bita ġaniani?”

⁵³ Iesu na ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, bema ġomi na Tarimarima Natuna viriġona asi boġo ġaniani ema rarana asi boġo niuani nai, ġomi nuġami ai maġuri asi betanuni. ⁵⁴ Deikara na au viriġogu beġaniani ema raragu beniuani tarimana tu, maġuri vanaġivanaġi beġabiani, ema au na ġaro dokonai mase na bavaġa-variġisi ġenoġoiani. ⁵⁵ Korana au viriġogu tu ġaniġani korikorina, ema au raragu maki niuniu dagarana korikorina. ⁵⁶ Deikara au viriġogu beġaniani e raragu beniuani tarimana tu, au nuġagu ai betanuni, ema au maki ġia nuġanai batanuni. ⁵⁷ Tamagu maġurina na etuġuguto ema au tu ġia koranai amaġurini. Moġa ilailanai au viriġogu beġaniani tarimana maki bemaġurini, korana au amaġurini. ⁵⁸ Au tu guba na emariġoto beredina maiġegu. Ġomi senemi tu mana ġeġanito ma ġemaseto. Senaġi mai beredi beġaniani tarimana tu bemaġuri-vanaġi vanaġini.” ⁵⁹ Iesu na maiġeri guruġa Iuda tarimari rubu ai ekiraġirito, Kaperanaumai evevaġa-ribato-ġoi nuġanai.

Maġuri vanaġivanaġi guruġari

⁶⁰ Iesu ġena mero ġutuma na mai guruġa ġeseġaġiato nai tu, ġekirato, “Mai vevaġa-riba guruġana tu gwaġiġi rakava, dei na beġabi-raġeani.” ⁶¹ Iesu ribana ġena mero na mo guruġa ġemugumugu-iaġiato-ġoi, benamo ekirarito, ekirato, “Mai guruġa na bevaġa-daġa-raġemi? ⁶² Bema ġomi na Tarimarima Natuna boġo ġitaiani, beġenoġoi-varaġeni, etanu-iaġiato gabuna ġana tu kamasi? ⁶³ Barau Iaukana na maġuri evinirani; tauġani na asi bevaġa-kavarani. Au na avaġa-guruġamini guruġari tu Iauka, ema ġia nuġari ai tu maġuri etanuni. ⁶⁴ Senaġi ġomi kotari na tu asi ġovaġa-moġoniguni.” Iesu ribana tovotovona na veġata, deikara ta na tu asi evaġa-moġoniato-ġoi ema deikara na maki ġia berevaiani. ⁶⁵ Ma ekirato, “Moġesina naima au na akiramito, ta au ġegu ai asi beiaġoma-kavani, senaġi Tamagu na bevaġa-moġoniani tarimana vau beiaġomani.”

⁶⁶ Mo guruġa ġeseġaġiato, monana Iesu ġena mero ġutuma ġia ġenana ġeraka-veġitato, ema ġia ġesi asi ma ġerakao-vegogoto-ġoi. ⁶⁷ Benamo Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) edanaġirito, ekirato, “Ġomi maki ġourani boġono raka-veġita ba?”

68 Simona Petero na evaḡa-veſeato, ekirato, “Vereḡauka, ḡai tu deikara ḡenai ma baḡa iaḡoni? Maḡuri vanaḡivanaḡi guruḡari tu ḡoi ḡemu ai. 69 Ḡai na ḡavaḡa-moḡonimuni ema ḡariba-korikorini, ḡoi tu Barau ḡena Veaḡa Tarimana.”

70 Iesu evaḡa-veſeto, ekirato, “Au na ḡomi gabanana ruarua (12) aḡabi-viriḡimito nene? Senaḡi ſebomu ta tu bodiablo.” 71 Ḡia na tu Iudas, Simona Isakariota natuna, ekiraḡiato. Iudas maki mo mero gabanana ruarua (12) fakari merona ta, senaḡi ḡia na Iesu vau berevaiani.

7

Iesu ma tarina merori ḡesi

1 Moḡa murinai Iesu tu Galileai erakaoto-ḡoi. Ḡia asi eurato, Iudea ḡana bene iaḡo, korana Iuda tarimari monai ḡeri ura tu, ḡia beḡene vaḡia. 2 Iuda tarimari ḡeri Fouta Verekona ḡarona ekavinaḡito. (Mai fouta verekona ḡeveiato-ḡoi nai tu, fouta ḡeragato-ḡoi, benamo nuḡari ai ḡetanuto-ḡoi, korana seneri tano fakanai fouta nuḡari ai ḡetanuto-ḡoi, moḡa beḡene tuḡamaḡi-iaḡia ḡana). 3 Benamo Iesu tarina merori na ḡekiraiato, ḡekirato, “Mai gabu noraga-kwanea, Iudea ḡana bono iaḡo, benamo oveirini dagarari ḡemu mero na beḡene ḡitari. 4 Korana deikara tauḡena bene vevaḡa-fofori etoni tarimana, beḡene ribaia uranai tu, kara ta asi bevei-vekuretoḡaiiani. Ma ḡoi tu maiḡeri veiḡa oveirini, be tanobara mabarari ai novevaḡa-fofori!” 5 Korana Iesu tarina mabarari na maki ḡia tu asi ḡevaḡa-moḡoniato-ḡoi.

6 Moḡa lorinai Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ḡegu ḡaro tu roḡosi bene raḡasi. A ḡomi ḡemi ai ḡaro mabarari tu loriri ai moḡo. 7 Tanobara na ḡomi tu asi ebaru-vinimini, senaḡi au tu ebaru-viniguni, korana au tu veiḡa rakavari eveirini dagarari akiraḡi-foforirini. 8 Gomi boḡono iaḡo mo vereko ḡana. A au tu asi baiaḡoni, korana au ḡegu ḡaro korikori tu roḡosi roḡo bene raḡasi.” 9 Iesu moḡesi ekirato, benamo Galileai etanuto.

Iesu Ieruselema ai

10 Iesu tarina merori ḡeiaḡoto mo vereko ḡana, muriri ai Iesu maki ma eiaḡoto. Senaḡi asi eraka-foforito, a vekuretoḡai eiaḡoto. 11 Mo vereko gabuna Iuda tarimari na tu mo vereko nuḡanai ḡevetauato-ḡoi, ḡevedanaḡi-vedanaḡito-ḡoi, ḡekirato-ḡoi, “Ḡia tu ainai?” 12 Mo ḡutuma-bara nuḡanai Iesu kiraḡi-ḡairiḡairina tu ebarego-rakavato. Tarima kotari ḡekirato-ḡoi, “Ḡia tu tarima namona” ḡetato. Ma kotari tu ḡekirato-ḡoi, “Asiḡi, ḡia na tarimarima eḡorikau-darere

darererini.”¹³ Senaġi tarima ta na asi eguruġa-iaġi foforiato, korana ġia mabarari Iuda vereri gariri ġeveito-ġoi.

¹⁴ Vereko ġarori kotari ġekorito, kotari roġo moġeri nuġanai vau, Iesu Rubu Veaġai eraka-toġato, benamo evevaġa-ribato. ¹⁵ Benamo Iuda tarimari ġeġaba-vedaureato, ġekirato, “Mai tarima vevaġa-riba guruġari tu kamasi eribato, ġia vevaġa-riba gabuna ta ġana riba-vetau tu asi eiaġoto.” ¹⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Kara au avevaġa-riba iaġini tu dia au ġegu vevaġa-riba, senaġi au etuġuguto Barauna ġenana ġeiaġomani. ¹⁷ Bema tarima ta eurani Barau ġena ura bene veiri etoni tarimana na, au ġegu vevaġa-riba guruġari beribarini. Beribani, au ġegu vevaġa-riba guruġari Barau ġenana ġeiaġomani, o au tauġegu ġeguna moġo. ¹⁸ Tarima ta deikara ġena ura guruġari ekiraġini tu, tauġena arana vaġaraġena dabarana evetauani. Senaġi au etuġuguto Barauna vaġaraġena dabarana eveiani tarimana ġenai tu, guruġa moġonina etanuni, a ġia ġenai ġofaġofa ta tu asi etanuni. ¹⁹ Mose na ġomi taravatu tu evinimito, ene? Senaġi ġomi ta na mo taravatu tu asi ġokorana-iaġiani. Ma karase nai ġomi na au tu ġovaġigu ġotoni?”

²⁰ Mo tarimarima ġutuma ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġoi tu iauka rakavana ta na eboroġimuto. Deikara na nevaġimu otoni?” ²¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na mainai Ierusalemaj veiġa boruna sebona aveiato nai, ġomi mabarabarami nuġami ġefarevaġini. ²² Mose na mero tauġaniri kefi-lamavaġi veiġana evinimito, moġa lorinai ġomi na mero keiri Sabadi ai maki kefiri ġolama-vaġirini. Mo kefi-lamavaġi veiġana tu dia Mose na esinaiato, senaġi ġomi senemi na ġesinaiato. ²³ Bema mero tauġaniri kefiri Sabadi ai ġolama-vaġirini Mose ġena taravatu boġo vanaġiani ġesi, kara dainai au tu ġobaru-viniguni, Sabadi ai tarima ta bavaġa-namo ginikaua nai, ei? ²⁴ Ġomi na dagara tu murikari vetoġari ai asi boġono ġita-viriġiri, senaġi dagara mabarari veiġa roroġotori ai boġono ġita-viriġiri.”

Mai tarima tu Keriso ba?

²⁵ Benamo Ierusalemaj tarimari kotari ġekirato, “Mai beġene vaġia ġetoni tarimana tu maġa. ²⁶ Ġoġitaia, ġia tu ma guguraġina ġesi eguruġani, ma ta na ġenai guruġa ta asi ekiraġiani. Ba betaġu kanisoro tarimari beġe riba, Keriso korikorina tu maġa. ²⁷ Senaġi Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), beiaġomani nai, ta asi beribani ġia tu ainana beiaġomani. A mai tarima ainana eiaġomato ġita tu mabarara ma ribara.”

²⁸ Iesu roġo Rubu Veaġai evevaġa-ribato-ġoi nuġanai, eguruġa-baregato, ekirato, “Moġoni, ġomi ma ribami au tu

deikara e ainana aiaġomato. Senaġi au tu dia tauġegu ġegu urai moġo aiaġomato. Au etuġuguto Barauna tu moġoni. Ma ġomi tu asi ribami ġia. ²⁹ Senaġi au ġia tu ma ribagu, korana au tu ġia ġenana aiaġomato e ġia na etuġuguto.”

³⁰ Benamo ġeġabi-taria ġetato, senaġi tarima ta ġimana ġia ġenai asi evenabakauto, korana ġena ġaro korikori tu roġosi bere votu bene. ³¹ Senaġi tarimarima vovoka mai ġutuma nuġanai ġia ġevaġa-moġoniato, ġekirato, “Keriso beiaġomani nai, vetoġa boruri veiveiri ai mai tarima bevanaġiani ba?”

Nariġau tarimari ġetuġurito Iesu beġene ġabia ġana

³² Farisea tarimari ġeseġaġito, tarimarima ġutuma na mo guruġa Iesu ġenai ġekiraġi-ġairiġairito-ġoi. Moġa ġaramanai Farisea tarimari e Rubu Veaġa vereri baregori na Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari kota ġetuġurito, Iesu beġene ġabia ġana. ³³ Iesu ekirato, “Au tu ġaro viravira moġo ġomi ġesi bita tanuni, moġa murinai ma baraka-veġitani, etuġuguto Barauna ġenai baiaġoni. ³⁴ Ġomi na boġo vetauguni, senaġi asi boġo doġariguni; ema au batanuni gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iaġoni riba.”

³⁵ Benamo Iuda tarimari tauġeri ġevedanaġito, ġekirato, “Ġia tu aiġana beiaġoni, be ġita na asi bita doġariani riba etoni? Betaġu ġia tu beiaġoni irau bese tarimari ġeri tanobara ġana, Iuda tarimari ġutuma maki ġia fakari ai ġetanuni gaburi, monai irau bese tarimari bea vaġa-ribarini. ³⁶ Mai tu kamara guruġa ġia na ekiraġiani, ekirani, ‘Boġo vetauguni, senaġi asi boġo doġariguni,’ ema, ‘Au batanuni gabuna ġana ġomi tu asi boġo iaġoni riba?’”

Maġuri eviniani nanuna

³⁷ Vereko magona ġarona, mo tu ġaro barego lelevaġina, Iesu eruġa-vaisito, benamo eguruġa-fouto, ekirato, “Deikara nanu na bokana bekokeni tu, au ġegu ai bene iaġoma, nanu benema niu. ³⁸ Buka Veaġa nuġanai ekirani ilailanai, ekirani, ‘Au bevaġa-moġoniguni tarimana nuġana na tu maġuri nanuna beġaru-rosini.’ ” ³⁹ Iesu na Iauka moġesi ekiraġiato-ġoi, kamara tarima Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari na vau beġe ġabiani. Mo ġaro ai Iauka Veaġa tu Barau na roġosi bere viniri, korana Iesu na Barau ġena mareva baregona maki roġosi bere ġabia nai.

Tarimarima tauġeri ġevetavito

⁴⁰ Tarima kota mo ġutuma nuġari ai mo guruġa ġeseġaġiato, benamo ġekirato, “Moġoni, ġita na peroveta tarimana tanariani tarimana tu maġea.” ⁴¹ Tarima kotari ġekirato, “Mai tu Keriso.” Senaġi kotari ġekirato, “Asiġi,

Keriso tu Galilea na asi beiaĝomani. ⁴² Buka Veāga nuĝanai ekirani, Keriso tu Davida besena na beiaĝomani, ema Betelehemai, Davida etanuto-ĝoi vanuĝanai, bemaĝurini.” ⁴³ Moĝesina naima tarima tauĝeri fakari ai moĝo ĝevetorekirato, korana Iesu ĝaramanai. ⁴⁴ Tarima kota ĝeurato beĝene ĝabia, senaĝina ta ĝimana ĝia ĝenai asi evenabakauto.

Iuda vereri na Iesu asi ĝevaĝa-moĝoniato

⁴⁵ Rubu Veāga ĝitaĝauna tarimari ĝeĝenoĝoito, benamo Rubu Veāga vereri baregori ema Farisea tarimari na ĝedanaĝirito, ĝekirato, “Karase nai ĝia tu asi boĝo ĝoriaĝomaia?” ⁴⁶ Rubu Veāga ĝitaĝauna tarimari ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Mai tarima eguruĝani kavana, ta roĝosi bene guruĝa.” ⁴⁷ Benamo Farisea tarimari na ĝekirarito, ĝekirato, “Be, ĝomi maki ĝia na beĝofami? ⁴⁸ Veĝorikau tarimana ta o Farisea tarimana ta na ĝia evaĝa-moĝoniani ba? Asiĝina! ⁴⁹ A mai tarimarima na ĝevaĝa-moĝoniani, ĝia tu Mose ĝena taravatu asi ribari tarimari. Barau na ĝeri rakava voiri bevinirini.”

⁵⁰ Farisea tarimana ta monai arana Nikodemo. Ĝia tu boĝi ta eiaĝoto Iesu ea ĝitaiato tarimana. Ĝia na ekirarito, ekirato, ⁵¹ “Ĝita ĝera taravatu ekirani, tarima tu ĝena guruĝa ĝeseĝaĝi-guineani roĝo, moĝa murinai vau ĝena rakava voina metona beĝe viniani.” ⁵² Ĝia na ĝevaĝa-veseato, ĝekirato, “Ĝoi maki Galilea tarimamu ba? Buka Veāga nuĝana bono vetaua, monana boribani, peroveta tarimana ta Galilea na tu asi beiaĝomani.”

[⁵³ Benamo tarimarima mabarari ĝeri numa ĝana ĝeiaĝoto.

8

Veĝura-vanaĝi vavinena

¹ Senaĝi Iesu tu Olive Ĝorona ĝana eiaĝoto. ² Ma elaĝanito boĝiboĝi iamoiamo tu ĝia ma eĝenoĝoito Rubu Veāga ĝana. Monai tarimarima mabarari ĝeiaĝomato ĝenai, ĝetanu-ĝeĝeraĝiato, benamo etanu-tarito, evaĝa-ribarito. ³ Benamo taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝirito-ĝoi tarimari e Farisea tarimari na vavine ta Iesu ĝenai ĝeĝori-iaĝoato. Mo vavine tu eveĝura-vanaĝito-ĝoi nuĝanai ĝedoĝariato, benamo ĝeĝori-iaĝoato mo, Iesu ĝesi ĝetanu-taĝoto-ĝoi tarimari mabarari ĝoirari ai ĝea vaĝa-ritoĝoato. ⁴ Iesu ĝekiraiato, ĝekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, mai vavine tu eveĝura-vanaĝini-ĝoi nuĝanai beĝe ĝoitaĝoa. ⁵ Ma Mose ĝena taravatu ekirani, moĝesi beĝe veini vavineri tu, fore na baĝana taki-maseri.

“Goi tu kara mani otoni?” ⁶ Moġesi ġekirato tu, Iesu ġeribaġaniato, beġene vaġa-daġaia ġana. Senaġi Iesu etutuġutarito, tano ai didina ta na etoretoreto. ⁷ Ġia na roġo Iesu ġedanaġiato-ġoi nai, eruġa-vaesito, benamo ekirarito, ekirato, “Deikara ġomi fakami ai roġosi roġo bene vei-rakava nai tu, ġia na fore bene ġabia, mai vavine bene ġidara-guinea.” ⁸ Benamo Iesu ma etoġa-tarito, tano ai ma etoretoreto. ⁹ Ġia na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġia tata nuġari ai ġeribato ma ġeri vei-rakava, benamo irau sebori-sebori ġerakaraka-veġitato; tau ġaukari ġeraka-guineto murinai vau ġuru-gabi ma ġerakato. Iesu ġereġana moġo etanuto, monai roġo eruġa-taġoto-ġoi vavinena ġesi.

¹⁰ Ġia eruġa-vaesito nai tu, tarima ta asi eġitaiato, mo vavine moġo, benamo edanaġiato, ekirato, “Goi beġe vaġa-daġamu tarimari tu aiġeri? Ta na ġemu rakava voina metona asi bevinimu?” ¹¹ Mo vavine evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, sebona ta maki asiġina.” Benamo Iesu ekirato, “Au na maki ġemu rakava voina metona asi bavininuni. Noiaġo, senaġi asi ma bono vei-rakava ġenoġoi.”]

Iesu tanobara mamana

¹² Benamo Iesu na tarimarima ma eġobata-vinirito, ekirato, “Au tu tanobara mamana. Deikara au murigu ai berakani tarimana tu, mukunai asi berakani, senaġi maġuri mamana beġabiani.”

¹³ Farisea tarimari na ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu tauġemu ovekiraġini; be ġoi ġemu vekiraġi tu asi moġoni.” ¹⁴ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Asiġi, au tauġegu avekiraġini, senaġina au na kara akiraġiani tu moġoni. Korana au ribagu ainana aiaġomato ema aiġana ma baiaġoni. A ġomi tu asi ribami au ainana aiaġomato ema aiġana ma aiaġoni. ¹⁵ Ġomi tu tarimarima ġeri vevaġa-maoro dabaranai ġovevaġa-maoroni. Au na ta tu asi avaġa-maoroani. ¹⁶ Senaġi bema au havevaġa-maoroni nai, ġegu vevaġa-maoro tu moġoni. Korana au tu dia ġereġagu moġo avevaġa-maoroni, senaġina Tamagu, au etuġuguto Barauna, au ġesi baġa vevaġa-maoroni. ¹⁷ Ġomi ġemi taravatu ai maki maiġesi ekirani, tarima ruarua na guruġa sebona moġo ġekiraġiani nai tu moġoni. ¹⁸ Au tu tauġegu avekiraġini; ema Tamagu, etuġuguto Barauna, na maki au ekiraġiguni. ¹⁹ Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Ġoi tamamu tu ainai?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Ġomi tu asi ribami au, ma Tamagu maki asi ribami. Bema au boġoro ribagu tu, Tamagu maki ġoro ribaia.”

²⁰ Iesu na mai ġena guruġa tu Rubu Veaġai evevaġa-ribato-ġoi, moni ġevaġa-vegogoto-ġoi mauġana gabunai. Tarima ta asi evenabakauto ġenai, korana ġia ġena ġaro roġosi bere votu.

Au baiaġoni gabuna ġana ġomi tu asi boġo iaġoni riba

²¹ Iesu na ma evaġa-guruġa ġenoġoirito, ekirato, “Au tu araka-veġitani. Ma ġomi na boġo vetauguni, senaġi ġemi vei-rakava nuġanai boġo maseni. Au baiaġoni gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iaġoni riba.” ²² Benamo Iuda tarimari ġekirato, “Ġia bekira, ġia beiaġoni gabuna ġana ġita tu asi bita iaġoni. Moġa tauna ġia tu tauġena bevevaġini ba?” ²³ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Ġomi tu mai tanobara maiġa mainana eveimito, senaġi au tu tuġuna na amariġoto. Ġomi tu mai tanobara tarimari, senaġi au tu dia mai tanobara tarimagu. ²⁴ Moġa lorinai au na ġomi bakirami, ġemi rakavai boġo maseni. Korana bema au, Keriso, asi boġo vaġa-moġoniguni nai tu, ġemi rakavai boġo maseni.”

²⁵ Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Ġoi tu deikara?” Iesu na ma evaġa-veserito, ekirato, “Tovotovonai veġata ġemi akiraġito-ġoi kavana. ²⁶ Guruġa vovoka bara kiraġiri ema bara vevaġa-maoro vinimi, korana ġemi veiġa lorinai. Senaġina sebona moġo, au etuġuguto Barauna tu moġoni, ma ġia ġenana aseġaġito guruġari tanobarai ġetanuni tarimari akira-vararini.”

²⁷ Ġia tu asi ġetuġamaġi-fakato Iesu na mo tu Tamana ekiraġiato-ġoi. ²⁸ Benamo ma ekirarito, ekirato, “Ġomi na Tarimarima Natuna ġau ġesi boġo ġabi-vaisiani murinai vau, boġo ribani au tu Keriso. Benamo boġo ribani, au ġereġagu na kara ta ġegu urai moġo asi aveiani, senaġi Tamagu na au kara evaġa-ribaguni guruġari moġo, au na ġomi akira-varamini. ²⁹ Ema au etuġuguto Barauna tu au ġesi, au asi eraga-kwaneguni; korana au na vanaġi-vanaġi tu ġia na eiaku-iaġirini veiġari moġo aveirini.” ³⁰ Tarima vovoka na Iesu ġevaġa-moġoniato, maiġeri guruġa ekiraġirito-ġoi nai.

Aberahamo natuna

³¹ Benamo Iesu na mo Iuda tarimari, ġia ġevaġa-moġoniato tarimari, ekirarito, ekirato, “Bema ġomi na au ġegu vevaġa-riba guruġari boġo korana-iaġirini nai, ġomi tu moġoni au ġegu mero korikori. ³² Benamo guruġa moġonina boġo ribaiani, ma mo guruġa moġonina na beruġa-vaġimini, dagara ta na asi ma bebarubarumini.”

³³ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu Aberahamo garakana ema ġai tu tarima ta ġena tuġu-rakaorakao tarimanai tu asi ġaiaġoto. Ma ġoi kamasi nai tu okirani, ‘Guruġa moġonina na beruġa-vaġimini?’”

³⁴ Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Akira-korikorimini, deikara rakava eveini, ḡia tu vei-rakava ḡena tuḡu-rakaorakao tarimana. ³⁵ Tuḡu-rakaorakao tarimana tu numai asi betanu-vanaḡi vanaḡini, senaḡi numa tarimana natuna tu numai betanu-vanaḡi vanaḡini. ³⁶ Moḡa lorinai bema Barau Natuna na beruḡa-vaḡimini nai, ḡomi tu boḡo raka-vaḡi korikorini, dagara ta na asi ma bebarubarumini.

³⁷ Au ribagu ḡomi tu Aberahamo garakana, senaḡi ḡomi ḡourani, au tu boḡono vaḡigu, korana ḡomi na ḡegu vevaḡa-riba guruḡari tu, asiḡina ḡinavaḡi moḡo ḡoḡabi-raḡerini. ³⁸ Au na tu kara Tamagu ḡenai aḡitarito dagarari ḡomi akira-varamini, a ḡomi tu tamamī ḡenana ḡoseḡaḡito dagarari ḡomi na ḡoveirini.”

³⁹ Ḗia na Iesu ma ḡevaḡa-veseato, ḡekirato, “Ḗai tamama tu Aberahamo.” Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Bema ḡomi moḡoni Aberahamo natuna nai, ḡia na eveirito veiḡari ḡomi na maki ḡoro veiri. ⁴⁰ Au tu Barau ḡenana aseḡaḡirito guruḡari moḡoniri mabarari ḡomi akira-varamini, senaḡi ḡomi ḡourani tu, au ḡovaḡigu ḡotoni. Aberahamo moḡesi asi eveito. ⁴¹ Ḗomi tu tauḡemi tamamī, (Diabolo), na kara eveini veiḡana ḡoveiani.” Ḗia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Ḗai tu dia kuḡa-gara tarimama. Ḗai Tamama tu Barau moḡo ḡereḡana.”

Diabolo natuna

⁴² Iesu na ekirarito, ekirato, “Bema Barau moḡoni ḡomi Tamami nai tu, au ḡoro ura-vinigu. Korana au tu Barau sevina na aiaḡomato. Au ḡegu urai asi aiaḡomato, senaḡi ḡia na etuḡuguto. ⁴³ Karase nai au na kara akiraḡiani guruḡana asi ḡotuḡa-maḡi-fakani? Korana au ḡegu guruḡa tu asi ilaila boḡo seḡaḡirini. ⁴⁴ Ḗomi tu tamamī Diabolo ḡena tarimarima, be ḡomi ḡourani tu tamamī na euravini-rakavarini veiḡari boḡono veiri. Tovotovona na veḡata ḡia tu vevaḡi-deba tarimana ema guruḡa moḡonina tu asi ekorana-iaḡiani, korana ḡia nuḡanai guruḡa moḡonina ta tu asi etanuni. Ḗia eḡofaḡofani, moḡa tu ḡia ḡena maḡuri korikori. Korana ḡia tu ḡofaḡofa tarimana, ema ḡofaḡofa mabarari tamari. ⁴⁵ Senaḡi au na ḡomi tu guruḡa moḡonina akira-varamini, nuḡanai ḡomi na au tu asi ḡovaḡa-moḡoniguni. ⁴⁶ Ḗomi ta na au ḡegu ai vei-rakava ta bodoḡaria ba? A bema au na guruḡa moḡonina akiraḡiani nai, kara dainai au tu asi ḡovaḡa-moḡoniguni, ei? ⁴⁷ Barau natuna na Barau ḡena guruḡa beseḡaḡiani. A ḡomi tu dia Barau natuna, moḡa lorinai asi ḡoseḡaḡini.”

Iesu ema Aberahamo

⁴⁸ Benamo Iuda tarimari na Iesu ḡekiraiato, ḡekirato, “Ḗai tu moḡoni ḡamaaroni. Goi tu Samaria tarimamu ema iauka

rakavana na beborogimu.” ⁴⁹ Iesu evaga-veseto, ekirato, “Au tu iauka rakavana na asi beborogigu. Au tu Tamagu agubakauani, senagi gomi na au tu asi gogubakauguni. ⁵⁰ Au taugegu aragu vaga-ragena dabarana asi avetauani; senagi tarima ta na evetauani, ma gia tu Kota esegagini tarimana. ⁵¹ Moqoni vegata, akiramini, au gegu guruqa bekorana-iaqirini tarimana tu asi bemaseni.”

⁵² Iuda tarimari qekirato, “Qi toma baqa riba-ginikau, qoi tu iauka rakavana na eborogimuto. Aberahamo emaseto, peroveta tarimari maki gemaseto, a qoi okirani, deikara na qoi gemu guruqa bekorana-iaqirini tarimana tu asi bemaseni. ⁵³ Qi tamama Aberahamo emaseto. Qoi na gia, tamama Aberahamo, ovanagiato, ei? Gia emaseto ema peroveta tarimari maki gemase-qosito. Qoi otugamagini, qoi tu deikara?”

⁵⁴ Iesu evaga-veseto, ekirato, “Bema au taugegu bara vevaga-raqe, gegu vevaga-raqe tu asi tauna. Senagina au tu Tamagu na evaga-raqeguni. Ma gia tu gomi na qokiraqiani, qokirani, gomi gemi Barau gotoni. ⁵⁵ Gomi tu asi ribami gia, senagi au tu ma ribagu gia. Bema au bara kira, au asi ribagu gia, au tu qofaqofa tarimagu gomi kavana, senagi au ma ribagu gia ema qena guruqa akorana-iaqirini. ⁵⁶ Gomi tamami Aberahamo etuqa-maqito, au gegu iaqoma qarona beqitaiani etato, benamo eiakuto. Eqtaiato, benamo iauna enamoto.”

⁵⁷ Iuda tarimari na Iesu qekiraiato, qekirato, “Qoi gemu maquri laqaniri tu gabana imaima (50) maki roqosi bene doqaria, ma kamasi tu Aberahamo oqtaiato otoni?” ⁵⁸ Iesu na evaga-veserito, ekirato, “Moqoni akiramini, Aberahamo roqosi roqo bere qora vegata, au tu atanuto-qoi.” ⁵⁹ Benamo fore qeqabito, qetakia qetato, senagi Iesu egumuto, benamo vekaravari na Rubu Veqa na eraka-rosito.

9

Iesu na mata-bubu tarimana evaga-namoato

¹ Iesu eraka-vaqito-qoi nuqanai, tarima ta eqtaiato. Mo tarima tu mata-bubu emaqurito. ² Qena mero na Iesu qedanaqiato, qekirato, “Vevaga-riba tarimamu, deikara evei-rakavato, benamo mai tarima matana bubu emaqurito? Qia ba tamana sinana?” ³ Iesu evaga-veseto, ekirato, “Dia qia qena rakava o dia tamana sinana qeri rakava dainai, senagi maiqesi evetoreto korana tu, Barau qena sequka qia qenana bene fofori qana. ⁴ Au etuquguto Barauna qena qauvei tu laqani nuqanai bisini veiri. Boqi mani eiaqomani, ma ta asi beqauveini riba. ⁵ Au roqo tanobarai atanuni nuqanai, au tu tanobara mamana.”

⁶ Mai guruḡa ekiraḡiato murinai, Iesu tano ai ekanunuto. Kanununa na nigo emoḡeato, benamo mo nigo na mata-bubu tarimana matana eianaiato. ⁷ Ma ekiraiato, ekirato, “Noiaḡo, ḡoiramu Siloam kounai noa ḡuriḡia.” Siloam anina tu “Barau na etuḡuato tarimana.” Benamo eiaḡoto, ḡoirana ea ḡuriḡiato, ma eḡenoḡoito nai, matana tu varau eiaḡaiato.

⁸ Ġia sevina tarimari e vanaḡi-vanaḡi enoḡinoḡito-ḡoi gabunai ḡeḡitaiato-ḡoi tarimari ḡevedanaḡito, ḡekirato, “Mai tarima tu noḡinoḡi gabunai etanu-taḡoto-ḡoi tarimana ene?”

⁹ Kota ḡekirato, “Tarimana tu maniḡa.” Senaḡi kota ḡekirato, “Asiḡina, mani tu tarima boruna ta, senaḡina ḡitaḡitana moḡo ḡia kavana.” Benamo ḡia tauḡena ekirato, “Tarimana tu au maiḡegu.” ¹⁰ Tarimarima ḡekirato, “Be ḡoi matamu tu kamasi boiaḡaia?” ¹¹ Ġia evaḡa-veseto, ekirato, “Mo tarima arana Iesu, ḡia na nigo bemoḡea, ma au matagu ai beianaia, benamo bekiragu, ‘Siloam kounai noa ḡuriḡia.’ Baiḡo, baḡuriḡia, benamo matagu baiaḡaia.” ¹² Ma ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Tarimana tu aiḡa?” Ġia evaḡa-veseto, ekirato, “Au asi ribagu.”

Farisea tarimari na mo enamoto tarimana ḡevedanaḡi-iaḡiato

¹³ Benamo matana enamoto tarimana Farisea tarimari ḡeri ai ḡeḡori-iaḡoato. ¹⁴ Mo ḡaro Iesu na nigo emoḡeato, ma mata-bubu tarimana matana evaḡa-namoato tu Sabadi ḡarona. ¹⁵ Moḡa lorinai Farisea tarimari na ma ḡedanaḡi-ḡenoḡoiato, kamasi matana eiaḡaiato. Ġia na ekirarito, ekirato, “Mo tarima na matagu nigo na eianaiato, benamo ḡoiragu aḡuriḡiato, ma toma tu aboḡeboḡeni.” ¹⁶ Farisea tarimari kotari ḡekirato, “Mai tarima tu dia Barau ḡenana eiaḡomato, korana ḡia na Sabadi asi ekorana-iaḡiani.” Ma kotari ḡekirato, “Veī-rakava tarimari na moḡesina veiḡari tu kamasi beḡe veirini?” Monana ḡia tauḡeri fakari ai ḡevetavikirato.

¹⁷ Benamo Farisea tarimari na mo tarima ma ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Ḡoi okirani ḡia na matamu bevaḡa-iaḡaia otoni? Ḡoi na ḡia tu kamasi oḡitaiani?” Ġia evaḡa-veseto, ekirato, “Ḡia tu peroveta tarimana.” ¹⁸ Iuda tarimari na mai tarima ḡena guruḡa asi ḡevaḡa-moḡoniato, korana ekirato, ‘Tovotovonai au matagu tu bubu, a mai vau aboḡeboḡe-ginikauni.’ Moḡa lorinai tamana e sinana ḡekea-iaḡomarito. ¹⁹ Benamo ḡia na ḡedanaḡirito, ḡekirato, “Mai tu ḡomi natumi ba? Ma moḡoni ḡia tu mata-bubu emaḡurito ḡotoni? Ma kamasi nai tu vau mai ma eboḡe-boḡeni?” ²⁰ Benamo tamana e sinana ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Ḡai ribama, ḡia tu ḡai natuma, ema ḡai ribama maki, ḡia tu mata-bubu emaḡurito. ²¹ Senaḡi ḡai

tu asi ribama, maitoma tu kamara dabarai eboḡeboḡeni. Ġai maki asi ribama, dei na matana bevaḡa-namoa. Ġodanaḡia, ḡia tu mero barego, be tauḡena bevaḡa-veseni.”²² Tamana e sinana moḡesi ḡekirato, korana Iuda tarimari gariri ḡeveito nai. Korana Iuda tarimari na ḡevaḡa-moḡoniato, tarima ta na Iesu bekiraḡiani Keriso betoni tarimana tu, rubu na beḡe tore-veḡitaiani.²³ Moḡesi naima tamana e sinana ḡekirato, “Ġia mero barego, be ḡodanaḡia,” ḡetato.

²⁴ Matana enamoto tarimana ma ḡekea-ḡenoḡoiato, benamo ḡekiraiato, ḡekirato, “Barau novaḡa-raḡea, be noguruḡa-korikori. Gai ribama, ḡoi matamu bevaḡa-namoa tarimana tu vei-rakava tarimana.”²⁵ Matana enamoto tarimana evaḡa-veseto, ekirato, “Au asi ribagu, ḡia tu vei-rakava tarimana ba asiḡi. Dagara sebona moḡo ma ribagu: Au matagu tu bubu, senaḡi toma tu aboḡeboḡeni.”

²⁶ Ġia na ḡekiraiato, ḡekirato, “Mo tarima tu kara eveiato ḡoi ḡemu ai? Ġoi matamu bubu na tu kamasi evaḡa-fafaiato?”

²⁷ Ġia evaḡa-veseto, ekirato, “Au na ḡomi tu varau bakiravarami, senaḡi ḡomi asi ḡoseḡaḡini. Karase nai ḡourani ma ḡoseḡaḡi-ḡenoḡoi ḡotoni? Ġomi maki ḡia ḡena mero ai boḡono iaḡo ḡotoni ba?”

²⁸ Benamo ḡia na ḡeguruḡa-gwaḡiḡi viniato, ḡekirato, “Ġoi neḡi ḡia ḡena mero, ḡai tu Mose ḡena mero.”²⁹ Ġai ribama Barau na Mose evaḡa-guruḡaiato. A mani tarima, ḡai asi ribama ḡia tu ainana eiaḡomato!”³⁰ Matana enamoto tarimana evaḡa-veseto, ekirato, “Ia, ḡomi tu kamasi ma ḡoguruḡani, ma ḡokirani ḡomi tu asi ribami ḡia tu ainana eiaḡomato ḡotoni? Senaḡina ḡoḡitaia, ḡia na tu au matagu bevaḡa-namoa.”³¹ Ġita ma ribara, Barau na vei-rakava tarimari tu asi eseḡaḡi-vinirini, a deikara na ḡia ḡekorana-iaḡiani e ḡena ura veiḡari ḡeveirini tarimari, ḡia na tu eseḡaḡi-vinirini.³² Tanobara evesinato na veḡata tarima ta roḡosi tara seḡaḡi, tarima ta mata-bubu eḡorato tarimana matana evaḡa-iaḡaiato.³³ Bema mai tarima Barau ḡenana asi bere iaḡoma, ḡia na dagara ta asi bere veia riba.”³⁴ Ġia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Ġoi tu omaḡurito veḡata na rakava tarimamu, ma kamasi tu ḡai novaḡa-ribama otoni?” Benamo rubu nuḡana na ḡelai-rosiato.

Farisea tarimari ḡeri mata-bubu

³⁵ Iesu eseḡaḡito, matana enamoto tarimana tu ḡelai-rosiato, benamo tarimana edoḡariato nai tu, ekiraiato, ekirato, “Tarimarima Natuna ovaḡa-moḡoniani ba, ei?”³⁶ Mo tarima evaḡa-veseto, ekirato, “Vereḡauka, ḡia tu dei? Nokiravaragu, be bana vaḡa-moḡonia.”³⁷ Iesu na ekiraiato, ekirato,

“Tarimana tu varau oġitaiani maiġa, ġoi initoma ġia ġesi ġoguruġa-guruġani.” ³⁸ Benamo matana enamoto tarimana ekirato, “Vereġauka, аваġa-moġonimuni.” Benamo evetui-tarito, Iesu etoma-rakariġo viniato.

³⁹ Iesu ekirato, “Au tu vevaġa-kota uranai mai tano-bara ġana aiaġomato, mata-bubu tarimari beġene boġeboġe ġana, ema ġeboġeboġeni tarimari matari beġene bubu ġana.” ⁴⁰ Farisea tarimari kota monai ġia ġesi, mai guruġa ġeseġaġiato, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Goj okirani, ġai tu mata-bubu otoni?” ⁴¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Bema ġomi mata-bubu nai tu, ġomi asi ġemi rakava ġoro tanu, senaġi ġomi ġokirani ‘Ġai matama tu iaġataġo’ ġotoni, naima ġomi ġemi rakava tu roġo iatami ai.”

10

Mamoe narinariri tarimana

¹ Iesu ekirato, “Moġoni, au na ġomi akira-korikorimini, mamoe maġuna ġatama bokana na asi beraka-toġani, senaġi dabara ta na befaġa-seġini tarimana tu lema e verari-verari tarimana. ² A mamoe ġitaġauri tarimana tu ġatama-boka na beraka-toġani. ³ Ġatama-boka narinarina tarimana na ġena ġatama-boka bekeoani, benamo mamoe na ġia garona ġeseġaġiani. Ġia na ġena mamoe arari evatorini, benamo eġori-rosirini. ⁴ Ġena mamoe mabarari eġori-rosirini, benamo ġia ġoirari ai erakani, ma ġena mamoe ġia murinai ġerakakauni, korana mamoe ma ribari ġia garona. ⁵ A tarima boruna ta murina na tu asi beġe iaġoni, asiġina ġinavaġi; tarima boruna ġenana tu beġe raga-kwareġani, korana ġia garona mamoe tu asi ribari.” ⁶ Iesu na mo barabore ekiravararito, senaġi ġia tu asi ġetuġamaġi-fakato.

Iesu tu mamoe ġitaġauri tarimana namona

⁷ Benamo Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Au na moġoni akiramini. Au tu mamoe ġeri ġatama-boka. ⁸ Ġeiaġoma-guineto tarimari mabarari tu lema e verari-verari tarimari. A mamoe na garori asi ġeseġaġirito. ⁹ Au tu ġatama-boka. Deikara au ġeguna beraka-toġani tarimana tu bemaġurini. Beraka-toġani, beraka-rosini, ema ġaniġani beġoitaġoni. ¹⁰ Lema tarimana tu asi beiaġoma-kavani. Senaġi ġia tu lema beiaġomani, vaġivaġi beiaġomani, vevaġa-rakava kwaikwai beiaġomani. A au aiaġomato tu, maġuri beġene ġabia, ema maġuri na beġene vonuvonu-raġe ġana.

¹¹ Au tu mamoe ġitaġauri tarimagu namona. Mamoe narinariri tarimana namona tu ġena maġuri etore-tariani mamoe urari ai. ¹² Ġauvei tarimana ġevoiani vau mamoe

eġitaġauni tarimana, ġia tu dia mamoe ġitaġauri tarimana korikori, ema ġia tu dia mamoe biagunari. Moġa lori-nai boġa kwaivana rakavana eiaġomani beġitaiani nai, mamoe beiaġuirini ma beraga-kwareġani. Benamo boġa kwaivana rakavana na beġabi-taririni, benamo bevaġa-gari lausirini. ¹³ Ma voina tarimana eraga-kwareġani, korana ġia tu vetuġunaġi tarimana ma voina, ema mamoe maki asi etuġamaġi-kaurini.

¹⁴ Au tu mamoe narinariri tarimagu namona. Ġegu mamoe ribagu e ġegu mamoe maki ma ribari au. ¹⁵ Vaġa-ilailana Tamagu ribana au e au maki ribagu Tamagu kavana. Ema ġegu maġuri maki atore-tariani ġia urari ai. ¹⁶ Au ma ġegu mamoe irauri kotari ġetanuni. Senaġi ġia mai seri nuġanai tu asi tauri roġo. Au na ġia maki baġori-iaġomarini. Ġia na au garogu beġe seġaġiani, ema ġia maki mai seri sebonai beġe iaġoni e ġitaġauri tarimana maki sebona. ¹⁷ Tamagu na eura-viniguni, korana ġegu maġuri tu atore-tariani, ema ma baġabi-ġenoġoiani. ¹⁸ Tarima ta na au ġegu maġuri asi beġabi-vaġiani au ġeguna. Au tauġegu ġegu urai atore-tariani. Au tu ma ġegu seġuka batore-tariani, ema ma ġegu seġuka baġabi-ġenoġoiani. Moġa tu au Tamagu na ekiraguto bana veia.”

¹⁹ Mai guruġa ġaramanai Iuda tarimari tauġeri vekaravari ai moġo ma ġevevarekira-ġenoġoito. ²⁰ Tarima vovoka ġekirato, “Ġia tu iauka rakavana na beboroġia, be bebabo. Karase nai ġia ġoseġaġi-viniani?” ²¹ Senaġi tarima kotari ġekirato, “Tarima ta iauka rakavana na beboroġiani nai tu, maiġesi asi beguruġani. Iauka rakavana na mata-bubu tarimari matari tu kamasi bevaġa-fafarini?”

Iuda tarimari na Iesu ġebaru-viniato

²² Monai Rubu Veaġa Vaġa-veaġana Verekona Ierusalemaj ġarona eġabiato. Mo tu faraka ġueri nuġanai. ²³ Ma Iesu tu Rubu Veaġai Solomona ġena touraġe na eraka-iaġoto-ġoi. ²⁴ Benamo Iuda tarimari na ġeruġa-ġeġeraġiato, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Ġai tu roġo ġadaradarani. Aitoma vau bokira-varamani, ġoi tu deikara? Bema ġoi moġoni Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), nai tu, ġemai novekiraġi-fofori ginikau.”

²⁵ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na tu varau aki-ramito, senaġina asi ġovaġa-moġoniguni. Au Tamagu aranai aveirini veiġari na tu au ġevaġa-foforiguni. ²⁶ Senaġi ġomi na asi ġovaġa-moġoniguni, korana ġomi tu dia au ġegu mamoe. ²⁷ Au ġegu mamoe na tu au garogu ġeseġaġiani. Ema au ribagu ġia, ema ġia tu au murigu ai ġerakani. ²⁸ Benamo au

na maḡuri vanaḡivanaḡi avinirini, ema ḡia tu asiḡina ḡinavaḡi beḡe maseni; ema ta na au ḡeguna asi beḡabi-ḡerevaḡirini. ²⁹ ḡia tu au Tamagu na au eviniguto, e au Tamagu tu iaru-korokoro, ta na asi bevanaḡiani. Ema ta na maki asi ilaila ḡia ḡena veḡitaḡau seḡukana ḡenana beḡabi-ḡerevaḡirini. ³⁰ Au ema au Tamagu tu sebona moḡo.”

³¹ Benamo Iuda tarimari fore ma ḡeḡabito, ḡetakia ḡetato.

³² Iesu na ekirarito, ekirato, “Veḡa namori vovoka ḡomi ḡoirami ai aveirito. Mo veḡa mabarari tu au Tamagu na eviniguto bana veiri etato. Moḡeri veḡa mabarari fakari ai tu, kamara veḡa ḡaramanai ḡourani au ḡotakigu ḡotoni?”

³³ Iuda tarimari ḡekirato, “Veḡa namona ta ḡaramanai ḡoi tu asi ḡatakimuni, senaḡi ḡoi na Barau okira-fitoḡaiiani nai. ḡoi tu tarimarima moḡo, senaḡi tauḡemu Barau ai ovevaḡa-iaḡoni.”

³⁴ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ḗomi ḡemi taravatu nuḡanai guruḡa ta tu maiḡesi ekirani, ‘Au akirato, ḡomi tu barau.’ ³⁵ Ḗita ma ribara, kara Buka Veḡai ekiraḡiani guruḡana tu etanu-vanaḡi vanaḡini. Barau na mo tarimarima ekiraḡirito ‘barau’, ma Barau na ḡena guruḡa evinirito tarimari tu ḡia. ³⁶ A au tu Tamagu na eḡabi-viriḡiguto, ema etuḡuguto tanobara ḡana; ma kamasi nai tu ḡokiraguni, ḡokirani, au na Barau akira-fitoḡaiiani, korana au akirani, ‘Au tu Barau Natuna’ atoni ei? ³⁷ Bema au Tamagu ḡena veḡa asi aveirini nai, asi boḡono vaḡa-moḡonigu. ³⁸ Senaḡi ḡena veḡa aveirini nai, mo veḡa boḡono vaḡa-moḡoniri, bema au asi boḡono vaḡa-moḡonigu ḡotoni tu. Boḡono riba ema boḡono vaḡa-moḡonia, Tamagu tu au nuḡagu ai etanuni, ema au maki Tamagu nuḡanai atanuni.”

³⁹ Mo guruḡa ḡaramanai ḡeurato, Iesu ma ḡeḡabi-taria ḡetato, senaḡina ḡimari na moḡo ma eveḡabi-vaḡito, erakato. ⁴⁰ Benamo monana Iesu ma eḡenoḡoito. Erakia-iaḡoto, Ioridana ḡarukana eraka-vanaḡito, eiaḡoto reke ta kefo, guinenai Ioane ebatisoto-ḡoi gabuna ḡana; monai ea tanuto. ⁴¹ Tarima vovoka ḡia ḡenai ḡeiaḡoto, benamo ḡekirato, “Ioane na vetoḡa boruna ta asi eveiato, senaḡi mai tarima guruḡana ekiraḡirito guruḡari mabarari tu moḡoni veḡata.” ⁴² Monai tarima vovoka Iesu ḡevaḡa-moḡoniato.

11

Lasaro ḡena mase

¹ Betania tarimana ta arana Lasaro ekeveto. Betania tu Maria ma tobana ḡuiatona Mareta ḡeri vanuḡa. ² Mai Maria maiḡa mainana Vereḡauka muramura bonana namo vedaureana na edioroato, ema Vereḡauka kwakuna maki

gūina na edau-kaukauato gūiatona. Lasaro tu Maria tobana futuana. ³ Benamo mai gūiato ruarua na Iesu gēna guruḡa gētuguto, gēkirato, “Vereḡauka, ḡoi na oura-viniani tarimana tu bekeve.” ⁴ Iesu na mo vari eseḡaḡiato nai tu, ekirato, “Mani keve na tu asi bevei-maseani. Mani tu Barau gēna seḡuka e mareva baregona bene fofori ḡana. Ema maniḡa ḡenana Barau Natuna beḡene vaḡa-raḡea.”

⁵ Iesu na Mareta ma tarina gūiatona Maria ema Lasaro tu eura-vinirito-ḡoi. ⁶ Senaḡi Lasaro gēna keve varina eseḡaḡiato tu, ḡaro ruarua roḡo ma etanuto, mo etanuto-ḡoi gabunai. ⁷ Mo ḡaro ruarua muriri ai gēna mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Ḡita tu ma siḡenoḡoi-iaḡo Iudea ḡana.” ⁸ Gēna mero na gēkiraiato, gēkirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, ini ḡoraḡani Iuda tarimari na tu fore na gētakimu gētato, a toma tu siḡenoḡoi-iaḡo ma otoni.” ⁹ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ḡaro ta nuḡanai horaḡauna mabarana tu 12 ene? Bema tarima ta laḡani mamana erakani nai tu, asi bevefutu-naḡini, korana ḡia tu mai tanobara laḡani mamana eboḡeboḡeni. ¹⁰ Senaḡi mukunai erakani tarimana tu evekaḡe-kaḡekauni, korana ḡia nuḡanai mama tu asi etanuni.”

¹¹ Iesu maiḡesi evaḡa-guruḡa-ḡosirito murinai, ma ekirarito, ekirato, “Ḡita ḡatara Lasaro tu egenani, senaḡi au tu aiḡoni, gēna na navaḡo-tataḡaia ḡana.” ¹² Benamo gēna mero gēkirato, “Vereḡauka, bema egenani nai tu, vau ma benamoni.” ¹³ Senaḡina Iesu na mo tu emaseto ekiraḡiato-ḡoi. A gēna mero matoru gēkirato-ḡoi tu, eiaḡaraḡini nai egena-maseto ekiraḡiani, gētato-ḡoi. ¹⁴ Benamo Iesu na ekiravara-ginikaurito, ekirato, “Lasaro tu bemase. ¹⁵ Senaḡi ḡomi ḡemi namo atuḡamaḡiani nai aiakuni, mo ḡaro ai au ḡia ḡesi tu asiḡi, korana maiḡa ḡenana au boḡo vaḡa-moḡoniguni. Be si-iaḡo ḡenai.”

¹⁶ Benamo Tomasi, arana ta tu Didimo o Kafa gētato-ḡoi, na Iesu gēna mero kotari ekirarito, ekirato, “Ḡita maki ḡia ḡesi si-iaḡo, be ḡia ḡesi bisini mase-sebona.”

Iesu tu maḡuri korana

¹⁷ Iesu ma eraḡasito nai eribato, Lasaro tauḡanina tu ḡaro vasivasi (4) guri ai varau begena. ¹⁸ Betania e Ierusalem vefakari tu kilomita toitoi (3) kavana. ¹⁹ Ema Iudea tarimari vovoka Mareta e Maria ḡeri ai ḡeiaḡoto, tauri beḡene vaḡa-gwaḡiḡiri ḡana, korana tobari emaseto bene.

²⁰ Mareta eseḡaḡito, Iesu tu eiaḡomato-ḡoi nai, eragara-toreḡau-iaḡoto Iesu ḡesi ḡea vedoḡarito. A Maria tu numai etanu-gwaḡiḡito. ²¹ Benamo Mareta na Iesu ekiraiato,

ekirato, “Vereḡauka, ḡoi bere mainai kavana tu, au tobagu asi bere mase. ²² Senaḡi au ribagu, initoma maki kara dagara Barau bonoḡiani tu, Barau na bevinimuni.”

²³ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ḡoi tobamu tu bevariḡisi-ḡenoḡoini.” ²⁴ Mareta na Iesu evaḡa-vešeato, ekirato, “Au ribagu, ḡaro magonai variḡisi-ḡenoḡoi ḡaronai ḡia tu ma bevariḡisi-ḡenoḡoini.” ²⁵ Iesu na Maria ekiraiato, ekirato, “Au tu variḡisi-ḡenoḡoi ema maḡuri. Au bevaḡa-moḡoniguni tari-mana tu bemaseni, senaḡina roḡo maḡuri betanuni. ²⁶ Ema deikara maḡuri etanuni nuḡanai, au evaḡa-moḡoniguni tu asiḡina ḡinavaḡi bemaseni. Mai guruḡa ovaḡa-moḡoniani ba?”

²⁷ Mareta na ekiraiato, ekirato, “Oi Vereḡauka, au na avaḡa-moḡoni korikorimuni, ḡoi tu moḡoni Keriso, Barau Natuna, tanobara ḡana boiaḡomani tarimamu.”

Iesu etaḡito

²⁸ Mareta moḡesi ekirato murinai eḡenoḡoi-iaḡoto, benamo tarina Maria vekuretoḡai ea kea-ḡairiato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimana tu beiaḡoma ema ḡoi ekeamuni.” ²⁹ Maria na mo guruḡa eseḡaḡiato nai, asikauna evariḡisito, benamo Iesu ḡenai eiaḡoto. ³⁰ Mo horai Iesu tu vanuḡai roḡosi roḡo bere raka-toḡa, ḡia roḡo Mareta na mo edoḡariato gabunai roḡo. ³¹ Iuda tarimari, Maria ḡetanu-dukudukuato-ḡoi tarimari, na Maria ḡeḡitaiato, eraga-variḡisito ma eraka-roḡo nai tu, murina na ḡerakato. Ḡia matoru ḡekirato, Maria tu gara ḡana eiaḡoni, mase tarimana nea taḡi-vinia ḡana.

³² Maria eiaḡoto, Iesu sevinai eraḡasito, ma Iesu eḡitaiato nai tu, kwakuna koranai evetui-tarito, benamo evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Vereḡauka, ḡoi bere mainai kavana tu, au tobagu asi bere mase.”

³³ Iesu na Maria eḡitaiato etaḡito-ḡoi, ema mo Iuda tari-mari, ḡia ḡesi ḡeiaḡomato tarimari, maki ḡetaḡito-ḡoi nai tu, ḡia nuḡana maki tuḡamaḡina eḡabi-rakavaiato, dori etaḡito. ³⁴ Benamo Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Ainai ḡotoreato?” Ḡia na ḡevaḡa-vešeato, ḡekirato, “Vereḡauka, noiaḡoma, be noma ḡitaia.” ³⁵ Iesu etaḡito. ³⁶ Benamo Iuda tarimari ḡekirato, “Ḡoḡitaia, Lasaro tu euravini-rakavaiani.” ³⁷ Senaḡi Iuda tarimari kotari ḡekirato, “Mai tarima na mata-bubu tarimana matana evaḡa-iaḡaiato, be Lasaro maki asi veḡata bere vaḡa-masea, ene?”

Iesu na Lasaro mase na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato

³⁸ Monana Iesu nuḡana ma evaḡa-vekwaraḡi lelevaḡiato, benamo gara gabuna ḡana eiaḡoto. Mo gara forena kouḡana

tu fore ta na ġetabe-ġauato. ³⁹ Iesu ekirato, “Fore ġoġabi-veġitaia.” Ma Mareta, mo mase tarimana tobana, na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, ġia emaseto ġarona na beiaġoma toma tu ġaro vaġa-vasivasina (4), be bonana tu rakava kwaikwai banaġu.” ⁴⁰ Iesu na Mareta ekiraiato, ekirato, “Au na ġoi tu bakiramu, bema bovaġa-moġoniguni nai, Barau marevana baregona boġitaiani basi, ene?” ⁴¹ Benamo mase tarimana ġetoreato gabuna na fore ġeġabi-veġitaia. Moġa murinai Iesu eboġe-vaisito, benamo ekirato, “Tamagu o, au na ġoi atanikumuni, korana ġoi na varau boseġaġigu. ⁴² Au ribagu, ġoi na vanaġivanagi oseġaġiguni. Senagi maiġesi akirani korana tu mai tarimarima ġeruġa-taġoni maiġeri urari ai. Be ġia na beġene vaġa-moġonia, au tu ġoi na otuġuguto.”

⁴³ Moġesi eguruġato murinai ekea-fararato, ekirato, “Lasaro, noma rakarosi!” ⁴⁴ Benamo mo emaseto tarimana mase dabuġari na ġimana kwakuna viriviri-tari e ġoirana ekumu-iaġiato dabuġana ġesi ema raka-rosito. Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġoruġaia, be neraka.”

Iesu vaġivaġina dabarana ġevetauato

Mataio 26:1-5; Mareko 14:1-2; Luka 22:1-2

⁴⁵ Benamo mo Iuda tarimari vovoka, Maria ġenai ġeiaġoto moġeri, Iesu na mo veġa eveirito ġeġitarito nai, vovoka tu Iesu ġevaġa-moġoniato. ⁴⁶ Senagi kotari tu ġeġenoġoi-iaġoto Farisea tarimari ġeri ai, benamo Iesu na kara eveirito dagarari ġea kira-vararito. ⁴⁷ Benamo Rubu Veaġa vereri baregori ema Farisea tarimari na kanisoro tarimari ġekea-vegogorito, benamo ġekirato, “Ġita tu kara toma taveiani? Mai tarima na vetoġa boruri vovoka eveirini. ⁴⁸ Bema ġia maiġesi ġita na bita ġita-ġuiragiiani moġo nai tu, tarimarima mabarari na ġia beġe vaġa-moġoniani. Benamo Roma tarimari beġe iaġomani, ġita ġera gabu (o Rubu Veaġa) ema ġera tanobara ġita ġerana beġema ġabi-vaġiani.”

⁴⁹ Benamo ġia fakari ai tarima ta arana Kaiafas, ġia mo laġani ai tu Rubu Veaġa verena baregona, ġia na ekirarito, ekirato, “Ġomi dagara ta tu asi ribami! ⁵⁰ Ġomi asi ġotuġamaġi-fakani, namona tu tarima sebona moġo tarimarima mabarari urari ai bene mase, a mai tanobara mabarana beġe vaġa-rakava ġosiġosiani tu asi namo.” ⁵¹ Ġia moġesi ekirato tu, dia ġia tauġena nuġana siga moġo eguruġato; senagi ġia mo laġani ai tu Rubu Veaġa verena baregona, moġa lorinai ġia mo tu eperovetato, Iesu tu bene mase Iuda tarimari mabarari urari ai. ⁵² Ema Iesu tu dia Iuda tarimari moġo urari ai bemaseni. Senagi Barau natuna

gabū irauirau ai ġetanu-lausilausini tarimari mabarari bene ġabi-vegogori, doġoro sebonai bene vaġa-iaġori ġana.

⁵³ Moġa lorinai mo ġaro na evesinato eiaġoto tu, Iuda tarimari baregori na Iesu kamasi beġe vaġi-maseani dabarana ġevetauato. ⁵⁴ Moġesina naima Iuda tarimari ġoirari ai Iesu asi eraka-foforito-ġoi. Mo gabu na eraka-veġitato, eiaġoto tano fakana asi tarimarimana gabuna sevinai, vanuġa ta arana Efraim ġana. Ġena mero ġesi monai ġea tanuto-ġoi.

⁵⁵ Iuda tarimari ġeri Pasova verekona tu ekavinaġito. (Moġa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo, asi evaġirito verekona). Ma Iuda tarimari vovoka mo tanobarai ġetanuto Ierusalemāi ġema raka-vegogoto. Ġia ġema raka-vegogoto tauna korikori, Barau ġoiranai beġene veiareva vauro, Pasova verekona bene vesina. ⁵⁶ Ġia na Iesu ġeġita-vetauato-ġoi, ma Rubu Veaġa nuġanai ġeruġa-vegogoto nai tu, tauġeri fakari ai moġo ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Ġomi tu kamasi mani ġotuġamaġini? Mai vereko ai toma ema ġoira-refoni ba?” ⁵⁷ Rubu Veaġa vereri baregori ema Farisea tarimari na vevaġa-naġi guruġana tu varau Iuda tarimari ġevinirito, ġekirarito, bema ta beseġaġini Iesu tu ainai, ġia tu maoromaoro bene iaġo, Iuda vereri benea kira-varari, be beġene ġabia.

12

Maria na Iesu ediġaiato Betania ai

¹ Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona tu ġaro imaima sebona (6) roġo ġoirai nuġanai, Iesu Betania ġana eiaġoto. Lasaro tu Betaniai etanuto-ġoi, ema monai emaseto, ma Iesu na mase na evaġa-variġisiato. ² Monai Iesu ġabiraġena ġaniġanina ġeveiato. Mareta na ġari ġaniġani edabaraiato, ma Lasaro maki monai ġaniġani gabunai ġetanu-vegogoto tarimari ġesi ġetanu-vegogoto, ġeġaniġanito. ³ Benamo Maria na muramura bonana namo vedaureana lita kwana kavana eġabiato, benamo Iesu kwakuna fanafanana ediġa-iaġiato, ema ġuina na Iesu kwakuna fanafanana ma edau-kaukauato. Ma numa mabarana tu mo muramura bonana na evaiato. Mo muramura tu ġauġa arana nad ġokana na ġeveito-ġoi, ema voina tu varaġe rakava. ⁴ Senaġi Iesu ġena mero ta arana Iudas Isakariota, mai tu Iesu vau ma bea revaiani tarimana, ekirato, ⁵ “Karase mai muramura mabarana tu silva moniri sinau toitoi (300) ai asi bevoivoi-iaġia? (Mai tu tarima ta davana laġani ta nuġanai kavana). Bere voivoi-iaġia, be voina monina bere ġabia tu, asi ġeri-ġari tarimari bere viniri.” ⁶ Ġia moġesina eguruġato tu, dia asi ġeri-ġari

tarimari evetuḡa-ḡwarito-ḡoi lorinai, senaḡi korana ḡia tu lema tarimana naima. Ḡia na tu moni fusena eḡwa-rakao rakaoato-ḡoi, ma mo fuse ai moni elemarito-ḡoi, benamo ḡena ura dagarari evoi-iaḡirito-ḡoi.

⁷ Benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Ḡoraga-kwanea, mai vavinena tu kara bere veia dagarana beveia, ḡia na au tauḡanigu muramura na bedau-guinea, gurigurigu ḡana.
⁸ Asi ḡeri-ḡari tarimari tu vanaḡivanaḡi ḡomi ḡesi boḡo tanuni, a au tu vanaḡivanaḡi ḡomi ḡesi asi batanuni.”

Rubu Veaḡa vereri baregori na Lasaro beḡene vaḡia ḡetato

⁹ Iuda tarimari vovoka tabutabu ḡeseḡaḡito Iesu tu Betania ai. Benamo moḡana ḡeiaḡoto, dia Iesu moḡo uranai, senaḡi Lasaro maki beḡene ḡitaia ḡana. Lasaro tu mase na Iesu na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato. ¹⁰ Moḡesi naima Rubu Veaḡa vereri baregori tu ḡeboioḡato, Lasaro maki beḡene vaḡi-masea ḡetato. ¹¹ Korana tu ḡia dainai Iuda tarimari vovoka ḡia ḡerina ḡeraka-veḡitato, benamo Iesu ḡevaḡa-moḡoniato.

*Iesu ḡena rakatoḡa Ierusalemāi ḡevonevone-raḡe viniato
Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Luka 19:28-40*

¹² Ma elaḡanito nai, vereko uranai ḡeiaḡomato tarimari vovoka ḡeseḡaḡito, Iesu tu Ieruselema ḡana varau eraka-iaḡomato-ḡoi. ¹³ Galamo lauri noḡa dagarari ḡeḡabito, benamo Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡeḡabato, ḡekirato,

“Hosana!

Isaraela ḡeri Kini sivaḡa-namoa,

Vereḡauka aranai eiaḡomani

tarimana sivaḡa-namoa!”

¹⁴ Ma Iesu na doniki natuna ta edoḡariato, benamo iatanai etanukauto, Buka Veaḡa nuḡanai ekirani ilailanai,

¹⁵ “Siona natuna,

(Ieruselema tarimami), asi ḡogari,

ḡoboḡe, ḡemi Vere eiaḡomani,

ḡia tu doniki natuna iatanai betanukau.”

¹⁶ Mo ḡaro ai ḡena mero na maiḡeri tu asi ḡetuḡamaḡi-fakarito. Senaḡi Barau na Iesu evaḡa-raḡeato e mareva baregona eviniato murinai vau, ḡia ḡeriba-maoroto, maiḡeri mabarari ḡetorerito tu, ḡia ḡekiraḡiato. Ema ḡeribato, mo veḡa mabarari tu ḡia ḡenai ḡeveirito.

¹⁷ Iesu na Lasaro gara forena kouḡana na ekea-rosiato, ema mase na evaḡa-variḡisiato ḡaronai, tarimarima tu ḡutuma-bara ḡia ḡesi. Benamo moḡeri tarima na mo veḡa ḡeḡitaiato varina tu roḡo ḡevari-fiuato-ḡoi. ¹⁸ Tarima ḡutuma ḡeiaḡoto Iesu ḡesi vedoḡari, korana ḡeseḡaḡito, Iesu na mo vetoḡa boruna eveiato dainai. ¹⁹ Moḡesina

nai Farisea tarimari tauḡeri fakari ai ḡevedare-mutukato, ḡekirato, “Ḡoḡitaiani, ḡomi tu asi ḡokokoreni. Ḡoboḡe, mai tanobara tarimana mabarana tu ḡia murinai ḡerakani.”

Grik tarimari kotari na Iesu ḡevetauato

²⁰ Vereko ḡaronai toma-rakariḡo uranai Ierusalemā ḡana ḡevaraḡeto tarimari fakari ai tu, Grik o Helene tarimari kotari maki ḡerakakauto. ²¹ Ḡia ḡeiaḡoto Filipo ḡenai, benamo ḡekiraiato, ḡekirato, “Verebara, ḡai ḡaurani tu Iesu ḡaḡitaia ḡatoni.” Filipo tu Galilea tanonai vanuḡa arana Betesaida tarimana. ²² Filipo eiaḡoto Anduru ea kiraiato, benamo tauri ruarua ḡeiaḡoto, Iesu ḡekiraiato. ²³ Iesu na evaḡaveserito, ekirato, “Ḡarona varau bema-raḡasi, Tarimarima Natuna mareva baregona beḡabiani. ²⁴ Moḡoni korikori akiramini, widi ḡuena tano nuḡanai beketo-ḡurani ema bemaseni vau, vovokari ḡia ḡenana beḡe ḡorani. A widi ḡuena tano ai asi beketonu ema asi maki bemaseni nai, ḡereḡana moḡo betanuni. ²⁵ Ḡena maḡuri eura-viniani tarimana na maḡuri vanaḡivanaḡi tu asi beḡabiani, beleaiani. A mai tanobarai ḡena maḡuri etuḡamaḡi-fitoḡaiani tarimana na, ḡena maḡuri tu etore-taḡoani maḡuri vanaḡivanaḡi ḡana. ²⁶ Au vetuḡunaḡigu eiaḡo-vinini tarimana tu au murigu na bene raka; be au ainai, au vetuḡunaḡigu eiaḡo-vinini tarimana maki monai au ḡesi. Au vetuḡunaḡigu eiaḡo-vinini tarimana tu, au Tamagu na ḡia maki bevaḡa-namoani.”

Iesu ḡena mase eguruḡa-iaḡiatio

²⁷ “Maitoma au nuḡagu tu evekwarāḡini, e ḡegu tuḡamaḡi bebarego. Be kara batoni? Nakira, ‘Tama, mai hora na noma vaḡa-maḡurigu’ nasi? Asiḡina, au ḡegu iaḡoma tauna korikori aoanai tu mai bama raḡasi maiḡea. ²⁸ Tamagu, ḡoi aramu novaḡa-raḡea.” Benamo garo ta guba na emariḡoto, ekirato, “Au na aragu tu varau bavaḡa-raḡea, ema mai maki ma bavaḡa-raḡe ḡenoḡoiani.”

²⁹ Tarima ḡutuma monai ruḡa-vegogo na mo garo ḡeseḡaḡiatio, benamo ḡekirato, “Guba begurua.” Ma kotari ḡekirato, “Aneru ta na bevaḡa-guruḡaia.” ³⁰ Iesu na evaḡaveserito, ekirato, “Mani garo tu dia au uragu ai nai beiaḡoma, senaḡi ḡomi urami ai nai beiaḡoma. ³¹ Maitoma tu tanobarai Barau na vevaḡa-maoro eveiani. Maitoma Barau na mai tanobara verena, Satani, evaḡa-darereani. ³² Benamo au tano iatana na beḡe ḡabi-vaisiguni, monana tarimarima mabarari au ḡegu ai bainu-kavirini.” ³³ Ḡia maiḡesi eguruḡato tu, ḡia ḡena mase ai tu aiḡesi bemaseni moḡa ekiraḡi-rosiatio.

³⁴ Tarimarima ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai taravatu guruġari na ġaseġaġito, Keriso tu betanu-vanaġi vanaġini, ma ġoi kamasi nai tu okirani, Tarimarima Natuna tu beġe ġabi-vaisiani? Tarimarima Natuna tu deikara ei?” ³⁵ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Mama ġomi ġesi tu asi betanumaukani. Mama roġo ġomi ġesi nuġanai, mamai ġoraka, mukuna na beġabimini garina. Mukuna nuġanai erakani tarimana tu asi ribana, ġia tu aiġana eiāġoni. ³⁶ Mama roġo ġomi ġesi nuġanai, mama boġono vaġa-moġonia, be mama natunai boġono iaġo.”

Maiġeri guruġa ekiraġi-ġosirito murinai eraga-kwanerito, benamo eiāġoto, asi beġe ġoitaġoani gabunai etanuto-ġoi.

Iuda tarimari na Iesu roġo asi ġevaġa-moġoniato-ġoi

³⁷ Iesu na Iuda tarimari ġoirari ai vetoġa boruri vovoka eveirito, senaġi roġo mo asi ġevaġa-moġoniato-ġoi. ³⁸ Monana peroveta tarimana arana Isaia ġena guruġa emoġonito, Isaia maiġesi ekirato, “Vereġauka, deikara na ġai ġema guruġa bevaġa-moġonirini? Deikara ġenai Vereġauka ġena seġuka befororini?”

³⁹ Ġia na Iesu asi ġevaġa-moġoniato anina tu, Isaia gabu tai ġena toretore ai ma ekirato,

⁴⁰ “Barau na matari evaġa-tufarito, ema nuġari evei-mukunarito, korana matari na asi beġene boġeboġe, ema nuġari ai asi beġene tuġamaġi-faka ġana. Au ġegu ai beġe ġenoġoini, benamo bavaġa-namorini garina.”

⁴¹ Isaia moġesi ekirato, korana ġia na Iesu marevana e seġukana baregona eġita-guineato nai, benamo ġia eguruġa-iaġiato.

⁴² Iuda ġorikauna vereri vovoka na maki Iesu ġevaġa-moġoniato, senaġi Farisea tarimari gariri ġeveito-ġoi, be Iesu asi ġekiraġi-foforiato-ġoi. Korana bema beġe kiraġi-foforiani nai tu, Farisea tarimari na rubu na beġe tuġuvaġirini garina. ⁴³ Korana mo Iuda vereri ġeri ura baregona tu, tarimarima na beġene vaġa-raġeri, a Barau na bene vaġa-raġeri tuġamaġina tu asi ġeveiato-ġoi.

Iesu ġena guruġa na tarimarima bekota-vinirini

⁴⁴ Iesu efararato, ekirato, “Au bevaġa-moġoniguni tarimana tu dia au evaġa-moġoniguni, senaġi au etuġuguto Barauna evaġa-moġoniani. ⁴⁵ Ema au eġitaguni tarimana na tu au etuġuguto Barauna eġitaiani. ⁴⁶ Au tu mama, mai tano-bara ġana aiaġomato, be au bevaġa-moġoniguni tarimana tu mukuna nuġanai asi betanuni. ⁴⁷ Ma bema tarima ta na au

gēgu guruḡa eseḡaḡiani, senaḡi asi evaḡa-moḡoniani, au na mo tarima tu asi bakota-viniani. Korana au tu dia tanobara kota-vinina ḡana aiaḡomato. Asigina. Au tu tanobara vaḡa-maḡurina ḡana aiaḡomato. ⁴⁸ Au eruḡaguni ema au gēgu guruḡa asi eḡabi-raḡerini tarimana, kota-vinina tarimana ta etanuni. Au na akiraḡirito guruḡari, moḡeri guruḡa na ḡia beḡea kota-viniani mo ḡaro magonai. ⁴⁹ Korana au tu dia tauḡegu gēgu maoro ai aguruḡani. Senaḡi Tamagu, au etuḡuguto Barauna, na evaḡa-naḡiguto au na kara guruḡana bana kiraḡia ema kamasi bana kiraḡia. ⁵⁰ Au ribagu, Tamagu ḡena guruḡa na tarimarima maḡuri vanaḡivanaḡi beḡe ḡabini. Moḡa lorinai au na kara akiraḡirini guruḡari tu, kara dagara Tamagu na ekiraguni bana kiraḡiri etoni guruḡari moḡo.”

13

Iesu na ḡena mero kwakuri eḡurigririto

¹ Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo verekona tu dori eḡabiato-ḡoi, benamo Iesu eribato, mai tanobara beiaḡuiani ma Tamana ḡenai bevaraḡeni ḡarona tu varau beraḡasi. Mai tanobarai ḡena tarimarima ḡetanuto euravini-rakavarito, ma ḡena veuravini ḡeri ai tu asi edokoto, eiaḡoto mo magona.

² Iesu ma ḡena mero ḡesi lavilavi ḡaniḡanina ḡeḡaniato-ḡoi nuḡanai, Diabolo na Iudas Isakariota, Simona natuna, nuḡana eḡaniato, Iesu bene revaia ḡana. ³ Iesu ribana, Tamana na dagara mabarari tu ḡia ḡena seḡuka gaburenai etorerito. Ema ribana maki, ḡia tu Barau ḡenana eiaḡomato, ema ma beḡenoḡoini Barau ḡenai; ⁴ benamo ḡaniḡani gabuna na evariḡisito, ḡena koudi ekoki-vaḡiato, benamo tauḡela eriḡoato. ⁵ Benamo naḡu ai nanu ebubuto, benamo ḡena mero kwakuri eḡurigririto, ma eriḡoato tauḡelana na tu edaukaukaurito.

⁶ Kwakuri eḡurigi-iaḡomato mo, Simona Petero ḡenai eraḡasito, benamo Petero na ekiraiato, ekirato, “Vereḡauka, ḡoi tu au kwakugu noḡurigia otoni?” ⁷ Iesu na evaḡa-veḡeato, ekirato, “Maitoma au na kara aveiani veigana tu asi otuḡamaḡi-fakaiani, senaḡi gabivau boribani.” ⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Asigi, au kwakugu ḡoi na tu asigina ḡinavaḡi boḡurigiani.” Iesu na evaḡa-veḡeato, ekirato, “Bema au na ḡoi kwakumu asi baḡurigiani nai, ḡoi tu dia au gēgu mero.” ⁹ Simona Petero ekirato, “Vereḡauka, dia kwakugu moḡo, senaḡi ḡimagu ema debagu maki.” ¹⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Efouni tarimana tauḡanina mabarana tu veiareva, be ḡia tu kwakuna moḡo beḡurigiani. Ḡomi mabarami tu veiareva, senaḡi sebona ta moḡo asi veiareva.” ¹¹ Iesu ma

ribana deikara na ġia berevaiani; moġesina nai ekirato, “Dia mabarami veiareva.”

¹² Kwakuri eġuriġi-ġosito murinai, ġena dabuġa baregona ma eveiato, ema eiaġoto ġena tanutanu gabunai ea tanutarito, benamo ekirarito, ekirato, “Au na ġomi ġemi ai kara baveia veiġana tauna korikori boġo tuġamaġi-fakaia ba?”
¹³ Ġomi na au ġokiraġiguni, ġokirani ‘Vevaġa-riba Tarimana’ ema ‘Vereġauka’, mo tu moġoni ġokiraġiguni, korana au tu moġoni Vevaġa-riba Tarimagu ema Vereġauka. ¹⁴ Bema au ġomi ġemi Vereġauka ema Vevaġa-riba tarimagu na ġomi kwakumi baġuriġiri nai, ġomi maki tauġemi fakami ai moġo karomi tari kwakuri boġono ġuriġiri. ¹⁵ Korana au na bavaġa-ġitami, be au na kara ġomi ġemi ai baveia veiġana, ġomi na maki boġono veia. ¹⁶ Au na ġomi moġoni akiramini, ġauvei merona na ġena vere asi bevanaġiani, e vetuġunaġi merona na betuġua tarimana asi bevanaġiani. ¹⁷ Toma maiġeri dagara mabarari ġomi na boġo ribari, bema boġo veirini nai tu boġo iakuni.

Iesu ġena mase ekiraġi-foforiato

¹⁸ Au na ġomi mabarami asi akiraġimini, au na aġabi-viriġirito tarimari tu au ribagu. Senaġi mai tu Buka Vevaġa nuġanai ġetorerito guruġari beġene moġoni ġana: ‘Deikara au ġesi beredi baġa ġani-vegogoani tarimana tu, kwakuna gwadirina beġabi-vaisiani au ġegu ai.’ (Moġa anina tu, Iesu ma bekira-fitoġaiiani, benamo vaġi-masena dabarana beveiani). ¹⁹ Toma au na ġoirai beġe ġorani dagarari akiravaramini, be beġe ġorani nai tu boġono riba-maoro, (Barau na etuġuato) Tarimana tu Au. ²⁰ Moġoni akiramini, au na atuġuani tarimana eġabi-raġeani tarimana na tu au eġabi-raġeguni. Ma au eġabi-raġeguni tarimana na au etuġuguto tarimana, Barau, eġabi-raġeani.”

Iesu Iudas Isakariota na berevaiani ekiraġiato

Mataio 26:20-25; Mareko 14:17-21; Luka 22:21-23

²¹ Iesu na maiġeri guruġa ekiraġirito murinai, nuġana evekwarāġi-baregoto, benamo eguruġa-foforito, ekirato, “Akira-korikorimini, ġomi ta na tu au borevaguni.”
²² Benamo ġena mero ġeveġita-veġitato, asi ribari deikara ekiraġiato. ²³ Ġena mero vekaravari ai Iesu na eura-viniato-ġoi merona tu ġia ġenai evetabekauto. ²⁴ Ma Simona Petero na vetoġai moġo Ioane evaġa-guruġaiato, eurato, Iesu nedanaġia deikara ekiraġiani. ²⁵ Benamo (Iesu na eura-viniato-ġoi merona) Iesu ġenai ma evetabekauto, benamo edanaġiato ekirato, “Vereġauka, mo tu deikara, ei?” ²⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au na beredi bafereiani, benamo

ġia baviniani tarimana tu moġea.” Benamo Iesu na beredi efereiato, ma Simona natuna, Iudas Isakariota, eviniato.

²⁷ Iudas na mo beredi eġabiato, benamo Satani nuġanai eraka-ġurato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Kara ourani noveia tu novei-ġarimoġia.” ²⁸ Senaġi mo ġeġaniġani-vegogoto tarimari tu sebona ta maki asi eribato, karase nai Iesu na moġesi ekiraiato. ²⁹ Moġa nuġanai Iudas tu moni mauġa-mauġana eġita-ġauato-ġoi. Moġesina naima ġia kotari ġetuġamaġito, Iesu na tu bekiraia, vereko ai karakara ġeura-vinirini dagarari nea voiri, o asi ġeri-ġari tarimari dagara tari nea viniri ġetato. ³⁰ Iudas na mo beredi eġabi-raġeato murinai tu, asikauna mo numa na eraka-rosito. Mo tu varau eboġito.

Iesu Petero na bekira-ġuniġauani ekiraġiato

³¹ Iudas eraka-rosito murinai, Iesu ekirato, “Maitoma Tarimarima Natuna beġe vaġa-raġeani, ema Barau maki Natuna ġenana beġe vaġa-raġeani. ³² Bema Barau na Iesu bakunai vevaġa-raġe e mareva baregona beġabiani nai tu, Barau tauġena na maki tauġena ġena mareva baregona Tarimarima Natuna beviniani. Ma Barau na asikauna beviniani. ³³ Natugu, au ġomi ġesi tu asi bita tanu-maukani. Benamo ġomi na au ma boġo ġita-vetauguni. Au na Iuda tarimari avaġa-guruġarito ilailanai, ġomi maki mo guruġa sebona avinimini: Au aiaġoni gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iaġoni riba. ³⁴ Taravatu guruġana variġuna avinimini. Tarikakami ġesi boġono veuravini. Au na ġomi aura-vinimini ilailanai, ġomi maki tarikakami ġesi boġono veuravini. ³⁵ Bema ġomi tarikakami ġesi boġo veura-vinini nai, tarimarima mabarari beġe ribani, ġomi tu au ġegu mero.”

³⁶ Simona Petero na Iesu edanaġiato, ekirato, “Vereġauka, ġoi tu aiġana oiaġoni?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au aiġana aiaġoni gabuna ġana, maitoma au murigu na tu asi boġo iaġomani, senaġi gabivau boġo iaġomani murigu na.” ³⁷ Petero na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, kara dainai toma au ġoi murimu na tu asi baiaġosini riba? Au tu ġoi uramu ai ġegu maġuri batore-tariani, bamaseni.”

³⁸ Iesu na Petero evaġa-veaseato, ekirato, “Ġoi ġemu maġuri tu au uragu ai botore-tariani otoni? Akira-korikorimuni, kokoroku roġosi roġo bene goġi nuġanai, ġoi na au tu vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.”

14

Iesu tu dabara

¹ “Nuġami asi beġene raġe, ema asi boġono tuġamaġi-ġutuma. Barau boġono vaġa-moġonia, ema au maki boġono

vaġa-moġonigu. ² Au Tamagu ġena numai daiġutu tu asisebo; bema asiġi nai tu, mai guruġa ġomi asi bara kira-varami: Au aiaġoni tu, ġomi ġemi gabu ta arovina-toreani. ³ Benamo aiaġoni, ġomi ġemi gabu barovina-toreani. Barovinatore-ġosiani vau, ma baġenoġoi-iaġomani, benamo ġomi baġori-iaġomini au ġesi bita tanuni. Be au ainai batanuni gabunai, ġomi maki monai au ġesi bita tanuni. ⁴ Au baiaġoni gabuna dabarana tu ġomi ma ribami.”

⁵ Tomasi na ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, ġai tu asi ribama ġoi aiġana oiaġoni, ma dabara tu kamasi baġa ribai-iani?” ⁶ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Dabara tu au, e moġonina maki au, ema maġuri maki au. Tarima ta Tamagu ġenai dabara boruna na ta asi beiaġoni. Asiġina ġinavaġi. Au ġeguna moġo. ⁷ Bema moġoni au ġomi na ġoribaguto tu, au Tamagu maki ġoro ribaia. Ma toma vau ġoribaiani ema varau boġo ġitaia.”

⁸ Filipo na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, Tamara novaġa-ribama, be nuġama beġene genatari.” ⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Filipo, au ġoi ġesi tu kai-veġata atanuto, ma ġoi na au tu roġosi roġo boro ribagu? Au eġitaguni tarimana na Tamagu eġitaiani. Ma ġoi tu kamasi nai okirani, ‘Tamara novaġa-ribama otoni?’ ¹⁰ Ġoi na asi ovaġa-moġoniani, au tu Tamagu nuġanai, ma Tamagu tu au nuġagu ai, ei? Au na ġomi avaġa-guruġamini guruġari tu dia au tauġegu ġegu maoro ai avaġa-guruġamini. Asiġina. Mai tu Tamagu, ġia tu nuġagu ai etanuni, ġia na ġena ġauvei eveirini. ¹¹ Au akirani, au tu Tamagu nuġanai atanuni ema Tamagu tu au nuġagu ai etanuni atoni nai tu boġono vaġa-moġonigu. Bema asiġina nai, mai veġa aveirini ġoġitarini nai boġono vaġa-moġonigu.

¹² Moġoni akiramini, au evaġa-moġoniguni tarimana tu, au na aveirini veġari, ġia na maki beveirini. Ema ġia na tu veġa barego lelevaġiri beveirini, au na aveirini veġari tu bevanaġirini. Korana au tu Tamagu ġenai ma aiaġoni. ¹³ Ema au aragu ai karakara boġo noġirini tu, au na baveirini. Monana Tamagu beġe vaġa-raġeani Natuna bakunai. ¹⁴ Au aragu ai kara boġo noġi-raġerini dagarari mabarari tu, veġari au na baveirini.”

Iesu na Iauka Veġa ekiraġi-toreato

¹⁵ “Bema ġomi na au ġoura-viniguni nai tu, au ġegu taravatu guruġari boġo korana-iaġirini. ¹⁶ Benamo au na Tamagu banoġiani, bena ġia na vevaġa-kava tarimana ta ma bevinimini. Mo vevaġa-kava tarimana tu ġomi ġesi betanu-vanaġi vanaġini. ¹⁷ Ġia tu guruġa moġonina evaġa-foforiani Iaukana. Ġia tu tanobara maġurinai ġetanuni tarimari na asi beġe ġabi-raġeani riba, korana asi ġeġitaiani ema asi ġeribaiani. Senaġi

ġia ġomi tu ma ribami, korana ġia tu ġomi ġesi ġotanuni ema ġomi nuġami ai betanuni.

¹⁸ Au na ġomi ġereġami gara noġa asi baiaġuimini. Au ma baġenoġoi-iaġomani ġomi ġemi ai. ¹⁹ Tanobara tarimari na asi ma beġe ġitaguni ġarona tu asi manaġa, senaġi ġomi na tu boġo ġitaguni. Ġomi tu au amaġuri-taġoni bakunai, be boġo maġuri-taġoni. ²⁰ Mo ġaro ai ġomi boġo ribani, au tu Tamagu nuġanai atanuni, ema ġomi au nuġagu ai ġotanuni, ema au ġomi nuġami ai atanuni. ²¹ Au ġegu taravatu guruġari eġabi-raġerini ema ekorana-iaġirini tarimana na tu au eura-viniguni. Ema au eura-viniguni tarimana tu au Tamagu na maki beura-viniani. Au na maki baura-viniani ema au tauġegu ġia ġenai havevaġa-foforini.”

²² Iudas, dia Iudas Isakariota, na ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, kamasi nai ġoi tauġemu ġai ġemai tu bovevaġa-foforini, senaġi tanobara ġenai tu asiġina?” ²³ Iesu na evaġa-veurato, ekirato, “Au eura-viniguni tarimana na au ġegu vevaġa-riba bekorana-iaġiani. Benamo au Tamagu na mo tarima beura-viniani. Benamo tauma ruarua baġa iaġoni ġia ġenai, bena ġia ġesi baġa tanu-vanaġi vanaġini. ²⁴ Au asi eura-viniguni tarimana tu, au ġegu guruġa asi ekorana-iaġirini. Mai guruġa ġoseġaġirini tu dia au ġegu, senaġi Tamagu ġena; au tu ġia na etuġuguto.

²⁵ Ġomi ġesi roġo atanuni nuġanai, maġeri guruġa ġomi akira-varamini. ²⁶ A ġomi vaġa-kavami tarimana tu Iauka Veaġa. Ġia tu au aragu ai Tamagu na betuġu-iaġomaiani. Ġia na dagara mabarari bevaġa-ribamini, ema au na kara akiraġirito dagarari, ġemi tuġamaġi ai ma bevaġa-fofori ġenoġoirini. ²⁷ Maino ġomi ġesi mai aiaġuiani. Mai tu au ġegu maino ġomi avinimini. Ema mai maino au na ġomi avinimini tu, dia tanobara tarimari na ġomi ġevinimini kavana avinimini. Nuġami asi beġene raġe e asi boġono tuġamaġi-ġutuma ema asi boġono gari. ²⁸ Au baguruġa boġo seġaġia, au bakira, ‘Au tu araka-ġerevaġini, senaġi ma baġenoġoi-iaġomani ġomi ġemi ai.’ Bema au boġoro ura-vinigu nai tu, Tamagu ġenai aiaġoni, be ġoro iaku, korana au Tamagu tu iaru-korokoro, au iata-raġegu ai. ²⁹ Mai veġa tu roġosi roġo bere ġora nuġanai akira-varamini. Be mai veġa befoforini nai, boġono vaġa-moġonigu. ³⁰ Au ġomi ġesi asi bita guruġa-guruġa maukani, korana mai tanobara eġori-kauani verena, Satani, tu dori eraġasini. Ġia tu asi kokorena, be au ġegu ai kara ta asi beveiani. ³¹ Senaġi mai tanobara tarimari beġene riba, au na Tamagu aura-viniani. Ema au tu Tamagu na ekiraġiato ilailanai aveini.

Be ġovariġisi, mai gabu na siraka-veġita.”

15

Vine ema legana

1 “Au tu vine *gāuna* korikori, ma au Tamagu tu vine *tavoḡana gāuvei-iaḡina* tarimana. 2 Vine legari au *ḡegu* ai kafakau dagarari, asi *ḡeḡwani* legari tu, *ḡia* na ebasivaḡirini; ma lega mabarari ma *ḡwari* tu, *ḡia* na eiarevarini, beḡene *ḡwa-vovoka* uranai. 3 *Ḡomi* tu varau boḡo iareva-ḡosi. Mo *guruḡa* avinimito moḡeri na beḡe iarevami. 4 Au *ḡegu* ai boḡono kafakau, be au maki *ḡomi* *ḡemi* ai kafakau-taḡo bana tanu. A vine legana ta *ḡereḡana* moḡo nai tu asi beḡwani, senaḡi vine *gāuna* *ḡenai* bekafakau-taḡoni vau beḡwani. *Ḡomi* maki moḡesi, bema au *ḡesi* asi boḡo sebonani nai, *ḡwaḡwami* ta asi bevetoreni.

5 Au tu vine, a *ḡomi* tu lega. Au *ḡegu* ai bekafakauni, au *ḡia* *ḡenai* bakafakauni kavana, tarimana tu *ḡwaḡwana* asisebo bevetoreni. Bema au boḡo *iaḡuiguni* nai, dagara ta asi boḡo veiani. 6 Au *ḡegu* ai asi ekafakauni tarimana tu, vine *gāuna* legana noḡa beḡe *ḡabiani*, ma beḡe *fitoḡaiani*, benamo bea kaukauni. Mo *ḡau* legari kakorori tu *ḡeḡabi-vegogorini*, benamo karavai *ḡefiu-raḡerini*, benamo *ḡegaburini*. 7 Bema *ḡomi* au *ḡegu* ai boḡo kafakauni o au *ḡesi* boḡo sebonani, ma au *ḡegu* *guruḡa* *ḡomi* *ḡemi* ai betanuni nai tu, kara *ḡoura-vinirini* dagarari boḡo noḡini tu, *ḡemi* noḡinoḡi dagarari boḡo *ḡoitaḡorini*. 8 Bema *ḡwaḡwami* asisebo asisebo beḡe vetoreni nai tu, tarimarima na au Tamagu *ḡevaḡa-raḡeani*, ema *ḡomi* maki au *ḡegu* mero korikori ai boḡo iaḡoni.

9 Tamagu na au eura-viniguni ilailanai, au na *ḡomi* maki aura-vinimini. Vanaḡivanaḡi au *ḡegu* veuravini nuḡanai boḡono tanu. 10 Bema au *ḡegu* taravatu *guruḡari* boḡo korana-iaḡirini nai, *ḡomi* tu au *ḡegu* veuravini nuḡanai boḡo tanuni, ilailana au Tamagu *ḡena* taravatu *guruḡari* akorana-iaḡirini, benamo *ḡia* *ḡena* veuravini nuḡanai atanuni kavana. 11 Au na maḡeri *guruḡa* *ḡomi* bavinimi anina tu, au *ḡegu* iaku *ḡomi* nuḡami ai bene tanu, be *ḡomi* maki nuḡami iaku na beḡene vonuvonu-raḡe. 12 Au *ḡegu* taravatu *guruḡana* tu maḡa, tauḡemi fakami ai karomi *ḡesi* boḡono veuravini, au na *ḡomi* aura-vinimini kavana. 13 Ma *ḡena* veuravini barego lelevaḡina tarimana tu, karonā urari ai *ḡena* maḡuri gwaina asi eḡabiani, etore-tariani. Ma *ḡena* veuravini barego tarimana korikori tu moḡa, ma boruna ta tu asiḡina maia. 14 Bema au na kara akiramini veḡari boḡo veirini nai, *ḡomi* tu au *ḡatagu*. 15 Au na *ḡomi* tu vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimami asi ma bakiraḡimini, korana vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimana na *ḡena* vere na kara eveiani, *ḡia* tu asi ribana. A *ḡomi* tu *ḡata* batoni, korana au Tamagu *ḡenana* kara aseḡaḡirito

dagarari mabarari tu, ġomi varau avaġa-ribamito. ¹⁶ Ġomi na au asi ġoġabi-viriġiguto, senaġi au na ġomi aġabi-hidimito, ema avaġa-ruġamito boġono iaġo, ġwaġwami boġono vaġa-ġorari, ma moġeri tu namo moġo beġene tanu-vanaġi vanaġi. Moġesina tu karakara ġoura-vinirini dagarari au aragu ai Tamagu boġo noġiani tu, Tamagu na bevinimini. ¹⁷ Au ġegu taravatu guruġana ġomi avinimini tu maiġa, karomi ġesi boġono veuravini.”

Tanobara tarimari na Iesu ġena mero ġeiau-rakava vinirito

¹⁸ “Bema tanobara tarimari na beġe iau-rakava vinimini nai, boġono riba, au tu ġeiau-rakava vini-guineguto. ¹⁹ Bema ġomi tanobara ġena tarimarima roġo ġoro tanu tu, tanobara tarimari na beġere ura-vinimi, korana ġomi tu ġia ġeri tarimarima bene. Senaġi ġomi tu dia tanobara ġena tarimarima. Asiġina. Ġomi tu varau aġabi-viriġimito, ma tanobara maġurina nuġana na aġabi-vaġimito. Moġa lorinaġi tanobara tarimari na ġeiau-rakavamini. ²⁰ Akiramito guruġana boġono tuġamaġi-taġoa: ‘Vetuġunaġi merona na etuġu-naġiani tarimana asi bevanaġiani.’ Bema au ġevaġa-midigu midiguguto, ġomi maki beġe vaġa-midigu midigumini. Bema au ġegu guruġa ġekorana-iaġirito, ġomi ġemi guruġa maki beġe korana-iaġirini. ²¹ Ġia na maiġeri veiġa asi namori mabarari ġomi ġemi ai beġe veirini tauna korikori tu, ġomi na au aragu ġokorana-iaġiani nai; korana au etuġuguto Barauna ġia tu asi ribari. ²² Bere au asi bara iaġoma, ma asi bara guruġa-viniri, ġia tu asi ġeri rakava. Senaġi ġia maitoma ġeri rakava na tu asi ġeri raga-maġuri dabarana. ²³ Au eiaurakavaguni tarimana na au Tamagu maki eiaurakavaiani. ²⁴ Bere au na nuġa-farevaġi veiġari, tarima tari na roġosi roġo beġene veiri dagarari, ġia vefakari ai asi bara veiri, ġia tu asi ġeri vei-rakava. Senaġi maitoma ġia na moġeri nuġa-farevaġi veiġari tu beġe ġitari, ma nuġanai ġia na au ma Tamagu ġesi tauma ruarua tu ġeiau-rakavamani. ²⁵ Senaġi maiġeri veiġa ġeġorani korana tu, taravatu nuġanai ġetoreato guruġana bene moġoni ġana. Mo guruġa tu iniġesi ekirani: ‘Au tu ġeiau-rakava-kavaguto moġo, asi korana tai.’

²⁶ Vevaġa-kava Iaukana tu beiaġomani. Ġia tu guruġa moġoniri kiraġi-kiraġiri Iaukana, Tamagu ġenana beiaġomani. Au na ġomi ġemi ai batuġuani, Tamagu sevinaġi batanuni nai tu. Ġia na au bema kiraġi-foforiguni. ²⁷ Ġomi na maki au roġo boġono kiraġi-foforigu, korana ġomi tu au ġesi tatanuni tovotovona na veġata bene.”

16

¹ “Au na maiġeri guruġa akira-varamini, korana asi aurani ġemi veġabidadama na boġono raka-veġita. ² Iuda tari-mari ġeri rubu na beġe tore-veġitamini. Aba, ġarona mani eiaġomani, tau ta na bevaġi-masemini nai tu, ġia mataboru bekirani, ġia tu Barau vetuġunaġina eiaġo-viniani. ³ Maiġeri veġa ġomi ġemi ai beġe veirini korana tu ġia na au Tamagu asi ġeribaiato, ema au maki asi ġeribaguto. ⁴ Senaġi au na maiġeri guruġa tu nakiravara-guinemi. Be ġoirai vau tarimarima na veġari ġemi ai beġea veirini nai, maiġeri guruġa bakira-varami boġono tuġamaġiri.

Iauka Veaġa ġena ġauvei

Tovotovonai au tu roġo ġomi ġesi tatanuto-ġoi naima, maiġeri guruġa ġemi asi akiraġirito. ⁵ Senaġi toma tu etuġu-mariġoguto Barauna ġenai ma aġenoġoi-iaġoni, ma ta na tu asi odanaġiguni, ‘Ġoi tu aiġana oiaġoni?’ asi otoni. ⁶ Ġomi tu maiġeri guruġa bakira-varami nai, nuġami ġevekwarāġini e ġetaġitaġini. ⁷ Senaġi moġoni akiramini, mai tu ġomi ġemi namo uranai ġomi vekaravami na araka-ġerevaġini, arakani. Korana tu bema au asi barakani nai, vevaġa-kava Iaukana ġemi ai asi beiaġomani. Senaġi bema au baiāġoni nai tu, ġemi ai batuġu-iaġomaiani. ⁸ Ma ġia beiaġomani nai, mai tanobara tarimari ġeri vei-rakava ma Barau ġena vei-iobukaiobuka ema Barau na tanobara tarimari bekota-vinirini aniri bevaġa-fofori ginikaurini. ⁹ Ġeri vei-rakava tauna korikori tu, au asi ġevaġa-moġoniguni. ¹⁰ Barau ġena vei-iobukaiobuka tauna korikori tu maiġa, au tu Tamagu ġenai aiaġoni, be asi ma boġo ġita-ġenoġoiguni. ¹¹ Ema Barau na tanobara tarimari bekota-vinirini anina tu maiġea, mai tanobara verena tu varau ekota-viniato.

¹² Dagara vovoka roġo aurani nakira-varami, senaġi mabarari maitoma tu asi ilaila boġo tuġamaġi-fakarini e asi boġo ġabi-raġerini. ¹³ Senaġi guruġa moġoni Iaukana beiaġomani, ġia na vau ġomi beġori-kaumini, benamo guruġa moġoniri boġo ribarini. Korana ġia tu dia tauġena ġena tuġamaġi guruġari bekiraġirini. Asiġina. Ġia tu au ġeguna beseġaġini guruġari moġo bekiraġirini. Ema gabivau beġe ġorani dagarari bekiravara-guinemini. ¹⁴ Ġia na au bevaġa-raġeguni, korana au ġeguna beġabirini guruġari ġomi bekira-varamini. ¹⁵ Au Tamagu ġena dagara mabarari tu au ġegu. Moġesi naima au bakira, ‘Ġia na au ġeguna beġabirini guruġari ġomi bekira-varamini.’ ”

“Ġemi nuġa-midigumidigu tu iaku verere ai beġe iaġoni”

16 “Ĝaro asi manaĝa nuĝanai, ĝomi na au asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu, ma boĝo ĝitaguni. [Korana au tu Tamagu ĝenai aiaĝoni.]” 17 Benamo ĝena mero kotari tauĝeri vefakari ai moĝo ĝeguruĝa-guruĝato, ĝekirato, “Mai ĝia na tu kara ekiraĝiani, ekirani, ‘Ĝaro asi manaĝa nuĝanai au asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu ma boĝo ĝitaguni,’ e ma ekirani, ‘Korana au tu Tamagu ĝenai aiaĝoni?’” 18 Moĝesina naima ĝekirato, “Mai ĝia na tu kara ekiraĝiani, ekirani, ‘Ĝaro asi manaĝa’ etoni? Ĝita asi taribani ĝia na tu kara ekiraĝiani!”

19 Iesu eribato, ĝena mero ĝeri ura tu ĝedanaĝia ĝetato-ĝoi, naima ĝia na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi tu tauĝemi ĝereĝami au na kara bakiraĝia vedare-mutukana ĝoveini ei? Au bakira, ‘Ĝaro asi manaĝa nuĝanai asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu ma boĝo ĝitaguni,’ basi anina ĝovetauani? 20 Moĝoni akiramini, ĝomi tu boĝo taĝini e boĝo taĝi-vanoro vanoroni, senaĝi tanobara tarimari tu beĝe iakuni, beĝe verereni. Ĝomi tu boĝo nuĝa-midigu midiguni, senaĝi ĝemi nuĝa-midigumidigu tu iaku verere ai beĝe iaĝoni. 21 Vavine ta mero nevaĝa-maĝuria ĝana tu, emidigumidiguni, korana ĝena ĝabi aoana eraĝasini. Senaĝi mero emaĝurini nai, ĝenai mo midigumidigu tu etuĝa-rekwaiani, korana mero ta tanobarai varau bevaĝa-maĝuria iakunai. 22 Ĝomi maki moĝesina: Toma tu ĝonuĝa-midigu midiguni, senaĝi au na ma baĝita-ĝenoĝoimini, be ma boĝo iakuni. Ma tarima ta na ĝomi ĝemi mo iaku tu asi ilaila ĝemina ma beĝabi-veĝitaiani.

23 Ma mo ĝaro ai ĝomi na au dagara ta asi ma boĝo noĝiguni. Moĝoni akiramini, au aragu ai karakara boĝo noĝirini dagarari mabarari, au Tamagu na bevinimini. 24 Beiaĝoma mo initoma, ĝomi na au aragu ai dagara ta roĝosi roĝo boĝoro noĝia. Au aragu ai boĝono noĝi-raĝe, be boĝono doĝari; benamo nuĝami iaku na beĝene vonuvonu-raĝe.”

Iesu na tanobara ĝena seĝuka evaĝa-ketoato

25 “Maiĝeri guruĝa au na ĝomi ĝemi tu barabore ai aki-raĝirini, senaĝi ĝaro ĝoirai tu barabore ai asi ma bavaĝa-guruĝamini. Ĝoirai vau au Tamagu varina tu ĝemi bakiraĝi-fofori ginikauani. 26 Mo ĝaro beraĝasini nai, ĝomi tu au aragu ai boĝo noĝinoĝini. A au tu asi akirani, au na ĝomi urami ai Tamagu banoĝiani; 27 korana Tamagu tauĝena na ĝomi eura-vinimini. Ĝomi eura-vinimini, korana ĝomi na au ĝoura-viniguni, ema ĝovaĝa-moĝoniguni, au tu Barau ĝenana aiaĝomato. 28 Au tu Tamagu sevina na mai tanobara ĝana

amariġoto. Ma toma tu mai tanobara aiaġuiani, Tamagu ġenai ma aġenoġoi-iaġoni.”

²⁹ Ġena mero na ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Oġitaiani, toma ġoi tu oguruġa-fofori ġinikauni, asi oguruġa-baraboreni. ³⁰ Toma ġai ġama riba-korikorini, ġoi tu dagara mabarari ma ribamu. Tarima ta na nedanaġimu betoni vedanaġina maki, ġoi na tu boriba-guineani. Moġa lorinai ġavaġa-moġonimuni, ġoi tu moġoni Barau ġenana oiaġomato.”

³¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Mai vau ġovaġa-moġoniguni, ei? ³² Moġoni, ġarona mani eiaġomani, varau beraġasi, ġomi tu boġo raga-rovorovoni, tata ġemi ura ragana boveini, benamo au tu ġereġagu boġo iaġui-momoraġiguni. Senaġi au tu dia ġereġagu, korana Tamagu tu au sevigu ai. ³³ Au aurani, au ġegu ai boġono kafakau, be au ġegu ai maino boġono ġabi uranai, au na maiġeri guruġa ġomi bakira-varami. Mai tanobarai ġotanuni nai, midigumidigu boġo ġoitaġoani. Senaġi boġono kokore! Au na tanobara ġena seġuka avaġa-ketoato.”

17

Iesu ġena ġuriġuri

¹ Iesu moġesi eguruġa-ġosito murinai, egaga-raġeto, guba eġitaiato, benamo ekirato, “Tamagu, horana tu maiġa. Natumu marevana baregona novaġa-foforia, be Natumu na ġoi marevamu baregona maki bene vaġa-foforia. ² Korana ġoi na maoro ġia oviniato, tarimarima mabarari ġia ġena veġitaġau gaburenai beġene tanu. Be ġoi na ġia oviniato tarimari mabarari maġuri vanaġivanaġi bene viniri. ³ Maġuri vanaġivanaġi tu maiġa: Maġuri vanaġivanaġi beġe ġabiani tarimari mabarari beġene riba, Barau moġonimu tu ġoi sebumu kwariġutu moġo, ema Iesu Keriso beġene ribaia. Iesu Keriso tu ġoi na otuġuato tanobara ġana. ⁴ Au na ġoi tanobarai bavaġa-raġemu. Ġoi na oviniguto bana veia otato ġauveina varau bavaġa-koria. ⁵ Tama, tanobara roġosi bere vesina ema au maki roġo ġoi ġesi atanuto-ġoi nuġanai, au ġegu ai tu mareva baregona etanuto-ġoi. Toma aurani, mo mareva ġoi tauġemu ġoiramu ai ġegu ai novaġa-foforia.”

Iesu ġena mero ġeri eġauġauto

⁶ “Tanobara maġurina nuġana na oġabi-vaġirito, benamo oviniguto tarimari ġeri ai ġoi tu avaġa-foforimuto. Moġeri tu ġoi ġemu tarimarima, ġoi na au oviniguto. Ma ġia na ġoi ġemu guruġa ġekorana-iaġiato. ⁷ Toma ġia beġe riba, ġoi na oviniguto dagarari mabarari tu ġoi ġemuna moġo ġeiaġomato. ⁸ Korana ġoi na oviniguto guruġari mabarari

akira-vararito. Ĝia na mo guruĝa mabarari ĝeĝabi-raĝerito, ma ĝeriba-maoroto, au tu ĝoi sevimu na aiaĝomato. Ema ĝevaĝa-moĝoniani, au ĝoi na otuĝu-iaĝomaguto.

⁹ Au tu ĝia ĝeri aĝuriĝurini. Au tu dia mai tanobara maĝurinaĵi ĝetanuni tarimari ĝeri aĝauĝauni. Senaĝi au oviniguto tarimari ĝeri aĝauĝauni, korana ĝia tu ĝoi ĝemu tarimarima. ¹⁰ Au ĝegu tarimarima mabarari tu ĝoi ĝemu tarimarima. Ema ĝoi ĝemu tarimarima mabarari tu au ĝegu tarimarima. Ema ĝia ĝerina au aragu evaraĝeni, korana au ĝegu mareva baregona ĝevaĝa-foforiani. ¹¹ Au tu ĝoi ĝemu ai aiaĝosini, mai tanobarai asi batanu-rovagini. Senaĝi ĝia tu tanobarai roĝo beĝe tanuni. Tamagu Veaĝamu, ĝoi na au oviniguto tarimari ĝoi aramu seĝukana na bono ĝitaĝauri. Be ĝia mabarari beĝene sebona, ĝita taura ruarua kavana. ¹² Au tanobarai roĝo ĝia ĝesi atanuto-ĝoi nuĝanai, ĝoi aramu seĝukana na ĝia anariĝaurito-ĝoi. Ĝoi na au oviniguto tarimari tu aĝitaĝau-ginikaurito, be ta asi erekwarekwato; bene rekwerekwa tauna moĝo, moĝoni erekwarekwato, Buka Veaĝai ĝetoreato guruĝana vaĝa-moĝonina ĝana.

¹³ Senaĝi toma au tu ĝoi ĝemu ai aiaĝosini. Au tu roĝo tanobarai maiĝegu nuĝanai, maiĝeri guruĝa bakiraĝiri, au ĝegu iaku e verere na ĝia nuĝari bene vaĝa-vonuvonu raĝeri ĝana. ¹⁴ Ĝoi ĝemu guruĝa au na ĝia varau avinirito. Ma tanobara maĝurinaĵi ĝetanuni tarimari na ĝeiau-rakavarini, korana ĝia toma tu dia mai tanobara tarimari, au kavana, au tu dia mai tanobara tarimagu. ¹⁵ Au tu dia ĝia mai tanobara na bono ĝabi-vaĝiri ĝuriĝurina aveini. Senaĝi anoĝimuni, bono nariĝauri, be Tarima Rakavana, Satani, na asi bene ĝabiri atoni. ¹⁶ Ĝia tu dia mai tanobara tarimari, au kavana, au tu dia mai tanobara tarimagu. ¹⁷ Ĝoi ĝemu guruĝa moĝonina na novaĝa-veaĝari; ĝoi ĝemu guruĝa tu moĝoni. ¹⁸ Ĝoi na tanobara maĝurinaĵi ĝetanuni tarimari fakari ai au otuĝu-toĝaguto ilailanai, au na ĝia maki tanobara maĝurinaĵi roĝo ĝetanuni tarimari vekaravari ai batuĝu-toĝari. ¹⁹ Ĝia urari ai au tauĝegu avevaĝa-veaĝani, be ĝia maki beĝene veaĝa-korikori.”

Iesu eĝuriĝurito veĝabidadama tarimari mabarari ĝeri

²⁰ “Au tu dia ĝia ĝena mero ĝereĝari ĝeri moĝo aĝauĝauni. Asiĝi. Au tu ĝia na vari beĝea fiuani nai, au beĝe vaĝa-moĝoniguni tarimari mabarari maki ĝeri aĝuriĝurini. ²¹ Be ĝia mabarari sebonai beĝene iaĝo, Tama, ĝoi au nuĝagu ai otanuni ema au ĝoi nuĝamu ai atanuni ilailana. Moĝesi kavana au aurani, ĝia maki beĝene sebona moĝo, ma ĝita nuĝarai beĝene tanu, be tanobara maĝurinaĵi roĝo ĝetanuni

tarimari beĝene riba, au tu ĝoi na otuĝu-mariĝoguto. ²² Ĝoi na au mareva baregona oviniguto dagarana ĝia avinirito, ĝia sebonai beĝene iaĝo uranai, be ĝita taura ruarua sebona kavana, ĝia maki beĝene sebona. ²³ Au ĝia nuĝari ai, ma ĝoi au nuĝagu ai, be ĝia maki beĝene sebona-kwariguto korikori. Benamo monana tanobara maĝurinai roĝo ĝetanuni tarimari beĝene riba, au tu ĝoi na otuĝu-iaĝomaguto, ema beĝene riba maki, ĝoi na ĝia oura-vinirini au oura-viniguni kavana.

²⁴ Tama, au ĝegu ura baregona tu, au ainai batanuni, au oviniguto tarimari maki au ĝesi, be monai baĝana tanu, be au mareva baregona oviniguto marevana beĝene ĝitaia. Mo mareva oviniguto, korana au ĝoi na tu tanobara roĝosi roĝo boro veia nuĝanai veĝata oura-viniguto. ²⁵ Tamagu o, ĝoi tu vei-iobukaiobuka Baraumu, tanobara maĝurinai ĝetanuni tarimari na ĝoi asi ĝeribamoto. A au na tu ĝoi aribamoto, ema au ĝegu mero maĝeri tu beĝe riba, au tu ĝoi na otuĝu-mariĝoguto. ²⁶ Ĝoi aramu ĝia akira-vararito, e roĝo bakiraĝi-foforiani. Korana monana au oura-viniguni veuravinina ĝia nuĝari ai betanuni, ema au maki ĝia nuĝari ai batanuni.”

18

Iesu tuari tarimari na ĝeĝabiato

¹ Iesu na mo ĝauĝau ekiraĝi-ĝosiato murinai, ĝena mero ĝesi ĝerakato. Ĝeiaĝoto, Kidron ĝarukana na ĝerakavanaĝito, reke ta ĝana. Monai tu vamoka ta, ma ĝena mero ĝesi mo vamoka nuĝana na ĝeraka-toĝato. ² Iudas, Iesu erevaiato tarimana, maki mo gabu tu ma ribana, korana Iesu ma ĝena mero ĝesi monai ĝaro vovoka ĝetanu-vegogoto-ĝoi. ³ Moĝesina naima Iudas na Roma vetari tarimari e Rubu Veaĝa ĝitaĝauna tarimari tari eĝoririto. Mo Rubu Veaĝa ĝitaĝauna tarimari tu Rubu Veaĝa vereri baregori e Farisea tarimari na ĝetuĝurito. Benamo mo vamoka ĝana ĝeiaĝoto, ma tosiri, ma lamefari, ema ma ĝeri vetari farefareri. ⁴ Iesu tu ribana guine, ĝia ĝenai kara beĝe ĝorani dagarari mabarari, naima eiaĝoto seviri ĝana, benamo edanaĝirito, ekirato, “Ĝomi na tu deikara ĝovetauani?”

⁵ Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Iesu, Nasareta tarimana.” Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimana tu au.” Ma Iudas, Iesu erevaiato tarimana, maki ĝia ĝesi monai ruĝataĝo. ⁶ Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimana tu au,” etato nai, ĝia mabarari ĝeruĝa-ĝenoĝoito, benamo tano ai ĝeketo-tarito. ⁷ Iesu na ma edanaĝi-ĝenoĝoirito, ekirato, “Ĝomi na tu deikara ĝovetauani?” Benamo ĝia ĝekirato, “Iesu, Nasareta Tarimana.” ⁸ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Au na bakirami, tarimana tu au. Bema ĝomi tu au moĝo ĝovetauguni nai,

maiġeri tarima ġotuġuri, ġeraka.”⁹ Moġesi ekirato, korana ġia ġena guruġa tovotovonai ekiraġiato guruġana bene moġoni ġana, ekirato, “Au oviniguto tarimari tu sebona ta maki asi avei-rekwa-rekwaiato.”

¹⁰ Ma nuġanai Simona Petero ġimanai tu vetari baġana ta. Mo vetari baġana einu-vaġiato, edaveato, benamo Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi-iaġovini tarimana seġana aroribana ebasi-vaġiato. Mo vetuġunaġi-iaġovini tarimana arana tu Malko. ¹¹ Benamo Iesu na Petero ekiraiato, ekirato, “Ġoi na mani vetari baġana faosinai noġura-toġaia! Au Tamagu na bevinigu midigumidigu bedina tu asi bana niua, ei?”

Iesu Anas ġenai ġeġori-iaġoato

¹² Benamo vetari tarimari ma ġorikauri tarimana ema Iuda tarimari ġeri Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari na Iesu ġeġabiato, benamo ġebarubaruato, ¹³ benamo Anas ġenai ġeġori-iaġo guineato, korana Anas tu Kaiafas ġena taġama. Kaiafas na Anas natuna vavinena eġaraġoato. Kaiafas tu Rubu Veaġa verena baregona mo laġani ai. ¹⁴ Kaiafas na Iuda tarimari esisiba-vinirito, ekirato, “Namona tu tarima sebona ta moġo tarimarima mabarari urari ai bene mase.”

Petero na Iesu ekira-ġuniġauato

Mataio 26:69-70; Mareko 14:66-68; Luka 22:55-57

¹⁵ Simona Petero e Iesu ġena mero ta na tu Iesu ġeraka-ġiuato. Rubu Veaġa verena baregona tu ma ribana, mo Iesu ġena mero moġa. Moġesi nai ġia maki Iesu ġesi evaġa-rakatoġa sebonaiato, Rubu Veaġa verena baregona ġena numa maġuna nuġanai Kota gabunai. ¹⁶ Senaġi Petero tu ġatama-boka murikanai moġo eruġato. Ma mo Iesu ġena mero, Rubu Veaġa verena baregona na eribaiato merona, ma eġenoġoito, benamo ġatama-boka eġita-ġauato ġuiatona ea vaġa-guruġaiato, ma Petero eġori-toġaiato. ¹⁷ Benamo ġatama-boka eġita-ġauato ġuiatona na Petero ekiraiato, ekirato, “Ġoi maki mai tarima ġena mero ta, ene?” Petero evaġa-veseto, ekirato, “Asiġina, au tu asiġi.” ¹⁸ Mo gabu faraka na eġabiato, be vetuġunaġi-iaġovini tarimari ema Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari na tu karava ta ġetutuato. Benamo mo karava ġeruġa-ġeġeraġiato, ġevetunuto-ġoi. Petero maki ġia seviri ai eruġato ma evetunuto-ġoi.

Rubu Veaġa verena baregona na Iesu edanaġiato

Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Luka 22:66-71

¹⁹ Mo horai tu Rubu Veaġa verena baregona na Iesu edanaġiato, Iesu ġena mero e ġena vevaġa-riba evedanaġi-iaġirito. ²⁰ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Au tu tarimarima

gūtuma-bara gōirari ai aguruḡa-foforito. Au tu vanaḡivanaḡi Iuda tarimari ḡeri rubu ai ema Rubu Veaḡa nuḡari ai avevaḡa-ribato-ḡoi, ma Iuda tarimari ḡema-raka-vegogoni gaburi ai, au asi aguruḡa-vekuretoḡato. ²¹ Kara dainai au odanaḡiguni? Mo au aguruḡato ḡeseḡaḡiguto tarimari noa danaḡiri, ḡia ma ribari au na kara akiravara-vinirito.”

²² Iesu moḡesi eguruḡato nai, Rubu Veaḡa ḡitaḡauna tarimana ta ḡia sevinai eruḡa-taḡoto-ḡoi, monana Iesu ḡoirana eforo-bubuḡauato. Benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Ḡoi mai Rubu Veaḡa verena baregona tu maniḡesi ovaḡa-guruḡaiani?” ²³ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Bema au na guruḡa rakavana ta bakiraḡia nai, nokiraḡia, kamara guruḡa rakavana! Senaḡi bema au tu baguruḡa-korikori, kara dainai boforogu.”

²⁴ Benamo Anas na Iesu roḡo varo na barubaru Rubu Veaḡa verena baregona Kaiafas ḡenai etuḡu-iaḡoato.

Petero na Iesu ma ekira-ḡuniḡau ḡenoḡoiato

Mataio 26:71-75; Mareko 14:69-72; Luka 22:58-62

²⁵ Simona Petero tu roḡo ruḡataḡo karavai etvetunoto-ḡoi. Benamo karava sevinai ḡeruḡa-vegogoto tarimari na ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Ḡoi maki ḡia ḡena mero ta, ene?” Petero evekira-ḡuniḡauto, ekirato, “Asiḡina, au tu asiḡi.”

²⁶ Rubu Veaḡa verena baregona ḡena vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimana ta tu mo Petero na seḡana ebasi-vaḡiato tarimana garagarana ta, ḡia ekirato, “Au atuḡamaḡini tu, ḡoi maki ḡia ḡesi mo vamoka nuḡanai aḡitamuto banaḡu, ene?” ²⁷ Petero ma evekira-ḡuniḡau ḡenoḡoito, ma nuḡanai asikauna tu koko-roku egoḡito.

Iesu Pilato ḡoiranai

Mataio 27:1-2 ema 27:11-14; Mareko 15:1-5; Luka 23:1-5

²⁸ Benamo Iuda tarimari na Iesu Kaiafas sevina na ḡeḡori-iaḡoato Roma ḡeri gavana ḡena numa barana ḡana. Mo tu varau ekini-mama mamato-ḡoi. Ma Iuda tarimari tu asi ḡeurato, Roma ḡeri gavana ḡena numai beḡene raka-toḡa, korana ḡekirato, veiareva, asi rakavari, beḡene tanu. Ḡia ḡeri ura tu Pasova o mase aneruna na Isaraela tarimari evanaḡirito moḡo asi evaḡirito verekona beḡene ḡania veḡata. ²⁹ Benamo Pilato ḡeri ai eraka-rosito, benamo ekirato, “Mai tarima boḡo ḡabi-iaḡomaia ḡena kerere korana tu kara?” ³⁰ Ḡia na ḡevaḡa-veseato, ḡekirato, “Bema ḡia veiḡa rakavari asi bere vei nai tu, ḡoi ḡemu ai asi baḡara ḡabi-iaḡomaia.” ³¹ Benamo Pilato na ekirarito, ekirato, “Ḡoḡabia, ma ḡoḡori-iaḡoa, benamo ḡemi taravatu ekirani ilailanai ḡoa vaḡa-kotaia.” Moḡesi naima Iuda tarimari na Pilato

ġekiraiato, ġekirato, “Ġai ġema taravatu na tu maoro asi evinimani, tarima ta baġana vaġi-masea.”³² Maġa eġorato anina tu, Iesu na ġia aiġesina bemaseni ekiraġiato guruġana bene moġoni ġana.

³³ Benamo Pilato numa barana ġana ma erakatoġa-ġenoġoito, bena Iesu ekeaiato, ma edanaġiato, “Ġoi tu Iuda tarimari ġeri vere ba?”³⁴ Iesu na evaġa-veŋeato, ekirato, “Ġoi maniġesi au okiraġini tu tauġemu nuġamu siga moġo oguruġani ba tarima tari na beġe kira-varamu guruġana.”³⁵ Pilato evaġa-veseto, ekirato, “Be, au tu Iuda tarimagu, ei? Ġoi tu ġemu tanobara tarimari na ema Rubu Veaġa vereri na beġe ġabi-iaġomamu, au beġema vinigu. Ġoi tu kara kererena oveiato?”³⁶ Iesu na evaġa-veŋeato, ekirato, “Au ġegu Basileia tu dia mai tanobara dagarana. Bere au ġegu Basileia mai tanobara nuġanai bere vetore e bere ruġa nai tu, au ġegu vetuġunaġi-iaġovini tarimari ġere variġisi, Iuda tarimari ġesi ġere vevaġi, ma tarima ta maki asi bere ilaila, Iuda tarimari ġimari ai bere toregu. Senaġi au ġegu Basileia tu dia mai tanobara nuġanai eruġani.”³⁷ Pilato na moġesina naima Iesu edanaġiato, ekirato, “Be ġoi tu vere ba?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Ġoi okirani au vere otoni tu moġoni oguruġani. Au tanobarai ama maġurito tauna korikorori, guruġa moġonina bana vaġa-foforia ġana. Guruġa moġoninai ġetanuni tarimari mabarari na au garogu tu ġeseġaġiani.”³⁸ Pilato ekirato, “Guruġa moġonina tu kara?”

Iesu bene mase guruġana

Mataio 27:15-31; Mareko 15:6-20; Luka 23:13-25

Moġesi eguruġato murinai, ma eraka-rosito Iuda tarimari ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Au na mai tarima ġenai rakava ta tu asi badoġaria.”³⁹ Senaġi ġomi ġemi veġa ta tu iniġesi, Pasova verekona ġaronai, dibura tarimana ta bana tuġu-vaġia. Be ġomi ġourani tu, ġemi Iuda tarimari ġeri vere natuġu-vaġia, ba?”⁴⁰ Benamo ġia mabarari ġekoġoto, ġekirato, “Asiġina! Ġia tu asiġi! Senaġi Barabas.” A Barabas tu elemato-ġoi e evevaġito-ġoi naima ġediburaiato.

19

¹ Moġesi naima Pilato na Iesu eġabiato, vetari tarimari o soldia evinirito, benamo ġekwariato. ² Ema soldia na varovaro ma giniri dagarana ġebito-ġeġeraġiato, korona noġa ġeveiato, benamo Iesu debanai ġetore-kauato. Ema dabuġa maukana kakakakana na ġevaġa-dabuġaiato. ³ Benamo ġoirana ġana ġeraka-kavito, benamo ġekiraiato,

ġekirato, “Iuda tarimari ġeri Vere, ġaro namona!” Benamo ġoirana ma ġeforoato.

4 Pilato ma eraka-rosito Iuda tarimari ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Ġoġitaia, au na ġia ġomi ġoirami ai ama ġori-rosiani anina tu nama vaġa-ribami, au na ġia ġenai rakava ta tu asi badoġaria.” 5 Benamo Iesu ema raka-rosito, debana tu ma koronana, ġau ma giniginina ġevatoato dagarana, ema dabuġa kakakakana maki roġo etoġi-taġoato-ġoi. Benamo Pilato na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, “Ġoġitaia, tarimana tu maiġa.”

6 Moġesi Rubu Veaġa vereri baregori ma ġeri vetuġunaġi-iaġovini tauri na ġeġitaiaio nai, ġefararato, ġekirato, “Govaġa-satauroa! Govaġa-satauroa!” Benamo Pilato na ekirarito, ekirato, “Ġomi tauġemi na ġoġabi-iaġoa, ma ġoa vaġa-satauroa, korana au na ġia ġenai kerere ta asi badoġaria.” 7 Ma Iuda tarimari na ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai tu ma ġema taravatu, ma ġai ġema taravatu ekirani, ġia tu bene mase veġata, korana ġia tu tauġena moġo Barau Natunai bevevaġa-iaġo.”

8 Pilato na mo guruġa eseġaġiato nai, egari-rakava raka-vato. 9 Benamo numa baregonai ma eraka-toġato, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Ġoi tu ainana oiaġomato, ei?” Senaġi Iesu na asi evaġa-veseato. 10 Benamo Pilato na ekiraiato, ekirato, “Ġoi tu asi ourani au vaġa-vesegu ei? Ġoi asi ribamu au tu ma ġegu seġuka ġoi bavaġa-satauromuni, e ma ġegu seġuka ġoi batuġu-vaġimuni?” 11 Iesu evaġa-veseto ekirato, “Bere Barau na guba na ġoi seġuka asi bere vinimu nai tu, toma au ġoi ġemu seġuka gaburenai asi bara ritoġo. Moġa lorinai, au eġabiguto ma ġoi ġimamu ai etoreguto tarimana, ġena rakava tu barego lelevaġi”. 12 Pilato na mo guruġa eseġaġiato, benamo dabara evetauto-ġoi, ġena ura Iesu bene tuġu-vaġia. Senaġi Iuda tarimari roġo ġekoġoto-ġoi, ġekirato-ġoi, “Bema ġoi na mai tarima botuġu-vaġiani nai, ġoi tu dia Kaisara ġatana. Kamara tarima tauġena evekiraġini vere etoni, ġia na tu Kaisara, Roma ġeri vere, ekira-fitoġaiani.”

13 Pilato na mo guruġa eseġaġiato, benamo Iesu ema ġori-rosiato, benamo eiaġoto, Kota eseġaġini tarimana ġena sea ai ea tanukauto. Mo gabu tu “Fore Touraġena” ġetato-ġoi. Ma Heberu garonai tu “Gabata.” 14 Mo ġaro tu Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġana rovinatore ġarona, ma horaġauna 12 koloko tu varau eġabiato. Benamo Pilato na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, “Ġoboġe, ġemi vere iomaġa!” 15 Senaġi ġia tu ġefararato,

ġekirato, “Ġoġabi-veġitaia! Ġoġabi-veġitaia! Ġoa vaġa-satauroa!” Pilato na ma edanaġirito, ekirato, “Ġomi ġemi vere tu navaġa-satauroa, ei?” Rubu Veaġa vereri baregori ġevaġa-veseto, ġekirato, “Kaisara ġereġana moġo ġai ġema vere, ma vere boruna ta tu asiġina.”¹⁶ Benamo Pilato na Iesu ġia ġimari ai etore-kauato beġene vaġa-satauroa ġana.

Iesu ġevaġa-satauroato

Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43

Benamo vetari tarimari o soldia na Iesu ġeġabiato, ġeġori-iaġoato.¹⁷ Ma Iesu na ġena satauro efaġa-vaishiato, erakaro-sito, eiaġoto gabu arana “Deba Ġavana Gabuna” ġana. Heberu garonai mo gabu arana tu “Golgota”.¹⁸ Mo gabu ai ġia na Iesu ġevaġa-satauroato tarima ruarua ġesi; ta tavi tai, ta tavi tai, ma Iesu tu nuġanai.¹⁹ Ma Pilato na guruġa tari ġau lefalefa tai etorerito, benamo satauro tuġunai ġeikoko-kafakauato. Etorerito guruġari tu maiġeri, “IESU, NASARETA TAUNA, IUDA TARIMARI ĠERI VERE.”²⁰ Mo guruġa tu Heberu garo ai, e Roma garo ai, ema Grik garo ai etorerito. Iesu ġevaġa-satauroato gabuna tu vanuġa baregona sevinai, be Iuda tarimari vovoka na mo guruġa debana ġeiviato.²¹ Benamo Rubu Veaġa vereri baregori na Pilato ġekiraiato, ġekirato, “‘Iuda tarimari ġeri Vere’ tu asi notorea, senaġi iniġesi notorea, ‘Ġia ekirato, au tu Iuda tarimari ġeri Vere.’”

²² Ma Pilato na evaġa-veserito, ekirato, “Kara au na batorea guruġana tu batorea veġata.”

²³ Vetari tarimari na Iesu ġevaġa-satauroato murinai, ġena dabuġa ġeġabirito, ma karava vasivasi ġeveirito, benamo vetari tarimari na ġeri sebori sebori ġeġabito, ma vei-gabigabi dabuġana tu ġeiaġuiato. Korana vei-gabigabi dabuġana tu dabuġa sebna na moġo ġeturiato. A ġia tu dia dabuġa vesavesari vovoka ġeturi-kavikavito vau ġeveiato dabuġana.²⁴ Moġesina naima tauġeri fakari ai ġeguruġa-vegogoto, ġekirato, “Asi sidarea, senaġi laki ġerena ta siveia, bewinini tarimana na mo dabuġa bene ġabia uranai.” Mai veiġa ġeveiato tauna korikori tu, Buka Veaġai ġetorerito guruġari beġene moġoni ġana, maiġesi ekirani, “Au ġegu dabuġa ġia fakari ai ġekaravarito, ema au ġegu dabuġa uranai laki ġerena ta ġeveiato.” Moġesi naima vetari tarimari na maiġeri veiġa ġeveirito.

²⁵ Iesu ġena satauro koranai tu vavine vasivasi (4) ġeruġa-taġoto-ġoi: Iesu sinana, e Iesu sinana tarina vavinena, e Maria, Klopa ġaraġona, ema Maria, Magadala vanuġana vavinena.²⁶ Iesu na sinana e Iesu na eura-viniato-ġoi

merona monai ruġataġo eġitarito, benamo Iesu na sinana ekiraiato, ekirato, “Natumu merona maniġa.” ²⁷ Ema ġena mero ekiraiato, ekirato, “Sinamu maniġa.” Mo ġaro na evesinato, Iesu ġena mai mero na Iesu sinana ġena numa ġana eġori-iaġoato, benamo enariato-ġoi.

Iesu ġena mase

Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49

²⁸ Moġa murinai Iesu eribato, ġena ġauvei mabarari tu varau bevaġa-koriri. Ma Buka Veaġai ġetoreato guruġana bene moġoni uranai ekirato, “Au bokagu bekoke.” ²⁹ A gwaġutu ta nuġanai tu vine nanuna mamakina monai toretaġo. Nanu erimaiani dagarana mo vine nanuna mamakinai ġeduġi-fereiato. Ma vine nanuna mamakina na evonuto, benamo isopo legana dudunai ġetore-kauato, benamo ġeduġi-varaġeato, Iesu bokanai ġetore-kauato. ³⁰ Iesu na mo vine nanuna mamakina eniuato, benamo ekirato, “Bema-kori.” Ma debana eġero-riġoto, benamo tauġanina na ġia iaukana eraka-vaġito, emaseto.

Soldia ta na Iesu sebina egwanuato

³¹ Mo ġaro moġa tu rovinatore ġarona, korana beboġini ma belaġanini tu Sabadi veaġana baregona ta mo Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġarori nuġari ai. Moġa lorinai Iuda tarimari asi ġeurato, mo Sabadi veaġana baregonai mase tarimari tauġaniri satauro tuġunai beġene tanu. Moġesi naima Pilato ġenogiato, Iesu ema mo tarima ruarua kwakuri beġene kwari-koruri, benamo satauro tuġuna na beġene ġabi-riġori. ³² Moġa lorinai vetari tarimari ġeiaġomato, benamo ġevaġa-satauro debaiato tarimana kwakuna ġekwari-koruato, ma tarima vaġa-ruaruana Iesu ġesi ġevaġa-satauroato moġa maki moġesi ġeveiato. ³³ Senaġi Iesu ġenai ġeiaġomato nai, Iesu tu varau emaseto ġeġitaiato, be kwakuna asi ġekwari-koruato. ³⁴ A vetari tarimana ta na moġo Iesu sebina garaġota na egwanuato. Benamo asikauna mo egwanuato gabuna na rara e nanu ġevebubu-rosito.

³⁵ Maiġa eġitaiato tarimana na evari-fiuato, ma ġia ġena vevarifiu tu moġoni. Ġia ma ribana, ġia tu eguruġa-korikorini, ma ġia na ekiraġi-foforiani anina tu, ġomi na maki boġono vaġa-moġonia ġana. ³⁶ Maiġeri veiġa ġeveirito korana tu, Buka Veaġai ġetorerito guruġari beġene moġoni, ekirani, “Ġia tu turiġana sebona ta maki asi beġe lau-koruani.” ³⁷ Ma Buka Veaġai etoreato guruġana ta tu maiġesi ekirani, “Sebina ġegwanuato tarimana ġenai ma beġe boġe-raġeni.”

*Iesu ġeguriato**Mataio 27:57-61; Mareko 15; 42-47; Luka 23:50-56*

³⁸ Maiġa murinai Iosefa, Arimatea tarimana, na Pilato enoġiato, Iesu tauġanina bene ġabia ġana. Pilato na maoro eviniato, benamo eiaġoto, Iesu tauġanina ea ġabiato. Iosefa tu Iesu ġena mero ta, senaġi Iuda tarimari gariri eveito-ġoi, be eraka-vekuretoġato-ġoi, ġena veġabidadama asi evaġa-foforito-ġoi. ³⁹ Nikodemo, tovtovonai Iesu ġenai boġi eiaġoto tarimana, maki eiaġoto. Ġia na tu muro e aloe ġegiro-sebonarito muramurana kilogram gabana toitoi (30) maki eġabi-kauato. (Mo vedau muramurana bonana tu namo vedaurea). ⁴⁰ Benamo Iesu tauġanina ġeġabiato, ma tauri ruarua na dabuġa kurokurona namona mamuramurana dagarana na ġekumuato, Iuda seneri na mase tarimari ġeveirito-ġoi ilailanai.

⁴¹ Iesu ġevaġa-satauroato gabuna tu ma vamokana. Mo vamoka nuġanai tu gara kouġana ta fore na ġeveiato, ma nuġanai tarima ta tu roġosi beġere tore-toġaia. ⁴² Mo ġaro moġa tu Iuda tarimari ġeri rovinatore ġarona, ema mo gara kouġana maki kavinaġi, be Iesu ġeġabiato, monai ġea tore-toġaiato.

20*Gara kouġana tu korina**Luka 24:1-12*

¹ Sabadi ġarona murinai, Sandei boġiboġi iamoiamo, roġo mukunamukunai, Maria, Magadala vavinena, gara ġana eiaġoto. Benamo eboġeto, gara ġatama bokana ġetabe-ġauato forena tu ġeġabi-veġitaiato, be irau ai vetore eġitaiato. ² Benamo eraga-ġenoġoi-iaġomato, Simona Petero e Iesu ġena mero ta, Iesu na eura-viniato-ġoi merona, ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Vereġauka tu gara na beġe ġabirakaia, ma ġita asi ribara ainai beġe torea.”

³ Benamo Petero ema Iesu ġena mo mero ta moġa ġerakrosito, benamo gara ġana ġeiaġoto. ⁴ Ma tauri ruarua ġeraga-vegogo-iaġoto, senaġi Iesu ġena mo mero ta na Petero eraga-kwaneato, ma gara forenai ea raġasi-guineto. ⁵ Etoġa-tarito, benamo eboġe-toġato, Iesu ġekumuato mo dabuġa kurokurona eġitaiato monai toretari. Ġia tu eboġe-toġato moġo, asi eraka-toġato. ⁶ Benamo Simona Petero eraġasito, benamo eraka-toġato gara kouġana nuġanai, ma Iesu ġekumuato dabuġa kurokurona eġitaiato monai toretari, ⁷ ema Iesu debana mabarana ġebaru-ġauato mukona eġitaiato, Iesu tauġanina ġekumu-ġauato mo dabuġa kurokurona ġesi tu asi tore-sebona. Senaġi mo muko tu

geregana iokuioku, be irau ai. ⁸ Benamo Iesu gena mo mero ema raḡasi-guineto, moḡa maki eraka-toḡato. Moḡeri dagara eḡitarito, benamo evaḡa-moḡoniato. ⁹ Korana ḡia na Buka Veaḡai evetoreto guruḡana tu roḡosi roḡo beḡene riba-korikoria, guruḡana tu maiḡa: Iesu tu mase na ma bevariḡisi-ḡenoḡoini. ¹⁰ Benamo Iesu gena mero ruarua ma ḡeḡenoḡoito ḡeri numa ḡana.

Iesu tu Maria, Magadala vavinena, ḡenai efoforito

¹¹ Senaḡi Maria tu gara kouḡana murikanai eruḡato vau etaḡito-ḡoi. Ma etaḡito-ḡoi nuḡanai etoḡa-tarito, benamo eboḡe-toḡato fore kouḡana nuḡana ḡana. ¹² Benamo aneru ruarua eḡitarito, dabuḡa kurokuro ḡetogito, Iesu ḡevaḡa-genaiato gabunai tanutaḡo. Ta tu debakanai etanuto, ma ta tu gabikanai etanuto. ¹³ Benamo mo aneru ruarua na ḡekiraiato, ḡekirato, “Vavine, ḡoi tu karase nai otaḡini?” Maria na evaḡa-veserito, ekirato, “Korana au ḡegu Vereḡauka tu beḡe ḡabi-rakaia, ma au asi ribagu ainai ma beḡea torea.”

¹⁴ Maiḡesi eguruḡa-ḡosito murinai, eboḡe-ḡeḡeraḡito tu, Iesu monai ruḡataḡo eḡitaiato. Senaḡi Maria tu asi eriba-maoroto, mo tu Iesu eruḡa-taḡoto-ḡoi. ¹⁵ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Vavine, ḡoi tu kara dainai otaḡini?” Ḗoi tu deikara ovetauani?” Maria etuḡamaḡito, Iesu tu mo vamo-kai eḡaukarani tarimana, be ekiraiato, ekirato, “Verebara, bema ḡoi na boḡabi-rakaia nai tu, ainai botorea gabuna nokira-varagu, be naḡabia.” ¹⁶ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Maria!” Maria eruḡa-kureto, benamo ekiraiato Heberu garo ai, ekirato, “Raboni!” Mai guruḡa tauna tu, “Vevaḡa-riba Tauna.” ¹⁷ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Au asi noḡabitariḡu, korana au tu Tamagu ḡenai roḡosi roḡo bara varaḡe. Senaḡi noiaḡo au tarikakagu ḡeri ai, benamo bono kirari, ‘Au tu au Tamagu e ḡomi Tamami, ema au ḡegu Barau e ḡomi ḡemi Barau ḡenai avaraḡeni.’ ” ¹⁸ Maria, Magadala vavinena, Iesu gena mero ḡeri ai eiaḡoto, benamo ekirarito, ekirato, “Au na Vereḡauka tu baḡitaia.” Benamo Vereḡauka na evaḡa-guruḡaiato guruḡari mabarari maki ma ekira-vararito.

Iesu gena mero ḡeri ai efoforito

Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49

¹⁹ Mo Sandei boḡi ai, mo tu ḡaro giniguinena fura ta nuḡanai, Iesu gena mero tu numa tai ḡevegogoto. Ḗia tu Iuda tarimari gariri ai, be ḡeri numa ḡatama bokana tu ḡebiri-ḡauato. Ma Iesu eiaḡomato, ḡia fakari ai eruḡatarito, benamo ekirato, “Asi ḡogari, nuḡami ai maino netanu.” ²⁰ Moḡesi eguruḡa-ḡosito murinai, ḡimana ḡeikokorito

e sebina ġegwanuato moġeri evaġa-ġitarito. Vereġauka ġeġitaiato nai, ġeiku-rakavato. ²¹ Benamo Iesu na ġia ma ekirato, “Asi ġogari, nuġami ai maino netanu! Tamagu na au etuġuguto kavana, au na maki ġomi atuġumini.” ²² Moġesina evaġa-guruġa ġosirito murinai, iaġana efururu-iaġoato ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Iauka Veaġa ġoġabia. ²³ Gomi na ġena rakava boġo tuġamaġi-fitoġaiani tarimana, ġena rakava tu Barau na maki betuġamaġi-fitoġaiani. A ġena rakava asi boġo tuġamaġi-fitoġaiani tarimana tu, ġena rakava Barau na maki asi betuġamaġi-fitoġaiani.”

Iesu Tomasi ġenai eforito

²⁴ Senaġi Tomasi tu Iesu ġena mero ġeri ai eiaġoto ġaronai ġia tu asiġina. Tomasi arana ta tu Didimo o Kafa, ema ġia maki Iesu ġena mero ta mo mero gabanana ruarua (12) nuġanai. ²⁵ Moġesina nai Iesu ġena mero na ġekira-varaiato, ġekirato, “Vereġauka tu ġai na baġa ġitaia.” A Tomasi tu ekirato, “Au tu ġimana ġeikokorito gaburi baġitarini, ema didigu ikoko ġeraka-toġato gaburi na baduġi-toġaiani, e sebina ġegwanuato, monana didigu baduġi-toġaiani vau, bavaġa-moġoniani.”

²⁶ Ġaro imaima toitoi (8) ġekorito murinai, Iesu ġena mero tu numa nuġanai maia, ma mo ġaro ai tu Tomasi maki ġia ġesi. Mo numa ġatama bokana tu biribiri, senaġi Iesu tu eiaġomato, fakari ai eruġa-tarito, benamo ekirato, “Asi ġogari, nuġami ai maino netanu.” ²⁷ Benamo Tomasi ekiraiato ekirato, “Tomasi, ġimagu noġitari, didimu mai ikoko gaburi ai noma duġi-toġaia. E ġimamu notuġu-iaġomaia, be didimu au sebigu ġegwanuato mainai noma duġi-toġaia. Ġemu daradara novaġa-dokoa, ma novaġa-moġonigu.” ²⁸ Benamo Tomasi na Iesu evaġa-veeato, ekirato, “Au ġegu Vereġauka ema ġegu Barau.” ²⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Tomasi, ġoi tu ovaġa-moġoniguni, korana boġitagu nai. A asi ġeġitaguni, senaġi ġevaġa-moġoniguni tarimari tu beġene iaku.”

Mai buka Ioane na etoreato anina tu kara

³⁰ Iesu na vetoġa boruri ġutuma ġena mero ġoirari ai eveirito. Senaġi moġeri mai bukai tu asi atorerito. ³¹ A maiġeri atorerito korana tu, ġomi na Iesu boġono vaġa-moġonia, ġia tu moġoni Keriso, Barau Natuna. Ma bema ġomi na ġia boġo vaġa-moġoniani nai, ġia aranai maġuri vanaġivanaġi boġo ġabiani.

Iesu mero imaima ruarua (7) ġeri ai eforito

21

¹ Moġa murinai Tiberia kouna rikinai Iesu ġena mero ġeri ai ma eforrito. Monai tu maiġesi eforrito: ² Simona Petero; Tomasi, arana ta tu Didimo o Kafa; Natanaela, Kana vanuġa tarimana, Kana tu Galilea tanonai; Sebedaio natuna ru- arua; ema Iesu ġena mero ruarua; mabarari monai ġetanu- vegogoto-ġoi. ³ Benamo Simona Petero na ekirarito, ekirato, “Au tu kou ġana maina aiaġoni.” Ma mo kotari ġekirato, “Ġai maki ġoi ġesi taiāġoni.” Benamo tauri imaima ruarua (7) ġeraka-rosito, ġeiaġoto, ġasi ai ġea raġekauto, benamo ġea mainato. Senaġi mo boġi barabara nuġanai tu maġani-kone ta maki asi ġeġoitaġoato.

⁴ Boġiboġi iamoiamo Iesu tu kou rikinai eruġa-taġoto- ġoi; senaġi ġena mo mero tu asi ġeriba-maoroto, mo tu Iesu eruġa-taġoto-ġoi. ⁵ Benamo Iesu na ekirarito ekirato, “Natugu, ġomi ġemi ai maġani-kone tari manġeri, ba?” Ġia na ġevaġa-ve-seato, ġekirato, “Asiġina.” ⁶ Benamo Iesu na eki- rarito, ekirato, “Reke ġasi aroribana rekena na ġofiu-riġoa, maninai tu maġani-kone tari boġo ġoitaġoni.” Reke ġefiu- riġoato, benamo ma ġeinu-raġea ġetato nai tu ġeinu-kavaiato meto fanifani, korana tu maġani-kone vovoka tabutabu ġevaġa-toġarito bene.

⁷ Iesu ġena mero ta tu Iesu na eura-viniato-ġoi merona. Mai mero na Petero ekiraiato, ekirato, “Vereġauka tu iomoġa.” Simona Petero na mo guruġa eseġaġiato, “Vereġauka tu iomoġa” nai, asikauna ġena dabuġa eraga- veiato, benamo kou ai ebaba-reito. Mo dabuġa tu, eġauveito- ġoi be ekokiato. ⁸ Senaġi Iesu ġena mero kota tu mo bouti na vau ġeleva-iaġoto. Mo reke ma maġani-konena maki ġeinukau-iaġo sebonaiato. Korana ġia na mo reke ġefiu- riġoato gabuna ema fenu fakari tu asi manaġa, mita sinau sebona (100) kavana moġo.

⁹ Fenu ai ġea darokauto nai, ġeboġeto tu karava vaġa-ġara ġeġitaiato, e maġani-kone karava torekau ġeġitarito, ema beredi tari maki monai toretaġo. ¹⁰ Ma Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġomi na reke ai boġo vaġa-toġari maġani-koneri tari ġoġabi-iaġomari.” ¹¹ Simona Petero ġasi ai eraġekauto, benamo reke fenu ai einu-raġeato. Mo reke tu maġani-kone baregori na evonuto, mo maġani-kone baregori tu mabarari sinau sebona gabana imaima ma toitoi (153), ġutuma lele- vaġi, senaġi reke tu asi evedareto.

¹² Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġoiāġoma, ġoma ġaniġani.” Iesu ġena mo mero moġeri ta na Iesu tu iniġesi asi ma ġedanaġiato, “Goi tu dei, ei?” Korana ġia ribari, mo tu

Vereḡauka. ¹³ Iesu eiaḡomato, beredi eḡabiato, benamo evinirito, ma maḡani-kone maki moḡesi eveirito.

¹⁴ Mai tu nega vaḡa-toitoina ḡena mero ḡeri ai efororito, Barau na mase na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato murinai.

Iesu na Petero elaunaḡiatio

¹⁵ Ḣeḡaniḡani-ḡosito murinai, Iesu na Petero ekiraiato, ekirato, “Simona, Ioane natuna, ḡoi na au oura-viniguni veuravinina na maḡeri ḡeri veuravini au ḡegu ai ḡetoreani maki evanaḡiani, ei?” Petero ekirato, “Oi Vereḡauka, ḡoi ma ribamu, au na ḡoi tu aura-vinimuni.” Iesu na ekiraiato, ekirato, “Au ḡegu mamoe naturi bono ḡuburi.”

¹⁶ Iesu na ma edanaḡi-ḡenoḡoiato, ekirato, “Simona, Ioane natuna, au oura-viniguni, ei?” Petero evaḡa-veseto, ekirato, “Oi Vereḡauka, ḡoi ma ribamu, au na ḡoi tu aura-vinimuni.” Iesu ekirato, “Au ḡegu mamoe bono nari-ginikauri.”

¹⁷ Iesu na Petero vaḡa-toitoina ma edanaḡiatio, ekirato, “Simona, Ioane natuna, ḡoi na au oura-viniguni, ei?” Petero enuḡa-metoto, korana Iesu na mo tu vaḡa-toitoina edanaḡiatio, “Ḣoi au tu oura-viniguni, ei?” Petero ekirato, “Vereḡauka, ḡoi tu dagara mabarari ma ribamu, e ḡoi ma ribamu, au na ḡoi tu aura-vinimuni.” Iesu ekirato, “Au ḡegu mamoe bono ḡuburi.

¹⁸ Akira-korikorimuni, ḡoi variḡumu ai tu, tauḡemu na gabakamu gabaḡau na obaruato-ḡoi, benamo oura-vinirito-ḡoi gaburi ḡana oiaḡoto-ḡoi. Senaḡi ḡoi boḡaukani nai tu, ḡimamu botuḡu-roroḡotoani, benamo tarima ta na ḡimamu bebaruani, benamo beḡori-kaumuni, ma asi oura-viniani gabuna ḡana beḡori-iaḡomuni.” ¹⁹ Iesu na mai guruḡa eki-raḡiatio tu, Petero bemaseni dabarana ema ḡena mase na kamasi Barau bevaḡa-raḡe baregoani, etore-rosiatio. Benamo Petero ekiraiato, ekirato, “Au murigu ai noma raka.”

Iesu ma ḡena mero ta

²⁰ Petero eruḡa-kureto tu, Iesu na eura-viniatio-ḡoi merona eḡitaiato, muriri na eraka-iaḡoto-ḡoi. Mai mero tu, mo Iesu ḡeḡaniḡani-vegogoto lavilavinai Iesu ḡenai evetabekauto, benamo edanaḡiatio, ekirato, “Vereḡauka, ḡoi berevamuni tarimana tu dei, ei?” ²¹ Petero na mo mero (o Ioane) eḡitaiato, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Senaḡi Vereḡauka, ḡia maḡurina tu aiḡesi ei?” ²² Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Bema au baurani, ḡia tu maḡuri bene tanu mo, au ma baḡenoḡoini, ḡoi tu asi ḡemu ḡauvei ta maniḡa ovedanaḡi-iaḡiani. Ḣoi tu au murigu ai noma raka.” ²³ Mai guruḡa dainai, tarikaka veḡabidadama nuḡanai fakari guruḡa leileiri ḡekiraḡirito-ḡoi, ḡekirato, “Iesu ḡena mai mero maḡa tu

asi bemaseni.” Senaḡi Iesu tu asi ekirato, mo mero tu asi bemaseni. Iesu maiḡesi moḡo ekirato, “Bema au baurani, ḡia tu maḡuri bene tanu mo, au ma baḡenoḡoini, ḡoi tu asi ḡemu ḡauvei ta maniḡa ovedanaḡi-iaḡiani.”

²⁴ Mo Iesu ḡena mero dagarana tu maiḡa, maiḡeri guruḡa evari-fiurini ema etorerini maiḡa. Ġita ribara, ḡia ḡena vevarifiu guruḡari tu moḡoni.

²⁵ Iesu na dagara tu vovoka eveirito. Bere mabarari ḡere toreri nai tu, au atuḡamaḡini, mai tanobara gabuna mabarana tu bere kei, asi veḡata bere ilaila, moḡeri buka mabarari ḡetore-vegogori ḡana uranai tu-na.

APOSTOLO ĜERI VEIĜA E ĜAUVEI

Apostolo ĝeri ĝauvei e veiĝa vaĝa-foforiri guruĝari

Mai apostolo ĝeri ĝauvei e veiĝa bukana anina baregona tu Iauka Veaĝa Barau ĝenana emariĝoto ema apostolo ĝerina ema ĝauveito variri.

Mai buka maki Luka na Teofilo ĝena ma etoreato. Etoreato laĝanina tu laĝani 63 beiaĝo 68 fakari ai ta kavana, mo tu Iesu emaseto murinai.

Guruĝa baregori Luka na Teofilo mai fefai evaĝa-ribaiato tu maĝeri: 1) Kamasi ekalesia doĝorori ĝevesinato; 2) ma kamasi tanobara mabarana ekalesia doĝorori na evaiato; 3) kamasi Keriso guba na Iauka Veaĝa ĝenana mai tanobarai ĝena ekalesia doĝorona eragaiani; 4) ekalesia mabarari Iauka Veaĝa na bene vaĝa-vonuri, korana ĝia ĝenana vauro ĝia ĝeri vetuĝunaĝi ĝauveina bevaĝa-tubuani e bevaĝa-taunaiani, ema bevaĝa-kokoreani ema bevaĝa-seĝukaiani (Apostolo 1:8; Sekaraia 4:6).

Luka ĝena toretore tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Petero ĝena ĝauvei Iuda tarimari fakari ai - karoa 1-12
2. Paulo ĝena ĝauvei irau bese tarimari fakari ai - karoa 13-28

¹ Teofilo, ĝoi atore-vinimuni. Ĝegu toretore giniguinena nuĝanai, Iesu ĝena ĝauvei e ĝena vevaĝa-riba guruĝari mabarari atore-foforirito, ĝena ĝauvei esinaiato veĝata, ² eiaĝoto mo, Barau na guba ĝana eĝabi-varaĝeato. Roĝosi roĝo bere ĝabi-varaĝea nuĝanai, Iauka Veaĝa ĝenana eĝabiviriĝirito apostolori evaĝa-ribarito. ³ Ĝena midigumidigu e mase murinai ĝia mai apostolo ĝeri ai efoforito ema vetoĝa moĝoniri vovokari ai ĝia tauĝena evevaĝa-moĝonito ĝia tu maĝuri etanuni. Ĝia tu ĝaro gabana vasivasi (40) nuĝanai apostolo ĝeri ai dabara vovokai efoforito-ĝoi, ĝeĝitaiato-ĝoi, ema Barau ĝena Basileia, (ĝena veĝitaĝau seĝukana evaĝaruĝaiani maĝa), varina ĝeri ekiraĝiato-ĝoi. ⁴ Ma Iesu ĝesi ĝeraka-vegogoto nai, Iesu na ekirarito, ekirato, "Ierusalem asi boĝono iaĝuia, senaĝi au na akira-varamito varevarena roĝo boĝono vaĝa-nogaia, mo tu au Tamagu na ekiraĝitoretoreto varevarena. ⁵ Korana Ioane tu moĝoni nanu na ebatisoto-ĝoi, senaĝina ĝomi tu ĝaro viravira beĝe korini murinai tu, Iauka Veaĝa na bebatisomini."

Barau na Iesu guba ĝana eĝabi-varaĝeato

⁶ Apostolo Iesu ĝesi ĝevevogoto nai, Iesu ĝedanaĝiato, ĝekirato, "Vereĝauka, ĝoi na toma mai negai Isaraela tarimama, Roma ĝeri veĝitaĝau na bovaĝa-maĝurimani, benamo

Isaraela ġema veġitaġau o basileia ma bovini-ġenoġoimani ba?” ⁷ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mani tu au Tamagu ġereġana ġena seġukai ġarori e negari etorerito, ġomi na tu asi boġo ribarini. ⁸ Senaġi ġomi tu Iauka Veaġa iatami ai berakarigoni, benamo seġuka boġo ġabiani, ema au kiraġi-foforigu tarimami ai boġo iaġoni, Ierusalem ma ai, Iudea ai e Samaria gaburi mabarari ai, beiaġoni mo, tanobara gaburi mabarari ai.”

⁹ Eguruġa-ġosito murinai, matari ġutuġuturi ai Barau na guba ġana eġabi-varaġeato. Ġeġita-ġauato mo, magube na ekou-ġauato, benamo asi ma ġeġitaiato. ¹⁰ Apostolo na Iesu guba ġana evaraġeto-ġoi roġo ġeġita-raġeato-ġoi nuġanai, tau ruarua dabuġa kurokurori na ġevedabuġato, asikauna ġia seviri ai ġema ruġa-tarito. ¹¹ Benamo ġekirato, “Galilea tarimami, karase maninai boġo ruġa vau guba ġoġita-taġoani? Mai Iesu, ġomi ġemina guba ġana beġabi-varaġea tarimana, tu ma beġenoġoi-iaġomani. Ġia tu guba ġana bevaraġe boġo ġitaia kavana, guba na ma bemariġoni.”

Apostolo tu Ierusalem ma ai ġevegogoto

¹² Benamo apostolo Olive Ġorona na Ierusalem ma ġana ma ġeġenoġoi-iaġoto. Mo gabu ruarua fakari tu kilomita sebna kavana. ¹³ Ierusalem ma ġeraġasito, benamo ġetanuto-ġoi numana tuġuna daiġutuna ġana ġeraġekauto. Mo daiġutu ai apostolo ġevegogoto, arari tu Petero; Ioane; Iakobo (o Iames) e Anduru; Filipo e Tomasi; Batolomeo; Mataio; Iakobo Alfeo; Simona, Selote tauna; ema Iudas, Iakobo natuna. ¹⁴ Ġia mabarari ma nuġari sebna ġesi ġeġuriġuri-vegogoto-ġoi, vavine tari maki e Maria, Iesu sinana, ema Iesu tarina doġoro.

Iudas gabuna eġabiato tauna

¹⁵ Moġeri ġaro ai Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari mabarari tu sinau sebna ma gabana ruarua (120) ġevegogoto-ġoi. Ġia fakari na Petero eruġa-vaisto, benamo ekirato. ¹⁶ “Tarikakagu mabarami, toretore veaġana tu bema moġoni, mo tu Iauka Veaġa Davida muruna na kai-veġata ekirato, Iudas na Iesu ġabitarina tarimari beġori-kaurini guruġana. ¹⁷ Iudas tu ġai karoma ta, ema ġia maki apostolo ġauveina tarimana, ġai kavana.”

¹⁸ Ġena vei-rakava voina monina na tano ta evoiato. Monai ġia eketoto, benamo emaseto, ma nuġana eġwa-fakaiato, benamo sinaġena ebebubu-rosito. ¹⁹ Ierusalem ma tarimari mabarari na varina ġeseġaġiato, benamo mo tano arana ġeri garo ai ġekiraġiato “Akeledama” anina tu “Rara Tanona.” ²⁰ Korana Salamo bukanai varau ġetoreato, ekirani,

‘Ĝena numa bene karovo,
tarima ta asi bene tanu.’
Ma guruĝa ta Salamo nuĝanai ekirani,
‘Ĝena veĝitataĝo ĝauveina maki
ta na bene ĝabia.’

²¹ Moĝa lorinai namona tu tau ta siĝabi-viriĝia. Mo tau tu ĝita ĝesi vanaĝivanaĝi tarakao-vegogoto-ĝoi, Iesu Vereĝauka ĝita fakarai taraka-toĝato-ĝoi e taraka-rosito-ĝoi nai, ²² ema Ioane na tarima ebatisorito negana na, beiaĝoma mo, Iesu ĝai ĝemana guba ĝana eĝabi-varaĝeato ĝarona tarimana ta. Korana tu ĝia maki ĝai ĝesi Iesu ĝena variĝisi-ĝenoĝoi bene kiraĝi-foforia.

²³ Moĝa lorinai ĝia na tau ruarua ĝeĝabirito, Iosefa, arana tu Barasaba ĝetato-ĝoi, arana ta maki Iusto; ema Matias. ²⁴ Benamo ĝeĝauĝauto, ĝekirato, “Vereĝauka o, tarimarima mabarari nuĝari ĝoi na tu oribarini, moĝa lorinai novaĝa-ĝitama, dei tu ĝoi na boĝabi-hidia, ²⁵ apostolo ĝauveina bene veia Iudas gabunai; a Iudas tu eiaĝoto ĝena gabu korikorina ĝana.” ²⁶ Benamo fore ĝerena ĝeveiato nuĝanai, fore tu Matias aranai eketoto, benamo Matias apostolo gabanana sebona (11) ĝesi ĝeiavi-sebonaiato.

2

Iauka Veaĝa eraka-riĝoto

¹ Pentekoste ĝaronai, Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi tarimari mabarari gabu sebonai ĝevegogoto. Pentekoste anina tu gabana imaima (50), mo tu Pasova verekona ĝarona na beiaĝoma mo, mai ĝaro maiĝa. ² Benamo asikauna iavara baregona ta guruna noĝa guba na emariĝoto, ĝetanu-vegogoto numana nuĝana mabarana evaĝa-vonuato. ³ Benamo noĝa moĝo karava meari kavana ĝemariĝoto-ĝoi ĝeĝitarito. Mo karava meari ĝemariĝoto, benamo ĝia tata tubuari ai ĝemoreto. ⁴ Benamo ĝia mabarari Iauka Veaĝa na evaĝa-vonurito, benamo garo iraurauri ai ĝeguruĝato, Iauka Veaĝa na evinirito ilailanai.

⁵ Moĝa ĝaronai tu Iuda tarimari, Barau garina ĝeveito-ĝoi tarimari, tu tanobara gaburi mabarari na ĝeiaĝomato, benamo Ierusalemaj ĝetanuto-ĝoi. ⁶ Mo guru ĝeseĝaĝiato nai, tarimarima ĝutuma ĝeĝaru-vegogoto. Nuĝari ĝefarevaĝito, korana ĝia tata na Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi tarimari ĝeseĝaĝirito tu mo ĝeraka-vegogoto tarimari ĝeri garo ai ĝeguruĝato-ĝoi. ⁷ Ĝia ĝeĝaba-rakavato e ĝedaradarato, ĝekirato, “Mai ĝeguruĝani tarimari tu Galilea tarimari, ene? ⁸ Kamara dabarai tu ĝita tata ĝera garo ai ĝeguruĝani taseĝaĝirini? ⁹ Ĝita tari tu Patia tarimara, tari tu Media

tarimara e Elam tarimara. Tari tu Mesopotamia, Iudea e Kapadokia na, ema tari tu Ponto na e Asia na, ¹⁰ Frigia e Pamfilia na, Aigupito e Kurene sevina Libia tanori na, ema tari tu Roma na tiaiāomato, ¹¹ Iuda tarimara, e irau bese tarimari Iuda ġera toma-rakariġo ġeġabi-raġeato tarimari; ema ġita tari tu Krete e Arabia tarimara. Senaġi ġita mabarara na taseġaġirini ġita tata ġera garo ai Barau na veiġa baregori boruri eveirito-ġoi ġekiraġi-foforirini.” ¹² Mabarari ma nuġa-farevaġiri e ma daradarari ġesi tauġeri ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Mai veiġa anina tu kara?” ¹³ Senaġina tarima tari na tu ġevaseva-vaseva-iaġirito, ġekirato, “Maiġeri tarima tu beġe niu-rakava.”

Petero ġena vevarifju

¹⁴ Benamo Petero ma apostolo gabanana sebona (11) ġesi ġeruġa-vaisito, ma garona evaġa-baregoato, benamo vegogo tarimari eġobata-vinirito, ekirato, “Iuda tarimami e Ierusalem-ai ġotanuni tarimami mabarami, boġono seġaġi-ginikau, mai veiġa tauna ġemi nakiraġi-maġataia. ¹⁵ Maiġeri tarima tu asi beġe niu-rakava, ġomi ġotuġamaġini kavana. Mai tu roġo boġiboġi horaġauna 9 koloko. ¹⁶ Senaġi maitoma tu Ioel, peroveta tarimana, na ekiraġi-guineato kavana efoforini, ekirato,

¹⁷ ‘Barau ekirani:

Ġaro dokori ai au Iaukagu babubu-riġoani tarimarima mabarari iatari ai.

Benamo natumi merori e ġuiatori beġe perovetani, ġemi maraġa variġu beġe mata-vanaġini, ema ġemi tau ġaukari beġe nuvini.

¹⁸ Oi, moġeri ġaro ai au ġegu vetuġunaġi tauri e vavineri iatari ai au Iaukagu babubu-riġoani,

benamo beġe perovetani.

¹⁹ Benamo nuġa-farevaġi veiġari guba tuġunai bavaġa-foforirini,

ema vetoġa dagarari tanobarai; rara, e karava, ema goġu barukari.

²⁰ Ġaro ma bevetore-kureni bemukunani,

e ġue tu bekakakakani, rara kavanai beiaġoni,

Vereġauka ġena iaġoma ġarona baregona e irau vedaureana bekavinaġini nai.

²¹ Benamo deikara Vereġauka aranai ekea-raġeni tarimana tu maġuri beġabiani.’

²² Isaraela tarimami, mai guruġa boġono seġaġiri: Iesu, Nasareta tarimana, Barau na eviniato ġauveina tu ġomi ġemi ai evaġa-fofori ginikauato. Ġia ġenana Barau ġena seġuka veiġari e nuġa-farevaġi veiġari ema vetoġa tari eveirito ġomi

vefakami ai, be ġomi tu ma ribami. ²³ Barau ġena urai e ribai varau eboioġa-guineato ilailanai, Iesu ġomi ġimami ai etore-kauato, benamo rakava tarimari na ġevaġa-kavamito, benamo Iesu satauro ai ġoikoko-kauato nai ġovaġi-maseato. ²⁴ Senaġina Barau na ġia mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato, ema mase midiguna na eġabi-vaġiato, korana mase na ġia tu asi ilaila beġabi-tariani riba. ²⁵ Davida na ġia ekiraġiato, ekirato,

‘Vereġauka tu ġaro mabarari ai ġoiragu ai aġitaiani.

Ġia tu au aroribagu ai,

be dagara ta na asi bevaġa-ġarevaguni.

²⁶ Moġa lorinai nuġagu iaku na bevonu,

ema ġegu guruġa tu iaku na beġe vonu.

Mase garina maki asi aveini,

²⁷ korana au tu mase tarimari ġeri gabu ai asi boraga-kwaneguni,

ema ġemu Tarima Veaġana tu asi beboraġani.

²⁸ Maġuri dabarari tu varau ovaġa-ribaguto;

ġoi sevimu ai batanuni,

benamo iaku na bovaġa-vonuguni.’

²⁹ Tarikakagu mabarami, initoma au tu nuġagu ma koko-rena ġesi bakirani, ġita senera baregona Davida tu emaseto ema ġeguriato, maitoma ġia gurina tu ġita ġesi maiġea.

³⁰ Senaġi ġia tu peroveta tarimana, ema ma ribana Barau na tu varau ekiraġi-toreato, ekirato: Davida besena ta tu ġia ġena teronai betanukauni veġata. ³¹ Davida na eriba-guineato, Barau na kara ġoirai beveiani eġitaaiato. Benamo Keriso ġena variġisi-ġenoġoi guruġana ekiraġiato, ekirato,

‘Ġia tu mase tarimari ġeri gabu ai asi eraga-kwaneato, ema tauġanina asi beboraġani.’ ³² Barau na mai Iesu, mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato, ġai mabarama ribama. ³³ Barau na eġabi-vaisiato, ġimana aroribanai etoreato, benamo Barau na ekiraġi-toreato, Iauka Veaġa na Tamana ġenana eġabiato. Benamo ġia na mo Iauka Veaġa toma bebuburiġoa, ġomi na ġoġitaiani ema ġoseġaġiani. ³⁴ Korana Davida guba ġana tu asi evaraġeto, senaġi ekirato,

‘Barau na au ġegu Vereġauka ekiraiato, ekirato:

Au aroribagu ai noma-tanu,

³⁵ bene iaġo mo, ġevetari-vinimuni tarimari bana tore-riġori,

kwakumu vaġa-ruġa tarina dagananai bana vaġa-iaġori.’

³⁶ Moġa lorinai Israela tarimari mabarari tu beġene riba-ginikau, mai Iesu, ġomi na ġovaġa-satauroato tu, Barau na Vereġauka e Keriso ai evaġa-iaġoato.”

Tarimarima ġutuma ġevetuġamaġi-kureto ma ġeraka-kureto

³⁷ Mai guruġa ġeseġaġiato nai, nuġari ġeraġeto, benamo Petero e mo apostolo tari ġedanaġirito, ġekirato, “Tarikaka, ġai tu kamasi toma ġaveini?” ³⁸ Petero na ekirarito, ekirato, “Ġomi tata ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure ma boġono raka-kure, ema Iesu Keriso aranai babatiso boġono ġabia, be ġemi rakava bene tuġamaġi-fitoġari; ema ġena varevare, Iauka Veaġa, boġono ġabia. ³⁹ Korana Barau ġena kiraġitore eveiato tu ġomi ġemi e ġomi natumi ġeri, ema manaġai ġetanuni tarimari ġeri. Aba, Vereġauka ġera Barau na ekiraġi-toreato Iauka Veaġana tu bekearini tarimari mabarari bevinirini.”

⁴⁰ Petero na guruġa ġutuma ekiraġirito, esisiba-vinirito e elau-naġirito, ekirato, “Mai bese tarimari rakavari ġerina tauġemi boġono raga-maġuri.” ⁴¹ Tarima ġutuma na ġena guruġa ġeġabi-raġeato, benamo babatiso ġeġabiato. Mo ġaro sebonai tarimarima mabarana daġara toitoi (3,000) kavana ġia ġeri doġoro nuġanai ġebere-toġato. ⁴² Benamo vanaġivanaġi apostolo tarimari ġerina riba ġeġabito-ġoi, ġevegogoto-ġoi e ġevevaġa-kavato-ġoi, beredi ġetavi-kirato-ġoi o anibou ġeġanito-ġoi e ġeġauġau-vegogoto-ġoi.

Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari ġeri maġuri

⁴³ Apostolo ġerina Barau na nuġa-farevaġi veiġari e vetoġa boruri ġutuma eveirito-ġoi, ema tarimarima mabarari ġegari-rakavato. ⁴⁴ Iesu ġevaġa-moġoniato tarimari mabarari ġetanu-vegogoto-ġoi ema ġeri-ġari ġevevarevare-vevinito-ġoi. ⁴⁵ Ġeri farefare e tano ġeivoivoi-iaġirito-ġoi, benamo moniri tu ġia mabarari vefakari ai ġevarerito-ġoi, tata ġena rabu ilailanai. ⁴⁶ Garo vanaġivanaġi mabarari Rubu Veaġai ġevegogoto-ġoi. Ġeri numai anibou ġeġanito-ġoi e ġeġaniġani-vegogoto-ġoi ma iakuri e ma mainori ġesi. ⁴⁷ Barau ġevaġa-raġeato-ġoi, ema tarimarima mabarari ġeri veiau-namo ġeverere-iaġiato-ġoi. Benamo ġaro mabarari ai Vereġauka na evaġa-maġuririto-ġoi tarimari ġia ġesi etore-vegogorito-ġoi.

3

Kwaku rakava tarimana enamoto

¹ Ġaro ta lavilavi horaġauna 3 koloko ai ġauġau horanai, Petero e Ioane Rubu Veaġa ġana ġeiaġoto. ² Monai tarima ta tu emaġurito kwakuna rakava ġeġoitaġoato. Ġaro mabarari ai ġeġwa-iaġoato-ġoi, Rubu Veaġa ġatama bokana arana “Namo Vedaurea” koranai ġevaġa-tanutariato-ġoi, benamo

Rubu Veāgai ġeraka-toġato-ġoi tarimari ġeri ai moni enoġito-ġoi. ³ Ġia na Petero e Ioane ġeraka-toġa ġana nuġanai eġitarito, benamo kara ta ġevinia uranai enoġirito. ⁴ Tauri ruarua na ġeġita-karakaraiato, benamo Petero na ekiraiato, ekirato, “Ġai noġitama!” ⁵ Mo guruġa eseġaġiato lorinai, tauri ruarua eġitarito, ġia mataboru ekirato tu, kara ta beġe viniani. ⁶ Senaġi Petero na ekiraiato, ekirato, “Au tu asi ġegu moni, senaġina ġegu ai kara etanuni dagarana avinimuni. Iesu Keriso, Nasareta tauna, aranai akiramuni, novariġisi, noraka!” ⁷ Benamo Petero na kwaku rakava tarimana ġimana aroribanai eġabito, evaġa-ruġa-vaishiato. Asikauna ġia kwakuna ema kwakuna komukomuri ġetubutubu-kauto. ⁸ Ġia eburi-vaishito, eruġa-tarito, eraka-iaġoto. Benamo Petero ema Ioane ġesi Rubu Veāganai ġeraka-toġato, erakato e eburi-vaishito, Barau evaġa-raġeato. ⁹ Tarimarima mabarari na ġeġitaiato, erakato e Barau evaġa-raġeato-ġoi, ¹⁰ ema ġeġita-leiatio, ġia tu “Namo Vedaurea” ġatama-boka koranai etanuto-ġoi vau enoġinoġito-ġoi tarimana nai, ġia mabarari nuġari ġefarevaġito e ġeġaba-rakavato, mo veġa ġia ġenai eġorato nai.

Petero ġena ġobata Rubu Veāgai

¹¹ Mo tau roġo Petero e Ioane ġeri ai eveġabikau-taġoto-ġoi, touraġe baregona arana “Solomona Ġena Touraġe” ai, tarimarima mabarari ġeġaba-rakavato, benamo ġeraga-iaġoto ġeri ai. ¹² Petero na mo tarimarima eġitarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Isaraela tarimami, karase nai mai dagara tu ġoġaba-iaġiani? Karase nai ġai ġoġita-karakaramani? Ġomi ġotuġamaġini mai tu tauġema ġema seġukai e Barau korana-iaġinai naima, mai tarima baġa vaġa-rakaia ġotoni? ¹³ Aberahamo, Isako, Iakobo ġeri Barau, ġita senera mabarari ġeri Barau, na ġena vetuġunaġi tarimana Iesu evaġa-raġeato, senaġi ġomi na Roma tarimari ġoviniatio beġene vaġia ġana, ma Pilato ġena ura bene tuġu-vaġia asi beġene vaġia etato nai, ġomi tu asi ġourato. ¹⁴ Ġia tu Veāga e Vei-Iobukaiobuka tarimana, senaġi ġomi na tu asi ġouraviniatio, ema Pilato ġonoġiato, vaġivaġi tarimana tu bene tuġu-rosia ġotato. ¹⁵ Maġuri eġwa-iaġomaiato tarimana tu ġomi na ġovaġi-maseato. Senaġi Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato. Ġai maiġa tu ribama e ġakiraġi-foforiani. ¹⁶ Ġai ġema veġabidadama Iesu aranai nai, mai tarima ġomi na ġoġitaiani e ribami bevaġa-namoa. Mai tu Iesu aranai ema veġabi-dadama ġia ġenana eiaġomani na, mai tarima bevaġa-namo korikoria, ġomi mabarami na ġoġitaiani maiġa.

17 Tarikakagu mabarami, au toma aribani, kara ġemi veġorikau tarimari ġesi ġoveiato tu asi ribami dainai. 18 Senaġina Barau na ġinenai ġena peroveta tarimari mabarari mururi na ekirato, ġia ġena Keriso tu midigu roġo beġanini etato. Mo guruġa tu ġomi ġemina ema moġonito. 19 Moġa lorinai ġovetuġamaġi-kure ma ġoraka-kure Barau ġenai, be ġia na ġemi rakava bene ġabi-vaġiri. 20 Bema moġesi boġo veini nai, Iauka ġena kokore Vereġauka ġenana beiaġomani, ema ġia na Iesu Keriso betuġu-iaġomaiani. Ġia tu Barau na ġomi ġemi eġabitore-guineato. 21 Ġia tu gubai roġo betanuni, beiaġoni mo, Barau na dagara mabarari bevaġa-variġu ġenoġoirini. Ġia na ġena peroveta tarimari veaġari mururi na kai-veġata ekiraġiato ilailanai. 22 Korana Mose ekirato, 'Vereġauka ġemi Barau na ġomi ġemi tarimarima fakari na ġemi peroveta tarimana ta bevaġa-ruġaiiani au kavana. Ġia na bevaġa-guruġamini guruġari mabarari tu boġono seġaġiri. 23 Tarima ta na ġia ġena guruġa asi beseġaġi-viniani tarimana tu, Barau na ġena tarimarima fakari na beġabi-vaġiani, benamo bevaġi-maseani.'

24 Moġoni, peroveta tarimari mabarari Samuela na beiaġoma mo toma, ema ġia murina na ġeiaġomato peroveta tarimari maki ġutuma varau ġeguruġato, maiġeri ġaro ġekiraġirito. 25 Ġomi tu peroveta tarimari naturi, ema Barau ġena kiraġitore ġomi senemi ġeri eveiato maki ġomi ġemi. Barau na Aberahamo evaġa-guruġaiato nai, ekirato, 'Ġoi natumu ġenana tanobara beseri mabarari namo beġe ġabiani.' 26 Moġa lorinai Barau na ġena vetuġunaġi tarimana Iesu evaġa-ruġaiato, benamo ġemi ai etuġu-iaġosi guineato, ġomi bene vaġa-namomi ġana. Mo namo anina tu, ġomi tata ġemi rakava ġerina beġori-kuremini.

4

Petero e Ioane ġeġabi-taririto

1 Petero e Ioane na tarima-rima roġo ġevaġa-guruġarito-ġoi nuġanai, Rubu Veaġa vereri, e Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari ġeri vere, ema Sadukea tarimari ġeraġasito. 2 Ġia tu ġebaruto, korana mai apostolo ruarua na tu tarimarima ġevaġa-ribarito-ġoi e ġeri ġeġobatato-ġoi nai tu ġekirato-ġoi, Iesu tu mase na evariġisi-ġenoġoito; moġa lorinai mase tarimari maki beġe variġisi-ġenoġoini. 3 Benamo tauri ruarua ġeġabi-taririto, benamo dibura numai ġebiri-ġaurito; monai beġene gena mo boġiboġi, korana tu ġaro maki eko-futo. 4 Senaġi Petero e Ioane ġeri ġobata tarima vovoka na ġeseġaġiato, benamo tarima ġutuma na ġevaġa-moġoniato,

benamo tau numerana eiaġoto mabarana tu daġara imaima (5,000) kavana.

⁵ Elaġanito nai tu, Iuda vereri, e vanuġa tarima baregori, ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari Ierusalem-mai ġevegogoto. ⁶ Anas, Rubu Veaġa verena baregona, e Kaiafas, e Ioane, e Alesanda, ema Rubu Veaġa verena baregona ġena bese maki monai. ⁷ Benamo tauri ruarua ġeġori-iaġorito, benamo ġoirari ai ġea vaġa-ritoġorito vau ġedanaġorito, ġekirato, “Kamara seġukai o deikara aranai mai veiġa ġoveiato?”

⁸ Benamo Petero, Iauka Veaġa na evonuto, evaġa-veseto, ekirato, “Isaraela veremi e veġitaġau tarimami! ⁹ Bema ġai toma boġo kea-iaġomama tu, ġourani ġai na ġakira-varami, mai kwaku rakava tarimana ġenai veiġa namona baġa veia ema kamara dabarai ġia be-namo nai tu, ¹⁰ ġomi mabarami e Isaraela nuġanai tarimarima mabarami tu boġono riba, Iesu Keriso, Nasareta tarimana, ġomi na ġovaġa-satauroato, ma Barau na mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato tarimana, aranai mai tarima benamo-ġosiġosi, ġomi ġoirami ai eruġa-taġoni. ¹¹ Mo Iesu tu,

‘ġomi, numa raga tarimami, na ġoruġaiato forena,

ġia tu duġu barana forenai eiaġoto.’

¹² Vevaġa-maġuri tu ġia ġereġana ġenana bita doġarini; tano-bara mabarana nuġanai Barau na ara ta tu asi evinirato, ġita bene vaġa-maġurira ġana.”

¹³ Kanisoro tarimari na Petero e Ioane ġeġitarito, asi ġegarito-ġoi ema ġeribarito maki, ġia tu vevaġa-riba gabuna ta ġana asi ġeiaġoto, ma tauri ruarua asi iaunegari. Moġa ġeġitaiato nai, ġeġabato e nuġari ġevekeoto, benamo ġeribato, ġia tu Iesu ġesi ġerakao-vekakoto-ġoi tarimari.

¹⁴ Ema mo tarima ġeġitaiato namo-ġosiġosi Petero e Ioane ġesi ġeruġa-taġoto-ġoi, benamo asi ġeri guruġa dabarana.

¹⁵ Moġa lorinai ġekirarito, mo vegogo gabuna na ġeraka-veġita. Benamo ġeraka-rosito murika ġana, benamo ġia ġereġari moġo ġevedanaġi-vevinito, ġekirato, ¹⁶ “Maġeri tarima ruarua tu kamasi toma taveirini? Ierusalem-mai ġetanuni tarimari mabarari ma ribari, ġia tu nuġa-farevaġi veġana ta beġe veia, ema ġita na asi bita kira-ġuniġauani riba. ¹⁷ Senaġi tarimarima na beġe vari-fiuanġi garinai, maġeri tarima tu tana vaġa-gariri e tana kira-ġoiri, Iesu aranai tarima ta asi ma beġene vaġa-guruġa ġenoġoia.”

¹⁸ Benamo ma ġekea-toġarito, benamo ġekirarito, Iesu aranai asiġina ġinavaġi ma beġene ġobata e beġene vevaġa-riba.

19 Senaĝi Petero e Ioane na ĝevaĝa-veserito, ĝekirato, “Ĝomi tauĝemi ĝotuĝamaĝi-viriĝia, aiĝa tu roroĝoto Barau ĝoiranai? Ĝomi na kara ĝokiraĝiani baĝana veia, ba Barau na ekiraĝiani veigana baĝana veia? 20 Korana ĝaĝitarito e ĝaseĝaĝirito dagarari tu ĝai na asi ilaila baĝa kira-ĝuniĝaurini e muruma maki moĝeri kiraĝi-kiraĝiri ai asi baĝa kourini riba.”

21 Ma ĝevaĝa-guruĝa gwaĝiĝirito murinai, ĝetuĝu-rosirito. Vaĝa-rakavari dabarana ta asi ĝedoĝariato, korana tarima mabarari na Barau ĝevaĝa-raĝeato-ĝoi, mo nuĝa-farevaĝi veigana lorinai. 22 Korana mo nuĝa-farevaĝi veigana na enamoto tarimana ĝena maĝuri laĝaniri tu gabana vasivasi (40) maki evanaĝiato.

Ekalesia ĝeĝuriĝurito

23 Petero e Ioane ĝetuĝu-vaĝirito murinai, karori ĝeri ai ĝeĝenoĝoi-iaĝoto. Ma Rubu Veaĝa vereri baregori e Iuda vereri na kara ĝekiravara-vinirito dagarari mabarari karori ĝeri ĝekiraĝirito. 24 Benamo karori na moĝeri guruĝa ĝeseĝaĝirito nai, ĝia mabarari Barau ĝeĝuriĝuri-vini vegogoato, ĝekirato, “Vereĝauka o, guba, tanobara, daĝarubara, ema nuĝari ai ĝetanuni dagarari mabarari ĝoi na oveirito. 25 Iauka Veaĝa ĝenana, ĝai senema Davida, ĝoi ĝemu vetuĝunaĝi tarimana, muruna na oguruĝato nai ekirato, ‘Kara dainai irau bese tarimari tu ĝebaru-rakava rakavani? Ema karase nai tarimarima na tu asi beĝe ĝauveini boioĝari ĝeveirini?’

26 Tanobara vereri ĝeverovinato, ema veĝitaĝau tarimari baregori ĝeĝaru-vegogoto, Vereĝauka ma ĝena Keriso ĝesi beĝene vetari-viniri ĝana.’

27 Moĝoni veĝata, Heroda e Pontio Pilato, irau bese tarimari e Isaraela tarimari ĝesi mai vanuĝa baregonai ĝevevogoto, ĝoi ĝemu vetuĝunaĝi tarimana veaĝana Iesu, ĝia tu ĝoi na oviriĝiato e Keriso ai ovaĝa-iaĝoato, ĝana boioĝa ĝetogato. 28 Ĝia na ĝeveirito dagarari tu kara ĝoi na ĝemu seĝukai e urai oboioĝa-guinerito beĝene vetore otato dagarari moĝo. 29 Moĝa lorinai, Vereĝauka o, ĝeri vevaĝagari veĝari noĝitari, ema ĝai ĝoi ĝemu vetuĝunaĝi tarimama kokore novinima, be ĝemu vari baĝana kiraĝia ma kokorema ĝesi. 30 Ĝimamu notuĝu-rosia, be keve tarimari bono vaĝa-namori, ema vetoĝa boruri e nuĝa-farevaĝi veĝari bono veiri, Iesu, ĝoi ĝemu vetuĝunaĝi tarimana veaĝana aranai.”

³¹ Ĝeĝauĝau-ĝosito murinai, ĝevegogoto numana eĝareva-ĝarevato. Benamo ĝia mabarari Iauka Veaĝa na ĝevonuto, benamo Barau ĝena vari ĝekiraĝiato ma kokoreri ĝesi.

Ekalesia guinena ĝena maĝuri

³² Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi tarimari mabarari ĝeri tuĝamaĝi e nuĝari tu sebonai moĝo. Ta ĝena farefare ĝia ĝereĝana ĝena asi etato-ĝoi, senaĝi ĝeri dagara mabarari ĝia tata ĝevevarevare-vevinito-ĝoi. ³³ Seĝuka barego ĝesi apostolo tarimari na Iesu Vereĝauka ĝena varigisi-ĝenoĝoi ĝevari-fuato-ĝoi, ema Barau ĝena namo e varevare-bara ĝia mabarari iatari ai ebubu-riĝoato. ³⁴ Ĝia fakari ai ta maki asi erabuto-ĝoi. Korana ma ĝeri tano o numa tarimari na, moĝeri numa e tano ĝevoivoi-iaĝirito-ĝoi, benamo davari moniri tu ĝeĝwa-iaĝorito-ĝoi, ³⁵ Apostolo ĝoirari ai ĝetoretaririto-ĝoi. Benamo mabarari ĝevini-ilailarito-ĝoi, tata ĝena rabu ilailanai.

³⁶ Iosefa tu apostolo na arana ĝevatoato Banabas, anina tu “Velaunaĝi Tarimana”. Ĝia tu Levi doĝorona, Saipras motumotunai emaĝurito. ³⁷ Ĝia ĝena tano evoiato, benamo voina monina tu eĝwa-iaĝoato, apostolo kwakuri koranai ea tore-tariato.

5

Anania e Safira

¹ A tau ta etanuto-ĝoi arana Anania, ĝaraĝona arana tu Safira. Anania na ĝeri tano ta ea voivoi-iaĝiato, ĝaraĝona na maki eĝabi-raĝeato. ² Senaĝina mo tano monina kwana tu eĝabi-tariato, ma kwana reke ta moĝo eĝwa-iaĝoato apostolo ĝoirari ai ea tore-tariato. Mo veĝa eveiato ĝaraĝona tu ma ribana. ³ Benamo Petero na ekiraiato, ekirato, “Anania, karase nai Satani na beboroĝimu, benamo Iauka Veaĝa boĝofaia, tano monina kwana tu ĝoi ĝemu boĝabi-taria? ⁴ Roĝosi boro voia nai tu, tano tu ĝoi ĝemu, ene? Ma beĝe voia murinai maki moni tu ĝoi ĝemu. Kara botuĝamaĝia nai, mai veĝa bono veia bosu? Ĝoi na tu dia tarimarima boĝofari, senaĝi Barau boĝofaia.” ⁵ Anania na mo guruĝa eseĝaĝiato nai, eketo-tarito, emaseto. Benamo mo veĝa eĝorato varina ĝeseĝaĝiato tarimari mabarari ĝegari-rakavato. ⁶ Benamo tarima variguri ĝevariĝisito, Anania tauĝanina dabuĝa na ĝeseĝoato, ĝeĝwa-rosiato, benamo ĝea guriato.

⁷ Hora toitoi kavana murinai, ĝaraĝona ema raka-toĝato, senaĝi ĝia kara eĝorato tu asi ribana. ⁸ Petero na edanaĝiato, ekirato, “Nokira-varagu, ĝomi taumi ruarua na tano monina boĝo ĝabia tu maĝa moĝo ba?” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato,

“Oi, voina tu maniġa moġo.”⁹ Benamo Petero na eki-
 raiato, ekirato, “Karase nai ġoi ma ġaraġomu ġesi nuġami
 ġovaġa-sebonarito, Vereġauka Iaukana ġoġofaiato? Noboġe,
 ġoi ġaraġomu beġe guria tarimari tu ġatama-bokai ġeruġa-
 taġoni, ġia na ġoi maki ma ġeġwa-rosimuni.”¹⁰ Mo horai
 moġo ġia Petero kwakuna koranai eketo-tarito, emaseto.
 Benamo mo tarima variġuri ġeraka-toġato, ma ġeġitaiato
 mase, benamo tauġanina ġeġwa-rosiato, ġaraġona sevinai
 ġea guriato.¹¹ Ekalesia mabarana e varina ġeseġaġiato
 tarimari mabarari gari baregona na eġabirito.

Vetoġa e veiġa boruri

¹² Vetoġa e veiġa boruri ġutuma apostolo na tarimarima
 ġoirari ai ġeveirito-ġoi. Ma Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tari-
 mari mabarari tu “Solomona Ġena Touraġe” ai ġevegogoto-
 ġoi.¹³ Asi veġabidadama tarimari na ġevaġa-raġerito-ġoi,
 senaġi ġegarito-ġoi, be ġia ġesi asi ġea vegogoto-ġoi.¹⁴ Senaġi
 tau e vavine tu ġutuma lelevaġi na Vereġauka ġevaġa-
 moġoniato-ġoi. Mo ġevaġa-moġonito-ġoi tauri e vavineri
 tu mabarari apostolo ġeri doġoro ai ġerakaraka-toġato.
¹⁵ Apostolo na ġeveirito-ġoi veiġari tarimarima na ġeribarito,
 benamo keve tarimari ġeġwa-rosirito dabara ġana, benamo
 genagena fatari ai e gedai ġetorerito, Petero bene raka-
 vanaġi nai, iouiouna na bene iauka-tariri ġana.¹⁶ Ema tari-
 marima ġutuma-bara Ierusalemna sevinna vanuġari na keve
 tarimari e iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari ġeġwa-
 iaġorito, benamo mabarari ġenamoto.

Apostolo tarimari ġevaġa-midigu midigurito

¹⁷ Benamo Rubu Veaġa verena baregona ma karonna
 Sadukea doġorona ġesi, apostolo tarimari ġeri ai ġemama-
 rakavato.¹⁸ Ġia na apostolo tarimari ġeġabi-taririto, benamo
 dibura numai ġebiri-ġaurito.¹⁹ Senaġi mo boġi Vereġauka
 ġena aneru na dibura numa ġatama bokana erovoato,
 benamo apostolo eġori-rosirito, benamo evaġa-guruġarito,
 ekirato,²⁰ “Ġoiġo, Rubu Veaġanai boġono ruġa, benamo mai
 maġuri variġuna mabarana tarimarima ġeri boġono kiraġia.”
²¹ Boġiboġi iamo-iamonai Rubu Veaġai ġeraka-toġato, aneru
 na ġevaġa-guruġarito ilailanai tarimarima ġevaġa-ribarito.

Rubu Veaġa verena baregona ma karonna ġesi ġeraġasito,
 benamo kanisoro tarimari e Isaraela vereri mabarari ġekea-
 vegogorito, benamo dibura numa ġana ġevetuġu-iaġoto,
 apostolo tarimari urari na.²² Senaġi vetuġunaġi tauri dibura
 numai ġea raġasito nai tu, apostolo tarimari asi ġedoġaririto.
 Benamo ġeġenoġoito, ġea kira-vararito, ġekirato,²³ “Dibura
 numana ġatama bokana tu biribiri, ema ġitaġau tarimari

maki ruġataġo; senaġi ġatama-boka baġa rovo-fakaia nai tu, apostolo ta tu asi baġa ġoitaġoa.”

²⁴ Rubu Veaġa ġitataġona tarimana baregona e Rubu Veaġa vereri baregori na mo guruġa ġeseġaġiato nai tu, ġeiauvoiauvo-rakavato, asi ribari mo veġa anina tu kara.

²⁵ Ġedaradarato-ġoi nuġanai tu, tarima ta eraka-toġato, benamo ekirarito, ekirato, “Ġoseġaġi! Dibura numai ġobiri-ġaurito tarimari tu Rubu Veaġai ġeruġa-taġoni, ma tarimarima ġevaġa-ribarini.” ²⁶ Benamo Rubu Veaġa ġitaġauna tarimana baregona ma ġena mero ġesi apostolo tarimari ġea ġori-ġenoġoirito. Asi ġevei-guguraġirito, korana tarimarima na fore na beġe ġidararini garina.

²⁷ Ġeġori-toġarito, kanisoro ġoiranai ġevaġa-ruġarito, benamo Rubu Veaġa verena baregona na edanaġirito, ekirato, ²⁸ “Ġai na guruġa gwaġiġina ġavinimito, mai tarima aranai asi boġono vevaġa-riba, senaġi ġoġitaia, ġomi na kara boġo veia! Ġomi ġemi vevaġa-riba boġo vaġa-rega rovorova, benamo Ierusema mabarana varau beġaua, ema ġomi ġourani ġia ġena mase tu ġai baġana daġa.”

²⁹ Petero e apostolo kotari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu Barau ġena ura baġa korana-iaġiani, dia tarimarima ġeri ura. ³⁰ Iesu tu ġomi na satauro tuġunai ġoikoko-kauato nai, ġovaġi-maseato, senaġi ġita tamara ġeri Barau na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato. ³¹ Barau na eġabi-vaisiato, ġia aroribanai evaġa-ruġaiato, Veġitaġau Verena e Vevaġa-maġuri Tarimanai evaġa-iaġoato. Isaraela tarimari bene vaġa-vetuġamaġi-kureri, ema ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ġana. ³² Ġai tu mai dagara kiraġi-foforiri tarimama. Iauka Veaġa na maki maiġeri dagara ekiraġi-foforirini. Mo Iauka Veaġa tu Barau na ġia ġeseġaġi-viniani tarimari mabarari evinirito.”

³³ Kanisoro tarimari na mai guruġa ġeseġaġiato nai tu ġebaru-rakavato, ma ġeri ura mo apostolo tarimari tu ġevaġi-maseri moġo. ³⁴ Senaġi ġia fakari ai Farisea tarimana arana Gamaliel, taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi, ema tarimarima mabarari na ġegubakauato-ġoi tarimana, kanisoro nuġari na eruġa-vaisito. Benamo ekirato, moġeri apostolo tarimari ġeġori-rosiri roġo. ³⁵ Benamo ġia na kanisoro vegogona ekiraiato, ekirato, “Isaraela tarimami, maiġeri tarima kamasi ġoveiri ġotoni ġenai boġono tuġamaġi-ginikau. ³⁶ Ġaro kotari varau beġe iaġo, Teuda eruġa-vaisito, evekiraġito, ġia tu tarima baregona ta, benamo tarima sinau vasivasi (400) kavana ġia ġesi ġekauto. Senaġi ġia ġevaġi-maseato nai tu, ġena tarimarima mabarari ġeraga-rovorovoto; mo doġoro toma tu asiġina maia. ³⁷ Moġa murinai tu Iudas, Galilea

tauna, tarimarima arari toretoreri o sensisi ġabiġabina ġarori ai efoforito, ġia maki ġutuma-bara eġori-kaurito, senaġina ġia maki ġevaġiato nai, ġena tarimarima tu ġeraga-rovorovoto. ³⁸ Moġa lorinai initoma veiġanai, au na akiramini, mai tarima ġoraga-kwaneri, ema ġeri ai kara ta asi boġono veia. Korana bema ġeri boioġa e ġauvei maiġeri tarimarima ġerina eiaġomani nai tu berekwa-rekwani. ³⁹ Senaġi bema mai tu Barau ġenana eiaġomani nai tu, ġomi na maiġeri tarima tu asi ilaila boġo kourini bene. Asi namo Barau boġo vetarivini!

Kanisoro na Gamaliel ġeseġaġi-viniato. ⁴⁰ Benamo apostolo ma ġekea-toġarito, ġekwaririto, benamo ġekirarito, Iesu aranai asiġina ġinavaġi ma beġene vevaġa-riba ġenoġoi; benamo ġetuġu-rakarito. ⁴¹ Apostolo na kanisoro vegogona ġeraga-kwaneato ma iakuri ġesi, korana Barau na eġabihidirito, ġia tu ilaila Iesu aranai maiaka beġe ġabiani bene. ⁴² Benamo ġaro vanaġivanaġi ai Rubu Veaġai e tarimarima ġeri numa nuġari ai Vari Namona ġevevaġa-ribato-ġoi e ġeġobata-iaġiato-ġoi, ġekirato-ġoi, Iesu tu Keriso.

6

Vevaġa-kava tarimari imaima ruarua (7)

¹ Moġeri ġaro ai Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari tu ġeġutuma-iaġoto-ġoi. Ma Iuda tarimari, Grik garo ai ġeguruġato-ġoi tarimari, e Heberu garo ai ġeguruġato-ġoi tarimari fakari ai veġareveġare eġorato. Grik garo ai ġeguruġato-ġoi tarimari ġekirato, ġia ġeri vabu tu ġaro tata ġaniġani ġevareto-ġoi nai tu ġevaġa-raburito-ġoi. ² Moġa lorinai apostolo gabanana ruarua (12) na Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari mabarari ġekea-vegogorito, benamo ġekirato, “Ġai na ġaniġani varevarena uranai, Barau ġena guruġa asi baġa vari-fuani tu asi maoro. ³ Moġa lorinai, tarikakagu mabarami, ġomi vefakami ai tau imaima ruarua (7) ġoġabiviriġiri, variri namo tarimari, Iauka Veaġa na e iaunega na ġevonuto tarimari; benamo mai ġauvei ġia baġana vinvanaġiri. ⁴ A ġai tauġema ġema taimi mabarana tu ġauġau e ġobatai baġana torea.”

⁵ Apostolo tarimari ġeri boioġa ġia mabarari na ġeikua-iaġiato. Benamo ġia na mai tau maiġeri ġeġabirito: Stefano, veġabidadama na e Iauka Veaġa na evonuto tarimana; e Filipo; Prokoro; Nikanoro; Timon; Pamena; e Nikolas, Antioka tarimana senaġi Iuda tarimari ġeri toma-rakariġo ekorana-iaġiato-ġoi. ⁶ Ġia na mai tau maiġeri apostolo ġoirari ai ġevaġa-ruġarito, benamo apostolo na ġia iatari ai ġeġuriġurito ema apostolo ġimari ġia iatari ai ġetore-kaurito.

⁷ Benamo Barau ġena guruġa eraga-rovorovoto. Ema Iesu korana-iaġina tarimari Ierusalemaj ġevovoka-ġarimoġito, ema Rubu Veaġa vereri ġutuma gorogoro na maki Barau ġena guruġa ġeġabi-raġeato, benamo ġeveġabidadamoto.

Stefano ġeġabi-tariato

⁸ Stefano tu Barau ġena varevare-bara e seġuka na evonuto tarimana, ġia na nuġa-farevaġi veiġari boruri baregori tarimarima ġoirari ai eveirito-ġoi. ⁹ Senaġi vekira-fitoġa barego evariġisito. Iuda tarimari ġeri rubu doġorona ta ġekiraġirito-ġoi “Ruġavaġi tarimari”. Ġia ema Iuda tarimari, Kurene e Alesandria na ema Kilikia e Asia tanobara na ġeiaġomato tarimari, Stefano ġesi ġeveġare-veġareto. ¹⁰ Senaġi Stefano ġena guruġa tu asi ġelautariato-ġoi, korana ġia tu Iauka Veaġa na eviniato-ġoi iauneganai eguruġato-ġoi. ¹¹ Benamo ġia na tarima kotari nuġari ġeġanirito beġene kira, “Ġai na Stefano ġaseġaġiato, ġia na Mose e Barau ekira-fitoġarito.” ¹² Mo dabarai ġia na tarimarima, e Iuda vereri, ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġekira-vaisivaisirito. Ġia Stefano ġenai ġeiaġoto, ġea ġabi-tariato, benamo Iuda ġeri kanisoro ġoirana ġana ġeġori-iaġoato. ¹³ Monai beġene ġofaġofa ġana vevaġa-bade tarimari kotari ġeġori-toġarito, benamo ġekirato, “Mai tarima na tu ġaro mabarari ai ġita ġera Rubu Veaġana e Mose ġena taravatu ekira-fitoġarini. ¹⁴ Ġai na ġaseġaġiato, ekirato, ‘Iesu, Nasareta tarimana, na mai Rubu Veaġana bevaġa-rakavaiani, ema Mose na evinirato veiġari mabarari bevaġa-iraurini.’”

¹⁵ Kanisoro ai ġevegogo-taġoto-ġoi tarimari mabarari na Stefano ġeġita-karakaraiato, ema ġoirana ġeġitaiato tu noġa moġo aneru ta ġoirana.

7

Stefano ġena ġobata

¹ Benamo Rubu Veaġa verena baregona na Stefano edanaġiato, ekirato, “Maiġeri guruġa tu moġoni ba?” ² Stefano na evaġa-veserito, ekirato, “Tarikakagu e tamagu mabarami, au ġoseġaġigu! Ġita senera Aberahamo Haran vanuġanai roġosi roġo berea tanu nai, mareva barego Barauna ġia ġenai efororito Mesopotamia ai, ³ benamo ġia ekiraiato, ekirato, ‘Ġemu bese e tanobara noiaġuia, benamo au na bavaġa-ġitamuni tanobarana ġana bono iaġo.’ ⁴ Benamo ġia na Kaldea tanobarana eraga-kwaneato, benamo Haran ai ea vanuġato. Ma tamana emaseto murinai, Barau na etuġu-iaġomaiato initoma ġotanu-iaġiani tanobarana ġana. ⁵ A Barau na Aberahamo tu ġena tano misina kota maki asi

eviniato. Kwaku vaḡa-ruḡatarina gabuna ilailanai misina kota maki asi eviniato. Senaḡi Barau eguruḡa-toreto ḡia na tano ta beviniani, ḡia e ḡia murina na beḡe ḡorani tarimari na tano ta beḡe ḡaunaiani ḡia ḡeri. Mo ḡaro ai Aberahamo tu asi natuna. ⁶ Barau na ma evaḡa-guruḡaiato, ekirato, 'Ḡoi ḡemuna beḡe ḡorani beseri tu tano boruna tai beḡe tanuni. Ma laḡani sinau vasivasi (400) mo gabu tarimari ḡeri vetuḡunaḡi tarimari ai beḡe vaḡa-iaḡorini e beḡe vaḡa-midigu midigurini.' ⁷ Barau ma ekirato, 'Isaraela tarimari na vetuḡunaḡiri ḡeiaḡo-vinini beseri tu au na bavevaḡa-maoro vinirini, moḡa murinai ḡia tu mo tano na beḡe raka-rosini, mai gabu ai au beḡema toma-rakariḡo viniguni.' ⁸ Benamo Barau na Aberahamo kefi-lamavaḡi veḡana eviniato, mo tu ḡia ḡena kiraḡitore vetoḡana. Benamo Aberahamo na Isako evaḡa-ḡoraiato, ma ḡaro vaḡa-imaima toitoina (8) murinai tauḡanina kefina elama-vaḡiato. Moḡa murinai Isako na Iakobo evaḡa-ḡoraiato, ma Iakobo na ḡera doḡoro ḡedebanini tarimari gabanana ruarua (12) evaḡa-ḡorarito.

⁹ Doḡoro debari tarimari Iosefa ḡenai ḡemamato, benamo Aigupito tarimari ḡeri ai ḡevoivoi-iaḡiato. Senaḡina Barau tu Iosefa ḡesi, ¹⁰ ema ḡena dabara doko mabarari ḡerina evaḡa-maḡuriato. Barau na Iosefa iaunega eviniato, ema Pharao, Aigupito verena, nuḡana evaḡa-namoato Iosefa ḡenai, benamo Pharao na eura-viniato ema seḡuka eviniato, Aigupito tanona ema ḡia ḡena numa tarimari e farefareri bene ḡita-ḡauri.

¹¹ Benamo Aigupito tanona mabarana ema Kanana tanona mabaranai doḡe ḡeḡorato, monana vito e nanu mase baregona evaḡa-ḡoraiato, benamo ḡita senera tu asi ḡeri ḡaniḡani doḡari dabarana. ¹² Senaḡina Iakobo eseḡaḡito Aigupito tu ma widina, benamo ḡia na ḡita senera etuḡu-iaḡorito, mo tu ḡia ḡeri iaḡoiaḡo giniginena. ¹³ Ma ḡeri iaḡoiaḡo vaḡa-ruaruanai Iosefa tauḡena kakana e tarina ekira-vararito ḡia tu deikara, benamo Pharao na Iosefa ḡena bese eribaiato. ¹⁴ Moḡa murinai Iosefa evetuḡuto, tamana Iakobo ma ḡena bese ḡeri ai Aigupito ḡana beḡene iaḡoma ḡana. Iakobo besena Kananai tu mabarana gabana imaima ma gabana ruarua imaima (75). ¹⁵ Benamo Iakobo Aigupito ḡana evariḡoto, monai ḡia e ḡita senera ḡemaseto. ¹⁶ Ḡia tauḡaniri tu Sekem ḡana ḡeḡwa-ḡenoḡoi iaḡorito, benamo monai ḡea guririto. Mo gara gabuna tu Aberahamo na Hamora naturi ḡerina moni na evoiato.

¹⁷ Barau na ḡena kiraḡitore Aberahamo ḡenai bevaḡa-moḡoniani ḡarona ekavinaḡito-ḡoi nai tu, ḡita ḡera tarimarima Aigupito ai ḡeḡutuma-gorogoroto. ¹⁸ Ma moḡa

murinai tu vere ta na Aigupito eġita-ġauato. Mo vere moġa tu asi ribana Iosefa. ¹⁹ Ġia na ġita senera eġofarito-ġoi e evaġa-midigu midigurito-ġoi, ema ekirarito-ġoi, naturi raraka-rarakari ġeri numa na beġene tore-rosiri, beġene mase ġana. ²⁰ Mo negai Mose emaġurito. Ma Mose eġorato nai, marevana tu namo vedaurea. Ma ġia tu ġue toitoi tamana ġena numai ġenariato, ²¹ benamo numa na ġetore-rosiato nai tu, Pharao natuna ġuiatona na eġabiato, benamo natunai evaġa-iaġoato. ²² Mose tu Aigupito ġeri riba e iaunega mabarana ġevaġa-ribaiato, ema ġena guruġa e veġia ma seġukari tarimanai eiaġoto.

²³ Ma ġena maġuri laġanina gabana vasivasi (40) eġabiato, benamo karona Isaraela tarimari nea raka-ġitari etato. ²⁴ Ġia na Aigupito tarimana ta eġitaiato, Isaraela tarimana ekwariato-ġoi, benamo ġia eiaġoto gogobana eragato, benamo mo Aigupito tarimana evaġi-maseato. ²⁵ Mose matoru ekirato tu ġena tarimarima beġe tuġamaġi-fakani, ġia ġenana Barau na Isaraela tarimari bevaġa-maġuririni, senaġi moġa Isaraela tarimari na tu asi ġeriba-maoroato. ²⁶ Ma elaġanito nai, ġia na Isaraela tarimari ruarua eġitarito ġevevaġito-ġoi, benamo nevaġa-mainori ġana ekirarito, ekirato, ‘Ġomi tau ruarua, ġoseġaġi, ġomi tu tarikaka moġo ruarua, ma kara dainai tu taumi ruarua ġovevaġini?’ ²⁷ Senaġi vevaġi ekoraiato tarimana na Mose edori-veġitaiato, benamo ekirato, ‘Ġoi tu deikara na ġai ġema vere ema toto-iobukaiobuka tarimanai evaġa-iaġomuto? ²⁸ Ġoi ourani tu ġoraġani Aigupito tarimana ovaġi-maseato kavana au novaġi-masegu otoni?’ ²⁹ Mose na mo guruġa eseġaġiato, benamo eraga-kwareġato, Midian ġana egari-rakato. Monai etanuto-ġoi nuġanai natuna ruarua ġemaġurito.

³⁰ Laġani gabana vasivasi (40) ġekorito murinai, aneru ta tano fakanai Sinai Ġorona sevinaġi Mose ġenai efoforito. Mo aneru tu ġau ruguruguna ġenai karava morenai eiaġoto, benamo Mose ġenai efoforito. ³¹ Mose na moġa eġitaiato nai, eġabato; benamo nea ġita-ginikaua ġana eraka-kavinaġi iaġoto-ġoi nuġanai, Vereġauka garona eseġaġiato, maiġesi ekirato, ³² ‘Au tu ġoi senemu Aberahamo, Isako, e Iakobo ġeri Barau.’ Mose egari-rakavato, benamo asi eurato ma bene boġe-iaġo ġenoġoi. ³³ Barau na evaġa-guruġaiato, ekirato, ‘Ġemu tamaka kwakumu na novei-vaġiri, korana mani oruġa-taġoni gabuna tu tano veaġana. ³⁴ Moġoni, au ġegu tarimarima Aigupito ai ġevaġa-midigu midigurini tu baġitari ema ġeri midigumidigu ġabana guruna baseġaġiri nai, au bamariġo tu navaġa-maġuriri ġana. Toma noiaġoma,

au na ġoi tu Aigupito ġana atuġu-ġenoġoimuni.'

³⁵ Mai Mose tu Isaraela tarimari na ġeruġaiato tarimana. Maiġesi ġekirato, 'Ġoi tu deikara na ġai ġema vere e toto-iobukaiobuka tarimanai evaġa-iaġomuto?' Mai tarima sebona moġo tu Barau na etuġuato bene vere e bene vevaġa-maġuri. Ema ġia na maki ġau rugurugunai karava moreri ai eforito aneruna ġenana evaġa-kavaiato. ³⁶ Ġia na Isaraela tarimari Aigupito na eġori-rosirito nai, nuġa-farevaġi veiġari e vetoġa boruri eveirito-ġoi, Aigupito nuġanai e Davara Kakakakanai ema tanobara fakanai laġani gabana vasivasi (40). ³⁷ Mai Mose sebona na Isaraela tarimari ekirarito, ekirato, 'Barau na ġemi peroveta tarimana ta betuġuani, au etuġuguto kavana. Mo peroveta tu ġomi ġemi tarimarima ta.' ³⁸ Ġia tu Isaraela tarimari ġeri vegogo nuġanai tano fakanai ġita senera ema Sinai Ġoronai evaġa-guruġaiato aneruna ġesi monai. Ġia na Barau ġena maġuri guruġana Barau ġenana eġabiato, ġita ma bene vaġa-ribara ġana.

³⁹ Senaġina ġita senera asi ġurato ġena guruġa beġene ġabi-raġea, ema ġia ġekira-fitoġaiato ema nuġari ai ġeri ura tu Aigupito ġana ma ġeġenoġoi. ⁴⁰ Ġia na Arona ġekiraiato, ġekirato, 'Ġita ġera barau tari noveiri, ġita ġoirarai beġene raka ġana. Korana mai Mose ġita Aigupito na eġori-rosirato tarimana tu ġita asi ribara kamasi ta bevei bene.' ⁴¹ Mo ġaro ai ġia na boromakau natuna kavana kwaivakukuna ġeveiato. Benamo mo kwaivakuku ġoiranai ginitaġo dagarari ġea toreto ema ġeġani-verekoto. Tauġeri ġimari na ġeveiato dagarana ġeverere-viniato. ⁴² Benamo Barau eraka-veġitato, ma Isaraela tarimari evini-iaġorito, guba visiġuri beġene toma-rakariġo viniri ġana. Mo tu peroveta tarimari ġeri bukai ġetoreato ilailanai, ekirani,

'Isaraela tarimami! Laġani gabana vasivasi (40) tano fakanai ġovaġirito-ġoi mammeri, boromakauri, e ginitaġo dagarari tu dia au ġegu.

⁴³ Mo tu kwaivakuku barauna Molok ġena farai rubuna, ema ġemi barau Refan ġena visiġu iouiouna ġoġwaiato-ġoi; moġeri kwaivakuku tu ġomi na ġoveirito, boġono toma-rakariġo viniri ġana. Moġa lorinai au na ġomi batuġu-rakamini Babulona mo rekena ġana.'

⁴⁴ Ġita senera tanobara fakanai ġetanuto-ġoi nai tu, farai rubuna maki ġia ġesi. Mo farai rubuna Barau na ġena guruġa moġoniri evaġa-foforirito-ġoi. Mo farai rubuna ġeragaiato tu Barau na Mose ekira-varaiato lorinai, ema Mose na farai rubuna vetoġana eġitaiato ilailanai moġo ġeveiato. ⁴⁵ Moġa murinai ġita senera na mo farai rubuna tamari ġerina

gēgabiato, benamo Iosefa gēna veḡorikau neganai gēḡwakau-iaḡoato irau bese tarimari tu ḡita senera ḡoirari ai Barau na ḡeri tano na elai-veḡitarito. Mo farai rubuna monai etanuto mo, Davida gēna nega. ⁴⁶ Davida na Barau gēna vevaḡa-namo eḡabiato, ema enoḡinoḡito, monai Iakobo gēna Barau gēna tanu numana bene ragaia etato. ⁴⁷ Senaḡina Solomona na vau gēna numa eragaiaato.

⁴⁸ Senaḡi Iaru-korokoro Barauna tu tarimarima ḡimari na ḡeragarini numari ai tu asi etanuni, peroveta tarimana ekirani kavana,

⁴⁹ ‘Vereḡauka ekirani,

“Guba tu au ḡegu terona,

ema tanobara tu au kwakugu vaḡa-ruḡatarina gabuna.

Be, au ḡegu numa tu kamasi-kamasi na boḡo ragaiani?

Au ḡegu iaḡaraḡi gabuna tu aiḡa?

⁵⁰ Maiḡeri dagara mabarari

au ḡimagu na asi aveirito, ei?” ’

⁵¹ Stefano ma eguruḡato, ekirato, “Kira-ḡuiragaḡi tarimami! Ḣomi nuḡami e seḡami tu Barau asi ḡeura-viniani tarimari kavari. Ḣomi tu senemi ḡeveito-ḡoi kavari ḡoveini, vanaḡivanaḡi Iauka Veaḡa ḡolai-veḡitaiani! ⁵² Kamara peroveta tu ḡomi senemi na asi ḡevaḡa-midigu midiguato? Ḣia na tu Vei-iobukaiobuka Tarimana gēna iaḡoma ḡekiraḡi-fofori guineato tarimari tu ḡevaḡi-maserito. Ma toma ḡomi na tu Iesu boḡo revaia e boḡo vaḡi-debaia. ⁵³ Barau gēna taravatu aneru na ḡeḡwa-mariḡoato tu ḡomi na ḡoḡabiato, senaḡina asi ḡokorana-iaḡiato.”

Stefano forena ḡeḡidara-maseato

⁵⁴ Ḣia na mo guruḡa ḡeseḡaḡiato nai, ḡebaru-rakavato, gadikari maki ḡeḡara-taririto Stefano ḡenai. ⁵⁵ Senaḡi Stefano tu Iauka Veaḡa na evaḡa-vonuato, egaga-raḡeto guba ḡana, benamo gubai Barau marevana baregona eḡitaiato, ema Iesu eḡitaiato Barau aroribanai ruḡataḡo. ⁵⁶ Benamo ekirato, “Ḣoboḡe! Guba bevekeo-faka aḡitaiani, ema Tarimarima Natuna tu Barau aroribanai eruḡa-taḡoni!”

⁵⁷ Mo guruḡa ḡeseḡaḡiato nai tu, ḡimari na seḡari ḡekou-ḡaurito vau ḡefararato. Benamo mabarari vaḡa-sebo ḡia ḡeraga-viniato, ⁵⁸ ḡeḡabiato, benamo siti murina ḡana ḡeinurosiato, benamo fore na ḡeḡidaraiato. Ma vaḡa-moḡoni tarimari ḡeri dabuḡa tu futua ta arana Saulo, ḡia kwakuna koranai ḡetorerito. ⁵⁹ Ḣeḡidaraiato-ḡoi nuḡanai, Stefano eḡuriḡurito, ekirato, “Iesu Vereḡauka o, au iaukagu noḡabiraḡea.” ⁶⁰ Evetui-tarito, benamo ma taḡina ḡesi ekea-raḡeto,

ekirato, “Vereĝauka o, ĝeri veiĝa rakavana maiĝa voina asi bono viniri.” Moĝesi eguruĝato, benamo emaseto.

8

¹ Saulo na Stefano vaĝimasena tu eĝabi-raĝeato.

Ekalesia vaĝa-midigumidiguna e lai-lausilausina evesinato
 Mo ĝaro ai Ieruselema nuĝanai ekalesia vaĝa-midigumidiguna e lai-lausilausina baregona evesinato. Veĝabidadama tarimari mabarari ĝeraga-rovorovoto, Iudea e Samaria tanori mabarari ĝana ĝeiaĝoto, senaĝi apostolo tarimari ĝereĝari moĝo ĝeraga-kwanerito. ² Barau korana-iaĝina tarimari kotari na Stefano taĝina ĝevei-rakavato e ma taĝiri ĝesi ĝekeuato, benamo ĝea guriato. ³ Senaĝina Saulo na tu ekalesia nevaĝa-rakava korikororia etato. Numa tata nuĝari ai eraka-toĝato-ĝoi, benamo veĝabidadama tauri e vavineri einu-rosirito-ĝoi, ma eĝabi-iaĝorito-ĝoi dibura numai ea biri-ĝaurito.

Filipo Samaria ai eĝobatato

⁴ Ĝevaĝa-karovorito tarimari tu ĝeiaĝoto gaburi ai Barau ĝena guruĝa ĝea ĝobata-iaĝiato. ⁵ Filipo tu Samaria vanuĝana baregona ĝana eiaĝoto, monai Keriso varina ea fiuato. ⁶ Ĝutuma na Filipo ĝena guruĝa ĝeseĝaĝiato ema nuĝa-farevaĝi veiĝari eveirito ĝeĝitarito nai, ĝia mabarari na ĝeseĝaĝi-vini magomagoato. ⁷ Iauka rakavari tarimarima ĝutuma ĝerina ma ĝabari ĝesi ĝeraka-vaĝito, ema tauĝaniri tavi tari ĝemaseto tarimari e kwaku rakava tarimari ĝutuma ĝenamoto. ⁸ Moĝa lorinai mo Samaria vanuĝana nuĝanai iaku baregona eĝorato.

⁹ Mo vanuĝai tarima ta etanuto-ĝoi arana tu Simona. Guinenai ĝena meĝameĝa e ĝora veiĝari na Samaria tarimari evaĝa-ĝaba rakavarito-ĝoi. Tauĝena evekiraĝito-ĝoi, ĝia tu varaĝe rakava, ¹⁰ ema tarimarima mabarari mo vanuĝa nuĝanai misina na beiaĝo mo baregona na ĝeseĝaĝi-viniato-ĝoi, ema ĝekirato-ĝoi, “Mai tarima tu mo Barau ĝenana eiaĝomato seĝukana ĝekiraĝiani ‘Seĝuka Baregona.’” ¹¹ Ĝia ĝeseĝaĝi-viniato, korana ĝaro barego vedaurea ĝia ĝena meĝameĝa veiĝari na evaĝa-ĝabarito. ¹² Senaĝi Filipo na Barau ĝena Basileia, (ĝena veĝitaĝau seĝukana evaĝa-ruĝaiani maiĝa), Varina Namona e Iesu Keriso arana varina eĝobata-vinirito nai, tau e vavine na ĝevaĝa-moĝoniato, benamo ebatisorito. ¹³ Simona na maki evaĝa-moĝoniato, benamo babatiso eĝabiato. Moĝa murinai Simona na Filipo ekaferi-kaferiato, ma Filipo na seĝuka veiĝari baregori e vetoĝa boruri eveirito-ĝoi nai, eĝaba-rakavato.

¹⁴ Apostolo tarimari Ierusalemāi ġetanuto-ġoi ġeseġaġito, Samaria tarimari na tu varau Barau ġena guruġa ġeġabi-raġeato, benamo Petero e Ioane ġetuġu-iaġorito Samaria ġana. ¹⁵ Tauri ruarua ġeraġasito nai tu, veġabidadama tarimari iatari ai ġeġauġauto, Iauka Veaġa beġene ġabia ġana. ¹⁶ Korana Iauka Veaġa ġia ta iatari ai tu roġosi roġo bere raka-riġo. Ġia tu Iesu Vereġauka aranai moġo babatiso ġeġabiato. ¹⁷ Petero e Ioane ġimari ġia iatari ai ġeveġabikauto, benamo ġia na Iauka Veaġa ġeġabiato.

¹⁸ Simona na apostolo tarimari eġitarito, ġimari ġetore-kaurito vau Iauka Veaġa ġeġabiato, benamo ġia na moni Petero e Ioane eduġi-vinirito, ekirato, ¹⁹ “Au maki mani seġuka ġovinigu, be ġimagu ta iatanai bana tore-kaua nai, Iauka Veaġa bene ġabia.”

²⁰ Senaġi Petero na ekiraiato, ekirato, “Ġoi ma ġemu moni ġesi karava gabuna ġana ġoiāġo, korana otuġamaġini Barau ġena varevare tu moni na bovoiani! ²¹ Mai ġauvei ai ġoi tu asi ġemu gabu, korana nuġamu tu asi roroġoto Barau ġoiranai. ²² Mai ġemu ura rakavana ġenana novetuġamaġi-kure, benamo Vereġauka nonoġia, betaġu ġia na maniġesi tuġamaġi ġeġevana oġabiani nuġamu ai maniġa betuġamaġi-fitoġaiani. ²³ Korana aġitamuni, ġoi tu nuġa-ġirimaġirima na ovonuto, ema rakava na ebaru-bubuġaumuto.” ²⁴ Benamo Simona na Petero evaġa-veſeato, ekirato, “Mani ġemi veiġa, au iatagu ai Vereġauka nonoġia, be mani bokiraġiri dagarari ta au ġegu ai asi bene ġora.”

²⁵ Petero e Ioane na Vereġauka ġena guruġa ġekiraġi-foforiato e ġevari-fiuato murinai, Ierusalemā ġana ġeġenoġoito. Ġeri ġenoġoi ai Samaria vanuġari vovokari Vari Namona ġeġobata-iaġiato.

Filipo e Itiopia tarimana baregona

²⁶ Vereġauka ġena aneru ta na Filipo evaġa-guruġaiato, ekirato, “Novariġisi, ġabina (o south) rekena ġana noiaġo, bono iaġo mo, Ierusalemā na Gasa ġana ġeiaġoni dabarana ġana. Mo tu tano fakana dabarana, tarima ta asi etanuni.” ²⁷ Benamo evariġisito, eiaġoto. Eiaġoto-ġoi nuġanai, Itiopia tarimana ta, daġi baregona tarimana, tu ġena vanuġa ġana eġenoġoito-ġoi. Ġia tu Itiopia ġitaġauna vavinena baregona ġena farefare eġitaġaurito-ġoi tarimana baregona. Ġia tu eunuko, (seuri ġefararito tarimana). Ġia Ierusalemā ġana eiaġoto tu, Barau benea toma-rakariġo vinia ġana. ²⁸ Ġena ġenoġoi ai kariota iatanai etanukauto vau, Isaia peroveta tarimana ġena buka eiavi-iaġoato-ġoi. ²⁹ Benamo Iauka Veaġa na Filipo evaġa-guruġaiato, ekirato, “Noiaġo, mo kariota

sevinai bonoa raka.”³⁰ Benamo Filipino kariota sevina ġana eraga-iaġoto, benamo mo tarima eseġaġiato, Isaia peroveta tarimana ġena buka eiaviato-ġoi. Benamo ekirato, “Mani guruġa oiaviani anina ma ribamu ba?”³¹ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Au tu kamasi baribani. Mai tu tarima ta na bekiravaraguni vau bariba-maoroni.” Benamo Filipino ekiraiato, ekirato, “Kariotai noma raġekau, be sevigu ai noma tanu.”

³² Ġia na buka nuġanai eiaviato-ġoi toretorena tu maiġa, “Ġia tu mamoe kavana ġeġori-iaġoato, beġene vaġi-masea ġana;
ema ġia tu mamoe natuna kavana ġuiri ġefakosi-vaġirini nai tu, mururi asi ġekeorini,
moġesina kavana ġia maki muruna asi ekeoato.

³³ Ġetore-riġoato e ġena Kota dabarana ġekouato.

Ġena bese tarimari tu dei na bekiraġirini?

Korana ġena maġuri tanobarai tu bema kori.”

³⁴ Eunuko tauna na Filipino enoġiato, ekirato, “Nokiravaragu, mai peroveta tarimana na tu deikara moġesi ekiraġiato? Ġia tauġena evekiraġito ba ta ekiraġiato?”

³⁵ Benamo Filipino na mo toretore ġenana ġena guruġa esina-iato, ema Iesu Varina Namona evaġa-ribaiato.

³⁶ Mo dabara na ġeiaġoto nuġanai, nanu gabuna tai ġeraġasito. Benamo mo eunuko tauna na Filipino ekiraiato, ekirato, “Noboġe, nanu tu maiġa, kara na au babatisogu elau-ġauani?” [³⁷ Benamo Filipino ekirato, “Bema nuġamu mabarana ġesi ovaġa-moġoniani nai tu ba-babatisomuni.” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Oi, nuġagu mabarana ġesi avaġa-moġoniani Iesu Keriso tu Barau Natuna.”]

³⁸ Benamo ġena draiva ekiraiato, kariota nevaġa-ruġataria, benamo kariota eruġa-tarito. Filipino e eunuko tauri ruarua nanu ai ġeraka-riġoto, benamo Filipino na eunuko tarimana ebabatisoato.³⁹ Tauri ruarua nanu na ġeraġekauto-ġoi nai, Vereġauka Iaukana na Filipino tu eġabi-veġitaiato. Eunuko tarimana na asi ma eġitaiato, senaġi ġena iaġoiaġo dabara na eiaġoto-ġoi roġo ma iakuna ġesi.⁴⁰ Filipino tu Asoto ai ma ea foforito. Monai vanuġa mabarari ġari eiaġoto, Vari Namona ea ġobata-iaġiato-ġoi, eiaġoto mo Kaisarea ai eraġasito.

9

Saulo evetuġamaġi-kureto

¹ Saulo roġo Vereġauka ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari vaġa-rakavari e vaġi-maseri guruġari evei-gwadato-ġoi ma baruna ġesi. Benamo eiaġoto Rubu Veġa verena baregona ġenai,

² enoĝiato, vevaĝa-riba fefana bene torea, Damaseko ai Iuda tarimari ĝeri rubu bene viniri ĝana. Be, Iesu ĝekorana-iaĝiani tauri e vavineri monai bene doĝariri nai tu bene barubaruri, benamo Ieruselema ĝana bene ĝori-ĝenoĝoi iaĝomari.

³ Benamo Saulo na Ieruselema eiaĝuiato ma Damaseko ĝana eiaĝoto. Damaseko vanuĝa ekavinaĝiato nuĝanai, asikauna mama ta guba na emoreto, ĝia enanagi-tariato.

⁴ Benamo ĝia tano ai eketo-tarito, ma garo ta eseĝaĝiato, ekirato, “Saulo, Saulo! Kara dainai au ovaĝa-midigu midiguguni e olaiguni?” ⁵ Ĝia evedanaĝito, ekirato, “Vereĝauka, ĝoi tu deikara ei?”

Mo garo evaĝa-veseto, ekirato, “Au tu Iesu, ĝoi na au ovaĝa-rakavaguni tarimagu. ⁶ Senaĝi novariĝisi, vanuĝa baregonai noa raka-toĝa, monai vau tarima ta na bekiramuni kara ma bono vei.”

⁷ Ĝia ĝekavaiato tarimari mabarari ĝeruĝa-tarito, asi ĝeguruĝato, korana garo tu ĝeseĝaĝiato, a tarimana tu asi ĝeĝitaiato. ⁸ Saulo tano na evariĝisito, matana eiaĝaiato nai tu, dagara ta asi eĝitaiato. Benamo karona na ĝimandai ĝeĝabito, Damaseko ĝana ĝeĝori-iaĝoato. ⁹ Ĝaro toitoi veĝata matana ebubuto asi eboĝeboĝeto, ema asi eĝaniĝanito e nanu o dagara ta asi eniuato.

¹⁰ Damaseko ai Iesu ekorana-iaĝiato-ĝoi tarimana ta arana Anania, mata-vanaĝi ai Vereĝauka na evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Anania!” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Ou! Vereĝauka, au maiĝegu.” ¹¹ Vereĝauka na evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Novariĝisi, be dabara ta arana Roroĝoto Dabarana na noiaĝo. Bono iaĝo Iudas ĝena numa nuĝanai, Taso tarimana ta arana Saulo bonoa vedanaĝi-iaĝia, korana ĝia tu monai moĝa eĝuri-ĝurini. ¹² Ĝia na mata-vanaĝi ai tarima ta arana Anania beĝitaia, beraka-toĝa, ĝimana ĝia iatanai betorekauri, matana bene fafa ĝana.”

¹³ Anania evaĝa-veseto, ekirato, “Vereĝauka, tarima ĝutuma na ĝegu ĝekiraĝito, mai tau na Ieruselemai ĝoi ĝemu tarimarima veaĝari tu veĝa rakava kwaikwairi evei-vinirini. ¹⁴ Ema Damaseko ĝana beiaĝoma tu Rubu Veaĝa vereri baregori na maoro ĝeviniato, ĝoi aramu ĝevaĝa-raĝeani tarimari mabarari bene barubaruri e dibura numai bene toreri ĝana.” ¹⁵ Senaĝina Vereĝauka na ekiraiato, ekirato, “Noiaĝo, korana mai tau tu au na varau aĝabiviriĝiato, bese irauirau tarimari e tanobara vereri baregori ema Isaraela tarimari ĝoirari ai au aragu bene kiraĝia ĝana. ¹⁶ Ema au na bavaĝa-ĝitaiani, ĝia au aragu bakunai tu midigumidigu vovoka roĝo beĝabini.”

17 Benamo Anania eiaĝoto, numai eraka-toĝato, ema ĝimana Saulo iatanai etore-kauato. Benamo ekirato, “Saulo tarikakagu, Vereĝauka Iesu, ĝia tu maiĝana oiaĝomato-ĝoi nai dabara tumanai ĝemu ai efoforito tarimana. Ĝia na betuĝugu, korana matamu ma bene fafa ema Iauka Veaĝa na ĝoi bene vaĝa-vonumu ĝana.” 18 Asikauna dagara ta maĝani-kone ĝunari noĝa matana na eketo-vaĝito, benamo ma eboĝeboĝe-ĝenoĝoito. Moĝa murinai evaisi-raĝeto, benamo babatiso eĝabiato. 19 Eĝaniĝanito murinai, tauna ma ekokore-ĝenoĝoito.

Saulo Damaseko ai eĝobatato

Ma Saulo Damaseko ai tu ĝaro kotari roĝo ma etanuto, Iesu ĝekorana-iaĝiato-ĝoi tarimari ĝesi. 20 Ĝia asikauna rubu ĝana eiaĝoto, Iesu ea ĝobata-iaĝiato, ekirato, “Iesu tu Barau Natuna.” 21 Saulo ĝeseĝaĝiato tarimari mabarari nuĝari ĝefarevaĝito, benamo ĝekirato, “Mai tarima tu Iesu arana ĝekiraĝiani tarimari Ierusalemaj evaĝirini tarimana ene? Ema maiĝana beiaĝoma tu mai veĝa sebona uranai bene ĝabiri, be Rubu Veaĝa vereri ĝeri ai bene ĝori-ĝenoĝoi-iaĝori ĝana ene?”

22 Senaĝi Saulo ĝena ĝobata seĝukana tu ebaregoto-ĝoi. Ĝena guruĝai Iesu evaĝa-moĝoniato-ĝoi, moĝoni Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna). Mo guruĝa Iuda tarimari Damaseko ai ĝetanuto-ĝoi tarimari tu asi ĝeri vaĝa-veše dabarana.

23 Ĝaro ĝutuma ĝekorito murinai, Iuda tarimari ĝevevogoto, Saulo vaĝi-masena dabarana ĝeboioĝaiato; 24 senaĝi kara ĝeboioĝaiato dagarana tu tarima tari na Saulo ĝekira-varaiato, be eribaiato. Boĝi-laĝani vanuĝa barana ĝatama bokari ĝeĝita-ĝaurito-ĝoi, ĝia beĝene vaĝia uranai. 25 Senaĝi boĝi ta Iesu ĝekorana-iaĝiato-ĝoi tarimari na ĝeĝabiato, boseĝai ĝeĝuraiato, benamo vanuĝa maĝuna murikana na ĝetuĝu-riĝoato.

Saulo Ierusalemaj ai

26 Saulo Ierusalemaj ea votuto nai tu, ĝena ura Iesu ĝekorana-iaĝiato-ĝoi tarimari ĝesi beĝene tanu-vegogo, senaĝi ĝia mabarari na ĝegari-viniato, korana asi ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi, ĝia tu moĝoni korikori Iesu ĝena mero. 27 Senaĝi Banabas na ea ĝoriato, apostolo tarimari ĝeri ai eĝori-iaĝoato. Ĝia na vau ĝeri ekiraĝito, Saulo na Vereĝauka dabaraj kamasi eĝitaiato, ema Vereĝauka na eguruĝa-viniato. Ema ekira-vararito, kamasi Saulo tu Damaseko ai ma kokorena ĝesi, asi egarito, Iesu aranai eĝobatato nai. 28 Moĝa lorinai Saulo ĝia ĝesi ĝetanuto-ĝoi ema Ierusalemaj

mabaranai eġobatato-ġoi Vereġauka aranai ma kokorena ġesi. ²⁹ Grik garo ai ġeguruġato-ġoi Iuda tarimari ġesi ġeguruġato-ġoi e ġeveġare veġareto-ġoi, senaġi ġia na tu beġene vaġi-masea dabarana ġevetauato-ġoi. ³⁰ Tarikaka na mai boioġa ġeribaiato nai tu, Saulo Kaisarea ġana ġeġori-variġoato, ma monana Taso ġana ġetuġu-rakaiato.

³¹ Moġa lorinai ekalesia mabarana Iudea, Galilea, e Samaria tanori ai maino eġorato. Ekalesia ġena kokore ebaregote e Vereġauka garina ġeveito-ġoi ema Iauka Veaġa na evaġa-kavarito.

Petero Lida e Iopa ai

³² Petero gabu mabarari ġari eiaġoto, nuġanai tu Lida ġana maki evariġoto, Barau ġena tarimarima veaġari rakaġitari. ³³ Monai tarima ta arana Aenea edoġariato. Ġia kwakuna tu mase ema laġani imaima toitoi (8) veġata ġena genagena bedina na asi evariġisito. ³⁴ Benamo Petero na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Aenea, Iesu Keriso na evaġa-namomuni. Novariġisi, ġemu genagena noiokua.” Asikauna Aenea evariġisito. ³⁵ Monai ġetanuto-ġoi Lida e Saron tarimari mabarari na ġeġitaiato, benamo Vereġauka ġenai ġerakakureto.

³⁶ Iopai Iesu ekorana-iaġiato-ġoi vavinena ta arana Tabita etanuto-ġoi. Grik garo ai arana tu Doreka, anina tu “deer”. Ġia tu veġa namori ġutuma eveito-ġoi, ema asi ġeri-ġari tarimari evaġa-kavarito-ġoi. ³⁷ Mo negai ġia tu ekeveto, benamo emaseto. Tauġanina ġeguriato, benamo numa tuġunai daiġutu tai ġea toreato. ³⁸ Iopa e Lida fakari tu asi manaġa. Be Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari Iopai ġeseġaġito Petero tu Lidai nai, tarima ruarua ġetuġu-iaġorito ġia ġenai, beġene noġia, beġene kira, “Ġai ġesi si-iaġo, asi nokwaibo!” ³⁹ Moġa lorinai Petero evariġisito, benamo ġia ġesi ġeiaġoto. Eraġasito nai tu, tuġuna daiġutuna ġana ġeġori-varaġeato. Monai vabu mabarari na ġeruġa-ġeġeraġiato, benamo koudi e dabuġa kotari, Doreka na maġurinai eturirito-ġoi dagarari, ġia ġevaġa-ġita-iaġiato ma taġiri ġesi. ⁴⁰ Petero na ġia mabarari daiġutu na etuġu-rosirito, benamo evetuitarito, eġuri-ġurito. Moġa murinai eboġe-tarito, mase vavinena eġitaiato, benamo ekirato, “Tabita, novariġisi!” Tabita na matana eiaġarito, ma Petero eġitaiato, benamo etanuvaisito. ⁴¹ Petero na ġimanai eġabito, evaġa-ruġa-vaisiato. Benamo veġabidadama tarimari e vabu ekea-toġarito. Ġia ġema raka-toġato nuġanai, Tabita tu maġuri eruġa-taġoto-ġoi. Benamo Petero na ġeri ai etuġu-iaġoato. ⁴² Mai veġa varina Iopa mabaranai eraga-rovorovoto, benamo tarima

ġutuma na Vereġauka ġevaġa-moġoniato. ⁴³ Petero ġaro vovoka Iopai etanuto, boromakau kefiru eġauvei-iaġirito-ġoi tarimana arana Simona ġesi.

10

Petero e Korenelio

¹ Tarima ta arana Korenelio, ġia tu Kaisarea vanuġanai etanuto-ġoi. Ma ġia tu Roma ġeri vetari tarimari sinau sebona (100) eġorikaurito-ġoi tarimana. Ġia na vetari doġorona arana ġekiraġiato-ġoi tu “Itali ġeri Vetari Doġorona” eġita-ġaurito-ġoi. ² Ġia e ġena numa tarimari mabarari ġesi tu Barau ġekorana-iaġiato-ġoi ema Barau garina ġeveito-ġoi. Ġia na asi ġeri-ġari Iuda tarimari evaġa-kava baregorito-ġoi, ema vanaġivanaġi eġauġauto-ġoi Barau ġenai. ³ Lavilavi ta, horaġauna 3 koloko rekenai ġia emata-vanaġito, Barau ġena aneru ta eġita-korikoriato, ema raka-toġato, benamo ġia evaġa-guruġaiato, ekirato, “Korenelio!” ⁴ Benamo ma garina ġesi Korenelio na mo aneru eġita-karakaraiato, benamo ekirato, “Vereġauka, kara?”

Aneru na evaġa-veaseato, ekirato, “Ġemu ġuriġuri e ġemu vevaġa-kava asi ġeri-ġari tarimari ġeri ai tu Barau na eġabiraġerito, ema ġia na etuġamaġirini. ⁵ Toma, tau kotari Iopa ġana notuġu-iaġori, be tau ta arana Simona, ġia arana ta tu Petero, beġenea ġoria. ⁶ Ġia tu Simona, boromakau kefiru eġauvei-iaġirini tarimana ġesi etanuni; ġena numa tu kone rikinai.”

⁷ Mo evaġa-guruġaiato aneruna na eraga-kwaneato, benamo Korenelio na ġena vetuġunaġi tarimari ruarua ema ġena vetari tarimana ta ekea-iaġomarito. Ġena vetari tarimana moġa tu Barau ekorana-iaġiato-ġoi tarimana e ġia tu vanaġivanaġi Korenelio sevinai ġia vetuġunaġina ġeiaġo-viniato-ġoi tarimana ta. ⁸ Kara eġorato dagarari mabarari Korenelio na ekira-vararito, benamo Iopa ġana etuġu-iaġorito.

Petero ġena mata-vanaġi

⁹ Ma elaġanito, ġia tu dabara na roġo ġeiaġoto-ġoi, Iopa ġekavi-naġiato, ġarogotai Petero tu numa tuġunai eraġekauto, nea ġuriġuri ġana. ¹⁰ Ġia varau evitoato, benamo ġena ura tu neġaniġani. Ma ġaniġani tu roġo ġerovinarito-ġoi nuġanai, ġia emata-vanaġito. ¹¹ Ġia na guba evekeoto eġitaiato, ema dagara ta dabuġa baregona kavana, daigunina vasivasi emariġoto-ġoi ġia ġenai, noġa moġo ġetuġumariġoato-ġoi tanobara ġana. ¹² Ġia emariġoto-ġoi nuġanai tu maġuri dagarari iraurau mabarari, kwakuri vasivasi

ġerakani dagarari, e ġedarani dagarari, ema guba na ġerovoni manuri. ¹³ Benamo garo ta na ekiraiato, ekirato “Petero, novariġisi, be novagiři, noġaniri!” ¹⁴ Senaġi Petero evaġaveseto, ekirato, “Vereġauka, asiġina ġinavaġi! Rakava e asi veiareva dagarari ta au na roġosi roġo bara ġania.” ¹⁵ Mo garo na ma evaġa-guruġa ġenoġoiato ekirato, “Barau na eiarevarito dagarari ta rakavana asi bono kiraġi.” ¹⁶ Vaġa-toittoi moġesi eġorato, benamo mo dabuġa asikauna tu guba ġana ma eġabi-varaġeato.

¹⁷ Petero na mo ġena mata-vanaġi ai eġitarito dagarari anina roġo etuġamaġi-vetaurito-ġoi nuġanai, Korenelio ġena vetuġunaġi tarimari tu ġevotuto, ma ġeribato Simona ġena numa tu ainai. Benamo ġeiaġoto mo numa ġatama bokana korana ġoiranai ġea ritoġo-tarito. ¹⁸ Benamo ġekeato e ġevedanaġito, ġekirato, “Simona, arana ta ġekiraġiani Petero, tu mainai etanuni ba?” ¹⁹ Petero na tu roġo mo mata-vanaġi anina etuġamaġi-vetauato-ġoi nuġanai, Iauka Veaġa na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Noseġaġi, ġoi tu tarima toittoi na ġevetaumuni. ²⁰ Be novariġisi, noraka-riġo, ġia ġesi boġono iaġo. Asi bono ġoiagi, korana au na atuġurito bene.”

²¹ Petero eraka-riġoto mo tarima ġeri ai, benamo ekirato, “Ġovetauani tauna tu au maiġegu. Kara dainai boġo iaġoma?” ²² Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu vetari tarimari sinau sebna (100) eġori-kaurini tarimana arana Korenelio na betuġuma. Ġia tu vei-iobukaiobuka e Barau garina eveini tarimana, ema Iuda tarimari mabarari na maki ġegubakau-baregoani. Ġia tu Barau ġena aneru ta na ekiraiato, ġoi bene keakaumu, ġena numa ġana bono iaġo, ema ġoi na kara bokiraġirini bene seġagiři.” ²³ Benamo Petero na mo tarima eġabi-raġerito ġena numai, monai ġegenato.

Petero tu Korenelio ġena numa ġana eiaġoto

Boġiboġi ai ġevariġisito, benamo Petero ġia ġesi ġeiaġoto, ema tarikaka kotari Iopa na maki ġia ġesi ġeiaġo-sebonato. ²⁴ Ġia ġeiaġoto, dabara tumanai ġea genato, ma elaġanito vau Kaisareai ġevotuto. Korenelio na tu ġia enari-taġorito-ġoi, garagarana e ġatana maki ekea-vegogorito ġena numai. ²⁵ Petero eraka-toġato nuġanai, Korenelio na edoġariato, benamo kwakuna koranai evetui-tarito ma etutuġutari-viniato. ²⁶ Senaġi Petero na evaġa-ruġa-vaisiato, ekirato, “Novariġisi, au maki tarimarima moġo.” ²⁷ Numa nuġanai ġeraka-toġato-ġoi nai, Petero na Korenelio evaġa-guruġaiato-ġoi. Ma numa nuġanai tu tarimarima ġutuma vegogotaġo edoġaririto. ²⁸ Benamo ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi tauġemi

maki ma ribami ginikau, ġai ġema taravatu ekirani, Iuda tarimana ta irau bese tarimana ta ġesi asi bene tanu-vegogo o asi bene raka-ġitaia maki, taravatu. Senaġi Barau na bevaġa-ġitagu, au na tarima ta asi bana kiraġia ġia tu rakava o asi veiareva. ²⁹ Moġa lorinai boġo keakaugu nai, baiaġoma moġo, asi bakira-sirivaġi. Be nadanaġimi, au tu kara dainai boġo keakaugu?”

³⁰ Korenelio ekirato, “Ġaro vasivasi varau beġe iaġo, au tu ġegu numai aġauġauto-ġoi horaġauna 3 koloko lavilavi rekenai, maitoma horaġauna kavana. Benamo asikauna dabuġa kurokuro lelevaġina na evedabuġato tarimana ta ġoiragu ai eruġa-tarito, ³¹ benamo ekirato, ‘Korenelio! Barau na ġemu ġauġau beseġaġia e vevaġa-kava veiġari asi ġeri-ġari tarimari ġeri ai etuġa-maġirito. ³² Iopa ġana novetuġu-iaġo, Simona, ġia arana ġekiraġiani Petero ġetoni, beġenea kiraia, be bene iaġoma. Ġia tu Simona, boromakau kefiru eġauvei-iaġirini tarimana ġena numai etanuni kone rikinai.’ ³³ Moġa lorinai asikauna vetuġumu araga-veito, ema bovei-nauġa, veiġa namo taumu, korana boiaġoma bene. Toma ġai mabarama tu Barau ġoiranai maiġema, ma Vereġauka na bevaġa-naġimu guruġari mabarari baġana seġaġiri ġana.”

Petero ġena ġobata

³⁴ Benamo Petero ġena guruġa esinaiato, ekirato, “Au toma bama riba-maoro, Barau na tarimarima mabarari tu eġabiraġe-ilailarini. ³⁵ Bese mabarari nuġari ai tu deikara na ġia garina eveini, ema veiġa iobukari eveini tarimana moġo ġia na eġabi-raġeani. ³⁶ Barau na Isaraela tarimari ġeri ai etuġu-iaġomaiato varina tu maiġa, mo tu maino varina Iesu Keriso ġenana maino varina namona efluato-ġoi. Iesu Keriso tu tarima mabarari ġeri Vereġauka. ³⁷ Ġomi ma ribami Iudea nuġanai kara eġorato, Galilea na evesinato. Mo tu Ioane na babatiso eġobata-iaġiato murinai. ³⁸ Iesu, Nasareta tarimana varina, ġomi ma ribami, kamasi Barau na Iauka Veaġa e seġuka ġia iatanai ebubu-riġoato. Ġia tu gabu mabarari ġari eiaġoto, veiġa namori eveirito-ġoi, ema Diabolo ġena seġuka na eġabirito tarimari mabarari evaġa-maġuririto-ġoi, korana Barau tu ġia ġesi. ³⁹ Ġai tu ġia na Iuda e Ierusalem tanori ai eveirito-ġoi dagarari mabarari ġavaġa-moġonirini tarimama. Ġia tu satauro ai ġeikoko-kauato nai ġevaġa-maseato. ⁴⁰ Senaġina Barau na ġaro vaġa-toitoinai (3) evaġa-variġisi ġenoġoiato ema evaġa-foforiato beġene ġitaia ġana. ⁴¹ Ġia tu tarimarima mabarari na asi ġeġitaiao, senaġi ġevaġa-moġoniani tarimari, mo tu Barau na eviriġi-ġuinerito tarimari na moġo ġeġitaiao. Ma moġeri

tarimari tu ġai maiġema. Ġia evariġisi-ġenoġoito murinai, ġai tu ġia ġesi ġaġaniġani-vegogoto e ġaniuniu-vegogoto. ⁴² Ġia na evaġa-naġimato, tarimarima ġeri baġana ġobata e baġana kiraġi-foforia, ġia tu Barau na eġabi-hidiato, maġuri tarimari e mase tarimari ġeri vevaġa-maoro tarimanai evaġa-iaġoato. ⁴³ Peroveta tarimari mabarari na ġia ġekiraġi-foforiato-ġoi, ġekirato-ġoi, ġia beġe vaġa-moġoniani tarimari mabarari tu ġia arana seġukanai Barau na ġeri rakava betuġamaġi-fitoġarini.”

Irau bese tarimari Iauka Veaġa ġeġabiato

⁴⁴ Petero roġo eguruġato-ġoi nuġanai, Barau ġena guruġa ġeseġaġiato-ġoi tarimari mabarari iatari ai Iauka Veaġa eraka-riġoto. ⁴⁵ Iuda tarimari Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi ema Petero ġesi Iopa na ġeiaġomato tarimari tu ġeġabarakavato, korana Barau na Iauka Veaġa irau bese tarimari maki evinirito iatari ai ebubu-riġoato. ⁴⁶ Korana ġeseġaġiritto garo irauri ai ġeguruġato-ġoi, ema Barau ġevaġa-raġeato. Benamo Petero ekirato, ⁴⁷ mai tarimarima na tu Iauka Veaġa varau beġe ġabia, ġita na taġabiato kavana. Be, nanu nuġanai babatiso beġene ġabia ġana tu deikara na bekira-ġoiani? ⁴⁸ Moġa lorinai ġia na ekirarito, Iesu Keriso aranai beġene babatisori. Benamo ġia na Petero ġenoġiato, ġaro kotari ġia ġesi roġo ma beġene tanu.

11

Petero ġena guruġa-fofori Ierusalemata ai

¹ Apostolo e tarikaka Iudea tanonai mabarari ġeseġaġito, irau bese tarimari na maki Barau ġena guruġa varau ġeġabiraġeato. ² Benamo Petero Ierusalemata ġana evaraġeto nai tu, Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari, senaġi tauġaniri kefiru tu ġelama-vaġirito, moġeri na ġeġau-fitoġaiato, ³ ġekirato, “Ġoi tu kefiru asi ġelama-vaġirini irau bese tarimari ġeri numai oa raka-toġato, ema ġia ġesi oa ġaniġani-vegogoto!”

⁴ Benamo Petero na vari mabarana ġeri ekiraġito, kamasi evesinato mo magona. Ekirato, ⁵ “Au tu Iopa vanuġana baregonai aġuriġurito-ġoi, nuġanai amata-vanaġito. Aboġeto, dagara ta dabuġa baregona kavana, daigunina tu vasivasi (4), guba na emariġoto-ġoi, noġa moġo ġetuġu-mariġoato-ġoi, ġoiragu ai ema vetore-tarito. ⁶ Aboġe-ġurato nai tu, maġuri dagarari iraurau, tanobarai kwakuri vasivasi na ġerakani bureġari, e boġai ġetanuni bureġari, e ġedarani dagarari, ema guba na ġerovoni manuri aġitarito. ⁷ Benamo garo ta aseġaġiato, ekirato, ‘Petero, novariġisi, be novaġiri e noġaniri!’ ⁸ Senaġi au akirato,

‘Vereĝauka, asiĝina ĝinavaĝi, rakava e asi veiareva dagarari ta au murugu na roĝosi beĝere raka-toĝa.’ ⁹ Mo garo guba na ma eguruĝa-ĝenoĝoito, ekirato, ‘Barau na eiarevarito dagarari tu rakavari asi bono kiragiiri.’ ¹⁰ Vaĝa-toitoina moĝesi eĝorato, benamo dagara mabarari guba ĝana ma eĝabi-varaĝerito.

¹¹ Mo horaĝauna sebonai tarima toitoi au atanuto-ĝoi numanai ĝeraĝasito. Ĝia tu Kaisarea na ĝetuĝurito au ĝegu ai. ¹² Benamo Iauka Veaĝa na ekiraguto, ĝia ĝesi bana iaĝo, asi bana ĝoiagi. Mai tarikaka imaima sebona (6) maki au ĝesi Kaisarea ĝana ĝaiaĝoto, ema mabarama Korenelio ĝena numai ĝaraka-toĝato. ¹³ Ĝia na ĝema ekiraĝiato, kamasi aneru ta, ĝia ĝena numai efororito eĝitaiato, ema ekiraiato, ekirato, ‘Iopa ĝana novetuĝu-iaĝo, Simona, ĝia arana ta tu Petero, beĝenea kiraia, bene iaĝoma. ¹⁴ Ĝia na guruĝa tari ĝemu bekiraĝirini, benamo mo guruĝa ĝerina Barau na ĝoi ema ĝemu numa tarimari mabarari bevaĝa-maĝurimini.’ ¹⁵ Au na guruĝa vau asinaiato nuĝanai, Iauka Veaĝa emariĝoto ĝia iatari ai, Pentekoste ĝaronai ĝita iatarai emariĝoto kavana. ¹⁶ Benamo Vereĝauka na kara ekiraĝiato dagarana atuĝamaĝi-doĝariato, ekirato, ‘Ioane tu nanu na ebatisoto-ĝoi, senaĝina ĝomi tu Iauka Veaĝa na bebabati-somini.’ ¹⁷ Bema Barau na mo varevare sebona moĝo, ĝita Vereĝauka Iesu Keriso tavaĝa-moĝoniato nai evinirato varevarena, irau bese tarimari maki evinirito nai tu, au tu deikara, be au na Barau bakira-ĝoianni?”

¹⁸ Ĝia na mo guruĝa ĝeseĝaĝiato nai, ĝeri guruĝa barubaru ĝevaĝa-magoato, benamo Barau ĝevaĝa-raĝeato, ĝekirato, “O kato, irau bese tarimari maki Barau na vetuĝamaĝi-kure dabarana bevaĝa-ĝitari, maĝuri beĝene ĝabia ĝana.”

Ekalesia evesinato Antioka ai

¹⁹ Stefano emaseto nai, ekalesia vaĝa-midigumidiguna e lai-lautilausina eĝorato, benamo veĝabidadama tarimari ĝevaĝa-raga rovorovorito. Ĝia kotari ĝeiaĝoto mo Foenikia, Saipras e Antioka ai ĝea raĝasito. Monai Iuda tarimari ĝeri ai moĝo Iesu varina ĝeĝobata-iaĝiato-ĝoi. ²⁰ Senaĝi veĝabidadama tarimari kotari, Saipras e Kurene tarimari tu Antioka ĝana ĝeiaĝoto, Grik tarimari ĝeri ai maki vari ĝea fiuato, Iesu Vereĝauka Varina Namona ĝeĝobata-iaĝiato-ĝoi. ²¹ Vereĝauka seĝukana tu ĝia ĝesi, be tari-marima ĝutuma-bara Vereĝauka ĝevaĝa-moĝoniato ema ĝevetuĝamaĝi-kureto.

²² Ierusalemema ekalesiari na mai vari ĝeseĝaĝiato, benamo ĝia na Banabas Antioka ĝana ĝetuĝu-iaĝoato. ²³ Ĝia Antiokai

eraḡasito, benamo Barau ḡena varevare-bara tarimarima ḡeri ai eḡitaiato nai, eiaku-rakavato. Ma mabarari elau-naḡirito, moḡoni ai Vereḡauka beḡene korana-iaḡia ma nuḡari mabarari ḡesi. ²⁴ Banabas tu tarima namona, Iauka Veaḡa e veḡabidadama na evonuto. Ema tarimarima ḡutuma-bara Vereḡauka ḡena tarimarimai ḡeiaḡoto.

²⁵ Benamo Banabas Taso ḡana eiaḡoto, Saulo vetau-vetauna. ²⁶ Edoḡariato, benamo Antioka ḡana eḡoriaḡoato. Monai mo laḡani sebona, tauri ruarua ekalesia ḡesi ḡevegogoto-ḡoi e tarimarima ḡutuma-bara ḡevaḡa-ribarito-ḡoi. Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari tu Antioka vanuḡanai vau ḡekiraḡirito “Christian”.

²⁷ Mo ḡaro ai peroveta tarimari kotari Ierusalemna na Antioka ḡana ḡevariḡoto. ²⁸ Ta ḡia fakari ai arana tu Agabo. Agabo evariḡisito, Iauka na evaḡa-ribaiato ilailanai tanobara mabaranai doḡe baregona beḡorani varina efiu-guineato. Mo doḡe baregona tu Klaudio ḡena veḡitaḡau ḡarori ai eḡorato. ²⁹ Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari na ḡeura-iaḡiato, ḡia tata ḡeri doḡari ilailari ai tarikakari Iudeai ḡeri ai ḡeri varevare dagarari kotari beḡene tuḡu-iaḡo, beḡene vaḡa-kavari ḡana. ³⁰ Mo veḡa tu ḡeveiato, Banabas e Saulo ḡeri ai ḡeri moni ḡetuḡukauto, rubu ḡitataḡona tarimari beḡene viniri ḡana.

12

Ekalesia vaḡa-midigumidiguna e lai-lausilausina ebaregoto-ḡoi

¹ Moḡeri ḡaro ai Kini Heroda na ekalesia tarimari kotari eḡabi-taririto, bene vaḡa-midigu midiguri ḡana. ² Iakobo (o Iames), Ioane kakana, tu baḡa na debana ebasi-ḡutuato. ³ Heroda na Iuda tarimari eḡitarito, mo veḡa ḡeiaḡo-iaḡiato nai tu, Petero maki ma ea ḡabi-tariato. Mo tu asi etubuni faraona verekona ḡarori ai eḡorato. ⁴ Petero eḡabi-tariato, benamo dibura numai etoreato. Monai vetari tarimari gabanana imaima sebona (16) etorerito, vasiri vasiri ai evaḡa-ruḡarito vau, Petero ḡeḡita-ḡauato. Heroda ḡena ura tu Pasova murinai vau, tarimarima ḡoirari ai bene ḡori-rosia ema bene vaḡa-kotaia. ⁵ Moḡa lorinai Petero tu dibura numai ḡeḡita-ḡauato-ḡoi, a ekalesia tu Barau ḡenai ḡeḡauḡau-kokore kokoreto-ḡoi Petero ḡena.

Aneru na Petero evaḡa-maḡuriato

⁶ Boḡi, ma belaḡanini tu Heroda na tarimarima ḡoirari ai Petero beḡori-rosiani, Petero tu seini na ḡebarubaruato, benamo vetari tarimari ruarua vekaravari ai egenato, ema

ġatama-boka ġitaġauna vetari tarimari na maki ġatama-boka ġenari-taġoato-ġoi. ⁷ Benamo Vereġauka ġena aneru ta efoforito, Petero sevinai eruġa-tarito, ema mama ta dibura numa nuġanai enanagi-tariato. Mo aneru na Petero ġabana ebota-karaiato, benamo evaġo-tataġaiato, ma ekiraiato, ekirato, “Ragavei, novariġisi!” Benamo seini Petero ġimana na ġeketo-vaġito. ⁸ Benamo aneru na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġemu gabaġau nobaru-taria, ema ġemu tamaka noveiri.” Benamo Petero na eveirito. Aneru ma ekirato, “Ġemu koudi na noveseġo, be au murigu na noiaġoma.” ⁹ Petero ġia murinai erakato mo, dibura numa na erakarosito. Senaġi ġia tu asi ribana, mo aneru na kara eveiato-ġoi tu moġoni. Ġia matoru ekirato tu, emata-vanaġini etato-ġoi. ¹⁰ Gatama-boka ġitaġauna tarimari ġeruġato gabuna ta ġeraka-vanaġiato, ma vaġa-ruaruana ma ġeraka-vanaġiato, ġeiaġoto mo, auri ġatama-bokanai ġea raġasito. Moġa tu vanuġa barana rakarosina ġatama-bokana. Mo ġatama-boka tu tauġena moġo ġia ġeri evekeoto, benamo ġeraka-rosito. Dabara na ġeraka-variġoto-ġoi nuġanai, asikauna aneru na Petero eraga-kwaneato.

¹¹ Monai vau Petero eribato ġia ġenai kara eġorato, benamo ekirato, “Au toma moġoni bama riba, Vereġauka na ġena aneru betuġua tu, Heroda ġimana na, ema Iuda tarimari na au ġegu ai kara ta beġene veia ġetato-ġoi ġenana bema vaġa-maġurigu.

¹² Mo veiġa etuġamaġi-fakaiato, benamo Maria ġena numa ġana eiaġoto. Maria tu Ioane Mareko sinana. Monai numa nuġanai tu tarimarima ġutuma ġevegogoto, ġeġauġauto-ġoi. ¹³ Petero numa murikana ġatama bokanai esekeseketo, benamo vetuġunaġi ġuiatona ta arana Roda eiaġoto, nea ġitaia ġana. ¹⁴ Senaġi ġia na Petero garona eseġaġi-leiato, benamo iaku na evaġa-vonuato, benamo ġatama-boka tu asi ekeo-fakaiato, a ġia tu eraga-ġenoġoito, ea kirarito, Petero tu murikai eruġa-taġoni. ¹⁵ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu bebabomu ba!” Senaġi ġia eġiġiraġeto-ġoi, ekirato, “Moġoni, Petero tu murikai eruġa-taġoni.” Benamo ġekirato, “Mani tu ġia ġena aneru!”

¹⁶ Senaġina Petero tu roġo esekeseke-ġiġiraġeto-ġoi. Benamo ġeiaġoto, ġatama-boka ġea keo-fakaiato nai tu, Petero ġeġitaiao, ġeġaba-rakavato. ¹⁷ Petero ġimana na ekiraġoirito asi beġene guruġa, benamo Vereġauka na kamasi dibura numa na eġori-rosiato ġeri ekiraġito. Ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Iakobo (o Iames) e tarikaka mabarari ġeri mai vari boġono kiraġia.” Benamo ġia tu erakato, gabu ta ġana ma eiaġoto.

18 Boḡiboḡi, vetari tarimari fakari ai tu daradara baregona eḡorato; ḡevedanaḡi-vedanaḡito, ḡekirato, “Petero tu kamasi bevei?” 19 Heroda na gabu mabarana evetau-ginikauato, senaḡi Petero asi eḡoitaḡoato. Benamo Petero ḡeḡita-ḡauato tarimari evaḡa-kotarito murinai, ḡena vetari tarimari o soldia ekirarito beḡenea vaḡi-maseri. Moḡa murinai Heroda na Iudea eraga-kwaneato, ma Kaisareai ḡaro tari ea tanuto.

Heroda emaseto

20 Heroda tu Taia e Sidono tarimari ebaruvini-rakavarito; moḡa lorinai Taia e Sidono tarimari ḡeveḡabi-vegogoto, ma Heroda ḡea ḡitaiato. Senaḡi guine, Blasto, Heroda ḡena gena-daigutuna ḡitataḡona tarimana ḡesi roḡo ḡeveḡatato, ḡevaḡa-maranaiato, ema ḡia rekeri ai roḡo ekauto. Moḡa murinai vauro ḡeiaḡoto, Heroda ḡenai maino ḡea noḡiato, korana ḡia ḡeri tanobara ḡaniḡanina tu Heroda ḡena tanobarai ḡeḡabito-ḡoi.

21 Benamo ekiraḡi-toreato ḡaronai, Heroda na ḡena vere dabuḡana eveiato, benamo ḡena teronai ea tanukauto vau, tarimarima eguruḡa-vinirito. 22 Benamo tarimarima ḡeḡabato, ḡekirato, “Mai tu barau ta garona, dia tarimarima garona.” 23 Mo horai Vereḡauka ḡena aneru ta na Heroda ekwariato, korana ḡia na mo guruḡa eseḡaḡiato nai, Barau tu asi evaḡa-raḡeato. ḡia tu ḡuioḡuio na ḡeḡaniato, emaseto.

24 Senaḡi Barau ḡena guruḡa tu ebaregoto e eragarovorovoto.

25 Banabas e Saulo tu ḡeri ḡauvei ḡevaḡa-koriato, benamo Ieruselema na ḡeḡenoḡoito; Ioane Mareko maki ḡeḡori-kauato.

13

Banabas e Saulo ḡeḡabi-viriḡirito e ḡetuḡurito

1 Antioka ekalesiana nuḡanai tu peroveta e vevaḡa-riba tarimari kotari. Arari tu Banabas; Simeona, arana ta tu Niga; Lukio, Kurene tarimana; Manaen, ḡia tu Gavana Heroda ḡesi ḡevaḡa-baregorito; e Saulo. 2 ḡia na Vereḡauka ḡetoma-rakariḡo viniato-ḡoi e ḡeḡani-veaḡato-ḡoi nuḡanai, Iauka Veaḡa na ekirarito, ekirato, “Banabas e Saulo tu au ḡegu boḡono ḡabi-ḡerevaḡiri, korana au na bakeari, ḡegu ḡauvei ta beḡene veia ḡana.” 3 Benamo ḡia ḡeḡani-veaḡato e ḡeḡuriḡurito murinai, ḡimari ḡia iatari ai ḡetore-kaurito, benamo ḡetuḡu-rakarito.

Saipras ai

4 Iauka Veaḡa na Banabas e Saulo etuḡurito, benamo tauri ruarua kone vanuḡana Seleukia ḡana ḡevariḡoto. Seleukia

na tauri ruarua bouti ai ġeraġeto, benamo Saipras motumotu ġana ġevanaġito. ⁵ Banabas ma Saulo Salami ai ġevotuto nai, Barau ġena guruġa Iuda tarimari ġeri rubu tari ai ġea ġobata-iaġiato. Ioane Mareko maki ġia ġesi, ġia tauri ruarua evaġa-kavarito-ġoi.

⁶ Tauri ruarua na Saipras motumotu mabarana ġerakavanaġiato, ġeiaġoto Pafo vanuġanai ġea raġasito. Monai Iuda ġeri ġora e peroveta ġofaġofa tarimana ta arana Bar-Iesu ġea doġariato. ⁷ Ma Bar-Iesu tu motumotu verena, ma iaunega rakavarakava tarimana arana Seregio Paulo ġatana. Mo vere na Banabas e Saulo ekea-iaġorito ġia ġoirana ġana, korana ġena ura tu Barau ġena guruġa bene seġaġia. ⁸ Senaġi mo ġora tarimana Elima, (Bar-Iesu arana ta tu Elima), na ġeri guruġa ekira-fitoġarito, ġena ura vere na Iesu asi bene vaġa-moġonia. ⁹ Benamo Saulo, arana ta tu Paulo, Iauka Veaġa na evaġa-vonuato, benamo Elima eġita-karakaraiato. ¹⁰ Benamo ekirato, “Ġoi tu Diabolo natuna, ema veġa iobukaiobukari mabarari tu ġoi na ovetari-vinirini! Ġoi tu ġofaġofa e rakava mabarari na ovonuto. Vereġauka ġena veġa iobukaiobukari ġofaġofai bono vaġa-iaġori uranai ovededegwani. Mo veġa tu aitoma vau bovaġa-dokoani? ¹¹ Noseġaġi! Toma Vereġauka ġena seġuka ġoi ġemu ai beforini, matamu bebubuni, ma laġani mamana asi boġitaiani, beiaġoni mo, ġaro ta.”

Asikauna Elima tu mukuna na matana eġabi-ġauato, benamo eraka-ġeġeraġi ġeġeraġito, ġena ura ta na ġimanai bene ġabi, ma bene ġori-kaua. ¹² Mo vere na kara eġorato dagarana eġitaiato nai, Vereġauka evaġa-moġoniato. Ema eġaba-rakavato Vereġauka ġena vevaġa-riba guruġari ai.

Antioka vanuġana Pisidia ai

¹³ Paulo ma karonna ġesi Pafo ġeraga-kwaneato, bouti na Pega ġana ġeiaġoto. Pega tu Pamfilia nuġanai. Pegai benamo Ioane Mareko na Paulo e Banabas eraga-kwanerito, ġia tu Ierusalemna ġana ma eġenoġoi-iaġoto. ¹⁴ Pega na kwakuri na Antioka ġana ġeiaġoto. Antioka tu Pisidia tanonai. Sabadi ai tu Iuda tarimari ġeri rubu ai ġeraka-toġato, bena ġetanutarito. ¹⁵ Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri tore-tore ġeivirito murinai, rubu ġitaġauna tarimari na noġinoġi ġetuġu-iaġoato ġia tauri ruarua ġeri ai, ġekirato, “Tarikaka, bema ma ġemi vevaġa-gwaġiġi guruġari mai tarimarima ġeri ai nai tu, ġai ġaurani, ġeri ġokiraġi.”

¹⁶ Paulo evariġisito, ġimana na eiave-taririto, benamo ekirato, “Isaraela taumi e irau bese tarimari fakari ai Barau garina ġoveini tarimami, ġoseġaġi! ¹⁷ Mai Isaraela tarimari

ġeri Barau na ġai senema eġabi-viriġirito, ema ġia na evaġa-ġutumarito, Aigupito tanonai ġetanuto-ġoi nai. Ma Barau ġena seġuka baregona na Aigupito tanona na eġori-rosirito, ¹⁸ ema laġani gabana vasivasi (40) kavana tano fakanai ġia ġeri ai evevaġa-gwaġiġito. ¹⁹ Ġia na Kanana tanonai bese imaima ruarua (7) tarimarimari evaġa-mou-taririto. Ma ġeri tano tu eġabiato, Isaraela tarimari evinirito e ġeri tanobarai evaġa-iaġoato. ²⁰ Mo dagara mabarari tu laġani sinau vasivasi ma gabana imaima (450) kavana nuġanai ġeġorato. Moġa murinai ġia na vevaġa-roroġoto tarimari evinirito, eiagoto mo peroveta tarimana Samuela ġena veġitaġau laġanina. ²¹ Ma ġeri vere o kini ta beġene ġabia noġinoġina ġeveito nai, Barau na Saulo evinirito. Ġia tu Kisa natuna, mo tu Beniamina ġena doġoro tarimana. Saulo na laġani gabana vasivasi (40) eġita-ġaurito. ²² Saulo kini dagina na eġabi-vaġiato murinai, Barau na Davida eġabiato, Isaraela ġeri kini ai evaġa-iaġoato. Barau na Davida tu maiġesina ekiraġi-foforiato, ekirato, 'Au na Davida, Iese natuna, badoġaria, ġia tu au nuġagu na euravini-rakavaiani tarimana. Ġia na au ġegu ura veġari mabarari beveirini.' ²³ Barau na ġena guruġatore ilailanai, Davida besena na, Isaraela tarimari ġeri vevaġa-maġuri tarimana etuġu-mariġoato. Mo vevaġa-maġuri tarimana tu Iesu.

²⁴ Iesu roġosi roġo bere ġauvei nuġanai, Ioane na Isaraela tarimari mabarari eġobata-vinirito, ekirarito, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure, benamo babatiso beġene ġabia. ²⁵ Ioane na ġena ġauvei dori evaġa-koriato nuġanai, tarimarima ekirarito, ekirato, 'Ġomi ġotuġa-maġini au tu dei? Au tu dia ġomi na ġovaġa-nogaiani tarimana. Senaġi ġoboġe! Ġia tu au murigu na mani eiagomani, ma au tu asi ilaila ġia kwakuna tamakari bakoki-vaġirini.'

²⁶ Tarikakagu, Aberahamo besena, ema ġomi irau bese fakari ai Barau garina ġoveini tarimami: Mai vevaġa-maġuri guruġana tu ġita ġera etuġu-iaġomaiato. ²⁷ Ierusalemata tarimari ma ġeri vere ġesi Iesu asi ġeġita-leaiato, ema Iesu, peroveta tarimari ġeri guruġa Sabadi mabarari ai ġeiavirito-ġoi, tu asi ġetuġamaġi-fakarito. Moġesina naima ġia na Iesu vaġi-masena guruġana ġekiraġito nai, peroveta tarimari ġeri guruġa ġevaġa-moġonirito. ²⁸ Oba, vaġi-masena korana ta tu asi ġedoġariato, senaġina Pilato ġenoġiato, bene vaġi-masea ġetato. ²⁹ Buka Veaġai ġia ġekiraġiato guruġari mabarari ġeveirito murinai, satauro tuġuna na ġeġabi-riġoato, benamo fore ġekwaiato kouġana garanai ġea toreato. ³⁰ Senaġi Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato, ³¹ ġia ġesi Galilea na Ierusalemata ġana ġeiaġoto-ġoi tarimari na ġaro vovoka

ġeġitaiato. Ma ġia toma tu Isaraela tarimari ġeri ai Iesu ġekiraġi-foforiani.

³² Ema Barau na ġita senera kara ekiraġitore-vinirito Varina Namona ġomi ġakira-varamini. ³³ Mo kiraġitore tu Barau na ġita, ġia tuburi, ġera evaġa-moġoniato, mo tu ġia na Iesu mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato nai. Salamo vaġa-ruaruanai etoreato ilailana, ekirani,

‘Ġoi tu au Natugu;
toma au tu ġoi Tamamu ai baiaġo.’

³⁴ Barau na moġoni mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato e asi ma beġenoġoini gara ġana, benamo beborraġani. Barau na tu maiġesi ekiraġiato, ekirato,

‘Davida ġena akiraġi-torerito,
vevaġa-namo veaġari e moġoniri tu ġomi bavini mini.’

³⁵ Ema Salamo ta nuġanai ma ekirani,

‘Ġoi ġemu tarima veaġana tu
asi beborraġani,
korana tu asi bene ġora otato.’

³⁶ Davida ġena ġuru ai Barau ġena vetuġunaġi eiaġo-vinito-ġoi nai emaseto, benamo senena seviri ai ġeguriato, ma tauġanina tu eborraġato. ³⁷ Senaġi Iesu, Barau na mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato tarimana, tu tauġanina asi eborraġato. ³⁸ Moġa lorinai, tarikakagu mabarami, au aurani boġono riba, ġai tu Iesu bakunai rakava tuġamaġi-fitoġari varina ġomi ġemi ġavari-fiuani. ³⁹ Mose ġena taravatu na ġomi ġemi rakava tu asi beruġa-vaġirini riba, a Iesu na ġia ġevaġa-moġoniani tarimari mabarari ġeri rakava tu eruġa-vaġirini, vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorini.

⁴⁰ Rorimi boġono vetore, be peroveta tarimari na ġekiraġirito dagarari, ġemi ai asi beġene ġora; ġekirato,

⁴¹ ‘Ġomi veġabi-varaġevaraġe
tarimami ġoboġeboġe!

Nuġami ġefarevaġi, benamo ġomase!

Korana ġemi maġuri ġarori ai

au na veġa ta baveiani,

enabe ta na ġemi bekiraġi-ginikauani,

senaġi asi boġo vaġa-moġoniani!’ ”

⁴² Paulo e Banabas rubu na ġeraka-riġoto-ġoi nuġanai, tarimarima na ġenoġirito, ġoira Sabadi ai ma beġene ġenoġoi, be mo guruġa kotari ma ġeri beġene kiraġi. ⁴³ Tarimarima vegogo na ġeġwa-lausiato murinai, Iuda tarimari ġutuma, ema irau bese tarimari, Barau ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari, ġutuma maki Paulo e Banabas muriri na ġeiaġoto. Tauri ruarua na ġevaġa-guruġarito e ġelaunaġirito, Barau ġena varevare-bara nuġanai beġene ruġa-gwaġiġi.

44 Sabadi vaḡa-ruaruanai, dori moḡo mo vanuḡa baregona tarimari mabarari na Vereḡauka ḡena guruḡa seḡaḡi-seḡaḡina ḡeraka-vegogoto. 45 Iuda tarimari na mo ḡutuma ḡeḡitarito nai, ḡemama-rakavato; benamo Paulo na kara ekiraḡirito-ḡoi guruḡari, ḡia na ḡekira-fitoḡarito e ḡeveiveḡare veḡareato. 46 Senaḡi Paulo e Banabas tu ma kokoreri ḡesi ḡevaḡa-veserito, ḡekirato, “Barau ḡena ura lorinai tu ḡia ḡena guruḡa ḡai na ḡomi baḡana kiravara-guinemi. Senaḡi ḡomi na asi ḡoḡabi-raḡeani, monana tu ḡomi tauḡemi na ḡovaḡa-moḡoniani, ḡomi tu asi ilaila maḡuri vanaḡivanaḡi boḡo ḡabiani. Moḡa lorinai, ḡai na ḡomi ḡaraga-kwanemini, ma irau bese tarimari ḡeri ai ḡaiḡoni. 47 Korana Vereḡauka na tu maiḡesi evaḡa-naḡimato, ekirato, ‘Au na ḡomi atoremite tu, irau bese tarimari ḡeri mamai boḡono iaḡo, be vevaḡa-maḡuri boḡono ḡabi-rosia tanobarai ḡetanuni tarimari mabarari ḡeri ai.’ ”

48 Irau bese tarimari na mo guruḡa ḡeseḡaḡiato nai, ḡeikuto e Vereḡauka ḡena guruḡa ḡevaḡa-raḡeato; ema Barau na eḡabi-viriḡirito maḡuri vanaḡivanaḡi beḡe ḡabiani tarimari mabarari ḡeveḡabidadamato. 49 Vereḡauka ḡena guruḡa mo gabu mabarana nuḡanai eraga-rovorovoto. 50 Senaḡi Iuda tarimari na irau bese vavineri, dagi baregori ḡeḡabi-taḡorito-ḡoi ma Barau ḡekorana-iaḡiato-ḡoi vavineri, e vanuḡa baregonai veḡitaḡau tauri, nuḡari ḡeḡanirito. Benamo ḡia na vevaḡa-midigumidigu ḡevaḡa-ḡoraiato Paulo e Banabas ḡeri ai, ema ḡeri gabu na ḡelai-rosirito. 51 Tauri ruarua na kwakuri kauri ḡekwari-ketoketorito, ḡia ḡeri kira-sirivaḡi vaḡa-moḡoniri ḡana, benamo Ikonía ḡana ḡeiaḡoto. 52 Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari Antiokai tu iaku e Iauka Veḡa na ḡevonuvonu-raḡeto.

14

Ikonía ai

1 Ikoníai Paulo e Banabas tauri ruarua Iuda tarimari ḡeri rubu ai ḡeveito-ḡoi kavana ḡeraka-toḡato, benamo ḡeḡobatato. Ḣeri ḡobata na Iuda e Grik tarimari ḡutuma lelevaḡi ḡeveḡabidadamato. 2 Senaḡi Iuda tarimari asi ḡeurato Iesu beḡene vaḡa-moḡonia, tarima kotari na irau bese tarimari ḡelaunaḡi-naḡirito, benamo tarikaka veḡabidadama nuḡanai tarimari ḡeiau-rakava vinirito. 3 Paulo e Banabas monai ḡetanu-maukato. Ma kokoreri ḡesi Vereḡauka ḡena varevare-bara guruḡana ḡekiraḡiato-ḡoi. Vereḡauka na ḡeri guruḡa evaḡa-moḡonirito tu seḡuka evinirito, vetoḡa boruri

e nuḡa-farevaḡi veḡari ḡeveito. ⁴ Senaḡi mo vanuḡa baregona tarimari tu ḡevevare-kirato, reke-ta Iuda tarimari ḡesi ḡekauto, reke-ta tu apostolo tarimari ḡesi. ⁵ Benamo irau bese tarimari e Iuda tarimari ma ḡeri veguine-iaḡi tauri ḡesi ḡeverori-vegogoto, ḡeurato apostolo beḡene vaḡa-midigu midiguri e fore na beḡene ḡidara-maseri. ⁶ Senaḡi Paulo e Banabas na mo boioḡa ḡeribaiato, benamo Likaonia tanonai vanuḡa baregori ruarua Listera e Derebe, ema seviri tanori ḡana ḡegari-iaḡoto e seviri vanuḡari tari ḡari. ⁷ Monai Vari Namona ḡeḡobata-iaḡiato-ḡoi.

Listera e Derebe ai

⁸ Listerai tarima ta etanuto-ḡoi; ḡia tu kwakuna rakava emaḡurito, be asi erakato-ḡoi. ⁹ Mo tarima tu eseḡaḡi-taḡoto-ḡoi Paulo eḡobatato-ḡoi nuḡanai. Paulo na eḡita-karakaraiato, benamo eribato ḡia tu ḡena veḡabidadama na bevaḡa-namoani riba, ¹⁰ benamo eguruḡa-fararato, ekirato, “Novariḡisi, noruḡa-tari. Benamo eburi-vaisito, erakato.

¹¹ Tarimarima ḡutuma na kara Paulo na eveiato ḡeḡitaiato nai, ḡeri Likaonia garonai ḡekoḡoto, ḡekirato, “Barau tu tarimarimai beḡe iaḡo, beḡe raka-riḡo ḡita ḡerai!” ¹² Ḗia na Banabas arana tu Dios ḡetato, ema Paulo arana tu Hemes ḡetato, korana Paulo tu eguruḡa-vovokato-ḡoi. ¹³ Dios ḡena Rubu Veaḡa verena ḡena rubu tu vanuḡa barana murikanai. Ḗia na boromakau e veravera vanuḡa maḡuna ḡatama bokana ḡana eḡwa-iaḡorito, korana tarimarima ḡutuma ḡesi ḡeurato, apostolo ḡeri ai ginitaḡo veḡari beḡene vei ḡana.

¹⁴ Senaḡina apostolo ruarua Banabas e Paulo na ḡeseḡaḡirito, kara ḡeveia ḡetato nai, ḡeri dabuḡa ḡedarerito, benamo ḡutuma nuḡari ai ḡeraga-ḡabaḡaba-toḡato. ¹⁵ Ḗekirato, “Karase ḡomi tau tu maiḡesi ḡoveini? Ḗai maki tarimarima moḡo ḡomi kavana! Ḗai na tu Vari Namona ḡomi ḡemi ai ḡaḡabi-iaḡomaiani, ḡomi ḡakiramini, mai asi tauri dagarari boḡono raga-kwaneri, benamo Barau maḡurina ḡenai boḡono raka-ḡenoḡoi ḡatoni. Ḗia na guba, tanobara, daḡaru-bara, e ḡetanu-iaḡirini dagarari mabarari eveirito. ¹⁶ Guinenai ḡia na bese mabarari etao-fitoḡarito, tauḡeri ḡeri ura dabarari ai beḡene raka ḡana. ¹⁷ Senaḡi dagara namori eveirini ḡerina, ḡia tauḡena vanaḡivanaḡi evevaḡa-moḡonini: Ḗia na ḡura guba na evinimini e varovaro dagarari ḡeri ḡaro korikoriri ai evinimini. Ḗia na ḡaniḡani asisebo evinimini e nuḡami iaku na evaḡa-vonurini.” ¹⁸ Moḡesi ḡevaḡa-guruḡarito, senaḡina mo tarimarima ḡutuma-bara tu ḡia tauri ruarua ḡeri ai ginitaḡo ḡauveina ḡeveia roḡo ḡetato-ḡoi, kiraḡoiri tu tauri ruarua ḡeri ai tu egwaḡiḡito.

19 A Iuda tarimari kotari Antioka e Ikonía na ġeiaġomato, ma moġeri tarimari ġia rekeri ai ġeġabi-vanaġirito. Benamo Paulo fore na ġeġidaraiato ma ġeinu-rosiato vanuġa murina ġana. Ġia ġetuġamaġito tu varau emaseto. 20 Senaġi Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari na ġeruġa-ġeġeraġiato nai tu eruġa-vaisito, benamo vanuġa barana ġana ma erakatoġa-ġenoġoito. Boġiboġi tu Banabas ġesi Derebe ġana ġeiaġoto.

Siria Antiokana ġana ġeġenoġoito

21 Paulo e Banabas na Derebe ai Vari Namona ġeġobata-iaġiato, benamo tarimarima ġutuma Iesu korana-iaġina tarimari ai ġeġabi-toġarito. Benamo ma ġeġenoġoi-iaġoto Listera, e Ikonía, ema Pisidia Antiokana ġana. 22 Ġia na Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġevaġa-kokorerito e ġelaunaġirito, ġeri veġabidadama beġene ġabi-gigitariri. Ema ġekirato, “Ġita tu midigumidigu vovoka bita ġabirini vau Barau ġena Basileiai bita raka-toġani.” 23 Tauri ruarua na rubu tatai veġorikau tarimari ġevaġa-ruġarito. Ma tauri ruarua ġeġani-veaġato e ġeġauġauto murinai, Vereġauka ġimanai ġetore-kaurito. Mo tu ġia na ġeġabidadama-viniato-ġoi Vereġaukana ġenai.

24 Pisidia tanona na ġeraka-vanaġito murinai tu, Pamfilia tanonai ġeraġasito. 25 Pega vanuġanai Vereġauka ġena guruġa ġeġobata-iaġiato murinai tu, Atalia vanuġana ġana ġeiaġoto. 26 Atalia na tu bouti na ġeġenoġoi-iaġoto Antioka ġana. Monai tu, ġeri evanelia iaġoiaġona roġosi roġo beġene sinaia nai, tarikaka na Barau ġena namo e varevarebara nuġanai ġetore-kaurito, mai ġauvei beġene veia ġana. Ġauveina tu toma beġe vaġa-koria.

27 Antiokai ġeraġasito nai tu, ekalesia tarimari ġevaġa-vegogorito, benamo Barau na ġia ġerina kara eveirito dagarari mabarari, e kamasi ġia na irau bese tarimari ġeri veġabidadama ġatama bokana ekeoato variri, ġeri ekiraġito. 28 Monai Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġesi tauri ruarua ġetanu-maukato.

15

Ekalesia vegogona baregona Ierusalemái

1 Tau kotari Iudea na Antioka ġana ġevariġoto, benamo tarikaka veġabidadama nuġanai tarimari ġevaġa-ribarito, ġekirato, “Ġomi tu vevaġa-maġuri asi ilaila boġo ġabiani riba, bema mero tauġaniri kefi-lamavaġi veġana Mose ġena taravatu ai ekiraġiani dagarana asi boġo korana-iaġiani nai.” 2 Mo guruġa ġaramanai, Paulo e Banabas ġia ġesi veġare-veġare baregona ġeveiato. Moġa lorinai Paulo e Banabas

ema Antioka ekalesia tarimari kotari ġeviriġirito, Ierusalemā ġana beġene varaġe, be apostolo e ekalesia ġeġori-kauato-ġoi tarimari ġeri ai mo guruġa beġenea vedanaġi-iaġia.

³ Ġia tu rubu na ġetuġu-iaġorito. Ma Foenikia e Samaria tanori nuġari na ġeraka-vanaġito nai tu, monai tarikaka ġeri ġekiraġito, kamasi irau bese tarimari Barau ġenai ġevetuġamaġi-kureto. Tarikaka mabarari na mo vari ġeseġaġiato nai, mabarari ġeiku-rakavato. ⁴ Ierusalemā ġeraġasito nai, ekalesia tarimari, e apostolo tauri, ema ekalesia ġeġita-taġoato-ġoi tarimari na ġeġabi-raġerito. Benamo Barau na ġia ġerina kara eveito dagarari mabarari ġeri ġekiraġito. ⁵ Senaġi Farisea doġoro na Iesu ġeġabidadama-viniato-ġoi tarimari kotari ġeruġa-vaisito, benamo ġekirato, “Irau bese tarimari maki tauġaniri kefiru beġene lama-vaġiri, ema boġono kirari, Mose ġena taravatu beġene korana-iaġia.”

⁶ Benamo apostolo e ekalesia ġeġita-taġoato-ġoi tarimari ġetanu-vegogoto, ma mo vedanaġi ġetuġa-maġiato. ⁷ Ġeguruġa-iaġi maukaiato murinai, Petero evariġisito, benamo ekirato, “Tarikakagu mabarami, ġomi ma ribami, kai-veġata ġomi vefakami ai Barau na au eġabi-hidiguto, irau bese tarimari ġeri Vari Namona bana kiraġia, be ġia maki beġene seġaġi e beġene veġabidadama. ⁸ Ema tarimarima nuġari eribarini Barauna na irau bese tarimari Iauka Veaġa evinirito, ġita evinirato kavana. Mo veġa ġenana evaġa-ġitarani, ġia maki eġabi-raġerito. ⁹ Ġita e ġia fakarai vaġa-irauna vetoġana ta tu asi eveiato, korana tu ġeri veġabidadama lorinai, Barau na nuġari eiarevarito. ¹⁰ Ma toma tu kara dainai Barau ġotovo-naġiani, Iesu ġekorana-iaġiani tarimari iatari ai meto ġotorerini. Mo tu ġita tauġera na e ġita senera na maki mo maruna ġwaġwana asi ġeilailato dagarana. ¹¹ Asiġina! Ġita taribani, ġita tu Iesu Vereġauka ġena namo e varevare-bara lorinai, Barau na evaġa-maġurirani, ġia maki moġesina.”

¹² Petero moġesi ekirato nai, vegogo tarimari mabarari asi ġeguruġato. Benamo Banabas e Paulo ġeseġaġi-vinirito, Barau ġia ġerina vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veġari, Grik tarimari fakari ai eveirito dagarari, mabarari ġekiraġirito.

¹³ Ġia ġeguruġa-ġosito vau, Iakobo (o Iames) eguruġato, ekirato, “Tarikakagu mabarami, ġoseġaġigu! ¹⁴ Simona na inivau bekiraġi-ġinikaua, kamasi tovotvonai Barau na irau bese tarimari etuġamaġirito, benamo ġia fakari na bese ta eġabi-viriġiato, ġia arana beġene ġabia ġana. ¹⁵ Mai tu peroveta tarimari ġeri guruġa ġesi beġe ilaila-ġinikau, korana maiġesi ġetoreato,

16 Veregāuka ekirani:

Maiḡa murinai au ma baḡenoḡoi-iaḡomani,
benamo Davida ḡena numa,
eḡwa-kafuato dagarana,
ma baraga-ḡenoḡoiani.

Ġefuki-rovorovoato dagarana,
au na ma baraga-ḡenoḡoiani,
ema bavaḡa-ruḡavaisi-ḡenoḡoiani.

17 Korana tu tarimarima kotari maki mabarari na,
ema au aragu ḡeḡabi-rakaoani tarimari irau bese tarimari
mabarari na,
au, Veregāuka, beḡene vetaugu ḡana.

18 Veregāuka na maiḡeri dagara mabarari bevaḡa-ḡorarini.
Ma irau laḡani ai veḡata maiḡeri veiḡa evaḡa-foforirito.ʹ

19 Moḡa lorinai au atuḡamaḡini, irau bese tarimari
ḡevetuḡamaḡi-kureni Barau ḡenai nai tu, ḡeri ai asi bitana
vaḡa-gwaḡiḡia. 20 Senaḡi fefa ta bitana torea, bitana ki-
rari, kwaivakuku ḡevarevare-vinirini ḡaniḡaniri tu asi beḡene
ḡaniri, korana mo tu ḡofaḡofa barauri ḡevinirini dagarari;
mata-boraḡa veiḡari asi beḡene veiri, ema ḡaiḡori na ḡebito-
maserini bureḡari asi beḡene ḡaniri e rara asi beḡene ḡani.

21 Korana Mose ḡena taravatu tu kai-veḡata vanuḡa baregori
mabarari ai ḡeḡobata-iaḡirini ema Sabadi ḡarori mabarari ai
Iuda tarimari ḡeri rubu ai ḡeiavirini.”

Irau bese veḡabidadama tarimari ḡeri fefa

22 Benamo apostolo e ekalesia ḡeḡori-kauato-ḡoi tarimari
ema ekalesia mabarari ḡeurato, ḡia fakari na tau kotari
beḡene ḡabi-viriḡiri, benamo Paulo e Banabas ḡesi Antioka
ḡana beḡene tuḡu-iaḡori. Gia na Iudas, arana ta tu Barasaba
ḡetato-ḡoi, e Silas ḡeḡabi-viriḡirito. Ġia tu tarikaka na
ḡegubakau-baregorito-ḡoi tarimari. 23 Mai fefa tu ḡia ḡesi
ḡetuḡu-iaḡoato:

“Ġai ḡomi tarikakami veḡabidadama nuḡanai, apostolo
tarimama e ekalesia ḡeḡita-taḡoani tarimama na ḡema ve-
vaḡa-namo ḡatuḡu-iaḡosiani, ḡomi tarikaka veḡabidadama
nuḡanai irau bese tarimami, Antioka ai, Siria ai, e Kilikia
ai ḡotanuni tarimami mabarami ḡemi ai. 24 Ġai baḡama
seḡaḡi, mainana tau kotari ḡeiaḡosito, benamo ḡeri guruḡa
na ḡemi tuḡamaḡi ḡevaḡa-veḡonurito e ḡevaḡa-daradaramito.
Korana tu ḡekiramito, tauḡanimiti kefiriri boḡono lama-vaḡiri
ema taravatu boḡono korana-iaḡia. Senaḡi manī tu dia ḡai
ḡemana ḡeḡabito guruḡari. 25 Moḡa lorinai, ḡema vegogo ai
ḡai mabarama na ḡavaḡa-moḡoniato, tau kotari baḡana ḡabi-
hidiri, be baḡana tuḡu-iaḡosiri, ḡema tuḡamaḡikau tarimari

Banabas e Paulo ġesi beġene iaġosi. ²⁶ Ġia tu ġeri maġuri gwairi asi ġeġabirito, ġetore-taririto, ġera Vereġauka Iesu Keriso arana dainai. ²⁷ Moġa lorinai, Iudas e Silas baġa tuġuri, kara baġa toreri dagarari ġia tauġeri mururi na guruġai ġomi ġemi ai beġene vaġa-moġoniri ġana. ²⁸ Iauka Veaġa e ġai ġakirato, namona tu ġomi iatami ai meto ta asi baġana tore-kaua. Senaġina maiġesi veiġari moġo boġono korana-iaġiri: ²⁹ Ġofaġofa barauri o kwaivakuku ġevinirini ġaniġaniri asi boġono ġani; rara asi boġono ġani; ġaiġori na ġebito-maserini bureġari asi boġono ġaniri; e mata-boraġa veiġari asi boġono veiri. Mo dagara ġerina boġo raka-veġitani nai, ġomi tu boġo iaġo-ginikauni. Boġono gena.”

³⁰ Ġeviriġirito tarimari ġetuġurito, benamo Antioka ġana ġevariġoto. Monai veġabidadama tarimari mabarari ġevaġa-vegogorito vau, ġeri fefa ġevinirito. ³¹ Ġia na mo fefa ġeiaviato nai, ġeiyaku-rakavato, korana vevaġa-kava guruġana ġeseġaġiato nai. ³² Iudas e Silas, ġia tauġeri tu peroveta tarimari. Ġia tauri ruarua na tarikaka ġeri guruġa ġutuma ġekiraġirito, ġelaunaġirito e ġevaġa-gwaġiġirito. ³³ Ġaro kotari monai ġetanuto murinai, ma mainori ġesi tarikaka na ġetuġu-ġenoġoirito, ġetuġurito tarimari ġeri ai. [³⁴ Senaġi Silas tu eurato Antiokai roġo bene tanu.] ³⁵ Paulo e Banabas tu Antiokai ġetanu-maukato, ma tarima ġutuma ġesi Vereġauka ġena guruġa ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi, e ġeġobata-iaġiato-ġoi.

Paulo e Banabas ġeveraġa-kwaneto

³⁶ Ġaro kotari ġevanaġito murinai, Paulo na Banabas evaġa-guruġaiato, ekirato, “Taura ruarua ma siġenoġoi-iaġo, Vereġauka ġena guruġa taġobata-iaġiato-ġoi vanuġari mabarari ġari, tarikakara bitana ġitari, ġeri veġabidadama maġurina tu aiġesina.” ³⁷ Banabas ġena ura tu Ioane Mareko maki neġori-kaua, be ġia ġesi beġene iaġo. ³⁸ Senaġi Paulo asi ġena ura ġia beġene ġori-kaua, korana ġia na Pamfilia ai tu eraga-kwanerito, ema ġia ġesi asi ġeġauveito mo ġeri ġauvei magona. ³⁹ Moġa ġaramanai ġia tauri ruarua veġareveġare baregona ġeveiato. Benamo tauri ruarua ġeveraġa-kwaneto. Banabas na Mareko eġoriatu, bouti ai ġeraġeto, benamo Saipras ġana ġeiaġoto. ⁴⁰ A Paulo na tu Silas eġabi-viriġiato. Tarikaka na Vereġauka ġena varevare-bara vevaġa-namona ġevinirito murinai ġerakato. ⁴¹ Siria e Kilikia tanori na ġeraka-vanaġito, benamo ekalesia doġorori monai ġevaġa-gwaġiġirito-ġoi.

16

Timoteo tu Paulo e Silas ġesi ġeiaġoto

¹ Paulo monana evanaġi-iaġoto Derebe ai ea votuto, ma monana tu eiaġoto Listera ai ea raġasito. Listerai tu Iesu ekorana-iaġiato-ġoi tarimana ta etanuto-ġoi, arana tu Timoteo. Timoteo sinana tu Iuda vavinena, ġia maki eveġabi-dadamato-ġoi vavinena, senaġi tamana tu Grik tarimana. ² Tarikaka mabarari Listerai e Ikoniai na Timoteo tu tarima namonai ġekiraġiato-ġoi. ³ Paulo eurato Timoteo tu bene ġori-kaua, be ġia ġesi beġene iaġo, moġa lorinai, ġia tauġanina kefina elama-vaġiato. Moġesi ġeveiato, korana monai ġetanuto-ġoi Iuda tarimari mabarari ribari, Timoteo tamana tu Grik tarimana.

⁴ Vanuġa loriri na ġevanaġi-iaġoto-ġoi nai tu, Ierusalemaj ġetanuni apostolori e ekalesia ġorikauri tarimari na ġevaġa-moġonirito guruġari veġabidadama tarimari ġeri ġekiraġito-ġoi, ġia na beġene korana-iaġiri ġana. ⁵ Benamo ekalesia tarimari ġeri veġabidadama ġevaġa-kokorerito, e ġaro mabarari ai ekalesia ġeġutumato-ġoi.

Troas ai - Paulo ġena mata-vanaġi

⁶ Paulo ma karna ġesi Frigia e Galatia tanori nuġari na ġeraka-vanaġito moġo, korana Iauka Veaġa na ekira-ġoirito, Asia tanori ai Barau ġena guruġa asi beġene vari-fiu. ⁷ Misia tano vetoġanai ġeraġasito, benamo Bitinia tanonai ġeraka-toġa ġetato, senaġi Iesu Iaukana asi eurato ġia mo ġana beġene iaġo. ⁸ Moġa lorinai Misia na ġevanaġito, Troas vanuġanai ġea votuto. ⁹ Mo boġi Paulo emata-vanaġito. Ġia na Makedonia tarimana ta ruġataġo eġitaiato, ġia enoġiato-ġoi, ekirato, "Makedonia ġana noiaġoma, noma vaġa-kavama." ¹⁰ Paulo na mo mata-vanaġi eġitaiato murinai, ġaraga-ġabikavito, Makedonia ġana baġana iaġo ġana. Korana ġaribato, mo tu Barau na ekeamato, mo tarimarima ġeri ai Vari Namona baġana fiua ġana.

Filipi ai - Lidia ġena vetuġamaġi-kure

¹¹ Moġa lorinai Troas ai bouti ai ġaraġeto, benamo maoromaoro Samotrake motumotu ġana ġaiaġoto. Monai ġagenato, elaġanito vau Neapoli ġana ġaiaġoto. ¹² Monana gunika ġana ġaiaġoto mo, Filipi ai ġaraġasito. Filipi tu Makedonia tanonai vanuġa baregona eruġa-guineto vanuġana, e Roma ġeri gabu. Monai ġaro kotari ġatanuto. ¹³ Sabadi ai, vanuġa maġuna ġatama bokana na ġaraka-rosito, ġaruka rekena ġana ġaiaġoto, ġai ġatuġamaġito, Iuda tarimari ġeri ġauġau gabuna ta tu monai. Ġai ġatanu-tarito, benamo mo ġaruka rikinai ġevegogoto vavineri ġavaġa-guruġarito.

¹⁴ Monai eseḡaḡimato-ḡoi vavinena ta arana Lidia, Taiatira vavinena. Ġia tu voiri barego dabuḡari evoivoi-iaḡirito-ḡoi. Ġia tu Barau etoma-rakarigo viniato-ḡoi vavinena. Ġia Vereḡauka na nuḡana ekeoato, benamo Paulo na kara ekiraḡiato-ḡoi eseḡaḡiato ma eḡabi-raḡeato. ¹⁵ Ġia ma ḡena numa tarimari ḡesi babatiso ḡeḡabiato murinai, ḡia na enoḡimato, ekirato, “Bema ḡovetuḡamaḡini au tu Vereḡauka ḡenai moḡoni aveḡabidadamani nai tu, si-iaḡo, be au ḡegu numai bitana tanu.” Benamo ḡia na nuḡama eḡanirito, benamo ḡia ḡesi ḡaiaḡoto.

Filipi dibura numanai

¹⁶ Ġaro ta ḡauḡau gabuna ḡana ḡaiaḡoto-ḡoi nuḡanai, vetuḡunaḡi ḡuiatona ta na edoḡarimato. Ġia tu iauka rakavana ta na eboroḡiato, ma ḡoirai kara beḡe ḡorani dagarari ekiraḡi-foforirito-ḡoi. Ġoirai beḡe ḡorani dagarari ekiraḡi-foforirito-ḡoi nai tu, ḡitaḡauna tarimari ḡeri moni ḡutuma evaḡa-ḡorarito-ḡoi. ¹⁷ Mo ḡuiato na Paulo e ḡai mabarama murima na eiaḡomato, ekoḡoto-ḡoi, maḡesi ekirato-ḡoi, “Maḡeri tarima tu Iaru-korokoro Barauna ḡena vetuḡunaḡi tarimari! Vevaḡa-maḡuri kamasi boḡo ḡabiani dabarana varina ḡefiuani.” ¹⁸ Ġaro vovoka moḡesi eveito-ḡoi, eiaḡoto mo, Paulo ebaruto, benamo eruḡa-kureto, mo iauka rakavana ekiraiato, ekirato, “Iesu Keriso aranai au na akiramuni, mani kekeni ḡenana noraka-vaḡi!” Benamo mo horai moḡo iauka rakavana mo ḡuiato ḡenana eraka-vaḡito.

¹⁹ Mo ḡuiato ḡitaḡauna tarimari ḡeribato, ḡia ḡeri moni doḡari dabarana ekorito, benamo ḡia na Paulo e Silas ḡeḡabitarrito, taravatu tauri ḡeri ai maketi gabuna ḡana ḡeinuiaḡorito. ²⁰ Kota ḡeseḡaḡini tarimari ḡoirari ai ḡevaḡaruḡarito vau ḡekirato, “Mai tu Iuda tarimari. Ġia na ḡita ḡera vanuḡa baregonai rakava ḡevaḡa-ḡoraiani. ²¹ Ema ḡia na ḡevevaḡa-riba iaḡirini veḡari ḡita ḡera taravatu na tu asi eḡabi-raḡerini. Ġita tu Roma tarimara, ḡia ḡeri veḡa tu asi bita ḡabi-raḡerini e asi bita veirini riba.”

²² Tarimarima ḡutuma-bara ḡia ḡesi ḡekauto, Paulo e Silas ḡeguru-vinirito. Benamo Kota ḡeseḡaḡini tarimari na Paulo e Silas ḡeri dabuḡa ḡedarerito, benamo mo ḡutuma-bara ḡekirarito, beḡene kwariri. ²³ Ġekwari-biruḡa biruḡarito murinai, dibura numai ḡefiu-toḡarito, ema dibura numa ḡitaḡauna tarimana ḡekiraiato, bene ḡitaḡau-ginikauri. ²⁴ Ġia na mo vevaḡa-naḡi guruḡana eseḡaḡiato, benamo dibura numana nuḡana buroburonai efiu-toḡarito. Kwakuri tu ḡau duduri baregori ma metori vekaravari ai ebaru-taririto.

25 Boḡi nuḡanai Paulo e Silas tu ḡeḡuriḡurito-ḡoi e Barau vaḡa-raḡena mariri ḡeḡabirito-ḡoi, ma dibura numa tarimari kotari na tu ḡeseḡaḡi-taḡorito-ḡoi. 26 Asikauna tano-iaga baregona eraḡasito, dibura numana korana duḡuri maki eḡareva-ḡareva vinubato. Vaḡa-sebo ḡatama-boka mabarari ḡevekeoto, e dibura tarimari ḡebarurito seiniri mabarari ḡeketoketo-vaḡito. 27 Dibura numana ḡitaḡauna tarimana etataḡato, mo ḡatama-boka mabarari eḡitarito tu vekeo. Ġena tuḡamaḡi dibura tarimari mabarari tu ḡeraga-lemato etato, benamo ḡena vetari baḡana einu-vaḡiato, ma tauḡena nevevaḡi-mase etato. 28 Senaḡi Paulo na eḡaba-viniato, ekirato, “Tauḡemu asi novevaḡa-rakava! Ġai mabarama tu maiḡema!” 29 Dibura numa ḡitaḡauna tarimana kere keari eveito, eraga-toḡato, benamo ma ḡoḡo-ḡoḡona ḡesi Paulo e Silas kwakuri korari ai ea keto-tarito. 30 Benamo monana eḡori-rosirito ma edanaḡirito, ekirato, “Vere tarimami, au tu kamasi baveini vau maḡuri badoḡariani?”

31 Ġia na ḡevaḡa-veseato, ḡekirato, “Iesu Vereḡauka bono ḡabidadama-vinia, benamo maḡuri boḡabiani, ḡoi e ḡemu numa tarimari mabarari.” 32 Benamo ḡia na Vereḡauka ḡena guruḡa, ḡia ma ḡena numa tarimari mabarari ḡesi, ḡeri ḡekiraḡito. 33 Mo boḡi horanai moḡo, dibura numa ḡitaḡauna tarimana na tauri ruarua eḡori-iaḡorito, manuḡari ea ḡuriḡirito, ema ḡia ma ḡena numa tarimari mabarari ḡesi mo boḡi sebonai ḡebabatorito. 34 Moḡa murinai ḡia na Paulo e Silas ḡena numa nuḡanai eḡori-toḡarito, benamo ḡaniḡani evinirito, ḡeḡanito. Ma ḡia ma ḡena numa tarimari ḡesi tu iaku na ḡevonuto, korana ḡia toma tu Barau ḡenai ḡeveḡabidadamani.

35 Boḡiboḡi, Kota ḡeseḡaḡini tarimari na vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimari ḡetuḡurito, ḡekirato, “Mani dibura numai tarimari ruarua ḡoa tuḡu-vaḡiri.” 36 Benamo dibura numa ḡitaḡauna tauna na Paulo ekira-varaiato, ekirato, “Kota ḡeseḡaḡini tarimari na guruḡa beḡe tuḡua, ḡoi e Silas tu baḡana tuḡu-rosimi beḡesi. Moḡa lorinai ḡoraka-rosi ma mainomi ḡesi.” 37 Senaḡi Paulo na vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimari ekirarito, ekirato, “Ġai tu Roma tarimama, senaḡi ḡia na tarimarima ḡutuma-bara ḡoirari ai ḡai ḡekwari-kavamato moḡo, a ḡema rakava tu asi ḡevetauato, senaḡi dibura numai ḡefiu-toḡamato. Ma initoma tu vekuretoḡai ma ḡetuḡu-rosima ḡetoni? Asiḡina ḡinavaḡi! Ġia tauḡeri maiḡana beḡene iaḡoma, benamo ḡai beḡenema ḡori-rosima.”

38 Benamo vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimari na mo guruḡa Kota ḡeseḡaḡini tarimari ḡekira-vararito. Ġia ḡeseḡaḡito Paulo e Silas tu Roma tarimari ai ḡeiaḡoto nai tu ḡegarito.

³⁹ Benamo ġeiaġoto, Paulo e Silas ġenoġirito, ġeri rakava beġene tuġamaġi-fitoġari. Benamo ġia tauri ruarua dibura numa na ġetuġu-rosirito, e ġenoġirito, mo vanuġa barana beġene raga-kwanea. ⁴⁰ Paulo e Silas na dibura numana ġeraga-kwaneato, Lidia ġena numa ġana ġeiaġoto. Monai tarikaka ġesi ġevedoġarito, benamo vevaġa-gwaġiġi guruġari na ġevaġa-kokorerito, benamo ġerakato.

17

Tesalonika ai

¹ Paulo e Silas na Amfipoli e Apolonia ġeraka-vanaġiato, ġeiaġoto mo Tesalonikai ġeraġasito. Iuda tarimari ġeri rubu ta tu monai. ² Paulo tu eveito-ġoi kavana rubu ai erakatoġato. Ema Sabadi ġarori toitoi nuġari ai, ġia tu tarimarima ġesi Buka Veaġa guruġari ġeguruġa-guruġa-iaġirito. ³ Ġia ġeri ekiraġi-ginikauto-ġoi, e evaġa-moġoniato-ġoi, Keriso tu bemidigu-midiguni e mase na ma bevariġisi-ġenoġoini. Ema ekirato, “Mai Iesu, varina ġomi ġemi afuani tarimana, tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).”

⁴ Iuda tarimari kotari na mo guruġa ġevaġa-moġoniato, benamo Paulo e Silas ġesi ġesebonato. Ema Barau ġetomarakariġo viniato-ġoi Grik tarimari ġutuma lelevaġi e vanuġai ġeri dagi barego vavineri ġutuma maki ġia ġesi ġesebonato.

⁵ Senaġi Iuda tarimari tu ġemamato, benamo voivoi gabunai seġafore lelevaġi tarimari kotari ġeġabi-vegogorito, seġafore doġorona ta ġesinaiato. Benamo ġia na gururaġe e vevaġi baregona vanuġa barana nuġanai ġeveiato. Ma Iason ġena numa ġeraġeato, Paulo e Silas beġene doġariri, be tarimarima ġoirari ai beġene ġori-rosiri ġana. ⁶ Senaġi asi ġedoġaririto, benamo Iason e tarikaka kotari ġeinu-iaġorito, vanuġa ġitaġauna tauri ġoirari ġana, ma koġori ġesi ġekirato, “Tanobara mabarari ai mai tarima na rakava ġevaġa-ġoraiani, ma toma tu mai ġana beġe iaġoma, ⁷ benamo Iason na ġena numai eġita-ġaurini. Ġia na Kaisara ġena taravatu ġekiraġi-fitoġaiani, korana tu ġekirani, vere barana ta ma ġetoni. Ġekirani, mo vere arana tu Iesu.” ⁸ Vanuġa tarimari e ġitataġona tarimari na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġeri daradara ebaregato. ⁹ Benamo ġia na Iason ma karona ġesi ġevaġa-fainirito moġo, benamo ġetuġu-rakarito.

Berea ai

¹⁰ Eboġito nai tu asikauna tarikaka na Paulo e Silas Berea ġana ġeraga-tuġu-rakarito. Bereai ġea raġasito nai tu ġeiaġoto, Iuda tarimari ġeri rubu ġana. ¹¹ Bereai tarimarima

tu tarima namori, dia Tesalonika tarimari kavari. Ĝia na Barau ĝena guruĝa ĝeseĝaĝiato-ĝoi nai, ĝeura-iaĝi baregoato-ĝoi. Ema ĝaro mabarari ai Buka Veaĝa nuĝanai kara Paulo na ekiraĝiato-ĝoi ĝevetauato-ĝoi. Korana tu ĝeurato-ĝoi beĝene riba, Paulo na kara ekiraĝiato-ĝoi guruĝari tu moĝoni ba, beĝene vaĝa-moĝoniri ĝana. ¹² Iuda tarimari ĝutuma Iesu Keriso ĝevaĝa-moĝoniato; ema Grik vavineri barego-baregori kotari na e Grik tauri ĝutuma maki Iesu Keriso ĝevaĝa-moĝoniato.

¹³ Senaĝi Iuda tarimari Tesalonikai ĝeseĝaĝito, Paulo tu Bereai Barau ĝena guruĝa eĝobata-iaĝiato-ĝoi. Benamo ĝeiaĝoto, vanuĝa tarimari nuĝari ĝea ĝanirito e ĝekira-vaisi vaisirito. ¹⁴ Benamo Paulo tu asikauna tarikaka na kone ĝana ĝetuĝu-rakaiato; a Silas ema Timoteo tu Bereai ĝetanuto. ¹⁵ Paulo ĝekava-iaĝoato tauri na ĝeĝori-iaĝoato mo Atena. Monana ma ĝeĝenoĝoito Berea ĝana. Ĝia ĝeĝenoĝoito nai tu, Paulo ĝena keakau guruĝana ta maki ĝeĝwaiato, ekirato, Silas e Timoteo ĝia ĝenai beĝene iaĝo-ĝarimoĝi etato.

Atena ai

¹⁶ Atenai, Paulo na Silas e Timoteo evaĝa-nogarito-ĝoi nuĝanai, mo vanuĝa baregona eĝitaiato tu kwaivakuku na ĝevaĝa-vonuato. Benamo ĝia nuĝana emeto-rakavato. ¹⁷ Moĝa lorinai eiaĝoto Iuda tarimari ĝeri rubu ĝana, Iuda tarimari e irau bese tarimari Barau ĝetoma-rakarigo viniato-ĝoi tarimari ĝesi ĝeguruĝa-guruĝato. Ema ĝaro mabarari ai maketi ai ĝeraka-refoto-ĝoi tarimari evaĝa-guruĝarito-ĝoi. ¹⁸ Vevaĝa-riba tauri irauri, ĝeri oreo ĝekiraĝirito-ĝoi tu Epikurea ema Stoiki, na Paulo ĝeĝoitaĝoato, benamo ĝevaĝa-veĝare veĝareato. Ĝia kotari ĝevedanaĝito, ĝekirato, “Mai muru-babo tu kara ekiraĝiani?” Ma kotari ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Ĝia mai tu noĝa moĝo barau irauri ekiraĝirini.” Ĝia moĝesi ĝekirato, korana Paulo tu Iesu e ĝena varigisi-ĝenoĝoi varina eĝobata-iaĝiato-ĝoi. ¹⁹ Benamo ĝia na Paulo ĝeĝabiato, Areopago ĝorona ĝana ĝeĝori-iaĝoato, kanisoro ĝevegogoto-ĝoi gabuna ĝana. Benamo monai ĝekiraiato, ĝekirato, “Ĝai ĝaurani tu ĝariba, mai vevaĝa-riba variguna oveiani tu kara okiraĝiani? ²⁰ Ĝoi na guruĝa tari okiraĝirini tu ĝai na asi ĝaseĝaĝirini dagarari, naima ĝai ĝaurani tu aniri baĝana ribari.” ²¹ Korana Atena tarimari mabarari e irau gabu tarimari monai ĝetanuni tu, ĝauvei ta asi ĝeveiato-ĝoi, senaĝi ĝia ĝeri veiĝa sebona tu ĝaro mabarari ai mo guruĝa variguri moĝo ĝekiraĝi-taĝorito-ĝoi e ĝeseĝaĝi-taĝorito-ĝoi.

²² Benamo Paulo tu Areopago vegogona nuĝana na eruĝa-vaisito, benamo ekirato, “Atena tarimami! Au na ĝomi aĝitamini, ĝomi tu ĝemi barau ĝeri ai ĝovetuĝamaĝikau-barego

korikorini. ²³ Korana ġemi vanuġai arakaorakaoni e ġemi toma-rakariġo gaburi aġitarito nai tu, au na fata veaġana ta aġitaiato, iatanai tu mai guruġa ġetoreato, ‘ASI RIBAMA BARAUNA ĠENA.’ Moġa lorinai mo asi ribami Barauna, ġomi na ġotoma-rakariġo viniani tu, toma au na akira-varamini.

²⁴ Tanobara e tanobara nuġanai ġetanuni dagarari mabarari eveirito Barauna tu guba e tanobara verena. Ġia tu tarimarima ġimari na ġeragarito rubu veaġari ai tu asi etanuni. ²⁵ Ġia tu dagara tai asi erabuto, be tarimarima ġimari na ġia ġena tu asi beġe veiani riba. Ġia tauġena na tarimarima mabarari maġuri evinirini, iaġari ema dagara mabarari evinirini. ²⁶ Tarima sebona ġenana ġia na tarimarima beseri mabarari evaġa-ġorarito, ema tanobara mabarana beġene tanu-iaġia etato. Ġia tauġena na ġeri maġuri laġaniri ema ġeri tanu gaburi korikori eboioġa-guinerito. ²⁷ Barau na moġesi eveiato, korana ġia beġene ġita-vetaua ġana; ema beġene vetau-kokore kokorea, benamo beġene doġaria. Oba, Barau e ġita tata vefakara tu asi manaġa. ²⁸ ‘Korana ġita tu, ġia koranai tamaġurini, taġareva-ġarevani e roġo tamaġuri-taġoni.’ Ġemi mari ġegarani e ġesisiba-iaġirini tauri na ġekiraġiato kavana, ġekirato, ‘Ġita maki ġia natuna.’

²⁹ Ġita tu Barau natuna lorinai, asi bitana tuġamaġi, Barau tu golo, silva, o fore, tarimarima ġena boioġai ema ribai ekororito dagarari kavana. ³⁰ Guinenai tarimarima tu asi ġeri ribamaoro nai, Barau na moġeri tu eġita-ragakwanerito. Senaġi toma tu, ġia na tarimarima mabarari gabu mabarari ai ekirarini, beġene vetuġamaġi-kure. ³¹ Korana ġia na ġaro ta ekiraġi-toreato, mo ġaro ai ġena ġabiviriġi tarimana na tanobarai vevaġa-maoro beveiani ma iobukaiobukana ġesi. Barau na mo tau evaġa-moġoniato tarimarima mabarari ġoirari ai, vetoġana tu mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato.”

³² Mase na variġisi-ġenoġoina guruġana ġeseġaġito nai, kotari na tu Paulo ġerikiriki-iaġiato. Ma kotari tu ġekirato, “Ġai ġaurani tu, mo vari ġema ma nokiraġi-ġenoġoia.” ³³ Benamo Paulo na mo vegogo eraga-kwaneato. ³⁴ Senaġi tau lakouna tu ġia ġesi ġerakakauto e Barau ġenai ġeveġabidadamato. Ġia fakari ai tu Dionisio, ġia tu Areopago ġoro ai ġevegogoto-ġoi tarimana ta, e vavine ta arana Damari, ema tarima kotari maki.

18

Korinto ai

¹ Moġa murinai Paulo na Atena eraga-kwaneato, Korinto ġana eiaġoto. ² Monai ġia na Iuda tarimana arana Akwila

eḡoitaḡoato. Akwila tu Ponto ai emaḡurito. Ġia tu ḡaraḡona Priskila ḡesi Itali na vau ḡeraḡasito. Ġia Itali na ḡeiaḡomato, korana tu Klaudio na Iuda tarimari mabarari ekirarito, Roma beḡene raga-kwanea. Paulo eiaḡoto ḡia ḡeri ai, ea ḡitarito. ³ Ġia maki Akwila ma ḡaraḡona ḡesi kavana farai numari eturito-ḡoi. Moḡa lorinai Paulo monai tu ḡia tauri ruarua ḡesi etanuto-ḡoi ema ḡeḡauvei-vegogoto-ḡoi. ⁴ Sabadi mabarari ai tu Iuda tarimari ḡeri rubu ai eḡobatato-ḡoi, Iuda e Grik tarimari nuḡari neḡabiri uranai.

Silas e Timoteo ḡeraḡasito

⁵ Silas e Timoteo Makedonia na ḡeraḡasito nai, Paulo tu Barau ḡena guruḡa eḡobata-iaḡiato-ḡoi ḡaro mabaranai, Iuda tarimari ḡeri ai ekiraḡi-foforiato-ḡoi, Iesu tu moḡoni Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna). ⁶ Senaḡi Iuda tarimari na Paulo ḡena guruḡa ḡevaḡa-ḡenoḡoiato, e guruḡa asi namori ḡenai ḡekira-veḡare veḡareato nai, Paulo na ḡena dabuḡa ekorakoraiato ḡia ḡoirari ai vauro evaḡa-guruḡa gwaḡiḡi-vinirito, ekirato, “Ġomi rarami verebana tu tauḡemi iatami ai! Au ḡegu ai vereba ta asiḡina. Toma au tu aiaḡoni irau bese tarimari ḡeri ai.”

⁷ Benamo mo rubu na eraka-rosito, eiaḡoto, irau bese tarimana arana Titio Iusto ḡena numa ḡana. Titio tu Barau etoma-rakarigo viniato-ḡoi tarimana, ma ḡena numa tu rubu sebinai moḡo. ⁸ Krispo, rubu ḡorikauna tarimana e ḡena numa tarimari mabarari ḡesi tu Vereḡauka ḡeḡabidadama-viniato-ḡoi. Ema Korinto tarimari ḡutuma na maki vari ḡeseḡaḡiato, benamo ḡevaḡa-moḡoniato ema babatiso ḡeḡabito.

⁹ Boḡi tai Vereḡauka na Paulo mata-vanaḡi ai evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Asi bono gari, murumu asi bene kafu, bono guruḡa! ¹⁰ Korana au tu ḡoi ḡesi bene; ta na asi beiḡo-vinimuni e asi bevaḡa-rakavamuni riba, korana au ḡegu tarimarima tu ḡutuma mai vanuḡa baregonai.” ¹¹ Moḡa lorinai Paulo monai etanuto laḡani ta e ḡue imaima sebona (6); Barau ḡena guruḡa tarimarima evaḡa-riba iaḡirito-ḡoi.

¹² Galio tu Akaia tanona ḡeri gavana ḡauveina eveito-ḡoi nuḡanai, Iuda tarimari ḡeḡaru-vegogoto, Paulo ḡeḡabitariato, Kota gabuna ḡana ḡeḡori-iaḡoato. ¹³ Ġekirato, “Mai tarima na tarimarima nuḡari eḡanirini, ma taravatu na asi ekiraḡiani maḡurinai Barau beḡene toma-rakarigo vinia etoni.” ¹⁴ Paulo neguruḡa etato nuḡanai, Galio na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, “Ġomi Iuda tarimami, bema veḡa rakavana tai o kerere baregona tai boḡoro samani nai tu,

bara seḡaḡi-vinimi riba. ¹⁵ Senaḡi mani veḡareveḡare tu ve-vaḡa-riba, e ara, ema tauḡemi ḡemi taravatu veḡareveḡareri, naima tauḡemi na boḡono vei-roroḡotori. Au na maniḡesina dagarari Kotai tu asi baseḡaḡirini!” ¹⁶ Benamo ḡia na Kota gabuna na elai-rosirito. ¹⁷ Ḗia mabarari na rubu ḡorikauna tarimana, Sostene, ḡeḡabi-tariato, Kota gabuna ḡoiranai benamo ḡekwari-korukoruato. Ma Galio tu eḡitarito senaḡi eboḡe-ḡuirāḡito moḡo.

Paulo Antioka ḡana eḡenoḡoito

¹⁸ Paulo Korinto ai tarikaka veḡabidadama nuḡanai tarimari ḡesi tu ḡaro kota vovoka roḡo ma ḡetanuto. Moḡa murinai eraga-kwanerito, benamo Priskila e Akwila ḡesi bouti ta Siria ḡana ḡeiaḡoto. Kenkrea na roḡosi beḡere raka nuḡanai, ḡia tu debana ḡeraroato, korana ḡena kiraḡitore gwaḡiḡina ta Barau ḡenai eveiato nai. ¹⁹ Efeso ai ḡeraḡasito, benamo Paulo na Priskila e Akwila monai eraga-kwanerito. Ḗia tu Iuda tarimari ḡeri rubu ai eraka-toḡato benamo Iuda tarimari ḡesi ḡea guruḡa-guruḡato. ²⁰ Ḗia na ḡenoḡiato, monai Iuda tarimari ḡesi roḡo bene tanu, senaḡi ḡeri noḡinoḡi asi eḡabi-raḡeato. ²¹ Senaḡi ḡena rakai tu iniḡesi evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Bema Barau beurani nai, ḡomi ḡemi ai ma baḡenoḡoi-iaḡomani.” Benamo bouti ai ea raḡekauto, ma Efeso eraga-kwaneato.

²² Kaisareai eraḡasito nai, kwakuna na Ierusalem a ḡana evaraḡeto, ekalesia ḡesi ḡea veḡoitaḡoto vauro, Antioka ḡana evariḡo-iaḡoto. ²³ Ḗaro kotari monai etanuto murinai, Galatia e Frigia tanori ḡana eiaḡoto, Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari mabarari gabu tatai ḡetanuto-ḡoi tarimari ea vaḡa-kokorerito.

²⁴ Mo horai Iuda tarimana ta arana Apolos, Alesandria ai emaḡurito tarimana, Efeso ḡana eiaḡoto. Ḗia ḡena riba tu varaḡe lelevaḡi, guruḡai namo vedaurea e Buka Veaḡa maki eriba-ginikau-raḡeato. ²⁵ Ḗia tu Vereḡauka ḡena dabara ḡevaḡa-ribaiato, benamo nuḡana mabarana ḡesi Iesu varina efiuato, e evaḡa-riba-iaḡi ginikauato. Dagara sebona, ḡia tu Ioane ḡena babatiso moḡo eribaiato. ²⁶ Rubu nuḡanai eḡobatato-ḡoi ma kokorena ḡesi. Monai Priskila e Akwila na ḡeseḡaḡiato, benamo ḡeḡori-kauato, ḡia ḡetanuni numana ḡana ḡeḡori-iaḡoato, monai vauro Barau ḡena dabara moḡonina ḡevaḡa-riba ginikauato. ²⁷ Benamo Apolos eurato, Akaia ḡana bene iaḡo. Moḡa lorinai tarikaka Efeso ai ḡetanuni na ḡevaḡa-kavaiato, e fefa ta ḡetoreato Akaiai Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari ḡeri, ḡenoḡirito, Apolos eiaḡoni nai beḡene ḡabi-raḡea. Apolos ea raḡasito nai tu, Barau ḡena

varevare-bara ġenana Barau ġevaġa-moġoniato tarimari tu vevaġa-kava barego Apolos ġenana ġedoġariato. ²⁸ Korana ġena guruġa kokoreri ġerina Iuda tarimari evaġa-ketorito tarimarima ġutuma ġoirari ai, Apolos na Buka Veaġa na ġeri evaġa-moġoniato-ġoi Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).

19

Paulo Efeso ai

¹ Apolos tu Korinto ai etanuto-ġoi nai, Paulo gunika rekena na eiaġoto mo Efeso ai ea raġasito. Monai Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari tari edoġaririto, ² benamo edanaġirito, ekirato, “Iesu ġenai ġoveġabidadamato nai, Iauka Veaġa ġoġabiato ba?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Asiġina, ġai tu Iauka Veaġa maki etanuni guruġana ta tu roġosi maki baġana seġaġia.” ³ Benamo Paulo na ma edanaġirito, ekirato, “Be ġomi na tu kamara babatiso ġoġabiato?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ioane ġena babatiso.”

⁴ Benamo Paulo ekirato, “Ioane tu rakava ġerina ġevetuġamaġi-kureto tarimari ebabatisorito, ema Isaraela tarimari ekirarito, ġia murina na beiaġomani tarimana beġene ġabidadama-vinia, mo tu Iesu.” ⁵ Mo guruġa ġeseġaiato nai, Vereġauka Iesu aranai babatiso ġeġabiato. ⁶ Paulo ġimana ġia iatari ai etore-kaurito nai tu, Iauka Veaġa emariġoto ġia iatari ai. Benamo garo iraurau ai ġeguruġato, e Barau na ġia ġeri ai evaġa-foforirito guruġari ġevari-fiurito. ⁷ Tauri mabarari tu gabanana ruarua (12) kavana.

⁸ Paulo monai ġue toitoi etanuto. Ma vanaġivanaġi rubu ai eraka-toġato-ġoi, Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa), eġobata-iaġiato-ġoi ma kokorena ġesi, ema tarimarima ġesi ġeguruġa-iaġiato-ġoi e nuġari eġanirito-ġoi. ⁹ Senaġi tari nuġari tu bubu, be asi ġeseġaġi-viniato, ema tarimarima ġutuma ġoirari ai Vereġauka ġena dabara iatanai guruġa tu rakavari ġekiraġito. Moġa lorinai Paulo na eraga-kwanerito, Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari moġo eġori-kaurito, benamo ġaro mabarari ai Tirano ġena vevaġa-riba numanai evaġa-ribarito-ġoi. ¹⁰ Laġani ruarua moġesina eveito, moġesina naima Asia tanonai ġetanuto-ġoi Iuda tarimari e Grik tarimari mabarari na Barau ġena guruġa ġeseġaġiato.

Skeva natuna

¹¹ Barau na Paulo ġenana veġa boruri irauri eveirito. ¹² Ġia na eġauvei-iaġirito-ġoi mukori e eriġorito-ġoi dabuġari

keve tarimari ġeri ai ġeġabi-iaġorito-ġoi nai tu, ġeri keve ġenamoto-ġoi, e iauka rakavari ġia ġerina ġeraka-vaġito-ġoi.

¹³ Iuda tarimari kotari monai ġerakaoto-ġoi ma iauka rakavari ġelai-vaġirito-ġoi tauri na maki Vereġauka Iesu arana ġevatoato iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari iatari ai. Iauka rakavari ġekirarito, ġekirato-ġoi, “Paulo na eġobata-iaġiani tarimana Iesu aranai akiramini, ġoraka-vaġi.” ¹⁴ Skeva, Iuda ġeri Rubu Veaġa verena baregona ta, natuna merori imaima ruarua (7) tu moġesina ġeveito-ġoi.

¹⁵ Benamo ġaro ta iauka rakavana na ekirarito, ekirato, “Iesu tu au ribagu, ema Paulo maki ma ribagu, a ġomi tu deikara?”

¹⁶ Benamo iauka rakavana na eboroġiato tarimana na tauri imaima ruarua (7) na eguru-vinirito, ebota-korukorurito. Evaġa-vevaġi rakavarito, be mo numa na ġema raga-rosito tu kefiru kori e ma rarari.

¹⁷ Efeso ai ġetanuto-ġoi tarimari, Iuda e Grik tarimari mabarari, na mo vari ġeseġaġiato nai, ġegari-rakava rakavato, ema Iesu Vereġauka arana ġevaġa-raġe baregoato.

¹⁸ Iesu ġevaġa-moġoniato tarimari vovoka ġeiaġomato, benamo ġutuma ġoirari ai ġeri veġa rakavari ġekiraġi-foforirito. ¹⁹ Meġameġa tarimari ġutuma ġeri meġa bukari ġeġwa-vegogorito, benamo tarimarima mabarari ġoirari ai ġegaburito. Mo buka voiri ġevaġa-vegogorito tu silva moniri 50,000.

²⁰ Mai veġa seġukari ġeġorato ġerina Vereġauka ġena guruġa eraga-rovorovoto, e ebaregato ma seġukana ġesi.

Efeso ai gururaġe baregona eġorato

²¹ Moġeri muriri ai Paulo nuġanai etuġamaġito, Makedonia e Akaia tanori na bene vanaġi-iaġo Ierusalemata ġana. Ekirato, “Mo ġana bana iaġo murinai, Roma maki bana ġitaia.” ²² Benamo Timoteo e Erasto, ġia ġevaġa-kavaiato-ġoi tarimari ruarua, Makedonia ġana etuġu-iaġorito, a ġia tu Asia tanonai kota roġo etanu-maukato.

²³ Mo ġaro sebonai Efeso ai gururaġe baregona eġorato, korana Vereġauka ġena Dabara dainai. ²⁴ Monai silva eġauvei-iaġirito-ġoi tarimana ta arana Demetrio, ġia na barau vavinena arana Diana ġena rubu baregona ġitaġitana ilailanai rubu misimisiri silva na eveirito-ġoi. Monana ġena ġauvei tarimari moni boruri barego vedaurea ġedoġarito.

²⁵ Benamo Demetrio na ġia mabarari, e ġia ġeri ġauvei kavana tarimari ekea-vegogorito, ma ekirarito, ekirato, “Tau, ġomi tau mabarami ribami ġita ġera moni tu mai ġauvei na eiaġomani. ²⁶ Toma ġomi tauġemi na ġoġitaiiani e ġoseġaġiani, mai tarima Paulo na kara eveiani. ġia ekirani, tarimarima ġimari na ġeveirini barauri tu dia barau, ema ġia na tarimarima ġutuma-bara nuġari eġanirini, e eġori-veġitarini, dia

Efeso ai moĝo, senaĝi Asia tanona mabaranai maki. ²⁷ Mai tu dia ĝita ĝera ĝauvei namona arana moĝo evaĝa-rakavaiani, senaĝi barau vavinena baregona, Diana, ĝena rubu maki asi aninai beĝe vaĝa-iaĝoani, e Diana iaru-korokorona asi ma beĝe vevato-iaĝiani; aba, mai barau vavinena tu Asia tarimari mabarari e tanobara mabarana na ĝetoma-rakarigo viniani.”

²⁸ Mo guruĝa ĝeseĝaĝiato nai, ĝebaru-rakava rakavato, e ĝekoĝoto, ĝekirato, “Efeso barauna Diana tu iaru-korokoro!”

²⁹ Benamo mo guru baregona eraĝeto na mo vanuĝa barana mabarana tu iauvoiauvo e daradara na eĝauato. Ma Paulo ĝesi ĝerakao-vegogoto-ĝoi Makedonia tarimari ru-rua, Gaius e Aristako, tu ĝeĝabi-taririto, benamo marere gabuna ĝana ĝeĝori-ragaraga-iaĝorito. ³⁰ Paulo ĝena ura tu tarimarima ĝutuma-bara ĝoirari ai bene raka-rosi, senaĝi Iesu ĝekorana-iaĝiato-ĝoi tarimari asi ĝeurato, ma ĝeruĝa-ĝauato. ³¹ Asia vereri kotari Paulo ĝatana. Ĝia na maki ĝena guruĝa ĝetuĝoto, ĝenoĝiato, marere gabunai asi bene fofori.

³² Mo vegogo nuĝanai daradara asikeikeina eĝorato, korana tarimarima mabarari irau ĝabaĝabana keakeana ĝeiaĝoto. Ĝeĝabato-ĝoi e ĝekeato-ĝoi nai, tari tu guruĝa ta ĝekiraĝiato-ĝoi, ma kotari tu guruĝa boruri tari ĝekiraĝirito-ĝoi, korana tarima ĝutuma tu asi ribari kara dainai ĝea ĝaru-vegogoto. ³³ Iuda tarimari na Alesanda mo ĝutuma-bara nuĝana na ĝetuĝu-rosiato, tarimarima ĝoirari ai ea ruĝato, Iuda tarimari iatari ai bene guruĝa ĝana. Benamo Alesanda ĝimana na tarimarima elau-taririto asi beĝene gururaĝe ĝana. ³⁴ Senaĝi ĝeĝita-leaiato, ĝia tu Iuda tarimana nai, mabarari vaĝa-sebo mai guruĝa sebona moĝo ĝekoĝo-iaĝi ĝenoĝoi-ĝenoĝoiato-ĝoi, ĝekirato-ĝoi, “Efeso barauna, Diana, tu iaru-korokoro!”

³⁵ Vanuĝa ĝena toretore tauna o klak mo tarimarima ĝutuma evaĝa-magorito, benamo ekirato, “Efeso tarimami, tarimarima mabarari ma ribari, Efeso tu Diana barau vavinena baregona ĝena rubu ĝitaĝauna vanuĝana, e guba na fore veaĝana Diana ilailanai dagarana eketo-firiĝoto ĝitaĝauna vanuĝana maki. ³⁶ Tarima ta na maiĝeri dagara asi bekira-ĝuniĝaurini riba. Moĝa lorinai asi ĝoguru-raĝe, asi ĝovei-taĝuitaĝui. ³⁷ Mai tarimarima na rubu dagarana ta tu asi beĝe lemaia, e ĝera barau vavinena ĝenai maki guruĝa rakavana ta asi beĝe kiraĝi, senaĝi ĝomi na maiĝana boĝo ĝori-iaĝoma-kavari. ³⁸ Bema Demetrio ma ĝena ĝauvei tauri ĝesi ma ĝeri baru tarima ta ĝenai nai tu, ĝita tu ma ĝera gavana, ĝera Kota ĝarori tu vekeo. Monai vauro beĝene veiroroĝotori. ³⁹ Bema ĝourani dagara ta ma boĝono kiraĝia

nai tu, taravatu na evaḡa-moḡoniato vegogonai vauro beḡene guruḡa-iaḡia. ⁴⁰ Toma kara beḡora korana beḡe danaḡirani nai, ḡita tu bita kerereni. Korana mai gururaḡe baregona bita veia tu asi tauna ta, e ḡera ḡaru-vegogo kava anina tu asi bita kiraḡiani riba.” ⁴¹ Eguruḡa-ḡosito murinai, ḡevevogoto tarimari etuḡu-rovorovorito.

20

Paulo tu Makedonia e Grik ḡana eiaḡoto

¹ Mo daradara nuḡanai ḡekoḡoto-ḡoi, ḡeḡabato-ḡoi, moḡa emeḡomeḡo-tarito murinai, Paulo na Iesu ḡekorana-iaḡiato-ḡoi tarimari ekea-vegogorito; benamo elaunaḡirito murinai, eḡabi-tuḡurito. Benamo ḡia tu ma erakato Makedonia ḡana. ² Mo gabu nuḡari na eraka-vanaḡito-ḡoi nai, guruḡa ḡutuma ekiraḡito, tarimarima evaḡa-kokorerito-ḡoi. Monana eiaḡoto mo, Grik ai evotuto. ³ Monai ḡue toitoi etanuto. Bouti na Siria ḡana bene iaḡo ḡana eḡabi-kavito-ḡoi nuḡanai tu eseḡaḡito, Iuda tarimari na tu ḡia beḡene vaḡia boioḡana ḡetogaiato-ḡoi. Moḡa lorinai Makedonia na dabarai bene ḡenoḡoi-vanaḡi etato. ⁴ Tarima kotari na ḡia ḡekavaiato, tarimari tu maiḡeri: Sopata Piro, Berea tarimana; Aristako e Sekundo, Tesalonika tauri; Gaius, Derebe tarimana; Tikiko e Trofimo, Asia tauri; e Timoteo. Moḡeri na ḡekavaiato, Asia ḡana ḡeiaḡoto. ⁵ ḡia tu ḡeraka-guineto, Troas ai vau ḡai ḡea vaḡa-nogamato. ⁶ Senaḡi ḡai tu Asi Etubuni Faraona Verekona ekorito murinai vau, Filipi ḡaraga-kwaneato. ḡaro imaima (5) ḡekorito vau, ḡia ḡeri ai Troas ai ḡavotuto, ḡavedoḡarito. Monai tu ḡaro imaima ruarua (7) ḡatanuto.

Paulo ḡena iaḡoiaḡo magona Troas ai

⁷ Fura sebona ḡena ḡaro giniguenenai o Sandei ai ḡaraka-vegogoto anibou baḡana ḡani ḡana. Benamo Paulo na mo lavilavi tu tarimarima eḡobata-vinirito, eiaḡoto mo, boḡi nuḡana, korana belaḡanini ḡia tu berakani nai. ⁸ Mo numa tuḡuna daiḡutunai ḡai ḡavevogoto, moḡa lamefa na tu asisebo ḡevaḡa-ḡararito. ⁹ Mero futuana ta arana Eutiko tu windoa nuḡanai etanuto. Paulo ḡena guruḡa emauka-iaḡoto-ḡoi nuḡanai, Eutiko matana tu egenagenato-ḡoi mo ea gena-vetuḡa-rekwato. Benamo mo numa tuḡuna na stori vaḡa-toitoina (o third story) na ea keto-firiḡoto mo tano ai. ḡea ḡabi-vaisiato nai tu mase. ¹⁰ Senaḡi Paulo eraka-rigoto, Eutiko iatanai evefiukauto, eregoato, benamo ekirato, “Nuḡami asi ḡeraḡe, ḡia tu maḡuri!” ¹¹ Moḡa murinai numa tuḡuna ḡana ma evaraḡeto, ma farao ebuki-ḡutuato, ḡeḡanito. Gena guruḡa ma esiriḡuato, eiaḡoto mo elaḡanito,

benamo erakato. ¹² Vegogo tarimari na mo futua ġeġoriatu, benamo ma verereri ġesi ġerakato.

Paulo Troas na eiaġoto mo Mileto

¹³ Ġai tu bouti na Aso ġana ġaiāġo-guineto, a Paulo tu monai vau ma baġa ġura-kauani. Paulo na tu moġesina ekiramato, korana ġia tu kwakuna na beraka-vanaġini etato. ¹⁴ Aso ai ema doġarimato, benamo ġaġura-kauato, Mitilene ġana ġaiāġoto. ¹⁵ Monana bouti na ma ġaiāġoto mo elaġanito vau, Kioso iata-raġenai ġadarokauto. Mo ġaro murinai tu Samo ai ma ġavotuto, ma ġaro ta ma evanaġiato vau, Mileto ai ġaraġasito. ¹⁶ Paulo eurato, Efeso tu beġene raga-vanaġia, Asia tanonai ġaro kotari beġe vaġa-koririni garina, korana ġia nuġana eġariġarito-ġoi. Ġena ura bema ma dabarana nai tu, Ierusalemaj beġene votu vau, Pentekoste ġarona bene raġasi, mo tu Pasova ġaro gabana imaima (50) murinai.

Paulo ġena veġabituġu guruġari Efeso ekalesiana ġorikauna tauri ġeri ai

¹⁷ Paulo tu Mileto vanuġana na Efeso ekalesia ġorikauna tauri ġeri guruġa etuġu-iaġoto, ekirarito, beġene iaġoma, ġia ġesi beġenema vedoġari. ¹⁸ Ġia ġema votuto nai, evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi ma ribami au ġaro mabarari ai ġomi ġesi tatanuto-ġoi nai, aiġesina atanuto, ġaro tovo-tovona na Asia tanonai ama raġasito veġata. ¹⁹ Ġaro vovoka Iuda tarimari ġeurato-ġoi au beġene kougu, veġa rakavari ġutuma au ġegu ai ġeveirito-ġoi. Senaġi nuġagu ma maranana ġesi moġo e ma taġigu ġesi Vereġauka vetuġunaġina aiaġo-vinito-ġoi. ²⁰ Ġomi ribami, vaġa-kaviaġimi guruġari mabarari avaġa-ribamito, ta asi akure-toġaiato, ġemi numai e ġutuma ġoirari ai avevaġa-ribato-ġoi nai. ²¹ Iuda tarimari e Grik tarimari ġoirari ai aguruġa-foforito-ġoi, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure, Barau ġenai beġene ġenoġoi, ema ġera Vereġauka Iesu Keriso beġene ġabidadama-vinia. ²² Au toma tu Ierusalemaj ġana aiaġoni, korana Iauka Veaġa na evaġa-naġiguni nai, ma asi ribagu monai tu kara ġegu ai beġorani. ²³ Dagara sebna moġo au ribagu tu Iauka Veaġa na vanuġa baregori mabarari ai evaġa-ribaguni, au ġoiragu ai tu dibura numa e midigumidigu evaġa-noga taġoguni. ²⁴ Senaġi au ġegu ai, au ġegu maġuri tu asi atuġamaġi-baregoani, kara ġana atoni, ġegu ura sebna tu ġegu raga-iruiru moġo bana vaġa-ġuġuru, ema mo ġauvei Vereġauka Iesu na eviniguto, bana veia etato ġauveina, bana vaġa-koria. Mo ġauvei tu: Barau ġena varevare-bara Varina Namona bana kiraġi-foforia.

25 Au tu ġomi mabarami fakami ai arakao-rakaoto, Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa), ġemi aġobata-iaġiato. A toma au ribagu, ta na asi ma boġita-ġenoġoiguni. 26 Moġa lorinai toma ġaro ġomi ġoirami ai au aguruġa-foforini, bema ġomi ta Barau ġenana berakarekwarekwani nai, verebana tu dia au ġegu ai. 27 Korana Barau ġena ura mabarana avaġa-ribamito, misina ta maki asi akira-ġuniġauato. 28 Tauġemi lorimi boġono vetore, ema mamoe serina lorina boġono toreri. Mani mamoe serina tu Iauka Veaġa na evinimito boġono ġitaġauri ġana. Barau ġena ekalesia boġono ġita-ġaua e boġono ġori-kaua. Mani tu ġia Natuna rarana na evoiato. 29 Au ribagu, au barakani murigu ai tu boġa kwaivari rakavari ġomi fakami ai beġe rakatoġani, benamo mani mamoe serina beġe vaġa-rakavaiani. 30 Ġomi tauġemi fakami na maki tau kotari beġe variġisini, benamo ġofaġofa guruġari beġe kiraġini, Iesu ġekorana-iaġiani tarimari ġia na beġene ġori-ġerevaġiri ġana. 31 Moġa lorinai lorimi boġono vetore! Boġono vetuġamaġi-taġo, au na tu laġani toitoi veġata matagu ma taġina ġesi, ġomi asisibavini boġimito-ġoi e asisiba-vini laġanimito-ġoi.

32 Toma Barau ġimanai e ġena varevare-bara guruġana nuġanai atoremimi, ġia na tu bevaġa-ruġa-iobukamini ilaila, ema voimi bevinimini evaġa-veaġarito tarimari mabarari ġesi. 33 Au na ta ġena silva, o golo, o dabuġa urana asi aveito. 34 Ġomi tauġemi ma ribami, au ġegu rabu e karogu ġeri rabu dagarari mabarari tu, mai ġimagu ruarua ġeri ġauvei ġerina aġabito-ġoi. 35 Dagara mabarari nuġari ai au na avaġa-ġita iaġimito-ġoi, au moġesi ġauvei kokorekokore ġerina vauro moira-moira tarimari bitana vaġa-kavari. Iesu Vereġauka ġena guruġa boġono tuġamaġi-taġoa, ekirato, 'Varevare iakuna tu barego, a ġevinirani nai taġoitaġoni iakuna tu kei.' ”

36 Paulo eguruġa-ġosito vau, ġia ġesi ġevetui-tarito, benamo mabarari ġesi ġeġuriġurito. 37 Ġia mabarari ġetaġi-rakavato, ġevefaġato, ma ġeverauato. 38 Ġia nuġari ġevewaraġi-rakavato tu maiġesina evaġa-guruġarito nai, ekirato, ġia na ġoirana asi ma beġe ġita-ġenoġoiani. Benamo bouti ġana ġeġori-iaġoato.

21

Paulo Ierusalemia ġana eiaġoto

1 Ġia ġesi ġaveġabi-tuġuto, benamo ġarakato. Davara na ġaiaġoto, maoromaoro mo Koso ai ġavotuto; ma elaġanito vau Rodes ġana ġaiaġoto, monana ma ġaiaġoto Patara. 2 Foenikia ġana beiaġoni boutina monai ġadoġariato, ma

ġaraġeto, benamo ġaragato. ³ Ġaboġe-iaġoto Saipras ġaġitaiato, benamo gabina (o south) rekena na ġavanaġito, ġaiġoto mo Siria ai ġaraġasito. Taia vafuna na vau ġaraka-riġoto, korana mo bouti farefarena tu monai beġe tore-riġorini nai. ⁴ Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari kotari monai ġadoġaririto, ġia ġesi fura o wiki sebona ġatanuto. Iauka seġukana ġenana ġia na Paulo ġekiraiato, Ierusalemna ġana asi bene iaġo. ⁵ Senaġi ġema raka ġarona eġabiato, benamo ġarakato. Ġia mabarari ma ġaraġori e ma naturi ġesi vanuġa baregona na ġeġori-rosimato kone ai. Benamo ġai mabarama ġavetuitui-tarito, ġaġuriġurito. ⁶ Ġia tata ġesi ġaveġabi-tuġuto, benamo ġai tu bouti baregonai ġaraġeto, a ġia tu monana ġeġenoġoito ġeri numa ġari.

⁷ Taia na ġaiġoto Tolemais. Ġema davara iaġoiġona dokona moġa. Monai tarikaka tari ġesi ġavedoġarito, ma ġavaġa-namorito, ġia ġesi ġaro sebona ġatanuto. ⁸ Elaġanito, benamo kwakuma na ġarakato, ġaiġoto, Kaisarea ai ġaraġasito. Monai evanelia tarimana arana Filipo ġena numa ġana ġaiġoto, ġia ġesi ġatanuto. Ġia tu Ierusalemni tarima imaima ruarua (7) ġeġabi-viriġirito tarimana ta. ⁹ Ġia natuna ġuiatori vasivasi tu Barau na peroveta varevarena evinirito.

¹⁰ Ġaro vovoka monai ġatanuto murinai, peroveta tari-mana ta arana Agabo, Iudea na ema raġasito. ¹¹ Ġia tu ġai ġemai eiġomato, ma Paulo ġena gabaġau eġabi-vaisiato, benamo ġia tauġena kwakuna e ġimana ebarubarurito, benamo ekirato, "Iauka Veġa tu maġesi ekirani, 'Mai gabaġau tarimana tu Iuda tarimari na Ierusalemni maġesina beġe barubaruani, benamo irau bese tarimari ġimari ai beġe tore-kauani.'"

¹² Mai guruġa ġaseġaġiato nai, ġai ema monai tarima kotari ġesi Paulo ġanoġiato, Ierusalemna ġana asi bene iaġo. ¹³ Senaġi ġia evaġa-veseto, ekirato, "Kara taġina ġoveini e au nuġagu ġovaġa-moiraiiani? Au tu rovinatore, dia Ierusalemni beġe barubaruguni moġo, senaġi Vereġauka Iesu arana bakunai bamaseni maki." ¹⁴ Ġai tu asi ilaila ġia nuġana baġa ġaniani nai, ma ġia noġinoġina ġavaġa-dokoato, benamo ġakirato, "Vereġauka ġena ura moġo bene vetore."

¹⁵ Ġaro kotari ġekorito murinai, ġema farefare ġaġabikavirito, benamo Ierusalemna ġana ġaiġoto. ¹⁶ Kaisarea ai ġetanuto-ġoi Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari kotari maki ġai ġesi ġaiġoto. Ġia na ġeġori-iaġomato, Nason, Saipras tarimana, ġena numa ġana. Nason tu kai-veġata na Iesu ekorana-iaġiato-ġoi tarimana.

Paulo na Iakobo (o Iames) eraka-ġitaiato

17 Ierusalemaj ġaraġasito nai tu, tarikaka na ma iakuri ġesi ġeġabi-raġemato. 18 Elaġanito, benamo Paulo tu ġai ġesi ġaiġoto Iakobo ġitaġitana; ma rubu ġorikauna tarimari mabarari tu monai vegogotaġo. 19 Paulo na evaġa-namorito murinai, ġia ġena ġauvei ġenana Barau na irau bese tarimari kamasi eveirito-ġoi variri mabarari ġeri ekiraġito.

20 Ġia na ġeseġaġiato nai, mabarari na Barau ġevaġa-raġeato. Benamo ġia na Paulo ġekiraiato, ġekirato, “Tarikakama, oġitaiani Iuda tarimari vira-tausen varau Iesu ġeġabidadama-viniani, ema taravatu maki ġekorana-iaġi ġig-itariani. 21 Ġoi varimu tu ġia ġekira-vararito. Ġekirarito, ġoi na irau tano ai ġetanuni Iuda tarimari mabarari ovaġa-ribarini, okirani, Mose ġena taravatu beġene raga-kwaneana, naturi merori tauġaniri kefiru asi beġene lama-vaġiri, ema Iuda seneri ġeri veġa asi beġene korana-iaġiri. 22 Be, ġai tu kamasi toma ġaveini? Ġoi boma raġasi varina tu beġe seġaġiani veġata. 23 Moġa lorinai kara baġa kiravara-vinimuni veġana bono veia. Tauri vasivasi (4) maiġeri, ġia tu kiraġitore gwaġiġina ta ġeveiato Barau ġenai. 24 Ġia ġesi boġono iaġo, e ġoi maki ġia ġesi boġono veiareva, ema beġe ġwa-iaġoni dagarari voiri bono vei, be ġia debari beġe rarorini. Maiġesi boveini vau, tarimarima mabarari beġe ribani, ġoi iatamu ai ġekiraġirito-ġoi guruġari mabarari tu asi moġoni, a ġoi tauġemu maki Mose ġena taravatu ilailanai otanuni. 25 Irau bese ġeveġabidadamani tarimari tu ġeri fefa varau ġatuġuto, ġakirarito, kwaivakuku ġevinirito ġaniġaniri tu asi beġene ġaniri, rara e ġaiġori na ġeboramaserinu bureġari viriġori tu asi beġene ġani, ema asi beġene mata-boraġa.”

26 Benamo Paulo na mo tarima vasivasi evaġa-ġabirito, benamo elaġanito nai, mabarari veiareva ġauveina ġea veiato. Moġa murinai Rubu Veaġai eraka-toġato, ma aitoma veiareva bemagoni ġarona, ema aitoma varevare dagarari ġia tata arari ai betoreni ekiraġi-foforirito.

Iuda tarimari na Paulo Rubu Veaġai ġeġabi-tariato

27 Ġeri veiareva ġauveina tu ġaro imaima ruarua (7); dori ġekorito nuġanai, Iuda tarimari kotari Asia tanona na ġeiaġomato, ġia na Paulo Rubu Veaġai ġeġitaiato. Ġia na tarimarima mabarari nuġari ġeġanirito, benamo Paulo ġeġabitarariato, 28 ġekoġoto, ġekirato, “Isaraela taumi, ġai ġovaġa-kavama! Mai tarima maiġa tu gabu mabarari ġari eiġoni, tarimarima mabarari evaġa-ribarini; Isaraela tarimari, e

Mose ġena taravatu, ema mai Rubu Veāġa asi beġene korana-iaġia etoni. Toma maki, ġia na Grik tarimari mai Rubu Veāġa nuġanai beġori-toġari, mai gabu veāġana bevaġa-rakavaia.”²⁹ Moġesina ġekirato, korana ġia na Efeso tarimana arana Trofimo, Paulo ġesi mo vanuġa baregonai ġeġitarito, ema ġetuġamaġito, ġia tu Paulo na Rubu Veāġai eġori-toġaiato.³⁰ Vanuġa mabarana iauvoiauvo e daradara na eġabiato, ema tarimarima mabarari monai ġema ġaru-vegogoto, benamo Paulo ġeġabi-tariato, Rubu Veāġa na ġeinu-rosiato. Asikauna Rubu Veāġa ġatama-bokari ġebiririto.

³¹ Ġia na Paulo ġevaġi-masea ġetato-ġoi nuġanai, tarima ta eraga-varaġeto, Roma vetari verena baregona ea kira-varaiato, Ierusalem mabarana tu gururaġe baregona ġeveiani.³² Ġia tu asikauna ġena vetari ġitaġauna tarimari e vetari tarimari eġoririto, benamo ġeraga-riġoto mo ġutumabara ġeri ai. Tarimarima na vetari verena baregona ma ġena vetari tauri o soldia ġesi ġeġitarito nai, ġia na Paulo kwarikwarina ġevaġa-dokoato.³³ Benamo vetari verena baregona Paulo ġenai eiaġoto, eġabiato, ġena mero ekirarito, seini ruarua na beġene baru-taria. Benamo evedanaġito, ekirato, “Mai tu kamara tau, e ġia tu kara beveia?”³⁴ Mo ġutumabara nuġanai tari ġefararato-ġoi; guruġa ta ġekiraġiato-ġoi, ma kotari na tu guruġa ta, be vetari verena baregona na maki guruġa roroġotona ta asi eġabiato. Moġa lorina ġena mero ekirarito, Paulo tu vetari tarimari ġeri gabu ġana beġene ġori-iaġoa.³⁵ Raġekau ai ġeġori-votuato nai tu, vetari tarimari na ġefaġa-vaisiato, ġeġwa-raġeato, korana mo tarimarima mabarari tu ġeniara-lelevaġito nai.³⁶ Mo tarimarima mabarari ġia murina na ġeraka-iaġoto tu, ġefararato-ġoi, ġekirato, “Ġovaġi-masea!”

Paulo tauġena evelauġau-tovoto

³⁷ Dori moġo vetari tarimari ġeri numai ġeġori-toġaiato nuġanai, Paulo na vetari verena baregona evaġa-guruġaiato, ekirato, “Bavaġa-guruġamuni lorina ba?” Ġia na evaġa-veŋeato, ekirato, “Ġoi Grik ġeri garo ma ribamu?”³⁸ Be ġoi tu dia mo Aigupito tarimana, ġaro kotari varau beġe iaġo, ġia na gavamani vevaġi-vinina esinaiato, ema vaġideba tarimari daġara vasivasi (4,000), ma ġeri vevaġi farefareri ġesi, tano fakana ġana eġori-iaġorito tarimamu?”³⁹ Paulo na evaġa-veŋeato, ekirato, “Au tu Iuda tarimagu, amaġurito vanuġana baregona arana tu Taso, ma arana vanuġana, ġia Kilikia tanonai. Anoġimuni, mani ġemu veġa, mai tarimarima navaġa-guruġari.”⁴⁰ Vetari verena baregona na maoro eviniato, benamo Paulo raġekau ai eruġato, ġimana

na tarimarima elau-taririto. Gururaḡe emagoto, benamo Paulo na Heberu garo ai evaḡa-guruḡarito.

22

¹ “Tarikakagu e tamagu mabarami, ḡoirami ai navekiraḡi-faka, be boḡono seḡaḡi.” ² Ġia ḡeseḡaḡiatio, Heberu garo ai evaḡa-guruḡarito nai, asi gurugururi ai ḡeiaḡoto, mabarari ḡeseḡaḡi-magomagoto; benamo Paulo ekirato:

³ “Au tu Iuda tarimagu, Taso vanuḡanai Kilikia tanona nuḡanai amaḡurito, senaḡi mai Ierusalemama vanuḡa baranai abaregoto. Gamaliel ḡena vevaḡa-riba nuḡanai atanuto-ḡoi, ḡia na ḡita senera ḡeri taravatu veiḡari gwaḡiḡiri evaḡa-ribaguto-ḡoi, ema Barau ḡena ḡauvei aveiatio-ḡoi ma koko-regu ḡesi, toma ḡomi na ḡokokore-iaḡiani ilailanai. ⁴ Au na mai dabara ḡekorana-iaḡiatio-ḡoi tarimari tu avaga-midigu midigurito-ḡoi mo ḡea maseto-ḡoi. Tau e vavine aḡabirito-ḡoi, dibura numari ai abubu-toḡarito-ḡoi. ⁵ Rubu Veaga verena baregona e kanisoro tarimari mabarari na maki beḡe vaḡa-moḡoniguni, au tu moḡoni akirani. Au tu ḡia na maki fefa ḡeviniguto, tarikaka Iuda tarimari Damaseko ai ḡeri bana viniri ḡana. Benamo au mo ḡana aiaḡoto, mai tarimarima bana ḡabiri, seini na bana barubaruri ma Ierusalemama ḡana bana ḡori-iaḡori, ḡeri rakava voiri beḡene ḡabiri ḡana.”

Paulo ḡena vetuḡamaḡi-kure ekiraḡiatio

⁶ “Au roḡo dabara na aiaḡoto-ḡoi, ma Damaseko akavinaḡiatio, ḡaro tu tubuagu ai mama baregona ta guba na emariḡoto, asikauna ema nanagi-tariguto. ⁷ Au tano ai aketo-tarito, ema garo ta aseḡaḡiatio, au evaḡa-guruḡaguto, ekirato, ‘Saulo! Saulo! Karase nai au ovaḡa-rakavaguni?’ ⁸ Benamo au avedanaiḡito, akirato, ‘Vereḡauka, ḡoi tu deikara?’ Ġia evaḡa-veseto, ekirato, ‘Au tu Iesu, Nasareta tarimagu, ḡoi na ovaḡa-rakavaguni tarimagu.’ ⁹ Au karogu maki na mama ḡeḡitaiao, benamo ḡegarito, senaḡi au eguruḡa-viniguto garona tu asi ḡeseḡaḡiatio.

¹⁰ Benamo avedanaiḡito, akirato, ‘Vereḡauka, au tu kara toma aveiani?’ Vereḡauka evaḡa-veseto, ekirato, ‘Novariḡisi, Damaseko ai noa raka-toḡa, monai vau ta na bevaḡa-ribamuni, ḡoi tu kara boveini.’ ¹¹ Mo mama baregona na matagu evei-bubuato, benamo karogu na ḡimagu ai ḡeḡabito, Damaseko ḡana ḡeḡori-iaḡogoto.

¹² Monai tau ta arana Anania, ḡia tu Barau garina eveito-ḡoi e taravatu ekorana-iaḡiatio-ḡoi tarimana, ema Iuda tarimari mabarari Damaseko ai ḡetanuto-ḡoi na ḡegubakau-baregoato-ḡoi. ¹³ Ġia eiaḡomato sevigu ai ema ruḡa-tarito,

benamo ekirato, ‘Saulo tarikakagu, matamu ma nefafa.’ Asikauna moḡo matagu ḡefafato, ḡia aḡitaiato. ¹⁴ Moḡa murinai Anania na ekiraguto, ekirato, ‘Ḡita senera ḡeri Barau na varau beḡabi-viriḡimu, ḡia ḡena ura kara bono veia, bono ribaia. Ema vei iobukaiobuka tarimana bono ḡitaia, e ḡia tauḡena muruna na beguruḡani garona bono seḡaḡia. ¹⁵ Korana ḡoi tu ḡia bovaḡa-moḡoniani tarimamu, kara boḡita e boseḡaḡi maiḡeri, tarima mabarari bokira-vararini. ¹⁶ Kara ma ovaḡa-nogaiani? Novariḡisi, babatiso noḡabia. Ḡia arana nokea-raḡea, benamo ḡemu rakava neḡuriḡi-vaḡiri.’ ”

Paulo ḡena kea irau bese tarimari bene ḡobata-viniri ḡana

¹⁷ “Monana Ierusalemata ḡana aḡenoḡoito, benamo Rubu Veaḡai aḡuriḡurito-ḡoi nuḡanai, amata-vanaḡito. ¹⁸ Monai au na Vereḡauka aḡitaiato, au evaḡa-guruḡaguto, ekirato, ‘Noraga-vei, Ierusalemata noragakwane-ḡarimoḡia, korana mainai au varigu bokiraḡiani, senaḡi mai tarimarima na asi beḡe vaḡa-moḡonimuni.’ ¹⁹ Au na avaḡa-veseato, akirato, ‘Vereḡauka, ḡia tu ma ribari ginikau, au rubu mabarari ḡana aiaḡoto-ḡoi, ḡevaḡa-moḡonimuni tarimari aḡabirito-ḡoi, dibura numanai abiri-ḡaurito-ḡoi e akwaririto-ḡoi. ²⁰ Ema ḡoi evaḡa-moḡonimuto-ḡoi tarimana Stefano rarana ḡevaḡa-riḡoato ḡaronai au tu monai, ḡevaḡi-maseato avaḡa-moḡoniato, ema ḡevaḡiatio-ḡoi tarimari ḡeri dabuḡa anaririto.’ ²¹ Senaḡi Vereḡauka na ekiraguto, ekirato, ‘Noiaḡo, korana au na batuḡumuni, irau bese tarimari gabu manaḡai ḡetanuni tarimari ḡeri ai.’ ”

²² Tarimarima na Paulo ḡeseḡaḡi-taḡoato-ḡoi, eiaḡoto mo, ḡia moḡesi eguruḡato. Benamo ḡefararato, ḡekirato, “Ḡoḡabi-fitoḡaia! Ḡovaḡi-masea! Ḡia tu asi ḡena namo ta emaḡuri-taḡoni mai tanobarai.” ²³ Ḡeḡabato-ḡoi, ḡeri dabuḡa ḡeiave-iaverito-ḡoi, e forara ḡefiu-vaisito-ḡoi. ²⁴ Roma ḡeri vetari verena baregona na ḡena mero ekirarito, Paulo beḡene ḡori-iaḡoa, vetari tarimari ḡeri tanu gabuna ḡana. Ema ekirarito beḡene kwaria, e beḡene danaḡia kara ḡaramanai ḡia moḡesi ḡeḡabaḡaba-viniani, bene kira-varari. ²⁵ Senaḡi ḡebarubaruato-ḡoi beḡene kwaria ḡana nuḡanai Paulo na vetari ḡitaḡauna tarimana ekiraiato, ekirato, “Mai moḡoni taravatu nuḡanai ekiraḡiani, ḡoi na Roma tarimana bokwari-guinea; a ḡia na kara bevei-leaia Kota na tu roḡosi bere kira-varaia, senaḡi?”

²⁶ Mo vetari ḡitaḡauna tarimana na mo guruḡa eseḡagiato, benamo eraga-iaḡoto vetari verena baregona ḡenai, ekiraiato, ekirato, “Ḡoi tu kara toma oveiani? Mo tarima tu Roma tarimana!” ²⁷ Moḡa lorinai vetari verena baregona

eiaġoto Paulo ġenai, benamo ea danaġiato, ekirato, “Nokiravaragu, ġoi tu Roma tarimamu ba?” Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Oi.” ²⁸ Benamo vetari verena baregona ekirato, “Au Roma tarimagu ai aiaġoto tu moni baregona gavamani avinirito.” Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Senāġi au tu Roma beseri ġerina aġorato Roma tarimagu.” ²⁹ Asikauna Paulo beġe danaġiani tarimari ġeruġa-ġenoġoito, ema vetari verena baregona maki egarito, korana eriba-maoroto, Paulo tu Roma tarimana, ġia na ebarubaruato ġekwaria ġana.

Paulo kanisoro ġoiranai

³⁰ Ma elaġanito, vetari verena baregona ġena ura bene riba-maoro, kara dainai Iuda tarimari na Paulo ġevaġa-daġaiato. Moġa lorinai ġia na Paulo ġebaruato varori ġeruġarito, benamo Rubu Veaġa vereri baregori e kanisoro mabarana ekirarito beġene vegogo. Benamo ġia na Paulo eġori-iaġoato, ġia ġoirari ai ea vaġa-ruġaiato.

Paulo Iuda ġeri kanisoro tarimari ġoirari ai

23

¹ Paulo na kanisoro tarimari eġita-karakararito, benamo ekirato, “Tarikakagu mabarami! Au tu ma nuġa iobukaiobukagu ġesi Barau ġoiranai atanuni, beiaġoma mo initoma.” ² Paulo moġesina eguruġato nai tu, Rubu Veaġa verena baregona Anania na Paulo sevinai ġeruġa-taġoto-ġoi tauri ekirarito, Paulo bokana beġene foro-ġaua. ³ Benamo Paulo na ekiraiato, ekirato, “Ġoi tu Barau na beforomuni, ġoi kobe ġevaġa-kurokuroato kavana, rakava asi beġene ġitaia ġana, ġofaġofa tarimamu! Ġoi maninai botanu tu taravatu ilailanai au okota-viniguni, senāġi ġoi tauġemu na taravatu boleaia, tarima bokirari, au ġeforogu bos!” ⁴ Paulo sevinai tauri na ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu Barau ġena Rubu Veaġa verena baregona ġenai guruġa rakavari okiraġini!” ⁵ Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Tarikakagu, au tu asi bariba-maoro ġia tu Rubu Veaġa verena baregona. Korana ribagu Buka Veaġai tu ekirani, ‘Ġomi ġemi vere tu asi boġono guruġa-rakava vinia.’”

⁶ Paulo na ġia tari eġitarito tu Sadukea tarimari, ma kotari tu Farisea tarimari, benamo kanisoro ġoiranai ekoġoto, ekirato, “Tari-kakagu, Isaraela tarimami, au tu Farisea tarimagu, Farisea tarimana natuna. Au tu vevaġa-kota gabunai maiġegu, korana au ġegu tuġamaġikau, mase tarimari tu ma beġe variġisi-ġenoġoini!”

⁷ Moĝesi ekirato, benamo Farisea tarimari ema Sadukea tarimari ĝeveĝare-veĝareto, ema ĝeri vegogo maki evetavikirato. ⁸ Korana Sadukea tarimari ĝekirani, tarimarima mase na tu asi ma beĝe variĝisi-ĝenoĝoini, ema aneru e iauka tu asi ĝetanuni; a Farisea tarimari na moĝeri mabarari tu ĝevaĝa-moĝonirini. ⁹ Moĝesina naima farara-farara guruna ebaregoto-ĝoi, nuĝanai taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi Farisea tarimari ĝeruĝa-vaisito, ma kokoreri ĝesi ĝeguruĝato, ĝekirato, “Mai tarima ĝenai rakava ta tu asi bita doĝaria! Bema ĝia tu iauka na o aneru ta na moĝoni bevaĝa-guruĝaia nai tu, Barau asi sivaĝa-vevaĝia!” ¹⁰ Vegareveĝare eseĝuka-ĝaraĝarato nai, vetari ĝitaĝauna tarimana baregona egarito, Paulo beĝe inu-vedare vedareani garina. Moĝa lorinai ĝena vetari tauri ekirarito, beĝene rakariĝo-iaĝo, Paulo beĝene ĝabi-veĝitaia Iuda tarimari fakari na, benamo vetari tauri ĝeri numa ĝana beĝene ĝori-iaĝoa.

¹¹ Ma elaĝanito boĝinai, Vereĝauka Paulo sevinai ema ruĝa-tarito, benamo ekirato, “Ĝoi na mai Ierusalemaj au okiraĝi-foforiguto ilailanai, Romaj maki moĝesi bonoa kiraĝi-foforigu.”

Paulo vaĝivaĝina boioĝana ĝetogato

¹² Ma elaĝanito boĝiboĝinai, Iuda tarimari kotari ĝevevogoto, ma boioĝa ta ĝetogaiato. Ĝia na kiraĝitore guruĝana gwaĝiĝina ĝekiraĝiato, ĝekirato kara ta asi beĝe ĝaniani e asi beĝe niuani, beiaĝoni mo, Paulo beĝe vaĝiani. ¹³ Mo boioĝa ĝetoga-vegogoto tauri mabarari tu gabana vasivasi (40) maki evanaĝiato. ¹⁴ Benamo ĝeiaĝoto Rubu Veaĝa vereri baregori e Iuda vereri ĝeri ai, ma ĝea kirato, ĝekirato “Ĝai tu kiraĝitore guruĝana gwaĝiĝina baĝa kiraĝia, asi baĝa ĝaniĝanini, beiaĝoni mo, Paulo baĝa vaĝi-maseani. ¹⁵ Maitoma ĝoi ma kanisoro ĝesi noĝinoĝi guruĝana ĝotuĝua-iaĝoa, Roma ĝeri vetari verena baregona ĝenai, be Paulo ĝomi ĝemi ai bene tuĝu-mariĝoa, boĝono ĝofa-ĝaua, boĝono kira, ĝomi na Paulo ĝoura-viniĝani, korana ĝia ĝenana guruĝa iobukana boĝono ĝabia ĝana. Senaĝi ĝai tu baĝa vaĝa-noga-taĝoni, mainai roĝosi berema raĝasi, a ĝai na tu baĝa vaĝi-maseani.”

¹⁶ Senaĝi Paulo tobana natuna merona na mo boioĝa eseĝaĝi-kauato, benamo eiaĝoto, vetari tauri ĝeri numaj eraka-toĝato, ma Paulo ekira-varaiato. ¹⁷ Benamo Paulo na vetari ĝorikauna tarimana ta ekeaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Mai mero variĝuna vetari verena baregona ĝenai noĝori-iaĝoa. Korana ĝia na ĝena guruĝa ta beĝwa-iaĝomaia,

bene kira-varaia.”¹⁸ Ma vetari ġorikauna tarimana na eġori-iaġoato vetari verena baregona ġenai, ekirato, “Dibura numanai tarimana, Paulo na bekeagu e benoġigu, mai mero variġuna ġoi ġemu ai bana ġori-iaġomaia, korana ġia na ġemu guruġa ta beġwa-iaġomaia, bene kira-varamu ġana.”

¹⁹ Vetari verena baregona na ġimanai eġabito, eġori-ġerevaġiato vauro, edanaġiato, ekirato, “Kara ourani ġegu nokiraġia?”²⁰ Ġia ekirato, “Iuda tarimari na guruġa ta beġe vaġa-moġonia, boinani beġene vei-ġofakau, benamo ġoi beġene noġimu, be Paulo bono tuġu-variġoa kanisoro ġoirana ġana. Ġeri veġofaġau guruġana ġoi beġene kiramtu, ġia ġeri ura Paulo varina korikori kotari ma beġene ġabi.²¹ Senaġi asi bono seġaġi-viniri, korana tau mabarari gabana vasivasi (40) bevanaġia tu beġe gumuni, ġia beġe vaġa-nogaiani. Ġia tu kiraġitore guruġana gwaġiġina ġekiraġiato, asi beġe ġaniġanini e dagara ta asi beġe niuani, beiaġoni mo, Paulo beġe vaġi-maseani. Mo veiġa beġene veia ġana, ġia toma tu beġe veikavi, ġoi ġemu vaġa-veve moġo ġevaġa-noga taġoani.”²² Vetari verena baregona na ekiraiato, ekirato, “Au ġegu bokiraġi guruġana maġa, tarima ta asi ma bonoa kira-varaia.” Benamo ġia na mero variġuna etuġu-rakaiato.

Paulo Gavana Feliki ġenai etuġu-iaġoato

²³ Benamo vetari verena baregona na ġena vetari ġorikauna tauri ruarua ma ekearito, benamo ekirarito, ekirato, “Vetari tauri sinau ruarua (200), e hosi ai raġe tarimari gabana imaima ma gabana ruarua (70), ema auri fiu tauri sinau ruarua (200) boġono ġabi-toreri, toma boġi horaġauna 9 koloko Kaisarea ġana boġono iaġo ġana.²⁴ Paulo bene raġe hosiri tari maki boġono rovina-toreri, be Gavana Feliki ġenai maġuri boġono ġori-iaġoa ġana.”²⁵ Benamo vetari verena baregona na fefa ta maġesina etoreato:

²⁶ “Au Klaudia Lisia na ġoi Feliki, gavana tarimamu namo vedaureamu, atore-vinimuni: Avaġa-namomuni!²⁷ Iuda tarimari na mai tau ġeġabiato, ma dori moġo ġevaġi-maseato. Senaġi au aribato, ġia tu Roma tarimana naima ġegu vetari tauri ġesi ġaiaġoto, ġavaġa-maġuriato.²⁸ Au aurato tu bana riba, kara koranai ġevaġa-daġaiato-ġoi, moġa lorinai aġori-variġoato, ġeri kanisoro ġoirana ġana.²⁹ Au na adoġariato tu ġia ġeri taravatu ġaramanai ġevaġa-daġaiani, senaġi ġia beġene vaġi-masea o dibura numanai beġene torea korana ta tu asi adoġariato.³⁰ Iuda tauri na beġene vaġi-masea ġana, boioġana ġetogato varina ġegu ġekiraġito nai,

atuḡamaḡito, ḡoi ḡemu ai bana tuḡu-iaḡosia. Ğia ḡevaḡa-daḡaiani tarimari maki akirarito, ḡoi ḡoiramu ai ḡeri vevaḡa-daḡa guruḡari beḡene kiraḡiri.”

³¹ Vetari tauri na ḡekirarito veiḡana ḡeveiato. Mo boḡi, ḡia na Paulo ḡeḡabi-iaḡoato mo Antipatri. ³² Elaḡanito vau, vetari tauri kwakuri na ḡerakani tauri ḡeri tanu gabuna ḡana ḡeḡenoḡoito. Hosi tauri moḡo Paulo ḡesi ḡeiaḡoto. ³³ Kaisareai ḡea raḡasito, benamo fefa ḡeḡabiato, gavana ḡeviniato, ema Paulo maki ḡevini-vanaḡiato. ³⁴ Gavana na fefa eiaviato, benamo Paulo edanaḡiato, ḡia tu kamara gabu tarimana. Ğia eribato Paulo tu Kilikia tarimana nai, ³⁵ ekirato, “Ğevaḡa-daḡamuni tarimari beḡema raḡasini vauro, kara ovei-leaiato guruḡana au na baseḡaḡimuni.” Benamo gavana ekirato, Paulo beḡene ḡabi-iaḡoa, Kota numanai beḡenea ḡita-ḡaua. Mo Kota numana tu Heroda na maḡurinai eragaḡiato.

24

Iuda tarimari na Paulo ḡevaḡa-daḡaiato

¹ Ğaro imaima ḡekorito murinai, Rubu Veaḡa verena baregona, Anania, Kaisarea ḡana evariḡoto, Iuda vereri kotari e taravatu ma ribana tarimana ta arana Teretulo ḡesi. Mabarari ḡevariḡoto, Gavana Feliki ḡoiranai vauro Paulo ḡevaḡa-daḡaiato guruḡana ḡea kiraḡiato. ² Paulo ekea-toḡaiato, benamo Teretulo na Paulo ḡevaḡa-daḡaiato guruḡana ḡoiranai ekiraḡirito, ekirato, “Namo vedaurea veremu Feliki! Ğoi ḡemu veḡitaḡau gaburenai tu maino ai baḡa tanu-mauka kenene, e ḡema bese bene namo ḡana, da-gara namori vovoka bovaḡa-variḡu ḡenoḡoiri. ³ Mai tu gabu mabarari ai e ḡaro mabarari ai ḡai na ḡaḡabi-raḡeani, moḡa lorinai ḡoi tu ḡavaḡa-namo baregomuni. ⁴ Au asi aurani, ḡoi ḡemu taimi bana vaḡa-kori-kavaia, senaḡi anoḡimuni, novetuḡa-ḡwama, asi bono baru, be ḡema guruḡa kubina tu noseḡaḡia. ⁵ Ğai na mai tau ḡadoḡariato tu, rakava vaḡa-ḡorana tarimana, ḡia na gururaḡe barego evaḡa-ḡorarini, Iuda tarimari tano mabarari ai ḡetanuni fakari ai. Ğia tu Nasareta doḡorona ḡeri veḡorikau tarimana ta. ⁶ Ğia na tu Rubu Veaḡa maki nevaḡa-rakavaia etato, senaḡi ḡai na ḡaḡabi-tariato, [ḡema taravatu ilailanai baḡana vaḡa-kotaia ḡatato. ⁷ Senaḡi vetari verena baregona, Lisia, ema raka-toḡato, benamo ma ḡaramana ḡesi Paulo ḡai ḡimama na ema ḡabi-veḡitaiato. ⁸ Benamo Lisia ḡena guruḡa ilailanai, ḡia vaḡa-daḡana tarimari tu ḡoi ḡoiramu ḡana beḡe iaḡoma.]

Ĝoi tauĝemu na ĝia bodanaĝi-ginikauani vauro, ĝia ĝavaĝa-daĝaiani dagarari mabarari tauĝena na bekira-varamuni.”
 9 Iuda tarimari maki ĝia ĝesi ĝekauto, ĝekirato mai bekiraĝiri dagarari mabarari tu moĝoni.

Paulo ĝena vetoreĝau guruĝana Feliki ĝoiranai

10 Gavana na Paulo vetoĝa ta evei-viniato Paulo ma bene guruĝa ĝana, benamo Paulo eguruĝato, ekirato, “Au ribagu, laĝani ĝutuma varau beĝe iaĝo, ĝoi tu mai bese tarimari ĝeri Kota ĝitaĝauna ĝauveina oveiani. Moĝa lorinai au tu ma iakugu ĝesi ĝegu vetoreĝau guruĝana ĝoi ĝoiramu ai aki-raĝiani. 11 Goi tauĝemu na maki asikauna boraga-doĝariani, ĝaro gabanana ruarua (12) maki roĝosi bene vanaĝia nuĝanai, au tu Ierusalemata ĝana toma-rakariĝo avaraĝeto. 12 Ma mai au ĝevaĝa-daĝaguni tarimari na ta ĝesi Rubu Veaĝai ĝaveĝare-veĝareto-ĝoi nuĝanai asi ĝedoĝariguto, ema asi ĝedoĝariguto tarimarima avaĝa-vegogorito rubu nuĝanai o gabu tai vanuĝa baregona nuĝanai. 13 Ema mai ĝevaĝa-daĝaguni dagarari maki ĝoi ĝoiramu ai asi beĝe vaĝa-moĝonirini riba.

14 A mai tu moĝoni akirani, au na tu ĝai senema ĝeri Barau atoma-rakariĝo viniani e mo Dabara Variĝuna akorana-iaĝiani, ma mai dabara ĝia tauĝeri na tu dabara ĝofaĝofana ĝetoni. Mose ĝena taravatu ema peroveta tarimari na ĝetorerito guruĝari mabarari tu avaĝa-moĝonirini. 15 Au ĝegu tuĝamaĝikau Barau ĝenai e mai tau ĝeri tuĝamaĝikau tu sebona moĝo, moĝa tu maiĝesi: Vei-iobukaiobuka tarimari e vei-rakava tarimari mabarari mase na ma beĝe variĝisi-ĝenoĝoini. 16 Moĝa lorinai au tu vanaĝivanaĝi nuĝagu bene iobukaiobuka vededegwana aveini Barau ĝoiranai e tarimarima ĝoirari ai.

17 Laĝani kota vovoka varau ĝeiaĝoto, au na Ierusalemata araga-kwaneato. Moĝa murinai au ma baĝenoĝoi-iaĝo ĝegu tarimarima ĝeri ai, asi ĝeri-ĝari tarimari ĝeri moni baĝabi-iaĝo e varevare dagarari Barau bana vinia ĝana. 18 Ma au tu taravatu na ekiraĝiani ilailanai veiareva veiĝana avaĝa-koriatu nuĝanai, Asia tanona na ĝeiaĝomato Iuda tauri kotari na Rubu Veaĝa nuĝanai ĝedoĝariguto. Moĝa nuĝanai au sevigu ai tu ĝutuma-barana ta asiĝi, e ta ĝesi maki asi aveĝare-veĝareto-ĝoi. 19 Moĝeri Iuda tarimari Asia tanona na ĝeiaĝomato beĝere iaĝoma, be ĝoi ĝoiramu ai au beĝerema vaĝa-daĝagu, beĝere kira-varamu, au na tu kamara rakava aveiato. 20 A mai tarima maiĝeri na ĝekiraĝi-foforia, au kanisoro ĝoiranai aruĝato ĝaronai, au ĝegu ai tu kamara rakava ĝedoĝariato. 21 Senaĝi dagara sebona moĝo tu, ĝia

gōirari ai aruḡato, afararato, akirato, ‘Mase tarimari ma beḡe variḡisi-ḡenoḡoini atoni naima, ḡomi na au toma ḡovaḡa-kotagu ḡotoni.’”

²² Mo Dabara, (mai tu Iesu Keriso ḡabidadama-vinina dabarana), Feliki tu ma eriba-ginikauato. Ġia na Kota ma etuḡu-naḡiato, ekirato, “Vetari verena baregona, Lisia, beraḡasini vau, au na ḡomi ḡemi guruḡa havei-roroḡotoani.”

²³ Benamo ḡia na vetari ḡitaḡauna tarimana ekiraiato, Paulo dibura numanai beḡene ḡita-ḡaua, senaḡi ḡitaḡauna asi beḡene vei-gwaḡiḡia. Ġatana kotari na ḡevaḡa-kavaia beḡe toni nai tu beḡene ḡabi-raḡeri.

Paulo Feliki e Drusila ḡoirari ai

²⁴ Ġaro kotari ḡeiaḡoto muriri ai, Feliki ma ḡaraḡona Drusila ḡesi ḡeraḡasito. Drusila tu Iuda vavinena. Feliki na Paulo vetuḡuna eveito, benamo Paulo eiaḡomato, Iesu Keriso ḡabidadama-vinina guruḡari ekiraḡirito eseḡaḡiato.

²⁵ Senaḡi Paulo ḡena sisibai tu vei-iobukaiobuka e vevaḡa-gwaḡiḡi ema Barau ḡena Kota baregona beiaḡomani guruḡari ekiraḡirito nai, Feliki egarito, benamo ekirato, “Benamo, toma tu noraka roḡo, ḡaro namona tai vauro ma bana kea-iaḡomamu.” ²⁶ Feliki ḡena tuḡamaḡi ta maki, Paulo na moni kota bene vinia. Moḡa lorinai ma ekea-ḡenoḡoi ḡenoḡoiato-ḡoi, ḡia ḡesi beḡene guruḡa-guruḡa ḡana.

²⁷ Laḡani ruarua murinai, Porokio Festo na Feliki ḡena gavana ḡauveina gabuna eḡabiato. Senaḡi Iuda tarimari na beḡene ura-vinia ḡana, Paulo tu dibura numanai eraga-kwaneato.

25

Paulo Festo ḡoiranai

¹ Festo beveḡitaḡauni tanonai eraḡasito, ma ḡaro toitoi ḡekorito murinai, Kaisarea na Ieruselema ḡana evaraḡeto.

² Monai Rubu Veaḡa vereri baregori e Iuda ḡitaḡauna tauri na Paulo ḡevaḡa-daḡaiato guruḡari ḡea kiraḡirito, ma Festo ḡenoḡiato, ³ ḡia bene vaḡa-kavari, be Paulo Ieruselema ḡana bene tuḡu-iaḡoa. Korana Paulo dabara tumanai beḡene gana-torea ma beḡene vaḡi-masea boioḡana tu varau ḡetogaiato-ḡoi. ⁴ A Festo evaḡa-veseto, ekirato, “Paulo tu Kaisareai moḡea, dibura numanai ḡeḡita-ḡauani, ma au tu mo ḡana dori ma aḡenoḡoi-iaḡoni. ⁵ Be ḡemi veḡitaḡau tarimari neḡi au ḡesi Kaisarea ḡana baḡana iaḡo, be monai kara evei-leaiato beḡene kiraḡia, bema ḡia na rakava ta eveiato nai tu.”

⁶ Festo ḡaro imaima toitoi (8) o gabanana (10) ḡia ḡesi monai ḡetanuto vauro, Kaisarea ḡana ma evariḡoto.

Elaḡanito vau Kota gabunai ea tanu-tarito, benamo eve-tuḡuto, Paulo ḡoirana ḡana beḡene ḡori-iaḡomaia ḡana. ⁷ Paulo ema raḡasito nai tu, Ierusalemna na ḡeiaḡomato Iuda tarimari na ḡeruḡa-ḡeḡeraḡiato, benamo ḡevaḡa-daḡaiato guruḡari gwaḡiḡiri ḡutuma ḡekiraḡirito, senaḡina ḡeri guruḡa tu asi vaḡa-moḡoniri gaburi. ⁸ Benamo Paulo ma evaḡa-veseto, ekirato, “Iuda tarimari ḡeri taravatu, e Rubu Veaḡa, ema Roma verena vaḡa-rakavari ḡana, veiḡa rakavana ta asi aveiato.”

⁹ Senaḡi Festo na Iuda tarimari bene vaḡa-iakuri ḡana Paulo edanaḡiato, ekirato, “Ḡoi ourani Ierusalemna ḡana bono varaḡe, be mai ḡevaḡa-daḡamuni guruḡari tu monai vau bana seḡaḡiri ba?” ¹⁰ Paulo evaḡa-veseto, ekirato, “Au tu Kaisara, Roma ḡeri vere, ḡena Kota gabuna ḡoiranai aruḡani, be mainai Kota na vevaḡa-iobuka veiḡana au ḡegu ai bene veia. Au na Iuda tarimari vaḡa-rakavari veiḡana ta tu asi aveiato, ḡoi tauḡemu maki ribamu ginikau. ¹¹ Bema taravatu asi akorana-iaḡiato o mase veiḡana rakavana ta aveiato, voina tu bana mase neganai, au tu asi akira-sirivaḡini bana mase ḡana tu-na. Senaḡi bema mai Iuda tarimari ḡeri vevaḡa-daḡa guruḡari au iatagu ai ḡekiraḡirini tu asi moḡoni nai, tarima ta asi ḡena seḡuka au bevini-vanaḡiguni ḡia ḡeri ai. Au aurani tu Kaisara na bene seḡaḡigu!”

¹² Benamo Festo ma ḡena kanisoro ḡesi ḡeguruḡa-guruḡato murinai, Paulo evaḡa-veseato, ekirato, “Kaisara ḡenai bonoḡinoḡi lorinai, Kaisara ḡenai boiaḡoni!”

Paulo Agripa e Berenike ḡoirari ai

¹³ Ḡaro kotari ḡevanaḡito murinai, vere Agripa e tobana Berenike, Festo rakaḡitana e beḡene vaḡa-namoa ḡana, Kaisarea ai ḡeraḡasito. ¹⁴ Monai ḡaro kota vovoka ḡetanuto murinai, Festo na Paulo guruḡana vere ḡena ekiraḡi-ginikauto, ekirato, “Tarima ta tu mainai maiḡa. Ḡia tu Feliki na dibura numai eraga-kwaneato. ¹⁵ Au Ierusalemna ḡana aiaḡoto nai tu, Iuda ḡeri Rubu Veaḡa vereri baregori e Iuda vereri na Paulo ḡevaḡa-daḡaiato guruḡari ḡegu ai ḡeḡwa-iaḡorito, e au ḡenoḡiguto, ḡekirato, ḡia ḡenai vevaḡa-iobuka veiḡana bana veia. ¹⁶ Senaḡi au na avaḡa-veserito, akirato, ‘Ḡita Roma tarimara ḡera maḡuri nuḡanai ḡevaḡa-daḡaiani tarimana tu asi roḡo bita vaḡi-mase guineani. Ḡia tu ḡevaḡa-daḡaiani tauri ḡesi beḡe raka-vegogoni, ema ḡevaḡa-daḡaiani tarimari ḡoirari ai ḡevaḡa-daḡaiani guruḡari bevaḡa-vese guinerini roḡo.’ ¹⁷ Moḡa lorinai ḡia ema au mainai ḡaraḡasito nai tu, au tu asi ma avaḡa-nogato. Senaḡi elaḡanito nai,

Kota gabunai atanu-tarito, benamo akirato, Paulo ġeġori-iaġomaia atato. ¹⁸ Vevaġa-daġa tauri ġeruġa-vaisito nai, au matoru atuġamaġito tu, veġa rakavari vevaġa-daġari beġe veini atato, senaġi asiġina. ¹⁹ Ġia ġeri ġuruġa mabarari tu, tauġeri ġeri toma-rakariġo dabarari veġare-veġareri kotari, ema tarima ta arana Iesu guruġana moġo. Iesu tu emaseto, senaġi Paulo ekirani, ġia tu maġuri. ²⁰ Mo dagara dabarari vetauvetauri au ġegu ai tu egwaġiġito. Moġa lorinai au na Paulo adanaġiato, eurani Ierusalemā ġana bene iaġo ba, monai vau ġia ġevaġa-daġaiani guruġari bana vaġa-iobuka iobukari. ²¹ Senaġi Paulo enoġinoġito, dibura numanai moġo beġene ġita-ġaua, bene iaġo mo, Kaisara na vauro bene seġaġia. Moġa lorinai akirarito, dibura numanai beġene ġita-ġaua, bene iaġo mo, Kaisara ġenai bana tuġu-iaġoa.”

²² Benamo Agripa na Festo ekiraiato, ekirato, “Au aurani mai tarima tauġegu na bana seġaġia.” Festo evaġa-veseto, ekirato, “Boinani vau boseġaġiani.”

²³ Elaġanito, benamo Agripa e Berenike tu ġeveġabi-raġeto, dabuġa marevari maki barego lelevaġiri ġeveirito, benamo ma marevari ġesi Kota numanai ġema raka-toġato, vetari ġorikauna tarimari baregori e vanuġa barana tarima baregori ġesi. Festo eguruġato, benamo Paulo ġema ġoritoġaiato. ²⁴ Benamo Festo ekirato, “Kini Agripa e ġai ġesi boġoma fofori tarimami mabarami! Mai tau maiġa ġoġitaiani. Ġia tu Iuda tarimari Ierusalemā e mainai Kaisareai maiġeri na ġevaġa-daġaiato guruġana au ġegu ai ġeġwa-iaġoato. Ġia ġekoġoto, ġekirato, ġia tu asi ma bene maġuri-iaġo. ²⁵ Senaġi ġia ġenai veġa ta asi adoġariato bene mase ġana. Ma ġia tauġena, Kaisara aranai enoġinoġito. Moġa lorinai, ġia tu Kaisara ġenai bana tuġu-iaġoa atato. ²⁶ Senaġi au tu asi ariba-ginikauni, ġita ġera vere barana ġenai fefa tu kamasi batoreani. Moġa lorinai ġomi ġoirami ġana baġori-iaġomaia, e namo barana tu, ġoi ġoiramu ġana, Kini Agripa. Be mainai sidanaġi-ginikaua, be mai vetauve-tauna kara bitana doġaria guruġana tu Kaisara ġena bana tore-iaġoa. ²⁷ Korana au atuġamaġini tu asi roroġoto, mai dibura tarimana au na batuġu-iaġoani, a vaġa-daġana guruġana tauna korikori tu asi batuġu-kauani.”

26

Paulo tauġena vetoreġau guruġari ekiraġirito Agripa ġoiranai

¹ Agripa na Paulo ekiraiato, ekirato, “Maoro avinimuni, tauġemu novevarifiu.” Benamo Paulo ġimana eġabi-vaisiato, benamo ġena vetoreġau guruġari esinaiato, ekirato: ² “Kini

Agripa! Au tu aiakuni, korana Iuda tarimari na *ġevaġa-daġaguni* dagarari mabarari tu, toma *ġoi ġoiramu ai avaġa-veserini*. ³ Korana tu Iuda seneri na *veġata ġeri veġa e veġareveġare* mabarari *ġoi tu ma ribamu ginikau*. Moġa lorinai anoġimuni, bono *vevaġa-gwaġiġi*, be *ġegu guruġa bono seġaġiri*.

⁴ Au aiġesi atanuto, misigu na *veġata eiaġomato mo toma, ġegu tanobarai e Ierusalem*ai, Iuda tarimari mabarari tu ma ribari. ⁵ Au tu tovotovona na *veġata ġeribaguto, ġeguruġa-fofori bema ġeurani nai tu. Ġegu maġuri evesinato na veġata au tu Farisea doġorona tarimagu*. Toma-rakarigo korana-iaġina *ġevaġa-gwaġiġiani doġorona*. ⁶ Ma toma au Kota gabunai bama ruġa, korana tu Barau na *ġai senema ekiratorerito guruġana atuġamaġi-kauani nai*. ⁷ Ġai ġema doġoro gabanana ruarua (12) na mo *guruġa-tore ġevaġa-moġoniani*, ma *ġenari-taġoani bemoġonini naima, ġia na Barau ġetomarakariġoani boġi-laġani ma kokoreri ġesi*. Vere o, au tu mo *tuġamaġikau ġaramanai Iuda tarimari na ġevaġa-daġaguni*. ⁸ Karase nai *ġomi Iuda tarimami tari tu ġokirani*, Barau na mase tarimana tu asi ilaila ma *bevaġa-variġisiani?*

⁹ Au maki *atuġamaġito, dagara ġutuma gorogoro bana veiri, Iesu Nasareta tarimana arana bana lau-ġaua ġana*. ¹⁰ Ierusalem ai tu *moġesi aveito-ġoi*. Rubu *Veġa vereri baregori na seġuka ġeviniguto, benamo Barau ġena tarimarima veaġari ġutuma dibura numanai atorerito-ġoi, ema beġene vaġi-maseri ġetato-ġoi nai tu, au maki beġene mase guruġana avaġa-moġoniato-ġoi*. ¹¹ Ġaro vovoka Iuda tarimari *ġeri rubu tatai araka-toġato-ġoi, benamo akwarikorukorurito-ġoi, ema Iesu beġene kiraġi-rakavaia ġana avaġa-urarito-ġoi*. Au na *abaruvini-rakava rakavarito-ġoi, naima vanuġa baregori boruri ġari maki aiaġoto-ġoi, bana vaġa-midigu midiguri e bana lai-lausilausiri ġana.*”

Paulo evetuġamaġi-kureto varina

¹² “Mo *veġa uranai Rubu Veġa vereri baregori na maoro ġeviniguto ema ġetuġuguto, Damaseko ġana aiaġoto*. ¹³ Benamo, Verebara, au tu dabara na roġo *aiaġoto-ġoi, a ġaro tu tubuamai, benamo ġaro mamana maki evanaġiato mamana, guba na emariġoto, aġitaiato, ma au ġesi ġaiġoto tarimari e au enanagi-tarimato*. ¹⁴ Ġai mabarama tano ai *ġaketo-tarito*. Benamo au na *garo ta aseġaġiato, Heberu garo ai au evaġa-guruġaguto, ekirato, ‘Saulo, Saulo! Karase nai au ovaġa-rakavaguni. Mani ġoi na tu ġau masikona matana ofudiani, naima ġemu ai tu gwaġiġi ema tauġemu ovevaġa-rakavani.*’ ¹⁵ Benamo au akirato, ‘Vereġauka, *ġoi*

tu deikara?’ Vereḡauka evaḡa-veseto, ekirato, ‘Au tu Iesu, ḡoi na ovaḡa-rakavaguni tarimagu. ¹⁶ Senaḡi novariḡisi, ema noruḡa-tari. Au ḡoi ḡemu ai bafofori korana tu navaḡa-ruḡamu, be au ḡegu vetuḡunaḡi tarimamu ai bono iaḡo ḡana. Ema toma kara boḡita dagarari e ḡoirai kara bavaḡa-ḡitamuni dagarari maki tarima tari ḡeri bonoa kiraḡi-foforiri ḡana. ¹⁷ Au na Isaraela tarimari e irau bese tarimari ḡerina bavaḡa-maḡurimuni. Ḣoi tu au na atuḡumuni, ¹⁸ matari bono vaḡa-fafari, ema mukuna na bono ḡori-kureri, be mamai beḡene ruḡa, ema Satani ḡena seḡuka na bono ḡabi-vaḡiri, be Barau rekenai beḡene ruḡa. Benamo Barau na ḡeri rakava bene tuḡamaḡi-fitoḡari ema Barau na eḡabi-virigirito ma evaḡa-veaḡarito tarimari ḡesi gabu beḡene ḡauna, korana au ḡegu ai ḡeveḡabidadamani nai.’

Paulo na ḡena ḡauvei ekiraḡiani

¹⁹ Moḡa lorinai, Kini Agripa, au tu mo mata-vanaḡi guba na ema foforito dagarana ḡenai tu asi akira-sirivaḡito. ²⁰ Guine tu Damaseko ai e Ierusalem ai aḡobatato, moḡa murinai Iudea tanona mabarani e irau bese fakari ai maki. Au aḡobatato-ḡoi nai tu, akirarito-ḡoi, ḡeri rakava ḡerina beḡene vetuḡamaḡi-kure, Barau ḡenai beḡene iaḡo. Benamo ḡeri vetuḡamaḡi-kure tu ḡeri veḡa na beḡene vaḡa-moḡoniri. ²¹ Mo tu moḡa ḡaramanai Iuda tarimari na Rubu Veaḡa nuḡanai ḡeḡabi-tariguto, ḡevaḡi-masegu ḡetato. ²² Senaḡi mo ḡaro na beiaḡoma mo maitoma, au tu Barau na evaḡa-kavaguni. Moḡa lorinai mai bama ruḡa-tari, tarima mabarari misina na beiaḡo baregona ḡoirari ai ama guruḡa-foforini. Au na kara boruna ta tu asi akiraḡiani, senaḡina peroveta tarimari na e Mose na kara ḡekiraḡiato beḡorani dagarana moḡo. ²³ Dagarana maiḡa, Keriso tu bene midigumidigu, ma tau giniguinena mase na ma bene variḡisi-ḡenoḡoi, benamo Barau ḡena mama varina Iuda tarimari e irau bese tarimari ḡeri ai bene vari-fiua.”

²⁴ Paulo moḡesi evetoreḡauto nuḡanai tu, Festo na efararaviniato, ekirato, “Paulo, ḡoi tu bobabo! Ḣemu riba baregona na evaḡa-babomuni.” ²⁵ Paulo evaḡa-veseto, ekirato, “Verebara Festo, au tu asi bababo. Au na kara akiraḡirini guruḡari tu moḡoni e maḡata. ²⁶ Kini Agripa! Au tu ma kokoregu ema asi garigu ḡesi ḡoi bavaḡa-guruḡamuni, korana mai dagara maiḡeri mabarari ḡoi tu ma ribamu. Au ribagu, mai bakiraḡiri dagarari mabarari ḡoi ḡemu ai ta tu asi bevekure-toḡa, korana maiḡeri dagara tu vekuretoḡa gabunai ta asi eḡorato. ²⁷ Kini Agripa, ḡoi na mai peroveta tarimari ḡeri guruḡa ovaḡa-moḡonirini ba? Au ribagu ḡoi na ovaḡa-moḡonirini.”

²⁸ Agripa na Paulo ekiraiato, ekirato, “Mai horaḡauna kotunai, dori moḡo nuḡagu bovaḡa-moiraiia, benamo dori moḡo Keriso bavaḡa-moḡonia.” ²⁹ Paulo evaḡa-veseto, ekirato, “Horaḡauna kubinai ba maukanai, senaḡi au na Barau anoḡiani, ḡoi e initoma au ḡeseḡaḡi-taḡoguni tarimami mabarami au kavana boḡoro vei, senaḡina mai ḡebarubaruguto kavana moḡo asiḡi.”

³⁰ Paulo moḡesina eguruḡa-ḡosito, benamo kini, e gavana, e Berenike, ema ḡia ḡesi ḡetanuto tarimari mabarari ḡevariḡisito. ³¹ Ḣeraka-rosito murika ḡana, benamo ḡeguruḡa-guruḡato nai tu ḡekirato, “Mai tau tu veiḡa rakavana ta voina tu bere mase o dibura numai bere tanu veiḡana ta tu asi eveiato.” ³² Benamo Agripa na Festo ekiraiato, ekirato, “Bema asi bere kira, Kaisara na ḡena guruḡa benea seḡaḡia asi beresi nai, mai tau tu tara ruḡa-vaḡia.”

27

Paulo Roma ḡana eiaḡoto

¹ Itali ḡana baḡana iaḡo guruḡana emoḡonito nai tu, Paulo e dibura tarimari kotari tu vetari ḡitaḡauna tarimana arana Iulio ḡimanai ḡetorerito. Ḣia tu Kaisara ḡena vetari doḡorona nuḡanai. ² Ḣai tu Adramitio boutina tai ḡaraḡeto. Mo bouti tu Asia tanona koneri ḡari beiaḡoni boutinai. Benamo mo bouti na ḡadauto. Makedonia tarimana ta arana Aristako maki ḡai ḡesi ḡaiḡoto. Ḣia tu Tesalonika na eiaḡomato.

³ Ma elaganito vau Sidono ai ḡaraḡasito. Iulio na Paulo evetuḡa-ḡwaiato, benamo maoro eviniato, karonu ḡeri ai bene iaḡo, be ḡena ura dagarari beḡene vinia. ⁴ Mo gabu ḡaraga-kwaneato nai, Saipras motumotu ravaravana rekena na ḡaiḡoto, korana iavara tu ḡoirama na eiaḡomato-ḡoi. ⁵ Kilikia e Pamfilia iatari na ḡaraga-vanaḡito, ḡaiḡoto, Mira ai ḡadaro-kauto. Mira tu Likia tanonai. ⁶ Monai vetari ḡitaḡauna tarimana na Alesandria boutina, Itali ḡana beiaḡoni boutina, edoḡariato, benamo monai evaḡa-raḡe vanaḡimato.

⁷ Ḣaro vovoka tuḡama tuḡama moḡo ḡadau-iaḡoto-ḡoi, e ma vekwaraḡima ḡesi Kenido sevinaḡi ḡaraḡasito. Monai iavara na eraga-ḡaumato lorinai, Krete motumotu ravaravana rekena na ḡaiḡoto. Mo tu Salmone duduna reke ta kefona na. ⁸ Ma vekwaraḡima ḡesi fenu rikiri na ḡaiḡoto mo, gabu ta arana Darokau Gaburi Namori ai ḡaraḡasito. Mo gabu e Lasea vanuḡana vefakari tu asi manaḡa.

⁹⁻¹⁰ Ḣaro vovoka monai varau ḡekorito, e bouti na monana rei-iaḡo tu gwaḡiḡi e ma garina, korana ḡaniveaḡa ḡarona

maki varau ekorito. Moġa lorinai Paulo na ekira-toreġaurito, ekirato, “Tau mabarami, au aribani ġita ġera iaġoiāġo tu berakavani. Ġera farefare mabarari beġe rekwarekwani ema bouti maki berakava-moġovaġini. Dia maiġeri dagara moġo, senaġi ġita ġera maġuri maki bita fitoġarini.”¹¹ Senaġi vetari ġitaġauna tarimana na tu bouti taritarina tarimana baregona e bouti tarimana garori eseġaġirito, a Paulo ġena guruġa tu asi eġabi-raġeato.¹² Mo darokau gabuna faraka e iavara ġueri ai tu asi namo. Moġa lorinai ġutuma na tu ġeurato baġana dau-tovo, be Foeniki ai vau faraka e iavara ġueri baġana ġabiri. Foeniki tu Krete ai darokau gabuna ta. Reke ta tu iavaraġere (o south-west) eġoiraiiani, o reke ta tu buibara (o north-west) eġoiraiiani.

Iavara na davara evaġa-rakavaiato

¹³ Iavaraġere evesinato, tuġana moġo eġauto-ġoi nai, ġia ġetuġa-maġito tu ġeri ġaro namona beġe doġaria. Moġa lorinai dogo ġeinu-raġeato, benamo Krete fenu rikiri na moġo ġedau-iaġoto.¹⁴ Asikauna tu iavara baregona arana koiviru, motumotu iatarāġena na emariġoto.¹⁵ Bouti ai ema kwari-kauato, benamo ġai tu asi ġema daunaġi dabarana. Ġoira ġana iaġo uradikana asi ġaveito, senaġi iavara ġena urai moġo ġadauto.¹⁶ Motumotu misina arana Kauda gabigabina rekenai ġadau-toġato vau, ravaravana na ġadau-iaġoto. Monai vauro bouti misina ġobina ġatorea ġatato, vaġa-maġurina uranai ġavekwaġi-rakavato.¹⁷ Ġia na bouti misina ġeinu-raġeato bouti tuġuna ġana, benamo bouti ġesi ġebaru-kafaiato bene ġabi-taria ġana. Ema ġegarito, be bouti faraina maki ġeinu-riġoato, benamo ġareito moġo. Ġia ġeri gari korana tu iavara na bouti beġwa-iaġoani mo Sirtis ai Afrika rekenai davara sefana mirina tai bea tanukauni garina.¹⁸ Mo iavara baregona ema ureure baregori ġesebonato nai, bouti maki dori moġo ġevei-buruato-ġoi. Moġa lorinai elaġanito nai tu, bouti ai ġeġurarito farefareri mabarari davarai ġebubu-reirito, bouti bene meraġa ġana.¹⁹ Ġaro vaġa-toitoinai tauġeri ġimari na bouti farefarena ma ġefiur-iġorito.²⁰ Ġaro ġutuma varau ġeiaġoto, ma ġaro e visiġu asi ġefoforito, ema iavara maki ebarego-sirivaġito. Benamo ġema tuġamaġikau mabarari ġekorito, korana ġatuġamaġito, ġai tu asi ġema maġuri dabarana.

²¹ Ġaro ġutuma asi ġeġaniġanito murinai, Paulo ġoirari ai eruġato, benamo ekirato, “Ġomi tau, ġomi tu au garogu ġoro seġaġia, be Krete na asi tara dau-rosi; be mai farefare maiġesi asi tara bubu-fitoġari.²² Senaġi toma au na alau-naġimini, akirani, boġono kokore! Korana tu ta asi bomaseni.

Senagi bouti geregana moḡo moḡoni berakava-moḡovaḡini. ²³ Au tu Barau gena tarima ta ema au tu gia vetuḡunaḡina aiago-vinini. Goragani boḡi, gia gena aneru ta sevigū ai ema ruḡa-tarito, ²⁴ benamo ekirato, ‘Paulo, asi bono gari. Goi tu Kaisara goiranai roḡo boa ruḡani, ema Barau gena namo goi gemu ai genana, goi gesi boḡo iaḡoma tarimari mabarari maḡuri beḡe doḡariani.’ ²⁵ Moḡa lorinai, ḡomi tau, au na akiramini, boḡono kokore. Korana au na Barau tu avaga-moḡoniani, kara aneru na bekira-varagu tu bekiraḡiri ilailanai beḡe gorani. ²⁶ Senagi gita tu iavara na motumotu tai bea kwari-kaurani.”

²⁷ Boḡi vaḡa-gabanana vasivasi (14) ḡai tu Adria Davaranai iavara na ekwari-rakao rakaomato-ḡoi. Boḡi nuḡanai bouti ḡwaragana tauri ḡevemami-raḡito, ḡai tu tano varau ḡakavinaḡiato. ²⁸ Moḡa lorinai varo dudunai dagara metona ta ḡebaru-kauato, benamo davarai ḡefiu-reiato. Moḡa nuḡanai ḡeribato, davara gena variḡo tu 37 mita kavana. Asi luana ma ḡegitaiato, monai davara gena variḡo tu 27 mita moḡo. ²⁹ Bouti fore ḡeri ai beberarakauni garinai, bouti murina rekenai dogo vasivasi ḡefiu-reirito. Benamo ḡeḡauḡauto bene raga-laḡani ḡana. ³⁰ Bouti ḡwaragana tauri ḡeri ura tu beḡene raga-lema. Moḡesina naima gia na bouti misina dobu ai ḡetore-reiato, ḡevei-ḡofakauto bouti goiranai dogo kotari moḡeri ḡeiaḡoto, ḡea tore-riḡori ḡetato. ³¹ Senagi Paulo na vetari ḡitaḡauna tarimana e vetari tauri ekirarito, ekirato, “Bema bouti ḡwaragana tauri bouti ai asi beḡe tanuni nai tu, ḡomi maki asi boḡo maḡurini.” ³² Moḡa lorinai vetari tauri na bouti misina varori ḡekari-ḡuturito, benamo ḡevaḡa-rei kwareḡaiato.

³³ Dori elaḡanito-ḡoi nai, Paulo na gia mabarari enoḡirito, ḡaniḡani kota beḡene ḡani. Gia ekirato, “Ḗomi tu ḡaro gabanana vasivasi (14) boḡo vaḡa-noga-iaḡia, kara ta roḡosi ḡoro ḡania. ³⁴ Moḡa lorinai boḡono kokore e maḡuri tuḡamaḡinai anoḡimini, ḡaniḡani kota ḡoḡani. Korana ḡomi debami ḡuiru tu sebona ta maki asi berekwa-rekwani bene. ³⁵ Moḡesi ekirato murinai, gia na beredi ta eḡabiato, benamo gia mabarari goirari ai Barau evaḡa-namoato, ma eduduḡutuato, benamo eḡaniato. ³⁶ Gia mabarari maki nuḡari ḡevaḡa-gwaḡiḡirito, benamo ḡeḡaniḡanito. ³⁷ Bouti nuḡanai ḡai mabarama tu 276. ³⁸ Gia mabarari ḡeḡani-maseto, benamo bouti bene meraḡa uranai, widi tu davarai ḡefiu-reirito.

Geta o ureure na bouti ebota-kirakiraiato

³⁹ Elaḡanito nai, bouti ḡwaragana tauri na tanobara vetoḡana tu asi ḡeḡita-ginikauato. Senaḡi ḡaruka tano-
bara na davara ḡana eraka-rosini, ma fenuna koutoḡana
ḡesi moḡo ḡeḡita-iaḡoato. Benamo ḡetuḡamaḡito, bema
ma dabara nai tu, monai bouti beḡere vaḡa-raga-raḡea
ḡetato. ⁴⁰ Benamo dogo varori ḡekari-ḡuturito, davara
ḡeraga-kwanerito. Mo hora sebonai leva o bara ḡebaru-
taririto varori maki ḡeruḡarito. Benamo ḡoira rekenai
farai ḡediuato, iavara na ḡoira fenuna ḡana bene kwari-
iaḡori uranai. ⁴¹ Senaḡi bouti tu semure ḡenai everarato,
benamo etanukauto. Bouti ḡoirana tu evedaḡi-nunuto, a
murina rekena tu ureure na ebota-kirakiraiato, e eveduki-
rovorovoto. ⁴² Vetari tauri ḡeboioḡato, dibura tarimari tu
beḡene vaḡi-maseri, korana beḡe nau-rakani, benamo beḡe
raga-lemani garina. ⁴³ Senaḡi vetari ḡitaḡauna tarimana
ḡena ura tu Paulo bene vaḡa-maḡuria, moḡa lorinai ḡia na
ekira-ḡoirito, mo veiḡa asi beḡene veia. Benamo ma nau
ribari tauri ekirarito, davaraḡi ḡeburi-rei, benamo beḡene
nau-guine-iaḡo fenu ḡana. ⁴⁴ A tarima mabarari tu ḡau tubiri
o bouti taviri tari beḡene ḡabiri vau, ḡia muriri na beḡene rei-
iaḡo. Mo dabaraḡi mabarari tanobara ḡea doḡariato, ta asi
erekwa-rekwato.

28

Malta motumotunai

¹ Ta davaraḡi kamasi ta asi eveito, mabarama namo moḡo
kone ai ḡaraḡekauto. Benamo monai vauro ḡaribato, mo
motumotu arana tu Malta. ² Mo motumotu tarimari na ḡai
ḡemai tu veiḡa namo vedaureana ḡeveiato. Korana mo ḡura
e nagure nuḡanai ḡema karava bara ta ḡegasiato ḡai bene
tunu-seḡuseḡuma ḡana. ³ Paulo eiaḡoto lako degona ta ea
ḡabiato, benamo karavai ema tore-raḡeato. Mota ta mo lako
degonai karava gugurana na eḡabiato, benamo ema nene-
rosito, ma Paulo ḡimanai ekafukauto. ⁴ Mo motumotu tauri
na mo mota Paulo ḡimanai ḡerokautaḡo ḡeḡitaiato, benamo
tauḡeri ḡevemuḡu-vinito, ḡekirato, “Asi ḡofaḡofa, mai tarima
tu vevaḡideba tarimana. Korana davara na tu benau-
maḡuri, senaḡina godio vavinena Dike tu asi veḡata eurani
ḡia bene maḡuri.” ⁵ Senaḡi Paulo na mo mota tu karavai
ekora-fiuraḡeato, ma Paulo tu rakava ta asi eḡoitaḡoato.
⁶ Tarima ḡetuḡamaḡito, Paulo tauḡanina tu toma egoba-vaisi-
raḡeni, ba toma eketo-tarini, benamo emaseni. ḡevaḡa-
noga manaḡato, senaḡi Paulo ḡenai kara rakavana ta tu
asi eḡorato. Benamo ḡia ma ḡevetuḡamaḡi-kureto, benamo
ḡekirato, “Ḗia maki barau ta!”

⁷ Mo gabu e motumotu tauna baregona arana Publio. Ĝia ĝena gabu tu asi manaĝa. Ĝia na eĝabi-raĝemato, e ĝaro toitoi veĝata ĝia ĝena varivari tarimamai evaĝa-iaĝomato. ⁸ Publio tamana tu keve e efurito-ĝoi, be genagenai egenataĝoto-ĝoi. Paulo ĝenai eraka-toĝato, ma eĝurigurito, ema ĝimana iatanai etore-kaurito, benamo ĝena keve enamoto. ⁹ Mo veiĝa eĝorato, benamo mo motumotu ai keve tarimari mabarari Paulo ĝenai ĝeiaĝoto, benamo ĝia na ĝeri keve ĝerina evaĝa-namorito. ¹⁰ Ĝeri varevare dagarari vovoka ĝevinimato. Ma ĝadau ĝana bakunai tu ĝema iaĝoiago ai baĝa ura-vinirini dagarari ma ĝevinimato.

Romai ĝaraĝasito

¹¹ Ĝue toitoi murinai Alesandria boutina tai ĝaraĝeto. Mo bouti ai tu barau arana Dios natuna kafa merori ruarua vetoĝari o fikisari ĝeberarito. Mo bouti maki faraka e iavara ĝueri tu mo motumotu ai edoĝaririto. ¹² Ĝaragato mo Sirakuse ai ĝaraĝasito. Monai ĝaro toitoi ĝatanuto. ¹³ Monana ĝadau-ĝeĝeraĝi-iaĝoto mo Regio. Ĝaro ta evanaĝiato murinai, gabina iavarana etoĝato, ma ĝaro vaĝa-ruaruanai vauro Puteoli ai ĝaraĝasito. ¹⁴ Monai tarikaka kotari ĝadoĝaririto. Ma ĝaro imaima ruarua (7) tu ĝia na monai ĝeĝabi-tarimato. Monana vau ĝaraka-iaĝoto Romai ĝaraĝasito. ¹⁵ Monai tarikaka kotari varima ĝeseĝaĝiato, benamo ĝai ĝemai ĝeiaĝomato mo, vanuĝa keiri arari Apia-Foru e Taven-Toi ĝana. Paulo na eĝitarito, benamo Barau evaĝa-namoato, e tauna egwaĝiĝito.

Roma nuĝanai

¹⁶ Romai ĝaraĝasito nai, Paulo tu maoro ĝeviniato, ĝereĝana bene tanu. Senaĝi vetari tauna ta na moĝo bene ĝita-ĝaua. ¹⁷ Ĝaro toitoi ĝevanaĝirito murinai, Paulo na Iuda ĝedebaiato-ĝoi tauri ekea-vegogorito. Ĝema raka-vegogoto, benamo ĝia na evaĝa-guruĝarito, ekirato, "Tarikakagu, au na ĝera tarima ta asi avaĝa-rakavaiato, ema senera ĝeri veiĝa maki asi avaĝa-rakavarito. Senaĝi au tu Ierusalemaj ĝeĝabiguto dibura tarimana ta noĝa, benamo Roma ĝeri gavamani ĝimari ai ĝetore-kauguto. ¹⁸ Ĝia na ĝedanaĝiguto, ma ĝegu guruĝa ĝeseĝaĝiato nuĝanai tu ĝeriba-maoroto, au tu asi ĝegu vei-rakava ema beĝene vaĝi-masegu korana ta maki asi ĝedoĝariato. Moĝa lorinai ĝeurato beĝene tuĝu-vaĝigu. ¹⁹ Senaĝi Iuda tarimari na mo ura tu asi ĝeĝabi-raĝeato. Moĝa lorinai au tu asi ĝegu dabara ta, naima anoĝinoĝito Kaisara na ĝegu guruĝa bene seĝaĝia. Dia au tu ĝegu tarimarima navevaĝa-maoro-viniri ĝana atato. Asiĝi. ²⁰ Moĝa lorinai bakea-iaĝomami, au ĝesi sima guruĝaguruĝa

ġana. Korana Isaraela ġena tuġamaġikau lorinai au maiġesi ġebarubaruguto.”

²¹ Ġia na ġevaġa-veaseato, ġekirato, “Ġoi guruġamu fefana ta Iudea na asi ġadoġariato. Tarikakara monana ġeiaġomato tauri na maki varimu rakavana ta asi ġekiraġiato, be asi ġaseġaġiato. ²² Senaġi ġai ġaurani tu ġoi ġemu tuġamaġi guruġana baġana seġaġia. Korana gabu mabarari ai tari-marima na ġoi na mai doġoro tu ġerori-toreani.”

²³ Moġa lorinai ġia na ġaro ta ġeġabi-viriġiato. Mo ġaro ai tarima-rima ġutuma-bara Paulo ġena tanu gabuna ġana ġeiaġoto. Boġiboġi na veġata evesinato eiaġoto mo lavilavi, Paulo na Barau ġena Basileia eġobata-iaġiato. Ema Mose ġena taravatu na e peroveta tauri ġeri buka na Iesu varina ġia ġeri ekiraġi-ginikauto, Iesu beġene vaġa-moġonia uranai. ²⁴ Tarima kotari na tu ġena guruġa ġeġabi-raġeato, a kotari na tu asi ġevaġa-moġoniato. ²⁵ Ġia nuġari tu dia sebona, moġa lorinai ġeraka-rovorovoto. Senaġi roġosi roġo beġene raka nuġanai, Paulo na guruġa ta ekiraġiato, maiġesi ekirato, “Iauka Veaġa peroveta tarimana Isaia ġenana ġomi senemi tu guruġa moġonina ekira-vararito. ²⁶ Korana iniġesi ekirato, ‘Noiaġo maiġeri tarima ġeri ai,

benamo bono kira:
Seġaġi tu boġo seġaġini,
senaġi asi boġo riba-maoroni.

Ġita tu boġo ġitani,
senaġi asi boġo ġita-fakani.

²⁷ Korana maiġeri tarima
nuġari tu mukuna,
seġari tu vekodobegau,
ema matari maki bubu.
Irau matari na beġe ġitani
e seġari na beġe seġaġini
e beġe tuġamaġi-fakani,
benamo beġe vetuġamaġi-kureni
ema bavaġa-namorini garina.

(Barau tu moġesi ekirani).’

²⁸ Moġa lorinai au aurani ġomi boġono riba, Barau ġena vevaġa-maġuri varina tu irau bese tarimari ġeri ai etuġu-iaġoato, be ġia na beġe seġaġiani!” [²⁹ Paulo moġesi eguruġato murinai, Iuda tarimari ġerakato, ma tauġeri fakari ai moġo veġareveġare baregona ta ġeveiato.]

³⁰ Laġani ruarua tauġena na edavaiato-ġoi numanai etanuto. Ma ġia ġenai ġeiaġomato-ġoi tarimari mabarari eġabi-raġerito-ġoi. ³¹ Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa), guruġana eġobata-iaġi

vinirito-ḡoi, ema Vereḡauka Iesu Keriso varina evaḡa-
ribarito-ḡoi ma kokorena ḡesi. Ma tarima ta na tu asi ma
ekiraḡoiato-ḡoi.

PAULO ĜENA TORETORE ROMA EKALESIARI ĜERI

Roma vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa Roma ekalesiari ĝeri tu laĝani 56 ema 57 fakari nuĝari ta etoreato, mo tu Korinto ekalesiari vaĝa-toitoina ma evarivaririto nuĝanai etore-vinirito; mai tu Iesu emaseto murinai etoreato.

Paulo ĝena ura baregona Roma ĝana bene iaĝo, senaĝi Ierusalemema ĝana eiaĝoto roĝo (Apostolo 19:21). Monai Iuda tarimari tari na ĝeĝabi-tariato, ma ĝevaĝia ĝetato. Senaĝina Barau na enari-ĝauato, ma Roma ĝana bene iaĝo dabarana ekeoato. Moĝa lorinai Paulo tu Roma ĝana eiaĝoto laĝani 59 nuĝanai kavana.

Paulo Roma ĝana tu roĝosi bere iaĝo nuĝanai, mai fefa etore-vinirito. Paulo ĝena ura baregona tu, Barau ĝena Vari Namona ĝeri bene vaĝa-fofori ginikaua, ema Roma ekalesiari bene vaĝa-kokoreri ĝana (Roma 1:1 ema 11).

Roma bukana nuĝanai siri baregori tu karoa 1:16-17.

Mai fefa nuĝanai Paulo na Roma ekalesiari ĝeri dagara tari ekiraĝi-ginikaurito tu maĝeri: 1) Iuda tarimari ema irau bese tarimari tu Keriso ĝena Vari Namona ĝenana vauro Barau ĝoiranai vei-iobukaiobuka tarimari beĝe ruĝa-tarini, a dia taravatu ĝenana. 2) Tanobara tarimari mabarari, Iuda tarimari ema irau bese tarimari, tu vei-rakava nuĝanai ĝetanuni (karoa 1-3). 3) Karoa 3-8 nuĝanai tu vevaĝa-roroĝoto varina e vevaĝa-veaĝa varina, ema Barau marevana mamana baregona befororini varina. 4) Karoa 9-11 tu ĝabiviriĝi varina; Barau na Iuda tarimari asi beĝabi-raĝeri, Keriso asi ĝevaĝa-moĝoniani nai; ema Iuda tarimari Barau na ma beĝabiraĝe-ĝenoĝoirini, korana Keriso ĝenai ma beĝe veĝabidadamani. 5) Karoa 12-16 tu ekalesia doĝorona kamasi beĝene tanu Barau ĝoiranai.

Paulo na apostolo ĝauveina eveiato, korana Barau na ekeaiato nai

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena vetuĝunaĝi taugu; ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Au tu ekeaguto, ĝena apostolo tarimagu ai aiaĝoto, ema eviriĝiguto, Barau ĝena Vari Namona bana vari-fiua ĝana. ² Mai Vari Namona tu guinenai Barau na peroveta tarimari mururi na ekiraĝi-toreato, benamo Buka Veaĝa nuĝanai ĝetoreato. ³ Mai tu Barau Natuna, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso, varina. Ĝia tu tanobarai ema maĝurito, ema Kini Davida garakana. ⁴ Ĝia mase ĝenana

evariġisi-ġenoġoito, monana Iauka Veaġa na ma seġukana ġesi ġita ġerai evaġa-foforiato ġia tu Barau tuġutuġu Natuna. ⁵ Iesu ġenana ema ġia arana bakunai, ġai varevare-bara e apostolo dagina ġaġabiato, bese iraurau tarimari baġana vetauri, Barau beġene vaġa-moġonia e beġene seġaġi-vinia. ⁶ Ma ġomi maki, Roma nuġanai ġotanuni tarimami, ġia ġesi Barau na ekea-sebonamito, Iesu Keriso ġena tarimarimai boġono iaġo ġana.

⁷ Ġomi Roma nuġanai ġotanuni tarimami mabarami, Barau na eura-vinimini e ekeamito, ġena veaġa tarimari ai ġoiaġoto, ġomi avaġa-namomini: Barau ġita Tamara ema ġera Vereġauka Iesu Keriso ġerina varevare-bara ema maino ġemi ai bene tanu.

Paulo ġena ura baregona Romai bene varivari

⁸ Ġegu guruġa giniguinena, au ġegu Barau atanikiu-viniani Iesu Keriso aranai ġomi mabarami iatami ai, korana ġemi veġabidadama variri tanobara mabarana nuġanai ġekiraġi-foforirini. ⁹ Natuna Varina Namona aġobata-iaġiani, ma iaukagu mabarana ġesi vetuġunaġina aiaġo-vinini Barauna ġoiranai, ġomi tu ġegu ġuriġuri mabarari nuġari ai asi atuġa-rekwamini. ¹⁰ Ema maki ġegu ġuriġuri nuġari ai anoġinoġi-bukani, akirani, bema initoma Barau eurani nai, ġegu dabara ta bene vei-roroġotoa, be ġemi ai bana iaġosi. ¹¹ Korana au ġegu ura baregona tu bara ġitami, be Iauka Veaġa varevareri kotari ma bara vinimi, boġono kokore ġana. ¹² Mo tu ġomi e au tara velaunaġi-vevini ġera veġabidadama nuġanai.

¹³ Tarikakagu mabarami, boġono riba-maoro, nega ġutuma aurato ġomi ġemi ai bana iaġosi atato, senaġi ġegu iaġosi lairi tu ġevetoutou-kauni beiaġoma mo toma. Ġegu ura, irau bese tari na ġegu ġauvei ġenana vevaġa-kava ġeġoitaġoato ema Iesu Keriso ġena doġoro tarimari ai ġeiaġoto kavana, ġomi maki fakami ai bana vevaġa-kava. ¹⁴ Barau na ġauvei eviniguto, Grik tarimari e asi Grik tarimari, iaunega tarimari e vei-babobabo tarimari bana vaġa-kavari ġana. ¹⁵ Moġa lorinai au ġegu ura baregona tu, mai Vari Namona ġomi Romai ġotanuni tarimami mabarami ġemi ai maki bana ġobata-iaġia.

Vari Namona tu ma ġena seġuka

¹⁶ Barau ġena Vari Namona maiakana asi aveini, korana mai Vari Namona nuġanai Barau seġukana eġauveini, ġia ġevaġa-moġoniani tarimari vaġa-maġuriri ġana: Iuda

tarimari ġeri ai guine, gabi ai vau bese irauirau tari-mari. ¹⁷ Korana Vari Namona nuġanai tu Barau na tari-marima kamasi vei-iobukaiobuka tarimari bekiraġirini efoforini. Vei-iobukaiobuka tu veġabidadama nuġanai moġo korana na beiaġo mo magona, Buka Veaġai ekirani kavana: “Barau beġabidadama-viniani tarimana tu Barau na vei-iobukaiobuka tarimanai bekiraġiani, benamo bemaġurini.”

Barau ġena baru tarimarima ġeri ai

¹⁸ Barau ġena baru guba na efoforini, korana tarimarima na Barau asi ġekorana-iaġiani e veiġa iobukaiobukari asi ġeveirini. Ma ġeri veiġa rakavari ġerina guruġa moġonina ġelaulau-ġauani. ¹⁹ Barau beġe ribaiani maġuriri mabarari ġia ġeri ai tu fofori, Barau tauġena na evaġa-fofori ginikaurito. ²⁰ Barau asi taġitaiani, senaġi guba e tanobara eveirito, monana beiaġoma mo toma, Barau vetoġana vekuretoġana tu taġita-ginikaurini. Ġia tu moġoni Barau tuġutuġu ema ġena tanu-vanaġivanaġi seġukana tu ġimana ġauveiri dagarari na maki ġevaġa-foforiani, be taribaiani. Moġa lorinai tarimarima tu asi ġena vetoreġau laina.

²¹ Oba, ġia moġoni ma ribari Barau, be ġere vaġa-raġea, senaġi asi ġevaġa-raġeani ema asi maki ġetanikiu-viniani. A ġeri tuġamaġi tu vei-taġuitaġui na moġo ġevaġa-vonurini. Moġa lorinai ġeri tuġamaġi babobabori na nuġari ġevaġa-mukunarini. ²² Ġia tauġeri ġekirani, ġia tu ma iaunegari ġetoni, senaġi ġia tu ġebaboto. ²³ Be maġuri vanaġivanaġi Barauna beġere vaġa-raġea, senaġi ġima veivei dagarari vaġa-ilailana ma beġe maseni tarimari iouiouri o laulauri, e boġa bairi, manu, ema tano ai ġedarani dagarari iouiouri ġevaġa-moġonirini.

²⁴ Moġa lorinai Barau na veiġa mirori beġene vei ġana etao-fitoġarito, be beġene mata-boraġa nuġari ai ġeverere-iaġirini ilailanai, e tauġeri fakari ai vevaġa-maiaka veiġari irauirauri na tauġaniri beġene vaġa-rakavari. ²⁵ Ġia na Barau ġena guruġa moġoniri gaburi ai tu ġofaġofa veiġari ġeveirini, ema Barau na eveirito dagarari ġetoma-rakariġo vinirini e vetuġunaġiri ġeiaġo-vinini, a moġeri eveirito Barauna tu asiġi. Ġia moġo ġereġana sivevato-iaġia, asi dokona, asi magona. Amen.

²⁶ Tarimarima moġesi ġeveito nai, Barau na etao-fitoġarito, maiaka veiġari beġene uravini-lelevaġiri ġana. Ġeri vavine maki veġaraġo maġuriri roroġotori ġeiaġurini, ma karori ġesi ġevkima-vevinini. ²⁷ Tauri maki ġia kavana, vavine ġesi kima maġuriri korikori tu ġeiaġurini, ma tau karori ġemata-ġaniġani-iaġirini. Mo tu tau tauġeri karori ġesi moġo boru

g̃eravani. Maiḡeri veig̃a rakavari voiri metori tu g̃ia tauḡeri na g̃eg̃abirini.

²⁸ Ma iatanai, g̃ia tu asi ḡeurato, Barau beḡene riba-ginikaua e tuḡamaḡi-faka g̃ia nuḡari iaḡasiri ai beḡene tanu, naima etao-fitoḡarito ḡeri tuḡamaḡi babobabori ḡeri ai, be asi beḡere veiri veig̃ari beḡene veiri ḡana. ²⁹ G̃ia tu rakava mabarari na ḡevonuvonu-raḡeto, veig̃a rakavari, mata-g̃aniḡani, tuḡamaḡi barubaru, mama, vaḡideba, veḡareveḡare, veribaḡani e tarimarima vaḡa-ketori veig̃ari, veroritore, ³⁰ guruḡa vemuriḡoi, Barau ḡeiau-rakavaiani, seḡafore rakavarakava, kira-sirivaḡi, e veiavi; vekiraḡi-varaḡevaraḡe, rakava vei dabarari variḡuri ḡevaḡa-reforini, sina-tama garori asi ḡeseḡaḡirini; ³¹ asi ḡetuḡamaḡi-fakani, asi tuḡamaḡi-kauri tarimari, veuravini asi ribari tarimari, vevetuḡaḡwa asi ribari tarimari. ³² Oba, g̃ia tu ma ribari, Barau ḡena veḡausina o sisiba tu ekirani, vei rakava tarimari tu beḡe maseni. Senaḡi g̃ia na tu ḡeveirini, ma dia g̃ia na moḡo ḡeveini, senaḡi tarimarima kotari na ḡeveirini maki ḡeiau-namorini e g̃eg̃abi-raḡerini.

2

Barau ḡena vevaḡa-maoro

¹ A ḡoi tarima tari ovaḡa-maororini ma kerereri ai oragani tarimamu, ḡoi tu asi ḡemu vekira-ḡuniḡau laina. Ḡoi na tarima ta ovaḡa-maoroani, ma ḡena veig̃a rakavari okiraḡirini nai tu, ḡoi tauḡemu moḡo ovevaḡa-metoni e ovevaḡa-kotani. Korana tu tarima ta ḡena veig̃a rakavari okiraḡirini veig̃ari tu, ḡoi tauḡemu na maki oveirini. ² Ġita tu ribara, Barau na moḡesi veig̃a rakavari ḡeveirini tarimari bevaḡa-maoro vinirini, ma meto bevinirini tu roroḡoto. ³ Kamasi ḡotuḡamaḡini, ḡomi, tarimarima kika moḡo, na tarimarima kotari ḡovevaḡa-maoro vinirini, ma nuḡanai tu ḡomi tauḡemi na maki mo veig̃a rakavari tu ḡoveirini. Ḡomi ḡotuḡamaḡini Barau ḡena vevaḡa-maoro ḡenana tu boḡo raga-maḡurini? ⁴ Ba Barau ḡena namo baregona, e nuḡana eḡabi-tariani, e vevaḡa-gwaḡiḡi iatari ai tu asi tauri ḡotoni? Ba asi ḡoribani Barau ḡena namo baregona anina tu, ḡomi boḡono vetuḡamaḡi-kure ma boḡono raka-kure ḡana? ⁵ Senaḡina ḡomi nuḡami tu ḡovaḡa-gwaḡiḡirini, ma asi ḡovetuḡamaḡi-kureni. Maiḡesi ḡoveini tu tauḡemi iatami ai ḡemi meto iataiatai ḡolabulabu-kaurini. Ma Barau ḡena Kota baranai ḡena vevaḡa-maoro roroḡotona beveiani mo ḡaro ai vau ḡena baru bevaḡa-foforiani, benamo ḡemi veig̃a metori boḡo ḡabirini.

⁶ Barau na “tata karakara gōveito ilailari ai tauri ma bevinimini.” ⁷ Tarima kotari tu gōbiri gēvetoreni veigā namori gēveini, Barau marevana, e gābiraḡena, ema asi bedokoni maḡurina gēvetauani. Barau na gīa tu maḡuri vanaḡivanaḡi bevinirini. ⁸ A tarima kotari tu tauḡeri ḡeri namo moḡo gēvetaurini, ema guruḡa e maḡuri moḡonina tu ḡeruḡarini, ma rakava veigāri ḡekorana-iaḡirini. Gīa tu Barau na beiaurakavarini ma baruna ḡesi. ⁹ Beḡe vei-rakavani tarimari mabarari tu rakava metona baregona ema midigumidigu baregona beḡe gābiani. Mo tu Iuda tarimarima ḡeri ai beḡe ḡora-guineni, ma murinai tu irau bese tarimari ḡeri ai maki beḡe ḡorani. ¹⁰ Senaḡi veigā namori beḡe veini tarimari mabarari ḡeri tu, Barau na mareva baregona e vemataurai barana ema maino bevinirini: Iuda tarimari ḡeri ai guine, ma murinai tu irau bese tarimari ḡeri ai maki. ¹¹ Korana Barau na tarimarima mabarari maḡuri sebonai moḡo eḡabiraḡerini, ḡeri veigā loriri ai voiri evinirini.

Barau na Iuda tarimari e irau bese tarimari bevevaḡa-maoro vinirini

¹² Irau bese tarimari tu Mose ḡena taravatu asi ribari, nuḡanai ḡevei-rakavani, moḡeri mabarari beḡe mase-buḡani, (Barau na bekota-vinirini), taravatu murikanai enabe asi ribari; ema Iuda tarimari tu taravatu ma ribari, senaḡina ḡevei-rakavani tarimari mabarari tu taravatu na bevaḡa-maoro vinirini. ¹³ Korana taravatu ḡeseḡaḡiani moḡo tarimari, Barau ḡoiranai tu dia vei-iobukaiobuka tarimari, senaḡi taravatu ḡekorana-iaḡiani tarimari vau, Barau na ekiraḡirini vei-iobukaiobuka tarimari.

¹⁴ Oba, irau bese tarimari tu asi ḡeri taravatu, senaḡi ḡeri maḡuri nuḡari ai taravatu na ekiraḡirini veigāri tu ḡeveirini. Moḡeri mabarari tu ḡeri taravatu ai ḡeiaḡoni, a gīa tu asi ḡeri taravatu senaḡi. ¹⁵ Gīa ḡeri veigā na evaḡa-foforiani, Barau ḡena taravatu na eura-vinirini veigāri tu gīa loruri ḡuturi ai etorerito. Maiḡa tu nuḡari iaḡasiri na maki evaḡamoḡonirini, korana tu ḡaro tari ai ḡeri tuḡamaḡi na evaḡadaḡa-raḡerini, ma ḡaro tari ai tu gogobari eragani. ¹⁶ Au na Vari Namona aḡobata-iaḡiani tu, Barau na tarimarima ḡena veigā e tuḡamaḡi vekuretoḡari Iesu Keriso ḡenana bevevaḡa-maoro vinirini ḡaronai vau beḡe foforini.

Iuda tarimari e taravatu

¹⁷ A ḡoi Iuda tarimamu tu kamasi otuḡamaḡini? Oba, ḡoi tu ovekiraḡini Iuda tarimamu. Ma ḡoi tu taravatu ḡenai ovetabekauni, e oveiavini, okirani, ḡoi tu Barau ḡena bese tarimamu. ¹⁸ Ma okirani, Barau tu ma ribamu e ḡena ura veigā namo vedaureari e rakavari oḡita-learini, korana

taravatu na evaḡa-ribamuni nai. ¹⁹ Ġoi okirani, moḡoni ḡoi na mata-bubu tarimari boḡori-kaurini, ema ḡoi tu mukunai ḡetanuni tarimari ḡeri kere mamana; ²⁰ ema vei-babobabo tarimari kira-rogori tarimamu, e mero keikeiri ḡeri vevaḡa-riba tarimamu, korana tu taravatu nuḡanaī iaunega ema guruḡa moḡoniri ḡetanuni dagarari tu ma ribamu. ²¹ Ġoi na karomu tu ovaḡa-ribarini, a ḡoi tauḡemu tu asi ovevaḡa-ribani. Tarimarima oḡobata-vinirini nai tu okirani, “Asi boḡono lema,” otoni, a ḡoi tu olemani. ²² Tarimarima asi beḡene veḡura-vanaḡi otorini, ma ḡoi tu oveḡura-vanaḡini. Kwaivakuku oiau-rakava-vinirini, senaḡi ḡeri rubu nuḡari farefareri tu olemarini. ²³ Taravatu ovaḡa-raḡe lelevaḡirini nuḡanaī tu, Barau ḡoi na tu asi ogubakauani, ḡena taravatu tu oseḡafore-vinirini. ²⁴ Buka Veaḡai tu iniḡesi ekirani, “Barau arana irau bese tarimari na vekaravari ai ḡekira-fitoḡaiani, korana tu ḡomi ḡemi kira-sirivaḡi lorinaī.”

²⁵ Mero tauḡani kefiri lamavaḡi veḡana tu ma tauna, bema taravatu bokorana-iaḡirini nai. Senaḡi bema taravatu okira-sirivaḡi vinirini nai, ḡemu kefi-lamavaḡi veḡana tu asi taunaī beiaḡoni, ema ḡoi tu kefina asi ḡelama-vaḡiato tarimana kavanaī. ²⁶ Irau bese tarimari tu kefiri asi ḡelama-vaḡito. Senaḡi bema taravatu maḡuriri korikori ḡeveini nai tu, Barau ḡoiranaī ḡia tu kefiri ḡelama-vaḡirito tarimari kavana, ene? ²⁷ Oba, taravatu bukana tu ḡemu ai, ema kefimu tu ḡelama-vaḡiato. Senaḡina bema ḡoi na taravatu okira-sirivaḡiani nai tu, taravatu ekorana-iaḡiani tarimana, mai tu irau bese tarimana, Kota seanai betanuni, benamo ḡoi bevaḡa-kotamuni. Aba, tauḡani rekenai tu kefina asi ḡelama-vaḡiato, senaḡi. ²⁸ Bema tarima ta tu arana korina moḡo Iuda tarimana ema kefi-lamavaḡi maki murika ema tauḡani kefina vetoḡana korina moḡo nai tu, ḡia tu dia Iuda tarimana korikori. ²⁹ Asiḡina ḡinavaḡi. Iuda tarimana o Barau ḡena bese tarimana korikorina tu deikara nuḡana iaḡasina na ema ḡena tuḡamaḡi na evaḡa-foforiani, ḡia tu Iuda tarimana. Ema kefi-lamavaḡi veḡana maki tarimarima loruna ḡutunai bene fofori. Ġia tu dia taravatu guruḡari ḡetorerito moḡeri korana-iaḡiri ai beḡorani. Asiḡina. Ġia tu Barau Iaukana na tarimarima nuḡana iaḡasinaī beveiani dagarana. Mo tarima moḡa tu dia tarimarima na bevaḡa-raḡeani, senaḡi Barau na bevaḡa-raḡeani.

3

¹ Iuda tarimari na irau bese tarimari ḡevanaḡirito? Mero tauḡaniri kefiri ḡelama-vaḡirini ḡenana tu kara namona ḡedoḡariato? ² Aba, dagara namori ḡutuma ḡedoḡaririto!

Tovotovonai tu Barau na ġia muruna guruġari korikori evaġa-ġauna-iaġirito.

³ Ma bema Iuda tarimari kotari Barau ġenana ġeraka-veġitato, asi ġeri veġabidadama nai tu aiġesi? Moġoni, Iuda tarimari kotari tu asi ġeri veġabidadama; senaġi ġia asi ġeri veġabidadama lorinai, Barau ġena kiraġitore maki asi taunai beiaġoni ba? ⁴ Asiġina ġinavaġi! Barau tu moġoni veġata, ġena kiraġitore asi eketoni, ma tarimarima tu ġeġofaġofani. Buka Veaġai ekirani kavana,

“Barau, ġoi boguruġani nai tu,

beġe vaġa-moġonimuni,

ema Kotai beġe ġofaġofa-iaġimuni nai maki bovaġa-darererini.”

⁵ Tarima kotari na ġeri vefafauġau guruġari beġe kiraġirini, beġe kirani: Bema ġita ġera veiġa asi roroġotori na tu Barau ġena vei-iobukaiobuka etore-fofori ginikauani nai, ġita tu kara bita toni? Bita kirani, Barau na ġena baru veiġari ġita iatarai ema-torerini nai tu maoro ba? ⁶ Asiġina, Barau ma ġena maoro. Bema Barau tu asi roroġoto nai tu, ġia na tanobara mabarana tu kamasi bevevaġa-maoro viniani? ⁷ Tarima ta ma bevefau-ġauni, bekirani, “Bema au ġegu ġofaġofa na Barau ġena guruġa moġoniri evaġa-fofori ginikaurini ema ġia marevana evaġa-baregoani nai tu, kara dainai au tu roġo mo evaġa-daġaguni rakava tarimagu etoni?” ⁸ Mo guruġa tu babo, noġa moġo ini guruġa kavana, “Rakava sivei, be namo bene fofori.” Tarima kotari na ġai ġevaġa-rakavamani, ġeġofaġofa-iaġimani, ġekirani, ġai tu maiġesi ġakirani ġetoni. Maiġesi ġai ġeġofaġofa-iaġimani tarimari Barau na voiri metona bevinirini tu asi vetoukauna, korana ġeri ġofaġofa lorinai.

Tarima ta asi iobukaiobuka

⁹ Benamo kara ma bita toni? Ġita Iuda tarimara moġo namo, a irau bese tarimari tu asiġi? Asiġina ġinavaġi! Varau bita kiraġia, Iuda tarimari e irau bese tarimari vekaravari ai ta tu asi ġena rakava asi bita toni. ¹⁰ Buka Veaġai tu maiġesi ġetoreato:

“Tarima ta asi iobukaiobuka,

sebona kwarikwari ta maki asiġina;

¹¹ tarima ta asi etuġamaġi-roroġotoni,

ta na maki Barau asi evetauani.

¹² Mabarari ġeraka-doġe-muriġito,

ġia mabarari veiġa iobukaiobukana tu asi ġeveiani,

mabarari asi ġevei-roroġotoni,

ta veiġa namo asi ribana,

sebona kwarikwari ta maki asiġi.

13 Ĝia godokari mase guriri kouĝari kavana;
 meari na ĝofaĝofa rakavari ĝekiraĝirini.
 Ĝeri guruĝa na mase ĝevaĝa-ĝorarini,
 noĝa moĝo mota foisiniri
 ĝia bibiĝari ai ĝetanuni.

14 Mururi ai tu vevane e vekira-barubaru na ĝevonu-
 fokafokato.

15 Ĝia tu ĝeĝarimoĝi-rakavani vevaĝi ema vevaĝideba veigari
 ai;

16 ĝeri iaĝoiago gaburi ai tu vei-rovorovo e rakava ĝeiaĝuini.

17 Maino maĝuriri tu asi ribari.

18 Asi ĝeri vegubakau ta Barau ĝenai.”

19 Ĝita ribara, maĝeri taravatu guruĝari na kara dagara ĝekiraĝiani tu, mo deikara taravatu gaburenai ĝetanuni tarimari ekirarini. Moĝa tauna tu, taravatu gaburenai ĝetanuni tarimari ema tarimarima mabarari maki mururi na kara ta asi beĝene kiraĝia, ema mai tanobarai tarimarima mabarari Barau ĝoiranai beĝene ruĝa-tari ma ĝeri vei-rakava. 20 Moĝa lorinai taravatu korana-iaĝina maĝurina tarima ta asiĝina ĝinavaĝi Barau ĝoiranai Barau na bekiraĝi-foforiani, ĝia tu vei-iobukaiobuka tarimana. Asiĝina, taravatu ĝenana ĝita na vei-rakava taribaiani.

Vei-iobukaiobuka tu veĝabidadama ĝenana eiaĝomani

21 Senaĝi initiba kamara dabarai Barau na tarimarima ekiraĝirini vei-iobukaiobuka tarimari etoni dabarana tu bema fofori-ginikau. Mo tu dia taravatu korana-iaĝina maĝurina. Asiĝina. Mai tu Mose ĝena taravatu na ema peroveta tarimari ĝeri guruĝa-fofori ai ĝekiraĝiato dabarana na. 22 Mai vei-iobukaiobuka Barau ĝenana eiaĝomani tu Iesu Keriso beĝe ĝabidadama-viniani tarimari mabarari na beĝe ĝabiani. Ta tu asi irau. 23 Korana tarimarima mabarara tu rakava tarimara moĝo, be mabarara Barau marevana namona ĝenana taveĝitato. 24 Senaĝi Barau ĝena varevarebara nuĝanai asi ĝera kerere etorani, korana Keriso Iesu ĝenana ĝera rakava ĝerina evaĝa-maĝurirato. 25 Barau na Iesu tu ginitaĝo varevarenai evaĝa-iaĝoato, korana tarimarima ĝia ĝenana bene ĝabi-raĝeri ĝana. Moĝa maĝurina tu iniĝesi: Deikara ĝia raranai beveĝabi-dadamani tu, Barau na ĝena rakava betuĝamaĝi-fitoĝarini. Barau na mo maĝuri eveiato anina tu, ĝia ĝena iobukaiobuka bene vaĝa-foforia ĝana. Guinenai rakava ĝeveito-ĝoi nai tu, eĝitadagaseĝirito-ĝoi, rakava voiri asi eveito-ĝoi. 26 Ma maitoma Iesu tu ginitaĝo varevarenai evaĝa-iaĝoato korana ĝena vei-iobukaiobuka bene vevaĝa-ĝita-iaĝiri initiba ĝana, be

ġia ġena iobukaiobuka bene fofori, e ġia na Iesu Keriso ġeġabidadama-viniani tarimari maorori bene kiraġiri.

²⁷ Be ġita tu kara bita veiavi-iaġiani? Vekokoroku tu asi ġena gabu ta. Kara dainai? Taravatu takorana-iaġiani nai? Asiġi, maġuri tu veġabidadama maġurinai moġo bita doġariani. ²⁸ Korana bitana riba-maoro, tarimarima tu veġabidadama lorinai Barau na eġabi-raġerani, a dia taravatu bita korana-iaġiani nai.

²⁹ Be Barau tu Iuda tarimari moġo ġeri? Ġia tu dia irau bese tarimari maki ġeri Barau? Aba, ġia tu irau bese tarimari maki ġeri Barau, ³⁰ korana Barau tu sebona moġo. Ġia na tauġaniri kefiru ġelama-vaġito tarimari veġabidadamai maorori bekiraġini, ema kefiru asi ġelama-vaġirito tarimari maki maorori bekiraġini mo veġabidadama sebona na. ³¹ Moġa nuġanai veġabidadama na taravatu seġukana tavaġiani? Asiġina ġinavaġi! Senaġi taravatu tavaġa-ruġa gigitariani.

4

Aberhamo ġena veġabidadama

¹ Ġita tu kara ma bita kiraġiani, senera Aberhamo na mai maġuri maiġa ema ġoitaġoato iatanai? ² Bere moġoni, Aberhamo ġena ġauvei e veiġa bakunai Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimanai bere iaġo tu, tauġena bere vekiraġi, ġia tu kwalimu-koru na bere vekiraġi. Senaġi ġia Barau ġoiranai tu asi ġena vekokoroku gabuna ta. ³ Buka Veaġa nuġanai tu kara etoni? Buka Veaġa nuġanai tu ekirani, “Aberhamo na Barau ġena guruġa evaġa-moġoniato nai, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato.” ⁴ Tarima ta eġauveini, benamo voina beġabiani. Ġia mo eġauveini nai, voina eġabiani moġa tu, ġevarevare-viniani dagarana asi bita toni. Asiġina ġinavaġi. Mo tu ġia ġena ġauvei voina veġata. ⁵ Senaġi tarima ta, ġia tu ġauvei o veiġa ta asi eveiani, senaġi ġia tu Barau, rakava tarimari vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorini Barauna, ġenai eveġabidadamani. Mai tarima maiġa tu ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekiraġiani, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etoni. ⁶ Davida na maki mo guruġa sebona ekiraġiato. Maiġesi tarimari tu ekirarito, beġe iakuni etato. Mo tu ġauvei o veiġa tari asi ġeveirini, senaġi Barau, rakava tarimari asi ġeri vei-rakava etorini Barauna, na ġia tu ekirarini, vei-iobukaiobuka tarimari etorini. Davida ekirato,

⁷ “Ġeri kira-sirivaġi etuġamaġi-fitoġarini, e ġeri rakava eġabi-vaġirito tarimari tu beġe iakuni.

8 Vereġauka na ġena rakava iatanai asi ma beiavi-kaurini tarimana tu beiakuni.”

9 Vevaġa-namo ema iaku maiġesiri tu tauġaniri kefirri ġelama-vaġirito tauri moġo ġeri, ba tauġaniri kefirri asi ġelama-vaġirito tauri maki ġeri? Varau bita kira, Aberahamo tu ġena veġabidadama lorinai, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato. ¹⁰ Aitoma ġia vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto? Tauġanina kefirri ġelama-vaġiato murinai, ba tauġanina kefirri roġosi roġo beġene lama-vaġia nuġanai. Ġia tu dia tauġanina kefirri ġelama-vaġiato murinai vauro Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato. Asiġina. Ġia tu tauġanina kefirri roġosi roġo beġene lama-vaġia nuġanai, vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto. ¹¹ Ġia tauġanina kefirri tu gabi vauro ġelama-vaġiato. Mo tauġanina vauro ma ġelama-vaġiato moġa tu, ġia tauġanina roġosi roġo beġere lama-vaġia nuġanai vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto, moġa vetoġana moġo ma evaġa-moġoniatu. Monana Aberahamo tu Barau ġevaġa-moġoniani tarimari tamari ai eiaġoto, enabe tauġaniri kefirri asi ġelama-vaġirito senaġi. Korana Barau ġevaġa-moġoniani tarimari tu, Barau na eġabi-raġerini vei-iobukaiobuka tarimari. ¹² Ema ġia tu tauġaniri kefirri ġelama-vaġirito tarimari maki tamari. Au na dia tauġaniri kefirri ġelama-vaġi-kavarito tarimari akiraġirini. Asiġina. Senaġi tamara Aberahamo tauġanina kefirri roġosi beġere lama-vaġia nuġanai, Barau eġabidadama-viniato kavana, ġia na maki Barau moġesina ġeġabi-dadama-viniani tarimari aki-raġirini.

Taravatu e veġabidadama

¹³ Barau na Aberahamo ekira-toreato, ekirato, ġia ma garakana ġesi na mai tanobara beġe ġaunaiani. Mai kiraġitore guruġana Barau na ekiraġiatu tu, dia Aberahamo na taravatu ekorana-iaġiatu nai, senaġi Barau eġabidadama-viniato nai, benamo vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto. ¹⁴ Bema taravatu ġekorana-iaġiani tarimari na tanobara beġere ġaunaia nai, veġabidadama tu asi ġena namo ta, ema kiraġitore guruġana maki guruġa korina moġo. ¹⁵ Aba, taravatu na tu Barau ġena baru baregona evaġa-ġoraiani. Senaġi bema taravatu asiġina tu, tarima ta na taravatu ta asi beleaiiani.

¹⁶ Moġa lorinai, guruġatore tu veġabidadama ġenana eiaġomani, be Barau ġena namo e varevare-bara nuġanai guruġatore tauri moġoniri Aberahamo ma garakana ġesi ġeri ai beġe ġorani. A dia taravatu gaburenai ġetanuni tarimari moġo ġeri ai, senaġi Aberahamo ġena veġabidadama nuġanai

ġetanuni tauri maki ġeri. Aberahamo tu ġita mabarara tamara. ¹⁷ Buka Veāġai evetoreto kavana: “Au na ġoi tu tanobara ġutuma tamari ai avaġa-iaġomuto.” Mai Aberahamo na evaġa-moġoniato Barauna ġoiranai Aberahamo tu ġita tamara. Mai Barau na mase tarimari ma evaġa-maġuri ġenoġoirini ema tanobarai asi ġeġorato dagarari evaġa-ġorarini.

¹⁸ Aberahamo ġena tuġamaġikau noġa asi vaġa-tubukauna dagarana ta, senaġi Barau ġena guruġai evetuġa-maġi-kauto, ma evaġa-moġoniato lorinai, tanobara ġutuma tamari ai eiaġoto. Barau na ekira-toreato ilailanai: “Ġoi garakamu tu beġe vovokani visiġu kavana.” ¹⁹ Aberahamo mo negai ġena laġani tu dori sinau sebna (100), ma tauġanina maki emoirato, ma mase tauġaniri ilailari ai varau eiaġoto, e Sara maki asi ilaila ġia mero ta beġabiani riba. Ġia na maiġeri tu eġitarito, senaġi maiġeri na ġia ġena veġabidadama asi veġata ġevaġa-moiraiato. ²⁰ Moġa nuġanai ġia asi etuġamaġi-iauvoiuvoto, asi edaradarato, ema asi eġareva-ġarevato maki Barau ġena guruġatore iatanai. A ġia tu ġena veġabidadama moġo evaġa-gwaġiġiato, benamo Barau moġo evaġa-raġeato. ²¹ Korana ġia tu nuġana mabarana ġesi eribato, Barau ma seġukana, kara ekiraġi-toreato dagarana tu bevaġa-ġoraiani. ²² Moġesina naima Barau na ekiraiato, “Ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana,” etato.

²³ Mai guruġa maiġeri, “Ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana,” tu dia Aberahamo ġereġana ġena moġo ekiraġiato, ²⁴ senaġi ġita ġerai maki ekiraġiato. Ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato Barauna tavaġa-moġoniani tarimara maki Barau na bekirarani, vei-iobukaiobuka tarimara, betoni. ²⁵ Barau na Iesu etuġu-iaġomaiato, tanobarai emaseto, ġita ġera rakava benema voi-vaġiri ġana. Ma ġita Barau na vei-iobukaiobuka tarimari bene kiraġira ġana uranai, mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato.

5

Barau na ġita vei-iobukaiobuka tarimara etato

¹ Moġa lorinai ġita tu ġera veġabidadama lorinai, Barau ekirato, ġita tu vei-iobukaiobuka tarimara etato, ma ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana Barau ġesi maino taġabiato. ² Ġita tu Iesu Keriso bakunai veġabidadama ġenana Barau ġena namo e varevare-bara nuġanai bita bere-toġa, benamo nuġanai taruġa-taġoni. Ema taiakuni, korana tavetuġamaġikauni, Barau na vau ġia marevana baregona bevinirani. ³ Dia moġa moġo, senaġi ġera midigumidigu ai

maki bitana verere, korana ma ribara, midigumidigu na vevaḡa-gwaḡiḡi evaḡa-ḡoraiani ⁴ Vevaḡa-gwaḡiḡi na veribaḡani bita vaḡa-darererini, ma veribaḡani bita vaḡa-darererini tu, Barau marevana baregona bita tuḡamaḡi-kauani. ⁵ Mai tuḡamaḡikau na tu asi bevaḡa-dabara dokorani, korana tu Barau na Iauka Veaḡa evinirato, maiḡa ḡenana ḡita lorura ḡuturi ai Barau na ḡena veuravini ebubu-ḡuraiato.

⁶ Ḣoseḡaḡi, ḡita tu roḡo asi kokorera nuḡanai, Barau na eḡabi-toreato ḡaronai varau Keriso emaseto, ḡita, Barau tatuḡamaḡi-fitoḡaiani tarimara, bene voi-ḡenoḡoira ḡana. ⁷ Tarima namona uranai ta bemaseni ba? Gwaḡiḡi! Senaḡi tarima namo vedaureana uranai tu, betaḡu ta bevetuḡamaḡi-kwalimuni, benamo bemaseni riba. ⁸ Senaḡi toma mainai tu Barau ḡena veuravini ema vaḡa-foforiani: Ḣita roḡo rakava tarimara nuḡanai, Iesu tu varau emaseto ḡita dairai.

⁹ Ribara, Iesu rarana na bema iarevara, benamo asi ḡera rakava besi. Moḡa lorinai ḡia bakunai, Barau ḡena baru baregona bevaḡa-foforiani ḡaronai bevaḡamaḡurirani. ¹⁰ Ḣita roḡo Barau tavetari-viniato-ḡoi nuḡanai, Barau Natuna ḡena mase na Barau ḡesi ma evaḡa-veḡata ḡenoḡoirato. Toma ḡita tu Barau ḡatanai ma taiāḡo-ḡenoḡoito, moḡa lorinai Iesu emaḡuri-ḡenoḡoito ḡenana, vevaḡa-maḡuri maki bita ḡoitaḡoani. ¹¹ Dia moḡa moḡo, senaḡi ḡera Vereḡauka Iesu Keriso bakunai Barau ḡenai bitana verere, korana Iesu Keriso ḡenana ḡita Barau ḡesi maino bitama ḡabia ema bitama veḡata.

Adamu tu mase evaḡa-ḡoraiato, Keriso na tu maḡuri evaḡa-ḡoraiato

¹² Ḣita ribara, tarima sebona evei-rakavato, benamo ḡia ḡenana rakava tanobarai ema bere-toḡato. Ma rakava na mase eḡabi-iaḡomaiato. Moḡesina naima mase na tarimarima mabarari eguguvirito, korana tarimarima mabarari ḡevei-rakavato. ¹³ Moḡa anina tu, vei-rakava tanobarai tu eḡora-guineto, a Mose ḡenana taravatu tu gabi vauro eiaḡomato. Senaḡi bema taravatu asiḡina nai, Barau na vei-rakava, o sikira taravatu ḡedaḡa-seḡiani rakavana, tarima ta ḡenai asi bekiraḡiani. ¹⁴ Senaḡi ribara, Adamu ḡena nega na beiaḡoma mo Mose ḡena negai, tarimarima tu mase ḡena seḡuka gaburenai ḡetanuto-ḡoi. Oba, Barau ḡena vevaḡanaḡi guruḡana ta tu asi ḡekira-sirivaḡi viniato Adamu na eveiato kavana, senaḡina ḡia mabarari maki mase ḡena seḡuka gaburenai ḡetanuto-ḡoi.

Adamu na ḡoirai vau beiaḡomani tarimana moḡo ema vaḡa-foforiato. (Mo tu Keriso). ¹⁵ Senaḡi mai varevare

dagarana asi voina maiġa tu irau, dia mo Adamu ġena vei-rakava ġesi ilaila. Mai tarima sebona ġena vei-rakava dainai, tarima ġutuma ġemaseto. Senaġi Barau ġena namo e varevare-bara ema varevare dagarana mo vei-rakava ġena seġuka evanaġiato: Barau ġena mai namo baregona ema varevare dagarana tu tarima sebona, Iesu Keriso, ġenana eiaġomato, ma tarimarima ġutuma ġeri ai ebebuburiġoto. ¹⁶ Barau ġena varevare dagarana tu irau, dia mo tarima sebona, Adamu, ġena vei-rakava kavana: Vei-rakava sebona moġo eġorato ġenana, Barau na tarimarima e tanobara mabarana ekota-viniato, ma rakava voina metona baregona iatarai etoreato. Senaġi Barau ġena varevare dagarana rakava vovoka muriri na ema bere-rosito, monana tarimarima tu vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorito. ¹⁷ Moġoni, mo tarima sebona na mo vei-rakava eveiato, monana tanobara mabarana mase ġena seġuka gaburenai etanuni. Mase tu mai vei-rakava eveiato tarimana ġenana eiaġomato tanobara ġana. Senaġina tarima sebona, Iesu Keriso, ġia na eveiato dagarana na mo vei-rakava eveiato tarimana ġena veiġa seġukana na evanaġiato. Tarimarima mabarari, Barau ġena namo ma varevare-bara barego lelevaġina ema vei-iobukaiobuka varevarena beġe ġabiani tarimari tu, Iesu Keriso ġenana maġuri beġe ġabiani, benamo kini kavana beġe vereni.

¹⁸ Mo Adamu ġena vei-rakava sebona dainai, Barau ekirato, tarimarima mabarari tu vei-rakava tarimari ema rakava voina beġe ġabiani etato. A Keriso ġena veiġa iobukaiobukana sebona ġenana, tarimarima mabarari vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ma maġuri beġe ġabiani riba. ¹⁹ Ema tau sebona ġena kira-sirivaġi na tarimarima vovoka vei-rakava tarimari ai ġeiaġoto. Moġa ilailana, tau sebona ġena seġaġi na tarima ġutuma iobukaiobuka tarimari ai bevaġa-iaġorini.

²⁰ Betaġu taravatu etore-kauato tu rakava bene barego ġana. (O sikira, taravatu ġenana tarimarima ġeri rakava mabarari beġene fofori-ginikau). Senaġi vei-rakava ebaregoni gabunai tu, Barau ġena namo e varevare-bara maki ebarego-lelevaġini. ²¹ Guinena tarimarima tu vei-rakava ġena veġitaġau seġukana gaburenai ġetanuto, monana mase eġorato. Moġesina kavana, Barau ġena namo e varevare-bara na tu vei-iobukaiobuka evaġa-foforiani, ma maġuri vanaġivanaġi ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana eġabi-iaġomaiani ġita ġerai.

Rakava ġenai tamaseto, Keriso ġena maġuri nuġanai ġita tu maġuri

¹ Be kara bita toni? Ba sikira, rakava veġari sivei-ġenoġoi ġenoġoiri, be Barau na ġena namo e varevare-bara ġerai bene vaġa-fofori barego-lelevaġiri? ² Asiġina ġinavaġi! Ġita veġabidadama tarimara tu varau tamaseto rakava ġenai, (mai tu rakava maġurina ġenana taveġitato); ma kamara dabarai tu rakava maġurina nuġanai roġo ma bita tanuni? ³ Ġita babatisto taġbiato anina tu maiġa: Ġita na mo babatisto taġbiato tu Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai tabere-toġato, ma mo babatisto taġbiato nuġanai, ġita tu ġia ġesi tamase-sebonato. Ba ġomi maiġa tu asi ribami? ⁴ Babatisto taġbiato anina tu, ġita maki Keriso ġesi tamase-vegogoto, ma Barau na Keriso ġesi eguri-sebonarato. Benamo Tamara marevana ema seġukana baregona na Keriso mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato kavana, ġita maki maġuri variġu gerageranai bitana tanu.

⁵ Bema ġita Keriso ġesi tasebonato, benamo ġia emaseto kavana ġita maki tamaseto nai, moġoni, ġia Barau na mase na evaġa-maġuri ġenoġoiato kavana, ġita maki moġesi Barau na bevaġa-maġuri ġenoġoirani veġata. ⁶ Korana ġita ribara, ġita ġerai tarima guinena moġa tu Keriso ġesi vaġa-sebo satauro ai ġeraġeto. Mo veġa eġorato tauna tu, rakava eveito-ġoi tauġanina ma ġena ura rakavari ġita ġerana bene koki-fitoġa moġovaġia, be ġita veġa rakavari ġeri tuġu-rakaorakao tarimarai asi ma bitana iaġo ġana. ⁷ Korana mase tarimana na veġa rakavana ta asiġina ġinavaġi ma bevei-ġenoġoiani.

⁸ Bema ġita Keriso ġesi tamase-vegogoto nai, moġoni veġata taribani, Keriso ġesi maki bita tanu-vegogoni. ⁹ Korana ma ribara, Keriso mase na tu varau evariġisi-ġenoġoito, be asi ma bemase-ġenoġoini; mase asi seġukana ġia ġenai. ¹⁰ Keriso mo emaseto nai tu, rakava ġena seġuka evaġa-keto-moġovaġiato. A toma mai maġuri ġia na etanu-iaġiani maiġa tu, Barau ġena moġo etanuni. ¹¹ Mo dabara sebonai ġomi maki tauġemi iniġesi boġono vekiraġi: Ġomi tu veġa rakavari ġeri ai tu varau ġomaseto, ma Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai ġomi tu maġuri ġotanuni Barau ġena.

¹² Moġa lorinai rakava na mani ma berakavani tauġanina maniġa ġenana ġomi asiġina ġinavaġi bene ġori-kaumi. Korana bema mani ma berakavani tauġanina maniġa rakava na beġori-kauani nai, ġomi tu ġia ġena ura rakavari boġo korana-iaġirini. ¹³ Tauġanimi legana ta rakava asi boġono vinoa, be veġa rakavari veiveiri farefarenai asi bene vaġa-iaġoa. A ġomi tu mase na ma evaġa-maġuri ġenoġoimito

lorinai, tauḡanimiti mabarari Barau boḡono vinia. Tauḡanimiti legari mabarari maki Barau boḡono vinia, veiḡa maorori beḡene vei ḡana. ¹⁴ Be rakava na ḡomi asi ma bene ḡorikaumi, korana ḡomi tu dia taravatu ḡena seḡuka gaburenai ḡotanuni. Asiḡina. Ḡomi tu Barau ḡena namo ema varevare-bara nuḡanai ḡotanuni.

Vei-iobukaiobuka ḡena vetuḡunaḡi tarimara

¹⁵ Be kara maia? Veiḡa rakavari roḡo bitana vei, korana ḡita tu dia taravatu gaburenai tatanuni, ne Barau ḡena namo e varevare-bara nuḡanai tatanuni, be bisini vei-rakava ba? Asiḡina ḡinavaḡi! ¹⁶ Ḡomi asi ribami, bema tauḡemu tarima ta ḡena tuḡu-rakaorakao tarimamu ai ovevaḡa-iaḡoni, garona bono seḡaḡia otoni nai, ḡoi tu mo tarima ḡena tuḡu-rakaorakao tarimamu ai varau oiaḡoni. Mo tu rakava ḡena vetuḡunaḡi tarimamu ai boiaḡoni, benamo dokonai tu boa maseni. O Barau ḡena guruḡa bokorana-iaḡiani, benamo vei-iobukaiobuka tarimamu ai boiaḡoni. ¹⁷ Barau sitanikiu-vinia, korana ḡomi tovotovonai tu rakava ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami, senaḡi toma tu Barau ḡena guruḡa moḡonina ma nuḡami mabarari ḡesi ḡokorana-iaḡiani, ḡevaḡa-ribamito-ḡoi ilailanai. ¹⁸ Benamo Barau na rakava ḡenana eruḡa-vaḡimito, ma vei-iobukaiobuka ḡena vetuḡunaḡi tarimami ai ḡoiḡoto.

¹⁹ Au na mai maḡuri maḡeri tu tuḡu-rakaorakao tarimari ḡeri maḡuri ai ama kiraḡirini boḡono tuḡamaḡi-fakari ḡana, korana ḡomi tauḡani rekenai tu roḡo asi kokoremi. Ḡomi guinenai mani tauḡanimiti legari maniḡeri tu veiḡa mirori ema veiḡa rakava kwaikwairi ḡeri tuḡu-rakao-rakao dagarari ai ḡovaḡa-iaḡorito. A initoma mani tauḡanimiti taviri maniḡeri tu guinenai rakava ḡenai ḡoveirito ilailanai, vei-iobukaiobuka ḡena vetuḡunaḡi dagarari ai boḡono vaḡa-iaḡori, be beḡene veaḡa-tanu. ²⁰ Ḡomi rakava ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami ai roḡo ḡotanuto-ḡoi neganai, vei-iobukaiobuka tu asi ḡena gabu ta ḡomi ḡemi maḡuri nuḡanai. ²¹ Ḡomi mo veiḡa ḡoveirito moḡeri ḡerina tu kara namona ḡoḡoitāḡoato, ei? Moḡeri veiḡa toma ḡotuḡamaḡi-ḡenoḡoirini nai, ḡemaiakamini. Moḡeri veiḡa magonai tu mase boḡo ḡoitāḡoani.

²² Senaḡi ḡomi toma tu rakava nuḡana na eḡabi-vaḡimito, ma Barau ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami ai ḡoiḡoto. Barau ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami ai boḡo iaḡoni, monana namo boḡo doḡariani dagarana na tu veaḡa-bara tarimami ai boḡo iaḡoni. Benamo monana ḡomi maḡuri vanaḡivanāḡi boḡo ḡabiani. ²³ Korana rakava voina tu mase, a Barau ḡena

varevare ġera Vereġauka Keriso Iesu ġenana bita ġabiani dagarana tu maġuri vanaġivanaġi.

7

Ġita tu dia taravatu ġena seġuka gaburenai tatanuni

¹ Tarikaka-ġore, ġomi tu moġoni asi ġoriba-maoroni? Ġomi tu taravatu ma ribami tarimami au na avaġa-guruġamini. Ribami, tarima roġo maġuri etanuni nai, ġia tu taravatu ġena seġuka gaburenai etanuni, a emaseni nai, taravatu tu asi ġena seġuka ġia ġenai. ² Vaġa-ilailana, veġaraġo vavinena, bema ġaraġona roġo maġuri etanuni nai, ġia tu veġaraġo taravatuna gaburenai roġo betanuni. A ġaraġona bemaseni murinai, mo veġaraġo taravatuna moġa, seġukana gaburenai asi ma betanuni, befakani. ³ Bema ġia ġaraġona roġo maġuri nuġanai, ma bere veġaraġo-sirivaġi nai, ġia tu veġura-vanaġi vavinenai bitara kiraġia. Senaġi bema ġaraġona bere mase, ġia veġaraġo taravatuna ġena seġuka na tu bere raka-vaġi lorinai, asi bere veġura-vanaġi. Aba, tau fakana ta ma bere ġaraġoa maki, mo tu asi bere veġura-vanaġi.

⁴ Tarikakagu, ġomi maki moġesina, Keriso tauġanina emaseto, monai tu ġomi maki taravatu ġenai ġomaseto, (mai tu, ġomi tu dia taravatu ġena seġuka gaburenai ġotanuni). Mo veiġa eġorato anina tu, ġomi Keriso ġena tarimarimai boġono iaġo ġana. Ġomi Keriso ġena tarimarimai ġoiaġoto korana tu, ġita mabarara ġwaġwara namori beġene vetore Barau ġenai ġana. Mai Keriso maiġa tu Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato tarimana.

⁵ Ġita na tauġanira ġeri ura veiġari roġo takorana-iaġirito-ġoi neganai tu, taravatu na ura rakavari evaġa-bere rosirito-ġoi. Moġeri ura rakavari ġita tauġanirai ġeġauveito-ġoi lorinai, ġita na mase beġe vaġa-ġorarini veiġari taveirito-ġoi.

⁶ Senaġi ġita toma taravatu ġenana eġabi-vaġirato, korana mo ebaru-barurato-ġoi dagarana ġenai varau tamaseto. Be ġita toma tu Iauka Veaġa ġena dabara variġunai Barau vetuġunaġina bita iaġo-vinini, a dia Buka Veaġai ġetorerito taravaturi koranaiaġi-gigitariri dabaranai.

Taravatu ġenana tu kara namona bita ġabiani?

⁷ Ini tu kara ma bita toni? Taravatu tu rakava dagarana bita toni ba? Asiġina ġinavaġi! Moġoni, au vei-rakava tu asi bara ribaia, senaġi taravatu ġenana, naima aribaiato. Ilailana, au asi bara riba, tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri tu rakava veiġana, bere taravatu iniġesi asi bere kira, "Tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri asi bono vei."

⁸ Senaġi vei-rakava na Barau ġena mo taravatu guruġana

ġenai dabara ta eġita-doġariato, benamo mo dabara na eġauveito, benamo au nuġagu ai tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri tuġamaġiri e veiġari irauirauri ema vaġa-berebere rosirito. Korana bema taravatu asiġina nai, vei-rakava tu mase au ġegu ai, be asi ġena seġuka ta, (korana ġena seġuka nuġagu ai eġauveini moġa asi ribagu bene).⁹ Taravatu roġosi roġo bara ribaia neganai, au tu maġuri atanuto-ġoi. Senaġi taravatu eiaġomato neganai, vei-rakava au ġegu ai eguru-variġisito, emaġurito.¹⁰ Benamo au tu amaseto, korana vei-rakava ġegu ai maġuri bene. Monana au ama ribato, maġuri bere ġabi-iaġomaia taravatuna na tu mase moġo eġwa-iaġomaiato.¹¹ Korana vei-rakava na taravatu guruġana ġenai dabara ta eġita-doġariato, benamo mo dabara na eġauveito, benamo au eġofa-darereguto. Be vei-rakava na au tu taravatu ġenana evaġi-maseguto.¹² Moġa lorinai taravatu tu veaġa, taravatu guruġari maki veaġa, maoro ema namo.

¹³ Be, au tu mo dagara namona na ema vaġi-maseguto? Asiġina! Au tu vei-rakava na evaġi-maseguto. Mo dagara namona eiaġomato anina tu, vei-rakava vetoġana korikori nema vaġa-bererosia, be bitana riba, vei-rakava tu rakava kwaikwai. Senaġi vei-rakava tu mo dagara namona ġenana eġauveito, benamo au evaġa-maseguto. Be Barau ġena taravatu guruġana evaġa-foforiani, vei-rakava tu dagara rakava kwaikwaina.

Rakava na ġera maġuri eguine-iaġirini

¹⁴ Ġita ribara, taravatu tu Barau Iaukana ġenana eiaġomato dagarana, a au tu tarimarima moġo, tauġani ai atanuni. Ma au tu vei-rakava na evoiguto, benamo ġena tuġu-rakaorakao tarimagu ai evaġa-iaġoguto.¹⁵ Au na kara aveiani tu asi maki atuġamaġi-fakaiani. Korana mo veiġa, aurani bana veiri veġata atoni veiġari, tu asi aveirini, senaġi asi aura-vinirini veiġari tu aveirini.¹⁶ Bema asi aura-vinirini veiġari aveirini nai, taravatu tu ama vaġa-moġoniani, ġia tu moġoni namo.¹⁷ Mo veiġa nuġanai, mo tu dia au tauġegu nuġagu sigai mo vei-rakava aveiani. Asiġina! Mo tu mo vei-rakava au ġegu ai etanuni monana eveiani.¹⁸ Au ma ribagu, au ġegu ai mai tauġanina ma ġena veiġa e ura rakavari nuġanai namo ta asiġina-ġinavaġi etanuni. Moġoni, aurabaregoni namo veiġari bana veiri atoni, senaġi ġauvei-iaġiri ġegu ai tu asi ilaila.¹⁹ Ġegu ura tu veiġa namori bana veiri veġata atoni, senaġi asi akokoreni, veiġa rakavari moġo aveirini. Moġoni, asi veġata aurani bana veiri veġata atoni, senaġina roġo aveirini.²⁰ Moġa lorinai, bema au na kara aveiani tu asi veġata aurani bana veia atoni veiġana

aveiani nai, mo tu dia au tauḡegu nuḡagu sigai aveiani. Asiḡina! Mo tu vei-rakava au nuḡagu ai etanuni, monana eveiani.

²¹ Be au ḡegu maḡuri ai dagara ta noḡa moḡo taravatu ta kavana na eguine-iaḡiguni, maiḡesi eḡauveini ama ḡoitaḡoani: Au namo veiḡari navei atoni nai, rakava tu moḡa nuḡagu ai eḡauveini. ²² Au iaukagu ai Barau ḡena taravatu tu aiaku-iaḡiani. ²³ Senaḡi au na taravatu o seḡuka ta maia ama ḡitaiani au tauḡanigu legari tari nuḡari ai ḡeḡauveini, au ḡegu tuḡamaḡi na evaḡa-moḡoniani taravatuna ḡevetari-viniani. Mai taravatu ta tu vei-rakava ḡena taravatu o seḡuka, ḡia au tauḡanigu legari ai eḡauveini, ma au eḡabiguni, benamo vei-rakava ḡena dibura tarimanai evaḡa-iaḡoguni. ²⁴ Au tu moḡoni rakava kwaikwai tarimagu! Deikara na au bevaḡa-maḡuriguni mai mase tauḡanina nuḡana na? ²⁵ Barau sitanikiua, korana ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡenana evaḡa-maḡuriguto.

Moḡa lorinai au tauḡegu ḡegu tuḡamaḡi na tu Barau ḡena taravatu vetuḡunaḡina aveini, senaḡi tauḡanigu na tu vei-rakava ḡena taravatu o seḡuka vetuḡunaḡina aiaḡo-vinini.

8

Barau Iaukana nuḡanai bitana maḡuri

¹ Tauna moḡa, initoma Keriso Iesu ḡena maḡuri nuḡanai ḡetanuni tarimari tu, Barau na vei-rakava tarimari asi beki-raḡirini ema asi bekota-vinirini. ² Korana au tu Keriso Iesu ḡena maḡuri nuḡanai maḡuri Iaukana ḡena taravatu seḡukana na vei-rakava ema mase ḡeri taravatu seḡukari na varau eruḡa-vaḡiguto. ³ Taravatu tu tauḡani, ma ḡena ura rakavari tauḡanina, na varau evaḡa-moiraiato, be asi ḡena seḡukai eiaḡoto, asi ilaila bevaḡa-kavarani. Moḡa lorinai taravatu na asi ilaila beveiani ḡauveina tu Barau na eveiato. Mo tu Barau tauḡena na Natuna korikori vei-rakava tarimari ilailari ai etuḡu-iaḡomaiato, rakava benema vaḡa-darerea ḡana. Benamo Keriso ḡenana Barau na vei-rakava ḡena seḡuka tauḡani ḡenai ekiraḡi-fitoḡaiato, kerere ma evaḡi-maseato. ⁴ Barau na mo veiḡa eveiato anina tu, taravatu na vei-iobukaiobuka veiḡana, eura-viniani veiḡana, ḡita ḡerai beḡene fofori-ginikau ḡana. Korana toma tu tauḡani ḡena urai asi tarakani, ne Iauka Veaḡa ḡena urai tarakani.

⁵ Tauḡani ḡena ura lorinai ḡetanuni tarimari tu, tauḡani na eura-vinirini dagarari moḡo ḡetuḡamaḡi-taḡorini; a Iauka Veaḡa ḡena ura loriri ai ḡetanuni tarimari tu, Iauka Veaḡa na eura-vinirini dagarari moḡo ḡetuḡamaḡi-taḡorini. ⁶ Tarima ta tauḡani ḡena ura na eḡori-kauani tarimana ḡena tuḡamaḡi

tu mase evaḡa-ḡoraiani; a Iauka Veaḡa ḡena ura na eḡori-kauani tarimana ḡenai maḡuri e maino etanuni. ⁷ Tauḡani dagarari etuḡamaḡirini tarimana ḡena tuḡamaḡi na tu Barau evetari-viniani. Korana ḡia ḡena mo tuḡamaḡi na tu Barau ḡena taravatu asi ekorana-iaḡiani, ema asiḡina-ḡinavaḡi maki bea korana-iaḡiani riba. ⁸ Moḡesina naima tauḡani ḡena urai ḡerakani tarimari na, Barau tu asiḡina-ḡinavaḡi beḡe vaḡa-iakuani.

⁹ Senaḡi ḡomi tu dia tauḡanimi ḡeri ura na ḡeḡori-kaumini tarimami. Gomi tu Iauka Veaḡa na ḡemi maḡuri eḡori-kaurini, korana Barau Iaukana tu ḡomi nuḡami ai etanuni. Boḡono riba, deikara ḡenai Keriso Iaukana asi etanuni, ḡia tu dia Keriso ḡena tarima. ¹⁰ Bema Keriso ḡomi tata nuḡami ai etanuni nai tu, enabe tauḡanimi beḡe maseni vei-rakava dainai, senaḡina iaukama tu maḡuri ḡetanuni, korana vei-iobukaiobuka tarimami ai varau ḡoiaḡoto bene. ¹¹ Iesu tu Barau Iaukana na mase na ma evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato. Ma bema Barau Iaukana ḡomi nuḡami ai etanuni nai, mani Iauka ḡenana Barau na mani ma berakavani tauḡanina, ḡomi ḡemi ai maniḡa, maki maḡuri beviniani.

¹² Moḡa lorinai, tarikaka-ḡore, ḡita ḡera ḡauvei toma tu dia tauḡani rekenai bitana tanu, ma tauḡani ḡena rakava veiḡari ma bitana vei-tanu. ¹³ Korana bema tauḡani ḡena vei-rakava maḡurinai boḡo tanuni nai, boḡo maseni; senaḡi Iauka Veaḡa ḡena ura dabaranai boḡo tanuni nai, tauḡani ḡena veiḡa rakavari boḡo vaḡi-maserini, benamo ḡomi tu boḡo maḡurini.

¹⁴ Barau Iaukana na eḡori-kaurini tarimari tu Barau natuna. ¹⁵ Korana ḡomi na Iauka Veaḡa ḡoḡabiato, maninana tu dia tuḡu-rakaorakao tarimami ai ma bevaḡa-iaḡomini, be ma boḡo garini maia. Asiḡina. Mani tu venatu-vanaḡi Iaukana ḡoḡabiato. Ḡita tu ḡia ḡenana tataḡi-ḡaba-raḡeni, takirani, “Tama, Tamagai o,” tatoni. ¹⁶ Iauka Veaḡa tauḡena ḡita iaukara ḡesi ḡeguruḡa-vegogoni, ḡekirani, ḡita tu Barau natuna. ¹⁷ Bema ḡita Barau natuna nai, ḡita maki ma bakura, be Barau na ekiraḡi-torerito dagarari bita ḡaunarini. Mai tu Keriso na varau eḡaunarito dagarari Keriso ḡesi bita ḡauna-sebonarini. Mo tu dabara sebonai moḡo: Keriso emidigu-midiguto moḡesi bita midigu-midiguni nai, ḡia na marevana baregona eḡabiato moḡa, ḡita na maki bita ḡabiani.

Barau marevana baregona ḡoirai bita ḡabiani

¹⁸ Ḡoirai Barau marevana baregona ḡita ḡerai bea foforini, monana, au atuḡamaḡini, initoma mai tamidigumidiguni maiḡeri tu bea vanaḡirini. ¹⁹ Barau ḡimana veiveiri dagarari mabarari ḡevenari-taḡoni ma vetuḡa-maḡikauri ḡesi, Barau na ḡia natuna bevaḡa-foforirini ema ḡena mareva ma

mamana baregona bevinirini ġarona ġetanu-vaġa-nogaiani. ²⁰ Korana tu Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari tu benamo asi ġeri namo tai ġeiaġoto. Mai tu dia ġia tauġeri ġeurato asi ġeri namo ai beġene iaġo ġetato nai. Asiġina. Mai tu Barau tauġena ġena urai moġesina eveirito. Senaġina ġoirai dagara namona ġeri ai bevaġa-ġoraiani, moġa ma ġenari-taġoani. ²¹ Korana Barau na eveirito dagarari mabarari mase ema boraġa ġena dibura nuġanai ġetanuni roġo. Senaġi ġaro ta maiġeri dagara mabarari Barau na mo mase ema boraġa ġena dibura na bea ġabi-veġitarini, benamo Barau natuna ġeri gabu fakanai, ma mareva baregona gabunai, ma betorerini.

²² Ġita ma ribara, Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari tu, vavine ġeġabi ġana nuġari ġemidiguni kavana, ġia midigu ġeġanini. Mabarari ġeloduni, ġeġabani, beiaġoma mo toma. ²³ Senaġi mai tu dia ġia moġo ġeloduni, ġeġabani. Asiġi. Ġita Iauka Veaġa ġwaġwana guinena taġabiato maiġera maki nuġarai taloduni, taġabani, Barau na bene natu-vanaġira ġarona tanari-taġoani nuġanai. Mo tu ġita tauġanira bevaġa-maġuririni negana tanari-taġoani. ²⁴ Ġita tu mai tuġamaġikau bakunai Barau na ġita evaġa-maġurirato. Senaġi tatuġamaġikauani dagarana taġita-ġoitaġoani nai, asi ma bita tuġamaġikauani. Moġa lorinai kamara deikara na varau eġoitaġoato dagarana roġo etuġamaġikauani, ei? ²⁵ A bema roġosi roġo bitara ġabia dagarana tatuġamaġikauani nai tu, ma vevaġa-gwaġġira ġesi bita nari vaġa-noga taġoani.

²⁶ Moġa nuġanai, Iauka Veaġa na maki ġita ġera moira gaburi ai evaġa-kavarani. Ma ġita asi ribara kara bita ġauġau-iaġirini, senaġi Iauka Veaġa tauġena ġita iatarai eġauġauni. Ġia eġuriġurini nai tu, etaġi-ġabaraġeni. Mo etaġi-ġabaraġeni guruġari tu tarimarima na asi ilaila beġe kiraġirini guruġari. ²⁷ Barau ma ribana ginikau ġita nuġara iaġasiri ai kara ġetanuni, ma Iauka Veaġa ġena tuġamaġi maki ġia tu ma ribana. Korana Iauka Veaġa tu Barau ġena ura loriri ai ġena doġoro tarimari veaġari iatarai ai eġuriġurini.

²⁸ Ġita ribara, deikara Barau ġeura-viniani tarimari na ġeri ai karakara ġeġorani dagarari mabarari ġerina namo beġe ġoitaġorini. Korana moġeri tarima tu ġia na ġena ura lorinai ekearito, maġuri beġene ġabia ġana. ²⁹ Barau na deideiri eriba-guinerito ġia ġeura-viniani tarimari tu ġia na eviriġirito, ġia Natuna ilailanai bene vaġa-iaġori ġana. Korana mo dabarai ġia Natuna tu maġuri guine meronai beiaġoni tarikaka ġutuma vefakari ai. ³⁰ Mo eġabi-hidirito tarimari tu ġia na ekearito tarimari; ma mo ekearito tarimari tu ġia na vei-iobukaiobuka tarimari ai ekiraġirito; ma

mai vei-maoromaoro tarimari ai ekiraġirito tarimari tu, ġia marevana baregona evinirito.

Barau ġena veuravini tu barego vedaurea

³¹ Be Barau na maiġeri veġa eveirito iatari ai ġita tu kara bita kiraġiani? Bema Barau ġita ġesi, ġita evaġa-kavarani nai, dei na ġita beiaġoma-vinirani? Ta asiġina, korana ³² Natuna korikori maki gwaina asi eġabiato, senaġi etao-fitoġaiato ġita bitana maġuri ġana. Ma kamara dabarai tu Iesu Keriso ġesi dagara mabarari asi bevarevare-vini sebonarani? ³³ Be, Barau na eviriġirito tarimari tu deikara na bevaġa-daġarini Barau ġoiranai? Ta asiġina, korana Barau tauġena na maorori ekiraġirini! ³⁴ Ma deikara na rakava voina metona bevinirini, ei? Ta asiġina, korana Keriso Iesu tu emaseto, benamo Barau na ma evaġa-maġuri ġenoġoiato. Ġia toma tu Barau ġimana aroribanai etanu-taġoni, ma ġita iatarai eġuriġurini. ³⁵ Ġita tu deikara na Keriso ġena veuravini nuġana na beġabi-ġerevaġirani? Meto ġerai ġeraġasini moġerina ba? Maġuri gwaġiġiri ġerai ġeraġasini moġerina ba? Gevaġa-midigu midigurani e ġelai-rovo-rovorani moġerina ba? Vito nanu mase taġoitaġorini moġerina ba? Asi kefiru dabuġari tatanuni moġerina ba? Vevaġa-gari dagarari taġoirarini moġerina ba? Vetari baġari na beġe vaġirani monana, ei? Asiġina veġata! ³⁶ Buka Veaġai ekirani kavana,

“Ġai tu ġoi daimu ai vanaġivanagi ġevaġi-masema veġata ġetoni.

Ġai tu beġene vaġi-maseri ġetoni mammeri kavana ġeveimani.”

³⁷ Senaġi euravini-baregorani Kerisona ġenana maiġeri meto mabarari nuġari ai takokoreni veġata, be tavaġa-darererini.

³⁸ Korana au ama riba-maoroni, ġita tu dagara ta na asi ilaila veġata Barau ġena veuravini ġenana beġabi-ġerevaġirani: Mase o maġuri, aneru o iauka rakavari, inította taġitarini dagarari na o ġoirai vau mani beġe ġorani dagarari na, o seġuka kotari, ³⁹ guba tuġunai dagara ta o tanobara gaburenai mase gabuna dagarana ta, o Barau ġimana veiveiri dagarana ta na asiġina-ġinavaġi Barau ġena veuravini na beġabi-veġitarani, mo veuravini tu Barau na ġita evinirato, korana ġita tu ġera Vereġauka Keriso Iesu nuġanai tatanuni.

9

Isaraela, Barau na eġabi-hidiato besena

¹ Au tu Keriso ġena maġuri nuġanai atanuni, naima asi aġofaġofani, guruġa moġoniri akiraġirini, iauka Veaġa na au

nuḡagu ai evaḡa-fofori ginikauani, ma au nuḡagu iaḡasina na evaḡa-moḡoniani. ² Au tu nuḡagu taḡitaḡi asikeyi, ma ḡegu nuḡa-vekwaraḡi Isaraela tarimari iatari ai maki asi ekorini. ³ Ḣegu ura baregona tu maiḡa moḡo: Bere namo, au tarikakagu ema ḡegu doḡoro korikoriri maḡuri beḡene ḡabia uranai tu, Barau na au moḡo iatagu ai rakava meto lelevaḡina bere tore-kaua, ema Keriso ḡenana bere tore-fitoḡagu, be rekwerekwa tarimagu ai bara iaḡo, a ḡia tu au gabugu ai maḡuri beḡere ḡabia. ⁴ Mai tu Isaraela tarimari akiraḡirini. Ḣia tu Barau na enatu-vanaḡirito e Barau na marevana e mamana baregona evaḡa-fofori vinirito; ema ḡena kiraḡitore guruḡari baregori evinirito, taravatu maki evinirito; e Barau beḡene toma-rakariḡoa maḡuriri ekira-vararito, ema guruḡatore tu ḡia ḡeri ai eveirito. ⁵ Aberahamo, Isako, Iakobo tu ḡia seseri doḡori, ema tauḡani rekenai bita ḡitaiani nai, Keriso tu ḡia ḡeri bese tauna. Keriso tu Barau, ma dagara mabarari debari tu ḡia. Ḣia tu vanaḡivanaḡi bitana vaḡa-raḡea. Amen.

⁶ Au asi akirani, Barau ḡena guruḡa (Isaraela tarimari ḡeri ai) tu benamo asi tauri ai beḡe iaḡo atoni. Asiḡina. Au akirani tu, (Barau ḡena guruḡa tu Isaraela besena mabarana ḡeri senaḡi) dia Isaraela besena mabarana tu Isaraela tarimari korikori. ⁷ Ema maiḡesi maki asi bakirani: Ḣia tu Aberahamo besena, be ḡia mabarari Aberahamo natuna batoni. Asiḡina. Korana Barau ekirato tu, “Ḣoi besemu tu Isako ḡenana moḡo vau beḡea maḡurini.” ⁸ Moḡa anina tu: Tauḡani rekenai ḡemaḡurini tarimari tu dia Barau natuna. Asiḡina. Ḣia tu Barau ḡena kiraḡitore maḡuriri korikoriri ai ḡemaḡurini tarimari moḡo tu Aberahamo besena. ⁹ Korana Barau ḡena kiraḡitore guruḡana tu iniḡesi ekirani, “Au na baḡabi-torea ḡaronai ma baḡenoḡoi-iaḡomani, benamo Sara na natumi merona ta beḡabiani.”

¹⁰ Dia moḡa moḡo, senaḡi boḡono ḡitaia, Rebeka natuna kafa ruarua maki tamari tu sebona moḡo, mo tu ḡita tamara Isako. ¹¹⁻¹² Senaḡi kafa roḡosi beḡere maḡuri e veiḡa namona ta o rakavana ta maki roḡosi beḡere vei-karaia nuḡanai, Barau na Rebeka ekiraiato, ekirato, “Tau-guinena na tau-muriseina ḡena vetuḡunaḡi beiaḡo-vinini.” Tovotovonai veḡata Barau moḡesina eguruḡato, korana ḡia ḡena boioḡa ilailanai eḡabi-hidiato merona tu gabunai betanuni veḡata. Tarima Barau na tu dia ḡeri ḡauvei e veiḡa namori bakuri ai ekearini, senaḡi Barau tauḡena ḡena ribai moḡo ekearini. ¹³ Buka Veḡai etoreato kavana, ekirani, “Iakobo tu au na aura-viniani, senaḡi Esau tu aiau-rakavaiani.”

¹⁴ Be kara bita toni? Sikira, Barau tu dia vei-iobukaiobuka Barauna sisi? Asiḡina ḡinavaḡi veḡata. ¹⁵ Korana Barau

na Mose tu ekiraiato, ekirato, “Au na deikara bavetuḡa-ḡwaiani tarimana, ḡia tu bavetuḡa-ḡwaiani, ema au na matari vetuḡari baḡwani tarimari tu, bavaḡa-kavarini korana bave-tuḡa-ḡwari kekei.” ¹⁶ Moḡa lorinai, dagara baregona tu dia tarimarima ḡeri ura o vekwaraḡi, senaḡi Barau ḡena vevetuḡaḡwa. ¹⁷ Korana Buka Veaḡai ekirani, Barau na Pharao, Aigupito ḡeri vere, tu maiḡesina ekiraiato, ekirato, “Au na ḡoi kini ai atoremuto korana tu maiḡa, ḡoi ḡemu kira-sirivaḡi ai au ḡegu seḡuka bana vaḡa-rakarosia, be au aragu tanobara mabaranai beḡene kiraḡi-foforia.” ¹⁸ Moḡesina naima bema Barau eurani tarima ta nevetuḡa-ḡwaia etoni nai tu, evetuḡa-ḡwaiani, ma eurani ta nuḡana nevaḡa-gwaḡiḡi foroforoa etoni nai, nuḡana evaḡa-gwaḡiḡi foroforoani, benamo Barau ekira-sirivaḡi viniani.

¹⁹ Ma ta na au bokiraguni, bokirani, “O kara dainai ḡita Barau na tu roḡo evaḡa-daḡarani, ekirarani, ḡita tu veirakava tarimara veḡata etoni, ei? Be deikara tu ma kokorena Barau na neveia veḡata betoni veḡana ḡia na bekira-ḡoiiani, ei? ²⁰ Ḳoi tauḡemu novetuḡamaḡi, ḡoi tu deikara, be Barau garona ḡoi na oḡareani? Be, ḡimana na ḡeveiato dagarana ta na eveiato tarimana bekiraiani, ‘Ḳoi tu kara dainai au maiḡesina oveḡuto,’ betoni ba?” ²¹ Ribara, ḡuro eveini tarimana tu ma ḡena maoro veḡata, mo tano tavi baregona sebona eḡabiani, monana ḡuro ruarua beveirini. Ḳuro ta tu namo vedaurea beveiani, mo tu vereko baregona ḡana, ma ḡuro ta tu bevei-kavaiani moḡo, vanaḡivanaḡi daridari ḡana. Mai ḡuro vei tarimana maiḡa tu moḡoni ma ḡena maoro ba asiḡina mo veḡa beveiani nai tu, ei?

²² Barau maki moḡoni moḡesina eveito. Ḳia eurato, ḡia ḡena baru baregona nevaḡa-foforia, ema ḡena seḡuka nevaḡa-bererosia, be tarimarima na beḡene ribaia etato. Senaḡi ebaruvini-rakava rakavarito ma bene vaḡi-ḡosiḡosiri etato tarimari ḡeri ai, nuḡana eḡabi-tariato e evevaḡa-gwaḡiḡito. ²³ Barau na mo veḡa eveiato korana tu ḡia eurato, ḡia marevana barego lelevaḡina moḡa beḡene ribaia etato. Ḳita tu ḡia na evetuḡa-ḡwarato, ema ḡita tu Barau na tovotovonai veḡata erovina-torerato, ḡia marevana baregona bitana ḡabia ḡana. ²⁴ Ḳita tu ḡia na ekearato tarimara. Barau na tu dia Iuda tarimama moḡo ekeamato, asiḡina, irau bese tarimami maki ekeamito. ²⁵ Hosea nuḡanai eguruḡato kavana, ekirato,

“Ḳia tu dia au ḡegu tarimarima,
 senaḡi ‘au ḡegu tarimarimai’ bakiraḡirini,
 ema asi aura-vinirini doḡorona bakiraḡirini, bakirani, ‘ḡegu uravini doḡorona’ batoni,

26 ema,

‘Ĝomi tu dia au ĝegu tarimarima’ atato gabunai, mo gabu sebonai ĝia bakiraĝirini, ‘Maĝuri Barauna natuna doĝorori.’”

27 Isaia na Isaraela tarimari ekiraĝirini nai tu ekirato, “Mo tu moĝoni, Isaraela tarimari asisebo kone-mirina noĝa moĝo, senaĝi tarima viravira moĝo beĝe maĝurini. 28 Korana tu Vereĝauka na tanobara tarimari ĝeri rakava voiri tu beraga-vini-vaĝirini, asi bekwaiboni.” 29 Mai tu Isaia tovo-tononai eguruĝato kavana, “Bere seĝuka rakava-rakava Vereĝaukana na ĝita besera tari asi bere goru-tariri nai, ĝita tu Sodoma e Gomora kavari bitara vei.”

Isaraela tarimari asi ĝeri veĝabidadama

30 Be ĝita tu kara ma bita toni? Iniĝesina sikira: Irau bese tarimari tu vei-iobukaiobuka tarimari ai beĝene iaĝo vekwaraĝina tu asi ĝeveito (Isaraela tarimari kavana), senaĝi ĝeri veĝabidadama Iesu Keriso ĝenai ĝetoreani ĝenana, vei-iobukaiobuka tarimari ai ĝeiaĝoto. 31 A Isaraela tarimari na tu taravatu ĝekorana-iaĝi ginikauato Barau na vei-iobukaiobuka tarimari bene kiraĝiri ĝana nuĝanai tu, vei-iobukaiobuka tarimari ai asi ĝeiaĝoto. 32 Kara dainai? Korana ĝia tu dia veĝabidadama ĝenana vei-iobukaiobuka tarimari ai beĝe iaĝoni ĝetato. Asiĝina. Ĝia ĝekirato tu, ĝeri ĝauvei e veiĝa ĝerina vauro vei-iobukaiobuka tarimari ai beĝe iaĝoni ĝetato. Moĝa lorinai Keriso tu ĝia ĝeri vedaĝaraĝe forenai eiaĝoto, benamo ĝeketo-tarito. 33 Buka Veaĝai etoreato ekirani kavana, “Ĝoĝitaia, au na Sionai (o Ierusalem) fore ta atoreato, tarima bene vaĝa-vedaĝa-raĝeri ĝana, ema mo fore barana atoreato, bene vei-ketori uranai. Senaĝi ĝia bevaĝa-moĝoniani tarimana tu, asiĝina-ĝinavaĝi moĝo bemaikaiani.”

10

1 Tarikakagu mabarami, au nuĝagu ĝena ura baregona korikori, ma ĝegu noĝinoĝi Barau ĝenai aveiani tu, Isaraela tarimari Barau na bene vaĝa-maĝuriri. 2 Korana au na maki ĝia avaĝa-moĝonirini, ĝia na Barau ĝena ura veiĝari beĝene korana-iaĝi ginikauri veĝata, senaĝi dagara sebona tu, Barau uravinina maĝurina korikori ĝia tu asi ribari. 3 Korana Barau ĝenana vei-iobukaiobuka eiaĝomani, moĝa ĝia tu asi ribari, be ĝia tauĝeri na ĝeri vei-iobukaiobuka veiĝari boruri ma ĝevaĝa-ruĝarini. Moĝesina naima Barau na tarimarima

etore-roroḡotorini lairi korikori ḡia na tu asi ḡeḡabi-raḡerini. ⁴Taravatu tu eiaḡomato mo Keriso ḡenai ema magoto. Toma tu Keriso beḡe vaḡa-moḡoniani tarimari mabarari tu vei-iobukaiobuka tarimari ai beḡe iaḡoni.

⁵ Mose na taravatu korana-iaḡina ḡenana vau Barau ḡoiranai vei-iobukaiobuka tarimari ai beḡe iaḡoni lairi eki-rarito nai, maiḡesina ekirato, “Mai taravatu maiḡeri beḡe korana-iaḡirini tarimari tu mai taravatu ḡenana maḡuri beḡe ḡabiani.” ⁶ Senaḡi veḡabidadama ḡenana vei-iobukaiobuka taḡoitaḡoani guruḡana Buka Veaḡai tu maiḡesina ekirani, “Nuḡamu ai asi bono kira, ‘Guba ḡana deikara bevaraḡeni?’” Be Keriso guba na bene ḡori-mariḡoa ḡana. ⁷ “Ema asi bono kira maki, ‘Deikara tano gaburena ḡana bevariḡoni?’” Be Keriso mase na bene ḡori-maraḡea ḡana. ⁸ A mai guruḡa korana korikori tu maiḡesi ekirani, “Guruḡa tu ḡoi sevisevimu ai maniḡa; ḡoi murumu ai ma ḡoi lorumu ḡutunai etanuni.” Ḣai na veḡabi-dadama guruḡana ḡomi ḡemi ai tu maiḡa ḡakiraḡiani. ⁹ Mo tu bema murumu na boguruḡa-foforini, bokirani, “Iesu tu Vereḡauka,” botoni, ma lorumu ḡutuna bovaḡa-moḡoniani, ḡia tu Barau na mase na ma evaḡa-varigisi ḡenoḡoiato nai, Barau na bevaḡa-maḡurimuni. ¹⁰ Korana loruna ḡutuna na evaḡa-moḡoniani tarimana tu, Barau ḡoiranai vei-iobukaiobuka tarimanai eiaḡoni; ema muruna na eguruḡa-iaḡi foforini tu, maḡuri edoḡariani. ¹¹ Korana Buka Veaḡai maiḡesina ekirani, “Ḣia evaḡa-moḡoniani tarimana tu asi bemaiakaiani.” ¹² Anina tu, Iuda tarimari e irau bese tarimari fakari ai vetoḡa boruna ta asi betanuni, korana tu ḡita mabarara ḡera Vereḡauka tu sebona kwariḡutu, Barau ḡereḡana moḡo, ma ḡia ḡenai ḡekea-raḡeni tarimarimari mabarari tu ḡena vevaḡa-namo barego vedaureana evinirini. ¹³ Korana, “Barau arana beḡe vatoani tarimari mabarari tu Barau na bevaḡa-maḡuririni.”

¹⁴ Senaḡina, kamara dabarai Barau asi ḡevaḡa-moḡoniani tarimari ḡia ḡenai beḡe kea-raḡeni? Ema kamara lai ai Barau varina asi ḡeseḡaḡiato tauri na ḡia beḡe vaḡa-moḡoniani? Ema kamara dabarai ḡia varina beḡe seḡaḡiani, bema ta na asi beḡobata-vinirini nai? ¹⁵ E deikara na beḡobata-vinirini, bema Barau na ta asi betuḡuani nai? Buka Veaḡai ekirani kavana, “Vari Namona eḡwa-iaḡomaiani tarimana kwakuna tu namo vedaureana veḡata, (korana namo baregona evaḡa-foforiani).”

¹⁶ Senaḡi dia tarimarima mabarari na Vari Namona ḡeḡabi-raḡeani, nai Isaia maiḡesi ekirani, “Vereḡauka, deikara na ḡaina guruḡa evaḡa-moḡoniani?” ¹⁷ Ḣita ribara, veḡabidadama tu Vari Namona ḡeḡobata-iaḡiani taseḡaḡiani,

monana eiaḡomani; ema taseḡaḡiani varina tu Keriso ḡena guruḡa. ¹⁸ Senaḡi Isaraela tarimari tu kamasi? Barau ḡena guruḡa moḡoni ḡia na asi ḡeseḡaḡiato? Asiḡina, ḡeseḡaḡiato. Korana Buka Veaḡai ekirani,

“Tarima kotari na tanobara mabaranai ḡea vari-fiuato, ema ḡeri guruḡa maki tanobara dokona-dokona ḡea ḡoitaḡoato.”

¹⁹ Avedanaḡini: Isaraela tarimari na mo guruḡa tauna asi ḡedoḡariato? Asiḡina, ḡia ma ribari. Korana Mose varau maiḡesi ekirato,

“Au na ḡomi tu asi arana besena ta ḡerina ḡomi bavaḡa-maiakamini.

Ema au na ḡomi tu asi ḡetuḡamaḡi-fakani besena ḡenana bavaḡa-barumini.”

²⁰ Ema Isaia maki asi eguruḡa-garito, ekirato,

“Au tu asi ḡevetauguto tarimari na ḡeḡoitaḡoguto, ema asi ḡevedanaḡi-vetauguto tarimari ḡeri ai avevaḡa-foforito.”

²¹ Senaḡi Isaraela tarimari tu ekirarito, ekirato,

“Boḡiboḡi na eiaḡoni mo ea lavini, au ḡimagu tu seḡafore ema kira-sirivaḡi tarimari ḡeri ai atuḡu-rosiani.”

11

Isaraela besena lakouna Barau na evetuḡarito

¹ Moḡa lorinai ma avedanaḡini: Barau na ḡena Isaraela tarimari tu eruḡa-doḡe-muriḡirito ba? Asiḡina ḡinavaḡi! Au maki Isaraela tarimagu, Aberahamo besena, Beniamina ḡena doḡoro taugu. ² Barau na ḡena tarimarima, tovo-tovona na veḡata eḡabi-hidirito tarimari, kamasi beruḡa-doḡe-muriḡirini? Ḡomi Buka Veaḡai Elia varina ḡetoreato tu moḡoni veḡata asi ribami? Ḡia Isaraela tarimari na beḡe vaḡi-maseani ḡetato nai, Barau ḡenai eḡauḡauto, maiḡesi ekirato: ³ Vereḡauka, ḡemu peroveta tarimari tu beḡe vaḡi-ḡosiri, ma ḡoi ḡevarevare-vinimuni dagarari ḡetore-kaurini e ḡegaburini fata veaḡari maki beḡe rovoru. Mai tu au moḡo ḡereḡagu roḡo maiḡegu nuḡanai, au maki ḡevaḡi-masegu ḡetoni. ⁴ Ma Barau na ḡia tu kamasi evaḡa-veseato, ei? Barau ekirato, “Au ḡegu tarimarima mabarari daḡara imaima ruarua (7,000) atore-ḡerevaḡirito, roḡo maḡuri maniḡeri. Ḡia na ḡofaḡofa barauna Bal asi ḡetoma-rakariḡo viniato.”

⁵ Maitoma maki, Barau na ḡena namo e varevare-barai Isaraela tarimari lakouna eḡabi-viriḡirito. ⁶ Bema ḡena vevetuḡaḡwa e varevare-barai eveḡabi-hidito nai, dia kara ta ḡeveiato bakunai eḡabi-viriḡirito. Korana bema ḡeri ḡauvei ta

dainai Barau na bere ġabi-hidiri nai, ġena ġabihidi veiġana tu dia ġena vevetuġaġwa e varevare-bara dainai, vevetuġaġwa maki asi anina.

⁷ Be kara bita kiraġiani? Isaraela tarimari na beġene ġabia ġana ġevetau-gwadagwadaiato dagarana tu ġia na asi ġeġabiato, senaġi Barau na eġabi-hidirito tarimari kotari na moġo ġeġabiato. A mabarari na tu Barau ġena keakea asi ġeseġaġi-viniato. ⁸ Buka Veaġai ekirani kavana, “Barau na ġia nuġari e ġeri tuġamaġi tu evei-veġonurito, be tovotovona na veġata mo initoma ġia tu asi ġeboġe-fakani, ema garo maki asi ġeseġaġini.”

⁹ Davida ġena guruġa maki maiġesi ekirani, “Bere namo ġari ġaniġani fatana maki ġeri konagi e ġeri ganai bene iaġo,

e ġeri vekakenaġi daganarai bene iaġo, ema ġeri vei-rakava voina ġabiġabina gabunai bene iaġo.

¹⁰ Bere namo matari bene vei-mukunari, be asi beġene boġeboġe, ma doġeri beġene ġeġeva, be beġene raka-dorudoru vanaġivanaġi.”

Barau na boġa oliveri legari vamoka oliveri legari ġeri ai ekafa-kaurito

¹¹ Ma avedanaġini, Isaraela tarimari ġevakakenaġito nai tu, beġene keto-moġovaġi ġana ba? Asiġina, dia moġesina! Senaġi ġeri kira-sirivaġi dainai, vevaġa-maġuri tu irau bese tarimari ġeri ai evotuto, korana Isaraela tarimari beġene launaġiri, Barau ġena vevaġa-maġuri beġene vetaua ġana.

¹² Situġamaġia, Isaraela ġeri kira-sirivaġi na vevaġa-namo barego tanobarai ema raka-toġato, ema iauka maġuriri ai ġerabu-iaġirini gaburi ai irau bese tarimari ġeri ai namo-bara ema foforini, a Isaraela tarimari mabarari beġe ġenoġoini Barau ġenai nai tu, Barau ġena vevaġa-namo tu ma barego lelevaġina bebubu-rigoani.

¹³ Mai tu ġomi irau bese tarimami, avaġa-guruġamini, korana au tu ġomi irau bese tarimami ġemi apostolo taugu. Au ġegu iaku tu barego mai ġauvei aveiani nai. ¹⁴ Korana au auranġi ġegu tarimarima korikori bana vaġa-vetuġamaġi daradarari, be kotari na maġuri beġene doġariri. ¹⁵ Korana Iuda tarimari Barau na eruġarito nai tu, tanobara boruri tarimari eġabi-kavirito, a Barau na Isaraela tarimari ma beġabi-raġerini tu, kamasi beġea vetoreni? Namu baregona beġorani! Mo tu mase na maġuri-ġenoġoi bevaġa-ġoraiani kavana.

¹⁶ Bema ġebaki-guineani beredina Barau ġeviniani nai tu, mo beredi mabarana tu ġia ġena, ema bema ġau ġokana Barau ġeviniani nai, legana maki ġia ġena. ¹⁷ Isaraela tu noġa

moĝo olive ĝauna namona ta. Barau na mo olive legana tari etau-korurito, ma ĝomi, boĝa olivena legari, eĝabimito, mo etau-korurito moĝeri gaburi ai evaĝa-kafakafa-kaumito, benamo toma tu mo olive namona ĝokana na ĝaniĝani namori ĝevaraĝeni, moĝeri ĝoĝanirini. ¹⁸ Moĝa lorinai asi boĝono veiavi ĝia vekaravari ai. Bema boĝo veiavini nai, boĝono riba: Dia ĝomi na ĝau ĝokana ĝovaĝa-kavaiani, asiĝina, ĝau ĝokana na ĝomi evaĝa-kavamini.

¹⁹ Betaĝu boĝo kirani, “Olive legari tu etau-korurito, au ĝia gaburi ai bene vaĝa-kafakaugu ĝana.” ²⁰ Oba, mani tu moĝoni. Senaĝi ĝia tu asi ĝeri veĝabidadama naima etau-korurito, ma ĝomi tu ĝemi veĝabidadama lorinai, ĝia gaburi ai ĝoruĝani. Moĝesina naima asi boĝono vetuĝamaĝi-varaĝe varaĝe, senaĝi boĝono gari moĝo. ²¹ Korana bema Barau na olive legana korikoriri maki gwairi asi eĝabirito senaĝi etau-korurito nai, ĝomi maki gwaimi asi beĝabirini.

²² Moĝeri na Barau ĝena veiau-namo veiĝana namona ma ĝena veiau-rakava veiĝana metona boĝono ĝitaia. Barau ĝabidadamanai ĝeketoni tarimari tu eiau-rakavarini, ma ĝeri ai veiĝa metona eveirini. Senaĝi ĝomi tu eiau-namomini. Barau na roĝo beiau-namo-iaĝomini, bema ĝia ĝena veiau-namo nuĝanai moĝo boĝo tanu-iaĝoni nai. Asiĝina nai tu, ĝomi maki bebasi-ĝutumini. ²³ Iuda tarimari maki, bema Barau asi ĝevaĝa-moĝoniani veiĝari beĝe iaĝuirini, benamo Barau beĝe vaĝa-moĝoniani nai tu, Barau na ma bekafakau-ĝenoĝoirini. Korana Barau na ma bekafakau-ĝenoĝoirini riba. ²⁴ Ĝomi tu boĝa olivena ĝauna legana, a dia varovaro olivena, senaĝi eĝabimito, ma vamoka olivena ĝaunai ekafa-kaumito. Bema ĝomi boĝa olivena legari moĝesina eveimito nai, vamoka olivena legana etau-koruato, moĝea maki etau-koruato olivena ĝaunai ma bekafa-kauani riba.

Israela tarimari mabarari Barau na bevaĝa-maĝuririni

²⁵ Tarikakagu mabarami, au aurani mai guruĝa vekure-toĝana maiĝa boĝono ribaia, korana tauĝemi boĝo vekiraĝi-varaĝe varaĝeni garina: Israela tarimari nuĝari tu moĝesi gwaĝiĝi moĝo asi beĝe tanu-iaĝoni. Asiĝina. Ĝia nuĝari e ĝeri tuĝamaĝi moĝesi beĝe tanu-iaĝoni, beiaĝoni mo, irau bese tarimari mabarari, (Barau na eĝabi-hidirito tarimari), beĝema bere-toĝani Barau ĝena maĝuri nuĝanai. ²⁶ Moĝa murinai vau Israela besena mabarari Barau na bevaĝa-maĝuririni. Buka Veaĝai etoreato ilailanai, ekirato, “Siona (o Ierusalem) na vevaĝa-maĝuri tauna beiaĝomani, ĝia na Iakobo besena ĝenana Barau asi ĝetoma-rakariĝoani maĝurina betore-veĝitaiani.

27 Benamo au na ġia ġeri rakava baġabi-veġitaiani nai, au na ġia ġeri ai mai kiraġitore gwaġiġina baveiani.”

28 Iuda tarimari ġutuma na Vari Namona ġekira-fitoġaiiani nai, Barau ġena vetari tarimari ai ġeiaġoto. Senaġi moġesi ġeveito dainai, ġemi maġuri dabarana evekeoto. A ġia tu Barau na eġabi-hidirito besena lorinai, seneri (Aberahamo, Isako, Iakobo) bakuri ai Barau na eura-vinirini. 29 Korana Barau ġena varevare ema ġena keakea tarimarima ġeri ai tu beġe tanu-vanaġi vanaġini, asi ma beġe vekoki-fitoġani dagarari. 30 Vaġa-ilaailana ġomi tovtovonai tu Barau ġokira-sirivaġi viniato-ġoi, senaġi toma tu Barau ġena vevetuġaġwa boġo ġoitaġoa. Ġomi tu Isaraela tarimari ġeri kira-sirivaġi dainai, Barau ġena vevetuġaġwa boġo ġabia. 31 Isaraela maki toma tu ġekira-sirivaġini, korana Barau na ġomi evetuġa-ġwamini dainai, ġia maki ma bene vetuġa-ġwari ġana. 32 Korana Barau na tarimarima mabarari kira-sirivaġi maġurinai etore-toġarito, korana ġia ġena vevetuġaġwa ġia mabarari na beġene ġabia.

Barau bitana vaġa-raġea

33 Barau ġena iaunega ema riba tu barego, ma barego lelevaġi veġata! Ġia ġena vevaġa-maoro dabarana maki vetau-kavana beġorani! Ġena dabara maki deikara na betuġamaġi-dogariani? 34 Buka Veaġa ekirani kavana, “Vereġauka ġena tuġamaġi tu dei na beribaiani? O deikara na ġia besisiba-viniani?

35 Dei na Barau evini-farefareato, be Barau na ġia ma bevini vaġa-voiani?”

36 Korana dagara mabarari korari tu ġia, ema ġia ġenana ġeġorato e ġefoforito, ema ġia ġena moġo. Ġia moġo bitana vaġa-raġea mo vanaġivanaġi. Amen.

12

Tauġanimu Barau ġena

1 Tarikakagu mabarami, Barau ġena vevetuġaġwa tu barego aġitaiani ġita iatarai. Tauna moġa au na ġomi alau-naġimini, akirani, tauġanimi mabarari varevare dagarari maġuriri e veaġari ai boġono vaġa-iaġori, ema Barau na beiaku-iaġi-baregorini tauġaniri Barau boġono vini-raġea, ginitaġo varevareri kavana. Moġesina boġo veini tu, Barau boġo toma-rakariġo vini-korikoriani. 2 Mai tanobara ġena maġuri ema veiġa irauirauri asi boġono ġabi-raġeri ema asi boġono veiri. A ġomi tu ġemi tuġamaġi boġono vaġa-variġuri, be ġemi maġuri beġene vekurevo. Monana vau Barau ġena

ura korikori boḡo riba-ginikaurini. Boḡo ribani maki, aiḡa tu namo vedaurea, Barau na eiaku-iaḡiani dagarana.

³ Barau na ḡena namo e varevare-bara lorinai ekeaguto, ḡena apostolo ḡauveina eviniguto nai, au na ḡomi mabarami avaḡa-guruḡamini: Tauḡemi asi boḡono vetuḡamaḡi, ḡomi ḡemi riba ema veiḡa tu varaḡe lelevaḡi. Asiḡina. Namona tu boḡono vetuḡa-maḡi-ginikau, Barau na veḡabidadama aiḡa baregona evinimito, moḡa ilailanai moḡo boḡono tuḡamaḡi e guruḡa. ⁴ Vaḡa-ilailana ḡita tauḡanira tu sebona moḡo, a legana tu ḡutuma gorogoro, ma mai tauḡanira legari ḡeri ḡauvei tu dia sebona. ⁵ Ḗita ekalesia maki moḡesi, ḡita asisebo, senaḡi Keriso ḡena maḡuri nuḡanai ḡita tu tauḡani sebonai taiaḡoto. Ma ḡita tata tu karora tata ḡeri, (dia mabarara tata ḡera-ura ḡera-urai bita rakani).

⁶ Barau ḡena namo ema varevare-barai evinirato ilailanai, varevare dagarari irauirau ḡerai ḡetanuni. Bema ta peroveta varevarena o seḡukana eviniato nai, bene peroveta ḡena veḡabidadama ilailanai. ⁷ Bema ekalesia vetuḡunaḡi iaḡoviniri eviniato nai, bene vaḡa-kavari. Bema vevaḡa-riba varevarena eviniato nai, bene vevaḡa-riba. ⁸ Bema kotari ḡeri veḡabidadama vaḡa-kokoreri varevarena eviniato nai, bene vaḡa-kokoreri; bema rabu tarimari vaḡa-kavari varevarena eviniato nai, bene vini-ginikauri; bema tarimarima ḡorikauri varevarena eviniato nai, ma nuḡana mabarana ḡesi bene veḡorikau; bema tarimarima vetuḡaḡwari varevarena eviniato nai, bene vetuḡaḡwari e bene vaḡa-kavari ma iakuna ḡesi.

Veuravini

⁹ Nuḡami mabarari ema ma moḡoniri ḡesi boḡono veuravini. Rakava veiḡari asi boḡono ura-viniri, a veiḡa namori boḡono ḡabi-gigitariri. ¹⁰ Vetarikaka veuravinina boḡono korana-iaḡi gwadaia, karomi tata ḡesi boḡono vegubakau, a dia tata tauḡemi arami boḡono tore-varaḡe varaḡeri. ¹¹ Boḡono ḡauvei-kokore kokore, asi beḡene ḡubulefimi; Iauka Veaḡa na nuḡami bene vaḡa-variḡisiri, Vereḡauka vetuḡunaḡina boḡono iaḡo-vini. ¹² Ḗotuḡamaḡi-kauani dagarana bakunai boḡono iaku; meto ḡoḡoitaḡorini nuḡari ai boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi; ḡauḡau asi boḡono vaḡa-moirai. ¹³ Barau ḡena tarimarima ḡeri rabu ma vetau-vetau gaburi ai boḡono vaḡa-kavari. Tarimarima boruri ḡemi ai beḡe iaḡosini nai, boḡono ḡabi-raḡeri, ema boḡono nari-ginikauri.

¹⁴ Ḗevaḡa-rakavamini tarimari boḡono vaḡa-namori, iatari ai boḡono ḡauḡau, asi boḡono vaḡa-rakavari, asi boḡono tovoḡari. ¹⁵ Geverereni tarimari ḡesi boḡono verere-vegogo,

ma ġemidigu-midiguni tarimari ġesi maki boġono midigu-midigu sebona. ¹⁶ Karomi ġesi nuġa sebonai boġono tanu, asi boġono vekokoroku, ne ma nuġami mabarari ġesi gaburemi tarimari ġesi boġono vetore-sebona. Tauġemi asi boġono vetore-varaġe varaġe, asi boġono kira, ġomi moġo ma iaunegami.

¹⁷ Veiġa rakavari evei-vinimini tarimana ġena veiġa rakavari voina tu veiġa rakavari na asi ma boġono vaġa-voia. Boġono ġauvei-ġitaġita, be tarimarima mabarari ġoirari ai veiġa iobukaiobukari moġo boġono veiri. ¹⁸ Maino tanutana tu ġomi mabarami ġimami ai moġo maniġea, be ma dabarana nai tu, tarimarima mabarari ġesi maino ai boġono tanu. ¹⁹ Garagaragu namomi, ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri vei-rakava voina asi boġono vei-viniri, a Barau faka boġono vinia, be ġena baru vauro iatari ai bene vaġa-foforia. Korana Buka Veaġai tu maiġesina ekirani, “Vereġauka ekirani, ‘Au na vauro bavaġa-voirini.’ ” ²⁰ Senaġi, “Bema ebaru-vinimuni tarimana evitoani nai, bono ġubua; bema bokana ekokeni nai, nanu bono vinia bene niu. Maiġesina boveini nai tu, karava memeġari ġia debanai bolabu-kaurini,” bema-iaikaiani. ²¹ Rakava na ġoi asi bene vaġa-dareremu, ne ġoi na rakava veiġa namori na bono vaġa-darereri.

13

Taravatu tauri garori bitana seġaġiri

¹ Tarimarima mabarari gavamani ġeri veġorikau maorona gaburenai beġene tanu ema beġene seġaġi-viniri. Korana gavamani boruna ta tu asi etanuni, senaġi Barau na evaġa-ruġarito ema maoro baregona evinirito gavamaniri moġo ġetanuni. ² Moġesina naima gavamani ġeri guruġa eġarerini ma ekira-fitoġarini tarimana na tu Barau na evaġa-ruġarini tarimari eġarerini ma ekira-fitoġarini. Ma mo veiġa beveiani tarimana tu tauġena moġo vei-rakava tarimanai evevaġa-iaġoni, ma evevaġa-metoni.

³ Veġitaġau o gavamani tarimari na vei-iobukaiobuka tarimari tu asi ġevaġa-garirini, ne ġia tu veiġa ġeleaiani tarimari ġevaġa-garirini. Bema ġomi ġourani, boġono tanurekoreko moġo, gavamani tarimari gariri asi boġono vei ġotoni nai, veiġa iobukaiobukari moġo boġono vei. Moġesi boġo veirini tu, ġia na bevaġa-raġemini. ⁴ Gavamani tarimari tu Barau ġena vetuġunaġi ġeiaġo-vinini, ġomi namo boġono ġoitaġo ġana ġeġauveini. Senaġi bema ġomi na veiġa boġo leaiani nai tu, boġono gari korana ma ribami, gavamani ġimanai tu vevaġa-maoro baġana eġabi-taġoani. Barau na asi evini-kavaiato, senaġi ġia vetuġunaġina eiaġo-vinini, kerere

tarimari ġeri rakava voiri bene viniri ġana. ⁵ Moġa lorinai gavamani ġeri veġitaġau gaburenai bitana tanu ema garori bitana seġaġiri. Dia kerere voiri beġe vinirani moġo gariri ai, senaġi nuġarai maki taribani, veiġa namori bitana veiri.

⁶ Ġomi tu moġesina naima ġotakesini. Gavamani takesi ġoviniani, korana gavamani tu Barau ġena vetuġunaġi ġeiaġo-vinini tarimari. Ġia ġeri taimi mabarana tu veġitaġau ġauveina ġeveiani. ⁷ Ma ġemi ġabitore nai, voiri boġono vei. Bema takesi roġosi boġono vini nai, boġono vini, ma moni kotari roġosi boġono vini nai, boġono vini; vegubakau nai, boġono vegubakau; vemataurai nai, boġono vemataurai.

Boġono veuravini, korana ġaro bevotu

⁸ Karomi ta ġenai ġemi ġabitore ta asi bene tanu, senaġi ġabitore sebona moġo bene tanu tu maiġa: Karomi boġono uravini-vanaġi vanaġiri. Korana karonna eura-viniani tarimana na Barau ġena taravatu mabarana ekorana-iaġiani veiġana eveiani. ⁹ Mai taravatu maiġeri: Asi bono veġura-vanaġi; asi bono vevaġi-deba; asi bono lema; tarima tari ġeri dagara mata-ġaniġaniri asi bono vei; ma taravatu kotari maki, moġeri mabarari tu mai taravatu sebona na eġabi-vegogoani: “Sevimu tarimana bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.” ¹⁰ Veuravini na sevina tarimana asi evaġa-rakavaiani. Moġa lorinai dagara barego vedaureana Barau ġena taravatu nuġanai tu veuravini, korana taveura-vinini nai, taravatu mabarana takorana-iaġiani.

¹¹ Mai veiġa boġono veia, korana mai nega vetoġana tu ma ribami. Nega varau beraġasi, be ġotataġa gena na. Korana ġita vaġa-maġurira ġarona tu varau bekavinaġi-rakava, dia mo guinenai, Keriso taġabi-raġeato ġarona gabunai kavana. ¹² Boġi tu dori ekorini, ġaro tu ġena raġe bakunai. Moġa lorinai mukuna veiġari sitore-tariri, ma mama dabuġari siriġo-kauri, vetari tarimari na vetari dabuġari ġeriġo-kaurini kavana. ¹³ Veiġa namori moġo sivei, laġani erakani tarimana kavana. A asi sivereko-lauvaġi lauvaġi e niuniu moġo asi sivaġa-kokorea, kima mata-ġaniġaniri asi sivei e asi simata-boraġa, asi sivevaġi-vevaġi ema asi simama. ¹⁴ Senaġi ġita tu Vereġauka Iesu Keriso moġo siriġoa, dabuġa tariġo-kaurini ilailanai. Ma tauġani ġena ura veiġari rakavari veiveiri tuġamaġiri tu asi siġabi-raġeri.

14

Moiramoirna ema kokore

¹ Veġabidadamai emoiramoirani tarimana boġono ġabi-raġea, enabe ġena tuġamaġi tari ġomi ġemi tuġamaġi ġesi asi ilaila, senaġi asi boġono vaġa-veġareveġarea e asi boġono

ġau-fitoġaia. ² Tarima ta ġena veġabidadama kokore nai, eġani-taġuitaġuini, ma ta tu ġena veġabidadama moira lorinai, ġaniġani koriri, asi bureġari, moġo eġanini. ³ Eġani-taġuitaġuini tarimana na vamoka ġaniġaniri moġo eġanini tarimana asi bene kira-fitoġaia, ema vamoka ġaniġaniri moġo eġanini tarimana na maki dagara mabarari eġani-taġuitaġuirini tarimana asi bene vaġa-rakavaia, korana ġia tu Barau na varau eġabi-raġeato. ⁴ Ġoi tu dei, be tarima ta ġena vetuġunaġi tauna bono vevaġa-maoro vinia? Ġia ġena veġabidadamai eruġa-gigitarini o eketoni moġa tu ġena baregona na vauro bekiraġiani. Senaġi ġia tu beruġa-gigitarini, korana Vereġauka na kokore beviniani bene.

⁵ Tarima ta na tu ġaro tari evaġa-veaġa baregorini, ma ta na tu ġaro mabarari ilaila moġo etoni. Namona tu, ġia tata nuġari e ġeri tuġamaġi ai beġene riba ġeri tuġamaġi tu maoro. ⁶ Tarima ta na ġaro ta eġabi-hidiani, benamo ekirani, mai tu ġaro veaġana etoni nai, mo tarima na mo veiġa tu Vereġauka ġenai eveiani. Eġani-taġuitaġuini tarimana maki Vereġauka etuġamaġiani vauro eġaniġanini, korana ġia na Barau etanikiu-viniani. Ema asi ebureġani tarimana maki Vereġauka etuġamaġiani vauro eġani-ġanini. Ġia maki Barau etanikiuani. ⁷ Korana ġita tamaġurini nuġanai dia tauġera ġera maġuri moġo, ma bita maseni maki dia ġita tauġera ġereġara ġera bita maseni moġo. Asiġina ġinavaġi. ⁸ Maġuri tatanuni nai, Vereġauka ġena tamaġurini, ema bita maseni maki, Vereġauka ġena moġo bita maseni. Moġa lorinai, tamaġurini o bita maseni, ġita tu Vereġauka ġena veġata. ⁹ Keriso emaseto ma emaġuri-ġenoġoito korana tu, mase tarimari ema ġemaġurini tarimari ġeri Vere ai bene iaġo ġana. ¹⁰ Moġa lorinai karase ġoi tarikakamu ovevaġa-maoro viniani? Ma kara dainai tarikakamu okira-fitoġaiani? Bono tuġamaġi, ġita mabarabarara tu Barau ġena vevaġa-maoro seana ġoiranai bita ruġa-tarini, vevaġa-maoro bita ġabini. ¹¹ Isaia na etoreato kavana, ekirani, "Vereġauka ekirani, 'Moġoni veġata, amaġuri-taġoni dainai, tui mabarabarari au ġoiragu ai beġe vetuitui-tarini, mea mabarabarari na Barau beġe kiraġi-foforiani.'"
¹² Moġesi naima ġita tata ġera maġuri Barau ġoiranai bita kiraġi-fofori foforirini.

Tarikakamu ġena veġabidadama asi bono vaġa-rakavaia

¹³ Moġa lorinai karora ġesi tauġera asi bitana vevaġa-maoro vevini. A namona ġita tu ġera tuġamaġi sivaġa-maorori, be tarikakara ġoirari asi sifatafata-ġauri, ġeri

veḡabidadama na beḡe ketoni garina. ¹⁴ Iesu Vereḡauka nuḡanai amaḡurini nai, ma nuḡagu mabarana ḡesi ariba-maoroni, ḡaniḡani dagarana ta tu asi rakava o ma mirona Barau ḡoiranai. Senaḡi bema tarima ta na ḡaniḡani dagarana ta etuḡamaḡi-rakavaiani nai, mo ḡaniḡani dagarana tu ḡia ḡereḡana ḡenai moḡo moḡoni rakava o ma mirona. ¹⁵ Bema tarikakamu asi eiakuni, ḡoi na ḡoiranai kara oḡaniani eḡitaiani nai, bono riba, mo tu dia veuravini veḡana ḡoi na oveiani. Ġemu ḡaniḡani na tarikakamu ḡena maḡuri asi bono vaḡa-rakavaia. Keriso tu ḡia maki uranai emaseto. ¹⁶ Moḡa lorinai ḡemi veḡa ḡobiri boḡono toreri, tarimarima maoro asi boḡono viniri, ḡemi veḡabidadama namori rakavari beḡene kiraḡiri. ¹⁷ Korana dagara baregona tu Barau ḡena Basileia, a dia ḡaniḡani o niuniu dagarari, senaḡina vei-iobukaiobuka, maino, ema iaku-verere Iauka Veaḡa ḡena maḡuri nuḡanai. ¹⁸ Deikara maiḡeri veḡa nuḡari ai Keriso vetuḡunaḡina beiaḡo-vinini tarimana tu, Barau na beiaku-iaḡiani, ema tarimarima na maki beḡe vaḡa-moḡoniani.

¹⁹ Moḡa lorinai mabarara sikokore, maino vaḡa-ḡorana ema ḡera veḡabidadama vaḡa-tubuna ḡauveiri siveiri. ²⁰ Ḡaniḡani ḡaramari ai Barau ḡena ḡauvei asi boḡono vaḡa-rakavaia. Moḡoni, ḡaniḡani mabarari tu namo ema veiareva Barau ḡoiranai, senaḡi bema ḡoi na ḡaniḡani ta oḡaniani nai, tarima ta nuḡana ovaḡa-metoani, benamo ḡena veḡabidadama na beketoni, moḡa neḡi asi namo. ²¹ Moḡa lorinai namona tu, asi bono bureḡa, e vine nanuna asi bono niu, ema tarikakamu vaḡa-daḡaraḡena veḡana ta tu asi bono veia. Korana tarikakamu ta bovaḡa-daḡaraḡeani, benamo bevei-rakavani garina.

²² Kara dagara ovaḡa-moḡoniani, maniḡa tu ḡoi ema Barau fakami ai moḡo bene tanu. (Senaḡi tarikaka tari asi bono launaḡiri, ḡoi na kara ovaḡa-moḡoniani dagarana beḡene ḡabi-raḡea, korana) nuḡanai kara eḡabi-raḡeani dagarana na nuḡana asi evaḡa-meto ḡenoḡoiani tarimana tu beiakuni. ²³ Bema tarima ta tu mo kara eḡabi-raḡeani dagarana ma daradarana ḡesi beḡaniani nai, ḡia tu tauḡena bevevaḡa-metoni, korana ḡia tu asi veḡabidadamana ḡesi eḡaniani. Ema asi veḡabidadama ḡenana ḡeiaḡomani dagarari mabarari tu vei-rakava dagarari moḡo.

15

Keriso ḡena maḡuri bitana tovotovoa

¹ Ġita ma kokorera tarimara na moira tarimari ḡeri keto ai bisini vaḡa-kavari, a dia tauḡera ḡereḡara moḡo lorira bitana toreri. ² Ġita tata karora loriri bisini toreri, be

namo beḡene ḡabia, ema ḡeri veḡabidadama bitana vaḡa-tuburi. ³ Korana Keriso maki tauḡena lorina asi etoreato, senaḡi Buka Veaḡai etoreato ilailanai, ekirani, “Vanevane guruḡari metori ḡoi, Barau, iatamu ai ḡekiraḡirito tu, au iatagu ai beḡema ketokau.” ⁴ Guinena guruḡa mabarari Barau ḡena Bukai ḡetorerito moḡeri tu, ḡita beḡene vaḡa-riba-iaḡira ḡana ḡetorerito. Korana ḡita mo ḡetorerito guruḡari ḡerina vevaḡa-gwaḡiḡi ema vevaḡa-naḡi bisini ḡabia, benamo ḡoirarai Barau ḡena Basileia moḡa bisini tuḡamaḡi-kaua. ⁵ Vevaḡa-gwaḡiḡi ema velaunaḡi tu Barau evinini. Ḡia na ḡomi vekaravami ai nuḡa-sebona bene vaḡa-ḡoraia Keriso Iesu ḡotovotovoani nuḡanai. ⁶ Be nuḡa-sebonai ema garo sebonai ḡera Vereḡauka Iesu Keriso Tamana Barau boḡono vevato-iaḡia.

⁷ Tata karomi ḡesi boḡono veiau-namo ema boḡono veḡabi-raḡe, Keriso na eiau-namomito ema eḡabi-raḡemito kavana. Moḡesina boḡo veini tu, Barau boḡo vaḡa-raḡe ḡitakauani. ⁸ Boḡono tuḡamaḡi: Keriso tu Iuda tarimari ḡeri vetuḡunaḡi taunai eiaḡoto, Barau ḡena vetuḡamaḡikau vaḡa-moḡonina, ema Barau ḡena kiraḡitore guruḡari, senera (Aberahamo, Isako, ema Iakobo) eguruḡa-tore vinirito guruḡari vaḡa-taunari ḡana. ⁹ Ema irau bese tarimari na maki Barau beḡene vaḡa-raḡea ḡena vevetuḡaḡwa bakunai. Buka Veaḡa etoreato ilailanai,

“Moḡa lorinai irau bese tarimari vekaravari ai au na ḡoi
bavaḡa-raḡemuni;
ḡuriḡuri mariri baḡabini,
ḡoi aramu bavaḡa-namoani.”

¹⁰ Ma ekirani,

“Irau bese tarimami o, ḡia ḡena bese tarimari ḡesi ḡoiaku-
vegogo.”

¹¹ Ma ekirani,

“Ḡomi irau bese tarimami,
Vereḡauka ḡovaḡa-raḡea,
ema ḡomi tarimarima mabarabarami,
mari ai ḡia ḡovaḡa-raḡea.”

¹² Ema Isaia ma ekirani,

“Iese natuna ta betubu-vaisini,
ḡena bese tarimana ta bevaisi-raḡeni,
tanobara mabarana beḡita-ḡauani;

irau bese tarimari ḡia ḡenai beḡe vetuḡamaḡikauni.”

¹³ Vetuḡamaḡikau tu Barau ḡenana eiaḡomani. Ḡia na iaku verere ema maino na bene vaḡa-vonuvonu raḡemi ḡenai ḡoveḡabidadamani nuḡanai. Be monana Iauka Veaḡa ḡena seḡuka na ḡemi vetuḡamaḡikau bene vaḡa-barego lelevaḡia.

Paulo, irau bese tarimari ġeri haroro tauna

14 Tarikakagu mabarami, au bama riba-maoro, ġomi maniġemi tu namo na ġovonuvonu-raġeto, ġoriba-ġinikauto, ema karomi tata ġesi boġo vevaġa-riba-vevinini maki ilaila. 15 Senaġi guruġa matari tari ġomi batore-vinimi nai, kota bakiraġi-metori, mo tu ġomi noġa ma bakiravara-ġenoġoimi maia. Moġesi aveini, korana Barau na ġena namo e varevare-bara dabaranai mai ġauvei eviniguto. 16 Ekeaguto, Keriso Iesu ġena vetuġunaġi tarimanai bana iaġo, ma irau bese tarimari vekaravari ai Rubu Veaġa vereri ġeri ġauvei bana veia, Barau ġena Vari Namona bana ġobata-iaġia. Benamo monana irau bese tarimari maki Barau na beġabi-raġerini varevare dagarari ai beġene iaġo. Ema Iauka Veaġa na bene vaġa-veaġari.

17 Moġa lorinai Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai aveiavini, Barau ġena vetuġunaġi aiaġo-vinini nuġanai. 18 Kara boruna ta guruġana au asi baveini, senaġi kara au na akiraġiato ema aveiato ġerina, kara Keriso na au ġeguna eveiato, benamo irau bese tarimari na Barau ġema-seġaġi-viniato, moġa moġo bakiraġiani. 19 Ġegu ġobata ema ġauvei tu Iauka Veaġa ġena seġuka na vetoġa boruri ema nuġa-farevaġi veiġari na evaġa-foforirito-ġoi. Moġesina nai Ierusalemna na aġeġeraġito, aiaġoto mo Iiliriko tanona, Keriso ġena Vari Namona mabarana akiraġi-fofori ġinikauato. 20 Au ġegu ura baregona vanaġivanaġi tu, Keriso roġosi roġo beġere ribaia gaburi ġana bana iaġo, Vari Namona bana ġobata-iaġia. Korana asi aurato, tarima ta na ġauvei evaġa-ruġaiato gabunai ma bana ġauvei-iaġo. 21 Senaġi ġegu ura tu, Buka Veaġai etoreato kavana bana vei, ekirani,

“Ġia varina asi ġekira-vararito tarimari na beġene ġitaia, ema varina asi ġeseġaġiato tarimari na beġene ribaia.”

22 Moġesi nai nega ġutuma naiaġosi atoni, senaġi ama vedaġa-raġeni.

Paulo na Roma benea ġitaia boioġana etogato

23 Senaġi toma mainai au tu asi ġegu ġauvei gabuna ta maia, ema laġani ġutuma varau beġe iaġo nuġari ai, au ġegu ura baregona tu banasi raka-ġitami, 24 nai atuġamaġini, Spein ġana baiaġoni nai tu, basi ġitamini roġo. Maninana bavanaġini nai, atuġamaġini, basi raka-ġitamini, ma ġomi ġesi bita tanu-kotunani roġo. Moġa murinai aurani, ġomi na boġono vaġa-kavaġu ġegu iaġoiaġo bana iaġo-vinia ġana. 25 Initoma tu roġo Ierusalemna ġana aiaġoni, Barau ġena tarimarima veaġari navaġa-kavari ġana. 26 Korana Makedonia ema Akaia tanori ai tu nuġari ma verereri ġesi

Ierusalemmai asi ġeri-ġari tarimari Barau ġena tarimarima veaġari vekaravari ai ġetanuni moġeri ġeri moni ġevaġa-vegogoto. ²⁷ Ġia tu ma iakuri ġesi ġeri moni ġevaġa-vegogoto, ma mo tu Iuda tarimari ġeri ġabitore ġia ġeri ai ġevaġa-voiani. Korana bema irau bese tarimari Iuda tarimari ġeri namo iauka rekenai dagarari ġeġabirini nai tu, ġia tauġaniri rekenai farefarena maki Iuda tarimari ġesi beġe vare-barabararini. Korana ma ġeri ġabitore Iuda tarimari ġeri ai dainai. ²⁸ Be mai ġauvei maiġa bavaġa-koriani, ema bana riba-maoro mai moni tarimari korikori na beġene ġoitaġoa murinai vau, Spein ġana baiaġoni, ema ġomi maki basi raka-ġitamini ġegu iaġoiāgo nuġanai. ²⁹ Au ma ribagu ġomi ġemi ai baiaġosini nai, Keriso ġena vevaġa-namo barego lelevaġina baġabi-iaġosiani ġomi ġemi ai.

³⁰ Tarikaka-ġore, ġera Vereġauka Iesu Keriso aranai ema Iauka Veaġa ġena veuravini, ġita iatarai etoreani veuravinina, bakunai, au ġomi alaunaġimini: Au ġegu vekwaraġi ai boġono vaġa-kavagu, iatagu ai Barau ġenai boġono ġauġau. ³¹ Boġono ġuriġuri, be Barau na Iudea nuġanai Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġimari na bene vaġa-maġurigu, ema mo varevare dagarana Ierusalemmai Barau ġena tarimarima veaġari na beġene ġabi-raġea ma iakuri ġesi. ³² Be Barau ġena ura ilailanai ġomi ġemi ai ma iakugu ġesi bana iaġosi, ema mabarara bisini vevaġa-kokore. ³³ Maino Barauna ġomi mabarami sevimi ai bene tanu. Amen.

16

Paulo ġena vevaġa-namo guruġari

¹ Avaġa-ribamini, ġita tobara Foibe tu beiaġosini. Ġia tu ekalesia ġena vetuġunaġi vavinena ta Kenkrea rubuna nuġanai. ² Anoġimini, Vereġauka aranai boġono ġabi-raġea, ekalesia o veaġa tarimari ġoġabi-raġerini dabarari korikoriri ai. Ema ma ġena ura dagarari ġomi ġemi ai nai, boġono vinia. Korana ġia ġena vevaġa-kava maki barego lelevaġi tarimarima ġutuma ġeri ai. Au maki evaġa-kava barego-lelevaġiguto.

³ Priskila ema Akwila au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Ġia tauri ruarua tu au ġesi ġauvei sebona moġo ġaveiani Keriso Iesu ġena ġauvei nuġanai. ⁴ Ġia tauri ruarua tu au uragu ai be dori ġevaġi-maserito. Au ema tanobara irauirau ai ġetanuni ekalesiari ġema iaku tu asikei ġia tauri ruarua ġeri ai. ⁵ Ġia ġeri numai ġeraka-vegogoni ekalesiana maki boġono vaġa-namori.

Au ġatagu namona Epeneto au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu Keriso murinai eraka-guineto Asia tanobarana nuġanai.

⁶ Maria au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu ġomi urami ai evekwarāġi-baregato.

⁷ Au garagaragu Androniko ema Iunia au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Ġia tu au ġesi dibura numai ġatanu-vegogoto. Apostolo mabarari vekaravari ai ġia tauri ru-rua tu ġerevaġi, ema ġia tu Keriso ġena maġuri nuġanai ġeberetoġa-guineto, muriri ai vau au ama bere-toġato.

⁸ Ampliato au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Vereġauka ġena maġuri nuġanai ġia tu au ġatagu korikori.

⁹ Urebano au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu ġita ġesi taġauvei-vegogoni tarimana Keriso ġena maġuri nuġanai. Au ġatagu namona Stakis au ġegu vevaġa-namo boġono vinia.

¹⁰ Apele au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu moġoni veġata Keriso ġena maġuri nuġanai eruġa-gwaġiġini.

Aristobulo ġena numa tarimari mabarari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹¹ Au garagaragu Herodion ġegu vevaġa-namo boġono vinia.

Narakiso ġena numa tarimari deidei Vereġauka ġena doġoro tarimari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹² Trifena ema Trifosa au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Maniġeri vavine Vereġauka ġena ġeġauvei-vekwarāġini.

Au tobagu namona Peresi ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Mani vavine maki Vereġauka ġena eġauvei-vekwarāġini.

¹³ Rufo ma sinana ġesi au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Rufo tu Vereġauka na eġabi-viriġiato ġena vetuġunaġi taunai bene iaġo, ma sinana tu au sinagu ai eiaġoto.

¹⁴ Asinikrito, Flegon, Hemes, Patroba, Hemas ema tarikaka tari ġia ġesi ġetanuni maniġeri ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹⁵ Filologo, Iulia, Nereus ma tobana, e Olimpasi, ema Barau ġena tarima veaġari ġia ġesi ġetanuni mabarari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹⁶ Karomi tata vetarikaka verauna na boġono vaġa-namori Keriso ġena ekalesia mabarabarari na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu.

Velaunaġi tari

¹⁷ Tarikakagu mabarami, alau-naġimini, boġono boġe-ġotoġoto, vetavi-kirakira veiġari ġeveirini tarimari ema ġomi ġemi veġabidadama ġefatafata-ġaurini, dia ġomi na ġoġabirito vevaġa-ribari na. Maniġeri tarima seviri ġana asi

boĝono raka-kavi. ¹⁸ Korana maniĝeri tarima tu dia ĝita ĝera Vereĝauka Keriso ĝena vetuĝunaĝi ĝeiaĝo-viniani, a ĝia tauĝaniri ĝeri ura veiĝari ĝeveirini. Ĝia tu ĝeri guruĝa meriĝa-meriĝari na ema ĝeri guruĝa ginikau-ginikau na asi iaunegari tarimari ĝeri tuĝamaĝi ĝeĝofa-darererini. ¹⁹ Tarimarima ĝutuma na ĝomi ĝemi seĝaĝi varina varau ĝeseĝaĝiato. Moĝa lorinai au ĝegu verere asikei ĝomi ĝemi ai. Senaĝi au auranĝi, veiĝa namori boĝono riba-ginikauri, ma veiĝa rakavari asiĝina ĝinavaĝi boĝono veiri. ²⁰ Maino Barauna na nega kotuna moĝo benamo Satani ĝomi kwakumi fanafana na gaburenai befana-fatafataiani.

Ĝita ĝera Vereĝauka Iesu ĝena namo ema varevare-bara ĝomi iatami ai bene tanu.

²¹ Timoteo, au ĝauvei karogu, ema au garagaragu Lukio, Iason ema Sosipata na ĝemi vevaĝa-namo guruĝari beĝe tuĝu.

²² Au, Teretio, Paulo ĝena guruĝa mai fefai batorea taugu, na maki Vereĝauka aranai ĝegu vevaĝa-namo atuĝu-iaĝosiani.

²³ Gaius na ĝemi vevaĝa-namo guruĝari betuĝu. Au tu ĝia na ĝena numai enariguni, ema ekalesia tarimari mabarari tu mainai ĝeraka-vegogoni.

Erasto, mai siti ĝena moni eĝita-ĝauani tarimana, ema ĝita tarikakara Kwatas na ĝemi vevaĝa-namo beĝe tuĝu.

[²⁴ Ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena namo ema varevare-bara ĝomi iatami ai bene tanu.]

Barau vaĝa-raĝena guruĝari

²⁵ Barau sivaĝa-namoa, korana ĝia na ĝomi ĝemi veĝabidadama bevaĝa-kokore-iaĝirini au ĝegu Vari Namona, Iesu Keriso aĝobata-iaĝiani varina, ĝenana. Mai vari tu guineri laĝaniri na veĝata vekuretoĝa etanuto-ĝoi dagarana bema fofori. ²⁶ Maitoma moĝeri tu tanu-vanaĝivanaĝi Barauna ĝena guruĝa ilailanai peroveta tauri ĝeri toretore na ĝema vaĝa-foforirini, ma tama ribarini. Mai veiĝa ema vetoreto anina tu, tanobara mabarari na ĝia beĝene vaĝa-moĝonia ema beĝene seĝaĝi-vinia ĝana. ²⁷ Iaunega Barauna sebona kwarikwari sivaĝa-raĝea Iesu Keriso bakunai. Ĝia marevana baregona bene tanu vanaĝivanaĝi. Amen.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA KORINTO EKALESIARI ĜERI

1 Korinto vaĝa-foforina guruĝari

Korinto ekalesiana doĝorona tu Paulo ĝenana eĝorato (Apostolo 18). Ma mai fefa giniguinena Paulo na etoreato korana tu, Korinto ekalesiari fakari ai tu meto kota ĝeĝorato-ĝoi. Ma ĝia na Paulo ĝetore-viniato, ĝedanagiato, kamasi beĝene vei ĝetato. Moĝesi naima Paulo na mai fefai ĝeri vedanaĝi evaĝa-veŝeato (7:1; 8:1; 12:1; 16:1), ema mo deideiri ĝevei-rakavato-ĝoi moĝeri evaĝa-guruĝa-gwĝigirito ema ekalesia maĝurina korikorina tu aiĝesina ekira-vararito.

Paulo na mai fefa tu Efeso vanuĝa na etore-vinirito, mo tu Efeso ekalesiari vaĝa-toitoina evarivaririto taiminai. Mai fefa tu laĝani 53 ma 55 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefai siri baregori tu karoa 1:30-31. Ma ĝena vevaĝa-riba guruĝari baregori ekiraĝirito tu maiĝeri: 1) Ekalesia doĝorona korikori vetoĝana boĝitaiani, ĝia tu Iesu Keriso ĝena vere o veĝitaĝau gaburenai ĝetanuni. 2) Barau ĝena ekalesia doĝorona korikori tu dia tarima o tanobara ĝena iaunegai ekalesia doĝorona beĝe ĝori-kauani, senaĝi Barau ĝena iaunegai ema seĝukai. 3) Ekalesia doĝorona korikori tu Barau na eboioĝaiato dabaranai moĝo beĝe tanuni. 4) Ekalesia doĝorona korikori tu Barau ĝena guruĝa beĝe korana-iaĝiani, ema Barau ĝena veuravini ai moĝo beĝe tanuni.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Ekalesia nuĝanai vevare-kirakira eĝorato - karoa 1-4
2. Veĝa rakavari ekalesia nuĝanai - karoa 5-7
3. Kwaivakuku ĝevinirini bureĝari - karoa 8-10
4. Tomaraka-riĝo dabarana - karoa 11
5. Iauka Veaĝa ĝena varevare - karoa 12-14
6. Variĝisi-ĝenoĝoi - karoa 15
7. Guruĝa dokona - karoa 16

¹ Au Paulo, Barau ĝena urai ekeaguto, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai bana iaĝo, ema ĝita tarikakara Sostene ĝesi tauma ruarua ĝemana mai fefa eiaĝosini, ² Barau ĝena ekalesia tarimami Korinto nuĝanai ĝotanuni ĝemi. Ĝomi tu Barau ĝena tarimarima, be Keriso Iesu nuĝanai varau evaĝa-veaĝamito, ma ĝomi Barau na ekeamito tu boĝono veaĝa uranai. Tarimarima mabarari gabu mabarari ai ĝetanuni ĝera Vereĝauka Iesu Keriso aranai ĝeĝauĝauni tarimari maki,

Barau na ġomi ġesi ekea-sebonamito, boġono veaġa uranai. Iesu Vereġauka tu ġia e ġita mabarara ġera Vereġauka.

³ Ġita Tamara Barau ema Vereġauka Iesu Keriso ġerina varevare-bara ema maino ġemi ai bene tanu.

Paulo na Barau etanikiu-viniato

⁴ Au na ġegu Barau vanaġivanagi atanikiu-viniani ġomi iatami ai, korana ġia ġena varevare-bara ġomi Keriso Iesu nuġanai ġotanuni tarimami evinimito nai. ⁵ Iesu Keriso ġesi ġosebonani nai, Barau na ġomi dagara mabarari ai varau bevaġa-taġami, guruġa kiraġikiraġi iaunegari mabarana ema tuġamaġi-faka mabarana maki evinimito. ⁶ Keriso varina maki ġomi nuġami ai tu varau emoġonito e ġemi veġabidadamai ġoruġa-gwaġiġini. ⁷ Moġesina naima ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena iaġoma roġo ġovaġa-noga-taġoani nuġanai tu, Iauka Veaġa ġena varevare tai tu asi ġorabuni. ⁸ E Barau na ġomi bevaġa-ruġa gwaġiġimini beiaġoni mo magona. Be ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena vevaġa-kota ġaronai ġomi tu asi ġemi vei-rakava bene doġarimi. ⁹ Barau tu ma ġena vetuġamaġikau. Ġia na ġomi ekeamito, ġia Natuna Iesu Keriso ġita ġera Vereġauka ġesi boġono sebona moġo ġana.

Ekalesia nuġanai vevare-kirakira eġorato

¹⁰ Tarikakagu mabarami, au na ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso aranai anoġimini, aurani mabarabarami tu dagara sebona moġo boġono kiraġia, be tauġemi fakami ai asi boġono vevare-kirakira. Ġomi mabarami ġemi tuġamaġi ema ura sebonai moġo boġono tanu. ¹¹ Korana tarikakagu, ġomi varimi tu Kloe ġena numa tarimari na ġema-kiravaraguto, ġekirato, ġomi tu tauġemi moġo ġoveġare-veġareni fakami ai. ¹² Au na akiraġiani gabuna tu iniġa. Ta tu okirani, “Au tu Paulo murinai arakani.” Ta tu okirani, “Au tu Apolos murinai arakani.” Ma ta ma okirani, “Au tu Kefas, (mai tu Petero), murinai arakani.” Ma ta maki ma okirani, “Au tu Keriso murinai arakani.” ¹³ Keriso tu bebevare-kirakira, be doġoro ġutumai beiaġo ba? Mo tu Paulo ġomi urami ai ġevaġa-satauroato ba? O Paulo aranai ġomi ġebabatisomito? ¹⁴ Au na Barau atanikiu-viniani, korana au na ġomi ta asi ababatisomito, a Krispo ema Gaius moġo ababatisorito. ¹⁵ Asi namo ġomi ta bokirani, “Ġai tu Paulo na eababatisomato nai ġena mero ai ġaiaġoto,” botoni. ¹⁶ Moġoni, Stefanas ma ġena numa tarimari ġesi maki au na ababatisorito. Ma asi aribani, au na tarima kotari maki ma ababatisorito ba asiġina.

17 Au Keriso na etuḡuguto tu, dia bana babatiso ḡana, senaḡi Vari Namona bana ḡobata-iaḡia ḡana. Ma dia iaunega lelevaḡi tarimari ḡeri guruḡa maḡurinai bana ḡobata-iaḡia, korana Keriso ḡena satauro asi seḡukanai beiaḡoni garina.

Satauro Varina

18 Moḡoni, satauro varina mase dabaranai ḡerakani tarimari na tu asi ḡevaḡa-moḡoniani, ḡekirani tu vari babona ḡetoni. Senaḡi maḡuri dabaranai tarakani tarimara ḡerai tu Barau ḡena seḡuka satauro varina nuḡanai efoforini. 19 Buka Veaḡa nuḡanai Barau tu maiḡesi ekirani,

“Au na iaunega lelevaḡi tarimari ḡeri iaunega tu asi tauri ai bavaḡa-iaḡorini, ema ḡeriba-vanaḡito tarimari ḡeri riba lelevaḡina bavaḡa-rakavarini.”

20 Be iaunega lelevaḡi tarimari tu ainai? Vevaḡa-riba e toretore tarimari tu ainai? Ribavanaḡi tarimari guruḡa ḡevaḡa-vevaḡirini tauri tu ainai? Barau na evaḡa-foforiato, mai tanobara ḡena iaunega tu babo veḡata.

21 Moḡoni, Barau ḡena iaunega tu fofori, korana Barau na guba ema tanobara eveirito mabarari na ḡena iaunega tu ḡevaḡa-foforiani, senaḡina tarimarima tauḡeri ḡeri iaunega na Barau asi ḡeribaiato. Moḡesina nai Barau ekirato, namona tu, satauro varina, tarimarima na ḡekira-baboani varina, ḡevaḡa-moḡoniani tarimari Barau na bene vaḡa-maḡuriri. 22 Iuda tarimari ḡeri ura baregona tu vetoḡa boruri beḡene ḡita, a Grik tarimari tu iaunega ḡeḡita-vetauni.

23 Senaḡi ḡai na tu Keriso, ḡevaḡa-satauroato tarimana, ḡaḡobata-iaḡiani, ḡia tu vevaḡa-maḡuri tauna. Ma mai vari Iuda tarimari ḡeri ai tu guruḡa rakavana e Grik tarimari ḡeri ai tu vari babona. 24 Senaḡi Barau na ekearito tarimari, Iuda tarimari e Grik tarimari, ḡita mabarara ḡerai Keriso tu Barau ḡena seḡuka ema Barau ḡena iaunega. 25 Barau ḡena veḡa tarimarima na ḡekira-babobaborini, moḡeri veḡa na tarima ḡeri iaunega evanaḡirini. Ema Barau ḡena veḡa tarimarima na moira-moirai ḡekiraḡirini, moḡeri na tarima ḡeri kokore evanaḡirini.

26 Tarikakagu mabarami, ḡovetuḡamaḡi-ḡenoḡoi, ḡomi tu aiḡesi tarimami Barau na ekeamito. Ḡomi tanobara iaunegana ḡesi bita vaḡa-vetovomini nai, ḡomi viravira moḡo ma iaunegami, e ḡomi viravira moḡo ḡoseḡukato, ema ḡomi viravira moḡo ḡemi bese tu vere. 27 Senaḡi Barau na tu mai tanobarai babo tarimari eviriḡirito, benamo ḡia ḡerina mai tanobara ḡena iaunega tarimari evaḡa-maiakarito. Ema Barau na mai tanobarai moira tarimari eviriḡirito, benamo ḡia ḡerina tanobarai kwalimu tarimari evaḡa-maiakarito.

28 Ema Barau na mai tanobarai tarima tari, asi ġeivirini, ġeġita-fitogħarini e ġekirani, namo ta asi beġe vaġa-ġoraiani ġetoni tarimari, eviriġirito, benamo ġia ġerina tanobarai ġevaġa-raġerini tarimari asi tauri ai evaġa-iaġorito. 29 Mo veġa eveiato korana tu, tarima ta ġia ġoiranai asi bene vetore-varaġevaraġe ġana. 30 Gomi ġemi maġuri tu Barau na Keriso Iesu ġesi evaġa-sebonaiato. Keriso Iesu tu Barau na eġabiato ġita ġera iaunegai evaġa-iaġoato. Keriso ġenana ġita tu Barau ġena vei-iobukaiobuka tarimara e Barau ġena veaġa tarimara, ema Barau na rakava nuġana na evoi-vaġirato, ma rakava toma tu asi seġukana ġita ġerai. 31 Moġa lorinai Buka Veaġai ekirani ilailana bitana tanu, ekirani, “Tarima ta eurani bene veiavi nai tu, Vereġauka na kara ġita iatarai eveiato veiavina moġo bene veiavi-iaġia.”

2

1 Tarikakagu mabarami, au ġomi ġemi ai aiaġosito, Barau ġena guruġa vekuretoġana ġemi aġobata-iaġiato tu, dia guruġa gwaġiġiri ai e ġegu iaunegai ġomi avaġa-guruġamito. 2 Au ġomi ġesi roġo tatanuto-ġoi nai, au ġegu ura baregona aveiato tu, dagara ta tu asi bana kiraġia, senaġi Iesu Keriso moġo, o sikira, Iesu Keriso, ġevaġa-satauroato tarimana moġo bana ġobata-iaġia. 3 Au ġomi ġesi tatanuto-ġoi tu asi kokoregu, ma garigu ġesi, ema tauġanigu maki eġoġo-ġoġoato-ġoi. 4 Ema au ġegu guruġa e ġobata maki dia tarimarima ġeri iaunega guruġari na, senaġi au ġegu guruġa ema ġobata tu Iauka Veaġa seġukana avaġa-foforiato-ġoi. 5 Moġesi naima ġomi ġemi veġabidadama tu tarimarima ġeri iaunegai asi boġono vaġa-ruġari, senaġi Barau ġena seġukai boġono vaġa-ruġari.

Iauka ġenana eiaġomani iaunegana

6 Moġoni, Iauka rekenai ġefakirato tarimari tu, guruġa iaunegari avinirini. A maiġeri guruġa iaunegari tu dia mai tanobara ġena iaunegai o mai tanobara ġorikauroi tarimari ġeri iaunegai; ġia ġeri iaunega tu mai ekorini. 7 Au na akiraġiani iaunegana tu Barau ġena iaunega vekuretoġana. Tarimarima ġerina tu ekure-toġaiato, senaġi ġia na mai tanobara roġosi roġo bere veia nuġanai, eġabi-toreato, ġita na mareva baregona bitana ġabia uranai. 8 Mai iaunega vekuretoġana tanobara ġeġori-kauani tarimari na ta maki asi ġeribaiato. Korana bema beġere ribaia nai tu, mareva baregona Vereġaukana tu asi ġere vaġa-satauroa. 9 Senaġi Buka Veaġai ekirani ilailanai, “Ta matana na asi eġitaiato, ta seġana na asi eseġaġiato,

ta ġena tuġamaġi asi etuġamaġi-fakaiato, moġa tu Barau na erovina-toreato, ġia beġe ura-viniyani tarimari ġeri.”

¹⁰ Mai tu vekuretoġa dagarari, senaġi Barau na ġita ġerai tu evaġa-foforirito ġia Iaukana ġenana. Iauka tu dagara mabarari eragaġirini, Barau ġenai dagara dobu-masemaseri maki eragaġirini. ¹¹ Vaġa-ilailana tarima ta na tarima boruna ġena tuġamaġi asi eribaiani. Asiġina. Mo tarima tauġena iaukana na vau ġia nuġanai tuġamaġi vekuretoġari eribarini. Barau maki moġesina, tarima ta na ġia ġena tuġamaġi asi eribaiani, senaġi Barau Iaukana na moġo eribaiani. ¹² Ġita na tu dia mai tanobara iaukana taġabiato. Asiġina. Ġita tu Barau na etuġuato Iaukana taġabiato, Barau na varevare evini-kavarato, dagarari bitana riba-maorori ġana.

¹³ Maiġeri dagara tu dia tarimarima ġeri iaunegai ġevaġa-ribamani guruġari loriri ai ġakiraġirini. Senaġi mai tu Iauka Veaġa na evaġa-ribamani guruġari ilailari ai ġaguruġani. Iauka rekenai dagarari o guruġari tu Iauka Veaġa na evaġa-ribamani ilailanai ġakiraġirini. ¹⁴ Tanobara tarimana na Barau Iaukana ġenana dagara ta tu asi bedoġariani, korana ġia tanobara tarimana ġenai mo tu babo dagarari, ema asi maki beribarini, korana moġeri dagara mo tu Iauka Veaġa nuġanai ġetanuni tarimari na vau beġe ribarini. ¹⁵ Iauka Veaġa ġia nuġanai etanuni tarimana na, dagara mabarari beġita-ginikaurini e betuġamaġi-fakarini, senaġi ġia tauġena tu ta na asi beġita-ginikauani e asi beriba-maoroani. ¹⁶ Korana Buka Veaġa nuġanai maiġesi ekirani, “Deikara na Vereġauka nuġana eribaiani? Deikara na ġia besisiba-viniyani? A Keriso ġena tuġamaġi tu ġita ġerai etanuni.”

3

Barau ġena vetuġunaġi tarimari

¹ Tarikakagu mabarami, au na ġomi avaġa-guruġamito-ġoi tu dia Iauka Veaġa na eguine-iaġirini tarimari kavana. Senaġi au na ġomi tu tanobara maġurinai ġetanuni tarimari kavana avaġa-guruġamito-ġoi. Mo negai ġomi Keriso ġena veġa e maġuri nuġanai tu roġo raraka-raraka. ² Moġesi naima au na ġomi tu lata gorari ai aġubumito, a dia ġaniġani gwaġiġiri ai. Korana mo negai ġomi iauka ġaniġaniri gwaġiġiri ġaniġaniri ġana tu roġosi roġo boġoro barego-ginikau. Aba, initoma maki ġomi tu roġosi roġo boġoro barego-ginikau, roġo raraka-raraka iaukai; ³ korana ġomi tu roġo tauġanimi ġeri ura rakavari na ġeguine-iaġimini. Ġomi fakami ai mama e vevane tu roġo ġetanuni, mainana moġo evaġa-moġoniani

ḡomi tu mai tanobara tarimari ḡeri maḡuri ai roḡo ḡotanuni. ⁴ Ḡomi tu roḡo tanobara maḡurinai ḡotanuni, korana ḡomi ta okirani, “Au tu Paulo ḡena,” ma ta tu ma okirani, “Au tu Apolos ḡena.”

⁵ Be Apolos tu dei? Ema Paulo tu dei? Ḡia tauri ruarua tu vetuḡunaḡi tarimari koriri moḡo, ḡia ḡerina ḡomi Iesu ḡovaḡa-moḡoniato. Ḡai tauma ruarua tu Vereḡauka na ḡauvei tata evinimato. ⁶ Au tu avaroto, a Apolos na tu nanu na edairiato, senaḡi Barau na tu evaḡa-garaiato. ⁷ Moḡesi naima evaroto tarimana e nanu na edairirito tarimana tauri ruarua tu asi arari, senaḡi Barau ḡereḡana moḡo, korana ḡia na dagara evaḡa-gararini. ⁸ Evaroni tarimana ema nanu na edairini tarimana tu ilaila moḡo. Ḡia tata ḡeri ḡauvei ilailari ai Barau na voiri bevinirini. ⁹ Ḡai tu Barau ḡesi ḡaḡauvei-sebonani tarimama, a ḡomi tu Barau ḡena vamoka; ḡomi maki Barau ḡena numa.

Barau ḡena ḡauvei tu numa ragaragana kavana

¹⁰ Barau na ḡena namo e varevare-bara eviniguto ilailanai, au tu numa raga tarimagu namonai aiaḡoto. Numa vaḡa-ruḡavaisina duḡuna forena aragaiato (o kwakuri avaḡa-ruḡa ginikaurito), ma ta na tu iatanai numa eragaiani. Senaḡi numa beḡe ragaiani tarimari tata tu beḡene venari, kamasi numa beḡe ragaiani tu. ¹¹ Barau na Iesu Keriso tu numa vaḡa-ruḡavaisina duḡuna forenai evaḡa-iaḡoato. Ma ta na numa vaḡa-ruḡavaisina duḡuna boruna ta tu asi ma beragaiani veḡata. ¹² Tarima tari na mai numa vaḡa-ruḡavaisina duḡuna forena (o numa kwakuri) iatanai tu golo, silva o galasi foreri beḡe ḡauvei-iaḡirini numa beḡe ragani nai, a tarima tari na ḡau, reḡi o biri beḡe ḡauvei-iaḡirini. ¹³ Ḡia tata ḡeri ḡauvei vetoḡari tu Vereḡauka ḡena Kota baregona ḡaronai vau bevaḡa-foforirini. Korana mo ḡauvei tu karava na bevaḡa-foforiani ema karava na tarima tata ḡeri ḡauvei betovo-naḡirini, moḡeri ḡauvei tu namori ba rakavari. ¹⁴ Bema tarima ta na mo numa vaḡa-ruḡavaisina duḡuna forenai eragaiato numana tu karava na asi beḡaraiani nai, ḡia tu voina namona beḡabiani. ¹⁵ Bema ḡena numa karava na beḡaraiani tarimana tu, ḡena ḡauvei mabarari tu beḡe rekwa-rekwani, ḡia ḡereḡana moḡo bemaḡurini. Senaḡi ḡia tu noḡa moḡo karava na beraga-maḡurini.

Ḡomi tu Barau ḡena Rubu Veaḡa

¹⁶ Ḡomi asi ribami, ḡomi tu Barau ḡena Rubu Veaḡa ema Barau Iaukana tu ḡomi nuḡami ai etanuni, ei? ¹⁷ Bema tarima ta na Barau ḡena Rubu Veaḡa bevaḡa-rakavaiani nai, ḡia maki

Barau na bevaḡa-rakava kwaikwaiyani, korana Barau ḡena Rubu tu veaḡa, ema ḡomi tu ḡia ḡena Rubu Veaḡa.

Tarimarima asi boḡono vaḡa-veiaviri

¹⁸ Tarima ta ḡena tuḡamaḡi na asi bene ḡofaia. Bema tarima ta ḡomi fakami ai etuḡamaḡini, ḡia tu ma iaunegana mai tanobarai, ḡia tu babo tarimanai bene iaḡo, be bene iaunega. ¹⁹ Korana mai tanobara iaunegana Barau ḡoiranai tu iaunega babona. Buka Veaḡai ekirani kavana, ekirani, “Barau na iaunega tarimari tauḡeri ḡeri iaunega rakavari nuḡari ai eḡabi-taririni.” ²⁰ Ema Buka Veaḡai maki ma ekirani, “Vereḡauka ribana, iaunega tarimari ḡeri tuḡamaḡi tu asi tauri, koriri moḡo.”

²¹ Moḡesi naima, tarima ta na tarimarima tu asi bene vaḡa-veiaviri. Korana dagara mabarari tu ḡomi ḡemi. ²² Paulo e Apolos ema Petero; mai tanobara mabarana tu ḡomi ḡemi, maḡuri e mase, maitoma ḡefoforini dagarari ema ḡoirai vau beḡe iaḡomani dagarari; mabarari tu ḡomi ḡemi. ²³ A ḡomi tu Keriso ḡena, ema Keriso tu Barau ḡena.

Vereḡauka tauḡena na ḡena vetuḡunaḡi tarimari ḡeri maḡuri evetau-ginikaurini

4

¹ Moḡesi naima ḡomi na ḡai boḡono tuḡamaḡima, ḡai tu Keriso ḡena vetuḡunaḡi-iaḡovinina tarimama, ema Barau ḡena vekuretoḡa dagarari ḡitaḡauri tarimama. ² Farefare ḡeviniani bene ḡita-ḡauri ḡetoni tarimana ḡena biaguna ḡena ura baregona, ḡia tu ma vetuḡa-maḡikauna ḡesi farefare bene nariri. ³ Au tu kamasi ḡotoni? Au tu asi atuḡamaḡini, ḡomi na au boḡo vetau-ginikauguni o tarimarima ḡeri Kota maḡurinai beḡe vetau-ginikauguni ba asiḡina. Au tu tauḡegu maki asi avevaḡa-maoroni. ⁴ Au tauḡegu avetuḡamaḡini, ḡegu rakava ta asi atuḡamaḡi-doḡariani. Senaḡi asi akirani, au tu asi ḡegu vei-rakava. Vereḡauka na moḡo au eḡita-ginikauguni. ⁵ Moḡesina naima Vereḡauka roḡosi bene iaḡoma e ḡena vevaḡa-kota ḡarona roḡosi bene ḡabia nuḡanai, maitoma tu tarima ta asi boḡono vetau-vinia. Vereḡauka na mukuna furufuru ai vekuretoḡa dagarari mabarari mamai betore-rosirini, ema tarimarima ḡeri tuḡamaḡi loruri ḡutunai ḡetanu-vekuretoḡani maki bevaḡa-foforirini. Mo ḡaro ai Barau na tata bevaḡa-raḡerini ḡeri veiḡa loriri ai.

⁶ Tarikakagu mabarami, maḡeri guruḡa au tauḡegu ema Apolos ḡema bavaḡa-vetovori, korana tu ḡomi namo boḡono doḡari uranai. Be, ḡai ḡemana maḡa boḡono ribaia, “Buka Veaḡai ḡetoreato guruḡana asi boḡono vanaḡia.” Monana

tarima sebona ta moĝo asi boĝo vaĝa-veiaviani e ta asi boĝo kira-fitoĝaiani. ⁷ A ĝoi tu deikara na tarima baregomu ai etoremuto tarimarima mabarari fakari ai? Ĝoi ĝemu dagara mabarari tu dia Barau na evinimuto? Bema ĝoi na Barau ĝenana odoĝaririto nai tu, kara dainai ovekokorokuni, noĝa dia Barau ĝenana oĝoitaĝoato dagarana oveini?

⁸ Ĝomi tu ĝoura-vinirini dagarari na varau boĝo vonuvonu-raĝe. Gomi tu varau boĝo taĝa-ĝosi. Ĝai tu ĝomi na boĝo vanaĝima, korana ĝomi tu varau boĝo kini, be ĝoveĝitaĝauni. (Ĝomi tu noĝa moĝo Keriso varau bere iaĝoma-ĝenoĝoi kavana ĝoveini). Au ĝegu ura barana sebona, ĝomi tu moĝoni boĝoro kini, be ĝai maki ĝomi ĝesi bitara kini-sebona. (Korana boĝono riba, Keriso ma beĝenoĝoi-iaĝomani nai, ĝai maki ĝomi ĝesi bita kinini). ⁹ Senaĝi au atuĝamaĝini tu maiĝesi: Barau na ĝai apostolo tu gabi tarimamai etoremato, mai tanobarai asi beĝene ĝita-leama e asi beĝene iavima gabunai etoremato. Ĝai tu noĝa tarima kotari, Kota na evaĝa-moĝonirini beĝene vaĝi-maseri etoni, benamo ĝeĝabirini, ĝutuma-bara ĝoirari ai ĝevaĝa-ruĝa-rosirini, beĝene ĝitari vau beĝene vaĝiri ĝetoni kavana. Ĝai maki Barau na mai tanobara mabarana nuĝanai etore-rosimato, aneru e tarimarima ĝoirari ai. ¹⁰ Ĝai tu babo Keriso ĝaramanai bene, a Keriso nuĝanai ĝomi tu iaunega. Ĝai tu asi kokorema, a ĝomi tu ma kokoremi. Ĝomi tu ĝeguba-kaumini, a ĝai tu asi ĝegubakaumani. ¹¹ Ĝai ĝatanu-iaĝomani mo toma tu ĝavito-maseni e ĝananu-maseni; dabuĝa rakavari na ĝavedabuĝani; ĝekwarimani; ema asi ĝema tanutaĝo numari. ¹² Ĝai tu tauĝema ĝimama na ĝaĝauveini. Tarima na ĝekira-fitoĝamani nai, ĝai na tu ĝavaĝa-namorini; ĝevaĝa-midigu midigumani e ĝelai-lausedimani, senaĝi ĝaruĝa-gwaĝiĝini moĝo, voiri asi ĝaveirini. ¹³ Ĝai arama tu ĝevaĝa-rakavarini, a ĝai na tu ĝavaĝa-guruĝa ginikaurini. Ĝai tu tanobara ĝena momo ai ĝaiaĝoto, e tanobara na eruĝamani asi eĝabi-raĝemani beiaĝoma mo toma.

¹⁴ Au na maiĝeri mabarari atorerini tu, dia ĝomi navaĝa-maiakami ĝana, senaĝi ĝomi tu au natugu, aura-vinimini tarimami, naima akiravara-toreĝaumini. ¹⁵ Aba, Keriso nuĝanai ĝevaĝa-ribamini e ĝeĝori-kaumini tarimari tu betaĝu 10,000, senaĝi tama tu asi vovoka ĝomi fakami ai, sebona moĝo. Korana Vari Namona ĝenana au tu ĝomi tamami ai aiaĝoto Keriso Iesu nuĝanai. ¹⁶ Moĝesi naima au na ĝomi alaunaĝimini, au boĝono tovtovogu. ¹⁷ Moĝa lorinai maki au na Timoteo ĝomi ĝemi ai atuĝu-iaĝosiato. Ĝia Vereĝauka nuĝanai tu au natugu e auravini-rakavaiani, ema ĝia tu

Vereġauka ġena ġauvei evei-ġitakauani ma vetuġamaġikauna ġesi. Ġia na au Keriso Iesu nuġanai aiġesi atanuni maġurina ma bekira-varamini, gabu e rubu mabarari ai avevaġa-riba iaġirini ilailari ai.

¹⁸ Ġomi tari tu ġovekokorokuni, noġa moġo au ġomi ġemi ai tu asi baiaġosini noġa ġoveini. Ġomi garimi aveini ġotoni. ¹⁹ Senaġi bema Vereġauka ġena ura nai tu, ġemi ai baiaġosi-ġarimoġini. Benamo au baiaġosini vauro, maniġeri tarima ġeri vekokoroku guruġari ema ġeri seġuka basi ribarini. ²⁰ Korana ainai Barau na ġena Basileia o veġitaġau evaġaruġaiani, monai tu dia guruġa korina ġesi moġo efoforini. Asiġi. Barau ġena veġitaġau tu ma seġukana ġesi efoforini. ²¹ Ġomi na tu aiġa ġoura-viniani? Au ġomi ġemi ai tu ma kwarigu ġesi bana iaġosi, ba veuravini ai ema manau ai, ei?

5

Veiġa rakavari Korinto ai

¹ Ma aseġaġini, ġekirani, ġomi fakami ai mata-boraġa maġurina eġorani. Mai mata-boraġa maġurina ġomi fakami ai eġorani tu Barau asi ribari beseri fakari ai maki asi eġorani veiġana. Au ġekiraguni, tau ta na sinana raġetaġona eġabiani, benamo ġaraġonai evaġa-iaġoani, egena-viniani. ² Ma nuġanai ġomi tu ġovekokorokuni. Ġomi tu nuġami taġi na beġere vonu, be moġesi eveini tarimana tu ġomi fakami na boġoro tuġu-veġitaia. ³ Aba, au tauġanigu ġomi vekaravami ai tu asiġina, senaġi iaukai au tu ġomi vekaravami ai maniġegu. Be mai veiġa eveiani tarimana tu au na varau bavaġa-maoroa, au tauġani ai ġomi ġesi maninai mani ġegu bara vaġa-maoroa ilailanai. ⁴ Ġomi ġera Vereġauka Iesu Keriso aranai ġoraka-vegogoni, ema au iaukagu maki ġomi vekaravami ai nuġanai, ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena seġukai, ⁵ ġomi na maniġesi eveini tarimana tu Satani boġono vinoa, tauġanina bene vaġa-rakavaia uranai bene. Moġesina boġono veia, be Iesu Vereġauka ġena ġenoġoi ġaronai ġia iaukana tu bene maġuri.

⁶ Ġomi ġoveiavini tu asi namo. Ġomi asi ribami farao evaġa-tubuani muramurana misina na farao mabarana evaġa-tubuani? ⁷ Moġesina naima farao evaġa-tubuani muramurana guinena mabarana ġemina boġono tore-veġitaia, be ġomi tu beredi variġuna asi farao evaġa-tubuani muramurana beredinai boġono iaġo. Au ribagu, ġomi tu moġoni beredi variġuna, dia farao evaġa-tubuani muramurana ġesi ġevei-sebonamito beredina. Korana Keriso tu moġoni ġita ġera mamoe natuna ginitaġo ġana. Ġia tu ġita urarai ginitaġo

ġana ġevaġiato. ⁸ Moġa lorinai Rubu Veaġa verekona bitana ġabi-gwaġiġia, senaġi dia farao evaġa-tubuani muramurana guinena ġesi. Mai veiġa tari ilailana tarima vaġa-rakavari tuġamaġiri e veiġa rakavari tu farao evaġa-tubuani muramurana kavana, be maiġeri maki bitana tore-veġitari Rubu Veaġa verekona bita ġabi-gwaġiġiani nai. Ġita na Rubu Veaġa verekona bita ġabi-gwaġiġiani nai tu, dia farao evaġa-tubuani muramurana ġesi ġevei-sebonaiani beredina ġesi. Moġa tauna tu, ma moġonira ġesi ema moġoni ai bitana ġabia.

⁹ Fefa tai au na ġomi atore-vinimito nuġanai akiramito, mata-boraġa tarimari ġesi tu asi boġono vekako. ¹⁰ Moġesi atore-vinimito nai, au na tu dia ekalesia murikanai ġetanuni tarimari akiraġirito, au iniġesi tu asi akirato, ġekima-rakaoni, o ġemata-ġaniġanini, o ġofaġofa veiġari ai ġeverarini, o kwaivakuku ġetoma-rakarigo vinirini tarimari ġerina tu boġono rakaveġita-moġovaġi. Korana bema maiġeri tarima ġerina ġoveġita-moġovaġi boġo toni nai tu, mai tanobara boġo iaġuiani. ¹¹ Senaġi toma au na atore-vinimini tu, akirani, deikara ekirani, ġia tu tarikaka veġabidadama nuġanai, senaġi ġia tu ekimani o emata-ġaniġanini, o babarau etomarakarigo vinirini, o tarimarima ġeri maġuri ekiraġi-rakava rakavarini, o niuniu tarimana, o ġofaġofa veiġari eveirini tarimana ġesi asi boġono vekako. Maiġesi tarimari ġesi tu asi maki boġono ġani-vegogo.

¹²⁻¹³ Au tu asi ġegu ġauvei ta ekalesia murikanai ġetanuni tarimari au na bavaġa-maororini. Barau na vau bekota-vinirini. Senaġi ġomi tu ma ġemi maoro ekalesia nuġanai ġetanuni tarimari boġo vaġa-maororini. Buka Veaġa ekirani ilailanai, “Vei-rakava tarimana ġomi fakami na boġono tore-veġitaia!”

6

Vekotavini ekalesia karomi ġesi

¹ Bema ġomi ta ekalesia karomu ta ġesi ġoveġare-veġareni nai, kara dainai tu Barau asi ġekorana-iaġiani Kota seġaġi tarimari ġeri ai oa samaniani, ġia beġene vevaġa-maoro ġana, a Barau ġena tarimarima veaġari ġeri ai mo meto tu asi ġoġabi-iaġoani vei-maorona, ei? ² Ġomi asi ribami, tanobara maġurinai ġetanuni tarimari tu Barau ġena tarimarima na beġe vaġa-maororini? Karase nai ġomi na mai dagara misiri tu asi ilaila tauġemi na ġemi vegogo ai boġo vaġa-maororini? ³ Ġomi asi ribami, ġita na tu aneru bita kota-vinirini? Bema moġesi bita veini nai tu, atuġamaġini, mai vanaġivanaġi tatanu-iaġiani maġurina dagarari maki bita vetau-ginikaurini riba. ⁴ Goġitaiani, bema

mai vanaġivanaġi tatanu-iaġiani maġurina dagarari ġita na bita vetau-ginikaurini, karase nai tu Barau asi ġekorana-iaġiani Kota tarimari ġeri ai ġoiaġoni, ġemi beġene vevaġa-maoro ġotoni. ⁵ Maġesi akirani tu ġomi beġene maiakami ġana. Moġoni korikori, ġomi fakami ai iaunega tarimana sebona ta maki asiġina ġinavaġi moġo, be ġia na tarikakana vekaravari ai mani meto misina asi bevaġa-maoroani, ei? ⁶ A ġomi tu ekalesia karona ta na karona ta eġori-kotaiani, ma tauri ruarua tu ġeiaġoni, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġoirari ai ġea ruġa-tarini, ġekota ġana.

⁷ Moġoni, ġomi tauġemi moġo vekaravami ai ġoveġori-kotani tauna korikori tu, ġomi ġemi veġabidadama maġurina na tu moġoni boġo keto-korikori. Karase nai tarikakami tari na ġevaġa-rakavamini nai tu, asi moġo ġoġabi-raġerini? Kara dainai ġofaġofai ġemi farefare ġeverarimi ġetoni nai tu, asi moġo ġoġabi-ragerini, ei? ⁸ A ġomi tu tarikakami ġesi tauġemi moġo ġofaġofai ġoveverarini e ġovevaġa-rakavani.

⁹ Ġomi asi ribami, veiġa iobukaiobukari asi ġeveini tari-mari na Barau ġena Basileia tu asi beġe ġaunaiani. Tauġemi nuġami na asi beġene ġofami. Korana tu ġekimani tarimari, kwaivakuku ġetoma-rakarigorini tarimari, veġura-vanaġi tarimari, tau tu tau karori ġesi ġekimani, ema ġeġiġiraġeni tauġeri karori ġesi maiaka veiġari beġene vei ġetoni tarimari, ¹⁰ ġelemeni tarimari, ġemata-ġaniġanini tarimari, niuniu tarimari, ġofaġofa veiġari ai ġeveverarini tarimari, ema tarimarima ġeri maġuri ġekiraġi-rakava rakavarini tarimari na Barau ġena Basileia tu asi beġe ġaunaiani. ¹¹ Ma ġomi kotari guinenai tu moġesi ġoveito-ġoi tarimami. Senaġi ġomi tu ġita ġera Barau Iaukana na Iesu Vereġauka aranai varau eġurigiimito, evaġa-veaġamito, ema asi ġemi vei-rakava etato.

Ġita tauġanira tu Iauka Veaġa ġena tanu numana

¹² Ta bekirani, “Dagara mabarari au ġegu ai tu asi taravatu,” betoni. Ġomaoroni, senaġi dia mo dagara mabarari ġerina ġomi namo boġo doġarini. Dagara mabarari au ġegu ai tu asi taravatu, senaġi asi namo au dagara ta na beġorikauguni, benamo ġena tuġu-rakaorakao tarimanai baiaġoni. ¹³ Ma ta bekirani, “Ġaniġani tu sinaġe ai bene tanu ġana e sinaġe tu ġaniġani ġana.” Mai tu moġoni! Senaġi ġaniġani e sinaġe tu Barau na tauri ruarua bevaġa-rakavarini. Ġita tauġanira Barau na eveiato tu dia tarimarima na bitana kima-iaġia ġana. Asiġina. Barau na tauġani tu Vereġauka ġena eveiato, ma Vereġauka maki tauġani ġena Vere. ¹⁴ Barau na Vereġauka mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato, ema ġita

maki mase na bevaġa-variġisi ġenoġoirani, Barau tauġena ġena seġuka na.

¹⁵ Ġomi asi ribami, tata tauġanimi tu Keriso tauġanina koturikoturi, ei? Ma Keriso tauġanina koturikoturi moġeri tu naġabiri, be mata-boraġa tarimari tauġaniri ai navaġa-iaġori? Asiġina ġinavaġi! ¹⁶ Ba ġomi tu asi ribami, mata-boraġa vavinena ġesi evekafani tarimana tu mo mata-boraġa vavinena ġesi sebonai ġeiaġoni? Korana Buka Veaġa nuġanai Barau ekirato, “Mo tarima ruarua tu tauġani sebonai moġo beġe iaġoni.” ¹⁷ Senaġi Vereġauka ġenai bekafakauni tarimana tu Vereġauka ġesi iauka sebonai beġe iaġoni. ¹⁸ Mata-boraġa maġurina ġenana boġono raka-veġita. Veiġa rakava mabarari tarimarima na ġeveirini tu tauġani murikana moġo rakavana, senaġi ekimani tarimana tu tauġena tauġanina nuġanai evei-rakava viniani. ¹⁹ Ba ġomi tu asi ribami, ġomi tauġanimi tu Iauka Veaġa ġena Rubu Veaġa, ma Iauka Veaġa tu ġomi tauġanimi nuġanai etanuni, ei? Mani Iauka Veaġa tu Barau na evinimito, moġa lorinai ġomi tu dia tauġemi ġemi, senaġi ġomi tu Barau ġena. ²⁰ Ġomi tu Barau na voimi varau eveirito, evoi-ġenoġoimito, be tauġanimi tu Barau ġena. Moġa lorinai tauġanimi na Barau boġono vaġa-raġea.

7

Veġaraġo guruġari

¹ Maitoma tu ġemi fefai au ġotore-viniguto guruġari ma navaġa-voiri. Tau ta asi eveġaraġoni tu namo. ² Senaġi kima veiġana eġorani lorinai, namona tu tau tata tauġeri ġaraġori sebori sebori beġene ġaraġo, e vavine tata maki tauġeri ġaraġori sebori sebori beġene ġaraġo. ³ Tau tauġanina tu ġaraġona ġena, be tauġanina ġaraġona ġenai asi bene koua, a ġaraġona ġena ura bene veiri. Vavine maki moġesi, tauġanina tu ġaraġona ġena, be tauġanina ġaraġona ġenai tu asi bene kou-ġaua, a ġaraġona ġena ura bene veiri. ⁴ Veġaraġo vavinena tu asi ġena maoro ġia tauġena tauġanina ġenai, a ġaraġona tauna moġo ma ġena maoro ġia tauġanina ġenai. Veġaraġo tauna maki moġesina, ġia tu asi ġena maoro ġia tauġena tauġanina ġenai, a ġaraġona vavinena moġo ma ġena maoro ġia tauġanina ġenai. ⁵ Ġoveġaraġoto tarimami tu ġaraġomi ġeri ai tauġanimi asi boġono kouri. Senaġi taumi ruarua nuġa sebonai boġo kirani, ġoġaniveaġa e ġoġauġau boġo toni, moġa uranai vauro mo negai boġono tanu-faka. Senaġi moġa bekorini murinai tu, ma boġono gena-vegogo maia. Moġesi boġono vei, be Satani na asi ġovevaġa-gwaġiġi-iaġiani gabunai asi bene riba-ġanimi. ⁶ Maiġesi aguruġani

tu, ġomi navaġa-kavami ġana moġo, dia taravatu atoreani, akirani, boġono veia veġata atoni. ⁷ Korana au ġegu ura baregona ġomi tau mabarami tu au kavana boġoro vei, asi boġoro veġaraġo. Senaġi Barau na tau tata varevare eviniato, tau ta ġena varevare tu bene veġaraġo, ma ta ġena tu asi bene veġaraġo.

⁸ Au na asi ġaraġori tarimari ema ġaraġori ġemaseto tarimari tu akirarini: Ġia tu gora, asi beġene veġaraġo, beġene tanu moġo au kavana. ⁹ Senaġi bema ġia asi ilaila beġe vevaġa-gwaġiġini nai tu, benamo beġene veġaraġo. Korana beġe veġaraġoni tu namo, a asi namo kima veiġari nuġari ai karava noġa beġene ġara.

¹⁰ A Veġaraġo tarimami tu mai taravatu avinimini. Senaġi mai tu asi au ġegu taravatu. Asiġina. Mai tu Iesu Vereġauka ġena taravatu ġomi ġemi: Veġaraġo vavinena na ġaraġona asiġina ġinavaġi bene dobi-kwaneana. ¹¹ Senaġi irau ġaraġona bedobi-kwaneani nai tu, bene tanu-gora moġo, a asiġina tu, ġaraġona ġesi ma beġene veġaraġo-ġenoġoi. Ema veġaraġo tauna na maki ġaraġona asiġina ġinavaġi bene dobi-kwaneana.

¹² Tarima kotari ġeri ai tu nakira, -mai tu au moġo ġegu guruġa dia Vereġauka ġena guruġa, -bema veġabidadama nuġanai tarikaka ta ġaraġona vavinena tu Iesu asi evaġa-moġoniani vavinena, senaġi ġena ura ġaraġona tauna ġesi beġene tanu-vegogo nai, mo tau na ġaraġona vavinena asi bene dobi-kwaneana. ¹³ Ema bema vavine ta ġaraġona na Iesu tu asi evaġa-moġoniani, senaġi eurani ġaraġona vavinena ġesi beġene tanu-vegogo, mo vavine na ġaraġona asi bene dobi-kwaneana. ¹⁴ Korana Iesu asi evaġa-moġoniani tauna tu ġaraġona vavinena ġenana moġo veiareva etanuni, ema Iesu asi evaġa-moġoniani vavinena tu ġaraġona tauna ġenana moġo veiareva etanuni. Bema asiġina nai tu, toma ġomi natumi Barau ġoiranai tu asi veiareva, senaġi ġia toma tu veaġa. ¹⁵ Senaġi bema Iesu asi evaġa-moġoniani tauna o vavinena ġaraġona ġenana bedobini nai tu, namo bene dobi, bene raka. Mo Iesu evaġa-moġoniani tauna o vavinena mai dabarai tu befakani, meto ta asi beġwaiani. Barau na ġomi ekeamito maino ai boġono tanu. ¹⁶ Ġoi veġabidadama vavinemu tu kamasi ġoi oribani, ġoi na ġaraġomu vei-rakava nuġana na bovaġa-maġuriani? O ġoi veġabidadama taumu tu kamasi ġoi oribani, ġoi na ġaraġomu vei-rakava nuġana na bovaġa-maġuriani?

Barau na ekeamito ilailanai boġono tanu

¹⁷ Ġomi tata Iesu Vereġauka na evinimito ilailari ai ema Barau na tata ekeamito ilailari ai moġo boġono tanu. Au na tu mai taravatau misina ekalesia mabarari avaġa-ribarini.

¹⁸ Bema tau ta tauḡanina kefina ḡelama-vaḡiato murinai vau, Barau na ekeaiato nai tu, kefina asi ma bene inu-ḡaua, benamo ḡelamaiato fauna bene kure-toḡaia. Ema bema tau tauḡanina kefina roḡosi beḡene lama-vaḡia nuḡanai, Barau na ekeaiani nai tu, kefina asi beḡene lama-vaḡia maia. ¹⁹ Korana tu kefi-lamavaḡi tu asi anina ta, ema kefi asi lamavaḡi maki asi anina ta. Dagara baregona tu Barau ḡena taravatau guruḡari boḡabi-gigitaririni.

²⁰ Tarimarima mabarari aiḡesina ḡetanuto-ḡoi nuḡanai, Barau na ekearito, moḡesi moḡo beḡene tanu. ²¹ Ḡoi Barau na ekeamuto neganai, ḡoi tu tuḡu-rakaorakao tarimamu asi voimu otanuto-ḡoi, ei? Asi ḡena rakava, namo moḡo. Moḡa tuḡamaḡi vekwaraḡina asi bono vei, senaḡi mani tuḡu-rakaorakao maḡurina beḡe tuḡu-vaḡimuni nai tu, bono ḡabiraḡea. ²² Korana tarima ta roḡo tuḡu-rakaorakao tarimana nuḡanai, Barau na ekeaiato Vereḡauka ḡesi beḡene sebona, ḡia tu varau fakai etanuni, korana ḡia tu Vereḡauka ḡena tarima. Aba, tauḡani ai ḡia tu roḡo tuḡu-rakaorakao tarimana senaḡi. Moḡa ilailanai, asi tuḡu-rakaorakao tarimana o fakai etanuni tarimana Barau na ekeaiani tu Vereḡauka ḡena tuḡu-rakaorakao tarimana. ²³ Ḡomi tu Barau na voimi varau eveito, evoi-ḡenoḡoimito. Be tarimarima ḡeri tuḡu-rakaorakao tarimami ai asi boḡono iaḡo.

²⁴ Tarikakagu mabarami, ḡita tata aiḡesi tatanuto-ḡoi nuḡanai, Barau na ekearato, bena moḡesi moḡo Barau ḡesi bitana tanu.

Sisiba guruḡari gora ema vabu ḡeri ai

²⁵ Ma roḡosi beḡene veḡaraḡo ḡuiatori e futuari ḡeri taravatu ta Vereḡauka na au tu asi eviniguto. Senaḡi au ḡegu tuḡamaḡi ai aḡitaiani guruḡana nakiraḡia, korana au tu Vereḡauka ḡena vevetuḡaḡwai moḡo etoreguto, guruḡa moḡoniri moḡo bana kiraḡiri ḡana. ²⁶ Mai nega rakavari maḡeri meto baregori ḡeḡorani dainai, au atuḡamaḡini, tau tu toma ḡotanuni kavana moḡo boḡono tanu-iaḡo. ²⁷ Ḡoi oveḡaraḡoto taumu tu, ḡaraḡomu dobi-kwanena tuḡamaḡina asi bono vei. A asi ḡaraḡomu meromu tu, ḡuiato asi bono vetau, ta noḡaraḡoa uranai. ²⁸ Senaḡi bema ḡoi boa veḡaraḡoni maki namo, ḡoi na vei-rakava ta asi boveiani. Ma ḡuiato beveḡaraḡoni maki namo, ḡia na vei-rakava ta asi beveiani. Senaḡi beḡe veḡaraḡoni tarimari tu ḡeri maḡuri nuḡanai meto vovoka beḡe doḡaririni. Ma au na tu mo meto ḡerina navaḡamaḡurimi atoni.

²⁹ Tarikakagu mabarami, au na kara akiraḡiani tauna tu iniḡa: Nega tu bekubi-rakava. Be, maitoma na besinaia beiaḡoni tu, veḡaraḡo tauri tu asi ḡaraḡori noḡa beḡene tanu.

³⁰ Ema ġetaġini tarimari noġa moġo asi ġetaġini tarimari kavana beġene tanu, e ġeverereni tarimari noġa moġo asi ġeverereni tarimari, e farefare ġevoini tarimari tu farefare ta asi ġeġaunaiani tarimari noġa moġo, ³¹ ema tarima na mai tanobara dagarari ġeġauvei-iaġirini nai, moġeri dagara tu asi beġene ġabiri dagara baregori ġia ġeri maġuri nuġari ai. Korana mai tanobara vetoġana korikori tu varau ekori-iaġoni.

³² Au asi aurani, mai tanobara dagarari na ġemi tuġamaġi beġene vaġa-vonuri. Asi eveġaraġoto tarimana tu Vereġauka ġena dagara etuġamaġi-ġutumarini, aiġesi Vereġauka iauna bevaġa-namoani etoni. ³³ Veġaraġo tauna tu mai tanobara dagarari etuġamaġi-ġutumarini, aiġesi ġaraġona iauna bevaġa-iakuani etoni. ³⁴ Moġesina naima ġia tu egabi-daġadaġani, tavi ta tavi ta na ġeinuani. Veġaraġo vavinena ema asi kota maki ekima-karato ġuiatona tu ma ġeri irau. Asi ġaraġona vavinena tu Vereġauka ġena dagara betuġamaġi-ġutumarini. Ġia ġena ura tu tauġanina ema iaukana beġene veaġa Vereġauka ġena. Senaġi veġaraġo vavinena tu tanobara dagarari betuġamaġi-ġutumarini, aiġesi ġaraġona iauna bevaġa-iakuani etoni.

³⁵ Mai tu ġomi bana vaġa-kavami ġana maiġeri akiraġirini, dia ġomi akirakira-ġaumini. Senaġi mai tu au ġegu ura ġomi boġono tanu-ginikau moġo, e kara ta na asi bene kokuu-ġaumi Vereġauka vetuġunaġina boġo iaġo-vinini nai.

³⁶ Bema tau ta etuġamaġini, kirakauna ġuiatona, asi kota maki ekima-karato ġuiatona, ġenai ġena veiġa tu asi ro-roġoto, ema ġena ura kirakauna ġenai ebarego-lelevaġini, ma eġitaiani asi ilaila bevevaġa-gwaġiġini nai tu, tauri ruarua beġene veġaraġo ġena ura lorinai. Mo tu vei-rakava asi beveini. ³⁷ Senaġi bema tarima ta nuġana evaġa-gwaġiġiani, ma dagara ta na nuġana asi maki evaġa-ġariġariani, e tauġena tauġanina ġena ura etuġamaġi-fitoġaiani, e tauġena nuġanai ekirato kirakauna, asi kota maki ekimato ġuiatona, tu asi beġaraġoani, tarimana maki namo. Ġia na maki veiġa namona beveiani. ³⁸ Moġesina naima tarima ta na kirakauna, asi kota maki ekima-karato ġuiatona, beġaraġoani tu, veiġa namona beveiani; senaġi kirakauna asi beġaraġoani tarimana na tu, veiġa namo lelevaġina beveiani.

³⁹ Veġaraġo vavinena ġaraġona roġo maġuri etanuni nai, ġia tu veġaraġo taravatuna na eġabiani, be ġaraġona ġesi moġo beġene tanu-vanaġi vanagi. Ġia tu ġaraġona be-maseni, monai vauro ġia befakani. Be ġia beurani, tau ta ġesi ma ġeveġaraġo betoni nai, beġene veġaraġo asi taravatuna. Senaġi Vereġauka evaġa-moġoniani tauna moġo

bene ġaraġoa. ⁴⁰ Senaġi au ġegu tuġamaġi ai aġitaiani, ġia moġesi gora moġo betanuni asi ġaraġona nai tu beiaku-lelevaġini. Ema au aribani, au na maki Barau Iaukana aġabiato.

8

Kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari bitana ġaniri ba asiġina?

¹ Mai tu kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari guruġari ma aveini. Gomi kotari ġokirani, “Ġita mabarara tu ma ġera riba.” Oba, mai tu moġoni. Senaġi ġita ġera riba na tu vekokoroku evaġa-ġoraiiani, a veuravini na tu tarimarima evaġa-kokoreani. ² Bema tarima ta etuġamaġini, ġia na dagara ta eribaiato, mai tarima na kara bere ribaia dagarana korikorina tu roġosi roġo bere ribaia. ³ Senaġi Barau eura-viniani tarimana tu, Barau ma ribana ġia.

⁴ Moġa lorinai kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari ġeri ai, au ġegu guruġa tu maiġa: Ġita ribara, mai tanobara nuġanai kwaivakuku tu asi dagara ta e asi aniri. Ema Barau tu sebona kwariġutu moġo, ma ta tu asiġina maia. ⁵ Aba, mai ġekira-baraurini dagarari ġetanuni gubai o mai tanobarai, korana initoma maiġeri barau e vere tu asisebo, ⁶ senaġi ġita ġerai tu, Tamara Barau tu sebona kwariġutu moġo, dagara mabarari tu ġia na evaġa-ġorarito, ema ġita maki ġia ġena tatanuni. Ema Vereġauka Iesu Keriso maki sebona kwariġutu moġo, ġia ġenana dagara mabarari ġeġorato, ema ġita maki ġia na maġuri evinirani nai, tamaġuri-tanuni.

⁷ Senaġi tarimarima mabarari maiġa tu asi ġeribaiani. Korana tarima kotari tu kwaivakuku ġemarana-iaġirito, be maitoma maki bureġa ġeġanirini nai, ġia tu roġo ġetuġamaġini, mo bureġa tu kwaivakuku ġevarevare-vinirito bureġari. Moġa lorinai moġesi bureġari ġeġanirini nai, ġenuġa-vekwaraġini, ġetuġamaġini, veiġa rakavana ġeveiani.

⁸ Ġita dia ġaniġani na Barau sevina ġana beġabi-kavirani. Bema asi bita ġaniani nai tu, Barau ġoiranai rakava kwaik-wai tarimara? Asiġina! O bema bita ġaniani nai tu, Barau ġoiranai tarimarima namora? Asiġina! ⁹ Senaġi boġono ġita-ġinikaua, mo veiġa ġomi na maki boġo veiani riba, maninana ġeri veġabidadama moiramaira tarimari boġo vaġa-vedaġa-raġerini. ¹⁰ Korana bema nuġa moira tarimana na ġoi ma ġemu riba mai gabu ai beġitamuni, kwaivakuku rubunai oġaniġanini nai, ġia tu bolaunaġiani noġa, be beiāġoni, kwaivakuku ġevarevare-vinirito bureġari bea ġanirini. ¹¹ Benamo mo veġabidadama moiramaira tarimana, mo tu ġoi tarikakamu veġabidadama nuġanai,

ema Keriso tu ġia maki uranai emaseto, senaġi ġoi ġemu riba dainai mo tarima tu berekwa-rekwani. ¹² Moġesina naima, mai maġuri ai tarikakamu bovei-rakava viniani, benamo ġia nuġa moira moġa bovaġa-rakavaiani nai, ġoi tu Keriso bovei-rakava viniani. ¹³ Moġa lorinai, bema au na kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġana ta baġaniani nuġanai, au tarikakagu ta rakava beveini tu, au bureġa asi ma baġani-ġenoġoini. Moġesi aveini anina tu, tarikakagu ta bavaġa-vedaġa-raġeani, benamo rakava beveini ġesi.

9

Apostolo tarimari ġeri ġauvei voina ema ġeri maoro

¹ Au tu fakai atanuni tarimagu, dagara ta na asi ebarubaruguni. Au tu apostolo, ema ġita ġera Vereġauka Iesu maki aġitaiato. Ġomi tu au ġegu ġauvei Vereġauka nuġanai ġwaġwari. ² Bema tarima boruri ġoirari ai au tu dia apostolo tarimagu, moġa tu asi kara ta, korana ġomi ma ribami, au tu apostolo. Ema ġomi mani ġemi tu vetoġa ta, au ġegu apostolo ġauveina vaġa-moġonina ġana, korana Vereġauka ġoġabi-raġeato nai.

³ Au ġeriba-korikorigu ġetoni, ġedanaġiguni nai, au na tu maiġesi avaġa-veserini: ⁴ Ba ġai apostolo tu asi ġema maoro, ġama ġaniġani e niuniu dagarari baġa doġarini, ei? ⁵ Ba ġai apostolo tu asi ġema maoro, ekalesia vavineri baġa ġaraġorini, benamo baġa ġori-rakao rakaorini ġema iaġoiaġo ai, apostolo kotari, e Vereġauka tarina merori, e Kefas, (mai tu Petero), ġeveini kavana, ei? ⁶ Ba mai tu au ema Banabas moġo tauma ruarua tauġema ġema ġauvei ġenana ġema-ġama baġana ġoitaġo? ⁷ Kamara vetari tarimana tu tauġena ġena kokore ai eveġubuto-ġoi vetari ġauveina eveiato-ġoi nuġanai tu, ei? Ma deikara na vine tavoġana tu eveiato moġo, ma vine ġeġwato nai tu, ġwaġwari asi eġanirito, ei? Ma dei tu mamoe serina enarito moġo, a ġia ġerina lata tu asi eġabito, eniuto, ei?

⁸ Ġomi ġotuġamaġini, mai tu tarimarima moġo ġeri tuġamaġi guruġari akiraġirini, a Barau ġena taravatu maiġesi tu asi ekirani ġotoni, ei? ⁹ Mose ġena taravatu nuġanai tu iniġesi ekirani, “Boromakau muruna dagara ta na asi bono kou-ġaua, widi momori nekokiri uranai efanafanataririni neganai.” Ġomi ġotuġamaġini, Barau na boromakau tu etuġamaġi-baregorini naima moġesi eguruġato? Asiġina! ¹⁰ Barau na mai tu ġita etuġamaġirato nai maiġesi eguruġato. Moġoni, Barau na mai guruġa tu ġita urarai ekiraġiato. Korana Barau eurato tu, tano efokaiani tarimana e widi tauri ekwari-vaġirini tarimana, tauri ruarua ġeġauvei-iaġiani

dagarana ġenana eiaġomani ġaniġanina ġia maki beġene ġani. 11 Ġomi fakami ai iauka dagarari namori ġavaroto. Ma ġomi ġemina, ġai tauġanima vaġa-kavari ġana, farefare tu asi veġata baġana ġabi, ei? 12 Bema ġomi na apostolo kotari ġovaġa-kavarini tauġanina vaġa-kavari farefareri e moniri ai, au atuġamaġini, ġai ma ġema maoro ġomi ġemi na farefare e moni barego lelevaġi baġara doġari.

Senāġi ġai mo maoro moġa tu asi ġaġauvei-iaġiato. A ġai tu ġavito-maseto e ġananu-maseto moġo, korana asi ġaurato, Keriso varina namona bene raga-rovorovo dabarana baġana koukou-ġaua. 13 Ġomi asi ribami, Rubu Veaġai veaġa dagarari ġeġauvei-iaġirini tarimari tu Rubu Veaġa na ġari ġaniġani ġeġabirini? Ema fata veaġanai ġeġauveini tarimari tu, fata veaġanai varevare dagarari ġeġauvei-iaġirini kwari ġari ġeġabirini. 14 Moġa ilailanai, Vereġauka na taravatu etoreato, ekirato, deikara Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tarimari tu, Vari Namona ġevari-fiuani voina beġene ġabia veġata.

15 Senāġi au Vereġauka na mai maoro eviniguto, maiġa tu asi aġauvei-iaġiani. Ema au na maiġeri guruġa atorevinimini tu akirani, maiġeri veiġa au ġegu ai boġono veiri atoni? Asiġina! Initoma maki au tu maiġesi moġo bana tanu mo bana mase tu namo vedaurea, ġegu ġauvei voina ġomi ġemi ai asiġina ġinavaġi bana vetau. Maiġesi atanuni tu aiakuni e avekokorokuni, ma asi aurani au ġegu vekokoroku tu guruġa koriri moġo benesi. 16 A Vari Namona baġobata-iaġiani nai, au tu asi havekokorokuni, korana Vereġauka ekirato, bana vari-fiuva veġata etato. Bema Vari Namona asi bavari-fiuani nai, au tu vetuġagu kekei, asi ġegu namo ta moġo. 17 Bema au nuġagu siga moġo baurani, mai ġauvei naveia veġata batoni nai tu, ma voigu. Senāġi bema dia au ġegu urai aveiani, moġa anina tu, Barau na eviniguto ġauveina, naima aġauvei-iaġiani. 18 Be, moġesina nai, au voigu tu kara baġabiani? Maiġa moġo: Mo tu Vari Namona avari-fiuani nai tu, bavarifiu-kavaiani asi voina. Au tu ma ġegu maoro ġegu-ġagu bana ġabia, senāġi ġegu maoro tu asi aġauvei-iaġiani.

Paulo tu tarimarima mabarari ġeri vetuġunaġi tarimanai eiaġoto

19 Aba, au fakai atanuni tarimagu, dia tarima ta ġena tuġu-rakaorakao tarimagu, senāġi au tauġegu moġo tarima mabarari ġeri vetuġunaġi tarimagu ai avevaġa-iaġoto. Korana mai maġuri ai tu tarima ġutuma baġabi-iaġomarini Keriso ġenai. 20 Iuda tarimari ġesi ġatanuni tu, Iuda tarimagu ai aiaġoni, korana Iuda tarimari bana ġabi-iaġori

Keriso ġenai uranai. Au tauġegu tu dia Mose ġena taravatu gaburenai atanuni, senaġi taravatu gaburenai ġetanuni tarimari ġesi ġatanuni tu, au maki taravatu gaburenai atanuni, korana taravatu gaburenai ġetanuni tarimari bana ġabi-iaġori Keriso ġenai uranai. ²¹ A asi ġeri taravatu tarimari ġesi ġatanuni tu, ġia kavana dia taravatu gaburenai atanuni. Moġa anina tu, au Barau ġena taravatu ġenana aveġitato? Asiġina! Au monai tu Keriso ġena taravatau gaburenai atanuni. Moġesi aveini korana tu, asi ġeri taravatu tarimari Keriso ġenai bana ġabi-iaġori uranai. ²² Veġabidadamai moiramaira tarimari ġesi ġatanuni tu, ġia kavana atanuni. Veġabidadamai moiramaira atanuni korana tu, veġabidadamai moiramaira tarimari Keriso ġenai bana ġori-iaġori uranai. Au tu tarimarima mabarari ġeri maġuri irauirauri atovotovorini, bena ġia ġesi ġatanu-sebona sebonani. Korana aurani, dabara irauirauri mabarari bana ġauvei-iaġiri, be moġeri na tarima kotari bana vaġa-maġuriri. ²³ Au maiġesi aveini tu, Vari Namona bene raga-rovorovo ġana. Korana aurani, Vari Namona ġena namo ġomi ġesi bana ġabi-vegogoa ġana.

Raga-iruiru ai bono kokore

²⁴ Ġomi asi ribami, raga-iruiru ai tu raga-iruiru ai beġe ruġani tarimari mabarari beġe raga-vaġa-seboni, senaġi tarima sebona na moġo kokore voina beġabiani? Ġomi maki moġesi boġono raga-gwada, be kokore voina boġono ġabia. ²⁵ Ġere nuġanai ġeraka-toġani tarimari mabarari tu tauġeri ġerovina-ginikauni tereinini ai. Ġia moġesina ġeveini tu, dia betanu-vanaġi vanaġini koronana beġene ġabia uranai. Senaġi ġita betanu-vanaġi vanaġini koronana bitana ġabia uranai taraga-iruiruni. ²⁶ Moġesi naima, au tu eraga-taġuitaġuini tarimana kavana asi aragani. Senaġi au tu voigu bana ġabia uranai araga-gwadani. Ema au vefaisi ai evefaisi-ginikauni tarimana kavana aveini, ġegu fais iavara korinai moġo asi etubuni. ²⁷ Asiġina, au tauġanigu tu afaisiani, au ġegu tuġu-rakaorakao dagaranai avaġa-iaġoani, ġena ura rakavari asi aveini. Korana asi namo, tarima kotari aġobata-vinirini, senaġi au tauġegu na voigu ġoirai asi baġabiani.

10

Isaraela ġerina bisini matakani

¹ Tarikakagu mabarami, au aurani, ġita tubura ġeri ai kara eġorato moġa asi boġono tuġarekwaia. Ġita tubura tu, Barau na magube etuġuato dabara bene kira-varari ġana, moġa gaburenai ġerakato, ema ġia tu Davara Kakakakana

nuḡana na ḡeraka-vanaḡito. ² Ĝia mabarari tu magube ai ema daḡaru-bara nuḡanai Barau na ebatisorito, ma Mose ḡena tarimarimai ḡeiaḡoto. ³ Ĝia mabarari iauka ḡaniḡanina sebona ḡeḡaniato. ⁴ Ema mabarari iauka nanuna sebona ḡeniuato. Korana ḡia tu iauka forena, ḡia muriri na erakato forena, ḡenana nanu ḡeniuto. Mo fore moḡa tu Keriso. ⁵ Senaḡi Barau nuḡana tu asi eiakuto ḡutuma ḡeri ai, moḡesi nai tano fakanai tauḡaniri ḡemase-fitari fitarito.

⁶ Maiḡeri dagara ḡeḡorato tu, ḡita matara vaḡa-kaniri ḡana. Be ḡita na moḡeri bisini ḡitari, benamo ḡita dagara rakavari asi bitana mata-ḡaniḡani iaḡiri, ḡia ḡemata-ḡaniḡanito kavana. ⁷ Ema kwaivakuku asi bisini toma-rakariḡo viniri, ḡia kotari ḡeveito kavana. Buka Veaḡai ekirani kavana, “Tari-marima ḡetanu-tarito, ma ḡeḡani-verekoto, moḡa murinai tu ḡevariḡisito, ḡeḡereto e ḡebarato, (mata-boraḡai ḡedautoḡato).” ⁸ Ema ḡita maki asi bisini kima e mataboraḡa-taḡuitaḡui, korana ḡia kotari tano fakanai ḡekimato e ḡemata-boraḡato nai tu, tarimarima mabarari 23,000 veḡata ḡemaseto. ⁹ Vereḡauka ḡita na asi bisini tovo-naḡia, korana ḡia kotari na ḡetovo-naḡiato tarimari tu, mota na ḡekafurito, benamo ḡemaseto. ¹⁰ Asi bisini guruḡa-vemuriḡoi, korana ḡia kotari ḡeguruḡa-vemuriḡoito nai tu, mase aneruna na evaḡimase maserito.

¹¹ Maiḡeri veḡa ḡeḡorato anina tu, ḡita na bisini ḡitari, benamo matara beḡene kani uranai, ḡita maitoma tatanuni tarimara ḡerai. Korana ini horai mai tanobara tu magonai varau beraḡasi. ¹² Moḡesi naima, bema ḡomi ḡotuḡamaḡini, ḡemi veḡabidadamai ḡoruḡa-gigitarini ḡotoni nai tu, lorimi boḡono vetore, boḡo ketoni ḡesi. ¹³ Mani veribaḡani ḡoḡoitaḡorini tu, dia veribaḡani boruri. Asigi. Mani tu tarima tata ḡeri ai vanaḡivanaḡi eḡorani dagarari. Barau tu vetuḡamaḡikau Barauna, be beḡitamuni, asi bovaḡa-darereani veribaḡanina tu ḡemu ai asi bevaḡa-foforiani. A ḡoi veribaḡani borakaḡoitaḡoni nai, Barau na tu ḡemu raga-maḡuri dabarana ta maki betore-rosiani, korana mo veribaḡani nuḡanai bono ruḡa-gwaḡigi ḡana.

Barau e iauka rakavari asi boḡono korana-iaḡi sebonari

¹⁴ Moḡa lorinai, tarikakagu, kwaivakuku toma-rakariḡo viniri ḡerina boḡono veḡita-moḡovaḡi. ¹⁵ Au na tu iaunega tarimami avaḡa-guruḡamini, be tauḡemi na au kara aki-raḡirini maiḡeri boḡono tuḡamaḡi-ginikauri. ¹⁶ Anibou taḡaniani neganai, vevaḡa-namo kapusina taḡabiani, ma Barau tavaḡa-namoani, benamo taniuani. Mo tu Keriso rarana mabarara na taniu-sebonaiani, Keriso rarana ḡesi ḡia ema ḡita tasebonani, ene? Ema beredi tatavi-kiraiani nai

maki, mabarara Keriso tauḡanina taḡani-vegogoani, Keriso tauḡanina ḡesi ḡia ema ḡita tasebonani, ene? ¹⁷ Ḡita tu vovoka, senaḡi mabarara beredi sebonai ema tauḡani sebonai taiaḡoni. Tauna korikori, ḡita tu mo beredi sebona moḡo taḡani-vegogoani.

¹⁸ Isaraela tarimari situḡamaḡi-iaḡori. Ginitaḡo dagarari fata veaḡanai ḡegaburito-ḡoi, kwari ḡeḡanirito-ḡoi tu, mo fata veaḡana ḡesi sebonai ḡeiaḡoto-ḡoi. ¹⁹ Au na mai guruḡa aki-raḡirini tauri tu kara? Au akirani, kwaivakuku ḡevarevare-vinirini dagarari tu ma aniri atoni ba? O kwaivakuku tu dagara korikorina atoni ba? ²⁰ Asigi. Au tu iniḡesi akirani: Barau asi ribari beseri ginitaḡo dagarari ḡevinini tu, iauka rakavari ḡevarevare-vinirini, a dia Barau ḡevarevare-viniani. Moḡesi nai au tu asi aurani, ḡomi iauka rakavari ḡesi sebonai boḡono iaḡo. ²¹ Ḡomi asiḡina ḡinavaḡi Barau ḡena kapusi e iauka rakavari ḡeri kapusi boḡo ḡabi-vegogorini, benamo Barau ḡena kapusi ai boḡo niuni ema iauka rakavari ḡeri kapusi ai maki boḡo niuni. Asiḡina. Ḡomi asiḡina ḡinavaḡi Barau ḡena teibolo boḡo ḡaniḡanini e vaḡa-sebo iauka rakavari ḡeri teibolo maki boḡo ḡaniḡanini. ²² Ḡita tu maiḡesi sivei, be Barau sivaḡa-uraia tatoni, ei? Be ḡita ḡera kokore tu Barau ḡena kokore evanaḡiato ba?

Vanaḡivanaḡi Barau bisini vaḡa-raḡea

²³ Dagara mabarari tu asi taravaturi, senaḡi dia dagara mabarari ḡerina namo bita doḡarini. Dagara mabarari tu asi taravaturi, senaḡi dia dagara mabarari ḡerina vevaḡa-kava bita doḡarini. ²⁴ Tarima ta tauḡena ḡereḡana ḡena namo moḡo asi bene vetaua, senaḡi tarima tari ḡeri namo beḡene ḡabia uranai bene ḡauvei e bene tanu.

²⁵ Bureḡa ḡevoivoi-iaḡirini gabunai bureḡa ḡetorerini, moḡeri tu boḡono ḡaniri, mo tu asi taravaturi. Asi boḡono vedanaḡi-rakaorakao, nuḡami boḡo tore-metorini garina. ²⁶ Korana, Buka Veaḡai ekirani kavana, “Tanobara tu Barau ḡena, ema tanobara nuḡanai ḡetanuni dagarari mabarari maki Barau ḡena.”

²⁷ Bema Iesu asi evaḡa-moḡoniani tarimana na ta beḡori-iaḡomuni ḡena numai ḡaniḡani, benamo ḡoi bourani noiaḡo botoni nai, kara ḡoiramu ai etore-taririni tu bono ḡaniri moḡo. Asi bono vedanaḡi, nuḡamu botore-metoani garina. ²⁸ Senaḡi bema tarima ta na bekiramuni, bekirani, “Mai tu kwaivakuku ḡevarevare-viniato bureḡana,” betoni, moḡa vauro asi bono ḡania. Korana mo bekira-varamu tarimana uranai e nuḡana bevekwarāḡini garina. ²⁹ Au na nuḡa mainai

akiraġirini tu, dia ġoi nuġamu akiraġiani, senaġi mo bekira-varamuni tarimana nuġana akiraġiani.

Betaġu ta ekirani: Kara dainai au, maġuri fakanai e namonai atanuni tarimagu, tarima ta na nuġanai au bekota-viniguni. ³⁰ Bema au na Barau atanikiu-viniani vau aġaniġanini, kara dainai Barau batanikiuani ġaniġanina aġaniani nai tu, guruġa rakavari ġegu ai ekiraġini?

³¹ Moġesi naima, ġoġaniġanini o ġoniuniuni o kara ġoveiani nai, dagara mabarari ai Barau boġono vaġa-raġea. ³² Tarima ta asi boġono vaġa-vedaġa-raġea. Iuda tarimana o irau bese tarimana o Barau ġena ekalesia asi boġono vaġa-daġa-raġeri, beġe ketoni garina. ³³ Au maki avededegwani, tarimarima mabarari nuġari navaġa-namori ġana. A dia au tauġegu ġegu namo avetauani, senaġi tarima vovoka ġeri namo avetaurini, Barau na bene vaġa-maġuriri ġana.

11

¹ Au ġegu maġuri boġono tovtotova, korana au Keriso ġena maġuri atovotovoani bene.

Deba kumuġauna veiġana

² Au na ġomi tu avaġa-raġemini, korana dagara mabarari ai au ġotuġamaġiguni, ema vevaġa-riba guruġari aġabirito, ġemi avaġa-riba-iaġirito, moġeri ġokorana-iaġirini. ³ Senaġi au auranai toma ġomi boġono riba, tau mabarari ġeri deba tu Keriso, ema vavine ġeri deba tu tau; ema Keriso ġena deba tu Barau. ⁴ A tau mabarari debari beġe kumu-ġaurini vauro, beġe ġauġauni o beġe perovetani nai tu, ġeri deba tauna Keriso asi beġe gubakauani. ⁵ Ema vavine mabarari debari asi kumuġau beġe ġauġauni o beġe perovetani nai tu, ġeri deba, (mo tu ġia ġaraġori), asi beġe mataurairini. Korana moġa tu noġa debari ġerarorini kavana. ⁶ Bema vavine ta debana asi ekumu-ġauani nai tu, debana ġwina beġene fakosi-vaġiri, (mata-boraġa vavineri kavana). Ma bema vavine ta ġwina fakosi-vaġina o raro-vaġina bemaikaiani nai tu, debana bene kumu-ġaua.

⁷ A tau tu debana asi bene kumu-ġaua, korana ġia tu Barau ġitaġitana kavana, ema ġia na tu Barau marevana baregona evaġa-foforiani. A vavine tu tau marevana. ⁸ Korana dia tau o Adamu tu vavine ġenana eiaġomato, senaġi vavine o Eva tu tau ġenana eiaġomato. ⁹ Ema Barau na tau eveiato tu dia vavine ġena, senaġi vavine ġia tu tau ġena eveiato. ¹⁰ Moġesi naima vavine na debari beġene kumu-ġauri, korana mo vetoġa na ġia bevaġa-foforiani, ġia tu ma ġeri maoro Barau ġena ġauvei beġe veiani, ema aneru na beġene ġita-vetoġari ġana. ¹¹ Senaġi Vereġauka ġena maġuri dabaranai tau tu dia

ġereġari moġo ġetanuni, ma vavine maki dia ġereġari moġo ġetanuni. Asiġina. Vavine tu tau ġesi beġe sebonani, ma tau tu vavine ġesi beġe sebonani. ¹² Korana tu vavine tau ġenana eiaġomato kavana, tau maki vavine ġerina ġeġorani. Senaġi dagara mabarari tu Barau ġenana ġeiaġomani.

¹³ Ġomi tauġemi na ġotuġamaġi-ginikaua. Vavine ta debana asi kumuġauna neganai, Barau ġenai beġuriġurini tu namo ba? ¹⁴ Mai tanobara mabarana nuġanai tau e vavine vetoġara marevari na evaġa-foforiani, tau ta ġwina bevaġa-gara maukaiani tu maiaka veiġana beveiani tauġena ġenai. ¹⁵ Senaġi bema vavine ġwina bevaġa-gara maukaiani nai, mo tu ġia marevana bevaġa-baregoani. Korana Barau na vavine ġwina eviniato tu debana bene kumu-ġaua ġana. ¹⁶ Bema tarima ta beurani, mai guruġa neġarea betoni nai, au tu asi ġegu guruġa ta maia. Senaġi ġegu guruġa sebona tu maiġa: Ġai ġemai ema Barau ġena ekalesia mabarabarari nuġari ai veiġa boruna ta tu asiġina maia.

Vereġauka ġena anibou

¹⁷ Mai tu veiġa tari ġomi na boġono korana-iaġiri veiġari ma nakira-varami. Senaġi au na ġomi tu asi avaġa-raġemini, ġomi ġemi raka-vegogo nuġari ai tu vevaġa-rakava tu barego ġoveiani, a namo ta tu asi ġovaġa-ġoraiani. ¹⁸ Tovotovonai tu iniġesi nakiram. Au aseġaġini, ġomi ġemi ekalesia raka-vegogori nuġari ai tu dia nuġa sebonai ġoġabini, a ġomi tu ġovevare-kirakirani, benamo tauġemi ġoveġare-veġareni. Au na mai guruġa maiġa tu kota avaġa-moġoniani. ¹⁹ Aba, ġomi vefakami ai vevare-kirakira tu bene vetore veġata, be Barau na deidei evaġa-moġonimito tarimami tu boġono fofori.

²⁰ Ġomi ġoraka-vegogoni nai tu, dia Vereġauka ġena lavi ġaniġanina dokona o anibou ġoġani-vegogoani. Asiġina. ²¹ Ġomi ġoġaniġanini nai, dei eguineni, dei egabini ġotoni, ġoveraga-veragaiani, a karomi asi ġovaġa-nogarini. Ta tu vito etanuni, ma ta tu eniu-babobaboni. ²² Ġomi tu asi ġemi numa, be ġemi numai asi boġo ġanini e boġo niuni ġotoni, ei? Ma Barau ġena rubu tu dagara misina ġotoni, ġoġita-ġuiraiġiani, ema asi ġeri-ġari tarimari ġovaġa-maiakarini, ei? Au ġomi ġemi ai tu kara nakiraġia, navaġa-raġemi ba? Asiġina ġinavaġi, au na ġomi tu asi bavaġa-raġemini.

²³ Ġomi mai avinimini guruġana maiġa tu Vereġauka ġenana aġabiato guruġana: Iesu Vereġauka ġerevaiato boġinai beredi eġabi-vaisiatio, ²⁴ benamo Barau evaġa-namoato murinai, etavi-kiraiato, benamo ekirato, “Ġoġabia,

gōgania, mai tu au tauḡanigu, ḡomi urami ai ginitaḡo da-garanai eiaḡoto. Mai veīḡa boḡono veia-ḡoi, au tuḡamaḡi-iaḡigu ḡana.”²⁵ Mo lavi ḡaniḡanina o anibou murinai, Iesu na beredi eveiato ilailanai kapusi ma eḡabi-vaisiato, benamo ekirato, “Mai kapusi tu Barau ḡena Ginitaḡo Variḡuna, au raragu na bevaḡa-moḡoniani. Mai kapusi ai boḡo niuani nai, au tuḡamaḡi-iaḡigu ḡana boḡono niu.”

²⁶ Korana mai beredi boḡo ḡaniani e mai kapusi ai vine nanuna boḡo niuani nai tu, vanaḡivanaḡi Vereḡauka ḡena mase boḡo vari-fiuani mo, ḡia ma beḡenoḡoini. ²⁷ Moḡesina naima deikara na Vereḡauka asi begubakauani vau, mai beredi beḡaniani e Vereḡauka ḡena kapusi ai beniuni nai, mo tarima na Vereḡauka tauḡanina ema Vereḡauka rarana ḡenai vei-rakava beveini. ²⁸ Tarima ta ḡia nuḡana bene ragaḡi-guinea vauro, mo beredi bene ḡania, ema mo kapusi vine nanuna bene niua. ²⁹ Korana deikara na Vereḡauka asi begubakauani vau beḡanini ema beniuni nai, mo beredi beḡaniani e mo kapusi ai vine nanuna beniuani nuḡanai tu, ḡia tauḡena moḡo bevekota-vinini e rakava metona ḡenai betore-kauani. Korana ḡia na Iesu tauḡanina tu asi etuḡamaḡi-doḡariani. ³⁰ Moḡesi naima ḡomi fakami ai ḡutuma tu tauḡanimi ḡemoirani e ḡokeveni, kotari maki varau ḡemaseto. ³¹ A bema ḡita tauḡera nuḡara bita vetau-guinerini nai tu, Barau na ḡita asi bekota-vinirani. ³² Senaḡi Vereḡauka na ḡita ḡera kerere bekiraḡirini nai tu, ḡia na bevaḡa-matakanirani. Vereḡauka ḡita moḡesina beveirani tarimara tu, tanobara maḡurinai ḡetanuni tarimari ḡesi asi bene vaḡa-rakava sebonara ḡana.

³³ Moḡesi naima, tarikakagu, anibou uranai boḡo raka-vegogoni nai, asi boḡono veīḡari-veīḡari, karomi tari maki boḡono vaḡa-nogari. ³⁴ Bema ta bevitoani nai tu, ḡena numai bene ḡaniḡani. Asi namo ḡemi raka-vegogo na tu ḡomi kota-vinimi dabarana maki bevaḡa-ḡoraiani. Guruḡa kotari tu roḡo bana iaḡosi vauro, ma bana kira-varami.

12

Iauka Veaḡa ḡena varevare

¹ Tarikakagu mabarami, toma tu aurani, Iauka Veaḡa na ḡomi tata evinimini varevareri nakira-varami. Korana au aurani maiḡeri varevare ḡomi na boḡono ribari. ² Ḗomi ma ribami, Barau roḡosi roḡo boḡoro ribaia neganai, dagara kotari na asi ḡeguruḡani babarauri ḡeri ai ḡeḡori-iaḡomito-ḡoi e ḡeḡori-taḡuitaḡuimito-ḡoi. ³ Moḡesi naima avaḡa-ribamini, Barau Iaukana na eḡori-kauani tarimana tu asi bekirani, “Iesu iatanai rakava barana bene tanu.” Ema tarima ta maki

maiġesi asi bekira-kavani, “Iesu tu Vereġauka,” senaġi Iauka Veaġa na beboroġiani tarimana tu moġa.

⁴ Iauka ġena varevare tu irauirauri, senaġi Iauka sebona moġo ġenana ġeiaġomani. ⁵ Vetuġunaġi-iaġovini dabarari tu irauirau, senaġi Vereġauka tu sebona moġo ġenana ġeiaġomani. ⁶ Ġauvei veiveiri seġukari maki irauirau, senaġi Barau tu sebona na moġo ġena tarimarima mabarari nuġari ai evaġa-ġorarani. ⁷ Iauka Veaġa tu tarima tata ġeri ai efoforini, korana ekalesia mabarana vevaġa-kava beġene doġari uranai. ⁸ Tarima ta tu Iauka Veaġa na guruġa iaunegari eviniani, ma tarima ta tu mo Iauka Veaġa sebona na Barau ġena guruġa tauna korikori evaġa-ribaiani. ⁹ Ma mo Iauka Veaġa sebona na tarima ta tu veġabidadama eviniani, ma mo Iauka sebona na tarima ta tu keve tarimari vaġa-namori varevarena o seġukana eviniani. ¹⁰ Ma tarima ta tu nuġa-farevaġi veiġari boruri bene veiri varevarena o seġukana eviniani, ma tarima ta tu bene peroveta ġana seġuka eviniani, ma tarima ta tu Barau Iaukana o iauka rakavari boruri bene ribari varevarena o ribana eviniani, ma tarima ta tu ġaro irauirauri ai bene guruġa varevarena o ribana eviniani, ema tarima ta tu ġaro irauirauri ai beġe guruġani nai, guruġa aniri bene vaġa-vanaġiri varevarena o ribana eviniani. ¹¹ Maiġeri mabarari tu Iauka Veaġa sebona kwariġutu moġo ġena ġauvei. Ema mai Iauka Veaġa na ġena ura ilailanai varevare tarima tata evinirini.

Tauġani tu sebona, ma legana ġutuma gorogoro

¹² Tarima tauġanina tu sebona moġo, senaġi legana tu ġutuma gorogoro; ma mo tauġani legana tu asisebo, senaġi ġia mabarari na tu tauġani sebona kwariġutu ai moġo ġeiaġoto. Keriso maki moġesina. ¹³ Ġita kotari tu Iuda tari-mara e tari tu irau bese tarimara, kotari tu tuġu-rakaorakao tarimara e tari tu fakai tatanuni tarimara, senaġi ġita mabarara tu Iauka Veaġa sebona na ebatisorato, benamo tauġani sebonai taiiaġoto. Ema Barau na ġita mabarara ġerai Iauka Veaġa sebona evinirato, ġia na bene vaġa-vonura ġana.

¹⁴ Tauġani maki dia legana sebona na moġo eveiato, senaġi lega ġutuma gorogoro na. ¹⁵ Bema kwaku bere kira, “Au tu dia ġima, be au tu dia tauġani legana ta.” Asiġina, ġia tu roġo tauġani legana ta veġata. ¹⁶ Ma seġa ma bere kira, “Au tu dia mata, be au tu dia tauġani legana ta.” Asiġina, ġia tu tauġani legana ta veġata. ¹⁷ Bema tauġani mabarana tu bere mata moġo nai tu, kamasi vau bere seġaġi. Ma bema tauġani mabarana bere seġa moġo nai, dagara bonari tu kamasi vau bere noġori. ¹⁸ Senaġi Barau na lega tata tauġani ai etorerito. Barau na ġena ura gaburi tatai etorerito.

19 Bema tavi sebona moḡo tauḡani ai bere iaḡo nai tu, tauḡani mabarana tu kamasi? 20 Senaḡi tauḡani moḡesina tu asiḡina. Tauḡani legana tu ḡutuma, senaḡi tauḡani tu sebona moḡo.

21 Moḡesi naima mata na ḡima maiḡesi asi bekiraiani, “Au na ḡoi asi aura-vinimuni,” o deba na kwaku asi bekiraiani, “Au na ḡoi asi aura-vinimuni.” 22 Ma tavi ta reke ai bita ḡitaiani tu, mo tauḡani legari tari taḡitarini asi kokoreri tatonu, senaḡi bema moḡeri lega asiḡina nai tu, tauḡani asi bere ḡauvei-ginikau. 23 Ema tauḡani legari tari tatuḡamaḡi-keirini, takirani, moḡeri lega gubakauri tu kei tatonu, senaḡi moḡeri ḡeri ai ḡita ḡera vegubakau tu barego tatoreani. Ma tauḡani legari kotari ḡitaḡitari tu asi marevari, senaḡi moḡeri ḡita na tu nuḡara mabarari ḡesi tanari-ginikaurini. 24 Ma tauḡani legari kotari ma marevari dagarari tu asi tatuḡamaḡi-baregorini. Senaḡi Barau na tu tauḡani legari irauirauri mabarari etore-sebonarito, benamo ḡia na asi ḡegubakaurini legari tu vegubakau barego iatari ai etorekauato. 25 Barau na moḡesi eveiato korana tauḡani legari kotari moḡo asi bisini vaḡa-namori ḡana. Senaḡi tauḡani legari mabarari bisini ḡitaḡau-ilailari ḡana. 26 Bema lega sebona ta bemidigu-midiguni nai, lega mabarari ḡia ḡesi beḡe midigumidigu sebonani. Ema lega ta beḡe matauraiani nai tu, lega mabarari mo lega ḡesi beḡe iaku-vegogoni.

27 Ḗomi tata maniḡemi tu Keriso tauḡanina legari tata ḡia tauḡanina nuḡanai. Ma ḡomi mabarami tu Keriso tauḡanina sebonai ḡoiaḡoto. 28 Benamo ekalesia nuḡanai Barau na mabarari ḡeri ḡauvei tata evinirito. Eto-re-guinerito tarimari tu apostolo tarimari, ḡia muriri ai vaḡa-ruaruana tu peroveta tarimari etorerito, ma ḡia muriri ai vaḡa-toitoina tu vevaḡa-riba tarimari etorerito. Ma muriri ai tu nuḡa-farevaḡi veiḡari beḡene vei tarimari, ma muriri ai tu keve tarimari beḡene vaḡa-namori varevarena o seḡukana ḡeḡabiato tarimari, e beḡene vevaḡa-kava tarimari, e ḡauvei tari beḡene ḡori-kauri tarimari, ema garo irauirau ai beḡene guruḡa tarimari. 29 Tarimarima mabarari tu apostolo tarimari moḡo ba? Tarimarima mabarari tu peroveta tarimari moḡo ba? Tarimarima mabarari tu vevaḡa-riba tarimari moḡo ba? Tarimarima mabarari tu nuḡa-farevaḡi veiḡari ḡeveirini tarimari moḡo ba? 30 Tarimarima mabarari keve tarimari ḡevaḡa-namorini varevarena o seḡukana ḡeḡabiato tarimari ba? Tarimarima mabarari garo irauirau ai ḡeguruḡani ba? Tarimarima mabarari garo irauirau ai ḡeguruḡani guruḡari tauri ḡekiraḡi-foforirini tarimari ba? 31 Varevare baregona korikori boḡono ura-dikadika-iaḡia.

Veuravini

Maitoma dabara namo vedaureana au na ġomi ġemi avaġa-foforiani.

13

¹ Bema au tarimarima ġeri garo irauirauri ai bara guruġa ema aneru garori ai maki bara guruġa, senaġi au asi ġegu veuravini, au ġegu guruġa tu auri ġekwariani o funu ruarua ġevaġa-vesekerini gururi ġeraġeni kavana. ² Bema peroveta varevarena o seġukana ġegu ai bere tanu, ema riba mabarari e vekuretoġa dagarari mabarari bara ribari. Ema ġegu veġabidadama barego bere tanu, be ġoro baregori maki bara vaġa-veraġa-raġeri, ma gabu boruri ai ma beġerea ruġa. Senaġi au asi ġegu veuravini nai, au tu asi ġegu namo ta. ³ Ema ġegu farefare mabarari asi ġeri-ġari tarimari bara viniri, e tauġanigu tarimarima ġimari ai bara tore-kaua, benamo beġere gabua, senaġi au asi ġegu veuravini nai, au na dagara namona ta asi bara doġaria.

⁴ Ma ġena veuravini tarimana tu evevaġa-gwaġiġini. Veuravini tu vevetuġaġwa e vevaġa-kava na evonuto. Veuravini nuġanai mama asi etanuni. Veuravini nuġanai veiavi e vekiraġi-varaġevaraġe asi etanuni. ⁵ Veuravini na tarimarima vaġa-rakavari veiġari asi eveirini, tauġena ġena namo moġo asi evetauani, asi ebaru-ġariġarini, ta ġena rakava asi etuġamaġi-taġorini. ⁶ Vei-rakava asi eiaku-iaġirini, senaġi Barau ġena guruġa ema maġuri moġoniri moġo eiaku-iaġirini. ⁷ Veuravini tu ma manauna ġesi dagara mabarari nuġari ai eruġa-tarini, dagara mabarari nuġari ai Barau tu bevaġa-moġoniani, ema ġena vetuġamaġikau maki Barau ġenai roġo betoreani, meto mabarari ai bekokoreni.

⁸ Veuravini tu asi veġata ekorini, beruġa-taġo vanaġi-vanaġini. Peroveta guruġari mabarari neġi beġea korini, garo irauirau mabarari maki beġea magoni, riba mabarari beġea korini. ⁹ Korana ġita ġera riba tu koturi moġo e ġera peroveta maki koturi koturi moġo. ¹⁰ Senaġi mo dagara namo vedaureana beiaġomani nai, mo kotuna moġo namo taribarito dagarari tu beġe rekwa-rekwani. ¹¹ Au roġo mero misigu ai tu, mero misiri ġeri guruġa na aiaġoto-ġoi, mero misiri ġeri tuġamaġi na aiaġoto-ġoi, ema mero misiri ġeri tuġamaġi na atuġamaġito-ġoi. Senaġi au ama tau-doġadoġato nai tu, mero misimisiri ġeri tuġamaġi mabarari atore-veġitarito. ¹² Toma Barau ġena dagara tu veġia ai noġa taġita-vaguna vagunarini. A Barau ġoirana ema ġita ġoirara bita veġita-veġita karakarani, monai vauro Barau ġena dagara vetoġari korikoriri bita ġita-ginikaurini. Toma

au na tu koturi moĝo aribarini. Senaĝi mo ĝaro ai vau baribaginikaurini, au Barau na eriba-ginikauguto kavana. ¹³ Mai dagara toitoi tu beĝe tanu-vanaĝi vanaĝini: Veĝabidadama, vetuĝamaĝikau, ema veuravini. Senaĝi mai dagara toitoi vekaravari ai tu veuravini moĝo barego lelevaĝi.

14

Iauka Veaĝa ĝena varevare dagarari tari ĝauvei-iaĝiri

¹ Veuravini maĝurina boĝono vetau-guinea! Ema Iauka Veaĝa ĝena varevare boĝono uravini barego-iaĝiri; a Iauka Veaĝa ĝena peroveta varevarena o seĝukana tu boĝono uravini barego-lelevaĝia. ² Korana garo boruri ai eguruĝani tarimana tu dia tarimarima evaĝa-guruĝaiani, senaĝi ĝia tu Barau moĝo evaĝa-guruĝaiani. Moĝoni, tarimarima na ĝia kara bekiraĝiani tu asi beĝe tuĝamaĝi-doĝariani, korana ĝia tu Barau Iaukana na vekuretoĝa dagarari ekiraĝirini. ³ A eperovetani tarimana tu tarimarima evaĝa-guruĝarini. Ma ĝia ĝena peroveta guruĝari na tu tarimarima evaĝa-kokorerini, elaunaĝirini, ema tarimarima nuĝari evaĝa-gwaĝiĝirini. ⁴ Garo boruri ai eguruĝani tarimana tu tauĝena ĝena veĝabidadama moĝo evaĝa-tubuani, a eperovetani tarimana na tu ekalesia mabarari ĝeri veĝabidadama evaĝa-kokorerini.

⁵ Au ĝegu ura tu ĝomi mabarami garo boruri ai boĝono guruĝa. Senaĝi au aura-baregoni ĝomi tu Barau ĝenana ĝeiaĝomani guruĝari boĝono peroveta-iaĝiri. Korana Barau ĝenana ĝeiaĝomani guruĝari eperoveta-iaĝirini tarimana na garo irauri ai eguruĝani tarimana evanaĝiani; senaĝi garo irauri ai beguruĝani tarimana beguruĝani guruĝari ma beĝe vaĝa-vanaĝirini e beĝe kiraĝi-fakarini tu lorinai. Korana beĝe vaĝa-vanaĝirini e beĝe kiraĝi-foforirini nai tu, ekalesia ĝeri veĝabidadamai kokore beĝe ĝabini.

⁶ Tarikakagu mabarami, bema au baiaĝosini ĝomi ĝemi ai ĝaronai tu, garo boruri ai basi vaĝa-guruĝamini, senaĝi guruĝa tauri tu asi bakiraĝi-foforirini; monana au ĝeguna namo ta boĝo ĝabiani ba? Asiĝina! Moĝoni, Barau na au evaĝa-ribaguni guruĝari ĝomi ĝemi ai bakiraĝi-foforirini o riba bavininini, o baperovetani, o Barau ĝena guruĝa ĝemi ai havevaĝa-riba iaĝiani, monai vauro au ĝeguna namo boĝo ĝoitaĝoni. ⁷ Miusiki vaĝa-ĝereri dagarari boĝono tuĝamaĝiri, ilailana ivirikou o hap (gita kavana). Bema gururi asi beĝe raĝe-ginikauni nai tu, kamasi tarima na kamara mari ĝegere-iaĝiani bita seĝaĝi-leaiani? Ĝia tu mo ivirikou o hap gururi beĝe raĝe-ginikauni vauro, kamara mari ĝegere-iaĝiani bita ribaiani. ⁸ Ema bema vetari kibina asi beĝe

fururu-ginikauni nai tu, ta na tuari uranai asi berovinatoreni. ⁹ Ğomi maki moġesina kavana, bema garo boruri ai boġo guruġani nai, tarimarima tu kamara dabarai ġomi na kara ġokiraġiani beġe tuġamaġi-doġariani? Ğomi ġemi guruġa mo tu tano korinai boġo kiraġirini noġa iavara boġo vaġa-guruġaiani. ¹⁰ Mai tanobarai garo irauirau tu asisebo, ma ġia mabarari ma tauri moġo. ¹¹ Senaġi bema garo ta anina asi ribagu, moġa tauna tu, au tu dia mo garo borunai eguruġani tarimana ġena vanuġa tarimagu, ema ġia maki moġesina, ġia tu dia au ġegu vanuġa tarimana. ¹² Ğomi ġemi ai maki moġesina. Ğomi tu Iauka Veaġa ġena varevare ġouravini-barego iaġirini; ma toma tu ekalesia ġeri veġabidadama vaġa-kokorena varevarena ġabiġabina uranai boġono kokore, be mo varevare ai tu boġono tubu.

¹³ Moġesi naima, garo boruri ai eguruġani tarimana tu, ġauġau ai Barau bene noġia, be kara bekiraġirini guruġari maki bene vaġa-vanaġiri e bene kiraġi-foforiri. ¹⁴ Korana bema au garo boruri ai aguruġani tu, au iaukagu moġo eġuriġurini, a au ġegu tuġamaġi ai tu asi atuġamaġi-doġarini au tu kara akiraġirini. ¹⁵ Be kara toma aveiani? Au tu iaukagu ġenana bana ġauġau, ema batuġamaġi-fakaiani garonai maki bana ġuriġuri. Au iaukagu ġenana bana mari, ema batuġamaġi-fakaiani garonai maki bana mari. ¹⁶ Bema ġoi iaukamu na Barau mari ai ovaġa-raġeani nai tu, kamara dabarai mo garo asi ribana tarimana “Amen” betoni, ġoi Barau ovaġa-namoani nuġanai, ei? Ğia tu “Amen” asi bekiraġiani, korana ġia asi beribani ġoi kara okiraġiani. ¹⁷ Moġoni, ġoi na Barau tu otanikiu-ginikauani, senaġi mo sevimu tarimari ġeri veġabidadama tu asi ovaġa-kokorerini. ¹⁸ Au na Barau atanikiuani, korana au garo boruri ai tu aguruġa-iakuni, ġomi mabarami avanaġimini. ¹⁹ Senaġi ekalesia ġuriġuri ġeraka-vegogoni nai, namona tu beġe tuġamaġi-fakaiani garonai guruġa imaima moġo bana kiraġiri, tarimarima tari bana vaġa-ribari. Moġesina tu namo, a garo boruri ai guruġa 10,000 bakiraġirini tu asi ġena namo ta.

²⁰ Tarikakagu mabarami, mero misimisiri ġeri tuġamaġi kavana asi boġono tuġamaġi. A vei-rakava ġeri reke ai tu mero raraka-rarakari ilailari ai boġono iaġo. Senaġi tuġamaġi-fakai tu tau-doġadoġa kavana boġono vei. ²¹ Buka Veaġa nuġanai tu maiġesi etoreato, “Vereġauka ekirani, ‘Tarima garori boruri na ema gabu boru tarimari mururi na au na maiġeri tarima bavaġa-guruġarini.

Senaġi moġesi maki asi veġata beġe seġaġi-viniguni.’ ”

²² Moġesi naima garo boruri ai ġeguruġani tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari moġo ġeri ai tu vetoġa ta, a dia Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri vetoġa. Senaġi Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirini tu, Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari moġo ġeri, a dia Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri. (Mai tu, garo boruri ai ġeguruġani tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari na vevaġa-kava ta asi beġe ġoitaġoani. Senaġi Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirini tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari na vevaġa-kava beġe ġoitaġoani).

²³ Bema ekalesia mabarami gabu sebonai ġoraka-vegogoni, benamo mabarabarami garo boruri boġo guruġani, ma nuġanai tu ġomi fakami ai asi ribana tarimana ta o Iesu asi evaġa-moġoniani tarimana ta bema raka-toġani nai, bekirani, “Ġomi tu debami beġe rakava, boġo babo!” betoni. ²⁴ Senaġi bema mabarami boġo perovetani nuġanai, ġomi fakami ai Keriso asi evaġa-moġoniani tarimana ta o asi etuġamaġi-fakani tarimana ta bema raka-toġani nai tu, ġomi mabarami na Barau ġena guruġa ġoperoveta-iaġiani guruġari na mai tarima loruna begwanuani, benamo beribani, ġia tu vei-rakava tarimana, ema mabarami na boġo ġita-viriġiani. ²⁵ Mo tarima ġena tuġamaġi vekuretoġari mabarari boġo kiraġi-foforirini, benamo bevetui-tarini, Barau betoma-rakariġo viniani, bekirani, “Moġoni, Barau tu ġomi ġesi etanuni.”

Toma-rakariġo veiġari roroġotori

²⁶ Moġesina naima, tarikakagu, ġuriġuri boġo raka-vegogoni nai, ġomi mabarami tata ma ġemi ġauvei. Tari tu mari beġe ġabini, tari tu beġe vevaġa-ribani, tari tu garo boruri ai beġe guruġani, tari tu Barau ġena guruġa beġe vaġa-foforirini tarimari, tari garo boruri ai beġe guruġani guruġari beġe vaġa-vanaġirini e beġe kiraġi-foforirini. Dagara mabarari tu ekalesia ġeri veġabidadama vaġa-tubuna ġana moġo boġono veiri. ²⁷ Bema tarima ta garo boruri ai eguruġani nai, tarima ruarua o toitoi ma beġene guruġa. Namona tu tarima toitoi na beġene guruġa-karoa, senaġi tauri toitoi vaġa-sebo asi beġene guruġa. Ta bene guruġa-ġosi murinai vauro ta ma bene guruġa, ma ta maia. Benamo garo boruri ai beġe guruġa-ġosini murinai tu, ekalesia ta na moġesi guruġa bene vaġa-vanaġiri, bene kiraġi-foforiri. ²⁸ Senaġi bema vaġa-vanaġi tarimana ta asiġina nai tu, mo garo boruri ai eguruġani tarimana tu rubu nuġanai asi bene

guruḡa. Ġereḡana tauḡena vau bene guruḡa-vevini, ema Barau bene vaḡa-guruḡaia. ²⁹ Barau ḡena guruḡa ḡeperoveta-iaḡirini tarimari ruarua o toitoi beḡene peroveta, ma kotari na tu moḡeri guruḡa beḡene vetau-ginikauri. ³⁰ Bema Barau ḡena guruḡai etanu-tarini tarimana ḡenai efoforini, bene kirāḡi-foforia ḡana nai, eguruḡa-guineni tarimana ḡena guruḡa tu bene vaḡa-maḡoa. ³¹ Namona tu ḡomi sebomi sebomi boḡono peroveta, be kara ḡokiraḡiani mabarari beḡene riba ema mabarari beḡene launaḡiri. ³² Barau ḡenana peroveta guruḡari edoḡaririni tarimana tu, moḡeri guruḡa ḡena urai vau bekiraḡirini. ³³ Barau tu dia vei-veḡonu veḡonu evaḡa-ḡoraiani Barauna, senaḡi ḡia na tu maino evaḡa-ḡoraiani Barauna.

Ekalesia doḡorori mabarari ḡevevini kavana, ³⁴ ḡomi ḡemi vavine maki ekalesia vegogori ai asi beḡene guruḡa, korana ḡia tu asi ḡeri maoro ḡia beḡe guruḡani. Senaḡi ḡia tu Mose ḡena taravatu na ekiraḡiani ilailanai beḡene tanu tau gabureri ai. ³⁵ Bema dagara tari ḡeribari beḡe toni nai tu, ḡaraḡori numai vauro beḡenea danaḡiri. Korana vavine ekalesia vegogori ai beḡe guruḡani tu ma maiakana. ³⁶ Ġomi na mai guruḡa asi ḡoḡabi-raḡeani? Barau ḡena guruḡa tu ḡomi ḡemina erefoto ba? Ba Barau ḡena guruḡa na tu ḡomi moḡo ema ḡoitaḡomito, ei?

³⁷ Bema tarima ta tauḡena evetuḡamaḡini ḡia tu peroveta ema ḡia tu Iauka Veaḡa na evonuvonu-raḡeto etoni tarimana tu, ḡomi mai atore-vinimini guruḡari bene ḡabi-raḡeri, bene kira, mai tu moḡoni Vereḡauka ḡena taravatu guruḡari. ³⁸ Bema tarima ta maiḡeri guruḡa betuḡamaḡi-fitoḡarini, Barau na ḡia maki betuḡamaḡi-fitoḡaiani.

³⁹ Moḡesi naima, tarikakagu, peroveta uradikadikana tu boḡono vei, ma garo boruri ai guruḡa-iaḡiri ai tu asi boḡono vekiraḡoi. ⁴⁰ Senaḡi dagara mabarari boḡono ḡauvei-iaḡi ginikauri, ema dabara korikoriri ai boḡono veiri.

15

Iesu ḡena variḡisi-ḡenoḡoi

¹ Tarikakagu mabarami, au aurani, mo Vari Namona, ḡomi ḡemi aḡobata-iaḡiato moḡa, ḡemi tuḡamaḡi ai ma navaḡa-variḡu ḡenoḡoia. Mai Vari Namona ḡomi na tu ḡoḡabi-raḡeato, ema ḡomi tu mai Vari Namonai ḡoruḡa-gwaḡiḡini. ² Bema au na mo aḡobata-vinimito guruḡana moḡa roḡo boḡo ḡabi-gwaḡiḡiani nai, ḡomi tu mo Vari Namona ḡenana Barau na bevaḡa-maḡurimini. A bema asiḡina nai tu, ḡomi na ḡovaḡa-moḡoni-kavaiato.

³ Veregāuka ġenana au na kara adoġariato guruġana tu, ġomi ma akira-varamito. Mo guruġa moġa tu guruġa giniguinena e guruġa baregona. Mo guruġa tu Buka Veāġai ġetoreato guruġana ilailanai, ekirani: Keriso ġita ġera rakava bene ġabi-vaġiri uranai emaseto; ⁴ ma ġeguriato, ma ġaro vaġa-toitoinai mase na ma evariġisi-ġenoġoito, Buka Veāġai ġetoreato ilailanai. ⁵ Benamo Petero ġenai evevaġa-foforito, ma murinai tu ġena mero gabanana ruarua (12) ġeri ai maki. ⁶ Moġa murinai tu veġabi-dadama nuġanai tarikaka mabarari sinau imaima (500) ġevegogoto nuġanai ġeri ai efoforito; tari varau ġemaseto, a ġutuma tu roġo maġuri. ⁷ Ma murinai tu Iakobo (o Iames) ġenai efoforito, ma murinai tu apostolo mabarari ġeri ai maki.

⁸ Ma magona korikorinai tu, au, noġa moġo amaġuri-rakavato tarimagu, ġegu ai ema foforito. ⁹ Korana au tu apostolo mabarari ġeri dokona korikori tarimagu, ma au tu asi ġegu namo ta moġo, tarimarima na au apostolo tarimagu ai beġe kiraġiguni. Korana au na Barau ġena ekalesia avaġa-midigu midigurito-ġoi, e alai-lausilausirito-ġoi. ¹⁰ Senaġi Barau ġena namo e varevare-barai, au tu mai ġegu apostolo tarimagu ai ama iaġoto. Ema Barau ġena namo e varevare-bara au ġegu ai tu asi etore-kavaiato. Moġoni, au na ġauvei tu barego lelevaġi aveiato, a apostolo kotari tu asiġina. Senaġi mo tu dia au tauġegu ġegu kokore ai moġeri ġauvei aveirito. Asiġina. Mo tu Barau ġena namo e varevare-barai kokore eviniguto, benamo mo ġauvei aveirito. ¹¹ Moġesina naima au aġobatato o apostolo tari ġeġobatato, asi ġena irau ta, korana vari tu sebona moġo ġaġobata-iaġiato, ma ġomi na maki mo vari sebona, moġa moġo ġovaġa-moġoniato.

Ġita ġera variġisi-ġenoġoi

¹² Senaġi bema Keriso ġaġobata-iaġiani nai, ġakirani, Keriso tu Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato ġatoni, kamasi nai ġomi fakami ai ġomi kotari tu ġokirani, mase tarimari tu asi ma beġe variġisi-ġenoġoini? ¹³ Bema mase na variġisi-ġenoġoi tu asiġi, moġa tauna tu, Keriso mase na tu asi ma evariġisi-ġenoġoito. ¹⁴ Ema bema Keriso mase na asi evariġisi-ġenoġoito, moġa anina, ġai ġema ġobata tu asi tauri, ema ġomi ġemi veġabidadama maki asi tauri. ¹⁵ Moġesi tu ġai beġere ribama, Barau na asi eveiato dagarana ġai na tu ġakiraġi-moġoni moġoni-kavaiani, ġaġofaġofani. Korana ġai na Barau varina ġafiuani, ġakirani, Barau na Keriso mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato ġatoni nuġanai, Barau na Keriso mase na tu asi evaġa-variġisi ġenoġoiato. Ma guruġa moġonina tu, mase tarimari mase na tu asi ma ġevariġisi-ġenoġoini. ¹⁶ Aba, bema mase tarimari mase

na asi ma ġevariġisi-ġenoġoini, moġa anina tu Barau na Keriso tu mase na asi ma evaġa-variġisi ġenoġoiato. ¹⁷ Ema bema Barau na Keriso mase na tu asi ma evaġa-variġisi ġenoġoiato, ġomi ġemi veġabidadama tu asi aniri e ġomi tu roġo rakava nuġanai ġotanuni. ¹⁸ Ema mo deikara Keriso ġevaġa-moġoniato tarimari ġemaseto tu, rakava voina beġe ġabiani. ¹⁹ Ma bema mai tamaġuri-taġoni maġurina ġena namo moġo uranai Keriso ġenai tavetuġamaġikauni nai tu, tarimarima mabarabarari vefakari ai ġita kika vetuġara tu barego lelevaġi.

²⁰ Senaġi Keriso tu moġoni mase na evariġisi-ġenoġoito, ema ġia tu ġemaseto tarimari mabarari fakari ai ġia tu evariġisi-ġenoġoi guineto, ilailana ġau ġwaġwari ġeġora-guineni kavana. ²¹ Mase tu tarima sebona, Adamu, ġenana evesinato. Moġa ilailanai variġisi-ġenoġoi maki tarima sebona, Keriso, ġenana evesinani. ²² Vaġa-ilailana, tarimarima mabara-barari tu Adamu ġenana ġeiaġomani, moġa lorinai beġe maseni veġata; senaġi Iesu Keriso ġesi beġe sebonani neganai, Barau na ma bevaġa-maġuri ġenoġoirini. ²³ Senaġi ġita mabarara tata ġera ġaro korikori loriri ai bita variġisi-ġenoġoini: Giniguine tu Keriso, ġia tu evariġisi-ġenoġoi guineto. Ma ġia ma beiaġomani ġaronai tu, ġia ġena tarimarima mabarari ma beġe variġisi-ġenoġoini. ²⁴ Maiġa murinai Keriso na Barau ġevetari-viniani iaukari ġeri veġitaġau e maoro ema seġuka mabarari asi ġeri kokore ai bevaġa-iaġorini e bevaġa-rakavarini, benamo Barau ġena Basileia o veġitaġau seġukana Tamana Barau ġimanai betorekauani. Benamo tanobara dokona beiaġomani. ²⁵ Korana Keriso tu roġo bevereni, ġena veġitaġau tu betanuni roġo, beiaġoni mo, ġia ġevetari-viniani iaukari e tarimari mabarari ġia kwakuna fanafana gaburenai befana-taririni. ²⁶ Keriso na evetari-viniani dagarana ta, magona korikori ai vauro bevaġa-keto-moġovaġiani, tu mase. ²⁷ Korana Buka Veaġai tu iniġesi ekirani, “Barau na dagara mabarari ġia kwakuna gaburenai etorerito, mai tu ġena veġitaġau gaburenai etorerito.” Senaġi ekirato, “dagara mabarari ġia kwakuna gaburenai etorerito,” etato nai, Barau tu asi eiavi-kauato, korana tu Barau na dagara mabarari Keriso kwakuna gaburenai etore-toġarito. ²⁸ Dagara mabarari Keriso ġena veġitaġau gaburenai Barau na betorerini, moġa murinai tu Barau Natuna tauġena maia Barau ġena veġitaġau gaburenai bevetore-toġani. Moġo tauna tu, Barau na dagara mabarabarari bedebbarini.

²⁹ Bema variġisi-ġenoġoi asiġina, mai tarima kotari ġemase-guineto tarimari urari ai babatiso ġeġabini tu kamasi

beḡe veini, ei? Ġia tu kara dainai ḡemase-guineto tarimari urari ai babatiso ḡeḡabini? Betaḡu ḡia na variḡisi-ḡenoḡoi ḡevaḡa-moḡoniani nai, mo veiḡa ḡeveiani. ³⁰ Ema ḡai maki, kara dainai tu hora mabarari ai dori moḡo ḡevaḡi-masemani senaḡi roḡo ḡaḡiḡiraḡeni, bema variḡisi-ḡenoḡoi asiḡina nai tu? ³¹ Tarikakagu mabarami, moḡoni, ḡaro vanaḡivanaḡi au ḡegu mase ḡekiraḡiani. Senaḡi maiḡa maki moḡoni, ḡomi na Iesu ḡoḡabi-raḡeato nai, ḡera Vereḡauka Keriso Iesu ḡoiranai au tu averere-baregoni. ³² Bema au vaḡa-ilailana mai tarimarima ḡeri tuḡamaḡi babobabori noḡa moḡo Efeso ai boḡa bairi rakavari kavana bara vaḡa-vevaḡiri, au tu kara dagara namona ḡegu ai bere ḡora? Bema variḡisi-ḡenoḡoi asiḡina nai, au tu moḡesi asi bara vei, asiḡina ḡinavaḡi. Bema Barau na mase na asi ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoirani nai tu, maiḡesi tara kira, “Siḡaniḡani ema siniuniu, korana boinani tu bita maseni bene.”

³³ Tarima ta na asi bene ḡofami! “Tarima rakavari bita kakorini nai tu, ḡera maḡuri namori beḡe rakava-kwaikwaini.” ³⁴ Ġotataḡa, veiḡa iobukaiobukari ḡoveiri, vei-rakava ḡovaḡa-dokoa. Korana ḡomi kotari Barau tu asi ribami roḡo. Mai tu ḡomi beḡene maiakami ḡana aguruḡani.

Variḡisi-ḡenoḡoi tauḡanina tu iraua

³⁵ Senaḡi kotari tu beḡe vedanaḡini, beḡe kirani, “Mase tarimari tu kamas ma beḡe variḡisi-ḡenoḡoini? Ma beḡe variḡisini nai, tauḡaniri tu aiḡesina?” ³⁶ Babo! Ġoi na kara tano ai ovaroani tu, asi roḡo etubuni mo, ovaroani dagarana bemaseni vau. ³⁷ Widi o dagara ta novaroa otoni nai tu, dia tauḡani oḡabiani, benamo ovaroani. Asiḡina, ḡoi na mo widi o kara novaroa otoni dagarana tu ḡutuna ḡuena oḡabiani, ma ovaroani. ³⁸ Ma Barau tauḡena na ḡena ura ilailanai mo widi o kara ḡovaroani, moḡeri tata tauḡaniri korikori evinirini. ³⁹ Tauḡani mabarari viriḡori tu irauirau. Tarimarima viriḡori irau, kwakuri vasivasi ḡemaḡurini dagarari vaḡa-ilailana bai, boromakau, mamoe, e kotari viriḡori irau, maḡani-kone viriḡori irau ema manu maki viriḡori irau. ⁴⁰ Guba dagarari tauḡaniri tu ta, ma tanobara ḡetanuni tarimari e dagarari maki irau. Guba tauḡanina marevana ta ema mai tanobara tauḡanina marevana maki ta. ⁴¹ Ġaro marevana ta ema ḡue marevana ta, ema visiḡu marevari maki irauri. Visiḡu tata maki marevari irauirau.

⁴² Mase na variḡisi-ḡenoḡoi maki moḡesi. Beḡe guriani tauḡanina tu beboraḡani, a Barau na ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoiani tauḡanina tu asi ma beboraḡa-ḡenoḡoini. ⁴³ Beḡe guriani tauḡanina tu vetoḡana asi namo, ema tarimarima na asi beḡe urani ḡitaḡitana, a Barau na ma bevaḡa-variḡisi

ġenoġoiani tauġanina tu ma marevana. Beġe guriani nai tu, moiramoira asi kokorena, a Barau na mo tauġanina ma bevaġa-variġisi ġenoġoiani nai tu, ma seġkana. ⁴⁴ Ġeguriani nai tu, tanobara tauġanina, a Barau na evaġa-variġisi ġenoġoiani nai tu, iauka tauġanina. Tanobara tauġanina tu ta etanuni, moġa lorinai iauka tauġanina maki ta etanuni. ⁴⁵ Buka Veaġa nuġanai ekirani, “Tarima guinena, Adamu, Barau na eveiato tu maġuri tarimanai evaġa-iaġoato.” A Adamu magona, Keriso, tu maġuri bevinini Iaukanai evaġa-iaġoato. ⁴⁶ Tanobara tauġanina tu eguineto, a dia iauka tauġanina. Tanobara tauġanina murina na vauro, iauka tauġanina eiaġomato. ⁴⁷ Tarima guinena, Adamu, tu tanobara ġenana eiaġomato, Barau na tano kauna na eveiato, a tarima vaġaruaruana tu Keriso, guba na emariġoto tarimana. ⁴⁸ Barau na tano kauna na eveirito tarimari tauġaniri tu Adamu tauġanina kavana, mo tu ma tano kauna na eveiato tarimana tauġanina kavana, ema guba tauġanina beġe ġabiani tarimari maki Keriso tauġanina kavana, mo tu guba na eiaġomato tarimana tauġanina kavana. ⁴⁹ Initoma ġita tu Barau na mo tano kauna na eveiato tarimana vetoġana kavana. A gabi vau mai guba na eiaġomato tarimana vetoġana ilailanai bita iaġoni.

⁵⁰ Tarikakagu mabarami, au na kara akiraġiani tauna tu maiġa, tarimarima, mai tanobarai ġetanuni kavana, ma tauġaniri, ma viriġori, ema ma rarari tu, Barau ġena Basileia nuġanai asi beġe raka-toġani. Ema ma beborāġani dagarana tu tanu-vanaġi vanaġi Basileiana nuġanai asi betanuni riba. ⁵¹ Ġoseġaġi, vekuretoġa guruġana ta akira-varamini: Ġita mabarara tu asi bita maseni, senaġi ġita mabarabarara tauġanira tu Barau na bekurevorini. ⁵² Mo tu asikauna moġo beġorani, noġa matara iaġataġo nunaġa ta vaġa-kafurina mo ma taraga-keorini kavana, asi kwaibona. Kibi dokona guruna beraġeni, benamo ġemaseto tarimari ma beġe variġisi-ġenoġoini, benamo tauġani asi ma beġe rakava-ġenoġoini. Ma ġita roġosi bitana mase tarimara maki tauġanira beġe vekurevoni, mo tu tauġani variġuri bita ġabirini. ⁵³ Korana mai ma beborāġani tauġanina tu bene vekurevo, benamo asi ma beborāġani tauġanina bene vetore-fofori, ema mai ma bemaseni tauġanina tu bene vekurevo, benamo asi bemaseni tauġanina ma bene vetore-rosi. ⁵⁴ Aba, mai ma beborāġani tauġanina tu bene vekurevo, benamo asi ma beborāġani tauġanina bene vetore-rosi, ema mai ma bemaseni tauġanina tu bene vekurevo, ma asi ma bemaseni tauġanina ma bene vetore-rosi. Mai dabarai Buka Veaġai evetoreto guruġana bemoġonini,

“Mase tu Barau ġena kokore na varau evaġa-darereato.

⁵⁵ Mase o, ġoi ġemu kokore tu aiġea?

Mase o, ġoi na tarimarima ogwanurini garaġotana tu ainai?”

⁵⁶ Mase egwanurini garaġotana tu vei-rakava ema vei-rakava ġena seġuka tu taravatu ġenana eiaġomani. ⁵⁷ Senaġi Barau tatanikiuani, korana ġia na ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana kokore evinirani.

⁵⁸ Moġa lorinai, tarikakagu, au na aura-vinimini tarimami, ġemi veġabidadamai boġono ruġa-gigitari, tarima ta o dagara ta na asi bene vei-ġareva ġarevami, vanaġivanaġi Vereġauka ġena ġauvei boġono veia ma kokoremi ġesi. Korana boġono riba, ġomi ġemi ġauvei Vereġauka nuġanai tu asi ġovei-taġuiani, senaġi ma voimi.

16

Ierusalemata ekalesia tarimari vaġa-kavari ġana moni vaġa-vegogo

¹ Maitoma tu Ierusalemata veaġa o ekalesia tarimari vaġa-kavari uranai moni boġono vaġa-vegogo guruġari akiraġini. Mai guruġa tu Galatia ekalesia mabarari akirarito, beġene veia atato guruġana, ġomi akira-varamini. Au aurani tu ġomi maki mai veiġa boġono veia. ² Fura ġarona giniguenenai o Sandei vanaġivanaġi ġomi tata tu ġemi doġari ilailari ai moni ta boġono tore-toġaia. Moġeri moni tu boġono tore-vegogo vegogori, be au baiaġosini ġaronai tu, moni mabarana bene rovinatore, asi ma bisini vaġa-vegogo. ³ Ema au basi votuni nai tu, ġomi na boġo vaġa-moġonirini tarimari bavimirini, benamo Ierusalemata ġana beġe ġabi-iaġorini. Beġe iaġoni nai tu, au na guruġa-fofori fefana ta maki batoreani, be beġe ġwa-kauani. ⁴ Bema baġitaiani au tauġegu baiaġoni tu namo nai tu, au ġesi baġa iaġoni.

Paulo ġena ura Korinto ġana bene iaġo

⁵ Au baiaġosini basi-ġitamini, Makedonia tanona na nuġana na baraka-vanaġini nai, korana au tu Makedonia tanona nuġana na baraka-vanaġini bene. (Makedonia ekalesiari bana raka-ġitari, senaġi monai asi batanuni, baraka-vanaġini moġo). ⁶ A au baiaġosini nai tu, atuġamaġini, ġomi ġesi kota roġo bita tanuni banaġu. Betaġu faraka e iavara ġueri maki maninai bita ġabiani ġomi ġesi. Bere namo, ġegu iaġoiaġo ai baura-vinirini dagarari tu ġomi na boġono vaġa-kavagu. ⁷ Au tu asi aurani taimi misina moġo ġomi ġesi bana tanu, benamo ma bana iaġuimi maia. Au ġegu tuġamaġi ai tu aurani, ġomi ġesi bitana tanu-mauka, senaġi mo tu bema Barau na maoro beviniguni vauro. ⁸ A au tu Efeso ai batanuni mo Pentekoste

g̃arona, ⁹ korana Barau g̃ena g̃auvei bana veia dabarana tu varau bekeoa, be toma g̃egu g̃auvei tu barego lelevaḡi. Senaḡi tarimarima vovoka na maki g̃ekouguni, g̃auvei asi bana veia g̃etoni.

¹⁰ Bema Timoteo beiaḡosini nai tu, boḡono nari-ginikaua, be g̃omi g̃esi betanuni nai, asi bene tanu-garigari. Ġia maki au kavana Vereḡauka g̃ena g̃auvei eveiani. ¹¹ Moḡa lorinai tarima ta na asi bene g̃ita-g̃uirag̃ia. Senaḡi boḡono vaḡa-kavaia e maino ai boḡono tuḡua, au g̃egu ai ma bene g̃enoḡoi-iaḡoma. Korana au tu tarikaka kotari g̃esi g̃ia g̃anariani.

¹² Ma tarikakara Apolos tu au na alaunaḡiato, tarikakara tari g̃esi be g̃omi g̃emi ai bene iaḡosi atato. Senaḡi ekirato, maitoma tu asi ilaila beiaḡosini, a g̃aro namona tai vauro beiaḡosini.

Guruḡa dokona

¹³ Tauḡemi boḡono venari-ginikau, g̃emi veḡabidadamai boḡono ruḡa-gwaḡiḡi, nuḡami beḡene gwaḡiḡi, boḡono kokore. ¹⁴ Dagara mabarari boḡo veirini nai tu, veuravini ai moḡo boḡono veiri.

¹⁵ Tarikakagu mabarami, g̃omi Stefanas g̃ena numa tari-mari mabarari tu ma ribami. Ġomi ma ribami, g̃ia na Iesu Keriso g̃eḡabi-raḡeato nai tu, ta maki roḡosi roḡo bere ekalesia Akaia nuḡanai. Ma g̃ia tu veaḡa o ekalesia tarimari g̃eri g̃auvei ai ḡevekiraḡikauto, ḡevaḡa-kavarito. Moḡa lorinai anoḡimini, ¹⁶ g̃omi maki moḡesi tarimari garori boḡono seḡaḡi-viniri, ema g̃ai g̃esi g̃eḡauveini e ḡevekwaraḡini tari-mari mabarari maki.

¹⁷ Aiakuni, korana Stefanas e Fotunato ema Akaiko au g̃egu ai ḡeiaḡomato nai. Asi ilaila baiaḡosini, g̃omi g̃esi bita tanuni nuḡanai, mai tauri toitoi na g̃omi gabumi g̃eḡabirito, moḡesi nai au nuḡagu egena-tarito. ¹⁸ Ema g̃ia na au nuḡagu ḡevaḡa-iaku g̃enoḡoiato, ema g̃omi maki nuḡami ḡevaḡa-iaku g̃enoḡoirito. Moḡesi naima g̃ia tu boḡono ḡabi-raḡeri.

¹⁹ Asia ruburi na g̃omi g̃emi vevaḡa-namo ḡetuḡuni. Akwila e Priskila na ema ekalesia g̃ia g̃eri numai ḡetanuni mabarari na nuḡari mabarari g̃esi ḡevaḡa-namomini Vereḡauka aranai. ²⁰ Tarikaka mabarari na ḡevaḡa-namomini. Ġomi maki karomi tata vetarikaka verauna na boḡono vaḡa-namori.

²¹ Au Paulo ḡimagu na mai vevaḡa-namo guruḡari atorerini.

²² Bema tarima ta na Vereḡauka asi eura-viniani tu, g̃ia iatanai rakava baregona bene tanu mo vanaḡivanaḡi. Ġera Vereḡauka o, noiaḡoma.

²³ Ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena namo e varevare-bara ĝomi ĝemi ai bene tanu. ²⁴ Au ĝegu veuravini ĝomi ĝesi bene tanu. Keriso Iesu ĝenana ĝita tu doĝoro sebona tarimara.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA KORINTO EKALESIARI ĜERI

2 Korinto vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa vaĝa-ruaruana tu vevaĝa-gwaĝigi fefana Paulo na etoreato. Paulo na mai fefa tu Makedonia na Korinto ekalesiari etore-vinirito. Mai fefa tu laĝani 55 ema 57 fakari ai etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 1:3-4 ema 5:18.

Paulo na mai fefa etoreato korana tari tu maiĝeri: 1) Ĝofaĝofa tarimari na ĝia ĝena apostolo ĝauveina ĝevaĝa-rakavaia ĝetato-ĝoi moĝeri guruĝari eveito. 2) Ierusalemaj Barau ĝena tarima veaĝari ĝetanuni moĝeri ĝeri moni tari beĝene tore-vegogo etato (9:1-5). 3) Mo ĝena fefa giniguinena monai mo vei-rakava tarimana ma beĝene ĝabi-raĝea e beĝene ura-vinia etato (2:5-11).

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Ma veĝabi-sebona ĝenoĝoi guruĝari - karoa 1-7
2. Ierusalemaj ekalesiari varevare viniri guruĝari - karoa 8-9
3. Korinto nuĝanai apostolo tarimari ĝofaĝofari na Paulo ĝena apostolo ĝauveina ĝekira-rakavaiaio nai, Paulo tauĝena evekiriĝi-maĝatato guruĝari - karoa 10-13

¹ Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo ai evaĝa-iaĝoguto, ema ĝita tarikakara veĝabidadama nuĝanai Timoteo ĝesi ĝemana mai fefa eiaĝosini.

Ĝomi Barau ĝena ekalesia Korinto nuĝanai, ema veaĝa tarimami mabarabarami, Akaia tanona mabarana nuĝanai ĝotanuni tarimami, ĝemi atore-vinimini.

² Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo na Barau etanikiuato

³ Barau sivaĝa-namoa, ĝia tu ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana. Ĝia tu vevetuĝaĝwa Tamana e vevaĝa-kava Barauna korikori. ⁴ Barau na ĝai ĝema midigumidigu e dabara doko nuĝari ai evaĝa-kavamani. Moĝesi naima ĝai na maki tarima kotari ĝeri meto ai baĝa vaĝa-kavarini riba, Barau na ĝai evaĝa-kavamani ilailanai. ⁵ Moĝoni, Keriso na eĝabiato midiguna ĝai ĝemai tu barego-lelevaĝi; ma ĝai ĝema vevaĝa-kava Keriso ĝenana maki barego lelevaĝi. ⁶ Ĝai baĝa midigu-midiguni tu ĝomi vevaĝa-kava ema vevaĝa-maĝuri boĝono ĝabia ĝana. Ĝai Barau na evaĝa-kavamani tu ĝomi

vevaḡa-kava boḡono ḡabi ḡana. Ma mai vevaḡa-kava boḡo ḡabiani mainana ḡomi nuḡami bevaḡa-gwaḡiḡirini, benamo ḡai ḡamidigu-midiguni kavana midigumidiguri boḡo ḡabirini nai tu, boḡo kokoreni. ⁷ Ḡai ḡema vetuḡamaḡikau ḡomi ḡemi ai tu barego ḡatoreani, korana tu ḡaribani, ḡomi tu ḡai ḡesi tamidigumidigu-sebonani, ema vevaḡa-kava maki ḡai ḡesi taḡabi-sebonaiani.

⁸ Tarikaka mabarami, ḡai Asia tanonai aiḡesi meto ḡaḡoitaḡoto maki ḡaurani baḡana vaḡa-ribami. Ḡai Asia ai tu meto barego lelevaḡi ḡadoḡariato, ḡema gwada e riba mabarari maki ḡekorito, be ḡema tuḡamaḡi tu benamo, asi baḡa maḡurini, baḡa maseni. ⁹ Moḡoni, ḡai ḡema vemamiraḡi tu, ḡai beḡene vaḡi-masema dabarana tu varau ḡevaḡa-moḡoniatu. Senaḡi asiḡina. Ḡai ḡemai moḡeri veḡa ḡeḡorato tauna tu, ḡai tauḡema ḡema kokore ai asi baḡana veḡabidadama, senaḡi mase na maki evaḡa-vaḡi-raḡerini Barauna ḡenai moḡo baḡana veḡabidadama. ¹⁰ Ḡia na mase nuḡari na evaḡa-maḡurimato, ma roḡo ma bevaḡa-maḡurimani. Ḡai ḡema vetuḡamaḡikau tu Barau ḡenai ḡatore-kauani, ḡoirai maki ḡia na ma bene vaḡa-maḡurima ḡana. ¹¹ Mo tu ḡomi na maki ḡauḡau ai roḡo boḡo vaḡa-kavamani nai. Benamo Barau na tarimarima vovoka ḡemi ḡauḡau dainai, ḡai bevaḡa-kavamani. Mo vevaḡa-kava tarimarima vovoka na beḡe ḡitaiani, benamo ḡai na mo namo ḡadoḡariani bakunai, mabarari na Barau beḡe tanikiuani.

Paulo ḡena boioḡa ekefoato

¹² Ḡai ḡema vekokoroku anina tu maiḡa: Ḡai nuḡamai ḡamamiraḡiani, ḡai ḡema maḡuri e veḡa mai tanobarai, o sikira, ḡema vegaragara ḡomi ḡesi tu dabara veaḡanai ema moḡoninai. Maiḡeri veḡa veaḡari ema moḡoniri tu Barau ḡena varevare-bara ḡenana ḡeiaḡomani, a dia tanobara tarimari ḡeri iauneganai ḡeveirito-ḡoi. ¹³ Ḡai na ḡomi fefa ḡatore-vinimini tu dia fefa gwaḡiḡiri ḡatore-vinimini. Asiḡina. Ḡai ḡema fefai kara ḡakiraḡirini guruḡari tu ḡomi na boḡo iavirini ema fefa tauri maki boḡo tuḡamaḡi-doḡaririni fefari moḡo. ¹⁴ Moḡoni, kotuna varau ḡotuḡamaḡi-doḡarimato. Ema atuḡa-maḡini, gabi vau boḡo tuḡamaḡi-doḡari korikorimani. Benamo Iesu Vereḡauka beḡenoḡoini ḡaronai, ḡomi na ḡai boḡo vaḡa-raḡemani, ḡai na ḡomi baḡa vaḡa-raḡemini kavana.

¹⁵ Au ariba-maoroto, ḡai boḡo riba-ginikaumani ema ḡemai boḡo tuḡamaḡikauni naima, au na boioḡa aveiato tu banasi rakaḡita-guinemi, be vaḡa-ruarua ḡomi bana vaḡa-kavami.

¹⁶ Au ḡegu boioḡa guinena tu Makedonia ḡana baiaḡoni

nai, banasi raka-ġitami ema Makedonia na ma baġenoġoini nuġanai maki, ma banasi raka-ġitami atato. Ma manina na vau Iudea ġana baiaġoni nai, au ġegu iaġoiāġo ai beġene vaġa-kavaġu farefareri tari boġono vinigu vauro boġono tuġugu. ¹⁷ Ġomi ġotuġa-maġini, au tu dia nuġagu mabarana ġesi maiġesi aboiġato ei? Ba ġomi ġotuġamaġini, au tu mai tanobara maġurinai roġo ġetanuni tarimari ġeri veġa na aiaġoni, be murugu na tu, “Oi, oi” atato, a nuġagu gabigabinai tu “Asiġina, asi baiaġoni,” atato. ¹⁸ Barau guruġa moġoninai moġo etanuni kavana, ġai maki moġesina; ġomi ġemi ai vari ġaġobata-iaġiani nai, dia murumai tu “Oi” ġatoni, ma nuġamai tu “Asiġi” ġatoni. ¹⁹ Korana Barau Natuna, Iesu Keriso, ġomi fakami ai au, e Silas, ema Timoteo, na ġaġobata-iaġiato-ġoi tu dia muruma na moġo ġakirato-ġoi, “Iesu varina tu Oi, moġoni,” ma nuġama gabigabiri na tu “Asiġi, ġofaġofa” ġatato-ġoi. Asiġina. Ġia ġena maġuri nuġanai tu “Oi, moġoni” moġo etanuni vanaġivanaġi. ²⁰ Barau ġena kiraġitore mabarari eveirito tu “Oi moġoni” moġo, Keriso ġena maġuri nuġanai ġemoġonito. Moġesi nai ġai na Keriso ġenana Barau ġavaġa-raġe-baregoani, ġakirani, “Oi, mo tu moġoni” ġatoni. ²¹ Gomi ema ġai tu Barau tauġena na evaġa-kokorerani e evaġa-ruġa gwaġiġirani Keriso ġena maġuri nuġanai. Ġia na eġabirato, evaġa-veaġarato, ²² ema evaġa-moġonirato, ġita tu ġia ġena tarimarima, ġena vetoġa o maka maki ġita ġerai etoreato, ema ġita lorura ġutunai ġia Iaukana etore-toġaiato, mo Iauka ġenana ġita evaġa-riba ginikaurato, ġia ġena vevaġa-namo mabarana maki vauro bita ġabiani veġata.

²³ Barau ma ribana mai kara akiraġirini tu mabarari moġoni, e au nuġagu o lorugu ġutuna maki ġia ma ribana; au mo Korinto ġana asi aiaġosito tauna korikori tu maiġa: Au asi aurato, ġomi ġemi vei-rakava banasi kiraġi-fofori foforiri, benamo monana ġomi nuġami bana vaġa-metori. ²⁴ Au tu dia ġomi ġemi vere, be ġomi ġemi mani veġabidadama nuġanai tu ġai na kara baġa kiraġirini veġari moġo boġono veiri. Asiġina. Mai tu ġomi ema ġai taġauvei-sebonani, ġomi boġono iaku tuġamaġinai. Korana ġomi mani tu tauġemi ġemi veġabidadamai lorinai ġoruġa-gigitarini.

2

¹ Moġesi naima nuġagu aroriato akirato, asi ma banasi raka-ġitami, korana bavaġa-guruġa gwaġiġimini, benamo nuġami beġe metoni garina. ² Korana bema au ġegu guruġa na ġomi nuġami beġere vaġa-metori nai, au tu dei na ma

beğere vağa-iakugu? Korana au boğoro vağa-iakugu tari-
mami tu varau nuğami bavağa-metori. ³ Moğesi naima au
na mo fefa gwağigina moğa atore-vinimito. Au asi aurato, au
bana iağosi tu, boğō vağa-iakuguni tarimami na au boğono
vağa-nuğa midigumidigu, korana au ma ribagu au aiakuni
gabunai tu ġomi maki au ġesi, be taiaku-sebonani. ⁴ Moğoni,
au nuğagu tu ma metona ġesi ema ġegu vetuğamaği maki
ebarego-rakavato e atağito maki, mo fefa ġomi ġemi atoreato-
ğoi nai. Mo fefa gwağigina atore-vinimito tu dia ġomi nuğami
bana vağa-metori ġana. Asiğina. Au na mo fefa moğesina
atore-vinimito anina tu, au aurato ġomi boğono riba, au na
ġomi tu auravini-rakavamini.

*Vei-rakava tarimana ġena rakava boğono tuğamaği-
fitoğaiia*

⁵ Bema ġomi ta na nuğa-midigumidigu evağa-ğoraiani nai,
au mo gabu ai tu asi ġegu nuğameto. Aba, gabu tari tu asi
aiaku-iağirito, senaği ġomi mabarami tu nuğameto barego
evinimito, o sikira, ġomi ġutuma, korana au asi aurani,
ġomi ġemi ai mo veiğa guruğana bana kiraği-meto lelevağia.
⁶ Ġomi ġutuma na manī tarima na mo veiğa eveiato voina
metona baregona ġoviniato, ma mo tu ġenai ilaila be ben-
amo, meto asi ma boğono vini-lelevağia. ⁷ Ma toma tu ġena
rakava boğono tuğamaği-fitoğaiia ema boğono launağia kekei.
Asi namo tuğamaği midigumidiguna na mai tarima bevağa-
ketoani ġena veğabidadama ġenana. ⁸ Moğesina naima, au na
ġomi anoğimini, mai tarima boğono kiravara-ginikaua, ġia tu
moğoni ġoura-viniani. ⁹ Au na mo fefai atore-vinimito korana
aurato, ġomi bana riba-ginikaumi, moğoni au na avağa-
ribamito dagarari mabarari ġokorana-iaği korikoririni ba?
¹⁰ Bema ġomi na tarima ta ġena rakava ġotuğamaği-fitoğaiiani
tu, au na mo tarima ġena vei-rakava maki atuğamaği-
fitoğaiiani. Ma bema rakava ta au na atuğamağiato, mo
rakava tu Keriso ġoiranai au na varau atuğamaği-fitoğaiato
ġomi ġemi namo uranai. ¹¹ Moğesi aveito anina tu, Satani
na ġita beğofarani, benamo mo meto misina bevağa-barego
lelevağiani garina. Korana Satani eğauveini dabarari ġita tu
ma ribara.

Paulo ġena ura baregona Tito bene doğaria

¹² Troas vanuğana ġana aiağoto, Keriso Varina Namona
bana vari-fiua ġana. Au Troas vanuğanai arağasito, benamo
ariba-maoroto, Vereğauka na mo vanuğai Vari Namona bana
fiua ġatama-bokana tu ġegu ekeoato. ¹³ Senaği au nuğagu ai
maino tu asi ağabiato-ğoi, nuğagu evekwaragito-ğoi, korana
au tarigu Tito Troas ai tu asi adoğariato. Moğesi naima Troas

tarimari aḡabi-tuḡurito moḡo, benamo Makedonia ḡana ma aiaḡoto.

Keriso ekokoreto lorinai ḡita takokoreni

¹⁴ Barau atanikiu-viniani, korana vanaḡivanaḡi ḡia na ḡena seḡuka kokorenai Iesu Keriso ḡena maḡuri nuḡanai ḡai eḡori-kaumani. Benamo ḡai ḡemana Keriso varina tu noḡamo muramura bonana namona na tanobara mabarana ḡeḡabiani, benamo ḡeribaiani. ¹⁵ Moḡoni, Barau ḡoiranai ḡai tu Keriso varina bonana namona, Barau na rakava ḡenana evaḡa-maḡuririto tarimari fakari na ema vei-rakava tarimari mase dabaranai ḡerakani tarimari fakari ai. ¹⁶ Mase dabaranai ḡerakani tarimari ḡeri, ḡai tu mase boraḡari bonari, mase bevaḡa-ḡoraiani dagarana. A Barau na evaḡa-maḡuririto tarimari ḡeri ai, ḡai tu maḡuri muramurana bonana namona, maḡuri evaḡa-ḡoraiani dagarana. Senaḡi dei na mai ḡauvei baregona beveiani riba? ¹⁷ Ḗai dia tarima tari kavana, be Barau ḡena guruḡa ḡeḡobata-iaḡiani tu moni beḡene doḡari ḡana; a ḡai tu dia Barau ḡena guruḡa ḡaḡobata-iaḡiani tu moni na beḡene voima ḡana. Asiḡina. Ḗai tu Barau na etuḡumato, mai ḡauvei baḡana veia etato. Ḗai tu Keriso ḡesi ḡasebonato, ma Barau ḡoiranai ḡai tu nuḡama maoro e moḡoni ai Barau ḡena guruḡa ḡakiraḡiani.

3

Taravatu e Iauka

¹ Ḗai mai guruḡa ḡakiraḡirini tu, ḡai tauḡema moḡo ma ḡavevaḡa-raḡe ḡenoḡoini, ḡakirani, “Ḗai tu moḡoni vei-iobukaiobuka tarimama korikori,” ḡatoni ba? Ba tarima kotari ḡeveini kavana ḡaurani tarimarima na ḡema vevaḡa-moḡoni fefana ta ḡomi ḡemi beḡene torea, beḡene kira, “Ḗai tu tarima namoma, be boḡono ḡabi-raḡema.” O ḡomi na ḡai boḡono ḡabi-raḡema uranai ḡema vevaḡa-moḡoni fefana ta boḡono torea ḡatoni? ² Ḗomi maniḡemi tu ḡai ḡema fefa, ḡai vaḡa-moḡonima fefami, ḡai lorumai Keriso na eberarito, ma tarimarima mabarari na ḡeribamini ema ḡeiavimini. ³ Ḗomi ḡemi maḡuri na evaḡa-fofori ginikauani, ḡomi tu Keriso ḡena fefa, ḡai ḡema ḡauvei ḡenana eberamini o etoremimi, (ma tarimarima na ḡeiaviani). Ḗomi tu Keriso ḡena fefa, dia bairo na eberamito fefami, senaḡi maḡuri vanaḡivanaḡi Barauna Iaukana na eberamito fefami. Ma ḡomi Keriso na tu dia fore lefalefari iatari ai ebera-kaumito, senaḡi ḡomi tu tarimarima loruri ai ebera-toḡaiato.

⁴ Ḗai na maiḡeri guruḡa ḡakiraḡirini, korana ḡai tu Keriso ḡenana ma ḡema tuḡamaḡikau Barau ḡenai. (Korana ḡia

na evaḡa-kavamani ḡena ḡauvei veiveinai). ⁵ Aba, ḡai tauḡema ḡereḡama na maḡeri veḡa tu asi ilaila baḡa veirini. Moḡesi naima ḡai na dagara ta ḡavaḡa-ḡoraiato tu asi ḡatoni. Asigina. Ḗai tu Barau na ḡereḡana na moḡo kokore ema riba ḡai evinimani nai mai ḡauvei ḡaveirini. ⁶ Barau na kokore ema riba evinimani nai, ḡia ḡena kiraḡitore o ginitaḡo variḡuna ḡavarifiuani. Mo tu dia taravatu bukanai ḡetorerito dagarari ḡavari-fiurini, asiḡina, ḡai tu Iauka Veaḡa na tarimarima ḡeri maḡuri ai kara eveiani ḡavari-fiurini. Korana taravatu bukanai etorerito vevaḡa-naḡiri na tu tarima ḡevaḡi-maserini, bema asi ḡekorana-iaḡiani nai; senaḡi Barau Iaukana na tu tarimarima maḡuri evinirini.

Barau ḡena ginitaḡo variḡuna marevana baregona

⁷ Ḗoseḡaḡi, Mose na Barau ḡena taravatu tu Isaraela tarimari evaḡa-ribarito-ḡoi, moḡeri na tu mase maki ḡevaḡa-ḡoraiato-ḡoi. Mo taravatu moḡeri tu Barau na fore iatanai eberarito, ma marevari mamari tu barego rakava. Moḡeri taravatu Barau na fore ai eberarito dagarari Mose na eḡabi-iaḡomarito-ḡoi nai, Mose tu ḡoirana maki emamoto-ḡoi, be Isaraela tarimari Mose ḡoiranai maki asi ḡeboḡekau-maukato-ḡoi, korana mo mareva mamana na matari efai-fitoḡarito-ḡoi nai. Senaḡina mo taravatu mamari marevana baregona moḡa tu asikauna ma erekwarekwato-ḡoi. ⁸ Bema taravatu mamana marevana baregona tu moḡesi neganai, Barau Iaukana ḡena ḡauvei mamana marevana ema seḡukana tu barego lelevaḡi. ⁹ Bema mase maki evaḡa-ḡoraiani ḡauveina mamana marevana tu barego, vei-iobukaiobuka evaḡa-ḡoraiani ḡauveina mamana marevana ema seḡukana tu barego lelevaḡi. ¹⁰ Toma taravatu mamana marevana baregona moḡa tu asi marevana, korana Barau Iaukana mamana marevana ema seḡukana tu barego lelevaḡi. ¹¹ Ma bema Mose na mo asi betanu-maukani taravatuna moḡa eḡabi-iaḡomaiato, mamana marevana tu barego nai tu, betanu-vanaḡi vanaḡini dabarana mamana marevana ema seḡukana tu barego lelevaḡi veḡata.

¹² Ḗai tu mai dabara variḡuna o ginitaḡo variḡuna ḡenai ḡavetuḡa-maḡikauni, naima asi ḡagarini, ma kokorema ḡesi ḡakiraḡiani. ¹³ Ḗai tu dia Mose kavana, be ḡoirama ḡakouḡaurini. Mose tu ḡoira kouḡau dabuḡana na ḡoirana ekouḡauato, korana Isaraela tarimari na ḡia ḡoirana na mo mama marevana erekwa-rekwato-ḡoi moḡa asi beḡene ḡeḡitaia ḡana. ¹⁴ Senaḡi Isaraela tarimari nuḡari e ḡeri tuḡamaḡi Barau na evaḡa-mukunarito. Korana tu mo ḡaro na beiaḡoma mo maitoma, mo kouḡau dabuḡana ḡia nuḡari e ḡeri tuḡamaḡi

evaġa-mukunarito dabuġana tu roġo etanuni, be ginitaġo guinena bukana ġeiviani nai, asi ġetuġamaġi-doġariani. Mo ġia nuġari ema ġeri tuġamaġi ekou-ġaurini dabuġana tu Keriso ġesi beġe sebonani vauro bevekeo-fakani. ¹⁵ Toma maki Mose ġena taravatu guruġari ġeivirini nai, ġia nuġari tu kouġau dabuġana na ekou-ġauani. ¹⁶ Senaġi tarima ta betuġamaġi-kureni, benamo Vereġauka ġenai ma beiaġoni tarimana ġenana mo kouġau dabuġana tu bekoki-fitoġaiani. ¹⁷ Ma mai Vereġauka tu Iauka Veaġa ekiraġiani. Be Vereġauka Iaukana ainai eġauveini gabuna, ġeġabi-raġeani tarimari tu dagara ta na asi ebarubarurini. Asiġina, ġia tu fakai ġetanuni. ¹⁸ Ma ġita ġoirara tu kouġau dabuġana na asi kouġau, be Vereġauka mamana e marevana baregona ġita ġerana veġiana noġa efoforini, tarimarima na ġeġitaiani. Vereġauka tu Iauka Veaġa, ma ġia ġenai mo mama e marevana baregona eiaġomani. Monana esenisirani Vereġauka kavanai tiaiġoni, ema ġia mamana e marevana barego lelevaġina ġita maki evini-vanaġi vanaġirani.

4

Iauka farefarena gwaġutu nuġanai

¹ Barau ġena vevetuġaġwai moġo mai ġauvei ġai evinimato. Moġa lorinai ġai tu asi ġatuġamaġi-moirani mai ġauvei veiveinai. ² Ġai tu maiaka veġari vekuretoġari, tarimarima na asi ġeġita-learini veġari, tu ġaiagiurito. Ema ġai tu asi ġaġofaġofani e Barau ġena guruġa anina maki ġai na tu asi ġakefoani. Asiġina. Ġai na Barau ġena vari moġonina tu tauna korikori moġo ġakiraġi-fofori ginikauani. Monana tarimarima beġene riba, ġai tu ma moġonima ġesi Barau ġena ġauvei ġaveiani ġia ġoiranai.

³ Senaġi bema ġai na mai Vari Namona ġavari-fiuani maiġa vekuretoġa nai tu, mai vari maiġa tu mase koufanai ġerakani tarimari moġo ġeri ai vekuretoġa. ⁴ Maiġeri tarima, Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari, tu mai tanobara barauna arana Satani na ġeri tuġamaġi evei-mukunarito, naima mai Vari Namona mamana emamani tu asi ġeġitaiani. Mai Vari Namona mamana maiġa tu Keriso mamana marevana baregona emamani. Ma mai Keriso maiġa tu Barau vetoġana korikori. ⁵ Ġai tu dia ġai tauġema varima ġafiurini. Asiġina. Ġai na tu Iesu Keriso ġaġobata-iaġiani, ġakirani, Keriso tu Vereġauka korikori. Ma ġai tu ġomi ġemi vetuġunaġi tarimamai ġavevaġa-iaġoni Iesu ġagubakauani lorinai. ⁶ Korana Barau tovotovonai ekirato, "Mukuna furufuru nuġana na nemama-rovorovo," etato. Ma mo Barau sebana na ġai nuġamai ema vaġa-mama rovorovoato korana tu, Barau

mamana baregona Iesu Keriso ġoiranai emamato moġa bene vaġa-foforia, benamo baġana ribaia e baġana tuġamaġi-fakaia ġana.

⁷ Senaġi mai farefare namo vedaureana tu ġai tauġanima nuġanai maiġea, mai tauġanima tu noġa tano na ġevirini gwaġuturi, ma beġe korini, monana tarimarima mabarari na beġene ġitaia, ma beġene riba maki, mai seġuka barego lelevaġina ġai ġemai maiġa tu Barau ġenana eiaġomani, ma dia ġai ġemana. ⁸ Ġai tu reketa-reketa na ġeġaru-ġeġeraġimani, ġevaġa-midigu midigumani e meto maki barego ġevinimani, senaġi ġema kokore tu asi ekorini. Ġaro kotari tu ġadaradarani, asi ribama kara ma baġa veiani, korana maġuri tu gwaġiġi, senaġi ġema tuġamaġikau Barau ġenai tu asi emoirani veġata. ⁹ Tarimarima na asi ġeura-
vinimani, ġevaġa-midigumidigu baregomani, senaġi Barau tu ġai sevisevimai moġo etanuni, asi eiaġuimani; semo na ġekwari-ketomani, senaġi asi ġamaseni. ¹⁰ Iesu emaseto, mo mase moġa tu vanaġivanāġi ġai tauġanimai ġaġwarakao-rakaoani. Ġaribani, ġai maki, Iesu ġevaġi-maseato kavana, beġe vaġi-masemani. Moġesi eġorani korana tu, Iesu ġena maġuri maki vanaġivanāġi ġai tauġanima na bene fofori, be tarimarima na beġene ġitaia. ¹¹ Ġai roġo maġuri ġatanuni apostoloma tu, vanaġivanāġi beġene vaġi-masema ġetoni, Iesu varina ġakiraġiani ġaramanai. Mai veġa eġorani tauna korikori tu, Iesu ġena maġuri, (mo tu Iesu emaġuri-ġenoġoito mo maġuri moġa), seġukana ġai tauġanima na bene fofori, be tarimarima na beġene ġitaia ġana. ¹² Moġesi naima mase ġena ġauvei tu ġai (apostolo) ġemai eveiani, senaġi maġuri tu ġomi ġemi maġuri nuġanai eġauveini.

¹³ Buka Veāġai ekirani, “Au na Barau avaġa-moġoniato, moġesina naima aguruġato.” Ġai maki mo veġabidadama sebona moġa nuġanai naima ġakirani, Barau ġavaġa-moġoniani nai ġaguruġani. ¹⁴ Korana ġai ribama, Iesu Vereġauka mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato Barauna na ġai maki ma bevaġa-variġisi ġenoġoimani Iesu kavana, benamo ġai ema ġomi, mabarara beġabi-iaġomarani ġia ġoiranai bea vaġaruġa-tarirani. ¹⁵ Ġai na midigumidigu e meto ġaġabirini tu, ġomi na namona boġono doġaria ġana, ema monana tarimarima ġutuma gorogoro na Barau ġena namo ema varevare-bara beġene doġaria. Benamo mai Barau ġena namo ema varevare-bara dainai, tarimarima ġutuma na Barau beġene tanikiu-vini-baregoa e ġia marevana e mamana baregona beġene vaġa-raġea.

Veġabidadamai moġo bitana tanu

16 Moġa lorinai ġai tu asi kota maki ġatuġamaġi-moirani. Aba, tauġanima tu eġaukani, bemoira-iaġoni, senaġi iaukama tu ġaro loriri ai evaġa-variġurini. 17 Ema maiġeri midigu-midigu e meto misiri asikauna na beġe raga-korini dagarari voiri beġe foforini tu barego lelevaġi. Barau na maiġeri voiri tu marevana barego lelevaġina, betanu-vanaġi vanaġini dagarana, bevinimani. 18 Moġesi naima ġai matama na tu dia toma ġeġorani matara na taġitarini dagarari ġaġita-karakararini. Asiġina. Ġai matama na tu, toma matara na asi taġitarini dagarari, ġaġita-karakararini. Korana toma matara na taġitarini dagarari tu asikauna ma beġe korini, senaġi kara toma asi taġitaiani dagarana tu betanu-vanaġi vanaġini, asi bekorini dagarana.

5

Guba tauġanina e mai tanobarai tatanuni tauġanina

1 Ġai ribama, mai tanobarai ġatanu-iaġiani foutana o tauġanina berakavani mase ai nai, gubai asi ġima veiveina numana ta Barau ġenana baġa ġabiani, tanu-vanaġivanaġi numana. 2 Mai tanobara tauġani numanai ġatanuni tu ġataġitaġini ġaġabaġabani, korana midigumidigu e meto barego ġaġoitaġoni dainai. Be ġai ġema ura baregona tu, Barau na guba na beiaġomani tauġanina na nevaġa-dabuġama. 3 Korana guba tauġanina na bedabuġa-ġaumani tarimarima kavana nai, ġai tu dia iauka moġo baġa rakao-rakaoni ġia ġoiranai gubai, senaġi ġai iaukama tu kouġau initoma kavana. 4 Korana ġai roġo mai tanobara tauġanina numanai ġatanuni tu, ġaġabaġabani e meto barego ġevinimani. Maiġa tauna tu, asi ġaurani mai tanobara tauġanina maiġa ġakoki-vaġia o ġamase ġatoni. Asiġina. Ġai ġema ura tu Barau na guba tauġanina numana variġuna na bene vaġa-dabuġa-ġauma, be maġuri tauġanina na ma beġe maseni tauġanima moġo gabuna bere borogġia ġatoni. 5 Barau tauġena na ġita tu mai maġuri variġuna maiġa bitana ġabia ġana erovinatorerato. Moġesi naima ġia na Iauka Veaġa tu evini-guinerato. Barau na mai Iauka Veaġa evini-guinerato anina tu, ġita bitana riba-ginikau, tauġani variġuri maki bevinirani. 6 Moġesi naima vanaġivanaġi ġai nuġama tu gwaġiġi, asi ġatuġamaġi-iauvoiauvoni. Ma ġai ribama, mai tanobara tauġanina numanai roġo ġatanuni nai tu, ġai Vereġauka ġesi vanuġa korikori gubai tu asi ġatanu-vegogoni. 7 Ġai veġabidadamai moġo ġatanuni, dia matama na ġaġitarini dagarari na ġeġori-kaumani. 8 Au mo bakira kavana, ġai tu asi ġagarini, ma tuġamaġikauma ġesi ġaurani, mai tauġani ġenana baġana veġita, benamo Vereġauka ġesi baġana tanu,

Vereḡauka etanuni vanuḡanai. ⁹ Moḡesi naima ḡai ḡema ura barego sebona moḡo ḡoiramai ḡatoreani tu, ḡia iauna moḡo baḡana vaḡa-namoa. Mo tu mai tanobara tauḡanina nuḡanai baḡa tanuni, o mai tanobara tauḡanina numana na baḡa raka-vaḡini, benamo Vereḡauka ḡesi gubai baḡa tanuni, ḡai ḡema ura tu, ḡia iauna moḡo baḡana vaḡa-namoa. ¹⁰ Korana ḡita mabarara Keriso ḡena Kota seana ḡoiranai tu bita ruḡa-rosini veḡata. Monai ḡita mabarara tata mai tanobara tauḡaninai tatanuni nai, veiḡa namori o rakavari taveirini, maiḡeri voiri ilailari bita ḡabirini.

Keriso na Barau ḡatanai evaḡa-iaḡorato

¹¹ Ḡai ma ribama, Vereḡauka tu ma garina, korana tu ḡoiranai bita ruḡa-tarini. Moḡesi naima ḡai na tarimarima ḡasisiba-vinirini, beḡene tuḡamaḡi-vekefo ḡana. Ḡai nuḡama e ḡema tuḡamaḡi kamasi tu Barau ma ribana ginikau, ema au atuḡamaḡini, ḡomi maki ḡai nuḡami ai ḡoribamani. ¹² Maiḡesi ḡaguruḡani tu, dia ḡai tauḡema ḡomi ḡoirami ai ḡakirani, ḡai tu moḡoni vei-iobukaiobuka tarimama korikori. Asiḡina. Maiḡeri guruḡa ḡakira-varamini tauna korikori tu, ḡai boḡono veiavi-iaḡima, be tanobara iaunegari e ribari ḡevekokoroku-iaḡirini tarimari boḡono vaḡa-veseri ḡana. Maniḡeri tarimarima tu matari na ḡeḡitarini dagarari ḡevekokoroku-iaḡirini, a tarimarima nuḡari ai ḡetanuni dagarari tu asi ḡeḡitarini. ¹³ Bema ḡai tu ḡababo-rakaoni ḡotoni nai, mo tu Barau ḡena ḡauvei ḡaveiani dainai; o bema ḡema tuḡamaḡi maoro nai, mo tu ḡomi namo boḡono ḡabia ḡana.

¹⁴ Ḡai tu Keriso ḡena veuravini na elaunaḡi-naḡimani, ema ḡai moḡoni ḡariba-ḡinikauni, Keriso tu tarimarima mabarara ḡera vei-rakava dainai emaseto. Moḡesi naima, tarimarima mabarara maki ḡia ḡena mase ai tamase-vegogoto. ¹⁵ Keriso tu ḡita tarimarima mabarara ḡera vei-rakava lorinai emaseto naima, ḡita initoma tamaḡuri-tanuni tarimara mabarara tu, dia ḡita tata tauḡera ḡera ura loriri ai moḡo bitana tanu. Asiḡina. Ḡita mabarara tu Keriso ḡenai moḡo bisini tanu, korana tu ḡia ḡita urarai emaseto, ma Barau na mase na ma evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato.

¹⁶ Moḡesina naima ḡai na maitoma tarimarima tu dia tauḡanina rekenai ḡena maḡuri ḡaḡitaiani. Aba, tovoovonai tu Keriso maki tauḡanina rekenai ḡatuḡamaḡiato-ḡoi, senaḡi toma moḡesi tu asi ḡatuḡamaḡiani. ¹⁷ Moḡesi naima bema tarima ta Keriso ḡena maḡuri nuḡanai etanuni, mo tarima tu tarimarima variḡu geragerana. Mo maḡuri guinena etanu-iaḡiato-ḡoi moḡa tu ekorito, ḡia tu maḡuri variḡu geragerana eḡabiato, ma mai maḡuri variḡunai etanuni. ¹⁸ Maiḡeri

dagara mabarari tu Barau na ġita ġera evinirani. Barau tavetari-viniato-ġoi, senaġi Keriso ġena mase ġenana ġia na ma eġbiraġe-ġenoġoirani. Ema ġai maki Barau na mai ġauvei evinimato, mo tu tarimarima baġana kira-varari, Barau na maino ġabigabina dabarana tu varau eveiato, be ġia ema Barau maino beġe ġabiani riba. ¹⁹ Mai guruġa anina tu: Barau na Keriso tanobara ġana etuġu-iaġomaiato, benamo ema maseto. Keriso ġena mase ġenana Barau tu tano-bara tarimari mabarari ġesi maino ġeġabiato: Tarimarima ġeri rakava asi ma etuġamaġi-taġorini, senaġi etuġamaġi-fitoġarini. Barau na mai ġauvei ġai evinimato, maino guruġana maiġa baġana ġobata-iaġia.

²⁰ Moġesi naima ġai tu Keriso ġaruġa-boroġiani mai tano-barai. Ma Keriso ġena vari ġavari-fuani nai tu, noġa Barau tauġena ġai ġemana tarimarima eura-maġirini, ġia ġesi maino beġene ġabia. Ġai na Keriso aranai ġomi ġanoġimini, “Barau ġesi maino boġono ġabia.” ²¹ Korana Keriso tu enabe asi ġena rakava, senaġi ġita ġera vei-rakava lorinai, Barau na ġia noġa moġo vei-rakava tarimanai evaġa-iaġoato. Barau na mo veġa eveiato korana tu, Keriso ġesi bita sebonani ġenana, ġita mabarabarara tu vei-iobukaiobuka tarimari ai bitana iaġo ġana Barau ġoirani.

6

¹ Ġai tu Barau ġesi ġaġauvei-vegogoni, moġesina naima ġalaunaġimini, Barau ġena namo e varevare baregona ġoġabi-raġeato maniġa tu boġono ġabi-gigitaria, asi boġono vaġa-rakavaia. ² Korana Barau tu maiġesi ekirani ġena bukai,

“Au na baiiau-namomini ma baġabi-raġemini ġarona beġabiani nai tu,

ġemi noġinoġi baġabi-raġerini,
ema vevaġa-maġuri ġaronai tu,
au na bavaġa-kavamini.”

Au na avavaġa-guruġamini, maitoma ġarona tu Barau na tarimarima beiau-namorini ema beġabi-raġerini. Ma maitoma ġarona tu Barau na tarimarima bevaġa-maġuririni ġarona!

³ Ġai tu asi ġaurani, tarima ta na ġai ġema ġauvei nuġanai kerere ta bene ġoitaġoa ma beġene vaġa-daġama, moġa lorinai ġai na tarima ta vaġa-vedaġa-raġena veġana ta asi ġaveiani. ⁴ Moġesi naima ġema veġa e guruġa mabarari ai ġavevaġa-foforini, ġai tu moġoni Barau ġena vetuġunaġi-iaġovininna tarimama. Meto nuġari ai ġavevaġa-gwaġiġini; tarimarima na ġevaġa-midigu midigumani; ġema ġauvei nuġanai maġuri gwaġiġiri ġadoġaririni; tarimarima

na ġevaġa-dabara dokomani; ⁵ ġekwarimani, ġediburamani, ġutuma-bara na ġeġaru-ġeġeraġimani ġefarara-farara vinimani; ġauvei ai ġavekwarāġi-rakavani, asi ġagenani, asi ġaġaniġanini. ⁶ Ġema maġuri e veiġa tarimarima e Barau ġoirari ai ġenamo-vedaureani; Barau ġena maġuri e ġena vari ġaribaiani; maġuri metori ġaġoitaġorini, senaġi ġatuġamaġi-gwaġiġini; ġevaġa-rakavamani tarimari asi ġabaruvinirini, senaġi ġaiiau-namorini; Iauka Veāġa na evaġa-kavamani dabara mabarari ai, ma nuġama mabarari ġesi tarimarima ġaura-vinirini. ⁷ Barau ġena guruġa moġonina moġo ġaġobata-iaġiani Barau ġena seġukai; vei-iobukaiobuka farefareri tu ġimama aroribamai ema ġimama kaurimai ġerina ġavetarini.

⁸ Ġai tu ġaruġa-gwaġiġini, tarimarima na ġevaġa-raġemani o ġevaġa-rakavamani nuġari ai, varima ġevaġa-rakavarini o ġevaġa-namorini nuġari ai; ġekiramani, ġai na tarimarima ġaġofa-taġui-taġuirini ġetoni, senaġi ġai tu guruġa moġoniri moġo ġakiraġirini. ⁹ Ġekirani, ġia tu asi ribari ġai ġetoni, senaġi ġai tu ġeġita-leamani, ġia ma ribari ġinikau ġai tu dei. Ġevaġimani, be ġamaseni, senaġi roġo ma ġamaġurini. Ġebotamani, senaġi asi ġamaseni. ¹⁰ Ġevaġa-nuġa midigu-midigumani, senaġi vanaġivanāġi ġaiakuni ġaverereni. Asi ġema asi ġama, senaġi tarimarima vovoka ġavaġa-taġarini. Dagara ta asi ġaġwa-tanuani, senaġi Barau na ġena tarimarima evinirito dagarari mabarari tu ġai ġema.

¹¹ Korinto tarimami, ġai ġomi ġemi ai tu ġaguruġa-fiu-iaġoni moġo, asi ġagarini, ema nuġama maki ġakeorini, ġaura-vinimini nai. ¹² Ġai na ġomi tu ġaura-vinimini, senaġi ġomi na neġi ġai asi ġoura-vinimani. ¹³ Au na ġomi tu natugu kavana avaġa-guruġamini: Ġomi nuġami asi boġono kouri, nuġami boġono keori, be ġai na ġomi ġaura-vinimini kavana, ġomi na maki ġai moġesi boġono ura-vinima.

Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġesi asi boġono vekako

¹⁴ Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġesi asiġina ġinavaġi boġono veġata e asi boġono vekako. Korana kamara dabarai vei-iobukaiobuka e vei-rakava veiġari beġe veġatani ema beġe sebonani, ei? Asi ilaila! Ema kamara dabarai mama ema mukuna furufuru beġe veġatani ema beġe sebonani, ei? Asi ilaila! ¹⁵ Keriso ema Satani tu kamara dabarai beġe nuġa-sebonani, ei? Ema veġabidadama tarimana ema asi eveġabidadamani tarimana tu kamara dabarai ġia tauri ruarua ġeri tuġamaġi beġe sebonani? ¹⁶ O Barau ġena Rubu Veāġa e babarau ġeri rubu tu kamara dabarai Rubu

Veāga sebonai moḡo beḡe iaḡoni, ma Barau sebona moḡo beḡe toma-rakarigoani? Ġita mabarara tu Barau ḡena Rubu Veāga. Ma Barau ekirato,

“Au tu ḡia nuḡari ai batanuni,
ma ḡia vekaravari ai barakaorakaoni.
Au tu ḡia ḡeri Barau ai baiaḡoni,
ma ḡia tu au ḡegu tarimari ai beḡe iaḡoni.”

17 Moḡa lorinai Vereḡauka ma ekirato,
“Vei-rakava tarimari
vekaravari na ḡoma-rakarosi,
ma ḡia seviri na ḡoraka-veḡita.
Asi iareva dagarari asi boḡono ḡabi-karari,
moḡesi tu baḡabi-raḡemini.”

18 Iaru-korokoro Vereḡaukana tu maiḡesi ekirani,
“Au tu ḡomi Tamami ai baiaḡoni,
ma ḡomi tu au natugu taumi
ema vavinemi ai bavaḡa-iaḡomini.”

7

1 Ġatagu mabarami, ḡoseḡaḡi, Barau na mai guruḡatore maiḡeri tu ḡita ḡera ekiraḡirito. Moḡa lorinai tauḡanira ema iaukara ḡevaḡa-rakavarini dagarari mabarari ḡita ḡerana si-iareva-fitoḡari. Be Barau ḡenai ma vegubakaura ḡesi tatanuni nuḡanai, ḡera maḡuri tu namo ema veāga korikori.

Paulo ḡena iaku tu asikei, korana Korinto tarimari ḡevetuḡamaḡi-kureto

2 Nuḡami ai ḡai ḡema faka kota boḡono veia. Ġai tu tarima ta ḡenai veḡa rakavana ta asi ḡaveiato. Ġai na tarima ta ḡena maḡuri asi ḡavaḡa-rakavaiato. Ġai na tarima ta ḡofaḡofa dabaranai ḡena dagara ta asi ḡaḡabiato. ³ Au maiḡesi akirani tu, dia ḡomi ḡemi ai meto atore-kauani. Asiḡina. Au varau baguruḡa-guine, ḡomi tu ḡai loruma ḡuturi ai ḡotanuni, ḡauravini-rakavamini. Be ḡomi ḡesi bita tanuni o bita maseni, ḡai ḡema veuravini ḡomi ḡemi ai tu asi bedokoni, roḡo betanuni. ⁴ Au ḡegu tuḡamaḡikau tu barego lelevaḡi etanuni ḡomi ḡemi ai, korana ḡemi veḡabidadamai ḡoruḡa-gwaḡiḡini. Moḡesi naima au na ḡomi avaḡa-veiavimini tarimarima ḡoirari ai, ma au maki ḡolaunaḡi-baregoguni. Meto baregori ḡaḡoitaḡorini mabarari nuḡari ai maki, au ḡegu iaku tu roḡo etanuni, asi kota edokoni o ekeini.

⁵ Makedonia tanobaranai ḡaraka-toḡato nai, ḡai tauḡanima tu asi kota maki ḡeiaḡaraḡito meto e midigumidigu ḡerina. Gabu mabarari ḡana ḡaiḡoto-ḡoi tu, meto e midigumidigu ḡaḡoitaḡoto-ḡoi, tarimarima na ḡevaḡa-veḡare veḡaremato-ḡoi e ḡekoumato-ḡoi. Ema nuḡama ḡeraḡeto-ḡoi. ⁶ Senaḡina

Barau na tu meto e midigumidigu na nuḡari ḡevaḡa-moirarini tarimari evaḡa-kavarini. Ġia na nuḡama evaḡa-gwaḡiḡirito, Tito etuḡu-iaḡomaiato nai. ⁷ Ma ḡai tu dia ḡia eiaḡomato nai moḡo, nuḡama ḡegwaḡiḡito. Senaḡi ḡomi na aiḡesi ḡovaḡa-kavaiato moḡeri variri ḡema ema kiraḡito, moḡeri na maki ḡelaunaḡi-baregomato. Evaḡa-ribaguto, ḡomi ḡemi ura baregona au boḡonoasi ḡitagau. Ema ḡemi nuḡa-midigumidigu e au ḡoura-viniguni e ḡourani au gogobagu boḡono raga, ema au ḡegu guruḡa ḡokorana-iaḡirini variri mabarari ema kiraḡirito. Moḡa lorinai au ḡegu iaku ebarego-lelevaḡito.

⁸ Ribagu, au na fefa atore-iaḡoato, monana evaḡa-nuḡa midigumidigu-mito, senaḡi au tu asi adaradarato. Aba, tovotovonai tu adaradarato, korana ariba-maoroto, au na fefa na nuḡami evaḡa-meteorito, senaḡi mo tu ḡemi nuḡameto tu asi etanu-maukato. ⁹ Ma initoma au tu averereni, dia ḡomi nuḡami avaḡa-meteorito nai, senaḡi mo ḡemi nuḡa-midigumidigu ḡenana ḡovetuḡamaḡi-kureto, benamo Barau ḡenai ḡoḡenoḡoito. Ġai na ḡomi ḡemi ai rakava metona ta asi ḡaveiato, senaḡi Barau ḡena ura veḡata ḡomi boḡono nuḡa-midigumidigu, korana ḡemi veḡa ḡekerereto nai. ¹⁰ Barau ḡenana eiaḡomani nuḡa-midigumidiguna tu asi tuḡamaḡi vevaḡa-ḡwana. Korana tu mo nuḡa-midigumidigu ema vetuḡamaḡina tu vetuḡamaḡi-kure evaḡa-ḡoraiani. Mai dabarai vetuḡamaḡi-kure eḡorani vau Barau na tarimarima evaḡa-maḡuririni. A mai tanobara maḡurina ḡenana eiaḡomani nuḡa-midigumidigu e vetuḡamaḡina na tu mase evaḡa-ḡoraiani. ¹¹ Mai Barau ḡenana eiaḡomani nuḡa-midigumidigu e vetuḡamaḡina na kara ḡomi ḡemi ai bevaḡa-ḡorari ḡotuḡamaḡi-ginikaua. Maniḡa ḡenana ḡomi toma ḡemi tuḡamaḡi beḡe maoro, ma ḡoura-rakavani veḡa namori moḡo fakami ai boḡono veiri. Ema ḡemi ura baregona tauḡemi boḡono veiareva-faka meto tari ḡerina. Ma mo kerere eveito tarimana ḡenai asi ḡoiakuto, ma au garigu ḡoveito, ma ḡemi ura baregona ḡemi ai ma bana iaḡosi, ma ḡemi ura baregona maki mo kerere eveito tarimana ḡena maḡuri bene maoro veḡata, ma ḡemi ura ḡia tu ḡena veḡa rakavana voina metona bene ḡabia veḡata. Ġomi na maiḡeri veḡa mabarari ḡoveirini ḡerina ḡovevaḡa-moḡonini, ḡomi tu mo veḡa rakavana ḡenana boḡo veḡabi-vaḡi, ma asi ḡemi kerere ta.

¹² Au na mo fefa ḡomi ḡemi atoreato-ḡoi nuḡanai tu, dia mo kerere eveito tarimana ḡena maḡuri totomaorona tuḡamaḡina aveito-ḡoi, o mai tarima na nuḡari evaḡa-meteorito tarimari atuḡamaḡirito-ḡoi. Asiḡina. Au na mo fefa atore-iaḡosiato anina tu, Barau ḡoiranai ḡomi tauḡemi boḡono

riba-maoro, ġomi na ġai tu moġoni nuġami mabarari ġesi ġai ġoġabi-raġemani e ġogubakaumani. ¹³ Ġai tu ġomi ġemi veiġa mai bakiraġiri veiġari na ġelaunaġi-baregomani.

Senaiġi mo ġemi veiġa na ġelaunaġimato, ma kokore barego ġaġabiato-ġoi, moġa iakunai tu ma ġaiaku-rakavato maia, korana Tito ekirato, maninai ġomi na ġia tu ġoġabiraġe-ginikauato, ema nuġana egenagena-tarito. ¹⁴ Au na ġomi ġia ġoiranai tu avaġa-veivimito, ma tauġemi ġemi veiġa na ġovevaġa-foforito ġoiranai, be eġitamito, moġesi naima aiakuni, korana asi ġovaġa-maiakaguto. Ema mo ġemi veiġa na ġovevaġa-foforito, ġai na Tito ġoiranai ġomi ġavaġa-veivimito guruġari tu moġoni veġata, asi ġofaġofa. ¹⁵ Ma Tito na ġomi ġemi seġaġi etuġamaġirini, ema ġomi na ġia ma nuġaraġemi e nuġa-ġoġoġoġomi ġesi ġoġabi-raġeato, moġeri ma etuġamaġi-iaġosirini nai, ġia ġena veuravini ġomi ġemi ai tu ebarego-lelevaġini moġo. ¹⁶ Au tu averereni, korana moġoni ama ribani asi adaradarani, ġomi na tu veiġa namori ema iobukaiobukari moġo ġoveirini bene.

8

Ekalesia na moni ġevaġa-vegogorito Ierusalemia ekalesiari ġeri

¹ Tarikaka mabarami, maitoma ġai ġema ura tu, Barau ġena namo e varevare-bara Makedonia ai ekalesia doġorori iatari ai etoreato boġono ribaia. ² Ġia ġeri ai tu meto e midigumidigu barego eraġasito, senaiġi ġia nuġari tu iaku e verere na ġevonuvonu-raġeto. Ġia tu moġoni ogoġami, asi ġeri-ġari, senaiġi ġia ġeri varevare tu barego rakava ġeveiato. ³ Au na ġomi ġemi ai akiraġi-fofori korikoriani, ġia ġeri ġoitaġo tu kei, a ġeri vini tu barego-rakava tarikakari tari vaġa-kavari ai; ma ġia ġeri ai doġari-doġariri maki gwaġiġi, a farefareri e moniri maki benamo ġevini-fitoġarito moġo. Ma mo veiġa tauġeri ġeri urai moġo ġeveiato. ⁴ Ġia tauġeri na ġeri-ġari na ġai ġenoġi-ginikaumato, ġeurato, ġia maki ġai beġene ruġa-karoma, be mai ġauvei mainai tarima veaġari beġene vaġa-kavari. ⁵ Ġai ġema tuġamaġi, ġia ġeri varevare monina tu misina moġo beġe vinini. Senaiġi ġia ġeri vini ġaġitaiato tu barego vedaurea, ġai na kara tovtovonai ġatuġamaġiato, moġa maki ġevanaġiato. Ġia tovtovonai tu tauġeri roġo Vereġauka ġenai ġevevinito, ma moġa murinai tu Barau ġena ura ġekorana-iaġiato, be ġai ġemai maki tauġeri ġevevinito.

⁶ Moġesina naima ġai na Tito ġanoġiato, ġakirato, ġomi ġemi veuravini varevarena moniri egogorito kwari, moġeri

tu tauḡena na bene gogo-vaḡiri. Korana tovtovonai maninai moni-gogo ḡauveina tu ḡia na esinaiato. ⁷ Ĝomi Korinto ekalesiana dagara mabarari ai ḡomi tu moḡoni ḡoiaruto: Ĝemi veḡabidadama e ḡemi guruḡai, ḡemi riba iauka maḡurinai, ḡemi ura barego lelevaḡina Barau ḡena ḡauvei nuḡanai boḡono vevaḡa-kava, ema ḡemi veuravini ḡai ḡemai tu barego lelevaḡi. Ĝai ḡema velaunaḡi ḡomi ḡemi ai tu, mai veuravini varevareri vini maki boḡono vaḡa-baregoa.

⁸ Mai veuravini varevareri boḡono vini atoni maiḡa tu, dia akirani, boḡono veia veḡata atoni. Senaḡi maiḡesi akiramini tauna tu maiḡa: Tarikaka kotari tu ḡeiaḡo-ginikauni karori tari vaḡa-kavari ai. Moḡesi naima au na ḡomi atovo-naḡimini, ḡomi ḡemi veuravini tarikaka tari ḡeri ai tu aiḡesina naribaia atoni. ⁹ Ĝita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena namo e varevare-bara ḡomi tu ma ribami. Ĝia tu taḡa verena, senaḡi ḡomi urami ai asi ḡena farefare tarimanai ema vevaḡa-iaḡoto. Iesu asi ḡena farefare ai ema iaḡoto anina tu, ḡomi farefare vovoka tarimami ai boḡono iaḡo ḡana.

¹⁰ Ĝemi vini au na maki ḡomi na boḡono doḡaria ḡana, au ḡegu vevaḡa-gwada guruḡana tu maiḡa: Ĝoraḡani laḡaninai ḡomi na tu dia moni vaḡa-vegogo moḡo ḡosinaiato, senaḡi ḡomi tu ḡourato, mai veḡa maki boḡono veia veḡata. ¹¹ Moḡesi naima ḡosinaiato ḡauveina boḡono vaḡa-kori ginikaua. Moḡesina tu mai boḡono veia veḡata ḡotato ḡauveina tu boḡo vaḡa-kori ginikauani, monana bevaḡa-moḡoni korikoriani. Boḡo vinini nai tu, ḡemi ai kara maniḡeri ilailari ai moḡo boḡono vini. ¹² Bema nuḡami mabarari ḡesi ḡemi ai kara ḡetanuni maniḡeri ilailari ai boḡo vinini dagarari tu, Barau na beiaku-iaḡirini e beḡabi-raḡerini. A ḡemi ai asi ḡetanuni dagarari asi boḡo vinini, moḡeri Barau na tu asi benuḡameto-iaḡirini, ema ḡomi maki asi bebaru-vinimini. ¹³ Ĝai asi ḡaurani, tari ḡovaḡa-kavari uranai, ḡomi tauḡemi iatami ai meto baregona boḡono tore-kaua, asi ḡemi-ḡami ai boḡono vevaḡa-iaḡo. Asiḡina. Ĝai ḡaurani tu, ḡomi ema ḡovaḡa-kavarini tarimari boḡono ilaila moni e farefare rekenai ḡatoni. ¹⁴ Mai taimi ai tu ḡomi na ḡia ḡeri ura dagarari boḡo vinirini, korana ḡomi ḡemi-ḡami tu vovoka tabutabu. Be ḡomi na ḡia ḡeri rabu ai ḡovinirini kavana, ḡomi ḡemi rabu ai maki ma beḡe vinimini. Mo dabarai ta asi berabuni. ¹⁵ Buka Veaḡai ekirani kavana,

“Ĝutuma egogo-vegogoto tarimana ḡana tu dia eḡutuma-lelevaḡito,

ma kotuna moḡo egogo-vegogoato tarimana ḡana tu dia misina korokoro, senaḡi taunai.”

Paulo na Tito Korinto ġana etuġuato

¹⁶ Au na Barau atanikiu-viniani, korana tu au ġegu nuġa-vekwaraġi ġomi ġemi ai etanuni, mai nuġa-vekwaraġi sebona maiġa tu Barau na Tito nuġanai maki etoreato. ¹⁷ Korana ġia tu dia ġai na ġanoġiato dainai moġo easi raka-ġitamini. Asiġina. Ġia tauġena maki nuġana mabarabarana eura-rakavani veġata bene iaġosi, ġomi bene raka-ġitami. ¹⁸ Ġai tarikakama ta maki Tito ġesi ġatuġu-iaġosiani. Mai tarikaka maiġa tu ekalesia doġorori mabarari na ġavaġa-raġeani, korana ġia na Vari Namona eġobata-iaġiani ma nuġana mabarana ġesi. ¹⁹ Ema mai tarikaka maiġa tu ekalesia doġorori mabarari na ġeġabi-viriġiato, ġai bene kavama mai varevare moniri baġa ġwa-iaġorini nai ġetato. Mai ġauvei ġaveiani korana tu, tarimarima mabarari na Vereġauka beġene vaġa-raġe baregoa ġana, ema ġai ġaurani tarimarima baġana vaġa-kavari ġatoni maġurina baġana vaġa-foforia ġana. ²⁰ Ġai asi ġaurani, tarima na ġai beġene rori-torema ma beġene vaġa-rakavama. Moġesina naima mai veuravini ai ġevinito monina maiġa tu dabara namonai ġaġauvei-iaġiani. ²¹ Korana ġai ġema ura baregona tu, veiġa roroġotona baġana veia, dia Barau ġoiranai moġo, senaġi tarimarima maki ġoirari ai.

²² Ma ġita tarikakara ta maki ġia ġesi ġatuġu-iaġosiani, ġia bekavarini. Mai tarikaka maiġa tu ġai na ġaġitaiani, ġia tu moġoni eura-baregoni, Barau vetuġunaġina bene iaġovini etoni. Ema ġia tu moġoni ma ġena vetuġamaġikau ġomi ġemi ai maki. ²³ Tito maniġa maki apostolo au kavana, ma ġai tauma ruarua tu ġomi vekaravami ai ġaġauveivegogoni. A mani ġita tarikakara ruarua maniġeri tu ekalesia doġorori tata arari ai beġe iaġosi, ma ġia tauri ruarua tu ġeri ġauvei ema veiġai Keriso ġevaġa-raġe baregoani. ²⁴ Moġesina naima, ġemi veuravini vetoġana korikori ema ġai na ġomi ġavaġa-raġemini tauna korikori, ġia ġoirari ai boġono vaġa-fofori korikoria, be ekalesia doġorori mabarari na beġene ġitaia ema beġene vaġa-moġonimi.

9

¹ Au na aġitaiani tu, asi korana ta moġo ġomi na Barau ġena tarima veaġari moni ġovarevare-vinirini guruġari au na ma bakiraġirini. ² Korana ġomi ġemi ura boġono vaġa-kavari veġata ġotato moġa tu ribagu, be moġa tu Make-donia tarimari ġoirari ai maki ġomi aveiavi-iaġimito. Au na ġia avaġa-guruġarito, akirato, ġomi Akaia ai ġotanuni tarimami tu, ġoraġani laġanina na veġata beiaġoma mo

toma ġorovina-toreto boġono vini ġana. Ma ġomi na tari-marima boġono vaġa-kavari nuġa-vekwarāġina ġoveini guruġana mani ġeseġaġiatio, benamo Makedonia tarimari kotari maki ġeura-dikadikato, ġia maki beġene vevaġa-kava veġata ġetato. ³ A au na mai tarikakara maiġeri atuġuaġosirini tauna korikori tu, beġene riba, ġai na ġavaġaveiavimini guruġari tu dia guruġa koriri moġo. Be au aurani, ġomi ġemi varevare moniri tu boġono gogo-toreri vauro boġono venari-taġo, au na ġia akira-vararito ilailanai. ⁴ Asi namo Makedonia tarimari kotari au ġesi beġe rakakauni, benamo ġomi beġe ġitamini tu, dia ġai na ġaveiavi-iaġimini gabunai beġe ġoitaġomini, ġomi ġemi varevare moniri tu asi gogotore. Ġomi tu asi bakiraġimi, senaġi ġai tu beġe maiakakorukorumani, korana ġai ġomi ġemi ai tu ġatuġamaġi-dadamaġi-baregoni nai. ⁵ Moġesina naima au batuġamaġi, mai tarikakara maiġeri namona tu nanogiri, be beġene iaġosi-guine; be ġomi ġemi veuravini varevarena moniri, mo ġokiraġi-torerito moniri tu beġene kirami, ma boġono torevegogo guineri vauro, ġai boġono nari-taġoma. Benamo ġai baġana votu nai, ġemi veuravini varevarena moniri tu tore-taġo. Monana bevaġa-foforiani ġomi ma ġemi veuravini ġesi ġia ġeri ġovinini, a dia nuġami asi iakuri ġesi ġovarevareni.

Vovoka bevaroni tarimana

⁶ Mai guruġa akiraġiani maiġa tu boġono tuġamaġi-taġoa: Ġaniġani ġueri asi vovoka bevaroni tarimana tu, kwakwai maki ġaniġani asi vovoka bedoġarini. A ġaniġani ġueri ġutuma gorogoro bevaroni tarimana tu, kwakwai maki ġaniġani ġutuma lelevaġi bedoġarini. ⁷ Tarima ta nuġana evaġa-moġoniani ilailanai bene vini. A dia nuġana ma daradarana ġesi bene vini, o dia tarimarima ġekirani beġene tore veġata ġetoni naima beġene vini. Korana nuġana faka ema ma iakuna ġesi evinini tarimana tu Barau na eura-viniani. ⁸ Ma Barau ġena namo e varevare-bara lelevaġina ġomi iatami ai betorerini. Benamo monana ġaro mabarari ai ġemi ura dagarari mabarabarari boġo ġoitaġorini, ema dia ġoura-vinirini dagarari moġo, senaġi dagara kotari maki. Ema monana ġauvei namori maki barego lelevaġi boġo veirini. ⁹ Buka Veaġai ekirani kavana, “Barau na ġena varevare tu asi-ġeri e asi-ġari tarimari barego lelevaġi evinirini, ġena vei-iobukaiobuka tu betanu-vanaġi vanāġini.”

¹⁰ Barau na ġaniġani ġueri vamoka vei tarimari evinirini beġene varori ġana, ema tarimarima ġaniġani evinirini

beĝene ĝaniri ĝana. Mai Barau sebona mainana ĝemi ĝaniĝani ĝueri ĝovarorito moĝeri bevaĝa-vovoka tabutaburini, ema ĝemi veiĝa namori ĝwaĝwari beĝe ĝutuma-gorogoroni. ¹¹ Ma dabara mabarari ai ĝomi bevaĝa-taĝamini, ma monana nuĝami sebonai e ma veuravinimi ĝesi varevare mabarari boĝo vinini. Benamo ĝai ĝemana boĝo tuĝurini varevareri tarimarima na beĝe ĝoitaĝorini nai, mabarari na Barau ma beĝe tanikiu-viniani. ¹² Korana mai ĝauvei ĝomi na ĝoveiani maiĝa tu, dia Barau ĝena tarimarima veaĝari na ĝeura-vinirini dagarari moĝo ĝovinirini, senaĝi mai ĝomi ĝemi varevare bakuri ai, tarimarima vovoka na Barau ĝetanikiu-vini baregoani. ¹³ Korana mai tarimarima ĝovaĝa-kavarini ĝauveiri, mainana ĝomi ĝemi veiĝa namori bevaĝa-fofori ginikaurini. Ma tarimarima beĝe ribani, ĝomi na Vari Namona tu dia murumi korina na moĝo ĝokiraĝiani, senaĝi ĝokorana-iaĝiani maki. Ema ĝomi ĝemi farefare e moni maki ma veuravinimi ĝesi ĝia e tarimarima mabarari ĝesi ĝovare-barabararini beĝe ĝitarini. Maiĝeri veiĝa namori loriri ai tarimarima na Barau beĝe vonevone-raĝeani. ¹⁴ Benamo ĝia na ĝomi beĝe tuĝamaĝi-baregomini, ma iatami ai beĝe ĝauĝauni. Moĝesi beĝe veini anina tu, Barau ĝena namo e varevare barego lelevaĝina ĝomi iatami ai etanuni dainai. ¹⁵ Barau sitanikiu-vinia, korana ĝia ĝena varevare barego lelevaĝina ĝita evinirato bene.

10

Paulo na ĝena ĝauvei ĝevaĝa-rakavaia ĝetato tarimari guruĝari eveito

¹ Maitoma au Paulo tauĝegu na nuĝagu ma manauna e maranana ĝesi ĝomi anoĝimini. Mai nuĝa manau e marana tu Keriso ĝenana ĝeiaĝomani dagarari. Ĝomi fakami ai tarima kotari na tu maiĝesina ĝeĝofaĝofa-iaĝiguni, ĝekirani, au ĝomi ĝoirami ai tu manau e agarini, a ĝomi sevimi na araka-ĝerevaĝini, irau ai atanuni, ĝomi tu guruĝa gwaĝiĝiri e metori atore-vinimini, ĝetoni. ² Au na ĝomi anoĝimini, mani ĝofaĝofa guruĝari asi boĝono ĝabi-raĝeri, be ĝomi asi bana vaĝa-guruĝa gwaĝiĝimi au baiaĝosini nai. Korana au baiaĝosini nai tu, au atuĝamaĝini, ĝai ĝeĝofaĝofa-iaĝimani tarimari tu basi vaĝa-guruĝa gwaĝiĝi-vinirini. Maiĝeri tarima na ĝai ĝeĝofaĝofa-iaĝimani tu ĝekirani, ĝai tu roĝo tanobara maĝurinaĝi ĝatanuni tarimari ĝeri veiĝai ĝaiaĝoni. ³ Oba, ĝai tu moĝoni roĝo tanobarai ĝatanuni, senaĝi ĝai tu dia mai tanobara tarimari ĝevetarini kavana ĝavetarini. ⁴ Ĝai ĝema vetari farefareri tu dia tarimarima ĝimari na ĝevairini dagarari. Asiĝina. Ĝai ĝema vetari farefareri tu

kokore e seḡuka baregori, Barau ḡenana ḡeiaḡomani dagarari. Maiḡeri na ḡavetari-vinirini seḡukari ema iaunegari baḡa vaḡa-rakavarini riba. ⁵ Ma maiḡeri vetari farefareri na Barau ema ḡena riba ḡekoukou-ḡaurini veḡare-veḡareri e veḡari mabarari ḡavaḡa-rakavarini. Ema tarimarima ḡeri tuḡamaḡi irauirauri mabarari ḡakira-fitoḡarini. Ma tarimarima ḡakirarini, ḡeri tuḡamaḡi tu Keriso moḡo beḡene korana-iaḡia. ⁶ Ma ḡomi mabarami na Keriso moḡoni boḡo korana-iaḡi korikoriani, moḡa murinai vauro ḡai na mani ḡeseḡafore-foreni tarimari ḡeri rakava voiri metori baḡa vinirini riba.

⁷ Ḡomi tarimarima tu tauḡanina vetoḡana ḡereḡana moḡo ḡoḡitaiani. Bema tarima ta tauḡena evekiraḡini, ḡia tu moḡoni Keriso ḡena tarima korikori nai tu, bene riba, ḡai maki Keriso ḡena tarimarima ḡia kavana. ⁸ Au tu Vereḡauka na maoro e seḡuka eviniguto, ḡomi ḡemi maḡuri e veḡabidadama bana vaḡa-ruḡa gwaḡiḡiri ḡana, a dia bana vaḡa-rakavari ḡana. Ma au mai ḡauvei aveiani nuḡanai, havekokorokuni tu asi bemaiaakaguni. ⁹ Au tu asi aurani ḡomi iniḡesi boḡono tuḡamaḡi, au na ḡomi tu vevaḡa-gari fefari moḡo atore-vinimini. ¹⁰ Au moḡesi akirani, korana tarima kotari ḡekirani, “Paulo na fefa etorerini nai, guruḡa tu baregori e ma seḡukari etorerini, senaḡi ḡia tauḡena ema foforini ḡita ḡerai, ḡia ḡitaḡitana tu asi garina e ḡena guruḡa maki asi guguraḡiri, ema asi mamiraḡiri maki.” ¹¹ Maniḡesina ḡeguruḡani tarimari tu beḡene riba-maoro, ḡai irau gabu na fefa kamasi ḡatore-iaḡosini vetoḡari ema mami-raḡiri aiḡesi, ḡai baḡasi foforini tauḡanima korikoriri ai, ḡema veḡa o ḡauvei seḡukari ema guruḡari maki moḡesi moḡo ilaila, fefai ḡomami-raḡirini kavana.

¹² Ḡai mani tauḡeri moḡo ḡevevaḡa-raḡeni tarimari ḡesi tu asi baḡa vevaḡa-vetovoni, ema ḡai ḡema ḡauvei maki ḡia na kara ḡeveiani ḡauveina ḡesi asi ilaila ḡauvei sebonai baḡa kiraḡiani. Asiḡina ḡinavaḡi. Maniḡeri tarima tu tauḡeri moḡo ma ḡevevaḡa-vetovoni, karori tari ḡeri riba e veḡa ḡesi. Ema ḡia tu tauḡeri moḡo ta evariḡisini, tauḡena ḡena veḡa karona ta ḡenai evaḡa-ilailaiani. Ḡia maniḡesi ḡeveini tauna korikori, ḡia tu moḡoni asi iaunegari. ¹³ Senaḡi ḡai tu Barau na evinimato maorori e gaburi makari, moḡeri nuḡari ai moḡo baḡa vekokoroku-iaḡirini. Ma ḡomi mani ḡotanuni tanona maki Barau na ḡai evinimato tanona makana nuḡanai. ¹⁴ Barau na ḡai maoro evinimato, ḡomi mani ḡotanuni tanona maninai, Vari Namona baḡa vari-fiuidi e baḡa vevaḡa-riba-iaḡiani. Moḡesi naima maninai ḡaḡauveini vekokorokuna ḡaveini tu ḡamaoroni, korana ḡai tu ḡomi ḡemi ai ḡasi-raḡasito. Moḡa

lorinai ġomi mani ġotanuni maniġa tu, ġai ġema ġauvei tanona nuġanai, korana tu ġai na Keriso ġena Vari Namona maninai ġasi-ġwa-raġasiato. ¹⁵ Ġai tu Barau na evinimato tanori e maorori asi ġavanaġirini. Ema ġai tu dia tarima boruri na ġauvei ġeveiato vekokorokuri ġaveirini. Asiġina. Gomi tu Keriso Varina Namona tu ġai na ġavaġa-ribamito. Ma ġai ġema tuġamaġi baregona tu, ġomi ġemi veġabidadama bebarego-iaġoni, benamo ġai ġema ġauvei ġomi vekaravami ai maki bebarego-lelevaġini. ¹⁶ Moġa murinana tu mani gabu maninana, tanobara kotari ġana ma baġa iaġoni, monai Vari Namona ma baġa ġobata-iaġiani. Korana ġai tu asi ġaurani, tarima tari na varau ġeġauvei-iaġirito gaburi, ġai na baġana vekokoroku-iaġiri.

¹⁷ Buka Veaġa ekirani, “Bema tarima ta eurani bene vekokoroku nai tu, Vereġauka moġo bene veiavi-iaġia.” ¹⁸ Korana dia tauġeri ġevekiraġi-varaġe varaġeni tarimari Barau na evaġa-moġoniani. Asiġina. Vereġauka na evaġa-raġeani tarimana moġo, Barau na evaġa-moġoniani.

11

Paulo ema apostolo ġofaġofari

¹ Au ġegu ura sebona tu, au ġegu guruġa babori kota roġo boġoro seġaġiri e boġoro ġabi-raġeri. Mani ġemi veiġa ġoġabi-raġegu. ² Au ġegu ura barego vedaureana ġomi tu Keriso nuġanai moġo boġono tanu, ma Barau ġena ura baregona ġomi ġemi ai maki moġesi. Au tu moġa dainai ġomi ġemi ai amamani, mai tu Barau na eġabi-raġeani mamana. Au na ġomi tu tau sebona moġo ġana akira-kaumito, mo tu Keriso. Moġesi naima au na ġomi anari-ginikaumini. Korana au ġegu ura tu, Keriso ema ekalesia ġeri veġaraġo ġaronai, ġomi tu noġa ġuiato ta futua ta ġesi asi ekima-karato ġuiatona kavana, namo vedaurea e vinuba, ġaraġori Keriso ġoirana ġana bana tuġu-kavimi. ³ Senaġi au tu agarini, korana mota na ġena ġofaġofa iaunegari na Eva eġofaiato, benamo Barau ġena guruġa asi ekorana-iaġiato kavana, boġo veini garina. Ġomi maki ġofaġofa guruġari na ġemi tuġamaġi beġe vei-veġonurini, benamo Keriso ġokorana-iaġi korikoriani maġurina na boġo raka-veġitani. ⁴ Au na ġomi agari-vinimini anina tu maiġa, bema tarima ta eiaġosini, benamo ġomi ġemi ai Keriso boruna ta eġobata-iaġiani, dia ġai na ġaġobata-iaġiato Kerisona; o iauka boruna ta ma ġoġabia ġetomini, dia ġai na ġomi iatami ai ġimama ġatore-kaurito, benamo ġoġoitaġoato Iauka Veaġana; o Vari Namona boruna ġemi

gēgōbata-iaḡiani, dia ḡai ḡemana ḡoseḡaḡiato ma ḡoḡabi-raḡeato Vari Namona neganai, ḡomi na moḡeri tarima tu ḡoseḡaḡirini, ma ḡeri guruḡai ḡoḡabi-raḡerini moḡo.

⁵ Senaḡi au atuḡamaḡini, manī ḡevekiraḡini apostolo irauri veḡata barego lelevaḡiri ḡetoni tarimari na, au tu asi ḡevanaḡiguto. ⁶ Aba, au guruḡa-ḡitaḡita dabarana tu asi aribaiato, senaḡi riba au ḡegu ai tu etanuni. Ma maiḡa tu dabara mabarari nuḡari ai ḡemi ai ḡavaḡa-fofori ginikaurito.

⁷ Ḡomi ma ribami, au na ḡomi ḡemi ai Barau ḡena Vari Namona aḡobata-iaḡiato tu asi voina, be mo ḡauvei voina ḡomi na tu asi ḡoviniguto. Ma mo maḡuri aveiato tu, au tauḡegu avetore-variḡoto, ḡomi bana tore-varaḡemi uranai. Ma ḡomi ḡotuḡamaḡini, mo veiḡa au na aveiato tu avei-rakavato, ei? ⁸ Ḡomi Vari Namona avaḡa-ribamito-ḡoi ḡauveina voina tu, ekalesia doḡorori tari na ḡeviniguto-ḡoi, noḡa moḡo alemarito-ḡoi. ⁹ Ma au ḡomi ḡesi tatanuto-ḡoi nuḡanai, dagara kotari aurato-ḡoi nai, au na ḡomi tu asi avaḡa-doḡe ganiganimito-ḡoi. Korana tu tarikaka tari, Make-donia na ḡeiaḡomato tarimari, ḡia na aura-vinirini dagarari ḡema-viniguto. Au tu ḡomi vaḡa-doḡe-ganiganimi maḡurina ta asi aveiato. Moḡesi moḡo havei-iaḡoni, asi bavaḡa-doḡe ganiganimini. ¹⁰ Keriso ḡena guruḡa moḡonina tu aribaiato, ma nuḡagu ai etanuni. Moḡesi naima au haveiavini nai tu, mai Akaia tanona nuḡanai etanuni tarimana ta asi bekira-ḡoiguni riba. ¹¹ Au na mai veiḡa aveiani tu, ḡomi asi aura-vinimini nai ba? Moḡoni, Barau ma ribana au na ḡomi tu auravini-baregomini.

¹² Ma ḡomi na au moni e farefare na asi boḡono vaḡa-kavagu atoni veiḡana tu, roḡo havei-iaḡoani-ḡoi. Mai veiḡa aveiani korana tu, manī apostolo ḡofaḡofari maniḡeri beḡene fofori-ginikau ḡana. Mai tu noḡa ḡia kwakuri ai ḡeruḡa-taḡoni tanona gaburena akwaiiani, beḡene fana-kafua, benamo beḡene keto-ḡura, ma monana ḡomi boḡono riba-korikori, ḡia tu moḡoni dia ḡai ḡesi ḡauvei sebona ḡaveiani. Korana ḡia na kara ḡeveiani tu ḡeveiavi-iaḡiani, ḡeri ura ḡomi na boḡono vaḡa-moḡoniri, boḡono kira, ḡia tu moḡoni ḡai ḡesi ḡauvei sebona moḡo ḡaveiani boḡonosi ḡana. ¹³ Maniḡeri tarima tu apostolo ḡofaḡofari, ḡauvei ḡofaḡofari ḡeveirini. Ḡia maniḡeri tu tauḡeri moḡo ḡevekiraḡini, Keriso ḡena apostolo ḡetoni, senaḡi manī tu ḡeḡofaḡofani, ḡia tu dia Keriso ḡena apostolo korikoriri. ¹⁴ Manī veiḡa maninana au nuḡagu tu asi efarevaḡini, korana Satani tauḡena maki vetoḡana ekefoani, noḡa Barau ḡena mama aneruna noḡa moḡo eveini, benamo tarimarima eḡofarini. ¹⁵ Moḡesina naima Satani ḡena vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vinini tarimari maki tauḡeri moḡo

tarimarima ġoirari ai beġe vekiraġini, ġia tu Barau ġena vetuġunaġi tarimari. Ġia tu Barau na vau ġeri veiġa voiri bevinirini.

Paulo na ġena apostolo ġauveina ġaramanai midigumidigu barego eġabiato-ġoi

¹⁶ Mo guruġa ma akiraġi-ġoiani. Tarima ta asi bene kira au tu babo. Senaġi bema ġomi na au boġo kira-baboguni nai tu, babo tarimari ġoġabi-raġerini e ġoseġaġi-vinirini kavana, au maki boġono ġabi-raġegu e boġono seġaġi-vinigu, be au maki kota bana vekokoroku. ¹⁷ Mai kara akiraġiani tu, dia Vereġauka na maoro eviniguni nai, maiġesi ġena guruġa na aiaġoni. Asiġina. Mai tu naveiavi uranai, babo tarimari ġeri veiġa na aiaġoni. ¹⁸ Korana tarima ġutuma tu tanobara maġurinai ġetanuni tarimari ġeri vekokoroku na ġeiaġoni. Moġesi naima au maki haveiavini. ¹⁹ Gomi na mani babo tarimari ġeri vevaġa-riba ġoġabi-raġerini e ġoseġaġirini, korana ġomi tauġemi moġo ġoveġita-tarini, benamo ġokirani, “Ġomi tu moġoni ma iaunegami,” ġotoni. ²⁰ Moġoni, ġomi tu tarima ta ġomi ġemi ai eiaġosini, benamo ġena tuġu-rakaorakao tarimami ai evaġa-iaġomini, o ġemi-ġami everariverari vaġirini, o kara eura-vinirini dagarari tu ġomi ġemina eġabini moġo, e tauġena moġo evetore-varaġe varaġeni, ema ġoirami eforo-bubuġaurini, mo tu ġena veiġa na e guruġa na, tarimana tu ġoġabi-raġeani ema ġoseġaġiani maki. ²¹ Au tu nakira emaiakaguni, korana ġai nuġama tu asi gwaġiġi, be maiġeri veiġa ġomi ġemi ai tu asi ġaveirito-ġoi.

Bema tarima ta ġia na eveirito veiġari eveiavi-iaġiani nai tu, au maki au na aveirito veiġari havekokoroku-iaġiani riba. Au maiġesi aguruġani tu, babo ġeri guruġa na aiaġoni. ²² Ġia tu Heberu tarimari ġetoni, ei? Au maki Heberu tarimagu. Ġia Isaraela besena ġetoni, ei? Au maki Isaraela besena. Ġia Aberahamo tubuna ġatana ġetoni, ei? Au maki Aberahamo tubuna ġatana. ²³ Ġia Keriso ġena vetuġunaġi ġeiaġo-vinini tarimari ġetoni, ei? Au na Keriso vetuġunaġina tu nuġagu e tauġanigu mabarabarana ġesi Keriso vetuġunaġina aiaġo-viniani. Au tu ababoni, maiġeri guruġa akiraġirini, senaġi ġomi na roġo ġolaunaġi-naġiguni naima maiġesi aguruġani. Au tu avekwarraġi-lelevaġito, a ġia tu asiġi; ġaro vovoka ġediburaguto, ġekwari-rakava rakavaguto, ema ġaro ġutuma dori amaseto-ġoi. ²⁴ Iuda tarimari na vaġa-40 ġevekwari-iaġiani varona na tauġanigu ai vaġa-39 veġata ġekwariato. ²⁵ Vaġa-toitoi oro kwarina na ġeribiguto, vaġa-sebona fore na ġetakiguto, vaġa-toitoi davara nuġanai au araġeto boutina eġwa-kirakiraiato, be

dori amaseto, ma ġaro ta tu davarai boġi vinubana ta e ġaro vinubana ta arei-iaġiato tuba ta iatanai. ²⁶ Au tu gabu sebonai moġo asi atanuni, vanaġivanaġi gabu boruri na arakanaġi-rakanaġini, Keriso Varina Namona avari-fiuani. Ġaro tari ai tu ġarukai dori areini, ma ġaro tari ai tu seġafore tarimari na vefakari ai araka-ġurani, ma ġaro tari ai tu ġegu tanobara tarimari korikori na dori ġevaġiguni e ġevaġa-rakavaguni, ġaro tari irau bese tarimari na dori ġevaġiguni; ma ġaro tari vanuġa barari ai meto barego araka-ġoitaġorini, ma ġaro tari tu tano fakana nuġanai meto barego aġoitaġoni, ma ġaro tari tu davara nuġari ai dori amaseni; ma ġaro tari tu ġevetarikaka-ġofaġofani tarimari na ġevaġa-rakavagu ġetoni. ²⁷ Ġauvei metori aveini e avekwarāġi-rakavani, boġi ġutuma asi agenani; avito-maseni, ananu-maseni; ġaro vovoka tu ġaniġani aruġarini, korana aġani-veaġani bene, ma ġaro tari asi ġegu dabuġa, kefigu kori moġo, be enagureguni. ²⁸ Ma maiġeri dagara ġutuma ma bakiraġirini riba; senaġi iniġa moġo nakiraġia: Ġaro vanaġivanaġi rubu mabarari gabu tatai ġetanuni anuġa-vekwarāġi iaġi-baregorini. ²⁹ Ekalesia ta Iauka rekenai emoirani nai tu, au maki ġia ġesi amoira-sebonani. Ma ekalesia ta tarima ta na eġori-veġonuani, benamo rakava eveini nai, au tu abaru-rakavani.

³⁰ Bema au asi ġegu dabara ta, ma navekokoroku batoni nai, au tu ġegu moira ġevaġa-ġorarini gaburi moġeri moġo bavaġa-veiavirini. ³¹ Ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso Tamana Barau ma ribana au tu asi aġofaġofani. Barau bitana vaġa-raġea mo vanaġivanaġi. ³² Damaseko ai atanuto-ġoi nai tu, Kini Areta ġena gavana na vetari tarimari ekirarito, vanuġa barana maġuna mabarana beġene nari-ġaua, au beġene ġabitarigu ġana. ³³ Senaġi au tu tarikaka tari na boseġa baregonai ġevaġa-tanu-ġuraguto, benamo vanuġa maġuna windoana na varoseina ġetuġu-riġoguto, benamo mo gavana ġimana na araga-maġurito.

12

Paulo ġena mata-vanaġi

¹ Vekokoroku ai tu kara namona ta asi badoġariani, senaġi baveiavini roġo. Mata-vanaġi ai Vereġauka na evaġa-foforirito dagarari aġitarito ema aseġaġirito guruġari roġo nakiraġiri. ² Au tarima ta Keriso nuġanai ma ribagu; ġia tu Barau na eġabi-varaġeato guba vaġa-toitoina ġana. Mo veiġa eġorato negana na beiaġoma mo initoma tu laġani gabanana vasivasi (14). Mo tau guba vaġa-toitoina ġana tu iaukana roġo tauġanina nuġanai, o iaukana tauġanina na eveġitato, ma iaukana ġereġana moġo eġabi-varaġeato,

moĝa tu au asi ribagu, a Barau ĝereĝana moĝo ma ribana. ³ Mo tarima au tu ma ribagu. A mo tarima tu iaukana roĝo tauĝanina nuĝanai o iaukana tauĝanina na eraka-veĝitato vau mo maĝuri eĝorato, moĝa au tu asi ribagu, senaĝi Barau ĝereĝana moĝa ma ribana. ⁴ Mai tarima akiraĝiani maiĝa tu, paradaiso ĝana eĝabi-varaĝeato. Benamo monai dagara tari ĝita na asi ilaila bita kiraĝi-fofori ginikaurini, ema dagara ta ĝesi maki asi bita vaĝa-vetovorini dagarari, Vereĝauka na ekiraĝirito, eseĝaĝirito. Moĝeri dagara tu tarima ta na asi ilaila bekiraĝi-foforirini dagarari. ⁵ Au na tu moĝesina tarimana ĝereĝana moĝo bavaĝa-veiaviani. A au tauĝegu tu asi havekokorokuni, au tu ĝegu moiramaira gaburi moĝeri haveiavi-iaĝirini, (korana tu moĝeri dairi ai tarima na asi ĝevaĝa-raĝeguni). ⁶ Au navekokoroku barasi maki, au tu dia babo ĝeri veĝa na bara iaĝo, korana au tu guruĝa moĝoniri moĝo bara kiraĝiri bene. Senaĝi au tu asi veĝata aurani moĝeri bana kiraĝi-rosiri, korana asi ĝegu ura moĝeri dairi ai, au tarimarima na beĝene tuĝamaĝi-varaĝe varaĝegu. A au aurani tu, kara aveiani maiĝa, tarimarima na beĝene ĝitaia vauro beĝene riba-maoro, au tu tarima kamasigu.

⁷ Au tu Vereĝauka na dagara iaru-korokorori evaĝa-foforirito, benamo aĝitarito e aseĝaĝirito, senaĝi moĝeri bakuri ai au tauĝegu havekiraĝi-varaĝe varaĝeni garinai tu, Barau na midigumidigu ta au tauĝanigu ai etore-toĝaiato. Moĝa tu noĝa gini masikona ta au viriĝogu nuĝanai etanuni. Mo gini masikona moĝa tu iauka rakavana ta. Gia tu Satani ĝena vetuĝunaĝi eiaĝo-vinini iaukana, au bene vaĝa-midigu midigugu, benamo au asi bana vekiraĝi-varaĝe varaĝe ĝana au ĝegu ai etanuni. ⁸ Vereĝauka tu vaĝa-toitoina veĝata anoĝiato, mai Satani ĝena vetuĝunaĝi-iaĝovini iaukana au ĝeguna bene koki-vaĝia ĝana. ⁹ Senaĝina Vereĝauka na maiĝesina ekiraguto, “Au ĝegu namo e varevare-barana ĝereĝana moĝo dagara baregona ĝoi na oura-viniani, korana au ĝegu seĝuka tu moiramaira tarimana ĝenana vauro efofori-korikorini.” Moĝesina naima au na tu ĝegu moiramaira gaburi moĝeri moĝo haveiavi-iaĝirini, Keriso ĝena seĝuka au ĝegu ai bene tanu ĝana. ¹⁰ Moĝesi naima Keriso bakunai ĝegu ĝauvei nuĝanai amoiramoirani, o tarima na guruĝa e veĝa rakavari ĝegu ai ĝeveirini, o avekwaragi ni nai, o ĝevaĝa-midigu midiguguni nai, o ĝegu dabara doko ĝarori ai, au tu aiakuni averereni moĝo, korana amoirani negari ai tu, kokore barego vedaureana ma aĝoitaĝoni.

Paulo ĝena ura sebona tu Korinto ekalesiana doĝorona bene vaĝa-kavaia

11 Au tu tauḡegu babo ai havevaḡa-iaḡo, maiḡesi agu-ruḡani, senaḡi mai dia au tauḡegu nuḡagu siga moḡo maiḡesi aveini, au ḡomi na ḡotuḡu-naḡinaḡiguni naima, babo ai avevaḡa-iaḡoni. Au tu ḡomi na namogu boḡoro kiraḡi, senaḡi ḡomi na au tu ḡokure-toḡaguni. Aba, au tu moḡoni asi aragu, senaḡi mani ḡemi “apostolo iaru-korokorori” na au tu asi beḡe vanaḡiguni. 12 Apostolo korikoriri vetoḡari tu vevaḡa-gwaḡiḡi ai, vetoḡa boruri ai, nuḡa-farevaḡi veiḡari ai, ema seḡuka veiḡari boruri ai ḡevaḡa-foforirito ḡomi ḡoirami ai, be ḡoḡitarito maniḡeri. 13 Ḳomi tu kamara veiḡai au na ḡomi asi atuḡamaḡikau-baregomini, ekalesia doḡorori kotari atuḡamaḡikau-baregorini kavana, ei? Asi veiḡa tai. Asiḡina. Au na ḡomi tu moḡoni, ḡomi ḡesi tatanuto-ḡoi, monai moḡo asi aurato-ḡoi, au uragu ai boḡono vekwaraḡi. Benamo moḡa moḡo. Ma bema mai veiḡa maiḡa ḡomi na ḡoḡitaiani asi namo nai tu, benamo anoḡimini, ḡegu mai vei-rakava boḡono tuḡamaḡi-fitoḡaia.

14 Au toma tu havei-kavi, naiḡosi atoni. Mai ma baiḡosini maiḡa tu ḡomi rakaḡitami avaḡa-toitoiani maiḡa. Mai ma baiḡosini mainai maki, asi ma bavaḡa-vekwaraḡimini, korana au tu dia ḡomi ḡemi farefare e moni urari na baiḡosini, asiḡina, au tu ḡomi moḡo urami na baiḡosini. Au na ḡomi maiḡesina aveimini tauna korikori tu maiḡa, dia natu na tama sina ḡeri farefare e moni etore-ḡerevaḡirini. Asiḡina. Tama sina na naturi ḡeri farefare e moni ḡetore-ḡerevaḡirini. 15 Moḡesina naima au baiḡosini nai, ma iakugu ḡesi, kara ḡegu ai maiḡeri mabarari ḡomi bavinimini, ema au maki nuḡagu mabarana ḡesi bavinimini, ḡomi bana vaḡa-kavami ḡana. Bema au na ḡomi tu auravini-baregomini, karase nai ḡomi na au tu asi ḡouravini-baregoguni?

16 Kotari na maki ḡevaḡa-moḡoniguni, au ḡomi tu asi avaḡa-vekwarigimito-ḡoi, senaḡi maiḡesi ma ḡekiraguni. Au tu iaunega rakavarakava, be au na ḡomi ḡemi ai moni tu ḡofaḡofa dabarari tari na aḡabirito-ḡoi ḡetoni. 17 Be mo tarima tari ḡomi ḡemi ai atuḡu-iaḡosirito, moḡeri tu akirarito, ḡomi ḡemi ai au ḡegu moni maki beḡene gogo atato ba? 18 Au na Tito anoḡiato, ḡomi beneasi raka-ḡitami atato nai tu, ḡita tarikakara ta maki atuḡuato, be Tito ekavaiato, ḡeiaḡosito. Ma Tito eiaḡosito nai tu, ḡomi ḡemi moni easi ḡofaḡofa-iaḡirito, ei? Tito ema au tu iauka sebona nuḡanai moḡo ḡaḡauveini, ema dabara sebona na moḡo ḡaraka-iaḡoni.

19 Ba ḡomi vanaḡivanāḡi ḡotuḡa-maḡini, ḡai tu bakuma ḡabiḡauri guruḡari ḡomi ḡemi ai ḡakiraḡini ḡotoni, ei? Moḡoni, ḡai tu Keriso nuḡanai ema ḡai kara ḡakiraḡirini tu Barau ḡoiranai ḡaguruḡani. Au na aura-vinimini tarimami,

gosegāgi, gāi na mai kara gāveirini dagarari mabarari maiġeri tu gōmi boġono kokore uranai gāveirini. ²⁰ Au tu agarini, korana au basi-raġasini nai, gōmi tu dia au na auravirinini veġari gōvei-tanurini basi-ġoitaġomini, benamo gōmi na ġoura-viniani veġana au ġegu ai asi boġo doġariani garina. Au agarini, gōmi tu roġo gōvevaneni, ġomamani, gōvebaruvini rakava-rakavani, ġomata-ġaniġanini, karomi guruġa asi namori ġovinirini, ġoverori-toreni, gōveiavini, nuġami e ġemi tuġamaġi dia gabu sebonai, senaġi iraurau. ²¹ Ma au agarini, au basi-votuni nai tu, au ġegu Barau na au bevaġa-maiakaguni gōmi ġoirami ai, benamo matagu gorari beġe riġoni, korana ġevei-rakavato tarimari tu asi ġevetuġamaġikureto veġa rakavari ġerina, kima maġurina na ema mata-boraġa veġari na. Maiġeri veġa ġerina ġia ġevemirofatafatani.

13

Vekira-toreġau magona

¹ Mai tu vaġa-toitoina au gōmi ġemi ai mai aiaġosini. Ma Buka Veaġai ekirani kavana, “Tarima ruarua o toitoi na beġe vaġa-moġonirini guruġari tu moġoni korikori.” ² Au vaġa-ruaruana gōmi asi-raka-ġitamito nai tu, ġevei-rakavani tarimari e tarima kotari maki au na akira-toreġaurito, au na kara haveiani au baiaġosini nai. Ma maitoma tu au manaġai roġo mai-ġegu nuġanai, ma avaġa-guruġamito kavana ma akira-toreġaurini. Bema au ma baiaġosi-ġenoġoini nai, deikara roġo rakava veġari evei-tanuni tarimana tu, gwaina asi basi-ġabiani, ġena vei-rakava voina metona baviniani. ³ Korana gōmi ġemi ura tu boġono vaġa-moġonia veġata, Keriso tu moġoni au ġeguna eguruġani ba asiġina. Ġosegāgi, Keriso gōmi ġemi ai tu asi emoirani, asiġi. Ġia kara gōmi fakami ai neveia betoni seġukana tu barego lelevaġi. ⁴ Aba, Keriso, mo tu tauġanina ġena moiramoirā lorinai, satauro tuġunai ġeikoko-kauato, benamo emaseto, senaġi ġia initoma tu Barau ġena seġukai emaġuri-tanuni. Iesu Keriso nuġanai gāi maki tauġani ai tu moiramoirā Iesu kavana, senaġi Barau ġena seġukai ġamaġuri-tanuni Keriso ġesi. Ema gōmi ġemi ai gāi na kara baġa veiani tu mai Barau ġena seġukai.

⁵ Ġomi tauġemi nuġami ema ġemi maġuri boġono ragaġiginikauri, gōmi tu moġoni gōveġabidadamani ba asiġina. Ġomi tauġemi ġemi maġuri na ema ġemi veġa na boġono vevaġafofori korikori! Ba gōmi tauġemi tu asi ġoriba-maoroni, Keriso Iesu tu gōmi nuġami ai etanuni ba? Bema moġoni tauġemi ġovetovo-naġini, benamo ġoribani, Keriso tu dia gōmi nuġami

ai, monai vauro ġomi tu moġoni asi ġoveġabi-dadama-korikorini. ⁶ Au moġoni aribani, ġomi tauġemi na ġai boġo riba-maoromani, ġai tu moġoni Keriso vetuġunaġina ġaiiġovinini, a dia Barau na asi evaġa-moġonimato tarimama. ⁷ Ma ġai ġema ġauġau ai Barau ġanoġiani, ġakirani, ġomi bene vaġa-kavami, be veiġa rakavana ta asi boġono veia. Gai tu dia ġaġuriġurini, ġakirani, tarimarima na ġai vetovo-naġi ai ġakokoreto, moġa beġene ġitaia ġatoni. Asiġina. Au ġegu ura ġomi tu vei-iobukaiobuka tarimami ai boġono iaġo. A tarima-rima beġe kirani, ġai tu ġaketoto beġe toni, moġa ġai na tu asi ġatuġa-maġiani. ⁸ Korana tu ġai na guruġa moġonina kouġauna veiġana ta tu asi ilaila baġa veiani, a ġai na tu guruġa moġonina moġo baġa vaġa-foforiani. ⁹ Ġai ġamoirani nuġanai, ġomi ġokokoreni tu, ġai ġema iaku ebaregoni. Ema ġai ġema ġauġau baregona ġaveiani tu, ġomi boġono kokore-korikori ġemi veġabidadamai. ¹⁰ Moġesina naima mai fefai maiġeri guruġa atore-vinimini, au mainai roġo maiġegu nuġanai. Korana au asi aurani, au banasi-raġasi nai tu, ġomi bana vaġa-guruġa gwaġiġimi. Korana Vereġauka na au mai maoro baregona eviniguto tu, ġomi ġemi veġabidadama bana vaġa-kokoreri, a dia bana vaġa-rakavari ġana.

Veġabituġu dokona

¹¹ Tarikakagu, ġegu guruġa magona tu maiġa, boġono gena. Tuġamaġi barana ġoirami ai boġono torea tu, boġono namo-vedaurea, ġegu guruġa mabarari boġono korana-iaġiri. Nuġami beġene gwaġiġi, mabarabarami tuġamaġi sebona moġo boġono ġabia, maino ai boġono tanu, ema veuravini e maino Barauna ġomi sevisevimi ai bene tanu.

¹² Karomi tata vetarikaka verauna na boġono vaġa-namori.

¹³ Veaġa o ekalesia tarimari mabarari na ġeri vevaġa-namo ġemi ai ġetuġu-iaġosiani.

¹⁴ Vereġauka Iesu Keriso ġena namo e varevare-bara ema Barau ġena veuravini ema Iauka Veaġa ġena vekako namona, ġomi mabara-barami iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GALATIA EKALESIARI ĜERI

Galatia vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu betaĝu Antioka, Efeso o Makedonia ai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai tu laĝani 48 ema 58 fakari ai ta etoreato. Mo tu Iesu maki emaseto murinai vau. Ĝia ĝena guruĝa baregori mai fefa nuĝanai tu karoa 2:19-21; 3:2-3; 3:11; 5:1 ekiraĝirito.

Paulo na mai fefa etoreato korana tu Iuda tarimari tari ĝe-ekalesiato moĝeri na Galatia ekalesiari vevaĝa-riba kerereri ĝevinirito-ĝoi naima. Ĝia ĝekirato-ĝoi, tarimarima tu Mose ĝena taravatu guruĝari beĝe korana-iaĝirini vauro vevaĝa-maĝuri korikori beĝe ĝoitaĝoani. Moĝesi naima evaĝa-guruĝa gwaĝiĝirito, ekirarito, maĝuri ema vei-iobukaiobuka tu veĝabidadama ĝereĝana ĝenana moĝo Barau ĝena namo ema varevare-bara nuĝanai bita ĝabiani, a dia ĝera ĝauvei e veĝa ĝerina. Ema ekirarito, ĝita tu Keriso ĝena mase na taravatu ĝena seĝuka na eruĝa-vaĝirato, ema ĝita tu Iauka Veaĝa varau taĝabiato, be Iauka na bene ĝori-kaura.

Paulo na ĝena fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Paulo tauĝena na Vari Namona guruĝana ekiraĝiato - karoa 1-2
2. Vevaĝa-maĝuri tu taravatu ĝenana ba Barau ĝena namo e varevare-bara ĝenana eiaĝomani - karoa 3-4
3. Veĝa rakavari ĝerina bitana raka-faka ba roĝo bitana veiri - karoa 5-6

¹ Au Paulo, apostolo tarimagu na mai fefa tu ĝomi Galatia nuĝanai ekalesia doĝoromi ĝemi atore-iaĝosiani. Au tu dia tarimarima ĝeri urai mai ĝauvei aveiani, e dia tarima ta na etuĝuguto, mai apostolo ĝauveina bana veia etato. Asiĝina. Au tu Iesu Keriso ema Tamara Barau na etuĝuguto nai, mai apostolo ĝauveina aveiani. Iesu Keriso tu Barau na mase na ma evaĝa-variĝisi ĝenoĝoiato. ² Ĝegu vevaĝa-namo tu tarikakara mabarari au ĝesi mainai ĝatanuni ĝesi, ĝomi Galatia nuĝanai ekalesia doĝoromi ĝemi ĝatuĝu-iaĝosiani.

³ Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina namo e varevare-bara ema maino ĝomi ĝemi ai bene tanu.

⁴ Iesu Keriso na ĝita ĝera Barau ema Tamara ĝena ura ekorana-iaĝirito, ĝia tauĝena ĝena maĝuri ĝita ĝera rakava dainai etore-tariato. Mo veĝa eveiato anina tu, ĝita toma mai tanobarai etanuni rakavana ĝenana bene vaĝa-maĝurira uranai. ⁵ Tamara Barau arana bitana vaĝa-raĝea vanaĝivanaĝi! Amen.

Vari Namona tu sebona kwariġutu moġo

⁶ Ġomi na mani maġuri boġo veia nai, au tu badaradarakava moġo. Korana ġomi tu Keriso ġena namo e varevarebara lorinai, Barau na ekeamito, ġena tarimarimai boġono iaġo ġana. Ma nuġanai ġomi tu asikauna ġia ġenana ma boġo ragaraka-veġita, benamo vari boruna ta ma boġo ġabi-raġea. ⁷ Mani vau boġo ġabi-raġea maniġa tu dia Vari Namona. Asiġina ġinavaġi moġo. Ġomi mani tu moġoni, tarima kotari na ġeġofa-veġonumini. Ġia ġeurani tu, Keriso Varina Namona beġene vei-veġonua veġata ġetoni. ⁸ Senaġi ġai na ġomi tu Keriso Varina Namona moġo ġemi ġaġobata-iaġiato, ma vari boruna ta tu asiġina. Bema ġai o guba aneruna ta vari boruna ta ġemi ma baġa ġobata-iaġiani nai, dei moġesina beveini tarimana tu, rakava baregona ġenai betanu-vanaġi vanaġini. ⁹ Mai guruġa tu bita kiraġia, senaġi au na mai akiraġi-ġenoġoiani. Bema tarima ta na ġemi ai “Vari Namona” easi-ġobata iaġiani, senaġi ġia na eġobata-iaġiani varina tu mo ġoġabi-raġeato varina moġa ġesi asi ilaila nai tu, mo tarima ġenai rakava metona baregona bene tanu-vanaġi vanaġi.

¹⁰ Au maiġesina aguruġani tu, tarimarima na beġene ġabi-raġegu ġana, ba Barau na bene ġabi-raġegu? Ba mai tarimarima iauri navaġa-namori ġana aguruġani? Bema tarimarima iauri initoma maki roġo navaġa-namori barasi, au toma Keriso ġena vetuġunaġi ai tu asi bara iaġo.

Paulo apostolo tarimanai eiaġoto varina

¹¹ Tarikakagu mabarami, au na ġomi avaġa-guruġa korikorimini. Mo Vari Namona na ġomi ġemi ai aġobata-iaġiato, moġa tu dia tarima ta ġenana erefo-taġuito moġo varina. ¹² Mai Vari Namona maiġa, au na tu dia tarima ta ġenana aġabiato, ema dia tarima ta na evaġa-ribaguto. Asiġina ġinavaġi. Mai Vari Namona maiġa tu Iesu Keriso tauġena na ġegu ai evaġa-foforiato vau aribaiato.

¹³ Au guinenai Iuda ġeri doġoro nuġanai atanuto-ġoi nai, kara aveirito-ġoi variri tu ġoseġaġirito, be ġomi ma ribami. Barau ġena ekalesia doġorona aiġesi avaġa-midigu midigurito-ġoi e alai-lausilausirito-ġoi bana vaġa-rakavari veġata atato-ġoi variri tu ma ribami. ¹⁴ Au na Iuda seneri ġeri maġuri mabarabarari akorana-iaġi ginikaurito-ġoi. Ma au na mai maġuri aveiato-ġoi nuġanai tu, Iuda tarimari au ġuru karogu tauri mabarari au na aguine-iaġirito-ġoi.

¹⁵ Senaġi au tu roġo sinagu legana nuġanai, Barau na eġabiviriġiguto, ema ġena namo e varevare-bara lorinai ekeaguto,

ġia ġena ġauvei bana veia etato. Benamo Barau na eura-viniato ġaronai, ¹⁶ Natuna au ġegu ai evaġa-foforiato. Keriso au ġegu ai, Barau na evaġa-foforiato, anina tu, ġia eurato, au na Natuna Varina Namona irau bese tarimari ġeri ai bana ġobata-iaġia ġana. Barau na Natuna ġegu ai evaġa-foforiato nai tu, tarima ta ġenai asi ma avedanagito. ¹⁷ Ierusalemata ġana ġeapostolo-ġuinetu tarimari ġeri ai vedanaġi maki asi avaraġeto. A au mo veigā aġoitaġoatu murinai tu, maoro-maoro Arabia ġana aiaġoto. Ma monana ma aġenoġoi-iaġoto Damaseko ġana. ¹⁸ Monai, laġani toitoi (3) ġevanaġito murinai vau, Ierusalemata ġana avaraġeto, Petero ġesi baġana guruġa-ġuruġa uranai. Petero ġesi Ierusalemata ġaro gabanana imaima (15) ġatanuto. ¹⁹ Au mo negai apostolo boruna ta tu asi aġitaiato. Au tu Vereġauka tarina Iakobo (o Iames) moġo aġitaiato. ²⁰ Barau ġoiranai au na ġomi mai tu guruġa moġoniri atore-vinimini, asi aġofaġofani.

²¹ Ierusalemata araga-kwaneato tu, Siria ema Kilikia tanori ġana aiaġoto. ²² Keriso ġena tarimarima, Iudea tanonai ġetanuni ekalesiari, au ġitaġitagu ġia tu asi ribari. ²³ Senaġi ġia na au tu varigu korina moġo maiġesi eragato ġeseġaġiato-ġoi, ġekirato-ġoi, “Ġita ġuinenai evaġa-midigu midigurato-ġoi e elai-lausilausirato-ġoi tarimana, toma tu nevaġa-rakavaia etato-ġoi veġabidadamana ma eġobata-iaġiani.” ²⁴ Benamo Barau na kara au ġegu ai eveiato, moġa ġeseġaġiato nai tu, Barau ġevaġa-raġeato.

2

Apostolo tarimari na Paulo ġena ġauvei ġevaġa-moġoniato

¹ Laġani gabanana vasivasi (14) ġekorito murinai vau, Banabas ġesi Ierusalemata ġana ma ġaġenoġoi-iaġoto. Tito maki au na aġori-kauato, be ġia maki ġaiaġoto. ² Au tu Barau na ġegu ai evaġa-foforiato, naima aiaġoto Ierusalemata ġana. Ma monai Vari Namona, irau bese tarimari ġeri aġobataiato-ġoi varina, Ierusalemata ekalesia ġeri akiraġiato. Ma mo Vari Namona tu veġorikau tarimari baregori ġereġari ġeri ai maki akiraġiato, ġia na ġegu ġauvei beġene vaġa-moġonia ġana; korana agarito, akirato, asi namo au ġegu ġauvei ġuinenata moġa, o mai ġauvei variġuna aveirini maiġa asi tauri ai beġe iaġoni gariri. ³ Tito tu Grik tarimana, ma au Ierusalemata neganai, ġia tu au ġesi, senaġi ġia tauġanina kefina beġene lama-vaġia ġiġiraġena tu asi ġeveito. ⁴ Senaġi ekalesia o tarikaka ġofaġofari tari ġai fakamai ġerakatoġa-ġairito, ġeurato tu, Tito tauġanina kefina beġene lama-vaġia veġata ġetato. Ġia ġai fakamai ġema-rakatoġa-ġairito, korana ġeurato, ġai Keriso Iesu ġesi ġasebonato nai, ġai ġema

maḡuri namona e fakana maiḡa, beḡene ḡita-lemma uranai. Korana ḡia ḡeri ura tu, Iuda ḡeri sene taravaturi na ḡai ma beḡene barubaruma maia. ⁵ Senaḡi hora misina nuḡanai ta maki ḡia garori tu asiḡina ḡinavaḡi veḡata ḡaseḡaḡirito. ḡai moḡesina ḡaveito tauna korikori tu, Vari Namona guruḡana moḡonina ḡomi rekemi ai bene tanu-vesiriḡu uranai.

⁶ Veḡorikau tarimari baregori tu ma arari, a asi arari au ḡegu ai, ḡia tu ilaila moḡo. Barau na tarimarima tu dia tauḡanina murikana vetoḡana eḡitaiani. Maniḡeri veḡorikau tarimari na guruḡa ta auna vari iatanai tu asi ḡetore-kauato. ⁷ Senaḡi ḡeḡitaguto, Barau na au ḡauvei eviniguto tu, mero tauḡaniri kefirī asi ḡelama-vaḡirito tarimari ḡeri, mo tu irau bese tarimari ḡeri, Vari Namona bana ḡobata-iaḡia etato, ilailana Petero mero tauḡaniri kefirī ḡelama-vaḡirito tarimari ḡeri ai, mo tu Iuda tarimari ḡeri ai, Vari Namona bene ḡobata-iaḡia etato kavana. ⁸ Korana Barau Iuda tarimari ḡeri apostolo tarimana Petero ḡena ḡauvei nuḡanai eḡauveito-ḡoi kavana tu, au irau bese tarimari ḡeri apostolo tarimagu ḡegu ḡauvei nuḡanai maki eḡauveini. ⁹ Iakobo (o Iames), Petero ema Ioane tu rubu duḡuna tarimari monai. ḡia na au ḡegu ai Barau ḡena namo e varevare-bara ḡeḡita-leaiato, benamo ḡimari aroribari na au e Banabas ḡeḡabi-rukumato. Moḡa anina tu, ḡia ma nuḡari mabarari ḡesi ḡekirato, Banabas ema au tu irau bese tarimari ḡeri ai, ma ḡia tu Iuda tarimari ḡeri ai beḡe iaḡoni. ¹⁰ Guruḡa sebona moḡo ḡai ḡevinimato tu ḡekirato, asi ḡeri-ḡari tarimari baḡana tuḡamaḡiri e baḡana vaḡa-kavari ḡetato. Senaḡi mai veḡa tu au tauḡegu na maki bana veia veḡata atoni veḡana.

Paulo na Petero ekira-feiato, korana veḡa ḡofaḡofana eveiato nai

¹¹ Petero Antioka ḡana eiaḡomato neganai tu, au na ḡoirana ḡutu-ḡutunai akira-matana matanaiato, korana ḡia na veḡa eleaiato nai. ¹² Tovotovonai Iakobo na etuḡurito tarimari Petero ḡenai roḡosi roḡo beḡere laḡasi neganai, Petero tu irau bese tarimari ḡesi ḡeḡaniḡani vegogoto-ḡoi. Senaḡi Iakobo na etuḡurito Iuda tarimari ḡevotuto nai, ḡia tu irau bese tarimari fakari na ma eraka-veḡitato. Petero irau bese tarimari fakari na eraka-veḡitato, korana mero tauḡaniri ḡelama-vaḡirini veḡana ḡekorana-iaḡiani tarimari, Iuda tarimari, gariri eveito nai. ¹³ Iuda tarimari kotari maki Petero ḡesi ḡesebonato, be Petero ḡena mo veḡa ḡofaḡofana ḡeveiato. Ma Banabas maki ḡia ḡeri mai ḡofaḡofa maḡurina na, be ḡia maki ḡeḡofa-darereato. ¹⁴ Senaḡi au ḡegu ḡitaḡitai ḡia tu Vari Namona maḡurina korikorinai tu asi ḡerakato-ḡoi naima

ġia mabarabarari matari ġutuġuturi ai au na Petero akiramatana matanaiato, akirato, “Ġoi tu Iuda tarimamu, senaġi Iuda tarimari ġeri sene maġurinai tu asi otanuni, a ġoi tu irau bese tarimari ġeri tanu-maġurinai otanuni. Ma kara dainai tu irau bese tarimari ovaġa-naġirini, Iuda tarimari seneri ġeri taravatu lorinai beġene tanu otoni, ei?”

Iesu bevaġa-moġoniani tarimana na moġo, Barau na vei-iobukaiobuka tarimanai bekiraġiani

¹⁵ Aba, ġita Iuda tarimara tu Iuda korikoriri ġerina taġorato. Ġita tu dia irau bese tarimari ġerina taġorato. Irau bese tarimari tu vei-rakava tarimari. ¹⁶ Ma ġita Iuda tarimara tu ribara, Barau na tarimarima tu dia taravatu na ekiraġirini veiġari ġekorana-iaġi ginikaurini nai, ekirarini, asi ġeri vei-rakava etorini. Asiġina. Ġia tu Keriso ġenai ġeveġabidadamani naima ekirarini, asi ġeri vei-rakava etoni. Ġita maki moġesi. Keriso Iesu tavaġa-moġoniato naima Barau ekirato, asi ġera rakava etato. Dia taravatu na ekiraġirini veiġari takorana-iaġi ginikaurini dainai. Asiġina. Keriso ġenai taveġabi-dadamato nai. Korana tu taravatu ekorana-iaġi ginikauani tarimana ta Barau na tu asiġina ġinavaġi beġabi-raġeani. Asiġina moġo. ¹⁷ Bema ġita Iuda tarimara tavekwarāġini, taurani, Keriso ġesi bitana sebona, be Barau na bene ġabi-raġera tatoni nai tu, ġita tauġera tavevaġa-foforini, ġita tu vei-rakava tarimara. Moġa anina tu, Keriso eiaġomato vei-rakava benema vaġa-baregoa ba? Asiġina ġinavaġi! ¹⁸ Bema au na mo taravatu, asi tauri ai avaġa-iaġorito dagarari, ma navāġa-ruġa ġenoġoiri atoni nai, au tu moġoni vei-rakava tarimagu, taravatu asi akorana-iaġiani. ¹⁹ Korana taravatu akorana-iaġirito-ġoi maġurinai au tu varau amaseto, be taravatu au na asi ma bakorana-iaġi ġenoġoiani. Taravatu akorana-iaġiato-ġoi maġurinai au tu amaseto anina tu, Barau ġena moġo bana tanu uranai. ²⁰ Au tu Keriso ġesi ġesatauro-sebonaguto; dagara sebona tu, roġo maġuri atanuni, senaġi mai tu dia au tauġegu ġegu maġuri. Asiġina. Mai tu Keriso au nuġagu ai maġuri etanuni. Au mai tauġani nuġanai mai maġuri atanu-iaġiani maiġa tu, Barau Natuna ġenai aveġabidadamani lorinai atanuni. Mai Barau Natuna na au eura-viniguto, ma au maġuri bana ġabia ġana, tauġena ġena maġuri evini-fitogaiato. ²¹ Au na Barau ġena namo e varevare-bara tu asi atore-veġitaiani. Asiġina ġinavaġi. Korana bema tarima ta na taravatu bekorana-iaġiani nai, vei-iobukaiobuka tarimanai beiaġoni neganai, Keriso tu bere mase-kava, asi ġena namo ta.

3

Taravatu tana korana-iaġia, ba veġabidadamai moġo bisini tanu

¹ Ġomi Galatia tarimami babomi! Iesu Keriso sa-tauro ai ġeikoko-kauato varina tu au ġegu ġobatai, be matami ġutuġutunai akiraġi-fofori ginikauato. Ma ġomi mai tu kamara ġora tarimana na ġemi tuġamaġi bemeġa-veġonuri maia, ei? ² Au aurani, mai dagara sebona ġomi na ġokira-varagu: Ġomi na Iauka Veaġa tu taravatu ġokorana-iaġi ginikauato nai ġoġabiato, ba Keriso Varina Namona ġoseġaġiato, benamo ġovaġa-moġoniato nai ġoġabiato? ³ Ġomi tu moġoni boġo babo-korikori, ei? Ġomi maġuri variġuna dabaranai raka tu Iauka Veaġa ġena seġukai ġosinaiato, maitoma ġomi ġourani, magona tauġemi ġemi kokore ai boġono ġoitaġoa ġotoni? ⁴ Be, ġomi mo meto ma midigumidigu tu ġoġoitaġo-kavarito, asi ġeri namo ta? Senaġi mo meto ma midigumidigu, au ribagu tu, asi ġoġwakavarito. ⁵ Ma nadanaġimi atoni, Barau na ġomi Iauka Veaġa evinimini e fakami ai nuġa-farevaġi veġari boruri eveirini, korana ġomi na taravatu ġokorana-iaġi ginikauani nai ba? Ba Keriso Varina Namona ġoseġaġiani, benamo ġovaġa-moġoniani dainai?

⁶ Ġotuġamaġi-ġenoġoi, Aberahamo ġotuġamaġia: “Ġia tu Barau na ekiraġi-toreato guruġana evaġa-moġoniato naima, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana, etato.” ⁷ Moġesina naima boġono riba, Barau ġeġabidadama-viniani tarimari ġereġari moġo Aberahamo natuna. ⁸ Buka Veaġai etore-guineato guruġana na ekiraġiani, ekirani, ġoirai Barau na irau bese tarimari tu ġeri veġabidadama ġerina vau bekirarini, asi ġeri rakava betoni. Moġesina naima, Aberahamo ġenai Vari Namona tu ekiraġi-fofori guineato, ekirato, “Tanobara mabarabarari beseri tu, ġoi ġemuna vau vevaġa-namo beġe doġariani.” ⁹ Aberahamo na Barau eġabidadama-viniato, benamo Barau ġenana vevaġa-namo eġoitaġoato. Moġa ilailanai Barau ġenai ġeveġabi-dadamani tarimari mabarabarari tu, Barau ġena vevaġa-namo beġe ġabiani.

¹⁰ Taravatu ġekorana-iaġi ginikauani vau, Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ġetoni tarimari mabarari iatari ai tu rakava metona lelevaġina etanuni. Korana Buka Veaġai tu maiġesina ekirani, “Taravatu bukanai ġetorerito guruġari asi ġekorana-iaġi vanaġi-vanaġirini tarimari iatari ai tu rakava metona lelevaġina betanuni.” ¹¹ Buka Veaġa na bevaġa-fofori ginikaua, taravatu bekorana-iaġiani tarimana Barau ġoiranai tu dia vei-iobukaiobuka

tarimana. Korana “Barau beḡabidadama-viniani tarimana tu vei-iobukaiobuka tarimanai beiaḡoni, be bemaḡurini.”¹² Taravatu tu irau veḡata, ḡia tu dia veḡabidadama ḡenana eiaḡomani. Korana Buka Veaḡa ekirani, “Taravatu ekorana-iaḡi ginikauani tarimana tu taravatu ḡenana moḡo maḡuri beḡabiani.”

¹³ Senaḡi ḡita tu taravatu ḡena rakava metona lelevaḡina ḡenana Keriso na varau evoi-vaḡirato. Ḡita tu ḡia tauḡena na eruḡa-boroḡirato, benamo mo rakava meto lelevaḡina tu ḡia na eḡabiatu. Korana Buka Veaḡai etoreato, ekirani, “Ḡau ai ḡetou-kaurini, ḡemaseni tarimari mabarabarari iatari ai tu Barau na rakava meto lelevaḡina etore-kauani.”¹⁴ Keriso na ḡita taravatu ḡena rakava meto lelevaḡina ḡenana evoi-vaḡirato, tauna korikori tu, Barau na Aberahamo vevaḡa-namo eviniato, mo vevaḡa-namo moḡa tu irau bese tarimari na maki Iesu Keriso ḡenana beḡene ḡabia uranai. Korana mo dabarai tu, Barau na ekiraḡi-toreato Iaukana tu Iesu Keriso beḡe vaḡa-moḡoniani tarimari mabarari na maki beḡe ḡabiani.

Barau ḡena taravatu na Barau ḡena guruḡatore guinena asi ilaila bekoki-fitoḡaiani

¹⁵ Tarikakagu mabarami, tarimarima ḡera tanu-maḡurinai guruḡa vaḡa-ilailana ta nakiraḡia. Vaḡa-ilailana tarimarima ḡera kiraḡitore guruḡana emoḡonini, benamo tavaḡa-ruḡaiani nai tu, mo guruḡatore moḡa tarima ta na asi ma bekira-fitoḡaiani o iatanai guruḡa boruna ta asi ma betore-kauani.¹⁶ Barau na mo guruḡatore guruḡari tu Aberahamo ema Aberahamo besena sebona moḡo ḡeri ai ekiraḡirito. Buka Veaḡai etoreato guruḡana tu dia maiḡesi ekirani, “Ḡoi besemu ḡutumari ḡeri,” korana moḡesi bere kira tu tarimarima ḡutuma bere kiraḡiri; senaḡi ḡia tu ekirani, “Ḡoi besemu sebona ḡenai.” Mai tu tarima sebona kwariḡutu moḡo ekiraḡiani, mo tu Keriso ḡereḡana moḡo ekiraḡiani.¹⁷ Au na kara akiraḡiani tu iniḡa: Barau ḡena guruḡatore guruḡana Aberahamo tu evini-guineato; ma laḡani sinau vavasi ma gabana toitoti (430) evanaḡiatio murinai vau, Barau na taravatu evaḡa-ruḡaiato. Ma vau ema ruḡato taravatuna na Barau ḡena guruḡatore guinena moḡa tu asiḡina ḡinavaḡi bekoki-fitoḡaiani, benamo Barau ḡena guruḡatore moḡa tu asi taunai bevaḡa-iaḡoani. Asiḡina ḡinavaḡi veḡata.¹⁸ Bema Barau na evinirato dagarana tu taravatu bita korana-iaḡi ginikauani vau bita ḡabiani nai tu, mo bita doḡariani dagarana moḡa tu, ribara, dia ekiraḡi-toreato maḡurinai bita

doğariani. Senaği Barau tu ġena namo e varevare-barai eguruġa-toreto, ma Aberahamo eviniato.

¹⁹ Bema moġesi nai tu, kara dainai taravatu eiaġomato? Taravatu eiaġomato anina tu, tarimarima na Barau ġekira-sirivaġiato-ġoi maġurina, moġa tu taravatu na bene vaġa-fofori ginikaua. Ma Barau na mai taravatu tu dia betanuvanaġi vanaġini etato. Asiġina. Mai taravatu tu betanuviaġoni mo, Aberahamo natuna bemaġurini vau bea magoni. Korana Barau ġena mo guruġatore tu ġia ġenai eveiato. Mai taravatu tu Barau na aneru ta eviniato. Benamo mo aneru na tu Barau ma tarimarima vefakari ai eruġato tarimana eviniato. Ma mo vefakari ai eruġato tarimana na tu, ġita ġerai ekiraġi-foforiato, bitana korana-iaġia ġana. ²⁰ Bema tarima sebona moġo eġauveini nai tu, vefakai eruġani tarimana tu asi ġena ġauvei. Ma Barau mainai tu ġereġana moġo, e ġereġana moġo eguruġa-toreto.

Taravatu anina tu kara?

²¹ Be, moġa tauna tu, taravatu na Barau ġena guruġatore guruġana ekira-fitoġaiiani? Asiġina ġinavaġi. Korana bere Barau na tarimarima taravatu ta bere viniri, benamo mo taravatu ġenana tarima maġuri beġere doğaria nai tu, moġoni, ġita tu taravatu korana-iaġi-ginikauna ġenana, vei-iobukaiobuka tarimarai bitara iaġo. ²² Senaği Buka Veaġai etoreato guruġana na ekiraġi-foforiani, ekirani, “Mai tano-bara mabarabarana tu vei-rakava ġena seġuka gaburenai etanuni.” Moġa lorinai kara Barau na ekiraġi-toreato dargarana, moġa tu Iesu Keriso ġenai bita veġabidadamani vau bita doğariani. Moġa tauna tu, Keriso bevaġa-moġoniani tarimana tu Barau na ekiraġi-toreato varevarena beviniani.

²³ Iesu ġenai veġabidadama maiġa roġosi roġo bere fofori nuġanai, tovotovonai ġita tu taravatu ġena seġuka gaburenai tatanuto-ġoi, taravatu na ebiri-ġaurato mo, Iesu ġenai veġabidadama Barau na ma ema vaġa-foforiato. ²⁴ Be, taravatu na tu ġita eguine-iaġirato mo, Keriso eiaġomato, benamo ekorito. Moġa anina, ġita tu Iesu ġenai bita veġabidadamani vau, Barau bekirani, ġita tu asi ġera rakava betoni. ²⁵ Initoma tu veġabidadama ġena nega beraġasi, naima taravatu na ġita tu asi ma beġori-kaurani.

Veġabidadamai Barau natunai bita iaġoni

²⁶ Ġomi mabarabarami tu Barau natuna, korana tu Keriso Iesu ġenai ġoveġabidadamani bene. ²⁷ Ġomi babatiso ġoġabiato tarimami mabarami, Keriso ġesi ġosebonato, be Keriso nuġanai ġotanuni. ²⁸ Ġomi mabarami fakami ai ta tu asi ġemu irau ta. Ġoi tu Iuda tarimamu o irau bese

tarimamu, tuḡu-rakaorakao tarimamu o fakai otanuni tarimamu, vavine o tau, senaḡi ḡomi mabarami tu sebona moḡo. Keriso Iesu ḡesi ḡosebonato nai, ḡomi mabarami tu sebona kwariḡutu moḡo. ²⁹ Bema ḡomi Keriso ḡena tarimarima nai, ḡomi tu Aberahamo besena, ema Barau na ekiraḡi-toreato dagarana maki boḡo ḡabiani.

4

Vetuḡunaḡi tauna tu irau, ma natuna korikoriri maki irau

¹ Au tu iniḡesi akirani: Mero misina ta, bema ḡia roḡo mero kei neganai, tamana na eviniato dagarari mabarabarari asi roḡo beḡaunarini. Aba, mo dagara mabarabarari tu ḡia ḡena farefare, senaḡi ḡia tu roḡo mero kei, naima ḡia na asi roḡo beḡaunarini. A ḡia tu tuḡu-rakaorakao tarimana kavana roḡo betanuni. ² Mo mero misina benariani tarimari, ema mo ḡena dagara beḡe ḡita-ḡaurini tarimari ḡeri veḡitaḡau gaburenai roḡo betanuni, beiaḡoni mo, tamana na ekiraḡi-toreato ḡarona bea ḡabiani. ³ Ḣita maki moḡesina, roḡo mero misira e kekenira misira negari ai tu, taravatu irauirau e tanobara barauri ḡeri tuḡu-rakaorakao merora e kekenirai tiaiḡoto. ⁴ Senaḡi Barau na eviriḡiato ḡarona evotuto nai, Barau na Natuna etuḡu-iaḡomaiato, vavine ta ḡenana ema maḡurito. Barau Natuna etuḡu-iaḡomaiato maiḡa tu, taravatu ḡena seḡuka gaburenai ema maḡurito. ⁵ Ḣia taravatu ḡena seḡuka gaburenai ema maḡurito korana tu, taravatu ḡena seḡuka gaburenai tatanuni tarimarimara benema voiḡenoḡoira, benamo Barau natunai bisini iaḡo ḡana.

⁶ Ḣomi tu moḡoni Barau natuna. Moḡesi naima Barau na Natuna Iaukana etuḡu-mariḡoato, ḡita tata lorurai o nuḡarai eraka-toḡato, ma etanuni. Mo Iauka moḡa ḡita lorura ḡuturi na ekea-rosini, ekirani, “Tamagai, Tamagai!” etoni. ⁷ Moḡesi naima ḡomi toma tu dia taravatu ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami. Asiḡina. Ḣomi toma tu Barau natuna. Ḣomi tu moḡoni Barau natuna lorinai, Barau na natuna bevinirini dagarari mabarabarari tu ḡomi na maki boḡo ḡabirini.

Paulo na Galatia tarimari etuḡamaḡi-baregorito

⁸ Guinenai ḡomi na Barau roḡosi roḡo boḡoro ribaia neganai, ḡomi tu ḡofaḡofa barauri ḡotoma-rakariḡo vinirito-ḡoi, (ḡia tu ḡima veiveiri dagarari moḡo), ḡia ḡeri tuḡu-rakaorakao tarimari ai ḡoiḡoto. ⁹ Senaḡi toma tu, Barau boḡoma ribaia, ba nakira, Barau na ḡomi bema ribami. Ma kamasi nai tu taravatu moiramoirari, asi tauri dagarari ma ḡokorana-iaḡi ḡenoḡoiri ḡotoni? Ḣomi ḡourani tu, maniḡeri taravatu na ma beḡene barubaru-tarimi ḡotoni, ei? ¹⁰ Ḣomi tu ḡaro

e ġue, vereko ġarori e laġani tari ġotuġamaġi-baregorini e ġokorana-iaġi baregorini. ¹¹ Au ġomi ġemi veiġa aġitarini tu, mai ama tuġamaġi-ġarini. Akirani, au ġomi ġemi ai tu, betaġu avekwarāġi-kavato banaġu atoni.

¹² Tarikakagu mabarami, anoġimini, au kavana boġono vei, korana au maki taravatu aiaġuiato nai, ġomi kavana aveito bene. Ġomi na au ġegu ai veiġa rakavana ta tu asi ġoveiato. ¹³ Ġomi maki ma ribami, au tovotovonai ġomi Vari Namona au na aġobata-vinimito tu, mo keve ta na eġabiguto, benamo maninai tatanuto-ġoi nai. ¹⁴ Aba, au ġegu ai mo keve moġa tu, ġomi ġemi ai vetovonaġi baregona ta, senaġi asi ġoġita-fitoġaguto, e asi ġoragakwane-moġovaġiguto. A ġomi na au tu Barau ġena aneru ta boġoro ġabi-raġea ilailanai ġoġabi-raġeguto. Ma au tu noġa moġo Keriso Iesu tauġanina korikorina noġa ġoveiguto. ¹⁵ Ġomi ġemi iaku e verere maki barego. A toma tu kamasi, mo iaku e verere tu aiġeri, ei? Mai tu moġoni aguruġani, mo negai bema boġoro ura, matami ġoġibo-vaġiri, benamo au ġovinigu boġoro si nai tu, ġoro ġibo-vaġiri, benamo boġoro vinigu. ¹⁶ Toma tu kamasi? Guruġa moġoniri akira-varamini nuġanai tu, ġemi vetari tarimanai ma boġo vaġa-iaġogu?

¹⁷ Maniġeri ġofaġofa tarimari na ġomi ġemi ai ura tu barego lelevaġina ġetoreani, senaġi ġia ġeri tuġamaġi e ura tu asi roroġoto. Ġia ġeri ura baregona ġeveiani tu, ġomi ġai ġemana moġo boġono raka-veġita, benamo ġia ġeri ai beġene ġabi-vanaġimi ġetoni. Ma ġia na beġene ġabi-vanaġimi, be ġia boġono ura-viniri ġetoni. ¹⁸ Vanaġivanaġi tarimarima namo beġene ġabia uranai, bita uravini-baregorini tu namo vedaurea. Ma namo bene ġora ġana, tarimarima bouravini-baregorini maġurina tu, dia au ġoiragu ai moġo boġono veia. Asiġina. ¹⁹ Natugu, ġomi tu au na atuġamaġi-kaumini. Au tu ġomi urami ai, be noġa vavine ma baniri na mero ġeruġu-vaġirini ġetoni nai, midigu ġeġabirini kavana, au midigu aġanini. Mai midigumidigu tu baġabi-iaġoani mo, Keriso vetoġana korikori ġomi ġemi ai bevetoreni. ²⁰ Initoma au ġegu ura barana tu, ġomi sevimi ai barasi ruġa-tari, be garogu bara kefoa, bara vaġa-kava ginikaumi. Korana au ġomi ġemi ai tu mai ama daradarani, asi aribani, kamasi bavaġa-kavamini.

Hagar ma Sara

²¹ Ġomi taravatu gaburenai tanu ura-dikana ġoveini tari-mami na ġokira-varagu. Ġomi taravatu na kara ekiraġiani guruġana tu ġoseġaġi-ginikauani ba? ²² Buka Veaġa tu

maiġesi etoreato: Aberhamo natuna tu ruarua, ta tuġu-rakaorakao vavinena ġenana emaġurito, ma ta tu vavine fakana, dia tuġu-rakaorakao vavinena, ġenana. ²³ Tuġu-rakaorakao vavinena ġenana emaġurito merona tu, Aberhamo e Hagar ġegenavogoto, monana eġorato. Senaġi vavine fakana ġenana emaġurito merona tu, Barau ġena guruġatore lorinai emaġurito. ²⁴ Mai vetoġa maiġeri tu guruġa vaġa-ilailari veġari moġo. Mai vavine ruarua maiġeri tu, Barau ġena kiraġitore ruarua ġevaġa-foforirini. Hagar tu Barau ġena kiraġitore ta Sinai Ġorona na eiaġomato dagarana ekiraġiani, ma ġia na eruġa-vaġirito tarimari tu tuġu-rakaorakao tarimari. ²⁵ Mai guruġa "Hagar" tu Arabia tarimari na Sinai Goronai ġekiraġiani. Ema Hagar maki toma etanuni Ierusalemna vetoġana kavana. Korana mai Ierusalemna sitina e Ierusalemna tarimari tu tuġu-rakaorakao tarimari. ²⁶ Senaġi gubai etanuni Ierusalemna tu faka. Ma ġia tu ġita sinara. ²⁷ Buka Veaġai tu maiġesina ekirani,

"Vavine gabanimu,

mero asi oġabini vavinemu,

e mero ġabi midiguna asi ribamu vavinemu,

noiaku e noverere!

Korana tu ġaraġona na eiaġuiato vavinena natuna tu ġutuma gorogoro,

ma ġaraġona na asi eiaġuiato vavinena natuna tu asi vovoka."

²⁸ Tarikakagu mabarami, ġomi tu Isako kavana. Barau ġena guruġatore lorinai, Barau natunai ġoiaġoto. ²⁹ Mo negai Aberhamo e Hagar ġegenavogoto nai, eġorato merona na Iauka Veaġa ġena seġukai emaġurito merona evaġa-midigu midiguato, moġesi kavana maitoma maki mo veġa sebona eġorani. ³⁰ Senaġi Buka Veaġai etoreato guruġana tu kara etoni? Ġia tu ekirani, "Mani tuġu-rakaorakao vavinena ma natuna ġesi tu ġomi sevimi na boġono lai-veġitari. Korana vavine fakana natuna ġena farefare mani tuġu-rakaorakao vavinena natuna ġesi tu asi veġata beġe ġauna-vegogoani."

³¹ Ma, tarikakagu, ġita tu dia tuġu-rakaorakao vavinena natuna. Asiġina. Ġita tu vavine fakana natuna.

5

Taravatu irauirauri ġeri tuġu-rakaorakao tarimari ai asi ma boġono iaġo

¹ Ġita tu bitana faka uranai, Keriso na taravatu misimisiri ġerina eruġa-vaġirato. Be boġono ruġa-gigitari. Ma taugemi mani Iuda tarimari ġeri taravatu misimisiri e vereko

irauirauri ġeri tuġu-rakaorakao tarimami ai asi ma boġono vevaġa-iaġo.

² Ġoseġaġi! Au Paulo na akiramini, bema ġomi tauġanimi kefiri beġe lama-vaġirini nai tu, Keriso na ġita bene ruġa-vaġira ġana, kara eveiato, moġa tu asi ġena seġuka ġomi ġemi ai. ³ Ema mani deidei tauġaniri kefiri beġe lama-vaġirini tarimami tu navaġa-guruġami, ġoseġaġi. Ġomi tu taravatu mabarari misikose boġono korana-iaġi ginikauri veġata. ⁴ Bema ġomi ġokirani, taravatu boġono korana-iaġi ginikaua, be Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimami ai boġono iaġo ġotoni tu, tauġemi moġo Keriso ġenana ġoveġabi-ġerevaġini. Ema ġomi tu Barau ġena namo e varevarebara ġenana ġoveġitani. ⁵ Iauka Veaġa ġena seġukai Barau ġenai taveġabidadamani, ema tavaġa-nogani, Barau na vei-iobukaiobuka tarimara benesi ġana. ⁶ Keriso Iesu ġesi esebonato tarimana tu tauġanina kefina ġelama-vaġiato ba asi ġelama-vaġiato tu asi ġeri irau ta; mai veġa ruarua ġerina namo ta asi beġorani. Dagara baregona korikori tu veġabidadama, mo veġabidadama na veuravini evaġa-foforiani.

⁷ Ġomi tu raga-iruiru ai ġoraga-ginikauto-ġoi. Ma kamara deikara na ġoirami easi-kouġauato, benamo toma tu guruġa moġonina asi ma ġokorana-iaġiani? ⁸ Mani vevaġaura veġana maniġa tu dia ġomi ekeamito Barauna ġenana eiaġomani. ⁹ Boġono riba, farao evaġa-tuburini muramurana kotuna na farao evaġa-tubu baregoani. ¹⁰ Barau ġenai ġegu tuġamaġi tu atorekau-gwaġiġiani, korana ribagu, ġia na bevaġa-kavamini, benamo iaunega boruna ta asi ma boġo ġabi-raġeani. Mani ġomi evaġa-tuġamaġi daradaramini tarimana maniġa tu, ġena veġa voina metona bedoġariani veġata.

¹¹ Tarikakagu mabarami, bema au na mero tauġaniri kefiri lamavaġi veġana initoma roġo aġobata-iaġiani nai, au karase nai tu roġo ġevaġa-midigu midiguguni? Bema au na mero tauġaniri kefiri lamavaġi veġana roġo bara ġobata-iaġia nai tu, Keriso ġevaġa-satauroato varina aġobata-iaġiani, mainana tarimarima nuġari tu asi bere vaġa-metori. ¹² Ġomi ġemi tuġamaġi ġevei-veġonu veġonurini tarimari maniġeri, namona tu tauġeri na seuri beġene farari.

¹³ Moġoni, tarikakagu, ġomi Barau na ekeamito tu, taravatu irauirau korana-iaġiri ġerina boġono raka-faka ġana. Ma ġomi tata tu dia taravatu gaburenai ġotanuni, senaġi fakai ġotanuni. Mani fakai ġotanuni dainai tu, tauġani ġena ura rakavari boġono korana-iaġiri ba? Asiġina ġinavaġi!

Ĝomi tu ma veuravinimi ĝesi karomi ĝesi boĝono vevaĝa-kava, e karomi ĝeri vetuĝunaĝi boĝono iaĝo-vini. ¹⁴ Taravatu mabarabarari tu taravatu guruĝana sebonai moĝo Barau na evaĝa-iaĝoato, ekirato, “Sevimu tarimana bono ura-vinia, ĝoi tauĝemu oveura-vinini ilailanai.” ¹⁵ Bema ĝomi tauĝemi karomi tata ĝesi moĝo boĝo vekira-ĝarama ĝaramani e boĝo vevaneni nai tu, boĝono venari, korana karomi ĝesi tauĝemi moĝo boĝo vevaĝa-rakavani, benamo veĝabidadama na boĝo ketoni garina.

Tauĝani ĝena veiĝa e Iauka ĝena veiĝa

¹⁶ Au tu iniĝesina akirani: Iauka Veaĝa na ĝemi maĝuri bene guine-iaĝiri, be tauĝani ĝena ura rakavari asi boĝono korana-iaĝiri. ¹⁷ Ĝita ribara, tauĝani na euravini-baregorini veiĝari, Iauka na tu asi eura-vinirini, ema Iauka na euravini-baregorini veiĝari, tauĝani na tu asi eura-vinirini. Ĝia tauri ruarua tu ĝevevaĝini. Moĝesina naima, ĝoi na veiĝa namori bono veiri otoni veiĝari tu asi oveirini. ¹⁸ A bema ĝoi Iauka na eĝori-kaumuni nai, ĝoi tu dia taravatu gaburenai otanuni.

¹⁹ Tauĝani na euravini-iaĝirini veiĝari tu maĝeri: Mata-boraĝa veiĝari, veiĝa mirori, kima veiĝari, ²⁰ kwaivakuku toma-rakariĝo, ĝora e meĝameĝa, vebaruvini, vevane, mama, niaraniara, arana beĝene vaĝa-raĝea etoni veiĝari, veĝareveĝare, vevare-kirakira veiĝari, ²¹ dagara mata-kifakifari o mata-ĝaniĝaniri, niuniu ema ĝoreĝore, ma veiĝa irauirau maiĝesi kavari. Guinenai akira-toreĝaumito kavana, toma maki akira-toreĝaumini, maiĝesi veiĝari beĝe veini tarimari tu, asiĝina ĝinavaĝi Barau ĝena Basileia nuĝanai beĝea raka-toĝani.

²² Senaĝi Iauka ĝwaĝwana tu maĝeri: Veuravini, iaku, maino, vevaĝa-gwaĝiĝi, veiau-namo, nuĝa-namo, vetuĝamaĝikau, ²³ nuĝa-ĝavemuko o manau, ema nuĝa-gwaĝiĝi. Maiĝeri veiĝa tu taravatu na asi ekourini, asi taravaturi. ²⁴ Keriso Iesu ĝena tarimarima korikori vetoĝana tu maiĝesi: Ĝia tu tauĝani na eĝabiraĝe-baregorini dagarari e euravini-iaĝirini dagarari mabarabarari eikoko-kaurito satauro tuĝunai Keriso ĝesi.

²⁵ Bema ĝita Iauka Veaĝa na ĝera maĝuri eguine-iaĝirini nai tu, Iauka Veaĝa ĝena dabarai maki bisini raka. ²⁶ Ĝita tauĝera asi sivekiriĝi-varaĝevaraĝe, e karora nuĝari asi sivei-barubaruri, ema karora tata ĝeri ai dagara tari moĝeri asi simata-ĝaniĝani-iaĝiri.

6

Ekalesia karomi ĝesi boĝono vevaĝa-kava

¹ Tarikakagu mābarami, bema fakami ai tarima ta na veīga eleaiāni gōgītaiani nāi tu, Iauka Veāga na gēmu maḡuri eguine-iaḡiani tarimamu na nuḡamu ma manauna ḡesi bono vaḡa-kavaia, ḡena maḡuri bono toto-iobukaia maia. Senaḡi gōi tauḡemu maki bono venari. Asi namo Satani na gōi maki beriba-ḡanimuni ḡesi. ² Karomi tata ḡesi boḡono vevaḡa-kava, ḡemi meto boḡono ḡwa-barabarari, korana moḡesi boḡo veini tu, Keriso ḡena taravatu boḡo korana-iaḡi ḡitakauani. ³ Bema tarima ta tauḡena bevetuḡa-maḡini, ḡia tu tarima korikori betoni, a nuḡanai ḡia tu asi ḡeiāviani tarimana. Ḡia tu tauḡena kekei moḡo eveḡofaḡofa-iaḡini kekei. ⁴ Tarimarima mabarari tu tata ḡeri veīga e maḡuri beḡene vetau-ginikauri. Benamo moḡa murinai vauro tata ḡia tauḡena ḡena maḡuri namona iakuna bene vei. A dia ḡia ḡena maḡuri namona tarima ta ḡena maḡuri ḡesi bene vaḡa-vetovoa. ⁵ Korana tu tarima tata ḡereḡana na ḡena maruna metona bene ḡwaia.

⁶ Tarima ta deikara riba eḡabini Barau ḡena guruḡai tarimana tu, ḡia ḡenai kara etanuni dagarari kota ḡena vevaḡa-riba tarimana bene varevare-vinia.

⁷ Tuḡamaḡi kerereri na asi beḡene ḡabimi. Barau tu asi boḡo ḡofaiāni. Tarimarima tu kara ḡuena evaroani, benamo moḡa ḡwaḡwana ḡereḡana moḡo eḡabiani. ⁸ Tauḡani ḡena ura rakavari ekorana-iaḡirini tarimana tu, tauḡani ḡena ura rakavari ḡerina maḡuri rakava kwaikwaina e mase bedoḡaririni. A Iauka Veāga ḡena veīga namori ekorana-iaḡirini tarimana tu, Iauka Veāga ḡena veīga namori ḡerina maḡuri vanaḡivanaḡi beḡabiani. ⁹ Moḡesina naima veīga namori veiveiri ai asi bitana gau. Korana veīga namori veiveiri asi bita vaḡa-ketoani nāi tu, kwakwa negana korikorinai tu ḡaniḡani bita kwa-doḡarini. ¹⁰ Moḡa lorinai ḡita ḡera mai nega namonai tu tarimarima mabarabarari ḡeri ai veīga namori bisini veiri. Ma mai veīga namori tu Keriso ḡenai ḡeveḡabidadamani besena mabarabarari ḡeri ai tu bisini veiri veḡata.

Dia kefi lamavaḡi ḡenana maḡuri boḡoitaḡoani

¹¹ Mai fefa tu au tauḡegu na batorea ḡomi ḡemi. Gōgītaiani, māi guruḡa-matari baregori atorerini māi fefai. ¹² Goseḡaḡi, ḡomi tauḡanimi kefirī beḡene lama-vaḡiri guruḡari ḡevei-gwadarini tarimari, manīḡeri tu tauḡani murika na dagarari koriri ḡevekokoroku-iaḡirini tarimari. Mani tarimarima manīḡeri tu Keriso ḡena satauro dainai beḡe vaḡa-midigu midigurini garinai manīḡesi ḡeveini. ¹³ Tauḡaniri kefirī ḡelama-vaḡirini tarimari na taravatu tu asi ḡekorana-iaḡiani. A ḡia tu ḡeura-baregoni, ḡomi tauḡanimi kefirī beḡene lama-vaḡiri ḡetoni. Ḡia ḡeura-dikani tauna korikori tu, ḡomi

tauḡanimi kefirī beḡe lama-vaḡirini nai, beḡene veiavi ḡana.
¹⁴ Au dagara ta vekokorokuna tu asiḡina ḡinavaḡi haveini,
 a au tu ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena satauro moḡo
 havekokoroku-iaḡiani. Korana mai satauro ḡenana tanobara
 dagarari au ḡegu ai tu ḡemaseto satauro tuḡunai, ema au
 maki tanobara dagarari ḡeri ai tu amaseto satauro tuḡunai.
¹⁵ Mero tauḡaniri kefirī ḡelama-vaḡirini nai, namo ta asi
 beḡorani, ema mero tauḡaniri kefirī asi beḡe lama-vaḡirini
 nai, maki namo ta asi beḡorani. Korana dagara baregona
 sebona Barau ḡenai tu, Barau na tarima variḡu geragerarai
 evaḡa-iaḡorani. ¹⁶ Mai maḡuri maiḡa beḡe tuḡamaḡiani e beḡe
 korana-iaḡiani tarimari tu Barau ḡena tarimarima o Isaraela
 tarimari korikori; ḡia iatari ai maino e vevetuḡaḡwa bene
 tanu.

¹⁷ Maitoma beiaḡoni, tarima ta na au meto asi ma bene
 vinigu, korana Iesu ḡebaru-viniani tarimari na ḡekwariguto,
 be ḡegu giri tauḡanigu ai aḡwa-rakaorini, moḡeri na ḡevaḡa-
 foforinai, au tu Iesu Vereḡauka ḡena vetuḡunaḡi tarimana
 korikorina.

¹⁸ Tarikakagu mabarami, ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso
 ḡena namo ma varevare-bara ḡomi mabarami iaukami ḡesi
 bene tanu. Amen.

PAULO ĜENA TORETORE EFESO EKALESIARI ĜERI

Efeso vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Romai dibura numanai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato (Apostolo 28). Mai fefa tu betaĝu laĝani 60 o 61 ai etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai. Mai fefa anina baregona tu, “Ekalesia doĝorona tu Keriso Tauĝanina,” ema mai fefa ĝeĝori-kauani siriri tu karoa 4:1-4.

Paulo na mai fefa etoreato ĝena ura baregona tu, Efeso ema Asia Keina (o Asia Minor) mabarana nuĝanai maki Iesu Keriso ĝevaĝa-moĝoniani tarimari, 1) ĝeri veuravini ema veĝabidadama Keriso ĝenai ma beĝene tore-sirivaĝia ĝana; 2) bene launaĝiri, tarima guinena ma ĝena maĝuri rakavari ĝesi beĝene koki-fitoĝaia, ma tarima variĝu geragerana beĝene tore-kaua; 3) bene vaĝa-ribari, Keriso tauĝanina nuĝanai Iuda tarimari ema irau bese tarimari tu sebona moĝo, asi ĝeri irau ta; 4) Keriso ema ekalesia doĝorona nuĝari ai kara vekuretoĝana etanuni bene vaĝa-foforia ĝana.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Ĝita ĝera farefare ĝena barego Keriso ĝena maĝuri nuĝanai - karoa 1-3
2. Ĝita Keriso ĝena maĝuri nuĝanai tu aiĝesina bitana tanu - karoa 4-6

1 Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai aiaĝoto. Mai fefa tu Efeso ai Barau ĝena veaĝa tarimami, Keriso Iesu ĝenai ma ĝemi vetuĝamaĝikau tarimami, atore-vinimini. 2 Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara e maino ĝemi ai bene tanu.

Keriso ĝena maĝuri nuĝanai Barau na namo iauka rekenai evinirani dagarari

3 Barau, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, sivaĝa-raĝea, korana Keriso ĝesi tasebonato maĝurina nuĝanai, ĝia na iauka rekenai gubai ĝetanuni dagarari namori moĝeri mabarari ĝita evinirato. 4 Tanobara roĝosi roĝo bere veia ĝaronai veĝata, Keriso na vevaĝa-maĝuri ĝauveina beveiani bakunai, Barau na ĝita ĝia ĝena eĝabi-viriĝirato. Ĝita eĝabihidirato tu, ĝia ĝoiranai bitana veaĝa e asi ĝera vei-rakava ta bitana tanu ĝana. Barau ĝena veuravini lorinai, 5 ĝia na mai maĝuri eboioĝa-guineato, ekirato, ĝita tu Keriso ĝenana ĝia natunai bevaĝa-iaĝorani. Mai tu ĝia tauĝena ĝena nuĝa-namo ai ĝena ura eveiato veiĝana. 6 Barau ĝena namo

e varevare baregona marevana namo vedaureana sivaḡa-raḡea. Korana mai namo e varevare-bara maiḡa tu Barau na ḡita evini-kavarato moḡo, euravini-baregoani merona, Iesu Keriso, ḡena maḡuri nuḡanai.

⁷ Ḡita tu, Keriso emaseto nai, rarana na evoi-ḡenoḡoirato, e ḡera rakava maki etuḡamaḡi-fitoḡarito. Mai tu Barau ḡena namo e varevare-bara namo vedaureana veiḡana, ⁸ ḡita ḡerai barego lelevaḡi evaḡa-foforiato, ema iaunega e tuḡamaḡi-faka evinirato. ⁹ Barau ḡena ura Keriso ḡenana beveiani veiḡana tu vekuretoḡa, senaḡi tauḡena ḡena nuḡa-namo ai ḡita evaḡa-ribarato. ¹⁰ Mai Barau ḡena ura o boioḡa maiḡa tu ekiraḡi-toreato ḡarona beḡabiani vauro bevaḡa-foforiani. Mo tu gubai ḡetanuni dagarari e tanobarai ḡetanuni dagarari mabarari Keriso kwakuna koranai beḡabi-vegogorini. Benamo Keriso na moḡeri dagara mabarari beguine-iaḡirini.

¹¹ Ḡita tu Keriso bakunai Barau na ḡena eḡabi-viriḡirato, tauḡena na tovotovonai veḡata eboioḡaiato ilailanai. Ma dagara mabarari maki ḡia tauḡena na eura-iaḡirni dabarari ai eḡauvei-iaḡirini. ¹² Moḡa lorinai ḡai Iuda tarimama, deiri Keriso ḡavaḡa-moḡoniato ma ḡenai ḡavetuḡa-maḡikau-guineto tarimama na Barau marevana baregona baḡana vaḡa-raḡea.

¹³ Ma ḡomi irau bese tarimami na maki mai guruḡa moḡonina tu ḡovaḡa-moḡoniato, mo tu Barau na ḡomi bevaḡa-maḡurimini Varina Namona guruḡana. Ḡomi mai guruḡa ḡoseḡaḡiato nai tu, ḡovaḡa-moḡoniato, benamo Keriso ḡenai ḡovetuḡamaḡikauto. Moḡesina naima Barau na ḡomi maki ḡia ḡena tarimarimai evaḡa-iaḡomito. Barau na ḡomi eḡabi-raḡemito vetoḡana ḡemi ai eveiato tu, Iauka Veaḡa, ekiraḡi-toreato Iaukana, evinimito. ¹⁴ Ḡita na Iauka Veaḡa tu varau taḡabiato, moḡesi naima ribara, Barau na ḡena tarimarima ḡeri ekiraḡi-toreato dagarana tu ḡita na maki bita ḡabiani. Initoma tu roḡo tavenarini, beiaḡoni mo, Barau na ḡena tarimarima beḡabi-iaḡorini ḡia sevina ḡana. Barau marevana baregona sivaḡa-raḡea.

Paulo ḡena ḡauḡau

¹⁵ Moḡesina naima, au tu Iesu Vereḡauka ḡoḡabidadaminiani e Barau ḡena tarimarima veaḡari ḡoura-vinirini varina ama seḡaḡiato ḡarona na veḡata, ¹⁶ Barau tanikiu-vinina ḡomi bakumi ai tu asi avaḡa-magoani, e iatami ai aḡauḡauni. ¹⁷ Akirani, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena Barau na iaunega ema vevaḡa-fofori Iaukana bene vinimi, be Barau boḡono riba-ginikaua. Barau tu Tamara, ma ḡia marevana ma mamana tu iaru-korokoro. ¹⁸ Ma Barau anoḡiani, akirani,

ġemi tuġamaġi mama bene vinimi, ġena vevaġa-namo irau vedaureana, voina baregona dagarana boġono ġabia uranai ekeamito ġotuġamaġikauani, moġa tu boġono riba-ginikaua. Be Barau ġena tarimarima veaġari na dagara namo vedau-reari beġe ġabirini, moġeri tu boġono ribari. ¹⁹ Ema Barau tavaġa-moġoniani tarimara nuġarai Barau ġena seġuka iarukorokorona eġauveini maiġa maki boġono ribaia. Barau ġena mai seġuka maiġa ġena ġauvei kokorena tu barego lelevaġi. ²⁰ Ġia na tu mai seġuka kokorena Keriso ġenai evaġa-foforiato nai, Keriso mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato, e gubai ġia ġimana aroribanai evaġa-tanuato. ²¹ Keriso tu monai tuġunai etanuni e evereni. Ġia tu iauka rakavari mabarari, ġeveġitaġauni iaukari, e ġeri maoro barego lelevaġi iaukari, e ma ġeri seġuka iaukari, ma seġuka lelevaġi aneruri, ema ara ġekiraġirini arari mabarari iata-raġeri ai evereni. Mai tu dia mai tatanuni neganai moġo, asiġina, mai tu ġoirai vau mani eiaġomani neganai maki ġia tu bevereni veġata. ²² Barau na dagara mabarari Keriso kwakuna fanafanana gaburenai etorerito, e Barau na ġia tu ekalesia mabarana bene debaia etato. ²³ Ekalesia tu Keriso tauġanina. Ma mai tauġanina maiġa tu Keriso tauġena ġena maġuri na evaġa-vonu-raġeato, ema dagara mabarari maki gabu mabarari ai evaġa-vonurito.

2

Barau na Keriso ġesi ma bevaġa-maġurirani

¹ Guinenai ġomi iaukami tu mase ġotanuto-ġoi, korana ġemi kira-sirivaġi e veġa rakavari ai bene. ² Mo negai ġomi na mai tanobara ġena veġa rakavari ġoveirito-ġoi, ema iauka rakavari eġita-ġaurini iaukana ġokorana-iaġiato-ġoi. Mai veġitaġau iaukana maiġa ġena basileia o veġitaġau seġukana tu barego lelevaġi guba e tanobara fakari ai. Ma ġia toma tu Barau asi ġeseġaġi-viniani tarimari nuġari ai etanuni e eġauveini. ³ Guinenai ġita mabarara maki ġia kavana taveito-ġoi, tauġani ġena veġa rakavari tavaġa-moġonirito-ġoi. Tauġanira e nuġara ġeri ura e tuġamaġi rakavari takorana-iaġirito-ġoi. Moġa lorinai ġita maki tarimarima kotari kavari Barau ġena baru baregona tu ġita iatarai etanuto-ġoi.

⁴⁻⁵ Moġoni, ġita iaukara tu mase ġera kira-sirivaġi lorinai, senaġi vevetuġaġwa-bara Barauna ġena veuravini barego vedaurea lorinai, Keriso ġesi ma evaġa-maġuri ġenoġoi-sebonarato. Boġono riba, ġita tu Barau ġena namo e varevare-bara moġo bakunai evaġa-maġurirato. ⁶ Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai, ġita tu Barau na Keriso ġesi

mase na evaḡa-variḡisi sebonarato, ma Keriso ḡesi ḡena vere seanai evaḡa-tanu sebonarato guba vanuḡanai. ⁷ Moḡesi eveito korana tu, ḡoirai ḡia ḡena veiau-namo vetoḡana, ḡena namo e varevare-bara barego lelevaḡina ḡerana bene vaḡa-foforia uranai. Mai Barau ḡena veiau-namo vetoḡana, ḡena namo e varevare-bara na efororito maiḡa tu, Keriso Iesu ḡesi tasebonato nuḡanai, ḡita ḡerai evaḡa-foforiato.

⁸ Ğomi tu ḡemi veḡabidadama ḡenana Barau na ḡena namo e varevare-barai evaḡa-maḡurimito. Ğomi tu dia tauḡemi ḡemi kokore na ḡovevaḡa-maḡurito. Asiḡina, mai tu Barau ḡena varevare ḡita evinirato. ⁹ E dia ḡomi ḡemi ḡauvei dairi ai voimi ḡoḡabiato dagarana, be moḡa veiavina tarima ta asi bene vei. ¹⁰ Ğita tu Barau ḡimana veiveina tarimara. Barau na Keriso Iesu ḡenana tarima variḡurai evaḡa-iaḡorato, ḡauvei e veiḡa namori bisini veiri ḡana. Mai ḡauvei e veiḡa namori tu Barau na varau erovina-torerito, ḡita na bisini veiri ḡana.

Keriso na bese ruarua evaḡa-sebonarito

¹¹ Ğomi boḡono tuḡamaḡi, guinenai ḡomi irau bese tarimami Iuda tarimari na ḡekiraḡimito-ḡoi “kefimi asi lamavaḡi tarimami”. Iuda tarimari tauḡaniri kefiru tu lamavaḡi. Ğia na mai mero tauḡaniri kefiru lamavaḡi veiḡana tu tauḡeri ḡimari na ḡeveiani veiḡana. ¹² Boḡono tuḡamaḡi, ḡomi mo negai Keriso ḡesi tu ma fakami, e Isaraela besena nuḡanai maki ḡomi tu vanuḡa boru tarimami nai asi ḡeḡabi-raḡemito, ema Barau ḡena kiraḡitore eveirito nuḡanai, eguruḡa-toreto dagarari maki ḡomi na tu asi boḡo doḡaririni. Ema ḡomi mai tanobara nuḡanai tu asi ḡemi Barau ema dagara namona ta ḡoirai asi ḡotuḡamaḡi-kauani. ¹³ Ğomi guinenai tu manaḡa rakava, senaḡi toma Keriso Iesu ḡesi ḡosebonato nai, ḡoma kavinaḡito Barau ḡenai. Ğomi Keriso rarana na ema ḡabi-kavinaḡimito.

¹⁴ Korana Keriso tauḡena tu ḡita ḡera maino evaḡa-ḡoraiani tarimana. Ğia na ḡita bese ruarua bese sebonai moḡo evaḡa-iaḡorato. Korana ḡai Iuda besena ema ḡomi irau bese tarimami vekaravarai ḡita evare-kirarani kobena tu Keriso tauḡanina satauro ai emaseto nai evare-kiraiato, benamo evaḡa-rakava-ḡosiḡosiatu. ¹⁵ Ğia na Mose ḡena taravatu nuḡanai velaunaḡi guruḡari ḡetanuni dagarari mabarari maki erovorito. Keriso na mo veiḡa eveiato anina tu, ḡia ḡena ura ḡita bese ruarua ḡerana ḡia tauḡena ḡesi bene vaḡa-sebonara, tarima variḡuna sebona moḡo bene veia ḡana; ema ḡita fakarai maki maino bene vaḡa-ḡoraia ḡana. ¹⁶ Ğia satauro ai emaseto korana tu, mai bese ruarua tauḡani

sebonai moġo bene vaġa-sebonari, benamo Barau ġenai ma bene ġabi-ġenoġoiri ġana. Ema ġia fakari ai ġeri veiau-rakava maki, satauro ai emaseto nai, evaġa-koririto.

¹⁷ Keriso eiaġomato tu, maino varina ema ġobata-iaġiato. Mai maino varina ġomi irau bese, Barau ġesi fakami manaġa tarimami ġemi, e Iuda tauri, Barau ġesi fakari kavinaġi tarimari ġeri, ema vari-fiuato. ¹⁸ Ġita mabarara, irau bese tarimami e Iuda tarimama, tu Keriso ġenana Iauka sebona nuġanai moġo Tamara ġenai bita iaġoni.

¹⁹ Tauna moġa, ġomi toma tu dia tanukau e vanuġa boru tarimami. Asiġina, toma ġomi tu Barau ġena tarimari ġesi vanuġa sebona e Barau ġena numa tarimami. ²⁰ Ġomi tu numa, fore iatanai ġeragarini kavana. Barau na ġomi tu apostolo tarimari e peroveta tarimari iatari ai eraga-kaumito, ma Keriso Iesu tu ġemi numa daigunina o duġuna forena baregona. ²¹ Keriso ġena maġuri nuġanai mo numa ġauna mabarana evaġa-tubu-tubukau ginikauato, ma ebaregoni Rubu Veaġai eiaġoni Vereġauka ġena maġuri nuġanai. ²² Keriso ġesi ġosebonato nai, ġomi maki Barau na tarimarima tari ġesi eġabi-vegogomini, benamo Barau ġena tanu numanai ġoiaġoni Iauka nuġanai.

3

Paulo ġena ekalesia ġauveina irau bese tarimari fakari ai

¹ Tauna moġa, au Paulo na Vari Namona ġomi irau bese tarimami ġemi aġobata-iaġiani ġaramanai, dibura numai atanuni maiġegu. Au tu Keriso Iesu ġena dibura tarimanai aiaġoto, ma ġomi iatami ai Barau ġenai aġurigurini. ² Au atuġamaġini, ġomi tu varau ġoseġaġito, au Barau na ġena namo lorinai mai ġauvei eviniguto, Vari Namona, varevarebara varina, ġomi irau bese tarimami ġemi bana ġobata-iaġia ġana. ³ Mai vari vekuretoġana, (mai tu ġomi irau bese tarimami maki Barau ġena tarimarimai ġoiaġoto varina), Barau na au ġegu ai evaġa-foforiato. Mai vari maiġea tu kotuna varau batorea ini fefa nuġanai. ⁴ Mai fefa maiġa boġo iaviani nai tu, boġo riba-maoroni, au Keriso varina vekuretoġana tu ma ribagu. ⁵ Barau na mai vari vekuretoġana maiġa guinenai ġetanu-iaġomato-ġoi tarimari tu asi evaġa-ribarito. Senaġi toma tu Barau na Iauka Veaġa ġenana ġena apostolo veaġari e peroveta tarimari veaġari ġeri ai ema vaġa-foforiato.

⁶ Mai vari vekuretoġana Barau na ema vaġa-foforiato varina tu maiġa: Irau bese tarimari maki Vari Namona ġenana Iuda tarimari ġesi bese sebonai e tauġani sebonai moġo

beḡe iaḡoni. Benamo mabarabarari na Barau na ekiraḡi-toreato dagarana Keriso Iesu ḡenana beḡe ḡabiani. ⁷ Barau ḡena namo e varevare-bara lorinai, mai Vari Namona maiḡa bana varifu-rakao rakaoa etato. Barau ḡena mai namo e varevare-bara varevarena tu ḡia ḡena seḡuka eḡauveini ḡenana au eviniguto. ⁸ Aba, au tu Barau ḡena tarimarima mabarari ḡeri dokodokona tarimagu, senaḡi Barau na ḡena namo lorinai mai ḡauvei eviniguto, irau bese tarimari ḡoirari ai Vari Namona bana ḡobata-iaḡia etato. Mai Vari Namona maiḡa tu Keriso ḡenai maḡuri e dagara namo vedaureari tarimarima tauḡera na asi bita ḡoitaḡorini dagarari eki-raḡirini. ⁹ Ema tarimarima mabarari ḡeri ai bana kiraḡi-fofori ginikau, Barau ḡena ura e boioḡa tu, irau bese tarimari maki ḡeri vevaḡa-maḡuri taunai bene iaḡo. Mai boioḡa o tuḡamaḡi maiḡa tu tanobara evesinato monana veḡata dagara mabarari eveirito Barauna ḡenai vekuretoḡa etanuni. ¹⁰ Barau ḡena tuḡamaḡi tu, maitoma vauo ekalesia ḡenana ḡia ḡena iaunega e tuḡamaḡi irauirauri, ḡeveḡitaḡauni iaukari e ḡeri maoro barego lelevaḡi iaukari ḡeri ai bene vaḡa-foforiri etato. Mai iauka maiḡeri tu guba fakanai ḡetanuni iaukari. ¹¹ Mai tu Barau ḡenai vanaḡivanāḡi etanuni boioḡana. Barau na mai ḡena boioḡa maiḡa tu ḡita ḡera Vereḡauka Keriso Iesu ḡenana vauo ema vaḡa-foforiato. ¹² Ḡita tu Keriso ḡena maḡuri nuḡanai tatanuni, ema ḡia ḡenai taveḡabidadamani lorinai, Barau sevina ḡana tu asi garina ḡesi e nuḡara gwaḡiḡi bita raka-kavini. ¹³ Moḡa lorinai au ḡegu ura baregona tu asi boḡono tuḡamaḡi-moiramoira, au amidigu-midiguni nai. Au midigu-midigu aḡoitaḡoni tu, ḡomi namo boḡono ḡoitaḡo ḡana.

Paulo Efeso ekalesiari ḡeri eḡauḡauto

¹⁴ Au na moḡeri mabarari Tamara na eveirito dagarari atuḡamaḡirini nai, ḡoiranai avetui-tarini ma aḡuri-ḡurini. ¹⁵ Ḡia tu bese sebona tarimari gubai e tanobarai ḡetanuni Tamari. Ma ḡia na mai bese sebona arana eturaiato. ¹⁶ Barau mamana marevana tu irau veḡata ma barego lelevaḡi naima, au na anoḡiani, akirani: Ḡia ḡena mama marevana asikeikeina na ḡia tauḡena Iaukana ḡenana seḡuka bene vinimi, be nuḡami e iaukami bene vaḡa-kokoreri. ¹⁷ Korana mo dabarai tu Keriso maki ḡemi veḡabidadama lorinai, be ḡomi nuḡami ai betanuni. Ema Barau anoḡiani, ḡomi maki ḡau ḡokana e lamuna tano nuḡana ḡana ḡevariḡoni, benamo ḡevelamulamu-tarini nai, ḡau tano iatanai eruḡa-gwaḡiḡini ilailanai, ḡomi maki moḡesina nuḡami veuravini na bene vaḡa-vonuri, be veuravini ai boḡono ruḡa-gigitari.

18 Be Barau ġena tarimarima veaġari mabarari ġesi Keriso ġena veuravini barego lelevaġina, rababana, e maukana, e varaġena, ema dodokuna boġono ribaia, ¹⁹ ema boġono riba, mai Keriso ġena veuravini tu riba mabarari maki evanaġirini. Mai veuravini boġono ribaia, be Barau tauġena ema ġena maġuri mabarana na ġomi bene vaġa-vonuvonu-raġemi.

²⁰ Barau ġena seġuka ġita ġerai eġauveini tu, dagara barego lelevaġiri eveirini; ġita na ġia tanoġiani dagarari ema ġita na tatuġamaġirini dagarari mabarari maki evanaġirini.

²¹ Moġa lorinai ġita ekalesia nuġanai tarimara e Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai tarimarimara ġuruna ġuruna na mabarabarara na Barau moġo bitana vaġa-raġea vanaġivanaġi. Mai tu guruġa moġonina. Amen!

4

Ekalesia mabarara tu Keriso nuġanai tauġani sebna

¹ Au Paulo tu dibura numai atanuni, korana Vereġauka vetuġunaġina aiaġo-viniani nai. Au na ġomi alaunaġimini, Barau na ekeamito maġurinai moġo boġono tanu, boġono tanu-namonamo moġo. ² Karomi vekaravari ai ġomi tu boġono vetore-variġo, ema manau ai boġono tanu, boġono vevaġa-gwaġiġi. Ma karomi tari na veiġa ġelearini nai tu, veuravini ai nuġami boġono vaġa-gwaġiġiri karomi ġeri ai, be karomi tata ġesi asi boġono vebaru-vini, a boġono veiaunamo moġo. ³ Ġita tu Iauka Veaġa na eġabi-vegogorato, be tasebonato, ma maino varona na ebaru-vegogorato, be maino ai tatanuni. Moġa lorinai mai tasebonato ma maino ai tatanuni maġurina maiġa tu boġono kokore, be boġono ġabi-gigitaria.

⁴ Ġita mabarara tu tauġani sebna moġo, ema Iauka maki sebna moġo ġerai etanuni. Ma Barau na ġomi ekeamito maki dagara sebna moġo uranai ekeamito, ma ġita toma tu mo dagara sebna moġo tatuġamaġi-kauani, (mo tu maġuri vanaġivanaġi). ⁵ Vereġauka sebna etanuni, veġabidadama sebna etanuni, babatiso veiġana sebna moġo etanuni. ⁶ Barau maki sebna etanuni, ma ġia tu ġita mabarabarara Tamara; e ġia tu barego ma tarimarima mabarara iata-raġerai etanuni, eġita-ġaurani, ema tarimarima mabarara fakarai eġauveini, ma tarimarima mabarara nuġarai etanuni.

⁷ Ma ġita tata tu Keriso na varevare evinirato, ġia ġena namo e varevare-bara ilailari ai bene vinira etato kavana.

⁸ Moġesina naima Buka Veaġai Keriso varina maiġesi ekirani, “Ġia guba ġana ma evaraġeto nai tu,

dibura tarimari ebarubarurito, benamo ġia murinai evaġa-rakarito, ma eġori-kaurito, benamo tarimarima varevare evinirito.”⁹ Mai guruġa, “Ġia ma evaraġeto,” anina tu kara? Mai guruġa, “Ġia ma evaraġeto,” na ġita evaġa-ribarani, Keriso tu dia evaraġeto moġo. Asiġina. Ġia tovotovonai tu tanobara gabigabina ġana roġo evariġoto.¹⁰ Mo evariġoto tarimana moġa, ġereġana guba mabarari tu evanaġirito, ġia tu tuġuna vanigerena ġana evaraġeto. Ġia moġesi evaraġeto anina tu, guba e tanobara mabarana ġia na tauġena Iaukana na bene vaġa-vonua ġana.¹¹ Ma ġia tauġena na kotari tu apostolo ġauveina evinirito, (mai tu ekalesia vaġa-ruġana ġauveina), tari tu peroveta ġauveina evinirito, tari tu evanelia ġauveina evinirito, tari tu ekalesia nari ġauveina e Barau ġena guruġa vaġa-riba-iaġina ġauveina evinirito.¹² Moġeri ġauvei evinirito tauna korikori tu, Barau ġena tarimarima veaġari bene rovina-toreri, ġena ġauvei beġene veiri, e Keriso tauġanina beġene vaġa-tubu ginikaua,¹³ bene iaġo mo, ġita ġera veġabidadama ema ġera riba Barau Natuna ġenai beġea baregoni e bita sebona-korikorini, benamo bita barego-ginikauni, ema Keriso ġena veiġa e maġuri mabarana maki ġita na bita ġabiani.

¹⁴ Benamo mo dabarai ġita tu dia mero raraka-rarakari kavari, be vevaġa-riba irauirauri na e tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari na ema tuġamaġi rakavari na asi beġene ġofa-iaġora e ġofa-iaġomara; noġa moġo ġasi iavara ema ure-ure na ekwari-iaġoani ekwari-iaġomaiani kavana.¹⁵ Senaġi ġita tu veuravini ai guruġa moġoniri bitana kiraġi, be Keriso ġena maġuri nuġanai dagara mabarari ai tu bitana barego. Keriso tu ġita edebarani.¹⁶ Keriso tu tauġani debana, ma tauġani mabarana tu ġia ġena seġukai legana tata ġia na etorerito gaburi ai ġeġauveini. Ma ġia ġena seġukai komukomuri evaġa-tubukau gwaġiġirini varovarori na turiġa komukomuri evaġa-tubutubu-kaurini, ema evaġa-tubutubukau gigitaririni. Benamo monana tauġani legana irauirau tauġani nuġanai tata ġena ġauvei ġeveiani, benamo tauġani ebaregoni, ema ma veuravinina ġesi tauġena etubu-baregoni.

Barau ġena doġoro tarimari ġeri tanu dabarana

¹⁷ Tauna moġa, au aurani, mai guruġa ta nakira-varami Vereġauka aranai. Au ġegu ura baregona, ġomi tu roġo mukunai ġetanuni tarimari ġeri tanu maġurinai tu asi ma boġono tanu-ġenoġoi. Korana ġia ġeri tuġamaġi tu asi aniri dagarari ġeri ai ġetorerini.¹⁸ Ġia ġeri tuġamaġi tu mukuna furufuru, be asi ġeri tuġamaġi-faka dabarari. Barau ġena

maḡuri ai maki ġia tu murikanai ġetanuni, korana ġia tu asi ribari ġeri nuġa-bubu ai bene. ¹⁹ Ġia tu veiġa namori mamiraġiri ema veiġa rakavari mamiraġiri maki asiġina ġinavaġi ġemami-raġirini. Ġia tu tauġeri ġevevini-fitoġato rakava ġena, vei-taġuitaġui dabarari ai ġerakani e mata-boraġa veiġari ġeuravini-baregorini.

²⁰ Senaġi ġomi na Keriso ġena maḡuri tu dia moġesina ġoribaiao. ²¹ Ġomi na ġia varina tu moġoni ġoseġaġiato, ema Iesu ġena maḡuri nuġanai guruġa moġonina Iesu ġenai etanuni tu ġevaġa-riba-iaġimito. ²² Ġevaġa-ribamito tarimari ġekirato: Gemi maḡuri ġuineri boġono koki-fitoġari, dabuġa ġuineri ġokoki-fitoġarini kavana. Mo tu tarima ġuineni ġekiraġiato. Ġia tu dagara tari na ġeġofaiani, ma moġeri mata-ġaniġaniri ai be erakava-kwaikwaini. Ġia tu boġono koki-fitoġaia. ²³ Be ġemi tuġamaġi mabarana ma bene veiareva-ġenoġoi. ²⁴ Ema tarima variġuna ma boġono riġo-kaua, dabuġa variġuna ġoriġo-kauani kavana. Mai tarima variġuna tu Barau ilailana iobukaiobuka e veaġa eveiato.

²⁵ Moġa lorinai ġomi tata na veiġa ġofaġofari ġemina boġono tore-veġitari, benamo sevimi tarimari ġesi guruġa moġoniri moġo boġono kiraġi. Moġesi boġono vei, korana ġita mabarara tu tauġani sebona legana tata. ²⁶ Boġo baruni, senaġi vei-rakava tu asi boġono vei; e ġemi baru asi bene iaġo mo, ġaro benea keto-firiġo. ²⁷ Diabolo faka ta asi boġono vinia. ²⁸ Elemani tarimana asi ma bene lema-ġenoġoi, a bene iaġo, benea ġauvei. Ġia tauġena ġimana na ġauvei namori bene veiri, be bene ġoitaġori dagarari kotari tu asi ġeri-ġari tarimari bene vaġa-kava-iaġiri. ²⁹ Bokami na guruġa rakavari asi beġene raka-rosi. Senaġi vevaġa-kokore guruġari moġo boġono kiraġi, moira tarimari vaġa-kavari ġana, be beġe seġaġirini nai, kokore beġene ġabi. ³⁰ Ema Barau ġena Iauka Veaġa asi boġono vaġa-nuġa-metoe. Korana Iauka Veaġa tu Barau ġena vetoġa o maka ġomi ġemi ai etanuni. Moġa anina ġomi tu ġia ġena. Mani maka ġomi ġemi ai tu betanuni, beiaġoni mo, Barau na ġomi bevaġa-maḡuri korikorimini ġarona. ³¹ Nuġa ġirimaġirima, baru e baru-rakavarakava, vevane ema vevaġi, e tarima vaġa-rakavari tuġamaġiri, ema guruġa rakavari mabarari boġono tore-veġitari ġemina. ³² Karomi ġesi boġono veiaunamo ema boġono veveura-vini. Tata karomi ġeri ai veiġa rakavari ġoveirini moġeri boġono tuġamaġi-fitoġari, Keriso ġena maḡuri nuġanai Barau na ġemi rakava etuġamaġi-fitoġarito kavana.

5

Mamai boĝono tanu

¹ Ĝomi tu Barau natuna, euravini-baregomini, moĝa lorinai ĝia boĝono tovotovo. ² Veuravini ai boĝono tanu Keriso kavana. Ĝita eura-vinirato lorinai, tauĝena tauĝanina e ĝena maĝuri etore-tariato ĝita urarai. Ĝia na tauĝanina tu varevare dagarana bonana namo vedaureana dagarana evaĝa-iaĝoato, ema Barau ĝena ginitaĝo mamoenai evaĝa-iaĝoato.

³ Ĝomi tu Barau ĝena tarima veaĝami ai ĝoiĝoto lorinai, kima ema mata-boraĝa guruĝari, veiĝa mirori guruĝari, e mata-ĝaniĝani guruĝari ĝomi fakami ai asi boĝono kiraĝiri. ⁴ Guruĝa mirori, guruĝa babori, ema vaseva rakavari maki asi boĝono kiraĝiri, korana maĝeri tu asi namo, senaĝi ĝomi tu Barau moĝo boĝono tanikiu-vinia. ⁵ Korana dagara sebona boĝono riba: Ekimani tarimana, e veiĝa mirori eveini tarimana, e emata-ĝaniĝanini tarimana tu Keriso ema Barau ĝeri Basileiai ĝia tu asi voina e asi ĝena gabu. Mata-ĝaniĝani veiĝana tu noĝa moĝo kwaivakuku toma-rakarigo-vinina veiĝana kavana.

⁶ Tarimarima ĝeri ĝofaĝofa guruĝari na asi bene ĝofami, korana Barau ĝena baru-baregona tu maniĝeri veiĝa ĝaramari ai ĝeseĝaforeni tarimari iatari ai bema vaĝa-foforiani. ⁷ Moĝa lorinai moĝesi ĝeveini tarimari ĝesi asi boĝono vekako. ⁸ Ĝomi guinenai maki mukuna furufuru tarimari, senaĝi toma ĝomi Vereĝauka ĝena maĝuri nuĝanai tu mama tarimari. Ĝomi tu mama natuna, be mama maĝurinai boĝono tanu ema boĝono raka. ⁹ Mama ĝwaĝwana tu veiĝa e tuĝamaĝi namori, veiĝa iobukaiobukari, ema guruĝa e maĝuri moĝoniri nuĝari ai etanuni. ¹⁰ Vereĝauka na kamara maĝuri ema veiĝa euravini-baregorini boĝono vetauri, be boĝono ribari. ¹¹ Mukuna veiĝari ema ĝauveiri tu asi ĝwaĝwari namori, be asi boĝono veiri ema asi boĝono ĝauveiaĝiri. A ĝomi na moĝeri veiĝa e ĝauvei tu boĝono vaĝa-foforiri, mo tu vei-rakava veiĝari. ¹² Korana mai seĝafore tarimari na kara ĝevei-vekuretoĝarini, moĝeri tu bokiraĝirini ai moĝo bemaikamuni. ¹³ Senaĝi mama na tu moĝeri dagara mabarari evaĝa-fofori ginikaurini, be mamai tu vetoĝari korikori ĝefoforini, ¹⁴ korana mama na vauro dagara vetoĝari korikori evaĝa-foforirini. Moĝesi naima ĝera guruĝa ta ekirani,

“Roĝo ogenani tarimamu notataĝa!

Mase na novariĝisi!

Be Keriso na bene mama-tarimu.”

15 Moġa lorinai, ġemi veġa loriri boġono toreri, babo tarimari kavari asi boġono vei, senaġi iaunega tarimari boġono tovotovori. 16 Ġemi taimi mabarana boġono ġauveiaġi ginikauri, a ta asi boġono fitoġa-kavaia, korana toma tu nega rakava-kwaikwaina. 17 Tauna moġa, asi boġono veibabobabo, senaġi Vereġauka ġena ura tu kara, moġeri boġono tuġamaġi-fakari, be boġono ribari. 18 Wain asi boġono niulelevaġi, bevaġa-babomini ġesi. Mo veġa na ġemi maġuri bevaġa-rakavaiani. A ġomi tu Iauka Veaġa na neġi bene vaġa-vonuvonu-raġemi. 19 Karomi Salamo ai e Barau vaġa-raġena mariri ai ema Iauka Veaġa na evinimini mariri ai boġono vaġa-guruġari. Boġono mari ema nuġami mabarari ma iakumi ġesi Vereġauka boġono vaġa-raġea. 20 Vanaġivanaġi ġera Vereġauka Iesu Keriso aranai Tamara Barau boġono tanikiu-vinia dagara mabarari dairi ai.

21 Karomi gabureri ai boġono tanu, moġesi boġo veini tu Keriso boġo gubakauani.

Veġaraġo vavineri ema tauri

22 Veġaraġo vavinemi, Vereġauka ġena veġitaġau gaburenai ġotanuni kavana, ġaraġomi ġeri veġitaġau gaburenai boġono tanu. 23 Korana tau tu ġaraġona vavinena ġena deba tarimana, Keriso ekalesia ġena deba tarimana kavana. Keriso tu ekalesia ġena vevaġa-maġuri tarimana. Ekalesia tu Keriso tauġanina. 24 Vaġa-ilailana ekalesia Keriso ġena veġitaġau gaburenai etanuni kavana, vavine maki ġaraġori tauri ġeri veġitaġau gabureri ai beġene tanu dagara mabarari ai.

25 Tau, ġaraġomi vavineri boġono ura-viniri, Keriso na ekalesia eura-viniato ilailanai, benamo ġia uranai Keriso tauġena ġena maġuri etore-tariato. 26 Keriso moġesina eveito tu, ekalesia bene vaġa-veaġaia, ġena tarimarimai beġene iaġo ġana. Ġia na ġena guruġa na e nanu na eġuriġiato, evaġa-veaġaiato. 27 Benamo Keriso tauġena ġoirana ekalesia marevana baregona na benema vaġa-ruġa-taria ġana. Benamo ekalesia ġia ġoiranai bene ruġa tu, ġenai miro misina ta maki asiġina, kefi ġemakuku-makukuni kavari maki asiġina, ema rakava misina ta maki asiġina ġinavaġi. Senaġi ekalesia Keriso ġoiranai tu veaġa ema vaġa-daġana kererena misina ta maki asiġina ġinavaġi bene ruġa-tari. 28 Mai dabara sebonai tau na ġaraġori vavineri beġene ura-viniri. Beġene ura-viniri tauġeri tauġaniri ġeura-vinirini ilailanai. Ġaraġona vavinena eura-viniani tarimana tu ġia tauġena maki eveura-vinini. 29 Korana tau ta na ġia tauġena tauġanina vaġa-rakavana tu asi eurani, senaġi eġubuani e eġitaġau-ginikauani, Keriso na ġena ekalesia eveiani kavana.

³⁰ Korana ġita tu ġia tauġanina legana. ³¹ (Tau e vavine tu tauġanina sebona, Buka Veāġai ekirani kavana, ekirani), “Moġesi naima tau na tamana e sinana beraga-kwanerini, benamo ġaraġona vavinena ġenai bema-kafakauni, benamo tauri ruarua tauġani sebonai beġe iaġoni.” ³² Mai guruġa ema maġuri maiġa tu vekure-toġa, ma anina tu barego lelevaġi. Au na Keriso ema ekalesia ġeri veġaraġo akiraġirini. ³³ Senaġi ma nakira: Ġomi tata na maki ġaraġomi vavineri boġono ura-viniri, tauġemi tauġanimi ġoura-vinirini kavana. Vavine na maki ġaraġomi tauri boġono gubakauri.

6

Natu e tama sina

¹ Natu, tamami e sinami garori boġono seġaġiri Vereġauka ġena maġuri nuġanai ġotanuni nai, korana mo tu veiġa maorona. ² “Tamamu e sinamu bono gubakauri,” korana mai tu taravatu giniguinena ma kiraġi-torena ġesi dagarana: ³ “Be ġemu tanu maġurina bene namo ema mai tanobarai ġemu tanu-maġuriri beġene mauka.”

⁴ Ma tama na maki, natumi asi boġono vaġa-baruri, senaġi Vereġauka ġena vevaġa-riba guruġari ema sisiba guruġari boġono viniri. Be moġeri guruġa e veiġa beġene korana-iaġiri ġeri tanu ġarori mabarari ai.

Tuġu-rakaorakao merori e ġeri baregori

⁵ Tuġu-rakaorakao meromi, ma vegubakaumi e ma garimi ġesi mai tanobarai ġeġita-ġaumini tarimari garori boġono seġaġiri. Ġomi ġeġita-ġaumini tarimari maniġeri tu ma nuġami mabarari ġesi boġono seġaġi-viniri, Keriso nuġami mabarari ġesi boġoro seġaġi-vinia ilailanai boġono seġaġi-viniri. ⁶ Tarima tari tu ġeġita-ġaurini tarimari iauri ġevaġa-namori ġana tu ġoirari ai ġeġauvei-ginikauni, senaġi ġeġita-ġaurini tarimari ġeraka-doġe-muriġini tu asi ġeġauveikokoreni. Ġia ġeri veiġa na asi boġono iaġo. Ġomi tu Keriso ġena vetuġunaġi tarimami lorinai, ma nuġami mabarari ġesi Barau ġena ura boġono veia. ⁷ Nuġami mabarari ma namori ġesi vetuġunaġi boġono iaġo-vini, Vereġauka ġenai boġoro veia kavana, a dia tarimarima ġeri. ⁸ Korana ribami, Vereġauka na ġemi ġauvei namori ġoveirini voiri tata bevinimini. Enabe ġomi tu tuġu-rakaorakao tarimami o fakai e maġuri namonai ġotanuni tarimami, voimi tata bevinimini veġata.

⁹ Ġomi veġitaġau tarimami maki, ġemi tuġu-rakaorakao merori ġeri ai veiġa namori boġono vei. Veiġa metori e vaġa-gariri veiġari ġeri ai asi boġono vei, korana ġomi ma

ribami, ġia ema ġomi eġita-ġaumini Verena baregona tu gubai etanuni. Ema ma ribami maki, ġia na tarimarima ġeri vetoġai tu asi eġabi-raġerini, ġia ġenai tarimarima tu mabarari ilaila moġo.

Vetari dabuġari

¹⁰ Gegu guruġa magona tu maiġa: Boġono kokore Vereġauka ġena maġuri nuġanai, ema Vereġauka ġena seġuka na bene vaġa-kokoremi. ¹¹ Barau ġena vetari dabuġari mabarari boġono veiri, be Diabolo ġena iaunega boioġari ġofaġofari eveirini nai, boġono kokore, be boġono toreġauri. ¹² Korana ġita tu dia tarimarima ġesi tavetarini. Asiġina. Ġita tu ġeveġitaġauni iaukari baregori, e ġeri maoro barego iaukari, e mai tanobarai mukuna ġeġita-ġauani iaukari, ema iauka rakavari asisebo guba gaburi ai ġetanuni iaukari ġesi tavevaġini. ¹³ Moġa lorinai Barau ġena vetari dabuġari mabarari na ġovedabuġa, be ġaro rakava kwaikwaina bene iaġoma nai, ġomi tu boġono ruġa-gigitari, ema ġauvei mabarari boġo vei-ġosirini murinai, ġomi tu roġo boġono ritoġo-gwaġiġi.

¹⁴ Be, boġono ruġa-gigitari, ma maiġesi boġono vedabuġa: Gabakami ai guruġa moġonina boġono toua, gabaġau gabakami ai ġotouani kavana. Vei-iobukaiobuka tu koba kouġauna ġana, funu dabuġa kavana kobami ai boġono kafa-kauri. ¹⁵ Ema kwakumi ai tu maino varina namona boġono fiua veiġana boġono veia, tamaka ġoveirini kavana. ¹⁶ Moġeri muriri ai tu veġabidadama ġesina boġono ġabi-vaizia, monana Diabolo ġena veiġa rakavari na bedibamini dibari ma karava-karavari ġesi boġo kourini e boġo laubusebuserini riba. ¹⁷ Ema vevaġa-maġuri boġono ġabia, ġemi kwaraġau ai boġono vaġa-iaġoa. Ema Barau ġena guruġa boġono ġabi-vaizia vetari baġana kavana, Barau ġena guruġa tu Iauka Veaġa ġena vetari baġana.

¹⁸ Iauka Veaġa ġena seġuka nuġanai boġono ġauġau-vanaġi vanaġi. Ġemi ġauġau ai tu ġauġau dabarari irauirauri ai boġono ġurigiuri ema ġemi ura dagarari mabarari noġinoġiri boġono vei. Tauġemi lorimi maki boġono vetore e rakava boġono vaġa-darereri, ema Barau ġena tarima veaġari mabarari iatari ai boġono ġauġau-vanaġivanagi. ¹⁹ Au maki iatagu ai boġono ġurigiuri. Be naguruġa ġana, bokagu bana keoa tu, Iauka Veaġa na guruġa bene vinigu, be mai Vari Namona vekuretoġana tu asi garigu ġesi tarimarima bana kira-varari. ²⁰ Au tu mai Vari Namona maiġa bana fiua ġana tarimagu. Ma au tu mai Vari Namona uranai dibura numai ma seinigu atanuni. Boġono ġauġau, be Barau na bana kiraġia etoni ilailanai, asi garigu ġesi bana kiraġi-foforia.

Guruḡa magona

²¹ Tikiko tu ḡita tarikakara namona ta ema ḡia tu ma ḡena vetuḡamaḡikau Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai. Dagara mabarari, au aiḡesina atanuni e kara aveini variri mabarari tu boḡono ribari ḡana, be Tikiko na vauro beasi kira-varamini. ²² Au na ḡia tu moḡesina naima atuḡu-iaḡosiani. Bene iaḡosi, be ḡai ḡema tanu maḡurina mainai tu aiḡesina boḡonoasi ribari, ema beneasi vaḡa-gwaḡiḡimi.

²³ Maino tarikaka mabarami ḡesi bene tanu. Tamara Barau ema Vereḡauka Iesu Keriso ḡerina eiaḡomani veuravinina ma veḡabidadamana ḡesi maki tarikaka mabarari ḡesi bene tanu. ²⁴ Barau ḡena namo e varevare-bara tu, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso asi ekorini veuravinina na ḡeuravini-vanaḡi vanaḡiani tarimari mabarari iatari ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE FILIPI EKALESIARI ĜERI

Filipi vaĝa-foforina guruhari

Ekalesia doĝorona Filipi ai tu Paulo ema Silas ĝerina eĝorato, mo tu Paulo ĝena evanelia varivarina vaĝa-ruaruana eveiato taiminai (Apostolo 16).

Paulo na mai fefa tu Romai ediburato-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 beiaĝo 61 fakanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai buka anina baregona tu “Iaku ema verere”, ema ĝena siri baregona tu karoa 4:4. Mai fefa nuĝanai “iaku” tu ĝutuma boiavi-ĝoitaĝorini: 1:4-6; 1:14-18; 1:25-26; 2:2; 2:14-16; 2:17-18; 2:25-29; 3:1-3; 4:4; 4:10-12; ema veĝabidadama, veuravini, nuĝa-sebona ema vetore-variĝo o vevaĝa-manau boĝo ĝitaiani tu iaku ĝenana etubu-raĝeni.

Mai fefa etoreato tu, 1) ekalesia doĝorona bene tanikiuri, ĝevarevare-viniato lorinai, ema bene vaĝa-ribari bevari-varirini; 2) bene launaĝiri, Keriso ĝena tuĝamaĝi beĝene tovtovoa, ĝeri tuĝamaĝi sebonai moĝo beĝene torea; 3) bene launaĝiri, taimi namori ai o rakavari ai beĝene iaku moĝo ema ĝeri vetarikaka Iesu Keriso ĝesi tu bene tanu asi bene iagaiaga.

Paulo na mai fefa tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Keriso tu ĝita ĝera maĝuri - karoa 1
2. Keriso tu ĝita ĝera tuĝamaĝi ai bene tanu - karoa 2
3. Keriso ĝenai matara bene tubukau - karoa 3
4. Keriso tu ĝita ĝera kokore korana - karoa 4

¹ Au Paulo ema Timoteo, Keriso Iesu ĝena vetuĝunaĝi tauma, na ĝomi Filipi ai Barau ĝena tarimarima veaĝari ma ĝemi ekalesia guine-iaĝina tarimari ema vevaĝa-kava tarimari ĝesi atore-vinimini. Ĝomi tu Keriso Iesu ĝesi varau ĝosebonato. ² Barau ĝita Tamara ema ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo na Barau evaĝa-namoato

³ Ĝomi atuĝamaĝimini negari mabarari ai, ĝegu Barau atanikiu-viniani. ⁴ Ĝegu ĝauĝau ai vanaĝivanagi ĝomi mabarami iatami ai aĝurigurini ma iakugu ĝesi, ⁵ korana ĝemi vevaĝa-kava dabarari namori na ĝovaĝa-kavaguto Vari Namona varifiunai, Vari Namona ĝoĝabi-raĝeato ĝarona na beiaĝoma mo initoma. ⁶ Ma ribagu maoro, Barau na mai ĝauvei namona, nuĝami ai evaĝa-foforiato ĝauveina tu,

bevesiriġuni, beiaġoni mo, Keriso Iesu ġena ġenoġoi ġaronai vau bevaġa-kori ginikauani.

⁷ Ġomi mabarami ġegu vemamiraġi na evaġa-moġoniani, ġomi tu au nuġagu ai roġo ġotanuni. Aba, dibura numai atanuni nuġanai, o Kota ġeseġaġini tarimari ġoirari ai Vari Namona akiraġi-foforiani e gogobana aragani nuġanai maki, ġomi tu au nuġagu ai veġata. Korana ġomi mabarami maki Barau na ġena varevare-bara evinimito, au eviniguto kavana. ⁸ Barau ma ribana vedaurea, au ġomi akiramini, au ġegu veuravini ġomi mabarami ġemi ai tu barego vedaurea, Keriso Iesu na euravini-baregomini kavana.

⁹ Barau anoġiani, ġemi ai veuravini bene tubu-barego vedaurea, ma riba ema iaunega bene vinimi, be Barau ġena ura boġono riba-ginikauri. ¹⁰ Monana vauro boġo ribani, dagara namori tu aiġeri na ġemi tanu beġe vaġa-namorini rakava mabarari ġerina, benamo Iesu Keriso ma beġenoġoi-iaġomani ġaronai, ġomi tu asi vetoukaumi e asi ġemi kerere ta maki. ¹¹ Ema veiġa namori e iobukaiobukari mabarari, Iesu Keriso ġenana ġeiaġomani dagarari, ġomi ġemi ai beġe tanuni, Barau vevato-iaġina e vaġa-raġena ġana.

Paulo tu dibura numai etanuni, senaġi Vari Namona ebaregoni

¹² Tarikakagu, ġegu ura boġono riba, au beġe diburagu o kara beġe ġora ġegu ai dagarari na Vari Namona ġena tubu tu asi beġe vaġa-rakavaia. Asiġina. Moġeri na tu Vari Namona ġena tubu beġe vaġa-baregoa. ¹³ Mai maġuri ġenana Kaisara, Roma ġeri vere, ġena numa ġeġita-ġauani tauri ema tarimarima mabarari maki beġe riba, au tu Iesu Keriso ġena vetuġunaġi aiāgo-vinini ġaramanai, dibura numai atanuni. ¹⁴ Ma ġegu tanu dibura numai ġenana maki au tarikakagu ġutuma ġeri veġabidadama Vereġauka ġenai beġe gwaġiġi naima, Barau ġena guruġa ma kokoreri ġesi ġeġobata-iaġiani.

¹⁵ Moġoni, tarima kotari na ġegu ġauvei namo dainai, ġemama-viniguni. Ġeri ura tu au ġevaġa-rakavagu ġetoni, naima Keriso ġeġobata-iaġiani. Senaġi kotari na tu nuġa-namo ai ġeġobata-iaġiani. ¹⁶ Maiġeri tu veuravini ġenana ġeġobatani, korana ribari, au diburai atanuni tu, Vari Namona gogobana bana raga ġana Kota tarimari ġoirari ai. ¹⁷ A tarima kotari na Keriso ġeġobata-iaġiani tu dia nuġa-namo ai, senaġi tauġeri arari beġene vaġa-raġeri ġana. Ġeri tuġamaġi tu, au dibura numanai roġo atanuni nuġanai, ġegu meto ġevaġa-baregoa ġetoni. ¹⁸ Bevaitovo, au ġegu iaku tu ebaregoni. Korana nuġa-namo ai Keriso ġeġobata-iaġiani ba

asiġina, senaġi dagara baregona tu Keriso varina bene fiurovorovo dabara mabarari ai. Ma ġegu iaku maki bebarego-iaġoni moġo. ¹⁹ Korana ġemi ġauġau ai Barau ġonoġiani ema Iesu Keriso Iaukana na evaġa-kavaguni. Moġa lorinai au ribagu, au tu maġuri badoġariani. ²⁰ Ġegu ura baregona ema dabaragu mabarana ġesi akirani, au tu asiġina ġinavaġi bana moira ġegu ġauvei nuġanai. Moġesi nai initoma dibura numai vanaġivanaġi akokoreni kavana bana kokore, be au taugu mabarana ġesi Iesu Keriso arana ma bana vaġa-raġea ġegu maġuri ġenana o ġegu mase ġenana.

²¹ Be au ġegu ai maġuri tu kara? Iesu Keriso moġo! Moġa lorinai mase au ġegu ai tu dagara namona. ²² Betaġu bema roġo bamaġuri-taġoni nai, ribagu Keriso ġena ġauvei roġo haveiani, senaġi asi aribani, aiġa bara ġabia, mase ba maġuri? ²³ Au tu dagara ruarua auravini-baregorini: Gegu ura mai maġuri bara raga-kwanea, be Keriso sevinai bara tanu tu dagara namo vedaureana moġo; ²⁴ senaġi namona tu ġomi bana vaġa-kavami ġana, be mai tauġani nuġanai roġo bana tanu. ²⁵ Au tu ribagu, au roġo maġuri batanuni. Ġomi ġesi roġo bita tanuni, korana ġemi veġabidadama vaġa-tuburi ema ġemi iaku vaġa-baregori ġana. ²⁶ Au ma baiaġosini neganai, ġomi tu boġo iakuni au ġegu ai, ema Keriso Iesu boġo vaġa-raġeani.

Ġemi tanu

²⁷ Dagara sebona tu Keriso ġena Vari Namona na eki-raġiani ilailanai boġono tanu. Baiaġosini ġitaġitami ba manaġa na moġo varimi baseġaġini, baribani, ġomi tu nuġa-namo ai ġoritoġo-gigitarini ema nuġa sebonai Vari Namona ġoveseġaġi-vevini-iaġiani ma kokoremi ġesi. ²⁸ Ġebaru-vinimini tarimari na asiġina ġinavaġi beġene vaġa-garimi. Monana ġeri ai vetoġa beveiani, ġia tu Barau na bevaġa-rakava kwaikwairini, a ġomi tu Barau na bevaġa-maġurimini. ²⁹ Ġomi tu dia Keriso ġena varevare-bara e namo lorinai Keriso ġovaġa-moġoniani tarimami ai ġoiaġoto moġo, senaġi ġomi tu Keriso ġena midigumidigu ai maki boġono midigu ġana ġia aranai. ³⁰ Ġomi maki initoma au ġesi bisini vetarivegogo. Mai vetari tu vetari guinena ġoġitaiato-ġoi vetarina ini roġo ma ġoseġaġiani vetarina roġo avetari-iaġiani.

2

Keriso ġena vevaġa-manau ema iaru-korokoro

¹ Ġemi maġuri Keriso nuġanai monana evaġa-kokoremimi ba? Ema ġena veuravini na ġemi tuġamaġi evaġa-gwaġigirini ba? Ġomi na Iauka Veaġa ġatami ai ġovaġa-iaġoato ma

ġotanu-vegogoni ba? Ma ġemi vevetuġaġwa ema vevaġa-kava ġatami tata ġeri ai ġoveirini ba? ² Moġa lorinai anoġimini, boġono vaġa-iaku korikorigu, ġemi tuġamaġi vegogo ai, veuravini sebonai ema nuġami e iaukami maki sebonai boġono tanu. ³ Dagara ta asi boġono veia vevaġa-raġe tuġamaġina maġurina ema veiavi maġuriri ai, senaġi ġomi tauġemi boġono vevaġa-variġo tata fakami ai, a karomi boġono ġabi-ġesitaġori. ⁴ Karomi ġeri namo maki boġono vetau, a dia ġomi tauġemi ġereġami ġemi namo moġo.

⁵ Ġemi veiġai Keriso Iesu kavana boġono vei, ġena tuġamaġi boġono ġabia:

⁶ Ġia tu dagara mabarari ai

Barau ġesi ilaila,
senaġi asi etuġamaġito,
mo maġuri moġa bene ġabi-taria.

⁷ Ġia tu tauġena evekiraġi-fitoġato,
benamo vetuġunaġi merona kavanai eiaġoto.

Ġia maki tarimarima kavana eġorato,
benamo ġita fakarai ema tanuto.

⁸ Ġia tu eveġwa-variġoto ema Barau eseġaġi-viniato-ġoi mo ġena mase,
aba, satauro ai emaseto noġa moġo vei-rakava tarimana ta kavana.

⁹ Moġa lorinai Barau na eġabi-vaisiato guba tuġunai,
ma ara namo vedaureana eviniato.
Mo ara tu ara ta ġesi asi ilaila.

¹⁰ Iesu arana bakunai guba aneruri,
e tanobarai ġetanuni tarimari,
ema tanobara gaburenai o mase gabunai ġetanuni tarimari
mabarari beġene vetuitui-tari ġia ġoiranai.

¹¹ Ema mea mabarari na Iesu Keriso beġene kiraġia
“Vereġauka”,
Barau ġita Tamara vevato-iaġina ġana.

Bitana mama-rovorovo tanobara ġena mama

¹² Au ġatagu mabarami, vanaġivanaġi au ġoseġaġi-viniguto-ġoi ġera ġauvei vegogo ai kavana murigu ai maki boġono seġaġi-vinigu veġata. Boġono ġauvei ma garimi ema ma ġoġo-ġoġomi ġesi, maġuri boġono doġaria uranai. ¹³ Korana Barau tu ġomi nuġami ai eġauveini, ġomi elaunaġimini e kokore evinimini, ġena ura boġono veiri ġana.

¹⁴ Ġauvei mabarari asi mugumugumi ema asi vanevanemi ġesi boġono ġauvei-iaġiri. ¹⁵ Be ġomi tu Barau natuna asi vetoukaumi ema namo vedaureami ai boġono iaġo, mai tanobara rakava kwaikwai ema ġevei-rakava-moġovaġini tarimari fakari ai; be boġono mama-rovorovo, noġa moġo

visiḡu boḡi ai ḡemamani kavana. ¹⁶ Mo tu bema maḡuri guruḡana boḡo korana-iaḡiani e boḡo vari-fiuani nai. Moḡa boḡo veiani nai, au tu ma ḡegu maoro havekokorokuni ḡomi ḡemi ai Keriso ma beḡenoḡoi-iaḡomani ḡaronai. Korana mo ḡaro ai au tu baribani, au ḡegu vekwaraḡi ema ḡauvei ai tu asi avekwaraḡi-kavato.

¹⁷ Bere au bara mase, ma raragu bere vebubu-rovorovo, noḡa moḡo ḡomi ḡemi veḡabidadama varevarena Barau ḡoviniani kavana. Irau moḡesi nai, au tu aiakuni, ema ḡegu verere maki ḡomi ḡesi tavei-sebonaiani. ¹⁸ Mai dabara sebonai ḡomi maki boḡono verere, be mabarara bitana verere-vegogo.

Timoteo batuḡu-iaḡosiani

¹⁹ Bema Iesu Vereḡauka ḡena ura nai tu, atuḡamaḡini, Timoteo tu batuḡu-iaḡosiani; be ḡomi varimi banama seḡaḡia nai, au nuḡagu benema gena-tari. ²⁰ Timoteo ḡereḡana na moḡo au ḡegu vemamiraḡi eribaiani, ema ḡomi ḡobimi vetuḡamaḡina evei-baregoni. ²¹ Tarimarima mabarari tu tauḡeri ḡeri maḡuri moḡo loriri ḡetorerini, a Iesu Keriso ḡena ḡauvei tu asi ḡevetauani. ²² Ḳomi tu ribami ginikau, ḡia vetoḡana ema ḡena vetuḡamaḡikau, kamasi ḡia e au, noḡa tama ma natuna ḡeḡauvei-vegogoni kavana, Vari Namona ḡaḡobata-iaḡiani. ²³ Moḡa lorinai bana tuḡu-iaḡosi-ḡarimoḡia, maḡuri mainai kamasi bevetoreni ḡegu ai bana riba vau. ²⁴ A ḡegu vetuḡamaḡikau Vereḡauka ḡenai atoreani, au maki vau mani ma baiaḡosini ḡemi ai.

Epafrodito ḡena iaḡosi

²⁵ Ḳegu tuḡamaḡi ai akirani, namona tu tarikakara Epafrodito ma bana tuḡu-ḡenoḡoi-iaḡosia. Ḳia maki au ḡesi ḡaḡauveito e Keriso ḡena vetari ai ḡavetari-vegogoto tauna. Ḳomi maki vetuḡunaḡimi eveito, au ḡegu ai ḡotuḡuato nai, ḡemi varevare dagarari na bene vaḡa-kavagu ḡana. ²⁶ Ḳia maki eura-baregoni ḡomi bene ḡitami. Ema enuḡa-vekwaraḡini ḡemi ai, korana ḡena keve varina ḡoseḡaḡiato nai. ²⁷ Moḡoni veḡata, ḡia tu ekeve-rakavato, dori emaseto, senaḡi Barau ḡena vevetuḡaḡwa ḡia iatanai, ema dia ḡia iatanai moḡo, senaḡi au iatagu ai maki, korana ḡegu nuḡa-meto bebaregoni garina. ²⁸ Moḡa lorinai ḡegu ura baregona bana ragatuḡu-iaḡosia ḡemi ai, be boḡono ḡitaia ma boḡono iaku, benamo au ḡegu nuḡa-vekwaraḡi bene meraḡa kekei. ²⁹ Boḡono ḡabi-raḡea ma iakumi ḡesi ḡera Vereḡauka aranai, ema ḡemi vegubakau marevana bene fofori tarima maiḡesiri ḡeri ai. ³⁰ Korana ḡena maḡuri ḡaramana asi eveito, ema dori emaseto, korana Keriso Varina Namona ḡaramanai. Vetoḡa

maiġesina ġegu vevaġa-kava ġomi na ġoro vinigu kavana tu ġia na au ema vaġa-kavaguto.

3

*Keriso evaġa-moġoniani tauna tu vei-iobukaiobuka tari-
mana*

¹ Tarikakagu mabarami, ġegu guruġa magona nuġanai maiġesi nakira: Boġono iaku, korana Vereġauka ġesi ġokaro-vekafani nai. Asi bargauni, guruġa guineri batuġu-ġenoġoi ġenoġoini, korana ġomi ġobimi toretoreri ġana.

² Lorimi boġono vetore ekalesia vaġa-rakavana tauri gariri. Ġia tu kwaiva rakavari kavana, ġeri tuġamaġi tu ġita mabarara tauġanira kefiru bitana lama-vaġiri ġetoni, Israela besena ġeveini kavana. ³ Senaġi tauġani kefiru lamavaġi veiġana korikorina tu ġita na taġbiato, a ġia tu asiġi: Ġita tu Iauka Veaġa ġena seġukai Barau tatutuġu-tari viniani, ema Keriso Iesu ġenai tavetuġa-maġikauni, ema ġera veġabidadama tu dia tauġani ai vetoġa ġeveini moġeri ai tatoreani.

⁴ Bere tauġani ġena vetoġa ema ġera veiġa dagara baregori nai, ġegu veġabidadama tu tauġani ġena vetoġa dagarari ema ġegu veiġa ġeri ai bara torea riba. Bema ta ġena veġabidadama tauġanina ġena vetoġa dagarari ema ġena veiġa ġeri ai bene torea etoni nai, au tu ma ġegu maoro moġeri dagarai bara veġabidadama. ⁵ Amaġurito, ġaro vaġa-imaima toitoinei (8) tauġanigu kefiru ġelama-vaġiato. Au tu Israela tarimagu, Beniamina ġena doġoro tarimagu, Heberu rarari tarimagu korikori. Iuda tarimari ġeri taravatu akorana-iaġi ginikauato-ġoi, korana au tu Farisea tarimagu. ⁶ Barau ġena taravatu bana korana-iaġi ginikaua ġaramanai tu, ekalesia doġorona avaġa-midigu midigurito. Ema Iuda ġeri taravatu mabarabarari akorana-iaġi ginikau ginikaurito-ġoi, asi ġegu vei-rakava ta.

⁷ Moġeri dagara mabarari guinenai tu atuġamaġi-baregorito-ġoi; senaġi initoma Keriso ama ribaiato nai, mo dagara guineri mabarari aġitarini tu asi ġeri namo ta maki. ⁸ Moġoni veġata, dagara mabarari tu asi tauri dagarari, senaġi dagara baregona sebna moġo tu Keriso Iesu, ġegu Vereġauka, bana riba-ginikaua. Oba, dagara mabarari momo ai ġeiaġoto au ġegu ai, Keriso moġo bana ġabi-gigitaria ġana uranai. ⁹ Ġegu ura ġia ġesi bana sebna-korikori, korana ribagu, taravatu ekorana-iaġi gini-kauani tarimana Barau ġoiranai ġia tu dia vei-iobukaiobuka tarimana, senaġi Keriso evaġa-moġoniani tarimana moġo; korana Barau na vei-iobukaiobuka tarimarai bekiraġirani dabarana sebna

tu veġabidadama ġenana moġo. ¹⁰ Ġegu ura baregona tu Keriso bana riba-ginikaua, ema mase na evaġa-vaisiraġeato seġukana bana ġabia; ema emidiguto midiguna maki bana mami-tovoa, ma ġia ġena mase kavanai au maki bana mase. ¹¹ Mainana vau atuġamaġini, au maki mase na bavaisiraġe-ġenoġoini.

¹² Au asi akirani, moġeri mabarari varau aġabirito, o varau anamo-vedaureato, asiġina. Senaġi au tu avekwaraġi-rakavani, auna bana ġabia ġana, korana Keriso Iesu ġena kwalimu ai au maki eġabiguto ġia ġena. ¹³ Moġoni, tarikakagu, asi akirani varau akwalimuto atoni, asiġina. Dagara sebona moġo tu, maġuri guineri atuġarekwarito, ma ġoiragu dagarana bana ġoitaġoa kokorena moġo avetauani. ¹⁴ Initoma tu araga-maoromaoroni, kiraġitore makana aiaġo-viniani, mo kwalimu voina bana ġabia uranai, dagarana tu Barau ġena maġuri gubai. Korana Barau na Keriso Iesu ġenana ekeaguto, mo maġuri bana ġabia ġana.

¹⁵ Ġita ġera veġabidadamai taruġa-gwaġiġito taura tu maiġesi bisini tuġamaġi-vegogo. A ġomi betaġu dagara tari ai ġemi tuġamaġi tu irau nai, Barau na vau tuġamaġi-faka bene vinimi. ¹⁶ Dagara sebona, iauka maġuriri namori ġita na varau taġabirito moġeri bitana ġabi-gigitariri.

¹⁷ Tarikakagu mabarami, au boġono tovtovogu. Veiġa namo ġeveini tarimari boġono marereri e boġono tovtovori maki, vevaġa-ġita namori avaġa-ġitamini kavana. ¹⁸ Korana varau avaġa-guruġa ġenoġoi-ġenoġoimito-ġoi, senaġi ini tu ma avaġa-guruġamini ma taġigu ġesi: Ġutuma ġekirani, Keriso murinai ġerakani ġetoni, senaġi ġeġofaġofani, Iesu Keriso ġena satauro ġevetari-viniani. ¹⁹ Ġia varau rakava gabuna ġana ġeiaġoni, korana ġeri barau tu ġia tauġaniri na ġeiku-iaġirini dagarari. Ġeri veiġa rakavari, ġere maiaka-iaġiri veiġari, ġeveiavi-iaġirini. Ema mai tanobara dagarari moġo ġetuġamaġi-gigitaririni. ²⁰ A ġita tu Guba Basileia tarimara. Moġa lorinai ġera vevaġa-maġuri tauna, ġera Vereġauka Iesu Keriso ma iakura ġesi tanariani, guba tuġuna na beiaġomani. ²¹ Ġia na ġita mai tauġanira moiramoirari maiġeri bekurevorini, benamo ġia tauġanina namo vedau-reana kavanai beġe iaġoni. Korana ġia seġukana na dagara mabarari ġia ġena veġitaġau gaburenai beġe tanuni.

4

Sisiba guruġari tari

¹ Tauna moġa, tarikakagu, Vereġauka ġena maġuri nuġanai boġono ruġa-gwaġiġi. Au na auravini-baregomini ema bana

gītami veḡata atoni, korana ḡomi tu au ḡegu verere korana e ḡegu kwalimu vetoḡana.

² Euodia ema Sintike, anoḡimini, nuḡami beḡene sebona, korana ḡomi tu Vereḡauka ḡena doḡoro vavinemi. ³ Goi maki, Sisigo, au karogu namona, anoḡimuni, mani vavine kika bono vaḡa-kavari, ḡia maki au ḡesi ḡaḡauvei-vegogoto-ḡoi Vari Namona fiufiunai, e Klement ema ḡita karora tari maki. Ḡia arari tu Barau ḡena maḡuri vanaḡivanaḡi bukanai varau etorerito.

⁴ Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai ḡaro mabarari ai boḡono iaku. Ma nakira: Boḡono iaku. ⁵ Ḡemi manau e nuḡamarana boḡono vevaḡa-ḡita-iaḡiri tarimarima ḡeri ai. Korana Vereḡauka ḡena iaḡoma bekavinaḡi-rakava. ⁶ Dagara ta tuḡamaḡi-vekwaragina asi boḡono vei, senaḡi vanaḡivanaḡi ḡemi rabu dagarari ḡauḡau ai Barau boḡono noḡia ma tanikiumi ḡesi. ⁷ Benamo Barau na ḡena maino, ḡita mabarara ḡera riba e tuḡamaḡi-faka evanaḡiato mainona, bevinimini, ma mo maino na ḡomi lorumi ema ḡemi tuḡamaḡi mabarari benari-ginikaurini, Keriso Iesu ḡena maḡuri nuḡanai ḡotanuni dainai.

⁸ Tarikakagu mabarami, ḡegu toretore magona rekenai nakira, vanaḡivanaḡi veiḡa maiḡesi kavari boḡono tuḡamaḡi-iaḡiri: Maḡuri moḡoniri, dagara marevana irau veḡata, vei-iobukaiobuka, veiḡa namo vedaureari, veuravini veiḡari, ema vegubakau maḡuriri. Dagara namori ema tarimarima na ḡevaḡa-raḡerini veiḡari mabarari boḡono tuḡamaḡi-iaḡiri. ⁹ Gegu ḡobata na ḡoribarito guruḡari ema ḡegu veiḡa na ḡodoḡaririto veiḡari mabarari ḡemi maḡuri ai boḡono ḡauvei-iaḡiri e boḡono korana-iaḡiri. Benamo maino evinirani Barauna ḡomi ḡemi ai bene tanu.

Filipi tarimari ḡeri vevaḡa-kava

¹⁰ Ḡegu iaku tu asikei ema Vereḡauka avaga-namoani nuḡagu mabarana ḡesi, korana ḡemi vevaḡa-kava varevarena ma boḡo tuḡu-iaḡomaia nai. Au ribagu, asi ḡotuḡarekwaguni, ḡemi ura vanaḡivanaḡi boḡono vaḡa-kavagu, senaḡi gabu manaḡai atanuni nai, asi ḡemi dabara ta au vaḡa-kavagu. ¹¹ Au tu dia dagara tai akubini naima maiḡesi aguruḡani. Asigina. Au tu ḡegu-ḡagu vovoka o asigina, senaḡi badukuani ilaila. ¹² Au tu akubini vetoḡana ma ribagu, ema ḡegu-ḡagu ḡevovokani vetoḡana maki ma ribagu, be taimi tai gabu tai maiḡeri maḡuri baraga-ḡoitaḡorini nai, aiḡesina badukurini tu ribagu. Mai riba vekuretoḡana tu varau aribaiato. Moḡesina nai au tu beḡe ḡubu-maseguni o bevitoguni, ḡegu-ḡagu vovoka o bakubini au ḡegu ai tu ilaila

moġo. ¹³ Maġuri aiġesina ġegu ai evetoreni, senaġina asi ġegu daradara, korana Keriso na ġena seġuka eviniguni nai.

¹⁴ Senaġi aiakuni, korana ġemi vevaġa-kava barego mai ġegu meto nuġanai bama doġaria. ¹⁵ Ġomi Filipi tarimami tu ribami: Makedonia aiaġuiato, tovotovonai Vari Namona aġobata-iaġiato-ġoi nai, ekalesia doġorona ta na asi evaġa-kavaguto-ġoi ġeri moni e farefare na, ġomi moġo ġereġami. ¹⁶ Ġomi na vevaġa-kava dagarari vovoka ġotuġu-tuġukauto-ġoi au Tesalonika vanuġanai atanuto-ġoi nuġanai. ¹⁷ Au asi atuġamaġini, au ġomi ġemina vevaġa-kava dagarari bana doġari, senaġi ġegu ura baregona tu, ġomi ġemi ai ġemi vini auna bene barego bana ġitaia.

¹⁸ Au ġegu ai ġomi ġemi varevare dagarari ġotuġu-iaġomarito tu mabarari maiġeri, be ġegu-ġagu tu vovoka ema ilaila. Ribagu, aura-vinirini dagarari mabarari maiġeri Epafrodito na eġwa-iaġomarito ġegu ai. Ġemi varevare dagarari bonari irau veġata Barau na eġabi-raġerini ginitaġo varevareri, Barau ġevaġa-iakuani dagarari. ¹⁹ Ġegu Barau na ġena farefare namori ema vovoka tabutaburi Keriso Iesu ġenana bevarevare-vini ginikaumini ġemi rabu ġarori ai. ²⁰ Tamara Barau bitana vaġa-raġea vanaġivanāġi, Amen.

Vevaġa-namo guruġari

²¹ Iesu Keriso ġena tarimarima mabarari ġeri vevaġa-namo ġeguna eiaġosini. Ġita tarikakara au ġesi ġatanuni na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu. ²² Barau ġena veaġa tarimari mabarari ġerina vevaġa-namo beġe tuġu ġemi, ema Kaisara, Roma ġeri vere, ġena numa tarimari na maki ġemi vevaġa-namo baregona beġe tuġua.

²³ Vereġauka Iesu Keriso ġena namo ema varevare-bara ġomi tata iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE KOLOSE EKALESIARI ĜERI

Kolose vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Romai ediburato-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 beiaĝo 61 nuĝanai etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa siri baregori tu karoa 2:9-10.

Paulo na mai fefa etoreato korana tu tarima tari na Kolose ai ekalesia doĝorori ĝeri veĝabidadama ĝevei-veĝonuato-ĝoi nai. Mogesi naima Paulo na mai fefa etoreato tu Kolose ekalesiari evaĝa-guruĝa-toreĝaurito ema maiĝeri evaĝa-ribarito, 1) tarimarima ĝeri iaunega ema vevaĝa-riba ĝofaĝofari tu aiĝeri ema Keriso ĝena maĝuri korikorina tu aiĝa; 2) Keriso tu moĝoni ekalesia doĝorona debana veĝata; 3) tarima guinena ma ĝena maĝuri rakavari ĝesi beĝene koki-fitoĝaia, ma tarima variĝuna beĝene torekaui; 4) tarimarima ĝeri taravatu veiĝari ema ĝeri ura asi beĝene ĝabi-raĝeri e asi beĝene korana-iaĝiri.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Deba, Keriso, ĝena mareva baregona - karoa 1:1-2:5
2. Tauĝani, ekalesia doĝorona, aiĝesina bene tanu ema bene ĝauvei - karoa 2:6-4:18

¹ Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai evaĝa-iaĝoguto, ema ĝita tarikakara veĝabidadama nuĝanai Timoteo ĝesi, ĝemana mai fefa eiaĝosini, ² ĝomi tarikakama Kolose nuĝanai ĝotanuni ĝemi. Keriso ĝena maĝuri nuĝanai ĝita tu tarikaka. Ĝomi tu Barau ĝena tarima veaĝami ema ma ĝemi vetuĝamaĝikau maki. Ĝita Tamara Barau ĝena varevare-bara ema maino ĝomi ĝemi ai bene tanu.

Kolose tarimari na Keriso ĝeĝabidadama-vini korikoriatu

³ Ĝai vanaĝivanaĝi ĝomi iatami ai ĝaĝauĝauni nai, ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, Barau, tu ĝatanikiu-viniani. ⁴⁻⁶ Korana tu, ĝai tauma ruarua na ĝomi varimi tu maiĝesi ĝaseĝaĝiato: Ĝomi na tovtovonai Vari Namona ĝenana eiaĝomato guruĝana, guruĝa moĝonina, ĝoseĝaĝiato nai tu, dagara namona Barau na gubai etore-taĝoani ĝemi, moĝa varina tu ĝovaĝa-moĝoni korikoriatu. Ma ĝomi na tu moĝesina naima Keriso Iesu ĝoĝabidadama-vini korikoriani, ema Barau ĝena veaĝa o ekalesia tarimari mabarari maki ĝouravinirini. Mani Vari Namona ĝomi ĝemi ai eraĝasito, maniĝa tu tanobara mabaranai ĝevarifiu-rakao rakaoani, ma ĝwana

namori maki ġeġorani, e tarimarima maki ġutuma lelevaġi na maki ġeġabi-raġeani. Mai Vari Namona ġwaġwana namona evetoreni tanobara mabarana, ilailana ġomi na mani Vari Namona ġoseġaġiato e Barau ġena namo e varevarebara korikorina ġoribaiato ġarona na veġata ġomi fakami ai evesinato, ma eiaġomani, maniġa kavana evetoreni. ⁷ Ġomi tu Epafras na mai Vari Namona easi vaġa-ribamito. Ġia tu ġai karoma namona, ema ġai ġesi Keriso ġena vetuġunaġi ġaiġo-vinirini tarimana ta. Epafras tu Keriso ġena ġauvei tarimana namona, ma ġena vetuġamaġikau, ma ġomi maki evaġa-kava ginikaumini. ⁸ Ġomi ġemi veuravini Iauka Veaġa na evinimini, maniġa maki Epafras na ema kira-varamato.

Paulo ġena ġauġau Kolose ekalesia tarimari iatari ai

⁹ Moġesi naima ġai tu ġomi varimi ġaseġaġiato ġarona na beiaġoma mo toma, ġomi iatami ai ġema ġuriġuri asi ġavaġa-ketoani. Vanaġivanāġi Barau ġanoġiani, ġakirani, ġia ġena ura mabarana bene vaġa-riba ġitakaumi, ema Iauka Veaġa ġenana eiaġomani iaunegana e tuġamaġi-fakana maki mabarana boġono ġabia. ¹⁰ Ġai maiġesina ġaġauġauni anina tu, Vereġauka na eura-viniani maġurinai boġono tanu ġana, ema ġemi veiġa e maġuri mabarabarari ai maki ġia boġono vaġa-vererea ġana. Aba, ġemi veiġa namori mabarari ġwaġwari beġene fofori, ema Barau maki boġono riba-ginikaua. ¹¹ E ġema ġuriġuri tu, Barau ġena seġuka iarukorokorona na seġuka bene vinimi, be boġono kokore-koru. Korana mo kokore na tu meto ġoġoitaġorini maiġeri nuġari ai boġo ruġa-gwaġiġini e boġo vevaġa-gwaġiġini. E ma iakumi ġesi ¹² Tamara Barau boġo tanikiu-viniani. Korana ġomi tu varau eġabi-raġemito, be ġia ġena tarima veaġari na ġena Basileia ma mamana baregona nuġanai kara beġe ġaunarini dagarari ġomi na maki boġo ġaunarini. ¹³ Ġita mabarara Barau na tu mukuna ġena seġuka barana nuġana na evaġamaġurirato, ma Natuna ġena veġitaġau seġukana nuġanai etore-toġarato. Mo Natuna tu Barau na euravini-baregoani. ¹⁴ Ġita tu Barau Natuna na evoi-ġenoġoirato, ma Barau na ġia bakunai ġera rakava etuġamaġi-fitoġarito.

Keriso ġena ġauvei

¹⁵ Barau tu asi taġitaiani, senaġi Barau vetoġana korikorina tu Natuna ġenana eforito. Ma mai Barau Natuna maiġa tu Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari fakari ai ġia tu guine, emaġuri-guineto merona kavana. ¹⁶ Korana Keriso ġenana Barau na gubai ġetanuni dagarari mabarari ema tanobarai ġetanuni dagarari mabarari eveirito. Taġitarini dagarari ema asi taġitarini dagarari eveirito. Seġuka lelevaġi

iaukari mabarari, e seḡuka lelevaḡi aneruri, e veḡorikau iaukari, ema ḡeri seḡuka e maoro barego lelevaḡi iaukari eveirito. Dagara mabarabarari tu Barau na Keriso ḡenana eveirito, ma Keriso ḡena moḡo eveirito. ¹⁷ Keriso tu maiḡeri dagara mabarari roḡosi beḡere ḡora nuḡanai veḡata etanutoḡoi. Ma dagara mabarari maki ḡia ḡena seḡuka na eḡabitaḡorini. ¹⁸ Ekalesia doḡorona debana tu Keriso, ema ekalesia doḡorona tu ḡia tauḡanina. Ekalesia ḡena maḡuri korikori tu ḡia ḡenana eiaḡomato, ema ḡia tu mero guinena, mase tari-mari mabarari fakari na Barau na mase seḡukana na evaḡamaḡuriato. Korana dagara mabarari ḡia ḡena veḡitaḡau gaburenai beḡene tanu ḡana. ¹⁹ Korana Barau ḡena ura baregona, Keriso ḡenai ḡia ḡena maḡuri e mareva mabarana bene tanu. ²⁰ Ma Barau ḡena ura dagarari mabarari Keriso ḡenana ḡia ḡenai ma bene ḡabi-ḡenoḡoiri etato, mai tu tanobarai ḡetanuni dagarari mabarari ema gubai ḡetanuni dagarari mabarari. Moḡesina naima Keriso rarana satauro ai eriḡoto, benamo Barau na maino eveiato dagara mabarari ḡesi.

²¹ Ḡomi guinenai Barau ḡesi fakami tu manaḡa rakava, e ḡemi tuḡamaḡi ai maki Barau tu ḡovetari-viniato-ḡoi, korana ḡomi tu veiḡa rakavari ḡoveirito-ḡoi. ²² Senaḡi toma tu Keriso tauḡanina korikori ḡevaḡi-maseato, monana ḡomi ḡia ḡenai ma eḡabi-ḡenoḡoimito. Barau na Keriso ḡena mase ḡenana vau tauḡena ḡenai eḡabi-kavamito, korana tu eurato, ḡia ḡoiranai tu veaḡa tarimari bene vaḡa-ruḡa-tarimi, e asi ḡemi kerere misina ta maki, e tarima ta na maki asi bene vaḡa-daḡami. ²³ Senaḡi ḡomi tu ḡemi veḡabidadamai boḡono kokore e boḡono ruḡa-gigitari, ema Vari Namona ḡoseḡaḡiato nai, ḡemi tuḡamaḡikau ḡovaḡa-ruḡaiato, monana ta na asi bene ḡori-ḡerevaḡimi. Ḡomi na tu mai Vari Namona maiḡa ḡoseḡaḡiato. Ma tanobarai ḡetanuni tarimarimari mabarari ḡeri maki mai Vari Namona maiḡa ḡevari-fuato. Au Paulo maki mai Vari Namona vetuḡunaḡina aiaḡo-viniani e aḡobata-iaḡiani.

Paulo ḡena ḡauvei ekalesia urari ai

²⁴ Maitoma au tu aiakuni, korana au tu ḡomi urami ai amidigu-midiguto. Ekalesia tu Keriso tauḡanina, ma Keriso tu mai tauḡanina maiḡa uranai emidigu-midiguto. Ma au toma mai tauḡanigu ai mai midigumidigu aḡwaiiani tu, Keriso ḡena ekalesia navaḡa-kavaia uranai. Au tauḡanigu ai midigumidigu roḡo aḡwaiiani, korana tu Keriso ḡena ekalesia uranai mo midigumidigu Keriso na eḡwaiato moḡa tu roḡosi roḡo bene kori nai. ²⁵ Au tu Barau na evaḡa-ruḡaguto, ekalesia ḡena vetuḡunaḡi bana iaḡo-vini etato. Barau na

mai ġauvei eviniguto tu, ġomi ġemi ai Barau ġena guruġa mabarana bana vaġa-fofori korikoria ġana. ²⁶ Guinena na veġata ema ġuru mabarari ġerina veġata mai maġuri vekuretoġana maiġa tu vekuretoġa, beiaġoma mo, Barau ġena tarimarima veaġari ġeri ai vauro bema vaġa-foforia. ²⁷ Irau bese tarimari vekaravari ai, Barau eurato, ġena tarimarima veaġari ġeri ai mai maġuri vekuretoġana marevana barego lelevaġina bene vaġa-foforia etato. Mai maġuri vekuretoġana marevana barego lelevaġina bene vaġa-foforia etato maġurina tu maiġea: Keriso ġomi nuġami ai etanuni. Ġita na mareva baregona tatuġamaġi-dadamaġiani marevana tu maiġa. ²⁸ Ġai na tu mai Keriso maiġa ġaġobata-iaġiani. Ema iaunega irauirauri ġerina tarimarima mabarabarari ġakira-toreġaurini e ġavaġa-ribarini, korana ġaurani, tarimarima mabarari Keriso ġena maġuri nuġanai tu beġene namo-vedaurea vauro, Barau ġenai baġana ġori-iaġori. ²⁹ Moġa uranai avekwarāġi-rakavani. Keriso ġena kokore au nuġagu ai eġauveini seġukana tu barego lelevaġi. Moġesina naima au tu Keriso ġena kokore ai mai ġauvei aveiani.

2

¹ Au aurani, ġomi tu boġono riba, au tu avekwarāġi-rakavani, ġomi Kolose ekalesiami, e Laodikea ekalesiari, ema au ġoiragu roġosi roġo beġene ġitaia ekalesiari vovoka, mabarabarami navaġa-kavami uranai. ² Au ġegu ura baregona sebna tu, ġia nuġari beġene gwaġiġi, ema mabarari veuravini sebonai moġo beġene iaġo. Korana tu moġesi beġe veini vauro beġe tuġamaġi-faka ginikauni, benamo Barau ġena vekuretoġa dagarana beġe ribaiani. Barau ġena vei-vekuretoġa dagarana tu Keriso. ³ Iaunega ema riba vonu-fokafokana mabarana tu Keriso ġenai vekuretoġa ġetanuni. ⁴ Maiġeri guruġa akira-varamini korana tu, irau tarima ta na nuġa-ġani guruġari namori na beġofa-veġonumini garina. ⁵ Au tu moġoni tauġanigu ġomi fakami ai tu asiġina. Senaġi iauka rekenai au tu ġomi sevimi ai, be ġauvei ġovei-ginikaurini ema Keriso ġenai ġemi veġabidadama tu roġo barego aġitaiani, moġa lorinai averere-rakavani.

Keriso ġesi bisini sebna, be maġuri bisini ġabia

⁶ Keriso Iesu tu ġomi na ġoġabi-raġeato, benamo ġemi Vereġaukai ġovaġa-iaġoato. Moġa lorinai ġomi tu ġia ġena maġuri nuġanai moġo boġono raka e boġono tanu. ⁷ Ġomi ġemi maġuri tu ġau ġokana tano nuġana ġana evariġo-korikorini kavana, Keriso ġenai beġene variġo. E numa fore iatanai ġeragaiani kavana, Keriso iatanai ġemi maġuri boġono vaġa-ruġakauri e boġono ragari. Ema

ġevaġa-ribamito ilailanai ġemi veġabidadama beġene kokore-korikori, ma vanaġivanaġi Barau tu boġono tanikiu-vinia.

⁸ Lorimi boġono vetore, asi namo tarima ta na tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari koriri na ġomi nuġami beġanirini, benamo beġori-dareremini garina. Mai tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari tu tarimarima na ġevaġaruġarini maġuriri e veiġari ġeri ai; senaġina moġeri tuġamaġi veġonuri tu tanobara barauri ġerina ġeiaġomani, a dia Keriso ġenana ġeiaġomani. ⁹ Korana Barau ġena maġuri e veiġa mabarari tu Keriso tauġanina nuġanai ġetanuni. ¹⁰ Ma Keriso nuġanai mai maġuri ġomi na ġoġabiato. Keriso tu veġorikau iaukari e aneruri mabarari ema ġeri maoro barego lelevaġi iaukari mabarari fakari ai ġeri Vere. ¹¹ Ġomi Keriso ġesi ġosebonato nai tu, tauġanimi kefiru ġelama-vaġirito, senaġi mai tu dia tarimarima ġimari na ġeveiani veiġana akiraġiani. Asiġina. Mai tu Keriso ġena kefi-lamavaġi veiġana. Moġa tauna tu, tauġani ġena veiġa rakavari ġomi ġemi na ġokokifitoġarito. ¹² Korana babatiso ġoġabiato neganai, ġomi tu noġa Keriso ġesi ġeguri-sebonamito; ema Barau na Keriso ġesi evaġa-vaisiraġe ġenoġoimito, korana Barau ġena ġauvei seġukana ġovaġa-moġoniato nai. Mo seġuka na Barau na Keriso mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato. ¹³ Guinenai ġomi iaukami tu mase, korana ġemi kira-sirivaġi e vei-rakava bene, ema tauġani ġena veiġa rakavari maki ġomi tauġanimi ġerina roġosi beġere lama-fitoġari. Senaġi toma ġomi iaukami tu Keriso ġesi Barau na evaġa-maġuri ġenoġoirito. Ġita ġera rakava mabarari tu Barau na etuġamaġi-fitoġarito. ¹⁴ Taravatu guruġari ema taravatu asi takorana-iaġiato voiri metori ġita iatarai ġetanuni, moġeri tu mabarari Barau na asi tauri ai evaġa-iaġorito, be ekoki-fitoġarito. Barau na mo taravatu moġeri ġeri seġuka tu eġabi-vaġiato, benamo Keriso ġena satauro ai eikoko-kauato. ¹⁵ Ema Barau na veġorikau iaukari rakavari e ġeri maoro barego lelevaġi iaukari, ġeri kokore mabarari asi tauri ai evaġa-iaġorito e evaġa-rakavarito. Keriso ġena satauro seġukana na iauka rakavari Barau na evaġa-ketorito, ma tarimarima ġoirari ġutuġuturi ai evaġa-maiakarito, ma muriri ai evaġa-rakarito.

¹⁶ Moġesina naima ġaniġani e niuniu dagarari taravaturi irauirauri ġaramari ai tarima ta na asi bene ġau-fitoġami. Ema tarima ta na Barau tuġamaġi-iaġina verekona, o ġue variġuna verekona, o Sabadi ġarona ġaramanai maki asi bene ġau-fitoġami. ¹⁷ Mai dagara maiġeri tu ġoirai vau beġea ġorani dagarari laulauri moġo. A maġuri korikorina tu Keriso ġenana bita ġabiani. ¹⁸ Bema tarima ta ġoġitaiani, tauġena manau tarimanai evevaġa-iaġo ġofa-kauni e aneru

etoma-rakariġo-vinirini, ema nuvi o mata-vanaġi ai asi eġitarini dagarari eguruġa-iaġirini nai tu, garona asi boġono seġaġia. Ġia mani ġena tuġamaġi maniġa tu eveġonu-fatafatato. Maniġesina tarimarima na tu ġomi moġo beġe ġofa-dareremini, benamo voimi namona asi boġo ġabiani. ¹⁹ Keriso tu deba; ma mani tarima tu deba ġenana ġerakaveġitato, be deba ġenai ġia tu asi ġetubukauni. Mai deba na tauġani mabarana ġaniġani eviniani, ema tauġani nuġanai turiġa evaġa-tubukau gigitaririni, ema tauġani mabarana evaġa-tubu vegogoani, Barau ġena ura lorinai.

²⁰ Ġomi tu Keriso ġesi ġomase-sebonato, be ġomi na taravatu irauirau e tanobara barauri tu asi ma boġo koraniaġirini. Ma kara dainai tu mai tanobara maġurinai ġotanuni tarimari noġa maiġeri taravatu ma ġokorana-iaġirini, ei? ²¹ Ġokirani, “Asi ġoġabi-karaia; asi ġomami-tovoa; ġimami na asi ġoġabi-tovoa,” ġotoni. ²² Senaġi mani dagara maniġeri tu boġono ġaniri e boġono ġauvei-iaġiri ġana. A maniġeri taravatu ema vevaġa-riba tu tarimarima ġerina moġo ġeiaġomani dagarari. ²³ Moġoni, maniġeri taravatu na tu ġita ġerai Barau toma-rakariġona tuġamaġina bevaġa-ġoraiani, e manau veiġana ġerai bevaġa-ġoraiani, tauġani vaġa-midigu-midiguna bevaġa-ġoraiani. Moġesi naima tarima kotari ġetuġamaġini, maiġeri taravatu tu iaunega tarimari ġerina ġeiaġomani. Senaġi maiġeri taravatu na tu ġita asi bevaġa-kavarani, ma tauġani ġena ura rakavari asi bevaġa-ketorini.

3

Keriso ġesi tasebonani nai tu, maġuri variġuna taġabiani

¹ Ġomi tu Barau na Keriso ġesi evaġa-maġuri ġenoġoimito, naima gubai ġetanuni dagarari boġono vetau-baregori, e nuġami maki monai boġono toreri. Keriso tu monai Barau ġimana aroribana rekenai etanu-taġoni teronai. ² Vanaġivanaġi ġemi tuġamaġi ai tu gubai ġetanuni dagarari boġono tuġamaġi-taġori, a tanobara dagarari tu asi boġono tuġamaġiri. ³ Korana ġomi tu varau ġomaseto tanobara maġurina ġenai, ma ġemi maġuri korikori tu vekuretoġai etanuni Keriso ġesi, Barau ġenai. ⁴ Keriso tu ġomi ġemi maġuri korikorina. Ġia ma befororini ġaronai, ġomi maki Keriso ġesi boġo fofori-sebonani, ema ġena mareva ma mamana baregona boġo ġabiani.

⁵ Moġa lorinai tauġanina ġena veiġa e maġuri rakavari ġemi ai roġo ġetanuni, maniġeri mabarari boġono vaġi-maseri. Tauġanina ġena veiġa e maġuri rakavari tu maiġeri: Mata-boraġa veiġari, veiġa mirori, kima veiġari, matabara

e veīga rakavari uravini-baregori maḡurina, ema mata-ḡaniḡani maḡuriri. Mata-ḡaniḡani maḡurina tu babarau toma-rakarīgori veīgana. Maiḡeri mabarari ḡerina boḡono raka-veīgita. ⁶ Korana mai veīga maiḡeri ḡaramari ai Barau ḡena baru o Kota baregona seḡafore tarimari ḡeri ai bema vaḡa-foforiani. ⁷ Guinenai ḡomi maki tanobara ḡena veīga e maḡuri rakavari nuḡari ai ḡotanuto-ḡoi nai tu, moḡeri veīga rakavari ḡomi na maki ḡoveirito-ḡoi.

⁸ Senaḡi toma mai veīga maiḡeri ḡomi ḡemina tu boḡono tore-veīgitari: Tuḡamaḡi-baru, baru rakavarakava, tarima vaḡa-rakavari tuḡamaḡiri e veīgari, guruḡa rakavari kiraḡikirāḡiri ema sivarai mirori kiraḡikirāḡiri. ⁹ Tauḡemi fakami ai guruḡa o veīga ḡofaḡofari ai ta na ta asi bene ḡofaia. Korana ḡomi na ḡemi maḡuri guinena ma ḡena veīga rakavari ḡesi tu dabuḡa rakavana ḡokoki-fitoḡaiiani kavana ḡokoki-fitoḡarito, ¹⁰ ma tarima variḡu geragerana ḡoriḡo-kauato, dabuḡa variḡu geragerana ḡoriḡo-kauani ilailanai. Ma ḡia maiḡa tu Barau na vanaḡivanaḡi evaḡa-variḡu ḡenoḡoiani, eveiato Barauna vetoḡana korikori bene ḡabia e bene riba-ginikaua ḡana. ¹¹ Mai maḡuri variḡuna taḡabiato mainai tarima ta asi irau. Be iniḡesi asi bisini kira, ḡai tu Iuda tarimama, a ḡia tu irau bese tarimari; ḡai tu mero tauḡaniri kefirī ḡalama-vaḡini doḡorona, a ḡia tu mero tauḡaniri kefirī asi ḡelama-vaḡini doḡorona; asi bisini kira maki, ḡia tu asi ḡesikulito tarimari e maḡuri mamana roḡosi roḡo beḡene ḡitaia tarimari; ḡai tu asi tuḡu-rakaorakao tarimama, a ḡia tu tuḡu-rakaorakao tarimari. Asiḡina, maiḡesi asi bitana guruḡa. Korana Keriso ḡereḡana moḡo barego ema ḡita mabarara nuḡarai etanuni.

¹² Ḣomi tu Barau na varau eḡabi-viriḡimito tarimami, e ḡena veaḡa tarimami, ema Barau na euravini-rakavamini tarimami. Moḡa lorinaī vevetuḡaḡwa, veiau-namo, manau, marana, ema vevaḡa-gwaḡiḡi maḡuriri na boḡono ved-abuḡa. ¹³ Meto o maḡuri gwaḡiḡiri tari ḡoḡoitaḡorini karomi tari ḡerina nai tu, boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi karomi ḡeri ai. Bema tarima ta ḡomi fakami ai karona ta na evaḡa-veḡare veḡareani nai tu, mo rakava moḡa bene tuḡamaḡi-fitoḡaia, Keriso na ḡomi ḡemi vei-rakava etuḡamaḡi-fitoḡarito kavana. ¹⁴ Maiḡeri mabarari iatari ai tu veuravini na boḡono vedabuḡa. Korana tu mai maḡuri namori mabarari tu veuravini na vauro ebaru-sebona ginikaurini, benamo ḡeḡauvei-ḡitakauni. ¹⁵ Keriso ḡena maino na nuḡami bene ḡori-kauri. Korana Barau na ḡomi ekea-vegogomito anina tu, tauḡani sebonai boḡono iaḡo, benamo maino ai moḡo boḡono tanu. Ema Barau boḡono tanikiu-vinia. ¹⁶ Keriso

ġena guruġa tauri korikori e ġeri seġuka ġomi nuġami ai tu beġene vonuvonu-raġe. Monana karomi tata ġesi Keriso ġena guruġa iaunega korikorina na boġono vevaġa-riba e boġono vekira-toreġau. Ma nuġami ai Barau ġotanikiu-viniani nai tu, Salamo boġono mari, e Barau vaġa-raġena mariri boġono mariri, ema Iauka Veaġa na evinimini mariri boġono mariri. ¹⁷ Kamara ġauvei boġo veiani nai, guruġai boġo veiani o veiġai boġo veiani, mabara-barari Iesu Vereġauka aranai moġo boġono veiri. Ma ġia ġenana Tamara Barau boġono tanikiu-vinia.

Ekalesia tarimana ma ġaraġona e natuna ema ġena tuġu-rakaorakao tarimari ġesi ġeri tanu maġurina korikori

¹⁸ Veġaraġo vavinemi, ġomi tu ġaraġomi ġeri veġitaġau seġukana gaburenai boġono tanu. Korana mai maġuri maiġa Vereġauka ġoiranai tu maġuri namona. ¹⁹ Veġaraġo taumi, ġaraġomi boġono uravini-baregori, e ġaraġomi ġeri ai nuġami asi boġono vei-ġirimagiirimari. ²⁰ Natu, dagara mabarari ai tamam e sinami tu garori boġono seġaġi-viniri. Korana mai veiġa tu Vereġauka iauna evaġa-namoani. ²¹ Tama, natumi asi boġono vaġa-baruri, korana beġe tuġamaġi-moirani, asi beġe kokoreni garina.

²² Tuġu-rakaorakao tarimami, mai tanobarai ġeri vetuġunaġi ġoiaġo-vinini tarimari garori boġono seġaġiri. Ġia tu dagara mabarari ai garori boġono seġaġiri. Dia ġia ġoirari ai moġo, tarima iauri beġene vaġa-namori ġetoni nai ġevei-ġofakauni tarimari kavari. Asiġina. Ġomi tu Vereġauka gubakauna maġurinai nuġami ma raġeri ġesi ema nuġami mabarari ġesi boġono seġaġi-viniri. ²³ Ma kamara ġauvei boġo veiani nai, boġono veia nuġami mabarari ġesi. Ġauvei tu asi tarimarima ġeri ġauvei ġoveiani noġa boġono veia. Asiġina. Ġomi na tu Vereġauka ġena ġauvei ġoveiani maġurinai boġono veia. ²⁴ Ġomi tu ma ribami, Vereġauka na vau voimi bevinimini, korana ġomi na tu Keriso Vereġauka ġena vetuġunaġi ġoiaġo-viniani. ²⁵ A tarima ta na veiġa beleaiani nai, mo veiġa beleaiani voina tu beġabiani veġata. Korana Vereġauka ġoiranai tarima mabarari tu ilaila moġo, dia ta tu egubakauani, ma ta tu asi egubakauani.

4

¹ Ġomi vetuġunaġi veremi, mani ġemi tuġu-rakaorakao tarimari maniġeri ġeri-ġari tu, ġeura-vinirini ilailari ai boġono viniri. Ġia ma ġeri maoro kara ġomi ġemina beġere ġoitaġori dagarari tu boġono viniri veġata, ema veiġa namori e

moĝoniri ĝeri ai boĝono veiri. Korana ĝomi maki boĝono riba, ĝomi eĝita-ĝaumini Verena maki etanuni gubai.

Vevaĝa-riba guruĝari kotari maia

² Ĝauĝau asi boĝono vaĝa-ketoa. Vanaĝivanaĝi boĝono ĝuriĝuri. Ĝemi ĝauĝau ai boĝono venari maki, e Barau boĝono tanikiu-vinia. ³ Ma ĝai ĝema maki boĝono ĝuriĝuri, be Vari Namona baĝana vari-fiua ĝana, Barau na ĝatama-boka gabu tari ai bene keori. Be mo ĝana baĝana iaĝo, ma Keriso varina vekuretoĝana monai baĝana vari-fiua. Au tu mai Keriso varina vekuretoĝana maiĝa ĝaramanai seini na ĝebarubaruguto. ⁴ Boĝono ĝauĝau, be au na mai vari vekuretoĝana maiĝa bana kiraĝi-fofori ĝitakaua, Barau ekirato bana kiraĝi-fofori ginikaua etato ilailanai.

⁵ Keriso roĝosi beĝene ĝabi-dadama-vinia, roĝo murikai ĝetanuni tarimari ĝeri ai tu, veiĝa iaunegari e namori boĝono veiri. Ema ĝia vefakari ai boĝo raka-ĝurani negari ai, moĝeri mabarari tu asi boĝono vaĝa-rakavari, korana ĝia boĝo vaĝa-kavarini negana tu kubi moĝo bene. ⁶ Vanaĝivanaĝi boĝo guruĝani nai, boĝono garo-namo. Ĝemi guruĝa maki ma damenari boĝono kiraĝiri e boĝono guruĝa-ĝitaĝita, be ĝemi guruĝa tarimarima na beĝene ura-viniri e ĝeseĝaĝi-namori moĝo beĝene si. Moĝesina boĝo veini nai, tarima sebori sebori aiĝesina boĝo vaĝa-veserini dabarari boĝo ribarini.

Veĝabituĝu guruĝari

⁷ Au varigu mabarana tu tarikakara namona, Tikiko, na vauro beasi kira-varamini. Ĝia Keriso ĝena maĝuri nuĝanai tu ma vetuĝamaĝi-kauna ĝesi evevaĝa-kavani, ema ĝia tu au ĝesi Vereĝauka ĝena vetuĝu-naĝi ĝaiiaĝo-viniani. ⁸ Au na Tikiko ĝomi ĝemi ai atuĝu-iaĝosiani tauna korikori tu, ĝai mainai kamasi ĝatanuni maĝurina beneasi vaĝa-ribami ĝana. Ĝia na ĝai ĝema tanu maĝurina bene kira-varami, be ĝomi nuĝami bene vaĝa-gwaĝiĝiri uranai. ⁹ Ĝia tu Onesimo ĝesi eiaĝosini. Onesimo tu ma ĝena vetuĝamaĝikau, ema ĝia tu ĝai tarikakama namona ta. Ĝia maki ĝomi ĝemi tarima ta. Ĝia tauri ruarua na mainai kara ĝeĝorani dagarari mabarabarari beĝeasi vaĝa-ribamini.

¹⁰ Aristako na ĝena vevaĝa-namo ĝomi ĝemi ai etuĝu-iaĝosiani. Ĝia tu au ĝesi ĝadiburato, be dibura numai ĝatanuni mainai. Banabas tarikakana Mareko na maki ĝemi vevaĝa-namo betuĝu. Mareko ma Banabas tu tarikaka, senaĝi ĝia sinari e tamari tu irau, dia sebona. Mareko ĝomi ĝemi ai beiaĝosini nai, boĝono ĝabi-raĝea ĝana guruĝari tu varau asi-kira-varamito. ¹¹ Ema Iesu, arana ta ĝekiraĝiani Iusto, na maki ĝemi vevaĝa-namo betuĝu. A Iuda tarimari fakari

ai au ġesi Barau ġena Basileia ġauveina ġaveiani tarimari tu maiġeri moġo. Ġia na au ġevaġa-kava ginikauguni.

¹² Ġomi karomi ta, Keriso Iesu ġena vetuġunaġi eiaġo-vinini tarimana, arana Epafras, na maki ġemi vevaġa-namo betuġua. Ġia tu vanaġivanaġi ġomi urami ai evek-waraġini ġauġau ai. Ġia ġena noġinoġi baregona Barau ġenai eveiani tu, Barau na ġomi ġia ġena urai bene vaġaruġatari korikorimi. Ema Barau ġena ura ġomi na nuġami mabarari ġesi boġono vaġa-moġonia, ema boġono korana-iaġi ginikaua. ¹³ Au aguruġa-fofori korikorini, moġoni, Epafras tu ġomi maniġemi, e Laodikea tarimari, e Hierapoli tarimari mabarami urami ai moġoni evek-waraġi-rakavato. ¹⁴ Ġita ġatara namona Luka, doketa tarimana, ema Dema, tauri ruarua na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu. Luka tu doketa tarimana.

¹⁵ Au ġegu vevaġa-namo ġita tarikakara Laodikea ai ġetanuni tarimari boġono viniri. E ġegu vevaġa-namo Nimfa boġono vinia, e Nimfa na numai ekalesia doġorona ġerakavegogoni maniġeri maki boġono viniri. ¹⁶ Mai fefa ġomi ġemi ai boġo iavi-ġosiani murinai tu, boġono tuġu-iaġoa, ma Laodikea ekalesiari ġeri ma beġenea iavi-foforia. Ma Laodikea ekalesiari atore-vinirito fefana maki ġomi fakami ai boġono iavi-foforia. ¹⁷ Ma Arekipo maiġesi boġono kiraia, boġono kira, “Vereġauka ġena maġuri nuġanai ġauvei oġabiato maniġa tu bono ġauvei-iaġi ginikaua.”

¹⁸ Mai vevaġa-namo guruġari tu au Paulo tauġegu ġimagu na atorerini. Au boġono tuġamaġigu, au tu roġo ma seinigu diburai. Barau ġena namo e varevare-bara ġomi iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA TESALONIKA EKALESIARI ĜERI

1 Tesalonika vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa ĝena tuĝamaĝi baregona tu Iesu ĝena ĝenoĝoi-iaĝoma vaĝa-ruaruana. Korana tu Iesu ĝena iaĝoma vaĝa-ruaruana mai fefai tu ekiraĝi-ĝutumaiato.

Paulo na mai fefa tu Korinto na etore-iaĝoato, mo tu ĝena evanelia varivarina vaĝa-ruaruana nuĝanai (Apostolo 17:1-14). Mai fefa Paulo na tu laĝani 50 ema 51 nuĝanai ta etoreato, mo tu Keriso maki emaseto murinai vau.

Mai fefai siri baregori tu karoa 4:15-18.

Paulo na mai fefa giniguinena etoreato korana eurato, Tesalonika ekalesiari 1) bene launaĝiri, Barau na ĝeri ai eveirito veiĝari tarimarima ĝoirari ai beĝene vaĝa-foforiri; 2) bene vaĝa-ribari, Iesu ma beiaĝomani; 3) bene launaĝiri, Barau korana-iaĝina maĝurina korikorinai beĝene tanu.

Paulo na mai fefa tu maĝesi eboioĝaiato:

1. Ĝia aiĝesi vevaĝa-maĝuri ĝeĝoitaĝoto - karoa 1-3
2. Ĝia aiĝesina beĝene tanu mo maĝuri variĝunai - karoa 4-5

¹ Ĝai tauma toitoi, Paulo, Silas, e Timoteo, na Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝena ekalesia Tesalonika nuĝanai ĝatore-vinimini.

Varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Tesalonika tarimari ĝeri maĝuri

² Ĝai tu ĝaro mabarari ai Barau ĝavaĝa-namoani ĝomi mabarami daimi ai, ema ĝema ĝurigiuri nuĝari ai ĝakiraĝimini.

³ Korana Barau, ĝita Tamara, ĝoiranai ĝavetuĝamaĝi-taĝoni, ĝomi ĝemi veĝabidadama kamasi ĝotovo-naĝirini, e ĝemi veuravini ai kamasi ĝoĝunaĝaveni, ema ĝemi vetuĝamaĝikau ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝenai kamasi ĝovaĝa-gwaĝiĝirini.

⁴ Tarikakama mabarami, ĝai ribama ĝomi tu Barau na eura-vinimini ema ĝia na eviriĝimito ĝia ĝena. ⁵ Korana Vari Namona ĝai na ĝavinimito tu dia guruĝai moĝo, senaĝi Iauka Veaĝa ma seĝukana e ma moĝonina ĝesi. Ĝomi maki ma ribami, ĝomi ĝemi namo uranai ĝai tu kamasi ĝatanuto ĝomi fakami ai.

⁶ Benamo ĝomi na maki ĝai ĝotovotovomato ema Vereĝauka ĝotovotovoato enabe ĝevaĝa-midigu midigumito, senaĝi Barau ĝena guruĝa ĝoĝabi-raĝeato ma vereremi ĝesi. Mo verere Iauka Veaĝa na evinimito. ⁷ Tauna moĝa ĝomi tu vevaĝa-ĝita namonai ĝoiaĝoto veĝabidadama tarimari

mabarari Makedonia ema Akaia ġeri. ⁸ Korana ġomi ġemina Vereġauka ġena guruġa eraka-rosito tu dia Makedonia ema Akaia nuġari ai moġo, senaġi ġomi ġemi veġabidadama Barau ġenai tu gabu mabaranai beġe ribaia. Moġa lorinai monai ġai na guruġa ta tu asi ma baġa kiraġiani. ⁹ Ġia tauġeri maki ġevekiraġito ġai na ġavarivarimito nai, ġomi na ġai kamasi ġoġabi-raġemato, ema kamasi babarau ġoiaġuirito, Barau maġurina ema moġonina vetuġunaġina boġono iaġo-vini ġana, ¹⁰ ema Natuna Iesu ġonariani guba na ma beġenoġoi-iaġomani. Ġia tu Barau na mase na ma evaġa-varigisi ġenoġoiato, ema ġena baru bevaġa-foforiani o tarimarima bevaġa-kotarini ġaronai, Iesu na bevaġa-maġurirani.

2

Paulo ġena ġauvei Tesalonika ai

¹ Tarikakama mabarami, ġomi tauġemi ma ribami, ġemi ai ġaiaġosito nai, asi ġaġauvei-kavato. ² Ġomi ribami maki, ġai Tesalonika ġana roġosi roġo baġana iaġosi nai, Filipi ai ġevaġa-midigu midigumato e ġekira-fitoġamato. Moġoni, ġeiaġoma-vini baregomato, senaġina Barau na evaġa-kokoremato, ġena Vari Namona baġana kira-varami ġana. ³ Ġai ġema velaunaġi ġomi ġemi ai tu dia guruġa babobabo ai, dia tuġamaġi rakavari ai, e dia ta baġana ġofaia ġana. ⁴ Senaġi Barau na evaġa-moġonimato Vari Namona baġana fiua. Moġa lorinai ġakiraġiani, dia tarimarima baġana vaġa-iakuri ġana, senaġi Barau baġana vaġa-iakua ġana. Ġia na ġai nuġama evetaurini. ⁵ Ġomi ribami, e Barau maki ġoiranai, ġai ġaiaġosito nai tu, dia nuġa-ġani ai ġavaġa-raġe ġofakaumito-ġoi, e mata-ġaniġani ai ġaguruġa-ġofakauto-ġoi. ⁶ Ġai tu asi ġomi na boġono vaġa-raġema, o tarima tari na beġene vaġa-raġema ġatato. ⁷ Ġai tu Keriso ġena apostolo tarimama, be ma ġema maoro, ġema-ġama ġomi ġemi ai baġara kiraġi. Senaġi ġomi ġesi tatanuto-ġoi neganai, ġai tu marana, sina ta na natuna eġita-ġaurini kavana. ⁸ Ġauravini-rakavamito lorinai ġaurato, dia Barau ġena Vari Namona moġo ġemi baġana kiraġi, senaġi ġema maġuri maki ġatore-taririto, korana ġema veuravini ġemi ai tu barego lelevaġi.

⁹ Tarikakama mabarami, ġai kamasi ġaġauveito-ġoi ema ġavekwarāġito-ġoi roġo ġotuġamaġi-taġorini, ene? Barau ġena Vari Namona ġaġobata-vinimito-ġoi nuġanai, boġi-laġani ġaġauveito-ġoi, ġema-ġama baġana doġari uranai, baġa vaġa-doġe-ganimini ġarina.

10 Ġomi na ġoġitamato ema Barau na maki eġitamato ġai kamasi ġaveaġato, ġavei-maoromaoroto ema asi ġema kerere ta ġomi vaġa-moġoni tarimami fakami ai. 11 Ġomi ma ribami, ġai na ġomi tata ġaveimito-ġoi tu tama na natuna korikorina eveiani kavana. 12 Ġai na ġavaġa-kokoremito-ġoi, ġemi tuġamaġi ġavaġa-gwaġiġirito-ġoi, ema ġalau-naġimito-ġoi Barau vaġa-iakuna veiġari boġono veiri ġana. Ġia na ekeamini, ġena Basileia ma marevana baregona bene vinimi ġana. 13 Ġai na Barau ġatanikiu-viniani ġaro mabarari ai, korana ta tu, ġena guruġa ġaġabi-iaġosiato neganai, ġomi na ġoseġaġiato ema ġoġabi-raġeato tu dia tarimarima ġeri guruġa, senaġi guruġa moġonina korikori, Barau ġena guruġa. Mo guruġa tu ġovaġa-moġoniani tarimami nuġami ai eġauveini. 14 Tarikakama mabarami, ġomi tu Barau ġena ekalesia Keriso Iesu nuġanai Iudea ġesi boġo ilaila, korana Iuda tarimari na ġia ġevaġa-midigu midigurito ilailanai, ġomi maki ġemi doġoro tarimari na ġevaġa-midigu midigumini. 15 Iuda tarimari na Iesu Vereġauka ema peroveta tarimari ġevaġirito, ema ġai maki ġelaimato. Barau tu asi ġevaġa-iakuani, ema tarimarima mabarari ġekira-sirivaġi vinirini. 16 Ġai maki ġekira-ġoimani irau bese tarimari ġeri ai Vari Namona asi baġana kiraġia, korana maġuri vanaġivanaġi beġe ġabiani garina. Moġesi ġeri rakava vanaġivanaġi ġevaġa-baregorini. Senaġi Barau ġena baru maki iatari ai tu varau bevotu.

Paulo ġena ura baregona Tesalonika tarimari ma bene ġitari

17 Tarikakama mabarami, nega kotari roġo ġai ġomi sevimi na ġeinu-veġitamato, dia tuġamaġi ai, senaġi tauġani ai, asi ma ġaġitamini. Ġema ura baregona ġoirami baġana ġitari. 18 Ġai ġaurato tu ma baġana iaġosi ġomi ġemi ai. Moġoni, au Paulo, vaġa-vira akirato, senaġi Satani na ġema dabara ekouato. 19 Baġana ġenoġoi veġata, korana ġomi tu ġai ġema tuġamaġikau, ġema verere e ġema kokore voina ġera Vereġauka Iesu ġoiranai ġia ma beiaġomani ġaronai. 20 Moġoni, ġai ġema veiavi e verere korana tu ġomi.

3

Paulo na Timoteo etuġuato Tesalonika ġana

1 Ġai ġema vevaġa-gwaġiġi ġekorito, benamo ġakirato, namona tu ġai tauma ruarua moġo Atena ai baġana tanu, 2 a ġai tarikakama Timoteo tu baġana tuġua ġomi ġemi ai. Ġia tu ġai ġesi Barau ġena vetuġunaġi ġaiġo-viniani, Keriso ġena Vari Namona ġaġobata-iaġiani. Ġia na bene

vaġa-kokoremi ema ġemi tuġamaġi bene vaġa-gwaġiġiri ġemi veġabidadama nuġanai. ³ Be, ġomi ta na ġena veġabidadama asi bene raga-kwanea mani midigumidigu ġoġoitaġorini nuġanai. Ġomi ribami, maniġeri tu bita ġoitaġorini veġata. ⁴ Gai roġo ġomi ġesi tatanuto-ġoi nai, ġakiramito-ġoi, ġita tu beġe vaġa-midigu midigurani, benamo moġeri ġefoforito, be ġoribarito. ⁵ Moġa lorinai, ġegu vevaġa-gwaġiġi ekorito, benamo Timoteo atuġu-iaġosiato, ġia ġenana banama riba, ġemi veġabidadama tu kamasi ġotoreani. Korana irau dabara tari ai veribaġani tauna na beriba-ġanimini, benamo ġai ġema vekwaraġi asi taunai beiaġoni garina.

Timoteo ġena vevarifu

⁶ Toma Timoteo tu ġomi ġemina beġenoġoi, ġomi ġemi veġabidadama e veuravini variri namona bema kiraġiri. Bekirama, ġomi na ġai roġo ġotuġamaġi-taġomani, ema ġourani boġono ġitama, ġai na ġomi baġana ġitami ġatoni kavana. ⁷ Moġa lorinai, tarikakama, ġema midigumidigu ema dabara doko mabarari nuġari ai ġemi veġabidadama na ġevaġa-kokoremato. ⁸ Korana ġomi Vereġauka ġenai boġo ruġa-gigitarini neganai, ġai ġema maġuri toma tu moġoni beġe namoni. ⁹ Barau ġomi daimi ai kamasi baġa tanikiuviniani, korana ġai ġema verere tu asikeikeina ġomi ġemi ai Barau ġoiranai. ¹⁰ Boġi-laġani ma nuġama mabarari ġesi ġaġauġauni, ġomi ġoirami ma baġana ġitari ema ġemi veġabidadamai ġorabuni dagarari na baġana vaġa-kavami ġana.

¹¹ Bere namo ġita Tamara Barau tauġena na ema ġera Vereġauka Iesu na ġema dabara beġene veia, ġomi ġemi ai baġana iaġosi. ¹² Ġera Vereġauka na maki ġomi veuravini na bene vaġa-vonuvonu-raġemi, karomi tata ema tarimarima mabarari boġono ura-viniri uranai, ġai na ġomi ġauravini mini kavana. ¹³ Barau na nuġami bene vaġa-kokoreri, benamo asi ġemi vei-rakava ta e ma veaġami ġesi Tamara Barau ġoiranai boġono ruġa, ġera Vereġauka Iesu ma beiaġomani ma ġena veaġa tarimarimari mabarari ġesi ġaronai. Amen.

4

Barau na eura-viniani maġurina

¹ Tarikakama mabarami, ġegu guruġa vaġa-magona tu maiġa. Barau vaġa-iakuna ġana aiġesi boġono tanu tu ġavaġa-ribamito. Moġoni, ġomi tu moġesi ġomaġurini. Iesu Vereġauka aranai ġanoġimini e ġalaunaġimini, ma boġono kokore-iaġiri ġana. ² Korana vevaġa-riba guruġari Iesu Vereġauka ġena maoro na ġavinimito tu ġomi ma ribami.

³ Barau ġena ura tu boġono veaġa, mata-boraġa e veġura-vanaġi veiġari ġerina boġono raka-veġita. ⁴ Ġomi tau tata maki ġaraġomi ġesi boġono tanu ma veaġami e ma veg-ubakaumi ġesi. ⁵ Dia mata-boraġa na bene ġori-kaumi noġa Barau asi ribari beseri kavana. ⁶ Ema mo veiġa rekenai tau ta na tarikakana asi bene ġofaġofa-iaġia ema ġena ura bene veia. Ġai na ma nuġama mabarari ġesi ġakira-guinemito: Moġesi eveini tarimana tu Vereġauka na ġena rakava voina beviniani. ⁷ Korana Barau na ekearato tu dia tana mata-boraġa e tana veġura-vanaġi, senaġi tana veaġa ġana. ⁸ Moġa lorinai, dei na mo vevaġa-riba ġekira-fitoġaiiani tu dia tarimarima ġekira-fitoġarini, senaġi Iauka Veaġa evinimini Barauna ekira-fitoġaiiani.

⁹ Au na tarikaka uraviniri guruġari tu toma asi batore-vinimini, korana Barau na evaġa-ribamito, ġomi tata boġono veura-vevini. ¹⁰ Moġoni, ġomi na tu tarikaka mabarari Makedonia nuġanai ġoura-vinirini. Senaġi tarikakama, ġai na ma ġavaġa-naġimini, mani veiġa boġono vaġa-baregoa. ¹¹ Dagara baregona ġomi kamasi boġono tanu tu maiġesi: Asi boġono guru-raġe. Tauġemi ġemi ġauvei boġono vei, ema tauġemi ġimami na boġono ġauvei ġemi-ġami boġono doġari ġana, ġai na ġakiramito ilailanai. ¹² Monana vau asi ekalesia tarimari na beġe gubakaumini, ema ta ġenai asi boġo tuġamaġikauni, korana dagara tai asi boġo rabuni.

Iesu ġena ġenoġoi ġarona

¹³ Tarikakama mabarami, ġai ġaurani boġono riba, ġemaseto tarimari tu kamasi. Be, asi boġono tuġamaġi-meto, asi ġeri tuġamaġi-dadamaġi tarimari kavana. ¹⁴ Ġita na tavaġa-moġoniani tu Iesu emaseto, murinai tu ma evariġisi-ġenoġoito. Moġesi nai ma tavaġa-moġoniani deikara Iesu ġeġabidadama-viniato-ġoi nuġanai ġemaseto tarimari tu Barau na ma bevaġa-varigiġisi ġeno-ġoirini, Iesu ġesi beġabi-vegogorini.

¹⁵ Ġai na kara ġavaġa-ribamini dagarari tu Vereġauka ġena guruġa: Vereġauka beġenoġoini ġaronai, ġita deidei roġo maġuri tatanuni tarimara na ġemase-guineto tarimari asi bita raga-kwanerini, asi bita guineni Vereġauka ġesi veġoitaġo. ¹⁶ Barau beguruġani ma seġukana ġesi, aneru baregona maki bekeakeani, ema Barau ġena dudu befurururiani ġaronai, Vereġauka tauġena guba na bemariġoni. Benamo deikarari ġemaseto, Keriso ġevaġa-moġoniato-ġoi nuġanai ġemaseto tarimari, beġe variġisi-guineni. ¹⁷ Moġa murinai, ġita roġo tamaġurini ema roġo tatanuni tarimara Barau na ġia ġeri ai ma bevaġa-raka-kaurani magube nuġari

ai Vereġauka ġesi bitana vedoġari ġana, guba e tanobara fakari ai. Benamo Vereġauka ġesi bita tanu-vanaġi vanaġini. ¹⁸ Moġa lorinai maiġeri guruġa ġerina ġomi tata boġono vevaġa-kokore-vevini.

5

Boġono rovina-tore Vereġauka ma beiaġomani

¹ Tarikakama mabarami, ġai na ġomi asi ma baġa torevinimini, aitoma mo nega e hora beġe foforini. ² Korana ġomi tauġemi ma ribami ġitakau, Vereġauka ġena iaġoma ġaronai tu lema tarimana, boġi eiaġomani kavana, beiaġomani. ³ Tarimarima beġe kirani, “Maino ema dagara mabarari namo moġo.” Nuġanai tu asikauna kerere baregona na beġabirini, noġa vavine ma banina diana eguruni kavana. Tarima ta asi beraga-maġurini. ⁴ Senaġi tarikakama, ġomi tu dia mukuna nuġanai ġotanuni tarimami, be mo ġaro na nuġami tu asi bene vaġa-farevaġiri lema tarimana kavana. ⁵ Ġomi mabarami tu mama e laġani tarimami. Ġita tu dia boġi e mukuna ġeri tarimarima. ⁶ Moġa lorinai ġita tu asi bitana gena, asi bitana tanu-kava, tarima tari ġevevini kavana, senaġi bitana tataġa, bitana boġeboġe, ema ġera tuġamaġi beġene maoro. ⁷ Gegenani tarimari tu boġi ai ġegenani, ema ġeniuniuni tarimari maki boġi ai ġeniuniuni. ⁸ Senaġi ġita tu laġani ġena tarimarima dainai, ġera tuġamaġi beġene maoro. Ġita tu veġabidadama e veuravini ġesiri kobarai bitana toreri, ema vevaġa-maġuri vetuġamaġina debara kwaraġaunai tana vaġa-iaġoa. ⁹ Korana Barau na eġabi-viriġirato tu dia ġia ġena baru na tana midigumidigu ġana, senaġi vevaġa-maġuri bitana ġabia ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana. ¹⁰ Ġia ġita urarai emaseto tu, ġia ġesi bitana tanu-vanaġi vanaġi ġana, enabe ġita roġo maġuri o mase ġia ma beiaġomani ġaronai. ¹¹ Moġa lorinai ġomi tata boġono vevaġa-kokore-vevini e boġono vevaġa-kava-vevini, maitoma ġovevini kavana.

Vevaġa-riba guruġari tari

¹² Tarikakama mabarami, ġanoġimini, ġomi fakami ai ġeġauvei-kokoreni, Vereġauka aranai ġenarimini e dabara korikori ai ġevaġa-ribamini tarimari boġono gubakauri. ¹³ Ġeri ġauvei dainai boġono gubakau-baregori ema boġono uravini. Ma mainomi ġesi boġono tanu.

¹⁴ Tarikakama mabarami, ġavaġa-naġimini, ġauvei asi ġevevini tarimari boġono sisiba-viniri, ġegarini tarimari boġono vaġa-kokoreri. Moira tarimari boġono vaġa-kavari, tarimarima mabarari ġeri ai boġono vevaġa-gwaġiġi.

¹⁵ Boḡono boḡeboḡe, tarima ta na rakava na rakava voina asi bene veia, senaḡi vanaḡivanaḡi ḡomi tata ḡemi ai ema tari-marima mabarari ḡeri ai maki veiḡa namori moḡo boḡono veiri.

¹⁶ Ġaro mabarari ai boḡono verere. ¹⁷ Ġaro vanaḡivanaḡi boḡono ḡauḡau. ¹⁸ Barau boḡono tanikiu-vinia dagara mabarari ḡeri ai. Korana mani tu Barau ḡena ura ḡomi Keriso Iesu ḡesi ḡomaḡurini nuḡanai.

¹⁹ Iauka Veaḡa karavana asi boḡono vei-busea. ²⁰ Peroveta guruḡari asi boḡono kira-fitoḡari. ²¹ Dagara mabarari boḡono riba-ginikauri; namori moḡo boḡono ḡabi-raḡeri. ²² Rakava dagarari mabarari ḡerina boḡono raka-veḡita.

Vevaḡa-namo guruḡari

²³ Maino Barauna na bene vaḡa-veaḡa ginikaumi. Iaukumi, e ḡemi maḡuri, ema tauḡanimi mabarari ḡia na bene nariri, kerere ta na maki asi bene ḡabimi, bene iaḡo mo, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena iaḡoma ḡaronai. ²⁴ Ġomi ekeamito Barauna ḡena guruḡa mabarari tu moḡoni, ḡia na beveirini.

²⁵ Tarikakama mabarami, ḡai maki iatamai boḡono ḡuriḡuri.

²⁶ Tarikaka mabarari vetarikaka verauna na boḡono vaḡa-namori.

²⁷ Alaunaḡimini Vereḡauka aranai mai fefa boḡono iavi-foforia tarikaka mabarari ḡoirari ai.

²⁸ Ġera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena varevare-bara ḡomi ḡemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA TESALONIKA EKALESIARI ĜERI

2 Tesalonika vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa vaĝa-ruaruana tu mo fefa giniguinena etoreato ma ĝue imaima sebona (6) evanaĝiato murinai ma etoreato. Mo tu ĝia roĝo Korinto ai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato.

Mai fefa nuĝanai siri baregona tu karao 2:3.

Paulo na mai ĝena fefa vaĝa-ruaruana etoreato mainai tu Tesalonika ekalesiari 1) ĝevaĝa-midigu midigurito-ĝoi nuĝanai evaĝa-gwadarito; 2) Iesu ĝena ĝenoĝoi-iaĝoma vaĝa-ruaruana guruĝari kotari ma ekira-vararito; 3) evaĝa-naĝirito, ĝeri veĝabidadamai beĝene ruĝa-gwaĝiĝi bene iaĝo mo, Iesu Vereĝauka bene ĝenoĝoi, ema elaunaĝirito maki, asi beĝene ĝubulefi.

Paulo na ĝena fefa vaĝa-ruaruana tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Nuĝari evaĝa-gwaĝiĝirito, ekirarito, Keriso tu ma beiaĝomani - karao 1
2. Loriri beĝene vetore korana Keriso ĝofaĝofana tu beiaĝoma-guineni roĝo - karao 2
3. Ekalesia aiĝesina beĝene tanu maĝurina - karao 3

¹ Ĝai tauma toitoi, Paulo, Silas, e Timoteo na Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝena ekalesia Tesalonika nuĝanai ĝatore-vinimini.

² Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara e maino ĝemi ai bene tanu.

Keriso ma beiaĝomani ĝaronai, Barau na tarimarima ĝeri rakava voiri bevinirini

³ Tarikakama mabarami, ĝai na tu Barau baĝana tanikiuvinia ĝaro mabarari ai ĝomi daimi ai. Moĝesi baĝa veini tu maoro, korana ĝemi veĝabidadama ebarego-rakavani, ema ĝemi veuravini karomi mabarari ĝeri ai maki ebaregoni.

⁴ Moĝa lorinai ĝomi ĝavaĝa-raĝemini Barau ĝena ekalesia nuĝari ai. Gavaĝa-raĝemini korana ĝomi tu enabe ĝelaimini e ĝevaĝa-midigu midigumini, senaĝi ĝemi veĝabidadama ĝoĝabi-gigitariani.

⁵ Mo veĝa mabarari na Barau ĝena vevaĝa-maoro vetoĝana namona ĝevaĝa-moĝoniani, moĝa anina ĝomi tu ilaila ĝia ĝena Basileia boĝo ĝabiani, korana mo Basileia dainai ĝomidigu-midiguni. ⁶ Barau tu maoro veĝari moĝo beveini: Gomi dei na ĝevaĝa-midigu midigumini tarimari ĝia na ma

bevaġa-midigu midigurini. ⁷ Ema ġemi midigumidigu ġerina bevaġa-iaġaraġimini ema ġai maki. Moġesi beveirani Iesu Vereġauka ma ġena aneru ma seġuka baregori ġesi guba na beġe mariġoni ġaronai. ⁸ Ma karava moremorena ġesi beiaġomani; Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari ema ġera Vereġauka Iesu ġena Vari Namona asi ġeġabi-raġeani tarimari ġeri rakava voiri bema vinirini. ⁹ Ġeri rakava voiri tu maiġa: Ġia tu Vereġauka ġenana e ġena mama seġukana ġenana ma fakari beġe tanuni, midigu vanaġivanāġi beġe ġabini. ¹⁰ Mo tu beġorani Keriso ma beiaġomani ġaronai, ġena tarimarima mabarari na beġene vaġa-raġea, ema ġevaġa-moġoniani tarimari na beġene vaġa-namoa ġana. Ġomi maki ġia ġesi, korana ġaġobata-vinimito, ġoġabi-raġeato nai.

¹¹ Moġa lorinai vanaġivanāġi ġomi iatami ai ġaġuriġurini. Ġera Barau ġanoġiani, ġemi maġuri bene vaġa-namori, korana ġia na ekeamito tu boġono maġuri ġana. Ġia seġukana na ġemi ura namori mabarari ai bene vaġa-ġaunami, ema ġemi veġabidadama dainai ġoveirini ġauveiri e veġari bene vaġa-ġuġururi. ¹² Monana, Iesu Vereġauka arana beġene vaġa-raġea ġomi daimi ai, ema ġomi beġene vaġa-raġemi ġia bakunai. Ġita ġera Barau e Vereġauka Iesu Keriso na ġeri varevare-bara ġerina moġeri dagara mabarari beġene vaġa-ġorari.

2

Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana

¹ Tarikakama mabarami, ġai na ġanoġimini, ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena iaġoma rekenai ema ġera veġoitaġo e raka-vegogo ġia ġesi: ² Nuġami asi beġene veġonu-ġarimoġi, o beġe kirani Vereġauka ġena ġenoġoi ġarona tu bevotu beġe toni neganai, nuġami asi beġene meto. Mo guruġa asi boġono vaġa-moġonia, enabe beġe kirani, mo tu peroveta guruġana, o ġobatai ġekiraġiato guruġana, o ġai na fefa nuġanai ġatoreato guruġana. ³ Tarima ta na veġa irauri ai asi bene ġofami. Korana Vereġauka ġena ġaro tu asi roġo beraġasini, beiaġoni mo, tarimarima ġutuma ġeri veġabidadama beġe raga-kwanerini, ema taravatu ekira-fitoġaiani tarimana befoforini. Ġia tu Barau na karava gabunai bea toreani. ⁴ Tarimarima ġetoma-rakarigo vinirini e ġeguba-kaurini dagara veaġari mabarari mo tarima na bekira-fitoġarini, ema ġia tauġena bevetore-varaġeni. Ġia beiaġoni Barau ġena Rubu Veaġa nuġanai betanu-tarini, benamo bekirani, "Au tu Barau," betoni.

⁵ Au ġomi ġesi roġo tatanuto-ġoi nai, moġeri mabarari akira-varamito. Ġomi na asi ġotuġamaġi-taġorini? ⁶ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana tu toma bere fofori, senaġi dagara ta na elau-ġauani, ġomi tu ma ribami kara. Ġarona korikorinai vau mo taravatu ekira-fitoġaiani tarimana befoforini. ⁷ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana ġena veiġa vekuretoġari initoma kota ġefoforini, senaġi kara beġe ġorani dagarari tu asi roġo beġe ġorani, beiaġoni mo, eruġa-ġaurini tarimana na dabara bekeoani. ⁸ Monai vau taravatu ekira-fitoġaiani tarimana befoforini, senaġi Iesu Vereġauka ma beiaġomani ġaronai, muruna seġukana na bevaġiani, ema ekimore-kimoreni mamana ġesi beiaġomani, benamo bevaġa-rakavaiani. ⁹ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana tu Satani ġena seġukai beiaġomani, ġofaġofa veiġa boruri e nuġa-farevaġi veiġari mabarari beveirini. ¹⁰ Ema ġena veiġa ġeġevari na mase dabaranai ġerakani tarimari beġofarini. Ġia tu beġe rekwa-rekwani, korana beġene maġuri ġana guruġa moġonina tu asi ġeġabi-raġeato e asi ġeura-viniato. ¹¹ Moġa lorinai Barau na tuġamaġi veġonuri ġia nuġari ai bevaġa-raka-toġarini, ġofaġofa beġene vaġa-moġoniri ġana. ¹² Moġa tauna tu, deikara na guruġa moġonina asi ġeġabi-raġeato, senaġi rakava ġeiau-viniato tarimari mabarari tu, Barau na ġeri rakava voiri bevinirini.

Maġuri boġono ġabia ġana Barau na eġabi-viriġimito

¹³ Tarikakama mabarami, ġai na tu Barau baġana tanikiuvinia ġaro mabarari ai, moġesi baġa veini tu maoro, korana ġia na eura-vinimini, ema tovotovonai eviriġimito bene vaġa-maġurimi ġana. Mo maġuri boġo doġariani, korana Iauka Veaġa ġena seġuka na evaġa-maġurimini, Barau ġena tarima veaġami ai evaġa-iaġomini, ema Vereġauka ġena guruġa moġonina ġovaġa-moġoniani. ¹⁴ Barau na ekeamito Vari Namona ġaġobata-vinimito ġenana. Ġomi ekeamito ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena mareva baregona boġono ġabia ġana. ¹⁵ Moġa lorinai, tarikakama, boġono ruġa-gigitari, ġaġobata-vinimito ema fefai ġatore-vinimito vevaġariba guruġari mabarari boġono korana-iaġiri.

¹⁶ Ġera Vereġauka Iesu Keriso tauġena ema Barau ġita Tamara na ġeura-vinirani. Ema ġena varevare-bara ġenana ġita tata nuġara evaġa-kokorerini ema evaġa-kavarani ġera vetuġamaġikau ġia ġenai tatoreani nuġanai, toma bene iaġo vanaġivanaġi. ¹⁷ Ġia ġanoġiani, nuġami bene vaġa-kokoreri, ema bene vaġa-kavami guruġa e veiġa namori boġono veiri ġana.

3

Ĝema boĝono ĝurigiĝuri

¹ Tarikakama mabarami, ĝema guruĝa magonai tu, ĝema boĝono ĝauĝau, benamo Vereĝauka ĝena guruĝa bene raga-rovorovo, ema gabu mabarari ai tarimarima na beĝene ĝabi-raĝea ma vaĝa-namona ĝesi Barau ĝenai, ĝomi ĝemi ai eĝorato kavana. ² Barau boĝono noĝia maki, ĝia na rakava kwaikwai tarimari ĝerina bene vaĝa-maĝurima. Korana dia tarimarima mabarari na Vereĝauka ĝena guruĝa ĝevaĝa-moĝoniani.

³ Senaĝi Vereĝauka tu ma ĝena vetuĝamaĝikau ĝomi ĝemi ai. Ĝia na bevaĝa-kokoremuni, ema Satani ĝenana bevaĝa-maĝurimuni. ⁴ Ĝai ĝema veĝabidadama ĝomi ĝemi ai tu Barau na evinimato, e ĝaribani, ĝakiramito veiĝari ĝoveirini ema roĝo boĝo vei-vesiriĝurini. ⁵ Vereĝauka na ĝemi tuĝamaĝi e ura mabarari bene ĝori-kauri, be Barau ĝena veuravini ema Iesu Keriso na evinimuni vevaĝa-gwaĝiĝina boĝono riba-ĝitakauri.

Ĝauvei tu dagara baregona

⁶ Tarikakama mabarami, Vereĝauka Iesu Keriso aranai ĝakiramuni, ekalesia tarimari ĝubulefiri, ĝavaĝa-ribarito guruĝari asi ĝekorana-iaĝirini tarimari, ĝerina boĝono raka-veĝita. ⁷ Ĝomi ribami ginikau, ĝomi tu ĝai ĝaveito kavana boĝono vei. Ĝai tu asi ĝavei-ĝubulefito ĝomi ĝesi tatanuto-ĝoi nai. ⁸ Tarima ta ĝena-ĝana asi ĝaĝabi-raĝe kavarito-ĝoi, senaĝi ĝavoirito-ĝoi. Ĝai tu boĝi-laĝani ĝaĝauveito-ĝoi, ĝavekwaragiĝito-ĝoi, korana ĝomi ta baĝa vaĝa-doĝe-ganimuni garina. ⁹ Ĝai ma ĝema maoro, ĝomi ĝemi ai ĝema-ĝama baĝa kiraĝini. Senaĝi ĝema ura tu vevaĝa-ĝita namonai baĝana iaĝo, ema ĝai boĝono tovtovoma uranai moĝesi ĝaveito-ĝoi. ¹⁰ Ĝai ĝomi ĝesi tatanuto-ĝoi nai, vevaĝa-riba guruĝana ta ĝavinimito tu maĝesi: “Bema tarima ta ĝauvei asi eurani nai, ĝaniĝani ta maki asi boĝono vinia.”

¹¹ Moĝesi ĝakirani, korana ĝaseĝaĝini tarima tari ĝomi fakami ai tu ĝubulefi ĝetanuni, ĝauvei asi ĝeveini, senaĝi tarima tari ĝeri ĝauvei ai ĝevokoukou-ĝauni. ¹² Vereĝauka Iesu Keriso aranai ĝavaĝa-guruĝa gwaĝiĝirini e ĝasisibavinirini, beĝene tanu-ĝitakau, asi beĝene raka-taĝuitaĝui, senaĝi tauĝeri beĝene ĝauvei, ĝeri-ĝari beĝene doĝari ĝana.

¹³ Senaĝi ĝomi, tarikakama, akiramuni, asi boĝono gau, veiĝa namori veiveiri ai. ¹⁴ Bema tarima ta na mai fe-fai ĝatore-iaĝosirini guruĝari asi eurani bene seĝaĝiri nai, nuĝami ai bene tanu, ĝia ĝesi asi boĝono vekako, be bene

maiakaia. ¹⁵ Āami vetari tarimanai asi boġono vaġa-iaġoa, senaġi tarikakami ġoveirini ilailanai boġono vaġa-ribaia.

Vevaġa-namo guruġari

¹⁶ Vereġauka, ġita ġera maino korana, ġia na ġaro vanaġivanāġi ġena maino bene vinimi ġemi maġuri tata nuġari ai. Vereġauka ġomi mabarami ġesi bene tanu.

¹⁷ Mai vevaġa-namo guruġana au, Paulo, tauġegu na atoreani. Ġegu fefa dokori ai vevaġa-namo guruġari maiġesi kavana ġimaġu na atorerini. Mo tu au ġegu fefa vaġamoġoniri vetoġana.

¹⁸ Ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena varevare-bara ġomi mabarami ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA TIMOTEO ĜENA

1 Timoteo vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa maiĝa tu dia ekalesia doĝorona ta ĝena etoreato, mai tu tarima sebona arana Timoteo moĝo ĝena etoreato. Timoteo tu betaĝu Paulo ĝena evanelia ĝauveina nuĝanai emaguri-ĝenoĝoito (Apostolo 14; 1 Timoteo 1:2).

Paulo na mai fefa Timoteo ĝena tu laĝani 61 ma 65 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 3:15; 4:12; 6:11-12.

Paulo na mai fefa etoreato tu, 1) Timoteo evaĝa-guruĝa toreĝaŭato, vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari na beĝe ĝofaiani garina; 2) ekalesia doĝorona ĝorikaŭri tarimari ema diakono tu aiĝesina tarimari bene ĝabiri; 3) vevaĝa-riba moĝoniri bene vevaĝa-riba-iaĝi; 4) Timoteo elaunaĝiato, Vari Namona eribaŭato moĝa ĝobina bene torea ema bene ĝobata-iaĝia.

Ĝena toretore tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri bene ĝabi-gigitariri - karoa 1
2. Ĝauĝau e toma-rakariĝo guruĝari - karoa 2
3. Veĝitaĝau tarimari baregori ema diakono tu kamasiri beĝene ruĝa - karoa 3
4. Vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari - karoa 4
5. Vetuĝunaĝi-iaĝovini tarimana e ekalesia doĝorona aiĝesi beĝene tanu - karoa 5-6

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu, ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Mai apostolo ĝauveina aveiani tu ĝita ĝera vaĝa-maĝuri Barauna ema Keriso Iesu ĝeri guruĝa lorinai. Ĝita tu Keriso Iesu ĝenai moĝo tavetuĝamaĝikauni.

² Timoteo, ĝoi atore-vinimuni, natugu korikori veĝabidadama nuĝanai. Barau ĝita Tamara ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vereĝauka ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, e maino ĝemu ai bene tanu.

Vevaĝa-riba ĝofaĝofa tarimari loriri bono toreri

³ Makedonia ĝana naiaĝo atato nai, ĝoi avaĝa-guruĝamuto, akirato, Efeso ai bono tanu. Korana tarima tari monai tu guruĝa ĝofaĝofari ĝevevaĝa-riba iaĝirini. Ĝoi na moĝeri tarima bonoa kirari, beĝene doko. ⁴ Bono kirari, sinasina e tuburi ĝatari arari tu asi beĝene vetauri, korana moĝeri na tu veĝareveĝare moĝo beĝe vaĝa-ĝorarini. Ema moĝeri maki ĝia ĝeri veĝabidadama asi beĝe vaĝa-kavarini, ema Barau na ĝita ĝerai kara neveia etoni dagarana asi beĝe

ribaiani. ⁵ Au ġegu mai guruġa tauna korikori tu ġegu ura veuravini bene fofori. Mo veuravini tu nuġa namo vedaureana, tuġamaġi iobukaiobukana, ema veġabidadama moġonina ġerina eiaġomani. ⁶ Tarima tari tu moġeri na ġeraka-veġitato, benamo guruġa babori, asi tauri guruġari ġekiraġirini. ⁷ Ġia ġeurani tu Barau ġena taravatu vevaġa-riba-iaġiri tarimari ai beġene iaġo, senaġina ġia tauġeri ġeri guruġa tu asi ġetuġamaġi-fakarini, ġeguruġa-iaġirini dagarari tauri korikori maki vekuretoġa rakava, asi ribari.

⁸ Ġita ribara, taravatu tu namo bema tarima na beġauvei-iaġi ginikauani nai. ⁹ Maiġa maki ma ribara: Taravatu ġeveirito tu dia vei-iobukaiobuka tarimari ġeri, senaġi taravatu asi ġekorana-iaġirini tarimari ġeri, ema kira-sirivaġi tarimari ġeri, Barau garina asi ġegarini e vei-rakava tarimari ġeri, asi veaġa tarimari ema Barau asi ġegubakauani tarimari, sinari e tamari ġevaġirini ema vaġivaġi tarimari. ¹⁰ Mata-boraġa e veġuravanaġi tarimari, tau o vavine karori ġesi ġekimani tarimari, tarimarima ġelemarini benamo ma ġevoivoi-iaġirini tarimari, ġofaġofa tarimari Kota nuġanai ġofaġofa guruġari ġekiraġini. Ema veiġa rakavari ġutuma ġeveini vevaġa-riba guruġari moġoniri ġesi asi ilaila. Taravatu tu moġeri tarimarima ġeri ġeveirito. ¹¹ Mo vevaġa-riba guruġari moġoniri tu Vari Namona nuġanai, Barau na au eviniguto bana kiraġi-foforiri ġana. Mo Vari Namona tu mareva namo Barauna ġena mama e seġuka varina.

Paulo na Keriso etanikiu-viniato

¹² Ġera Vereġauka Keriso Iesu na kokore eviniguto, ema etuġamaġiguto ma ġegu vetuġamaġikau ġena vetuġunaġi ba-iaġo-vinini. Moġesina naima etoreguto, ġena vetuġunaġi bana iaġo-vinia ġana. Moġa lorinai atanikiu-viniani. ¹³ Moġoni, guinenai au na Keriso tu aguruġa-rakava viniato-ġoi, alai-veġitaiato-ġoi ema avei-veġareveġare rakavaiato-ġoi. Senaġi Barau na evetuġa-ġwaguto, korana mo negai kara aveiato-ġoi tu au asi ribagu, ema Keriso asi avaġa-moġoniato-ġoi. ¹⁴ Ġera Vereġauka ġena varevare-bara barego lelevaġi au iatagu ai ebubu-kauato, veġabidadama e veuravini ġesi. Mo veġabidadama e veuravini tu Keriso Iesu ġesi bita sebonani vau bita ġabirini dagarari.

¹⁵ Mai guruġa tu moġoni, ema tarimarima mabarari na beġene ġabi-raġea e beġene vaġa-moġonia tu namo: Keriso Iesu tanobara ġana eiaġomato tu vei-rakava tarimari vaġa-maġuriri ġana. Vei-rakava tarimari mabarari fakari ai rakava kwaikwai tarimana tu au. ¹⁶ Senaġi Barau ġena vevetuġaġwa au, rakava kwaikwai tarimagu,

ġegu ai etoreato, korana Keriso Iesu ġena vevaġa-gwaġiġi bene vaġa-foforia ġana. Vevaġa-ġita namonai bene vaġa-iaġogu, tarimarima na beġene vaġa-moġonia vau, ġia ġenai beġene veġabidadama, maġuri vanaġivanaġi beġene ġabia ġana. ¹⁷ Barau tu tanu-vanaġivanaġi Verena, ġia mase asi ribana, asi ġitaġitana, ġia ġereġana kwariġutu moġo Barau. Ġia moġo bitana gubakaua, bitana vaġa-raġea toma bene iaġo mo vanaġivanaġi. Amen.

Timoteo na vetari namona bene vetari-iaġia

¹⁸ Timoteo, natugu o, au mai vaġa-naġi ġoi avinimuni, peroveta tarimari na ġeperoveta-iaġimuto ilailanai, moġeri bono tuġamaġi-taġori. Mo peroveta guruġari bono korana-iaġiri, be Barau ġena vetari nuġanai vevaġi namona bono veia. ¹⁹ Ġemu veġabidadama bono ġabi-gigitaria, ema nuġamu iauna namo bene tanu. Tarima tari na nuġari garori asi ġeseġaġi-vinirito, benamo ġeri veġabidadama tu noġa bouti fore ai ġevaġa-daġi-kauani, benamo eġwa-kirakiraiani kavana. ²⁰ Moġesi ġeveito tarimari ta tu Himenaio ma ta tu Alesanda. Ġia tauri ruarua tu Satani ġimana nuġanai atorerito. Korana ġia beġene riba, be Barau asi ma beġene vei-veġare veġarea ġana.

2

Rubu toma-rakariġo dabarana korikori

¹ Au ġegu sisiba giniguinena tu maiġa: Tarimarima mabarari urari ai Barau boġono noġi-vinia, boġono ġauġau, tarimarima urari ai Barau e tarima vekaravari ai boġono ruġa, Barau boġono noġia ema boġono tanikiu-vinia. ² Kini e gavamani mabarari ġeri maki boġono ġuriġuri, be bitana tanu-ginikau ma mainora ġesi, ema Barau bitana korana-iaġia ma moġonira ġesi. ³ Moġesi tu namo, ema Barau ġera vevaġa-maġuri tarimana bita vaġa-verereani. ⁴ Barau eurani tarimarima mabarari beġene maġuri ema guruġa moġonina beġene ribaia. ⁵ Korana Barau tu sebna kwariġutu moġo; ema Barau e tarimarima vefakari ai eruġani tarimana maki sebna moġo, Keriso Iesu. ⁶ Ġia tauġena ġena maġuri evinito, tarimarima mabarari bene voi-ġenoġoiri ġana. Barau ġena vevaġa-moġoni na tu mo ġaro eġabi-viriġiato, monai vau ema fororito. ⁷ Moġesina nai au etoreguto, apostolo e ġobata tarimagu. Mai tu moġoni, asi aġofamini. Au etoreguto tu, irau bese tarimari ġeri ai veġabidadama korikorina bana vevaġa-riba-iaġiri.

⁸ Au aurani gabu mabarari ai tau tu ġimari veaġari beġene ġabi-vaisiri ġauġau nuġanai. Senaġi ġauġau ai ġimari veaġari

beĝe ĝabi-vaisirini nai tu, nuĝari tu asi baruri ema asi daradarari ĝesi.

⁹ Au aurani vavine maki beĝene vedabuĝa-ginikau, ma vegubakauri ĝesi dabuĝa beĝene riĝo. Ĝuiri asi beĝene fego-irauirauri, ema golo o aĝeva ma marevari irauirau na asi beĝene vera, ema voiri baregori dabuĝari na maki asi beĝene vedabuĝa. ¹⁰ Senaĝi veiĝa namori ema roroĝotori mabarari veravera noĝa beĝene veiri. Korana Barau ĝegubakauani vavineri ĝeri veiĝa korikori tu moĝesina. ¹¹ Vavine na Barau ĝena guruĝa beĝene seĝaĝi-viniri ma nuĝa ĝave-mukori ĝesi, asi beĝene guru-raĝe. ¹² Au asi aurani vavine vevaĝa-riba ĝauveina beĝene vei, ema veĝorikau maĝurinaĝi ĝia na tau asi beĝene guine-iaĝiri, ema asi beĝene guru-raĝe. ¹³ Korana Barau na Adamu evei-guineato, murinaĝi vauro Eva ma eveiato. ¹⁴ Ema Satani na tu dia Adamu eĝofaiato, senaĝi Eva eĝofaiato, benamo evei-rakavato. ¹⁵ Senaĝina vavine tu mero beĝene ĝabi. Korana monana vavine vevaĝa-maĝuri beĝe ĝabiani. Mo tu bema ĝeri veĝabidadama e veuravini beĝe ĝabi-taririni ema beĝe veaĝani e beĝe tanu-ginikauni.

3

Veĝorikau tarimari rubu nuĝanai

¹ Mai guruĝa tu moĝoni: Bema tarima ta eura-rakavani, ekalesia ĝorikauna dagina bene ĝabia etoni, ĝia tu ĝauvei namo vedaureana eura-viniani. ² Ekalesia ĝorikauna tarimana tu maiĝesi bene tanu: Ĝia tu vei-iobukaiobuka tarimana, rakava ta ĝenai asi boĝoitaĝoani. Ĝia tu ĝaraĝona vavine sebona moĝo, vevaĝa-gwaĝiĝi tarimana, ĝena tuĝamaĝi e veiĝa maki roroĝoto. Tarima boruri eĝabiraĝerini ĝena numai ema vevaĝa-riba ĝauveiri ma ribana tarimana. ³ Asi niuniu rakava-rakava tarimana ema asi eniara-niarani tarimana, senaĝi manau ema maino tarimana; moni asi emata-ĝaniĝanini tarimana. ⁴ Ĝena numa tarimari eĝitaĝau-ginikaurini tarimana ema natuna keikeiri na garona ĝeseĝaĝi-viniani ma vegubakauri ĝesi tarimana. ⁵ Korana bema tarima ta na ĝena numa tarimari korikori asi beĝitaĝau-ginikaurini nai tu, kamara dabarai Barau ĝena ekalesia doĝorona beĝita-ĝauani? ⁶ Ekalesia variguna na veĝorikau dagina asi bene ĝabia, korana beveiavini ĝesi. Korana bevekokorokuni nai, Barau na vevaĝa-maoro bevei-viniani Diabolo evei-viniato kavana. ⁷ Ĝia tu asi ekalesia na maki ĝegubakauani tarimana, ma tari na guruĝa rakavari asi beĝe kiraĝini ĝenai, ma Diabolo ĝena rigirigi ai maki asi bea toĝani.

Diakono tarimari

⁸ Diakono maki moĝesi, tarimarima na ĝeri veiĝa namori lorinai ĝegubakaurini tarimari, ema dia dagara ta kiraĝi-iaĝinai tu tarima ta ĝenai tu guruĝa ta ĝea kiraĝiani, ma ta ĝenai tu guruĝa boruna ta ma ĝea kiraĝiani tarimari. Wain asi ĝeniu-ĝutumaiani, ema moni e farefare asi ĝemata-ĝaniĝani-iaĝirini, ema veiĝa ĝofaĝofari ĝerina moni o farefare asi ĝeĝabini tarimari. ⁹ Ĝia na guruĝa moĝoniri korikori vekuretoĝari Barau na ĝita taveĝabidadamani tarimara ĝerai ema vaĝa-foforirito, moĝeri ĝeĝabi-gigitaririni nuĝari ma iobukaiobukari ĝesi. ¹⁰ Ĝia tu boĝono tovonagi-guineri. Bema ĝeri ai vetoukau ta asi boĝo ĝoitaĝoani nai, diakono dagina beĝene ĝabi. ¹¹ Ĝaraĝori vavineri maki tarimarima na ĝegubakaurini vavineri, asi ĝeverori-toreni, ma vevaĝa-gwaĝiĝi ribari e ma ĝeri vetuĝamaĝikau dagara mabarari ĝeri ai. ¹² Diakono tu ĝaraĝona vavine sebona moĝo, natuna ema ĝena numa tarimari ĝitaĝauri ma ribana. ¹³ Korana diakono ĝauveina ĝevei-ginikauani tarimari tu tarimarima na beĝe gubakaurini, ema ĝia tauĝeri maki nuĝari ma kokoreri ĝesi Keriso Iesu ĝenai ĝeri veĝabidadama beĝe vaĝa-ruĝarini.

Guruĝa vekuretoĝa mabarana

¹⁴ Oba, au ĝegu tuĝamaĝi tu bana raga-iaĝosi, be banasi ĝitamu, senaĝina mai guruĝa tu atore-vinimuni. ¹⁵ Bema bakwaiboni nai, mai guruĝa na bene vaĝa-ribamu, tarimarima Barau ĝena bese nuĝanai tu kamasi beĝene tanu. Barau ĝena bese tarimari tu maĝuri Barauna ĝena ekalesia, ema ĝia tu guruĝa moĝonina duĝuna baregona ema korana. ¹⁶ Moĝoni, Barau korana-iaĝina tu vekuretoĝa ema dobumasemase, Barau na evaĝa-foforiato tu maiĝa: Ĝia tu efoforito tarima tauĝaninai, Iauka Veaĝa na iobukaiobukana ekiraĝiato, aneru na ĝeĝitaiato. Tanobara mabarari fakari ai ĝeĝobata-iaĝiani, tanobarai tarimarima na ĝevaĝa-moĝoniani, ĝena mareva baregonai Barau na eĝabi-varaĝeato.

4*Vevaĝa-riba ĝofaĝofa tarimari*

¹ Iauka Veaĝa na ekiraĝi-foforiani, tarima tari ĝoirara ĝarori ai Keriso ĝabidadama-vinina beĝe raga-kwaneani, benamo ĝofaĝofa iaukari beĝe seĝaĝi-vinirini, ema iauka rakavari ĝeri vevaĝa-riba beĝe ĝabi-raĝerini. ² Mo vevaĝa-riba tu guruĝa ĝofaĝofa tarimari na beĝe kiraĝirini. Ĝia ĝeri tuĝamaĝi iobukaiobuka dabarana tu emaseto, noĝa

moĝo auri seĝuka lelevaĝi na ĝegabu-maserito kavana. ³ Mo tarima na tarimarima ĝekira-ĝoirini asi beĝene veĝaraĝo, ema ĝaniĝani tari beĝe kiraĝirini tu asi beĝene ĝani. A mo ĝaniĝani tu Barau na eveirito dagarari. Keriso ĝevaĝa-moĝoniani e guruĝa moĝonina ĝeribaiato tarimari na beĝene ĝaniri vaĝa-namo ĝauĝauna murinai. ⁴ Korana tu dagara mabarari Barau na eveirito tu namo moĝo. Ma ĝaniĝani ta tu asi bitana ruĝaia, bema Barau tatanikiu-viniani vau taĝabiraĝerini nai. ⁵ Korana mo tu Barau ĝena guruĝa na ema ĝuriĝuri na ĝevaĝa-veaĝarini Barau ĝoiranai.

Keriso ĝena vetuĝunaĝi tarimana namona

⁶ Bema ĝoi na moĝeri guruĝa tarikakara bovaĝa-ribarini nai, ĝoi tu Keriso Iesu ĝena vetuĝunaĝi tarimamu namomu ta. Ema Iesu ĝabidadama-vinina guruĝari moĝoniri ema vevaĝa-riba guruĝari namori okorana-iaĝirini, maniĝeri tu iauka ĝaniĝaniri, ĝoi ĝeĝubu-iaĝimuni. ⁷ Sinasina babori ĝerina tu bono veĝita ema bono raga-kwaneri. Barau korana-iaĝi-korikorinai bono kokore. ⁸ Tauĝanina vaĝa-kokorena veĝari ĝeri namo tu misina moĝo, senaĝi Barau korana-iaĝina ĝena namo tu barego lelevaĝi dabara mabarari ai tuna. Korana monana tu namo bita doĝariani mai maĝuri nuĝanai ema ĝoira maĝurinai. ⁹ Mo tu guruĝa moĝonina, be bitana ĝabiraĝe-ginikaua. ¹⁰ Moĝa uranai tavekwaragi ni ema tamidigu-midiguni, korana tu maĝuri Barauna ĝenai ĝera tuĝamaĝikau tatore-kauani. Ĝia tu tarimarima mabarari ĝeri vevaĝa-maĝuri Barauna, ma ĝia tu ĝevaĝa-moĝoniani tarimari ĝeri vevaĝa-maĝuri Barauna korikorina.

¹¹ Mai guruĝa maiĝeri bono velaunaĝi-iaĝiri e bono vevaĝa-riba-iaĝiri. ¹² Ta na ĝoi asi bene ĝita-fitogamu, korana ĝoi tu maraĝa variĝu moĝo, senaĝi vevaĝa-ĝita-iaĝi tarimamu namomu ai bono iaĝo ĝemu guruĝai, veĝai, veuravini ai, veĝabidadamai, ema maĝuri namo vedaureanai. ¹³ Buka Vevaĝa bono iavi-foforia tarimarima ĝeri ai, bono ĝobata-iaĝia, bono vevaĝa-riba-iaĝia, bene iaĝo mo, au bana iaĝosi. ¹⁴ Barau na evinimuto varevarena ĝauvei-iaĝinai asi bono moira. Mo varevare o seĝuka tu peroveta guruĝari ĝerina oĝabiato dagarana, ekalesia ĝorikauna tarimari ĝimari ĝoi debamu ai ĝetore-kaurito ĝaronai. ¹⁵ Moĝeri dagara bono ĝauvei-iaĝi ĝitakauri. Mai ĝauvei bono kokore-iaĝia nuĝamu e tauĝanimu mabarari ĝesi, be ĝemu kokore tarimarima mabarari na beĝene ĝitaia. ¹⁶ Ĝemu maĝuri ĝobina bono torea, ema ĝemu vevaĝa-riba guruĝari loriri bono toreri. Mai veĝa maiĝeri bono vei-vanaĝi vanaĝiri. Korana

bema moĝesi boveini nai, tauĝemu bovevaĝa-maĝurini ema ĝeseĝaĝi-vinimuni tarimari maki bovaĝa-maĝuririni.

5

Ĝauvei veĝabidadama tarimari rekeri ai

¹ Tarima baregona ta asi bono kira-feia; senaĝi bono vaĝa-guruĝa ĝaveĝavea tamamu kavana. Maraĝa variĝu tu bono vaĝa-guruĝari tarikakamu kavana. ² Vavine baregori sinamu kavana bono veiri, ema vavine variĝu tobamu kavana bono veiri, ma nuĝa namo vedaureana ĝesi.

³ Vabu ĝereĝari kwariĝutu moĝo nai tu bono gubakauri. ⁴ Senaĝina vabu ta bema ĝia tu ma natuna, o ma tubuna nai tu, ĝia guine tu Barau korana-iaĝina veiĝana ĝeri bese nuĝanai roĝo beĝene riba-iaĝia e beĝene vaĝa-foforia. Mo tu ĝeri bese ĝobiri beĝene toreri ema vaĝa-kavari. Moĝesina veiĝari ai tu tamari e sinari ma tuburi ĝaukari ĝeri vekwaraĝi ĝevaĝa-voi ĝenoĝoirini. Ma maiĝesi veiĝari na tu Barau ĝevaĝa-iakuani. ⁵ A vabu, ĝereĝana moĝo asi tau ĝitaĝauna, ĝena tuĝamaĝikau tu Barau ĝenai moĝo betoreani. Boĝilaĝani beĝauĝauni, Barau benoĝiani bene vaĝa-kavaia ĝana. ⁶ Senaĝi tauĝanina vaĝa-vererena moĝo veiĝana eveiani vabuna tu varau emaseto, enabe roĝo maĝuri etanuni. ⁷ Mai guruĝa tu vabu mabarari bono viniri, be ta ĝenai rakava ta asi beĝene doĝaria. ⁸ Senaĝi bema tarima ta na garagarana, o sikira ĝena numa tarimari korikori, ĝeri-ĝari asi eĝwaĝwaraĝasini e eĝuburini nai, ĝia ĝena veĝabidadama Keriso ĝenai tu ekure-toĝaiani. Ĝia ĝena rakava na tu asi eveĝabidadamani tarimana ĝena rakava maki evanaĝiani.

⁹ Vabu ta arana asi bono torea roĝo, vabu mabarari arari otorerini bukanai. Senaĝina bema ĝia ĝena maĝuri laĝanina 60 evanaĝiato, ema tau sebona moĝo eĝaraĝoato. ¹⁰ Ema ĝena veiĝa namo lorinai tarimarima na ĝeribaiani, e natuna ĝobiri etore-ginikaurini, varivari tarimari eĝabi-raĝerini ĝena numai, veaĝa o ekalesia tarimari kwakuri eĝurigiirini, (moĝa anina tu tauĝena evetore-riĝoni), ĝevaĝa-midigu midigurini tarimari evaĝa-kavarini, ema veiĝa namori ai ekokoreni vabuna moĝo arana bono torea.

¹¹ Senaĝi vabu variĝuri tu arari asi bono toreri, korana ĝeri tuĝamaĝi rakavari na beĝe ĝori-kaurini, benamo Keriso ĝenana beĝe raka-veĝitani, benamo ma beĝe veĝaraĝoni. ¹² Benamo metona tauĝeri na beĝe ĝabiani, korana ĝeri guruĝatore guinena Keriso ĝenai ĝefitoĝaiani lorinai. ¹³ Ĝubulefi beĝe ribaiani ema numa loriri ai beĝe raĝekau-raĝe-kauni. Dia ĝubulefi moĝo, senaĝina beĝe mugumuguni, raka-boĝeraĝe boĝeraĝe ema asi ĝere kiraĝiri

guruḡari beḡe kiraḡirini. ¹⁴ Moḡa lorinai au aurani vabu variḡuri tu beḡene veḡaraḡo, be naturi beḡene vaḡa-ḡorari, ema ḡeri numa beḡene ḡita-ḡauri, benamo evetari-vinirani iaukana faka ta asi beḡene vinya ḡita bene ḡofaḡofa-iaḡira ḡana. ¹⁵ Korana vabu tari tu varau Iesu ḡena dabara na beḡe raka-veḡita, benamo Satani murinai ḡerakani.

¹⁶ Senaḡi bema Iesu evaḡa-moḡoniani vavinena ta ḡena numai vabu tari ḡetanuni, mo vavine na mo vabu bene ḡitaḡau-ginikauri, be ekalesia iatanai meto asi beḡene torekau. Moḡesi tu vau ekalesia na tu ḡereḡari ḡetanuni vaburi moḡo beḡita-ḡaurini.

¹⁷ Ekalesia ḡeḡori-kauani tarimari, ekalesia ḡauveina ḡevei-ginikaurini tarimari, tu boḡono gubakau-baregori, ema voiri iatari ai boḡono torekau. Mai tu Barau ḡena guruḡa ḡeḡobata-iaḡirini e ḡevevaḡa-riba-iaḡirini tarimari aki-raḡirini. ¹⁸ Korana Buka Veḡa tu maiḡesina ekirani, “Boromakau na widi efanafana-iaḡirini nai tu, muruna asi bono barubarua.” Ma ekirani, “Ḡauvei tarimana ḡena ḡauvei tu voina bene ḡabia, moḡesina tu maoro.”

¹⁹ Bema tarima ta na ekalesia eḡori-kauani tarimana ekirani, ḡia tu ekerereni nai tu, asi bono seḡaḡi-viniri, bene iaḡo mo, tarima ruarua o toitoi na beḡe vaḡa-moḡoniani vau. ²⁰ Ḡevei-rakavani tarimari tu ekalesia tarimari ḡoirari ai bono vaneri, be tarimarima maki beḡene gari.

²¹ Barau e Keriso Iesu ema aneru veaḡari ḡoirari ai au ḡoi avaḡa-guruḡamuni, mai vevaḡa-naḡi guruḡari bono seḡaḡi-viniri nuḡamu sebonai. Tarima baregori ema garagaramu moḡo asi bono ḡabi-raḡeri. ²² Gimamu tarima ta tubuanai asi bono torekau-ḡarimoḡia, tari ḡeri veḡa rakavai asi bono veirakava, tauḡemu lorimu bono vetore, bono namo-vedaurea.

²³ Nanu korikori moḡo asi bono niu, senaḡi wain koturi kota maki bono niu, korana nuḡamu bene iarevaia, okevekinikini ḡutumani bene.

²⁴ Tarimarima tari ḡeri rakava tu fofori-ginikau, ma moḡeri rakava na ḡia tu ḡeraga-kwanerini, benamo ḡeiaḡo-guineni Barau ḡena Kota gabuna ḡana. Senaḡi tari ḡeri rakava tu vekuretoḡa, gabivau muriri na ḡerakanaḡi-rakanaḡini. ²⁵ Moḡesina moḡo veḡa namori maki maḡatai foforitaḡo. Senaḡina veḡa namori tari asi ḡefofori-ḡariḡarini dagarari tu vekuretoḡa moḡo asi beḡe tanuni, senaḡi beḡea foforini.

6

¹ Tuḡunaḡi ḡeiaḡo-vinini tarimari na ḡeri baregona tu beḡene gubakaua ema ḡena veḡorikau gaburenai beḡene tanu. Moḡesina beḡe veini nai tu, ḡeri baregona na Barau

arana ema ġita ġera vevaġa-riba iatari ai guruġa rakavari asi bekiragħini. ² Bema tuġunaġi ġeiaġo-vinini tarimari ġeri baregori tu Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari nai tu, maiġesi asi beġene tuġamaġi, “Mai tu au tarikakagu, be garona asi naseġaġia e asi nagubakaua.” Asiġina! Ġia tu maiġesi neġi beġene vei, ġeri baregori ġeri vetuġunaġi misikose mabarari beġene iaġovini-ginikau. Korana ġia ġeri ġauvei ġena namo tu ġeri baregori, Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari, na beġe ġabiani; moġeri tu ġia ġatari namori.

Vevaġa-riba ġofaġofa ema farefare moġoniri

Maiġeri dagara ġia bono vaġa-ribari ema bono launaġi-iaġiri. ³ Bema tarima ta vevaġa-riba gofaġofari bevevaġa-riba iaġirini, ema ġena vevaġa-riba ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena guruġa moġonina ġesi asi besebonani, ma Barau ġena maġuri asi bevaġa-ribarani, ⁴ ġia tu veiavi tarimana, ema dagara ta asi etuġa-maġi-fakaiani. Ġia tu vedanaġi iraurauri beveini, ema Barau ġena guruġa bevevane-iaġirini. Moġeri na tu mama, vevane, guruġa rakavari, tarimarima ġeri ai vevaġa-daġa tuġa-maġiri rakavari beġe vaġa-ġorarini, ⁵ ema vanaġivanaġi veġareveġare maki asi ġedokoni. Moġesina ġeveini tarimari ġeri tuġamaġi tu rakava kwaikwai, ema guruġa moġonina na ġeraka-veġitato; ġia mataboru ġetuġamaġini, Barau korana-iaġina tu farefare ġutuma bodoġarini dabarana.

⁶ Moġoni, Barau ġekorana-iaġiani, ema farefare voġori na ma asi ġeiaġoni tarimari tu farefare ġutuma lelevaġiri beġe ġoitaġoni. ⁷ Korana dagara ta tanobara ġana asi taġabi-iaġomaiato, ema dagara ta maki tanobara na asi bita ġabi-iaġoani, asiġina! ⁸ Moġa lorinai, bema ġita ma ġara ġaniġani e ma ġera dabuġa nai tu, bitana kira, maiġeri tu ilaila ġemai. ⁹ Tarimarima deikara ġeurani farefare ġutuma lelevaġi beġene doġari ġetoni tarimari tu veribaġani na eġabirini, ġeri ura babori ema ura rakavari na evaġa-daġa-raġerini, monana einu-riġorini rakava ġana ema karava gabuna ġana. ¹⁰ Korana moni uravinina tu rakava mabarari lamuna. Tarimarima tari moni ġeuravini-baregoani tu Iesu ġabi-dadama-vinina na ġeraka-veġitato, ema nuġa midigumidigu vovoka na nuġari eġwanurini.

Paulo ġena vevaġa-riba guruġari Timoteo ġenai

¹¹ Senaġi ġoi, Barau ġena tarima, moġeri dagara mabarari bono raga-kwaneri! Benamo veġa iobukaiobukari, Barau korana-iaġina, veġabidadama, veuravini, vevaġa-gwaġiġi, nuġa manau bono vetauri ma kokoremu ġesi. ¹² Veġabidadama vetarinai bono kokore. Maġuri

vanaġivanaġi bono ġabi-taria, korana mai maġuri uranai tu Barau na ġoi maki ekeamuto, tarimarima ġutuma ġoirari ai ġemu veġabidadama okiraġi-foforiato ġaronai.

¹³ Barau na dagara mabarari maġuri evinirini, ema Keriso Iesu Pontio Pilato ġoiranai evevarifiuto tu guruġa namona ekiraġiato. Mai Barau e Keriso Iesu ġoirari ai ġoi аваġanaġimuni: ¹⁴ Mai taravatu guruġari mabarari bono korana-iaġiri nuġamu asi vetoukauna ta ġesi ema kerere ta ġemu ai maki asiġina, roroġoto moġo, bene iaġo mo, ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena iaġoma ġarona. ¹⁵ Barau tauġena ġena ġaro korikori beaġasini ai vau, Iesu Keriso befoforini. Barau ġereġana moġo Vere namo vedaureana, Vegitaġau Tarimana sebona kwariġutu tu, kini ġeri Kini ema vere ġeri Vere. ¹⁶ Ġia moġo ġereġana etanu-vanaġi vanaġini; ġia tu mama barego lelevaġina nuġanai etanuni, moġa lorinai ta na asi beraka-kaviani riba; ġia tu ta na asi eġitaiato ema ta na asi beġitaiani riba. Ġia ġenai vegubakau ema seġuka bene tanu mo vanaġivanaġi. Amen.

¹⁷ Farefare ġutuma tarimari mai tanobarai bono kirari, asi beġene veiavi, tanobara farefareri ġeri ai ġeri tuġamaġi-dadamaġi asi beġene torea, korana moġeri mabarari beġe korini, senaġi Barau ġenai beġene vetuġamaġikau; ġia na dagara namori ġutuma evinirani ġera verere ġari. ¹⁸ Bono kirari, veiġa namori beġene vei, veiġa namori ġeri farefare namori ai beġene vaġa-iaġori. Veġabiraġe tarimari ai beġene iaġo ema ġeri farefare tarima tari maki kota beġene viniri ma verereri ġesi. ¹⁹ Mo dabarai ġia ġeri farefare namori beġe vaġa-vegogo-torerini ġoirari ġarori ġana, ema maġuri korikori beġe ġabiani.

²⁰ Timoteo, Barau na evinimuto guruġari bono ġabi-tariri, guruġa rakavari e guruġa babori ema iaunega ġofaġofari vevaneri ai asi bono raka-toġa. Tarima tari na mo iaunega ġekiraġirini, “Riba”. Mo tu ġeġofaġofani. ²¹ Tarimarima tari na mo “Riba” ġetoni moġa ġeġabi-raġerito, benamo ġeri veġabidadama Iesu ġenai ġeiaġuiato.

Barau ġena namo e varevare-bara ġomi ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA TIMOTEO ĜENA

2 Timoteo vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na Timoteo ĝena mai fefa vaĝa-ruaruana tu Paulo Romai ediburato taiminai etoreato. Etoreato laĝanina tu 66 ma 67 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 1:13-14; 2:15; 4:1-5.

Paulo na mai fefa vaĝa-ruaruana etoreato, ĝena ura tu, 1) Timoteo maĝuri moĝoni ai moĝo bene tanu; 2) meto baregori beĝoitaĝoni nuĝanai asi bene moira, senaĝi vetuĝunaĝi ĝauveina bene kokore-iaĝia.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Keriso varina moĝonina Timoteo na bene ĝabi-gigitaria - karoa 1
2. Keriso ĝena vetuĝunaĝi ĝauveina bene korana-iaĝia - karoa 2
3. Keriso ĝenana beĝe veĝitani tarimari guruĝari ekiraĝito - karoa 3
4. Keriso ĝena guruĝa ĝereĝana moĝo bene ĝobata-iaĝia - karoa 4:1-5
5. Paulo ĝena veĝabituĝu guruĝari etuĝuto - karoa 4:6-22

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu, Barau ĝena ura lorinai; ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Barau na etuĝuguto, ekiraĝi-toreato maĝurina Keriso Iesu ĝenana bita doĝariani maĝurina bana ĝobata-iaĝia ĝana.

² Timoteo, ĝoi atore-vinimuni, natugu, aura-vinimuni. Barau ĝita Tamara ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vereĝauka ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, e maino ĝemu ai bene tanu.

Paulo ĝena vevaĝa-namo e vevaĝa-kokore guruĝari

³ Boĝi e laĝani vanaĝivanaĝi ĝegu ĝuriĝuri nuĝari ai ĝoi atuĝamaĝimuni. Ĝegu ĝauĝau nuĝari ai tu Barau, ma nuĝagu iau-namona ĝesi vetuĝunaĝina aiaĝo-viniani Barauna, atanikiu-viniani. Barau tu au tubugu ĝatagu na maki vetuĝunaĝina ĝeiaĝo-viniato. ⁴ Otaĝito atuĝamaĝiani, ema ĝegu ura baregona ĝoi ma bana ĝitamu, ĝegu iaku bene barego ĝana. ⁵ Ĝoi ĝemu veĝabidadama moĝonina ma atuĝamaĝi-ĝenoĝoiani. Mani veĝabi-dadama maniĝa tu tovotovonai tubumu vavinena Lois e sinamu Eunike ĝeri ai maki etanuto-ĝoi. Au aribani, mo veĝabidadama sebona tu ĝoi ĝemu ai etanuni. ⁶ Moĝesina nai avaĝa-vetuĝamaĝi ĝenoĝoimuni, Barau na evinimuto varevarena, au ĝimagu

iatamu ai atore-kauato nai, oġabiato dagarana, bono ġauvei-iaġia. ⁷ Korana Barau na ġita evinirato Iaukana na tu nuġara asi bevaġa-garirini Iaukana, senaġi kokore, veuravini, e nuġa-gwaġiġi evinirani Iaukana.

⁸ Ġita ġera Vereġauka ġena guruġa kiraġi-foforinai asi bene maiakamu, ema au Keriso ġaramanai dibura numai atanuni nai maki, maiakagu na asi bene maiakamu. Senaġi Barau ġena kokore ai bono vevaġa-gwaġiġi ema au ġesi bono sebona, be Vari Namona ġaramanai bitana midigumidigu. ⁹ Ġia na evaġa-maġurirato ema ġena keakea veaġana na ekearato ġena tarimarimai bitana iaġo ġana. Moġesi eveito tu, dia ġita ġera veiġa e ġauvei namo naima, senaġi ġia tauġena ġena ura e ġena varevare-bara na moġo. Mo varevare-bara tu tovotovonai veġata, guba e tanobara roġosi roġo bere veia nuġanai, Barau na Keriso Iesu ġenana evinirato. ¹⁰ Senaġi maitoma tu ġita ġerai Vevaġa-maġuri Tarimana Keriso Iesu eiaġomato lorinai, mai varevare-bara ġita ġerai ema fororito. Keriso na mase ġena seġuka evaġa-koriato, ema Vari Namona ġenana maġuri e tanu-vanaġivanāi evaġa-foforiato. ¹¹ Barau na au etoreguto tu mai Vari Namona bana ġobata-iaġia, bana ġwa-rosia, ema bana vevaġa-riba-iaġia ġana.

¹² Mo ġauvei ġaramanai au maiġesi amidigu-midiguni. Senaġi au tu asi emaiakaguni, korana aġabi-dadama-viniani tarimana tu ribagu ginikau. Ema au maki ribagu ġitakau, mai ġauvei ġimagu ai etoreato maġa tu beġitaġau-ginikauani beiaġoni mo Kota baregona ġarona beraġasini. ¹³ Guruġa moġoniri au ġeguna oseġaġirito guruġari bono ġabi-gigitariri e bono korana-iaġiri veġabi-dadamai e veuravini ai. Mo veġabidadama e veuravini tu Keriso Iesu ġenana ġeiaġomani. ¹⁴ Barau na evinimuto varevarena bono ġita-ġaua. Ġita nuġarai etanuni Iauka Veaġana na mo varevare ġitaġaunai bene vaġa-kavamu.

¹⁵ Ġoi ma ribamu Asia tanonai ġetanuni tarimari mabarari tu au ġeguna ġeraka-veġitato, Figelo e Hemogenes maki. ¹⁶ Onesiforo ma ġena numa tarimari ġesi tu Vereġauka na ġena vevetuġaġwa iatari ai bene torea, korana ġia na nega ġutuma au nuġagu evaġa-gwaġiġiato-ġoi. Ema au dibura numai atanuto maiakana na asi emaiakaiato. ¹⁷ Ġia Romai eraġasito ġaronai tu, au evetau-kokore kokoreguto mo edoġariguto. ¹⁸ Vereġauka na ġena vevetuġaġwa iatanai bene torea mo, Kota baregona ġaronai! Ema ġoi ma ribamu ginikau Efeso ai au vetuġunaġigu aiġesi eiaġo-viniato.

2

Keriso Iesu ġena vetari tarimana moġonina

¹ Moġa lorinai, natugu, ġoi tu Keriso Iesu ġena varevarebara nuġanai bono kokore. ² Tarimarima vovoka ġoirari ai au ġeguna kara oseġaġirito dagarari vetuġamaġikau tarimari bono vaġa-ribari. Benamo moġeri na maki tarima tari ġeri ma beġenea kiraġi.

³ Keriso Iesu ġena vetari tarimana namonai bono iaġo, ema midigumidigu nuġanai bono vevaġa-gwaġiġi au aveini kavana. ⁴ Vetari tarimana ġena maġuri ma ribamu. Evetarini nuġanai, ġauvei tari asi beveirini riba. Senaġina ġia ġena ura tu eġabi-toġaiato vetari verena vaġa-iakuna veiġana moġo bene veia. ⁵ Raga-iruiru baranai eragani tarimana, asi bekokoreni riba o korona asi beġabiani riba, bema raga-iruiru taravatuna asi bekorana-iaġiani nai tu. ⁶ Vamoka vei tarimana beġauvei-kokoreni tu tauġena roġo voina bene ġabi-guinea kwakwa ġaronai. ⁷ Vereġauka na vau tuġamaġi-faka bevinimuni, benamo mo guruġa mabarari bakiraġiri boriba-ginikaurini.

⁸ Maiġa tu bono tuġamaġi-taġoa. Iesu Keriso tu Davida senena, mase na evariġisi-ġenoġoito. Au na tu maiġesina aki-raġiani Vari Namona aġobata-iaġiani nai. ⁹ Moġesina naima ġevaġa-midigu midiguguni, dibura numai maki seini na ġebarubaruguni noġa vevaġideba o lema tarimagu. Senaġina Barau ġena guruġa tu asi barutari. ¹⁰ Moġa lorinai midigumidigu mabarari avevaġa-gwaġiġi-iaġirini Barau na eġabiviriġirito tarimari dairi ai, be ġia maki Keriso Iesu ġenana eiaġomani vevaġa-maġurina, ema etanu-vanaġi vanaġini marevana baregona beġene ġabia uranai.

¹¹ Mai tu guruġa moġonina:

“Bema ġita Keriso ġesi tamaseto nai tu, ġia ġesi maki bita maġurini.

¹² Bema tavevaġa-gwaġiġini nai, ġia ġesi maki bita veġorikau-sebonani.

Bema ġia takira-ġuniġauani nai, ġia na maki ġita bekira-ġuniġaurani.

¹³ Bema ġita asi tavetuġamaġikauni, ġia tu roġo gabunai ma ġena vetuġamaġikau beruġa-taġoni; Korana ġia tauġena tu asi bevekira-ġuniġauni, (mai tu ġena kiraġitore guruġari ġia na asiġina ġinavaġi bekeforini).”

Ġauvei tarimana namona

¹⁴ Mo guruġa ma bono vaġa-riba ġenoġoiri, ema Barau ġoiranai bono kira-toreġauri, guruġa koriri veġare-veġareri asi beġene vevaġi. Korana monana namo ta asi bevaġa-ġoraiani, senaġi beġe seġaġini tarimari ġeri maġuri moġo bevaġa-rakavarini. ¹⁵ Bono ġauvei-ġunaġave, be Barau ġoiranai

bono fofori nai, bene vaġa-moġonimu, ġauvei tarimana asi emaiakaini tarimana kavana. Korana ġia na tu Barau ġena guruġa moġonina evevaġa-riba ginikauani. ¹⁶ Sisiba rakavari e babori asi bono kiraġi, ema ġerina bono veġita, korana mo sisiba ġekiraġirini tarimari tu Barau ġenana ġeraka-managani. ¹⁷ Guruġa moġesina ġekiraġirini tu noġa manuġa rakavari ġebakarini kavana. Himenaio e Fileto tu moġesina tarimari. ¹⁸ Ġia tauri ruarua na tu guruġa moġonina dabarana ġeraga-kwaneato. Ġekirani variġisi-ġenoġoi tu evetoreto, be ekorito. Moġesina ġeguruġani nai, tarima tari ġeri veġabidadama ġevaġa-rakavarini.

¹⁹ Senaġi Barau ġena guruġa korana tu eruġa-gwaġiġini fore baregona noġa, asi beġareva-ġarevani. Iatanai tu mai guruġa etoreato, “Vereġauka ma ribana deikara tu ġia ġena.” Ma ekirani, “Deikara ekirani ġia tu Vereġauka ġena etoni tarimana tu vei-rakava ġenana bene raka-veġita.”

²⁰ Numa baregona nuġanai tu mereki irauirauri moġeri, dia mabarari golo e silva na ġeveirito dagarari moġo, senaġi ġau e tano na ġeveirito dagarari maki moġeri. Tari tu ġaro baregori ai vau beġe ġauvei-iaġirini, a tari tu ġeġauvei-iaġi vanaġivanaġirini ġaniġani ġari o momo fitoġa dagarari. ²¹ Bema maiġeri veiġa rakavari ġerina tauġena eveiarevani tarimana tu, ġauvei namori ġauvei-iaġiri tarimanai Vereġauka na bevaġa-iaġoani ema bevaġa-veaġaiani. Ġia tu eġita-ġauani tarimana ġena ġauvei tarimana aroribanai beiaġoni ġauvei namori mabarari veiveiri ġana.

²² Ġuru variġu ġeri ura rakavari mabarari bono raga-kwaneri, ema maiġeri bono korana-iaġiri: Vei-iobukaiobuka, veġabidadama, veuravini, ema maino. Ma nuġari namo vedaureari Vereġauka ġenoġiani bene vaġa-kavari ġana tarimari ġesi bono sebona. ²³ Vedanaġi e veġareveġare babori ġerina bono raka-veġita, korana ġoi ribamu moġeri na tu vevane beġe vaġa-ġorarini. ²⁴ Vereġauka ġena vetuġunaġi tarimana tu asi bene vevane, senaġi tarimarima mabarari bene iaunamo-viniri, bene vevaġa-riba ginikau, asi bene baru. ²⁵ Ġekira-fitoġaiani tarimari bene kira-rogori ma manauna ġesi, betaġu Barau na bevaġa-vetuġamaġi kurerini, benamo guruġa moġonina beġe ribani. ²⁶ Benamo ġia ġeri tuġamaġi beġe roroġoto-ġenoġoini ema Diabolo ġena rigirigi na beġe raga-veġitani, korana ġia na roġo eġabi-taririni ġena ura beġene veiri ġana.

3

¹ Ema maīga maki bono ribaia: Ġaro dokori ai tu rakava ġutuma beġe ġorani. ² Tarima tu tauġeri moġo beġe veura-vevinini, moni beġe mata-ġaniġani iaġirini, beġe vekiraġi-varaġe varaġeni, beġe veiavini, ġeri guruġa beġe rakavani, tamari sinari beġe kira-sirivaġi vinirini, tanikiu maki asi beġe toni, ema asi beġe veaġani. ³ Asi beġe veura-vini, tarima ġeri rakava asi beġe tuġamaġi-fitoġarini, beġe veroritoreni, asi beġe vevaġa-gwaġiġini, beġe niara-niararini, beġe kira-sirivaġini. ⁴ Ġia tu beġe revani, ġeri tuġamaġi rakavari ilailari ai beġe vei-taġuitaġuini, nuġari veiavi na beġe vonuni, tanobara iakuri e verereri beġe ura-vinirini, a Barau tu asi beġe ura-viniani. ⁵ Barau korana-iaġina tu tauna korikori iouiouna murikana rekenai moġo ġetovotovoani, a ġia tauna korikori seġukana tu ġeruġaiani. Mo tarimarima ġerina tu bono raka-veġita.

⁶ Moġesina tarimari tu tarimarima ġeri numa nuġari ai ġeraka-toġani, benamo nuġari moira vavineri ġeġofarini. Mo nuġari moira vavineri tu ġeri veiġa rakavari metori na ġelaulau-taririni, ema ġeri ura rakavari na ġeġori-kaurini. ⁷ Moġeri vavineri tu vanaġivanāġi riba ġevetauni, senaġina guruġa moġonina tu asi ġedoġariani. ⁸ Iane e Iambre, Aigupito ġeri ġora tarimari, na Mose ġelaulau-ġauato kavana, mai vevaġa-riba ġofaġofa tarimari na guruġa moġonina ġelau-ġauani. Ġia ġeri tuġamaġi tu rakava kwaikwai, ema ġia tu ġeri veġabidadamai asi ġekokoreto, ġeketoto. ⁹ Senaġi asi beġe raga-kwareġani, korana tarimarima mabarari na ġeri babo beġe ġita-doġariani, Iane e Iambre ġeri ai eġorato kavana.

Vevaġa-naġi magori

¹⁰ Senaġi ġoi na tu au ġegu vevaġa-riba guruġari mabarari okorana-iaġirito, ġegu veiġa, ġegu ura tauri, ġegu veġabidadama, ġegu vevaġa-gwaġiġi, ġegu veuravini, ġegu ruġa-gwaġiġi otovovorito. ¹¹ Ġelai-veġitaguto, ġevaġa-midigu midiguguto, ġegu midigumidigu maīġeri mabarari au ġegu ai ġeġorato Antioka, e Ikonja, ema Listera ai. Ġevaġa-midigu midiguguto nuġanai avevaġa-gwaġiġito. Vereġauka na moġeri mabarari ġerina eġabi-maġuriguto. ¹² Moġoni, Keriso Iesu nuġanai Barau korana-iaġina beġe urani tarimari mabarari tu moġesina beġe vaġa-midigu midigurini. ¹³ Ma vei-rakava tarimari e ġofaġofa tarimari tu moġesi moġo beġe vei-iaġoni, rakava ġenana rakava lelevaġinai beġea raġasini, tarima tari beġe ġofarini, ema ġia maki Diabolo na beġofarini. ¹⁴ Senaġi ġoi tu kara oribaiato ema oġabi-raġeato maniġa moġo bono korana-iaġia. Korana ġevaġa-ribamuto

tarimari ġoi tu ma ribamu, ¹⁵ ema keimu na beiaġoma maitoma Buka Veaġa guruġari ma ribamu; maġeri Buka Veaġa guruġari na iaunega beġe vinimuni, benamo Keriso Iesu ġenai boveġabidadamani vevaġa-maġuri ġabiġabina ġana. ¹⁶ Buka Veaġa guruġari mabarari tu Barau nuġana na ġeraka-rosito, benamo tarimarima nuġari ai Iauka Veaġa na evaġa-raka-toġarito. Ma ġia tu ma ġeri namo guruġa moġoniri vevaġa-riba-iaġiri ġana, rakava vaġa-foforiri, rakava vaġa-roroġotori ġana, ema dabara iobukaiobukana vevaġa-riba-iaġina ġana. ¹⁷ Mo guruġa ġerina Barau ġena tarimarima beġene riba-ginikau, benamo veġa namori mabarari beġene veiri.

4

¹ Barau e Keriso Iesu ġoirari ai avaġa-guruġa gwaġiġimuni. Iesu beġenoġoini ġaronai tu, ġena veġitaġau gaburenai maġuri tarimari e mase tarimari viriġiviriġi bea vei-vinirini. ² Barau ġena guruġa bono ġobata-iaġia, ġaro namori ai e ġaro rakavari ai. Tarimarima ġeri veġa rakavari na bono vaġa-roroġotori, bono kira-feiri, bono launaġiri, bono vaġa-ribari ma vevaġa-gwaġiġimu ġesi. ³ Korana ġaro ta beiaġomani, monai tarimarima na vevaġa-riba moġonina tu asi beġe seġaġi-viniani, a ġeri ura rakavari loriri ai vevaġa-riba tarimari ġutumari ma beġe ġabirini, ġia na ġeuravini-rakavarini guruġari beġene seġaġiri ġana. ⁴ Guruġa moġonina seġaġi-seġaġina ġenana beġe raka-veġitani, a ġia tu sinasina guruġari vau beġe ura-baregoni. ⁵ Senaġi ġoi tu bono veġitaġau dagara mabarari ġeri ai, midigumidigu nuġanai bono vevaġa-gwaġiġi, Vari Namona ġobata-iaġina ġauveina bono veia, Barau ġena vetuġunaġi ġauveina mabarana bono ġauvei-iaġi ġitakaua.

⁶ Korana au tu dori amaseni, ema au raragu tu bebebubuni noġa vine nanuna Barau ġevarevare-viniani nai ġebubuani kavana. Au ġegu rakaveġita ġarona tu beraġasi. ⁷ Vetari nuġanai avevaġi-ġitakauto, au ġegu raga-iruiuru tu varau bavaġa-koria, ġegu veġabidadama tu roġo aġabi-tariani. ⁸ Toma ġegu vei-iobukaiobuka korona evei-toreato, etanuni mo Kota baregona ġarona beraġasini nai, Vereġauka, Kota Tarimana Iobukaiobukana, na beviniguni. Dia au moġo, senaġi mo deikara-deikara ġia bema foforini ġaronai ġeura-viniani tarimari maki bevinirini.

Veġabituġu guruġari

⁹ Bono kokore, be au ġegu ai bono iaġoma-ġarimoġi. ¹⁰ Korana Dema na tu mai tanobara maġurina euravini-baregoani, benamo au eraga-kwaneguto, Tesalonika ġana

eiaĝoto. Kreske tu Galatia ĝana eiaĝoto, ema Tito tu Dalmatia ĝana. ¹¹ Luka ĝereĝana moĝo au ĝesi. Mareko bono ĝoria, ĝoi ĝesi boĝono iaĝoma, korana ĝia tu ĝunaĝave e au ĝegu ĝauvei nuĝanai bevaĝa-kavaguni riba. ¹² Tikiko tu Efeso ĝana atuĝuato. ¹³ Ĝoi boiaĝomani nai tu, auna koudi bono ĝwauka, Troas vanuĝanai Karpo ĝenai araga-kwaneato, ema ĝegu buka maki bono ĝwauka, dagara baregona tu mamoe e nanigosi kefiru na ĝeveirito toretore ĝana dagarari, asi bono tuĝa-rekwari.

¹⁴ Alesanda, auri eĝauvei-iaĝirini tarimana, na au evaĝaraka baregoguto. Mo kara eveiato tu Vereĝauka na vau voina beviniani. ¹⁵ Ĝia ĝenai tu tauĝemu bono venari, korana ĝia tu ĝai ĝema vevaĝa-riba guruĝari ekira-fitoĝa rakavarito.

¹⁶ Tovotovonai Kota tarimari ĝoirari ai aruĝato nai tu, ta sevigu ai asi eruĝa-tarito, asi evaĝa-kavaguto, mabarari na ĝeraga-kwaneguto. Aĝau-ĝauni, Barau na moĝeri vei-rakava voiri asi bene viniri. ¹⁷ Senaĝina Vereĝauka tu au sevigu ai eruĝa-tarito, benamo kokore eviniguto. Moĝesina eveiguto korana tu, Vari Namona au na bana kiraĝi-foforia, benamo irau bese tarimari mabarari na beĝene seĝaĝia ĝana. Ema au tu Barau na laion bokana na evaĝa-maĝuriguto. ¹⁸ Vereĝauka na rakava mabarari ĝerina beĝabi-maĝuriguni, ema ĝena Guba Basileia ĝana beĝori-ĝinikauguni. Ĝia arana bitana vaĝa-raĝea bene iaĝo vanaĝivanaĝi, asi magona. Amen.

Vevaĝa-namo dokona

¹⁹ Au ĝegu vevaĝa-namo atuĝuani Priska (o Priskila) e Akwila ĝeri ai, ema Onesiforo ma ĝena numa tarimari ĝeri ai. ²⁰ Erasto tu Korinto ai betanu, ema Trofimo tu Mileto ai baraga-kwaneata, korana ekeveni nai. ²¹ Bono kokore, be bono iaĝoma-ĝarimoĝi, faraka e iavara ĝueri roĝosi bene ĝabia nuĝanai.

Eubulo, Pude, Lino, e Klaudia ĝeri vevaĝa-namo ĝetuĝuani, ema ekalesia tarikaka mabarari na maki.

²² Vereĝauka tu ĝoi iaukamu ĝesi bene tanu. Barau ĝena namo e varevare-bara ĝomi ĝemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE TITO ĜENA

Tito vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa tu Paulo na Tito ĝereĝana ĝena etoreato. Mai fefa Paulo tu Roma dibura numana na etoreato. Mai fefa etoreato laĝanina tu 64 ma 65 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefai siri baregori tu karoa 2:11-14; 3:8.

Paulo na mai fefa etoreato korana ĝena ura, 1) Tito bene kiraia, ekalesia doĝorori ĝorikaŭri tarimari tu kamasiri bene ĝabiri; 2) Tito bene vaĝa-ribaia, Barau ĝena namo ema varevare-bara nuĝanai Barau korana-iaĝina maĝurina tu aiĝesina bene tanu-iaĝia; 3) Tito bene launaĝia, vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri bene vevaĝa-riba-iaĝiri.

Mai fefa Paulo na tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau korana-iaĝina maĝurina ekalesia doĝorona nuĝanai - karoa 1
2. Barau korana-iaĝina maĝurina numa tatai - karoa 2
3. Barau korana-iaĝina maĝurina tanobara mabaranai - karoa 3

¹ Au Paulo, Barau ĝena vetuĝu-naĝi tarimagu ema Iesu Keriso ĝena apostolo, ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Au tu Barau na etuĝuguto, Barau na eĝabi-hidiritu tarimari ĝeri veĝabidadamai bana vaĝa-kavari, e guruĝa ema maĝuri moĝonina bana vaĝa-ribari ĝana. Mai guruĝa ema maĝuri moĝonina beĝe ribaiani tu, Barau beĝe korana-iaĝi-korikoriani. ² Korana monana vauro maĝuri vanaĝivanaĝi beĝe tuĝamaĝi-dadamaĝiani e beĝe ĝabiani. Mai maĝuri vanaĝivanaĝi maĝurina maiĝa tu tanobara roĝosi bene vesina nuĝanai veĝata, Barau na ekiraĝi-toreato. Ĝia tu asi eĝofaĝofani Barauna. ³ Senaĝi maitoma vauro Barau tauĝena na eĝabi-toreato ĝaronai tauĝena na bema vaĝa-foforia. Mai Vari Namona maiĝa tu ĝita ĝera Vevaĝa-maĝuri Barauna ĝena guruĝa lorinai au ĝegu ĝobatai akiraĝi-foforiani.

⁴ Tito, mai fefa tu ĝoi ĝemu atore-iaĝosiani. Ĝoi tu au natugu korikori ĝita ĝera mai veĝabidadama sebona maiĝa nuĝanai:

Tamara Barau ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vevaĝa-maĝuri Verena ĝerina varevare-bara ema maino ĝemu ai bene tanu.

Tito ĝena ĝauvei Krete motumotunai

⁵ Au na ĝoi Krete ai araga-kwanemuto korana tu, kara maninai roĝosi bana veiri dagarari bono veiri ĝana. Ema vanuĝa baregori mabarari ai ekalesia ĝorikaŭri tarimari

tari bono vaḡa-ruḡari mo akiramuto kavana. ⁶ Ekalesia ḡorikauna tarimana tu veḡa namori moḡo eveini, rakava ta ḡenai asi boḡoitaḡoani tarimana. Ḡaraḡona tu sebona moḡo; natuna na Iesu Keriso ḡevaḡa-moḡoniani, asi ḡeniara-kava niara-kavani, e asi ḡeseḡaforeni, ema guruḡa veroro asi ḡeseḡaḡini merori. ⁷ Korana ekalesia eguine-iaḡirini tarimana tu Barau ḡena ḡauvei eḡita-ḡauani tarimana. Moḡesina naima ḡia tu veḡa namori moḡo bene vei, a rakava ta ḡenai asi bene tanu, asi bene kira, ḡia tu tarima baregona, benamo tarimarima na tu ḡia ḡereḡana ḡena ura moḡo beḡene korana-iaḡia benesi, asiḡi. Asi bene baruḡarimoḡi, dia niuniu rakava-rakava tarimana, dia nuḡaḡirima-ḡirima tarimana, dia ḡofaḡofa veḡari ai ḡena-ḡana eḡoitaḡoni tarimana. ⁸ Ḡia tu veḡabiraḡe tarimana, veḡa namori eura-vinirini tarimana, vevaḡa-gwaḡiḡi tarimana, vei-iobukaiobuka e veaḡa tarimana, ema nuḡa-gwaḡiḡi tarimana. ⁹ Guruḡa moḡonina ḡevaḡa-ribaiato guruḡari bene ḡabi-gigitariri, be ḡia na moḡeri vevaḡa-riba moḡonina bene ḡabi-iaḡoa, benamo tarima kotari ma benea launaḡiri, e vevaḡa-riba moḡonina ḡekira-fitoḡaiani tarimari maki bene vaḡa-guruḡa gwaḡiḡiri, be ḡeri kerere gaburi beḡene ḡitaḡariri.

Krete motumotunai tu vevaḡa-riba tarimari ḡofaḡofari vovoka moḡeri

¹⁰ Guruḡa moḡonina asi ḡekorana-iaḡiani, ḡekira-sirivaḡini tarimari, e guruḡa asi tauri ḡekiraḡirini tarimari, ema vevaḡa-riba babori na tarimarima ḡeḡofarini tarimari tu asisebo maniḡeri. Iuda tarimari fakari ai ekalesia nuḡanai ḡeraka-toḡato tarimari tu maniḡesina ḡeveini. ¹¹ Maniḡeri tarima tu boḡono kira-ḡoiri. Korana ḡia na tu bese mabarari ḡeri veḡabidadama ḡevaḡa-rakavarini. Ḡia tu asi ḡere vevaḡa-riba-iaḡiri dagarari ḡevevaḡa-riba-iaḡirini. Ema ḡia maniḡeri tu moni e farefare beḡene viniri uranai ḡevei-ḡofakauni. ¹² Ḡia fakari ai ḡeri peroveta tarimana ta tu maiḡesi ekirato, “Krete tarimari tu vanaḡivanaḡi ḡeḡofaḡofani, boḡa bairi rakava kwaikwairi, ḡubulefi ma boḡeka tarimari.” ¹³ Ḡia eki-raḡirito guruḡana maiḡa tu moḡoni. Moḡa lorinai bono kira-matana matanari, be nuḡari mabarari ḡesi e ma moḡoniri ai beḡene veḡabidadama. ¹⁴ Ema Iuda seneri ḡeri sinasina asi beḡene seḡaḡiri, ema Barau ḡena guruḡa moḡonina ḡenana ḡeraka-veḡitani tarimari ḡeri taravatu maki asi beḡene korana-iaḡiri.

¹⁵ Nuḡa namo vedaurea tarimari ḡeri ai dagara mabarari tu namo vedaurea e veiareva. Senaḡi nuḡa asi veiareva

ema Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri ai dagara ta tu veiareva asi betanuni. Asiġina ġinavaġi. Korana ġia tu ġeri tuġamaġi e nuġari tu rakava kwaikwai bene. ¹⁶ Moġeri tarima ġekirani, ġia tu Barau ma ribari ġetoni, senaġi ġeri veiġa na evaġa-foforiani, ġia tu Barau asiġina ġinavaġi ribari. Maiġeri tarima tu vei-rakava ma kira-sirivaġi tarimari, ema veiġa namori veiveiri ġia ġeri ai tu gwaġiġi foroforo.

2

Vevaġa-riba moġonina e iobukaiobukana

¹ Senaġi ġoi na tu vevaġa-riba moġonina bono vaġa-ribari. ² Tarima ġaukari bono kirari, nuġari beġene ġabi-tariri, beġene tuġamaġi-roroġoto e beġene vevaġa-gwaġiġi. Nuġari mabarari e ma moġoniri ġesi beġene veġabidadama, e beġene veura-vini, ema beġene ruġa-gwaġiġi. ³ Vavine ġaukari maki mai vevaġa-riba sebona moġo bono viniri. Bono kirari, ġia ġeri maġuri ema veiġa beġene veaġa. Tarimarima arari asi beġene vaġa-rakava-kavari, e asi beġene niu-babobabo. A ġia tu veiġa namori moġo beġene vevaġa-riba-iaġiri. ⁴ Benamo ġia ġeri mo vevaġa-riba ġerina vavine variġuri na ġaraġori ema naturi beġe ura-vinirini. ⁵ E beġe vevaġa-gwaġiġini, Barau ġoiranai beġe namo-vedaureani, ema ġeri numa beġe ġita-ġaurini, ema ġauveiri maki beġe vei-ġinikaaurini, ma vavine namori ai beġe iaġoni e ġaraġori beġe gubakaurini ema beġe seġaġi-vinirini. Maiġesi veiġari beġe veirini nai tu, Barau ġena guruġa tarimarima na asi beġe kira-fitoġaiani.

⁶ Tau maraġa variġuri maki mai velaunaġi sebona moġo bono viniri. Bono kirari, beġene vevaġa-gwaġiġi. ⁷ Dagara mabarari veiveiri ai tu ġoi tauġemu na vevaġa-ġita-iaġi veiġari namori bono veiri, be beġene ġitari. Bovevaġa-ribani nuġanai maki ġere ai asi bono guruġa, senaġi guruġa moġoniri, guruġa korikoriri, ⁸ ema guruġa iobukaiobukari bono kiraġiri, be tarima ta na ġemu guruġa asi bene ġaoa. Moġesina boveini tu, ġoi ġekira-fitoġamuni tarimari beġe maiakarini, benamo ġita iatarai guruġa rakavana ta asi beġe kiraġiani.

⁹ Tuġu-rakaorakao tarimari bono launaġiri, ġeri baregori garori beġene seġaġiri ema beġene vaġa-verereri ġeri vetuġunaġi mabarari ġeiaġo-vinirini nuġari ai. A asi beġene guruġa-vaġa-voiri bonosi. ¹⁰ E bono kirari, ġeri baregori ġeri farefare asi beġene lemalema-vaġiri. Senaġi ġeri veiġa namori moġo beġene vaġa-foforiri. Ma mo veiġa namori na ġeri baregori beġene vaġa-ġitari, ġia ġeri ai asi beġene daradara, senaġi beġene tuġamaġikau. Maiġesi beġe veini

tu, ġita ġera Vevaġa-maġuri Barauna ġena vevaġa-riba, tari-marima na tu beġe vaġa-raġeani dabara mabarari nuġari ai.

¹¹ Korana Barau ġena namo e varevare-bara ġenana vevaġa-maġuri eiaġomato, mo vevaġa-maġuri tu tarimarima mabarari ġeri ai ema foforito. ¹² Barau ġena namo e varevare-bara na ġita evaġa-ribarani, Barau asi takorana-iaġi korikoriani maġurina tu bitana fitoġari. A ġita mai tano-barai tatanuni tu, vevaġa-gwaġiġi maġurinai bitana tanu, veġa iobukaibukari bitana vei ema Barau bitana korana-iaġi korikoria, ¹³ ġaro baregona e namona tanari-taġoani nuġanai tu. Ġita inította tu Iesu Keriso tanari-taġoani; ġia tu ġita ġera Barau baregona e ġera Vevaġa-maġuri Tarimana; ġena iaġoma ma marevana asikeikeina ġesi moġo tanari-vegogo-taġoani. ¹⁴ Iesu Keriso ġita urarai tauġena evevinito, ġita veġa rakava kwaikwairi nuġari na bene voi-vaġira ġana uranai. Ema ġita tu ġia ġereġana ġena moġo bene vaġa-namo vedaureara, benamo bene tore-ġerevaġira, ġena tarimarima namori ai bisini iaġo, ma ġauvei namori moġo veiveiri bisini uradika ġana.

¹⁵ Ġoi na tu maġeri maġuri e veġa bono vevaġa-riba-iaġiri. Ġemu maoro baregona maniġa bono ġauvei-iaġia, tarimarima bono launaġiri, ema ġeseġaforeni tarimari bono kira-feifeiri. Tarima ta na asi bene kira-fitoġamu.

3

Aiġesi ekalesia ġere tanu

¹ Ġemu tarimarima ma bono vaġa-guruġari, bono kirari, kini e gavamani ġeri veġitaġau gaburenai beġene tanu e beġene seġaġi-viniri. Ema vanaġivanaġi beġene venari-taġo, veġa namori beġene veiri ġana. ² Tarima ta ġenai guruġa rakavana ta asi beġene kiraġia, ta ġesi asi beġene vekira o vevane. A ġia tu manau ai moġo beġene tanu ema tarimarima mabarari veġa namori moġo beġene vei-viniri.

³ Korana tu ġita maġera maki guinenai tu babo, Barau asi ribara, Barau taseġafore-viniato-ġoi, Satani na eġofarato-ġoi, be Barau ġena dabarai asi tarakato-ġoi. Ġita moġeri negari ai tu veġa rakavari irauirauri taura-vinirito-ġoi, e tauġani korina vaġa-vererena veġari irauirau ġeri tuġu-rakaorakao tarimari ai tavevaġa-iaġoto. Tarima vaġa-midigumidiguri e vaġa-vedaġa-raġeri tuġamaġiri taġabito-ġoi ema tarima ġeri ai tamamato-ġoi, baru na tavonuvonu-raġeto-ġoi e karora ġesi taveiau-rakavato-ġoi.

⁴ Senaġi ġita ġera Vevaġa-maġuri Barauna ġena veiaunamo ema ġena veuravini ġita tarimara ġerai ema fororito nai tu, ⁵ ġita ema vaġa-maġurirato. Ġita tu dia ġera vei-iobukaiobuka dainai ema vaġa-maġurirato. Asiġina. Ġia tauġena ġena vevetuġaġwai moġo ema vaġa-maġurirato. Eġuriġi-matamatarato tamaġuri-ġenoġoito ġaronai, ema Iauka Vevaġa na ġera maġuri ma evaġa-variġu ġenoġoirito. ⁶ Mai Iauka Vevaġa tu Iesu Keriso ġita ġera Vevaġa-maġuri Tarimana ġenana Barau na ġita iatarai ebubukauato. ⁷ Keriso na mai maġuri eveiato, korana ġita tu ġia ġena namo e varevare-bara ġenana moġo vei-iobukaiobuka tarimarai evaġa-iaġorato Barau ġoiranai. Ema maġuri vanaġivanaġi tatuġamaġi-dadamaġiani maġurina maki Barau na bevinirani, benamo bita ġabiani.

⁸ Mai velaunaġi guruġari maġeri tu moġoni korikori. Be au aurani, ġoi na mai veġa namori maġeri tarimarima ġeri ai bono kiraġi-baregori, be mani Barau ġenai ġeveġabidadamani tarimari maniġeri tu ġeri maġuri beġene nariri; ema ġauvei namori ġeveini maniġeri tu roġo beġene vei-iaġori. Korana mani veġa maniġeri tu veġa namori ema maniġeri na tarimarima mabarari maki beġe vaġa-kavarini. ⁹ A vedanaġi babori e tubu ġata o sene ainana ġeiaġomato moġeri kiraġi-ginikau ginikauri e veġareveġare, ema Mose ġena taravatu vevaneri mabarari ġerina tu bono veġita. Korana maniġeri na vevaġa-kava namona ta tu asi bodoġariani. Mani tu asi tauri dagarari. ¹⁰ Ekalesia doġorona nuġanai vetavi-kirakira veġana eveiani tarimana tu bono kira-toreġaua, bono kiraia, mo veġa asi bene veia. Beseġaforeni, benamo mo veġa roġo beveiani nai, vaġa-ruaruana ma bono kira-toreġaua. Moġa murinai roġo eġiġiraġeni nai tu, bono ġita-fitoġaia moġo. ¹¹ Korana maniġesi vetavi-kirakira veġari eveirini tarimana tu bono riba, ġia ġena maġuri tu rakava kwaikwai ema vei-rakava nuġanai etanuni. Ġia tu tauġena ġena vei-rakava na evaġa-moġoniani, ġia tu moġoni rakava tarimana.

Vevaġa-riba guruġari magori

¹² Au na Atemas o Tikiko ġoi ġemu ai batuġu-iaġosiani nai tu, dabara ta bono vetaua, benamo au ġegu ai bono iaġoma Nikopoli ġana. Korana au tu akirato, faraka e iavara ġueri nuġari ai tu monai baġabiani atato bene. ¹³ Taravatu tarimana Senas e Apolos ġeri dabara bono raga-vei, be bono ragatuġu-iaġomari. Botuġu-iaġomarini nai tu, ġeri ura dagarari mabarari maki bono vini-ginikauri.

¹⁴ Āta ġera tarimarima mabarari ġauvei namori veiveiri ai asi beġene biga dabarari bono vaġa-ribari, be beġene ribari. Korana moġeri dabara beġe ribarini nai tu, ġaro vanaġivanāġi ġeri-ġari tu tauġeri beġe ġauveini, benamo beġe ġoitaġoni, ema ġeri ġauvei maki ġwaġwari beġe vetoreni.

¹⁵ Mainai au karogu mabarari na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu. Gema vevaġa-namo maki veġabidadama nuġanai ġai ġeura-vinimani tarimari bono viniri.

Barau ġena namo e varevare-bara ġomi mabarami ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE FILEMONA ĜENA

Filemona vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Filemona ĝena Roma dibura gabuna na etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 ma 61 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai vau.

Mai fefa anina baregona tu “Veĝabi-raĝe ĝenoĝoi”. Ma siri baregori mai fefai tu siri 15 ema 16.

Paulo na Filemona mai fefa etore-viniato korana tu ĝena ura, 1) Filemona bene kiraia, Onesimo ma bene ĝabi-raĝea tarikaka maĝurinai; 2) Filemona bene kira-varaia, ĝia tu dibura na dori eraka-rosini, ma beraka-rosini ĝaronai tu Filemona bea raka-ĝitaiani.

Paulo na Filemona ĝena mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Paulo na Filemona evaĝa-veiaviato - siri 1-7
2. Paulo na Onesimo iatanai Filemona enoĝiato - siri 8-21
3. Veĝabituĝu guruĝari ekiraĝirito - siri 22-25

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝaramanai diburai atanuni tarimagu, ema tarikakara Timoteo, ĝemana eiaĝosini.

Gauvei sebona ĝaveiani tarimana e ĝatama namona Filemona ĝemu atore-vinimuni. ² Ema tobara Afia, ema ĝatara namona, Barau ĝena vetari nuĝanai iauka rekenai, Arekipo, ema ĝoina numai ĝevegogoni ekalesiari ĝeri atore-vinirini.

³ Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina maino ema varevare-bara ĝemi ai bene tanu.

Filemona ĝena veuravini ema veĝabidadama

⁴ Filemona, ĝegu Barau atanikiu-viniani ema vanaĝivanaĝi ĝegu ĝauĝau ai akiraĝimuni, ⁵ korana ĝemu veĝabidadama Vereĝauka Iesu ĝenai ema ĝemu veuravini Barau ĝena veaĝa tarimari mabarari ĝeri ai aseĝaĝimuni nai. ⁶ Moĝa lorinai aĝurigurini ĝemu veĝabidadama bono vari-fiua tarima tari ĝeri ĝana, be dagara namori taĝaunarini Keriso ĝenai taveĝabidadamani lorinai, bono riba-ĝitakauri. ⁷ Moĝoni, tarikakagu, ĝemu veuravini na evaĝa-iaku rakavaguto ema elaunaĝi-rakavaguto, korana ĝoi na veaĝa tarimari nuĝari ovaĝa-kokorerito.

Paulo ĝena noĝinoĝi

⁸ Au tu nuĝagu gwaĝiĝi Keriso nuĝanai ĝoi bara kiramu kara boro vei, ⁹ senaĝi veuravini nuĝanai moĝo anoĝimuni ĝemu veuravini dainai. Mai tu au, Paulo, baĝauka ema Keriso Iesu ĝaramanai diburai maiĝegu. ¹⁰ Onesimo, au

natugu, uranai anoġimuni. Ġia tu Keriso nuġanai au natugu ai eiaġoto, korana au roġo dibura numana nuġanai, iaukai ġia tamanai aiaġoto. ¹¹ Guinenai ġia tu asi namo ġoi ġemu ai, senaġina toma vetuġunaġi iaġovininai ġia tu ilaila nai, ġoi na oura-viniani ema au na maki aura-viniani.

¹² Ġia tu au lorugu ġutuna, mai atuġu-iaġosi ġenoġoiani, be bono ġabi-raġea. ¹³ Au ġegu ura ġia tu mainai bana ġabitaria au sevigu ai, be ġoi gabumu bene ġabia au bere vaġa-kavagu, au Vari Namona ġaramanai roġo diburai nuġanai. ¹⁴ Senaġi ġegu ura ġoi na maoro boro vinigu vau bara ġabitaria, moġesi naima asi aġabi-tariato. Au asi aurani maki ġoi bana kiramu kara bono veia. Au ġegu tuġamaġi, bema veiġa namori tari au durudurugu ġana bourani veiveiri nai tu, nuġamu sigai moġo bono veiri.

¹⁵ Betaġu ġoi ġemuna Onesimo eveġitato ġaro kotuna anina tu, ma boġabi-ġenoġoiani nai tu, ġoi ġesi bene tanu-vanaġi vanaġi ġana. ¹⁶ Dia ġemu tuġu-rakaorakao tarimana asi voina moġo. Asiġina. Moġoni, ġia tu ġemu vetuġunaġi tarimana, senaġi ġia toma tu ġoi tarikakamu moġoninai beiaġo, naima bono ura-vinia. Au na ġia tu anari-ġitakauani nuġagu mabarana ġesi, ema ġoi na maki bouravini-lelevaġiani nuġamu mabarana ġesi. Ġia boura-viniani ema boġabi-raġeani tarima ta ema Vereġauka nuġanai tarikaka ta.

¹⁷ Bema au oġabi-raġeguni ġoi ġatamu, Onesimo maki bono ġabi-raġea au boġabi-raġeguni ilailanai. ¹⁸ Bema kerere ta eveiato ġoi ġemu ai o ma ġena ġabitore ġoi ġemu ai nai tu, au aragu ai bono toreri. ¹⁹ Au Paulo ġimaġu na mai fefa atoreani. Mo ġabitore tu voiri mabarari bavini-ġenoġoimuni. Ġoi maki ma ġemu ġabitore au ġegu ai. Ġoi maġuri tu au ġeguna oġoitaġoato, senaġi manġeri tu asi bita kiraġirini. ²⁰ Be, tarikakagu Vereġauka nuġanai, mani ġemu veiġa ġegu noġinoġi bono ġabi-raġea. Ġita taura ruarua tu Keriso nuġanai tatanuni, be bono vaġa-iakugu.

²¹ Ġemu seġaġi ai avetuġa-maġikauni nai batore-vinimu. Au ribagu, dia anoġimuni veiġari moġo boveirini, senaġi veiġa namori boruri maki boveini. ²² Dagara ta maia. Ġegu gena daiġutuna ta bono ġabi-torea, korana atuġamaġini, Barau na ġemi ġauġau beġabi-raġeani, be beġabi-iaġosiguni ġemi ai.

Vevaġa-namo guruġari

²³ Epafra, Keriso Iesu ġaramanai au ġesi dibura numanai ġatanuni, ġia na evaġa-namomuni. ²⁴ Ema Mareko, Aristako, Dema ema Luka au ġesi ġaġauvei-sebonani tarimari, ġia na maki ġeri vevaġa-namo ġevinimuni.

25 Vereḡauka Iesu Keriso ḡena varevare-bara mabarami
ḡemi ai bene tanu.

HEBERU

Heberu vaġa-foforina guruġari

Mai fefa toretorena tarimana ta tu asi ribana. Tari ġekirani tu Luka na etoreato, tari ġekirani tu Apolos, o Banabas, o Priskila, o Akwila, o Paulo na etoreato ġetoni. Ġutuma ġekirani tu Paulo ġetoni korana fefa tu Paulo ġena fefa tore maġurinai ġetoreato. Mai fefa tu laġani 60 ema 70 fakari nuġanai ta ġetoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefai siri baregori tu karoa 1:3; 4:14-16.

Mai fefa etoreato tarimana ġena ura baregona tu, 1) Heberu ekalesiari bene kirari, ekalesia maġurina korikorinai beġene tanu, a Iuda ġeri sene taravaturi ema maġuriri ġerina tu beġene raka-veġita ma ġeri ai asi ma beġene ġenoġoi-iaġo, maġuri vanaġivanaġi asi beġe doġariani garina (2:1; 6:4-6; 10:26); 2) Iesu Keriso bene vaġa-foforia, ġia tu moġoni Barau vetoġana korikori ema foforito tanobarai; 3) Barau ġena Ginitaġo Variġuna Iesu ġenai emoġonito moġa bene vaġa-fofori ginikaua etato.

Mai fefa tu maiġesina eboioġaiato:

1. Vevaġa-riba-iaġi guruġari - karoa 1-10:18

2. Ekalesia tanutanuna maġuriri - karoa 10:19-13:25

Barau ġena guruġa Natuna ġenana

¹ Guinenai, ġaro vovoka e dabara ġutumai Barau na peroveta tarimari ġerina senera evaġa-guruġarito. ² Senaġi toma, mai ġaro dokori ai, tu Natuna ġenana ema vaġa-guruġarato. Barau na dagara mabarari tu Natuna eviniato bene ġaunari. Ema ġia ġenana maki Barau na guba e tanobara eveirito. ³ Ġia tu Barau marevana e mamana baregona evaġa-foforiani, ema ġia tu Barau tauġena kavana. Ġia ġena guruġa seġukana na dagara mabarari eġabitaġorini. Ġia tauġena na ġera rakava ġuriġivaġiri dabarana evei-ġitakauato murinai, Barau Iaru-korokoro aroribanai ea tanu-tarito gubai.

Barau Natuna tu barego vedaurea, aneru maki evanaġirito

⁴ Barau na Natuna tu etore-varaġeato, aneru evanaġirito. Korana tu arana eviniato maki varaġe lelevaġina, aneru arari evanaġirito. ⁵ Korana Barau na aneru ta tu asi ekiraiato, ekirato, "Ġoi tu au Natugu, toma au tu ġoi Tamamu ai baiaġo." O maiġesi maki asi ma ekiraiato, ekirato, "Au tu ġia Tamanai baiaġoni,

ema ġia maki au Natugu ai beiaġoni.”

⁶ Ema Barau na Natuna guinena tanobara ġana ma beġori-iaġomaiani nai tu bekirani,

“Barau ġena aneru mabarami na boġono toma-rakariġo vinia.”

⁷ Aneru ekiraġirito nai tu ekirato,

“Barau na ġena aneru eveirito iavara kavana, ġena vetuġunaġi tarimari karava emoreni noġa.”

⁸ Senaġina Natuna ekiraġiani tu ekirani,

“Barau o, ġoi ġemu Vere dagina tu betanu-vanaġi vanaġini, ġemu Basileia tu ma iobukaiobukamu ġesi oġori-kauani.

⁹ Vei-iobukaiobuka tu oura-vinirini, ma veiġa rakavari tu asi oura-vinirini.

Moġa lorinai, Barau o,

ġemu Barau na maki karomu fakari ai ġoi eġabi-viriġimuto, debamu ai diġa esisiato, iaku na evaġa-vonumuto.”

¹⁰ Ema ma ekiraiato, ekirato,

“Vere o, tovoovonai tu

ġoi na tanobara oveiato,

ema guba maki ġoi ġimamu veiveina.

¹¹ Ġia tu beġe korini,

senāġi ġoi tu botanuni;

mabarari dabuġa kavana beġe rakavani.

¹² Ġoi na koudi noġa boiokurini,

dabuġa kavana vetoġari beġe irauni,

senāġi ġoi vetoġamu tu asi beirauni,

ema ġoi ġemu maġuri laġaniri maki

asi beġe magoni.”

¹³ Barau na aneru ta maki asi ekiraiato,

“Aroribagu ai noma tanu,

bene iaġo mo, ġoi ġevetari-vinimuni tarimari ġoi kwakumu fanakauna dagananai batore-taririni.”

¹⁴ Aneru mabarari tu vetuġunaġi iaukari moġo, Barau na etuġurito deikara vevaġa-maġuri beġe ġabiani tarimari vaġa-kavari ġana.

2

Vevaġa-maġuri baregona

¹ Moġa lorinai kara taseġaġirito guruġari tu tana ġabi-gigitariri, asi namo ġerana beġe rekwarekwani, benamo taiaġo-viniani gabuna bita leaiani. ² Korana aneru na ġita senera ġeri ġevari-fiurito guruġari tu moġoni veġata, ma mo guruġa moġeri ġekira-sirivaġi-iaġirito e asi ġekorana-iaġirito tarimari tu ġeri vei-rakava ilailari ai metona ġeġabiato, ³ a

g̃ita tu kamasi bita raga-maḡurini, bema mai vevaḡa-maḡuri baregona bita g̃ita-ḡuirag̃iani nai tu? Mai vevaḡa-maḡuri tu tovotovonai Vereḡauka tauḡena na evari-fiuato. Moḡa murinai tu ḡeseḡag̃iato tarimari na ḡai ḡema-kiravaramato mo tu moḡoni. ⁴ Barau na maki evaḡa-moḡoniatō vetoḡa boruri ai, e nuḡa-farevaḡi veḡari ai, e seḡuka veḡari boruri dabara irauirauri ai, ema Iauka Veaḡa ḡena varevare dagarari na. Mo Iauka Veaḡa ḡena varevare dagarari tu Barau ḡena ura lorinai veḡabidadama tarimari evinirito.

Iesu na vevaḡa-maḡuri gabuna ḡana eḡori-iaḡorani

⁵ Mo tanobara beiḡomani ḡai na ḡakiraḡiani tu Barau na dia aneru ḡeri veḡitaḡau gaburenai etoreato. ⁶ Senaḡina Buka Veaḡa nuḡanai gabu tai tarima ta evarifiuto, ekirato, “Barau o, tarimarima tu dei, be ḡoi na otuḡamaḡi-gwaḡig̃iani? O Tarimarima Natuna tu dei, be ḡoi na oraka-ḡitaiani?”

⁷ Ḡoi na kota otore-variḡoato aneru gabureri ḡana; murinai mareva baregona e vegubakau koronana ḡenai otore-kauato,

⁸ ema dagara mabarari ḡia kwakuna gaburenai otorerito.” Korana Barau na dagara mabarari tu ḡia ḡena veḡitaḡau gaburenai etorerito. Moḡoni, Barau na dagara ta tu asi etore-ragakwaneato, ḡia ḡena veḡitaḡau gabuna murikanai. Senaḡina maitoma dagara mabarari tu dia ḡia ḡena veḡitaḡau gaburenai taḡitarini. ⁹ Senaḡi Iesu taḡitaiani, ḡia tu Barau na mo faka kotunai etore-variḡoato aneru gabureri ḡana, korana Barau ḡena varevare-bara ḡenana tarimarima mabarari urari ai bene mase. Toma Iesu tu taḡitaiani, iatanai Barau na mareva e vegubakau baregona etore-kauato, korana tu midigumidigu ai emaseto.

¹⁰ Dagara mabarari eveirito e eḡaunarito Barauna, ḡena ura tu Iesu roḡo midigumidigu ḡenana asi vetoukaunai bene iaḡo-guine. Moḡa murinai vauro natuna ḡutumari ma bene ḡori-iaḡomari, benamo ḡia marevana e mamana baregona beḡene ḡabia. Barau ḡenai dabara roroḡotona sebona tu moḡa moḡo. Korana Iesu tu Barau natuna ḡeri vevaḡa-maḡuri tarimana baregona. ¹¹ Tarimarima evaḡa-veaḡarini tauna, Iesu, ema Iesu na evaḡa-veaḡarito tarimari Tamari tu sebona. Moḡa lorinai Iesu tu asi emaiakaiani mo evaḡa-veaḡarito tarimari ekiraḡirini ḡia tarikakana. ¹² Ḡia na Barau ekiraiani, ekirani,

“Ḡoi aramu tu au tarikakagu ḡeri ai bakiraḡi-foforiani; ekalesia nuḡanai ḡoi mari ai bavonevone-raḡemuni.”

¹³ Ma ekirato,

“Barau ġenai haveġabidadamani.”

Ema ma ekirato maki,

“Au tu maiġegu Barau na eviniguto doġorona natuna ġesi.”

¹⁴ Korana Barau natuna mabarari tu ma viriġori e ma rarari nai, ġia tauġena maki ġia ilailari ai eiaġoto. Moġesi eveito korana tu, ġena mase ġenana mase seġukana eġabitaġoani tarimana, Diabolo, bene vaġa-rakavaia ġana. ¹⁵ Ema tarimarima deikara ġeri maġuri nuġanai mase garina na eġuġuvirito bene vaġa-maġuriri ġana. ¹⁶ Moġoni, Iesu na tu dia aneru evaġa-kavarito, senaġi Aberahamo besena. ¹⁷ Moġa lorinai Barau na Iesu tu dabara mabarari ai tarina doġoro ilailari ai eveirito. Korana mo dabarai vau vevetuġaġwa e vetuġamaġikau Rubu Veaġa verena baregonai beiaġoni. Ema Barau vetuġunaġina beiaġo-vinini, tarimarima ġeri rakava na bene voi-vaġiri ġana. ¹⁸ Korana Iesu tauġena na veribaġani midigumidiguna mamina eġabiato, toma kamara deikara veribaġani beġoitaġoni nai tu bevaġa-kavaiani riba.

3

Iesu ġena seġuka na Mose ġena seġuka evanaġiato

¹ Moġa lorinai, tarikakagu veaġami, ġomi tu Barau na ekeamito guba na. Ġemi tuġamaġi boġono tore-gwaġiġia Iesu ġenai. Ġia tu Barau na etuġuato Rubu Veaġa verena barana. Ġita na tu ġia takiraġi-foforiani. ² Iesu tu Barau na evaġa-ruġaiato Rubu Veaġa verena. Ema ġia tu ma ġena vetuġamaġikau Barau ġenai, ilailana Mose ma ġena vetuġamaġikau Barau ġena numai kavana. ³ Numa eragaiani tarimana tu ġegubakau-baregoani, a eveiani numana tu ġegubakau-keiani. Moġesi kavana Barau na Iesu tu mareva baregona eviniato, Mose na eġabiato marevana evanaġiato. ⁴ Numa mabarari tu ma ragaragari tarimari, senaġina dagara mabarari veiveiri tu Barau ġereġana. ⁵ Mose tu vetuġunaġiaġovini tarimana, ġia ma ġena vetuġamaġikau Barau ġena numai. Ema ġena ġauvei tu ġoirai Barau na kara bekiraġirini guruġari ekiraġi-foforirito-ġoi. ⁶ Senaġina Keriso, Barau Natuna, tu Barau ġena numa eġita-ġauani. Ġita tu ġia ġena numa, bema ma kokorera e ma iakura ġesi taveiavi-iaġiani tuġamaġikaunai bita veġabi-gwaġiġini beiaġoni mo magona.

Barau ġena tarimarima ġeri iaġaraġi

⁷ Moġa lorinai Iauka Veaġa ekirani kavana bitana vei, maiġesi ekirani,

“Toma bema Barau garona boġo seġaġiani nai tu,

⁸ nuġami asi boġono vaġa-gwaġiġi foroforori,

senemi tanobara fakanai veribaḡani ḡaronai ḡeseḡaforeto kavana.

⁹ Oba, tamami na laḡani gabana vasivasi (40) tanobara fakanai ḡegu ḡauvei ḡeḡitaiao,

senāgina ḡeribaḡaniguto e ḡevaḡa-uraguto.

¹⁰ Moḡa lorinai mo bese abaru-vinirito,

benamo akirato, ‘Ḡia nuḡari tu vanaḡivanaḡi au ḡeguna ḡeveḡitani,

ema au ḡegu veḡa maki asi ḡeribarini.’

¹¹ Moḡa lorinai ma baruḡu ḡesi aguruḡa-foforito,

‘Ḡia au ḡegu iaḡaraḡi ai tu asi beḡe raka-toḡani.’”

¹² Tarikakagu mabarami, boḡono venari. Asi namo

tarikaka ta ḡomi fakami ai loruna ḡutunai vei-rakava beta-

nuni, ema Barau ḡena guruḡa asi bevaḡa-moḡoniani, benamo

maḡuri Barauna ḡenana beraka-veḡitani. ¹³ Toma mai ḡaro

maiḡa Barau ekirani, “Tomaḡaro” etoni ḡiranai, karomi tata

ḡesi boḡono velaunaḡi, be vei-rakava ḡena ḡofaḡofa na ta

nuḡamu asi bene vaḡa-gwaḡiḡia. ¹⁴ Ḡita tu Keriso ḡesi tase-

bonato, bema tovotovonai taḡabi-raḡeato veḡabidadamana

moḡa bita ḡabitari-gwaḡiḡiani beiaḡoni mo magona. ¹⁵ Buka

Veḡa ekirani kavana,

“Tomaḡaro ai bema garona

boḡo seḡaḡiani nai,

nuḡami asi boḡono vaḡa-gwaḡiḡiri,

guinenai ḡomi senemi seḡafore ai ḡeveito kavana.”

¹⁶ Dei na tu Barau garona ḡeseḡaḡiato, senaḡi ḡena guruḡa

ḡekira-fitoḡarito, benamo ḡevaḡa-baruato? Mo tu Mose na

Aigupito na eḡori-rosirito tarimari mabarari, ene? ¹⁷ Ema

deikarari tu Barau na mo laḡani gabana vasivasi (40) nuḡanai

ebaru-vinirito? Tarimari tu moḡeri, rakava ḡeveito, benamo

tano fakanai ḡeketoto, benamo ḡemaseto, ene? ¹⁸ Ema Barau

na tu deikarari ekirarito, ekirato, “Au ḡegu iaḡaraḡi gabunai

tu asi beḡe raka-toḡani.” Ḡeseḡaforeto tarimari ekirarito,

ene? ¹⁹ Moḡa lorinai ḡita taribani, ḡia tu asi ḡeraka-toḡato,

korana Barau asi ḡevaḡa-moḡoniato-ḡoi nai.

4

¹ Barau ḡena iaḡaraḡi ai bita raka-toḡani guruḡatorena tu

roḡo eruḡa-taḡoni. Moḡa lorinai bitana venari, ḡita fakarai

ta mo iaḡaraḡi ai asi beraka-toḡani garina. ² Korana mo Vari

Namona ḡita ḡera ḡeḡobata-iaḡiato tu Isaraela tarimari ḡeri

maki ḡeḡobata-iaḡiato. Senaḡi mo guruḡa ḡeseḡaḡirito ḡerina

namo ta asi ḡeḡoitaḡoato, korana tu ḡeseḡaḡirito moḡo, ma

asi ḡevaḡa-moḡonirito.

³ Senaġi ġita Barau tavaġa-moġoniani tarimara tu, mo iaġaraġi ai bita raka-toġani ġena guruġa ilailanai, ekirato, “Au ġegu baru ai kiraġitore guruġana gwaġiġina akiraġi-foforiato, akirato,

‘Au ġegu iaġaraġi ai tu asi beġe raka-toġani.’”

Moġoni, Barau tu moġesi ekirato, senaġina ġia na tanobara eveiato nai, ġena ġauvei mabarari tu varau evaġa-koririto.

⁴ Gabu tai Buka Veaġa nuġanai ġaro vaġa-imaima ruarua (7) ekiraġiato nai tu, maiġesina ekirani, “Ġaro vaġa-imaima ruaruanai (7) Barau tu ġena ġauvei mabarari ġerina eiaġaraġito.” ⁵ Ema mai vau bita kiraġia gabunai maki ekirato, “Ġia au ġegu iaġaraġi ai tu asi beġe raka-toġani.”

⁶ Senaġina tari mo iaġaraġi ai beġe raka-toġani guruġatorena tu roġo eruġani gabunai. Ma Isaraela tarimari, Vari Namona ġeseġaġi-guineato tarimari, tu mo iaġaraġi ai asi ġeraka-toġato, korana tu ġeseġaforeto nai. ⁷ Moġa lorinai Barau na ġaro ta ma eġabi-viriġiato, “Tomaġaro” ekiraġiato. Ma laġani vovoka ġekorito murinai, Barau, Davida ġenana maiġesi eguruġato, ekirato,

“Toma, bema Barau garona

boġo seġaġiani nai,

nuġami asi boġono vaġa-gwaġiġiri.”

⁸ Bema Iosua na iaġaraġi bere viniri, Barau na moġa murinai iaġaraġi ġarona ta tu asi ma bere kiraġia. ⁹ Moġa lorinai Barau ġena tarimarima ġeri iaġaraġi tu roġo ġoirai eruġa-taġoni. ¹⁰ Korana Barau ġena iaġaraġi ai eraka-toġani tarimana tu ġena ġauvei na eiaġaraġini, ilailana Barau ġena ġauvei na eiaġaraġito kavana. ¹¹ Moġa lorinai sikokore, Barau ġena iaġaraġi ai tana raka-toġa uranai. Ma ġita fakarai ta asi bene keto, guinenai ġeseġaforeto tarimari kavari.

¹² Barau ġena guruġa tu maġuri e ma seġukana. Matana maki raga-rakava, vetari baġana ta matana ruarua maki evanaġiato, erakatoġa-korikorini maġuri ma iauka vekaravarina, ema turiġa komukomuri ruarua ġeraga-sebonato vekaravarina. Tarima loruna ġutuna ġena ura e tuġamaġi maki eriba-viriġiani. ¹³ Barau na eveirito dagarari mabarari tu ta asi vekuretoġa ġia matanai. Ema ġia ġoiranai ġita mabarara ġera maġuri bita vari-flurini.

Iesu Rubu Veaġa verena barego vedaureana

¹⁴ Barau Natuna Iesu tu ġita ġera Rubu Veaġa verena barego vedaureana; ġia tu guba eraka-vanaġirito. Moġa lorinai ġera veġabidadamai tana veġabi-gwaġiġi. Mo tu ġita na takiraġi-foforiani veġabidadamana. ¹⁵ Ġita ġera Rubu

Veāga verena baregona tu ġita ġera moiramoira ġia na maki emami-raġirini. Korana tu ġia maki ġenai veribaġani irauirau mabarari ġefoforito ġita ġerai kavana. Senaġi ġia tu asi evei-rakavato. ¹⁶ Moġa lorinai ma kokorera ġesi Barau ġena namo e varevare-bara terona ġana siraka-kavi-iaġo. Monai Barau ġena vevetuġaġwa bitana ġabia, ema ġena varevare-bara tana ġoitaġoa, be bita ura-viniani nai, bene vaġa-kavara.

5

¹ Rubu Veāga vereri baregori mabarari tu tarimarima fakari na Barau na eġabi-viriġirito, benamo evaġa-ruġarito, tarimarima arari ai Barau ġena ġauvei beġene veia ġana. Ġia ġeri ġauvei tu tarimarima ġeri rakava voi-vaġiri ġana varevare dagarari Barau beġene vinia ema boromakau, mamoe, e manu beġene vaġiri, benamo beġene gaburi, Barau na bonari bene noġori ġana. ² Rubu Veāga verena baregona tauġena maki ma ġena moira gaburi, naima ġia na asi ribari tarimari ema Barau ġena dabara na ġeraka-veġitani tarimari bevetuġa-ġwarini riba. ³ Ġia tauġena maki ma ġena moira lorinai, ġia na rakava voi-vaġiri varevareri tu ġia ġena evinini, ema tarimarima ġeri maki evinini.

⁴ Rubu Veāga verena baregona dagina eġabini tarimana tu arana barego. Tarima ta na mai ginitaġo ġauveina tauġena na asi beġabi-kavaiani, senaġi ġia tu Barau na bene keaia vau, vaġa-ilailana Arona ekeaiato kavana.

⁵ Keriso maki moġesi, dia tauġena eveġabi-varaġeto Rubu Veāga verena baregonai evetoreto, senaġina Barau na evaġa-ruġaiato, ekiraiato, ekirato,

“Ġoi tu au Natugu,
toma au tu ġoi Tamamu ai baiaġo.”

⁶ Gabu tai maki ekirani,

“Ġoi tu Rubu Veāga verenai
botanu-vanaġi vanaġini
Melkisedek kavana.”

⁷ Iesu tanobarai etanuto-ġoi ġarori ai tu ma taġi-koġokoġona ema matana ma nanuri ġesi Barau ġenai eġuriġurito-ġoi, ema enoġi-raġeto-ġoi. Korana tu Barau na ġereġana na moġo mase ġenana bevaġa-maġuriani. Barau na eseġaġiato, korana tu ma vegubakauna ġesi Barau garina eveito-ġoi nai. ⁸ Ġia tu Barau Natuna, senaġi ġena midigumidigu na vau seġaġi dabarana eribaiato. ⁹ Enamo-vedaureato murinai vau, ġia beġe seġaġi-viniani tarimari mabarari ġeri maġuri vanaġivanaġi vaġa-ġorana tarimanai eiaġoto. ¹⁰ Ema Barau na evaġa-ruġaiato Rubu Veāga verena baregona Melkisedek kavana.

Asi boḡono mero-kaukau

¹¹ Ġia varina tu vovoka bita kiraḡirini, senaḡina moḡeri kiraḡi-viriḡiviriḡiri tu gwaḡiḡi, korana ḡomi tu asi ḡotuḡamaḡi-faka ḡarimoḡini. ¹² Mai nega mainai ḡomi tu vevaḡa-riba tarimami ai ḡoro iaḡo, be ḡoro vevaḡa-riba-ḡoi. Senaḡina ḡomi tu roḡo ḡourani ta na Barau ḡena guruḡa moḡoniri korari na ma bene vaḡa-ribami ḡotoni. Ġomi tu roḡo lata ḡourani, ḡaniḡani gwaḡiḡiri tu asiḡina. ¹³ Deikara lata roḡo eruruni tu roḡo mero keina. Ġia tu veiḡa iobukaiobukari ema veiḡa asi roroḡotori vetoḡari tu roḡo asi ribana. ¹⁴ A ḡaniḡani gwaḡiḡiri tu tarima baregori ḡari. Ġia na tu ḡeḡauvei-iaḡi vanaḡivanaḡirini. Ġeḡauvei-iaḡirini ḡarori ai tu tauḡeri maki ḡevevaḡa-ribani namo e rakava vetoḡari beḡene ḡita-leari ḡana.

6

¹ Moḡa lorinai namona tu Keriso ḡena vevaḡa-riba guruḡari tovotovonai riba guineri ḡeḡorani dagarari tu si-iaḡuri. Benamo ḡia ḡena vevaḡa-riba baregori ḡana si-iaḡo. Tovotovonai riba guineri ḡeḡorani dagarari moḡo asi bitana vevaḡa-riba-iaḡi ḡenoḡoi-ḡenoḡoiri. Mo tu vei-rakava ḡerina tuḡamaḡi-kure ma raka-kure e Barau ḡenai veḡabidadama. ² Babatiso vevaḡa-ribari e ḡima tarima iatari ai torekau, mase na variḡisi-ḡenoḡoi e vevaḡa-roroḡoto vanaḡivanaḡi. ³ Moḡa tu bita veiani bema Barau na bevaḡa-moḡoniani nai.

⁴ Bema tarima ta ḡena veḡabidadama beraga-kwaneani tu, kamara dabarai ma bevetuḡamaḡi-kureni? Ġia nuḡana tu evaḡa-mamaiato, ema guba na eiaḡomato varevarena emami-tovoato, ema Iauka Veaḡa maki eḡabiato. ⁵ Ema Barau ḡena guruḡa namona edoḡariato e vau ma beiaḡomani tanobarana seḡukari maki emamirito. ⁶ Bema ḡia veḡabidadama na ma beketo-veḡitani, ḡia tu Barau Natuna ma evaḡa-satauro ḡenoḡoiani, ema ḡutuma barai ma etorerosiani e evaḡa-maiakaiani. Ġia ma novaḡa-vetuḡamaḡi-kurea ḡana tu asi dabarana ta.

⁷ Ġaro vovoka ḡura eraguni, benamo tano na mo nanu erimaiani. Benamo bema mo tano iatanai ḡevaroni tarimari ḡari ḡaniḡani namori bevaḡa-ḡorarini nai tu, Barau na mo tano namo beviniani. ⁸ Senaḡina ḡau ma giniri ema ḡauḡa ma ḡiniḡiniri evaḡa-gararini tanona tu asi ḡena namo; Barau na mo tano bekiraḡiani tu tano rakavana, ema dokonai tu begabuani.

⁹ Ġatagu mabarami, moḡoni, maiḡesina ḡavaḡa-guruḡa gwaḡiḡimini, senaḡina ḡatuḡamaḡi-gwaḡiḡini, ḡomi tu namo baregona ema vevaḡa-maḡuri boḡoa ḡoitaḡoani. ¹⁰ Barau

ġena veġa tu asi ġeġeva. Barau ġemi ġauvei ema ġia arana ġoura-viniani nai, ġena tarimarima ġovaġa-kavarito ema inította roġo ġovaġa-kavarini tu asi betuġa-rekwarini. ¹¹ Ġai ġema ura baregona tu ġomi tata maniġesi moġo boġono ġauvei-kokore-iaġo, ġemi tuġamaġikau beġenea moġoni bene iaġo mo dokonai. ¹² Be asi beġene ġubulefimi, senaġina mo tarimarima ġeri veġabidadama e ġeri vevaġa-gwaġiġi ġerina mo kiraġitore ġeġabiani, boġono tovtovori.

Barau ġena kiraġitore

¹³ Barau ġena kiraġitore guruġana Aberahamo ġenai eveiato tu tauġena aranai eguruġa-toreto, korana tu tarima ta ma asi varaġe ġia iatanai, aranai beguruġa-toreni lori-nai. ¹⁴ Ekirato, “Moġoni, ġoi tu bavaġa-namomuni ema besemu ġutuma bavinimuni.” ¹⁵ Benamo Aberahamo evevaġa-gwaġiġito, asi eġubulefito mo Barau na ekiraġi-torerito dagarari ġenai ġefoforito.

¹⁶ Tarimarima guruġatore gwaġiġiri mabarari ġeveini nai tu, tarima baregona ta ġia iataraġeri ai aranai ġeguruġa-toreni. Monana mo guruġa-tore guruġana gwaġiġina evaġa-moġoniani, benamo veġareveġare guruġari mabarari elauġaurini. ¹⁷ Guinenai Barau ġena kiraġitore tu guruġatore guruġana gwaġiġinai eveiato. Korana ġia ġena ura ġia na kiraġitore beġe ġaunaiani tarimari beġene riba-ginikau, ġia ġena kiraġitore tu asi bevekefoni. ¹⁸ Mo guruġatore ruarua tu beġe tanuni, asi beġe vekefoni. Ema mo daga ruarua ġerina ġita taribani, Barau tu asi beġofaġofani riba. Be ġita deidei rakava ġenana taraga-veġitato, benamo Barau ġenai taiāġomato tarimara tana kokore-korikori, be mo tuġamaġikau ġoirarai eruġa-taġoni tana ġabia. ¹⁹ Mo tuġamaġikau taġbiato tu ġita ġera maġuri eġabi-tariani daga-rana. Mai tuġamaġikau tu moġonina e asi eirauni. Ġia tu vekouġau dabuġana na murina ġana eraka-toġani, eiaġoni mo, veaġa lelevaġi daiġutuna nuġana ġana. ²⁰ Mo ġana tu Iesu eiaġo-guinetto ġita bene vaġa-maġurira uranai. Ġia tu Melkisedek ġena dabarai Rubu Veaġa verena baregonai betanu-vanaġi vanaġini.

7

Melkisedek tu Rubu Veaġa verena baregona

¹ Mai Melkisedek tu Salem vanuġa barana verena, ema ġia tu Iaru-korokoro Barauna ġena Rubu Veaġa verena. Ġia na Aberahamo edoġariato, vanuġa barari ġeri vere baregori o kini tari vetari ai evaġirito, benamo eġenoġoito-ġoi nuġanai, Aberahamo evaġa-namoato. ² Ema Aberahamo na

vetari ai eḡabirito farefareri, karava gabanana (10) eveirito, benamo karava ta Melkisedek eviniato. Melkisedek arana anina giniginena tu “Veīḡa Iobukaiobuka Verena”, ma arana ta tu “Salem Verena”, moḡa anina tu “Maino Verena”. ³ Ġia asi tamana, asi sinana, asi besena ta, ema ḡena maḡuri evesinato ḡarona e ḡena maḡuri emagoto ḡarona maki asiḡina. Ġia tu Barau Natuna kavana etanuni, Rubu Veāḡa verena vanaḡivanaḡi.

⁴ Melkisedek ḡoḡitaia, ḡia tu tarima arana barego lelevaḡi, korana Aberahamo tu senera baregona na maki vetari ai eḡabirito farefareri karava gabanana (10) ḡerina ta ḡia eviniato. ⁵ Taravatu ekirani, Levi besena Rubu Veāḡa verena dagina beḡe ḡabiani tarimari tu karava gabanana ḡerina ta beḡene gogo Isaraela tarimari ḡerina, mo tu tarikaka ḡerina. Moḡoni, tarikakari maki Aberahamo ḡena bese tarimari, senaḡina ḡia ḡerina beḡene gogo. ⁶ Melkisedek senena tu dia Levi ḡenana eiaḡomato, senaḡina Aberahamo ḡenana karava ta eḡabiato. Ma ḡia na Barau ḡena kiraḡitore eḡabiato tarimana evaḡa-namoato. ⁷ Asi bita daradara-iaḡiani, tarima baregona na tarima keina vevaḡa-namo eviniani. ⁸ Levi senena, karava gabanana ḡerina ta ḡeḡabiato doḡorori, tu ma ḡemaseto-ḡoi. A Melkisedek na maki karava ta eḡabiato, senaḡi ḡia tu Buka Veāḡa na ekiraḡiani asi emaseto. ⁹ Benamo maiḡesi ma nakira, Levi maki karava gabanana ḡerina ta ḡeḡabiato-ḡoi tarimana. Ġia na Aberahamo ḡenana Melkisedek karava ta ma evini-ḡoiato.

¹⁰ Korana Melkisedek na Aberahamo eḡoitaḡoato ḡaronai tu, Levi tu roḡosi roḡo bene maḡuri, roḡo ḡatana Aberahamo tauḡaninai.

Iesu tu Melkisedek kavana

¹¹ Guinenai Barau na Isaraela tarimari taravatu evinirito. Mo taravatu ekirani, Levi besena na ginitaḡo veāḡa ḡauveina beḡene veia. Senaḡi bema Levi besena ḡeri Rubu Veāḡa verena ḡenana e ḡeri ḡauvei seḡukana na mo namo vedaura beḡere ḡabia nai tu, kara dainai Barau tu ma ekirato, Rubu Veāḡa verena ta ma betuḡuani Melkisedek ilailanai, ma dia Arona kavana? ¹² Korana bema ginitaḡo ḡauveina ḡeveiani tarimari ḡeri doḡoro ḡesenisito nai tu, taravatu maki besenisini. ¹³ Korana Iesu mai takiraḡiani tarimana tu irau doḡoro. Ġia ḡena doḡoro tarimana ta fata veāḡana iatanai ginitaḡo ḡauveina asi eveito. ¹⁴ Korana ribara, ḡita ḡera Vereḡauka tu Iuda besena na emaḡurito. Ma Mose na Rubu Veāḡa vereri ekiraḡirito-ḡoi nai tu, Iuda doḡorona tu asi ekiraḡiato.

¹⁵ Ema kara bita kiraġia toma tu bita ġitafaka-ġinikauani, korana Rubu Veaġa verena ta ma befofori Melkisedek kavana. ¹⁶ Ġia tu dia senena kavari, taravatu seġukanai Rubu Veaġa verenai eiaġoto, senaġina maġuri vanaġivanaġi ġenana eiaġomani seġukana na Rubu Veaġa verenai eiaġoto.

¹⁷ Korana Barau na maiġesi ekiraiato, ekirato,

“Ġoi tu Rubu Veaġa verenai botanu-vanaġi vanaġini Melkisedek kavana.”

¹⁸ Mo taravatu guinena tu etore-veġitaiato, korana ġia tu asi seġukana ema asi bevevaġa-maġurini riba. ¹⁹ Korana Mose ġena taravatu na dagara ta tu asi evaġa-namo vedau-reaiato. Moġesina naima Barau na tuġamaġikau lagilagina ta ma etore-rosiato, moġa ġenana ġita Barau sevina ġana bita raka-kavini.

²⁰ Barau na Iesu tu guruġatore guruġana gwaġiġina eveiatio vau, Rubu Veaġa verenai etoreato! A Rubu Veaġa vereri mabarari ġeri ai tu guruġatore ta asi eveiatio. ²¹ Senaġi Iesu Rubu Veaġa verenai eiaġoto tu Barau na guruġatore gwaġiġina eveiatio vau. Barau na maiġesi ekiraiato,

“Vereġauka tu eguruġa-foforito

ma ġena tuġamaġi asi ma bekefoani:

‘Ġoi tu Rubu Veaġa verenai botanu-vanaġi vanaġini.’ ”

²² Mai guruġatore guruġa gwaġiġina lorinai, Iesu tu ginitaġo variġuna ma namona korikori vaġa-moġoninai eiaġoto.

²³ Guinenai Rubu Veaġa vereri tu vovoka, korana tu ġemaseto-ġoi, be ta Rubu Veaġa verenai asi etanu-rovaġito.

²⁴ A Iesu tu etanu-vanaġi vanaġini lorinai, ġia tu Rubu Veaġa verenai betanu-rovaġini. ²⁵ Moġa lorinai deikara ġia ġenana Barau ġenai beġe iaġoni tu bevaġa-maġuririni riba. Korana Iesu tu ġia urari ai Barau ġenai bene ġauġau ġana etanu-vanaġi vanaġini.

²⁶ Maiġesi Rubu Veaġa verena baregona na ġita ġera ura dagarari evinirani. Ġia tu veaġa, asi ġena vei-rakava, vetoukau ta ġenai asiġina, namo vedaurea; ġia tu vei-rakava tarimari kavana asiġi. Ma Barau na guba tuġuna korikorinai ea toreato. ²⁷ Ġia tu dia guinenai Rubu Veaġa vereri baregori kavana, ġaro korikoriri ai varevare dagarari bevinini. Guine tu ġia ġena vei-rakava Barau na bene tuġamaġi-fitoġari ġana evinito, ma moġa murinai tu tarimarima ġeri rakava Barau na bene tuġamaġi-fitoġari ġana. Ġia tu vaġa-sebona moġo tarimarima ġeri vei-rakava ġana ginitaġo varevarena eviniatio. Moġa tu ġia tauġena ginitaġo varevarenai eiaġoto, benamo Barau ġenai evevini-raġeto. ²⁸ Mose ġena taravatu na tu ma ġeri moira tarimari Rubu Veaġa verena baregonai

etorerito-ḡoi. Senaḡina Barau ḡena guruḡatore guruḡana gwaḡiḡina, Mose ḡena taravatu murinai ema foforito dagarana, na tu Barau Natuna evaḡa-ruḡaiato. Ġia tu Barau na evaḡa-namo vedaureaiato, ma namo vedaurea betanuvanaḡi vanaḡini.

8

Iesu tu ḡita ḡera Rubu Veaḡa verena baregona

¹ Ġai na kara ḡakiraḡiani tu maiḡa. Ġita tu ma ḡera Rubu Veaḡa verena baregona. Ġia tu gubai Iaru-korokoro Barauna ḡena terona aroribanai etanu-tarito. ² Barau ḡena veaḡa gabuna nuḡanai eḡauveini. Mo tu farai rubuna korikori Vereḡauka na eragaiato, dia tarimarima na ḡeragaiato.

³ Rubu Veaḡa vereri baregori mabarari tu ḡevaḡa-ruḡarito, varevare dagarari ema boromakau, mamoe, manu beḡene vini ḡana. Moḡa lorinai mai Rubu Veaḡa verena baregona, Keriso, maki ma ḡena dagara tari, bene vini ḡana.

⁴ Bema ḡia tanobarai bere tanu tu, Rubu Veaḡa verenai asi bere iaḡo, korana tu maiḡa, Rubu Veaḡa vereri tu varau ḡetorerito maiḡeri, varevare dagarari ḡevini-tanuni, Iuda ḡeri taravatu ekiraḡiato ilailanai. ⁵ Ġia varevare dagarari mainai veaḡa lelevaḡi daiḡutunai ḡevinini tu, gubai mo veaḡa lelevaḡi daiḡutuna kavana e vetoḡana moḡo. Moḡesina nai Barau na Mose toma-rakariḡo ḡana farai rubuna bene ragaia ḡana, naima ekira-toreḡauato, ekirato, “Bono ḡitaia, dagara mabarari boveirini nai tu, ḡoro ai avaḡa-ḡitamuto ilailanai moḡo bono veiri.”

⁶ Senaḡina toma Iesu na ginitaḡo varevareri vini-toreḡau veiḡana guinenai Rubu Veaḡa vereri ḡeri ḡauvei evanaḡiato. Korana Barau ḡena kiraḡitore variḡunai Iesu tu Barau e tarimarima vekaravari ai eruḡani, ginitaḡo variḡuna bene vaḡa-seḡukaia ḡana, ma mai ginitaḡo na mo ginitaḡo guinena seḡukana evanaḡiani. Ema Barau ḡena kiraḡitore variḡuna na mo ginitaḡo guinena kiraḡitorena maki evanaḡiato. ⁷ Bema mo ginitaḡo guinena asi ḡena rakava tu, Barau na ginitaḡo variḡuna ta asi ma bere kiraḡia.

⁸ Senaḡina Barau na tarimarima ḡeri ai rakava eḡoitaḡoto naima ekirato,

“Vereḡauka eguruḡa-foforini,

‘Boḡono seḡaḡi, ḡaro ta mani eiaḡomani,

au na ginitaḡo variḡuna ta ma haveiani,

Israela besena e Iuda besena ḡeri.

⁹ 1 Mai ginitaḡo tu dia guinenai ḡia seneri ḡeri aveiato moḡa kavana.

Dia mo ḡaro ai ḡimari ai aḡabito,

benamo Aigupito na aḡori-rosirito ginitaḡona kavana.

Korana ġia tu au ġegu ginitaġo ġenai
asi ġevetuġamaġikauni naima,
au na araga-kwanerito,'

Vereġauka tu moġesina eguruġani.

¹⁰ Vereġauka ma ekirani,

'Ġoira ġarori ai au na mai ginitaġo Isaraela besena ġeri ma
baveiani:

Au ġegu taravatu ġia debari ai batore-toġarini ema ġia nuġari
ai batorerini.

Au tu ġia ġeri Barau ai baiaġoni ema ġia maki au ġegu
tarimarimai beġe iaġoni.

¹¹ Tarima ta na sevinai etanuni tarimana asi ma bevaġa-
ribaiani,

ema tarima ta tarikakana asi bekiraiani,

'Vereġauka noribaia!'

Korana mabarari na beġe ribaguni,

misina na beiaġoni mo baregona.

¹² Ġeri kira-sirivaġi batuġamaġi-fitoġarini,

ema ġeri rakava mabarari asi ma batuġamaġirini.' "

¹³ Barau na mai ginitaġo maġa ekiraġiani, "ginitaġo
variġuna" etoni nai tu, ġia na mo ginitaġo tovotovonai moġa
tu guinena na ekiraġiani. Ma kara eguinenani e erakavani
tu asikauna berekwarekwani.

9

¹ Ginitaġo guinena tu ma ġena taravatu misimisiri toma-
rakariġo ġana, ema ma ġena gabu veaġana maki. Mo gabu
veaġana tu tanobarai etanuni dagarana. ² Barau toma-
rakariġona ġana farai rubuna ta ġeragaiato. Mo farai rubuna
nuġanai daiġutu giniguinena tu Veaġa Gabuna ġetato. Ġia
nuġanai tu lamefa torekauna dagarana, teibolo e Barau
ġeviniato berediri. ³ Kouġau dabuġana vaġa-ruaruana muri-
nai tu daiġutu ta maia. Moġa tu Veaġa Lelevaġi Gabuna
ġetato. ⁴ Ġia nuġanai tu golo fatana, goġu ma bonana iatanai
beġene vei ġana, ema Kiraġitore Mauġana; ġia murikana
mabarana tu golo na ġeveiato. Ma mauġa nuġanai tu
golo ġurona ta, nuġana ma manana e Arona ġena togoi,
egarakauto dagarana, ema fore ruarua Barau na iatari ai
taravatu etoreto foreri. ⁵ Mo mauġa iatanai tu kerubi ruarua
ġevaġa-ruġa veġoirarito. Mo kerubi tu ġau garagarari,
vetoġari tu aneru kavari. Ta tavi ta dudu ai ġevaġa-ruġaiato,
ma ta maki tavi ta dudu ai, ma faneri ġekeorito, benamo
rakava voivaġiri gabuna ġegoru-tariato. Mo kerubi ruarua
na tu Barau ġena mareva baregona ġekiraġiani. Senaġi
maġeri dagara misikoseri mabarari tu toma asi baġa ki-
raġirini.

⁶ Dagara mabarari moġesi ġeveirito murinai, Rubu Veāga vereri ġaro vanaġivanāġi daiġutu giniguinena nuġanai ġeraka-toġato-ġoi, benamo ġeri ġauvei ġeveirito-ġoi. ⁷ Senaġi rubu verena baregona ġereġana moġo laġani ta nuġanai vaġa-sebona daiġutu vaġa-ruaruana nuġanai eraka-toġato-ġoi. Ġena rakatoġa ġarori mabarari ai tu rara maki eġabitaġoato-ġoi. Mo rara ġia na tu rakava tuġamaġi-fitoġari ġana ginitaġo dagananai evaġa-iaġoato-ġoi. Guine tu ġia ġena rakava ġana evinito-ġoi ema murinai tu tarimarima ġeri rakava ġana. Mo rakava tu asi ribari nai ġeveirito-ġoi rakavari. ⁸ Iauka Veāga na maiġeri veiġa mabarari ġerina ġita tu maiġesina evaġa-guruġarani: Bema Barau toma-rakarigona ġana farai rubuna giniguinena roġo eruġataġoni nai tu, Veāga Lelevaġi Gabuna rakatoġa dabarana tu roġosi roġo bene vekeo. ⁹ Mo farai rubuna tu toma mai negai kara beġe ġorani evaġa-foforiani. Mai farai rubuna nuġanai varevare dagarari e ginitaġo dagarari vaġa-ilailana boromakau, mamoe, manu Barau ġeviniato-ġoi dagarari mabarari na ġetoma-rakarigoto-ġoi tarimari nuġari asi ilaila beġe iarevarini. ¹⁰ Korana mo Barau ġeviniato-ġoi dagarari tu ġaniġani e niuniu dagarari, ema tarima beġene iareva ġana veġuriġi maġuriri irauirau. Mai tu mabarari tauġani taravaturi moġo. Barau na tarimarima evinirito beġene korana-iaġiri, bene iaġo mo, ġaro ta, dabara variġuna bevaġa-ruġaiani.

Iesu rarana

¹¹ Senaġi Keriso tu dagara namori ġema-foforito ġeri Rubu Veāga verena baregona. Ġia tu farai rubuna barana e namo vedaureana nuġana na eraka-toġato. Dia tarimarima na ġeragaiaito farai rubuna, korana mo farai rubuna tu dia mai tanobara dagarana. ¹² Keriso tu dia nanigosi o boromakau naturi rarari seġukari ai mo rubu ai eraka-toġato. Senaġi ġia tu ġia rarana seġukanai Veāga Lelevaġi Gabuna nuġanai vaġa-sebona moġo eraka-toġato. Benamo ġita eġabivaġi-moġovaġirato rakava ġena seġuka na. ¹³ Nanigosi ma boromakau rarari ema boromakau natuna variġuna ġegabuato kauna, Rubu Veāga vereri na veirakavai ġemiroto-ġoi tarimari iatari ai misimisiri ġefiukaurito-ġoi. Moġesina ġeveirito-ġoi tu tarimarima tauġaniri ġevaġa-veaġarito-ġoi Barau ġoiranai. ¹⁴ Senaġi Keriso rarana na moġeri evanaġirito. Korana ġita nuġara, mase ġevaġa-ġoraiani ġauveiri ġerina, eiarevarato, maġuri Barauna ġena vetuġunaġi bitana iaġo-vini ġana. Keriso tu asi vetoukauna ta, tauġena tanu-vanaġivanāġi Iaukana ġenana evevinito Barau ġenai.

¹⁵ Ginitaḡo variḡuna nuḡanai Keriso tu Barau e tarimarima fakari ai eruḡani. Korana tu Barau na ekearito tarimari mabarari na ekiraḡi-toreato maḡuri vanaḡivanaḡina beḡene ḡabia. Moḡesi nai Keriso emaseto, tovotovona ginitaḡona nuḡanai tarimarima ḡevei-rakavato ḡeri rakava na bene ruḡa-vaḡiri ḡana.

¹⁶ Tarima ta roḡosi bene mase nuḡanai, beurani bene guruḡa-fofori, bemaseni nai tu, natuna na ḡena farefare bene ḡabiri. Mo ura o guruḡa-fofori tu fefai betoreani ḡia ḡena kiraḡitore guruḡana. Natuna na mo farefare asi roḡo beḡabirini bene iaḡo mo, tamana ḡena mase tarimarima ḡoirari ai bevaḡa-moḡoniani vau. ¹⁷ Korana tu mo ura ḡetoreani fefana tu eguruḡa-foforini tarimana bemaseni vau ma ḡena seḡuka, a bema ḡia roḡo maḡuri tu, mo ura ḡetoreani fefana tu asi seḡukana. ¹⁸ Moḡesina nai ginitaḡo giniguinena maki rarana vau evaḡa-seḡukaiato-ḡoi. ¹⁹ Korana Mose na taravatu guruḡari mabarari tarimarima ḡeri evarifiu-ḡosiatō-ḡoi murinai, boromakau naturi variḡuri e nanigosi rarari eḡabirito-ḡoi, benamo nanu ḡesi egiro-sebonarito-ḡoi. Moḡa murinai isopo legana vulu kakakakana na ḡebaruato dagarana mo rara ma nanunai efereiatō-ḡoi. Benamo Mose na mo isopo legana ma vulunai rara tu taravatu bukana e tarimarima iatari ai efiu-kaurito-ḡoi. ²⁰ Mose ekirato, “Mai rara tu ginitaḡo vaḡa-moḡonina dagarana Barau na ekiramito boḡono korana-iaḡia.” ²¹ Farai rubuna ema mo rubu nuḡanai toma-rakarigo ai ḡeḡauvei-iaḡirito-ḡoi farefareri mabarari iatari ai veḡa sebona eveiatō-ḡoi. Iatari ai rara misimisiri efiufiukauto-ḡoi. ²² Moḡoni, taravatu ekirani ilailanai, dori dagara mabarari tu rara na beḡe iarevani. Korana rara asi beriḡoni nai tu, vei-rakava tuḡamaḡi-fitoḡari maki asiḡina.

²³ Senaḡina maiḡeri mai tu guba dagarari iouiouri moḡo maiḡesi ḡeiarevarini. A gubai korikoriri ḡetanuni dagarari iareva-iarevari ḡana ginitaḡo varevarena tu namona lelevaḡi. Maiḡeri ginitaḡo varevareri evanaḡirini. ²⁴ Korana Keriso tu dia tarimarima na ḡeveiato veaḡa lelevaḡi daiḡutuna nuḡanai eraka-toḡato. Iesu tu guba korikorinai eraka-toḡato. Ma maitoma tu ḡita urarai Barau ḡoiranai efoforini. Mo tarima na ḡeveiato moḡa tu gubai veaḡa lelevaḡi daiḡutuna moḡo ḡevaḡa-ilailaiato. ²⁵ Rubu Veaḡa verena baregona tu laḡani tata nuḡari ai Veaḡa Lellevaḡi Gabunai rara eḡabi-toḡato-ḡoi. Keriso moḡesina tu asi eveini. ḡia tu dia gubai eraka-toḡato murinai vau vanaḡivanaḡi tauḡena ginitaḡo varevarenai eiḡoni, benamo Barau ḡenai evevinini. ²⁶ Moḡesina tu tanobara evesinato na

veḡata bene midigumidigu. Senaḡi mai tanobara magona eḡabi-iaḡoani, mainai vau vaḡa-sebona moḡo ema fororito. Mo tu ginitaḡo varevarenai evevaḡa-iaḡoto rakava bene ḡabi-veḡitari ḡana. ²⁷ Evetoreto, tarimarima mabarari tu vaḡa-sebona moḡo beḡe maseni, ma murinai tu Barau na bevaḡa-kotarini. ²⁸ Keriso kavana vaḡa-sebona moḡo ginitaḡo dagaranaia eiaḡoto, tarimarima mabarari ḡeri rakava bene ḡabi-veḡitari ḡana. Senaḡi ḡia tu ma bema-fofori ḡenoḡoini. Mo tu dia rakava ma benema ḡabi-vaḡiri ḡana, senaḡina deikara ḡia ḡenari-taḡoani tarimari vaḡa-maḡuriri ḡana.

10

Ginitaḡo guinena na rakava asi beḡabi-veḡitarini

¹ Mose ḡena taravatu tu dagara namori vau beḡe ḡorani iouiouri moḡo, dia dagara tauri korikori. Ḗia na mo ginitaḡo dagarari laḡani laḡani ḡevinito-ḡoi, senaḡina mo ginitaḡo dagarari na toma-rakariḡo ḡeiaḡoto-ḡoi tarimari asi evaḡa-namo vedaurearito. ² Bema mo ginitaḡo dagarari na ḡetoma rakariḡoto-ḡoi tarimari beḡere vaḡa-namo vedaureari nai tu, asi ma beḡere ginitaḡo-ḡenoḡoi. Korana ḡia tu ḡere iareva-moḡovaḡi, ema ma ḡeri vei-rakava guineri mamiraḡiri asi ma ḡere ḡabi-ḡenoḡoiri. ³ Senaḡi mo ginitaḡo veḡiri laḡani tatai ḡeveirito-ḡoi veḡiri na tu mo laḡani tata nuḡari ai ḡevei-rakavato-ḡoi, moḡeri ḡekira-vararito-ḡoi. ⁴ Korana tu boromakau e nanigosi rarari na rakava tu asi ilaila beḡabi-veḡitarini. ⁵ Moḡa lorinai Keriso tanobara ḡana eiaḡomato nai tu ekirato,

“Ḗoi tu ginitaḡo dagarari vaḡa-ilailana boromakau, mamoe, nanigosi ema varevare dagarari asi ourani, senaḡi tauḡani ta ovei-toreato au ḡegu.

⁶ Karava na boromakau, mamoe, nanigosi eḡararini, ema vei-rakava bono ḡabi-vaḡiri ḡana ginitaḡo varevareri ḡeveini ḡeri ai maki asi oiakuni.

⁷ Moḡesi naima au akirato,

‘Barau o, au tu iniḡegu,

Buka Veaḡai tu au ḡekiraḡiguto, au baiaḡoma tu ḡoi ḡemu ura bana veia ḡana.’”

⁸ Keriso ḡena guruḡa giniguinena tu maiḡa, “Ḗoi tu ginitaḡo dagarari e varevare dagarari asi ourani. Karavai ḡegaburini varevareri e vei-rakava bono ḡabi-vaḡiri ḡana ginitaḡo varevareri ḡeveini maki asi oura-vinirini, ema ḡeri ai asi oiakuni.” Maiḡeri veḡa tu taravatu na ekiraḡirini ilailanai, senaḡi ḡoi na tu asi oiaku-iaḡirini. ⁹ Moḡesi nai ma ekirato, “Barau o, au tu iniḡegu, au baiaḡoma tu ḡoi ḡemu ura veḡana bana

veia ḡana.” Benamo ginitaḡo veiḡana giniguinena etore-veḡitaiato, benamo moḡa gabunai tu ta ma evaḡa-ruḡaiato. ¹⁰ Benamo Barau ḡena ura lorinai, Iesu Keriso tauḡanina ginitaḡo dagaranaḡi evaḡa-iaḡoato vaḡa-sebona moḡo. Benamo monana ḡita evaḡa-veaḡarato.

¹¹ Rubu Veaḡa vereri mabarari ḡaro vanaḡivanaḡi tata ḡeruḡa-tarito-ḡoi, benamo mo ginitaḡo ḡauveiri ḡeveirito-ḡoi. Senaḡi ḡeri ginitaḡo dagarari tu dagara sebori moḡo ḡevinito-ḡoi vanaḡivanaḡi. Ema mo ginitaḡo dagarari na rakava tu asi ḡeḡabi-veḡitarito-ḡoi. ¹² Senaḡi Keriso na rakava ḡabivaḡiri ḡana tu ginitaḡo sebona moḡo eveiato ḡaro mabarari ḡana. Benamo moḡa murinai Barau ḡimana aroribanai ea tanu-tarito. ¹³ Mo negai beiaḡoma maitoma tu evenarini, beiaḡoni mo, ḡia ḡevetari-viniani tarimari mabarari Barau na ḡia kwakuna fanakauna dagaranaḡi betore-taririni. ¹⁴ Korana ginitaḡo dagarana sebona na moḡo evaḡa-veaḡarito tarimari evaḡa-namo vedaurearito. Ma ḡia tu namo vedaurea beḡe tanuni, vanaḡivanaḡi.

¹⁵ Iauka Veaḡa na maki evaḡa-ribarani. Guine tu ekirato,

¹⁶ “Vereḡauka ekirani,

‘Moḡeri ḡaro muriri ai,

au ḡia ḡeri tu mai ginitaḡo haveiani.

Au ḡegu taravatu ḡia nuḡari ai batore-toḡarini,

ema ḡia debari ai baberarini.’”

¹⁷ Ema ma ekirato,

“Ḗia ḡeri vei-rakava e veiḡa ḡeḡevaḡeḡevari asi ma batuḡamaḡi-ḡenoḡoirini.”

¹⁸ Maiḡeri etuḡamaḡi-fitoḡarito nai tu, rakava ḡabi-veḡitari ḡana varevare dagarana ta tu asiḡina maia.

Barau sevina ḡana siraka-kavi ma tuḡamaḡi kokorera ḡesi

¹⁹ Moḡa lorinai, tarikakagu, ḡita tu nuḡara gwaḡiḡi Iesu rarana ḡenana Veaḡa Lelevaḡi Gabunai bita raka-toḡani.

²⁰ Mo vekouḡau dabuḡana o ketin evedare-kikimato, monana Keriso na ḡita ḡera maḡuri dabarana variḡuna ekeo-fakaiato.

Mo vekouḡau dabuḡana tu Keriso tauḡanina. ²¹ Ḗita tu ma ḡera Rubu Veaḡa verena baregona, Barau ḡena numa eḡita-taḡoani.

²² Ḗita nuḡara tu eiarevarito rakava mami-raḡiri ḡerina, ema tauḡanira maki nanu namo vedaureana na eḡuriḡirito. Moḡesi naima Barau ḡenai siraka-kavinaḡi nuḡara ma moḡoniri ḡesi e ma ḡera veḡabidadama korikoriri ḡesi.

²³ Ḗera tuḡamaḡikau tavaḡa-moḡoniani dagarana ḡenai tana veḡabi-gigitari, asi tana ḡareva-ḡareva. Korana Barau na kara ekiraḡi-toreato tu beveiani.

²⁴ Ema karora bitana tuḡamaḡiri kamasi tata bita vaḡa-kavarini, benamo beḡe

veura-vinini, ema ġauvei namori beġe veini. ²⁵ Ġita ġera raka-vegogo ai bitana fofori-ġoi, asi bitana tanu, tari ġeveini kavana. Senaġi karora ġesi velaunaġi bitana vaġa-baregoa. Korana tu tauġemi na varau ġoġitaiani, Keriso ġena iaġoma ġarona tu mai ekavinaġi-rakavani.

²⁶ Bema guruġa moġonina taribaiani murinai, ma taġiġiraġeni, benamo tavei-rakavani nai tu, bitana riba, rakava ġabi-veġitari ġana, ginitaġo dagarana ta tu asiġina maia. ²⁷ Senaġi ma garira ġesi kara ġoirai ġerai beġorani, moġa moġo bitana nari-taġoa. Mo tu Barau ġena Kota Baregona, ema Barau ġevetari-viniani tarimari e iaukari beġararini karavana. ²⁸ Tarima ta na Mose ġena taravatu asi ekorana-iaġiato-ġoi, benamo ġeġita-kauato-ġoi tarimari ruarua o toitoi na ġekiraġi-foforiato-ġoi. Mo tarima tu ġevaġi-maseato-ġoi, asi ġevetuġa-ġwaiato-ġoi. ²⁹ Ġomi ġotuġamaġini, Barau Natuna deikara na kwakuna fanakauna dagarana evaġa-iaġoani tarimana tu kamasi? Mai tarima tu rakava voina baregona beġabiani. Ġia na tu mo ginitaġo rarana, ġia evaġa-veaġaiato dagarana, asi veaġa raranai evaġa-iaġoani. Ema varevare-bara Iaukana ġenai maki veġa rakava kwaikwaina eveiani. ³⁰ Korana ġita ma ribara Barau ekirato, “Rakava voina tu au na bavaġa-voiani, au na bavini-ġenoġoiani.” Ema ma ekirato, “Vereġauka na ġena tarimarima beġita-viriġirini.” ³¹ Maġuri Barauna ġimanai boketo-raġeni tu garina maki asikeikeina.

³² Ġaro guineri ġotuġamaġi-ġenoġoiri. Barau ġena mama ġoġabiato murinai, midigumidigu barego ġodoġarito, senaġi ġoruġa-gigitarito. ³³ Negatari ai tu ġutuma bara ġoirari ai ġevaġa-maiakamito-ġoi, ma ġevaġa-midigu midigumito-ġoi. Ema negatari ai tu ġomi kavana ġevaġa-midigu midigurito-ġoi tarimari seviri ai ġoruġa-tarito-ġoi, ġoruġa-duku dukurito-ġoi. ³⁴ Ġediburarito tarimari ġesi ġomidigumidigu sebonato-ġoi, ema ġemi farefare ġeverarimito-ġoi maki ġoiaku-iaġirito-ġoi moġo. Korana ma ribami, ġomi tu ma ġemi farefare namori, beġe tanu-vanaġi vanaġini dagarari.

³⁵ Moġa lorinai ġemi tuġamaġi kokore maniġa asi boġono fitoġari. Korana maniġa voina tu barego lelevaġina boġoa ġabiani. ³⁶ Boġono vevaġa-gwaġiġi, korana Barau ġena ura veġana boġo vaġa-koriani murinai tu, kara ekiraġi-toreato mabarana boġo ġabiani. ³⁷ Korana Buka Veaġa ekirani, “Nega tu misina moġo,

ma beiaġomani etoni tarimana tu beiaġomani, asi bekwai-boni.

³⁸ Au ġegu vei-iobukaiobuka tarimana tu ġena veġabidadama lorinai bemaġurini.

Senāgi murina ḡana ma beraka-ḡenoḡoini nai, au tu asi baiakuni ḡia ḡenai.”

³⁹ Senāgi ḡita tu murira ḡana asi ma bita raka-ḡenoḡoini, benamo bita rekwerekwani. Asiḡina, ḡita tu ma ḡera veḡabidadama, be maḡuri bita ḡabiani.

11

Veḡabidadama tarimari

¹ Veḡabidadama anina tu mai-ḡesi. Tatuḡamaḡi-dadamaḡirini dagarari tavaḡa-moḡoni korikoririni. Matarai roḡosi bitana ḡitari, senaḡina tavaḡa-moḡoni korikoririni, moḡeri dagara tu moḡoni ema bita ḡabirini. ² Sene tarimari tu ḡeri veḡabidadama lorinai, Barau na eḡabi-raḡerito.

³ Taveḡabidadamani lorinai taribani, Barau eguruḡato, benamo guba e tanobara evetoreto. Moḡa lorinai mai taḡitarini dagarari tu Barau na asi taḡitarini dagarari ḡerina eveirito.

⁴ Abela tu ma ḡena veḡabidadama Barau ḡenai lorinai, Barau eviniato varevare dagarana na Kaino ḡena varevare dagarana evanaḡiato. E ma ḡena veḡabidadama lorinai, Barau na ḡena varevare dagarana ekiraḡiato varevare namona ema Barau na evaḡa-moḡoniato ḡia tu vei-iobukaiobuka tarimana. Ma Abela tu varau emaseto, senaḡina ḡena veḡabidadama lorinai roḡo eguruḡani.

Abela, Enoka, Noa

⁵ Enoka ma ḡena veḡabidadama lorinai, Barau na eḡabi-varaḡeato moḡo, asi emaseto. Ma tarimarima na maki asi ḡedoḡariato, korana Barau na eḡabi-vaḡiato. Roḡosi bene ḡabi-veḡitaia nuḡanai, Barau ḡena bukai ekirani, Enoka na Barau iauna evaḡa-iakuato. ⁶ Asi ḡena veḡabidadama tarimana na Barau tu asiḡina ḡinavaḡi bevaḡa-iakuani. Korana deikara Barau ḡenai eiaḡomani tarimana tu bene vaḡa-moḡoni Barau tu maḡuri etanuni. Ema Barau ḡevetauani tarimari mabarari tu voiri namori Barau na bevinirini.

⁷ Noa ma ḡena veḡabidadama lorinai, Barau na ḡoirai beḡe ḡorani dagarari ekira-toreḡauato. Mo tu Noa na roḡosi bene ḡitari dagarari. Noa na Barau evaḡa-moḡoniato, benamo ma garina ḡesi bouti ta eragaiato, ḡaraḡona e natuna bene vaḡa-maḡuriri ḡana. ḡia ḡena veḡabidadama na tanobara tarimari ekiraḡi-foforirini rakava tarimari. Ma ḡia tu ḡena veḡabidadama lorinai Barau na ekiraiato vei-iobukaiobuka tarimana. Mai vei-iobukaiobuka tu veḡabidadama ḡenana eiaḡomani dagarana.

Aberahamo

⁸ Aberahamo ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekeaiato nai eseġaġiatio. Barau na ekeaiato tu ġena vanuġa bene raga-kwanea, ma Barau na tanobara ta ma beviniani, mo ġana bene iaġo. Benamo Aberahamo eraka-rosito moġo, asi ribana aiġana eiaġoni senaġi eiaġoto moġo. ⁹ Ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekiraġi-toreato tanobarana ea vanuġato. Ma monai tu noġa moġo tanukau tarimana ta tanobara borunai etanuni kavana. Isako e Iakobo kavana farai numari ai ġetanuto-ġoi. Maġeri tarima toitoi tu Barau ġena kiraġitore ġeġabiato. ¹⁰ Korana Aberahamo tu vanuġa baregona evaġa-nogaiaato-ġoi. Mo vanuġa tu fore baregona iatanai beruġakauni. Mo vanuġa tu Barau tauġena na beboioġaiiani e beragaiani.

¹¹ Veġabidadama lorinai Sara na kokore eġabiato bene ġabi ġana, ema eġauka-rakavato, senaġi mero keina evaġa-maġuriato. Ġia ma ribana, Barau na kara ekiraġi-toreato dagarana tu beġorani. ¹² Benamo mai tarima sebona eġauka-rakavato, senaġi ġia ġenana senena ġemaġurito tu guba visiġuri kavana vovoka tabutabu, ema kone mirina kavana asi iavi-iavina.

¹³ Maġeri tarimarima mabarari tu veġabidadamaj ġetanuto-ġoi nuġanai ġemaseto. Barau na ekiraġi-torerito dagarari ġia na tu asi ġeġabito, senaġi manaġai moġo ġeġita-guinerito, benamo ġeġabi-raġerito. Ema ġeguruġa-foforito ġia tu tanobara boruna tarimari. Ġia mai tanobarai tu ġetanukauni moġo. ¹⁴ Moġesina ġeguruġani tarimari tu ġeri guruġa na ġevaġa-foforirini, ġia tu ġeri tanobara korikorina ġevetauani. ¹⁵ Bema ġeraga-kwaneato tanobarana ġere tuġamaġi-ġenoġoia nai tu, ma dabara ġere ġenoġoi. ¹⁶ Senaġi ġia tu tanobara namo vedaureana ġeuravini-rakavaiato-ġoi. Mo tu gubai etanuni dagarana. Moġa lorinai Barau tu asi emaiakaiani, ġia ġeri Barau ġetoni nai, korana Barau na ġeri vanuġa baregona ta eraga-toreato.

¹⁷ Aberahamo tu ma ġena veġabidadama. Moġesina nai Barau na etovonaġiatio nai tu, natuna Isako ginitaġo dagarana evaġa-iaġoato, benamo Barau ma evarevare-viniato. Aberahamo ribana, Barau na kiraġitore tu ġia eviniato, senaġina ġia natuna sebona kwariġutu moġo tu ginitaġo dagarana ġana bene vaġia etato. ¹⁸ Barau na Aberahamo maki maġesina ekiraiato, ekirato, “Isako ġenana moġo ġoi senemu beġe maġurini.” ¹⁹ Aberahamo etuġamaġito tu Barau na Isako ma bevaġa-maġuri ġenoġoiani riba. Moġesina naima iniġesina ma sikiraġia: Aberahamo na Isako mase na eġabi-ġenoġoioato.

Isako, Iakobo, Iosefa

20 Isako ma ġena veġabidadama lorinai, Iakobo e Esau evaġa-namorito, ema ġeri ai vau beġea ġorani dagarari ekiraġirito.

21 Iakobo ma ġena veġabidadama lorinai, dori emaseto-ġoi nuġanai tu Iosefa natuna ruarua evaġa-namorito, ema ġena togoi ġenai eveġabi-ritoġoto, benamo Barau etoma-rakariġo viniato.

22 Iosefa ma ġena veġabidadama lorinai, eġauka-dorudoruto, dori emaseto-ġoi nuġanai tu, Isaraela tarimari Aigupito na beġe raka-vaġini ekiraġiato, ema turiġana kamasi beġene veia guruġana evinirito.

Mose

23 Mose tamana e sinana Barau ġenai tu ma ġeri veġabidadama. Moġa lorinai Mose emaġurito ġaronai ġeġitaiato mero keina namona korikori, benamo kini ġena guruġa garina tu asi ġeveito. Senaġi tamana e sinana na ġeġabiato, benamo numa nuġanai ġue toitoi ġetore-gumuato.

24 Mose ma ġena veġabidadama lorinai, ebaregoto nai tu asi eurato beġene kira, ġia tu Pharao natuna ġuiatona natuna merona. 25 Ġia tauġena eurato, Barau ġena tarimarima ġesi beġene vaġa-midigumidigu sebonaia. Ma asi eurato, vei-rakava nuġanai asi beġe tanu-maukani verereri ai bene tanu-namo. 26 Ġia na etuġamaġiato tu, Keriso uranai beġe vaġa-maiakaiani voina tu barego lelevaġi, Aigupito ai farefare voiri bevanaġirini. Korana ġia tu eboġequine-iaġoto, ġoirai voina eġita-iaġoato.

27 Mose ma ġena veġabidadama lorinai, Aigupito na eraka-veġitato, Aigupito verena bebaruni garina asi egarito. Ġia tu ekokoreto, korana tu asi taġitaiiani Barauna ġia na tu matana na noġa moġo eġitaiato. 28 Ma ġena veġabidadama lorinai, Rubu Veaġa verekona ekorana-iaġiato ema Isaraela tarimari ekirarito, rara ġeri ġatama-boka koberi murikari ai beġene dau. Benamo mase aneruna na naturi, ġemaġuri-ġuineto merori, asi bene vaġiri.

Isaraela tarimari na Barau ġeġabidadama-viniato

29 Isaraela tarimari na Barau ġeġabidadama-viniato lorinai, Davara Kakakakana nuġana na tanobara kaukauna na noġa moġo ġeraka-vanaġito. Ma Aigupito tarimari maki ġevanaġi ġetato nai tu, davara na eġutu-ġaurito.

30 Isaraela tarimari ma ġeri veġabidadama lorinai, Ieriko vanuġa maġuna ġaro vaġa-imaima ruarua (7) ġeraka-ġeġeraġiato murinai eketoto.

31 Mata-boraġa ġuiatona Rahaba Barau ġenai eveġabidadamato lorinai, Isaraela ġeri maramara tarimari

eḡabi-raḡerito, benamo Barau ḡeseḡafore-viniato-ḡoi tarimari ḡesi asi ḡevaḡi-sebonaiato.

³² Ma kara ma bakiraḡiani? Asi ḡegu taimi Gideona, Barak, Samson, Iefeta, Davida, Samuela ema peroveta tarimari variri bakiraḡirini. ³³ Gia tu ma ḡeri veḡabidadama lorinai, tanobara basileiari ḡevetari-vinirito nai, ḡekokoreto-ḡoi. Veiḡa iobukaiobukari ḡeveito-ḡoi, ema kiraḡitore dagarari ḡeḡabirito laion bokari ḡekou-ḡaurito. ³⁴ Karava seḡuka rakava ema-moreni ḡevei-buserito, ema vetari baḡari matari na ḡeraga-maḡurito. Ḡeri moiramaira nuḡari ai ḡekokoreto; vetari ai tu guruḡari maki seḡuka rakava, ema ḡevetari-vinirito-ḡoi doḡorori ḡevaḡa-ketorito-ḡoi. ³⁵ Gemaseto-ḡoi tarimari ma ḡevaḡa-maḡuri ḡenoḡoirito-ḡoi, benamo sinari na ma ḡeḡabi-ḡenoḡoirito-ḡoi. Ma tari tu dibura numai tauḡaniri ḡekwari-rakava kwaikwairito-ḡoi ma dori ḡemaseto-ḡoi, senaḡi asi ḡeurato-ḡoi Barau beḡene kiraḡuniḡaua, benamo dibura numana na beḡene ruḡa-vaḡiri. Korana ḡeri ura tu vaḡa-variḡisi ḡenoḡoi namona beḡene ḡabia.

³⁶ Ma tari tu ḡevaseva-vaseva iaḡirito-ḡoi, ḡekwaririto-ḡoi, ma tari tu seini na ḡebarurito-ḡoi, benamo dibura numanai ḡetorerito-ḡoi. ³⁷ Fore na ḡetakirito-ḡoi; ma tari tu ḡesoaguturito-ḡoi; ma tari tu vetari baḡari na ḡevaḡirito-ḡoi. Mamoe kefiri e nanigosi kefiri ḡevei-rakaoto-ḡoi, asi ḡeriḡari, ḡevaḡa-midigu midigurito-ḡoi, ema tarimarima na veiḡa asi namori ḡeri ai ḡevei-vinirito-ḡoi. ³⁸ Tanobara ḡia ḡeri ai tu asi namo moḡo. Tanobara fakari na e ḡoro tuḡuri na, tano kouḡari na, ema guri na ḡetanu-rakaoto-ḡoi.

³⁹ Maiḡeri tarimarima mabarari ḡeri veḡabidadama loriri ai, Barau na evaḡa-maḡuririto. Senaḡina ta na Barau na ekiraḡi-toreato dagarana ta tu asi eḡabiato. ⁴⁰ Korana Barau na dabara namona ta ḡita ḡera eboioḡaiato. Ḡia ḡena ura ḡia maki ḡita ḡesi vaḡa-sebo vau bene vaḡa-namo vedaureara.

12

¹ Mo veḡabidadama tarimari, ḡita ḡeḡita-taḡorani tarimari, tu ḡutuma lelevaḡi, magube na noḡa moḡo beḡe ḡeḡeraḡira. Moḡa lorinai ḡita ḡekoukou-ḡaurani dagarari, ema vei-rakava ḡita ḡebarubarutarirani dagarari mabarari sifitoḡari. Benamo ma kokorera ḡesi ḡoirarai Barau na etoreato raga-iruirunai siraga. ² Matara Iesu ḡenai sitore-kauri. Korana Iesu na ḡita ḡera veḡabidadama esinaiato, ema bevaḡaḡuguruani. Ḡia na ḡoiranai mo iaku e verere etuḡamaḡiatio nai, satauro maiakana asi etuḡamaḡiatio. Benamo Barau ḡena terona aroribanai etanu-tarito.

³ Iesu situḡamaḡia. Ġia tu vei-rakava tarimari na asi ḡeḡabi-raḡeato, ḡeseḡafore-viniato, senaḡina ekokoreto. Moḡa lorinai asi boḡono tuḡamaḡi-moira, e asi boḡono ruḡa-ḡuirāḡi. ⁴ Ġomi tu rakava ḡesi ḡovevaḡi-tanuni. Senaḡina ḡomi mani vevaḡi nuḡanai tu, ta raramu roḡosi roḡo bere riḡo. ⁵ Ema ḡomi tu Barau na ekeamito ḡia natuna, senaḡi mai velaunaḡi guruḡana tu ḡotuḡarekwaiato, ekirato, “Natugu, Vereḡauka na vevaḡa-riba veḡari gwaḡiḡiri evin-imuni nai,

asi bono ḡabi-meraḡari,
ema bekira-feimuni nai,
nuḡamu asi bono vaḡa-moiraia.

⁶ Korana Vereḡauka na eura-vinirini tarimari tu vevaḡa-riba gwaḡiḡiri evinirini,
ema ḡia natunai evaḡa-iaḡorini tarimari mabarari tu ek-waririni.”

⁷ Moḡa lorinai matakani veḡari ḡemi ai beḡe ḡorani nai tu boḡono kokore. Korana ḡomi tu Barau natuna naima moḡesina eveimini. Ma siḡitaia, kamara mero keina tu tamana na asi evaḡa-matakaniani? ⁸ Tama mabarari na naturi ḡevaḡa-matakanirini. Ma bema ḡomi Barau na asi evaḡa-matakanimini, moḡa anina ḡomi tu dia Barau natuna korikori, ḡomi tu gara meromi. ⁹ Vaḡa-ilailana tauḡani rekenai ḡita tamara korikoriri na ḡevaḡa-matakanirani, benamo moḡeri korari ai tamara tagubakaurini. Moḡesina kavana namona tu ḡita tata iaukara Tamari Barau maki tana gubakaua, benamo bitana maḡuri. ¹⁰ Ġita tamara na tu ḡaro kotunai moḡo ḡevaḡa-matakanirani. Mo tu ḡia tauḡeri na ḡetuḡamaḡiani namo ḡetoni ḡarori ai moḡo. Senaḡi Barau na evaḡa-matakanirani tu ḡita ḡera namo ḡana, ema ḡia ḡesi bitana veaḡa-vegogo ḡana. ¹¹ Maitoma matakani veḡari ḡeiaḡomani tu ma midigumidiguri, asi iakuri. Senaḡina murinai vau mo matakani veḡari ḡerina beribani tarimana tu vei-iobukaiobuka ema maino tarimanai beiaḡoni.

Nuḡara bitana vaḡa-kokoreri ema bitana ruḡa-gigitari

¹² Moḡa lorinai ḡimami beḡe ḡeroḡero-riḡo, ḡoḡabi-vaisiri, ema tuimi beḡe moira ḡeḡoḡo-ḡoḡorini, ḡovaḡa-kokoreri. ¹³ Benamo kwakumi na ḡoraka-iaḡirini fanari ḡovei-roroḡotori, be kwaku rakava tarimana kwakuna asi bene rakava-lelevaḡi, senaḡi bene namo.

¹⁴ Boḡono kokore-korikori, tarimarima mabarari ḡesi maino ai boḡono tanu uranai. Be ḡemi maḡuri beḡene veaḡa e asi vetoukaunai beḡene iaḡo bene. Korana tu ma vetoukauna e asi veaḡa tarimana na Vereḡauka tu asi beḡitaiani. ¹⁵ Boḡono venari, be tarima ta Barau ḡena

varevare-bara ġenana asi bene raka-veġita, ma nuġa-ġirima ġokana nuġanai asi bene tubu-raġe. Korana nuġa-ġirima ġokana betubuni, ġokana mamakina na ġomi fakami ai rakava bevaġa-ġoraiani, benamo tarimarima vovoka bevaġa-rakavarini Barau ġoiranai. ¹⁶ Boġono ġitaia, ta ġomi fakami ai mata-boraġa veġari asi bene veiri, ema Esau na Barau asi ekorana-iaġiato kavana asi bene vei. Esau na tu ġena maġuri guine seġukana ġaniġani diġu sebona moġo uranai evare-fitoġaiato. ¹⁷ Moġa murinai ġomi ma ribami, mo maġuri guine vevaġa-namona tamana ġenana neġabia etato tu tamana na asi eġabi-raġeato. Moġoni, tamana ma taġina ġesi enoġiato, senaġi tamana asi ma etuġamaġi-ġenoġoito.

¹⁸ Ġomi tu dia ġimami na boġo ġabi-karaiani ġorona ġana boġo iaġoma, Isaraela tarimari kavana. Ġia tu Sinai Ġorona sevina korikorinai ġeruġato, benamo karava emoreto ġeġitaiao, ema mukuna dubara kiukiuna e iavara barego lelevaġina; ¹⁹ ema kibi guruna asikeikeina eraġeto e garo baregona eguruġato ġeseġaġirito. Isaraela tarimari na mo garo ġeseġaġiato nai tu, Mose ġenoġiato mo garo na asi ma bene vaġa-guruġari. ²⁰ Korana Barau na taravatu guruġari evinirito nai tu, ġegari-rakavato, Barau tu ekirato, “Bema tarima ta na o boromakau ta o nanigosi ta na mo ġoro bea vei-karaiani nai tu, fore na boġono taki-masea.” ²¹ Moġeri vetoġa ġefoforito gariri tu asikeikeiri, benamo Mose ekirato, “Au tu eġoġo-ġoġoguni, agari-rakava rakavani.”

²² Senaġina ġomi tu Siona Ġorona ġana boġo iaġoma e guba Ierusalemana maġuri Barauna ġena vanuġa baregona ġana, ema aneru ġutuma gorogoro asi iavi-iaviri ġeri ai boġo iaġoma. ²³ Ġomi tu vegogo baregona ġena e Barau natuna ġemaġuri-guineto ekalesiari ġeri ai boġo iaġoma. Ġia arari tu Barau na gubai etorerito. Ema ġomi tu tarimarima mabarari Kotai beġita-viriġirini Barauna ġenai e vei-iobukaiobuka tari-mari iaukari, Barau na evaġa-namo vedaurearito iaukari, ġeri ai boġo iaġoma. ²⁴ Ema Iesu ġenai boġo iaġoma. Iesu ġinitaġo variġunai tu Barau e tarimarima fakari ai eruġani. Ema ġia rarana ġenai boġo iaġoma. Iesu rarana tu ġomi ġemi ai eketokauto. Ma Iesu rarana na ekiraġiani guruġana seġukana na Abela rarana ġena guruġa seġukana evanaġiani.

²⁵ Boġono venari, Barau na evaġa-guruġamini nai, garona asi boġono kira-sirivaġi-vinia. Korana tanobarai Barau na ekira-toreġaurito tarimari ġekira-sirivaġito nai tu, asi ġeraga-maġurito. Ġeri kira-sirivaġi voina ġeġabiato. Ġita tu kamasi bita raga-maġurini? Barau toma tu gubai etanuni, benamo

monana ġita ekira-toreġaurani. Bema ġia ġenana bita raka-veġitani nai tu, kamasi bita raga-maġurini. ²⁶ Moġeri ġaro ai Barau garona na tanobara eruku-iagaiagaiato. Senaġina toma Barau tu eguruġa-toreto, ekirani, “Au na tanobara vaġa-sebona maia barukuani. Dia tanobara ġereġana moġo barukuani, senaġina guba maki barukuani.” ²⁷ Mai guruġa “vaġa-sebona maia” anina tu, guinenai Barau na eveirito dagarari beġe iagaiagani nai tu bekoki-veġitarini. Korana tu asi beġe iagaiagani dagarari moġo beġene tanu ġana.

²⁸ Ġita na taġbiani basileiana tu asi beġareva-ġarevani. Moġa lorinai Barau sitanikiu-vinia, ema Barau na eura-viniani maġurinai sitoma-rakariġo vinia ma vegubakaura e ma garira ġesi. ²⁹ Korana ġita ġera Barau tu karava ġaraġara.

13

Barau vaġa-iakuna veiġari

¹ Ġomi fakami ai tarikaka veuravinina bene tanu-vanaġi vanaġi. ² Tarima boruri ġabiraġeri asi boġono tuġa-rekwaia, korana tarima tari maniġesi ġeveito-ġoi nai tu, aneru ġeġabiraġerito. Senaġi ġia tu asi ġeriba-maoroto mo tu aneru ġeġabi-raġerini.

³ Dibura numanai ġetanuni tarimari boġono tuġamaġiri. Boġono tuġamaġi, ġomi maki ġia ġesi dibura numanai ġoro tanu-vegogo. Ema ġevaġa-midigu midigurini tarimari boġono tuġamaġiri. Boġono tuġamaġi ġomi maki ġere vaġa-midigu midigumi.

⁴ Tarimarima mabarari na veġaraġo beġene gubakaua, ema veġaraġo tarimari ġeri genagena gabuna bene namo-vedaurea. Korana ma ġaraġona, senaġina ekima-rakaoni, o ma eveġaraġo-sirivaġini tarimana, ema mata-boraġa veiġari ġeveini tarimari mabarari tu Barau na ġeri rakava voiri bevinirini.

⁵ Moni asi boġono uravini-lelevaġiri. Kara dagara ġemi ai maniġeri boġono ġabi-raġeri ma iakumi ġesi. Boġono kira, mai dagara ġemai maiġeri tu ġemai ilaila. Korana Barau tu ekirato,

“Au na asiġina ġinavaġi baraga-kwanemini, ema ġereġami asiġina ġinavaġi baiaġuimini.”

⁶ Moġa lorinai nuġara ma kokoreri ġesi bitana kira, “Vereġauka na au bevaġa-kavaguni, be au asi bagarini.

Tarimarima na tu kara beġe veiani au ġegu ai?”

⁷ Ġotuġamaġi-ġenoġoi, ġeguine-iaġimito-ġoi tarimari ġotuġamaġiri. Ġia na Barau ġena guruġa ġemi ġekiraġito. Ġia ġeri maġuri na kara ġefoforito eiaġoto mo ġea maseto

boḡono tuḡamaḡiri, ema ḡia ḡeri veḡabidadama boḡono tovotovori.

⁸ Iesu Keriso tu ḡoraḡani, toma, ema vanaḡivanaḡi asi beirauni. ⁹ Vevaḡa-riba irauirauri na dabara moḡonina na asi beḡene ḡori-veḡitami. Namona tu Barau ḡena varevarebara na ḡita iaukara bene vaḡa-kokoreri. Ḡaniḡani taravaturi irauirauri na ḡita iaukara tu asi beḡe vaḡa-kokorerini. Moḡeri taravatu ḡekorana-iaḡirito-ḡoi tarimari tu namo ta asi ḡeḡoitaḡoato.

¹⁰ Ḡita tu ma ḡera fata veaḡana. Senaḡina Barau tomarakarigona ḡana farai rubuna nuḡanai ginitaḡo ḡauveiri ḡeveito-ḡoi tarimari tu mai fatai asi beḡe ḡaniḡanini. ¹¹ Rubu Veaḡa verena baregona na boromakau, nanigosi, mamoe evaḡirito-ḡoi nai, tauḡaniri tu eḡabi-rosirito-ḡoi Isaraela tarimari ḡeri totoḡa gabuna na, benamo murikai vau ea gaburito-ḡoi. Rarari moḡo Veaḡa Lelevaḡi Gabunai eḡabitoḡarito-ḡoi, rakava ḡabiveḡitari varevarena bene vei-iaḡiri ḡana. ¹² Moḡesina naima Iesu maki rarana na tarimarima bene vaḡa-veaḡari ḡana tu, Ieruselema vanuḡa barana maḡuna murikanai emidigu-midiguto. ¹³ Moḡa lorinai ḡita maki Iesu ḡenai totoḡa murikana ḡana siraka-rosi. Be, ḡia na eḡabiato maiakana ḡita na maki bitana ḡabia. ¹⁴ Korana mainai ḡita tu asi ḡera tanu-vanaḡivanaḡi vanuḡana. A ḡita tu vanuḡa vau ma beiaḡomani dagarana tavetauani. ¹⁵ Moḡa lorinai vanaḡivanaḡi Barau vonevone-raḡena varevareri Iesu ḡenana bitana vini-raḡea Barau ḡenai. Barau arana vonevone-raḡena tu ḡita murura ḡwaḡwana. ¹⁶ Veiḡa namori veiveiri asi boḡono tuḡa-rekwari, ema ḡemi ai guruḡa moḡoniri maniḡeri karomi ḡeri maki boḡono kiraḡi. Korana tu maniḡesina veiḡari tu ginitaḡo dagarari namori Barau na eiaku-iaḡirini.

¹⁷ Ḡequine-iaḡimini tarimari garori boḡono seḡaḡiri, ema ḡeri veḡorikau maorona gaburenai boḡono tanu. Korana ḡia na tu ḡomi ḡemi maḡuri ḡeḡita-ḡaurini, ema ḡomi ḡemi maḡuri aiḡesina Barau ḡenai beḡea kiraḡirini. Garori boḡono seḡaḡiri, be ma iakuri ḡesi ḡeri ḡauvei beḡene veia, a dia nuḡari ma metori ḡesi. Korana bema nuḡari ma metori ḡesi ḡomi beḡe narimini nai tu, ḡomi na namo ta asi boḡo doḡariani.

¹⁸ Ḡema boḡono ḡuriḡuri. Ḡai ribama ḡai nuḡama tu veiareva Barau ḡoiranai, ema ḡema ura barana tu vegubakau ai moḡo baḡana tanu. ¹⁹ Ḡegu noḡinoḡi barego lelevaḡina ḡomi ḡemi ai tu boḡono ḡauḡau, be ḡemi ai ma bana ḡenoḡoi-ḡariḡari.

²⁰ Maino Barauna na ġera Vereġauka Iesu tu betanuvanaġi vanaġini ginitaġo rarana ġenana ma evaġa-maġuri ġenoġoiato. Iesu tu mamoe nari tarimana baregona. ²¹ Mai maino Barauna na dagara namori mabarari bene vinimi, ġena ura boġono veia ġana. Ema kara ġia na eiaku-iaġirini dagarari Iesu Keriso ġenana ġita nuġarai bene ġauvei-iaġiri. Mareva baregona tu ġia ġena bene iaġo mo vanaġivanaġi. Amen.

²² Tarikakagu mabarami, anoġimini, ġegu vevaġa-naġi gurugari maiġeri boġono ġabi-raġeri ma nuġami namori ġesi; korana fefa tu kubina moġo batorea. ²³ Au aurani navaġaribami, ġita tarikakara Timoteo tu dibura numana na beġe tuġu-vaġia. Bema ġia bema raġasi-ġarimoġini tu, tauma ruarua baġa iaġosini ġitaġitami.

²⁴ Ġema vevaġa-namo ġemi veġorikau tarimari ema Barau ġena tarimarima veaġari mabarari boġono viniri. Itali tarimari na maki ġemi vevaġa-namo beġe tuġu.

²⁵ Barau ġena namo e varevare-bara mabarami ġemi ai bene tanu.

IAKOBO (O IAMES) ĜENA TORETORE

Iakobo (o Iames) vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa tu Iakobo (o Iames), Iesu tarina, na etoreato. Ĝia tu Ierusalemekalesia ĝorikauna tarimana ta. Mai fefa etoreato laĝanina tu 45 ma 49 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa etoreato korana tu, 1) Heberu ekalesiari veribaĝani ema meto baregori ĝeĝoitaĝoto-ĝoi nai, nuĝari bene vaĝa-gwaĝiĝiri etato; 2) Heberu ekalesiari vefakari ai tu veiĝa ema maĝuri asi roroĝotori tari ĝeĝorato-ĝoi, naima moĝeri bene vei-roroĝotori ĝana uranai; 3) Heberu ekalesiari bene kira-varari, veĝabidadama korikorina tu veiĝa namori na bevaĝa-foforiani.

Iakobo na mai fefa tu maĝesi eboioĝaiato:

1. Veĝabidadama veribaĝani na betovo-naĝiani ema bevaĝa-foforiani - karoa 1:1-18
2. Veĝabidadama ĝera ĝauvei e veiĝa na bevaĝa-foforiani - karoa 1:19-2:26
3. Veĝabidadama ĝera guruĝa na bevaĝa-foforiani - karoa 3
4. Veĝabidadama Barau korana-iaĝina maĝurina korikorina na bevaĝa-foforiani - karoa 4-5

¹ Au Iakobo (o Iames), Barau e Vereĝauka Iesu Keriso ĝeri vetuĝunaĝi tarimagu, ĝeguna mai fefa eiaĝosini, ĝomi Israela doĝoromi gabanana ruarua (12) tanobara boruri ai ĝotanu-lausilausini ĝemi ai. Avaĝa-namomini.

Veribaĝani ĝenana veĝabidadama bekokoreni

² Tarikakagu mabarami, veribaĝani irauirau boĝo ĝoitaĝorini nai, boĝono iaku-iaĝiri moĝo. ³ Korana ĝomi ribami, veribaĝani na ĝemi veĝabidadama etovo-naĝirini nai, kokore ema vevaĝa-gwaĝiĝi evaĝa-ĝorarini. ⁴ Benamo kokore ema vevaĝa-gwaĝiĝi ĝemi ai bene barego-korikori, be ĝemi ai maki kerere ta asi bene tanu e vetoukau ta maki asiĝina, ema dagara tai asi boĝono rabu.

⁵ Senaĝi bema ĝomi fakami ai ta asi iaunegana nai tu, Barau bene noĝia, ĝia na beviniani, korana Barau tu nuĝana mabarana ema nuĝana ma iakuna ĝesi ĝia ĝenoĝiani tarimari mabarari evinirini. ⁶ Senaĝi enoĝini nai tu veĝabidadamai moĝo bene noĝi, nuĝana asi bene daradara. Korana eiauvo-iauvoni tarimana tu davara ureurena iavara na ekwari-iaĝo kwari-iaĝomaiani kavana. ⁷ Moĝesi tarimana tu bene riba, ĝia Vereĝauka ĝenana dagara ta tu asi bedoĝariani.

⁸ Etuḡamaḡi-ruaruani tarimana tu ḡena ḡauvei mabarari ai asi eruḡa-gitarini.

Asi ḡena-ḡana tarimana ema ma ḡena-ḡana tarimana

⁹ Tarikaka ta asi ḡena e asi ḡana tu bene iaku, korana Barau ḡenai ḡia tu barego. ¹⁰ Ema ma ḡena ma ḡana tarimana maki bene iaku, Barau na betore-variḡoani neganai. Korana berekwa-rekwani boḡa veraverari kavana. ¹¹ Ḡaro emaraḡeni nai, ekirini gugurana na ḡauḡa etunu-maraiani, benamo veraverana eketo-vaḡini, ḡitaḡitana marevana ekorini. Gena-ḡana vovoka tarimana maki moḡesina kavana berekwa-rekwani ḡena taḡa ḡauveiri iaḡoviniri nuḡanai.

Vetovonaḡi ema veribaḡani ainana eiāḡomani

¹² Veribaḡani nuḡari ai evevaḡa-gwaḡiḡini tarimana tu bene iaku, korana mo vetovonaḡi bekorini nai, roḡo beruḡa-taḡoni tu maḡuri koronana beḡabiani. Mo maḡuri tu Barau na ekiraḡi-toreato ḡia ḡeura-viniani tarimari ḡeri. ¹³ Bema tarima ta veribaḡani edoḡariani nai, asi bene kira, “Mai veribaḡani tu Barau ḡenana eiāḡomani.” Korana Barau tu veiḡa rakavari na asi beḡe tovo-naḡiani riba, ema ḡia na tarima ta maki asi eriba-ḡaniani. ¹⁴ Senaḡi tarimarima veribaḡani edoḡariani tu bema ḡia eveḡwa-veḡitani, benamo tuḡamaḡi rakavari na nuḡana ḡeḡaniani, ḡeḡofaiani. ¹⁵ Gena ura rakavari na nuḡana ḡevaḡa-vonuani, benamo rakava ḡevaḡa-ḡoraiani. Ema rakava etubu-baregoni nai tu mase evaḡa-ḡoraiani.

¹⁶ Tarikakagu namomi, ta na asi bene ḡofami. ¹⁷ Vevaḡa-ḡauna dagarari namori mabarari ema varevare roroḡotori dagarari mabarari tu tuḡuna na ḡeiaḡomani, Mama Tamana, guba mamana eveiato Barauna, ḡenana ḡemariḡoni. Guba mamana eirauni, senaḡi ḡia tu asi eirauni o mukuna na maki asi eḡabiani. ¹⁸ Ḡia tauḡena ḡena urai moḡo ḡena guruḡa moḡonina ḡenana evaḡa-maḡurirato, korana tarimarima ema ḡemaḡurini dagarari tari ḡimana na eveirito dagarari mabarari fakari ai bitana guine ḡana.

Seḡaḡi e veiḡa

¹⁹ Tarikakagu namomi, maḡa tu boḡono ribaia: Ḡomi tata guruḡa seḡaḡi-seḡaḡiri ai boḡono ḡarimoḡi, senaḡi guruḡai boḡono veḡabitari, ema asi boḡono baru-ḡariḡari. ²⁰ Korana tarimarima ḡeri baru ḡerina Barau ḡena veiḡa roroḡotori asi beḡe foforini. ²¹ Moḡa lorinai maḡuri rakavari ema veiḡa mirori mabarari boḡono fitoḡari. Barau na nuḡami ai evaroato guruḡana boḡono ḡabi-raḡea ma manaumi ḡesi. Korana mani guruḡa na bevaḡa-maḡurimini riba.

22 Ĝena guruĝa tu asi boĝono seĝaĝiri moĝo, senaĝi ĝoseĝaĝirini guruĝari tu ĝemi veĝai boĝono vaĝa-foforia, tauĝemi boĝo veĝofani garina. 23 Deikara Barau ĝena guruĝa eseĝaĝiani moĝo, senaĝi veĝana tu asi eveiani tu veĝia ai tauĝena ĝoirana eĝitaiani kavana. 24 Tauĝena veĝiai eveĝitani, benamo eraka-veĝitani nai tu ma etuĝa-rekwani ĝia vetoĝana tu aiĝesina. 25 Senaĝi deikara taravatu namo vedaureana, tarimarima ĝeri rakava eruĝa-vaĝirini taravatura, eĝita-ginikauani, eseĝaĝi-vanaĝi vanaĝiani ema asi eseĝaĝi-taĝuini, senaĝi ĝena veĝai evaĝa-foforiani, ĝia tu Barau na ĝena ĝauvei mabarari nuĝari ai bevaĝa-namoani.

26 Bema tarima ta tauĝena evekiraĝini tu Barau ekorana-iaĝiani etoni, senaĝi meana tu asi enariani, mani tarima tu tauĝena moĝo eveĝofaĝofa-iaĝini ema Barau korana-iaĝina veĝana maki asi tauna. 27 Ĝita Tamara Barau na ekalesia tarimana namo vedaureana e moĝonina maiĝesi etuĝamaĝiani: Gara e vabu ĝeri taĝitaĝi ai eĝita-ĝaurini ema tauĝena evenarini tanobara mirona na bevemironi garina.

2

Ekalesia mabarari tu ilaila moĝo

1 Tarikakagu mabarami, ĝera Vereĝauka Iesu Keriso mana e seĝukana tu barego, ĝia ĝovaĝa-moĝoniani tarimami, tarimarima mabarari boĝono ĝabiraĝe-ilailari, dia ĝeri vetoĝai boĝono ĝabi-raĝeri. 2 Bema tarima ta, ĝimana ma golo aĝevana e ĝena dabuĝa maki irau moĝo, bema raka-toĝani ĝemi vegogo nuĝanai, ema asi ĝena-ĝana tarimana ta ĝena dabuĝa tu kitakata bema raka-ĝurani. 3 Benamo ĝomi na dabuĝa ma marevana eveiani tarimana tu boĝo gubakau-baregoani, benamo boĝo vaĝa-guruĝaiani, boĝo kirani, “Mai tanutanu namonai noma tanu,” a asi ĝena-ĝana tarimana tu boĝo kiraiani, “Iomonai noa ruĝa,” o, “Mai kurabo ai noma tanu au kwakugu koranai.” 4 Moĝa ĝenana ĝomi tu tauĝemi moĝo ĝovevaĝa-irauni ema vevaĝa-maoro maki ĝoveiani ĝemi tuĝamaĝi rakavari ĝerina.

5 Ĝoseĝaĝi, tarikakagu namomi, Barau na mai tanobarai asi ĝeri asi ĝari tarimari eĝabi-viriĝirito, veĝabidadama na beĝene vonuvonu-raĝe, ema ĝena Basileia beĝene ĝabia uranai. Mo Basileia tu Barau na ekiraĝi-toreato, ĝia ĝeura-viniani tarimari moĝo beĝe raka-toĝani. 6 Senaĝi ĝomi na asi ĝeri ema asi ĝari tarimari tu ĝoĝita-ĝuiragiirini. Dei na ĝomi evaĝa-rakavamini, ema einu-iaĝomini Kota gabuna ĝana? Ma ĝeri-ĝari tarimari maniĝesi ĝeveini, ene? 7 Ĝia na mani ara namona, ĝomi na ĝovaĝa-moĝoniani tarimana arana Keriso, ĝekiraĝi-rakava rakavaiani.

⁸ Dagara namona tu maiġa: Barau ġena Basileia taravatu na boġono korana-iaġia, Buka Veāġai ġetoreato maiġesi ekirani, “Sevimu tarimana bono ura-vinia tauġemu oveura-vinini kavana.” Maniġa ġokorana-iaġi korikoriani nai tu maorona ġoveiani. ⁹ Senaġi bema ġomi na tarimarima ġeri vedabuġa o dagi ilailari ai moġo ġoġabi-raġerini nai, ġomi tu rakava ġoveiani, ema taravatu na maki ekiramini, ġomi tu taravatu ġokira-fitoġaiiani tarimami. ¹⁰ Korana mo deikara na taravatu mabarana ekorana-iaġiani, senaġi sebona moġo eketoni, ġia na taravatu mabarana ekira-fitoġaiiani. ¹¹ Korana mo Barau sebona ekirato, “Asi bono veġura-vanaġi,” ma ekirato, “Asi bono vaġivaġi.” Moġa lori-nai bema ġoi asi boveġura-vanaġini, senaġi bovaġivaġini nai, ġoi tu taravatu okira-fitoġaiiani tarimamu. ¹² Ġoguruġani ema veġa ġoveirini nai, Barau ġena taravatu boġono tuġamaġia, korana mo tu ma seġukana tarimarima ġeri rakava ġerina beruġa-vaġirini. Moġa maki bea vevaġa-maoro vinimini. ¹³ Deikara tarimarima asi evetuġa-ġwarini tu, Barau na maki ġia asi bevetuġa-ġwaiiani ġena Kota baregona ġaronai. Senaġi deikara ta na tarimarima evetuġa-ġwarini, Kota garina asi bene vei, korana vevetuġaġwa na vevaġa-maoro evanaġiani.

Veġabidadama ma veġana

¹⁴ Tarikakagu mabarami, tarima ta bekirani, ġia tu ma ġena veġabidadama, senaġi bema ġena veġa na asi evaġa-moġoniani nai, kara namona bevaġa-ġoraiani? Mo veġabidadama na bevaġa-maġuriani riba ba? ¹⁵ Vaġa-ilailana, bema tarikaka tauna ta o vavinena ta asi ġena dabuġa ema asi ġana ġaniġani. ¹⁶ Benamo ġomi ta na bokiraiani, bokirani, “Ma nuġa namomu ġesi noiaġo. Bono veseġo, be asi bene naguremu e bono ġanimase-ġinikau!” Senaġi tauġanina eura-vinirini dagarari tu asi oviniani, ġena namo tu kara? ¹⁷ Veġabidadama maki moġesi, bema veġabidadama ġereġana moġo ema veġana asi evaġa-foforiani nai tu mase, asi tauna.

¹⁸ Senaġi tarima ta ma bekirani, “Ġoi tu ma ġemu veġabidadama, senaġi veġa tu au ġegu ai.” Benamo au ġegu vevaġa-veše tu iniġesi, “Ġemu veġabidadama naġitaia. Kamara dabarai bovaġa-ġitaguni bema veġa asi evaġa-foforiani nai? Senaġi au ġegu veġabidadama tu fofori, ġegu veġa na evaġa-ġitamuni.” ¹⁹ Ġoi na ovaġa-moġoniani, Barau tu sebona moġo. Namu! Senaġina iauka rakavari na maki ġevaġa-moġoniani, benamo ġeġoġo-ġoġorini korana ġegarini. ²⁰ Ġoi babo! Ġoi ourani tauna korikori noġitaia veġabidadama veġana asi evaġa-foforiani tu asi

tauna. ²¹ Ĝita senera Aberahamo tu kamasi nai Barau na evaĝa-moĝoniato ĝia tu veiĝa iobukaiobuka tarimana? Ĝia tu ĝena veiĝa na natuna Isako fata veaĝa iatanai Barau evarevare-viniato. ²² Be oĝitaiani, ĝia ĝena veĝabidadama ema ĝena veiĝa tu ĝeĝauvei-vegogoto; ĝena veĝabidadama tu ĝena veiĝa na ĝevaĝa-moĝoniato. ²³ Benamo Buka Veaĝai ĝetoreato guruĝana emoĝonito, maiĝesi ekirani, “Aberahamo na Barau evaĝa-moĝoniato, benamo Barau na eĝabiraĝeato ĝia tu vei-iobukaiobuka tarimana.” Ema Barau na maki ekiraiato, ekirato, “Au ĝatagu.” ²⁴ Goĝitaiani, tarimarima tu ĝena veiĝa na Barau na eĝabi-raĝeani, dia ĝena veĝabidadama ĝenana moĝo.

²⁵ Rahaba mata-boraĝa vavinena maki moĝesi. Ĝia tu ĝena veiĝa ĝenana Barau na eĝabi-raĝeato. Israela rivirivi tarimari ĝena numai eĝabi-raĝerito ema dabara boruna ma etuĝu-rosirito. ²⁶ Vaĝa-ilailana tauĝani asi iaukana tu mase, veĝabidadama maki moĝesi, bema asi veiĝana tu mase.

3

Murumi boĝono nariri

¹ Tarikakagu mabarami, ĝomi ĝutuma tu vevaĝa-riba tarimami ai asi boĝono iaĝo. Korana ma ribami, Barau ĝena Kota ĝaronai ĝia na ĝai, vevaĝa-riba tarimama, ĝema veiĝa tu bevetau-ĝitakaurini, dia ekalesia tarimari tari kavana. ² Ĝita mabarara ĝaro ĝutuma kerere taveini. Senaĝi bema tarima ta kerere ta asi eveiani ĝena guruĝai nai, ĝia tu asi vetoukauna ema tauĝanina mabarana benariani riba. ³ Hosi bokanai taritari aurina tatore-toĝaiani, korana taurani bene seĝaĝira; moĝesi tauĝanina mabarana bita tariani riba. ⁴ Lagatoi ĝotuĝamaĝia: asikeikeina, iavara baregona na vau ekwari-ragaiani, senaĝi tarina tu misina korokoro. Mo tari misina korokorona na etariani tarimana ĝena ura gaburi mabarari ĝana etari-iaĝoani. ⁵ Moĝa ilailanai mea makina: Misina korokoro, senaĝi dagara baregori eveiavi-iaĝirini.

Boĝa maki aiĝa baregona, senaĝi karava misina na beĝara-ĝosiani. ⁶ Mea maki karava kavana. Tauĝanira mabarari fakari ai ĝia tu rakava gabuna tauĝanira mabarana evaĝa-miroani. Tauĝanira ema iaukara evaĝa-rakavarini. Ĝera tanu dabarari mabarari mea na bevaĝa-kerererini riba, korana ĝia tu karava kavana ĝita eĝararani. Mo karava tu eĝaravanaĝi vanaĝini gabuna na eĝabini. ⁷ Tarimarima tu vevaĝa-marana ma ribana, ema ĝemaĝurini dagarari irauirau maki mabarari evaĝa-maranarini e evaĝa-maranarito-ĝoi ilailana manu, mota, davara dagarari, ema boĝa bairi maki. ⁸ Senaĝi tarima ta na mea tu roĝosi roĝo bene vaĝa-maranaia. Ĝia

tu rakava ema asi vaḡa-maranana, vevaḡa-mase nanuna rakavana na evonuvonu-raḡeto. ⁹ Ġita meara na ḡera Vereḡauka ema Tamara tavaḡa-namoani, ema meara na maki Barau na ḡia vetoḡana kavana eveirito tarimarimari tavaḡa-rakavarini. ¹⁰ Mo muru sebona na vevaḡa-namo guruḡari ema vevaḡa-rakava guruḡari ḡeraka-vaḡini. Tarikakagu mabarami, maniḡesi veḡa asi bene ḡora. ¹¹ Nanu gurina sebona na nanu ma mamina ema nanu mamakina asi beraka-vaḡini, ene? ¹² Tarikakagu, figi ḡaunai olive asi beḡwani ema olive ḡaunai maki figi asi beḡwani. Moḡa ilailanai damena nanuna na ḡaruka nanuna asi beraka-rosini riba.

Barau ḡenana eiaḡomani iaunegana

¹³ Deikara ḡomi fakami ai tu ma iaunegana ema etuḡamaḡi-fakani? Gena maḡuri namori na bene vaḡa-moḡonia, ema ḡena veḡa namori bene veiri ma iaunegana e manauna ḡesi. ¹⁴ Senaḡi bema ḡomi nuḡami ai mama, baru, ema veiavi ḡetanuni nai, asi boḡono kira, “Ġai tu ma iaunegama!” Moḡesina ḡomi na guruḡa moḡonina ḡokure-toḡaiani. ¹⁵ Mani iaunega tu dia guba na o Barau ḡenana ḡemariḡoni, senaḡi ḡia tu tanobara ḡena, tarimarima nuḡari na ḡemaraḡeni ema iauka rakavari ḡerina ḡeiaḡomani. ¹⁶ Korana mama ema veiavi ḡetanuni gaburi tu daradara etanuni, ema veḡa rakavari mabarari maki ḡetanuni. ¹⁷ Senaḡi guba na eiaḡomani iaunegana tu asi mirona e asi vetoukauna ta. Beḡabi-raḡeani tarimana ḡena veḡa tu maiḡa: Maino, garo-namo, veḡata. Ġia tu ma ḡena vevetuḡaḡwa ema ḡwaḡwana maki namori. Veira-veira ema vei-ḡofakau asi ribana. ¹⁸ Maino ai ḡetanuni tarimari tu noḡa moḡo varovaro ḡueri ḡevaroni kavana. Maino na veḡa namori ḡutuma evaḡa-ḡorarini. Moḡeri veḡa namori tu tarimarima ḡeri maḡuri ai ḡefoforini noḡa kwakwa ḡaronai dagara namori ḡedoḡaririni kavana.

4

Tanobara veḡatana

¹ Vevaḡi e vevane ḡomi fakami ai tu kara na ḡevaḡa-ḡorarini? Mani tu ḡemi ura rakavari nuḡami ai tauḡeri tata ḡevevaḡini ḡerina ḡeiaḡomani. ² Dagara kota ḡourani, senaḡi asi ḡoḡabirini, benamo ḡovaḡi-vaḡini. Dagara kota ḡouravini-rakavarini, senaḡi asi ḡodoḡaririni, benamo ḡovevaneni e ḡovevaḡini. Ġoura-vinirini dagarari asi ḡodoḡaririni, korana Barau asi ḡonoḡiani nai. ³ Ema ḡonoḡinoḡini maki asi ḡoḡoitaḡoni, korana ḡemi tuḡamaḡi tu rakava; ḡourani kara ḡonoḡirini dagarari tu ḡereḡami na boḡono ḡaunari.

⁴ Ğomi veġuravanaġi tarimami, (Barau ġenana ġoveġitato tarimami)! Ğomi asi ribami tanobara ġesi boġo veġatani tu Barau asi boġo ura-viniyani? Deikara eurani tanobara ġesi bene veġata etoni tarimana na tu Barau evetari-viniyani. ⁵ Buka Veaġai guruġa ta tu maiġesi ekirani, “Barau na ġita nuġarai etoreato Iauka Veaġana eura-rakavani, ġia na bene guine-iaġira.” Ğomi ġotuġamaġini mo guruġa ġetore-kavaiato?

⁶ Senaġi Barau ġena varevare-bara tu barego ġita ġerai. Moġa lorinai ġena Buka Veaġai maiġesi ekirani, “Eveiavini tarimana tu Barau na etore-veġitaiani, a manau tarimana tu ġena varevare-bara eviniyani.”

⁷ Moġa lorinai boġono vevaġa-manau, Barau gaburenai boġono tanu. Satani boġono kira-ġoia, benamo ġomi ġemi na beraga-kwareġani. ⁸ Barau ġenai boġono raka-kavi, benamo ġia maki ġomi ġemi ai beraka-kavini. Ğimami boġono ġuriġiri, ġomi rakava tarimami! Nuġami boġono iarevari ġomi tuġamaġi ruarua tarimami! ⁹ Boġono dabara-doko, boġono nuġa-midigumidigu, ema boġono taġi. Ğemi riki tu nuġa midigumidigu ai bene iaġo, ema ġemi iaku tu nuġameto ai bene iaġo! ¹⁰ Vereġauka ġoiranai boġono tutuġu-tari, benamo ġia na bene ġabi-vaisimi.

Asi boġono vekira-rakava

¹¹ Tarikakagu mabarami, ġomi tata asi boġono vekira-rakava. Deikara na tarikakana ta ekira-rakavaiani o vevaġa-maoro evei-viniyani tu Barau ġena taravatu ekira-rakavaiani ema vevaġa-maoro evei-viniyani. Bema ġoi na taravatu vevaġa-maoro ovei-viniyani nai, ġoi na tu asi okorana-iaġiani, senaġi vevaġa-maoro tarimanai oiaġoni. ¹² Barau ġereġana moġo tu taravatu evini-riġoni e vevaġa-maoro evinini tarimana. Ğia ġereġana moġo ma seġukana bevaġa-maġurini ema bevaġa-rakavani. Ğoi tu deikara, be sevimu tarimana vevaġa-maoro ovei-viniyani?

Asi boġono veiavi o vekokoroku

¹³ Ğoseġaġi, ġomi deikara maiġesi ġokirani, “Toma o boinani ġita tu bita iaġoni mai taoni o iomo taoni ġana. Monai laġani sebna bita tanuni, benamo bisnesi bita ġwa-ragaiani, moni asi gadara bita doġarini.” ¹⁴ Ğomi asi ribami ġemi maġuri boinani tu kamasi bevetoreni. Ğomi ġemi maġuri tu kara? Ğomi tu goġu kavana, ebere-rosini negakotuna, benamo ma erekwarekwani. ¹⁵ Ğomi tu maiġesi boġoro kira, “Bema Vereġauka beurani nai tu bita maġurini ema maiġesi o moġesi bita veini.” ¹⁶ Senaġi ġomi tu ġovevaġa-raġeni ema ġoveiavini; moġesi vevaġa-raġeri tu rakava.

17 Moġa lorinai, kamara tarima ma ribana, ġia na veiġa namona bere veia dagarana, senaġi asi eveiani nai, ġia tu veiġa rakava tarimana.

5

Farefare ġutuma tarimami lorimi boġono vetore

1 Ma ġemi farefare ġutuma tarimami, ġoseġaġi! Boġono taġi, boġono taġi-koġokoġo, korana midigumidigu asikeikeina ġemi ai mani eiaġomani. 2 Ġemi farefare mabarari tu beġe boraġa, ema ġemi dabuġa tu faro na beġe ġaniri. 3 Ġemi golo ema ġemi silva tu beġe lala-lala o rasta. Mo lala-lala na tu ġomi bekiraġi-rosimini, ema viriġomi beġanirini karava kavana. Mai ġaro dokori ġana ġemi taġa ġosenurito. 4 Ġoseġaġi, ġemi vamokai ġeġauveito tarimari ġomi na voiri asi ġovinirito. Ġeri nuġa-vekwaraġi ġoseġaġi! Mo ġemi ġaniġani ġevaġa-vegogorito tarimari ġeri taġi tu varau Iaru-korokoro Vereġaukana na bea seġaġia. 5 Ġomi ġemi maġuri mai tanobarai tu taġai e iaku verere nuġanai, ema ġoġoreġore-rakavani. Boġo ġanimase ema boġo gobarakava, vaġivaġimi ġarona tu varau bevotu. 6 Ġomi na asi ġeri rakava tarimari ġovaġa-daġa-kavarito ema ġovaġi-maserito, ġia na asi ġeġabi-iaunaġimito.

Vevaġa-gwaġiġi ema ġuriġuri

7 Tarikakagu mabarami, boġono vevaġa-gwaġiġi bene iaġo mo, Vereġauka bene iaġoma. Iaraġa tarimana ġoġitaia, evaġa-nogani, ġena vamokai varovaro dagarari tauri namori enaririni, evevaġa-gwaġiġini eiaġoni mo, ġura guinena e ġura ma beragu-gabini ġurana eraguni. 8 Ġomi maki boġono vevaġa-gwaġiġi. Nuġami beġene kokore, korana Vereġauka ġena iaġoma maki varau bekavinaġi.

9 Tarikakagu mabarami, tauġemi fakami ai asi boġono verori-tore, Barau na vevaġa-maoro bevinimini garina. Ġoseġaġi, Kota eseġaġini tarimana tu varau ġatama-bokai eruġa-taġoni. 10 Tarikakagu mabarami, Vereġauka aranai ġeguruġato-ġoi peroveta tarimari ġotuġamaġiri. Ġeri midigumidigu nuġari ai ġevevaġa-gwaġiġito-ġoi. Gomi maki moġesi boġono vevaġa-gwaġiġi. 11 Ġoġitaiani, ġita na tavaġa-raġerini, korana ġevevaġa-gwaġiġito nai. Iobu ġena vevaġa-gwaġiġi varina tu ġoseġaġiato, ema ġomi ma ribami, Vereġauka na kamasi dokonai voina namona eviniato, korana Vereġauka ġena veuravini ema ġena vevetuġaġwa tu barego vedaurea.

12 Tarikakagu mabarami, dagara barego vedaureana tu maġa: Guruġa gwaġiġiri na asi boġono kiraġi-tore ġemi

guruḡa vaḡa-moḡoniri ḡana. Guba o tanobara o dagara boruna ta aranai asi boḡono kiraḡi-tore. Bema “Oi” ḡotoni nai tu, oi moḡo boḡono si, a “Asiḡina” ḡotoni nai maki, asiḡina moḡo boḡono si. Moḡesi tu Barau na asi bekiramini ḡomi tu kerere.

Ḡuriḡuri ma seḡukana

¹³ Ḡomi fakami ai ta emidigumidiguni ba? Bene ḡuriḡuri. Ta eiakuni ba? Barau vaḡa-raḡena mariri bene ḡabi. ¹⁴ Ta ekeveni ba? Ḡia tu ekalesia ḡeḡori-kauani tarimari vetuḡuri bene vei, beḡenema ḡuriḡuri ḡia iatanai ema diḡa na beḡenema daua Vereḡauka aranai. ¹⁵ Benamo ḡauḡau ma veḡabidadamari ḡesi nai tu, keve tarimana benamoni. Barau na ḡena keve bevaḡa-namoani, ema bema rakava eveito nai, ḡena rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini. ¹⁶ Moḡa lorinai, ḡemi rakava karomi tata ḡeri ai boḡono kiraḡi-foforiri, ema tata ḡeri boḡono ḡuriḡuri, be ḡemi keve na boḡono namo. Barau ḡena ura eveirini tarimana ḡena ḡauḡau tu seḡuka rakava. ¹⁷ Elia tu tarimarima ḡita kavana. Ḡia eḡuriḡuri-gwadagwadato ḡura asi bene ragu ḡana, benamo tanobarai ḡura laḡani toitoi (3) ma ḡue imaima sebona (6) asi eraguto. ¹⁸ Ma eḡuriḡuri-ḡenoḡoito, benamo guba evekeo-fakato, ḡura ma eraguto; benamo tano na ḡaniḡani ma evaḡa-ḡoraiato.

¹⁹ Tarikakagu mabarami, bema ḡomi ta Barau ḡena guruḡa moḡonina ḡenana beraka-veḡitani, benamo ta na ma bea ḡori-ḡenoḡoiani nai tu, veḡa namona beveiani. ²⁰ Boḡono riba, deikara na veḡa rakava tarimana ḡena dabara ḡeḡevana na eḡori-ḡenoḡoiani nai tu, ḡia na mo veḡa rakava tarimana iaukana mase ḡenana evaḡa-maḡuriani, ema rakava ḡutuma maki Barau na etuḡamaḡi-fitoḡarini.

PETERO ĜENA TORETORE GINIGUINENA

1 Petero vaĝa-foforina guruĝari

Petero tu kone ai maina tarimana, ma ĝia tu Iesu ĝena mo mero gabanana ruarua (12) nuĝanai maki. Mai fefa Petero na tu betaĝu Romai etoreato laĝani 62 ma 64 fakari nuĝanai ta. Mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregori mai fefai tu karoa 1:7; 4:12-13.

Mai fefa etoreato nuĝanai ĝia ĝena ura tu Iuda ekalesiari ema irau bese ekalesiari 1) bene vaĝa-kokoreri, be tarimarima na ĝevaĝa-midigu midigurito-ĝoi nuĝanai beĝene ruĝa-gwaĝiĝi; 2) ĝoirai veribaĝani baregori beĝe raga-ĝoitaĝorini moĝeri ĝana erovina-torerito; 3) ĝoirai Barau ĝena mareva baregona ĝeĝoira-taĝoani moĝa ĝeri evaĝa-foforiato; 4) bene launaĝiri, be ekalesia ĝauveiri korikori beĝene veiri. Petero na ĝena fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau ĝena vevaĝa-maĝuri ma ekiraĝi-variĝu-ĝoiato - karoa 1:1-2:10

2. Midigumidigu nuĝanai aiĝesina beĝene tanu - karoa 2:11-4:11

3. Midigumidigu nuĝanai ĝeri veiĝa ĝobiri beĝene toreri - karoa 4:12-5:11

¹ Au Petero, Iesu Keriso ĝena apostolo taugu, na mai fefa atore-iaĝosiani. Ĝomi, Barau ĝena ĝabi-viriĝi tarimami, ĝemi gabu korikori ĝoraĝa-kwanerito, toma tu Ponto ai, Galatia ai, Kapadokia ai, Asia ai, ema Bitinia tano boruri ai ĝotanu-lausilausini tarimami ĝemi ai. ² Ĝomi tu Barau, ĝita Tamara, na eriba-guinemito ema eĝabi-hidimito, ĝena tarimarimai boĝo iaĝoni. E ĝia Iaukana na evaĝa-veaĝamito korana tu, Iesu Keriso boĝono seĝaĝi-vinia ema ĝia rarana na bene ĝuriĝimi ĝana, be veiareva boĝono tanu Barau ĝoiranai.

Barau ĝena varevare-bara ema maino na bene vaĝa-vonuvonu-raĝemi.

Maĝuri vanaĝivanaĝi

³ Barau, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, sivaĝa-namoa! Korana ĝena vevetuĝaĝwa barego vedaureana lori-nai, maĝuri variĝuna ĝita evinirato, Iesu Keriso mase na evaĝa-variĝisi ĝenoĝoiato ĝenana. Mai veiĝa ĝenana ĝita nuĝara tu maĝuri vanaĝivanaĝi tatuĝamaĝi-kauani dagarana na evaĝa-vonurini. ⁴ E Barau na ĝena tarimarima ĝeri etore-rogoani vevaĝa-namo baregona, bitana ĝabia dagarana, tu ĝoirai taĝita-iaĝoani. Barau na gubai etore-rogorini ĝomi ĝemi, korana monai tu asi beĝe boraĝani, asi beĝe rakavani,

e asi beĝe verumuni. ⁵ Ĝomi tu ĝemi veĝabidadama dainai Barau seĝukana na eĝita-ĝaumini, beiaĝoni mo, ĝia na varau erovina-toreato vevaĝa-maĝurina nega magonai bevaĝa-foforiani, matami na boĝo ĝitaiani e boĝo ĝabiani.

⁶ Ĝomi toma kotunai tu midigumidigu barego ĝoĝanini, korana veribaĝani irauirauri ĝoĝoitaĝoni bene. Senaĝi ĝemi iaku tu bene barego-lelevaĝi, korana Barau ĝena vevaĝa-maĝuri boĝo ĝabiani bene. ⁷ Maĝeri veribaĝani irauirauri ĝeiaĝomani tu, Barau na ĝomi ĝemi veĝabidadama etoto-iobuka iobukarini, korana Iesu Keriso befoforini ĝaronai tu, Barau ĝenana vevaĝa-raĝe e mareva namona ema vegubakau boĝo doĝariani. Golo karava na evaĝa-namo vedaureaiani ma voina evaraĝe-lelevaĝini, senaĝi ĝomi ĝemi veĝabidadama voina tu ma varaĝe lelevaĝi. ⁸ Ĝomi na roĝosi roĝo maki ĝoro ĝitaia, senaĝi ĝoura-viniani. Initoma maki asi ĝoĝitaiani, senaĝi ĝoĝabidadama-viniani ema iaku na ĝovonuvonu-raĝeni. Ĝemi iaku maki asi tau kirari vaĝa-namona ta. ⁹ Korana Keriso ĝenai ĝoveĝabidadamani voina tu, ĝomi vevaĝa-maĝuri ĝoĝoitaĝoni.

¹⁰ Mai vevaĝa-maĝuri maiĝa tu peroveta tarimari na ĝevetau-ginikau ginikauato, ema ĝia na ĝekiraĝi-tore guineato, mai varevare dagarana tu Barau na ĝomi bevinimini, (Keriso beiaĝomani ĝaronai). ¹¹ Beiaĝomani ĝarona e kamasi beiaĝomani beĝene ribaia ĝana ĝetuĝamaĝi-vekvaraĝito-ĝoi. Mo negai Keriso Iaukana tu ĝia nuĝari ai eĝauveito-ĝoi ema ekira-vararito-ĝoi, Keriso tu ĝena midigumidigu bevevaĝa-gwaĝiĝi-iaĝiani, ma moĝa murinai vau ĝia marevana baregona beĝabiani. ¹² Barau na peroveta tarimari evaĝa-ribarito, ĝia na mo vari ĝeĝobata-iaĝiato-ĝoi tu dia ĝia tauĝeri ĝeri namo ĝana, senaĝi ĝomi ĝemi. Korana ĝia na mo dagara, ĝekiraĝirito dagarari, tu toma ĝena vetuĝunaĝi tarimari na Vari Namona ĝevari-fiuani guba na etuĝu-mariĝoato Iauka Veaĝana seĝukanai, be ĝoseĝaĝini. Maĝeri dagara tu aneru maki ĝeri ura baregona beĝene ribaia.

Boĝono veaĝa

¹³ Moĝa lorinai, nuĝami beĝene veiareva, boĝono vevaĝa-gwaĝiĝi. Iesu Keriso befoforini ĝaronai Barau na bevinimini varevarena ĝenai, nuĝami mabarana ĝesi boĝono torea. ¹⁴ Barau natunai ĝoiaĝoto nai, ĝia boĝono seĝaĝi-vinia. Barau asi ribami negari ai tauĝani ĝena ura rakavari na ĝeĝori-ĝeĝevamito-ĝoi veiĝari asi ma boĝono vei-ĝenoĝoiri. ¹⁵ Senaĝi ekeamito Barauna tu veaĝa, ilailanai ĝomi maki boĝono veaĝa ĝemi veiĝa mabarari nuĝari ai. ¹⁶ Korana Buka Veaĝa

nuġanai etoreato, Barau ekirato, “Boġono veaġa, korana au tu veaġa.”

17 Ġoġauġauni negari ai, Barau tu Tamami ai ġokiraġiani, ma ġia na tarimarima mabarari tu dabara sebonai moġo evaġa-maoro vinirini, tata ġeri veiġa ilailari ai; moġa lorinai mai tanobarai roġo ġotanukauni nuġanai tu, Barau boġono gubakaua e boġono seġaġi-vinia. 18 Korana ma ribami, senemi ġeri maġuri rakavari ġomaġuri-iaġirito-ġoi ġerina Barau na evaġa-maġurimito ginitaġo dagnarana tu asi berakavani dagnarana. Dia silva o golo kavari. 19 Senaġi evaġa-maġurimito ginitaġo dagnarana tu Keriso rarana, rara namo vedaureana, Barau ġena mamoe natuna rarana asi mirona e kererena. 20 Ġia tu Barau na tanobara roġosi bere veia neganai veġata, eġabi-viriġiato. Senaġi ġita vaġa-maġurira ġana mai nega gabiri ai ema vaġa-foforiato. 21 Ġia bakunai Barau ġoġabidadama-viniani. Barau na mase ġenana evaġa-variġisi-ġenoġoiato, e marevana baregona eviniato. Moġa lorinai ġomi na Barau ġoġabidadama-viniani, ema ġemi tuġamaġikau ġia ġenai ġotoreani.

22 Toma, ġomi na guruġa moġonina ġoseġaġi-viniato lorinai, tauġemi ġoveiarevato, ema karomi veġabidadama tauri ġesi moġoni ai ġoveura-vevinini. Moġa lorinai boġono veura-vevini ma nuġami mabarari ġesi. 23 Korana ġomi tu ġomaġuri-ġenoġoito, tarima variġu geragerami ai ġoiaġoto, dia tama sina ġerina, ġia tu ġemaseni, senaġi Barau ġena maġuri guruġana, etanu-vanaġi vanaġini guruġana, ġenana evaġa-maġuri ġenoġoimito. 24 Buka Veaġa ekirani kavana, “Tarimarima mabarari tu reġi kavana, ġia marevari tu reġi ġwaġwana kavana.

Reġi tu ġemaraini,

ema veravera maki ġeketoni,

25 senaġi Vereġauka ġena guruġa tu

betanu-vanaġi vanaġini.”

Mai guruġa tu Vari Namona ġomi ġemi ai ġevari-fiuato.

2

Vereġauka tu maġuri forena, fore namo vedaureana

1 Moġa lorinai, tuġamaġi rakavari mabarari, e ġofaġofa mabarari, e vemuriġoi mabarari, e mama, ema guruġa rakavari mabarari boġono fitoġa-kwareġari. 2 Vau ġemaġurini mero keiri kavari boġono vei, vanaġivanaġi iauka ratana boka-kokena boġono boka-koke, be moġa niuniunai boġono barego e vevaġa-maġuri boġono ġabia. 3 Korana ġomi tauġemi na ġodoġariato, Vereġauka ġena namo tu aiġesina.

⁴ Veregāuka ġenai ġoiaġoma, ġia tu maġuri forena, tari-marima na ġefitoġaiato, korana asi ġena namo ta ġetato. Senaġi Barau na eġabi-viriġiato, korana fore namo vedaureana ġia ġoiranai. ⁵ Maġuri foreri kavana ġoiaġoma, be ġomi maki Barau Iaukana na Rubu Veaġai bene raga-iaġimi. Monai Rubu Veaġa vereri veaġami ai boġono iaġo, ma Barau na Iesu Keriso bakunai eġabi-raġerini iauka varevareri, ġemi maġuri, boġono vinia.

⁶ Korana Buka Veaġa ekirani,
 “Au na fore namo vedaureana ta aviriġiato,
 ġia tu Sionai (o Ierusalem) ai
 duġu forenai avaġa-iaġoato.

Dei na ġia bevaġa-moġoniani
 tarimana tu asi bemaiaġiani.”

⁷ Govaġa-moġoniani tarimami ġemi ai mai fore tu namo vedaurea, senaġi asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri ai tu,
 “Numa ragaragana tarimari na
 asi ġeura-viniato nai ġefitoġaiato,
 ġekirato fore rakavana,
 dagarana tu fore mabarari fakari ai fore namo vedaureana,
 duġu forenai eiaġoto.”

⁸ Ma toretore tai ekirani,

“Mai fore na tarimarima bevaġa-kake-naġirini,
 e bevaġa-ketorini forena.”

Barau ġena guruġa asi ġeseġaġiato dainai, ġevekake-naġito,
 mo tu Barau na ekiraġi-guineato, moġesi beġe veiani.

⁹ Senaġi ġomi tu ġabi-viriġi besena, Kini ġena Rubu Veaġa veremi, bese veaġana, Barau ġena tarimarima. Eġabi-viriġimito, mukuna na ekea-rosimito, benamo ġena mama namo vedaureanai etoremito, korana tu ġia ġena veiaġa namori boġono kiraġi-foforiri ġana. ¹⁰ Guinenai ġomi tu dia Barau ġena tarimarima, senaġi toma ġomi tu ġia ġena tarimarima. Guinenai Barau ġena vevetuġaġwa tu asi ribami, senaġi toma ġia ġena vevetuġaġwa ġodoġariato.

Barau ġena vetuġunaġi tarimari

¹¹ Ġatagu mabarami, anoġi-gwaġiġimini, ġomi tu tarima boru e tanukau tarimami mai tanobarai. Tauġani ġena ura rakavari asi boġono veiri, maniġeri na vanaġivanaġi ġomi iaukami ġevetari-vinirini. ¹² Senaġi Barau asi ribari tarimari ġoirari ai ġemi veiaġa beġene namo. Beġe roritoremmini, rakava-vei tarimami ai beġe kiraġimini, senaġi ġemi veiaġa namori beġe ġitarini neganai, ġia na Barau beġe vaġa-raġeani, ġia na tarimarima bekota-vinirini ġaronai.

13 Veregāuka gōvaḡa-moḡoniani nai, gavamani gēri tara-
vatu mabarari boḡono korana-iaḡiri: Kini boḡono seḡaḡi-
vinia, korana ḡia tu varaḡe vedaurea. 14 E gavana tauri
boḡono seḡaḡi-viniri. Ḡia na veiḡa rakava tarimari beḡene
vaḡa-rakavari, ema veiḡa namo tarimari beḡene vaḡa-
namori ḡana eḡabi-torerito. 15 Korana Barau ḡena ura tu,
ḡomi ḡemi veiḡa namori na asi ribari tarimari gēri guruḡa
babobabori boḡono lautariri. 16 Kokore ai boḡono tanu, be
dagara ta na asi bene barubarumi, Keriso na eruḡa-vaḡirito
tarimari kavana. Senaḡi asi boḡono kira, “Ḡai tu maḡuri
namonai e fakanai ḡatanuni, be veiḡa rakavari baḡa veirini
tu asi kara ta.” Asiḡina. Barau ḡena vetuḡunaḡi tarimami ai
boḡono tanu. 17 Tarima mabarari boḡono gubakauri. Karomi
veḡabidadama tarimari boḡono ura-viniri. Barau boḡono
vaḡa-raḡea, e kini boḡono gubakaua.

Keriso kwakuna gabunai boḡono raka

18 Tuḡu-rakaorakao tarimami asi voimi, ḡitaḡaumi tauri
boḡono seḡaḡi-viniri, moḡoni ai boḡono gubakauri, dia veiḡa-
namo e garo-namo tarimari moḡo, senaḡi niara-niara tauri
maki. 19 Korana Barau na eura-viniani veiḡana tu maḡa:
Barau ḡena ura ḡokorana-iaḡirini dainai, enabe asi ḡemi
rakavai beḡe vaḡa-midigu midigumini, senaḡi boḡo vevaḡa-
gwaḡiḡini. 20 Ḡemi rakava dairi ai beḡe kwarimini ma
boḡo vevaḡa-gwaḡiḡini, moḡa ḡena namo ḡomi ḡemi ai tu
kara? Senaḡi bema veiḡa namori ḡoveini nuḡanai beḡe vaḡa-
midigu midigumini ma boḡo vevaḡa-gwaḡiḡini moḡo, Barau
ḡoiranai tu namo eḡabi-raḡeani. 21 Gomi tu moḡesi boḡono
vei ḡana, Barau na ekeamito. Korana ḡomi daimi ai Keriso
tauḡena emidigu-midiguto, e ḡia na mai vevaḡa-ḡita ḡomi
ḡemi ai eraga-kwaneato. Moḡa lorinai ḡomi tu ḡia kwakuna
gabunai boḡono raka. 22 Ḡia na rakava ta asi eveiato,
e ta na ḡia muruna na ḡofaḡofa guruḡana asi eseḡaḡiato.
23 Ḡeguruḡa-rakava-viniato, senaḡi guruḡa rakavari na asi
evaḡa-voirito; ḡevaḡa-midigu midiguato neganai, vaḡa-voi
guruḡari asi ekiraḡirito. Ḡia ribana, Barau tu vevaḡa-maoro
tauna iobukaiobukana, naima ḡia ḡimanai etoreato. 24 Keriso
tauḡena tauḡaninai ḡita ḡera rakava eḡwa-raḡerito satauro
tuḡuna ḡana. Moḡesi eveito tu, vei-rakava ḡenai bitana mase,
asi ma bitana vei-ḡenoḡoia, ema vei-iobukaiobuka ḡenai
bitana maḡuri, Barau ḡena ura bitana korana-iaḡiri. Boḡono
tuḡamaḡi: Ḡia manuḡana dainai, ḡoi onamoto. 25 Gomi
tu rekwarekwa mamoeeri kavari ḡoraka-taḡui taḡuito-ḡoi.
Senaḡi toma ḡomi tu iaukami nariḡauna e ḡitaḡauna tauna
Keriso na ma beḡabi-ḡenoḡoimi.

3

Veġaraġo vavinemi ema taumi

¹ Ġomi veġaraġo vavinemi maki moġesi, ġaraġomi gabureri ai boġono tanu. Moġesi boġo veini nai, tari ġaraġomi tu Barau ġena guruġa asi ġevaġa-moġoniani tauri, senaġi ġemi veiġa namori na moġo nuġari beġabirini, benamo beġe vetuġamaġi-kureni; a Barau ġena guruġa ta ġeri tu asi boġo kiraġiani. ² Korana ġemi veiġa roroġotori ema ġemi veg-ubakau ġia ġeri ai beġe ġitarini tu namo. ³ Marevami ġenamove-vedaurea urari ai tauġanimi asi boġono vaġa-veraverari. Ilailana, ġuimi ġovei-iraurini, golo ġotoreni e dabuġa namori vedaureari ġoriġorini. ⁴ Asiġina, ġomi tu lorumi ġuturi neġi boġono vaġa-veraverari, asi beġe rakavani veraverari na, manau e nuġa-namo. Moġeri tu Barau ġoiranai dagara baregori. ⁵ Guinenai, ġita tubura ġatara ġeri negai maki vavine veaġari, Barau ġenai ġeveġabidadamato-ġoi vavineri, tu moġesi ġevevaġa-marevato-ġoi, e ġaraġori gabureri ai ġetanuto-ġoi. ⁶ Sara kavana, ġaraġona eseġaġi-viniato-ġoi; ġaraġona tu “Ġegu vereġauka” etato-ġoi. Ġomi toma tu ġia natuna, bema ġemi veiġa tu namo e kara ta garina asi ġoveini.

⁷ Ġomi tau maki ġaraġomi ġesi ġotanuni nai, boġono riba-ġinikauri. Boġono riba, ġia tu asi fakosiri. Ġaraġomi boġono gubakauri, korana Barau na maġuri vanaġivanaġi tu ġia e ġomi bevarevare-vinimini. Moġesi boġono vei, be dagara ta na ġemi ġauġau-vegogo asi bene vaġa-rakavari.

Veiġa namori ai bitana midigu-midigu

⁸ Guruġa vaġa-magona maiġa: Mabarami nuġami boġono vaġa-sebonari, boġono vevaġa-kava-vevini, e boġono veura-vevini tarikaka kavari. Boġono vevetuġaġwa-vevini e boġono marana. ⁹ Veiġa rakavari e garo rakavari asi boġono vevaġa-voi-vevini, senaġi ġevaġa-rakavamini tarimari boġono vaġa-namori. Korana Barau na ekeamito tu moġesi boġono vei, benamo ġomi na maki ġena vevaġa-namo boġono ġabia.

¹⁰ Korana Buka Veaġa ekirani,

“Deikara maġuri eurani e ġaro namori bene ġitari etoni tarimana tu meana bene naria,

guruġa rakavari asi bene kiraġi,

e muruna na ġofaġofa guruġari asi bene kiraġiri.

¹¹ Rakava bene raga-kwanea,

veiġa namori bene vei.

Maino bene vetaua nuġana mabarana ġesi.

¹² Korana Vereġauka na tu vei-iobukaiobuka tarimari eġita-ġaurini,

e ġeri ġauġau eseġaġirini.

Senaġi vei-rakava tarimari tu Vereġauka na asi eura-vinirini.”

¹³ Veiġa namori bouravini-baregorini nai tu, dei na ġoi bevaġa-rakavamuni? ¹⁴ Senaġi irau beġe vaġa-mididgu midigumini ġemi vei-iobukaiobuka dairi ai nai tu boġono iaku. Tarima ta garina asi boġono vei, e asi boġono daradara. ¹⁵ Senaġi nuġami ai Keriso boġono korana-iaġia, boġono vaġa-raġea, ġia tu ġomi ġemi Vereġauka. E vanaġivanaġi boġono venari-taġo, bema ta na bedanaġimini, “Kara dainai Keriso ġoġabidadama-viniani” betoni nai, ġena boġono kiraġi-ginikau. ¹⁶ Senaġi manau ai e vegubakau ai ġena boġono kiraġi-ginikau. Ġemi veiġa loriri boġono toreri, asi namo gabivau boġono riba ġomi tu asi maoro. Keriso murinai ġorakani ma veaġami ġesi dainai, ġemugumugu-iaġimini e rakavami ġekiraġini tarimari tu tauġeri roġo beġe maiakarini. ¹⁷ Barau ġena urai veiġa namori ġoveini dairi ai ġomidigu-midiguni nai tu namo. A asi namo ġemi veiġa rakavari dairi ai boġono midigu-midigu.

¹⁸ Keriso emaseto, ġera rakava bene voi-vaġiri ġana. Ġia tu nega sebona moġo emaseto, asi ma bemaseni. Ġia tu vei-iobukaiobuka tauna, ġita rakava tarimara bene kurevora, be Barau ġenai bene ġori-iaġora ġana. Tauġani maġurinai tu ġevaġi-maseato, senaġi iauka maġurinai ġia tu evariġisi-ġenoġoito. ¹⁹ E iaukai ġia eiaġoto mase gabuna o dibura ġana, monai ġetanuni tarimari iaukari ġeri ea ġobatato. ²⁰ Ġia tu guinenai ġekira-sirivaġito tarimari, Noa na ġasi baregona eveiato neganai, benamo Barau na evaġa-nogarito ma vevaġa-gwaġiġina ġesi, (ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure ġana). Senaġi ġasi baregona nuġanai ġeraka-toġato tarimari tu asi ġutuma. Tauri mabarari tu imaima toitoi (8) moġo nanu na evaġa-maġuririto. ²¹ Mo nanu moġa tu babatiso vetoġana kavana, korana babatiso na toma ġomi evaġa-maġurimini, dia tauġani mirona ġuriġi-vaġina, senaġi Barau ġonoġiani nuġami bene iarevari ġana Barau ġoiranai. Iesu Keriso mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato bakunai evaġa-maġurimini. ²² Ġia tu gubai eraka-toġato, Barau aroribana rekenai etanuni. Aneru, e ma ġeri maoro baregona iaukari, ema seġuka tauri mabarari tu ġia gaburenai ġetanuni.

4

Ekalesia maġurina

¹ Keriso tu tauġaninai emidigu-midiguto lorinai, ġomi maki ġemi tuġamaġi boġono vaġa-gwaġiġiri, ġia ġena tuġamaġi ġesi beġene ilaila; korana tauġaninai emidigu-midiguni tarimana na veiġa rakavari eraga-kwanerini. ² Tauna

moġa, ġomi roġo mai tanobarai ġotanuni nuġanai tu, tauġanimi ġeri ura rakavari asi boġono korana-iaġiri, a Barau ġena ura neġi boġono korana-iaġia. ³ Ġomi tu kai-veġata Barau asi ribari tarimari ilailari ai ġotanuto-ġoi, mata-boraġa e veġura-vanaġi veġari ġoveito-ġoi, ġoniu-lelevaġito-ġoi, ġovei-taġuitaġuito-ġoi, ġoniu-vegogoto-ġoi, e barau ġofaġofari ġotoma-rakarigo vinirito-ġoi. ⁴ Toma, ġia tu ġeveiauni, korana ġia ġesi asi ġovekakoni, e asi ġovei-taġuitaġuini. Moġa lorinai rakavami ġekiraġini. ⁵ Senaġi ġia tu maġuri tarimari e mase tarimari vaġa-maoro-viniri Barauna ġoiranai beġe ritoġoni, ġeri veġa moġeri beġe kiraġirini. ⁶ Moġa lorinai Iesu na Vari Namona tu ġemaseto tarimari iaukari ġeri maki evari-fiuato. Moġesi eveito korana tu, enabe Barau na tauġani ai evaġa-maoro vinirito tarimarima mabarari kavana, (mai tu ġemaseto), senaġi iaukai tu roġo beġe maġurini, Barau emaġurini kavana.

Barau ġena varevare dagarari ġitaġauri tarimari namori

⁷ Dagara mabarari magori tu bekavinaġi. Boġono venari-taġo e boġono vevaġa-gwaġiġi, be ġemi ġauġau asi boġono vaġa-ketoa. ⁸ Barego vedaureana tu, tata boġono veura-vevini ma nuġami mabarari ġesi, korana veura-vevini na rakava ġutuma elautaririni. ⁹ Karomi tata ġesi veġa namori boġono vei-vevini, boġono veġabiraġe-vevini, asi boġono vemugu-mugu e veroritore. ¹⁰ Ġomi tata mabarami tu, Barau na evaġa-ġaunamito varevare dagarari irauirau ġitaġauri tarimami namomi, moġa lorinai karomi dairi ai boġono ġauvei-iaġiri, kamara varevare dagarana Barau ġenana ġodoġariato ilailanai. ¹¹ Deikara eġobatani nai, ġia tu Barau ġena guruġa bene vari-fiuva. Deikara evevaġa-kavani nai, ġia tu Barau ġena kokore na bene vevaġa-kava. Mo dabarai dagara mabarari nuġari ai Barau bita vaġa-raġeani, Iesu Keriso bakunai. Mareva namona e seġuka tu ġia ġena, bene iaġo mo vanaġivanaġi. Amen.

Ekalesia midigumidiguna

¹² Ġatagu mabarami, midigumidigu karava mamiri noġa ġoġabini nai tu, nuġami asi beġene farevaġi, asi boġono kira, dagara boruna ta ġemi ai eġorani. (Asiġina, mani tu ġomi tovenaġimi dagarana moġo). ¹³ Senaġi Keriso emidigumidiguto kavana ġomidigu-midiguni dainai, boġono iaku, gabivau ġia marevana baregona bevaġa-foforiani neganai vau ma boġo iaku-sirivaġini. ¹⁴ Keriso murinai ġorakani nai, rakavami beġe kiraġini neganai, boġono iaku, korana monana boġo ribani, Barau Iaukana, mareva-namo Iaukana, tu ġomi iatami ai etanuni. ¹⁵ Bema ġomi ta omidigu-midiguni

nai, mani midigumidigu tu dia ovevaḡi-debani, o olemani, o seḡafore veigana rakavana ta oveiani, o tarima ta ḡena ḡauvei metona oveiani nai omidigu-midiguni. ¹⁶ Senaḡi bema ḡoi tu Keriso murinai orakani dainai omidigu-midiguni neganai, asi bene maiakamu, senaḡi Barau bono vaḡa-raḡea, Keriso arana oḡwa-rakaoani nai.

¹⁷ Barau ḡena vevaḡa-maoro negana tu varau beraḡasi, e vevaḡa-maoro tu Barau ḡena tarimarima ḡeri ai bevesinani. Bema ḡita ḡerai bevesinani neganai, Barau ḡena Vari Namona asi ḡevaḡa-moḡoniani tarimari ḡeri ai tu kamasi bea ḡorani? ¹⁸ Korana Buka Veaḡa ekirani, “Maḡuri ḡabiḡabina Barau ḡeseḡaḡi-viniani tarimari ḡeri ai tu gwaḡiḡi.

O Barau asi ḡevaḡa-moḡoniani e vei-rakava tarimari dabarari tu kamasi bevetoreni? (Ḡia ḡeri ai tu meto lelevaḡi!)”

¹⁹ Tauna moḡa, Barau ḡena ura lorinai midigu ḡeḡanini tarimari tu veigana namori moḡo beḡene vei, ema ḡeri maḡuri tu eveirito Barauna ḡimana nuḡanai beḡene toreri, korana ḡia na etuḡamaḡi-kaurini.

5

Ekalesia ḡorikauna tarimari

¹ Au na ḡomi fakami ai ekalesia ḡorikauna taumi avaḡa-guruḡamini. Au maki ekalesia ḡori-kauna taugu. Keriso emidigu-midiguto-ḡoi au tu matagu na aḡitaiato, e ḡia marevana baregona bevaḡa-foforiani neganai, au tu ma augu. Moḡa lorinai au na ḡomi anoḡi-gwaḡiḡimini: ² Barau ḡena mamoe serina boḡono ḡitaḡau-ginikaua. Ḡia na ḡomi evinimito tu, nuḡami na eura-iaḡiani lorinai boḡono ḡita-ḡaua, ḡia ḡena ura ilailanai. Dia mugumugu ai, senaḡi nuḡami na eura-iaḡiani lorinai. Dia moni o farefare boḡono doḡari ḡana, senaḡi nuḡami ḡeri urai. ³ Barau na ḡomi ḡemi veḡitaḡau gaburenai etoreato mamoe serina (o ekalesia doḡorona) asi boḡono dori-naḡinaḡia noḡa moḡo vere baregori ḡeveini kavana. Senaḡi ḡomi marevami boḡono vaḡa-ḡitari, be beḡene tovotovomi. ⁴ Moḡesi boḡo veini nai, mamoe Ḡitaḡauri Tauna Baregona, Keriso, beḡoira-refoni ḡaronai, korona namo vedaureana, asi berakavani dagarana, boḡo ḡabiani, mo tu maḡuri vanaḡivanai.

⁵ Moḡa ilailanai, ḡomi tarima varigumi maki veḡitaḡau tauri boḡono seḡaḡi-viniri, ma ḡomi mabarami na manau dabuḡana boḡono vedabuḡa-iaḡia, boḡono vevaḡa-kava-vevini, korana Buka Veaḡa ekirani, “Veiavi tarimari tu Barau na elautaririni, senaḡi manau tarimari tu ḡena namo e

varevare-bara evinirini.”⁶ Moġa lorinai, tauġemi boġono vevaġa-manau, Barau ġimana seġukana gaburenai, benamo ġarona bene raġasi neganai, ġia na bene ġabi-vaisimi.⁷ Ġemi nuġa-vekwaragi dagarari mabarari ġia ġimanai boġono toreri, korana ġia na eġita-ġaumini.⁸ Boġono tuġamaġi-roroġoto, boġono venari! Korana vaġa-rakavami tauna, Diabolo, tu erakao-rakaoni, laion noġa emagarani, emaramarani, ta neġania uranai.⁹ Ġemi veġabidadamai boġono ruġa-gigitari, benamo Diabolo boġono kora-ġoia. Korana boġono tuġamaġi, ġoġanini midiguri ilailari tu ġomi karomi tanobara mabaranai maki ġeġanini.

¹⁰ Senaġi Barau, namo e varevare-bara mabarari na evonuto Barauna, na Keriso bakunai ekeamito, nega kotunai moġo boġo midigu-midiguni murinai, ġena tanuvanaġivanaġi marevana namona boġono ġabia ġana. Ġia na vau bevaġa-namo ġinikaumini, bevaġa-ruġa gigitarimini, e bevaġa-kokoremini.¹¹ Seġuka tu ġia ġena, bene iaġo vanaġivanaġi! Amen.

Vevaġa-namo magona

¹² Siluano, (mai tu Silas), na bevaġa-kavagu, mai fefa kubina baġa tore-iaġosia ġomi ġemi. Ġia au na aġitaiani tu, ġita tarikakara ma ġena vetuġamaġikau ekalesia nuġanai. Mai fefa batorea korana tu ġegu ura bana vaġa-kokoremi e bana vaġa-ribami, Barau ġena namo e varevare-bara moġonina tu maiġa. Be mai namo e varevare-bara nuġanai boġono ruġa-gigitari.

¹³ Ġomi karomi ekalesia tarimari Babulona ai maiġeri, (mai tu ekalesia tarimari Romai ekiraġirini), ġia maki Barau na eġabi-viriġirito tarimari, na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu, e natugu Mareko na maki ġemi vevaġa-namo betuġu.¹⁴ Veuravini verauna na boġono vevaġa-namo-vevini.

Keriso nuġanai ġotanuni tarimami mabarami maino ġemi ai bene tanu.

PETERO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA

2 Petero vaĝa-foforina guruĝari

Petero na mai fefa vaĝa-ruaruana maki betaĝu Roma na etoreato. Etoreato laĝanina tu 65 ma 67 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai. Petero tu mai fefa etoreato murinai vauro ĝebaru-seiriĝoato, benamo ĝevaĝiatio.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 3:17-18.

Petero na mai fefa etoreato tauna korikori tu, 1) Barau ĝena tarima veaĝari bene vaĝa-naĝiri, be Barau korana-iaĝina veiaĝari korikori beĝene veiri ĝana; 2) vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari na beĝe ĝofa-darererini garina ekira-toreĝaurito; 3) riba korikorina Barau ĝenana eiaĝomani tu aiĝesina ema Satani na riba ĝofaĝofana evaĝa-raka-rosiani ribana tu aiĝesina, moĝeri ekiraĝi-foforirito; 4) Vereĝauka ĝena ĝaro ai Kota baregona beveĝabini moĝa ekiraĝi-fofori ginikauato.

Petero na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau ĝenana eiaĝomani ribana korikorina tu kamasina - karoa 1
2. Riba moĝonina na boraka-veĝitani tu kara rakavana beĝorani - karoa 2
3. Barau ĝena kiraĝitore moĝoniri - karoa 3

¹ Au, Simona Petero, Iesu Keriso ĝena vetuĝunaĝi ema ĝena apostolo taugu; ĝeguna mai fefa eiaĝosini.

Ĝomi ĝai ĝesi ĝera veĝabidadama sebona taĝabiato tari-mami atore-vinimini. Ĝera Barau, ĝera Vevaĝa-maĝuri Tarimana Iesu Keriso, ĝena vei-iobukaiobuka e vetuĝamaĝikau lorinai, ĝomi maki mo veĝabidadama namo vedaureana sebona ĝoĝabiato ĝai apostolo kavana. ² Ĝemi riba e tuĝamaĝi-faka Barau ĝenai ema ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝenai beĝene barego. Monana vau varevare-bara e maino maki ĝemi ai beĝene barego.

Barau na ekeamito ĝia ĝena

³ Ĝena seĝuka na Iesu Keriso na ĝera maĝuri vaĝa-kokoreri dagarari mabarari varau evinirato, Barau ĝena ura bitana korana-iaĝi korikoriri ĝana. Korana Keriso ĝenana Barau tama ribaiato, ĝena mareva baregona e namo ĝerina ekearato tarimana. ⁴ Ĝena mareva baregona e namo ĝerina ĝena kiraĝitore baregori e namo vedaureari varau evinirato vaĝa-ilailana: Mai tanobara ĝena ura rakavari ema mase

gēvaḡa-gōrarini veigari gērina bene vaḡa-maḡurira, ma Barau maḡurina korikorina bitana ḡabia.

⁵ Moḡa lorinai boḡono kokore, ḡemi veḡabidadama ḡenai veigā namo boḡono torekau; veigā namo ḡenai tuḡamaḡi-maḡata boḡono torekau; ⁶ tuḡamaḡi-maḡata ḡenai nuḡa-gwaḡiḡi boḡono torekau; nuḡa-gwaḡiḡi ḡenai vevaḡa-gwaḡiḡi boḡono torekau; vevaḡa-gwaḡiḡi ḡenai Barau korana-iaḡina boḡono torekau. ⁷ Barau korana-iaḡina ḡenai tarikakami veuraviniri boḡono torekau; ema tarikakami veuraviniri ḡenai veuravini tarimarima mabarari ḡeri ai boḡono torekau.

⁸ Maiḡeri maḡuri tu ḡomi ḡemi ai beḡene tanu, ema beḡene barego, korana maiḡeri na ḡomi beḡe launaḡi-naḡimini ema beḡe vaḡa-kokoremīni, benamo ḡemi riba Iesu Vereḡauka ḡenai tu asi beḡe tanu-kavani, senaḡi ḡwaḡwari namori vovoka beḡe vetoreni. ⁹ A bema maiḡeri maḡuri ai erabuni tarimana, ḡia tu mata-bubu tarimana kavana, korana Barau na ḡena veigā rakavari guineri varau eḡuriḡi-fitoḡarito eve-tuḡarekwani.

¹⁰ Moḡa lorinai, tarikakagu, boḡono kokore, Barau na ekeamito e eviriḡimito maniḡa boḡono vaḡa-moḡonia. Moḡesi boḡo veini nai tu, asi boḡo ketoni. ¹¹ Moḡesi boḡo veini nai, Barau na beḡabiraḡe-ginikaumini, benamo ḡera Vereḡauka e Vevaḡa-maḡuri Tarimana Iesu Keriso ḡena tanu-vanaḡivanaḡi Basileiana nuḡanai boḡo raka-toḡani.

¹² Mo maḡuri namona tu ḡomi ḡoirami ai enarimini, moḡa lorinai au na ḡomi vanaḡivanaḡi basisiba-vini ḡenoḡoi-ḡenoḡoimini. Moḡoni, maiḡeri dagara mabarari varau ḡoribarito, ema Barau ḡena guruḡa moḡonina ḡoḡabiato ema ḡoḡabi-gigitariani maki. ¹³ Senaḡi au atuḡamaḡini, mai dabara namori ḡomi tu ḡemi vetuḡamaḡi-taḡo ai bana vaḡa-foforiri, au roḡo amaḡuri-taḡoni nuḡanai. ¹⁴ Korana au ribagu, au tauḡanigu korina tu dori atore-tariani, ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso na evaḡa-guruḡaguto ilailanai. ¹⁵ Moḡesi naima ḡegu ura mai dagara mabarari bana sisiba-vini ginikaumi. Benamo ḡegu mase murinai, ḡomi na boḡono tuḡamaḡi-taḡo vanaḡi-vanaḡiri ḡana.

Iesu marevana baregona matama na ḡaḡitaiato

¹⁶ Ġai tu dia sinasina ḡofaḡofari na ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena seḡuka ema ḡena iaḡoma-ḡenoḡoi ḡomi ḡavaḡa-ribamito. Asiḡina! Ġai tauḡema matama na ḡia marevana baregona ḡaḡitaiato. ¹⁷ Ġai matama ḡutuḡutunai Barau ḡita Tamara na ḡia ara baregona ema mama ma seḡukana eviniato. Mo mama baregona nuḡanai etanuni Barauna guba na ekea-riḡoto Iesu ḡenai, ekirato, “Mai tu au Natugu,

aura-viniani; ema ġia ġenai aiaku-rakavani maki.”¹⁸ Ġai tauġema na ġaseġaġiato, mai garo guba na emariġoto, ġia ġesi ġoro veaġanai ġatanuto-ġoi nai.

¹⁹ Moġa lorinai ġai tu peroveta tarimari na ġekiraġi-torerito guruġari ġaġabi-gigitaririni. Ġomi maki moġeri guruġa boġo korana-iaġirini tu namo, korana peroveta tarimari ġeri guruġa tu lamefa kavana, gabu mukunai emamani, beiaġoni mo nega beraġasini, Keriso, laġani visiġuna ġomi nuġami ai bemama-rovorovoni.²⁰ Moġeri mabarari iatari ai ini guruġa asi boġono tuġarekwaia: Tarima ta ġia ġereġana ġena ribai peroveta guruġari tauri asi bekiraġirini.²¹ Korana peroveta guruġari tu dia tarimarima ġeri ura na ġeiaġomato, senaġi Iauka Veaġa na tarimarima evaġanaġirito lorinai, ema guruġa evinirito ilailanai, Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirito-ġoi.

2

Vevaġa-riba tarimari ġofaġofari

¹ Guinenai peroveta tarimari ġofaġofari tu Isaraela tarimari fakari ai ġefoforito-ġoi. Mo dabara sebonai vevaġa-riba tarimari ġofaġofari maki ġomi fakami ai beġe foforini. Ġia na vekuretoġai vevaġa-riba ġofaġofari beġe vaġa-ribamini, ġemi veġabidadama vaġa-rakavari uranai. Ema ġeri Vereġauka, evoirito tarimana, maki ġia na beġe ruġaiiani; moġesi beġe veini, ġia tauġeri na ġeri mase beġe vaġa-ġarimoġiani.² Ġutuma na maki ġia ġeri veġa rakavari e mata-boraġa veġari beġe tovtovorini, moġeri urari ai kotari na dabara moġonina tu dabara rakavanai beġe kiraġiani.³ Ġeri mata-ġaniġani ġerina guruġa ġofaġofari na nuġami beġe ġanirini, beiaġoni mo beġea ġabimini. Senaġi ġia tu kai-veġata na vevaġa-maoro-viniri tarimana tu enari-taġoni, ema ġia vaġa-maseri tarimana tu eġita-taġorini.

⁴ Barau na ġevei-rakavato aneruri maki asi evaġa-maġuririto, senaġi rakava gabunai efiu-riġorito. Monai seini na ebarubarurito mukuna furufuru nuġanai, vevaġa-maoro ġarona ġevaġa-nogaiani.⁵ Ema Barau na tanobara guinena maki asi evaġa-maġuriato, senaġi ġutuġutu evaġa-foforiato tu Barau asi ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġeri ai; a Noa, vei-iobukaiobuka eġobata-iaġiato-ġoi tarimana, ema tarima imaima ruarua (7) moġo ġia ġesi evaġa-maġuririto.⁶ Barau na Sodoma e Gomora maki evaġa-maoro vinirito, karava na evaġa-ġara ġosirito, kau ai ġeiaġoto. Mo veġa ġenana Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari matari bene vaġa-kaniri ġana.⁷ A Lota moġo eġabi-maġuriato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana, ġia maki tarimarima ġeri veġa

rakavari e boraġari tuġamaġiri ai egauto. ⁸ Mo tarima iobukaioubukana tu rakava tarimari fakari ai etanuto-ġoi, ġaro vanaġivanaġi enuġa-midigu midiguto-ġoi, korana ġia na Barau ġena taravatu kira-fitoġari veiġari eġitarito-ġoi ema eseġaġirito-ġoi nai.

⁹ Boġono tuġamaġi, Vereġauka na tu ġia ġekorana-iaġiani tarimari veribaġani e vedaġaraġe nuġari na beġabi-maġuririni riba, a vei-rakava tarimari bebiri-ġaurini, beiaġoni mo, Barau na bevaġa-maoro vinirini ġaronai. ¹⁰ Ma tarima kotari na rakava voina barego lelevaġina beġe doġariani, mai tu tauġanina ġena ura boraġari ġeiaġo-vinirini tarimari ema Barau ġena guruġa ġekira-fitoġaiani tarimari.

Mai vevaġa-riba tarimari ġofaġofari tu veiavi e vekiraġi-rakava rakava tarimari, iauka baregori asi ġegubakaurini, ġerikiriki-iaġirini. ¹¹ Aneru tu kokore e seġuka lelevaġi, mai ġofaġofa tarimari ġeri seġuka ġevanaġirito, senaġi aneru na iauka baregori tu asi ġevaġa-daġarini e asi ġevei-veġare veġarerini Vereġauka ġoiranai. ¹² A maiġeri tarimarima tu asi ġetuġamaġini, ġeri vemamiraġi na moġo ġeġori-kaurini, noġa moġo boġa bairi kavana, ġemaġurini tu beġene vaġiri moġo ġana kavari. Asi ġeribarini dagarari ġerikiriki-iaġirini. Moġa lorinai ġia tu mo boġa bairi kavari beġe vaġa-rakavarini e beġe rekwarekwani. ¹³ Ġeri veiġa rakavari voiri beġe ġabirini. Tauġaniri vaġa-iakuri veiġari laġani matabarai ġeveirini, asi ġemaiakarini. Moġeri tarima ġomi ġemi ġanivegogo ġoveirini nai, ġia tu miro noġa ġomi fakami ai; korana ġeri vevaġa-riba ġofaġofari tu ġemi ġanivegogo ai maki ġekiraġirini. ¹⁴ Vavine ta ġeġitaiani nai, mataboraġa tuġamaġiri moġo ġeveini; rakava veiveiri ai asi ġegauni. Veġabidadamai roġosi beġene gwaġiġi tarimari ġevaġa-toġarini. Ġia nuġari tu mata-ġaniġani ai ġevaġa-maranarito. Barau na ġeri rakava voiri bevinirini veġata. ¹⁵ Ġia na dabara maorona beġe raga-kwanea, ġerakataġuitaġuini, Balam, Beoro natuna, eveito kavana. Ġia tu moni uranai veiġa rakavari eveirito-ġoi. ¹⁶ Senaġi ġena veiġa rakavari lorinai, doniki na evaġa-guruġaiato. Doniki tu asi guruġa ribana, senaġi tarimarima garori ai evaġa-guruġaiato, naima mo tarima ġena veiġa babori veiveiri evaġa-dokoato.

¹⁷ Moġeri tarima tu nanu guriri kakorori kavana; ema magube iavara na ekwari-rakaorakaorini kavana. Barau na mukuna furufuru gabuna ġeri etoreato. ¹⁸ Ġeguruġa-kavani ema ġeveiavi-kavani, ma tarima kotari tu vau moġo dabara moġoninai asi ġerakani tarimari fakari na ġerakaveġitani, senaġi ġia na tu tauġanina ġena ura rakavari e

mata-boraġa veiġari na ma ġema-gagare-ġaurini. ¹⁹ Tarima ġeġofarini, ġekirani, maġuri namona e fakana beġe doġariani ġetoni, senaġi ġia tauġeri tu ġeri ura rakavari vetuġunaġiri ġeiaġo-vinini. Korana tarimarima tu veiġa rakavana ta na eboroġiani nai, ġia tu mo veiġa rakavana ġena tuġurakaorakao tarimana. ²⁰ Moġoni, ġia na ġita ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana Iesu Keriso ġema-ribaiato dainai, tanobara ġena miro e vei-rakava ġenana ġeraka-veġitato; senaġi moġa murinai bema rakavana nuġanai ma ġerakatoġani, benamo ġena seġuka gaburenai ma ġetanuni neganai, ġia ġeri maġuri tu berakava-kwaikwaini dokonai, dia tovo-tononai kavana. ²¹ Ġia tu dabara roroġotona asi ġere ribaguinea tu namo, a asi namo, ġeribaiato murinai, taravatu veaġana, ġeġabiato dagarana, ma ġeruġa-doġemuriġiani. ²² Moġesi ġeveini nai, ġia na mai veġausina o sisiba guruġari ruarua maiġeri ġevaġa-moġonirini, ekirani, “Kwaiva na emumuta-vaġiani dagarana ma ea ġani-ġenoġoiani,” ema, “Ġevaġa-fouani baina tu ma eġenoġoini, ea vedokurani.”

3

Iesu Keriso ġena ġenoġoi

¹ Ġatagu mabarami, maitoma tu fefa vaġa-ruaruana mai atore-vinimini. Mai fefa ruarua ġerina, au na ġomi nuġami ai tuġamaġi roroġotori bana vaġa-variġu ġenoġoiri atoni. ² Au aurani peroveta veaġari na ġekiraġirito guruġari guineri laġaniri ai boġono tuġamaġi-taġori, ema apostolo tarimari na ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana ġena vevaġa-naġi ġekira-varamito guruġari maki.

³ Guine tu, ġomi boġono riba-maoro: Ġaro dokori ai veiġareġare tarimari beġe foforini, ġeri ura rakavari na beġe guine-iaġirini. Ġia na beġe rikiriki-iaġimini, ⁴ beġe kirani, “Keriso eguruġa-toreto, ma beġenoġoi-iaġomani etato, nene? Be ġia tu ainai? Ġita tamara ġevaġa-noga-kavato, kai-veġata ġemaseto, senaġi dagara mabarari tu tanobara evesinato kavana roġo gaburi ai ġetanuni!”

⁵⁻⁶ Maiġeri tarima asi ġeurani mai guruġa maiġa beġene seġaġia: Barau na tanobara guinena ġutuġutu nanuna na evaġa-rakavaiato. A guba e tanobara tu tovo-tononai veġata ġena guruġa ġenana eveirito, ma tanobara tu nanu nuġana na emaraġeto ema nanu na etanu-ġeġeraġiato. ⁷ Ma initoma guba e tanobara roġo ġetanuni tu, Barau ġena guruġa sebona na eġabi-taġorini, karava na vau bene vaġa-rakavaia tuġamaġinai. Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari

vaḡa-roroḡotori ema vaḡa-mouri ḡaronai vau bevaḡa-rakava sebonarini.

⁸ Ġatagu mabarami, mai dagara sebona asi boḡono tuḡarekwaia: Vereḡauka ḡenai taimi tu irau, ḡita ḡerai tu irau, korana ḡia ḡenai ḡaro sebona tu laḡani 1,000 kavana, ema laḡani 1,000 tu ḡaro sebona kavana. ⁹ Vereḡauka na ekiraḡi-torerito dagarari veiveiri ai tu asi ekwaiboni, tarima kotari ḡetuḡamaḡini kavana. Asiḡina, ḡia ḡomi ḡemi ai tu evevaḡa-gwaḡiḡini, korana ḡia asi eurani tarima ta bene rekwarekwa, senaḡi eurani mabarara ḡera rakava ḡerina bitana vetuḡamaḡi-kure ma bitana raka-kure.

Guba tanobara beḡe rekwarekwani

¹⁰ Senaḡi Vereḡauka ḡena ḡaro beraḡasini tu lema tarimana ta eraḡasini kavana. Mo ḡaro ai guba beḡe rekwa-rekwani ma gurugururi ḡesi. Gubai ḡetanuni dagarari mabarari karava na bevaḡa-ḡara ḡosirini, ema tanobara ma iatanai ḡetanuni dagarari mabarari beḡe rekwa-rekwani. ¹¹ Boḡono tuḡamaḡi, maiḡeri dagara mabarari tu maiḡesi dabaranai beḡe rakavani, be ḡomi tu kamasi boḡono tanu ḡotoni? Ġomi ḡemi maḡuri tu beḡene veaḡa ema Barau ḡena ura boḡono korana-iaḡiri. ¹² Barau ḡena ḡaro boḡono naria, ema ḡena raḡasi boḡono vaḡa-ḡarimoḡia. Mo ḡaro ai guba beḡe ḡararini e beḡe rakavani, ema gubai ḡetanuni dagarari seḡukana na bevaḡa-veverini. ¹³ Senaḡi ḡita tu Barau na ekiraḡi-toreato dagarana tavaḡa-nogaiani, guba e tanobara variḡuri, monai veiḡa roroḡotori beḡe tanuni gabuna.

Velaunaḡi e vevaḡa-namo guruḡari

¹⁴ Moḡa lorinai, ḡatagu mabarami, alaunaḡimini, mo ḡaro ḡovaḡa-nogaiani nuḡanai, asi miromi e asi ḡemi kerere ta boḡono tanu Barau ḡoiranai, ema ḡia ḡesi maino ai boḡono tanu. ¹⁵ Ġera Vereḡauka ḡena vevaḡa-gwaḡiḡi boḡono tuḡamaḡia, ḡia tu ḡomi evaḡa-nogamini bene ḡabi-maḡurimi tuḡamaḡinai. Barau na ḡita tarikakara namona Paulo iaunega eviniato, benamo ḡia na moḡesi ilailanai etorevinimito. ¹⁶ Ġia ḡena fefa mabarari ai maki maniḡa ekiraḡiani. Dagara kotari ḡena fefa nuḡari ai tu gwaḡiḡi rakava, asi ribari tarimari ema ḡeri veḡabidadama asi gwaḡiḡi tarimari na ḡevevaḡa-riba-iaḡi ḡofaḡofarini. Buka Vevaḡa nuḡanai maki toretore mabarari moḡesi ḡeḡofaḡofa-iaḡirini. Moḡesi ḡeveini nai, tauḡeri ḡeri maḡuri ḡevaḡa-rakavarini.

¹⁷ Senaḡi ḡomi, au ḡatagu namomi, tu varau ma ribami, maiḡeri dagarai lorimi boḡono vetore, be taravatu asi ḡekorana-iaḡiani tarimari na asi beḡene ḡofa-dareremi, ḡemi veḡabidadama namori na boḡo keto-firiḡoni garina. ¹⁸ A ḡita

ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana Iesu Keriso ġena namo e veuravini ġerai etoreani moġa boġono vaġa-tubua-ġoi, ema ġia boġono riba-ginikaua. Ġia marevana bisini vaġa-raġea toma bene iaġo vanaġivanaġi! Amen.

IOANE ĜENA TORETORE GINIGUINENA

1 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa giniguinena maiĝa tu dia ekalesia ta ĝena o ekalesia doĝorona ta ĝena etoreato. Asiĝi. Mai tu irau bese ekalesia doĝorori tari, ema Keriso ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi gabu mabarari ai ĝetanuni tarimari ĝeri. Ioane ĝena Vari Namona, e Ioane ĝena fefa toitoi, ema Apokalupo tu ĝia na etorerito. Ioane na mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 4:16; 5:13.

Ioane na mai fefa etoreato korana tu eurato, 1) ekalesia bene vaĝa-ribari, Barau ĝenana eiaĝomani ribana moĝonina eĝabiani tarimana tu Barau sevisevinai vanaĝivanaĝi etanuni; 2) tarikaka bene vaĝa-naĝiri, ĝia tata ĝeri veĝata Barau ĝesi, e tarikaka tari ĝesi, e tanobara tarimari ema dagarari ĝesi, ema vei-rakava tarimari ĝesi beĝene ĝita-ginikauri. Asi beĝene vekako mata-bubu; 3) Keriso ĝevetari-viniani tarimari ĝeri ĝofaĝofa veiĝari bene kiraĝi-foforiri.

Ioane na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau tu lamefa mamana kavana emamani - karoa 1-2
2. Barau tu veuravini - karoa 3-4
3. Barau tu maĝuri - karoa 5

Maĝuri guruĝana

¹ Tovotovona na veĝata etanuto dagarana, ĝaseĝaĝiato, matama na ĝaĝitaiato, ĝenai ĝaboĝekauto, ema ĝiamama na ĝaĝabi-karaiato: Mai tu Maĝuri Guruĝana ĝavari-fiuni. ² Mo maĝuri efororito, benamo ĝai na ĝaĝitaiato. Moĝa lorinai ĝemi ĝavari-fiuni ema maĝuri vanaĝivanaĝi ĝakira-varamini. Mo maĝuri tu Tamara ĝesi etanuto-ĝoi ema ĝai ĝemai ema fororito. ³ Ĝai na ĝaĝitaiato ema ĝaseĝaĝiato maĝurina ĝomi ĝemi ĝakiraĝi-foforiani, be ĝomi maki ĝai ĝesi bitana sebona uranai, korana ĝai tu Tamara ema ĝia Natuna Iesu Keriso ĝesi doĝoro sebona. ⁴ Mai guruĝa ĝatore-vinimini, korana ĝita nuĝara iaku na beĝene vonuvonu-raĝe ĝana.

Barau tu mama

⁵ Iesu ĝenana ĝaseĝaĝiato varina ĝemi ĝavari-fiuni tu maiĝa: Barau tu mama, mukuna kotuna ta maki ĝia ĝenai asi etanuni. ⁶ Bema ĝita mukuna maĝurinai roĝo tarakani nuĝanai bita kirani, ĝita tu Barau ĝesi tadoĝoro-sebonani, ĝita tu taĝofaĝofani ema guruĝa moĝonina asi takorana-iaĝiani. ⁷ Senaĝi bema mama nuĝanai bita rakani Barau

kavana, ġita tata tu doġoro sebona tarimara, ema ġia Natuna Iesu rarana na ġita ġera rakava mabarari beġuriġi-vaġirini.

⁸ Bema ġita bita kirani, ġita tu asi ġera vei-rakava, ġita tu tauġera taveġofani, ema ġita ġerai guruġa moġonina tu asiġina. ⁹ A bema ġita ġera vei-rakava bita kiraġi-foforirini nai, ġia tu ma ġena vetuġamaġikau, ġera veiġa rakavari mabarari betuġamaġi-fitoġarini, ema ġera veiġa ġeġevaġeġevari beġuriġi-vaġirini. ¹⁰ Bema ġita bita kirani, nega sebona maki asi tavei-rakavato, Barau tu ġofaġofa baraunai bita vaġa-iaġoani, ema ġia ġena guruġa tu ġita nuġarai asi etanuni.

2

Keriso ġita ġera vevaġa-kava tauna

¹ Natugu, mai guruġa atore-vinimini tu ġomi rakava asi boġono vei ġana. Senaġi bema tarima ta bevei-rakavani nai, ġita tu ma ġera vevaġa-kava tarimana Tamara ġesi etanuni, Iesu Keriso, vei-iobukaiobuka tarimana. ² Keriso na ġita ġera rakava voivaġiri ġauveina eveiato, dia ġita ġera rakava moġo, senaġi tarimarima mabarari ġeri rakava.

³ Bema ġita Barau ġena taravatu guruġari bita korana-iaġirini nai, monana bita ribani, ġita tu moġoni Barau tarib-aiato. ⁴ Bema ta bekirani, “Au tu Barau ribagu,” senaġi ġena taravatu guruġari asi bekorana-iaġirini, mo tarima tu ġofaġofa tarimana, guruġa moġonina ġia nuġanai asi etanuni. ⁵ Senaġi deikara na Barau ġena guruġa ekorana-iaġirini tu, Barau moġoni eura-viniani ma nuġana mabarana ġesi. Monana vau taribani, ġita tu ġia ġesi moġoni sebona. ⁶ Deikara ekirani, ġia tu Barau ġesi doġoro sebona etoni tarimana tu, Iesu Keriso etanuto-ġoi kavana bene tanu.

Taravatu variġuna

⁷ Ġatagu mabarami, mai taravatu atore-vinimini tu dia variġu, senaġi taravatu guinena, tovotovona na veġata ġoġabiato dagarana. Mai taravatu guinena tu ġoseġaġi-guineato taravatuna. ⁸ Senaġi mai taravatu atore-vinimini maki tu variġu; mo taravatu ġena moġoni tu Keriso ġenai ema ġomi ġemi ai maki eforirini, korana mukuna tu mai ekorini ema mama moġonina tu varau emamani.

⁹ Tarima ta ekirani, ġia tu mama nuġanai etanuni, senaġi tarikakana tu ebaru-viniani, ġia tu roġo mukuna nuġanai etanuni. ¹⁰ Tarikakana eura-viniani tarimana tu mama nuġanai etanuni. Ġia bevaġa-vedaġa-raġeani dagarana ta

ġenai asi etanuni. ¹¹ Senaġi tarikakana ebaru-viniani tari-
mana tu mukuna nuġanai etanuni e erakani. Ġia asi ribana
aiġana eiaġoni, korana mukuna na matana evei-bubuanġi.

¹² Natugu, au na atore-vinimini korana tu, ġomi ġemi
rakava tu Barau na etuġamaġi-fitoġarito Keriso aranai.

¹³ Tamagu, atore-vinimini korana tu, tovotovona na veġata
etanuto tarimana tu ġoribaiato.

Maraġa variġu, atore-vinimini korana tu, Satani ġovaġa-
darereato.

¹⁴ Natugu, atore-vinimini korana tu, Tamara ġoribaiato.

Tamagu, atore-vinimini korana tu, tovotovona na veġata
etanuto tarimana tu ġoribaiato.

Maraġa variġu, atore-vinimini, korana ġomi tu ma
gwadami; Barau ġena guruġa ġomi nuġami ai etanuni, ema
ġomi na Satani ġovaġa-darereato.

¹⁵ Tanobara asi boġono ura-vinia, ema tanobara dagarari
maki asi boġono ura-viniri. Bema tarima ta tanobara eura-
viniani nai, Barau ġena veuravini ġia nuġanai tu asi etanuni.

¹⁶ Korana tu tanobara veġari mabarari, tauġani ġena ura
rakavari, mata-ġaniġani, ema veiavi, tu dia Tamara Barau
ġenana ġeiaġomani, senaġi tanobara ġenana ġeiaġomani.

¹⁷ Mai tanobara ema tarimarima na ġemata-ġaniġanirini
dagarari mabarari tu beġe korini, senaġi Barau ġena ura
eveiani tarimana tu betanu-vanaġi vanaġini.

Keriso evetari-viniani tarimana

¹⁸ Natugu, ġaro dokona tu maiġa. Ġoseġaġito ilailanai
Keriso evetari-viniani tarimana tu beiaġomani, maitoma
maki Keriso ġevetari-viniani tarimari vovoka beġe iaġoma.
Moġesi nai taribani, mai tu hora magona. ¹⁹ Moġeri tari-
marima tu ġita ġesi tavegogoto-ġoi, senaġi ġia tu dia ġita ġera
doġoro korikori. Moġa lorinai ġita ġeraga-kwanerato. Bema
ġia moġoni ġita ġera doġoro korikori nai tu, ġita ġesi roġo
tara tanu. Senaġi ġita ġerana ġeveġitato. Monana evaġa-
foforiani, ġia mabarari tu dia ġita ġera doġoro.

²⁰ A ġomi na tu Iauka Veaġa ġoġabiato, Keriso na
eboroġimito, moġa lorinai ġomi mabarami guruġa moġonina
tu ma ribami. ²¹ Au na atore-vinimini tu dia guruġa
moġonina asi ribami nai, senaġi guruġa moġonina tu ma rib-
ami dainai, ema ribami maki, ġofaġofa tu guruġa moġonina
ġenana asi eiaġomani.

²² Ġofaġofa tarimana tu dei? Iesu tu dia Keriso, (Barau na
ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), etoni tarimana. Mo
tarima tu Keriso evetari-viniani tauna. Ġia tu Tamara e
Natuna ekira-fitoġarini tarimana. ²³ Natuna ekira-fitoġaiani
tarimana tu Tamana maki ġia ġenai tu asiġina. A deikara

na Natuna eḡabi-raḡeani tarimana tu, Tamana maki eḡabi-raḡeani, ema Tamana maki ḡia ḡenai etanuni.

²⁴ Tovotovona na veḡata ḡoseḡaḡiato guruḡana nuḡami ai bene tanu. Bema nuḡami ai betanuni tu, ḡomi maki Natuna e Tamana nuḡari ai boḡo tanuni. ²⁵ Ema mai maḡuri vanaḡivanaḡi tu Keriso tauḡena na ḡita ḡera ekiraḡi-toreato dagarana.

²⁶ Maiḡeri guruḡa ḡomi atore-vinimini tu, ḡomi ḡeḡofa-veḡitami ḡetoni tarimari akiraḡi-foforirini. ²⁷ Senaḡi ḡomi na Iauka Veaḡa ḡoḡabiato Keriso ḡenana tu nuḡami ai etanuni. Moḡa lorinai initoma vevaḡa-riba tarimana ta ḡomi bene vaḡa-ribami ḡana tu asi boḡo ura-viniani. Korana mo Iauka Veaḡa na dagara mabarari evaḡa-ribamini, ema ḡena guruḡa tu moḡoni, dia ḡofaḡofa. Moḡa lorinai evaḡa-ribamito ilailanai, Keriso nuḡanai boḡono tanu.

²⁸ Natugu, Keriso nuḡanai boḡono tanu. Be ḡia befoforini ḡaronai tu nuḡara ma kokoreri ema asi beḡene maiakara ḡia ḡoiranai ḡena ḡenoḡoi ai. ²⁹ Bema ḡomi ma ribami Keriso ḡena veḡa tu iobukaiobuka nai, boḡo ribani, ḡevei-iobuka iobukani tarimari mabarari tu Barau ḡenana ḡemaḡurito.

3

Barau natuna

¹ Goḡitaia, Tamara ḡena veuravini tu asikeikeina ḡita iatarai etoreato. Moḡesi naima ḡita ekiraḡirani Barau natuna. Moḡoni, ḡita tu ḡia natuna. Moḡa lorinai tanobara na maki asi eribarani, korana Barau maki asi ḡeribaiato.

² Ḡatagu mabarami, maitoma ḡita tu Barau natuna. Ḡita kara ai bita iaḡoni tu roḡosi bene fofori. Senaḡi ḡita ribara, Keriso befoforini ḡaronai, ḡita tu ḡia ilailanai bita iaḡoni, korana ḡia tu vetoḡana korikorinai bita ḡitaiani. ³ Tarimarima mabarari mai tuḡamaḡikau ḡeḡabiani tu, tauḡeri ḡevevaḡa-iarevani, korana Keriso tu asi mirona e asi vetoukauna ta.

⁴ Rakava ḡeveini tarimari mabarari tu Barau ḡena taravatu ḡekira-fitoḡaiiani, korana vei-rakava tu taravatu ḡekira-fitoḡaiiani dagarana. ⁵ Senaḡi ḡomi tu ma ribami, Keriso efoforito korana tu, ḡita ḡera rakava bene ḡabi-veḡitari ḡana. Ḡia ḡenai rakava ta tu asiḡi. ⁶ Keriso nuḡanai etanuni tarimana tu asi evei-rakava rovaḡi-rovaḡini. Rakava eveini tarimana na Keriso tu asi eḡitaiato ema asi eribaiato maki.

⁷ Natugu, ta na asi bene ḡofami. Veḡa iobukaiobukari eveini tarimana tu vei-iobukaiobuka tarimana, vaḡa-ilailana Keriso kavana vei-iobukaiobuka tarimana. ⁸ A vei-rakava eveini tarimana tu Diabolo ḡena tarima, korana Diabolo tu tovotovona na veḡata roḡo evei-rakava-iaḡomani. Barau

Natuna efororito korana tu, Diabolo ġena ġauvei benema vaġa-rakavaia ġana.

⁹ Barau ġenana emaġurito tarimana tu asi bevei-rakava rovaġi-rovaġini, korana Barau ġena maġuri tu ġia ġenai etanuni. Ġia tu vei-rakava asi ma bevei-ġenoġoini, korana Barau tu ġia Tamana. ¹⁰ Barau natuna ema Diabolo natuna vetoġari ġeri irau tu maiġesi beġe foforini: Veiġa iobukaiobukari asi evevini tarimana ema tarikakana asi eura-vinirini tarimana tu dia Barau natuna.

Boġono veura-vevini

¹¹ Tovotovona na veġata ġoseġaġiato guruġana tu maiġesi: Ġita tata bitana veura-vevini. ¹² Ġita tu Kaino eveito kavana tu asi bitana vei. Ġia tu Satani ġena tarima. Tarina korikorina Abela evaġi-maseato. Karase nai Kaino na evaġiato? Korana ġia ġena veiġa tu rakava, a tarina ġena veiġa tu iobuka.

¹³ Tarikakagu mabarami, bema tanobara maġurinai ġetanuni tarimari na beiau-rakavamini nai, nuġami asi beġene farevaġi. ¹⁴ Ġita ribara, ġita tu mase ġenana maġuri ġenai tavanaġito. Vetoġana tu tarikakara tauravirinini. Tarikakana asi eura-viniani tarimana tu roġo mase nuġanai etanuni. ¹⁵ Deikara tarikakana eiau-rakava-viniani tarimana tu vevaġideba tarimana. Ġomi ribami, vevaġideba tarimana nuġanai tu maġuri vanaġivanaġi asi etanuni. ¹⁶ Keriso na ġena maġuri etore-tariato, ġita bitana maġuri ġana. Monai veuravini anina bita ribaiani. Moġa lorinai ġita na maki tarikakara dairi ai ġera maġuri bitana tore-tariri neġi namo. ¹⁷ Bema tarima ta ma ġena farefare vovoka, benamo tarikakana ta beġitaiani ġena rabu ai, senaġi asi ma bevetuġa-ġwaiiani e asi bevaġa-kavaiani, kamara dabarai Barau ġena veuravini ġia nuġanai betanuni? ¹⁸ Natugu, ġera veuravini tu dia guruġa koriri ai moġo bitana kiraġiri, senaġi veiġai ema moġoni ai bitana vaġa-foforia.

¹⁹ Monana vau bita ribani, ġita tu Barau ġena guruġa moġonina na beġori-kaurani, ema Barau ġoiranai nuġara beġe kokoreni. ²⁰ Bema ġita nuġara beġe kirani, ġita tu kerere, bitana riba, Barau tu barego, a ġita nuġara tu kei, ema Barau tu dagara mabarari ma ribana. ²¹ Gatagu mabarami, bema ġita nuġara na asi beġe kiraġi-kerererani nai tu, ġita nuġara tu ma gwadara ġesi Barau ġoiranai bita ruġa-tarini. ²² Ema bita noġiani dagarari mabarari Barau na bevinirani, korana ġena taravatu guruġari takorana-iaġirinini ema Barau vaġa-iakuna veiġari taveirinini nai. ²³ Ġia ġena taravatu guruġana tu maiġa: Ġia Natuna Iesu Keriso arana bitana vaġa-moġonia, ema ġita tata bitana veura-vevini,

Keriso na taravatu guruḡana evinirato ilailanai. ²⁴ Barau ḡena taravatu guruḡari ekorana-iaḡirini tarimana tu Barau nuḡanai etanuni, ema Barau maki ḡia nuḡanai etanuni. Barau na Iauka Veaḡa evinirato, monana ḡita taribani, ḡia tu ḡita nuḡarai etanuni.

4

Iauka moḡonina ema ḡofaḡofa iaukana

¹ Ġatagu mabarami, iauka mabarari asi boḡono vaḡa-moḡoniri, senaḡi iauka boḡono ribari ḡana boḡono tovonagiguineri. Ġia tu Barau ḡenana ḡeiaḡomato ba? Korana peroveta tarimari ḡofaḡofari ḡutuma tanobarai ḡerakao-rakaoni. ² Barau Iaukana tu mai vetoḡai boḡo ribaiani: Iauka mabarari beḡe kirani, “Iesu Keriso tu tarimarimai eiaḡoto,” ḡia tu moḡoni Barau ḡenana. ³ Ma iauka mabarari asi beḡe kirani, Iesu Keriso tu tarimarimai eiaḡoto, tu dia Barau ḡenana. Ġia tu Iesu evetari-viniani iaukana. Ġoseḡaḡito, ḡia tu beiaḡomani, ema ḡia tu varau maiḡa tanobarai.

⁴ Natugu, ḡomi tu Barau ḡenana, ema ḡomi na peroveta tarimari ḡofaḡofari ḡovaḡa-darererito, korana ḡomi nuḡami ai etanuni Iaukana seḡukana na tanobara iaukari ḡeri seḡuka evanaḡirini. ⁵ Mo peroveta tarimari ḡofaḡofari tu tanobara ḡena, moḡesi naima ḡeri guruḡa tu tanobara ḡena dabarai ḡeguruḡani, ema tanobara na maki ḡia ḡeseḡaḡi-vinirini. ⁶ Senaḡi ḡita tu Barau ḡena. Be Barau ḡena tarimarima na tu beḡe seḡaḡi-vinirani, a Barau asi ḡekorana-iaḡiani tarimari na tu asi beḡe seḡaḡi-vinirani. Iauka moḡonina e ḡofaḡofa iaukana tu mo vetoḡai bita ḡita-learini.

Barau tu veuravini

⁷ Ġatagu mabarami, ḡita tata bitana veura-vevini, korana veuravini tu Barau ḡenana eiaḡomani. Eveura-vinini tarimana tu Barau ḡenana emaḡurito, ema ḡia ma ribana Barau. ⁸ Asi ḡena veuravini tarimana tu Barau asi ribana, korana Barau tu veuravini. ⁹ Barau ḡena veuravini ḡita ḡerai tu maiḡesi evaḡa-foforiato: Barau na Natuna ḡora-ḡereḡa tanobara ḡana etuḡuato, ḡia bakunai ḡita bitana maḡuri ḡana. ¹⁰ Veuravini anina tu maiḡa: Dia ḡita na Barau tauraviniato, senaḡi ḡia na ḡita eura-vinirato, benamo Natuna etuḡuato, ḡena mase ḡenana ḡita ḡera rakava benema voi-vaḡiri ḡana.

¹¹ Ġatagu mabarami, Barau na ḡita tu moḡesina eura-vinirato nai, ḡita maki tata bitana veura-vevini. ¹² Tarima

ta na Barau asi eġitaiato. Senaġi bema ġita tata taveura-vevinini nai tu, Barau tu ġita nuġarai etanuni ema ġena veuravini tu ebaregoni ġita nuġarai.

¹³ Ġita ma ribara ġita tu Barau nuġanai tatanuni, ema Barau maki ġita nuġarai etanuni, korana ġia Iaukana ġita evinirato. ¹⁴ Ġai na ġaġitaiato, ema tari maki ġakira-vararito, Tamara na tu Natuna etuġuato tanobara ġena vevaġa-maġuri tarimanai bene iaġo ġana. ¹⁵ Bema tarima ta bekirani, “Iesu tu Barau Natuna,” ġia nuġanai tu Barau ema ġia maki Barau nuġanai etanuni. ¹⁶ Ema ġita maki ribara e tavaġa-moġoniani, Barau na ġita eura-vinirani.

Barau tu veuravini, ema veuravini ai etanuni tarimana tu Barau nuġanai etanuni, ema Barau maki ġia nuġanai etanuni. ¹⁷ Moġesi bita tanuni vau, Barau ġena veuravini bebaregoni ġita ġerai, benamo Kota baregona ġaronai ġita tu ma kokorera ġesi bita foforini. Korana ġita ġera maġuri mai tanobarai tu Keriso ġena maġuri ġesi ilaila. ¹⁸ Veuravini ai gari tu asi etanuni. Veuravini korikorina na gari elai-fitoġaiani. Gari ai etanuni tarimana tu vei-rakava voina garina eveini. Bema tarima ta egarini, ġia tu veuravini korikori ai roġosi bene barego.

¹⁹ Ġita taveura-vinini, korana Barau na ġita euravini-guinerato. ²⁰ Bema tarima ta ekirani, “Au na Barau auravini,” senaġi tarikakana tu ebaru-viniani, ġia tu ġofaġofa tarimana. Korana bema ġia tarikakana eġitaiani, senaġi asi eura-viniani, kamara dabarai asi eġitaiani Barauna beuravini. ²¹ Keriso na mai taravatu guruġana evinirato: Barau eura-viniani tarimana na tu tari-kakana maki bene uravinia.

5

Ġera kokore tanobara iatanai

¹ Deikara na evaġa-moġoniani Iesu tu moġoni Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), ġia tu Barau ġenana emaġurito. Ema Tamana eura-viniani tarimana na tu natuna maki eura-viniani. ² Barau taura-viniani ema ġena taravatu guruġari takorana-iaġirini nai tu, moġeri na ġita bita ribani, Barau natuna taura-vinirini. ³ Barau taura-viniani nai tu ġena taravatu guruġari takorana-iaġirini. Ġia ġena taravatu guruġari korana-iaġiri tu asi gwaġiġi. ⁴ Korana tu Barau natuna mabarari na tanobara ġevaġa-darereani. Ġita tu ġera veġabidadama na tanobara tavaġa-darereani. ⁵ Deikara na tanobara evaġa-darereani? Iesu evaġa-moġoniani ġia tu Barau Natuna etoni tarimana moġo.

Barau na ġia Natuna Iesu Keriso ekiraġi-foforiani

⁶ Iesu Keriso tu eiaġomato nanu na ebabatisoato, ema rarana eriġoto satauro ai. Ġia tu dia nanu ġereġana na moġo eiaġomato, senaġi nanu e rara ġerina. Iauka Veaġa na evaġa-foforiani mai tu moġoni, korana Iauka tu moġoni. ⁷ Dagara tu toitoi na ġevaġa-foforiani: ⁸ Iauka, nanu, ema rara. Ġia toitoi ġeri guruġa-fofori tu sebona.

⁹ Tarimarima ġeri vevaġa-moġoni guruġari tu taġabi-raġerini, senaġi Barau ġena vevarifiu tu barego lelevaġi, korana moġa tu Barau ġena vevaġa-moġoni, Natuna evaġa-moġoniani guruġana. ¹⁰ Mo vevaġa-moġoni guruġana tu Barau Natuna ġevaġa-moġoniani tarimari nuġari ai ġetanuni. A Barau asi ġevaġa-moġoniani tarimari na Barau tu ġofaġofa baraunai ġevaġa-iaġoani, korana Barau na Natuna evari-fiuato guruġana asi ġevaġa-moġoniani. ¹¹ Guruġa moġonina tu maiġa: Barau na maġuri vanaġivanaġi varau evinirato, ema mo maġuri vanaġivanaġi tu ġia Natuna nuġanai. ¹² Barau Natuna eġabi-raġeato tarimana na maġuri eġabiato. A Barau Natuna asi eġabi-raġeato tarimana na maġuri asi eġabiato.

Maġuri vanaġivanaġi

¹³ Maiġeri guruġa tu ġomi, Barau Natuna arana ġovaġa-moġoniani tarimami, atore-vinimini, korana tu boġono riba, ġomi tu varau maġuri vanaġivanaġi ġoġabiato. ¹⁴ Ġita nuġara tu maiġesi vau ma kokoreri ġesi Barau ġoiranai bita ruġani, mai tu bema dagara ta ġia ġena ura ilailanai bita noġiani nai tu beseġaġirani. ¹⁵ Ġita ribara, ġia na ġera noġinoġi mabarari eseġaġirini. Ema ġita maki ribara, bita noġini dagarari tu bita ġabini ġia ġenana.

¹⁶ Bema tarima ta tarikakana eġitaiani vei-rakava eveiani, senaġi mo rakava na asi bevaġa-maseani, tu bene ġauġau ġia ġena, be Barau na maġuri bene vinia. Moġa tu evei-rakavani, senaġi mo vei-rakava na asi bevaġa-maseani tarimana akiraġiani. Vei-rakavana ta tu mase evaġa-ġoraiani. Moġa tu asi bene ġauġau-iaġia atoni. ¹⁷ Veġa ġeġeva-ġeġeva mabarari tu vei-rakava, senaġi vei-rakava tari tu mase asi ġevaġa-ġorarini.

¹⁸ Ġita ribara, Barau ġenana ġemaġurito tarimari tu asi ġevei-rakava rovaġi-rovaġini, korana Barau Natuna na enariġau-ġitakaurini, ema Diabolo na asi eġabi-kararini. ¹⁹ Ġita ribara, ġita tu Barau natuna, ema tanobara mabarana tu Diabolo na eġori-kauani.

²⁰ Ġita ma ribara maki, Barau Natuna tu eiaġomato, ġia na tuġamaġi-faka evinirato, Barau moġoni bitana ribaia ġana. Ġita tu Barau moġonina nuġanai tatanuni, korana ġia Natuna

Iesu Keriso nuḡanai tatanuni. Iesu Keriso tu Barau moḡonina
ema ḡia tu maḡuri vanaḡivanaḡi.

²¹ Natugu, barau ḡofaḡofari ḡerina boḡono veḡita.

IOANE ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA

2 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa tu Barau na eĝabi-viriĝiato ekalesia vavinena ma natuna ĝeri etoreato, moĝa tu betaĝu rubu ta ma ekalesiari ekiraĝirini.

Mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanai ta Ioane na etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu siri 9 beiaĝo 11.

Ioane na mai fefa etoreato ĝena ura tu, 1) mo ekalesia Keriso ĝena vevaĝa-ribai beĝene ruĝatari-gigitari ema vanaĝivanaĝi moĝeri vevaĝa-riba guruĝari loriri ai beĝene raka; 2) ĝofaĝofa tarimari, dia Keriso laukana na eĝoriaĝomarini tarimari, beĝene ĝitari, beĝe ĝofa-darererini garina; 3) mo ĝofaĝofa tarimari ĝeiaĝomani nai tu, asiĝina ĝinavaĝi beĝene ĝabi-raĝeri etorito.

Ioane na mai fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Vevaĝa-riba moĝonina lorina na moĝo ema veuravini ai beĝene raka - siri 1-6
2. Veĝa kerereri asi beĝene veiri - siri 7-13

¹ Au, ekalesia ĝorikauna taugu, na mai fefa Barau na eĝabi-viriĝimito vavinemu ma natumu ĝesi atore-vinimini. Gomi tu nuĝaĝu mabarana ĝesi aura-vinimini, dia au na moĝo aura-vinimini, senaĝi guruĝa moĝonina ĝeribaiato tarimari mabarari na maki ĝomi ĝeura-vinimini. ² Korana guruĝa moĝonina ĝita nuĝarai etanuni ema ĝita ĝesi betanu-vanaĝi vanaĝini.

³ Tamara Barau ema Iesu Keriso, Tamara Natuna, ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, ema maino ĝemi ai bene tanu, moĝoni ai e veuravini ai.

Guruĝa moĝonina ema veuravini

⁴ Au tu averere-baregoni, korana ĝoi natumu tari adoĝaririto guruĝa moĝoninai ĝetanuni nai, ĝita Tamara na ekirarato ilailanai. ⁵ Vavine, maitoma ĝoi anoĝimuni tu, ĝita tata bisini veura-vevini. Dia taravatu variĝuna atore-vinimuni, senaĝi mo tu tovtovona na veĝata taĝabiato dagarana. ⁶ Veuravini tu maiĝesi: Barau ĝena taravatu guruĝari ilailari ai bitana raka. Tovotovona na veĝata ĝoseĝaĝiato kavana, ĝia ĝena taravatu guruĝana tu veuravini ai boĝono raka.

⁷ Ĝofaĝofa tarimari tu ĝutuma tanobarai ĝerakao-rakaoni. Iesu Keriso tu tarimarimai eiaĝoto tu asi ĝevaĝa-moĝoniani

e asi ġekiraġiani. Moġesi tarimari tu ġofaġofa tarimari, ema Keriso ġevetari-viniani tarimari. ⁸ Moġesina nai, lorimi boġono vetore, ġemi vekwaraġi ai kara ġoġoitaġorito da-garari ġomi ġemina beġe veġitani garina. Namona tu ġomi voimi mabarana boġono ġabi-ġosiri. ⁹ Deikara na Keriso ġena vevaġa-riba guruġari beraga-kwanerini, vevaġa-riba tari beġabi-raġerini tarimana, ġia ġenai Barau asi etanuni. A deikara Keriso ġena vevaġa-riba guruġari bekorana-iaġirini tarimana tu, Tamana e Natuna tauri ruarua eġabirito. ¹⁰ Bema tarima ta beiaġosini, vevaġa-riba guruġari irauri bekiraġirini tu, asi boġono ġabi-raġea ġemi numai, ema asi boġono vaġa-namoa maki. ¹¹ Korana tu bevaġa-namoani tarimana tu mo tarima ġena vei-rakava beġabiani, benamo ġia maki vei-rakava tarimanai beiaġoni.

Guruġa magona

¹² Au aurani guruġa ġutuma bara tore-vinimi, senaġi asi aurani fefai bana toreri. Ġegu ura tu bana iaġosi ema ġomi ġesi bitana guruġa-guruġa, be ġera verere bene barego-lelevaġi.

¹³ Ġoi tarikakamu vavinena, Barau na eġabi-toreato vavina, ġia natuna na ġeri vevaġa-namo ġetuġuani ġoi ġemu.

IOANE ĜENA TORETORE VAĜA-TOITAINA

3 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa vaĝa-toitoina tu ekalesia gwaĝiĝina ta arana Gaius ĝena etoreato.

Mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanai ta Ioane na etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregona tu siri 5.

Ioane na mai fefa etoreato ĝena ura tu, 1) Gaius bene launaĝia, mo tarikaka tari eĝabi-raĝerito moĝeri dairi ai; 2) Gaius bene vaĝa-ribaia, mo seĝafore tarimana arana Diotrefe tu Ioane tauĝena beiaĝoni vauro bea kira-feifeiani etato; 3) Demetrio ĝena veĝa namori bene ĝitari etato.

Ioane na mai fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Gaius evaĝa-naĝiato - siri 1-8
2. Diotrefe ekira-rakavaiato - siri 9-11
3. Demetrio evaĝa-raĝeato - siri 12-14

¹ Au, ekalesia ĝorikauna taugu, na ĝatagu namona Gaius atore-vinimuni. Ĝoi aura-vinimuni ma nuĝagu mabarana ĝesi.

² Ĝatagu namomu, Barau anoĝiani dagara mabarari oveirini tu namo beĝene vaĝa-ĝorari ĝana, ema ĝoi maki asi bono keve-misimisi, korana au ribagu ĝoi iaukamu tu namo, be namo e iaku ai moĝo bono tanu. ³ Tarikakara tari ĝeiaĝomato, benamo kamasi ĝoi guruĝa moĝonina okorana-iaĝiani e ĝemu vetuĝamaĝikau ĝema-varifiuato. Moĝeri aseĝaĝirito nai, au tu aiaku-rakavato. ⁴ Aseĝaĝini, au natugu guruĝa moĝonina ĝekorana-iaĝiani nai, ĝegu iaku e verere ĝebarego-rakavani. Dagara tari iakuri oveini maki evanaĝirini.

Gaius ĝena ĝauvei ĝevaĝa-raĝeato

⁵ Ĝatagu namomu, ĝoi tu ma ĝemu vetuĝamaĝikau mani ĝauvei oveiani nai, korana tarikakara tari ĝeri iaĝoiaĝo ai oĝabi-raĝerini, enabe asi ribamu tarimari. ⁶ Ĝia na mai ekalesia ĝoirari ai ĝoi ĝemu veuravini ĝema-kiraĝi-foforirito. Mani ĝemu veĝa ma bono vaĝa-kavari, be ĝeri iaĝoiaĝo beĝene iaĝo-vinia Barau ĝena ura dabarana ilailanai. ⁷ Korana tu Keriso arana dainai ĝeraka-rosito, ema ĝeri iaĝoiaĝo ai tu asi ekalesia tarimari ĝerina kara ta asi ĝeĝabi-raĝeato. ⁸ Ĝita na tu moĝesi tarimari bitana vaĝa-kavari, korana moĝesina tu guruĝa moĝonina varifiuna uranai bita ĝauvei-vegogoni.

Diotrefe ġena veiġa tu rakava

⁹ Fefa kubina ta ekalesia doġorona atore-viniato, senaġi Diotrefe bene veġorikau etoni tarimana na au na kara akiraġirini tu asi eġabi-raġerini. ¹⁰ Moġa lorinai au ba-iaġosini tu, ġia na kara eveirini veiġari mabarari basi kiraġi-foforirini, guruġa rakavari ġai ġemai ekiraġirini guruġari ema eġofaġofani guruġari! Dia moġeri veiġa moġo, senaġi tarikakara tari ġema-varivarini maki asi eurani bene ġabi-raġeri. Mo varivari bene ġabi-raġeri etoni ekalesiari maki ekourini ema ekalesia na etore-veġitarini.

Demetrio ġena veiġa tu namo

¹¹ Ġatagu namomu, rakava veiġari asi bono tovotovori, senaġi veiġa namori moġo. Veiġa namori eveini tarimana tu Barau ġena tarima, a veiġa rakavari eveini tarimana tu Barau asi eġitaiato.

¹² Tarimarima mabarari ġekirani, Demetrio tu tarima namona ġetoni; Barau ġena guruġa moġonina na maki evaġa-foforiani tu tarima namona. Ġai na maki ġia tu moġesi ġakiraġiani, ema ġoi tu ma ribamu, ġai ġema guruġa tu moġoni.

Dokona guruġari

¹³ Au aurani guruġa ġutuma bara tore-vinimi, senaġi asi aurani fefai bana toreri. ¹⁴ Au ġegu tuġamaġi tu bana iaġosi, be taura ruarua tana tanu-veġoira vau tana guruġa-guruġa.

¹⁵ Maino ġemu ai bene tanu. Ġatara maiġeri na ġevaġa-namomuni. Ġatara maninai tata ġegu vevaġa-namo bono viniri.

IUDAS (O IUD) ĜENA TORETORE

Iudas (o Iud) vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa tu Iudas (o Iud), Iesu tarina, na etoreato. Mai fefa tu ekalesia mabarari ĝeri.

Iudas na mai fefa tu laĝani 65 ma 70 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Siri baregona tu siri 3.

Iudas na mai fefai ekalesia mabarari ekirarito, 1) ĝeri veĝabidadamai beĝene ruĝa-gwaĝigi; 2) beĝene venari, apostolo ĝofaĝofari na beĝe ĝofa-veĝonurini garina; 3) Barau ĝena vevaĝa-riba guruĝari beĝene korana-iaĝiri.

Iudas na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Veĝabidadama na ĝeveĝitani tarimari ĝeri veĝa - siri 1-16
2. Veĝabidadama beĝene ĝabi-gwaĝigia - siri 17-23

¹ Au Iudas, Iesu Vereĝauka ĝena vetuĝunaĝi tarimagu, ema Iakobo (o Iames) tarina, ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Ĝomi Barau na ekeamito tarimami, Tamara Barau na eura-vinimini ema Iesu Keriso na eĝita-ĝaumini tarimami, atore-vinimini.

² Vevetuĝaĝwa, maino, ema veura-vini na boĝono vonuvonu-raĝe.

Vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari

³ Ĝatagu mabarami, ĝegu ura baregona ĝera vevaĝa-maĝuri dabarana guruĝana bana tore-vinimi atato, senaĝi au na aĝitaiato, namona tu ĝegu fefai bana launaĝimi, Barau ĝena veaĝa tarimari evinirito veĝabi-dadamana boĝono ĝabi-gigitaria. ⁴ Korana tarima kotari, Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari, tu vekure-toĝai ĝomi fakami ai ĝerakatoĝa-ĝairito. Maniĝeri tarima na tu ĝita ĝera Barau ĝena varevarebara ĝeĝabiani, ĝia ĝeri veĝa rakavari beĝene veiri ĝana dabaranai ĝevaĝa-iaĝoani, ema Iesu Keriso ĝera Vereĝauka e Vere Baregona sebona kwariĝutu moĝo ĝekira-fitoĝaiani. Barau na kai-veĝata ĝena bukai etore-vanaĝiato, ĝeri rakava voiri beĝe doĝaririni.

⁵ Ĝomi Buka Vevaĝa variri mabarari ĝoriba-guinerito, senaĝi aurani ma navaĝa-riba ĝenoĝoimi, Vereĝauka na Isaraela tarimari tu aiĝesina evaĝa-maĝuririto Aigupito tanona na, senaĝi murinai asi ĝevaĝa-moĝoniato tarimari tu ma evaĝi-maserito. ⁶ Aneru tari maki ĝotuĝamaĝiri, ĝeri dagi korikori asi ĝeĝabi-gwaĝigirito, ema ĝeri tanu gabuna ĝeraga-kwaneato. Moĝa lorinai Barau na mukuna gabunai etorerito,

tanu-vanaġivanaġi seiniri na ebaru-taririto, ġena Kota baregona ġarona ġana. ⁷ Sodoma e Gomora, ema seviri ai taoniri asi boġono tuġarekwari. Moġeri tarima ġeri veiġa maki aneru ġeveito veiġari kavana ġeveirito, ġemata-boraġato e veiġa boraġari ġeveito, benamo tanu-vanaġivanaġi karavana na eġararito, mo tu ġita ġera ġitaġita ġana.

⁸ Moġesi veiġa ilailanai, mo nuvi tarimari na maki tauġeri tauġaniri moġesi ġevaġa-rakavarini; Barau ġena maoro ġekira-fitoġaiani, ema iauka baregori ġevei-veġare veġarerini. ⁹ A Maikolo, aneru mabarari ġeri vere ta, Diabolo ġesi ġevevaneto, Mose tauġanina dei na bene ġabia ġaramanai nai, Maikolo na Diabolo guruġa rakavari na asi evaneato, senaġi ekiraiato, “Vereġauka na bene kira-feimu!” etato. ¹⁰ Senaġi moġeri tarima tu asi ġetuġamaġi-maġatarini dagarari ġevei-veġare veġarerini; ema ġeri vemamiraġi ai ġeribarini dagarari bai kavari, moġeri dagara na ġia ġevaġa-rakavarini. ¹¹ Vetuġari kika! Ġia tu Kaino ġena veiġa beġe ġabia. Balam ekerereto kavana farefare boruri ragari beġe vei. Kora eseġa-foreto e tauġena evevaġa-rakavato kavana ġia maki beġe seġafore e tauġeri beġe vevaġa-rakava.

¹² Moġeri tarima ġomi ġemi ġanivegogo ġoveirini nai, ġia tu miro noġa ġomi fakami ai. Ġia tauġeri moġo ġevetuġamaġikauni. Ġia tu magube asi ġurari, iavara na eġwa-rakaorakao-kavarini kavana. Ema ġau korukoru meramerai maki asi ġwaġwana kavana, ma ġokaġokari ġelauragerini, ġemase-vaġa-ruaruani. ¹³ Ġia tu davara ureureri na kaburo-buro ġefoforini noġa, ġeri maiaka veiġari ġefoforini. Ġia tu ġeri dabara ġeraga-kwanerito visiġuri kavana, Barau na mukuna furufuru gabuna ġeri etoreato etanu-vanaġi vanaġini.

¹⁴ Adamu besena vaġa-imaima ruaruana (7), Enoka, ġia na moġeri tarima eperoveta-iaġirito, ekirato, “Ġoboġe, Vereġauka tu mai eiaġomani ma ġena aneru veaġari asi gadaragadara ġesi, ¹⁵ tarimarima mabarari vevaġa-maoro bene viniri ġana. Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari ġeri rakava nuġanai Barau asi ġekorana-iaġiani veiġari ġeveirini, ema vei-rakava tarimari, Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari, na Barau guruġa rakavari ġeviniato, mabarari ġeri vei-rakava voina bene kiraġiri ġana.” ¹⁶ Moġeri tarima tu mugumugu e veroritore moġo ribari. Ġia tu ġeri ura rakavari ġeiaġo-vinirini, tauġeri ġevevaġa-raġeni ema tarima tari ġevaġa-namo ġofa-kaurini ġia tauġeri namo beġene doġari uranai.

Velaunaġi guruġari

17 Senaḡi ḡomi, ḡatagu mabarami, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena apostolo na ḡevaḡa-guruḡamito guruḡari boḡono tuḡamaḡi-taḡori. 18 Ḡevaḡa-guruḡamito, ḡekirato, “Ḡaro dokori ai vei-veḡareveḡare tarimari beḡe foforini, Barau muriri ai beḡe toreani, benamo ḡeri ura rakavari beḡe iaḡo-vinirini.” 19 Moḡeri tarimarima na ḡomi fakami ai vetavi-kirakira ḡevaḡa-ḡoraiani. Ḡia tu ḡeri ura rakavari na ḡeguine-iaḡirini. Iauka Veaḡa ḡia ḡeri ai maki asiḡi.

20 Senaḡi ḡomi, ḡatagu mabarami, ḡemi veḡabidadama veaḡana boḡono ḡabi-gigitaria, ma iatanai ḡemi maḡuri boḡono tore-varaḡea. Iauka Veaḡa seḡukanai boḡono ḡauḡau. 21 Barau ḡena veuravini nuḡanai boḡono tanu ema ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena vevetuḡaḡwa boḡono naria, korana ḡena vevetuḡaḡwai maḡuri vanaḡivanaḡi bevinimini. 22 Ḡetuḡamaḡi-iauvoiauveni tarimari boḡono vetuḡaḡwari. 23 Tarima kotari karava nuḡana na boḡono inu-vaḡiri, boḡono vaḡa-maḡuriri. Ma kotari boḡono vetuḡari, senaḡi ma garimi ḡesi, ḡeri miro na beḡe vaḡa-rakavamini garina.

Barau vaḡa-raḡena ḡuriḡurina

24 Barau na benarimini riba, benamo asi boḡo ketoni, ema ḡia ḡena mareva baregonai bea toremini asi vetoukaumi e ma iakumi ḡesi. 25 Ḡita ḡera Barau sebona, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso bakunai evaḡa-maḡurirani Barauna, bitana vaḡa-raḡea. Ḡia tu iaru-korokoro ma marevana baregona, kokore e seḡuka mabarana tu ḡia ḡena, toma bene iaḡo vanaḡivanaḡi! Amen.

APOKALUPO

Apokalupo vaḡa-foforina guruḡari

Apokalipsis (o Apokalupo) Grik garo ai anina ta tu “ve-vaḡa-fofori”. Mai buka tu Ioane na etoreato ekalesia doḡorori imaima ruarua (7) ema Iesu ḡevaḡa-moḡoniani tarimari tanobara mabaranai ḡetanuni tarimari ḡeri.

Ioane na mai Apokalupo bukana tu motumotu tai arana Patmos ai ediburato-ḡoi nuḡanai etoreato. Mai buka tu laḡani 90 ema 96 fakari nuḡanai ta etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregori mai Apokalupo bukana nuḡanai tu karoa 1:19; 21:5.

Iesu na Ioane ekiraiato, mai buka etoreato korana tu, Iesu ḡena ura kara ḡoirai dori ḡeḡorani dagarari tarimarima na beḡene ribari. Mai buka Ioane na etoreato korana tari tu, 1) Keriso Iesu Vereḡauka ḡena ḡauvei irauirauri tata bene vaḡa-foforiri ḡana uranai; 2) Asia Keina (o Minor) ai ekalesia doḡorori imaima ruarua (7) moḡeri bene kirari, e bene launaḡiri, ema ḡevei-rakavato-ḡoi nai bene kira-feifeiri ḡana; 3) Genese ai vevaḡa-maḡuri boioḡana Barau na ekiraḡiato moḡa dokona bemoḡonini e bevetore-korikorini bene vaḡa-fofori ginikaua ḡana.

Ioane na mai Apokalupo bukana tu maiḡesi eboioḡaiato:

1. Keriso Barau na mareva baregona eviniato varina - karoa 1
2. Keriso vetuḡunaḡi ḡauveiri maitoma eveirini - karoa 2-3
3. Keriso ḡena kokore varina - karoa 4-22

Ioane ḡena mata-vanaḡi guruḡari

¹ Mai toretore maiḡa tu Iesu Keriso ḡenai Barau na kara evaḡa-foforiato guruḡana. Barau na eviniato, korana tu eurato, Iesu na ḡena vetuḡunaḡi tarimari dori moḡo ḡeḡorani dagarari bene vaḡa-ribari ḡana. Keriso na aneru etuḡuato, ḡena vetuḡunaḡi tarimana Ioane evaḡa-ribaiato. ² Ioane na Barau ḡena guruḡa ema Iesu Keriso ḡena vevarifiu eḡitarito dagarari mabarari evari-fiurito. ³ Mai peroveta guruḡari beiaviani tarimana tu beverereni, ema mai peroveta guruḡari, Ioane na etorerito maiḡeri, beḡe seḡaḡirini ema beḡe korana-iaḡirini tarimari maki beḡe verereni. Korana mai dagara mabarari beḡe ḡorani ḡarona tu varau beraḡasirakava.

Ioane ḡena vevaḡa-namo guruḡana ekalesia doḡorori imaima ruarua (7) ḡeri

⁴ Au Ioane, Asia tanobaranai ekalesia doġoromi imaima ru-
arua (7) atore-vinimini: Varevare-bara e maino tu ġomi ġemi
ai bene tanu. Mo varevare-bara e maino tu etanuni, etanuto,
ema ma beiaġomani Barauna ġenana eiaġomani, ema iauka
imaima ruarua (7) Barau ġena terona ġoiranai ġeruġani
ġerina eiaġomani, ⁵ ema Iesu Keriso ġenana eiaġomani. Ġia
tu Barau ġena guruġa evaġa-moġoniani ema evaġa-foforiani
ma vetuġamaġikauna ġesi. Ġia tu mero guinena mase na
evariġisi-ġenoġoito, ema ġia tu tanobara vereri mabarari
ġeri Vere.

Ġia na eura-vinirani e ġera rakava rarana na eġuriġi-
fitoġarito, ⁶ benamo Barau ġena Basileia doġorona tarimarai
evaġa-iaġorato, ema Rubu Veaġa vereri ai evaġa-iaġorato,
ġia Tamana e ġena Barau vetuġunaġina bitana iaġo-vini ġana.
Ġia ġenai mareva baregona e seġuka bene tanu vanaġivanaġi!
Amen.

⁷ Goġitaia, ġia tu magube nuġana na eiaġomani, mata
mabarari na beġe ġitaiani, ġegwanuato tarimari na maki.
Ema tanobara tarimari mabarari ġia koranai beġe taġi-
rakavani. Mo tu moġoni. Amen.

⁸ Vereġauka Barau ekirani, “Au tu Alefa ema Omega,
(giniguinena ema dokona), atanuni, atanuto, e ma ba-
iaġomani, Iaru-korokoro Barauna.”

Keriso Ioane ġenai efoforito

⁹ Au Ioane, ġomi tarikakami ema Vereġauka ġena ġauvei
tavei-vegogoani tarimagu. Au tu ġomi ġesi Iesu ġena maġuri
nuġanai tamidigu-midigu sebonani, e Barau ġena Basileia
nuġanai tatanu-sebonani, ema meto nuġari ai tavevaġa-
gwaġiġini e taruġa-gwaġiġini. Au Barau ġena guruġa aġobata-
iaġiani ema Iesu varina guruġari avaġa-moġonirini e akiraġi-
foforirini ġaramanai tu, Patmos motumotunai ġea tore-raga-
kwaneguto. ¹⁰ Vereġauka ġena ġaro ai Barau Iaukana na
eboroġiguto, benamo murigu ai garo baregona ta noġa moġo
dudu guruna kavana aseġaġiato. ¹¹ Mo garo tu maiġesina
ekirato: “Kara boġitarini dagarari bukai bono tore-vanaġiri,
benamo mai ekalesia doġorori imaima ruarua (7) maiġeri
ġeri bono tuġu-iaġori: Efeso, Smena, Pegamo, Taiatira, Sadis,
Filadelfia ema Laodikea ġeri.”

¹² Aruġa-kureto, deikara na au evaġa-guruġaguto naġitaia
ġana, benamo au na golo na lamefa torekauri ġeveirito
dagarari imaima ruarua (7) aġitarito. ¹³ Mo lamefa torekauri
dagarari vekaravari ai tu tarima ta noġa moġo Tarimarima
Natuna kavana, ġena dabuġa tu mauka kenene evariġoto
mo kwakuna fanafanana, ema kobana tu golo beletana na
etore-ġeġeraġiato. ¹⁴ Ġia debana ema ġuina tu kurokuro vulu

kavana, snou noġa kuro-ġaroġaro, ema matana tu karava moreri noġa moġo ekimore-kimoreato-ġoi. ¹⁵ Ġia kwakuna fanafanana tu auri boraborari karava na ġegaburini, benamo ġevei-ginikaurini nai ġeveġia-veġiani kavana. Ma garona tu ġaruka vovoka ġeġaru-gwadani gururi kavana. ¹⁶ Ġia ġimana aroribanai tu visiġu imaima ruarua (7) eġabirito, ma bokana na tu vetari baġana matana reketa-reketa raga-rakava-rakava eraka-rosito. Ġia ġoirana ġitaġitana tu ġaroġota kirikiri, ġaro etorani mamana kavana.

¹⁷ Au na aġitaiato nai, kwakuna koranai aketo-tarito mase tarimana ta noġa moġo. Benamo ġia ġimana aroribana au iatagu ai etore-kauato, bena ekirato, “Asi nogari! Au tu giniguinena ema dokona. ¹⁸ Au tu maġuri atanuni. Amaseto, senaġi toma au tu maġuri batanu-vanaġi vanaġini. Ema Mase e mase tarimari iaukari ġetanuni Gabuna (o Hades) kina tu au ġegu ai. ¹⁹ Moġesina naima mai oġitarini dagarari mabarari bono tore-vanaġiri, mai tu initoma ġetanuni dagarari ema ġoirai vauro beġea ġorani dagarari. ²⁰ Mai visiġu imaima ruarua (7) au ġimagu aroribanai boġitari ema lamefa torekauri dagarari golo na ġeveirito imaima ruarua (7) anina vekuretoġana tu maiġa: Visiġu 7 tu ekalesia doġorori 7 ġeri aneru. Ma golo na lamefa torekauri ġeveirito dagarari 7 tu ekalesia doġorori 7.”

2

Vevaġa-riba guruġana Efeso ai ekalesia doġorona ġena

¹ “Efeso ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesi bono tore-vinia:

Ġimana aroribanai visiġu imaima ruarua (7) eġabi-taġorini ema golo na lamefa torekauri ġeveirito dagarari 7 vekaravari na erakaoni tarimana ġena guruġa tu maiġeri. ² Ġoi ġemu veiġa namori, ġemu ġauvei nuġanai ġemu vekwaraġi ema ġemu vevaġa-gwaġiġi tu au ma ribagu. Ema au ribagu, tarima rakavari ġoi na asi boġabi-raġerini, ema asi apostolo tarimari, senaġi tauġeri moġo apostolo tarimari ai ġevevaġa-iaġoni tarimari, maki ġoi na otovo-naġirito, benamo oribarito ġia tu ġofaġofa tarimari. ³ Au aragu ġaramanai meto oġoitaġoto, senaġi ovevaġa-gwaġiġito ema okokoreto, asi kota maki oruġa-moirato.

⁴ Senaġi mai dagara sebona moġo ġemu ai asi aura-viniani: Tovotovonai ġemu veuravini baregona au ġegu ai otoreato-ġoi, moġa tu oiaġuiato. ⁵ Bono tuġamaġi-ġenoġoi, ġoi tu kamasi oġabi-raġeguto, ma boketo tu ainai mani boa raġasi! Ġemu rakava ġenana bono vetuġamaġi-kure, be tovotovonai

oveirito-ḡoi veīḡari ma bono veiri. Bema asi bovetuḡamaḡi-kureni ma asi boraka-kureni nai, au tu baiaḡosini, benamo ḡemu lamefa vaḡa-ruḡakauna dagarana gabuna na basi ḡabi-veḡitaiani. ⁶ Senaḡi ḡoi ḡemu namo tu Nikolaita tarimari ḡeri veīḡa rakavari asi oura-vinirini. Moḡeri veīḡa tu au na maki asi aura-vinirini.

⁷ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari tu bene seḡaḡiri. Bekokoreni tarimana tu au na maoro baviniani, ḡia maḡuri ḡauna, Barau ḡena paradaiso ai etubuni dagarana, ḡwaḡwana beḡaniani.”

Vevaḡa-riba guruḡana Smena ai ekalesia doḡorona ḡena

⁸ Smena ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maīḡesina bono tore-vinia:

“Giniguinena ema dokona, e emaseto benamo ma emaḡuri-ḡenoḡoito tarimana ḡena guruḡa tu maīḡeri: ⁹ Ḣoi meto ema midigumidigu oḡoitaḡoni au ma ribagu, ema asi ḡemu asi ḡamu maki au ma ribagu. Senaḡi moḡoni veḡata ḡoi tu farefare vovoka tarimamu! Mani tauḡeri moḡo ḡevekiraḡini Iuda tarimari ḡetoni tarimari na ḡoi iatamu ai guruḡa rakavari ḡekiraḡirini guruḡari tu au ma ribagu. Ḣia tu dia Iuda tarimari korikori, a ḡia tu Satani ḡena doḡoro tarimari. ¹⁰ Ḣoirai midigumidigu tari dori oḡoitaḡorini, senaḡi mo midigumidigu gariri asi bono vei. Bono ḡitaia, ḡomi kotari tu Diabolo na betovo-naḡimini, be diburai betoremimi, benamo monai ḡaro gabanana (10) boḡo midigu-midiguni. Monai maki enabe bomaseni, senaḡi ḡemu vetuḡa-maḡikau au ḡegu ai tu bene tanu. Moḡesina boveini nai tu, maḡuri koronana bavinimuni.

¹¹ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri. Bekokoreni tarimana tu mase vaḡa-ruaruana na asi bevaḡa-rakavaiani.”

Vevaḡa-riba guruḡana Pegamo ai ekalesia doḡorona ḡena

¹² “Pegamo ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maīḡesina bono tore-vinia:

Ḣena vetari baḡana matana reketa-reketa ma ragari tarimana ḡena guruḡa tu maīḡeri: ¹³ Au ribagu ḡoi ainai otanuni. Ḣoi tu Satani ḡena vere seana evaḡa-ruḡa-tariato vanuḡanai otanuni. Senaḡina ḡoi na au aragu tu ma moḡonimu ḡesi okorana-iaḡiani, ḡemu veḡabidadama au ḡegu ai maki asi veḡata oraga-kwaneato. Antipas ḡomi ḡemi vanuḡa baregona nuḡanai ḡevaḡi-maseato ḡaronai maki, ḡoi ḡemu veḡabidadama tu asi oraga-kwaneato. Antipas tu ma vetuḡa-maḡikauna ḡesi au varigu evaḡa-moḡoniato-ḡoi ema ekiraḡi-foforiato-ḡoi. Satani tu mani ḡomi ḡemi vanuḡa baregona

nuḡanai etanuni. ¹⁴ Senaḡi dagara tari ḡoi ḡemu ai maniḡeri au na tu asi aura-vinirini. Tarima kotari ḡoi rekemu ai maniḡeri tu Balam ḡena vevaḡa-riba veigari roḡo ḡekorana-iaḡirini. Balam na vevaḡa-riba kerereri Balak eviniato nai, Isaraela tarimari eḡorikau-darererito, bena rakava ḡeveito, kwaivakuku ḡevinirito bureḡari ḡeḡanirito ema mata-boraḡa veigari ḡeveirito-ḡoi. ¹⁵ Moḡa kavana ḡoi rekemu ai tarima kotari maniḡeri maki Nikolaita doḡoro tarimari ḡeri vevaḡa-riba ḡofaḡofa veigari ḡekorana-iaḡirini. ¹⁶ Ḡovetuḡamaḡi-kure! Bema asiḡina nai tu, au ḡoi ḡemu ai baiaḡosi-ḡarimoḡini, benamo vetari baḡana au murugu ai mainana basi vaḡa-vevaḡirini.

¹⁷ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri. Bekokoreni tarimana tu, au na mana baviniyani. Mai mana maiḡa toma tu vekuretoḡa etanuni. Ema ḡia tu au na fore kurokurona ta baviniyani. Mo fore kurokurona iatanai tu ara variḡuna ta etoreato, mo tu ta asi beribani, beḡabiani tarimana na moḡo beribaiani.”

Vevaḡa-riba guruḡana Taiatira ai ekalesia doḡorona ḡena

¹⁸ “Taiatira ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Barau Natuna, matana tu karava moreri noḡa moḡo kimorekimore, ma kwakuna fanafanari tu auri boraborari karava na ḡegaburini, benamo ḡevei-ginikaurini nai ḡeveḡia-veḡiani kavana, ḡena guruḡa tu maiḡeri: ¹⁹ Ḡemu ḡauvei, ḡemu veuravini ema veḡabidadama, ḡemu vetuḡunaḡi iaḡovini ema vevaḡa-gwaḡiḡi, ema toma ḡauvei oveiani tu barego lelevaḡi, tovotovonai oveirito-ḡoi moḡeri tu ovanaḡirini. Moḡeri mabarari aḡita-iaḡomarini, be ribagu.

²⁰ Senaḡi mai dagara sebona ḡoi ḡemu ai maniḡa tu asi veḡata aura-viniani. Ḡoi tu Iesebel, tauḡena moḡo evekiraḡini peroveta vavinena etoni maniḡa, ḡoi na tu oḡabi-raḡeani. Mani vavine ḡena vevaḡa-riba na au ḡegu vetuḡunaḡi-iaḡovini tarimari ḡemata-boraḡani ema kwaivakuku ḡevinirini bureḡari ḡeḡanirini. ²¹ Au na ḡia tu ḡena taimi aviniato, mo mata-boraḡa veigari na bene vetuḡamaḡi-kure ḡana. Senaḡi ḡia tu asi veḡata eurani bene vetuḡamaḡi-kure. ²² Moḡa lorinai ḡia tu genagena gabunai bafiu-kauani, monai bea midigu-midiguni. Ḡia ḡesi veḡuravanaḡi veigari ḡeveini tarimari maki ḡia ḡesi midigumidigu baregona beḡe ḡabi-sebonaiani. Bema ḡia Iesebel ḡena veḡuravanaḡi veigari na asi beḡe vetuḡamaḡi-kureni nai tu, mo midigumidigu beḡe ḡabiani. ²³ Ḡia natuna maki au na bavaḡi-maserini. Benamo monana ekalesia doḡorori

mabarari beḡe ribani, au tu tarimarima nuḡari iaḡasiri ema ḡeri tuḡamaḡi aragaḡirini tarimagu. Ema ḡomi tata maki ḡemi veiḡa ilailari ai voimi bavinimini.

²⁴ Ḡomi Taiatira ai ekalesia kotari tu Iesebel ḡena vevaḡa-riba rakavari asi ḡokorana-iaḡirini ema Satani ḡena iaunega vekuretoḡari, dobudoburi ḡekiraḡirini, tu asi ḡoribarini. Ḡomi mani ḡemi tu avaḡa-guruḡa korikorimini, ḡemi ai meto ta tu asiḡina ḡinavaḡi batore-kauani. ²⁵ Dagara baregona tu, mani kara ḡemi ai maniḡa, moḡa boḡono ḡabi-gigitaria mo, au bana ḡenoḡoi-iaḡoma.

²⁶ Bekokoreni ema au ḡegu ura bekorana-iaḡiani mo magona bea ḡabiani tarimana tu, au na maoro baviniani, tano bara beseri beguine-iaḡirini. ²⁷ Ḡia na tanobara beseri tu auri togoina na beḡori-kaurini ma seḡukana baregona ḡesi, ma tano ḡurori noḡa bekwari-kira kirarini. Au na ḡia seḡuka baviniani, Tamagu ḡenana seḡuka aḡabiato ilailanai. ²⁸ Ema ḡia tu au na laḡani visiḡuna baviniani, (mo seḡuka vetoḡana). ²⁹ Ma seḡana tarimana na Iauka Veḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

3

Vevaḡa-riba guruḡana Sadis ai ekalesia doḡorona ḡena

¹ “Sadis ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Barau Iaukana imaima ruarua (7) ḡia ḡenai ḡetanuni ema visiḡu imaima ruarua (7) eḡabi-taḡorini tarimana ḡena guruḡa tu maiḡeri: Ḡoi na ḡauvei oveirini tu au ma ribagu. Tarimarima na ḡoi ḡekiraḡimuni, ḡekirani, “Mani ekalesia tu maḡuri” ḡetoni, senaḡi korikorina ḡoi tu mase otanuni. ² Notataḡa, ḡemu ai veḡabidadama maḡurina kotuna moḡo dori emase-vaḡini maniḡea novaḡa-kokorea. Korana au na ḡoi ḡemu ḡauvei aḡoitaḡoato dia roroḡoto au ḡegu Barau ḡoiranai. ³ Moḡesina naima Vari Namona ḡoseḡaḡiato ma ḡoḡabi-raḡeato maniḡa boḡono tuḡamaḡia ema boḡono korana-iaḡia, be ḡemi rakava ḡerina ḡovetuḡamaḡi-kure. Bema asi botataḡani nai, au ḡemu ai noḡa moḡo lema tarimana ta kavana baiaḡosini. Be kamara taimi ai basi raḡasini, moḡa tu asi kota maki boribaiani.

⁴ Senaḡi ḡoi ḡemu tarima kotari Sadis ai maniḡeri, ḡeri dabuḡa asi kota maki ḡevaḡa-miro-kararito. Ḡia maniḡeri tu au ḡesi baḡa rakao-rakao vegogoni, ma dabuḡa kurokurori baḡa riḡorini, korana ḡia ḡeri veiḡa tu iobukaiobuka bene. ⁵ Bekokoreni tarimana tu ḡia kavari dabuḡa kurokurori na bavaḡa-dabuḡaiani. Au na ḡia arana maḡuri bukana na asi

barumu-fitoḡaiiani, a au Tamagu ma ḡena aneru ḡesi ḡoirari ai ḡia arana bakiraḡi-foforiani.

⁶ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

Vevaḡa-riba guruḡana Filadelfia ai ekalesia doḡorona ḡena

⁷ “Filadelfia ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Davida ḡena ki, (vevaḡa-maḡuri kina), eḡabi-taḡoani tarimana, tarima veaḡana ema moḡoni korikorina. Ḡia na kara bekeo-fakaiani, tarima ta na asi ma bekou-ḡauani riba, ema bekouani dagarana ta na asi ilaila ma bekeoani riba. Mai tarima ḡena guruḡa tu maiḡesina: ⁸ Ḡoi ḡemu ḡauvei oveirini au ma ribagu. Noboḡe, ḡoiramu noḡitaia, ḡoi ḡoiramu ḡatama bokana tu bakeo-fakaia, ma tarima ta asi ḡena seḡuka ma bekouani. Au ribagu ḡoi ḡemu kokore tu misina moḡo, senaḡi au ḡegu guruḡa tu oḡabi-gigitariato, ema au aragu maki asi okira-ḡuniḡauato. ⁹ Bono ḡitaia, mani Satani ḡena rubu tarimari maniḡeri tu tauḡeri ḡevekiraḡini Iuda tarimari ḡetoni, senaḡi ḡia tu dia Iuda tarimari. Ḡia maniḡeri tu au na baḡabi-iaḡosirini, ḡoi kwakumu koranai beḡeasi tutuḡutarini. Benamo beḡe riba-maoroni, ḡoi tu au na aura-vinimuni. ¹⁰ Ḡoi tu au ḡegu vevaḡa-naḡi guruḡari okorana-iaḡirito ma ovevaḡa-gwaḡiḡito naima, tanobarai veribaḡani taimina bevotuni nai, ḡoi tu baḡitaḡau-ginikaumuni. Mo veribaḡani na tu mai tanobara iatanai ḡetanuni tarimari mabarari batovo-naḡirini. ¹¹ Au tu dori aiaḡosini. Kara oḡabiato maniḡa tu bono ḡabi-gigitaria, be tarima ta na ḡemu korona, ḡemu kokore auna, asi bene ḡabia. ¹² Bekokoreni tarimana tu au Tamagu ḡena Rubu Vevaḡana duḡuna tarimanai bavaḡa-iaḡoani. Mo gabu asiḡina ḡinavaḡi ma beiaḡuiani. Au na ḡia ḡenai au ḡegu Barau arana ema au ḡegu Barau ḡena vanuḡa baregona o siti arana baberaiani. Ierusalemavaḡuna tu au ḡegu Barau ḡena siti, ma mai siti maiḡa tu guba na au Tamagu ḡenana bemaḡiḡoni. Au aragu variḡuna maki ḡia ḡenai batoreani.

¹³ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

Vevaḡa-riba guruḡana Laodikea ai ekalesia doḡorona ḡena

¹⁴ “Laodikea ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Guruḡa moḡoni korikorina ekiraḡiani tarimana arana Amen ḡenana eiaḡosini. Ḡia tu ma ḡena vetuḡamaḡikau e Barau ḡena guruḡa evaḡa-moḡoni korikoriani ema ekiraḡi-foforiani tarimana, ema Barau na eveirito dagarari mabarari

ġenana ġeiaġomato tarimana ġena guruġa tu maiġeri: ¹⁵ Ġoi ġemu ġauvei oveirini au ma ribagu. Au ribagu, ġoi tu dia faraka ema dia seġuka. Au ġegu ura sebona ġoi tu boro faraka moġo o boro seġuka moġo! ¹⁶ Senaġi ġoi tu seġuseġu, a dia seġuka moġo o dia faraka moġo. Moġesina naima ġoi tu au bokagu na bakanunu-fitoġamuni. ¹⁷ Goi tu okirani, ‘Au tu ġegu farefare vovoka tabutabu, ġegu-ġagu ġutuma gorogoro bavaġa-vegogori, be au tu ilaila, kara ta asi ma atuġamaġiani.’ Senaġi ġoi tu asi oriba-maoroni ġoi tu madi kekei ma vetuġamu, asi ġemu asi ġamu, ġoi tu mata-bubu ema asi dabuġamu, korimu. ¹⁸ Au na ġoi asisiba-vinimuni, akiramuni, au ġeguna golo bono voi. Korana auna golo tu karava na evaġa-veveato, benamo momori mabarari tu ġeiarevarito. Be au ġegu ai mai golo bovoiani nai tu, botagani. Ema dabuġa kurokurori maki bono voi, be bono vedabuġa-iaġi, kefimu korina maiakana bono kou-ġaua. Ema mata muramurana maki bono voi, be matamu ai bono torea, bena bono boġeboġe. ¹⁹ Au na aura-vinirini tarimari tu akira-feirini ema atoto-maororini. Moġesina naima ġemu maġuri ema veiġa bono tuġamaġi-ginikaua, benamo bono vetuġamaġi-kure ma bono raka-kure.

²⁰ Noseġaġi! Au ġatama-bokai aruġa-taġoni ma afidifidini. Bema tarima ta na au garogu beseġaġiani, benamo ġatama-boka bekeo-fakaiani nai, au baraka-toġani, benamo ġia ġesi baġa ġaniġanini ema ġia maki au ġesi beġaniġanini. ²¹ Bekokoreni tarimana tu au na maoro baviniani, au ġesi ġegu teronai baġa tanuni. Au kavana, au akokoreto nai Tamagu ġena teronai Tamagu ġesi ġatanuni.

²² Ma seġana tarimana na Iauka Veaġa na ekalesia doġorori kara ekiravara-vinirini guruġari bene seġaġi.”

4

Barau ġena terona gubai

¹ Maiġa murinai au aboġe-iaġoto tu, ġatama-boka vekeofaka-taġo guba vanuġanai aġitaiato. Benamo garo ta kibi guruna noġa, mo tovtovonai aseġaġiato garona moġa ekirato, “Maiġana noma raġe, be maiġa murinai kara dori ġeġorani dagarari nama vaġa-ġitamu.” ² Asikauna Iauka Veaġa na eboroġiguto, benamo ġoiragu ai tu tarima ta guba teronai etanu-taġoto-ġoi aġitaiato. ³ Mo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana vetoġana tu fore arana iaspa ġekimore-kimorerini marevari, ema fore kakakakari arana kanelia marevari kavana, marevana tu irau moġo. Ma mo terona tu kevau na eġeġeraġiato. Mo kevau vetoġana tu noġa moġo emeral forena kavana. ⁴ Mo terona moġa tu terona

gabana ruarua ma vasivasi (24) na ġetore-ġeġeraġiato. Ma mo terona 24 ai tu veġitaġau tarimari baregori tata ġetanuto. Ġia mabarari tu dabuġa kurokurori moġo ġeriġoto, ema tata debari ai tu golo koronari sebori sebori ġeveito. ⁵ Mo terona monana kiriku ekimoreato-ġoi, garo baregori ema ġaita eragato-ġoi. Ma mo terona ġoiranai tu lamefa imaima ruarua (7) ġeġarato-ġoi. Mo lamefa ġeġarato-ġoi moġeri, mo tu Barau iaukana imaima ruarua (7). ⁶ Ema mo terona ġoiranai maki davara veġiaveġiana, nega-vaġuravaġura aisi kavana.

Ma maġuri dagarari vasivasi (4) tu nuġana buroburonai, mo terona ġeruġa-ġeġeraġiato. Ġia ġoirari ema muriri tu matari tu ġutuma. ⁷ Mo maġuri dagarana guinena tu noġa moġo laion, vaġa-ruaruana dagarana tu noġa moġo boro-makau tauna, vaġa-toitoina ġoirana tu tarimarima kavana, ema vaġa-vasivasina tu noġa moġo erovoni ugavana kavana. ⁸ Mai maġuri dagarari maiġeri tata faneri tu imaima sebona (6), ma mai faneri maiġeri mabarari tu mata na moġo ġevonuto, faneri nuġana rekeri dagarari maki mata moġo. Ġia tu vanaġivanaġi boġi-laġani asi ġeiaġaraġini, mai guruġa maiġa asi ġevaġa-ketoani, ġekirani:

“Veaġa, veaġa, veaġa,
Vereġauka, Barau tuġutuġu, tu veaġa,
guinenai etanuto-ġoi,
maitoma maki etanuni,
ema ma beiaġomani!”

⁹ Mai teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana tu maġuri etanu-vanaġi vanaġini. Ma maiġeri maġuri dagarari na mo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana ġevaġa-raġeato-ġoi, e ma vegubakauri ġesi ġetoma-rakarigoato-ġoi, ema ġetanikiu-viniato-ġoi nai, ¹⁰ mo veġitaġau tarimari baregori gabana ruarua ma vasivasi (24) tu mo teronai etanuni tarimana ġoiranai ġevetui-tarito-ġoi. Benamo mai maġuri etanu-vanaġi vanaġini tarimana ġetoma-rakarigo viniato-ġoi. Ġeri korona maki ġia ġoiranai ġetore-taririto-ġoi, benamo ġekirato-ġoi,

¹¹ “Ġai ġema Vereġauka ema Barau,
ġoi tu iaru-korokoro,
be tarimarima ema maġuri dagarari mabarari na ġoi tu
beġene vaġa-raġemu, beġene gubakaumu,
ema seġuka maki mabarana ġoi ġemu.
Korana dagara mabarari tu
ġoi na oveirito,
ema ġoi ġemu urai moġo oveirito
ema initoma ġetanuni.”

5

Mamoe natuna ema toretore fefana maukana

1 Benamo aboġeto, mo teronai etanu-taġoto-ġoi tari-
mana ġimana aroribanai tu toretore fefana maukana ta
aġitaiato. Mo fefa tu tavita-tavitai ma toretorena, ġeiokuato,
ema vaġa-imaima ruarua (7) veġata ġekada-ġauato. Mo
ġekada-ġaurito gaburi mabarari tu tabu vetoġana ġetoreato.
2 Ma gwada rakavarakava aneruna ta aġitaiato, garona
tu asikeikeina eġobatato, ekirato, “Deikara tu ilaila mai
kumuka tabuna bekokiani riba, e mai fefa maukana ma
toretorena bekeoani?” 3 Senaġi tarima ta gubai o tano-
barai o tanobara gaburenai ta asi ilaila veġata mo fefa
bekeo-fakaiani ema nuġanai beboġe-ġurani. 4 Benamo
ataġi-rakava rakavato, korana tarima sebona kwarikwari
ta maki asi veġata ġeġoitaġoato, mo fefa maukana ma
toretorena bekeoani ma nuġanai beboġe-ġurani. 5 Benamo
mo veġitaġau tarimari baregori ta na ekiraguto, ekirato, “Asi
notaġi! Noboġe! Iuda doġorona ġeri laion, Davida Natuna
noġitaia, ġia tu ekokoreto. Ġia na mani fefa maukana ma
toretorena bekeoani bene, ema mani ġekumuato kumukari
taburi imaima ruarua (7) maki bekokirini bene.”

6 Benamo aboġeto, Mamoe Natuna aġitaiato. Ġia tu terona
nuġana buroburonai eruġa-taġoto-ġoi, mo maġuri dagarari
vasivasi (4) ema veġitaġau tarimari baregori tu ġeruġa-
ġeġeraġiato. Mamoe Natuna ġitaġitana tu tari na ġevaġi-
maseato. Ġia guduna tu imaima ruarua (7) ema matana
maki 7. Mo tu Barau iaukana 7 ekiraġirini. Ġia tu Barau na
tanobara mabarana ġana etuġu-iaġorito. 7 Mamoe Natuna
eiaġoto, benamo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana ġimana
aroribanai mo fefa maukana ma toretorena moġa eġabiato.
8 Fefa maukana ma toretorena eġabiato nai, maġuri dagarari
vasivasi ema veġitaġau tarimari baregori 24 Mamoe Natuna
ġoiranai ġevetui-tarito. Ġia tata tu ma ġeri hap (gita noġa)
ema golo ġurori nuġari ai tu muramura goġuna ma bonari.
Mo goġu ma bonari tu Barau ġena tarima veaġari ġeri ġauġau
guruġari. 9 Benamo ġia na mari variġuna ta maiġesina
ġemariato,

“Ġoi na fefa maukana ma toretorena boġabiani ilaila,
ema ġia kumuna ma taburi maki bokeo-fakarini ilaila,
korana ġoi tu ġevaġi-masemuto,

ma ġoi raramu na tau vavine Barau ġena ovoi-vaġirito doġoro
mabarari ġerina, e garo mabarari ġerina, ema bese
mabarari ema tanobara mabarari na.

10 Ġoi na ġia tu Barau ġena Basileia doġorona tarimari ai
ovaġa-iaġorito,

ema Barau vetuḡunaḡina beḡene iaḡo-vini ḡana Rubu Veaḡa vereri ai ovaḡa-iaḡorito.

Ḡia tu tanobara mabarana iatanai beḡe veḡorikauni.”

¹¹ Ma aboḡe-iaḡoto, aneru garori asisebo-asisebo aseḡaḡirito. Moḡeri aneru tu asi iavi-iaviri, milion ḡutuma maki ḡevanaḡirito. Ḡia na terona ema maḡuri dagarari vasivasi ema veḡitaḡau tarimari baregori ḡeruḡa-ḡeḡeraḡirito. ¹² Ma mai mari ḡemari-gigitariato,

“Mamoe Natuna,
ḡevaḡi-maseato dagarana,
tu ma ḡena maoro, seḡuka beḡabiani,
e farefare vovoka, e iaunega,
ema kokore beḡabiani!

Ema ḡia ma ḡena maoro tarimarima mabarari na beḡe gubakauani,

ma beḡe vaḡa-raḡeani
ema beḡe vonevone-raḡeani!”

¹³ Benamo Barau na eveirito dagarari mabarari guba nuḡanai, tanobara iatanai, tanobara gaburenai, e davara nuḡanai dagarari mabarari na mai mari ḡevaisiato aseḡaḡirito,

“Teronai etanu-taḡoni Barauna
ema Mamoe Natuna,
tauri ruarua na vevaḡa-raḡe,
vegubakau, mareva baregona,
ema seḡuka beḡene ḡabiri,
bene iaḡo mo vanaḡivanaḡi asi magona!”

¹⁴ Benamo maḡuri dagarari vasivasi na ḡevaḡa-moḡoniato, ḡekirato, “Amen!” Ema veḡitaḡau tarimari baregori ²⁴ ḡevetui-tarito, Barau ḡetoma-rakariḡo viniato.

6

Fefa maukana ma toretorena ḡekumukaiato kadari o tabu vetoḡari Mamoe Natuna na ekeorito

¹ Benamo au na Mamoe Natuna aḡitaiato, fefa maukana ma toretorena vaḡa-imaime ruarua (7) ḡekada-tariato dagarana kadana giniguinena ekeo-fakaiato. Moḡa ekeoato-ḡoi nuḡanai tu, maḡuri dagarari vasivasi fakari ai ḡia ta eguruḡato, garona tu noḡa guba eguruato, ekirato, “Noiaḡoma!”

² Aboḡe-iaḡoto nai tu, hosi kurokurota ta aḡitaiato, eraḡeto tarimana ḡimana tu ma fevana, ema ḡia tu korona ta maki eviniato. Ḡia eraka-rosito tu, vetari ai ekokoreto-ḡoi ema eiaḡoto tu ma bene kokore ḡana.

³ Benamo Mamoe Natuna na kumuka vaḡa-ruaruana kadana ekeo-fakaiato nai, maḡuri dagarana vaḡa-ruaruana

asegāgiato, ekirato, “Noiaḡoma!” ⁴ Benamo hosi ta ma eraka-rosito. Moḡa tu hosi kakakakana. Eraḡeto tarimana tu seḡuka eviniato, tanobara na maino bene ḡabi-veḡitaia, be tarimarima tauḡeri beḡene vevaḡi-masemase ḡana. Mo tarima tu vetari baḡana asikeikeina ta eviniato.

⁵ Kumuka vaḡa-toitoina kadana ekeo-fakaiato nai tu, maḡuri dagarana vaḡa-toitoina asegāgiato, ekirato, “Noiaḡoma!” Au aboḡe-iaḡoto nai, hosi dubadubana aḡitaiato, eraḡeto tarimana ḡimanai tu dagara ḡeri meto vaḡa-foforiri o sikele dagarana ta eḡabiato. ⁶ Benamo au na garo ta maḡuri dagarari vasivasi (4) fakari na eiaḡomato asegāgiato, ekirato, “(Bitā doḡe be), widi kilo sebona davana tu ḡaro sebona ḡauveina voina, ema bali (widi kavana) kilo toitoi davana tu ḡaro sebona ḡauveina voina. Senaḡi olive diḡana ema vine nanuna tu asi boḡono vaḡa-rakavari.”

⁷ Ma Mamoe Natuna na kumuka vaḡa-vasivasina kadana ekeo-fakaiato nai tu, maḡuri dagarana vaḡa-vasivasina asegāgiato, ekirato, “Noiaḡoma!” ⁸ Aboḡe-iaḡoto nai tu, hosi ta aḡitaiato, tauḡanina ḡitaḡitana noḡa kurokuro. Eraḡeto tarimana arana tu Mase, ma mase tarimari iaūkari ḡetanuni Gabuna (o Hades) tu ḡia murina na eranaḡi-ranaḡito-ḡoi. Tauri ruarua seḡuka evinirito, tanobara taviri vasivasi nuḡanai tavi sebona beḡene ḡita-ḡaua, be vetari ai, doḡe ai, keve rakavari na, ema boḡai ḡetanuni veḡaniveḡani dagarari na tarimarima beḡene vaḡi-maseri.

⁹ Ma kumuka vaḡa-imaimana kadana ekeo-fakaiato nai tu, Barau ḡena guruḡa ḡaramanai, e mo guruḡa ḡevaḡa-moḡoniato ema ḡevari-fiuato ḡaramanai ḡevaḡi-maserito tarimari iaūkari maḡuri fata veaḡana gaburenai aḡitarito. ¹⁰ Ḗia mabarari ḡekoḡo-baregato, ḡekirato, “Vere tuḡutuḡu, ḡoi tu veaḡa ema moḡoni veḡata, aitoma vau ḡoi na tanobarai ḡetanuni tarimari bovaḡa-maoro vinirini, benamo ḡai rarama ḡevaḡa-riḡorito bovaḡa-voirini?” ¹¹ Benamo ḡia mabarari tata dabuḡa kurokurori evinirito, ekirarito, negakota roḡo ma beḡene naritari etato. Beḡene vaḡa-noga mo, ḡia karori toma vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vinini tarimari ema tarikakari kotari, ḡia ḡevaḡirito kavana, beḡe vaḡi-maserini mo, ḡeri numera korikori bene ḡabia.

¹² Au na Mamoe Natuna aḡitaiato, kumuka vaḡa-imaima sebona (6) ekeo-fakaiato nuḡanai, tano-iaga asikeikeina eragato, e ḡaro eduba-dubato, dabuḡa dubadubari noḡa, e ḡue evekurevoto, ekakarato rara kavana. ¹³ Ema guba na visiḡu ḡeketo-firiḡoto tanobara ḡana, noḡa figi maḡitari iavara na figi ḡauna na eruku-keto ketorini kavana. ¹⁴ Guba maki

erekwa-rekwato, noġa moġo fefa maukana, ġetoretore-iaġiani dagarana, ġeiokuani kavana. Ma ġoro ema motu-motu mabarari gaburi ekoki-veġitarito. ¹⁵ Benamo tanobara kiniri, e vereri, e vetari ġitaġauna tauri baregori, e ġeri farefare asisebo tarimari, e kokore rakavarakava tarimari, tuġu-rakaorakao tarimari ema maġuri namona e fakanai ġetanuni tarimari, ġia mabarari kouġa nuġari ai ema ġoro ai fore baregori vekaravari ai ġea gumuto. ¹⁶ Benamo ġoro ema fore baregori ġenoġirito, ġekirato, “Ġai iatamai ġoma ketokau, ġoma lautarima, be teronai etanuni Barauna ġoirana ġenana ema Mamoe Natuna ġena baru baregona ġenana ġoma kure-toġama! ¹⁷ Korana ġia ġeri baru ġarona baregona tu varau bevotu, deikara beruġa-tarini riba?”

7

Barau ġena vetuġunaġi tarimari 144,000

¹ Moġa murinai aneru vasivasi (4) aġitarito, tanobara daiguniri vasivasi ai ġeruġato. Mo aneru na tu tanobara iavarari vasivasi ġelautaririto, tanobarai e davarai asi beġene raga, ema ġau maki asi beġene kwari-ġarevari ġana. ² Ma murinai tu aneru ta ma aġitaiato, ġaro eraġeni rekena na emaraġeto. Mo aneru na maġuri Barauna ġena vevaġa-moġoni vetoġana o makana eġabi-taġoato-ġoi. Ġia na mo aneru vasivasi, Barau na seġuka evinirito tanobara ema davara beġene vaġa-rakavari aneruri, efarara-vinirito, ekirato, ³ “Tanobara, davara, ema ġau asi roġo boġono vaġa-rakavari, bene iaġo mo, Barau ġena vetuġunaġi tarimari bakuri ai ġia ġena vetoġa baġana toreri murinai vau.” ⁴ Moġa murinai Barau ġena vetoġa bakuri ai ġetorerito tarimari mabarari tu 144,000 aseġaġiato. Ġia tu Isaraela doġorori gabanana ruarua (12) mabarari ġerina, doġorori tu maġeri:

⁵ Iuda ġena doġoro tarimari - 12,000

Reubena ġena doġoro tarimari - 12,000

Gad ġena doġoro tarimari - 12,000

⁶ Asere ġena doġoro tarimari - 12,000

Naftali ġena doġoro tarimari - 12,000

Manase ġena doġoro tarimari - 12,000

⁷ Simeona ġena doġoro tarimari - 12,000

Levi ġena doġoro tarimari - 12,000

Isakara ġena doġoro tarimari - 12,000

⁸ Sebulun ġena doġoro tarimari - 12,000

Iosefa ġena doġoro tarimari - 12,000

Beniamina ġena doġoro tarimari - 12,000

Tarima ġutuma lelevaġi dabuġa kurokurori ġeveito

⁹ Moĝa murinai aboĝe-iaĝoto, tarima ĝutuma lelevaĝi, asi tau iaviĝosina, aĝitarito. Mo tu tanobara irauirau mabarana tarimana, e doĝoro irauirau mabarana tarimana, e bese irauirau mabarana tarimana, ema garo irauirau mabarana tarimana. Ĝia mabarabarari tu terona ema Mamoe Natuna ĝoirari ai ĝeruĝato. Ĝia mabarari dabuĝa maukari kurokurori ĝeveito, ema ĝimari ai tu galamo lauri noĝa dagarari ĝeĝabito. (Mo tu ĝia ĝeri kokore vetoĝari).
¹⁰ Ĝia ĝekoĝo-baregato, ĝekirato, “Vevaĝa-maĝuri tu ĝita ĝera Barau, teronai etanukauni Barauna, e Mamoe Natuna ĝerina eiaĝomani.”
¹¹ Ma aneru mabarari na tu terona e veĝitaĝau tarimari baregori ema maĝuri dagarari vasivasi (4) ĝeruĝa-ĝeĝeraĝirito. Benamo Barau ĝena terona koranai ĝevetui-tarito, ĝoirari tano ai, Barau ĝetoma-rakarigo viniato,
¹² ĝekirato, “Moĝoni veĝata! Vevaĝa-raĝe, e mareva baregona, e iaunega, e vevaĝa-namo, e vegubakau, e seĝuka, ema kokore tu ĝita ĝera Barau ĝena toma bene iaĝo vanaĝivanaĝi, Amen!

¹³ Benamo veĝitaĝau tarimana baregona ta na edanaĝiguto, ekirato, “Mai dabuĝa kurokurori na beĝe vedabuĝa tarimari tu deikara, ema ĝia tu ainana beĝe iaĝoma?”
¹⁴ Benamo avaĝa-veseto, akirato, “Ĝegu vere, au asi ribagu. A ĝoi tu ribamu.” Benamo ĝia na ekiravaraguto, ekirato, “Mai tarima maiĝeri tu midigumidigu baregori nuĝari na ĝeiaĝomato. Ĝeri dabuĝa tu Mamoe Natuna, ĝinitaĝo mamoen, rarana na ĝevei-kurokurorito.
¹⁵ Moĝesina naima, ĝia tu Barau ĝena terona ĝoiranai ĝeruĝani, ema ĝena Rubu Vevaĝa nuĝanai boĝi-laĝani ĝia vetuĝunaĝina ĝeiaĝo-vinini. Ema teronai etanuni Barauna na enari-ĝaurini.
¹⁶ Ĝia tu asi ma beĝe vito-ĝenoĝoirini, e bokari asi ma beĝe koke-ĝenoĝoini. Ĝaro iatari ai asi ma bekirini ema ĝaro seĝukana na asi ma begugurarini.
¹⁷ Korana terona nuĝanai etanuni Mamoe Natuna na beĝita-ĝaurini. Ĝia na beĝori-iaĝorini maĝuri nanuna eĝaruani gabuna ĝana. Ema Barau na matari gorari mabarari bedau-vaĝirini.”

8

Kumuka vaĝa-imaima ruaruana (7) kadana

¹ Mamoe Natuna na kumuka vaĝa-imaima ruaruana (7) kadana ekeo-fakaiato nai, guba vanuĝanai aoa tavina ta veĝata guru ta maki asi eraĝeto.
² Benamo Barau ĝoiranai ĝeruĝato aneruri imaima ruaruana (7) aĝitarito, dudu 7 evinirito.

³ Benamo aneru ta ma eiaĝomato, fata veaĝana sevinai eruĝato, ĝimanai tu golo ĝurona ta. Ĝia tu muramura ma

bonana barego lelevaḡi ḡeviniato, Barau ḡena tarima veaḡari ḡeri ḡau-ḡau ḡesi terona ḡoiranai golo fatana veaḡanai Barau bene varevare-vinia ḡana. ⁴ Mo muramura goḡuna ma bonana goḡuna ema Barau ḡena tarima veaḡari ḡeri ḡauḡau ḡesi, mo aneru ḡimana na ḡevaraḡeto Barau ḡoirana ḡana. ⁵ Moḡa murinai aneru na golo ḡurona eḡabiato, fata veaḡana karavana na evaḡa-vonuato, benamo tanobara iatana ḡana efu-riḡoato. Monana ḡaita guruna eraḡeto, garo gururi tari ḡeraḡeto, e kiriku eragato, ema tano eiagato.

Aneru na ḡeri dudu ḡefurururito

⁶ Benamo aneru imaima ruarua (7) ḡeri dudu ḡeḡabitorerito, beḡene furururi ḡana. ⁷ Aneru giniguinena na ḡena dudu efururuato, benamo aisi foreri misimisiri ema karava rara ḡesi ḡesebonato ḡevetoreto. Benamo moḡeri mabarari tanobara ḡana ebubu-riḡorito. Ma tanobara tavi toitoi nuḡanai tavi sebona eḡara-ḡosiato, ḡau toitoi nuḡari ai tu sebori tu ḡeḡara-ḡosirito, e ḡauḡa ema reḡi mabarari ḡeḡara-ḡosirito.

⁸ Aneru vaḡa-ruaruana na ḡena dudu efururuato nai tu, dagara ta, ḡoro-dagara-bara ta noḡa ma karavana, davarai evedu-reito. Benamo daḡaru-bara tavi toitoi nuḡanai tavi ta tu rarai eiagoto. ⁹ E daḡaru-bara maḡuri dagarari toiri-toiri nuḡari ai sebori tu ḡemaseto, e bouti toiri-toiri nuḡari ai sebori tu ḡeburuto.

¹⁰ Aneru vaḡa-toitoina ḡena dudu efururuato nai tu, visiḡu-dagara-bara ta kere morena kavana guba na eketoto, benamo ḡaruka toiri nuḡari ai sebori ai, e ḡeḡaruḡarurini nanuri ai eketo-reito. ¹¹ Mo visiḡu arana tu “Mamaki”. Nanu gaburi toiri nuḡari ai sebori tu ḡemamakito. Benamo tarimarima vovoka na mo nanu mamakiri ḡeniurito nai ḡemaseto.

¹² Aneru vaḡa-vasivasina ḡena dudu efururuato nai, ḡaro e ḡue ema visiḡu tu taviri toitoiri nuḡari ai tavi sebori tu ḡesemorito, naima mo tavi toitoiri nuḡari ai tavi sebori tu ḡemukunato. Moḡa lorinai ḡaro mamana tavi toitoi nuḡanai tavi sebona tu asi emamato, ema boḡi tavi toitoi nuḡanai tavi sebona ta ḡue e visiḡu tu asi emamato.

¹³ Benamo aboḡeto, ugava ta guba tuḡuna vanigerenai erovoto-ḡoi aḡitaiato, maiḡesi ekea-fararato, ekirato, “Tanobarai ḡotanuni tarimami, vetuḡami kika! Vetuḡami kika! Vetuḡami kika! Korana tu aneru toitoi, ḡeri dudu roḡosi ḡere furururi aneruri, na ḡeri dudu beḡe furururini gururi ai tu, meto ema midigumidigu barego lelevaḡina beḡorani.

9

Dudu vaġa-imaimana (5)

¹ Aneru vaġa-imaimana na ġena dudu efururuato, benamo visiġu ta aġitaiato, guba na eketoto tanobarai. Mo visiġu tu guri variġo kwareġana, (iauka rakavari ġeri dibura), kina eviniato. ² Mo guri ekeo-fakaiato nai tu, goġu evebubu-rosito noġa moġo karava baregona goġuna kavana. Benamo mo guri goġuna na ġaro mamana ema guba fakana emukuna-ġaurito.

³ Goġu nuġana na madudu ġeraka-rosito tanobarai, ema seġuka evinirito, seġukana tu kavikavi seġukari kavana. ⁴ Ġia ekirarito, tanobarai ġauġa ta, e tanobarai ġetubuni dagarana ta, ema ġau ta asi beġene vaġa-rakavaia, senaġi deidei bakuri ai Barau ġena vetoġa o maka asi etanuni tarimari moġo beġene vaġa-rakavari etato. ⁵ Ekirarito maki, mo tarima asi beġene vaġi-maseri, senaġi ġue imaima (5) nuġanai beġene vaġa-midigu midiguri. Mo midigumidigu ġeġanito moġeri tu kavikavi na tarima ekavirini midiguna kavana. ⁶ Mo ġue imaima nuġanai tarimarima tu ġemase ġana mase beġe vetauani, senaġi asi beġe maseni. Ġeri ura baregona ġemase beġe toni, senaġi mase ġerina beveġitani.

⁷ Mo madudu ġitaġitari tu hosi noġa, ġea vetari ġana ġeruġa-toreto. Ġia debari ai tu golo koronana noġa moġo dagarana ta, ema ġoirari ġitaġitari tu tarima ġoirari kavana. ⁸ Ġuiri tu vavine ġuiri noġa moġo, doġari tu laion doġari kavana. ⁹ Kobari kouġauri ġana dabuġana tu auri dabuġana kavana. Faneri gururi tu hosi asisebo kwakuri gururi ema kariota asisebo vetari nuġanai ġeraka-toġani gururi kavana. ¹⁰ Ġia tu ma ġiġuri, ema ġiġuri bonari tu kavikavi ġiġuri bonari kavana. Ġiġuri nuġari ai tu tarimarima ġue imaima (5) beġene vaġa-midigu midiguri seġukana etanuni. ¹¹ Ġia tu ma ġeri vere baregona o kini. Ġia na eġita-ġaurini. Ġia dagarana tu mo guri variġo kwareġana aneruna. Mo aneru arana Heberu garori ai tu Abadon, ma Grik garori ai tu Apolion, (anina tu vaġa-rakava kwaikwai tarimana).

¹² Rakava baregori giniguinena tu bekori moġa, ma ruarua tu vau beġe iaġomani.

Aneru vaġa-imaima sebona (6) na dudu efururuato

¹³ Aneru vaġa-6 na ġena dudu ma efururuato, benamo fata veaġana daiguni vasivasi ai gudu vasivasi moġeri ġerina garo ta eiaġomato aseġaġiato. Mo fata tu golo na ġeveiato, ma Barau ġena terona ġoiranai etanuni. ¹⁴ Mo garo na aneru vaġa-6 na ma ġena dudu moġa ekiraiato, ekirato, "Aneru vasivasi, ġaruka baregona arana Euftrate ai ġebaru-taririto,

moġeri noruġa-vaġiri.”¹⁵ Benamo mo aneru vasivasi eruġa-vaġirito, mai laġani, mai ġue, mai ġaro, mai aoa ġana Barau na eġabi-torerito tu, tarima toitoiri nuġanai sebona tu beġene vaġia.¹⁶ Hosi tarimari hosi ai ġeraġeto ġena numera tu milion sinau ruarua (200). Mai numera tu aseġaġiato.¹⁷ Mo hosi e iatari ai ġeraġeto tarimari au ġegu mata-vanaġi ai vetoġari tu maġesina aġitarito: Ġia kobari kouġauna ġana auri dabuġana tu karava ġeġarani kakakaka karavari kavana, e blu, ema karava moreri o salfa borabora kavana. Hosi debari tu laion debari kavana, ma bokari tu karava e goġu ema karava moreri ġeraka-rosito.¹⁸ Mo tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari toitoi moġeri, karava, goġu, ema karava moreri o salfa, hosi bokari na ġeraka-rosito dagarari, na tarimarima toiri-toiri nuġanai sebori-sebori tu ġevaġi-maserito.¹⁹ Mo hosi ġeri seġuka tu bokari ai ema ġiġuri ai maki. Korana ġiġuri tu mota kavana, ma debari. Mo ġiġuri debari na tarimarima ġevaġa-midigu midigurito-ġoi.

²⁰ Tarimarima oreri, mo vevaġa-midigumidigu dagarari toitoi na asi ġevaġi-maserito tarimari, tu roġo asi ġevetuġamaġi-kureto ġimari ġauveiri ġerina. Iauka rakavari toma-rakariġori ema asi ġeboġeboġeni e asi ġeseġaġini ema asi ġerakani kwaivakukuri, golo, silva, auri boraborari, fore e ġau na ġeveirito dagarari toma-rakariġori asi ġevaġa-dokoato.²¹ Ema ġeri vevaġideba, ġeri meġameġa, ġeri mata-boraġa veiġari, ema ġeri lema ġerina maki asi ġevetuġamaġi-kureto ma asi ġeraka-kureto.

10

Aneru ema toretore fefana maukana misina

¹ Benamo aneru ta, kokore lelevaġi aneruna, guba na ma emariġoto-ġoi aġitaiato. Ġia tu magube na ġevaġa-dabuġa maukaiato, ma debana iatanai tu kevau ta. Ġia ġoirana tu ġaro mamana noġa, ema kwakuna tu karava ġemoreni kavana.² Ġimanai tu toretore fefana maukana misina ta vekeo eġabitaġoato-ġoi. Ġia kwakuna aroribana tu davarai etoreato, ma kwakuna kaurina tu tanobarai etoreato.³ Benamo eġaba-baregoto, laion eniarani nai eġabani kavana. Ġia eġabato murinai, ġaita imaima ruarua (7) garori ġeguruġato, (ġia ġevaġa-veaseato).⁴ Mo ġaita 7 ġeguruġato moġeri dori atore-vanaġirito, senaġi guba na garo ta eiaġomato, ekirato, “Mani ġaita 7 kara beġe kiraġiri maniġeri tu nokure-toġari, asi bono tore-vanaġiri.”

⁵ Benamo mo aneru, davarai e tanobarai kwakuna etorerito aneruna, aġitaiato, ġimana aroribana eġabi-vaishiato, guba vanuġana eduġiato, ⁶ benamo tanu-vanaġivanaġi Barauna aranai guruġa-fofori gwaġiġina eveiato. Guba ema nuġari ai ġetanuni dagarari mabarari, e tanobara ema nuġari ai ġetanuni dagarari mabarari, ema daġaru-bara ema nuġari ai ġetanuni dagarari mabarari tu ġia na eveirito. Ġia aranai mai guruġa-fofori gwaġiġina eveiato, ekirato, “Taimi varau bekori, Barau asi ma bevaġa-nogani. ⁷ Senaġina aneru vaġa-imaima ruaruana (7) na ġena dudu befururuani neganai, Barau ġena guruġa vekuretoġari veiġari ema boioġari beġe ġorani, ġena peroveta tarimari ġeri ai ekiraġi-foforirito ilailari ai.”

⁸ Benamo guba na aseġaġiato garona na ma evaġa-guruġaguto, ekirato, “Noiaġo, mo aneru davarai e tanobarai eruġani aneruna, ġimanai toretore fefana maukana evekeo-taġoni, moġea noġabia.” ⁹ Benamo aiaġoto, mo aneru akira-iato, mani toretore fefana maukana misina nevinigu atato. Benamo ġia na ekiraguto, ekirato, “Noġabia, be noġani-ġosia! Bokamu ai mamina tu gode mamina maki bevanaġiani, senaġi nuġamu tu bevemukini.” ¹⁰ Benamo toretore fefana maukana misina mo aneru ġimana na aġabiato, benamo aġaniato. Aġaniato mamina murugu ai tu gode mamina maki evanaġiato, senaġi aġani-ġosiatu nai, nuġagu tu evemukito.

¹¹ Benamo evaġa-guruġaguto, ekirato, “Tanobara beseri ġutuma, garo irauirau tarimari ema ġeri vere baregori o kini ġeri ai karakara beġe ġorani dagarari ma bono peroveta-iaġiri.”

11

Vevaġa-moġoni tarimari ruaru

¹ Benamo vaġa-vetovo ġauna ta, ġitaġitana togoi noġa, eviniguto, benamo ekiraguto, ekirato, “Noiaġo, Barau ġena Rubu Vevaġa ema fata vevaġana noa makaia, ema monai toma-rakariġo tarimari vira bono iaviri. ² Senaġi mani Rubu Vevaġa nuġanai Iuda tarimari ġeri toma-rakariġo gabuna maġuna murikana, maniġa tu bono iaġuia, asi bono makaia, korana maniġa tu irau bese tarimari ġeri (ġuriġuri gabuna) evinirito, ġia na mai vanuġa baregona vevaġana ġue gabana vasivasi ma ruaru (42) nuġari ai beġe fanafana-tariani. ³ Au vaġa-moġonigu tarimari ruaru seġuka bavimirini, benamo ġaro mabarana 1,260 Barau na bevinirini guruġari beġe kiraġi-foforirini. Ġia tu fuse-dabuġari na beġe vedabuġani.”

⁴ Mai vaġa-moġonigu tauri ruarua tu mo olive ġauri ruarua ema mo lamefa torekauri dagarari ruarua, tanobara Verena ġoiranai ġeruġani moġeri. ⁵ Bema tarima ta na nevaġa-rakavari betoni nai tu, bokari na karava beġe raka-ro-sini, benamo inairi beġe vaġa-buataririni. Ġia ġevaġa-rakavari beġe toni tarimana tu moġesina bemaseni. ⁶ Maiġeri tarima ruarua tu ma seġukari guba beġe kou-ġauani, benamo ġia peroveta guruġari beġe kiraġirini ġarori ai tu, ġura asi beraguni. Ema ma seġukari maki, nanu beġe kurevoani, rarai beiaġoni, e beġe urani ġarori ai tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari irauirau tanobarai beġe vaġa-ġorarinini.

⁷ Ġeri vevarifiu beġe vaġa-magoani ġaronai, vevaġa-rakava dagarana guri variġo kwareġana, (iauka rakavari ġeri dibura), nuġana na beraka-ro-sini, benamo ġia bevaġa-vevaġirini. Ġia ġeri seġuka bevanaġiani, benamo bevaġi-maserini. ⁸ Benamo ġia tauġaniri tu vanuġa baregona dabarana nuġanai gena-fitari beġe tanuni. Guruġa vea-banaġinai mo vanuġa barana arana ġekiraġiani tu Sodoma ema Aigupito. Ġia tauri ruarua ġeri Vereġauka tu mo vanuġai ġevaġa-satauroato. ⁹ Ġaro toitoi ma kwana nuġari ai bese irauirau, doġoro irauirau, garo irauirau, e tanobara irauirau tarimari ġia tauġaniri beġe ġitarini, senaġi guriguriri tu asi beġe urani. ¹⁰ Ġia ġeri mase dainai tanobarai ġetanuni tarimari tu beġe iakuni, beġe ġani-vegogoni e karori tata ġeri varevare beġe tuġuni; korana tu mai peroveta tarimari ruarua na tanobarai ġetanuni tarimari ġeri ai midigumidigu baregona ġevaġa-ġoraiato.

¹¹ Senaġi mo ġaro toitoi ma kwana ġekorito murinai, maġuri iaġana Barau ġenana ġia tauri ruarua nuġari ai eraka-toġato, benamo ġeruġa-vaisito. Ġia tauri ruarua ġeġitarito tarimari mabarari ġegari-rakavato. ¹² Benamo vevaġa-moġoni tauri ruarua na garo baregona ta ġeseġaġiato, guba na emariġoto, ġia evaġa-guruġarito, ekirato, "Maiġana ġomaraġe!" Benamo tauri ruarua magube ta nuġanai guba ġana ġevaraġeto, ġari inai tarimari ġoirari ai. ¹³ Mo aoa nuġanai moġo tano-iaga baregona eragato, benamo vanuġa baregona taviri gabanana (10) nuġanai tavi sebna tu evaġa-mouato, ma tarima mabarari 7,000 ġemaseto. Senaġi tarimarima oreri tu ġegari-rakavato, benamo Guba Barauna ġevaġa-raġeato.

¹⁴ Rakava vaġa-ruaruana tu bekoru moġa, senaġi vaġa-toitoina tu dori eiaġomani.

Dudu vaġa-imaima ruaruana (7)

¹⁵ Aneru vaḡa-ima^{ima} ruaruana (7) na ḡena dudu efuru-ruato, benamo garo baregori gubai ḡeguruḡato, ḡekirato, “Tanobara basileiana o veḡitaḡau seḡukana tu ḡita ḡera Vereḡauka ema ḡena Keriso ḡeri basileiai beiaḡo. Be ḡia tu bevere-vanaḡi vanaḡini!” ¹⁶ Benamo veḡitaḡau tauri gabana ruarua ma vasivasi (24), Barau ḡoiranai ḡeri teronai ḡetanuni tarimari, ḡevetui-tarito, ḡoirari tano ai, Barau ḡetoma-rakarigo viniato, ¹⁷ ḡekirato,

“Vereḡauka o, Iaru-korokoro Baraumu, otanuni, e otanuto-ḡoi,

ḡai na ḡoi ḡatanikiu-vinimuni,

korana ḡoi ḡemu seḡuka baregona oḡabiato,

e ḡemu Basileia o veḡitaḡau tu varau osina^{ia}to.

¹⁸ Tanobara irauirau beseri ḡebaruto,

benamo ḡoi ḡemu baru ma be^{raḡasi}.

Mase tarimari kota-viniri taimina,

ema mo peroveta tauri,

ḡoi ḡemu vetuḡunaḡi tarimari,

e ḡemu tarima veaḡari,

ema ḡoi aramu ḡematauraiani tarimari keiri baregori voiri viniviniri ḡarona,

ema tanobara ḡevaḡa-rakava^{ia}to tarimari vaḡa-rakavari ḡarona beiaḡoma.”

¹⁹ Benamo Barau ḡena Rubu Veaḡa guba nuḡanai evekeoto, benamo ḡena Kiraḡitore Mauḡana Rubu Veaḡa nuḡanai eforito aḡita^{ia}to. Benamo kiriku-ḡaita, e garo gururi tari, e guba eguruato guruna baregona, e tano-iaga, ema aisi foreri asikeikeiri ḡeiaḡomato.

12

Vavine ema ḡuḡaia kavana dagarana asikeikeina

¹ Benamo nuḡa-farevaḡi vetoḡana baregona ta gubai eforito: Vavine ta, ḡaro na evedabuḡato, ma ḡue tu kwakuna gabureri ai, ema visiḡu gabanana ruarua (12) tu korona noḡa, ḡia debanai ḡevetore-ḡeḡeraḡito. ² Ḗia tu ma bantina, ma dori eḡabito-ḡoi, moḡesina nai mero-ḡabi midiguna eḡabiato, be eḡabato-ḡoi.

³ Benamo nuḡa-farevaḡi vetoḡana ta gubai ma eforito: Ḗuḡaia kavana dagarana asikeikeina ta, kakakakana, debana mabarari tu imaima ruarua (7), guduna mabarari tu gabanana (10), ema korona maki 7 debana tata iatari sebori-sebori torekau. ⁴ Ḗia ḡiḡuna guba visiḡuri toiri-toiri ḡerina sebori-sebori tu tanobara ḡana eiari-firiḡorito. Ḗia tu mo vavine, dori eḡabito-ḡoi, ḡoiranai eruḡato, beḡabini nai, asikauna mero misina bene ḡabia, bene ḡania uranai.

⁵ Vavine eḡabito nai tu, mero evaḡa-ḡoraiato. Mo mero na tanobara irauirau beseri mabarari auri togoina na roḡo beḡori-kaurini ma seḡukana baregona ḡesi. Benamo mero emaḡurito nai ḡeraga-ḡabi-veḡitaiato, Barau e ḡena terona ḡoirana ḡana ḡeḡwa-iaḡoato. ⁶ Mo vavine tu Barau na ḡena erovina-toreato gabuna tano fakana ḡana egari-iaḡoto. Monai beḡe nariani e beḡe ḡubuani ḡaro mabarari 1260 nuḡari ai.

⁷ Benamo gubai vetari ta eḡorato: Maikolo ma ḡena aneru ḡesi ḡuḡaia kavana dagarana asikeikeina ḡevetari-viniato, benamo ḡuḡaia ma ḡena aneru na maki ḡia ma ḡevetari-vinirito. ⁸ Senaḡi ḡuḡaia kavana dagarana tu asi ekokoreto, naima gubai asi ḡeri gabu ai ḡevaḡa-iaḡorito. ⁹ Mo ḡuḡaia kavana dagarana asikeikeina, irau laḡani veḡata motana, arana “Diabolo” o “Satani”, tanobara mabarana eḡofaiato dagarana, tu ḡedori-rosiato, e tanobarai ḡefiu-riḡoato. Ḣena aneru mabarari maki ḡia ḡesi ḡefiu-riḡorito.

¹⁰ Benamo gubai garo baregona ta eguruḡato aseḡaḡiato, ekirato, “Toma ḡita ḡera Barau ḡena vevaḡa-maḡuri, e ḡena seḡuka, e ḡena veḡitaḡau baregona, ema ḡena Keriso ḡena maoro baregona varau beraḡasi. Korana Barau ḡoiranai ḡita tari-kakara boḡi-laḡani evaḡa-daḡarito-ḡoi dagarana tu varau beḡe fiu-riḡoa. ¹¹ Ḣia tu tarikakara na Mamoe Natuna, (ginitaḡo mamoen), rarana ema ḡia ḡena guruḡa moḡoniri ḡevari-fiurito-ḡoi, moḡerina ḡekokoreto, be ḡevaḡa-ketoato. Geri maḡuri asi ḡetuḡamaḡi-kaurito, eiaḡoto mo, ḡea maseto. ¹² Guba o, ema gubai ḡotanuni tarimami o, boḡono iaku! Senaḡi tanobara e daḡaru-bara ḡomi tu vetuḡami kika! Korana Satani tu ḡomi ḡemi ai varau bevariḡosi, nuḡana tu baru na bevonuvonu-raḡe, korana ribana, ḡia ḡena nega tu varau bekubi-rakava.”

¹³ Mo ḡuḡaia kavana dagarana eribato, ḡia tu tanobarai ḡefiu-riḡoato neganai, mero evaḡa-ḡoraiato vavinena murina na ekureto. ¹⁴ Senaḡi mo vavine tu ugava asikeikeina fanena ruarua Barau na eviniato, mo tano fakana, erovina-toreato gabuna, ḡana bene rovo-iaḡo uranai. Ḣia monai tu laḡani toitoi ma kwana beḡene naria ema beḡene ḡubutanua ḡana. Korana monai tu ḡuḡaia, mo mota rakavana, na asi ilaila beḡabi-karaiani. ¹⁵ Benamo ḡuḡaia, mota rakavana, bokana na nanu evaḡa-ḡaru rosiato noḡa ḡabata kavana. Ḣia eurato mo vavine tu mo ḡabata na bene ḡaru-kwareḡaia etato. ¹⁶ Senaḡi tano na mo vavine evaḡa-kavaiato, korana tano evekeoto, benamo ḡuḡaia bokana na eraka-rosito ḡarukana mabarana eboḡeato. ¹⁷ Benamo ḡuḡaia kavana dagarana na mo vavine ebaruvini-rakavaiato,

benamo eiaĝoto, mo vavine besena, Barau ĝena taravatu guruĝari ĝekorana-iaĝirito-ĝoi ema Iesu ĝena vevarifiu guruĝari ĝevaĝa-moĝonirito-ĝoi tarimari mabarari evetari-vinirito. ¹⁸ Benamo ĝuĝaia tu kone ai ea ruĝato.

13

Davara na vevaĝa-rakava dagarana ebere-rosito, moĝa tu Keriso ĝofaĝofana

¹ Benamo au na vevaĝa-rakava dagarana ta aĝitaiato, daĝaru-bara na eraka-raĝeto. Ĝia guduna mabarari tu gabanana (10), e debana mabarari tu imaima ruarua (7). Korona mabarari tu gabanana (10). Moĝeri korona tu ĝia guduna tata ĝeri ai, ma debana tata ĝeri ai tu Barau vaĝa-rakavana arana. ² Mo vevaĝa-rakava dagarana aĝitaiato, moĝa ĝitaĝitana tu lepadi noĝa, (lepadi tu taiga noĝa), a kwakuna tu bea kwakuri kavana, ema bokana tu laion bokari kavana. Benamo ĝuĝaia kavana dagarana asikeikeina tauĝena ĝena seĝuka, ĝena terona, ema ĝena maoro eĝabirito, mo vevaĝa-rakava dagarana eviniato. ³ Vevaĝa-rakava dagarana debana tai tu giri baregona ta, ĝevaĝi-maseato girina, senaĝi mo manuĝa baregona tu enamoto. Tanobara tarimari mabarana mo vevaĝa-rakava dagarana ĝenai nuĝari ĝefarevaĝi-rakavato, benamo ĝia murinai ĝerakato. ⁴ Tarimarima mabarari na ĝuĝaia ĝetomarakariĝo viniato, korana ĝia ĝena seĝuka tu mo vevaĝa-rakava dagarana eviniato. Ema vevaĝa-rakava dagarana maki ĝetomarakariĝo viniato, ĝevedanaĝito, ĝekirato, “Dei tu mai vevaĝa-rakava dagarana kavana? Dei na ĝia bevetari-viniani riba?”

⁵ Mo vevaĝa-rakava dagarana tu maoro eviniato tu, veiavi guruĝari ema Barau vaĝa-rakavana guruĝari bene kiraĝiri ĝana, ema ĝue gabana vasivasi ma ruarua (42) nuĝari ai ĝena maoro bene ĝauvei-iaĝiri. ⁶ Benamo muruna ekeoato, ma Barau vaĝa-rakavana guruĝari ekiraĝi-matamato; Barau arana ema ĝena tanu gabuna ekira-rakavarito, ema gubai ĝetanuni tarimari mabarari evaĝa-rakavarito. ⁷ E maoro eviniato, Barau ĝena vevaĝa tarimari bene vetari-viniri nuĝanai bene kokore, be ĝia bene vaĝa-darereri ĝana. Ema seĝuka eviniato, doĝoro mabarari, e bese mabarari, e garo mabarari, ema tanobara mabarari bene ĝori-kauri ĝana. ⁸ Tanobarai ĝetanuni tarimari mabarari na ĝia beĝe toma-rakariĝo viniani. Maĝeri tarima tu, Barau na tanobara roĝosi bere veia veĝata, arari mo Mamoe Natuna, ĝevaĝiato dagarana, ĝena maĝuri bukanai arari asi etorerito tarimari.

⁹ Ma seġana tarimana tu bene seġaġi. ¹⁰ Barau beurani dibura numanai beġene baru-taria betoni tarimana tu, dibura numanai beġe baru-tariani veġata. Barau beurani vetari baġana na beġene vaġi-masea betoni tarimana tu, vetari baġana na beġe vaġi-maseani. Maiġeri guruġa na Barau ġena tarima veaġari evaġa-guruġarini, beġene vevaġa-gwaġiġi, ema ma ġeri vetuġamaġikau ġesi beġene tanu.

Vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana, moġa tu peroveta tarimana ġofaġofana

¹¹ Moġa murinai au na vevaġa-rakava dagarana ta ma aġitaiato, tano na everaġa-raġeto. Ġia guduna tu ruarua, Mamoe Natuna guduna kavana, ema ġia tu ġuġaia kavana eguruġato-ġoi. ¹² Ġia na vevaġa-rakava dagarana giniguinena moġa aranai ġena maoro e seġuka mabarari eġauvei-iaġirito. Ma ġia na tanobara tanu-iaġina tarimari mabarari elau-naġirito, mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena, debana giri baregona, ġevaġi-maseato girina, manuġana enamoto dagarana, beġene toma-rakarigo vinia etato. ¹³ Mai vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana mainana veġa boruri baregori ema vetoġa irauri tari eveirito-ġoi. Ta tu, ġia na tarimarima mabarari ġoirari ġutuġutunai karava guba na evaġa-mariġoato. ¹⁴ Ġia tu vetoġa boruri kotari eviniato, mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena ġoiranai eveirito, tanobarai ġetanuni tarimari eġofa-darererito. Ma ekirarito, mo vetari baġana na ġevaġa-beroato, ma toma roġo emaġuritanuni vevaġa-rakava dagarana, moġa gubakauna ġana tu vetoġana dagarana o laulauna ta beġene veia, benamo ġene vaġa-ruġa-vaisia etato. ¹⁵ Mo vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana tu seġuka eviniato, vevaġa-rakava dagarana laulauna giniguinena moġa iaġa bene vinia, be bene guruġa, ema mo vevaġa-rakava dagarana laulauna asi ġeurani toma-rakarigo-vinina tarimari mabarari bene vaġi-maseri ġana.

¹⁶ Benamo tarimarima mabarari, misiri e baregori, ma ġeri farefare ġutuma tarimari e asi ġeri farefare tarimari, tuġu-rakaorakao tarimari e fakai ġetanuni o dia tuġu-rakaorakao tarimari, etuġu-naġinaġirito vetoġa o maka ta ġimari aroribari ai o bakuri ai beġene ġabia etato. ¹⁷ Moġesi beġene vei, be tarima ta dagara ta asi bene voivoi-kava o asi bene voivoi-iaġi-kavaia, senaġi mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena ġena vetoġa o maka, mai tu ġia arana o arana eruġa-boroġiato numerana, ġenai tarimana ġereġana moġo dagara bene voi e bene ġwa-voivoi. ¹⁸ Iaunega tu maiġa: Nuġa-mama o tuġamaġi-faka tarimana na mo vevaġa-rakava dagarana

numerana bene vaḡa-gaua, korana mo numerata tu tarima ta numerana. Numerana tu maiḡa: 666.

14

Ginitaḡo mamoe na evoi-vaḡirito tarimari ḡeri mari

¹ Benamo aboḡeto tu, Mamoe Natuna ḡoiragu ai aḡitaiato, Siona Ḡoronai eruḡa-taḡoto-ḡoi, ema ḡia sevinai tarimarima 144,000 ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi. Bakuri ai tu ḡia arana ema Tamana arana ḡevetoreto. ² Benamo guba na garo ta ḡaruka vovoka ḡeḡaru-gwadani gururi ema guba eguruani guruna noḡa aseḡaḡirito. Mo guru tu noḡamo hap ḡelauni tarimari na ḡeri hap ḡelaurito-ḡoi gururi kavana. ³ Ḡia tu mo terona, e maḡuri dagarari vasivasi (4), ema veḡitaḡau tarimari baregori ḡoirari ai mari variḡuna ta ḡemariato. Tarima ta na mo mari moḡa marimarina tu asi bedoḡariani riba, senaḡi mo tanobara na ginitaḡo mamoe na evoi-vaḡirito tarimari 144,000 ḡereḡari na moḡo. ⁴ Mai tarima maiḡeri tu vavine ḡesi asi ḡekimato o asi ḡeveḡura-vanaḡito, be asi ḡemiroto, ḡia tu tauḡeri ḡevenaumato, be ḡia tu namo vedaurea. Ḡia tu Mamoe Natuna aiḡana aiḡana eiḡoni nai, murina na ḡerakani. Tarimarima vekaravari ai ḡia tu Barau na evoirito, ma Barau ema Mamoe Natuna ḡeri tarimarima giniguineri ai ḡeiaḡoto. ⁵ Mururi na ḡofaḡofa guruḡana ta asi ḡekiraḡiato, ḡia ḡeri ai rakava misina ta maki asiḡina ḡinavaḡi.

Aneru toitoi

⁶ Benamo au na aneru ta maia guba e tano fakari na erovoto-ḡoi aḡitaiato. Ḡia ḡenai tu Vari Namona, betanuvanaḡi vanaḡini varina. Ḡia na mai Vari Namona tu tanobara mabarari, e doḡoro mabarari, e garo mabarari, ema bese mabarari tanobarai ḡetanuni ḡeri beḡene vari-fiua ḡana. ⁷ Eguruḡa-fararato, ekirato, “Barau garina boḡono vei ema Barau boḡono vaḡa-raḡea! Korana tu ḡia ḡena vevaḡa-kota aoana tu varau beraḡasi. Guba, e tanobara, e daḡaru-bara, ema nanu eḡaruani gaburi eveirito Barauna boḡono tomarakariḡo vinia.”

⁸ Aneru vaḡa-ruaruana murina na eiḡomato, benamo ekirato, “Beketo, Babulona baregona varau beketo. Ḡia na tanobara irauirau beseri mabarari ḡia ḡena veḡura-vanaḡi wainina gwaḡiḡina evaḡa-niurito.”

⁹ Ma aneru vaḡa-toitoina ḡia murina na eiḡomato, benamo eguruḡa-fararato, ekirato, “Bema tarima ta na mo vevaḡa-rakava dagarana ema iouiouna dagarana betomarakariḡo viniani, ema ḡena maka bakunai o ḡimanai beḡabi-raḡeani tu, ¹⁰ ḡia maki Barau ḡena baru baregona wainina

beniuani. Mo baru baregona wainina gwaḡiḡina moḡa tu mabarana Barau ḡena baru kapusina nuḡanai ebubu-ḡuraiato. Ġia tu aneru veaḡari ema Mamoe Natuna ḡoirari ai karava morena e salfa nuḡanai bemidigu-midiguni. ¹¹ Ġia mo karava moreri nuḡanai beḡe midigu-midiguni goḡuna tu beraḡe-vanaḡi vanaḡini asi magona. Ma vevaḡa-rakava dagarana ema ḡia vetoḡana o laulauna dagarana beḡe toma-rakariḡo viniani tarimari o ḡia arana makana beḡe ḡabiani tarimari tu, boḡi-laḡani asi beḡe iaḡaraḡini.”

¹² Mainana Barau ḡena tarimarima veaḡari, Barau ḡena taravatu ḡekorana-iaḡiani ema Iesu ḡenai ḡevetuḡamaḡikauni tarimari, evaḡa-guruḡarini, beḡene vevaḡa-gwaḡiḡi ema beḡene kokore.

¹³ Benamo guba na garo ta ma aseḡaḡiato, ekirato, “Maiḡeri guruḡa notoreri: Maitoma beiaḡoni tu, Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai ḡetanuni tarimari beḡe maseni tu beḡene iaku.” Iauka Veaḡa evaḡa-veseto, “Oi, ḡia tu ḡeri ḡauvei e vekwaraḡi na beḡe iaḡaraḡini, korana tu ḡeri veiḡa namori ḡia ḡesi beḡe iaḡo-sebonani.” (Moḡa anina tu, ḡeri vekwaraḡi voina namona beḡe doḡariani veḡata).

Tanobarai kwakwa ḡarona

¹⁴ Benamo aboḡe-iaḡoto, magube kurokurona ta aḡitaiato, ma mo magube kurokurona iatanai tu Tarimarima Natuna noḡa tarimana etanuto. Ġia debanai tu golo koronana ta, ma ḡimanai tu baḡa ḡeḡevana masikona ta. ¹⁵ Benamo aneru ta maia Rubu Veaḡa na ema raka-rosito, bena magube kurokurona iatanai etanuto tarimana ekea-farara viniato, ekirato, “Ḡemu baḡa ḡeḡevana noḡabi-vaisia, benamo ḡaniḡani dagarari nobasi-vaḡiri! Korana kwakwa o basibasi ḡarona varau beraḡasi, tanobarai ḡaniḡani tu beḡe maḡe-ḡosi.” ¹⁶ Benamo mo magube iatanai etanuto tarimana ḡena baḡa ḡeḡevana tanobara iatana na edave-vanaḡiato, benamo tanobara ḡaniḡanina ebasi-vaḡiato, eḡabiato.

¹⁷ Aneru ta maia guba na Rubu Veaḡa nuḡana na ema raka-rosito. Ġia maki ḡimanai tu baḡa ḡeḡevana masikona ta. ¹⁸ Aneru ta maia fata veaḡana na eiaḡomato. Ġia tu karava eḡita-ḡauato-ḡoi aneruna. Ġia eiaḡomato, benamo baḡa ḡeḡevana masikona eḡabiato aneruna ekea-farara viniato, ekirato, “Ḡemu baḡa ḡeḡevana masikona noḡabia, ma tanobara vinena ḡwari ḡureri nokari-vegogori, korana vine ḡwari (o grapes) tu varau beḡe maḡe. ¹⁹ Benamo mo aneru na ḡena baḡa ḡeḡevana moḡa vaḡa-sebona edaveato, benamo tanobara iatana vine ḡwari mabarari ebasi-vaḡa-vegogorito. Benamo moḡesi mabarabarari eḡabirito, ma

vine ġwari ġefanarini gabunai ea bubu-toġarito. Mo vine ġwari ġefanarini gabuna moġa, mo tu Barau ġena baru ekiraġiani gabuna. ²⁰ Mo vine ġwari mabarari vanuġa baregona murikanai vine ġwari ġefanarini gabunai ġefanafanataririto-ġoi gorari beġene riġo ġana. Benamo vine ġwari ġefanarini gabuna na rara eġaru-rosito. Rara eġaru-rosito ġena geboka tu tano bevaraġe mo, hosi muruna dokona, ma ġena mauka tu stadia 1,600 o 300 kilomita.

15

Aneru imaima ruarua (7) ġeri ai vevaġa-midigumidigu dagarari rakavari 7

¹ Benamo gubai vetoġa baregona ta, nuġa-farevaġi dagarana aġitaiato: Aneru 7 aġitarito, ġeri ai tu dagara rakava kwaikwairi 7, tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari. Mo tu dagara rakavari magona. Korana moġeri na Barau ġena baru bevaġa-kori ginikauani.

² Ma davara ta veġia kavana ma karavana aġitaiato. Mo davara sevinai tu mo tarimarima, vevaġa-rakava dagarana ema ġia laulauna dagarana ema ġia arana ekiraġiani numerana ġevaġa-ketorito tarimari, ġeruġa taġoto-ġoi aġitarito. Ġia ġimari ai tu Barau na evinirito hapiri ġeġabi-taġorito-ġoi, ³ ma Barau ġena vetuġunaġi tarimana, Mose, ġena mari ema Mamoe Natuna ġena mari ġemariato-ġoi,

“Vereġauka o, ġoi tu

Iaru-korokoro Barauna,

ġemu ġauvei tu barego,

asi tau vaġa-ilailana

ema namo vedaurea. Ġuru mabarari ġeri Vere o,

ġoi ġemu dabara tu iobukaiobuka ema moġoni veġata.

⁴ Vereġauka o, deikara na ġoi asi begari-vinimuni,

ma ġoi aramu asi bevaġa-raġeani?

Korana tu ġoi moġo ġereġamu veaġa.

Tanobara mabarari tarimari beġe iaġomani,

benamo ġoi beġema toma-rakariġo vinimuni.

Korana tu ġemu veġia iobukaiobukari varau beġema fofori.”

⁵ Maiġa murinai au aboġe-iaġoto, benamo gubai Rubu Veaġa, mo tu Barau na ġena guruġa moġoniri evaġa-foforirini farai numana veaġana, evekeoto aġitaiato. ⁶ Mo aneru imaima ruarua (7), ġeri ai tu tarimarima vaġa-

midigumidiguri dagarari rakavari; farai numana veaġana na ġeraka-rosito, dabuġa gwaġiġiri namori ema veġia-veġiari na ġevedabuġato, ema kobari ai tu golo beletari ġetore-ġeġeraġirito. ⁷ Benamo mo maġuri dagarari vasivasi vekaravari ai ta na mo aneru 7 golo diġuri 7 evinirito. Mo

golo diğuri tu tanu-vanağivanaği Barauna ġena baru na evağā-vonu fokafokarito. ⁸ Benamo mo Rubu Veağā tu Barau marevana goğuna ema seğukana goğuna na evağā-vonuato. Tarima ta Rubu Veağā nuğanai asi roğo berakatoğani riba, beiağoni mo, tarimarima vağā-midigu-midiguri dagarari rakavari 7 beğe korini vau.

16

Barau ġena baru diğū imaima ruarua (7) nuğari ai

¹ Benamo garo baregona ta Rubu Veağā nuğana na eiağomato aseğāgiato. Mo garo na tu aneru 7 evağā-guruğarito, ekirato, “Ġoiāğō, Barau ġena baru na evağā-vonurito diğuri 7 maniğeri tanobara iatanai ġoa bubu-firiğori.”

² Aneru giniginena eiağoto, ġena diğū tanobara iatanai ea bubu-kauato. Benamo manuğā ġitağitari rakava kwaikwairi ma midiguri maki asikeikeiri vevağā-rakava dagarana ġena vetoğā o maka ġeğabiato ema ġia iouiouna dagarana ġetomarakariğō viniato tarimari na ġeğoiatağorito.

³ Aneru vağā-ruaruana ġena diğū tu davarai ebuburiğoato. Benamo mo davara tu mase tarimana rarana kavana eveito, ma nuğanai mağuri ġetanuni dagarari mabarari ġemaseto.

⁴ Aneru vağā-toitoina ġena diğū tu ġarukai ema nanu eğaruani gaburi ai ebubuato, benamo rarai ġeiağoto.

⁵ Benamo nanu eğita-ğauani aneruna garona aseğāgiato, ekirato,

“Veağā Baraumu,

ğoi tu tovoovonai otanuto-ğoi,

ema initoma maki otanuni.

Ġoi ġemu kota-vini ġauveina tanobara tarimari ġeri ai maiğesina oveiani tu maoro korikori moğō.

⁶ Korana ġia na ġoi ġemu tarimarima veağari ema peroveta tarimari rarari ġevağā-riğorito.

Moğesina naima ġeri veiğā lorinai,

be rara boviniri beğe niu.”

⁷ Benamo Barau ġena fata veağana na garo ta eiağomato aseğāgiato, ekirato,

“Vereğauka o, ġoi tu moğoni veğata Iaru-korokoro Barauna, ġemu kota-vini ġauveiri tu dabara moğoninai ema maoronai oveiani.”

⁸ Aneru vağā-vasivasina ġena diğū tu ġaro iatanai ebubukauato. Benamo ġaro seğuka eviniato, tarimarima karava na bene ġarari ġana. ⁹ Benamo mo ġaro seğukana gugurana baregona na tarimarima eğararito. Ma monana

tarimarima tu asi ġevetuġamaġi-kureto, benamo Barau asi ġevaġa-raġeato, ne ġia na tu Barau arana ġevaġa-rakavaiato. Barau tu ma ġena maoro baregona maġeri midigumidigu dagarari rakavari bevaġa-ġorarini e asi bevaġa-ġorarini.

¹⁰ Aneru vaġa-imaimana ġena diġu tu vevaġa-rakava dagarana ġena terona iatanai ebubu-kauato, benamo ġena veġitaġau gabuna tu emukuna-furufuruto. Benamo tarimarima midigumidigu baregona na eġabirito, ma meari ġekafu-taririto. ¹¹ Mo midigumidigu ema manuġa dairi ai, ġia na gubai etanuni Barauna ġevaġa-rakavaiato. A ġia tu asi ġeurato ġeri veġa rakavari ġerina beġene vetuġamaġi-kure.

¹² Aneru vaġa-imaima sebonana (6) ġena diġu tu Eufrate ġarukana baregona nuġanai ebubu-ġuraiato. Benamo mo ġaruka baregona eroroto, ġaro eraġeni rekena na kini (ma ġeri vetari doġorori ġesi) beġe iaġomani, moġeri ġeri dabara evaġa-fakaiato. ¹³ Moġa murinai iauka rakavari toitoi farakeġo noġa moġo aġitarito. Ta tu dagara ta ġuġaia kavana, (mai tu Satani), bokana na ema raka-rosito, ta tu vevaġa-rakava dagarana, (mai tu Keriso ġofaġofana), bokana na ema raka-rosito, ma ta tu peroveta ġofaġofa tarimana bokana na ema raka-rosito. ¹⁴ Mo iauka moġeri tu demoni iaukari, ġia na vetoġa irauirauri ġeveirito-ġoi, ema ġeiaġoto tanobara mabarana kiniri ġeri ai, beġenea vaġa-vegogori, be Iarukorokoro Barauna ġena ġaro baregonai tu Barau beġene vaġa-vevaġia ġana.

¹⁵ “Noseġaġi! Au tu lema tarimari kavana baiaġomani! Bevaġa-noga-taġoni ema ġena dabuġa kefinai bevei-taġorini tarimana tu bene iaku. Korana ġia tu kefina kori asi beiaġoni, benamo ġutuma-bara nuġanai asi bemaiakaiani.”

¹⁶ Benamo demoni iaukari toitoi na kini mabarari ġeġori-vegogorito gabu tai, Heberu garori ai mo gabu arana tu Amagedon.

¹⁷ Aneru vaġa-imaima ruaruana (7) ġena diġu tu guba fakanai ebubuato, benamo Rubu Veaġa nuġana na garo baregona ta terona na eiaġomato, ekirato, “Varau bekori!”

¹⁸ Benamo kiriku eragato, e garo gururi tari ġeraġeto, e guba eguruato, ema tano-iaga baregona eragato. Tarimarima tanobarai ġetanu-guineto, monana beiaġoma mo initoma moġesi tano-iaga ta tu asi eġorato. Moġa tu tano-iaga barego lelevaġina veġata. ¹⁹ Benamo vanuġa baregona evetavito, tavi toitoi ġevetoreto, ema tanobara mabarari vanuġari maki ġeġwa-kafu kafurito. Barau na vanuġa baregona Babulona ma etuġamaġi-ġenoġoiato, benamo Barau ġena baru ema nuġa-ġirimaġirima wainina na evaġa-vonu fokafokaiato kapusina eviniato, bene niua ġana. ²⁰ Benamo

motumotu mabarari ġeraga-rekwarekwato ema ġoro maki ġerekwarekwato, be asiġina. ²¹ Ma guba na aisi, fore noġa asikeikeiri, ġeri meto tu pauna sinau sebona (100) kavana, tata tarimarima iatari ai ġeketokauto. Benamo mo tarimarima na Barau guruġa rakavari ġeviniato-ġoi, korana mo aisi, fore noġa asikeikeiri, iatari ai ġeketokauto-ġoi dainai. Korana mo vevaġa-midigumidigu dagarana rakavana moġa tu rakava kwaikwaina.

17

Babulona - veġura-vanaġi vavinena baregona

¹ Benamo mo diġu imaima ruarua (7) ġeġabi-taġorito-ġoi aneruri fakari ai ta tu au rekegu ġana eiaġomato, benamo au ema vaġa-guruġaguto, ekirato, “Noiaġoma, be veġura-vanaġi vavinena baregona ġena veġura-vanaġi voina metona beġabiani metona navaġa-ġitam. Ġia tu nanu vovoka iatari ai etanuni. ² Tanobarai ġetanuni vereri baregori o kiniri mabarari tu ġia ġesi ġeveġura-vanaġito. Ema tanobarai ġetanuni tarimari maki ġia ġena veġura-vanaġi wainina na ġeniu-babobaboto.”

³ Benamo Iauka Veaġa na eborogiguto, aneru ta na eġwa-rakaguto, tano fakana ġana eġwa-iaġoguto. Monai vavine ta aġitaiato, vevaġa-rakava dagarana kakakakana ta iatanai etanu-taġoto-ġoi. Mo vevaġa-rakava dagarana tauġanina tu Barau vaġa-rakavana arari ġevaġa-vonuato. Ġia debana mabarana imaima ruarua (7), ema guduna tu gabanana (10). ⁴ Mo vavine tu dabuġa kakakakari ema koturi kakakakari o pepolori namo vedaureari eriġoto, ema golo e fore nauġanauġari ema aġeva ma marevari na everato. Ġimanai tu golo kapusina ta eġbiato. Mo golo kapusina tu veġa rakava kwaikwairi ema ġena veġura-vanaġi mirori na evonu-fokafokato. ⁵ Ġia bakunai tu ara ta ġeberaiato, anina maki vekuretoġa, maġesi ġetoreato, “Babulona barana, veġura-vanaġi sinari ema tanobarai veġa rakava kwaikwairi mabarari sinari.” ⁶ Benamo au na mo vavine aġitaiato, Barau ġena tarimarima veaġari, ġevaġi-maserito tarimari, rarari eniurito, be eniu-babobaboto. Mo tu Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi nai, ġevaġi-maserito tarimari rarari. Au na ġia aġitaiato nai, aġaba-rakavato.

⁷ Benamo mo aneru na ekiraguto, ekirato, “Ġoi tu kara dainai oġaba-rakavani? Mani vavine maniġa varina vekuretoġana ema mani vevaġa-rakava dagarana iatanai beraġe maniġea, mani debana 7 ma ġena gudu 10, varina vekuretoġari tu nakiravara-ginikaumu. ⁸ Mo vevaġa-rakava dagarana boġitaia, moġa tu guinenai etanuto-ġoi, ma ġia

toma tu asi tauna. Ĝia tu tano gabigabina guri variĝo kwareĝana na bema raka-rosini, benamo beiaĝoni gabuna rakava kwaikwaina, midigumidigu baregona bea ĝabiani. Tanobarai ĝetanuni tarimari, Barau na tanobara eveiato monana veĝata arari maĝuri bukanai asi etorerito tarimari, na mo vevaĝa-rakava dagarana ĝeĝitaiato nai tu, nuĝari ĝefarevaĝi-rakavato. Korana ĝia tovtovonai tu etanuto-ĝoi, ma toma tu asi tauna, senaĝi ĝia tu ma beiaĝomani.

⁹ Iaunega tarimana na maĝa bene tuĝamaĝi-fakaia. Mo deba 7 tu mo vavine etanukauni ĝorori 7. ¹⁰ Ma ĝia aniri ta maki vere baregori o kini 7. Vere barari imaima tu ĝeketoto, sebona tu roĝo eruĝa-taĝoni, ma ta tu roĝosi bene iaĝoma. A ĝia beiaĝomani tu, mai tanobarai asi betanu-maukani. ¹¹ Mo vevaĝa-rakava dagarana guinenai etanuto-ĝoi, ma initoma ĝia tu asi tauna, maniĝa tu kini vaĝa-imaima toitoina (8). Ĝia tu mani vere baregori o kini 7 karori ta, ma ĝia tu beiaĝoni gabu rakava kwaikwaina midigumidigu barego bea ĝaniani.

¹² Mo gudu 10 oĝitarito, moĝeri mo tu kini 10. Ĝia tauri 10 tu kini dagina ema beĝe ĝita-ĝaurini tano-barari roĝosi beĝene ĝabiri. Senaĝina ĝia tu aoa sebona mo vevaĝa-rakava dagarana ĝesi kini kavana veĝitaĝau maorona baregona beĝe ĝabiani. ¹³ Ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu sebona moĝo, ema ĝeri seĝuka e maoro baregona tu mai vevaĝa-rakava dagarana beĝe viniani. ¹⁴ Ĝia na Mamoe Natuna beĝe vetari-viniani, senaĝi Mamoe Natuna na bevaĝa-ketorini, korana ĝia tu vere mabarari ĝeri Vere, ema kini mabarari ĝeri Kini. Ema ekearito e eĝabi-viriĝirito ema ma vetuĝa-maĝikauri ĝesi ĝia murinai ĝerakani tarimari maki ĝia ĝesi beĝe kokoreni.”

¹⁵ Benamo mo aneru na ekiraguto, ekirato, “Mo veĝura-vanaĝi vavinena etanu-taĝoni nanuri boĝitari, moĝeri tu tanobara beseri, tarima ĝutuma gorogoro, tanobara irauirau tarimari, ema garo irauirau tarimari boĝitari. ¹⁶ Mo vevaĝa-rakava dagarana ema mo gudu 10 boĝitari dagarari, mani veĝura-vanaĝi vavinena tu beĝe iau-rakavaiani. Ĝia na asi ĝena farefare ai beĝe vaĝa-iaĝoani, e dabuĝana ĝenana beĝe fuki-vaĝirini, tauĝanina kori beĝe vaĝa-rakaiani; viriĝona beĝe ĝaniani ema karavai beĝe gabu-raĝeani. ¹⁷ Korana Barau na maniĝeri kini nuĝari ai evaĝa-urato, ĝia ĝena ura beĝene veia etato. Moĝesina naima ĝia maki ĝeurato nai, ĝeri seĝuka mo vevaĝa-rakava dagarana beĝene vinia, be bene veĝorikau, bene iaĝo mo, Barau ĝena guruĝa mabarari beĝenea ĝuĝuru. ¹⁸ Ema mo boĝitaia vavinena tu vanuĝa baregona. Ĝia na tanobara vereri o kiniri mabarari eĝori-kaurini.”

18

Babulona beketoni

¹ Maiġa murinai aneru ta ma ġena seġuka baregona ġesi guba na emariġoto aġitaiato. Ġia marevana mamana na tanobara emama-vaġa-ġauato. ² Benamo tuġana maki asi ekoġoto, ekirato,

“Beketo! Vanuġa baregona Babulona tu beketo!

Ġia tu demoni ġeri tanu gabunai beiaġo, e iauka rakavari ema iauka mirori, e manu rakava kwaikwairi ġeri tanutaġo gabunai beiaġo.

³ Korana tu bese mabarari na ġena wain ġeniuato nai ġevei-babobaboto; mo wain tu ġena veġura-vanaġi ġauveiri.

Tanobarai ġetanuni kiniri mabarari tu ġia ġesi ġeveġura-vanaġito,

ema tanobarai dagara ġeġwa-voivoirini tarimari maki ġia ġena farefare namori ġerina farefare vovoka tarimari ai ġeiaġoto.”

⁴ Moġa murinai tu guba na garo ta eiaġomato ma aseġaġiato, ekirato,

“Ġegu tarima mabarami,

mai vanuġa baregona ġenana ġoma raka-rosi.

Be ġia ġena vei-rakava veiġari asi boġono veiri,

ġia na vevaġa-midigumidigu dagarari rakavari beġabirini dagarari ġomi na asi boġono ġabiri.

⁵ Korana ġia ġena vei-rakava tu iatai-iatai bevesenu-senukau, bevaraġe mo, guba vanuġana maki bea doġaria.

Senaġi Barau na ġena veiġa, asi maorori dagarari, etuġamaġi-taġorini, asi etuġa-rekwarini.

⁶ Ġia na ġomi evinimito ilailana ma boġono vini-vaġa-voia.

Ġena veiġa voina ilailana moġa boġono vaġa-ruaia, benamo boġono vinia.

Niuniu wainina kapusi sebona ġomi evinimito nai tu, ġena kapusi korikori ai niuniu wainina moġa nuġanai ta maia boġono bubu-ġuraia, boġono vaġa-ruaia, benamo voina boġono vinia.

⁷ Tauġena eveġabi-varaġeto ema eġani-namoto-ġoi ema etanu-namoto-ġoi ilailanai, midigumidigu boġono vinia ema boġono vaġa-taġitaġia.

Ġia nuġanai tu eveiavini, ekirani,

‘Au tu kwinq o vere vavinena kavana atanuni.

Au tu dia vabu ema asiġina ġinavaġi bataġi-vanoro vanoroni.’

⁸ Moġesina naima ġia tu garo sebona nuġanai moġo midigu-midigu irauirau na beġe vaġa-ketoani, mo tu mase, taġi-vanorovanoro, ema doġe ġenai beġe raġasini.

Ma ġia tu karava na beġaraiani.

Korana ġia ġeri rakava voina beviniani Barauna tu Barau Vereġauka,
ma ġia tu ma seġukana.”

⁹ Tanobara kiniri, ġia ġesi veġura-vanaġi veiġari ġeveito ema ġia ġesi ġeġani-namoto-ġoi e ġetanu-namoto-ġoi kiniri, na ġia beġaraiani goġuna beġe ġitaiani nai tu, taġina beġe veini, ema beġe taġi-vanoroani. ¹⁰ Ġia ġena midigumidigu beġe ġitaiani, moġa garina na manaġai beġe ruġani, benamo beġe taġi-guruġani, beġe kirani,

“Vetuġamu! Siti baregona vetuġamu kekei!

Babulona o, seġuka rakava sitina!

Ġoi tu aoa sebna nuġanai moġo ġemu rakava voina metona boġabia!”

¹¹ Tanobarai dagara ġevoivoi-iaġirini tarimari beġe taġini ema beġe taġi-vanoroani, korana ġeri voivoi-iaġi farefareri tu asi voivoiri tarimana ta. ¹² Mo tu ġeri golo, e silva, e fore namo vedaureari voiri barego foreri, ema aġeva marevari asi-gadara dagarari; dabuġa namori gwaġiġiri, e dabuġa kota kakakakari o pepolori, e dabuġa silikari, ema dabuġa kakakakari; ma bonari ġauri, e elefani doġari na ġeveirini dagarari irauirauri, e ġau voiri barego ġauri na ġeveirito dagarari, e auri boraborari e auri namori ema mabolo na ġeveirito dagarari; ¹³ ġaniġani mamiri vaġa-namori muramurana arana sinamon, e ma bonari muramurari, e goġu ma bonana eveiani muramurana, e bonana namona muramurana arana muro, e tauġani ai ġedauani muramurana arana frenkinsens; vine nanuna, e olive diġana, farao ema widi, boromakau ema mamoe, hosi ema kariota, ema tarimarima maki. ¹⁴ Beġe kirani, “Ġau ġwaġwana bono ġabia otato-ġoi uradikana oveito-ġoi dagarana tu ġemuna beveġita. Ġemu farefare vovoka ema ġemu mareva mabarari beġe rekwarekwa, asi bodoġari-ġenoġoirini maia!”

¹⁵ Dagara ġeġwa-voivoini tarimari na maiġeri dagara ġevoivoi-iaġirito ema ġia ġenana farefare vovoka ġeġoitaġoto, moġeri tu manaġai beġea ruġani, mo midigumidigu ġia na beġabiani moġa garina. Ġia tu beġe taġi-rakava rakavani ema beġe taġi-vanoroni, ¹⁶ ema beġe taġi-guruġa guruġani, beġe kirani,

“Vetuġamu! Vanuġa baregona, vetuġamu kekei!

Dabuġa namori gwaġiġiri, e dabuġa kota kakakakari o pepolori, ema kakakakari na ovedabuġato; golo kimorekimoreri, e fore namo vedaureari, ema gudugudu marevari asi-gadarana oveiato-ġoi.

¹⁷ Aoa sebna nuġanai moġo ġemu farefare vovoka tabutabu mabarari benamo beġema kori-ketovaġi!”

Bouti baregori ġeġwa-raġarini tarimari mabarari, e bouti ai davara na ġeragani tarimari mabarari, e bouti ai ġeġauveini tarimari, ema davara maġaniri ma dagara tari ġerina ġeri-ġari ġeġoitagōni tarimari mabarari manaġai ġea ruġato. ¹⁸ Benamo eġaraiato goġuna ġeġitaiato nai tu, maiġesina ġekirato, ‘Mai vanuġa baregona tu irau veġata, siti ta maiġesina kavana tu asi etanuto-ġoi.’ ¹⁹ Benamo tano-kauri debari ai ġebubukauto, ġetaġito e ġetaġi-vanoro vanoroto, ġekirato,

“Vetuġamu kekei! Vanuġa baregona vetuġamu kekei!

Ma ġeri bouti davarai tarimari tu ġia ġena taġa ġenana farefare vovoka ġeġoitagoto, ene?

Aoa sebona nuġanai ġia tu asi ġena farefare tai moġo beiaġo.

²⁰ Guba vanuġana o, ġia ġena keto iakuna ġovei.

Barau ġena tarima veaġami,

e apostolo tarimami,

ema peroveta tarimami,

ġoiaku ġoverere;

korana ġomi veġa rakavari evei-vinimito dainai, Barau na ġena rakava voina bevinia.”

²¹ Benamo aneru kokore rakavana ta na fore ta widi ġegiro-iaġirini diġuna baregona ta kavana eġabiato. Mo fore-diġuna moġa eġabi-vaishiato, benamo davarai efiu-reiato, benamo ekirato,

“Vanuġa baregona Babulona tu maiġesi ma baruri ġesi beġe fiu-tariani,

benamo berekwarekwa-moġovaġini,

asi ġitaġitanai ma beiaġoni.

²² Hap ġelauni ma mari ġeġabini gururi, e ivirikou ġefururuni ema dudu ġefururuni gururi ġoi ġemu maninai asi ma beġe seġaġi-ġenoġoirini.

Ġauvei namori na ribari tarimari ġoi nuġamu ai asi ma beġe tanu-ġenoġoini.

Widi ġegiro-iaġirini foreri gururi maki maninai asi ma beġe seġaġi-ġenoġoirini.

²³ Maninai lamefa mamari asi ma beġe ġara-ġenoġoini.

Veġaraġo variġu tauna e vavinena garona ta maki maninai asi ma beġe seġaġi-ġenoġoiani.

Ġoina dagara voivoi-iaġiri tarimari mai tanobara nuġanai ġia tu tarima baregori.

Ġoi ġemu meġameġa tovoġari na tanobara irauirau mabarari oġori-darererito.

²⁴ Peroveta tarimari e Barau ġena tarimarima veaġari ġevaġirito rarari, ema tanobara iatanai tarimarima

ġevaġirito rarari mabarari maki Babulona vanuġa baregona nuġanai ġea ġoitaġorito.”

19

Kokore marina gubai

¹ Moġa murinai tu noġa moġo tarimarima asisebo-asisebo garori gururi gubai ġekoġoto-ġoi aseġaġirito, ġekirato, “Haleluia!

Vevaġa-maġuri, e mareva baregona, ema seġuka tu ġita ġera Barau ġena.

² Korana ġia tu dabara roroġotonai evevaġa-kotani ema rakava voini evinini.

Ġia na veġura-vanaġi vavinena baregona vei-rakava voina meto lelevaġina bevinia.

Mai veġura-vanaġi vavinena na mai tanobara mabarana ġena veġura-vanaġi veiġana na bevaġa-rakava kwaik-waia.

Barau na ġena vetuġunaġi tarimari rarari evaġa-riġorito ġaramanai,

rakava voina meto lelevaġina bevinia.”

³ Ma ġekoġo-ġenoġoito, ġekirato, “Haleluia!

Vanuġa baregona ġenana eraġeni goġuna tu asi bedokoni, mo goġu tu beraġe-vanaġi vanaġini.”

⁴ Benamo mo veġitaġau tarimari gabanana ruarua ma vasi-vasi (24) ema mo maġuri dagarari vasivasi ġevetui-tarito, benamo Barau ġena teronai tanutaġo ġetoma-rakarigo viniato-ġoi, maiġesi ġekirato, “Amen, Haleluia!”

Mamoe Natuna ġena veġaraġo verekona

⁵ Benamo mo terona na garo ta eiaġomato, ekirato, “Barau ġena vetuġunaġi

tarimami mabarami, e Barau garina ġogarini tarimami, misina na beiaġo mo baregona, ġera Barau ġovaġa-raġea!”

⁶ Benamo au na guru ta noġa moġo ġutuma-bara gururi kavana aseġaġiato, noġa ġaruka ġutuma ġeġaru-gwadani gururi kavana, ema noġa guba eguruani guruna baregona kavana, ġekoġoto-ġoi, ġekirato, “Haleluia!

Ġita ġera Iaru-korokoro Barauna tu roġo Vere baregona etanuni.

⁷ Mabarara si-iaku, siverere, ema sivaġa-raġea, korana tu Mamoe Natuna ġena veġaraġo ġarona varau bema raġasi, ema ġaraġona maki beġe ġabi-torea.

⁸ Dabuġa kurokurori gwaġġiri namori, namoka-namokana, miro misina ta maki asiġina ġinavaġi na ġevaġa-dabuġaiato.”

Mo dabuġa kurokurori gwaġġiri namori tu Barau ġena veaġa tarimari ġeri vei-iobukaiobuka ekiraġirini.

⁹ Benamo mo aneru na au ekiraguto, ekirato, “Maiġesi no-torea: ‘Mamoe Natuna ġena veġaraġo ġani-vegogona uranai ġekea-kaurito tarimari tu beġene iaku!’ ” Ma ekiraguto, ekirato, “Mai tu Barau ġena guruġa moġoniri!” ¹⁰ Benamo au mo aneru kwakuna koranai avetui-tarito, natoma-rakariġo vinia ġana. Senaġi ġia na ekira-ġoiguto, ekirato, “Maniġesi tu asi novei! Au maki vetuġunaġi tarimagu ġoi kavana, ema ġoi tarikakamu Iesu varina guruġari ġevaġa-moġonirini tarimari kavana. Barau moġo notoma-rakariġoa! Korana Iesu ġena vevarifju guruġari na tu tarimarima elaunaġirini, peroveta guruġari beġene kiraġi-foforiri.”

Hosi kurokuronai eraġeto tarimana

¹¹ Ma au aboġeto, guba evekeoto, benamo ġoiragu ai hosi kurokurona ta aġitaiato. Mo hosi iatanai eraġeto tarimana arana tu “Vetuġamaġikau” ema “Moġoni” ġetato. Ġia tu veiġa iobukaiobukanai evevaġa-maoroni ema evetarini. ¹² Ġia matana tu karava moreri kavana, ema debanai korona tu asisebo. Ġia ġenai ara ta evetoreto, mo ara tu ta asi ribana, ġia ġereġana moġo ribana. ¹³ Ġia tu rara na evonuto dabuġana na evedabuġato, ema arana tu “Barau ġena Guruġa”. ¹⁴ Guba vanuġana ġena vetari doġorona tu ġia murina na ġeraka-naġi-rakanaġito-ġoi. Ġia mabarari tu dabuġa gwaġġiri namori, kurokurori ema namoka-namokari na ġevedabuġato, ma hosi kurokurori ai ġeraġeto. ¹⁵ Ġia bokana na tu vetari baġana raġa-rakavarakava ema raka-rosito. Tanobara iraurau beseri tu mai vetari baġana ma ragana mainana bebasirini. Ġia na auri togoina na beġori-kaurini ma seġukana baregona ġesi. Ma vine ġwaġwari ġefanarini kavana bea fana-taririni. Moġa mo tu Iaru-korokoro Barauna ġena baru baregona bevaġa-raka-rosiani gabuna. ¹⁶ Dabuġa maukana eriġoato ġenai ema manininai tu mai ara maiġa etoreato, “Kini mabarari ġeri Kini ema vere mabarari ġeri Vere.”

¹⁷ Benamo au na aneru ta ġaro nuġanai eruġa-taġoto-ġoi aġitaiato. Mo aneru na guba fakana ġerovoni manuri ekeafarara vinirito, ekirato, “Ġoiāġoma, Barau ġena ġanivegogo baregonai ġoma rovo-vegogo. ¹⁸ Be tanobara vereri barari viriġori, e vetari doġorori ġeri veġorikau tauri baregori viriġori, e kokore lelevaġi tarimari viriġori, ema hosi

virigori e hosi ai geraĝeni tarimari virigori, ema tarimarima mabarari, tuĝu-rakaorakao tarimari e fakai ĝetanuni tarimari, tarima keiri e baregori, mabarari virigori boĝonoma ĝaniri!”

¹⁹ Benamo au na vevaĝa-rakava dagarana ema tanobara vereri baregori ma ĝeri vetari doĝorori ĝesi vegogotaĝo aĝitarito. Ĝia tu hosi kurokuronai eraĝeto tarimana ma ĝena vetari doĝorori ĝesi beĝene vetari-viniri ĝana ĝevevogoto. ²⁰ Senaĝi mo vevaĝa-rakava dagarana ĝeĝabi-tariato, ema peroveta tarimana ĝofaĝofana maki, mai tu nuĝa-farevaĝi vetoĝari boruri vevaĝa-rakava dagarana aranai eveirito-ĝoi tarimana. Mai vetoĝa boruri maiĝeri na vevaĝa-rakava dagarana ĝena maka ĝeĝabiato tarimari ema ĝia vetoĝana o laulauna dagarana ĝetoma-rakarigoani tarimari eĝofa-darererini. Ĝia tauri ruarua tu kou karavana morena asikeikeinai e salfa nuĝanai ĝefiu-ĝurarito. ²¹ Ma kotari tu hosi ai eraĝeto tarimana bokana na vetari baĝana erakorosito monana evaĝi-masemaserito, ma manu mabarari ĝeiaĝoto, ĝia virigori ĝeĝani-ĝosiĝosirito.

20

Laĝani 1,000 nuĝanai kara beĝorani

¹ Benamo au na aneru ta guba na emariĝoto aĝitaiato. Ĝimanai tu guri variĝo kwareĝana, (iauka rakavari ĝeri dibura), kina, ema tavi ta ĝimanai tu seini asikeikeina ta. ² Ĝia na mo ĝuĝaia kavana dagarana baregona eĝabi-tariato, mo tu sene bava motana, arana tu Diabolo o Satani. Mo aneru na seini na ebarubaruato, benamo ĝia tu laĝani 1,000 moĝesi barutarinai betanuni. ³ Ma aneru na eĝabiato, guri variĝo kwareĝanai efiu-ĝuraiato, benamo guri eloka-ĝauato, ema ekadakada-ĝauato. Aneru na Satani moĝesina eveiato anina tu, tanobara irauirau beseri asi bene ĝofari, bene iaĝo mo, laĝani 1,000 benea kori. Moĝa murinai bekeo-vaĝiani, benamo murikai ĝaro viravira ta moĝo ma betanuni.

⁴ Ma terona kotari ma aĝitarito. Mo terona iatari ai tu Barau na Kota beĝene seĝaĝi maorona evinirito tarimari ĝetanuto. Ma aboĝeto tu, Iesu varina guruĝari ĝevaĝa-moĝonirito e ĝekiraĝi-foforirito ema Barau ĝena guruĝa ĝaramanai debari ĝebasi-ĝuturito tarimari iaukari maĝuri aĝitarito. Ĝia tu mo vevaĝa-rakava dagarana ema ĝia vetoĝana o laulauna ĝeveiato dagarana asi ĝetoma-rakarigo viniato, ema ĝena maka bakuri ai o ĝimari ai asi ĝevaĝa-kafarito. Ĝia tu ĝemaĝuri-ĝenoĝoito, benamo Keriso ĝesi

laḡani 1,000 ḡevereto. ⁵ Mase na variḡisi-ḡenoḡoi ginigu-
inena tu moḡa. Mase tarimari kotari tu asi roḡo ḡemaḡuri-
ḡenoḡoito mo, laḡani 1,000 ea korito. ⁶ Mai mase na variḡisi-
ḡenoḡoi giniguinena beḡe variḡisini tarimari tu beḡe iakuni
ema vevaḡa-namo barego beḡe doḡariani. Ġia tu mase vaḡa-
ruaruana seḡukana na asi beḡabirini. Ġia tu Barau ema Keriso
ḡeri Rubu Vevaḡa vereri ai beḡe iaḡoni, ema Keriso ḡesi mo
laḡani 1,000 nuḡanai beḡe vereni.

Satani ḡena keto

⁷ Mo laḡani 1,000 bekorini murinai, Satani tu ḡena dibura
gabuna na beḡe keo-vaḡiani, ⁸ benamo beiḡoni, tanobara
irairau beseri tanobara daiguni vasivasi nuḡanai ḡetanuni,
mai tu Gog ema Magog, bea ḡofa-taḡuitaḡuirini. Ġia
mabarari bea ḡori-vegogorini, vetari beḡene veia ḡana. Ġia
mabarabarari beḡe vegogoni tu, noḡa kone mirina kavana
asisebo-asisebo. ⁹ Tanobarana na beḡe raka-iaḡoni, ben-
amo Barau ḡena tarimarima ḡetotoḡato gabuna beḡea gana-
ḡeḡeraḡiani. Mo totoḡa gabuna tu Barau na eura-viniani
sitina. Senaḡi guba na karava emariḡoto, benamo Satani
ḡena vetari doḡorori ema ḡararito. ¹⁰ Benamo Diabolo,
eḡofarito tauna, tu karava moreri e salfa kouna nuḡanai
beḡe fiu-ḡuraiani. Vevaḡa-rakava dagarana ema peroveta
tarimana ḡofaḡofana tu monai varau ḡefiu-ḡurarito. Tauri
toitoi tu monai mo karava moreri na vanaḡivanāḡi asi
dokona asi magona beḡara-tanurini.

Kota Baregona

¹¹ Moḡa murinai au na terona kurokurona baregona ema
terona iatanai etanuto tarimana aḡitaiato. Tanobara ema
guba ḡia ḡoirana na ḡeraka-veḡitato, benamo asi ma ḡeḡita-
ḡenoḡoirito. ¹² Benamo mase tarimari baregori ema keiri
aḡitarito mo terona kurokurona baregona ḡoiranai. Benamo
buka tari ekeorito. Mo buka ekeorito murinai tu, buka ta ma
ekeoato, maḡuri bukana tu moḡa. Benamo mase tarimari mo
buka tari moḡeri ai ḡeri veḡa etore-vanaḡirito ilailari ai Ba-
rau na ekota-vinirito. ¹³ Davarai ḡemaseto tarimari davara
na ḡevariḡisito, e Mase ema mase tarimari iaukari ḡetanuni
Gabuna (o Hades) na ḡevariḡisito. Benamo mabarabarari
tata karakara ḡeveirito ilailari ai ekota-vinirito. ¹⁴ Benamo
Mase ema mase tarimari iaukari ḡetanuni Gabuna (o Hades)
na ḡevariḡisito tarimari tu, karava kouna nuḡanai ḡefiu-
ḡurarito. Mo karava kouna moḡa, mo tu mase vaḡa-
ruaruana. ¹⁵ Bema tarima ta arana maḡuri bukanai asi
ḡeḡoitaḡoato tarimana tu, mo karava kounai ḡefiu-ḡuraiato.

21

Guba ema tanobara variḡuri

¹ Benamo guba variḡuna ema tanobara variḡuna aḡitarito, korana tu guba guinena ema tanobara guinena tu ḡerekwarekwato. Davara maki asiḡi. ² Ma vanuḡa baregona veaḡana aḡitaiato, mo tu Ierusalemā variḡuna guba vanuḡana na Barau ḡenana emariḡoto-ḡoi. Ḡia tu veḡaraḡo variḡu vavinenā ḡaraḡona ḡena ḡevaḡa-dabuḡaiāni ema ḡevaḡa-vera ginikauāni kavāna. ³ Benamo garo baregona ta aseḡaḡiāto terona na eiaḡomato, maiḡesi ekirato, “Toma Barau ḡena tanu gabuna tu tarimarima ḡesi, ḡia toma tu tarimarima vefakari ai betanuni. Ḡia tu Barau ḡena tarimarimai beḡe iaḡoni, ema Barau tauḡena ḡia seviseviri ai betanuni, [ema ḡia ḡeri Barau ai beiaḡoni]. ⁴ Ḡia na matari gorari mabarari bedaurini. Mase e taḡi-vanorovanoro e taḡitaḡi guruna ta ema midigumidigu tu beḡe kori-ketovaḡini, korana tu dagara guineri mabarari ḡekorito.”

⁵ Mo teronai etanuto Tarimana maiḡesi ekirato, “Ḡoḡitaia, au tu dagara mabarabarari avaḡa-variḡu ḡenoḡoirini.” Ma ekirato, “Maiḡeri guruḡa tu notore-vanaḡiri, korana mai tu guruḡa moḡoniri ema ḡeri ai boḡo vetuḡamaḡi-dadamāḡini maki.” ⁶ Ma ekiraguto, ekirato, “Mabarari beḡe kori. Au tu Alefa ema Omega, (giniguinena ema ginigabina), matamana ema dokona. Bokana bekokeni tarimana tu au na maḡuri nanuna, eḡaruḡaruāni dagarana, asi voina, baviniāni beniuāni. ⁷ Rakava e meto bevaḡa-darererini tarimana, ḡena kokore voina tu maiḡeri mabarari beḡaunarini, ema au tu ḡia ḡena Barau ai baiḡoni, ema ḡia maki au natugu ai beiaḡoni. ⁸ Senaḡi gari ai asi ḡeruḡa-gwaḡiḡini e asi ḡeveḡabi-dadamani tarimari, vei-rakava na ḡevevaḡa-miroto tarimari, vevaḡi-deba tarimari, ḡekima-rakaorakaoni tarimari, ḡemeḡameḡani e kwaivakuku ḡetoma-rakariḡo viniani tarimari, ema ḡeḡofaḡofani tarimari, mabarabarari ḡeri gabu tu karava moreri e salfa ḡeḡarani kouna. Mai tu mase vaḡa-ruaruana.”

Ierusalemā variḡuna

⁹ Ma aneru ta au ḡegu ai eiaḡomato. Ḡia tu mo aneru 7 guinenai ḡimari tu diḡu 7, mo diḡu nuḡari ai tu tarimarima vaḡa-midigu-midiguri dagarari oreri na ḡevonuto aneruri ta. Ḡia eiaḡomato, benamo au ema kiraguto, ekirato, “Noiaḡoma, be veḡaraḡo variḡu vavinena nama vaḡaḡitamu, ḡia tu Mamoe Natuna ḡaraḡona!” ¹⁰ Benamo Barau Iaukana na eboroḡiguto, ma aneru na ḡoro baregona e mauka kenenena ḡana eḡwa-iaḡoguto. Benamo monana vau

siti veaḡana, Ierusalemā, Barau ḡenana guba vanuḡana na emariḡoto-ḡoi evaḡa-ḡitaguto. ¹¹ Ġia ḡenai tu Barau marevana mamana emamato-ḡoi, ema siti marevana vetoḡana tu fore namoka-namokari voiri asi keikeiri kavana, ema iaspa forena, fore veḡiaveḡiana kavana emamato-ḡoi. ¹² Ġia maḡuna tu asikeikeina ema maukana, ma ḡatama bokana tu gabanana ruarua (12). Mo ḡatama-boka 12 tu aneru 12 na ḡeḡita-ḡaurito-ḡoi. Mo ḡatama-boka tata iatari ai tu Isaraela doḡorori tata arari ḡetorerito, mo tu Isaraela doḡorori 12 moḡeri. ¹³ Ġatama-boka tu toitoi ḡaro eraḡeni rekenai (o east), ma toitoi ḡaro evariḡoni rekenai (o west), ma debana rekenai (o north) toitoi, ema gabina rekenai (o south) toitoi ḡeveirito. ¹⁴ Vanuḡa baregona maḡuna tu korana o duḡu foreri 12 iatari ai ḡevaḡa-ruḡa-vaisiato. Moḡeri fore iatari ai tu Mamoe Natuna ḡena apostolo 12 arari tata ḡetorerito, fore ta ara ta, ma fore ta ara ta.

¹⁵ Au ḡesi ḡaguruḡa-guruḡato-ḡoi mo aneru moḡa ḡimanai tu makamaka rulana o vevaḡa-vetovo dagarana, golo na ḡeveiato dagarana. Mo rula monana vanuḡa baregona e ḡatama bokana ema maḡuna bemakarini. ¹⁶ Siti ḡevaḡa-ruḡaiato daigunina tu vasivasi (4), e ḡena baḡaka ema mauka tu ilaila. Mo aneru na siti vevaḡa-vetovo dagarana na etovoato, makana eḡabiato tu stadia 12,000 o 2,400 kilomita. Ġia ḡena mauka e baḡaka ema varaḡe maukana tu ilaila moḡo. ¹⁷ Maḡuna ḡena barego maki etovoato, makana tu kiubit 144 o 70 mita. Tarimarima ḡeri vevaḡa-vetovo dagarana mo aneru na eḡauvei-iaḡiatio tu moḡesina.

¹⁸ Vanuḡa baregona maḡuna tu iaspa, fore marevari asi gadara dagarari, na ḡeragaiato, ema siti tauḡena tu golo namo vedaureari, ekimore-kimorerini galasi maki ḡevanaḡirito golori na ḡeragaiato. ¹⁹ Vanuḡa baregona maḡuna ḡevaḡa-ruḡaiato korana o duḡu foreri tu fore namoka-namokari irauirauri na ḡevaḡa-veraiato: Duḡu forena giniguinena tu iaspa forena, vaḡa-ruarua tu safaia, vaḡa-toitoina tu kalakedo, vaḡa-vasivasina tu emeral, ²⁰ vaḡa-imaimana tu sadoniki, vaḡa-6-na tu konilian, vaḡa-7-na tu krisolait, vaḡa-8-na tu beril, vaḡa-9-na tu topas, vaḡa-10-na tu krisopres, vaḡa-11-na tu haiasin, vaḡa-12-na tu ametis. ²¹ Mo ḡatama-boka gabanana ruarua (12) moḡeri tu tata galasi foreri o pel voiri barego lelevaḡiri e marevari irau veḡata na ḡeveirito. Ġatama-boka ta pel ta, ḡatama-boka ta pel ta. Siti dabarana baregona tu golo namo vedaureana na, noḡa galasi kavana na ḡeveiato.

²² Vanuḡa baregona nuḡanai Rubu Veaḡa ta asi aḡitaiato, korana Vereḡauka, Iaru-korokoro Barauna, ema Mamoe

Natuna, ġia tu mo vanuġa barana ġena Rubu Veaġa. ²³ Mo vanuġa baregonai ġaro mamana ema ġue mamana tu asi bemamani, korana Barau marevana mamana monai bemamani, ema Mamoe Natuna tu mo siti ġena lamefa. ²⁴ Tanobara mabarana besena tu ġia mamanai beġe rakani, ema tanobara vereri o kiniri mabarari na dagara e farefare marevari namori monai beġea ġwa-toġarini. ²⁵ Ġaro sebona ta maki vanuġa barana ġatama bokana asi beġe biririni, korana mo siti tu boġi na asi beġabi-ġauani. ²⁶ Tanobara irauirau mabarari ġeri farefare marevari ema ġeri taġa mabarana ġia ġena beġea ġwa-toġarini. ²⁷ Dagara ma mirona ta tu asi beraka-toġani, e maiaka ema ġofaġofa veiġari beveini tarimana ta maki asiġina ġinavaġi beraka-toġani. Deidei Mamoe Natuna ġena maġuri bukanai arari etorevanaġirito tarimari ġereġari moġo beġe raka-toġani.

22

Maġuri nanuna ġarukana

¹ Moġa murinai aneru na maġuri nanuna ġarukana evaġa-ġitaguto. Mo nanu tu nega-vaġura-vaġurana galasi kavana. Ma mo nanu tu Barau ema Mamoe Natuna ġeri terona na eġaru-rosito. ² Siti dabarana baregona nuġana ġana ġeġaru-iaġoto-ġoi. Mo ġaruka rikina reketa-reketai tu maġuri ġauri ġetubuto. Mo ġau tu ġue tata nuġari ai ġwaġwari ġeġorato-ġoi, mai tu laġani sebona nuġanai nega vaġa-12 ġeġwato-ġoi; ema ġau lauri na tanobara mabarari beseri evaġa-namorito-ġoi e evaġa-maġuririto-ġoi. ³ Monana bevesinani beiaġoni, tarima ta iatanai o tanobara iatanai tovoġa ta tu asi ma betanuni. Barau ema Mamoe Natuna ġeri terona tu vanuġa baregona nuġanai, ma ġena vetuġunaġi tarimari na vetuġunaġina beġe iaġo-vinini. ⁴ Ġia ġoirana beġe ġitaiani, ema ġia arana maki ġia bakuri ai betanuni. ⁵ Monai boġi tu asiġina. Lamefa ema ġaro mamari ta asi beġe ġitaiani e asi beġe urani, korana Barau, Vereġauka na mama bevinirini. Ema ġia tu vere beġe tanu-vanaġi vanaġini.

Iesu Vereġauka ma beġenoġoi-iaġomani

⁶ Benamo mo aneru na au evaġa-guruġaguto, ekirato, “Mai guruġa tu moġoniri ema ġeri ai maki bovetuġamaġi-dadamaġini. Vereġauka, ġia Iaukana tu peroveta tarimari mururi na eguruġani Barauna, ġena aneru etuġuato, ġia ġena vetuġunaġi tarimari kara dori ġeġorani dagarari bene vaġa-ġitari ġana. ⁷ Ġoseġaġi, au tu dori aiāġosini. Mai buka nuġanai peroveta guruġari bekorana-iaġirini tarimana tu bene iaku.”

⁸ Maiġeri dagara aseġaġirito ema aġitarito tarimana tu au, Ioane maiġegu. Maiġeri dagara aseġaġirito ema aġitarito nai tu, ekira-varaguto ema evaġa-ġitaguto aneruna kwakuna koranai avetui-tarito, natoma-rakariġo vinia atato. ⁹ Senaġi ġia na ekiraguto, ekirato, “Maniġesi asi novei. Au tu ġoi, e ġoi tarikakamu peroveta tarimari, ema mai buka guruġana ġekorana-iaġirini tarimari ġesi ilaila, Barau vetuġunaġina aiaġo-vinini. Barau notoma-rakariġo vinia!” ¹⁰ Moġa murinai ekiraguto, ekirato, “Mai bukai peroveta guruġari asi bono kada-ġauri, asi bono kure-toġari, korana nega tu varau bekavinaġi. ¹¹ Vei-rakava tarimana bene vei-rakava-iaġo roġo, veiġa mirori eveini tarimana veiġa mirori bene vei-iaġo roġo, veiġa iobukaiobukari eveini tarimana veiġa iobukaiobukari bene vei-iaġo roġo, ema veaġai etanuni tarimana veaġai bene tanu-iaġo.”

¹² Iesu maiġesi ekirato, “Ġoseġaġi! Au tu dori aiaġosini! Tarimarima ġeri ġauvei voiri tu au ġegu ai, be aġwa-iaġosirini. Tarimarima mabarari ġeri veiġa e ġauvei ilailari ai voiri bavirini. ¹³ Au tu Alefa ema Omega, (giniguinena ema dokona), au tu tovotovona veġata ema magona.”

¹⁴ Ġeri dabuġa ġeġuriġirini tarimari tu beġe iakuni. Ġia tu Barau na maoro bevinirini, maġuri ġauna ġwana beġe ġaniani, ema vanuġa baregona ġatama bokana na beġe raka-toġani. ¹⁵ A kwaiva (o vei-rakava tarimari), ġemeġameġani tarimari, ġekimani e ġeveġura-vanaġini tarimari, vevaġi-deba tarimari, kwaivakuku ġetoma-rakariġo viniani tarimari, ema ġofaġofa ġeuradikani tarimari, mabarabarari tu siti murikanai beġe tanuni. ¹⁶ “Au, Iesu, na ġegu aneru batuġu-iaġosia, ekalesia doġorori ġeri mai vari moġonina ġomi neasi vaġa-ribami ġana. Au tu Davida garakana ema ġia ġenana aiaġomato Tarimagu. Au tu laġani visiġuna, ma mamana baregona.”

¹⁷ Iauka Veaġa ema veġaraġo variġu vavinena ġekirani, “Noiaġoma!” Ema beseġaġini tarimana maki nekira, “Noiaġoma!” Bokana bekokeni tarimana bene iaġoma; ema beurani tarimana, mai maġuri nanuna, asi voina nanuna, bene niua.

Guruġa dokona

¹⁸ Mai bukai peroveta guruġari beġe seġaġirini tarimari mabarari akira-toreġaurini: Bema deikara na mai guruġa iatari ai guruġa tari betore-kaurini tarimana tu, mai bukai tarima vaġa-midiguri dagarari, ekiraġirini dagarari, Barau na ġia iatanai betore-kaurini. ¹⁹ Ma bema tarima ta na mai peroveta bukana na guruġa tari bekoki-vaġirini nai, ġia tu Barau na voina maġuri ġauna ġenai ema siti veaġana nuġanai monai

tanu-vanaḡivanaḡi moḡa, mai bukai ekiraḡirini maiḡeri, ḡia ḡenana beḡabi-vaḡirini.

²⁰ Maiḡeri dagara bekiraḡi-foforirini tarimana ekirani, “Oi, au tu dori aiaḡosini!”

Amen. Iesu Vereḡauka o, noiaḡoma!

²¹ Iesu Vereḡauka ḡena namo ema varevare-bara ḡomi mabarami iatami ai bene tanu. Amen.